

Inven. 267.

Bibl. Jag.

267

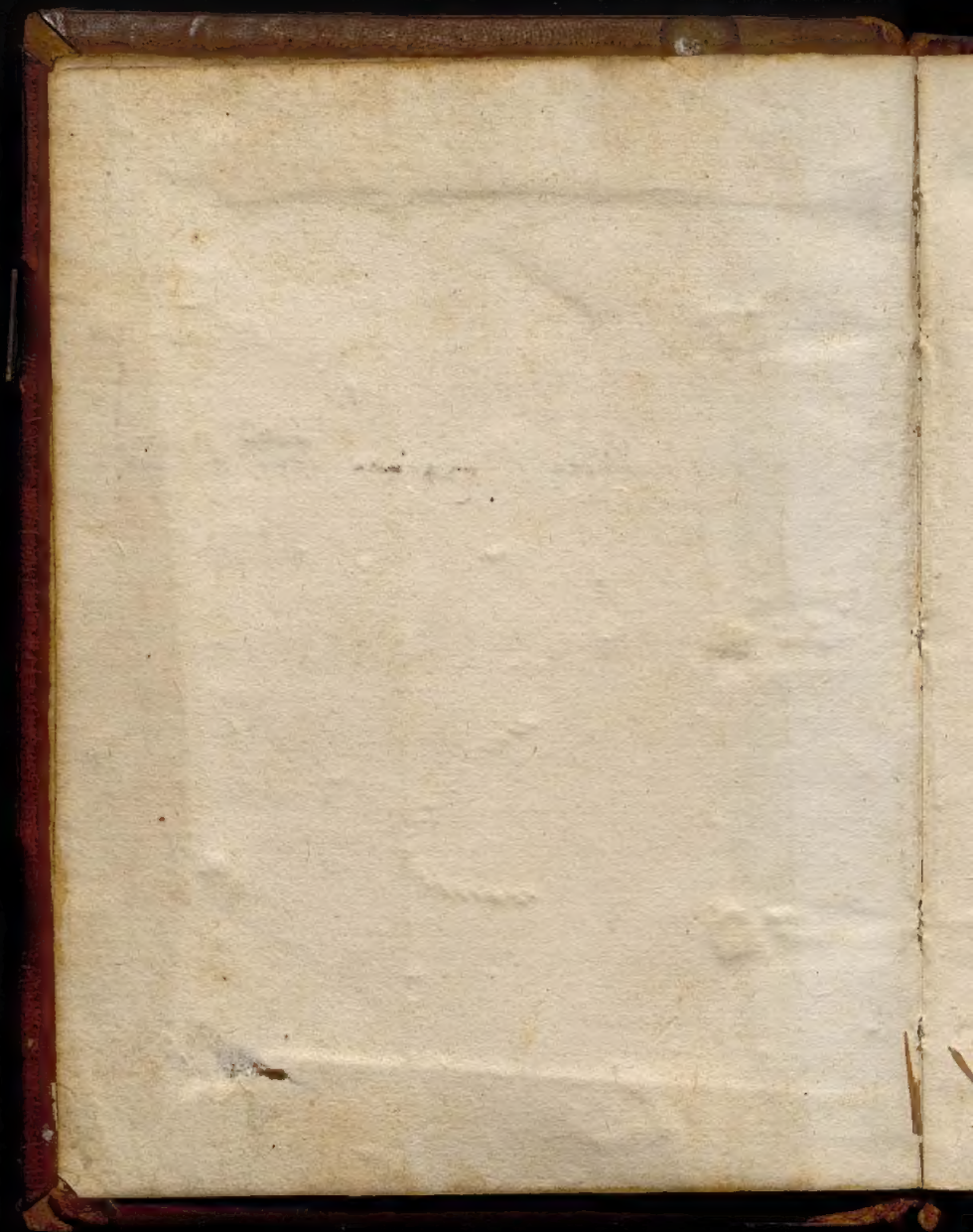
dulcedini suae dñe quam abscondi fecisti in misericordia tua

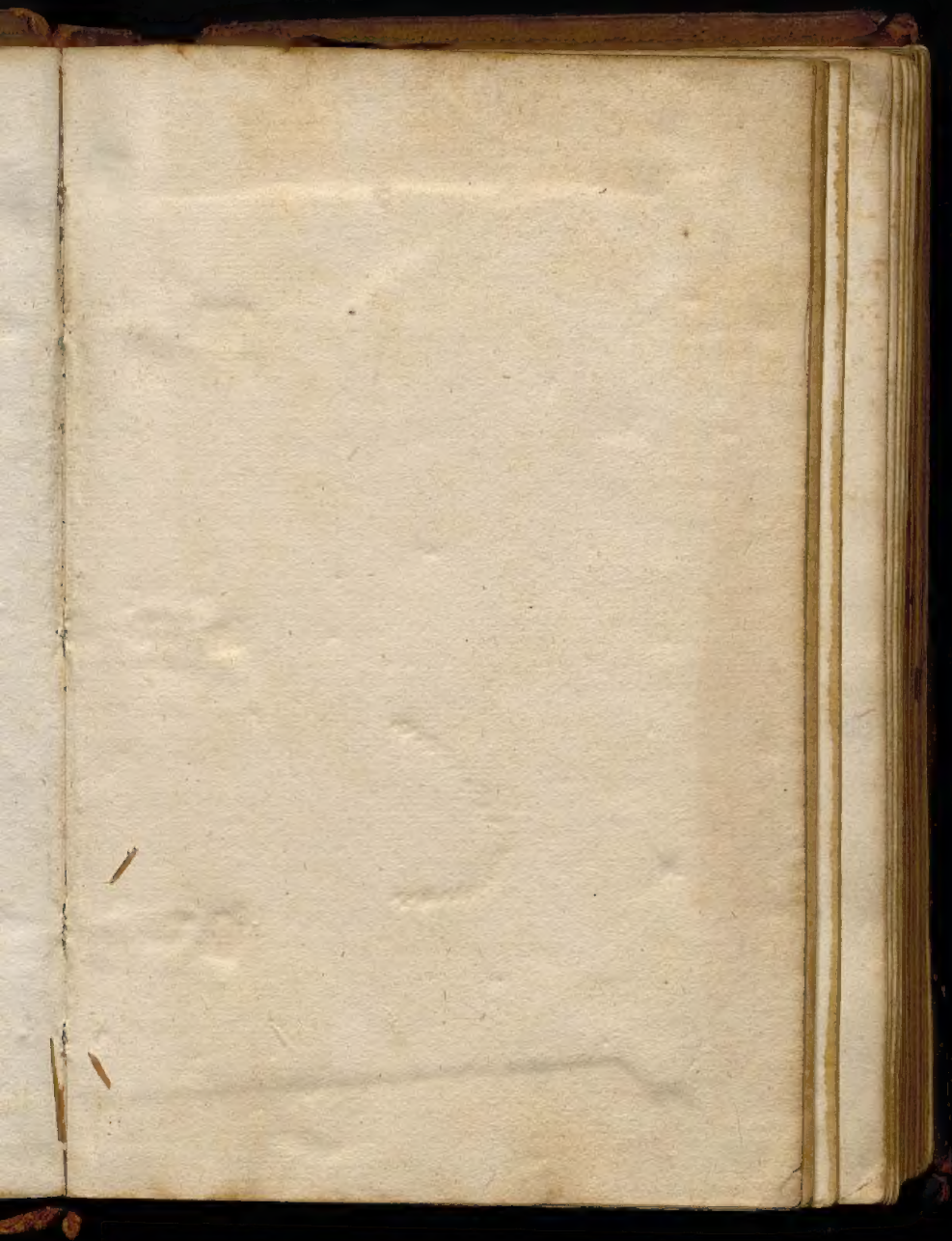
dulcedinistue dñe quam abscondisti amentibus
Perfectas quis parat interin conspectu filiorum hominum.

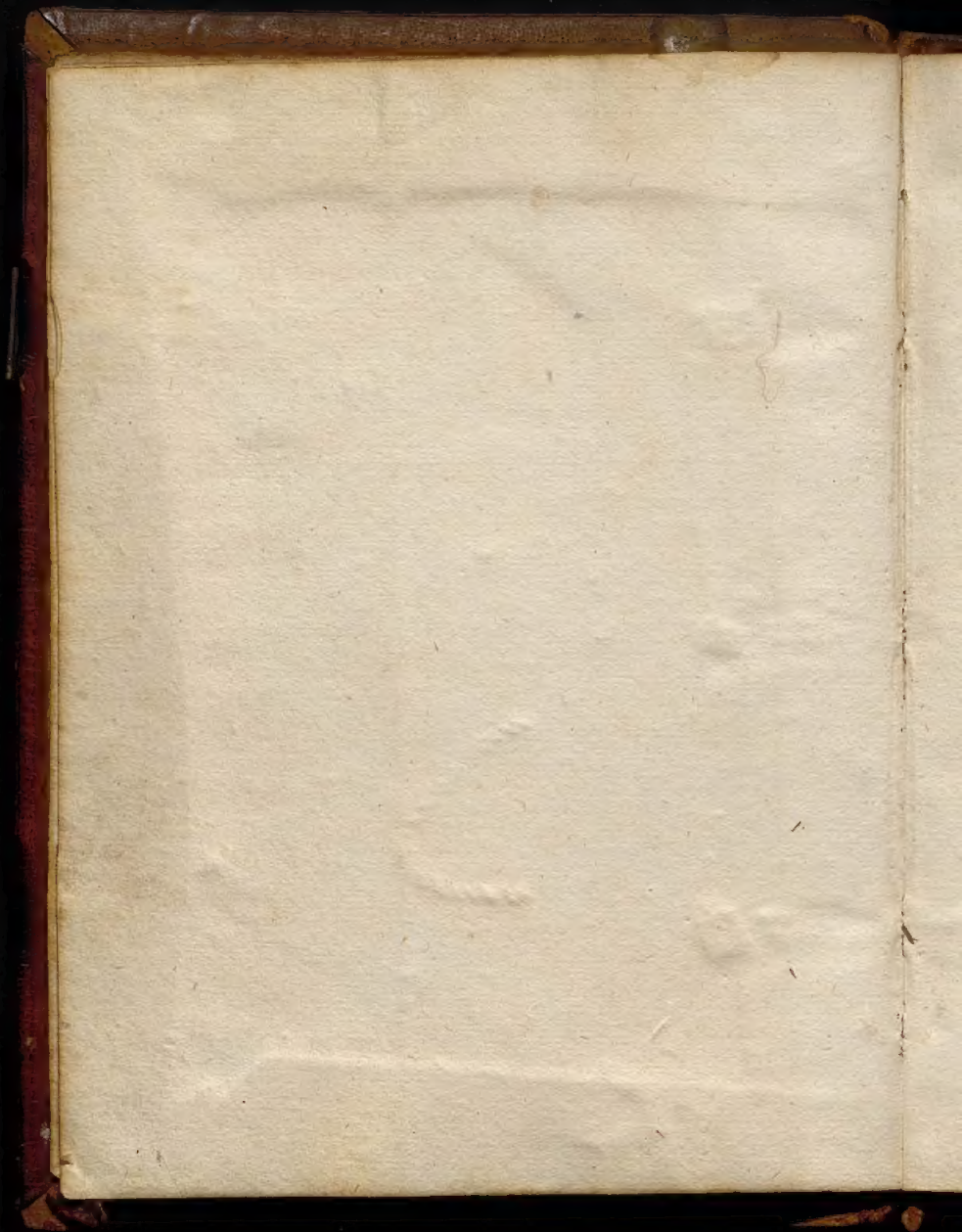
domini armati iudicium. et non dēre lingua scōs suos.
in eaq̃m conseruabuntur.] multi pueniuntur.

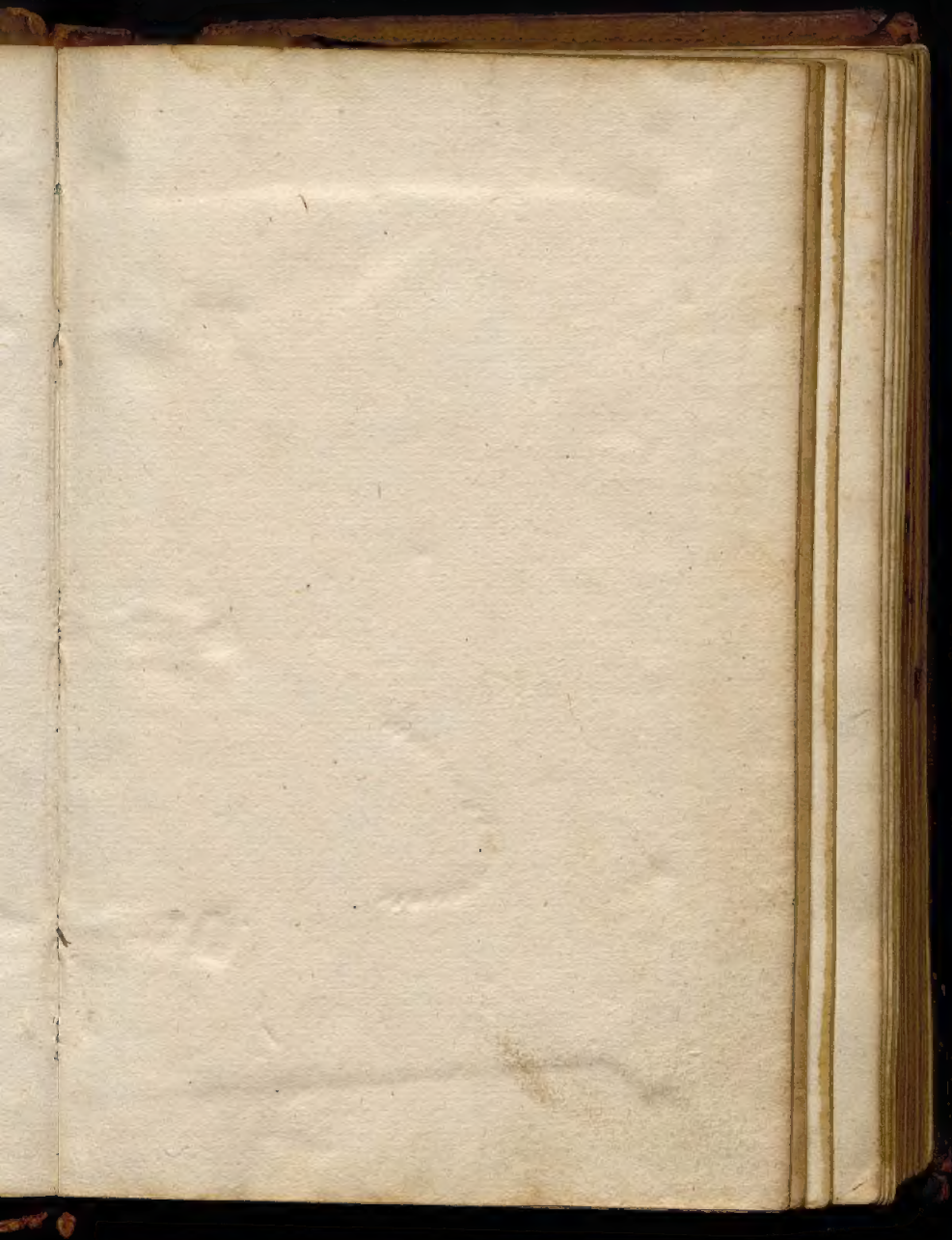
Ulcus reginae 2to human.

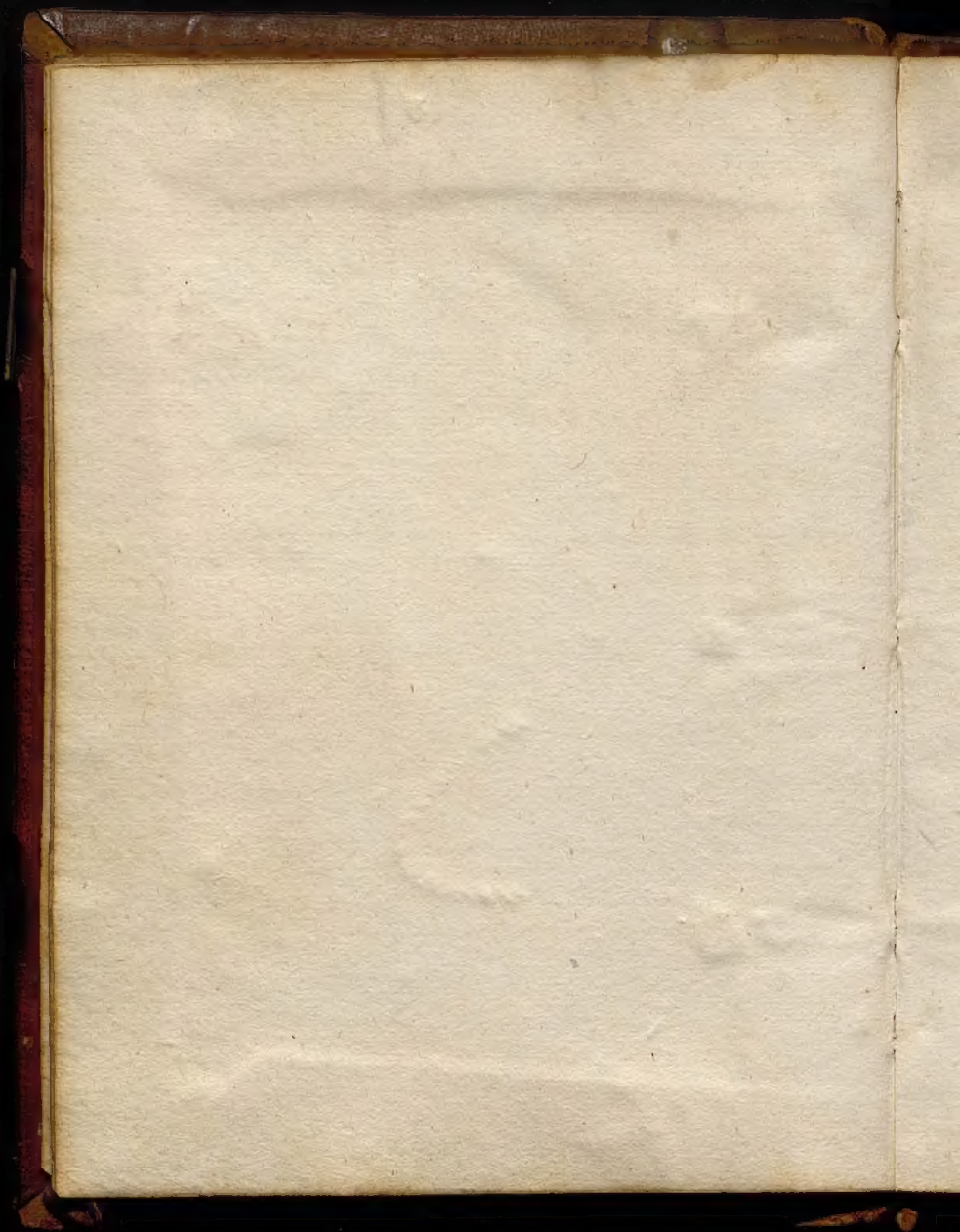
Cop. 3370.

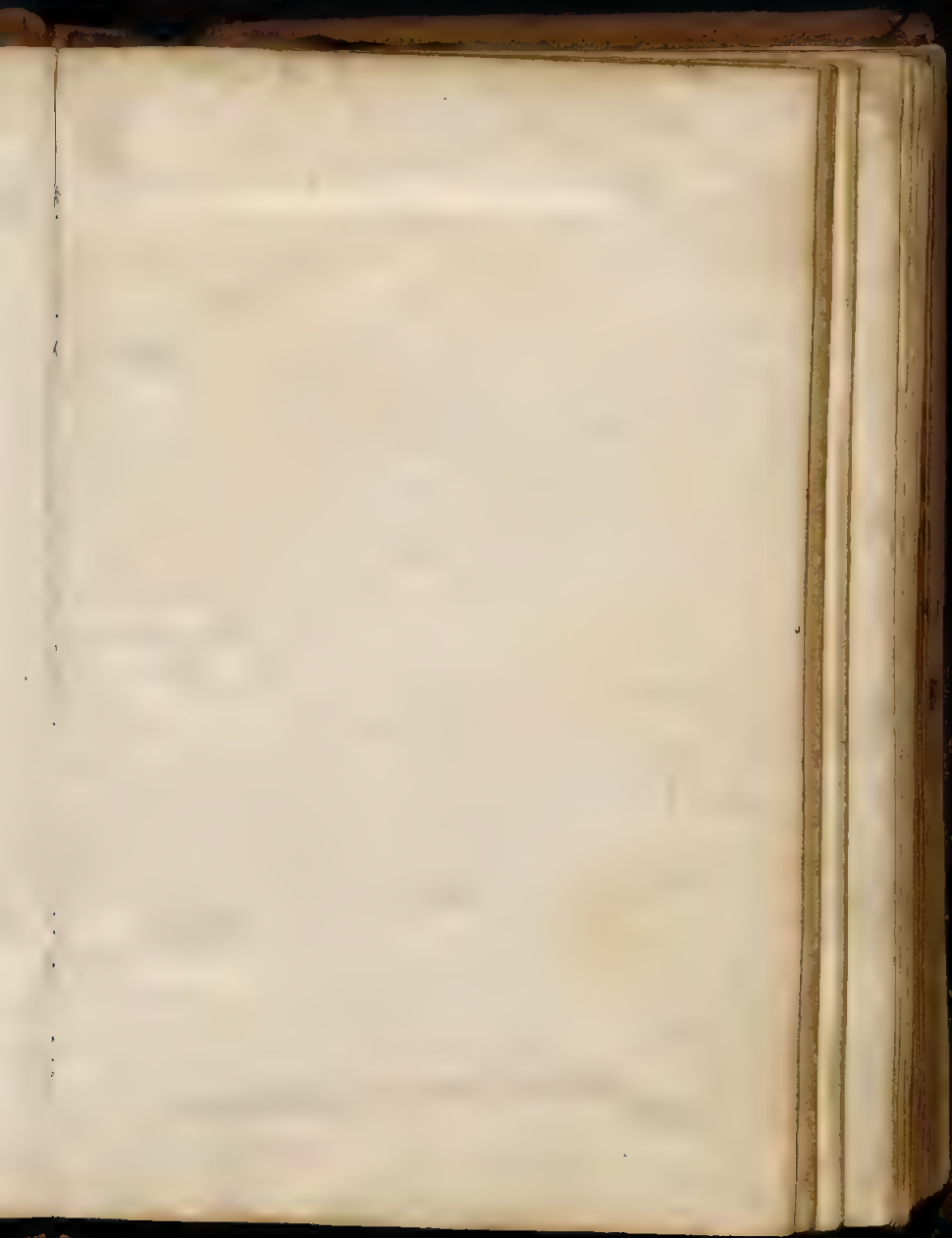

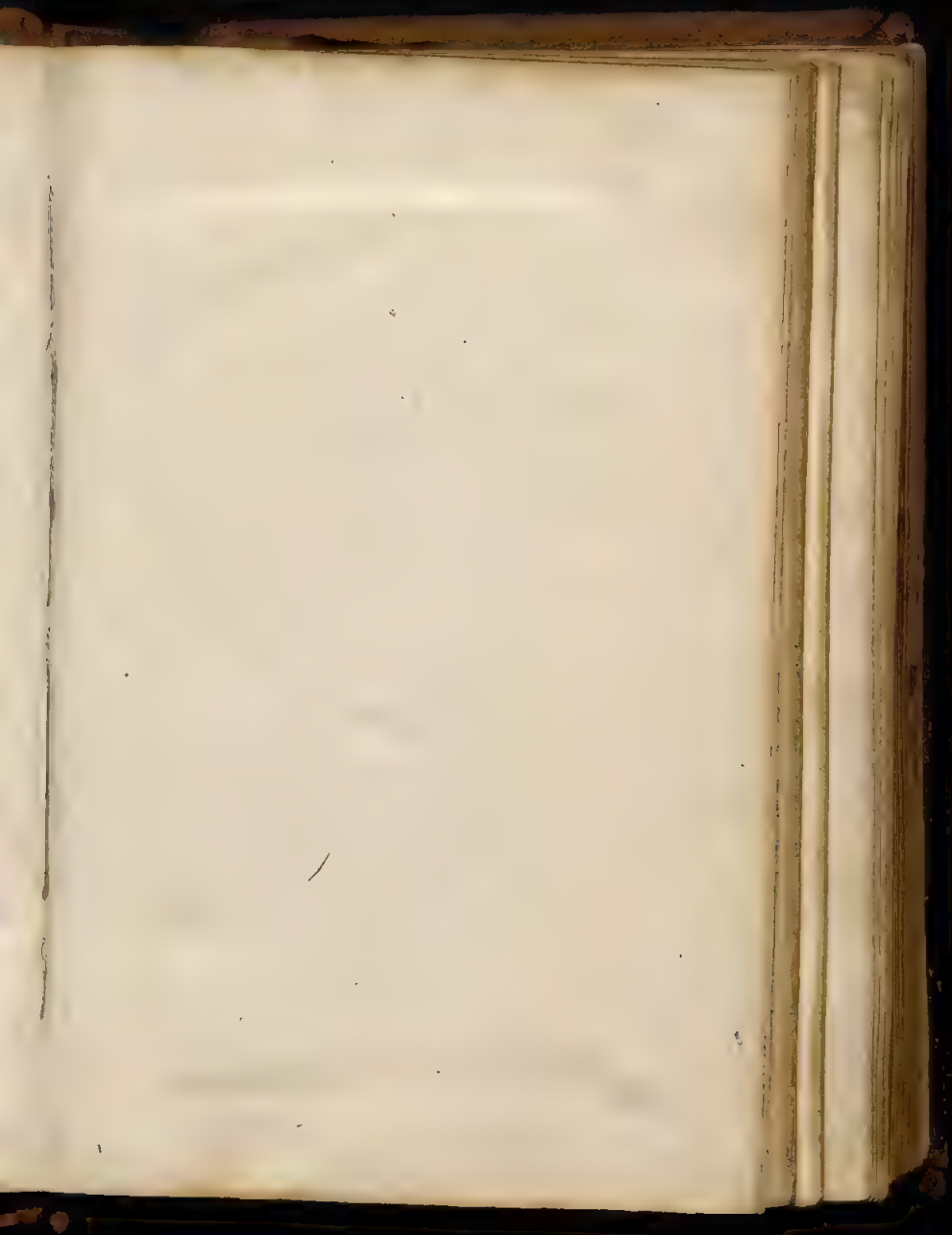

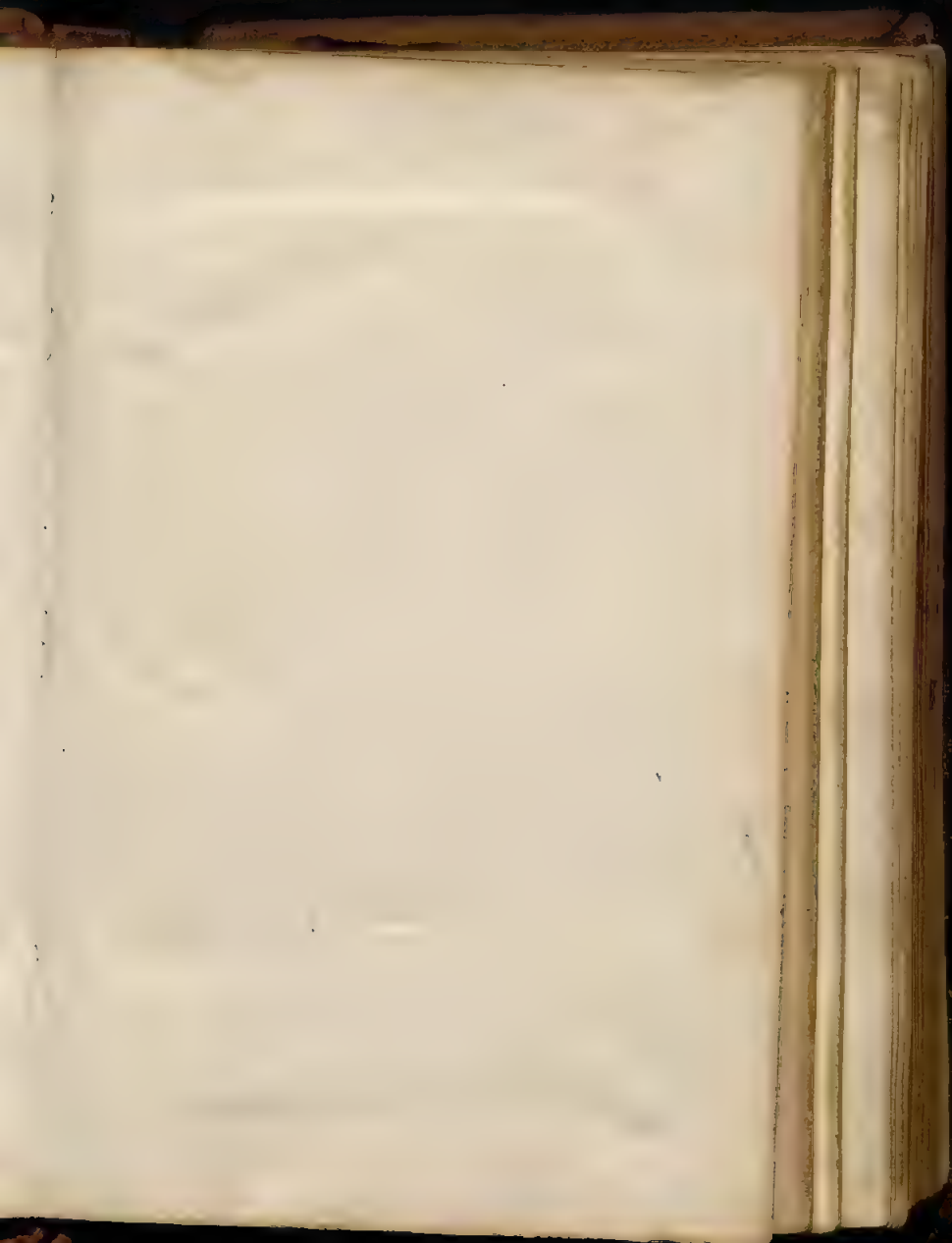

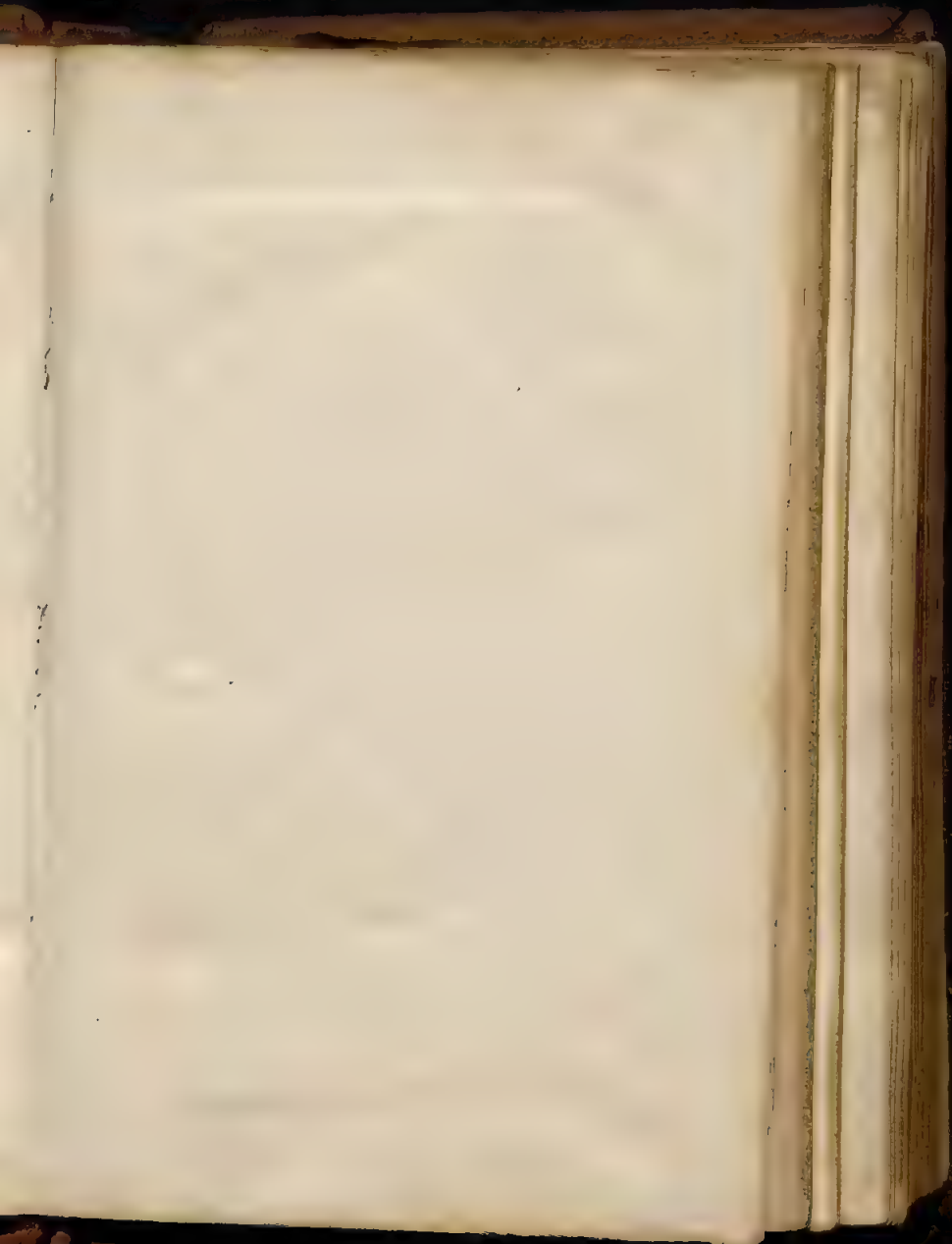

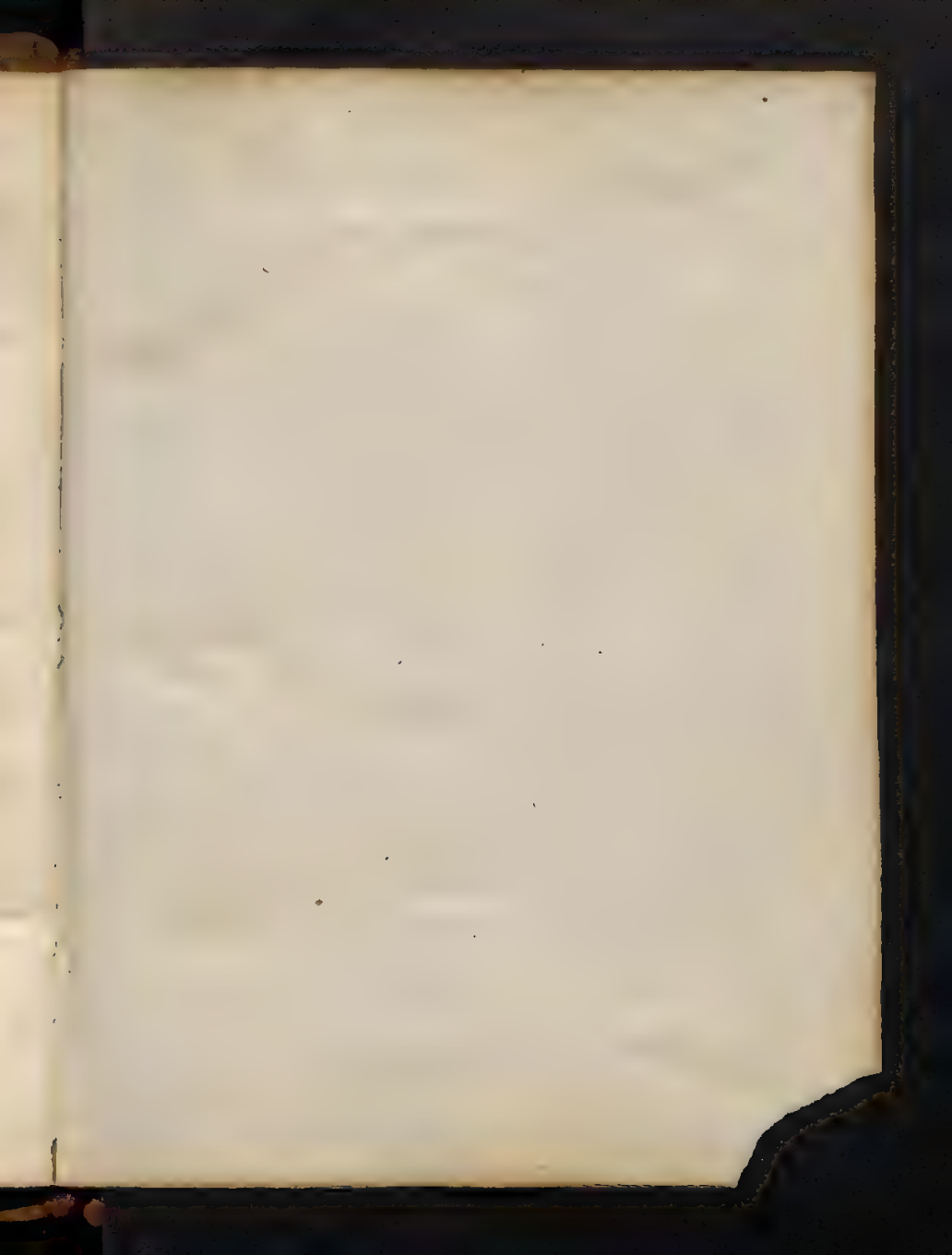

Summa Ioannis Valensis de regimine
uite humane seu Margarita do-
ctoꝝ ad omne ppositum.
put patet in tabula.

Ad Sapiientissimum Theologū fratrem Petrum de
Arriabēis ordīs minorū Guillelmus Astēsis. S.D.

h Aud iūria mi pater reuerēde ab Atheniēsis
nōnūq̃ irrifos fuisse Lacedemonios arbitror:
q̃ leges quas suis conderent eas in archiuū confer-
rent: quasi his legibus posse hoīum uitam institui
existimarent: quæ non essent enunciata: quod ipsi
longe secus faciendum censebant: id quod a Roma-
nis etiam lege sancitum fuit & obseruatū: quippe
quia frustra leges & ad bene beateq̃ uiuendū insti-
tutiones a principibus dicerent: nisi: ut Mercurius
instituit Trimegistus suis enunciarent & populis
& iudicibus: ut quid obseruandum esset: aut a qui-
bus abstinendū itelligi posset. Id ipsum cū ceteris:
tum tibi potissimū pro inato erga p̃ximum chari-
tatis studio decreuisti obseruandū: ut pote qui di-
uinis semper cōtemplandis: ut assolet: uersaris: tui
quoq̃ animi curas ad cōmunem hoīum utilitatem
quandoq̃ impenderes: Effecisti sane pater optime
quod uirum decuit cui diuina cōmittuntur archa-
na. Nec ulla ex parte tua te fecellit opinio. Quando
quidē sūmā hanc aureā innocentissimi illius Theo-
logie philosophi Fratris Ioannis Valēsis usq̃
adeo penitus oclusam nō secus ac preciosam gem-
mam ex abditissimis latebris ad oīum tandē noti-
ciā ferre properasti: ut sciant cuncti quāta te diutur-
na sup cōi oīum utilitate cura sollicitet. q̃ ut tātōrū

labore gratiosior fructus intra sinu memorie comē-
dare uoluisti sinuque flosculos in ordinem colligere: &
uia legentibus padere: Quobrem tuus Georgius de
Arriabensis uir inquam inter ceteros impressores offi-
ciosissimus: ut tuæ morē gereret uoluntati: sumam
hanc ipsam perquam acuratissime imprimere curauit: tanto
que studio: uel diligentia: ac cura tam præclare opus in
lucem redactum est & emendatum: ut non uerbum tantum: sed nec
syllabam credam in corrigendo omissam. Quo tanti uiri ge-
nerosos usque labores ueluti Beatus Bernardus Fel-
trensis suo semper comitatu cōtubernioque dignabatur:
ita omnes diuini eloquii sermones & lectitare: & sibi
proponere ualeant quos imitentur & predicent & in
quibus ueluti quodam absolute ac totius uirtutis spe-
culo altius speculentur: ut sciatur cum omnibus secure & in-
trepide loqui: & decenter uniuersos secundum singulas
statuum conditiones instruere. Oportet enim uerbi dei
declamatores omnium artium esse peritissimos: & ut de
oratore primus omnium Gorgias Leontinus sensisse
legitur: apte de omnibus scire ridere. Non enim parum
est in persuadendo se unum omnibus exhibere audiendum:
qui & dicendo auditorum animos in ueritatis senten-
tiam trahat: & suadendo ac dissuadendo in omni re uertat
quo malit. Itaque cum singulis bonarum artium disciplinis
uix singule hominum etates sufficiant. Mirabile certe
munus hominibus fuisse celitus condonatum arbitror: quod
huiusmodi liber in lucem prodierit: cui qui niti uolue

rint: queant inter ois artiu pfectores quasi in ppria
uersari officia. Hic. n. floret medicina. hic legu uene
randa maiestas. Hic poetæ pspicui: q apud egypti
os sacerdotu & pphetæ cognomēto humanarū
simul diuinarumq rerum cognitionē tradiderūt.
Hic demū philosophie rōnalē: mōralē: naturalēq
pre se fert scientiā: docetq non solū hoīem cetera:
sed qd sit et ipse hō: nec qcq est hoīum obscurū er
roribus: quod huius ductu curaq non splndeat:
Quā. n. pōt mens hoīum in errores lapsa incurrere
egritudinē: i qua nō sanet his philosophiæ guber
naculis atq medicaminibus. recte Stratonicus hāc
sanitatem appellat: Hæc cuiā ab bene beateq uiuen
dum suis parat preceptis. Huius clientes plurimum
amant Veneti: Immo ueros moribus ac peritiā Phi
losophos numinū instar & colunt & uenerantur.
Quapropter ab ipsoq Illustrissimo atq Excellen
tissimo Dñio fuit obtentū q nullus pter prefatum
Georgium libellū hunc ualeat imprimere: aut im
primi facere: seu alibi impressum uendere in terris
eiusdē usq ad annos decem pxime futuros. Qui
igitur huius Sacre philosophiæ stigmata elemen
taq apprehendere cupiunt: omni studio curare de
bent: ut qd paruo empturi diuinū opus inueniunt
sue omnino bibliothecæ ascribāt: ex quo magnā
cōsequentē uoluptatē: maioresq in dies suscipient
fructus ad laudē summi tonantis. Amen. Finis.

Tabula per ordinem Alphabeti omnium in summa Joannis valen
 tis contentorum.

De incipientibus a littera. A.

Abſtinentia antiquorū principū mirabilis. Carta.	27	b
Abſtinentia Auguſti Ceſaris mirabilis.	22	c
Abſtinentia Abſachari: maxima	154	q
Abſtinentia maxima quorundam hebreorum.	216	b
Abſtinentia mirabilis Diogenis in quibus appareat.	252	y
Abſtinentia antiquorum a vino ⁊ carnibus.	282	o
Abſtinentia ad paſſum redeūdu eſt a q̄ gula diſceſſimus.	282	x
Abſtinentie ſanctorū exempla recitant ad nſam pſulionez	282	z
Abſtinentia decime dici indixit Salicenus.	284	p
Abſtinentes erant magnates anug: vt Juli⁹ Ceſar ac Scipio	284	q
Abnegatio ſuſpiſus quomodo fiat.	151	n
Abſoluedi aliquando ſunt rei in iudicio ex cauſa.	43	f
Abſoluedi ſunt innocentes: a iudice damnati	43	g
Abſoluedi villaz: quare Plato ad docendū elegerit	251	v
Abſchademi: vñ ſic dicti: ⁊ q̄re Plato i Abſchademi docebat	221	x
Abſchares: Ence comes quid ſignificet	247	z
Abſcolitorū officium Chriſtus exercuit: ⁊ quando	113	g
Abſcolitorū qui latine ceroſerarij dicunt officium: quale ſit	113	g
Abſcolitus reus: falſo non ſe deſſendat: ſed peniteat	47	y
Abſcolitus reus: cū patientia finiat vita: ſi fuerit pulſtus	47	z
Abſcolito: periculo exponit famam ſuaz	48	f
Abſcolito: falſus: cani aſſimilatur	48	b
Abſcolito falſi lingua: ſagitte aſſimilatur	48	g
Abſcolitus eſt Socrates a diſciplo q̄ librū ſecerat de ſolo deo	190	c
Abſcolito falſi Socrates: ab Athenicis lib⁹ poſtea dānau ſūt	190	g
Adoleſcentis officiū eſt: maiores natu reuereri.	93	g
Adoleſcentes amonēdi ſūt: vt etate creſcēte creſcāt i eis v̄tutes	93	p
Adoleſcentes ſini ſubiecti. obediētes: ⁊ obſequioſi	94	r
Adoleſcentes diſcipline non intendentes: in ſenectute honoz conſequi non poſſunt	94	o
Adoleſcens pulchritudinis excellentis: quid ſecerit. ne ſeminarum ocul los ſollicitaret.	97	y
Adoleſcentia: in quibus ſit exercenda ſm Zulium	93	b

Admonitio: facienda est fm statum ac personarū varietatē	3	3
Adulationes caueant consiliarij	49	x
Adulatorū lingua decept ⁹ est Perſes Aſedox rex potētissim ⁹	49	y
Adulatio: cauenda est a curialib ⁹ : ⁊ aulicis:	53	a
Adulatio venenum mellitum est	53	c
Adulator inimicus est veritatis: id cauendus	53	t
Adulatoria comites multi: ⁊ qui	53	t
Adulatores animas secum trahunt in perditionem	53	t
Adulatores non permittebant antiqui cuz principibus loqui: immo eos occidebant.	53	u
Adulantem Dario thimogorā Athenienses interfecere	53 v: ⁊ 47	b
Adulatores deum ⁊ principem offendunt	53	x
Adulatores rapi faciens ad tormenta princeps ostendit: aliqd diuinitas in se habere.	53	x
Adulatores princeps punies ostendit: se deorū eē cultorem	53	y
Adulatores falsos cognouit Alerā: i crure sagitta percussus	53 ⁊ 47	c
Adulator blādus ē inimic ⁹ : ⁊ id scorpionī assimilat: ⁊ api	53	a
Adulatores infernales sunt sacerdotes: ⁊ quō	53	b
Adulatores Sathane sunt nutrices ⁊ quare	53	c
Adulatores sunt demoniaci propinaces.	53	c
Adulatoribus abundat curie	53	d
Adulatores nō esse audiendos ostendit Aleres	54	e
Adulator dicitur Sathan: ⁊ quare	54	f
Adulatores libentius audiunt q̃ predicatores	54	f
Adulator Chanon: phibitus est loqui cū rege persaz	54	g
Adulari nesciens Diogenes Dionisio: post ⁹ olera comedebat	184	d
Adulatores ⁊ adulationes cōtemnēs Augustin ⁹ cōmendat	247	a
Adulatores principū rapi deberent ad tormenta	247	b
Adulationē fugiens Diogenes: qd adulatori Aristipo rīderet	254	b
Adulterium detestandum est in hominibus: animalium irrationaliū exemplo.	79	m
Adulterium ⁊ furtum enorme: ⁊ quare	79	n
Adulteriū i ciconia desphēsus: punit ab alijs ciconijs ⁊ quō	79	o
Adulter est in vxore propria amator ardentior	79	q
Adultera sola remanente cū xpō qd significet	276	g
Aduersa: ppter peccata contingunt	13	a
Aduersa: sociari non solent	14	b
Aduersa ⁊ ipsa sustinere: arō magna ē: magnosq; nūc discēda	109	k

Aduersitas pl^a p^odest patiēter tolerātib^{us} q^u p^ospertitas: et quare 109 o
 Aduersitas non est malum quod bono noceat 109 p
 Aduersitas non mutat s^olus viri animuz: sicut nec āne^s et h^umbres 109 q
 mare. 109 r
 Aduersis bonos eragitari vult de^{us} h^uis alium p^oit ad illos 109 s
 Aduersis gaudēt magni viri: sic fontes milites belli triūpho 109 t
 Aduersa sustinere m^ulti magni viri: et qui 110 v
 Aduersa sustinens sapiētia aiū: adamāti et scopulo p^oparat 110 v
 Aduersitas patienter tolerata: que bona cōferat 110 z
 Aduersitatibus probantur sancti omnes 110 z
 Aduersitatum diuersi effect^{us}: nāli mōstrāt exemplo. 110 a
 Aduersitatum tribulatio. omnibus necessaria est 110 b
 Aduersitatum tempore: virtutum sint parata p^osidia 219 d
 Aduersitas mundi ac prosperitas significantur per duo dolia que erant 257 a
 in domo Ioula 45 d
 Aduocati causas non assumant intestas 45 e
 Aduocati leges non peruertant. 45 e
 Aduocatoz m^ultitudinē asserit qdā se vidisse in inferno 45 e
 Aduocati vendunt quandoq^{ue} silentium 45 b
 Aduocati nō solū: s^{ed} actori i iudicio: de m^ultis ē ammonendus 46 o
 Aduocati p^o raptores i iudicio finali erūt lachryme paup^{er} 57 o
 Aduocati ad mortē deducti: a sanctis dure v^{er}berati ē: et quare 57 p
 Affabilitas Traiani: maxima 28 x
 Affabilitas Celsari maxima: m^ultos attrahēbat 28 y
 Affectus qualis: talis est homo: et qualis homo: talis eius o^{per}o 188 m
 Affectuibus quatuor nullus o^{mn}ino carere pōt 214 g
 Affectuib^{us} inclinati atq^{ue} passionib^{us}: eas moderari debēt 214 h
 Affect^{us} regere possum^{us} in hac vita: aputare autē nō possum^{us} 214 i
 Aignus dei in quo bis dicitur miserere nobis: et semel dona nobis p^oce^{as} 279 m
 quid in missa significet. 66 e
 Aleatores vitandi sunt propter infamiam 202 g
 Alienā ab homine que sint: et que illi propria 281 n
 Alimenta corpori iuuenili sunt sicut ignis fomenta 282 a
 Alimentiū apud sanctos patres imp^{re}ciabilias 283 g
 Alimenta delicata querunt moderni religiosi 231 n
 Aleuinus et focij pio institutū de studiij Parisiensis Carolo magno ad
 hēre. 53 c
 Amicitia quid sit

aliquid est in bono
 p^o 120 5

Amicitia vera non est: vbi est munus acceptio	85	z
Amicitie tres species scilicet propter bonum: vtile et delectabile	85	a
Amicitia pp vtile et delectabile: facile solubilis est: et quare	85	a
Amicitia in prosperis: fugax est et labilis	85	b
Amicitia vera: difficile inuenit in his q in honorib ⁹ versant	85	c
Amicitia ad proprium fructum: et non ad amici utilitatem: quedam est mercatura	85	d
Amicitia vt sit vera: debet esse gratuita	85	d
Amicitia his t ⁹ pibus stat p questu sicut meretrix quedam	85	d
Amicitia debet esse vera et non ficta	84	s
Amicitie maximu mun ⁹ est: superiorem inferiori parem esse	84	v
Amicitia vera non est: nisi inter se amantes ex charitate.	84	x
Amicitia debet esse cu amici compassione	84	y
Amicitia vnum facit ex pluribus	84	z
Amicitiam adulteratur vitiosa simulatio	84	b
Amicitie vis est: vt vnus quasi animus fiat ex pluribus	84	e
Amicitie vinculum potens et perualidum est: nec sanguinis viribus inferias.	85	b
Amicitie vires que sint	85	k
Amicitia senum differt ab amicitia iuuenum et in quo	85	m
Amicitia custos est pietatis: equalitatisqz magistra: et quod	85	q
Amicitia esse non potest inter morum dispares	85	r
Amicitiam de mundo tollere: est tollere solem.	85	r
Amicitia longas: ofones et o breues cu amicis h ⁹ e oportet	189	v
Amicitie principium est bene loqui	189	v
Amicitia vera inter Amicos et philiam	243	o
Amicitia triplex. scpp honestu: vtile: et expediens	244	p
Amicitiam veram facit honestu et virtus	244	p
Amicitia nulla simulationis vmbra velare debet	244	r
Amicitia multorum solum est: prosperitatis tempore	244	s
Amicitia Damonis et Philie pictagorez maxima	205	i
Amici causa est iurandum ac fidem nihil sciendum	44	y
Amici obliuiscendi sunt: et non adulandi: qz nulla maior peris adulator	84	b
Amici adolantes sic puerunt: sicut inimici linguantes	84	c
Amicoz debet esse mutua in omnibus coicatio	84	d
Amici temp in amicitia teneant verecundia et reuerentiam	85	f
Amici causa nihil turpe aut inhonestu sciendum est	85	g
Amicozum vnus perit occidit pro altero.	85	i

Amicis prius videtur non simul vivere q̃ simul mori	85	
Amicorum verorū sit idē velle idēq; nolle honestissimū	85	n
Amicorū sunt omnia cōia: 7 ideo omnes sunt diuites	85	n
Amici decem in decuplo multiplicant: 7 quō	85	o
Amicus priuatus nudus consistit: 7 vltim⁹ sit: 7 quō	85	p
Amici sunt diligentiores custodes amicorū q̃ regū custodes	85	c
Amicū maxime probat amici oneris portatio	86	e
Amici multi in prosperitate pauci vō in aduersitate	86	f
Amicus raro acquiritur: cito vō amittitur	189	v
Amicorū debēt esse oīa cōia qz amicus est alter ego.	205	f
Amicorum cā aliqua sunt facienda: aliqua vō non	210	y
Amicus fidelis thesaurus est maximus	244	q
Amor carnalis quid faciat	34	f
Amor maxim⁹ erga suos Demistocles: Titus: 7 C. sitidatio	36	a
Amorem carnalem parentum 7 cognatorū phibet xps	76	n
Amoris superabūdātia fac vñū inextinguibile 7 multiplicē	85	p
Amor carnalis: spūs amore superatur	148	p
Amor maximus inter pictagonicos: 7 quare	205	b
Amoris odijq; affectiones ferocissime cohercende sunt	210	z
Ambitiosi dignitatū non sint presides	39	t
Ambinosi poerie siles sunt papilionēs venātib⁹ i foueā cadētib⁹	119	o
Ambinosus canis assimilat: missa a dño frustra panis captati	120	3
Ambinosus: quop̃lura assequit: eo plura ambit	120	a
Ambinosus non agi gratias de tribunatu sed ambit preturam 7 con- sulatum	120	b
Ambitiosi a dignitatibus sunt repellendi: 7 non assumēdi	120	c
Ambinosi multis modis se ingerunt ad dignitates consequendas et quibus	120	b
Ambinosus monachus abbatiam preemēns: postea indignum se no- minans repulsus est	120	e
Ambitiosi tres episcopatum nolensē ambientes qualiter fraudati sūt a suo desiderio	120	f
Ambitiosi: subtilius venant beneficia q̃ canes lepores.	120	g
Ambitiosos fieri: nauis ecclesiastice gubnatores magna stultitia ē	120	b
Ambitio ifruntia atcedet qm̃ d gradū gradū vsq; ad papatū	120	x
Ambitio plus terri apostolorū linina q̃ deuotio	120	q
Ambitione nil molestius: 7 tamen nil est celebrius	120	y
Ambitio oīa hoc bz vñū: q̃ semp appetit qd maius est	120	z

Ambitionem Sablus maximus eulauit.	120 b
Ambitionem fideles fugiunt: si delictū eā fugiētū exēplo	120 c
Ambrosij maxim⁹ rigor: Theodosium impiorē: ⁊ quare	20 k
Anachoritarū vite auctor pnceps: ⁊ illustrator: quis su erit	145 x
Annales maiorū discutiendi sunt: ⁊ quare	35 q
Animus hominis: modo rex est: modo tyrannus	38 h
Animo dominari melius est q̄ vrbes expugnare	38 l
Animus non sit bonus propter bona exteriora vel corporalia	152 x
Animus nō curatur: cū tñ oīa alia curent	152 y
Animus capitulum celebret: ⁊ quomodo	152 c
Animus ad rōnem reddendā euocandus est	152 d
Animas perire plus dolendū est: q̄ temporalia	47 c
Animam viri perfecti in seculo: ⁊ in religione perfectioris vidit	152 d
Antius ad celum deferri	82 e
Animarum curam non suscipiant nisi q̄ tēptatiōes subegerint	121 k
Animarum cura hodie cōmittit pueris: effeminatis: ⁊ ydiosis	132 o
Animam esse immortalem legens Platonis discipulus: seipsum precē	177 e
pitando occidit	201 a
Animā cōmendata est vnicuiq̄: ⁊ ad quid	205 r
Animas recte ad alia corpora posuit falso Pythagoras	137 f
Alia salua facere docēt hypocras ⁊ Socrates: sp̄s tō p̄dere	147 v
Animū ⁊ arrogantiā deponere: pl⁹ ē q̄ elius vī auz postponere	103 p
Animalia bruta: ⁊ aues semel dephensa cauent rhena	200 i
Alaluz nōs qualis didicit aristoteles pcurāte Alexander magno	191 m
Annis nonaginta nouem vixit Socrates: ⁊ veneno interiit	15 r
Angebatur Alexander furore: aliena vastandi	236 c
Anton⁹ abbas adhuc puer: oīa sua paupib⁹ dispensauit	236 d
Antonij abstinentia mirabilis	237 e
Antonius quib⁹ rogatus: legatione fungebat ad magistrat⁹	110 m
Anuli cuiusdam beneficio: Siges: rex lidie effectus est	34 k
Apparebat semel in anno: Indoz rex ⁊ quare	133 d
Appellationes iniuste nocent in iudicijs	133 e
Appellationes esse iniuste impedimenta pz exemplis	34 l
Appetenda: non sunt transitoria: sed diuina	226 a
Appologi: aliqui narrant in sacra scriptura	155 g
Apollata Iulianus: pminat⁹ mortē publico mō a cho iterēpt⁹ est	143 e
Apollolos fecit omnium verelicio	
Apollolos sciencie secularis ignarros: quare xps elegit ad euangelij pre	

dicationem	171	b
Apostolici fastigii est: omnia relinquere	143	e
Arbor non est solida: nisi illa in qua frequens ventus incurfat	110	t
Arrogantie seu tactantie quatuor species sunt secundum Grego.	270	k
Arma militum christi que et qualia	236	r
Arma nostra sunt et tutes	226	z
Arriopagus: unde sic dictus	43	b
Arriopagum constituit Solon apud athenas	48	q
Arriopagii exercitia plurima: et que	48	q
Argumentum pessimum: turba est	8	f
Archidiaconi: auribus et oculis corporis adaptantur	112	t
Arcus tensione docuit Iosephus angelista obere iterum remitti rigor	66	a
Architectores seculum precedens felix fuit	172	p
Arismetrius bonus spiritualiter loquendo quis sit	224	d
Astronomia quid sit	224	q
Astronomus bonus spiritualiter loquendo quid sit	224	b
Artium quatuor genera: et que	173	q
Artes liberales et animi ad virtutes non perducant: tamen illum ad illas expediunt	222	m
Artes septem: septem planetis assimilant: et quomodo	222	n
Aristotelis Platonis discipuli laus maxima	196	e
Aristotelis vita: et unde originem habuerit	196	f
Aristotelis epitaphium quale	196	g
Aristoteles vixit docuit eloquentias: ut patet in multis	196	i
Aristoteli edificatum est altare a Stragerinis patronis suis	197	r
Aristoteles in multis Platonis preceptionibus dicitur: et quare	197	r
Aristoteles tribus annis Socrati discipulus fuit Platonis vero viginti	196	i
Aristotelis domus: a Platone domus litteraria dicebat	196	i
Aristoteles annis vixit sexaginta tribus et mortis tempore Philodeli	197	l
Aristoteli vixisse per mouit Plato. solum annis tribus mentuit aliquid	197	m
Aristoteles docuit Alexi philippi filium: quod dilectus sit a penubus eius	197	n
Aristoteles: Platonis preceptorum suo aram edificauit	199	s
Aristoteles quare antheromatice plis appellatus sit	199	e
Aristoteles incubi filius estimatus est: et quare	199	e
Aristotelis aliqua mirabilia a Boetio dicta recitantur	202	c
Auaritia nullum deterius in principibus vitium	27	k
Auaritie suspitio: etiam vitanda	27	l
Auaritia Antigoni regis turpissima	28	n

Quartile crimen: regie valde triatur maiestati	34	e
Quarta diuitum inequalitatem in hominibus facit	81	c
Quarta societatem dissoluit	87	f
Quarum inuulter est in sacco: q̄ pauper necessitate si releuant	124	f
Quarum a filijs israel assumptum de egypto. quid significet	171	b
Quarum seculum dicebatur regnantib⁹ sapientibus	27	c
Fluctuatorum soliditas. est certitudo librorum ⁊ capitulorum: Ideo alleganda	3	y
Fluctoris huius summe bona intentio in hor⁹ collectione	231	t
Fluctoris huius summe: eam legentibus humilis exhortatio	232	x
Fluctoris huius summe humilis excusatio	305	s
Audiri non debent a religiosis nociua	302	m

De littera. B.

Barba: seruū oñdit differentiā: tō nō radēda fm̄ Diogenes	184	g
Barbarismus plus timet in sermone: q̄ i vite deordinatione	223	q
Blasphemum filiū quinquenni in sinu p̄ris morte. mulctauit de⁹	73	g
Beatus nemo dicendus est dū uiuit	109	n
Beatus in hac vita si quis est: quis sit ille	109	n
Beata vita qualis sit fm̄ Epicurum ⁊ eius sequaces	221	c
Beaufici boni diuerse fuere philosophorum sententie	177	e
Beauficandi nō sunt. p̄speritatibus pollentes	110	c
Bigami ⁊ ꝑcubinarij nō debent subire ecclesiasticum miserius	123	q
Bisextum ⁊ horas inuenit Iulius Cesar	26	z
Belli inferendi vel assumendi tres requiruntur conditiōes	35	v
Bello nō adfint cupiditas: seueritas: feritas: ⁊ nō nulla alia	35	x
Bella non sunt peccata: si ob iustas fiāt causas	35	x
Belli auctoritas est penes p̄ncipem	35	y
Bellum non est faciendum absq̄ vrgenti necessitate	35	z
Belli tpe principes ⁊ sui habeant deum secum	35	a
Bello adfint ordo: ⁊ sagacitas	35	c
Belli tpe: si sufficit vn⁹ p̄nceps: tot satisfacere cupiditatib⁹	36	q
Belli tpe: orandū est: ⁊ orare faciendū	37	v
Bello vacans Alexander habuit secū Aristotelem p̄ceptorem	197	q
B̄dicere aliquando bonū: aliquando malum	291	o
Beneficium: ab hoie duro collatum: panto lapideus est	28	t
B̄nificium dupl̄r sit opera. ⁊ pecunia	28	v

Beneficij a milite accepti recordamus Julius Cesar qd fecerit	251	r
Bñficij alteri ⁹ milij recordamus August ⁹ Cesar quid fecerit	29	c
Bñficio servit motus dñs quidam: optimū illi dedit philuz	76	n
Bñficio reduxit quidam inimicū ad amicitie fidelitates	87	p
Bñficiū etiam fere sentiunt	87	r
Bñficiū ac benivolentia: humanas mitigat iras	87	o
Bñfecit Aristoteles omnibus: et publice et private	197	o
Bñfecit Antigonus militibus: illi omnia mala imprecantibus	251	o
Benignitate vsus Alexander erga militem quid egerit	28	a
Benignitate victor exiit Cesar magis q̃ armis	29	d
Benignitate magna erga nos vsus ē rex regum xps dominus	29	d
Benivolentia pncipū in suos: illos multū ad suam orē puocat	28	z
Benivolentia quot modis a hecioribus capteē	276	b
Boetius quo tempore virtutibus claruit	211	i
Boetius in carcere p̃stuit ⁹ : libatū edidit de p̃fica consolatione	211	i
Boetius: quare Severin ⁹ : Annius: et Ballius dictus sit	212	i
Bonum esse cū malis: laudabilius est: q̃ cū bonis	87	z
Boni bene vsuant cum malis: sicut Loth: et Job vixere	87	z
Bona constant ex proprio: vt multis patz exemplis	97	x
Bona oia habere volumus. cū tñ boni esse nolumus	98	z
Bona mūdi apostolus vt stercore arbitratus est	98	m
Bona sua oia virtutes scilz et sapientias secū ptabat Socrata	189	o
Bonus sūmū: in quo posuere philosophi	220	o
Bonū sūmū voluptatem esse affirmantibus nīpū turpius	221	d
Bona facta a religiosis: deo sunt attribuenda	305	q

De littera. C.

Caduca sunt vires et opes hūane: puerilibusq̃ silia crepidij	108	f
Camerarij pncipum: latere corporis siue costis assimilantur	52	f
Camerarios habere vitiosos: non est pncipi securū	52	b
Camerarij pncipum: quales esse debeant	52	b
Camerarij pncipum: quid erga dños suos agere debeant	52	k
Carcere intrans Socrates: ipsi loco ignominiam detraxit	199	q
Carmina secularia: et cātica vana: excludat epi a mensa sua.	127	b
Carminibus Dictagorici utebantur: et quare	205	c
Carnem nostram. i. proximos nō debemus odio habere	80	d
Carnū elus non fuit in oriente sub Pigmaleone.	117	p

Carnebus et vino abstinebant antiqui	282 o
Caro: ut iumentum edomanda est: et quare	282 t
Canonici ecclesiastici: cordi adaptantur: et quare	112 v
Cantus ecclesiastici: dissonantia: iussu Caroli magni temperata est	26 b
Cantus psalmodum: in ecclesia quare institutus sit	275 k
Capitulum Conuentus celebrat: ut errata corrigat	152 a
Capituli quare: debeat in se tenere omni nocte quilibet religiosus	287 x
Capitulo interefficiente religiosi prelati et subditi: quare esse debeant	289 a
Capitulum est discipline domus summe necessaria in quilibet religioe	289 a
Capituli in loco patiens sit religiosus	290 d
Capitulum est officina spiritus sancti: et quare	290 d
Capituli in loco: qualis esse debeat prelati	290 d
Caput eminet ceteris totius corporis membris	13 c
Caput videntes: hominem agnoscimus	13 a
Charitas est vestis nuptialis: et quomodo	61 a
Charitas exemplum in subditos ostendit Martinus et dominus noster Iesus	68 d
Christus: et quando	80 b
Charitatem ad invicem seruent Christiani: et quare	81 f
Charitate vitti sunt ut castrop acies ordinata et quod	81 g
Charitate deficiente: locus demonibus aperit in acie	81 m
Charitatez non habent quod proximis non patiuntur nec egenis subueniunt	223 z
Charitatem non habens anima: nihil est	193 c
Castiget prius seipsum homo quam alium: Platonis exemplo	257 l
Castigationis moderatio: laudabilis est: ut probat Trajanus multis	147 c
Castis exemplis	89 p
Castitas quid sit	90 a
Castitas in mulieribus illa est maximus decore	258 x
Castitatem ne perderet mulier greca in mare se dedidit	90 t
Castitate amissa: Lucretia seipsam interemit	90 v
Castitate per vinum amissa quodam mulier: violatore occidit secit	90 v
Castitate filie perditur: quodam perditore: et perditam filiam occidit	90 x
Castitatis amore pelagia cum fororibus et matre ne illam perderent flu-	90 y
uio se dedere	258 y
Castitatis amore: non se debent fideles interimere	103 l
Castitas: ut non amittit: voluntate casta manente	123 f
Castitati sine suis appenditijs parum credendum est	
Castitas tanto necessario: quanto eius dignitas excellentior	

Castitati Joannis pape honorem demisit equus	124	v
Castitas religiosorum: qualis esse debeat	127	a
Castitas sine temperantia ac ieiunio cito lassata	147	c
Castitati vt seruent religiosi excludant incōtinentie occasiões	148	f
Castitatis amore: mater ac filie in fluitum se protegere	258	v
Casti significantor p quinq; virgines prudentes	147	d
Causę bene ante iudicium discutiende sunt	42	v
Causam ancille bñ discutiens Demosthenes deffensauit	42	v
Causę bene examinande ante sententia	42	r
Causam pauperis innocentis tutatus est quidā qui dicebatur pauperum		
refugium ⁊ quomodo	42	y
Causa relicta indiscussa a sapientib⁹ ⁊ quare	42	d
Causas greci bñ discutebant an iurias	42	c
Causas discutiēdi: statui fecit Ambros. a Theodosio triginta diez	43	k
Causidicum purpura sciebat vendere Demosthenes	45	f
Causidicor lingua venalis: reipublice dānifica	45	l
Causidici: causas protrahunt ⁊ quare	45	k
Causidici mali: tenent ad lucratōz restitutionem	46	l
Catonē duo suere. s. Censorius ⁊ Ciceronius	160	l
Cecus Didimus regulas grāmice ac rhetorice didicit: nouum		acve
tas testamentum sciuit. Librosq; composuit	III	l
Cecitas ferri facile pōt: si nō desunt subsidia valitudinum	208	h
Cecitate: Didolus stoycus multo tempore pauper lustrauit	219	c
Cecus Asclepiades: q̄renti quid sibi cecitas pulsis: qd rīderit	219	c
Celestia minno videt aia: que circa terrena angitur	266	p
Cerusa ⁊ purpurisus in facie xpiane quid significet	103	r
Clementia quid sit	23	v
Clementiam innocentē colūt: nocentes inuocant	22	h
Clementia facit quod facere non potest scueritas	23	m
Clementia pncipes deo equat	23	q
Clementia Marci ⁊ Marcelli: capta siracusa oīsa est mirabil	23	t
Clementia Traian: in vno solo damnato tempore imperi sui apparet		
mirabilis	23	r
Clementia Philippus: bonum pugnatorem: dando illi pecunias a mē		
seria releuauit	24	y
Clementia Pompei mirabilis erga Metridam regē deuictū	24	z
Clementia Pauli mirabilis erga deuictum a se regēz	24	a
Clementia Celsi erga Catonis filios	24	b

Clementia mirabilis multorum aliorum principum	24	e
Clementiam princeps teneat simul et iustitiam	25	i
Clementia honestior est quam venia	252	d
Clementia in quattuor consistit: et in quibus	252	e
Clementie exempli reges accipiant et principes a rege apunt	252	e
Clementia Marci et Marcelli ac Celsaris in hostes mirabilis	252	f
Clementia Pompei erga regem armenie deuictum	252	g
Clementia Pauli Romani Philis erga regem a se captum	252	h
Clementia Celsaris audita morte Latonis mirabilis	253	f
Clementia Romani senatus mirabilis erga Aethienses captiuos	253	i
Clementia Celsaris mirabilis erga milites suos	253	m
Clementia Traiani maris: et de illa ei mirabile responsum	253	n
Clementia Alexandri maxima in militem senio et frigore consecutam: et in regem deuictum	253	o
Clerici coronas deferentes: quod considerare debeant	113	x
Clerici scientia celesti debent esse preediti	115	a
Clerici morum gravitate debent esse maturi	115	t
Clericos presumptuosos ac dissolutos: non acceptabat Ambrosius.	115	v
Clericum inhonorantia que sint	115	v
Clerici curiose vestiti: non clerici sed sponsi dicendi sunt	115	x
Clerici sint a mulierum consortio separati	115	z
Clericorum imatrimonialia sunt semina accessus	115	a
Clerici non querant seculi lucra in christi militia	116	f
Clerici domorum alienarum non sint dispensatores	116	f
Clerici bona ecclesiastica fraudantes: sacrilegi sunt	116	g
Clerici non sint negotiatores	116	h
Clerici secularia non frequentent coniugalia	116	h
Clerici aliud esse: aliud videri volunt	118	c
Clericis non cohabitent femine: exceptis infime: amita: et germana	124	a
Clericos inecoppositos a mensa sua Hieronymus: cecit: et quare	298	y
Cene tempore: parco honestosque sermone maiores vtebantur	127	o
Cenatur sanctus: factio pium exercitio	189	a
Cena temperata: etiam postera die est iocunda	192	y
Cena est conuiuium in fine diei secundum Gregorium	286	k
Cene breuitas: alimentique modicitas sit apud religiosos	286	i
Cenam in christi religiosi corporis proprii nocuium offitiumque impedimentum	286	o
Cena facta non est delectatio Dionysius: et merito	286	p
Cenobitarum vita: qualis secundum Hieronymum.	145	x

*Credenda non sunt facile crimina maiora licet cognita cito sint cor-
genda*

*Credens in Chastum non diligit infimus: nec superbit in medio sum-
mus adheret*

Credere de facili: mala de alio referenti noluit Xenocratea

Creditur ab hominibus plus oculis q̃ auribus: et merito

*Creditoribus multis fener obnoxius: omnibus: vno excepto scilicet ṽe
tre satissecerat*

Ciuitatum presidia: quare quesita sint

Ciuitas ymaginaria Socratis: qualiter erat disposita

Ciuitas in tres partes fm̃ Tulcenani ordinanda et in quas

Libus indigestus: corpus inflammat. et genitalia

Liborum multitudine natura suffocatur

Libis in summiendis: quē ordinez debeat seruare religiosus

Libos quales sumere: et a quibus debemus abstinere

Liborum nimia quantitas: euitanda

Libus anime: deuota est oratio: vel sacra lectio

Libi minimi et vulgaris fuit Lelars Augustus

Libi ante sumptionem: lachrymandus est: et quare

*Christiani quidam an essent in fide solidi: magna cautella probati sunt:
et quomodo*

Christiani deo infideles: regi terreno fideles esse non possunt

Chirieleysen nonica in missa repetitum quid significet

Circūspectio quid sit: et quod eius officium

Cythara et phiale auree sanctorum quid significant

Crimen lese maiestatis: sacrilegio proximum est: et quare

Conciues: dilectionis vnitatem seruare debent et quare

Concordia et discordia quid operentur

Concordabant Romani: ad reipublice regimen assumpti

*Concordie librum grecis dissidentibus recitauit quidam: discordiam
domus sue sedare non valens*

Concordem habere vicinum: felicitas magna

Concordia cohabitantium ac vicinorum q̃tum deo placeat.

Cognitio sui religiosi maxime necessaria

Cognitionem sui et celo venisse: delphicus apollo affirmabat

Cognitio sui celestium terrestriumq; cognitione: preponenda

Cognitione sui nascitur humilitas vera

Cognitio sui vera est philosophia

Cogitationes varias a malignis spiritibus immittentibus vidit	274	g
Isacharius	277	n
Confessio generalis: quare hinc p[ri]me interponatur	254	d
Confidentia quid sit fm Tullium	254	e
Confidentia maxima Alexandri in medico suo philippo	254	f
Confidentia Platonis maxima in Xenocrate discipulo	50	g
Consilium quid sit	8	x
Consilio res magne geruntur	23	i
Consilium mulieris bonum quid fecit	50	b
Consilij capiendi deliberatio triplex	50	k
Consilium inhonestu[m] lz vtile Themistoelis no[n] est acceptatu[m]	50 l z	189 v
Consilio duo sunt contraria: festinatio. s. z ira	50	m
Consilium sapientum non autem fatuorum audiendum est	50	n
Consilium sapientum requirat: qui vult esse prudens	50	o
Consilium etiam a minorib[us] aliquando accipiendum est	50	p
Consilium a malis non est requirendum	50	q
Consilium iniquorum quale	50	q
Consilium emulorum: vitandum	51	t
Consilia instabilia sunt nisi a fonte emanauerint sapientie	51	a
Consilium Parmenionis non est acceptu[m] ab Alexandro: r[ati]o ipsius p[ro]p[ri]a	51	b
Ch[ri]za responsio	51	d
Consilium mutari potest ex contingentibus	52	e
Consilium debet esse secretum: vt ait Metellus	87	p
Consilia antiquorum Romanorum: secretissima erant	189 v	
Consilium bonum ab vxore datum: a viro acceptandum est cuiusda[m] exemplo	241	j
Consilium oriente sole conuulsum & occidente cogitandum est fm Socratem	249	o
Consilium v[er]e lox sequitur penitentia fm Socratem	249	p
Consilio auctoritate r[ati]o sententia no[n] arma res magne gerunt	249	p
Consilium dantes: nauis gubernatori sunt similes	49	t
Consilio deficiente donit: parum arma foris prosunt	49	v
Consiliarij quales esse debeant	49	x
Consiliarij debent p[re]stantiores esse illis qui eos consulunt	49	x
Consiliarij debent esse v[er]dicti illis quibus consulunt	49	x
Consiliarij caueant ab adulationibus		

Consiliarius senex Damagathus: Xerxi regis ceteris adulantibus vera dixit	49	z
Consiliarij sentores eligi debent quia sunt sapientiores	49	c
Consiliarij iuuenes non sunt eligendi	49	c
Consiliarij sint in iustitia stabiles et fundati	49	d
Consiliarij mali qui sint: et op ab eis sit cavendum	49	f
Consiliarius bonus quis sit	50	g
Consiliarius malis interioribus non est credendum	51	r
Consiliarij episcopi quales debeant esse	133	f
Consiliarij: quales querendi sunt ab episcopo scdm Bernar- dum.	133	f
Consiliarij episcoporum: manus suas ab omni munere debent excutere	133	f
Consiliatio bona quid sit	50	g
Consules sapientes erant Athenis in Ariopago	48	p
Consuluit Scipio Romanis: ne Carthago destrueretur: et quare	10	q
Consulens bene alij honeste debet esse vite	210	r
Consulendus est super omnia: magni consilij angelus	51	o
Consulere stultum sapientem: et ipsam sapientiam quid sit	51	r
Consilium mutari potest: futuri instabilitate	51	c
Collationes patrum: quid in breuitate contineant	237	f
Collatione priuata debet predicator etiam seminare spiritualia	303	z
Colloquia mala mundanorum: animos perfectorum sepe fer- mentant.	103	f
Colligationum varietas et differentia in corpore reipublice	57	p
Concupiscentijs proprijs debet princeps imperare: et quare	37	b
Concupiscentie laqueus insidiatur in mensa secundum Zluga- rium.	282	q
Conscientia accusante: nihil prodest laudatio	54	b
Conscientiam nunq quis fallere potest: famam autem sic	189	v
Conscientia per domum significatur	304	f
Conscientia est cella interior	304	k
Consuetudo mala indelebilis est: quia altera est natura	89	m
Consuetudo mala difficile tollitur	92	t
Comodum suum: alterius incomodo angere quid sit	9	f
Cordeas remittit: qd nimis protendi: mitius est	5	f
Cor et lingua in semibus non veterascunt: ideo cauenda	95	f

Corde humano nihil fugatus et instabilis	274 f
Cordis collectioni studendum est orationis tempore	274 f
Cordis solitudo quando sit	277 b
Cor ante laudes diuinas colligendum est: exemplo pulsantium	ante
magnates	285 d
Cordis distractio et euagatio: hora vespertina cauenda est	285 f
Cordis euagatio: in choro existentium reprehensibilis est	298 b
Comedens religiosus extra coitatem: que seruare debeat	292 c
Comedentium fratru vidit quidam: alios alios mel: alios panem: alios	
stercus comedere	292 b
Comestio primorum parentum in paradiso facta: diuersa fuit a comestio	
ne extra paradisum	281 d
Comestiosa tempore: quid a religiosis faciendum sit	292 c
Comedentis religiosi oratio. in conspectu dei ascendit	292 g
Correctio aliorum tpe ire differenda est exemplo Socratis	187 c
Correctio eorum que sunt coram principe: qualis	34 p
Corrigere non curant principes sed dominari	8 d
Corrigi non vult: peccare se nesciens	122 f
Corpora sanctorum aliquorum: quare fuerunt permissa a deo in fluuium	
prohiberi	164 o
Corpora cognatorum mortuorum: Bassageti deuorant alijs	
tradunt.	165 y
Corpus suum iussit Diogenes ferri et aulibus prohiberi: Anaxagoras hoc i	
patriam non deferri	165 z
Corporis species: mentis est simulacrum. pblicatissq; figura	215 m
Corpori plurimum indulsit Epicurus	222 e
Corporis ad refectionem: q; intentio debeat religiosus accedere	280 c
Corpus iuuenile est sicut somar ardens	281 n
Completozum: quare in sero institutum sit	286 a
Contemptores mundalius fuisse Socrates et alij philosophi.	187 f
Constantia Socratis in haustu veneni	258 a
Constantia Socratis maxima in morte	189 b
Constantia Democriti maxima cum in manu hostia venenisset	208 g
Constantia maxima Romanarum matronarum post Cannensem	
cladem	244 t
Consortio peritorum imperij gaudentes quid sint	217 e
Continentia Xenocrati dormientis cum muliere meretrice	202 i
Continencia duorum philosophorum maxima	202 i

Continencia Demostenis iergera layde meretricē formosissimā	207 a
Continenciam tanq̃ fundamentum totius sp̃talis edificiij collocabant antiqui patres	237 b
Continencia large sumpta accipit quadrupliciter: et quid sit	249 r
Continencia gule multum viguit in antiquis principibus	249 y
Continencia a vino maxime viguit in feminis Romanis	249 a
Continencia Alexandri siti sanguis: etiam a potu aque et quare	249 a
Continencia a voluptate luxurie maxime viguit in antiquis p̃ncipibus	250 b
Continencie Sparthe adolescentie etrusci mirabile exemplum	250 c
Continencia Alexandri mirabilis quid sit operata	250 d
Continencia Scipionis mirabilis quid sit operata deuicta Carthagine	250 e
Continencia maxima Xenocratis: meretricē impudica lebefactari nō potuit	250 f
Continenciam docuit Pythagoras Colchionam ciuitatem	250 g
Continencia caste mulieris romane existimantis omnibus hominibus ora olere sicut viro suo	250 i
Continencia a cupiditate et auaritia viguit in Scipione	250 k
Continencia Marci Curius Samnitium repudiantis	250 l
Continencia Fabij: Donaria contemnentis a Samnitibus missa	251 o
Continencia Quirij Tuberonis: donaria contemnentis ab eis missa	251 b
Continencia Anaboclis regis: vasis sicilibus in mensa videntis eo q̃ fuerat figuli filius	251 o
Continencia Diogenis mirabilis: ab Alexandro magno non est victa	251 r
Continencia a cupiditate mirabilis Socratis et aliorum	252 b
Coniugia multa in Cesarem Augustum coniecta	31 y
Coniugium durum: aliquando hominum curat defectus	89 o
Coniugia principum: qualia esse debeant	29 i
Coniugium Didonis Enece exhibitum: quale	30 k
Coniugium Enece apud euandrum: quale	30 l
Coniugium triplex et quale vñ quodq̃ sit	127 l
Coniugia philosophica: qualia sint	127 k
Coniugia sanctorum: qualia sint	127 l
Coniugis antiquorum: quales intererant persone	127 m
Coniugis antiqui q̃ nā eēt iteruuri q̃rebat immensa: et quare	127 o

Coniuncta Institueret docuit sūma veritas Christus et quādo.	127	p
Coniutorum tempore: legant sanctorum patrū egregia facta	127	q
Coniuncta diuersa. i. plebeia: ciuilia: et philosophica.	213	x
Coniunctis an philosophi interesse debent	216	v
Coniunctio interessentes philosophi: quid agere debeant.	217	f
Coniunctis si intersint vitijs irretit: quid a pho agendum.	217	g
Coniunctorum verba: diuersa sint ex diuersitate interessentiū.	217	b
Coniunctum constat ex quattuor: et quibus	218	q
Coniuncti tempore: quales inter coniuuas hñ di sint sermones	218	q
Coniuncta secularia non adeat religiosus etiā itinerans.	299	i
Coniutorum epulas comitatur voluptas.	299	m
Coniuncta extranea comitantur multa mala.	300	n
Coniuncta non recusans clericus: facile contemnitur.	300	o
Coniuncti numerus nō sit minor: tribus: nec maior nouem.	218	p
Coniuratione trecentorum lunenū pictagoras exterminauit apud		
Cothroniuz.	204	b
Coniuncta omnia: omnes pictagore discipuli habuere.	204	v
Conuersio gēis hebreorū ad fidē facta mediāte muliere captiua	129	n
Conuersio ad Xpm, mirabil' regis et regie mediāte mliere capti.	130	o
Solum dei Constantinus multum dilatauit	19	c
Cult' vini pietatē Cōstāntini ipatoris imitari debet pñci. vnuerſi	19	f
Cultores et cultrices. viri ac mulieres qui sint	237	g
Curias fugiebant philosophi: ob vitia in eis regnantia	57	v
Curias declinant sancti viri: nisi cā sint necessitatis inducti	57	x
Curie pñcipū seculariū: diuerſe sūt: qz qdā bone qdā dō male	57	z
Curias bonas ac malas frequentare pñt boni viri: et quare	58	a
Curias bonas ac malas frequentare non debent mali	58	a
Curie pñcipū: a religiosis frequentari nō debent: et quare	301	o
Curiales: de multis admonendi sunt: et quibus	52	q
Curiales caueant dignitatum ambitionem	52	r
Curiales: adulationem caueant	53	o
Curiales sunt sicut canes: qui mansuescunt vſis muneribus	54	i
Curiales: irati sunt: cum nō vident munera: et qb' assimulant	54	n
Curialiū improbitas maxima: apud qm nihil vales nisi pecunia	55	t
Curialium corda non emolentur Diopheus et Alcipio uigrides emolentur	55	t
tes et fara	55	t
Curialiū corda plumbea: solum maleo aureo emoluntur	55	v

Luriales quot sunt: tot in curia sunt cerberi: licet solum vnus penatur in inferno.	55	v
Luriales sūt sic hydra: cui si vna apuēt caput tria succrescūt	55	x
Lurialibus etiam sapiens aliquid dabit: et quare	55	y
Luriales: sophistici machinationibus populum spoliāt	56	c
Luriales: lupis: canibus: accipitribusq; assimilant	56	f
Luriales: quare lupis assimilant: et ibi de lupo et pprietatibus	56	b
Luriales: lupis sunt crudeliores: et qualiter	56	b
Luriales: lupis similes sunt: vocem hominibus eripientibus	56	i
Luriales: castori similes sunt: et quare	56	i
Luriales: luctibus sunt crudeliores: et quare	56	k
Luriales: leonibus sunt crudeliores: et ibi de leonū natura	56	k
Lurialibus alios spoliātibus euenit sicut aubus budonem deplum manibus	56	l
Luriales: cū sint diuites: inexcusabiles sūt paupes spoliando	56	m
Luriales cōmensationibus vacant et pompis	57	r
Luriales de nocte faciunt diem: et de die noctem	57	r
Luriales et claustrales non conueniunt	57	y
Luriales nostri: sint sicut Senatus Romanus	58	c
Luriositas: quid sit fm Anselmum	228	e
Luriositas: primus est superbie gradus	267	c
Luriositate antiqui plit: vt Socrates et Solato euitauere	267	f
Luriositas studendi qualiter: et in quo a studioso differat	267	b
Crudelitas principum: est quasi bellum	22	i
Crudelis non sit rex ad non parcendum a se subiectis	34	l
Crucis signum. Constantinus imperator honorauit	19	b
Crucis supplicium: alicui de cetero dari: Imperator prohibuit		
Constantinus	19	c
Crucis signo munus Theodosius: victoriam reportauit	37	x
Crucis signo signare se debet religiosus ante somni quietem	288	e
Crucis signo signati non moriuntur subitanea morte	288	g
Crucis signo signati se haymundo apparuit Christus	288	f
Crucis signum: est murus inerpugnabilis	297	q
Crucis signo: se omnes signare debent	297	q
Crucis signū: mirabiliter timent demones	298	
Cruciari volebat Paulinus propter aurum vel argentum sed propter Christum.	258	r

De littera. D.

Dare sibi volenti Thersilao regi munera: Socrates non acquie-	187	b
quare	43	i
Damniandus non est quis temeraria credulitate	112	v
Decani in ecclesia: manibus adaptantur	131	i
Decime et oblationes quare a populo dantur sacerdotibus	101	v
Demoni interficiuntur: et quomodo	111	e
Demon astrictus: aliquando testimoniū reddit veritati	116	s
Demon expulsi sunt a gregorio: hospitio recepto in phano	126	t
Demon rediit ad locum suum permittente Gregorio	274	b
Demoni interinere: quid sit	296	x
Demonem adiuvantem religiosum in curiosis occupatum vidit	296	y
quidam	270	z
Demon multos impellit religiosos ad curiosa edificia pstruenda	217	m
Demoni contemporanens fuit Hysocrates	56	f
Dentes facti sunt ad petulantie verborum cohibitionem	105	p
Detractorum officium est: mendacia pigmentare	126	c
Detractio: ab ore virginali non procedat	184	b
Detractionem in mensa sua euitari subebat Augu.	302	n
Detractionem suam ab alio narratam Diogenes audiens sapienter	71	o
respondit	128	c
Detractiones non sunt libenter audiende	185	o
Detrahendum non est regibus et principibus: quia ymago dei sunt	185	p
Deus vnus est qui fecit oia et tute ubi sunt: que efficacie fuerit	188	o
Deus Socratis: demon fuisse perhibetur	188	p
Deus Socratis quid in illo operabatur	206	l
Deorum pluralitate dñabat Socrates nolens iurare per illos	190	c
Deos gentium detestās Socrates: morte venenosa dñatus est	194	q
Deos gentium aspernatus est Pythagoras: nolens illi sacrificare	270	m
Dei vnus in nomine: hausta herba venenosa Socrates non est mor-	34	n
turus	114	k
Deus est causa bonorum omnium: non autem malorum secundum Platonem	114	k
Derogandi causa hospitari credens peregrinū: diabolum recepit	114	k
Desideria carnis non sunt a rege imitanda	114	l
Diaconorum officium quale sit		
Diaconorum officio Christus vnus est et quando		
Diaconi debent spiritu sepulchri esse pleni.		

Diaconis: quare scola imponit super sinistru[m] humerum	114 m
Dialectica quid sit fm[ilium] Hegonem	223 r
Dialectica arte xpo et apli no[n] tradideru[n]t: s[ed] enagelica doctrina	129 c
Dialecticam de greco in latinum Barro prima[m] transulit	137 c
Dialectice discende modus fm[ilium] Boetium	137 c
Dialecticis cautelis quidam sapiens in alijs scientijs in die magisterij confusus est	137 d
Dialectico co[n]cludit[ur] q[uo]d Diogene[m] no[n] erat ho[m]o quid responderit	184 i
Dialectica a Parmenide in rupe solitaria adinventa est	216 x
Dialecticus bonus spiritualiter loquendo quis sit	223 r
Didicit piscium naturas illoru[m]q[ue] insidias Alexander et qualiter	26 a
Didicit geometriam Alexander et quare	26 a
Didicit Aristoteles aialiu[m] n[ost]ro: et qual[ite]r de ipso lib[er]u[m] composuit	26 v
Discendi sollicitudo maxima Pythagore: loca m[ul]ta pagrantia	204 r
Discendi clau[er]e que sint	118 r
Discere voluit Solon ultimo die mortis sue	181 h
Discere sero satius esse q[uam] nu[n]q[uam]: Socratis proeunte etatis musicam ob scientia ostenditur exemplo	285 r
Discipulorum delicta: in preceptores refundi solent	26 y
Discipulus a quibus cauere debeat	138 i
Discipulo discere volenti que sint necessaria	138 n
Discipuli humilitas in quibus consistat	138 o
Discipuli subiectio: in quibus consistere debeat	137 g
Discipuli Pythagore vsq[ue] ad septenniu[m]: eoru[m] que docebantur cau[er]e poscere non permittiebantur	138 f
Discipulos habere tria: iurare p[er]pellebat Hippocras et que	139 f
Discipulus in scola qualis esse debeat	290 f
Disciplina: in duo diuiditur: et in que	72 q
Disciplina militaris maxime viguit apud antiquos	245 b
Disciplina aliquando est moderanda: et quare	257 l
Discipline domus est capitulum in religione necessarium	189 a
Discipline in domo: qualis debeat esse religiosus	289 b
Disciplina a religiosis in refectorio seruanda	292 z
Discipatio pulcherrima inter Pythagora eiusq[ue] discipulum	42 c
Discordia fratrum q[ui]um deo displiceat ostenditur laici i cuiusda[m] defficatione	75 f
Discordia a ciuitate: et a domo fuganda fm[ilium] Pythagoram	205 f
Discipulus quis sit	137 b

Discolus dicitur quasi a scola diuulus	137	g
Differentia maxima in aduersis inter sapientis et stulti animi	209	q
Diligendus est inimicus ratione nature: non autem ratione culpe	87	l
Dilectio dei et proximi: omnis continet artes et scientias	224	g
Dionisius Atricapita Atheniensis fuit	230	b
Dionisij tyranni de regum infelicitate pulchrum exemplum	248	m
Discretio multiplex in mensa a religioso seruanda	282	m
Discussio accusatiois et defensionis defectus pueri facit iudicium	141	q
Discussio vite proprie quotidie facienda: pictagoricoz exemplo	216	a
Discebat vitam suam omni sero Seneca lumine ablato	216	b
Disputatur et scripturus Larnaydes philosophus heciboro se purgabat	206	p
Disputabat Aristoteles deambulando: ideo peripateticus dicitur	220	n
Discursus diligentes: vlcerosas habent animas	268	t
Discursus inuides euitabant sancti patres: quiterem amantes	268	v
Discurrendi occasione euitas abbas Apollo: noluit fratris bonem subleuare	269	x
Distantia maxima inter religiosos modernos et antiquos	292	d
Dissolutio in choro: abusus maxima	289	t
Diuitias laudes: quasi religiosus itinerans persoluere debeat	298	a
Diuites avari canibus sunt similes	56	n
Diuites ammonendi sunt ne iniuste diuitias congregent	98	b
Diues omnis: aut antiquus aut iniqui heres	98	c
Diuites ammonendi sunt: ut pauperibus prouideant	98	d
Diuites non superbiunt: nec pauperes contemnant	98	e
Diuites non possunt secum ex hoc mundo diuitias portare	98	f
Diuites precaveant penas futuras diuitiarum amatoribus preparatas	98	i
Diues sine misericordia abusus maxima	99	r
Diuites sine misericordia maledicuntur	99	r
Diuites pauperibus comparati: pauperiores inueniuntur: et quare	99	a
Diues quis sit: et quis pauper secundum Epicurum	222	g
Diues factus quidam: bis consul a Romanis pulsus est	242	r
Diuitiarum congregationem indebitam caueant presides	40	f
Diuitie caduce sunt: si valentes desideret illas possidentes in die iudicii	98	e
Diuitie seruate amittuntur: pauperibus vero largite seruantur	98	g
Diuitiarum latores in celum sunt pauperes si eis erogentur	98	b
Diuitie bone sunt: non autem faciunt bonum: ideo illis bene utendum	98	k
Diuitie spine sunt: verbum dei suffocantes	98	n
Diuitie fallaces sunt: et quare	98	o

Diuitiarum multimoda impedimenta: a diuitibus cōsiderāda	98	p
Diuitie: ligamenta: et onera sunt amantibus illas	98	p
Diuitias habere: et non eas amare: difficile est: ideo periculose	99	q
Diuitias Democritus proicit: et quare	145	g
Diuitias cōtempnit Anaxagoras: saluū se earū amissioē ptestās	181	f
Diuitiarum contemptor maximus Socrates	181	f
Diuitias paternas maximas Pythagoras philosophiam acquirēdo su-		
perauit	204	q
Diuitias maximas pēpēsit Democritus: vt liberius phie vacaret	207	a
Diuitias nō solum cōtēpēsit Democritus: sed nec etiā illas optauit	208	o
Diuitiarum contemptus Democriti: toto Cæsaris imperio tem-		
ptandus non esset corruptus	208	e
Diuitiarum contemptor Zenon: suarum rerum naufragium nuntians:		
quid responderit	208	f
Quotulum in coniugio maxime vltandum	12	m
Quiescentia quid sit: et quod eius officium	249	r
Docere alios nō est locuplex: nisi q se ad docēdū paupes credit	289	r
Docēs Aristoteles et Alexan. q discretus fuit in docendo	201	t
Docētē audire plus pferit: q p seipz studere. putat. plato mouēs	195	y
Docentibus rebus q mentiri nesciūt Aristoteles se dicē scientem	202	b
Doctrina Christiana non est reipublice aduersa	12	o
Doctrina Christiana: reipublice subuenit	12	p
Doctrinē mater: diligentia est: nouerca et o negligentia	140	v
Doctrinas nullas sequuntur adolescentes: nisi illas que exercentur in		
ecclesia	154	r
Doctrina antequā ceteris malebat Alex. q copis atq opulētis	200	k
Doctrinē Xenocratis efficacia mirabilis: apparet in polemo dissolutissi-		
mo conuerso	203	k
Doctrina pictagore q̄tum valuit apud Crothonicenses	204	z
Doctoribus tria sunt necessaria: et que	140	l
Doctor: qualis esse debeat	140	n
Doctoris vita ignominiosa: p̄p̄ibile illū reddit ap̄ discipulos	140	p
Doctor: prius dīcat q doceat: sitq̄ eruditus: māstet et rigidus	140	t
Doctor: ad docēdū sit promptus	290	b
Doctor in docendo sit prouidus	290	f
Doctor: sit virtuosus exemplo: et quare	290	i
Doctor: turpissimum: qm cum vita pugnat oratio	290	k
Doctor: potius infirmet discipulos vita q̄ doctrina	290	m

Dolum volubile habuit Diogenes pro domo	182 o
Dominandi ratio ortum habuit ex peccato	67 q
Dominari hominem pecori: nō autem homini deus voluit	68 r
Dominum cum seruo cenare: non est turpe.	68 r
Dominus cogitet q̄ forte et ipse erit seruus: alioꝝ exemplo	68 s
Dominus ad que seruum admittere debeat	68 s
Dominos suos serui magnificent. Salua tamen veritate	69 h
Dominorum honorem serui toto posse custodiant	69 h
Dominio iurans fidelitatem: obligat se ad multa	69 k
Dominum incolamē seruus pro posse seruare tenetur	69 k
Dominio suo seruus non procuret impedimenta in opib⁹ suis	69 k
Domini secretum non reuelet seruus in illi⁹ damnum	69 l
Domini opus possibile: seruus non reddat impossibile	69 l
Domini vxorē vel filiā: aut affines seruus non deponeset	69 m
Dominum suum seruus aliquo modo non infamet	69 m
Dominio suo seruus non sit in damnum sed vtilitatem	69 n
Dominio suo seruus bona consulat fide	69 n
Dominio suo vassalus corde: ore: et opere subueniat	69 o
Dominus seruo fideli tenet in oibus quibus seruus tenet dñlo	70 r
Domini et p̄ncipis p̄uili: qualr nutriēdi sint et docendi	92 s
Dominica dies ab exercitu Constantini venerata est	29 d
Dormitionis ante ip̄s: reponēdū est aliqd boni in memoria	288 h
Dormitionis hora vna: monacho sufficit	292 k
Dormitionis tempore: quid monachus debeat cogitare	292 l
Donorum aliqua manuant: aliqua vo ornant	97 q
Donis vel multi abutuntur et quomodo	97 r
Dubitare de singulis non est inutile	198 t
Dubitare in singul: et nulli⁹ rei h̄c certitudinē: improbabile est	221 y
Dubitabilia lz mltā sint sapiēt: tñ i oib⁹ dubitare: rōnū dñsonū ē	221 a

De littera .E.

Ebrietatem maxime fugiat scolasticus	438 k
Ebrietas quid inducat in homine	438 l
Ebrietas fugienda maxime in principibus: et quare	449 t
Ebrius Lambiscus rex: q̄ crudelis extitit	32 m
Ecclesia a principibus maxime est honoranda	37
Ecclesie inuinitatem non seruantium punitio	37

Ecclesiam venerentur presidentes	40	l
Ecclesia est ciuitas: sponsa: et ouis: et quare	117	v
Ecclesia cum sit sponsa: unde est: quod pauper et inops sit	117	s
Ecclesia est dei castrum: id loco coluine non est festuca ponenda	132	e
Ecclesie nauis non est puero nescienti suum regere cubiculum permittenda	132	n
Ecclesie nauis Gregorius gubernator maximus timuit quod magis ce-		
teri timere debent	132	s
Ecclesie nauis gubernator iter maris finit per se quod agere debeat	133	a
Ecclesie nauis gubernaculum indignis committens fatum est	133	a
Ecclesiam frequentantes: quid ibi agere debeant	289	v
Ecclesiam frequentans mater Augustini quid faciebat	289	v
Ecclesiam frequentant multi: diuina perturbantes	289	v
Ecclesiarum ornatu superfluo in religiosis reprehendit a sancto Bernardo	295	e
Ecclesiastici: sunt sicut agriculatores: et edificatores	118	a
Ecclesiastici: sunt sicut milites ecclesie: sicut vinearum plantatores	118	b
Ecclesiastica prelatus non est ambienda: et quare	118	f
Ecclesiastica prelatus multum est periculosa: et quare	118	g
Ecclesiastica prelatus appetens sibi preferri eo ipso non est verus episcopus	118	p
Ecclesiastica prelatus non est appetenda ratione equalitatis hominum nature	118	k
Ecclesiastica prelatus non est appetenda ratione lubricitatis: et precipitij	118	l
Ecclesiastica prelatus non est ambienda ratione depmētis futuri	119	n
Ecclesiasticam dignitatem virtutibus pollens non vacat opus adire	119	t
Ecclesiastica dignitate pueri ob sanguis nobilitate assequitur id male	120	v
Ecclesiastici scire debent leges celestis consistorij: et quare	131	i
Ecclesiastica officia exercere: non est puerorum: ydiorum: et inexptorum	132	n
Ecclesiastici diuinas laudes integre persolvere tenent: et quare	131	m
Egrediens religiosus in mundum: vir videt nisi mala et que	294	b
Egrediens in mundum duo perit: vnum flebat: alter pro ridebat: et quare	294	c
Egredi in mundum multum affectant religiosi moderni	294	d
Egrediendi in mundum cause non sunt allegande: et quare	294	e
Egrediendi in mundum nunquam deest causa	294	f
Egrediendi in mundum quatuor occurrunt religioso cause: et que	294	g
Egrediens in mundum religiosus ex pura obedientia meritorie egreditur	294	h
Egreditur in mundum religiosi in mundum per obliuionem simulationis: et quomodo	295	i
Egrediuntur religiosi in publicum meritorie: virginibus ordinis sui negotijs	295	q
Egrediuntur multi religiosi ad multa: in sui et aliorum scandalum	295	r
Egrediuntur multi religiosi his temporibus pro curiose edificandis	296	v
Egrediuntur religiosi per amicos et gentes pia vilitate stimulante	297	p

Egredientes inutiliter religiosos sequitur studio:um orationum: et alio- ram omnimūdo	296 e
Egredi potest vtiliter religiosus: predicationis causa	297 h
Egressus in publicum sine causa: religioso nocivus est	293 x
Egressus in mundum magno cum timore a religiosis fiendus	294 z
Edificant aliquid: quasi semper victuri	184 e
Edificia curiosa detestantur etiam pagani	296 z
Edificia curiosa construunt religiosi: in quo a pueris dissent	296 a
Edificia vilia pastorum videns Bernardus fleuisse dicitur: et quare	296 a
Edificia humilia construunt sancti patres antiqui	296 b
Edificium domus Romuli: vile erat tugurium	296 c
Elemosinas largas faciens Gregorius cum esset monachus iniecit esse papa	124 c
Elemosinam accepit angelus in forma naufragi a beato Gregorio et quomodo	124 d
Elemosinis Gregorius papa sustentabat tria milia accliarum christi	124 e
Elemosyna pauperibus etiam bene indutis danda est	125 g
Electio qua ex ea sit facienda	121 i
Electio Laurentij contra Simacum consentiens pascasius: penalis lo- co post mortem deputatur	121 l
Electoibus imputantur electorum culpe et negligentie	121 l
Electus qua intentione electioni consentire debeat	121 m
Electus si ydoneus est: non recuset onus christi pascere	122 t
Eligendus quid agere debeat	122 s
Eloquentia a natura data: non est ad perniciem convertenda	45 c
Eloquentia paganorum mortifera est	45 k
Emens fundum: plaris estimantur quam venditor	83 e
Emptorem pati errorem incurrere: peius est quam viam non offendere	82 b
Emere se velle: negandum est propter emptionis consortes finem Tullium	211 b
Enigmata Aristotelis recitat Hieronimus	201 r
Episcopo venari non licet	64 f
Episcopus adaptari potest capitulum in corpore reipublice ecclesiastice	112 t
Episcopi sub Marco ceperunt sic nominari	118 d
Episcopus ordinatione excepta non est aliud quam presbyter	118 d
Episcopus nullas eligatur: nisi prius in sacris ordinibus fuerit religiose conuersatus	118 e
Episcopus grece superintendens dicitur laudare	118 i

Episcopi presbyteriarum diaconi officio: si bene agitur nihil facilius: festi-	
cius: ac letius et e contra	122 y
Episcopus qualis esse debeat post consecrationem	122 b
Episcopus ingiter cogitet sui nominis interpretationem	122 c
Episcopi nomen non dominum sonat sed seruitum	122 c
Episcopus omnium subditorum oculi intuentur	122 e
Episcopi domus conuersatio: omnibus est magna discipline	122 e
Episcopi vita laudabilis a laetior omnino commendatur	123 l
Episcopus caueat maxime vitia carnalia	123 s
Episcopus caueat vinolentiam et quare	123 h
Episcopi: scilicet magis se abstinentia macerare propter consecrationem quam ante	123 n
Episcopi quidam remissius viuunt post consecrationem quam ante	123 o
Episcopi sobrietati intendant et quare	123 p
Episcopi adstrictas purior et euidentior quam alij	123 q
Episcopus Augustinus forore secum habitare non consensit et quare	124 a
Episcoporum cum mulieribus nulla debet esse familiaritas	124 v
Episcopus debet esse largus in elemosinarum largitione: et peregrinorum susceptione	124 y
Episcopi gloria ac sacerdotis qualis esse debeat	124 y
Episcopus sibi subtrahat populos expensas ut largiores faciat elemosinas	124 z
Episcopus sanctus exuperius: vidue Sareptane imitator fuit et quomodo	124 z
Episcopus Moyses Paulinus seipsum barbaris dedit pro filio vidue	224 a
Episcopus elemosinarius: multum est deo charus et acceptus	124 b
Episcopi attendant: quod apostolorum sunt successores: non rex sunt dispensatores	124 e
Episcopi etiam pauperibus verecundis parochie sue elemosinas faciant	124 f
Episcopus non hospitalis: sed ananias beatus Gregorius repulit ab electione	124 x
Episcopus hospitalis: qualis in mensa esse debeat	114 l
Episcopus in mensa caueat detractorem: Augustini exemplo	114 l
Episcopi boni consuetudo optima: in mensa loquens de scripturis	114 m
Episcopi mensam ornantia que sunt	118 o
Episcopus Augustinus: mensa habuit in coclearia argentea reliqua deo testes	114 o
Episcopus Augustinus potius volebat de populi collectionibus viuere: quam possessiones habere	114 p
Episcopi: variis aureis et argenteis vaticis: a Bernardo respondent	114 q
Episcopi legi faciant in mensa egregia sanctorum patrum facta	127 p
Episcopi et curatorum officium quod sit: etiam sunt apostolorum successores	128 s
Episcopi: cum sancta simplicitas: quam et callidissimi profuderunt plebani	128 r
Episcopi ad manus habent quibus committant animarum curam non autem quibus committant facultates	132 p

Episcopus quidam puer noluit committere pira custodienda: et tamen ei comisit ecclesiam	132 q
Epus est sicut agriculator: et edificator: et qd. ppter ea agere deat	132 q
Epus eccleie sustentationi debet apponere colinas et non festucas	132 a
Episcopus petenti domino quodam temporali: vt poneret in ecclesia leuem personam quid responderit	132 e
Episcopus est doctor ac magister in ecclesia	132 t
Episcopo magnum vituperium est: animarum curam artem ignorare et committere	132 t
Episcopus est medicus animarum: ideo cura vulnerum spiritualium ignoranti non est comitenda	132 v
Episcopus est durus aciei Iesu christi: et quare	132 x
Episcopus leges dei silere: et Iustiniani coram se fabulari permittit	133 d
Episcopus domini debet sanctitudo: modestia: hancq. custodisciplina	133 k
Episcopus non habeat comatos pueros: et quare	133 k
Epus non ignoret domus sue vitia: nec vltimus sciat	133 l
Episcopus palia alijs committit: vt magis possit vacare diuinis	134 m
Episcopus intendenti suppellectili: et substantie sue nihil turpius	134 m
Epus dolens latera. i. malos homines collaterales non est sanus	134 n
Episcopus domui sue sit bene prepositus	134 n
Episcopi sandalia quid significant: et qualia sint	134 o
Episcopi calligio bursis calciant: genua debilia subditorum roborare debent	134 p
Episcopi baculus acutus ac recuruus quid significet	134 p
Episcopi anulus est quo ecclesia sponsa subarratur	134 q
Episcopi mura regimini quinque sensuum significat	134 q
Episcopus super custodia gregis sui vigilare debet	134 t
Episcopus sine sui custodia gregis: ydolum est	134 t
Episcopi loca permutare non debent	134 v
Episcopus Laurentius. volens a grege suo discedere: a beato Petro correptus est	134 x
Epus et ob persecutionem: ecclesiam suam relinquere non debet	134 x
Episcopus negligens est decimus christiane abusionis gradus	134 a
Episcopus grece speculator dicitur latine: et quare	134 a
Episcopalem dignitatem sanctus refugiebat Ambrosius	119 p
Episcopalem imo papalem dignitatem sanctus refugit Greg.	119 q
Episcopalem dignitatem refugit sanctus Barc ^{us} euangelista	119 q
Episcopalem dignitatem refugit Anon: et quomodo	119 r

Episcopalem dignitatem refugiens Illarion quid fecerit	119	s
Episcopatus nomen: oneris est non honoris	121	n
Episcopatum laudans aplūs: i pauore postea posuit qđ laudant	121	o
Episcopatum desiderare: quo tempore fuerit laudabile	121	p
Episcopi: vnde sic dicitur	220	o
Epistola Philippi missa Aristoteli: nato Alexandro filio	245	h
Epistola in missa: doctrinam significat apostolicam	279	s
Epularum tempore: simplex est seruanda disciplina	303	r
Equa peperit leporē in Xersis exercitu	49	p
Equus ligncus: quare Troianos deceperit	249	s
Equali partitione cōtēt ⁹ fuit cū militib ⁹ Curio Pirro deuicto	250	m
Erudire semper debemus minus doctos: si erudiri patiantur	303	a
Erudiebant philosophi illos cum quibus conferebant	303	b
Erudiebat sanctus Benedictus: cibaria illi serentes	303	c
Elopi poete commendatio ob apologeticos v ⁹ sus ab eo editos	226	y
Eurundi et non esurundi causa	210	t
Etatum omniū distinctio: qualē scilicet singule distinguantur.	92	q
Etati cuiuslibet quid sit propriū s ^m Tullium	92	r
Etas tenera: et primi anni optimi ad instructionem	92	v
Etas infantilis: cere tenere: et arbutulis comparatur	92	x
Etatis inuentis insolentia: senum prudentia regenda est	93	i
Etati cuiuslibet quid sit dignum: considerandum est	95	t
Ete ita pueri: Decuba: Cresus: ac Darij m ⁹ finire cepere	109	k
Enagatio religiosorum per mundum pro leuibus causis: quale signum sit	268	q
Euangelium in missa Saluatoris significat doctrinam	279	k
Erculare nō se voluit p ⁹ danus a furti crimine l ³ innocēs eēt	290	c
Erculatio humilis: huius summe auctoris	305	o
Erexiarum pompa magis ē viuētium q ^m defunctorū solatiū	154	n
Exercitatio in omni etate plimū cōfert: vt patet exemplis	72	q
Exercitatio studendi in diuinis fidelium in egypto pho ⁹ um	237	h
Exercet ⁹ Xersis pene innumerabil ⁹ nō ordinare rect ⁹ confusus ē	248	s
Expenē quotidiāne inuestigantur: dominici autem gregis detrimēta a pastoribus nesciuntur	132	q
Exhibendum est alijs quod sibi quis vult exhiberi	189	v
Exorcitarum officium quale sit	113	c
Exorciste caueant: ne imundus spiritus habiter in eis	113	f
Exempla virtutum: a malis reuocant	2	q

Exemplo gentiliū quid facere debeant Christiani	11	f
Exempla principum prouocant subditos magisq; imperia	22	f
Exemplo aliorum prius faciendum est postea imperandum	22	g
Exemplum malum magnatorum sequuntur paruuli	66	g
Exemplum malum multa mala facit	86	y
Exemplo bono breue iter prestatur discipulo a preceptore	140	p
Exemplo Romanorum pudore punitur vita christianorum	170	b
Exemplo grecorum phoz: confunditur vita christianorum	170	c
Exempla virtutum alioz relata: nō nullos ad vtutes incitant	176	f
Exempla magis mouent q; verba: vel etiam precepta	188	l
Exēplo peccātes alioz: et se excusantes redarguebat Demosthenes	207	t
Exemplo infidelium: quid facere et pati debeant fideles	259	e
Exemplum imitationis habet vñquodq; ppositū f3 Isidoro.	369	a
Exemplis plus creditur q; verbis	290	l
Exemplis bonorum operum multa bona proueniunt	303	y
Exulauit Barcellus Bissulenis: tamen beatissime vixit	219	b

De littera. f.

Fabritius ab hōestate difficilior q; sol a cursu suo auerti poterat	243	d
Fabule qualiter sine mendatio narrari possunt	226	a
Fabule quare a poetis inuente sunt	226	b
Fabularum duo sunt genera et que	226	b
Fabule aliquando ponuntur a sanctis in suis libris	217	c
Fabula regis Euidē: q oia que tangebāt aurum efficiebat	227	d
Fabula pstrati Anthel terrā tangens: et fornicio resurgens	227	c
Fabulaz canto carne ppter vmbriam reſcienſis recuat Isidoro.	227	e
Fabulas eleganter inducū Boratius	227	f
Fabulam corni carnem ex ore prohibentis ponit Apuleus	227	g
Fabulam conſpirationis mēbriorū q; ſtomacū pōit L. i. liuius	227	g
Fabule ad maiorem veritatis expreſſionem adaptari poſſunt	227	h
Fabula denominationis Liuitatū Alphenarum	230	3
Fabula conſozio: vñquēq; pro tribus denariis rondenſis	266	x
Gratris morte Fabianus non ſuſtinuit triūphare	74	a
Gratris ob liberationē quidā die noctuq; grauia ſitnera trāſiit	74	b
Gratrem a ſe per errorem ocellum in prelio quidāq; ſe mucrone conſo-		
lūto inſecutus eſt	74	c
Gratres ppter bonā ſpalia fraternā nō debēt extinguere charitatē	74	d
Gratrum contentionis noluit Chriſtus eſſe iudex	74	e

Frates quatuor modis in scripturis dicuntur et quibus	75 m
Frates omnes sumus in Christo: et quare	
Fratum salute sancti antiqui seipso vendidere	81 l
Fraternae benivolentie primus gradus est charitas	74 a
Fratri discordia ob lacu piscium sedavit Bre. Lelariensi. et quo	75 f
Fraterna discordia Xerxis et fratris sui mirabiliter sedata est	75 g
Fraterna paganorum concordia: christianorum redarguit discordiam	75 b
Fraternam unionem ne dissipet diabolus providendum est	81 f
Fraterna charitate vendidit se Serapion: et alius quidam	81 m
Fama optima duobus acquiritur: et quibus	34 b
Fama optima quomodo comparatur fin. Socratem	189 c
Famis irritan de gratia varie ciborum conditura inuete sunt	269 a
Fames et sius faciunt comedere iocundissime	286 q
Familia propria tribus modis regitur et quibus	176 p
Familiaritas villam personarum a principe fugienda est	34 i
Falsi christiani: sicut religiosi et clerici detestandi sunt exemplo falsorum philosophorum	180 b
Falsum quid sit fin. Augustinum	223 o
Flagella non apprehendunt illos cum quibus est deus	13 p
Secunditas nunquam intermissa exhaurit agros fertiles sic et labor	
continuus vires	66 x
Felices non sunt principes diu imperantes nisi ad sint alia	33 r
Felices que faciunt principes	38 o
Felix cui nil aduersi accidit nihil infelicius	108 b
Felix in multis C. Baritus: postea proscriptio et multis aduersitatibus	
fuit afflicto	109 h
Felices in hoc mundo qui sunt	252 c
Felicitissimum quendam fuisse narrat Valerius: usque ad finem: qui tandem	
infelicitissime mortuus est	108 c
Felicitissimus C. Senatus patronus: postea carnificis laniatus	
manibus interijt	109 h
Felicitate peccantium nil infelicius: et quare	108 a
Felicitas nimia: nimis vberitati comparatur et quare	109 k
Felicitate nimia exaltati aduersitatis memoriam teneant	108 d
Felicitas virtutum ceneruata: et diuitie temporales fugiende sunt	109 i
Felicitatis intemperantia periculossima est	109 l
Felicitas res est inquieta: et quare	109 m
Felicitas illata: et per inbertiam saginata: nulla fert ictum	109 r

felicitate nimia torpentes miseri appellandi	109	a
semine Romane olim vini vsum ignorabant: et quare	77	i
semina vini immoderate appetens: virtutibus sanuas claudii	77	m
semitis nec capillos defluere: nec pedes lauare medicorum maximus affirmat	89	f
semine: mero et deo prouocant	89	g
semine multe podagrose et calue sunt: et maxime medicorum dictum	89	h
semina sine pudicitia abusus maxima	89	q
seminarum consortia fugiebant: sancti antiqui: ut patet de Augustino	115	b
semia scitumal' pitas cum Andrea iudei episcopo: ipse quasi perstruit	115	c
seminas in somnis ostenderunt demones monacho cuidam iuueni	115	c
seminas videre nolebant antiqui presbiteri senes: et si essent eorum in fess	115	d
semine expelli debent de castris: quanto magis de domibus clericorum	116	e
semine quare non intrant consilia	219	3
seminarum consortium religiosum fugiendum: et quare	300	p
seminarum cum religioso non proutatur coniuncta: conuersatio	300	q
seminarum familiaritas religioso euitanda est: et quare	300	r
seminarum aspectus euitabant sancti patres antiqui	300	s
seminant moriens quidam presbyter: a se repulsi: et quare	300	e
seminarum colloquia et aspectus non declinant religiosi moderni	300	v
seminarum consortio fortissimi ac sanctissimi viri corruere	300	x
seminas nolebat alloqui Augustinus presensibus clericis	301	y
sempiternos tres huius Serapion duobus satisfecerat: tertio vero non	281	b
sesta sanctificans et orationi vacans quidam pauper dicitur contrafratrem ciens vero depauperatur	64	x
sesti dies instituti sunt ad animarum reuocillationem	66	y
selebat Diogenes extes in publicum: Democritus vero ridebatur quare	184	f
seculibus vasis vti voluit quidam rex: et quare	127	h
fides pecunia non acquiritur.	7	o
fides ex quibus acquiritur	7	p
fides apud antiquos in magna fuit reuerentia	7	q
fides vera non potest esse ubi charitas: deest	7	r
fides data non est infringenda: et quare	35	r
fides scientia: et exercitatio: Romanos: gentium fecit esse victores	66	r
fides militis maxima erga Cesarem imperatorem suum	70	v
fidei specie serui Zinaxalus rex comisit pueros suos moriendo	71	e
fidei negotium dum protraheretur: ob disputandi delectationem: quidam laicus hoc reprobavit	129	e

Fide habeat in fratre suo fidelis: ex quo infidelis Pharas tantum
 habuit fidem in seruo Joseph. 134 n
 Fides seruare Romano Casilini vsq; ad muru comestione 243 n
 Fidelis miles Celsus capti: vite pmissione ab eo separt voluit 70 x
 Fideles dei milites non debet ab eo vllis temptationibus separt 70 y
 Fidelis seruus pspiciens: loco domini se occidi permisit 70 z
 Fidel Ancii seruus suu illu affligere miro mo a morte libauit 70 a
 Fides duo sui erga dñaz suauilla miro mo ab hostib; libauit 70 b
 Fidelis seruus licet stulte dominum suum occidit: ab hostibus
 occideretur: deinde seipsum 70 c
 Fidelis iussus a dño vt illi daret venenu: dedit poculu inocu 70 d
 Fideles facere macedones filio paruulo regis sui 71 c
 Fidelis seruus domini sui miserus cum non occidit: ceteris seruus
 dominos suos occidentibus 71 g
 Fideles debent esse serui xpiani dñs suis fuoz paganor expro 71 i
 Fideles serui sicut sunt laudandi: sic infideles detestandi 71 l
 Fideles muno sibi compatiuntur 81 i
 Fideles muno se supportent sicut lapides in edificio 81 k
 Fideles philosophi: increpandi. q: infideles in vniuersis imitant 179 v
 Fidentia mirabilis cuiusdam claudi ad prelium descendens: cuiusda
 Spartani 255 g
 Filias suas Octavianus in lanificio instrui fecit: & quare 72 a
 Filia damnatam matrem ad morte lacte pprio sustentauit 72 n
 Filia pferz carceri tradita lacte pprio aluit: & alia qda filie egit 72 o
 Filias suas Constantinus in arte filadi & texedi instrui fecit: & quare 93 c
 Filie qualiter nutriende sunt fm Hieronimum 93 m
 Filie ne a vipera percutiantur cauent parentes: qto magis cauere de-
 bent ne percutiantur a vitis 93 n
 Filia sanctam matrem imitari debet 103 p
 Filia apta viro cui potius tradenda sit fm Themistoclem 246 r
 Filios Octavianus non habuit sed adoptauit & ipsos instrui fecit:
 & quare 72 r
 Filios aut filias octari non sinebant antiqui 72 v
 Filij bene educati in tenera etate: ad bona postea facilius inclinat 72 x
 Filiorum educatio: maximam requirit diligentiam: & quare 72 z
 Filioz indole: verberibus experiebantur Lacedemonij & qre 72 y
 Filios contra rempublicam conspirantes Brutus occidit 72 a
 Filium ob crimen affectu regni occidit Cassius 72 b

Filium ob pecuniam a socijs indebite acceptam torquatus domo
 sua indignum iudicauit 72 b
 Filium Lathilini amicitiam secutum Fuluius supplitis affectu 72 c
 Filium maxima moderatione corripit quidam et quomodo 72 d
 Filio Anthioco Sceleris rex vxore propriam tradidit adulteram 72 e
 Filius a patre non castigatus: supplitis adiudicatus: nasum illius
 amputauit 73 b
 Filios suos aquila protegit a veneno serpentum: sic parentes filios
 a vitijs protegant 73 k
 Filij parentes honorent affectu: actu: et effectum 73 l
 Filius Cressi regis murtis proclamando mortem patris perhibuit et quomodo 73 p
 Filij an possint parentibus conferre maiora beneficia quam accipiunt 74 r
 Filios decem a matre fuisse maledictos narrat Augustinus 74 s
 Filiorum nascentium tria sunt bona: et que 79 p
 Filius parulus: spei est incerte. Ideo non multum plangendam
 in morte eius 84 a
 Filios bene educare non parum est apud deum meriti finem habere. 92 a
 Filius vitia a puero infectus difficile eis carebit exemplo Alex. 92 t
 Filius ac filia habeat nutricem: gerulam ac nutricium graues 92 v
 Filij paruuli a peccatis per parentes coercendi sunt 92 b
 Filiorum peccata: parentibus usque ad septimum imputantur 92 c
 Filij debito modo sunt a parentibus dum opus est verberandi 92 e
 Filij artificijs eorum statui conuenientibus sunt imbuendi 92 d
 Filij et uoluntatibus moribus et in fide exemplo Thobie sunt imbuendi 93 e
 Filiorum etate crescente: crescat fides et iustitia 93 o
 Filia malis non prodest parental bonitas: nec bonis obest malitia 96 c
 Filios ex matrimonio sperare incertum est 103 p
 Filium dei eo se esse quis sciat: quo illum flagello castigat 111 l
 Filios omnino sibi dissimiles habuit sapientissimus Socrates 186 b
 Filius pater sedet: ubi autem pater in re non domestica: familiaris autem non 209 n
 Filiorum mortem eo animo expectat sapiens: quo suam 214 k
 Filij alendi sunt: ac virtutibus exercendi: postea vero promouendi 242 v
 Filios proprios occidebant antiqui romani pro reipublice libertate 242 y
 Filios non pepercere Torquatus pro reipublice salute 242 z
 Filij militarem disciplinam non seruantes a parentibus puniuntur 245 b
 Filios ac filias quam instruit Octavianus in multis et quare. 245 c
 Filios ut liberalibus disciplinis instrui faceret rex francorum hozartus est
 rex Romanorum 245 g

Fornicationem prohibeat legislator	12	l
Fortitudo iustorum qualis sit fm Gregorium	94	v
Fortitudinis officium quale sit: et quid sit ipsa fortitudo	253	r
Fortitudinis partes quot et que	253	r
Fortitudo prestat magnanimitatem fiduciam et firmitatem	258	d
Fortitudo que patimur non debemus intollerabilis amaritudinis iudicare	189	s
Fortuna ignobilissimum refugit: sortem vero agreditur	258	r
Fures magis puniunt minores fm Xenocratem	203	l
Furte aliquid ingenio annexum facit ipsum magnum	220	o
Fragilitatem omnium virtutum genitrice docebat Pythagoras	250	s
Fructuum perceptorum Speridion episcopus partem pauperibus erogabat partem vero mutabatur	83	k

De littera. B.

Gradus scale spiritualis per quos religiosus ascendere debet qui sint	293	r
Graduale in missa quid significet	279	k
Grammatica quid sit	223	o
Grammatica versans circa curam sermonum ad virtutem non inducit	222	l
Grammaticus bonus spiritualiter loquendo quis sit	223	o
Grammaticus quidam de hac vocatione contio interrogatus optime respondit	224	b
Gratia divina desistente Pythagoras ceteros philosophi in cogitationibus suis evanescere	206	l
Gratus fuit Plato ipsum transuehenti flumen et quare	191	s
Gratus fuit Aristoteles nichanori ob beneficia ab ei precepta	196	b
Gratum proprium non debet esse malum alienum	189	v
Geometra bonus spiritualiter loquendo quis sit	223	v
Genus humanum ab uno homine diffusum est: et quare	81	b
Genitium ex libris aliquando assumenda sunt dicta a fidelibus	2	v
Genilibus diuina bonitas nonnulla reuelauit	3	x
Genitium felicitas apud quos non eligeatur in principem potentior sed melior	14	f
Gloria magnatorum et principum: in quibus hoc tpe consistat	66	f
Gloria nostra testimonium est conscientie nostre	87	a
Gloria patri in fine psalmorum irreuerenter dicens ab angelo correptus est	275	p

G loriandum non est naturalium donorum: excellentia	97	o
G loriandum non est mundana prosperitate: et quare	109	i
G igantes sub aquis gementes: sunt prelati gementes sub populo	119	o
S imnolophiste philosophi qui erant	225	k
S ula luxurie deseruit: ideo a principe debet esse aliena	21	a
S ula: vsum impedit rationis: ideo a principe sit aliena	21	b
S ule ac luxurie vitij abstinuere se antiqui principes	21	c
S ule quinq; species: et que sint	281	i
S ustu sit religiosus circumspectus	302	o
S ustabilibus sit religiosus circumspectus	302	p
De litera. Q .		
H abitaculi angusti: platonicos nihil aliud quam virtutes cogitare sinebat	193	b
H abitacula monachorum non sunt vrbes: et quare	269	z
H abitationem modicam et pestilentem: quare plato habere voluit	293	c
H eredes certiores ac meliores sunt veri amici	77	d
H ereditaria bona quod sunt liberorum: quedam filiorum peccata	97	q
H ieronimus legens codices seculares: quare verberatus est	171	g
H ierarchia ecclesiastica: quomodo ordinat ex celestis imitatio	260	a
H ymnus angelicus in missa quid significat	279	k
H ypocrita subtilis ingenij duo intendat: et que	223	e
H ystorie tripartite: tres fuere compilatores: et qui	190	l
H omerus: Desiodus: ac Solon fuere contemporanei	181	g
H omo quilibet quid sit in ciuitate	4	d
H omo est animal politicum: ac communicatum.	85	t
H ominis veram estimationem: si videre volumus: deponat pa-		pa
trimonium et cetera fortune mendacia	88	l
H ois estimationem scire volens: nudum respiciat: autemque intueat	218	t
H omo bonus quis et quando sit	218	t
H omines ad quid secundum Platonem nati sunt	194	n
H onestum: vtili preponendum est	50	i
H onores diuinos attribuebant antiqui aliquibus post mortem: et quare	9	l
H onores ac virtutes edes coniuncte erant apud gentes: et quare	14	m
H onoris potestas: ac glorie in cupiditatibus maxime cauendum est et quare	96	i
H onorem senectuti antiquitus iuuentur deserebat ac si senes essent		
omnium patres	27	m
H onorabiles sunt apud deum tres ordines: et qui	112	n
H onorifice iuuenes antiqui maiores natu ducebant et reducebant	127	n
H ortes: fame potius quam ferro superandi sunt secundum Iulium Ccesarem	243	a

Hospitalorum officium: quale sit	123	a
Hospitalitas in principem maxime laudanda est	29	c
Hospitalitati adesse debent quinqs que fuere in consulisse Salo monis et Alueri	29	b
Hospitalitas magne fuit Greg. q. tade xpm recepit hospitio	124	a
Hospitalitas in omnibus commendanda est	125	i
Hospitalitas tam in libro gentiliu: q. in sacris commendatur	125	m
Hospitalitate discant homines ab irrationabilib ⁹ fm Ambro.	125	g
Hospitalitatis gratia conuersus sacerdos idolorum: beato Gre- gorio in episcopatu successit	126	v
Hospitalitas qualis debeat esse: vt deo sit grata	126	c
Hospitem excusauit Cesar: ne rusticitatis nota argueretur	22	c
Hospes vnde dicatur	125	n
Hospites non modo sunt inuitandi: sed trabendi exemplo Abrae Loth: et Christi discipulorum	125	o
Hospitem non videns quida in fra gnq. dies no comedebat	125	p
Hospitibus patrocinantur etiam infideles	125	r
Hospiti peregrino denegare ante quintam diem patrocinium:	125	r
inhumanitatis est infamia	125	r
Hospes antiquitus dicebatur ille: que nunc peregrinu vocam ⁹	125	r
Hospiti inhumanus: iniquus est de iure antiquo	125	r
Hospitibus suis antiqui multum grati fuere: ingratiudoq. apud eos reprehensibilis	126	r
Hospiti suo ingrato: iussit qda stigmata inscribi ingratiudoq. testat ⁹	126	y
Hospitem suum quidam ingratus prouocauit ad pugnam	126	s
Hospitis illaritas commendanda est	126	b
Hospite pauper sed illare comendant Iupiter fm fabulam	126	b
Hospites tenui cena suscipiens Socrates: quid dixerit	189	r
Hospitalis debet esse episcopus exemplo Abrae et Loth ange- los hospicio susipientium	125	k
Hospitalis fuisse Symone gentile apud Athenas: legiti	125	m
Hospitalis quis iure dicatur	125	o
Hospicio receptus est Grego. a sacerdote ydolorum: et ybi	126	a
Hospitatus Grego in phano Apollinis: demone inde expulsi	126	a
Hospicio recipiens peregrinu mala intentione: diabolū recepit	270	m
Hospitatus miles naufragus a quodam: postea ab imperatore petijt possessionem eius	126	x
Hospitia magis honesta debet querere religiosus itinerans	199	h

Hospitia magnatorum caueant religiosi nisi ob iustā causam	301	b
Hospicio receptus religiosus a secularib⁹ quis esse debeat apud eos in conuersatione	302	f
Hora prima laudare deū a creaturis irrationabilibus inuitamar	277	f
Hora prima pueniēter ad diuinas laudes est instituta: & quare	277	m
Hora vespertina: quare in ecclia instituta est: & quare	285	d
Hore prime mirabilis commendatio	277	o
Hora vespertina: a quibus debeat cauere religiosus	285	f
Horay canoniarum vsq; ad finem multi vix stare possunt	285	b
Hora completorii quare sic nominetur	286	e
Hora completorii quare in sero instituta sit	286	e
Hora completorii: maxime se debet hō auertere ab exteriorib⁹	286	t
Hora ppletorii: quare generalis premitat confessio	287	v
Humilitas constantini ad deum & ecclesiam maxima	18	b
Humilitas Theodosij erga Ambrosium maxima	20	f
Humilitas dulcedo etiā barbarorum penetrat ingentia	87	o
Humilitatem nō habens: magis inops est eo qui vestē nō hēt	90	3
Humilitatis septem gradus, qui sunt fm Bernardum	153	f
Humilitas vera in sui contemptu apparet	153	k
Humilitas est via ad veritatem obtinendam	153	m
Humilitas est prima in preceptis xpiane religionis	153	n
Humilitatem quomodo acquisiuit quidam sanctas pater	154	r
Humilitatem non valentes exercere sancti patres fugiebant ad loca solitaria	154	p
Humilitatis causa fugere Panutius & Bacharius	154	p
Humilitas filij dei misericentissima	154	r
Humilitatis magistrū: humilitatem legentē audiant religiosi	154	e
Humilitatis causa: quid triumphantibus ppli faciebant	247	x
Humilitas Albigoni mirabilis: in milites suos ostensa	151	e
Humili loco natus Eul⁹ Hostilius Romanū rexit imperiū	96	i
Humili matre obstrictus: & patre marmozario natus Socrates sapientissimus fuit	97	m
Humilem patrē Demostenes: humilemq; matrem Euripides habuere	97	m
Humili genere natus virtuosus magis commendabilis est p nolo alio genere nato	97	n
Humilem vitam patientia ostendit	153	i
Humilis natura: principes nō exaltare docet Alex. Aristo.	201	v

Iumillo: tanto quia esse dicitur: Et maiora dona a deo accepit 97 p
Iumiliati se in mundū intrasse: mones affirmavit Aristo. 248 m
 De litera. J.

Ieiuunia: quotidiana sint ac moderata 103 k
Ieunior ac vigilaz frigore: ardētes diaboli refrigerat, sagitte 104 s
Ieunio trasacto: nō multū est comedendum 302 q
Ignatus: psalmodie initium dedit ⁊ quare 275 r
Ignes quatuor: i mūdo visi a Turseo: quatuor: petā significāt: ⁊ q̄ 165 c
Iacobi apli meritis qdā pegrin⁹ q seipm occidit reuocat ad vitā 160 l
Ielus annorū duodecim: quare in medio doctor mueni⁹ est 51 y
Iela nomen Augustin⁹ cum lacte matris imbibit 137 s
Iesu nomine quidā pl⁹ loquax loquellam amisit 129 g
Ioannes euangelista altius celo innotuit: In pncipio erat vbu 194 m
Ira nō decet principem 23 k
Ira qualiter a nobis figuranda sit 30 q
Ira potius a principe vincenda q̄ hostis 30 o
Ira concitati Darius ⁊ Ferres: crudelissimi fuere 32 l
Ire elca: locuno ē facta in ira 87 t
Ire remedium maximum est dilatio pene: ⁊ quare 193 d
Iram vincens plato noluit seruū verberare s; distulit 193 c
Iram laudabant pictagorici: ⁊ quare 220 r
Iracundia maxime in principibus canenda est: ⁊ quare 30 o
Ira nō dominante Plutarco: iussit seruū ptumacē verberari 257 k
Iratia prodest aspicere speculū: in quo suā videant deformitatē 30 r
Iratius Narpallus rex: magna vsus est crudelitate 32 n
Iratius Cyrus rex submersione equi in flumine ipsum diussit in 32 o
Iratius quadringentos sexaginta alueos 30 p
Iratia prodest intueri ire deformitatem 32 p
Iratius Alex: quanta v sus sit crudelitate 32 p
Iratius Archita Tarentin⁹: villicū negligentē punire noluit 27 b
Iratius Plato: serui correccionem discipulo mandauit: ⁊ q̄re 157 f
Iracundia quid faciat in iudicio 44 p
Iracundi ⁊ inuidi a natura: sanabiles sunt sicut fuit Socrates 187 c
Ireuerentia ci: ca altare: abusio maxima 189 t
Infamantes alio: a domino puniuntur 47 v
Infamatus falso: patienter sustineat sanctorum exemplo 47 v
Infamata falso mulier de adulterio: septies securi percussa enasit 47 x
Infamia maxima est: cū aleatoribus amicitiam habere 66 e

Infans male ac lasciuie nutritus ac vestitus: virtuosus efficitur	93	i
Increpato a viro virtuoso prolata quid valeat pz in Ambro.	20	p
Inclinationē nālem reſrenauere Diogeneſ: ⁊ Demoſteneſ phi	151	p
Indignos ornari videns Ceſar quid dicerit	14	i
Inſelices ac miſerabiles: quoruz palam nō excitat niſi ad cibos precioſos	284	p
Inſelicius nihil illo cui nunq̃ aliquid accidi aduerſi	158	q
Infirmi medicamenta querant ſpiritualia	66	a
Infirmi deo gratias agenteſ: honorabiles ſunt apud deum	112	n
Infirmo ſuo ū hūi q miſtraret: miſtrauit āgel⁹ a deo miſſus	112	o
Infirmi preparent ſe deo ad inhabitandum	112	p
Infirmi corpore per humilitatem infirmuntur ⁊ mente	112	q
Infirmus animus: corpori languido comparatur	215	i
Infirmiſ ſeruire ex charitate: quanti ſit meriti	291	x
Infirmiſ ſtatibus letabantur ſancti: ⁊ quare	111	ni
Informationem malā extirpare: ⁊ bonā inducere: eſt difficile	136	p
Inſideles de orde principum curſis expellendi ſunt	112	i
Inſidelium vita: ſepe redarguitur vita fidelium	170	a
Ingratitudo ſuoz dños ſuoſ occiditū: quaſi ab Alex. pūta ſit	71	b
Ingratus aduerſus vnum beneficium: non erit ingratuſ aduer ſus aliud aliquando ingratuſ	87	q
Ingenij miſerrimi eſt: ſemp iſentis vit: ⁊ nō inueniendis	140	m
Ingeniū Aſtiſto. cō mē dare ſupfluū ē: ſicut ſolē ſacub⁹ iuuare	200	q
Iniurias remittebat facillime Ceſar	22	b
Iniurias maximas tollerauit Iuliuſ Ceſar	30	i
Iniuriat⁹ a p̃dō p̃eo Iul⁹ Ceſar ac ab ei⁹ exercitu: iniurias remiſit	30	v
Iniurias remittendi efficaciffima inductio	31	c
Iniurijs nō commoueri: magni inditium animi eſt	31	b
Iniuriarum genus triplex: quarum aliud differendum: aliud de ridendum: aliud vō edonandum eſt	187	b
Iniuriā ſuſtinēſ aſtiſides: cū ad mortē inocéſ duceret qd dixerit	218	y
Iniurias precio qdā pparauit tribus annio: v t paciēſ adſiceret	230	e
Iniuriatuſ ſapiēſ quid facere debeat	256	x
Iniuriarum obliuio adiuuat paciēſſimam	256	g
Illiteratoſ p̃cipeſ ac duceſ nō p̃tingebat eē apud Romanos	245	g
Illiteratuſ rex: quaſi aſinus coronatuſ	245	b
Impatoreſ: ab aratro eligebant: q̃to magis militeſ eligi debēt	60	z
Imperator potiuſ q̃ poſtiſ timere debet	61	q

Imperatores seruiunt illis quibus imperare videntur	68	
Imperatorem cum seruis familiariter viuere decet	68	v
Imperatorem suum occidi milites passim a Senatu stipendia non accepere	244	3
Imperatorem senem moribus esse oportet	243	a
Imperare qualiter debet qui alij prepositus est	68	t
Imperare malebat Romani aut huiusmodi illud accipere	242	e
Imperfectus et immundus in infernum vadit: purgatus vero cum deo habitabit	194	q
Improbos: dignitas negi facere reuerendos	14	l
Impunitas autem parit: ausus vero excessum	133	l
Imprecatio sibi ipsa a peccatoribus factam deus exaudit	47	v
Impatientia: patiens amica est: ideo a principibus refrenanda est	30	n
Impatientes repelluntur: Et ipse a studio philosophie: et quo	230	d
Immortalitatem petiere Bragmani ab Alexandro	248	l
Immunes erant a multis malis antiqui: et quare	184	v
Inimici plorandi potius quam extinguendi sunt et quare	23	n
Inimici: ratione nature diligendi: sed ratione culpe odiendi sunt	87	l
Inimici: reduendi sunt beniuolentia ac patia	87	m
Inimicitiarum exordium est maledicere	189	v
Inobedientia Iulij Cesaris quomodo punita sit a Senatu	244	r
Innocentia Titii imperatoris maxima vno excepto peccato	243	m
Innocentem mox satius est quam nocentem secundum Socratem	188	r
Insidie nulle: occultiores quam sub officij similitudine latentes	249	e
Inter rectum pergentes sepe retinentur a vepibus	15	l
Itinerans religiosus: diuinas qualiter debeat persolvere laudes	298	a
Itinerans religiosus: exple laudibus quod agere debeat	299	c
Itinerans sanctus felix portabat sacros codices	299	d
Itinerans religiosus: psalmos decantare debet: et in eis meditari	299	e
Ite maledicti in ignem eternum quid importet	162	v
Intellectus quid sit secundum Augustinum	248	n
Intercessor homini compatiens: flagitium detestetur	48	t
Intercessor: a defensore differt et in quo	48	m
Intercedunt iusti pro reo: ut emendati ad penam veniant	48	l
Intercessit apud omnes Christus pro adultera	48	m
Intercedere est iusti viri iudicare vero est iusti iudicio	48	n
Interrogatio facienda est facilius ab unoquoque in consilio: et secundum artem suam	417	l

Interpretes septuaginta obtinuit Ptholome ^{us} a iudicio pro biblia interpretanda	245	a
Immodica regi: et non recta diu durare non possunt	49	3
Inani gloria: et inuidia sic obscure scripsit Aristoteles	200	l
Inbilens quid sit	278	c
Iudex crudelis: et tyrannus tres dñi aut innocentes: et quare	44	o
Iudex iustitiam vendens: dominam suam prostituit	44	o
Iudex iniquus peior est q̃ p̃edo	44	c
Iudex deus mō nō cernit s̃ placati iudicio d̃o ecōuerso erit	272	b
Iudices pulcrarum ac terrarum oculis assimilantur	39	o
Iudices: quare oculi dicantur	41	l
Iudices quales esse debeant	41	m
Iudices: qualiter sunt ammonendi	41	n
Iudiciis non ad sit amicitia iudicium pervertens	41	o
Iudicium instructio: vbi in decretis habeatur	45	a
Iudicem iniustum excoꝛauit Cambises rex: et quare	45	b
Iudices et oratores ecclesiastici: oꝛi adaptantur	112	t
Iudices ecclesiastici: sine litigijs iurgioꝝ: sua debet exerceꝛ iudicia	133	b
Iudices inq̃ pelle detractā: selle iudicarie Cambisses apposuit	140	l
Iudicem secularem noluit visitare quidam senex etiam pro libe- ratione nepotis	301	c
Iudicium iniquorum figura	44	v
Iudicans seipsum: dei euadit iudicium	187	3
Iudicabant seipsos quotidie gentiles aliq̃ ad religioꝝ p̃fusione	287	b
Iudicandi equitas mirabilis in Allipio	43	l
Iudicante causa crudelitatis petri quidam vidit in penia	43	n
Iudicetalem ante sedem: euangelioꝝ scriptura teneatur	44	x
Iudicantium et iudicandorum ordines quattuor	156	p
Iudicium quale debeat esse	41	o
Iudicium quatuorplex inuenitur in scripturis	41	r
Iudicium quattuor modis pervertitur	41	t
Iudicioꝝ sententie aliquando differende	42	3
Iudicium Triopagitæ dilatū ē vsq̃ post centū annos: et quare	42	a
Iudicij dilatio inter p̃dicagorā heualiq̃ discipulū	42	b
Iudicium equitate sit indeclinabile: vt non amore: metu cupiditateq̃ peruertatur	43	k
Iudicium sit liberalitate gratuitum	44	q
Iudicio: quattuor debent interesse persone	48	i

Iudicia amantium ceca sunt fm Theophrastum	203	o
Iudicium anime proprie qualiter omni nocte sit exercendū	287	p
Iudicio anime secreto ad sunt omnia ad iudiciū requisita	287	a
Iustitia quid sit fm Bernardum	6	g
Iustitia quid sit fm Tullium	218	v
Iustitia quid sit	243	i
Iustitia remota: quid sint regna	6	b
Iustitia seruatur etiam inter latrones	6	c
Iustitie premium ⁊ munus secundum	6	d
Iustitie quattuor partes: ⁊ que	6	e
Iustitia seruata: quid ex se producat	6	f
Iustitie gentiles templa edificauere	6	h
Iustitie fundamentum est fides fm Tullium	7	b
Iustitie vis maxima fm Tullium	25	k
Iustitia regis quantum valeat seculo	33	h
Iustitiaz nō fuō rex. sic ē pm ⁹ i throno: sic pm ⁹ erit i inferno	33	a
Iustitia videri rabiosa ē infans: qz res vendit q non habetur	44	r
Iustitiam vendere: nihil iniquius	44	a
Iustitie emptor: iniquus est sic ⁊ venditor	44	t
Iustitie ymago qualis apud antiquos	44	z
Iustitia temperet que concessit fortuna	189	x
Iustitiam etiam in hostes seruauere Romani	142	b
Iustitie filie multe: ⁊ que	243	i
Iustitia Trayani mirabilis in vidua illam postulante	244	v
Iustitia Trayani mirabilis dantis filium proprium pro filio vi due interfecto	244	x
Iustitie partes a Bernardo assignate quot ⁊ que sint	244	x
Iusti debent esse christiani: gentium exemplo	243	e
Iustus debet esse princeps	24	a
Iuste iudicari precepit dominus	43	m
In iustitia ciuitati plurimum est inimica	6	b
Iura equissima ⁊ ingentia iniquissima Athenienses habuere	230	g
Iurare non debet i ex nisi multum rogatus	35	r
Iurantes fidelitatis tam laici qz ecclesiastici: illam seruent	70	t
Iuramenti fidelitatis forma seruorum que ⁊ qualis sit	69	p
Iuramento fidelitatis additio sacra propter simplices	69	q
Iuramenti fidelitatis epoz ac prelatorum forma que ⁊ qualis	70	e
Iurationē oīm pibuit Aug. in domo sua sub quadā pena	126	d

Iumentorum vngula in aspero durata: vltā quamlibet patitur 62 g
 Iuuent⁹ ē sic terra fructuosa: q̄ neglecta spinas producit 93 f
 Iuuentutem Ligurgi leges laboribus eradiunt 93 i
 Iuuentū nobilitū ingenijs ab isolētia reuocā: cūes viles facti sūt 93 q
 Iuuentū tria sunt p̄m^a dauda. i. iaciturnitas: p̄uēctia ac vēcūdia 93 q
 Italicorum: Spartanorum: Germanorum: ⁊ Hispanorum diuerse 93 k
 in bello proprietates

De littera. L.

Laborem duplicem exigit error: peruerse institutio: ⁊ quare 136 p
 Labor talis nō est q̄lis ē fm̄ dei orare ⁊ quare 264 a
 Labor assiduus: animorum frangit impetus 268 t
 Laborantes in republica merito pedū noīe designāt: ⁊ quare 63 m
 Laboratoribus in republica: magna opus est prouidētia: ⁊ q̄re 63 m
 Laborantium in republica magna necessitas ⁊ vilitas 63 n
 Laborantium in republica quale opus sit 63 o
 Laborantes qualiter sint ammonendi 63 p
 Laborantes a vitijs sint immunes ⁊ alieni 63 r
 Laborantes virtutibus vacāt: sicut qdā qui demonē expulit 63 s
 Laborans quidam secularis: quante fuerit perfectiois 64 t
 Laborantes decimas soluant: ⁊ caneant ab aliorū damnis 64 v
 Laborātes festa scilicet: vt deo placeant: cuiusdā exemplo 64 x
 Laborantes in arte armature: qualiter sint ammonendi 64 b
 Laborantes in arte nauigandi: qualiter sint ammonendi 64 c
 Laborantes in agricultura: qualiter sint ammonendi 64 d
 Laborantes in republica sunt custodiendi: dirigēdi: ⁊ statuēdi 66 f
 Laborantium ac molentium pulchra similitudo 269 e
 Laborandi in charitate Christus nobis exemplum prebuit 291 t
 Laboriosa opera: qualiter religiosus debeat exercere 291 s
 Lachryme spoliatorum ac viduarum in iudicio clamabūt 57 o
 Laus absentem: presentem autem minime 189 v
 Laudat Augustinus Aristotelem in multis 299 b
 Laudes audissimus fuit Aristoteles 200 p
 Laudare seipsum vani vituperare vō est stultū 201 s
 Laudes contemnebant philosophi gentiles: ⁊ quare 214 e
 Laudes humane audi Romani: mira fecere fm̄ Augustinum 232 v
 Largitas debet esse equitate iusta: quia dandum est de suo 28 p
 Largitatis conditiones quattuor necessarie 28 p
 Largitas nō est alteri largiri: ab altero vō extorquere 28 r

Usuram cōmittere est hominem occidere	84	r
Usurari ⁹ est sicut porrigens alicui manum: et in naufragiū ipellē	84	p
Vile non est quod est iniustum	46	p
Vilitas communis particulari preponenda est delectationi	65	k
Vilitas multo: um puate vilitati preferenda est	225	r
Vxor iurgiosa: patienter toleranda est: et quare	32	i
Vxor feruendū est: si illi domus regenda tradatur	77	a
Vxor deformis: minoris miserie est q̃ pulchra	77	b
Vxor formosa difficile seruatur: et quare	77	c
Vxor: nō ē ducēda pp dom ⁹ dispēationē: qz fidelior est seruo	77	c
Vxorem ducere liberosū causa stolidissimum est: et quare	77	c
Vxorē scōo ducere: repudiata p̃ma recusauit Cicero: et quare	77	e
Vxores due Socras illū fugiētē ipegnose sūt psecute: et quare	77	f
Vxor vna Socras: illū aq̃ pfudr: ipe vō qd pauēter rīderit	77	f
Vxor Latonis hūili loco nata: contra illum superbissima fuit	77	g
Vxoris cubiculū volēs intrare Philipp ⁹ ab illa phibitus est	77	g
Vxor ancillule emulatur pulchritudinem: idco non habeat in domo se pulchriorem	77	h
Vxorem repudiassē rep̃henfus quidā qd p̃tenso pede dixerit	77	i
Vxor nō bñ mougerata d̃ necessarijs ad salutē instruēda est	77	i
Vxorem Sulpitius repudiavit: qz capite apto illā foris reperijt	77	m
Vxorem Quanius repudiavit: et quare	78	n
Vxorem ludos spectantem Sempionius repudiavit	78	n
Vxorem vinum bibentem: Metellus fuste percussas interemit	78	o
Vxor nō bñ mougerata instruēda: et sine petō tolerāda est	78	p
Vxoris moleste toleratio: vix efficit foris patētē: vt pz d̃ Socrate	78	q
Vxores obediunt viris illisqz subiecte sint	78	r
Vxores honorentur a viris fm̃ gradum suum	78	r
Vxoris mores a viro tolerādi sūt exēplo ripe ac murene	78	o
Vxor viri sui mores toleret vipere exemplo ac murene	78	t
Vxoris vitam potiusqz suam Braccus elegit	78	t
Vxoris morte audita Lulphatius seipsum occidit	78	y
Vxorē mortua Emphantius vir eius gladio incubuit	78	z
Vxor Metridatis: illum viri habitu semper est secuta	78	c
Vxorem diligere sicut adulterā nihil fedi ⁹	80	r
Vxoris fascia quidā extur ⁹ in publicū semp ligabat pecc ⁹ suus	80	e
Vxorem sterilitatis causa spurio palmus dimisit	80	x

Uxorēs theotonicorum: mortuis viris suis: quid egerint	80	z
Uxorē cuiusdam: de reductione inimici: optimum consiliū	87	p
Uxorēs viris suis subdite sint: et tacite: et non loquaces	89	b
Uxor diuellij: tūc fuit pudicētiē vt crederet oīz virorū ora olere	91	g
Uxorē vinū bibētē: marit⁹ sub Romulo ipane occidit	91	l
Uxorēs viginti quidā lepelluit: quēdā 60 maritos vigintiduos qui postea matrimonio coniuncti sunt	103	r
Uxorē ducere: et abstinere pñe obnoxū ē 63 Socratem	188	e
De littera. X.		
Xenocrates legendo: polemo quid contulerit	2	t
Xenocrates mulierem iuxta se accumbentem non sensu	148	b
Xerxis regis medorū exercitus maximus	49	a
Xerxis in exercitu: equa leporē peperit	46	b
Xerxi regi solus Damathus veritatem dixit et qualiter	131	a
Xerxes rex dicenti sibi verum Damatho gratias egit	131	a
Xps hostiarij officio vsus est et quando	113	a
Xps lectoris officio vsus est et quando	113	b
Xps exorcistarum officio vsus est et quando	113	c
Xps: acolitoꝝ officij exercuit et quando	113	c
Xps: subdiaconozum officio vsus est: et quando	113	b
Xps diaconozum officio vsus est: et quando	114	k
Xps sacerdotum officio vsus est: et quando	114	n
Xps ter petro dixit pascere: et quare	128	r
Xps Judam habuit Zconomum	134	m
Xpo nascente mirabile Rome corruit edificium	225	o
Xps est: via: veritas et vita: et quomodo	259	n
Xps ministrandi fratribus: nobis exemplū prebuit	291	l
Xps ministravit discipulis: et qualiter	291	v
Xpiani phi sacra abutētes scriptura: qb⁹ digni sint suppliis	224	i
Xpianoz fideliū supeminēda q̄sta, sit respectu phozū gentiliū	139	v
Xpiani peccantes: chūstiani non habentur q̄dū peccant,	139	x
De littera. y.		
ydeas posuit Plato: et quomodo	224	f
ydearum posuit ac cōsideratio pñtū p̄tēpiū inducere debet	224	g
yimago voluptas: quō ad igerendū pudorē phio pingeatur	259	f
yimagine voluptatiē nihil deformius	259	g

FINIS TABVLE

Incipiunt tituli super comuniloquio fratris Joannis valeñ. ordi-
nis fratru Binozum

Am collectiois huius que potest dici summa col-
lectionum siue comuniloquium sint septem par-
tes ad maiorem euidentiam processibus cuiuslibet
partis capitula prenotantur.

Prima igitur pars sunt distinctiones. x. *Qua-*
rum prima est de republica in comuni et info-
rmatione personarum ex quibus constituit. Et huius

Primum capitulum quid sit respublica.

Secundum ex quibus constituitur: et qualiter

Tertium qualiter debet legibus regulari

Quartum qualiter debet in iustitia fundari

Quintum qualiter debet vnanimi concordia cōnecti et vñiri.

Sextum qualiter debet fideliter adiuuari

Septimum qualiter debet salubribus consilijs dirigi

Octauum qualiter debet virtuosius moribus ordinari

Nonum: qualiter recta intentione debet ordinari

Decimū qualiter ex defectu carentia vel defectu destruitur

Undecimū de exēplis antiquorū q̄ta. s. iustituerūt p salute reipublice

Duodecimū q̄ doctrina euangelica non repugnat reipublice et q̄ post
eius successionem non contingunt magis aduersa q̄ ante: sicut erran-
tes aliqui posuerunt

Secunda distinctio est de informatione principis in republica si-
ue rege. Cuius

Primum capitulum est: quomodo princeps est ad modum ca-
pituli in republica. Et de capituli proprietatibus *ut v. i. huius est q̄ta. s. aliorū*

Secundū q̄ dñatio vel potentia nō est ex libidine ambienda

Tertium quomodo ē ordinate et legitime assumenda

Etia distinctio est de virtutibus principantis. Cuius

Primum capitulum est q̄ assumptū est ad sollicitudinem et la-
borem: non ad otium vel quietem

Secundū q̄ debet esse humilis deo et ecclesie: colens vere deus et eccle-
siam honorans

Tertium q̄ debet esse immaculatus a sordidante culpa

Quartum q̄ debet esse virtuosus operum iustitia

Sextum de informatione intercessorum

Extra distinctio: de informatione senatus siue consiliorum: qui sunt ad modum cordis in republica. Cuius

Primum capitulum est de talium institutione et auctoritate apud antiquos

Secundum quod debent esse iustitia vite probati.

Tertium quod debent esse veridici

Quartum quod sint experti

Quintum quod sint stabilitate solidi

Sextum quod consilia sint examinata

Septimum quod in consiliis capiendis audiende sunt sententie diuersorum

Octauum quod princeps debet esse magnificentiior in consiliis largior: et elementior

Nonum quod secreta et archana consiliorum sunt occultanda

Epitima distinctio est de informatione thesaurariorum: siue habentium curam de thesauris principis: siue reipublice: qui sunt ad modum stomaci in republica. Cuius

Primum capitulum est de informatione ministrorum seu camerariorum principis qui sunt ad modum laterum in republica

Secundum de informatione custodum thesauri et expensarum publicarum: qui sunt ad modum stomaci ut dictum est.

Quarta distinctio est de septem vitiis que consueverunt esse curam alium cauenda. Cuius

Primum capitulum est de bonorum ambitione cauenda.

Secundum de cauenda adulatione.

Tertium de improba munerum acceptione

Quartum de impudenti comodorum et officiorum venditione

Quintum de simulata amicitiarum fictione

Sextum de sophisticis calumniarum machinatione: et impia pauperum spoliatione.

Septimum de voluptate comessationum et vitiorum illas comitantis

Quinta distinctio de informatione militum qui sunt ad modum manuum in republica. Cuius

Primum capitulum est: quare per manus significantur.

Secundum de militie institutione: et militis occupatione: et affectione.

Tertium de sacramenti militis modo et qualitate

Quartum de militum virtuositate: et quod debent esse strenui circumspici et expediti.

Quintus de disciplina militari: et exercitatione virtuali: et eorum utilitate
Sextum de iure militari

Septimum de multiplici militia: et quod militandum sit contra hostes spirituales

Ecima distinctio est de informatione populi laborantis qui est ad
ad modum pedum. Cuius

Primum capitulum est: quare laborantes per pedes significatur
tur et de pedum proprietatibus

Secundum de admonitione talium: ut laborent fideliter. Et de numero
septem artium mechanicarum

Tertium de talium admonitione a patris cauendis que prestantur laborantes
et de debito cultu diuino: et congrua oratione quam debet exolvere suo modo
Quartum de informatione singulorum put competit sue arti

Quintum de informatione venatorum: ut caveant que a talibus sunt cauenda.
Sextum de admonitione medicorum: et egrotantium eis commissorum

Septimum de admonitione luforum: et de cauendis vitis que sunt in ludis:
et specialiter aleorum et talorum

Octauum de admissione huius curam reipublice: ut provideat quod singuli
exerceant sua officia: et de exclusione inutilium officiorum. Et in hoc terminatur
pars prima que est de corpore reipublice ac membris: et eius constitutio.

Secunde partis que est de colligatione multiplici membrorum ad
in vicem sunt distinctiones nouem. Quarum

Prima est de colligatione ordinali vel legali que est dominorum
ad seruos: et e converso. Et huius

Primum capitulum est de origine seruitutis. et de equalitate conditionis
omnium que debent principes cogitare

Secundum de informatione seruorum ut intelligant peccatum esse contra
seruitutis: et ut sint liberi mente

Tertium de fidelitate quam habere debent ad dominos

Quartum de nequitia infidelium seruorum et punitione eorum

Quintum de admonitione seruorum fidelium: et specialiter de obedientia ad dominos.
Secunda distinctio est de colligatione naturali que est patrum ad

filios et e converso: et eorum admonitione. Cuius

Primum capitulum est de admonitione patrum ut nutriant filios
sub ordinata disciplina.

Secundum de amore filiorum ad parentes in affectu et effectu

Tertia distinctio est de colligatione fratrum ad in vicem. Cuius

Primum capitulum est de eorum informatione que ad amorem benivolentiam

Secundum quatuor pater familias debet regere familiam totam
Tertium de admonitione predicatorum erga eos qui colligati sunt cognatione vel affinitate

Quarta distinctio est de admonitione hominum qui sunt colligati

p n sacramentali colligatione: sicut conjugum. Cuius

Primum capitulum est: quid sit coniugium: et de eius ordinamentis et legiprima contractione

Secundum de uxoris male morigerate instructione et supportatione

Tertium de mutua coniugum dilectione

Quartum de fidei infractione

Quintum de operis conjugalis religiosa exercitatione

Sextum de coniugum perpetua indissolubilitate

Alia distinctio est de colligatione spiritali que est fidelium. Cuius.

q Primum capitulum est quod debent sibi inuicem coherere.

Secundum quod caveant ne dissipentur ab hoste

Tertium qualiter debent inter se cohabitare

Quartum quomodo antequam laborauerint ad attrahendum alios ad hanc colligationem.

Extra distinctio est de colligatione civilis: Cuius

f Primum capitulum est de dilectionis unitate quas habere debent ciues: et quod caveant ne sibi inuicem noceant

Secundum qualiter sibi inuicem subueniant

Tertium de cauenda fraudulentia in mercaturis

Quartum de non accipiendis usuris a vicinis

Optima distinctio de colligatione amicitialis. Cuius

f Capitulum primum est quid sit amicitia: et qualis esse debeat: et que exigantur ad veram amicitiam

Secundum de ficta amicitia: et propter que dissoluitur

Tertium de vere amicitie utilitate

Liua distinctio est de colligatione sociali in potestate. Cuius

o Primum capitulum est: quod homo debet esse socialis

Secundum quod malorum societas est vitanda

Tertium quod bonorum societas est appetenda: et qualis esse debet: et que debent esse in vera societate

Quartum de his que dissolunt societatem

Una distinctio est de virtuali conuersatione cum aduersariis.

n Cuius

Capitulum primum est quod laudabile est bene vivere inter malos.

Secundum quod patientia et beneficentia vincuntur aduersariis

Capitula tertie partis

Terce partis: que est de informatione hominum. Primum ad ea que sunt cōia omnibus sunt distinctiones octo. Quarum

Prima est de instructione hominū quantum ad differentias sexus. Cuius

Primum capitulum est quales esse debent viri

Secundum de informatione mulierum: quales scilicet esse debent et spectat quantum ad sobrietatem

Tertium quales esse debent quo ad pudicitiam et castitatem.

Quartum. quales esse debent quo ad quietem et taciturnitatem.

Quintum quales esse debent quo ad vestitū et ornatum qualitatem

Secunda distinctio est de informatione hominū fm differē-

tiās etatum. Cuius

Primum capitulum est de instructione eorum qui sunt in primo gradu scilicet infantum.

Secundum de instructione eorum qui sūt in secundo gradu scilicet puerorū.

Tertium de instructione eorū qui sūt in tertio gradu scilicet adolescentium.

Quartum de instructione eorū qui sūt in quarto gradu scilicet virorum

Quintum de instructione eorū qui sūt in quinto gradu. scilicet puerorū a senectute.

Sextum de instructione eorum qui sūt in sexto gradu scilicet senum a senio: et de incomodis senectutis.

Terza distinctio de instructione hominū qd ad alias pditionē. Cuius

Primum capitulum est de informatione nobilium sanguine: ut nō gloriētur de sua nobilitate: et de huius parva villitate.

Secundum de vera nobilitate.

Tertium de instructione ignobilium: et de illius commoditate.

Quartum qd non est gloriandum de preeminētia donorū nātium.

Quarta distinctio de instructione hominū quo ad alias sustē-

tationis siue possessionis. Cuius

Primum capitulum ē de admonitione diuitum.

Secundum de multiplici pauperū admonitione: et de paupertatis villitate

Quinta distinctio est de admonitione hominū fm differētiās

qualitatis vite. Cuius

Primum capitulum est de admonitione existentium in peccato.

Secundum de admonitione penitentium.

Sexta distinctio est de admonitione hominū fm differētiās

statuum. Cuius

Primum capitulum est de admonitione conjugum

Secundum de admonitione multiplici viduarum et quales esse debent
Tertius de admonitione multiplici virginum et quales esse debent. et de fructu virginitate: et de pena illam violantium secundum antiquos.

¶ Septima distinctio est de admonitione hominum secundum differentias euentus vel fortune: prout loquitur vulgus. Cuius

Primum capitulum est de admonitione existentium in prosperitate et de eius instabilitate

Secundum de admonitione existentium in aduersitate: et de eius utilitate.

¶ Octava distinctio est de admonitione hominum quo ad differentias complexionum corporis. Cuius

Primum capitulum est de instructione existentium in sanitate
Secundum de admonitione existentium in infirmitate. et de huius utilitate

Capitula quarte partis

Parte partis que est de republica ecclesiastica specialiter: et eius membris sunt distinctiones quinque. Quarum prima est

q de clericis in communi. Cuius

Primum capitulum est que sunt membra reipublice ecclesiastice secundum quod caput et que alia membra

Secundum de clericis in communi: et quales esse debent: et de signo clericali quod est corona

Tertium de instructione eorum qui sunt in primo gradu. scilicet hostiariorum.

Quartum de informatione eorum qui sunt in secundo gradu. scilicet lectorum.

Quintum de admissione eorum qui sunt in tertio gradu. scilicet exorcistarum.

Sextum de admonitione eorum qui sunt in quarto gradu. scilicet acolitorum.

Septimum de admonitione eorum qui sunt in quinto gradu. scilicet subdiaconorum.

Octauum de admonitione eorum qui sunt in sexto gradu. scilicet diaconorum.

Nonum de admonitione eorum qui sunt in septimo gradu. scilicet presbyterorum.

¶ Secunda distinctio est de perfectione predictorum: scilicet quales esse debent. Cuius

Primum capitulum est: quod debent esse scientia predicti

Secundum quod sint moribus ornati.

Tertium quod sint castitate puri. Et de periculo cohabitationis eorum cum mulieribus

Quartum quod sint ab auaritia liberi

Quintum quod sint a secularibus negotiis separati.

Sextum quales esse debent sacerdotes specialiter. Et de vita antiquorum
gentilium sacerdotum

Septimum qd sint circa curam sibi commissam solliciti. Et quales esse
debent respectu eius

Prima distinctio est de instructione ephorum specialiter. Cuius

Primum capitulum est qd pias ecclesiastica nō est ambienda
Secundū de exēplis scōrum in sagiendo et refutando ecclesiasticā dignitatē

Tertium de incomodijs et improbitate ambitionis

Quartum qd electio rite est facienda

Quintam qua intentione debet quis sentire electioni. Et que d3 cogita
re consentiendo. Et de nomine episcopi quid imponat

Sextum qualis debet esse post consecrationem

Septimum qd debet esse sollicitus in vitijs cauendis: et specialiter in ca
uenda lascivia gula

Octauū qualis d3 esse in cauenda macula omnimode luxurie

Nonum qualis debet esse in cauenda opinione auaritie: et amplectenda
largitione elemosyne

Decimum qualis esse debet in sectanda hospitalitate. Et huius gratia de
hospitalitate qualis esse debet et de eius utilitate

Undecimū qd d3 in mensa erga hospites: et a quibus cauere

Duodecimum de multiplici conuiuio: et quale debet esse conuiuium ep̄i
et qualia fuerunt conuiuia antiquorum

Varia distinctio est de officijs ecclesiasticorum. Cuius

Primum capitulum est de dispensatione sacramentorum

Secūm de veritate p̄dicandi: Et de obligatione ad p̄dicandū.
Tertiu dicitur de veritate vite p̄dicandi: et huiusmodi quā h̄re debent

Quartum qualis esse debet predicatio.

Quintū de necessitate p̄fectiōis exēplorum ipsius predicantibus

Sextum de pietate orationum

Septimum de virtutibus qua habere debent curam animarum habē
tes: et quales assumi debent ad illud opus

Alia distinctio qles esse debent ecclesie indices. Cuius

Primum cap. ē qle d3 et iudiciū ecclesiasticorū: et q̄ sūt i eo cauēda
Secundū qualis esse debet domus et familia episcopi

Tertium de mysterijs vestimentorū episcopaliū et sacerdotalium

Quartum de necessitate cophabitatiois pastorum cum gregibus: et de pe
riculo separationis

Capitula quinte partis.

Quinte partis que est de informatione scolasticorum sunt octo
functiones due. Quarum

¶ Prima est de instructione discipulorum. Cuius

Primum capitulum est de dignitate sapientie

Secundum qualis debet esse homo ad corporis dispositionem sapientis
sine literis beatus quia corpore et membris bene dispositus

Tertium qualis esse debet quo ad industriam mentis

Quartum qualiter pueri in primis sunt instruendi

Quintum in quibus doctrinis sunt informandi: et a quibus cauendi

Sextum que sunt necessaria studentibus

Septimum qualis debet esse discipulus

Octavum quale debet esse studium boni discipuli: et de exemplis ant
quorum in studendo

Nonam quales debent esse discipuli quo ad vite honestatem.

Ecunda distinctio est de informatione doctorum. Cuius

¶ Primum capitulum quales ascendere debet gradum magistralem et virtutem
virtuose vite docentium ipsis discipulis

Secundum quales libros habere debent: et qualiter studere

Tertium qualiter canende sunt nostre scientia scolastica

Quartum qua intentione studere debent

Quintum specialiter qualiter studendum in sacra scriptura: et que neces
saria in ea.

Capitula septe partis

Septe partis que est de informatione religiosorum sunt distin
ctiones sex. Quarum

¶ Prima est de religionis primaria institutione. Cuius

Primum capitulum est: quid sit religio et unde dicatur

Secundum de institutione et ortu religionis.

Ecunda distinctio est: de eminentia et dignitate religionis. Cuius

¶ Primum capitulum est quod antiqui hunc modum vivendi pelegerunt.

Secundum de religionis eminentia

Tertium de distinctione religiosorum antiquorum

Quartum de tribus in quibus consistit religio specialiter.

Quintum de paupertate ad quam se obligant religiosi. Et de huius ex
emplis in sanctis et prophetis antiquis.

Sextum qualis debet esse paupertas.

Teria distinctio est de castitate religiosorum ad quam se obligat.

i. Cuius

Primum capitulum est quid sit castitas

Secundum que sunt necessaria vel expedientia ad custodiam castitatis.

Quarta distinctio est de obedientia ad quam se obligant religio-

b. si. Cuius

Primum capitulum est quid sit obedientia

Secundum qualis esse debet: et de eius gradibus

Tertium qualia debent esse opera obedientie

Quartum de exemplis obedientie in antiquis.

Quintum de imperfecte obedientibus

Sextum de periculo inobedientie.

Quinta distinctio est de septem necessariis religiosis ut perfecte

q. vivant in predictis. Cuius

Primum capitulum est de elongatione a tumultibus munda-

nis que est eis necessaria saltem in affectu

Secundum de omnimoda sui ipsorum abnegatione

Tertium de cordis cultura siue interiori exercitatione

Quartum de interiori scrutinio siue discussione

Quintum de sui ipsorum vera cognitione

Sextum de vera humilitate: et qualis debet esse

Septimum de orationis deuotione

Octauum que faciant orationem efficacem

Sexta distinctio est de vite religiose utilitate. Cuius

i. Primum caplm est de simij religiosorum bonoru magnitudine.

Secundum de perversitate eorum qui male vivunt in religio-

ne: et de pene talium magnitudine

Tertium de misteriali significatione habitus religionis

Capitula septime partis

Septime partis que est de instructione hominum ut sint para-

ti ad mortem sunt distinctiones tres. Quarum. Prima est de

i. preparatione ad mortem. Cuius

Primum capitulum est de vite huius breuitate et labilitate: et quod

non est in ea confidendum

Secundum de exhortatione hominu ad merita cumulanda in hac breui vita

Tertium de mortis inevitabilitate

Quantum de eius iugi memoria et meditatione

Quinta de preparationis indilatione: et quod debent homines esse parati.

Sextum de errore gentiliū qui sibi mortem intulerant: et de erroris huius improbatione

¶ Secunda distinctio est de mortis multiplicitate et errore. Cuius primum capitulum est de distinctione mortis

¶ Secundū qualiter mors punita. scilicet corporis timenda est malis

Tertium qualiter mors secunda timenda est bonis et malis

Quartum de sanctorum morte: et eius preciositate

Quintum de terrore electorum in morte

Sextū de status sanctorum quietate et meditatione in morte.

Septimū de angelorum aduentu ad sanctos in morte: et de glorie eorum reuelatione.

Octauū de utilitate seu comoditate huiusmodi sanctos saltantes in morte

¶ Tertia distinctio est de quietate eorum qui morientibus prestant. Cuius

¶ Primum capitulum est quod quilibet populus exequatur versus loca sepulchrorum

¶ Secundū de cure modicitate de sepulchris quibus annis habuerunt.

Tertium de varietate consuetudinis apud gentes de corporibus mortuorum.

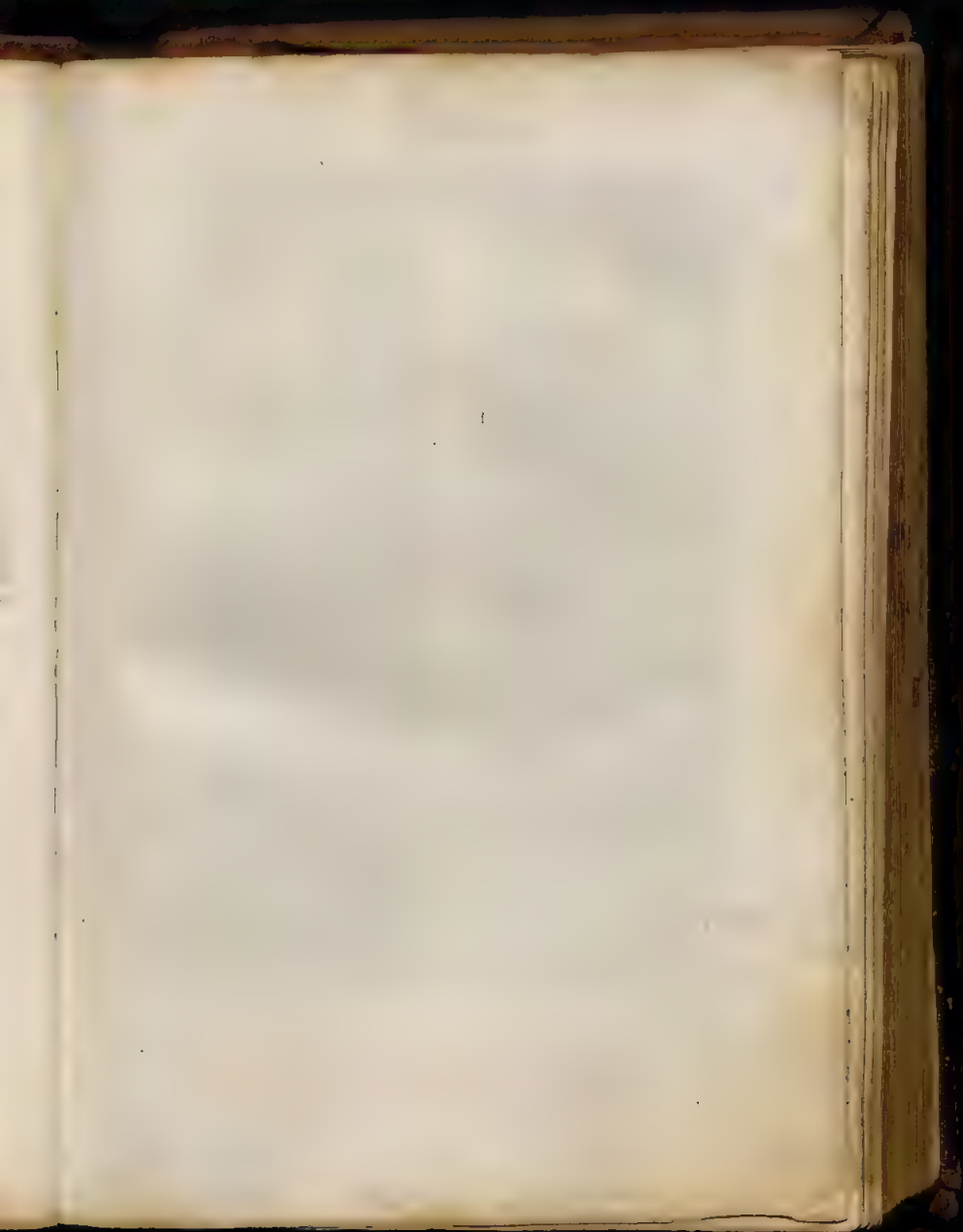
Quartum de necessitate restitutionis: et recitatione testamentorum

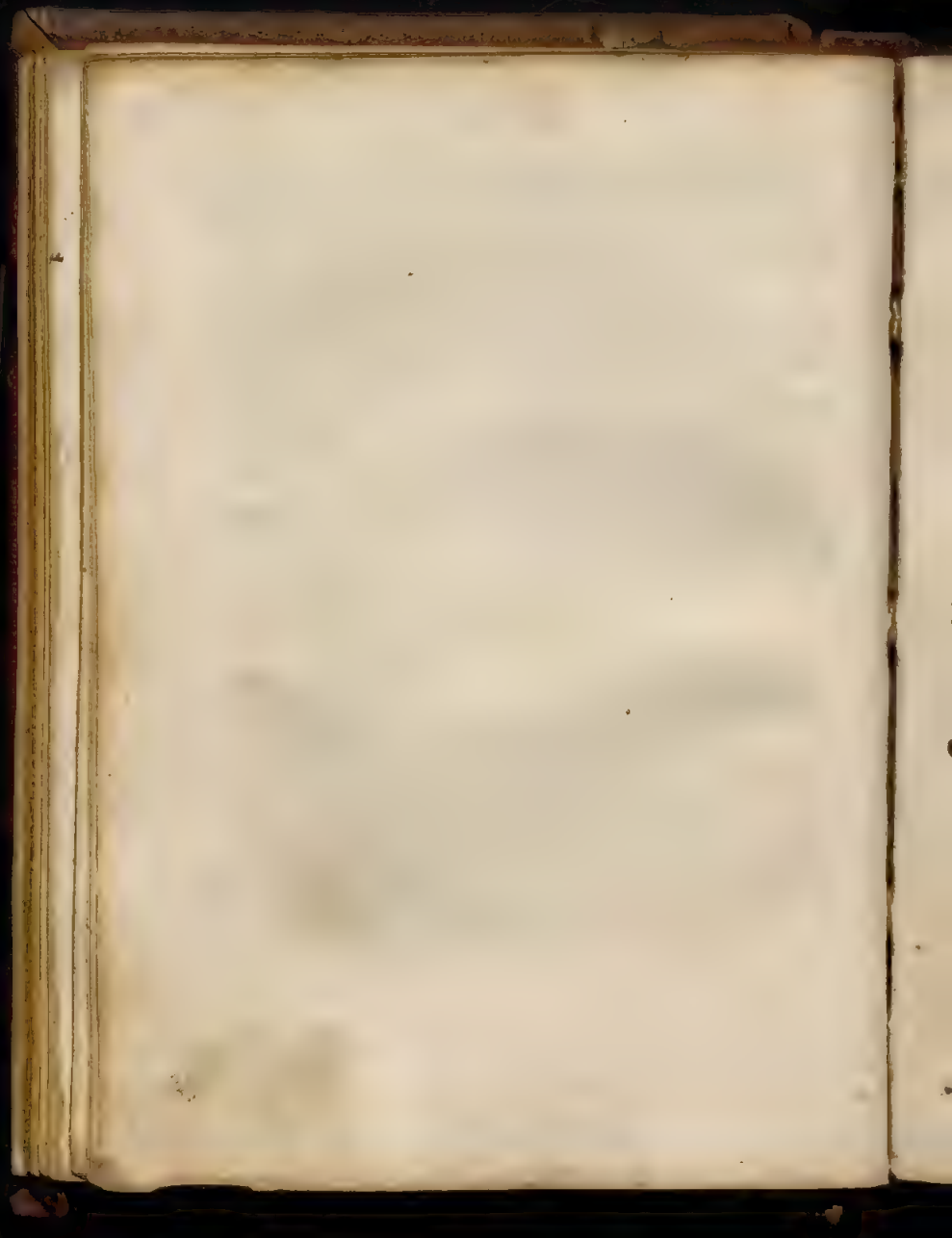
Quintum quibus iuvantur anime defunctorum

Sextum de status defunctorum varietate: et quibus viuorum suffragia prestant vel non

¶ Et in hoc finis huius collectionis.

EXPLICIUNT CAPITVLA

Prologus

I

Incipit prologus in cōmuni loquum a fratre Joanne valensi de ordine fratrum mionni eduiuz.

A

Am doctor sine predicator euangelicus sapientibus et insipientibus debitor sit. salutem demandante eidem predicatore

euangelium omni creature; sed dula diligētia studere debet: ut sciatur omnes instruere doctrinaliter: et admonere efficaciter non solum in predicatione declamatoria: sed in collatione familiari et mutua: prout honoratur. Ecc. xxvii. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate: et eius iniustis de iustitia. Et sic de alijs q̄ ibi enumerat. et hoc exemplo saluatoris: qui nō solum predicabat publice in ciuitatibus et synagogis: sed etiam in mensis parabolas et verba vite frequenter auditoribus propōebat. Luc. vii. Symon: habeo tibi aliquid dicere. Si militer exēplo bñ Pauli. i. cor. i. Sermo meus et predicatio mea nō in persuasibilibus humane sapientie verbis. et. Predicatio scilicet publica. et sermo priuatus ait glo. Et 2. cor. x. ait idem. Docere vos per domos et publice id est priuate et cōter rectificāo et. frequenter enim collatio familiaris et mutua: efficacior est ad instruendum q̄ predicatio publica vel le-

ctio: prout ait Grego. super eua. li. i. omel. ii. Collocationis inquit corda torpētia excitat plusq̄ lectiois: et quasi quadam manu sollicitudinis ut euigilent. scilicet audientes p̄stat. Et ideo predicator euangelicus etiam in priuata collatione verba vite iugiter proponat. pro loco et tempore: etiam in mensa: ut alimenta corporis ministrantibus: ipse alimenta vite dispēdat. Cuius enim est ac sacris confertanē litteris: aut oīo silere in mensa ut audias ad p̄fectum aut p̄ficiant alij: aut sine culpa letentur: doctum p̄ferre sermonē. Si quidem et inter comedentes deus parabolas miscuit: ut patet dictum in politerato. li. viii. c. l. Si. n. Diogenes et alij cynici et qui s. p̄dapi. sunt philosophi p̄cessine vite. Nam cynos canis dicitur quod est parassimus animal. obuios monuerunt: ut dicit Sen. epistola. xxx. et 11. dicit. S. Iouintanum loquens de Diogene: quod habitauit in portarum vestibulis. et in portibus ciuitatum vsq̄quaq̄ proferens verbum: et transeuntium aut abigens aut notās vitia que mores sedabant. Multo magis predicator diuinus debet singulos monere: et vtiliter cum illis conferre ut quilibet ex sua collatione amplius illuminet et melioriet: quod ait Sen. epistola. 110. Qui ad philosophum venit quomodo: aliquid boni secū ferat: aut sanior domum

D

E

F

G

Prologus.

redecet: aut sanabilior. Et pōit ex-
empla. Qui ad solem venit colo-
rabitur. Qui in taberna vnguen-
taria resederint: odore secū feret.
Sic qui ad philosophum fuerit:
trahere aliquid necesse est. Pre-
dicator ergo sicut philosophus
celestis verba sapie effundit: vñs
audientes illum inueniunt sicut a sole
et exēpla vite ostēdat aspiciētib⁹:
vt odore virtutum reficiant. Sic
enim monet beatus Grego. sup
euange. li. ij. omel. xvij. Luz quē-
libet lubricū videmus: admonē-
dus est: vt coniugio studeat fre-
nare iniquitatem suā. Cum con-
iugatum videmus: admonēdus
est: vt sic exerceat curas seculi ne
postponat amorem dei. Luz cli-
cum videmus: admonēdus ē vt
sic viuat qd vite exempluz secula-
ribus prebeat. Cum monachum
videm⁹: admonendus est: vt in
reuerentia habitus sui: in actu:
in locutione et cogitatione se sem-
per circūspiciat: et que mūdi sunt
deserat: et qd ostendit oculis hu-
māis in habitu: ante dei oculos
moribus pretendat. Iste sanctus
ē: admoneatur vt crescat. Iste ini-
quus: admōeat: vt se corrigat. Et
quisquis se ad sacerdotes iunxe-
rit: sale sermonis ei⁹ conditus re-
cedat. Col. iij. Sermo vñ semp
in gratia sit sale conditus: vt scia-
tis quomō oporteat vos vñcui-
qz respondere. Iste enim est fru-
ctus phie vere. vt enim dicitur li.

de deo Socrates: Aristippus re-
spondit cuidam tyranno interro-
ganti: quid sibi philosophie studi-
um tam impensum pñissz. vt cū
omnibus inquit hominib⁹ secu-
re et intrepide fabularer: et vere.
Iste est enī vere philosophie fru-
ctus scire loqui ordiabiliter. et de
center et vtiliter cum omnib⁹ ho-
minibus sz dignitates graduū:
quātitates etatum: qualitates sta-
tuum: conditiones ministroz
et officiorum. scilicet loqui euz re-
gibus prout decet. Et sic de alijs.
Et fm hos modos apostoli do-
cuerunt populu dei: nunc domi-
nos: nunc pueros: nūc p̄ses: nūc fi-
lios: nūc senes: nūc iuuenes: nūc
diuites: nunc pauperes. Eph. v.
viri diligite vxores vestras. et. vi.
filij obedite parentibus. Et se-
quit. Serui obedite dominis. Et
i. p̄e. pilo. Serui subditi estote
in ol timore dominis. Et sequit.
c. iij. Mulieres subdite sint viris
suis. Similiter beatus Jo. Scri-
bo vobis p̄ses. Scribo vobis ado-
lescentes. Scribo vobis ifantes.
et. Et non solaz apostoli et sancti
doctores sic distinctis modis do-
cebāt homines: sed etiam philo-
sophi gētilēs: putat Trogus pō-
petus li. ii. de Pythagora: et Po-
licratu. lib. vij. c. iij. Ad cū au-
disset Crotonioz vrbez omnino
resolutam: et virtutis opera indi-
gēz: illuc venit: et matronaz se-
parataz a viris doctrinā: et puero

I

K

L

M

I
K
L
N
M
O
sum a parentibus frequenter ha-
buit. Et docebat nunc has pudici-
tiam et obsequia in viros: nunc il-
los modestiam: et litterarum studium.
Et inter hec velut genitricem vir-
tutum frugalitatem omnibus inge-
rebat. Et sic assiduitate disputa-
tionum: ad frugem melioris vite
populus reuocauit. Unde vsus:
Descripti mores hominum inue-
nimus. Et qualiter serui despecti
sunt domos. Quid meretrix: quod
leno: dolus conseruat avar. Hec
quicunque legis sic putatur eris.
Ibi versus scripti erant in epita-
phio Terentij. Exemplo igit sal-
uatoris apostolorum et doctorum
sanctorum: ac etiam gentiliu phi-
losophorum: euangelicus predica-
tor: ut dictum est: ordinabiliter: dis-
tincte: vtiliter: et exproprio oes
moneat tam in publica predicatione
quam in priuata collatione. et sicut pri-
uatus expiator debet conside-
rare status eorum: mores et consue-
tudines cum quibus confert: Et
prout viderit expedire saluti eorum
sermone vtiliter proponere: et eos
efficaciter hortari. Quia ut ait quidam
sapiens: Cum orator non aliter
nisi orando probetur: philosophus
non minus tacendo pro
tempore quam loquendo philosophatur.
Est enim tempus tacendi et
tempus loquendi: Et ideo ait pri-
us tacendi: postea loquendi: eo quod
ille veraciter loqui nouit: qui pri-
us bene tacere didicit. et quasi quod-

dam nutrimentum est verbi cen-
sura silentij. ait Bre. supra Ezech.
li. i. homel. xi. Abi. n. non e auditus
non effundas sermonem. Eccl. xxiij.
et nolite scribere canibus. Psal. 140.
Et libro a. saturnaliu dicitur: quod So-
crates grecus orator: cum in co-
uiuio a sodalibus hortaretur: ut aliquid
in medijs proponeret de forte eloquentie
ait. Quod presens locus et tempus exigit
ego non calleo: et que ego calleo: nec loco
sentia sunt apta nec tempori. Ideo
sequitur ibi. Nichil tam cognatum
phie quam locis et temporibus aptare
sermone: eorum quod aduenit estimatione
in medijs vocata. Alios enim reuocant
exempla virtutum: alios beneficiorum: non nullos: modestie. et qui aliter agebat sepe au-
ditis talibus ad emendationem
veniunt. hec ille. Regula igit di-
seretionis moderante: putat videri
expedire pro loco et tempore. pro-
ponat predicator diuina verba edifi-
catoria in plures secundum illud Eccl.
xvi. verba prudentie statim ponderantur.
Et enim dicit Augustinus. vi. confes. Sermo est vasis
sua cibis: sapientia et stultitia ci-
bi viles et inuiles: qui vbi or-
natis sicut vasis vrbis et rusti-
cans subministratur. ut ergo pri-
uatus dapifer cibos sapientie in
vbi ornatibus de predicator ministrare.
Sanus enim mellis verba
composita: dulcedo anime: suauitas
mentis. puer. xi. Et prouide-

philosophus non minus tacendo philosophatur

Prologus

S debet predicator materiam de qua loquitur omittere: si intellexerit aliam esse vtiliorem illis quibus loquitur: vel si viderit superuenire alios quibus magis oportet aliam materiam: exemplo Xenocratis: qui ommissa materia quam tractabat transfudit se ad aliam propter vtilitatem superuenientis inueniendo illa: prout ait Gale. li. vi. c. vlti. vices. Perditur luxurie athēis adolecentes polem: nec illecebris tantum: sed et infamia ipsa gaudes: cur et iuuio non post solis occasum sed post ortum surrexisset: domūque Xenocratis philosophi patientem sanuā vidisset vino grauis: vnguentis delibutus: fectis capite redimito. placida veste amictus refertam turba doctorum ei scolas intravit. Nec contentus tam deformi introitu confedit: vt clarissimum eloquium: et tam prudentissima precepta: temulente lasciuia eluderet. Dura demum: vt par erat omnium indignatione. Xenocrates multum in eodem habitu contuit: ommissaque re quam diserebat de modestia et temperantia loquebatur. Cuius gravitatem sermonis coactus respicere polem: prius coronam detractam capiti piecipit: post paulum intra brachium reduxit: pcedente tempore: omnem conuivalem illaritatē deposuit: ad vltimum: totā luxuriā exult. vniuscusque orationis saluberrima medicina sanatus: ex infamibus

neone marini prius euasit: pergrinatus est eius animus: in negotia non habitauit. h. ille. et de hoc Aug. epistola. lviij. Cōsimilimodum debet predicator videns aliam materiam esse meliorem auditoribus et vtiliorem: se ad illam transferre: prout vtilitas erigit. Et quia non omnibus predicatoribus vacat inspicere et percutari multa volumina predicatorum doctorum: collegi hoc tractatu sine collectione que potest dici summa collectionum sine colloquium quedam generalia ad instructionem hominum finem varetates statum eorum. Et hoc non solum de libris diuinorum doctorum: sed ex libris gentilium philosophorum: exemplo apostoli. qui introduxit dicta eorum. sicut illud i. cor. vi. Colloquia praua: bonos mores corrumpunt. quod fuit dictum de benedictis. et illud ad Tim. i. Cretenses semper mendaces: male bestie: ventris pignus. quod fuit dictum Epimenidus poeta. et illud Act. xviij. Benedi sumus: quod est clausula versus heroici: prout dicit Hieronymus. epistola. lx. Et exemplo beati Hieronymi. qui introduxit multa dicta gentiliū in iuuiniani et in epistolis suis. Et exemplo beati Augustini. qui inducit multa in libris suis de ciuitate dei: et alijs: et in epistolis suis. vt enim vicit idem de doctrina christiana ante finem. Sicut populus israel vasa et ornamenta aurea et argentea et vestes atque de egypto: que vendit

cauit ad mellores usus: sic libera-
les disciplinas vlti vitanis aptas
et quedam mox precepta continen-
tes possunt accipere fideles ad ve-
ritatis attestationem: sicut ibi ex-
emplificat Aug. de doctorib⁹ sa-
cris: qui fuerunt in sapientia secu-
lariuz philosophoz experti et pro-
tulerunt ex eoz doctrinis multa
vtilia ecclesiasticis: et refutauerunt
superstitiosa figmenta. Ad ergo
propter insufficientiaz sacre scrip-
pture: in qua quicquid homo ex
didicerit si noxiuz est damnatur:
si vtile inuenit: sed ppter honore
vitas et efficacie attestatio ez ipis
auditoribus: et preconium diuine
bonitatis: que eis veritatem reue-
lauit: vt ait Apo. ro. i. Deus enim
reuelauit illis. Dicta igitur verita-
tis. ex libris eorum licite possunt
assumi: prout ait Cassiodorus li.
de institutione scripturaz loquens
de libris Origenis: qd suos salu-
berrimos caute et sapienter fume-
re debemus: ne pariter venenuz
perfidie sorbeamus. vbi introdu-
cit dictu Virgilij: qui cum legeret
Eniū requisitus a quodam quid
ageret: respondit. Num in ster-
core quero scilicet veritatem in tā
vili libro. Ommissis igitur supersti-
tiosis predictorij: que sunt ve-
re dicta ab eis: hic sanctorum ancto-
ritatibus adiungantur. Et si nar-
rantur aliqui dubia: intelligant vt
ab eis sūt narrata. nō vt assertioe
affirmata. Et aut auctes que idē

cuntur sint magis certe: et libris
et capitula distincte nominentur
Et vti qui dignentur ista pueri-
lia et rudia aspicere iudicare possint
plura de materijs de qb⁹ hmoi
auctoritates sunt in libris pno-
tis et capitalis. Quasi enim soli-
ditas auctoritati est cernendo li-
brorum et capituloz: et eoduerso
vage auctoritates: min⁹ solide vi-
dentur et min⁹ efficaces et volen-
tes resistere vel dicere. Et qz
aliter sunt admonendi viri lite-
rati: aliter illiterati: aliter scolares:
aliter religiosi: sicut facit Grego.
in pastoralis p totius: et sicut ait ides
esse faciendum. li. xxi. mor. sup
illd. Quis dedit gallo intelligen-
tiam: id ēm distinctionē gradu-
um: statū et officio p distingui p
hec collectio siue tractat⁹. Sunt
enim scolares siue layci: et sūt li-
terati siue elici: et sunt scolares si-
ue philosophi: et sunt religiosi si-
ue monastici. Et quia ex premis-
sis cōsistit respublica ciuilis: que
est quasi quodē corpus cōpaga-
nati ex membris quoz membroz
est connexio ad inuicē multimo-
da: ideo hec collectio in. vij. pua-
las distinguitur.

Prima pars est de consti-
tutione reipublice: et membris suis
et de instructioe et informatioe p-
sonarum que sunt membra eius
singillatim et absolute sicut prin-
cipis: qui est ad modum capitis
et sic de alijs.

Prologus.

Secunda pars est: de oratione
dictorum membrorum scilicet prin-
cipis ad subditos: et conuersio et
sic de alijs et de eorum instructio-
ne ex propiis quibuscumque.

Tertia pars est de admonitio-
ne hominum secundum ad ea que sunt
eius omnibus: qualia sunt differ-
entie etatis scilicet pueritia: sene-
ctus: paupertas: opulencia: et sic
de alijs. Et he tres pres sunt spe-
cialiter de admonitione laycorum.

Quarta pars est de admoni-
tione ecclesiasticorum secundum differ-
entias statuum et graduum.

Quinta pars est de admoni-
tione scolasticorum siue philoso-
phantum.

Sexta pars est de admonitio-
ne religiosorum siue monasticorum.

Septima pars est: de admo-
nitione communi: et de more: ut sint pa-
rati homines ad mortem: et de par-
tibus sibi spectantibus.

Sint prologi.

¶ Prima distinctio. De repu-
blica in cōmunitate et de iformatio-
ne personarum ex quibus constituitur.

Nonā res-
publica vt
dictū est :
ē vniuersa/
le quoddam
corp⁹ cōpa-
ginatū ex
membris.

princeps enim v⁹ dominans ob-
tinet locus capitis: prepositi et iu-
dices sunt ad modum aurium et
oculorum. Senat⁹ siue collectio
sapientum et cōsiliarioz ad mo-
dum cordis. Milites protegen-
tes ad modū manū. Laboran-
tes siue agricole solo inherentes
ad modū pedū: put dicit Plu-
tarchus libro qui intitūtur iustru-
ctio Traian⁹: iō primo dicēdū ē
de republica in se et in cōi. Secūdo
de personis ex quibus cōstituitur
singillatim: et de admonitiōe eaz.

¶ Primo scilicet de repu-
blica. Primo ingredū
ē quid sit. Secūdo qua-
liter constituitur. Tercio quibus
virtutibus ornat regit et conser-
uatur. Quarto qualiter per triū
deficit et dissoluitur: et ex quoz
defectu. Quinto: de sollicitudine
antiquoz et labore pro repu-
blice conseruatione: et de magni-
tudine sustinentie p ipsa. Sexto
quādo doctrina euāgelica nō cō-

trahatur republice sicut detrāpe-
tes aliqui posuerūt.

¶ Capl⁹.j. Quid sit respublica.

Et primo notādū: q^d res-
publica ē res ppli. Popu-
lus autē est cētus: su-
ris consensu: et vtilitatis cōione so-
ciatus prout ait Augu. i. de ciui.
c. xix. recitans diffinitionē repu-
blice datā a Scipione et recita-
tam a Tulio vt patet ibidem. Et
idē Augu. v. de ci. c. xviij. Respu-
blica est res populi: res cōis: res
cinitatis. Et sic pz: q^d oīs qui intē-
dit bonū cōe vt vtilitates populi:
v⁹ patrie: vel cinitatis augere cō-
seruare ptegere: salua iustitia in-
tendit et rempublicā augere pro-
tegere et conseruare. Ad quāz res
publica habuerūt antiq⁹ affectus
magis vt patebit infra.

¶ Capl⁹.ij. ex quibus et quali-
ter constituitur respublica.

Ex quibus et qualiter con-
stat respublica determi-
nat Augu. v. de ci. vl. q^d
tūc respublica. i. res populi iuste
et bene regit siue ab vno rege. si-
ue a paucis optimatib⁹: siue ab
vniuerso populo: cum talis ē po-
pulus scilicet cētus: iustus consensu:
et vtilitatis cōione sociat⁹. Tunc
enim salua est respublica: cū fin-
ius omnes consentiunt. et vilita-
tem cōmunē oēs intendit. Con-
stat autē personis superioribus:
medijs: et inferioribus. Unde ibi
Aug. recitans verba Scipionis

B

C

Salu-
m p⁹ p⁹

q^d 2
m

Cōmuniloquii.

dicat. Et sicut in fidibus et tibis
in ipso cantu a vocibus cōcetus
quidā tenendus est ex distinctis
sonis: quem discrepantem aures
ferre crudite non possunt quous
q̃ concors efficitur: sic ex hūmis
et infimis: medijs iteriectis: ordi
nibus cōsonis: moderatā rōnis
ciuitatem consensu dissimiliā cō
tineri: et que armonia a musicis
dicitur in cantu: eam eē in ciuita
te concordiam. Quilibet enīz in
ciuitate est vna litera in sermōe
ait Aug. iij. de. ci. c. iij. Patet et
q̃: rempublica cōstare ex perso
nis varijs sicut ex membris suis
Unde et quōdā corpus dī esse: vt
dictū est. Et sic Apostolo. loquens
de republica ecclesiastica voca
tam corpus: et ciues eius mēbra
ro. i. Et vlti vnum corpus sum⁹
in christo: singuli autes alter al
tius membra. Et i. cor. xij. Et n.
in vno spiritu nos omnes i vnuz
corpus baptizati sumus. Unde et
de republica: membris: et cōcor
dia ait Tullius. i. de offi. c. xxx. dī
cēs esse in republica magistrat⁹:
personas priuatas et peregrinas
Abi assignās eoz officia dicit: q̃
ppriū mun⁹ magistratus est: in
telligere fe gerere personā ciuitas
debereq̃ eius dignitatē et decus
sustinere: suare leges: iura descri
bere: et fidei sue pmissa meminis
se. priuatz vō inquit Tull⁹ opo
ret equo et pari cum ciuibz iore
vnuere: nec submissum munus et

abiectionem: nec se effrenis nimis
ea velle in republica q̄ tranquilla
et honesta sunt. Alii enim senti-
re soleamus bonū ciuiz et dicere.
De regrim vō et incolis officiz
esse: nihil p̄ter negotiū suū agere:
nihil de alieno ingrere: minimū
q̄ esse in aliena republica curio-
sum. Et hec officia reperiuntur:
q̄ queritur: quid debeat: qd ap-
tū sit personis temporib⁹ et sta-
tibus: prout dicitur ibi. Et ex his
patet: q̄ sicut in corpore nālī: mē-
bra sunt sibi inuicē deseruientia:
et pro se inuicē sollicita: et mutuo
se se contegentia: et mutuas deor-
mitates cooperientia: ac se se ex-
ornantia: sic debet esse in mēbris
reipublice: que est quasi corpus
vt dictū est: maxime i republica
ecclesiastica: sicut apud Apo. vbi.
Et sic sicut euident signū rabiose
furie est: q̄ vnū mēbrū destruat
aliud: vel deuoret in corpore na-
turali: sic signū rabiose malitie
est: q̄ vnū membrum reipubli-
ce deuoret aliud et disperdat: ma-
xime si sanū est membrum. Si
autem patridum et aliorum infe-
ctiū: auferri vel fegregari debet
et amputari ab habēte potestates
seruato iure iustitie: prout ait Tu-
lius. iij. de offi. c. vij. loquēs de ty-
ranno p̄suro. Hoc genus homi-
nis esse pessimum: q̄z impium: et ex
hominū cōitate exterminandū
Et ponū exēplū sic. Membra
corporis amputantur: si spiritus ca-

G

H

I

vere ceperint: et ceteris nocet me
bri: sic feritas et immitas belue
a conciliis tanquam unitate corpo
ris segregata. Si ergo vires or
gano musicalibus diligenter studet:
ne fiat aliqua dissonantia in orga
nis suis: et ut sit proportionalis co
sonantia: multo magis gubernato
res reipublice debent sollicite
perquirere: quod in predictis partibus
reipublice sit debita armonia: pro
ut dicitur a polierato li. iij. c. viij.
Si sicut citharedus aliquis fidici
nes multa diligenter percurant quo
modo oberrantis corde preestent
vitiis: et ea unanimiter reddant: fa
ciatque dissimilissima dissidentium personarum
tiam: cordis non ruptio sed ten
sio proportionaliter et remissio: quod
ta sollicitudine oportet principes
moderari nunc rigore iustitie: nunc
remissione misericordie: ut subditos faciat
qui unanimiter in domo: et qui discor
dant in misterio: pacis et charitatis
operibus unam faciant perfectam
et maximam melodiam. Hoc autem
certum est: quod intus est: cordas re
mitti quam nimis tendi. Remissa
rum namque tensio: artificis pi
tia composita: et debitas soni red
dit gratiam: Sed que semel ru
pta est: nullo artificio reparatur.
Profecto si sonus exigitur quem
non habent: frustra tendunt: et ci
lius sepe venit ad nullum quam ad
eum qui nimis exigitur. Minusmodi
autem armonia virtualis erit in re
publica: quando erit conformis

illi superne hierusalem: per sua pos
sibilitate: et ordinata legibus dei:
quando de illa verificabitur illud Job
xxxviii. Numquid nosti ordinem
celi: et rationes eius pones in ter
ra. Ratio enim celi ponitur in ter
ra: quoniam reipublica humana imitatur
republicam celestem: ubi voluntas dei
lex est: ut dicit Augustinus. loquens de re
publica in angelis sive in curia ce
lesti d. c. i. ij. Et sic per secundum.
Capitulum. iij. qualiter debet res
publica legibus regulari.

tertio videndum est: quibus
republica ordinatur.
Et sciendum quod ordinatur.

Regum rectitudine.

Iustitie solidantis equitate.

Concordie unanimitate con
nectente

Fidelitate mutus adiuvante.

Consilii salubri dirigente.

Verborum honestate decorante.

Ordinata intentione quasi om
nia conservante.

De primo per hunc Tullium prima
rhetorica lib. i. ubi ait. Des leges
ad commodum reipublice iudices
referre oportet: Aliter inquit le
ges legum causa salvas esse vult:
sed reipublice. Nam ut ex medi
cina, nihil oportet putare profi
cisci: nisi quod ad corporis utilitates
spectet: quoniam eius causa insa
luta est: sic a legibus nihil debet
arbitrari proficisci: nisi quod reipu
blice conducatur: quia eius causa
comparatur sunt. Et Ambrosius. omne.

M

Cōmuniloquii.

lla. v. hic reipublice vsus ē: leges
 omnibus esse cōmunes. atq; ob
 seruari eas deuotione cōi: vno
 omnes teneri viculo: nō alij ius
 esse. quod alius sibi intelligat non
 licere: sed qđ vni liceat licere om
 nibus: et cōmunem reuerentiaz.
 p̄m quoq; cōsilio reipublica gub
 ernetur. Cōmune omnibus vr
 bis domiciliū: cōis conuersatio
 nis officiū: vnum p̄scriptū ol
 bus esse vñū cōsiliū. hec ille.
 Et ideo nisi rectis legibus respu
 blica gubernetur non diu stabit.
 Nec mirum: cū lex sit fm̄ Pa
 pinianū et Demostenez inuentio
 hois: donū dei: dogma sapiētuz
 correctio violentoruz excessū: ci
 uitatū p̄positio: totū criminis fuga.
 Siue lex est ratio sūma insita a
 nā: que iubet que sunt faciēda: p
 hibetq; d̄ria. ait Tullius de legi
 bus. Siue lex nihil aliū ē qđ rec
 ta rō: et a nemine tracta: impana
 honesta: prohibens d̄ria: ait idē
 phil. i. Siue. lex est recti p̄ce
 pto: p̄auicq; depulsio. ait idē. ij.
 de natura deoz. Ipsa enī ē ius
 scriptū: iubēs honestū: p̄hibēs
 d̄rium: ait Gratianus. Est enim
 lex interpretis equitatis: rerum di
 uinaz et humanaz compos: ait
 Egiptus. Ideo necessarie sūt iu
 ste leges ad gubernationē respu
 blicę: put dicit Sen. eplā. x. iij.
 Qđ postqđ subrepenitū vitio i
 tyrānidem regna conuersa sunt:
 opus esse cepit legib⁹ quas et ipsi

inter vitia tulere sapientes. Et po
 nit exemplū de Solone. qđ Athe
 nas equo iure sūdauit. Et de Li
 gurgo qui leges istituī: et d̄ alijs
 Et de his et d̄ eozū legibus loq̄t
 Plugu. ij. de ci. c. xvi. De legibus
 quoq; Solonis ait Tullius geli⁹
 li. ij. qđ incise erant in asib⁹ ligne
 is: vt sempiternę manerēt. Et de
 Ligurgo et eius legibus ait Tro
 gus pompeius lib. ij. vt dictū est
 in breuologo de virtutibus. Sūt
 enī leges sic capistra et cōpedes
 equoz et frena: ait Criso. sup. Jo
 omel. xxxvi. vt enī legitur in tra
 ctatu de. xij. abusionibus. duode
 cimū abusionis gradus est: po
 pulus sine lege. qđ dū dei dicta: et
 leges scita p̄ueniunt: per diuersas
 erroz vias in laqueum perditio
 nis icurrit. Et sequitur vna rega
 lis via lex dei: que nec ad dexterā
 nec ad sinistraz declinat. Et quia
 omniū legum est inanis censura
 nisi diuine legis imaginem ge
 rat: put ait Plugu. viij. de ci. c. vi.
 ideo omnes leges emanare de
 bent a lege diuina. p̄ me inq̄t sa
 pientia diuina reges regnant: et
 legum cōditores iusta decernūt.
 puer. viij. humane enī leges ea
 tenuis valēt: quatenus nō discre
 pant a diuinis ait belinandus. et
 iō hec respublica sola ē ordinata
 que legibus regulatis lege diui
 na gubernat: qđ tunc est ciuitas
 dei: in qua rex veritas: lex cha
 ritas: modus eternitas. ait Augu

Lp̄r fūm̄ d̄m̄
 cōmuni loquii

ga. Que lex licet sit una in se: est
tamē multiplex in fructu & uite
Job. xi. Multiplex est lex eius.
Et quia inuicilis est legū latio: ni-
si sit eaq̄dem debita custodia:
ideo solliciti debent custodiri in
republica. Nam vt ait Hale. li. v.
ca. iij. loquens de Atheniensib⁹.
Cū ēt equissima iura sed iniquis-
sima ingenia p̄sent: morib⁹ suis
q̄ legibus vti potius maluerūt.
Et debēt custodiri a maiorib⁹ &
minorib⁹: ne sint sic tele aranea
ruz: que infirmiora aialia retinēt
valentiora transmittunt: put ait
Hale. lib. vij. de leges esse tales vt
ait Anarbarus: q̄ his pauperes
& humiles p̄stringi: diuites & po-
tentes nō alligari p̄tingit. Econ-
trario. de illo qui eruit sibi oculus
vnū: cū filius eius deberet mul-
tari p̄uisione amboz: ppter
adulteriu: put dicit Hale. li. vi.
c. ij. de quo in breuologo de viti-
bus. Et Saul noluit peccare filio:
q̄ fuerat transgressus mandatū
eius. i. R. xliij. An sicut leges nō
debent punire innocentem: put
dicit Pau. act. xxi. & tu sedēs in
dicas me fm legem. & legē in-
bes me percutere. Ita nō debent
absolvere reū a disciplina. marie
quādo quis peccat in rempubli-
cam. Qui enim iustificat impiā:
et condemnat iustum. vterq̄ ab-
hominabilis apud deum. puer.
xviij. Et de Hale. li. vij. c. xj. dicit
q̄ nihil Algeſſat facio sapienti⁹.

q̄ cū aduersus rempublicaz lace-
demonioz p̄pirationē orā cō-
perisset: leges ligurgi abrogauit
que de damniis supplicia sūnt
vetabant comprehensib⁹ autes &
interfectio fontib⁹ euestigio re-
stituit: atq̄ vtrūq̄ simul. puidit:
ne salutaris animaduersio vlti-
mista esset: vel iure impediret. Ita
q̄ vt semper esse possent: aliqua-
do non fuerunt.

¶ Caplm. iij. Quasi respublica
debet in iustitia fundari.

¶ Quia leges non suffici-
unt ad regimē: nisi iusti-
tia regulēt. iō respublica

dz ē sulta iustitia & in ea sūdata:
put dicit Aug. recitās sentētiās
sapientiū. ij. de ci. c. xij. &cludēs
hoc verissimū esse scilicet sine iu-
sta iustitia rempublicaz regi nō
posse. vnde Aelius asserit: nihil
tam inimicum q̄ iniustitia ciui-
tati: nec oīo nisi magna iustitia
geri ac stare posse rempublicaz.
Et idem. iij. de ci. c. iij. Remota
inquit iustitia: qd sunt regna ni-
si latrocinia? Abi ponit exemplū
de Alexandro & pirata: de quo
in breuiloquio de virtutib⁹. At
enim Tullius. ij. de offi. q̄ oibus
necessaria est opinio iustitiē ē so-
litarlo: & his qui vendūt & emūt
p̄henditq̄ negotijs necessaria ē
iustitia ad rem gerendā. Cui⁹ tā-
ta est vis: vt nec illi qui maleficio
& scelere pascunt possint sine vlla
particula iustitiē vivere. Et pōit

Cōmuniloquii.

C exemplum de latronibus. Unde
 ⁊ leges latronū esse dicuntur qui
 bus pareat: quas observent. vbi
 pōit exempla p. equalē pede pti
 tiones. Barglus illiric^o laro ma
 gnas res habuit. ⁊ multo maio
 res Mouat^o lustrarius: cui exer
 citus imperatoris cesserunt. An
 ait ibi. Archipirata: nisi equali
 zer predam dispartit aut interficit
 a socijs aut relinquit. Itō conclu
 dit ibi: q. cū tāta sit vis iustitie: vt
 et ipsa latronū opes firmer ⁊ au
 geat: q̄tā cū vltter leges ⁊ iudicia
 i. p̄stituedo rēp. fore putam^o. vñ
 ⁊ iustitia ē splendor magn^o ex q̄ bo
 ni virt noiant. Cui^o mun^o primū
 ē: ne cui qs noceat nisi laceffit^o in
 iuria. Deū vt cōb^o p. cōb^o vial
 priuatis vt iusto. ait idē de offi. li.
 i. c. vi. Vel fūdamēta iustitie sūt:
 ne cui noceat: deinde vt cōi vti
 litati seruiatur. ait idē. c. viij. Et
 Ambro. p̄io de offi. ait: q. iust^o
 cōia habz pro suis sua pro cōib^o
 Sequitur. Iustitie est prima po
 in deus. secūda in patrias tertia
 in parentes. deinde in oēs. Sed
 vera iustitia non est nisi in repu
 blica: cuius p̄ditor: rectorq. xps
 est. Et in ea ciuitate est vera iust
 tia de qua dictū est: Gloriosa di
 cta sunt de te ciuitas dei. vt ait
 Augu. vi. de cl. c. xi. Et Valerius
 li. vi. de virtutibus recitās exem
 pla antiquoz: de quib^o in breui
 loquo de virtutib^o. Et cū ipa sit
 virtus qua vnicuiq. sua tribuit:

put dicit Augustin^o. xix. de cl. c.
 i. de q̄ veniūt in oētia: amicitia:
 p̄cordia: pietas: religio: affectus:
 humilitas: put ait Macrobi^o li.
 i. Sine et species sunt pietas er
 ga omnes xpianos: in oētia si
 ne in iuria aliqua: dilectio reuerē
 tia cōcordia: misericordia scilicet
 in affectu. ⁊ clementia in effectus:
 ait Hugo. Qualis autē esse debz
 in republica: tam superiori erga
 inferiores ⁊ e conuerso q̄ parituz
 inter se patebit infra: cum singul
 latz de talī informatione dicef.
 Haz vt ait Ber. in sermone quo
 dam de aduentu. Iustitia est vir
 tus que reddit vnicuiq. q. suum
 est scilicet superiori: equali: ⁊ in
 feriori. P̄elato enī debet reue
 rentia ⁊ obedientia: pari p̄siliū
 quo erudiat ignorantia: ⁊ auxili
 um quo iuuetur in firmitas: in se
 riori custodia: vt non regnet pec
 catuz in mortali corpore. ro. viij.
 ⁊ disciplina: vt scilicet dignos fa
 ciat p̄nie fructus. Quib^o hz ad
 iangi iudiciuz ait idē. Et h: sunt
 septē colūne quas edificat sapiē
 tia in domo sua. p̄uer. ix. ait idē
 vbi. s. Magno igit affectu est iu
 stitia appetēda: magno studio cu
 stodiēda: magno honore vene
 randa. Unde iustitie templa de
 dicauerūt gentiles ait Aug. p̄io
 de doctri. xpiana. c. v. Itō ad eaz
 hortatur. sapiētia diuina iudicea
 republice Sap. i. Diligite iustit
 am qui iudicabit terram.

C Laplin. v. Quasi v3 respublica
ca vnanimi concordia. vnti.

E qua nūc ē iustitia pñ
cipalr in republica quā
do est in ea vera concor

dia: necesse ē: vt respublica vna
nīmī cōcordia adiunet. pnt dicti
Salustius in iugurino li. ij. reci
tans vba Scipionis. ego inquit

trado vobis firmū regnū: si bo
ni eritis: inbecille: si mali. Nam
cōcordia pñbū res crescūt: discor

dia maxime dilabuntur. hoc idē
ait Sen. eplā. xvi. Omne enim
regnū in seipz diuisūz desolabit:

ait Saluator. Mat. xij. Et sic e
rio: vntūz augebitur. Nihil enīz
vtilius ciuitati concordia. Ande

comitator. it. epi. Cōcordia ma
gnozum grata toti ciuitati: et totis
greco. Tūc enīz respublica. et in

se est fortis et hostibus terribilis.
Terribilis vt castrorū acies ordi
nata canf. vi. Sup quo Grego.

super Ezech. li. i. homel. viij. Ca
strorum inquit acies tūc hostibz
horribilis ostenditur: quādo ita

cōstipata et condensata fuerit: vt
nullo loco interrupta videatur.
Uno inquit agmine psequerant

filij israel: et debilitabant hostes.
Judith. xv. vt enim ait Sen. iij.
de beneficis. c. xlij. hōi quez nul

la vis nature quibzlibet fecit ter
ribilem et validū: duas res dedit
natura que faciunt eum validūz
scilicet rōnem et societatem. So

cedit: et imperiū terris gentium:
et etiam dominari in mari iussit.

Et ideo in omni republica debz
vntas picipari: ne fiat diuisio aīe
Diero. epistola. xcij. propter qd

rectores respublice antiqui? et si
essēt prius discordes: postqz erāt
assumpti ad regimen respublice

inter se mutuo cōcordabant: p
ut narrat Valer. lib. iij. c. li. nar
rans de manilio lepidō: et Tulio

Flaco: Qui vt cōsules creati sūt:
q prius inimicitia dissidebat: pu
blice iuncti sunt non dissidentes

inimicitij opituatio. Ande ibides
c. i. narrat de eo: q plāgebat ad
uersariū: eo q erat respublice vti

lis. Et quia non est vera concor
dia: nisi vbi regnat charitas: que
facit multitudinis cor vntū et ani

maz vna. acf. iij. ideo nec vera
est respublica nisi vbi lex est cha
ritas: vt dictum est.

C Laplin. vi. Quasi debet res
publica fidelitate iuari.

E nsimilr: in republica
debet esse vera fidelitas:
qua adiunetur. Nisi enīz

in partibus eius sit vera fidelitas
scilicet absqz cordis maliuolater
giuerlatiōe: absqz oris fallaci de

ceptione. absqz gestus dolosa si
mulacione: et absqz operis puer
sa defraudatione. non poterit re

gi nec diu durare. ga vt ait Tul.
i. de offi. c. vij. Fundamentū iu
sticie ē fides. i. dictorū pñtorūqz
cōstantia et vltas. Et vt ait ibides

du fuerit quoniam
voluntate

Cōmuniloquii.

c. xli. cū duob⁹ mōis fiat iniuria: aut vt aut fraude. frans quasi vul pecce: vis leonis vt. **A**ntiq⁹ ho ab homine alienisimū. **E**oti⁹ au tes⁹ in iustitie nulla ē capitalior: q⁹ eorū qui cū maxie fallūt: id agūt vt boni videantur. **N**ec autē si fidelitas non acquiritur pecunia vel comodo tpali sed virtute: ait **A**mbro. p^o de offi. Quis fides putat: q⁹ v^o pecunia vel adulatione obligatos sibi crediderit? Quis illos: qui ad obedientiam plurima redimūtur pecunia fideles arbitret? **N**am isti se frequēter viderē volūt: et impētia dura ferre nō possunt. Acquirunt autē fides et cōseruat iustitia et prudētia: vt ait **I**dē lib. iij. c. xij. **U**nde et hoc raro est aliquib⁹ mēbris reipublice: et maxie fin illud **E**nnij vt ait **T**ullius vbi. s. Nulla sācta societas nec fides regni. Immo quorundam fides mutat cū tempore: sicut ait **E**gipp⁹ lib. i. loq⁹ de quodam qui fidē mutauit cū tempore. Sed nihil stabile qd ē in fidē: ait **T**ullius de amicitia. c. xij. **E**t ipsa fides. i. fidelitas est sū damentum stabilitatis que est in amicitia: ait ibidē. **E**t h fides fuit in magna reuerētia ap⁹ antiq⁹. **U**nde et **L**ato eam cōmendans dixit: eas templū habere cū **J**oune. siue vicinam esse **J**ouin **L**apitolio. prout ait **T**ull⁹ iij. de offi. c. xij. s. illud **E**nnij. **O** fides ap pia pinnis. i. fastigio templi. **N**e

mo vō pōt dici fidelis q infidel⁹ est iusto: ait **E**gippus vbi. s. **E**t qz nō ē vera amicitia nec vera virt⁹ nisi quas regulat vera charitas: tō nec est vera fidelitas: nisi quas efficit diuina charitas. **F**ideles. n. in dilectione acquiescēt illi **S**ap. iij. **A**micus autē fidelis: permāet in tempore tribulatōis. **E**cc. xxiij. **F**idē posside cū proximo in paupertate illius. **S**equitur. **I**n tpe tribulationis permāet illi fidel⁹. **C**ap. iij. vj. **Q**uasi v^o reipublica salubribus consilijs dirigi.

Consequenter scienduz: q⁹ reipublica debet esse salubribus consilijs direct⁹: eo q⁹ salus vbi multa cōsilia. **P**uer. xx. **U**nde rectores reipublice antiquitus dicebant consules a consulendo. v. de ci. c. xij. **J**ō **T**ullius p^o de offi. c. xxiij. ait. **P**arua sunt arma fortis: nisi consiliuz sit domi. **U**nde ibi ait. **Q**uod p^o siliū **S**olōis pl⁹ p^ouit ciuitati **A**thenē. quia ab eo leges habuit et iustitia: q⁹ valuit victoria **A**themis: d^o: qz bellū gestū est cōsilio senatus: q⁹ **S**olone cōstituit⁹ est. **E**t **S**en. de tranquillitate animi post principiū. **N**ō h^o solus inquit reipublice p^oest: qui tuetur res: **E**t de pace belloq⁹ censet: s. q⁹ iuuentutem exhortatur: qui in bonorū preceptoz inopia virtutē instituit: qui ad pecuniā luxuriāq⁹ ruentes retrahit: et si moriatur in puluato: publicum tamē nega

tū agi. Et Tullius de Senectute. c. iij. dicit: qd dantes consiliuz
 i republica plus agūt qd alij. Mā
 sunt sicut gubernatores in navi.
 Alij enim sentinas exhauriant:
 alij cursant: alij malos excādūt.
 Ipse vero clauuz tenens: et quie
 tus sedens in pupi: multo maio
 ra et meliora facit. Non enim vi
 ribus: aut velocitand⁹ aut celeri
 tate corporis res magne gerunt:
 sed consilio: auctoritate atqz sen
 tentia. post cludit ibi. Qd cū ta
 libus senectus augeri soleat: apd
 eos viget piliū. In antiquis eni
 est sapientia. Job. x. Unde Ro
 boam quia dereliquit consiliū se
 num: et adhefit pilijs iuuenum
 amissit regnū. iij. Re. xij. Senus
 enim cōsilū multū valet. Unde
 Valer. lib. vi. c. ij. dicit de illo qui
 respondit alteri qui minabatur si
 bi: qd haberet multos gladios. Et
 ego inquit alius multos amicos
 Quasi dicat. Te non timeo. Si
 militer consilio sapientum respu
 blica augetur regitur et conserva
 tur. sicut narrat Augu. epla. xxx.
 viij. ad Dioscoruz de Themistocle
 pho: qd non curauit qd esset habi
 tu indocior cū canere nervis in
 epulis reculasset. At vbi: cū se ne
 scire illa dixisset: sibi qz dictū essz:
 quid igitur nos. r. dicit. Rempu
 blicam ex parua magnaz facere:
 cū scilicet eius consilia respubli
 ca acquireret. Quales autē esse
 debent consiliarij in regimie reb

publice: dicitur infra: vbi de Se
 natu idest collectione senatoruz
 siue consiliariorū agit.

T. Caplm. viij. Qualiter v3 res
 publica et uotis morib⁹ decorari

T non solum: respublica
 debet esse directa consi
 lio: sed debz esse decora

ta moribus virtuosis: fm qd ait
 Aug. recitans versuz Ennij poe
 te. ij. de ci. c. xxi. Boz b⁹ antiq
 res stat romana virisqz. Quent
 verum ingt vel breuitate: v3 ve
 ritate tanqz ex oraculo quodam
 affatū esse mihi videt. Maz neqz
 viri nisi moxigerata ciuitas fuissz:
 neqz mores: nisi hi viri p fuissz:
 aut fundare: aut tam diu tenere
 potuissent tantam et taz longa
 teqz imperantē rempublicā. Se
 quitur de viris quid dicaz: Bo
 res enim ipsi introierunt viroz
 penuriam. put ibi dicit Aug. reci
 tans verba Scipionis. Quales
 enim erant mores antiquozū ait
 Salustius recitans verba Lato
 nis contionantis in senatu libro
 i. Que verba etiam recitat Aug.
 v. de ci. c. xij. Nolite aut existima
 re: maiores nostros armis rem
 publicam ex parua magnam fe
 cisse: Si ita esset multo pulcher
 riam nos haberem⁹. Quippe
 sociorum atqz ciuū: preterea ar
 moruz et equozū maior copia no
 bis qd illis. Sz alia fure: qd illos
 magnos fecerūt: que nobis nul
 la sunt. Domi industria: foris in

Hic in Annotat. s. p. a.
 dicitur: qd publicus p. s. p. a.
 est: et p. s. p. a.

de re publica
Cōmuniloquii.

B *Item Imperiū: animus in consu-
lendo lib: neq; delicto neq; libi-
dini obnoxius. pro his: nos ha-
bemas luxuriam: auaritiā: pu-
blice egestatem: priuati opulē-
tiam. Laudamus diuitias: seg-
mur in heritiis: inter bonos et ma-
los discrimen nullum. Omnia
tūcū sūta abito possidet. Nec
mix. vbi vos sepati sibi q̄s q̄s p̄si-
liū capis: vbi domi voluptatib?:
vbi pecunie gsa seruatis: eo fit: vt
Impetus fiat in vacuam rempu-
blicam. pec ille. Ebi ergo predi-
cti mores sunt: ibi merito respu-
blica ordinatur: et vbi desunt: de-
ordinat. An Augu. i. de ci. c. xxx-
iij. loquēs de Scipione: ait. Qd
non censebat ille felicem rempu-
blicam stantibus mensibus et ru-
entibus moribus. Et idem lib. ij.
C Romani quippe potam veterē
auctamq; laboribus sediorē stan-
tem fecerant q̄ ruentes: quoniā
quidem in ruina eius lapides et
ligna: in istorū aut vīta: nō mu-
rorum: sed morū munimenta at-
q; ornamenta ceciderunt: cū su-
nctionibus eorum corda cupi-
ditatibus q̄ ignibus: vrbis tecta
ardent. pec ille. Et tamē vt ait idē
epistola. v. Quersa et peruersa cor-
da mortalium: felices res huma-
nas putant: cū tectorū splendor i-
spicitur et labeo non attendit aia-
rum: cū theatrorum molles ex-
truitur: et effodiuntur fundamen-
ta virtutum. 2c. Nam principan*

*tes in republica sepe non studēt:
mores corrigere: sed hominib⁹
dominari: ait Aug. vbi. s. c. xix.
recitans abusionem talium. Re-
ges non cūrant q̄ bonis sed sub-
ditis regnēt. prouinit regib⁹ nō
tan q̄ rectoribus morū: sed tāq̄
rerū dominatoribus: et delictarū
suarum prouisorib⁹ seruiunt. Et
istos bonos mores corrūpūt col-
loquia mala. ij. cor. xiiij. Et q; bo-
nos mores vel malos nō faciūt
nisi boni vel prauī amores: put
dicit Augu. epistola. xxxiij. ideo
non sunt boni mores in republī-
ca nisi vbi ordinati amores: qui
solum sunt in republica ecclesia-
stica: siue in ciuitate dei. quam fa-
cit amor dei vsq; ad cōtemptum
sui: put ait idē. xiiij. de ci. c. vltio.
Et e contrario desunt esse locus
remediorū vbi que fuerant vitia
mores sunt. ait Sene. epī. viij.
Et hoc est enim mentis habitus
ex quo singulorum operum assi-
duitas manat. Et sic extendēdo
nomē: virtutes dicuntur mores
ait Pollicratu. li. v. c. iij. Ande et
ex hoc est deceptio multorum in
republica: estimantium: prauos
mores nō esse vitia propter assi-
duitates. ait Sen. li. de vera vīta
in p̄ncipio. Argumētū pessimū
turba est. Queram⁹ autē qd op̄i-
mū factū sit: nō qd vītanissimū: et
quid nos in possessiones felicitatē
constituat nō qd vulgo: veritatē
peruerso interprete pbatum sit.
Et ibidem*

D

E

F

Et ibidē. Nulla res nos malo-
rib⁹ malis implicat: qđ ad ru-
mores componimur: optima ra-
ti que magno affēsu recepta sūt:
qđqđ ē boni multi sunt: nec ad
rationē sed ad similitudinē vitium⁹
Et ponit exemplū. qđ aliter est in
visio mor: et aliter i vijs pedū: qđ
in primis celeberrima vīa mari
me decipit scilicet qđ ambulat mi-
ritudo. Similiter inquit in pplo
quando vnus cadens se premit
trahit alterū: et primi: cūta sunt
sequentibus. Sic et i vita occidit
qđ cadentes in prius moribus:
alios trahit et cadere faciūt. Alī
quos mores corrigendos labora-
re debent rectores reipublice.

Et Caplin nonū qualr debz res-
publica recta intentione ordiari.

Et non solū predicta suffi-
ciunt: nisi sit vna et ordi-
nata intentio membrorū
omniū reipublice scilicet vt ipsa
saluetur: ait Tullius. alij. de offi. c.
v. dicens: qđ vñs dz esse ppositū
omnib⁹: vt eadē sit vtilitas vni
viciūsq; et vniuersorum: quā si
ad se quisq; rapiat: dissoluēt om-
nis humana cōsociatio. Qñ vñ
omnes intendunt cōmunē vtili-
tatem reipublice: nec aliq; vult
nocere alteri p propriūz como-
dum: stabilis est reipublica. An
ait ibidē. qđ non solū hoc iure gē-
tū: sed etiam legibus populorūz
quib⁹ in ciuitatibus singulis res-
publica continetur eo mō cōsti-

tutum est: vt nō liceat: sui compo-
di causa nocere alteri. Hoc enīz
spectant leges. Sic volunt inco-
lumen esse ciuiūz conuincionē:
quam qui delinunt: eos morte:
exilio: vinctulis: damno coercēt
fm leges. Unde ibidē ait. qđ de-
trahere aliquid alteri. et alteri⁹ in
comodo: suūz comodū augere:
magis est p naturam qđ mors:
qđ dolor: et cetera que possūt cor-
pori accidere. Et hoc ideo: quia
tollit conuictūz humanū: et socie-
tatem que fm naturā est. Et hāc
intentionem habuerunt antiqui
nobiles amatores reipublice: qui
intendebant comodū alienū si-
cut suū: vt ait Tullius pio d offi.
c. viij. dicens. qđ ille Terentianus
chremes nihil humani a se alie-
num putabat. Et Sen epia. xij.
Nihil quod est humanū: alienū
a me puto. Qđ et recitat Plugu.
epia. xxvij. Sapiēs inq; Sen.
Qui nihil iudicat suū magis
qđ cuiuslibet: illi cūz humano ge-
nere cōsociū est. Sed stulta aua-
ritia mortalium: possessionū pro-
prietatez decernit: nec quicq; cre-
dit esse suū qđ publicū. Sūt enīz
sapientes similes soli et lune que
omnibus lucent. An Sen. ibidē
Soli inquit et lune plurimūz de-
beo: et tñ non mihi vni oriantur.
Imo curabant d reipublica post
mortem sicut ante: ait Tullius de
se loquēs li. de amicitia. c. vi. Nō
minoris cure mihi est: quā post

mortem mea respublica fuerit ¶
qualis hodie. ¶ dicitur enim na-
tus est: qd populus sue etatis cogi-
tat: ait Sen. epistola. xij. Et ideo
quedam ciuitates attribuit diui-
nos honores quibusdam: vt ex-
citarent alios ad sustinendū
republica: ait Tullius. iij. de natu-
ra deoz. ¶ Ande ait ibidem. qd
in plerisq ciuitatibus: augende vir-
tutis gratia: quo libentius: reipu-
blice periculum adiret optimus
quisq: viroz fortium memoria:
honore deoz immortalū conse-
cratam intelligi potest. ¶ Ande ex
hac vnanimi voluntate: cōtin-
tione existentū in republica
ipsa saluatur: z conseruatur. ¶
Qd patet exemplis sensibilib⁹. Ter-
ra enīz immobiliter stat: eoq: ei⁹
quolibet pars tendit ad vnū scēz
ad centrū vt dicit phis. ij. de cel.
z mūdo. Item: nauis regulr tra-
hitur: quando a vebentibus con-
corder ducitur. Similiter acies
proficit et vigoratur ¶ diu pcor
diter tenetur. Et sic in oī cōitate.
Et quia nō est perfecta intentio
ad vnūz in aliqua cōitate: nisi in
vnitate ecclesiastica: in qua ve-
nitur vnū: qd est necessariū z pe-
titur res vna scilicet habitatio su-
perna in glia: ideo sola ecclesiasti-
ca respublica est perfecta: in qua
quis non debet querere qd suūz
est: sed quod ihu xpi. ¶ Qd ostendit
apo. exemplo membroz in cor-
pore sibi lucem ministrantiz

I. cor. xij. Quando igitur electio mo-
dis republica constituitur: guber-
natur et adiunatur: salua erit.
¶ Caplm. x. Quasi respublica
ex predictorum defectu destruit.

E predictis patet: qualiter
respublica dissipat & dis-
soluit: & sic destruitur ex
defectu predictor. Et cisdem eim
generatur res & coarumpitur: al-
phus: ethi. ij. Ex quo igitur respu-
blica perficitur ex predictis: eor-
um carentia & defectu deficit & dissol-
uitur: vt patet ex verbis Latoris
Similiter etiam: vt non maneat
color vsus pictura in republica: p-
ut dicit Aug. ij. de ci. c. xviij. re-
citans vba Tullij. l. v. de republi-
ca. Mōstra etas: cū rempublicas
sicut picturam accepisset egregie
evanescente venustate: non mō-
am coloribus hisde qbus fue-
rat renouare neglexit: s; nec id q
dem curauit: vt formam salte ei-
us & extrema tantus liminaria ser-
uaret. Quid enim manet ex anti-
qis moribus: quibus ille dixit re-
publicam stare romanam: quos
ita obliuione obsoletos videm?
vt nō modo nō colantur: sed et
ignorantur: Et si ita fuit tūc mul-
to min⁹ est modo effigies vsus co-
lor: vbi omnes querant que sua
sunt non que ihu xpi. & de destru-
tione republike loquitur Aug.
ibidem. c. xix. vbi postq; enume-
rant flagitia: ludibria & scelera q
hebāt in republica. ait. Quis hāc

republicam non dicam roma
no imperio. s; domui Sardanapa
li ppauit: Qui quondā rex ita
uit voluptatibus dedit: vt in se
pulchro sibi scribi fecerit: ea sola
habere mortuum que libido ei
cōsumpsit dum viueret: Et hec
mala in republica siue in mūdo
orta sunt ex ignavia: ociositate: li
bidinosa voluptate et pacto male
tranquillitate: ait Augu. p^{ro} de ci.
c. xxx. recitans vba Scipiois di.
Qd Latone suadente: vt cartha
go destrueret emula romanū. im
perij cōtradicebat ipse Scipio ti
mens infirmis aīo hostium secu
ritatem. et tanq; pupillis ciuibus
ydoneū tutorē: necessariūz vidēs
esse terrorem. Et hoc quidem re
ipsa pbatū est: Deleta gippe Car
thagie: et magno scilz terrore ro
mane reipublice depulso et extin
cto: tanta de rebus prosperis or
ta mala continuo subsecuta sunt:
vt corrupta diruptaq; concordia
reipublica destructa sit. Que ma
la: qualia fuerunt enumerat ibi.
c. xxxi. scilicet ciuilia bella: libido
dominādū: auaritia: luxuria: et sic
de alijs. Consimilr loquit Aug.
epistola. v. recitās vba Salustij:
q; quando nec hoibus nec ipso
quos deos putabant: morū per
ditōz et corruptōz auaritia rapa
citasq; parcebat: tunc cepit peri
re laudabile illud decus: salusq;
reipublice. Et iroducit ibi vsus
Zuuenalis. Nunc patimur lōge

pacto mala. seuior armis. Luxu
ria incubuit. victiq; vlciscitur oz
bem. Nullum crimē abest: fac
inusq; libidinis. Exquo paupias
romana perijt. et. Unde sequit.
Dolendū enim videntū: pruden
tes scilicet plus paupertatem q;
opulētiam perisse romanam. In
illa: mox integritas fuabat: per
hanc: non muros vrbis sed mē
tis ipsius ciuitatis dira nequitiā:
omni hoste peto: irruit. Qui er
go volunt esse fideles reipublice:
studuant vt rectis legibus regant
iustitia ordinētur: et sic de alijs vt
s. dictum est: et a sris caueant.
¶ Caplm. xi. Quanta sustinue
runt et fecerunt antiqui pro salute
reipublice.

¶ Consequēter p considerāda
sunt antiquoz exempla
et facta circa rempublicā
augendā et conseruādā. Sūt eis
i aspia p ipsa sollicitudo ad ipaz
pro eius salute: seruida emulatio
terrenorum oīam cōtemptus si
ue despectio: terribiliū et arduo
rū aggressio: periculoz et laboruz
perpessio: mortis libeā susceptio:
et necia carorum sicut filiorum et
cognatorū pro republica occisio
rum nulla lamentatio: et etiā fuit
in eis moriendi ante destructio
nem reipublice omnimoda affe
ctio: quia in eis vigeat solū rei
publice salutis consideratio. Et de
his p parte in breuiloquio de vir
tutibz. Unde narrat Valer^{ius} li. ij.

Cōmuniloquii.

.e. ff. de Lamello: qui precat⁹:
 qd si alicui deorū felicitas roma-
 na nimia videretur: eius inuidia
 sui aliquo incomodo sanaretur.
 ⁊ subito lapsu decidit. Qd etiam
 ad damnationē qua postea op-
 pressus est pertinuisse visū est. Se-
 quitur. Eque virtutis est: ⁊ bona
 patrie auerisse: ⁊ mala in se trans-
 ferre voluisse. Et idem Galerius
 li. vi. c. vi. narrat de pietate anuq-
 rum in pffam: vbi ait. Restat vi-
 pffie caritas exhibeati: cui⁹ male-
 stans que deoz nuntinib⁹ equat
 auctoritas: parentum vires sub-
 iecit. Fraterna qz charitas eq-
 antmo ac libeter cedit. Et exem-
 plificat de illis: q se morti p repu-
 blica exposuerunt. vbi narrat de
 quodam in cui⁹ capite cuz picus
 sedisset: ⁊ affirmaret auruspices:
 pico occiso fore reipublice statu
 felicissimū: suozq domus miseri-
 mū: cōseruato aut pico i strum
 vtrūq cessurū: ille picū in pipe-
 cu senat⁹ mortu suo necauit. idē
 narrat Egeu⁹ li. viij. c. viij. Itēz
 Valer⁹ li. v. c. vi. De Christo. nar-
 rat dicens. q cum esset supreme
 vite: Et reliquias senilib⁹ ac rugo-
 sis membris in sūmo lfax oīlo
 vix custodiens adeo valenter p
 salute patrie incubuit: vt eaz: ho-
 silibus armis solo equatā in le-
 ctulo Aspheniensū e manib⁹ in q-
 bus erat eriper. Et ibidē de muli⁹
 narrat q mira fecerūt p republi-
 ca: sicut de Lodo q se morti ex-

posuit: vt sui vinceret: Et de alijs
 similit. Similiter Augu. v. de ci.
 c. xviij. narrat qd sustinuerunt
 antiqui pro republica. Sicut de
 illo q se precipitauit in bistū terre
 cū dictū esset oraculis deoz: vt
 illud qd romani hēnt optimuz
 illuc mitteretur. Et de Bruto qui
 filios occidit: qa fuerant contra
 reipublicā. De q poeta ait. Ma-
 tosqz pater noua bella gerentes.
 Ad penā: pulchra p libertate vo-
 cauit. Et de alio qui filiū occidit:
 licet p patria pugnasset: qa tñ p
 imperium suū. i. illud qd im-
 perauerat: licet vicilz occidit: ne-
 plus mali esset in exemplo impe-
 rij ptempū: qz boni in glia occi-
 si. Narrat etiā de alio: q ga poz-
 senaz regem occidere nō potuit:
 ⁊ pro eo aliū deceptus occidit: in
 ardentes aram ante oculos eius
 dexteram ostendit dicēs: mltos
 esse tales: quales illū vident: qui
 in eius exitū coniurassent. Cui⁹
 ille fortitudinem ⁊ coniturationē
 talū pertimescens: a bello facta
 pace se compescuit. hoc idē nar-
 rat Sen. epistola. lxxviij. Quār-
 autem omnia pteperunt p salu-
 te reipublice aut ibidem: vbi qd ipi
 pauperes erāt: quoz diuitijs era-
 riū plentū erat. Et cum haberent
 opulentissimā reipublicā. i. rem
 patrie: rem cōez: ipsi in domib⁹
 suis pauperes erant. Similit⁹ ait
 Tull⁹. li. de offi. c. xxiij. vbi q om-
 nium macedonū gaza: q marie

V

X

possit⁹ est Paulus tam in erant
 pecunie iuxit: q⁹ vnus impera-
 toris preda sine attulit tributoz.
 Et hic nihil in domū suam attu-
 lit preter memoriā nominis sem-
 piternam: imitatus pfem affrica-
 nū: q⁹ in nullo locupletior fact⁹ ē:
 Carthagine euerfa. Sic nec su⁹
 collega minim⁹ non tñ copiosior
 cū copiosissimam vrbē funditus
 sustulisset: Italia magis q⁹ do-
 mū suam ornare maluit: q⁹ orna-
 ta: domus eius videret ornatioz.
 Non enim diuitias reputabant
 suas: sed cōtatio. ait idem lib. iij.
 c. xv. Neq⁹ solū nobis diuites eē
 volum⁹: sed liberis: propinquis:
 amicis: et maxie reipublice. Sin-
 guloz eim facultates et copie. di-
 uisae sunt ciuitatis. Unde antiqui
 non estimabant aliquos viuere:
 nisi qui viverent ad alioz vilita-
 tem: ait Sen. epistola. liiij. q⁹ ē
 n̄ sibi viuūt q⁹ nemini viuūt. Hinc
 Ioseph⁹ videns patrie ruinas in
 destructōe ciuitatis hierosolimi-
 tane: Illo eam obsidente: desle-
 re cepit: q⁹ euaserit scilicet cū ce-
 cident percussus saxo sup caput:
 eo q⁹ dulce eēt sibi mori a n̄ pfiā:
 ait Egiptus li. vi. vi enī ait Lu-
 lius pīo de offi. c. xviij. oīum so-
 cietatum nulla gratior: nulla ca-
 rior q⁹ ea que cū republica ē. vni-
 cūq⁹ nostrū cari sunt parentes:
 ppinqui: liberi: familiares: sed
 omnes omniū charitates patriā
 vna complexa est: p qua vir bo-

nus non dubitat mortem appe-
 tere: si ei sit pfectior. Et cōclu-
 di. bti. Qd̄ deestabilior nulla est
 immanitas q⁹ eoz q⁹ lacerat sce-
 lere patriam: et in ea delenda su-
 ditus occupantur. Et idem Tuli-
 us rethorica. ij. li. v. dicit. Qd̄ nul-
 lum periculū vitandū est p salu-
 te reipublice. Et enim dicit Vale-
 rius li. ij. c. l. si dū erat et alia rei-
 publice pectus: curis silentis sa-
 lubritate munitus et vallatū vndē
 q⁹: cuius līnen intrantes: abie-
 cta priuata charitate: publicā in-
 duebant: et ideo p reipublica om-
 nia sustinebant. Propter qd̄ et
 non plangebant filios: p repu-
 blica morientes: maxime si vir-
 tuose pugnarent: ait Criso. super
 Iohannez omelia. lxiij. arguens
 fideles q⁹ plangunt mortuos lu-
 os: qbus est spes resurrectionis.
 Unde ait. q⁹ gētilēs possent i hoc
 dirigere xpianos. Hāc mulier q⁹
 dam gentilis audiens de filio in
 bello cadente: interrogauit Qua-
 liter res ciuitatis sunt dispositae?
 Quasi dicat. Si res ciuitatis sal-
 ue sunt. nō plango filiū. Simili-
 narrat tibi de alio. q⁹ cū esset coro-
 natus. i. habēs coronā in capite:
 cū audiuit q⁹ filius pro patriā ce-
 cidit: aufereis coronam interro-
 gauit. vter duoz: idest. Quis fi-
 liorum: et coronam concessim re-
 posuit. hoc idem narrat Valer-
 planius li. v. in fine di. Qd̄ cum
 Xenophon solleue sacrificiū pager

B

C

D

E

Comuniloquii

ret et maiores filii noie gentili ce-
cidisse in prelio cognouisset. non
ideo cultu deoz obmittendū pu-
tauit. sed tantū coronam depone-
re contempsit. Percutitatusq;
quō cecidisset. vt audiuit pugna-
tem fortissime interisse. coronaz
capiti reposuit. **B**ineruam cui
sacrificabat testatus. maiores se
ex virtute filij voluptatem q̄ ex
morte amaritudinē sentire. **B**i-
ris enim modis afficiebatur an-
tiq; ad rempublicā. ex quoz con-
sideratione arguit Aug. v. de ci.
c. xviij. et post. Si istitalia fecerit
p. republica et omnia cōtēpserūt
tot pericula aggressi. et horribilia
moris gnā perpeffi sunt. qd ma-
gnū est. pro illa eterna glia. cum-
cta seculi huius q̄rūlibet iocun-
da blandimenta cōtemnere. vel
quō audebit quis. de volūtaria se
paupertate extollere. vel mortem
p. xpo timere. saluatore dicente.
nolite timere eos qui occidūt cor-
pus. **B**ath. x. vnde et ibi arguit
q; si ipsi hec fecerunt amore pa-
trie. et laudū cupiditate. put loq-
tur poeta d̄ illo qui occidit filios
Sic it amor patrie. laudūq; imē
sa cupido. Quid magnū p. vera
libertate q̄ liberos facit a diaboli
dnatū. nō p. cupiditate hūanarū
laudū. sed charitate liberandoz
hominū a demonib⁹ scūz ē facie-
dū. et sic de alijs. put tibi bene cō-
cludit Augu. Si enī illi p. repu-
blica. i. pro re populi nō redēpti

magno precio idest sanguine iesu
xpi. nec regnati sacramētū ei⁹.
nec viuificati vita sua. nec effecti
vel existentes ad modū corporis
eius. nec p̄lecti ad vitā eternā.
nec h̄des dei. aut coheredes xpi
facti. et pro salute ipali nō eterna
ex carnali amore patrie. et laudū
cupidine. non ad meritū augmē-
tum vel premij cumulū. nec ad
animarum salutē vel dei honorē
tot et talia fecerunt. Q̄ia debet fa-
cere viri ecclesiastici pro republi-
ca ecclesiastica. i. pro re populi re-
dēpti saluatoris sanguine et ab eo
ellecti. Et sic de alijs. De quo. i.
Pe. ij. vos estis gen⁹ electū. re-
gale sacerdotū. et hoc charitate
mouente. et ad augmentum me-
riti facientū. ad cumulū premij
ad animarum salutem et dei ho-
nore. **E**xplō Saluatoris sua-
dentis qui animam suam posuit
p. republica. i. **P**e. i. xpo passus
est pro nobis. vobis relinquens
exemplū. Et. i. Jo. iij. Sicutiple
animam suam posuit pro nobis
sic et nos debemus aias pro fra-
tribus ponere. Et si f̄z phos ali-
q; discendi studio impedim quos
nueri debent deserūt. et nil conse-
rūt studij. nil operis. nil faculta-
tū scilicet in vice solatiū. in alterū
genus iniustitię incurrūt. put di-
cit Tullius pro de offi. c. v. mltō
magis qui deserunt rempublicā
diuinam causā predictā nec eaz
adiuuāt. Quia vt ait ibi. c. vi. p. p.

A

B

H dare scriptū est a Platone. Ad
soluz nobis nati sumus: omniq;
nostri partes p̄ria vendicat: par
ticipati. Itq; vt placet Socra
tici: que in terris gignuntur: ad
vsum hominū omnia creari: hōi
nes vero: hominū cū eē generatos
ne: ipsi iter se alijs alijs p̄esse pos
sent. In hoc eiz: nāz ducē debe
m⁹ leg: cōes vtilitates in mediū
afferre: imutatioē v⁹ mutatione
offōz dādo ⁊ accipiēdo: cū ar
tibus: cū opz: cū facultatib⁹ de
vincere hominū inter hoies socie
tatem. hec ille. Si ergo p̄hi iudi
cabant: hoc esse faciendū nā du
ce: multo magis debent fideles:
spū inspirante ⁊ dirigente vluere
ad aliorū vtilitatem: vt nemo si
bi viuat zc. Ro. xiii. Qualiter au
tē respublica debeat disponsi in se
⁊ suis p̄tib⁹ ⁊ officiis docet Tuli
ce. x. p̄hic sue. c. viij. vbi ait. opoz
ter: vt in statuendo leges hec sit
p̄ama intētio scilicet ordinare ci
uitates in tres partes. i. in disposi
tores: ministros: ⁊ legis peritos.
Et in quolibet eoz ordine ordiet
aligs prelatus. ⁊ post hos ordi
nent alijs: vt nullus sit inutilis in
ciuitate: quin habeat aliquēz sta
tum laudabilē: vt scilicet ab vno
quoq; pronentat vtilitas ciuitati
Ideo. p̄hibeat legislator ociosita
tem ⁊ vacationē: ne sit aliq; q
non obediat alicui. Sūt eim cō
pescendi: ⁊ qui non patiunt com
pesci: expellendi sunt a ciuitate.

Sequitur. Debet etiam prohibe
re officia: pp̄ que amittuntur he
reditates: ⁊ ex quibus nulla pro
uenit vtilitas: vt non sit luctator
vel aleator: hic enim accipit qd
nō prodest ciuitati. Sed oportet
q; qui accipit afferat fructū alijs.
Item prohibeat studia: vtilitati
p̄ria: que sunt: doctrina furandi:
rapiendi: ⁊ decipiendi. p̄hibeat
etiam actiones: que si negligunt
inducūt contrariū constructiōis
ciuitatis: sicut est fornicatio: ⁊ cō
silia: que retrahūt homies a cō
lugio qd ē melius in ciuitate: ne
quis degeneret: ⁊ eneniat p̄fimo
toz alienatio. Decet etiam ne p
ueniat diuortij v⁹ diuisio copu
le que est in coniugio. Sic enim
ordinata ciuitate poterit qsq; pa
cifice viuere quo ad se. fructuose
quo ad alios: ⁊ quisq; possidere
quod suum est. Et ob hoc mari
me: vt sua teneāt homines: rei
publice: ciuitates constructe sūt.
put dicit Tuli⁹. ij. de offi. c. xxiij.
Nam ⁊ si natura ducē cōgrega
bantur homines: tamen spe cu
stodie suarum rerū: vrbij p̄fisi
dia querebant: vt ait ibidem.

¶ Lapm. xij. q. doctrinam euan
gelica non repugnat reipublice.
¶ Qm̄ aliq; errauerūt: po
nentes: doctrinam euan
gelicam p̄riari reipubli
ce: sicut scribit P̄arellinus ad
Augu. epistola. iij. dicens scilicet
opinando: q; predicatio ⁊ doceri

K

L

M

N

Cōmuniloquii.

tia evangelica reipublice morib⁹
 nulla ex parte puenit: sicut a mul-
 tis dicitur. Cui⁹ pceptū ē. vt nul-
 li malū pro malo reddere debeat.
 mus. et percutienti maxillā sbe-
 re aliam: et paliū dare tollenti tu-
 nicā: Et sic de alijs. Barth. v.
 Nam quis tolli sibi ab hoste ali-
 quid patiatur: vel romane puin-
 cie depredatorū: nō mala velit in-
 re belli rependere: Et ad illō re-
 spondet Augu. epistola. v. añ si-
 nem ol. Qui dñt doctrinam xpī
 aduersam eē reipublice: bent ta-
 lem exercitum: tales milites: ta-
 les puinciales: tales maritos: ta-
 les coniuges: tales parentes et fi-
 lios: tales dños et seruos: tales lu-
 diceos et reges: tales debitores fi-
 sci: redditores et exactores: qles
 precipit doctrina xpiana: et aude-
 ant: eaz dicere reipublice aduer-
 sam. Imo non dubitent confite-
 ri: magnaz si sibi obtinere salu-
 tem esse reipublice. Quasi dicat.
 Si predicti tales essent in repu-
 blica: euangelica doctrina eis op-
 time conueniret. Nec mirū: cuz
 talem reipublicam ipsa consti-
 tuat. De qua post subdit Augu.
 Qd in ista collusione mox pessi-
 morū et veteris perditae discipline:
 maxime venire ac subuenire de-
 buit celestis auctoritas: que volū-
 tantiam paupertatis: cōtinentiaz:
 benignolentiam: iustitiam cōcor-
 diaz vērāqz pietatē persuaderet:
 ceterasqz virtutes non tñ ppter

vitam istam optime gerendam:
 nec tñ propter ciuitatis terrene
 concordiaz: verū eū. ppter ad-
 piscendam sempiternā salutē: et
 eternam cūiudā populi celestes
 diuinamqz reipublicā. Cui⁹ nos
 ciues efficit fides spes charitas:
 et. Qñ si tales essent ciues et alij
 omnes quales describit doctrina
 euangelica: nullus faceret malū:
 alteri: nec tolleretur tunicā. Itē alij
 errantes posuerunt: multa mala
 venisse reipublice post fidē xpia-
 nam: que tangit Barthellin⁹. et
 ad que respondet Aug. vbi. s. vi.
 Multa mala fuisse in reipubli-
 ca etiam ante fidē iducens vba Sa-
 lustij. li. ij. vrbē scilicet fuisse vena-
 lē: et matre perituram si empto-
 rem inuenerit. Similiter inducit
 verba Iuuenalis. Seruabat ca-
 stas hūilio fortia latinas. Quō-
 dam: nec vitij contingere pua-
 sinebat. Tecta labor: soniqz bre-
 ues: et velere iusco. Ueritate dare
 q man⁹: et proxm⁹ vbi. Mani-
 bal: et stātes collina turre mariti.
 Et ad hanc questionem respon-
 det Aug. v. de ci. c. v. Et post re-
 citans mala: que venerunt reipu-
 blice romane etiam ante fidem.
 Unde ait lib. iij. c. xvij. reipubl-
 cam romanam ita perisse: et tot
 milites fuisse ab Hannibale inter-
 fectos: q ipse misit tres modios
 plenos annulis extractis de digi-
 tis eoz in ciuitatē suā Carthaginē.
 Non igit fides xpiane impuaret

debet: si aliquando aduersa reipublice contingunt: sed potius peccatis hominum inobedientium doctrine euangelice: et transgredientium eius mandata. ait Aug. in tractatu de excidio vrbis. di. 25 de^o permisit multos in excidio vrbis flagellari: quia seruus sciens voluntatem domini sui et non faciens: plagis vapulabit multum ubi ponit exempla: vna tribulatio sentit areare stipula scindatur et granum munde: vna igne formax: ut palea pergat in cinerem: et aurum sordidum careat. Sic tribulationem roma pertulit: in qua vel liberatius vel damnatius impius. Fides ergo non nocuit reipublice sed multum profuit. Nec propter fidem christi fuerunt puniti: sed propter peccata sua ut dictum est. Unde erroris huius improbitas per se patet. Nam ut cereperius esse illis cum quibus de^o est: et melius illis cum quibus non est: improbabilis error est: ait Iosephus contionans ad iudeos: putat dicit Egippus li. vi. vos inquit deus deseruit: quia vos pietatis cultum deseruistis: si idem speratis diuinum: sed qui defecerat: ad hostes migravit: quia deum quem nos colebamus romani venerant: et nos offendimus. ubi adducit auctoritates scripturarum. Non enim in multitudine populi sed in timore domini Abrahā penetravit egyptum. Dormiebat Abraham: et torquebat Pharaon Gen. xx. Sic

de Isaac. Siede Jacobus Elihu Sic Moyses in egyptos orabat dum dormiebat. Sic et Josue Bedeone Ezechia. In osone ergo meliora arma sunt in te. Non ergo in multitudine exercitus: bellicum victoria: sed de celo fortitudo. i. macha. iij. Cum igitur deus sit cum illis qui recte credunt: dicere: quod peritus est hominibus post fidei susceptionem: ante irrationabilem error est. Judith. vi. Si deus nobiscum: cur apprehendunt nos hec omnia. Mala. Quasi di. Mala non apprehendunt eos cum quibus deus est.

¶ Secunda distinctio. De informatione principis in republica. ¶ Capitulum primum. Quomodo princeps debet esse ad modum capitis.

Remissis rationibus instruendi habentes curam reipublice et considerandi cum eis: consequenter procedendum

est: summo magistro dirigente ad informationem et instructionem partium eius: siue membrorum. Quia ut tactum est supra reipublica sunt plurimum corpus quoddam: quod diuini muneris beneficio aiat: et summe equitatis agitur nutu. et regitur quodam lumine rationis: In quo corpore quoniam princeps obtinet capitis locum: vni subiectus deo: et citius eis qui vice dei agunt: in terris: quoniam qui cultum dei et religionis in statu et informant

X

F

Z

Comuniloquii.

- A** vices anime in republice corpe obtinent: et sic ab eis totum corpus vegetatur et regitur. Et o isto corpe ait similis Amelius florius loquens de Remulo in principio historie romanorum. Quod ex varijs quasi clementis congregavit corpus: et vni populi romanum effecit. Et quoniam in isto corpore princeps est ad modum capitis ut dicitur est. et sicut legitur. i. Re. xx. Cum esses paruulus in oculis tuis: caput factus es in tribubus israel. ait Samuel ad Saul. Ecl. v. de sacramentis. c. viij. Terram patris: caput habet regem: et spiritualis: summi pontificem. Et merito: per caput significat: quia sicut caput membris omnibus superpositum est et omnium regitum: in sublimi erectum: sensibus omnibus dotatum: et singularem vultu effigiatum. ait Ambrosius. In exameron. omel. vi. Caput inquit super reliquos artium nostri corporis cernitur eminere: prestantissimumque omnium tamquam super clementia celum: tamquam arcem inter cetera vultus mentis. In hac arce quidam habitare regale sapientia finem dicitur prophetarum. oculi sapientie in capite eius: hanc esse ceteris iutorum: ex illa oibus membris rigores providentiamque deferunt. Que est valde lucida lacertorum: que velocitas pedum: nisi capitis velut principis sui impartitio quidam amnicule potestas: Ex eo enim ait dicitur vniuersa: aut oia fulciunt. Regator
- humani capitis format: quod cerebrum nostrum. sed et originem nostrorum sensuum capillis munit et vestit. Ille enim sedes est vniuersorum. Cum caput vides: hominem agnoscis: si caput deest nulla cognitio adesse potest: iacet truncus ignobilis sine honore sine nomine. vnde postea ibi concludit. Non immerito hinc quasi cultori suo membra cetera famulantur. et circumserviunt illi seruli gesta mine. atque in sublimi locati vehunt videas enim: imperatori suo singula membra gratuito stipendio ministrare. Illa portant alia pascunt: alia defendunt vel ministeria sua exhibent. parent ut principis ancillanti ut domino. hec ille. Merito ergo ob dictas elegantes capitibus prerogativas princeps debet esse caput populi. Qui debet esse talis quod le caput in corpore humano: et cui defuit singuli: sicut et capiti membra. Unde princeps est pater publicus: et quasi quidam in terris diuine maiestatis imago: ait Policraticus. li. iij. c. i. Iohannes et anime regenti corpus comparat: putat Seneca primo de clementia. vbi loquens de imperatore ait. Quod quidam moribus totum corpus animo deseruit: tanto magis tantoque speciosius ille in oculis manet: et cum manus pedes oculique negotium illi gerunt: sic et in mensa multitudo: vni autem circumdata est: illius spiritui regis illius ratione flexit. re. Iohannes princeps dicitur basis populi. Job. ix. sub quo curuant.

propter et alii regunt

D qui portant orbē. vbi Grego. ix. moral. dicit. Qd princeps non incongrue greco eloquio basilicos dicit: qd latina lingua basis ppli interpretatur. Quia ipse sup se populi sustinet: qui mor^o illius pietatis pondere fixus regit. Multū ergo necesse ē principi: sub quo pphendit ois dominās in republica sibi pmissa: vt sit virtutib⁹ predictis: pudentia expius: moribus pbus: eminentior in his populo quem regit. Cū ē in huius aialibus vigore valentiora pū. **E**rit Scii. epistola. ix. di. Qd primi mortaliū: ex eis geniti nāz i corrupti sequebant: eadē hēbant ducē: et legē cōmissi melioris arbitrio. Naturale enī ē potiorib⁹ deteriora submitti: vt mutis qui dē gregib⁹ aut maxia corpe presint: aut vchēmētiora. Non pcedit armenta deneger taur⁹: sed q magnitudine auctoritatē ceteros malos vincit. Elephantium greges maxim⁹ ducit. Inter hoies: maximo est primus optimus. Minimo itaqz rector eligebatur. **F**ō sūma gentilitas: felicitas erat in quibus non poterat esse potentior: nisi melior. hecille. Et huic pcorat qd dicit de Saule. i. Re. x. ait Samuel. Videtis quem elegit dominus: qd nō sit similis ei in omni populo. Quando igitur talis est princeps: merito caput populi dici potest.

E Caplin. ij. Qd dominatio nō

ē ex libidine ambiciāda.

O Enis aut princeps est admonendus de cauenda ambitione principadi vlt⁹ dominandi. Ad pns aut notā dū: qd non est appetenda potentia principandi siue dominandi ob vtilitatis modicitatez. Ob vere bonitatis in ea paruitatez. Ob inlimodā scomoditatez. et ob eā momentaneā breuitatez. De qb⁹ omnibus eleganter loquit Boetius. ij. de consola. c. vi. Quid inquit de dignitatib⁹ potentiaz dīseras quas celo equatis. et. Et sequitur. Quo ita fit: vt nō: virtutis ex dignitate: sed ex vīute dignitatibus honor accedat. Que tō ē hec nostra spectabilis: et preclara potentia: Nonne terrena animalia cōsideratis: Nunc inter mures si videres aliquem: ius sibi et potestatem preceteris vendicantes: Pro mouerets cachino. Quid tō: si corpus spectes imbecillus repertre queas: qd sepe nūscularū morsus: vel in secreto quoqz reptantium necat inuolatus: Ex quo cōcludit: qd non potest quis exercere ius nisi in solū corpus cum animus sit liber. Exinde arguit: qd in dignitatibus et potentatib⁹ si aliquid inesset naturalis et proprii boni: nūqz pessimi protenderent. Non enīz solēt adueria sociari. et nā respuit: vt contraria quoqz iungant. Itaqz cum pessimos pierungz dignita

Cōmuniloquii.

adus fungi videas: dubium nō
est: illa in natura sua nō ē bona
que pessimo inherere patitur:
Et. li. iij. c. iij. de hoc idē elegan-
ter. vbi pbat: q dignitas sine ho-
nor: nil habet ex se virtutis vel p-
bitatis: nec in ea propria via sed
hoiuz salax anectit opinio. Et iō
per vmbrales dignitates: dubi-
um nō ē posse asseq reuerentiā:
cū etiam indignis malū dedec-
aditiant: eoq minus pateret eoz
idignitas: si nullis honorib⁹ icla-
rescerent. Et concludit. q eo ab-
iectio: fit quis: quo a plurib⁹ con-
tēnitur cū dignitas reuerendos
facere nequeat improbos quos plu-
ribus onitat: despectiores potius
dignitas facit. Et h⁹ merito. Red-
dūt enī improbis dignitates pa-
rē vicem: quas sua contagiōe cō-
maculant. Quasi dicat. Sicut ip-
si deturpant dignitates: sic econ-
uerso. Et ponit exemplū. q La-
tinas poeta Momiu sedentē in
ciuili iudiciaria sella: strumen-
tum appellat. i. gibosū vel tube-
rosū. Erat enim Momius int-
quus consul rome. Similiter lo-
quitur Ver. ad Eugenium. dōi.
Simia in tecto rex satans in so-
lito sedens. Et loquitur congruen-
ter. Sicut enim simia qto plus
ascendit: tato euidentius patet ei⁹
turpitudines: sic qto plus subli-
mat in dignitatib⁹ indignus: tan-
to euidentius manifestantur ei⁹
indignitates. Unde recitat Iste

ro. epistola vlt. q Tullius dicit de
Cesare. Cum quosdāz scilicet in
dignos ornari vidiss: dicebat. si
illos ornauit: sed ornamenta. i. di-
gnitates deturpauit: ob eoz scilicet
indignitates. Rectus enī or-
do est: vt p virtutes quis trāseat
ad honores. vt enī ait Augusti.
v. de ci. c. xij. p iuncte erant edes
honoris et virtutis que pro dis-
habebantur. Et per edem virtu-
tis: transitus fiebat in edem ho-
noris: ad significandum q per
virtutē debet quis venire ad im-
perium et honorem: nō per falla-
cem ambitionē: vt ait ibi. C. Itē
nō sunt ambiende potestates do-
minandi ob multitudinem solli-
citudinū: inquietudinū: curarū:
et dolorū qui tales comitantur: si-
cut extrahitur a Boetio ibidem.
Que est inquit hec potestas: que
solicitudinū morsus formidinū
q aculeos vitare nequit: Mellet
enī ipsi: securi vltre sed neque-
unt. An potentem censes quē vi-
deas velle qd non potest effice-
re: qui satellit. i. collectione exer-
citus latus ambit: qui quos tenet
ipse plus metuit: qui vt potēs esse
videatur in manu seruientū si-
tus est. vt enī dicit Tullius. v. de
offi. c. v. ij. Et enī qui se metui vo-
lunt: a quibus metuantur: eosdē
metuant ipsi necesse est. Abi po-
nit exemplū de Dionisio tiranno
qui cruciatu timoris angī solitus:
in tantis q cultros tonitruo me-

Simia in tecto rex
satans in solito

tuo: candere carbone adurebat
capillum: quia non audebat pri-
more: permittere ab aliquo radi-
barbani. Et de hoc exemplificat
Boetius 2 de hoc eodem Tuli⁹
li. ij. vbi. s. Similiter exemplifi-
cat idem Tullius de Alex. ferreo:
qui non audebat intrare vxoris
cubiculū anteq̃ vn⁹ de satelliti-
bus districto gladio anteiret. et
scrutaretur archulas muliebrez:
ne aliq̃ telum occultaretur. Qui
tamē ab ea intersectus est ppter
pellicatus suspensionē. Et de his
narrat Galerius lib. vltimo ante
finē. Vbi ait: q̃ Bassinissa rex
parū fidei in pectoribus holum
reponens: salutem suam: canus
custodia vallauit. vnde q̃uis po-
testas a deo sit. Omnis enim po-
testas a dno. Ro. xij. et ipsa bōa
sit in genere suo. i. qua quis bene
viri potest et ad bonū: nō tamen
est ita bona: q̃ faciat bonum ha-
bentem eam: nisi in gratia et vir-
tute bonus sit: sicut probat Boe-
tius vbi. s. di. q̃ non est in digni-
tatibus propria vis hominū: sed fal-
lar annexit opinio: vt dictus est.
Si enī esset in eis naturale mu-
nus nullo modo ab illo cessaret:
sicut ignis vbiq̃ terrarum nūq̃
tamen calere desistit: pat. ibi ex-
emplificat. Et de miseris quoq̃
ambientium dominū ait Sen.
epistola. xviij. di. q̃ vt vincerēt
hostes: cupiditate vici sunt: nec
aditioni vī cupiditati restiterūt.

et cū angere alios videbant. ipsi
angebantur. Angebat inquit in-
felicem Alexan. furor aliena va-
standi: et ad ignota trāsmitebat.
Et de Cesare loquens ait. q̃ am-
bitio et inplex mod⁹ sup alios
eminendi scilicet euz angebant.
Tamē dominationes potestatz
cōmittant nō solū predicta s; et
spiritualia pericula animarū ait
Grego. mora. xxvj. super illud
Job. xxxv. Deus potentem non
abicit. Magna est potentia tem-
poralis: que apud deum menti
suam habet de bona administra-
tione regiminis. Mō nūq̃ tamē
eo ipso q̃ preeminet ceteris. ela-
tione cogitationis infumescit: et dū
sotis immenso fauore circūdat.
intus vitate vacuatur: atq̃ obli-
ui in voces se spergit alienas: ita
lemq̃ se credit: qualem sotis au-
dit: non qualem intus discernere
debit. Subiectos despicit: eosq̃
eq̃les sibi nature ordie nō agno-
scit. Lūctis se estimat ampli⁹ sa-
pere: q̃bus se videt ampli⁹ posse
Vbi ponit exemplū: Ad rectum
iter sepe pergitur: et tamen oris
iuxta viam vepibus per vestes
retinemur: In via nō offēdim⁹:
sed a latere nascitur q̃ pungimur
Et ideo concludit. Bona nāq̃ ē
ordine suo potentia: sed cauta re-
gentis indiget vīta. Quilibet er-
go. siue bonus sit siue malus pe-
riculosū est appetere potestatem
dominationis: quia sicut dict

R

S

T

V ibi Gregorius. hūana mens ple
rūq; extollitur: etiam cum nulla
potētia fulcitur: Quāto magis in
altū se erigit cū se prās adiungit:

¶ Quā brevis autē est talis pote
stas: dicit Eccle. x. Omnis potē
tatis brevis vita. Et Job. xliij.
Elevati sunt ad modicū: et non
subsistūt. Ubi Gre. moral. xvij.

de hūmōi breuitate dicit. Ad ex
quo vita hominis est vapor ad
modicū parēs. Jac. iij. et omnis
caro senum: et omnis gloria eius
quali flos agri. Isai. xl. restat: q
potentia temporalis brevis est: et
gloria carnalis: que dum nūc ca
dit: et dū apud se extollitur: repen
tino fine terminatur. Est enim q
si stipula: que in altū rapitur: et q
si fumus qui ad nubila extollitur

X et sicut nebula q se erigit: et sicut
ros qui subito desiccatur: et sicut
spumose aquarū bulle: q omnia
excreſcūt vt appareant: crescen
do tamē peragunt: ne subsistāt:
put ait ibi Gre. Sic ē de potētia
temporalis: prout aptat ibi bene i
dicto Sap. v. Quid nobis pūit
superna. etc. Sequit. Tranſierūt
hec omnia tanq; vmbra etc. hūc
modicitates potentie debent pū
cipes atēdere: et cogitare: q non
sunt domini rerum veraciter: s
vocaliter: exēplo regis Leonar
di: de quo legitur in quadam hl
storia: Qd cū floretet i maximo
vigore imperij sui: sedile suū in
luore maris ascendētis statui se

cit: et alloquens mare ait. Imper
ro tibi: ne ascendas terram meā
nec vestem vel mēbra dñatoris
tui madefacere presumas. Et nī
hilominus mare ascēdit: terraz
ac pedes eius madefecit. Quo fa
cto: ille resiliens ait. Sciant om
nes habitatores orbis: vanam et
frivolam esse regum potentiam:
nec quēpiam: regis nomine di
gnum: preter eum cui nūc ce
lū: terra: et mare obediūt. Et nū
q postea cernici sue coronā au
ream imposuit: sed eaz sup yma
ginem saluatoris in cruce posuit
in laudem regis eterni: eūz tamē
eiset rex. Hormadiē: Datic et An
glie: Unde etiam Xerxes rex: eūz
de sublimi loco: infinitā pene ho
minū multitudinem: et inuaria
biles exercitum vidisset: scisse
legitur: eo q post centūz annos
nullus eoz quos tunc cernebat
superfuturus esset: sicut ait Isai.
ro. epistola. cv. et Valeri^{us} lib. vi.
ante fi. **¶** Ibi videt: specie aliēa
suam deplorasse conditionem:
opūz magnitudine q altiore ant
ni sensu ſelictior. **¶** Qd predicta
igitur pericula et alia multa anti
qui non solū nō ambiebant pū
tes dominationum: sed etiaz su
giebant: vel coacti accipiebant.
Et hoc ex reipublice vilitate: p
ut ait Egipptio lib. iij. de Helpe
siano: qui cum esset in obsidione
hierosolimitana: et vēisset rumor
Meronem esse occisum: et Sal

whar, pūit fegit

bam interfectus: qui fuit ocellus
 septimo mense a die assupte pote
 statis: tunc vtri veteris militie ele
 gerunt Vespasianū vt susceperet
 rogantes scilicet impertum. Ille
 vō cepit abigere: et se indignum
 dicere. Illi instabant: ipse resiste
 bat. perseuerāus quoq; reluctā
 tem armati gladijs circūstiterunt:
 moriē minantes. Qui aduertēs:
 sibi discrimen imminere si resi
 steret: et graue periculum si reci
 peret: ita potius cessit imponenti
 bus q̄ acceptit voluntarius: qd̄
 alij ambire solent. Urgebant mi
 lites: suadebant duces. Curā po
 tius q̄ honore induit. Similiter
 narrat Valerius li. vii. c. ij. Rex
 inquit subilis ingenij: quem se
 vāt: sibi traditūz diadema prius
 q̄ capiti imponeret diu retentūz
 considerasse et dixisse. O nobilez
 magis q̄ felicem pānūz: quez si
 quis penitus agnoscat q̄ multas
 sollicitudinibus: periculis et mise
 rijs sit refertus: nec humi quidē
 iacentem tollere velit. Quasi di
 cat. Si quis consideraret pericu
 la et sollicitudines potestati anne
 ras: ipsam oblataz non acciperet
 Et ad hoc Valerius etiam li. v.
 c. vi. narrat de quodaz egrediēte
 portam: in cuius capite subito co
 rona erupit: responsumq; est: eū
 fore regem si in vrbez reuerisset
 Qd̄ ne accideret: volūtariā et p
 petuū sibi indicit exitium. Lu
 sus testāde rei gratia: capitis ei⁹

effigies erea: porte quam exierat
 inclusa est. Principes enim anī
 qui agebant gratias: quando eo
 rum potestates inuuebantur. ait
 Valer. li. iij. c. i. narrans de quo
 dam: qui cum Asiā et vicinas
 gentes amisisset: gratias egit po
 pulo: eo q̄ magna nimis cura
 tiōe esset liberatus: et q̄ modicia
 regni terminis vteret. Sic preoi
 bus rex regū et dominus, domi
 nantūz: ac p̄nceps regum ter
 re exemplū euident et efficar de
 dit fidelibus ne ambirent poten
 tiā temporalem: quando cogno
 scens q̄ venirent vt cum sacerēt
 regem: secessit in montes Jo. vi.
 Abi Criso. omel. xli. fugit Ingt
 erudiens nos fugere mundanas
 dignitates. Et sequit. Venit enīz
 erudiens nos continere ea que
 hic sūt: et nūq̄ stupere. i. admira
 ri que in hac vita sunt clara: sed
 hec omnia deridere: et futura de
 ligere. Unde ait postea: q̄ gloria
 in hominib⁹ est vt flos sent: et q̄
 eam tribuunt: vmbra somnij sūt
 vltiores.

¶ Caplm. iij. Qd̄ ordinate et le
 gitime sit dominatio assumēda
 Et quis dignitates p̄in
 cipatūz et potestati nō
 sint ex libidine appeten
 de: sunt tamen assumēde ex in
 tentione obediendi deo: et ecclie
 modo debito et ordinato. Sunt
 enim principes et domini instig
 endi legitima auctoritate. Qd̄

contingit quadrupliciter.

¶ Del diuina ordinatione et pro
uisione.

Tel ecclie ex diuina auctoritate collatione.

Tel paterna & legittima suc-
cessione.

Tel militū sine populi vnani
mi electione.

Querunt enī reges assumpti ad
gubernationē populi dei diuina
ordinatione ⁊ preceptiōe. vt Da-
uid. i. Re. xvi. Ande ⁊ Moyses
orauit: vt deus prouideret hoīes
fm multitudinem populi q pos-
set intrare ⁊ exire ante eos. 18.

meri. xxiij. ¶ Item assumuntur principes ad gubernationem populi del ab ecclesia diuina auctoritate: vt & Moyses vocauit Jo-
sue: & dicit: vt introduceret popu-
lum. Deutero. xxxi. & ministerio
Samuelis vnde domin⁹ Dauid
in regem: in figura: q̄ del vicari⁹
scilicet ecclesie prelatu confert
principatum & potestatem ac re-
gim⁹ populi: prout in stila erigit
et ecclesie vtilitas. ¶ Item fuerunt
principes gubernantes populos
del paterna successione: sicut Sa-
lomon. iij. Regi. Sedit Salomō
super thronu Dauid patris sui.
hoc enim promissit deus regi re-
cte gubernanti populum suum:
Deut. xvij. q̄ scilicet filius eius
regnaret. ¶ Item fuerunt princi-
pes antiqui assumpti ad regim⁹
populi: animi milium vel po-

puli electione. sicut Aespaſianus
de quo dictum est: et alij multi im-
peratores et phalaſes prout ait A-
lerius li. iij. c. iij. dicēs: q. ab ara-
tro accipiebantur: vt cōſules ſie-
rent. vbi narrat Atilius quem ſe-
men ſpargentem viderunt q. mi-
ſi erant a ſenatu: ad eum accerſi-
endū: et ad populū romani imper-
ium ſuſcipiendū. Sed ille ru-
ſtico opere attrite manus: ſalutes
publicas ſtabiliter ingentes ho-
ſtius copias peſſidēderūt: queq.
modo arantium bouum ſugum
reuerant: triumphalis curruſ ha-
benas retinuerūt. Nec fuit huic
rubor: eburneo ſceptro de poſito
aggreſſe ſtipitem aratri repetere.
Similiter narrat ibidē de Quin-
to Cincinato: de quo etiam Au-
guſt. de ci. c. xvij. q. cū quattuor
ſugera poſſideret: ea ſuis mani-
bus coleret: ab aratro eſt addu-
ct⁹: vt dictator fieret. maior vti-
q. honore q. cōſul viciis hoſti-
bus ingentem gloriā confecū-
t⁹: in eadē paupertate manſiſſe.
Et de cōſulibus Aleri⁹ vbi
e. reddens rationem talium ele-
ctionū dicit. patrie rem non ſuas
q. ſq. agere pperabat: pauperq.
in diuites q. diues in paupere ver-
ſari malebat. &c. De huiusmodi
etiam electione ait Solinus li.
xi. c. iij. loquens de habitantib⁹
quandā triſulam. In regis ingt
electio e nō nobilitas puenire: ſz
ſuffragia vniuerſorū: ppul⁹ enim
eligat ſpectat⁹

ekigut spectant

H

I

K

Jo. xij. dicitur a xpo. Non habes in me potestatem nisi tibi data esset desuper. Dicitur tamen mali ex deo regnare: et nō cognosci ab eo: eoq̃ eos non approbat: si cut exponit Gre. mora. xxv. Quia enim deus sinendo: sed nesciendo reprobando: ait ibi. Nec est imputandus diuine ordinationi: q̃ mali regnēt: sed subditorum praualt: Ipse enim regnare facit bypocritam propter peccata populi Job. xxxvij. Unde Gre. vbi. S. Qui talē patitur inquit rectorem deum non accuset: q̃: nimirum: si fuit meriti: pueri rectior sub facie bitioni. Culpas igitur magis accuset operis q̃ iniustitiam gubernantis. Dabo inquit reges in furore meo. Dsee. xij. scilicet ob subiectoz praualtatem: ad peccatū penam. vnde et patienter debent sustinere fideles: talū persecutionem. Legitur enim: q̃ Atila in persecutione romanoz interrogatus a quodā sancto epo in ecclesia inclusō quis esset: respondit. Ego sum Atila flagellū dei. At sanctus episcopus. diuinā venerationis maiestatem: bene inquit veniat minister. dei. Et ingerens illō benedictus qui venit in nomine domini: referat ecclesie foribus: persecutorē admisit: per quē martirij ē palmas assecutus: Honorat enim: flagellū potestatem esse a deo: et q̃ de flagellat omnem filium quem re-

L

M

N epti. Debeoꝝ. Ideo flagelluz
vel flagellantem non exclusit: sꝫ
gaudenter admisit. Et hulusino
di pꝛicipes: ecclesie sunt ministri
ꝫ de manu ecclesie gladiū accipi
unt. In ipsa enī ecclesia sūt duo
gladij. Luce. xxiij. Ecce gladij
duo hic. Quorū vno vñ pꝛinci
pis manu: cui corpꝝ cohercen
dorūz confert potestates: alteri
ꝫ gladij scilicet spiritalis: in pō
tētiabus auctoritate sibi reserua
ta. Non enim sine causa gladiūz
ponat. Dei enī minister est vin
dex in cō qui male agunt. Ro.
xiiij. Exercet enim officiūz quod
non conuenit sacerdotij manibꝫ
dei tamen ꝫ ecclesie auctoritate
i omnibus iure seruato.

Tertia distinctio. De vñ vñ
pꝛincipantis.

Caplm. j. Qd pnceps assum
pius ē ad sollicitudines ꝫ labore.

Quocūqꝫ modo predi
ctorū: pnceps fuit insti
tutus: assentire debet di
uine electioni: ꝫ ordinationi: nō
ex libidine acquirēdi pꝛedia et
comoda pꝛopria: nec ex libidine
pꝛincipandi: nec ex libidine vo
luptatū ꝫ lasciuendi: nec ex libi
dine iudicandi: Sed debet assen
tire deo ꝫ ecclesie: ꝫ pꝛincipatū assu
mere cū timore ꝫ tremore: cum
cordis humilitate ac recta inten
tione: vt scilicet sit obediēs deo ꝫ
ecclesie ad exequendū vñusqꝫ im
perium: ad dei honorem: ꝫ ppli

vilitatē: mala cohercendo: bōa
iubendo: qꝫ vt ait Zugu. lib. iij.
ad Crisost. In hoc seruunt re
ges deo: si in regno suo bona iu
beant: mala prohibeāt: nō solūz
que pertinent ad societatem hu
manam: sed que ad religionem
diuinam: Nec assumpti sunt ad
quietē cordis vel corporis: sed
magnam sollicitudinem ꝫ labo
rem: dū perfecte fecerint officia
sua. Unde narrat Bꝫacrobij. li.
l. c. xvi. de Dyonisiō tyranno: qꝫ
cū qdā familiaris vitam eiꝫ esti
maret beatam: volens ipse ostē
dere: qꝫ continuo meta miba eēt
ꝫ plena periculis: gladiū euā
ginatum a capulo fillo tenui pen
dentem: capiti illius inter epulas
imminere fecit: Ille autē inter epu
las: mortis periculo grauabatur
nec eū delirare cōsolabant. Talis
inquit est vita mea quā beatā pu
tas. Sic enī mortē semp nobis
imminere videmus. Quō enīz
felix esse poteris: qꝫ timere nō de
sinis: aut ibi. Et Tullius idē lib. v.
tuscū. q. post medius. Qui enim
pꝛeest: in sollicitudine. Roma. xij.
Insuper vocati ad pꝛincipa
tum: vocati sunt ad maximā ser
uitutē: ꝫ quasi ad quandā capitul
tatem. Job. xvi. Gigantes ge
mūt sub aquis. vbi Gre. moral.
xvij. Nomine inquit gigantum
potentes huius seculi significat.
Et que ꝫ: populi sūt. Apoc. xviij.
Gigantes ergo: sub aquis gemūt

q^u elati: dū in hac vīa hominē
assequi cupiūt: sub ponderib^{us} po-
puloz genit. Nam q̄sto q̄s ali-
us erigitur: tanto curis grauio-
bus oneratur: eisq; populis: mē-
te et cogitatioe supponit: quibus
supponitur dignitate: vt ait ibidē
Præterea. Magna captiuitas.
videt circūcingi iugiter ppli mul-
titudine: et quasi circūligari. Qd
accidit principib^{us}? put ait Sen-
li. l. de clementia loquens ad im-
peratorē. Possus inquit in qua-
libet parte vrbis incedere solus
sine timore q̄uis nullus sequat
comes: nullus ad latus gladius
Tibi? Vō in tua pace armato vt
uendū est: Obsidet te et quocun-
q; descendas magnus apparat?
Et sequit. Et hoc sūme magnitu-
dinis seruitus est. vnde et Pla-
to vidēs Dionisium corporis sui
secpm custodib^{us}: qd inquit ma-
li fecisti: vt a tam multis necesse
habeas custodiri: prout dicitur
in polierato. li. iij. c. iij. Ideo ne-
cesse est: q̄ sint vtuosi: et viribus
validi qui in hmoi dignitatib^{us} in-
stituuntur. Vnde et Saul fuit al-
tis: vniuerso populo ab humero
et supra. l. Re. x. Jo Delus im-
perator: put dicitur in polierato
li. iij. c. xii. cū obsecrāte senatu: vt
filiū: Cesarez appellaret: suffice-
re inquit debet: q̄ ego ipse inmeri-
tus regnauerim: cū nō mererer.
Principatus enī: languē non
debetur: sed merito: et lauditer re-

gnat: qui rex nascitur nec meret.
Et proculdubio: parētis affectū
eruit: qui paruulos suos superie-
cia molles importabili extinguit.
hoc est filios suffocare non pro-
mouere. Alendi enī: pus sunt
et vtiutibus exercēdi: et cum in eo
psecerint: vt probentur: eos vir-
tutibus antecedere quos debent
honore anire: inuicti ascendāt: se-
cūm suoz nequaq; subtrahant
votis. hec ille. Nec repugnat qd
dicitur. principatus non debetur
sanguini ei: qd dictum est supra:
q̄ principes succedūt pfibus: q̄
ratione carnis et sanguinis non
debetur principatus: viuētib^{us}
scilicet sūm appetitum carnis et s-
guinis. Debet tamen ratione car-
nis et sanguinis: obedientib^{us} deo
et mandatis eius.

¶ Caplm. ij. Qd princeps debz
esse humilis deo et ecclesie.

¶ Talis autem debeat esse
q princeps vel rex descri-
bit dominus eleganter.
Deus. xviij. Cū inquit fuerit con-
stitutus scilicet rex: non multipli-
cabit equos nō habebit vxores
plurimas. Et sic de alijs que enu-
merat ibi. Ex qua auctoritate p̄-
q̄ debet esse humilis obedientia
respectu dei et ecclesie: deū pie co-
lendo: eccliam et eius ministros
deuote honorando. ¶ Itē debz
eē in eo quo ad se perfecta sancti-
monia. Duo ad alios pia clemē-
tia. Ad recte regendū: legū diuī

habetur inquit
quod manifeste

habetur inquit
manifeste

Comuniloquii.

maris solero intelligentia. In re-
gēdo perfecta iustitia. Respectu
omnium larga munificentia. In
factis et dictis suis loganimis pa-
tientia. De quo patet qz vt di-
ctū est supra: bel et ecclesie mini-
ster est: ideo merito vtriusqz humi-
lis debet esse. Unde Bre. in regi-
stro li. v. hortans Theauriū im-
peratōre ad debitaz reuerentiam
ministris ecclesie exhibēda: Nō
indignetur inquit sacerdotibz do-
minus meus: sed excellenti con-
sideratione propter eū cuius ser-
ui sunt: illis famuletur: et debitaz
reuerentiam impendat: qz illi ali-
quādo in diuinis eloquijs ange-
li et dij nominant: Exo. xxij. Dis-
non detrahas. Et Salach. v. La-
bia sacerdotis custodiūt scientiā
et. vnde Constantīn^o dicit. Nō
est dignum vt nos deos iudice-
mus. Quid miruz si nra puitas
illos dignetur honorare: quibus
in suo eloquio honorē tribuens
eos angelos aut deos etiā ipse de-
us appellat: vnde ibidem. Cum
Constantino principi scripte ab-
hōinationes 3 epōs oblate fuis-
sent: libellos accusationis accipi-
ens: in eoz conspectu incendit.
vos inquit dii estis a deo vero
cōstituti. Inter vos cās vestras
disponite: qz dignum non est: vt
nos iudicemus deos. In qua le-
tentia: vt ait ibi Bre. plus sibi ex
humilitate qz illis prestiti ex re-
uerentia impensa. De admirabili

quoqz humilitate ei^a ad deum et
ecclesiam legit li. i. histōie tripartī-
te quasi per totuz. vbi dicit. Qd
cū esset multitudo epōz: numerz
ecclesiasticoruz excedens: omni-
bus diebus imperator: quontidia-
na cibaria exhiberi largissime or-
dinauit. Et cū vnus vellet culpa-
re aliu: precepit: vt vna die libel-
los omnes sibi traderet. Quos
accipiens ait. Hec quidē allega-
tiones tempus habebūt: et iudicē
scilicet diem iudicij: et eū qui iudi-
caturus est oēs. Nihil vō nō li-
cet de his habere auditōiū scilz
sacerdotū accusantū: et accusato-
rum: quos minime puenit tales
debere monstrari his q ab alijs
iudicantur. Inuitantes igitur di-
uinā clementiam: et alterutroz
venias: accusationes abolem^{al}
terutras. Et de his q ad fidē per-
tinent agere studeamus: cui^a gra-
tia venimus. Et libellos omnes
fecit cremari. Et sequitur. Conue-
nientibus scilicet episcopis: maxi-
mam domū parauit imperator
in regalibus sedibus. Et subfelia
in ea poni precipiēs: intrauit ipse
cum paucis: et minori sede in me-
dio sedit. Et ibi: multū de admi-
rabili honore quem exhibuit ec-
clesie ministris. Et de hoc eodēz
li. iij. c. ij. ecclesiastice histōie. vbi
ait. Deus vos constituit sacerdo-
tes et potestatem dedit de nobis
iudicandi. Et iō nos a vobis re-
cte iudicamur. Vos aut non de-

B

A

Z

B

C

A

et ab hominib⁹ iudicari. Propter qd: dei solius inter vos expectare iudiciū: et vestra iurgia que cuiq; sunt ad illius referunt examen. Vos enim a deo nobis vati estis di: et conueniens non est: vt homo iudicet deos: id ille solus de quo scriptū ē. Deus stetit in synagoga deorū: in medio autē deos discernit. Hō his obmissis ea que ad fidē pertinent abq; vltima animorū contentione diserte. Unde in scriptis Nicolai romani pontificis. idem dixisse legitur Si propius inquit oculis vidisse sacerdotem dei: aut aliquē eorū qui monastico habitu circūamicti sunt peccantem: clamidē meā explicarem: et eū operire: ne ab aliquo videretur. Qualiter autē ipse deum coluit: et cultum dei p ordine dilatauit legitur primo historie tripartite quasi per totum. Abi dicitur. Qd in somno constitutus vidit signū crucis in celo: et angelos stantes et dicentes. Constantine in hoc signo vices Et extū: signū crucis preferri in aie iussit. Et in vexillum crucis transformari fecit signū victoria: quod vocabat labrū: et ante se et aciem preferri. Et liar. ecclesiastice historie dicit. Qd in dextera sua signū crucis habuisse perhibetur. Quasi etiam dei cultus dilatauit legi primo historie tripartite. Qd scilicet in regalibus orationū fabricauit: et tabernacu-

lum ad instar ecclesie: quod crederetur: dū 3 hostes castra metaretur: quatenus nec in itinere de gens ipse vel exercitus sacro lumine puniretur. Sequēbā partiter sacerdotes et diaconi tabernaculo seruientes: q fm legē ecclesiasticā sacros ordines adimplebāt Romanorū cū cohortes singule fecerunt tabernaculū propriū et sacerdotes et diaconos habebant. Et vnica die sanxerunt a iudicijs et causis omnibus vacationē habere: et in ea tantū orationibus occupari. Illū honorabāt: q in eo xps resurrexit. Aliū scilicet sextā feriā: qz i eo crucifix⁹ fuit Maximam culturā crucis habebāt. Supplētū crucis quoq; qd apd Romanos prius in vsu fuit: lege prohibuit: et. Et ibi multum de mirabilibus opibus que egit. vñ et dñs Iesus recompensauit sibi et in vita: qz fuit in bellis felicissimus: vt legitur ibi. Qui cū bella omnia superaret: velut recoz pensans Christo: in ei⁹ religionē magis magisq; seruebat: Mira ergo tanti principis humilitas: et stupenda in diuino cultu pietas: quem debent imitari fidelis principes vniuersi. Et Consimilr viguit mira deuotio erga deum et ecclesiam in Teodosio impatore: cuius mirū factum hic intersertur in exemplum principū. De q lib. ix. historie tripartite. Qd cū apud Thesalonicam ciuitatē quē

Cōmuniloquii.

Cā iudices lapidati fuissent: Teo-
dosiū indignatus: auctores in-
terfici fecit. vbi septem milia sūt
occisi nō precedente indicio. hu-
iusmodi autē cladē plenā gemut
bus audiens beatus Ambrosi⁹:
cū princeps venisset Mediola-
nū: et solemniter in sacroz vellet
intrare templū: occurrit sanctus
episcopus foris ad Ianuā: et ingre-
dientem his sermonibus a sacrī
liminis ingressu phibuit. Mectis
o imperator: perpetrare a te necis
cōta sit magnitudo: Neq post
causam tantī furoris mens tua
molem presumptionis agnoscat.
Sed forte recognitionem pecca-
ti prohibet potestas imperij: De-
cet tamē: vt vincat ratio potesta-
tem. Scienda quippe natura est
eiusqz mortalitas ac resolutio et
puluis progenitoz ex quo facti:
et quo regendi sumus: et nō flore
purpureo confidentem: infirmi-
tatem operis corporis ignorare.
Hæqualitū hominū princeps eoz:
o imperator et conseruus. vn⁹ est
dominus rex omnium et creator.
Quibus igit oculis aspicio: co-
munis domini templū: Quibus
calcabis pedibus sanctuz dñi pa-
uimentū: Quō man⁹ extendes:
de quibus adhuc sanguis stillat
inocuus. Quō in his manib⁹ su-
scipies sanctum domini corpus:
Qua presumptione: sanguinis pre-
ciosi poculū ore tuo percipies: cu-
lus furore smonis tantus iniuste

fit sanguis effusus: Recede ex-
go recede: ne secūdo peccato po-
rem nequitiā augere contēdas.
Suscipe vinculi: quo nunc op⁹
dominus te ligauit. Est enī me-
dicina maxima sanctaria. his ser-
monibus obediens imperator.
Erat enim diuini cruditionib⁹
eruditus: et aperte sciens que sūt
propria sacerdotum: que regiz:
gemēs et flens ad regalia remea-
uit. Cūqz octo mensiū continua
transissent tempora: propinqua-
uit natiuitas Saluatoris. Impe-
rator autē lamentationib⁹ assidu-
is in palatio residens: cōtinuas
lachrymas incessabiliter effūde-
bat. Ingressus autē Rufinus tūc
magister militum: ad principem
in lamentatione prostratum ac-
cessit: vt lachrymarū causas ing-
reret. Et ille amarissime ingemi-
scens: et vehemētius lachrymas
fundēs: tu iquit. o Rufine ludis
et mea mala nō sentis. Ego enī
lamentor et gemo calamitatē me-
am: qz seruis quidē et medicanti-
bus aperta sūt domini templa:
et ipsum dñi ingrediente licen-
ter exorat: mihi ēo ad eū ingres-
sus nō est. Insuper et celli sunt clau-
si. Hec vidēs: et ha singula singul-
tibus rūpebat. Et Rufinus: cur
ro inquit si iubeas: pontifici pre-
cibus suadebo: vt soluat vinculū
quod ligauit. Et impator. Non
suadebis. Non enim: decretus
eius esse iustū: nec reuerētiū im-

quodam modo
hunc lachrymarum
quodam modo
hunc lachrymarum

I

perialem potentia: ut leges possit
premaricari diuinas. Cuius Rufi
nus verbis plimis videretur: et p
mittebat Ambrosium esse flectendum:
Imperator: euz pergere cum festina
tione precepti. Ipse quoque spe da
ta post paululum est secutus cre
dens Rufini promissionibus. porro
vir mirandus Ambrosius mor
et vidit Rufini ait ei. Impudē
tiam candi iuitatus es. o Rufi
ne: tante felicitate necis auctor: pu
dorem ex fronte detergens: non
erubescis nec metuis? Imagi
nem latrare diuinam. Cuius Ru
finus supplicaret: et imperatores
diceret esse venturi: superno zelo
accensus Ambrosius: ego inquit
Rufine dico tibi: quoniam cum ingre
di sacra limina prohibeo. Si vero
impium in tyrannide mutauerit
libenter ego nec suscipio. hec et
alia plima Rufinus audiens nū
ciauit imperatori votum est: mo
nens ne de palatio forte procede
ret. At Imperator in media iam pla
tea procedens: pergo inquit et in
stas in facie suscipio et humelias.
Cuius ad sacra limina preuulisset
in sacram quidem basilicam non
presumpsit intrare. Sed veniens
ad antistitem: et euz inueniens in sa
lutariorio resedente: supplicat: ut
sua vincula soluat. At ille tyrāni
cam dicebat eius esse presentiam:
velante Theodosio: eiusque calca
re leges. verum imperator: non in
fargo inquit aduersus ecclesiasticas

sanctiones: neque in eis ingredi sa
cra limina contendendo: sed te solu
re vincula mea deponco: et cōis
domini pro me exorare clementiam
nec militiam claudas quas
cūctis penitentibus agentibus domi
nus noster appnit. Tūc antistite
quam inquit penitentibus ostendit
post tantas iniquitates: Quibus
medicamentibus in curabilia vul
nera plagasq; curasti: At impa
tor: tunc est inquit et docere et me
dicamenta temperare: meū vero
oblata suscipere. Qui sanctus Am
brosius. Quoniam furor tuus iudicium
comisisti: et non ratio sententiam
promittit: sed potius iracundia: scilicet
be legem quam decreta furoris eua
cuet: et triginta diebus sententia ne
cis atq; proscriptionis in litteris
tantum maneat: et iudicium rationis
expectet. Quibus transactis diebus
ira videlicet iam cessante: ratio cau
sam iudicans: apud seipsum quam co
gnouerit sub silentio disponat. In
his diebus agnosce: si iusta sit se
tentia quas promittit: aut iniusta. Et
si quidem ratio probauerit iniusta que
plata sunt distrūper: si vero iusta
firmabit. Dixit enim triginta nu
merus ad hec examinanda suffi
ciat: hanc admonitionem imperator
animo libenti suscipiens: et opti
maz esse confitens: legē scribere
penite precepit: et proprie manus
litteris confirmavit. Quo facto
vinculus eius soluit Ambrosio. Et
lex pacem observatur. Est autē

L

K

M

Cōmuniloquii.

N lex h̄mōi. Impator Gratian⁹ va-
lentinianus Teodosius augusti:
Flauiano prefecto p̄torij Illiri-
ci. Si vindicari in aliquos seueri-
us q̄ nostram cōsuetudinem p̄-
cāe intulit iusserim⁹: nolum⁹ sta-
tim eos subire penas: aut excipe
sententiam. Sed per dies trigin-
ta: sup̄ eorū statu ⁊ fors ⁊ fortu-
na sit suspensa. Reos sane exci-
piat carcer ⁊ custodia: ⁊ excubijs
solentib⁹ iugiter obseruentur. Sic
igitur sacratissim⁹ impator ingre-
di limina sacra s̄lumēs: mō stās
dñō supplicauit: neq; genua fle-
xit: Sed pronus in pauidamento
iacēs: baulicā p̄clamauit vocem
Adhesit pauidamento aīa mea ⁊ c.
Manibus autē capillos euellēs:
frontēq; percutēs: ⁊ pauidamentū
lachrymarū guttis aspergēs: veni-
am impetrare poscebat. Cūq; tē-
pus adesset: quo mun⁹ ad altare
solet offerri: surgēs cū lachrymis
ingressus est. ⁊ cū obtuliss⁹: sicut
p̄sueuerat inter cancellos stetit.
Rursus autē Ambro. nō quieuit
sed locorū differentiaz edocuit: ⁊
quesiuit: qd̄ ibidē expectaret. im-
perator. autē dicēs: se sacrorū my-
steriorū p̄ceptionez sustinere: sibi
per Archidiaconē remandauit.
Imperator: interiora loca iñ
sacerdotibus sunt concessa: q̄ ce-
teri nec ingredi nec p̄tingere per-
mittuntur. Egrede: igit⁹: ⁊ hanc
expectationē cū ceteris habe cō-
munem. Porpura enim impato-

res non sacerdotes facit. Tūc fl-
delissimus imperator: etiaz hāc
traditionem animo gratantū su-
scipiens remandauit. Nō auda-
cie cā intra cancellos remansit:
sed in Constantinopolitana vrbe
hāc consuetudinez esse cognouit.
vnde ḡras ago p̄ h̄mōi medici-
na. Tali enim tantaq; t̄ruti ex-
cellentia. ⁊ p̄sul ⁊ imperator cla-
rebāt. Ego quoq; vtriusq; opus
admiror. Illius fiduciaz: huius
obedientiam. Illius ⁊ elī feruorē
huius fidei puritatem. Porro
regulas quas a magno sacerdo-
te perceperat: etiam reuerus in
Constantinopolitana vrbe serua-
uit. Nam bñ festiuitatis tempore
ad ecclīaz p̄cessisset: oblatis in al-
tari muneribus: mox egressus ē.
Cūq; Magarius p̄sul ecclīe mā-
dasset: cur intus stare nollet: mā-
dauit ille. vix inquit discere potui
que differentia sit imperatoris ⁊
Sacerdotis. vix enim inueni ve-
ritatis magistrū. Ambro. nanq;
solū noui digne vocari pontificē.
Tantum itaq; p̄dest increpatio
a vtro t̄ruti⁹ florētē plata: hec
ibi. Laudanda ē igit⁹ scī p̄ouiscia
iusta seueritas: ⁊ p̄conisanda il-
lustris imperatoris obediētē hu-
militas vnde ⁊ his principibus
gloriosus p̄nceps regum terre
recomp̄saut etia in hac vita tri-
buēs eis q̄li aram gl̄ie. Nam de
felici prosperitate Constantini:
ait Augustinus. v. de ciuit. xxi.

R

P

bi. qdū speravit: vniuersū roma
nū imperiū tenuit & defēdit. In
gerendis bellis victoriosissimus:
in tyrānis opprimendis per oīa
prosperatus: grandæuus senectū
te defunctus: filios imperatores
reliquit. De prosperitate autē Teo
dosij a rege regū sibi collata: legi
tur ibidem. xxvj. c. l. qualiter ho
stēs deuicit: & qualiter tela hostiū
a vento in ipsos retorquebantur
In cuius laudē ait Claudianus.
O nūquid dilecte dei: cui mili
tat ether. Et conturati veniūt ad
classica venti. Humiles enī prin
cipes & in presēti deus eleuat: &
in futuro glorificat. Humiles enī
puncipēs exaltat deus: superbo
s & rebelles sibi & ecclie humili
at & dānat. Exēplum de Saul &
David. Ad ecc. x. Sedes inquit
ducum superboꝝ destruxit dñs.
& sedere fecit mīles pro eis.
Capitū tertius. Ad princeps
debet esse immūnis a sordidante
culpa.

Et sicut princeps dē esse
subiectus deo & ecclie vi
dictū est: ita debet eē pu
rus & imaculatus vite puritate
& sanctimonia: maxime a fetore
luxurie: & honore gule. Et in su
prædicta auctoritate Deut. vj. de
rege. Nō habebit vxores pluri
mas q̄ alij at aīus ei⁹. In quo p
hibetur libido luxurie & etiā gule
que est ei annexa. Principe enī
debet esse deo acceptus & gratus

in se ordinatus & honestus: suis
amabilis & venerandus. hostib⁹
terribilis & tūendus. Que om
nia auferunt p̄dicte libidines: &
contraria afferūt. Amor enī mu
lierū enaruauit fortitudinē Sa
psonis: infatuauit sapiam Salo
monis: sedauitq; scitimonā Da
uid regis. ait Hiero. epla. xxiij.
Nec Sampsonē fortior: nec Sa
lomone sapientior: nec David po
tes eē sanctorū: & tñ vterq; a mi
liere deceptus est. Nullum enī
imperiū durabile: nec principat⁹
stabilis. qñ regnat in principe li
bido luxurie. Et Romanū im
perium exaustum est & demersus
Herone imperante: cuius gula
oīa deuorauit. cōmaculauit libi
do: exauisit auaritia: fregit igna
uia luxuria cū supbia exaniquit:
prout dicit Polycratidis. li. vj. c.
xij. Nec mirum: qz quando p̄n
ceps in h̄mōi libidinibus laxat:
subditi licentius precipitant. Job
primo. Filij tuis & filiab⁹ vesce
ntibus & bibentibus vinum in do
mo fratris sui primogeniti. Abi
Greg. mora. v. ait. Cum maiores
voluptati deseruiunt: minorib⁹ la
scinie frenā laxant. Unde Hiero
des contionās coram Augusto:
& loquens de Zintonio prout dicit
Egiptus. li. i. ait. Ille victus ē vir
tutib⁹ tuis: sed magis vict⁹ ē mo
ribus suis. Et cum Cleopatra
vxor. vicit eū egiptus amor: vi
cit eum chyanopeia luxurica. vi.

Cōmuniloquii.

eius est: q: maluit cū Cleopatra
 vincit: q: sine ea vincere. vicit cū
 mulier. infestior suis q: aduersa-
 rijs. Et de ista luxuria et ei^o nocu-
 mēto loquitur Valerius max. l. i. c. i. ponēs exemplū de mul. Et ait. Qd volucentium vrbs
 erat opulēta morib^{us}: et legib^{us} or-
 dinata: Postq^{ue} vō in luxuriam
 est prolapsa: in pfundū infuriar^{um}
 et turpitudinam decidit: vt seruo-
 rum dominationi insolentissime
 subiaceret. Itē ibidem narrat: q^{uo}d
 Campana luxuria: iulciū Dani-
 balem armis: suis illecebris cō-
 plexa: vincenduz romano militi
 tradidit. Illa ducem vigilantissi-
 mū: illa exercitum acerrimū va-
 pidus largis: habundanti vino:
 vnguentorū fragrantia: et vene-
 ris vti lasciuioze. ad somnū et de-
 licias euocauit: ac deinde fracta ē
 et concussa punica seritas. Et se-
 quit. Quid ergo hīs vitijs sedi-
 quid damnosius: qbus: virtus
 atterit: victorie languescit: ade-
 pta gloria in infamiam vertitur:
 animi corporisq: vires expugnā-
 tur: adeo vt nescias an ab hosti-
 bus: an ab illa capi: permissuosus
 hūdan sit. C. Consimiliter de-
 bet esse princeps liber et imacula-
 tus ab honore gule que impellit
 in libidinē luxurie: ventrē enī dī-
 stentū cibo voluptas sequit gen-
 talis: ait Hiero. in ep̃la. xliij. ven-
 ter enim mēto est uano: cito des-
 pumatur in libidinē. Et libero enī

patre proxim^o intemperante gra-
 dus: ad inconcessam venerē esse
 cōsuevit: ait Elale. li. v. c. i. Prin-
 ceps enī dī esse oī tempore sobri-
 us: et potēs vti vti rōnis ad cau-
 sas subditorū diiudicandas: et ad
 vandas rōniones populis: quod
 impedit excessus gule vñ narrat
 vale. li. vi. c. i. de muliere vānata
 a philippo rege tenuitō. Que
 ait. Peruocarem. i. appellare ad
 philippum: sed ad sobrius. i. si
 nō esset ebrius: excussit rex crapu-
 lam: et causa diligenti^{us} inspecta:
 iustiores insani ferre coegit. et iō
 prouer. xxxj. Nolite regibus da-
 re vinū: q: nullum secretū vbi re-
 gnat ebrietas: ne forte bibāt: et ob-
 hūcant iudiciorū iustorū: et mu-
 tent causam filiorū pauperis. Itē
 nobiles principes abstinent se a lu-
 su luxurie: et voracitate gule. ait
 Aege. li. v. d. re militari. c. x. nar-
 rano. Qd scipio african^{us} in hī-
 pania cum inter captiuas eximie
 forme virgo nobilis ad eū pro-
 ducta esset oīzq: oculos in se cō-
 uerteret: sūma custodia habitas:
 sponso nomine stulio reddidit:
 aurisq: q: parentes eius redem-
 pturi captiuam detulerāt: eidem
 spōso pro nuptiali munere dedit.
 Qua munificētia: vniuersa gē-
 victa: imperio populi romani ac-
 cessit. Similiter traditū est. Ale-
 xandru macedonem eximie pul-
 chritudinis virgini captiue cum
 finitimi generis principē despon-

Solutio de pingu
 et alio modo
 Solutio de pingu

fata esset. summa abstinentia ita pe-
perisset. ut eā nec quidē aspiceret.
A Quia mor ad sponsū remissa vni-
uersē gentis p hoc beneficiū ani-
mos sibi conciliavit. **Q** Similr:
de Octaviano vs q mortuo An-
tonio. Cleopatra accessit ad Au-
gustū postq̄ fuit capta: et prouo-
luta ad pedes ei⁹ sollicitabatocu-
los illius. vñ de ipsa: Gult⁹ adest
precibus: facies intenta perorat.
Sed frustra quidē hoc fecit. Mā
puleritudo eius in pudicitia p-
cipis fuit. De hoc Pollicrat⁹ li.
iij. c. x. **C** Similiter legi nobiles
principes: mīre fuisse abstīnē-
tie: prout dicit Vegeti⁹. li. iij. c. iij. di-
cens. q Anibal surgere de nocte
solitus erat: ante noctē non quie-
scebat: crepusculo demū ad cenā
vacabat. Mā q̄. amplius q̄ dua-
bus horis apud eū discumbēbat
Item cum sub Alsdubale mīli-
taret: plerunq̄ super nudam hu-
mū saculo tectus somnos capie-
bat. Emilianū quoq̄ Scipionē
tradit in itinere cū amicis ambu-
lantem: accepto pane vesci solūtū
Idem legi de Alexandro mace-
done. Abasimissā quoq̄ nona-
gestimū etiās annū agentē meri-
die ante tabernaculū stantes vel
ambulantes capere cibos solūtū
legimus. **P**arclū Latonem eo-
dem vino quo remigeos contētu-
fuisse tradit. Et de his Pollicrat⁹
li. v. c. vij. dicit. Abi superaddit: q
C August⁹ cesar mīmī cibi erat at-

q̄ vulgaris Lepe: secundariū pa-
nē pliculos minutos: caseū bu-
balum: manu pressum: et sic: bi-
feras virides maxime appetebat
Nesciebaturq̄ ante cenā quocun-
q̄ tēpore et loco stomachus deside-
rabat. Unde ipse in quadā eplā.
Nec videns quidem in liberi taz
diligenter sabbatū seruat. q̄ ego
hodie seruauī: quī in balneo post
duas horas noctis: duas buca-
das manducaui priusq̄ vngi in-
ciperem. Itā quoq̄ cūssimē re-
mūebam: dum iniuriantis ani-
mum imutatum videbā. hec ille
Unde et Julium cesarē vini peis-
mū: nec inimici quidem negaue-
runt: prout ait Suetoni⁹ li. de vi-
ta cesarū: recitās verba **P**arcl
Latonis de ipso Cesare. s. ad euer-
tendam rempublicā sobriū accē-
sisse. Circa victum enī indifferēs
erat. vnde ait Sali⁹ apud de eo
prout vsq̄ ibi. **Q**d cum ab hospite
conditum oleum pro viridi esset
appositum: aspirantibus ceteris
dixit se tale appetisse: ne hospes
aut negligente: aut rusticū cūl
pabilis videret. **M**agna igit hu-
ius abstinentie sobrietas: et vrba
na curialitas. Et si tales fuerant
gentiles: quales esse debent prin-
cipes fideles: cum dicat scriptu-
ra ecc. x. De terre cuius rex puer
est: et cuius principes mane come-
dunt. Beata terra cui⁹ rex ē no-
bilis: et cuius principes vescunt
tempore suo: ad reficiendum. s.

abstinentia in aliis
multis reperitur

Cōmuniloquii.

non ad luxuriandum.

Caplin. quartū. Ad princeps debz esse virtuosus iustitia.

Non solum oportet q princeps sit immaculatus a predictaz libidina ma-

cula: sed etia debet esse predict virtuosus operū frogatina. vnde in premissa aucte Deut. vt dicit inquit custodire verba eius.

Id est. que in lege precepta sunt vt f. exemplo operū prouocet comilitones: et omnes subditos ad ar-

dua operāda: et terribilia aggredienda. Facta eni egregia pncipis: et exempla virtuosa plus p-

uocant subditos ad talium imitationes q imperia vsmādata: ait Claudianus ad Theodosiū.

In cōmuni iube: si quid censes esse canēdi. Primus iussa sibi: nūc obseruatio equi. Sit poplō: nec ferre negat: cū viderit ipsuz. Au-

cto rem parere sibi: componitur orbi. Regis ad exemplum: nec sit inflectere sensus. Humanos: edicta valēt: q vita regens. Mo-

bile mutatur semper cū pncipe vulgus. Eni in plogo hyfiorie tripartite Sozomeus loquens ad Theodosiū ait. q pietas est ve-

rus ornatus imperij: et q purpura et corona in quibus est signus maiestatis: clementiam et pietatē

semper intrinsecus nutriunt. Jo nobiles pncipes nō imperabāt q ipsi nō facerēt. Sicut de Cesa-

re legiti: q nūq dixit militibus

ite: sed venite: q participatio cōduce labor: videt militibz minor

Et deligurg dicitur. q nihil aliis impauit: qd nō ipse pmo im-

pleret. Sic fecit pnceps nobilis Sedcon. Iudic. vii. Ad me inquit facere videritis hoc facite. et

quod plus est: hoc fecit pnceps oium regum dñs Iesus: vt suos milites alaret ad terribilia aggre-

dienda: et constanter sustinēda. Lepit enim pmo facere: postea docere Act. i.

Caplin. quintū. Ad princeps sit misericors pia clemētia.

Onsimiliter debet pnceps esse misericors pia clementia respectu infe-

riorum. Et hoc merito. Ipe eni est pater patrie. ait Sen. i. de clemētia. c. viij. Et de hoc Idē Sen. eleganter in eodē li. hortans pncipem ad clementiā. vnde ait. li. i.

Sicut medicine apud egrotos vsus: ē apud sanos honor: ita clementiā q̄uis pena digni inuocēt innocentes colunt. Et sequitur. c. v.

Nullum clementia magis et oibus q̄ reges et pncipē decet. Ita enim magnis viris virtutes

decori glorie sunt sicut illis salutaris potentia est. Nam pestifera vis: valere ad nocēdum. et c. dicit pncipē crudelitas bellum

est. clementia in quācūq domū prouenerit: eam felicem et tranqu-

lam parabit. Sed in rege quo rior: eo mirabilior. Magni eni

F

G

K

L

H

M

I

N

antimi. proprium est placidū esse
tranquillumq;: et iniurias ac offē
sas superiōdo despiciere. **B**ulie/
K bre enī est: furere ira. Nō decet
regem lenia nec inexorabilis ira.
Non enī multum super eū. emil/
nericū se irascendo exequat. Se/
quitur. c. iiii. Qd si dī placabiles
et equi: delicta potentium nō sta/
um. si in iudicijs prosequunt: q̄/
to equius est. hostem hominibus
propositum nūtiā aio exercere i/
peritū. Unde narratibi de quodā
L qui multū studuit ad hostes de/
struendos. Et cum quendam de/
struere non posset cōsuluit vxor/
em. Que dixit ei. fac qd medici
solent: q̄ vbi vltima remedia nō
profunt temptant contraria. Si
igitur. seueritate nihil adhuc pro/
fecisti: nūc tempta etiā qūo cedit
tibi clemētia. Ignosce igitur illi.
Quod ille ganisus annuit: et facto
impleuit. Cōtulitq; illi postea cō/
sulatū: et amicissimā fidissimāq;
habuit et heredem. Et ponit bo/
M num exēplū. vi. Qd sicut precise
arbores. plurimis ramis repulsa/
lant: et multa satorū grana: vt de/
siora resurgant rescindunt. ita re/
gia dignitas augetur: inimicorū
numerum tolerādo. parētes enī
liberiq; eoz qui interfecti sunt. p/
pinqui et amici: in locū singulorū
succedunt. Et ibi bene de hoc. et
c. x. ponit aliud exēplū. **A**pes:
fracundissime sunt: et aculeos in
N vulnere relinquit: sed rex earum

sine aculeo est. Voluit enī nā nec
seuum esse: nec vltionem petere
cellūq; destruxit: et eius iram in
hermē reliquit. Exēplum hoc
magis regib; ingerēs ait ibi. vbi
multa de hoc per totum. vt enim
dicit Lucius sicut recitat **P**oli/
cratus li. iiii. c. viij. principē senex
moribus esse oportet: et qui mo/
destiora sequat consilia et vicem
gerat medicorū qui morbos cu/
rant nūc exanitione in repletis:
nunc refectione in vacuis: et do/
lorem sedāt nunc canterio: nunc
fomentis. **A**bi ponit exēpla. **E**l/
cebat Traianus: insanū esse qui
oculos habēs lipientes: eos ma/
lit effodere q̄ curare. Et vngues
si acriores fuerint resecandas nō
euēdas aiebat. Et sic **L**ysarede
facit consonatiā non ruptis hē/
sis cordis ppositionabiliter et re/
missis: sic oportet principem mo/
derari nūc rigore iustitie nūc sa/
uore clemētie et vnāties facit sō/
ditos. **E**urī enī ē cordā remitti ei
q̄ nimis protendi: qz semel ru/
pta: nullo artificio reparat. Ideo
ait **E**thnica de uenutiās laudem
principis. Est piger ad penas p̄n/
ceps: ad p̄mia velox. Quicq; do/
let quotiens cogit esse feror. **H**ec
enī clemētia: principē quodam
modo equat deo. sicut ait ali; eg/
gregius verificator alloquēs p̄n/
cipē. **S**is pius in primis: nā cas/
vincamur in os. **N**unere: sola
deos equat clemētia nobilē. **S**en.

Cōmuniloquii.

omnib⁹ dicat saluator: estote mi-
sericordes. Luc. vi. special^r tñ cō-
uenit p̄ncipi: vt sit clemēs: eoq̄
sit pater patrie sicut dictum ē. vñ
r in litteris secularibus fertur di-
xisse plato: sicut ait polycranus li.
v. c. vj. Cum in subiectos inquit
potestas seuit: idem est: ac si pu-
illum tutor p̄sequatur vsq̄ suo cū
mucrone iugulet: ob cuius defen-
sionem a deo traditū tibi gladiū
accepisti. Rēpublica nāq̄ frui iu-
re popullari percellere est: et ea
tunc demū recte procedere: cum
caput eius se inutile esse cognoue-
rit. nisi fideliter membris cohere-
at. Et idem. Cū in subditos ma-
gistratus ac si caput corpori inty-
mescat: vt a mēbris omnino si-
ne molestia auferri n̄ possit: hāc
passionē sine grauissimo dolore
membrorum tollerari vel curari
impossibile est. Si vō incurabi-
lis fuerit passio: sic viuere q̄ mo-
ri miserius est. Misericordia autē ni-
hil vtilius q̄ vtcunq̄. finire mi-
seriam pec ille. Sicut ergo pater
pater: clemēs tutor et peritus me-
dicus debent clementes esse in
sibi cōmissos: sic p̄nceps debet
esse clemēs in suos. et hoc multi-
pliciter. Primo pie compatiē-
do miseris subditis. Et enī
ait Sen. ij. de clementia: miseri-
cordia vicina ē misericordie: hēt
enī aliquid q̄ trahat ex ea. Et
ponit exemplū. Imbecilles oeu-
los esse scias: qui ad alienā lapidā

nem suffundunt. Et quis hoc
sit ex defectu in oculis corporis:
tñ ex virtute est in oculis cordis
i. resoluti in dolorē: visa alterius
misericordia. Giebaz inq̄ iaper eo qui
afflictus erat. Job. xxx. vnde Sa-
ler⁹. li. v. c. i. narrat de clementia
Abbarci Abbarcelli. Qui cū a se
captis siraculanis. vrbis affluen-
tissime tunc afflicte fortunā. et ca-
sum lugubrem intuens: fletū co-
libere non potuit. Misericordia
enī est egritudo ex visā alteri⁹
iniuria laborās. ait Tullius li. iij.
tu scū. q. Et misericordia a mise-
ro corde vocata est. ait Gregori⁹
mor. xx. est enī tristitia in alienis
malis. ait Dam. li. i. c. xliij. Et
secūdo debet esse clemēs in p̄n-
cipe in remittendo vel temperā-
do potestatem: qz clementia est
temperantia in piāte vlciscendi:
vel lenitas superioris erga infe-
riores. Crudelitas vō n̄ nil aliū
est q̄ atrocitas animi i p̄ntis exte-
gendia: ait Sen. i. de clementia.
Et idem. Misericordia est egritudo
animi: ob alienarum miseri-
ciarum speciem: aut tristitia de
alienis malis. Et idem libro. i. c.
x. P̄nceps inquit non solū cu-
ram salutis: sed honeste cicatri-
cis agat. Nulla gloria est ex sua
aduersione. Unde in laudem
Traiani dī: q̄ erat nā clemēs in
omnes: austerus in paucos: q̄
parcere nephas esset: adeo vito-
lius imperij sui curriculo: vñ dō

natus sit senatorum: licet plurimi
luculent in ipsum deliquisse. Et
hic etiam est cum senatu damnatus
ipso ignorante. ¶ Itē tertio p
ceps debet esse clemens releuan
do miseros a miseria: et dādo ne
cessaria: unde vegetius narrat li
bro. iij. Quid Philippos cum au
disset: philiā bonū pugnatozem
alienatū a se. eog filias iops vix
aleret: nec a rege adiunaret: deni
qz esset ei monētibus amicis: vt
caveret ei. Quid ingit ille si hēre
partem egrā corporis: Absciden
dum potius qz curas: Deinde se
ro familiariter et secreto eliciuz
philiā: accepta difficultate dome
sticarū rerū et facultatū: pecunia
sufficienter instruxit: ac meliorē
fideliorēqz habuit qz esset: ante
qz crederet offēsus. ¶ Itē qto
pnceps debet esse clemens. ho
stes devictos cōsolando: et sicut
utilitas fuerit reipublice honorā
do. Unde Valerius. li. v. c. i. de cle
mentia pompeidicit: qz cū regez
Zirmentie. qui et per se cōtra Ro
manos magna bella gesserat: et
etiam Betridatē infestissimum
vrbis suis viribus protererat: i cō
spectu suo diutius supplicem iace
re passus nō est: s; benignis ver
bis recreatū: diadema qd abiece
rat: capiti reponi fecit: cunctiqz re
bus imperatis: in pāstinū foru
ne habitū restituit: eque pulchrū
iudicans: et vincere reges et facer
e qz preclarum tribue huma

nitatis specimen: aut idē Victor.
vbi narrat de clementia Pauli
Qui cum audisset: quendā capti
uum regē adduci ad se: occurrit
ei: conatūqz ad genua percum
bere: dextra māu alleuauit: et gre
co sermone ad spem hortatus ē
lateriqz suo proximū in consilio
sedere fecit. nec honore mēse in
dignuz iudicauit. Nam si egre
giuz est: postē deicere: nō min
tū laudabile est. infelicio scire mē
sereri. Et ibi alia bona exēpla po
nū de clementia. Ibidē et narrat
Qd Catonis morte Cesar audita:
et se illius glorie inuidere: et il
lum sue inuidisse dixit: primoni
umqz eius liberis suis incolume
seruauit. Et ad istam clementiaz
debet pnceps incitare: bone cle
mentie erga nos solero medita
tio: et de clementia dei erga se si cle
mētes fuerint spci enā certitudo.
Unde Sen. v. de clementia. c. iij.
Optime iquit deos exēplū p
cipibus constitū. vt se tales ci
uibz prebeat: quales sibi deos
velint. Et ibi bñ de hoc. Exēpla
quoqz pietatis in principibus an
tiquis euidenter patuerūt: sic in
Enea qui dictus est pius Eneas.
Unde Virgilius li. vi. Tu regere
imperio populos romane me
mento. Hec tibi artes erunt: pa
ciscos imponere mores. Parces
subiectis: et debellare superbos.
Hec ē in sūmis glia sūma viris.
Et Traiano q dictus est optim

Christianus in hystor
Dionysio

Augustorum. et in Tito qui tante civilitatis in imperio fuit: ut omnibus prodesse nullus studuerit obesse paucos cōmirationis. De dimisit deos: et in pulcras familiaritatem admisit: prout legitur in gestis eorum.

Capitulum sextum. Quod princeps sit equus in tenēda iustitia.

T quia iustitia et veritas custodiunt regē: et roboratur clementia thronus eius.

A puer. xx. sic debet esse princeps clementis: ut sit in eo equitatis iustitia: sine qua nulla res publica regī potest. ut habitus est supra ubi de republica. Remota enī iustitia quid sunt regna nisi latrocinia. Sic Aug. liij. de ci. Et quia princeps est fundamentū populi: ut dictū est supra: ab eius iustitia emana re debet iustitia aliorum. Itē quia est pater patrie: ab eodem regi debet omnis alia iustitia: et gubernari. Item: quia est caput reipublice: ab ipso debet eius iustitia perfici. Et considerare debet: ne sit minor. Quod debeat: neque maior. Id est: excedens in pactione. Rex enī iustus erigit terram suam. puer. xxix. **D**ebet enī esse iustus: leges divinas servando: et alios ad eorum observantiam. Etiam ad eum spectat cogendo: et nullas alias statuendo: nisi illis conformes: et ab illis regulatas: quia omnium

legum iustus est censura: nisi divine legis imitationes gerant: ut habitus est supra. **E** debet etiam esse iustus: recte scilicet illas iudicando: et iudicatas suas exequendo. Quia ut ait Aug. epistola. xxix. Rex servit deo leges iustas precipiendo: et contrarias abrogando. Propter me inquit sapientia divina puer. liij. reges regnant. et leges conditores: iusta decernunt. De quibus legibus dictum est supra. Unde et legum conditores: apud gentes multum honorati fuerunt: sicut Zigurgo et Solon: et alij: puer. alt. Gal. li. liij. c. li. di. q. Alio polio. requisitus de Zigurgo. respondit se nescire: utri deorum numero: an hominibus aggregari debuerit. Et hoc ob equitatem suarum legum. Et de eorum legibus loquitur Aug. i. de ci. c. xvi. Eadem enī institutandarum legum fuit causa que regum: ait Tul. i. de offi. c. xij. Unde et principes antiqui subiciebant se legibus a se statutis: ut ad eas implendas alios provocarent. sicut narrat Gal. li. vi. de seleuco: qui sibi erant oculum et filio alium: quia filius puniri debuit pactione ambonis. Debuit enim supplicij modum legi reddidit: et equitas mirabili temperamento: simul miscerit: et patre et iusti legislatores paritatis est. Similiter narrat de alio quod legem se statutas transgressus fuerat: se gladio fratriserberant: ne fraude iustitie fieret.

Unde

per. 104. de hunc
par. 1. de hunc
per. 104. de hunc

Unde et Alex cum inter se et milites aliquos: esset disceptatio: et causa sua esset dānata in castrensi iudicio illud iudicium acceptū habuit iudicibus gratias agens quorum in eo fidem pbanerat: ex iustitias oī potentatū et sibi pūlerat: put dicit Polieratus li. v. c. xi. Mira ergo tāi principis equitas: qua voluit se subicere iudicio cū iudicis suis. Similiter de Job of libri sui. xxi. Si contempsi subire iudiciū cum seruo meo: et ancilla mea: cū disceptarent aduersum me. Item princeps debet esse iustus: pauperes exaudiendo: eorū cāo examinandos: iniurias propellendo: et ad satisfaciendū eis iniuriāto ppediēdo. hoc enī debet eis facere exēplo egregij imperatoris Traiani q auduit viduaz ad se clamātes et iustitiam petentē de his qui innocentem ei⁹ filiū occiderāt. Tu inquit auguste impas: et ego tam atrocem iniuriam patior. Qui l3 equū ascēdisset: ad bellū pfecturus: mīdit ei. Ego tibi satisficiam cū rediero. Quid inquit illa: si non redieris? Successor inquit me⁹ satisfacet tibi. Et ita. Quid tibi pderit: si alius bñfecerit. Tu mō debitor es: fm opa mercedē recepturus. Graus vltis ē nolle redere quod debes. Successor tu⁹ iniuriam patientibus p se tenetur. Te vō non liberabit iniuria aliena. Bene ageur cū succes-

fore tuo: si libaueris seipsū. Quibus verbis motus imperator: de equo descendit: et causam pfectaliter examinans: cōdignā satisfactione viduam consolat⁹ est. Licet aut alibi scripta sit hec narratio: hic tamen interseritur: exēplo beati Grego: q aliquando in diuersis tractatibus narrat idēz. Item princeps debet esse iustus nulli quod suum est auferēdo: vel auferri permittendo: surta pphibendo: transgressores legum puniendo: ad pacem reipublice intendendo. Regis enī officin⁹ est furta cohibere. xxxiij. q. v. Rex debet. Et ibi officium regis est: malos opprimere: bonos sublimare. Unde Augu. iij. de c. iij. Remota inqt iustitia quid sunt regna nisi latrocinia: vt dictū est. Latrocinia quid sit nisi parua regna. Banus enī ipsa hominū est: cum imperio pncipis regitur: pacto societatis astringitur: placitū lege preda videtur. Et hoc malū in tantum perditoy hominum accessib⁹ accrescit: vt et loca teneat: sedes cōstituat: ciuitates occupet: populos subingat: euidentius nomen regis assumat: vt ait ibidem. Et Idēz Tullius. ij. de offi. c. xij. vbi concludit. vbi. Cum tanta pietas sit: vt latronum etiam opes firmet et auget: quātū cā inier se geo et iustitia in custodienda re publica fore putas? Sequit. Ma

Cōmuniloquii.

est pmeret. In omni multitudo ab his q maiores opes hēbant ad aliquē pfugiebāt virtute pstatē. Qui cū pphibere in iuriā: tenuioris. i. paupioris egate pstatuā: sūmos cum infimis pari iure pertinebat id est fgebat: vt ait ibi. Ne cessaria est igitur principibus iustitia: de qua est supra dictū. An Deut. xvij. dicitur regi: ne declinet in dexteram vel sinistrā. Sic enim debet esse clemens: ne omittat iustitię disciplinam: et ecōuerso. Sicut Job. xxx. dicit. Cū sederē q̄i rex cūstare me exercitū erā tū meretū p̄solator: i primo equas iustitię. In fopietas notat clemētie: f3 Greg. mora. xx. pnceps enim non d3 dominari: sed ratio. Et ille est vt princeps qui est custos iustitię: ait phus. et ibi. v. scilicet mōis dictis. S p̄ortet enim: regem prodesse nō obesse: ait Sen. ij. de naturalibus. q. vnde et principes gentiles: ne iustitia periret: statuerūt aliquos habentes potestatem resistendū eis: ait Gales. libro. iij. c. i. de quodam q̄i talem instituit: cū cum vxor: diceret id eum egisse: vt filio minore relinq̄ret patē r̄ndit. Relinquā minorem: sed dicitur niores: ea eis certa est potentia q̄ vrb̄ suis modum imponit. Capim. vij. Qd pnceps illu minatus sit scientia.

Et quoniam princeps non
valet predica implere:

nisi sit illuminatus sapientiali scientia: ideo debet esse sapientia peritiss maxime diuina: vt scilicet inerrabiliter statuat leges legi diuine pformes. Unde Deut. xvij. vbi. s. de rege postq̄ sedit in solio regni describi sibi Deutro. legis huius in volumine: accipies exemplar a sacerdotibus leuitice tribus. Deutro. i. secundam leges vel iteratam. Describit inq̄ et in volumine euangelice legis et volumine cordis: fm instructiones sacerdotum leuitice tribus. i. ecclesie p̄latorum legitime intratū et p̄sidentū: et nō assumētū sibi honorem: sed a deo vocatorum sine libidine ambitiōis et cupiditatis: et sine affectiōe carnis et sanguinis: q: sicut tactum est: inanis censura legū: si non diuine legis imitationem gerant: et inutilis est constitutio principis: si non est ecclesiastice discipline conformis. Ideo impator dixit de legibus suis. Ne dedignent sacros canones imitari. Unde et antiqui principes etiam gentiles fuerūt studiosi et instructi in humanis scientijs et diuinis: vt patet i p̄tholomeo: qui licet esset gentilis: vocauit septuaginta interpretes: vt haberet noticiā diuine legis: et cōicaret eam sapientibus regni sui. De quibus ecclesiastice historie libro. v. et Augustin. i. s. doc christiana. c. iij. et xvij. de ciuit. c. xij. Et sicut patet de Alexandro

N

O

P

q̄ fuit instruct^{us} ab Aristotele put
ait. Et. gelius libro. att. noctium.
vi. q̄ inter insignia Philippi ma
cedonis scilicet patris Alexandri
hoc fuit: q̄ ad literatorum stu
dium: vnicum filium quem spe
rabat regni et felicitatis futurus
herede transmutare curauit. vñ
et nato Alexandro: epistola Ari
stoteli misit tale. Philippus Ari
stoteli salutem dicit. Filius mihi
genitus scito: quo equidem dis
habeo gratias: nō tam. p̄inde q̄
natus est: q̄ p̄ eo q̄ cum nasci
contigit tempore vite me. Spe
ro enim fore: vt educatus erudi
tusq̄ a te dignus existat et nobis
et rerum gerendarū susceptioe. s.
regni: et ad illud pertinentiū. Et
de hoc Alexander neq̄ li. de na
tura res ait: q̄ Aristotelis disci
puli fuisse Macedonē certum
est: cuius eā logicam elaborauit
Tam sedulus autem naturarū
indagator extitit Macedo: vt i
vase vitreo in mare misso: natu
ras et consuetudines piscium de
prehenderit. Sallū enim secum
habuit: vt super oīcululo: per gal
linaceum certificaretur. Et in va
se ipso didicit: quomodo insidie
clandestine preparande sint p̄tra
hostes in remilitari: dum scilicet
exercitum piscium et alios insur
gere insperit. Et De huius etiaz
studio ait Scī. epistola. xciii. vi.
q̄ geometriam discere studuit:
sciturnū q̄ pusilla erat terra: ex

qua minimum quid occuparet.
Et ideo a seipso reputatus est in
felix ob hoc: q̄ intelligebat. s̄m
se gerere cognomen magnus. s.
Alexandrum. Quis enī magn^{us}
in paruo? Et de eo ait Plinius.
Alexander magnus insatius cu
pidine: animalium naturas no
scendi. Aristoteli sūmo in omni
doctrina viro misit aliquot milia
hominū qui erant in toti^{us} Ellie
gretieq̄ tractu: quos venat^{us} au
cupia: pullat^{us} q̄ alebat: quibusq̄
varia armenta: aluearia: piscine
vivarū in cura erant: ne qd vitz
genitum ignoraret ab eo. Quos
percunctando: quinquaginta ser
me volumina illa p̄dara de ani
malibus concludit. Et Consimi
liter legitur de alijs principibus:
qui vel fuerunt studiosi de se: vel
habuerunt sapientes ad instruen
dum eos: Sicut Nero Senecā
habuit: qui eum instruit de cle
mentia eleganter in duobus li
bris. Et Traianus habuit Plu
tarchum: qui eum instruit nota
biliter in libro qui inscribitur de
instructione Traiani. Cuius que
dam epistola fuit talis. Plutar
cus: Traiano salutes dicit. Ado
lestiam tuam nouerant non ap
petere principatum: quem tamē
semper mereri moris elegantia
studuisti. Quos quidem tanto di
gnor indicaris: q̄to a crimine
ambitiōis videris alienus. Tūc
igitur virtuti congratulor: et form

T

V

X

ma adu in vultu
vultu in vultu in vultu
et in vultu in vultu in vultu

et in vultu in vultu in vultu

217. 4. 6. 7. 8.
S. 217. 4. 6. 7. 8.

Cōmuniloqui.

ne meesi tamē recte gesseris qđ probe meruisti. Alioquin te periculis. & me detrahentiu linguis subiectum non dubio: cum et ignauiam imperatorum ferat sermo publicus: & delicta discipuloru refundi soleant in preceptores. Sicut Sen. Peronis sui merito: detrahentium carpitur linguis. Adolescentium suorum temeritas in Quinilianus. refunditur. Et Socrates in pupillum suus fuisse clementior criminans. Tu vō: quis es? Rectissima gerēs: si a teipso non recesseris: si primo te composueris: si omnia disposeris ad virtutem. Recte tibi cedēt omnia politice constitutionis. Batoru vires tibi expressi: quibus si obtemperes: Plutarcum vinēdi habeo auctorem. Alioquin presentem epistolam innoco: quia in perniciem imperij non peragis auctore Plutarco. hec ille. Ex his patet euidenter: qđ veraciter: equiter & cōstanter instruxit principē in pđictis. ¶ De studio vō Julij Celsaris legi libro de vitiis Cesarum parte prima. Qualiter. sc. inuestigant cursum solis: horas & momenta temporum: numerādo: & quomodo bisextū inuenit: & libellos milios scripsit. Et similiter Solinus ait libro. l. c. ij. Qđ eius disciplina. omnium postea imperatorum fundata ratio est. Et libro primo ante finem ait de

Cesare qđ nullus celer⁹ scripsit: nullus velocius legit: quaternas simul epistolas dictasse perhibetur. ¶ Et de Teodosio legitur in prologo historie. tripartite. Ait te inquit Sozomenus: per diē exercitari armis: subiectoꝝ negotia discipias: iudicare finis & agere: modo seorsum: modo publice que sunt agenda considerare: noctibus vō libris incumbere. Et ait ibi. quoddam candidelabū oleum sibi fundere in lucernam: vt nullus in laboribus suis affligi cogere: & vt somno repugnet. Unde & ait ibidem. ipsum sci re naturas lapidū exemplo Salomonis. ¶ Cōsimiliter legitur d̄ Carolo magno: qđ studiosus fuit in artibus liberalibus: que miro modo depicte erāt in palatio: prout legitur in gestis suis. Fuit etiaz studiosus in libris diuinis: & specialit̄ diligebat libros beati Augustini de ciuitate dei. & Alchuinus specialit̄ docuit eū dialecticam & astrologiam: Et transferri fecit studiū d̄ Romani p̄d̄rati. Et offensus dissonantia cātus ecclesiasticū inter romanos & gallicos: iudicans: iustius esse bibere de puro fonte qđ de riuo turbato: duos clericos Romam misit: vt antiquum cantum discerent: Et primo per hos ecclesia p̄detensio: & per illas omnis ecclesia gallicana ad romani cantus auctoritatē reuocata ē. Lau

A

B

C

A

B

A danda igitur principis studiosi-
 tas: que sic studuit non solum si
 bi proficere sed omnibus. Et ta-
 les fuerunt multi alij principes.
 C Unde in literis quas misit qdaz
 rex romanorum regi francorum
 quib⁹ hortabatur: vt liberos su-
 os disciplina instrui procuraret:
 inter alia eleganter adiecit. Rex
 illiteratus: quasi asinus corona-
 tus. Ideo illud seculum aureuz
 dicebatur quando sapientes re-
 gnabant: ait Sen. epistola. xliij.
 B In illo inquit seculo: quod aureuz
 perhibetur. quando penes illos
 sapientes regnauit erat. Posse-
 do nias iudicabat. hi continebant
 manus: et infirmos a validio-
 ribus tuebantur. Suadebat ho-
 nestas: dissuadebant contraria: et
 C vtilia atq; inutilia monstrabant.
 horum prudentia ne quid deesset
 suis prouidebat. Fortitudo arce-
 bat pericula: beneficia augebant
 ornabantq; subiectos: officium
 erat imperare non regimen. Ne-
 mo qm posset aduersus eos ex-
 periebatur per quos ceperat pos-
 senecerat cuius animus ad iniu-
 riam aut causam: cum pene impe-
 rant bene pareretur: nihilq; ma-
 ius minari male parentibus pos-
 setq; vt abirent e regno. Nec il-
 le. vere ergo illud seculum aure-
 um quando sapientes principa-
 bantur. Unde Boetius primo de
 consolatione. c. iij. dicit. qd fz Pola-
 tionem respublica felix. esse intel-

pli: si eam vel studiosi sapientia
 regerent: vel eius rectores: sapi-
 tie studere contingeret. Idem ait
 Valerius lib. vij. c. ij. Et idem So-
 crates qd Apollinis oraculo sa-
 pientissimus fuit iudicatus: pro-
 ut dicit Polycratus li. iij. c. vi.
 Nullus enim est: quez oporteat
 E vel plura vel meliora scire: qm
 cipem: cuius doctrina omnibus
 debet prodese subiectis: Cu eni
 pacis tics belli debeat opa mo-
 derari: legum: reiq; bellice ipsuz
 oportet habere peritiam. ait He-
 getius: renatus. Regale eni op⁹
 est sapere: et diiudicare: ait Tuli⁹
 libro primo de diuinatione. Qd
 opus non potest exerceri sine di-
 scretione sapientie. Iudex eni sa-
 piens iudicabit populum suum.
 et rex insipiens perdet popm suuz
 Eccle. x. Unde et deus voluit sa-
 pientes esse rectores populi sui.
 F Sicut Abrahama qui fuit peri-
 tus in omni doctrina egiptioz.
 Act. vij. et Moyses. Similiter
 Dauid qui habuit sapientiam fi-
 cut angelus dei. ij. Reg. xliij. Et
 Salomon petiit a deo sapientia
 ad regendum populum dei: cui
 dedit dominus cor sapiens et in-
 telliges. iij. Reg. iij. princeps etz
 insipiens est sicut furiosus gladi-
 um habens in manu: et sicut igni-
 rus gubernator: tenens gubernacu-
 lum i tepestate. et sic leges igno-
 rans et sedens in loco iudicij et iu-
 dicio perueniens. Qd plange

Cōmuniloquii.

Sapientia Ecc. liij. Alid loco iudicii
impietatem: et loco iustitie inig/
tatem. Si tamen ptingat: p
inceps sit ignarus sapientie et diui/
narum legum: inquirat notitias di/
vine legis a sacerdotibus et p
ceptis legis diuine. et audiat ve/
ros doctores: et eorum consilio
acquiescat: exemplo Dauid: q ha/
buit secum Mathiam prophetam
et Sadoch sacerdotem.

Caplm. viij. Qd princeps sit
largus munificentia.

Et quia princeps d3 om/
nibus prodesse: vt dictū
est: et d3 omnib⁹ eē ama/
bilis: ideo debet esse in eo largita/
tis munificentia. Amici emz sūt

dona tribuētis: prouer. xix. Et ol/
mitte scilicet erogate addunt ami/
cos plurimos. Ibidem. Hoc eiz
facit principes amabiles: sicut d

I Tito ait Politerates li. iij. c. xliij.

Quid dicam scilicet de Tito: qui
patris auaritiam tanta liberalita/
te purgavit: vt amor et delitie ab
omnibus diceretur: constantissi/
me tenens in moribus: ne quem
postulandi gratia ad se accedēte
sine re vel spe quoquo modo vi/
mitteret. vnde et interrogantib⁹
domesticis: cur plura polliceres
q pferre posses: respondit: Non
oportet: quēq; a fermōe pceptis
tristem recedere. Idem recorda/
tus super cenam: q nihil ea die
cuiq; prestitisset: dolēs et gemēs
ait. Amici: idem hanc perdidit

Nullam enim vītum deterius
auaritia: presertim in principibus
republicā gubernantibus: ait
Tullius. i. de offi. c. xliij. Et sequi/
tur. Qd Apollo pbitus oraculo
edidit. Sparta nulla re alla ni/
si auaritia esse perituram. Unde
et eius etiam suspitio est vitanda
ait idem. c. xlvij. Largitas dō fa/
cit principes amabiles: famulos
et claros: ait Boet⁹. ij. de solā.

C. v. Claros largitas fac. et debz
esse multiplex in principib⁹ scilz.

Et in donorū mīifica largitate
Et in sui affabili condescensio/
ne et quasi sui exhibitione.

Et in superuentiam liberali/
suscēptione: et

Et in necessariorum prompta
administratione.

Princeps enim debet dona
tribuere fm decentiam et emē/
tiam sui status: sine magna pre/
ciositate et multa numerositate
indilata pōptione: et hilaritocū/
diate. habita tamen recta consi/
deratione ad suam possibilitates
et ad eorum quibus dat qualita/
tem: put docet Seneca. ij. de be/
neficio. c. xij. di. Respiciende sūt

M cuiusq; vires facultatesq;: ne aut
plus prestem⁹ q possumus: aut
minus. Estimanda est enim per/
sona cui datur. vtriusq; personaz
confer. et inter ipsas examina qd
donabis. Abi pōit exēplū d Ale/
xandro: qui dedit vrbem cuidā.
Cui cum ille diceret: non conue-

*Et si libenter
et non pūit pūit
q pūit pūit*

nire sue hoc fortunens quoero in
quit quid te accipe deceat: s; qd
me dare: Animosa vox & regia
videtur: sed stultissima: ait Sen.
ibi. Nihil enim per se decet quē
q;: sed refert quid: cui: q̄re: vbi:
zc. sine quibus facti ratio nō cō/
stabit. e contrario ponit exem-
plum de Antigono: a quo Lin-
nicus petiit talentum. Cui ille re-
spondit: plus esse q̄ Linnic^o pe-
tere debet. Et ille repulsus peti-
it denarium. Cui rex respondit:
minus esse q̄ regem dare dece-
ret. Turpissima h̄ caullatio. In-
uenit enim quomodo neutrum
dare: cum posset denarium tan-
q̄ Linnico dare: & talentū tāq̄
rex. Nam persone contemptibi-
liparum potest dari. tamē decet
personam nobilem magna dare
Sed hec largitas debz esse equi-
tate iusta scilicet dando de pprio
non de alieno: q̄tate modera-
ta. vt det scilicet q̄tum decet vti-
litate proficua: vt det ad vtilitatē
dantis. intentione ordinata: vt. s.
non ad pompam & iactantiam:
s; ad profectū suscipientiz: pro-
ut dicit de his Tullius. ij. de offi.
c. xix. Multū inquit patrimonium
effundunt: inconsulte largiendo
Quid autem stultius q̄ quod sa-
cis libenter: curare ne id diutius
facere possis. Ad quam etiā lar-
gitionē sequuntur rapine zc. Et
sequitur. Duo sunt largorum ge-
nera: quorum alteri prodigi scilz

qui in epulis & inuitationibus: &
gladiatorū muneribus: ludorum
venationūq; appatu: pecunias
pfundūt & in eas res: quarū me-
moriam aut nullam aut breuem
sunt relinqui. Alii sunt liberales:
qui facultatibus suis aut captos
a predonib⁹ redimūt: aut eo alie-
num suscipiunt: amicorū causa
aut in filiarum collocaione ad-
iuuant: aut opitulantur in re acq-
renda vel augenda. Idem Ami-
bro. primo de offi. vbi ait. Non ē
largitas: si qd alteri largis: alte-
ri extorques: illi dare: isti nocet:
qd fit iactantie cā magis q̄ misē-
cordie. Et ibi dñ de hoc. Et seqt
perfecta est: vbi silentium op̄te-
git: & necessitatib⁹ singulorū oculi
te subuenit: quam laudat os pau-
peris non labia sua. Nesciat inq̄
xps sinistra tua quid faciat dexte-
ra tua. Math. vi. Et de hoc Tu-
lius. i. de offi. c. xviij. ea inquit li-
beralitate vtamur q̄ amicis p̄sit.
nemini noceat: nihil enim libera-
le quod non iustum. Et Sene. i.
de clementia. c. xij. dicit. qd nō ē
liberalis qui de alieno est libera-
lis: sed ille qui quod alteri donat
sibi detrahit. Et hec munificen-
tia prouocat amorem. nedū suo-
rum sed etiam extraneorum. vñ
de Valerino libro. v. c. i. narrat d
legatis Carthaginensibus veni-
entib⁹ ad vrbeim ad redimendū
captiuos. quibus nulla recepta
pecunia etiā exercitus captiuo-

Cōmuniloquii.

rum redditis est. Quos obstu-
puisse arbitror: et secus dixisse. **S**
munificentiam gentis romane:
eorum benignitatem equandam
et etiam nostram legationem su-
pra vota felicem. Beneficius quod
nunquam dedissemus accepimus.
Unde et in admirationem: pro-
nigationem: et dilectiones dantiū
eos beneficii munificētia prouo-
cauit. Et hanc largitiones auget:
quando dona dantur prompte et
libenter: prout ait Seneca. primo
de beneficii. c. vi. d. quod quidā beneficius
ab homine duro et aspero datus:
panem lapidosum vocauit: quē
esuriēt accipere necessarii est: sed
tū acerbiū. Unde quidā beneficiator
egregi. Denigrat meritū: dantiū
mora: Nā data rapti. Munera
plus laudis: plusque fauoris hñt.

Capitulam nonus. Quod prin-
ceps sit affabilis hilaris leticia.

Tem princeps debet esse
munificus in affabili sui
ipsius descendente. Nā
ut ait Seneca primo de benefi-
c. xvij. Beneficium siue liberali-
tas sit dupliciter: aut opus: aut pe-
cunia. Altera ex archa: altera ex
vultu depromitur. Unde et in lau-
dem Traiani dicitur: quod arguen-
tibus eius amicis: quod in omnes ni-
mum: et ultra quam imperatorem
deceat cōsilio esse respondisse: ta-
lem velle imperatorem esse pri-
uatis: qualem imperatorem sibi

quique persuasus optaret. Latere
tamen princeps debet ne nimis
condescendat et vilesat auctori-
tas: prout dicit Valerius libro. ij.
c. i. narrās: quod Bedie reges nul-
li mortalium osculum ferebant.
Quicquid enim in excello fasti-
gio positum est: humilis et certa
consuetudine quo sit venerabili-
us vacuū esse consuevit. Ex hac
benigna consuetudine: et conde-
scensione Iulius Cæsar amores
militum suorum meruit. quia il-
lis condescendebat. Non enim
eos militis pro conditione: sed
blandiori nomine cōmitiones
appellabat. Duro quod modo eos
diligebat: et carus habebatur ab
illis. Et aliquādo militi suo subi-
ta valitudine grauato in diuer-
sorio locum suum dimisit: et ipse
humili loco ac sub clivo accubui-
t: prout narrat libro de vita Ce-
sarū beniuolentia eius principia
descendit: suis: militū eos prouo-
cat in eius amores. Nā et d. Alex.
narrat Valerius. li. v. c. i. quod cum vide-
ret militē quendā senio confectū
frigore nimio stupefactum: cum
ipse esset in sede sublimi propin-
qua igni: surrexit: et suis manibus
illū in sede sua imposuit dicens:
Illud salutare futurū: et quod apud
perlas capitale extitisset: solum
regiū occupasse. Quid igit mi-
rum: si sub eo duce militare tot
annis dicebant iocundū: cui gre-
garij nullius incolitas propulo sa-

X

Y

B

Z

A

X Niglo carior erat. hec ille. Confi-
mulier narrat Gen. v. de benefi-
cis. c. xvij. de Cefare: qd cū vete-
ranus quidam miles diceret ei:
qui apud vicinos ex causa pme-
bat. Meministi o imperator in
hifpaniam: cū sub quadā arbore
feruentissimo sole vellea residere
quēdā ex comilitonibus penulā
subtraulisse? Memini inquit: et
qd fici confectus ire volebā ad iſo-
tem: sed nō poteram repere ma-
nibus nisi comiliton fortis ac fire-
nūus aquam mihi in galea attu-
lisset: posset inquit impator agno-
scere militem illum: qui galeam?
Eū impator: se nō posse galeā
agnoscere sed hominez: et adiecit
Tu quidem ille non es. Berito
ait miles: me non agnoscis. Nā
tunc integer eram: postea in acie
oculus effusus est: de capite ossa
ejecta. Quod audiens Cefar ve-
nit exhiberi negociuz: et agellos
in quibus causa rixe ac litū fue-
rat militi donavit. De Augusto
Cefar narrat. Poli. li. iij. c. xvij.
Aliter. qd cū veteranus pericula-
ret in causa: rogavit Cefarē in pu-
blico: vt adesset. Qui aduocatus
prestantissimum dedit ei. Cui ve-
teranus. Non ego Cefar percli-
tate te i bello Asiatico vicarti q
fui: s; p te ipse pugnauit. Detexit
qd ipsas cicatrices. Erubuit Ce-
sar: venitq in aduocationē: vt q
verebat non tū supb sed etiā in-
gratus videri. Tali benefica be-

ntuolentia: et condescensione be-
ntuola: meruit non solum amo-
rem militum: sed etiā aduersa-
rionū. De ipso quoq; Iulio Cesa-
re ait Solinus li. i. qd benignitate
adeo pcedius fuit: vt quos ar-
mis subegerat: clementia magis
vicerit. Unde et imperator eter-
nus rex regum: et dominus do-
minantium. vt ostenderet amores
suum ad nos: et nos ad amorem
suum aliceret: non solum sua no-
bia dedit: sed etiā seipsum: et sū-
ma et admiranda munificetia
se nobis cōcavit. ro. v. Cōmen-
dat charitatē suā in nobis. ec. Et
Eph. v. Christ⁹ dilexit nos et tra-
didit semetipsū pro nobis. Joh.
xv. Maiorem charitatē. cc.
Capitulum decimū. Qd p-
ceps sit liberalis in hospitium su-
sceptione grata.

Imiliter pnceps debet
esse in susceptione hospi-
tū aduentitū dapsilis
et largus. Si. n. hospitalitas ē in
oibus cōmendanda: et eius con-
trarium detestandū. put. vi. Apo-
sto. Petrus. i. pe. iij. Hospita-
les inuicē sine murmuracione et
Heb. xij. Hospitalitatē nolite ob-
liscit. per hāc enī placuerūt qui
dā angelis hospitio receperūt. Abra-
ham. i. et Loth. gen. xvij. et xix.
Multo magis est laudanda in
pncipibus: et contrarium vitu-
peranduz. Per eam eis fauor et
amor populorū impetrat: qd ipse

Cefar in aduocatus
a veterano pphibitus

Cōmuniloquii.

didit in panibus benedicēt labia
multorum. Ecc. xxxj. Ande ⁊ sal
uatorē nostrum voluerūt facere
regem. postq̃ eos satiauit pani-
bus. Jo. vj. sup qđ Criso. omel.
lxxi. dicit: qđ multa fuerat opera
tus mirabiliora: sed nunq̃ con-
fessi sunt cū regē nisi quando im-
pleti sunt panibus. Magna enī
tyrānidia est superabundātia ca-
strimargie. alt ibi. Et contrario
narrat Luk⁹. ij. de offi. c. xvij. qđ
Paſito hominī dūssimo pre-
termisso editatā. consulat⁹ res
pulsā attulit. Huius hospitalitatis
exemplū habemus in Job. xxi.
c. libri sui. Si comedit bucellas
meā solus: ⁊ non comedit pupil-
lus ex ea. ⁊ p^o. Foris non mansit
pegrin⁹: hostiū meūz paruit via-
tori. Hospitalitas enī honestissi-
ma ⁊ famosissima est principib⁹
vnde narrat Valer⁹ de quodam
magnate. li. viij. c. vltimo. f. Ar-
gentino gallie possessore: Erat in
quit opib⁹ excellēs: sed animo
locupletior: semperq̃ in erogā-
dā potius q̃ congregandā pecu-
niā occupatus: adeo vt dom⁹ ei⁹
quasi quedam munificentie offi-
cina diceret. Illic enim publicis
apta munimenta v sibus extrue-
bant: illic grata populorū oculis
spectacula edebant: illic epularū
magnifici apparat⁹: libetq̃ ani-
mo annone subsidia oriebantur
Et cum hec vniuersis inopia la-
borantibus priuatim alimēta: do-

tes ēginibus paupertate pressis
detrimentorum cursu qualitatē
subsidia erogabat: Hospites q̃
q̃ tū vrbaniā penatib⁹: tū etias
rusticiis tectis benignissime exce-
pti: varijs ornatu muneribus vi-
muntēbāt. Quodā quoq̃ tempo-
re quingentos simul Selegētū
equites cum tempestate in posses-
siones suas compulso aluit ⁊ ve-
struit. Quid multa. Non morta-
lem aliquē: sed propitie fortune
benignū diceres sinuz. Ergo qđ
gallias possidebat oīum q̃si om-
ne patrimoniu erat. pro cuius sa-
lute ⁊ incrementis argentina
ciuitas q̃ ⁊ vicine regiones vo-
tis excubabant. Et cōtraria par-
te: sunt loca archas habentia in-
erorabilibus claustris obserata.
Nōne prestantiorē estimes illaz
impeniaz q̃ hanc custodiā. hec
ille. Et quibus pater: qđ hui⁹ ho-
spitalitas in susceptione hospitū
fuit cōmissima ⁊ propissima: i co-
latione necessarioruz affluentissi-
ma: in subministratōe vrbani-
sima: in duratōe: beneficentissi-
ma: hoc enī esse debet in hospi-
tālitate pceptum Et hec erant
in palatio Salomonis. iij. Re. i.
Aideno regina Sabba domum
quā edificauerat Salomon: ⁊ ci-
bos mense ei⁹: ⁊ ordines mistra-
tium: non habebat vltra spirituz.
Similiter hec erant in consilio
Bisleri. Bester. i. vini quoq̃: vt
magnificentia regia dignuz erat

abſcondans ꝛ precipiti ponebatur
nec erat qui nolentes coſeſt ad
bibendū. Nec debet eſſe vel ap-
parere in palatijs principiꝝ ꝛ cō-
uiuijs hiſtrionici geſtusꝝ vel me-
retricum cantusꝝ nec ludꝝ ineptiꝝ
nec clamoroſi riſusꝝ nec conſuſi
apparatusꝝ ſed ciuiles ꝛ honeſti
geſtusꝝ. Unde ꝛ in cōuiuiſio quod
exhibuit Dido Eneꝛ ꝛ miſitibꝝ
ciuiꝝ licet eſſent multa ſuperflua
Et ſcribit Virgilius li. ij. Non tñ
leguntur fuiſſe inhoneſti cantusꝝ
nec hiſtrionici geſtusꝝ. Unde of
Cithara tunicus hiopas. Perſo-
nat aurata docuit que maximus
Attilas. Unde huiꝝ genusꝝ ꝛ pe-
cudesꝝ vnde hymber ꝛ ignis ꝛc.
Licet eni eſſet a femina preparatꝝ
ꝛ nimis delicatumꝝ ꝛ ad volupta-
tem tendensꝝ non tñ ibi pſonuit
cithara vel ſtulea laſciuaꝝ ſed que
naturalia erāt ꝛ puiuiſio ciuili de-
centia. In puiuiſio ſo Eneꝛ apꝝ
Euadriꝝ officio humanitatis exhi-
bitꝝ. alia legunt. Ubi of. Dapes
ſuber ꝛ ſublata reponi Pocula.
gramineo viros locat ipſe ſedili.
Precipitiꝝqꝝ thoriꝝ ꝛ villoſi pelle
leonis. Tunc leui iuuenes certati
areꝝ ſacerdos. Elſcera coſta ſe-
rant taurorūꝝ oneratꝝqꝝ canſtris
Eſcitur Eneasꝝ ſimul ꝛ troiana
iuuentusꝝ. Perpeti tergo bonis
ꝛ luſtralibus eſcis ꝛc. In puiuiſio
femine cincta erāt aureaꝝ In cō-
uiuiſio ſo Eneꝛ ſedile gramineꝝ
ꝛ ſpoliatꝝ leonis pellis villoſa. Ubi

Nulla quies ab epulis ꝛ delitijsꝝ
In iſto ſo cōuiuiſio neceſſaria ap-
poſita. Ubi cithara. hic ſacerdos
ad arāꝝ ibi iocoſaꝝ hic ſeria tracta-
bat. Et ſūme canendū principibꝝ
ne laſciante delitiarꝝ ꝛ torpores
ſomnitorūꝝ ipſi ꝛ ſuos eneruent.
Lapana eni luxuria. iuicū armis
banibalēꝝ illecebris ſuis cōplexa
romāo miſitꝝ vicēdū tradidit ſic
dictum eſt ſupra. c. iij. hulus diſſi-
ctiois.

C. Caplin ꝛndectm. Qd pñ-
ceps ſit longanimitas patia.

Alterius princeps debet
eſſe longanimitas patia
ꝛ imperturbatusꝝ ꝛ ga vt
ait Greg. mor. xx. pñti amica eſt
impatia. Quā bz pñceps re-
ſrenare ex conſideratōe natura-
lis parſitatis ſue cū illis quibꝝ ꝛ
eſt. Qd notat in predicta anctor-
tate Deut. xvij. q. i. de nūero fra-
trū debet eligi rex. In quo notat
parſitas naturalis eius ꝛ illorꝝ
ſuper quos regnat. Qd conſide-
rans Job. xxxi. dicebat. Si con-
templi ſubire iudiciū cum ſeruo
meoꝝ ꝛ ſequi. Nonne vitro fecit
me qui ꝛ illumꝝ Et de hac pau-
tia ſiue intolerancia iniuriarūꝝ
ſiue in ſuſtinentia impromerorūꝝ
ſiue in remiſſione eorūꝝ vt beſi
eſt in breuiſloquio d ꝛ mibꝝ. Sū-
me eni iracundia cauenda eſt ꝛ pñ-
cipibus propter eius perniciōſita-
tem ꝛ turpitudinē. ait Sen. i. de
clementia aloquēs pñcipē. Lo

M

N

K

H

L

I

Cōmuniloquii.

O qui inquit non potes. nisi vt vocē
tuam que vbiq; sunt gentes exci
piat. Itaq; nō potes: nisi vt om
nia premanur. Cum igitur pñ
ceps latere non possit: et omniū
oculi in eū respiciant. putat ibi
dem: prouide debet p̄cauere ira
cundiam: que deformat hominē
exteriorē: et confundit interiorē
ait Sen. li. de ira di. q. nihil eque
profuit iratis q̄ inuiri deformita
tē rei. i. ire. Nam in ea facies tur
batione: ora pulcherrima sedant: tor
uos vultus ex tranquillitate red
dit. inquit decor ois iratos. Se
quit. Quale putas aium: cui⁹ eē
imago tam sēda est: Quanto illi
intra pect⁹ est acrior spūs terribi
lior vultus: intensior imper⁹ ru
pturus se nisi eruperit: Quales
sunt hostium vlt̄erariū cede ma
dentium: vel ad cedem euntium
aspectus. Qualia poete inferna
lia monstra finere: succinta ser
pentibus: et igne et flata etc. Tales
nobis iras figurem⁹. Ideo vt ait
Sirtus. Iratia p̄fuit aspicere spe
culum: vt imago repercussa oñ
dat homini suam deformitatem.

R Cum igitur p̄nceps: gestum de
beat habere honestum ob oīus
aspectum in ipsum: et habere ani
mum sp̄turbatū ad iudicandū
in tranquillitate: et operandū in
equitate: studiose debet irā canē
re. Ira enim impedit aium: ne
possit cernere verum. Et ira vlti

mitatam dei non operatur. Ita
cobi. i. Debet enim p̄us vincere
irā que est hostis interior. regnū
anīme confundens: demū vin
cere hostes: regum exterius inui
dentes: sicut fuit de Fabio vlt̄ Sa
bino. In cuius laudes ait Sen.
i. de ira. q. putas victi iram q̄ ha
nibalem. Cōsimiliter de alijs pñ
cipibus legit: q. cum essent potē
tissimi tamē fuerūt patientissimi:
qualis fuit Iulius Cēsar: put le
gitur li. de vita Cēsarum: et in sus
tinentia contumeliarum: remis
sione iniuriarū: et moderatione
penarum: vbi dī: q. cū ei impio
peria dicerentur non iudicauit.
Sicut fuit illud. Gallias Cēsar
subegit. Nicomedes Cēsares et
Nicomedes non triumphat q
subegit Cēsares. Imponēbatur
enim ei q. Nicomedes rex Bi
tiniē fuit abusus eo in iuventute
nephādo. i. flagitio. Et cū multa
conuicta de hoc audiret: semper
dissimulabat. Similiter cum la
to clauo vsq; ad manus fimbria
to vti esset consuetus: et laxi⁹ cin
geret. ait Scilla admonēo opti
mates: vt puerū male cinctū ca
uerent. In eodē li. legit: in acie p
clamasse: vt ciuib⁹ parceret qñ
pugnauit contra pompeii: et ciui
bus suozū concessit seruare vñū
quē velle p̄s aduersē: qñ. i. cēnt
capti. Nec legunt vlli perisse ab
eo nisi in p̄lio excepit Ziffricano
et Latio. Et nec hos etiā: de vo

S

X

T

V

S
 X
 T
 V
 tantate eius peremptos putant:
 vt of sibi. Similiter cum esset cu-
 pidissimus margaritarū: et dice-
 ret Cecilio: vt aliquid faceret. rñ-
 dit. Pulus faciaberis margaritā
 Similiter: cū quidā diceret: vel-
 lem: me ad cenā iustasset: pfecto
 nihil reliquiarū fuisset: nunc me
 reliquie vestre exercent. Impos-
 nebat enī ei: qd eet auar⁹. Eccepi-
 dus: Sistr de Cesare Augusto
 legit prout dicit. Polli. li. iij. c. xv.
 iij. qd mire patientie fuerit. Cum
 eim aduersus pūatū quendam
 escandesceret: loquere inquit Au-
 gustus qd placeret: qd diligentiam
 auribus: et lingue taciturnitates
 indixit: quietem aio. Et in oibus
 his potentiam meā acula: qd nil
 aliud argui pōt in patientia mea
 Unde obseruati est: qd quotiens
 Ingredieret urbem: ne de quoq;
 supplicia sumeret. Et ibidem of
 qd cum qdam sibi diceret: o tyrā-
 ne respondit. Si essem nō dice-
 res. Item Curtius eques Roma-
 nus: cum macrū turduz sumpsis-
 set in conuiuio Cesario: interro-
 gavit an miteret liceret: respōdit:
 Quid mi liceat? Ille statim per se
 nestrā misit Similiter miles per-
 itus aucupit: noctuam que Cesa-
 rem inqetabat: spe ingentis pre-
 mii captam duxit ad cesarē. hoc
 laudato: iubet imperator: mille
 nummos dari. At ille auisus est
 dicere. Malo vt vsuati auēz of
 misit. Abijitq; contumax miles:

non sine admiratione multorum:
 Cesare nō offenso. Item August⁹ in
 pollionez scripserat pphenos.
 Cātica. s. nuptialia. Et ego iquit
 Pollio iaceo. Non. n. ē leue in
 eū scribere qd p. scriberet. Sicut
 aut non facile concipiebat iram:
 ita nec facile admittebat ad ami-
 citiā: et quem semel admiserat cō-
 stantissime retinebat. Et eidez in-
 tra varia dedecora a quodā pro-
 broso obiectum est: qd adoptioez
 auunculi: supro meruerit: quia
 cum Iulius cesar amasse artius
 dictus est: non sine rubore pstra-
 te amicitie. Ali⁹ quoq; irat⁹ obie-
 cit qd solitus esset crura ardentis fa-
 ce suburare quo mollior surge-
 pilus. Item eo tyrānizante inge-
 plebeius. Et dea ne: vt Cinedus
 orbem digno temperat. Et cum
 magnus ob corporis breuitatem
 cōuiciatū cuiusdaz impetu dice-
 retur: sibi calciamenti gradus-
 culis esse vīdū. rñdit. De Li-
 berio quoq; legitur: qd lz in mul-
 tis fuerit vtiliosus: aduersus tamē
 conuicia patiens fuit. of. qd in ciui-
 tate linguas esse liberas: et men-
 tes holum oportebat. Et Similr
 Domitianus patiens fuit vboz.
 Qui fertur dixisse orator: Lucan⁹
 Non esse mirum si enecaz habe-
 ret barbā: cui os ferreum: cor
 plumbeum esset: eo qd dura dum
 taxat loquebat: que ex iniquitatē
 adipe magis qd corde cōceperat
 procedebant. Et De patētia quo

Cōmuniloquii.

q̃ mirabili Augusti Cæsaris dic
 Sen. l.ij de ira. Qd̃ cum Tima-
 gines historiarum scriptorū que-
 dam in ip̃m Cæsare: quedam in
 uxorem: quedā in totā domū di-
 xerat. nec dicta perdidit: sed cir-
 cūferebat: ut in ore eorū est. the-
 meraria vrbānitas. Et ideo illuz
 sepe monuit Cæsar: vt lingua mo-
 deratius vteret. Id̃ seneratū ē o-
 illi. domū suam interdixit. Con-
 suenerat tñ ille alium in contu-
 bernio polliōis: q̃ libris: acta Ce-
 sari: continentes. Id̃ Thymar-
 gis combussit: et tñ Cæsar nec
 motus est: q̃ laudib⁹ suis gestis:
 q̃ manus intulerat. Nunq̃ euz
 hospite inimici sui quest⁹ ē. An
 arguit ibi Señ bene: Dicat sibi
 quisq̃: quotiens ira lacessit. Nū
 quid in domo mea plus possum
 q̃ toto orbe terrarū diuus Augu-
 stus potuit. Ille tñ contentus est
 a cōiuiatore suo secedere. Quis
 sum ego: cui⁹ aures ledi nephas
 sit. Nulli ignouerūt hostibus:
 ego non ignoscā pigris: negli-
 gentibus: garulis. Abi subdit: q̃
 debent mouere hoīem ad igno-
 scendum. Puerū inquit etas ex-
 cuset: feminā sexus. extraneus
 libertas: domesticū familiaritas
 Sequit. Amicus est. s. qui offen-
 dit: fecit quod noluit: inimic⁹: q̃
 debuit: prudentiori cedam⁹: stul-
 tiori remittamus. Pro quocun-
 q̃ illud nobis rependam⁹: sapiē-
 tissimos etiā viros q̃nq̃ delin-

quere. Meminiem esse tam circū-
 spectū: cuius non diligentia sibi:
 ipsi aliq̃ decidat: neminem taz
 maturum: cuius non grauitates
 in aliquod sedius sc̃m casus im-
 pingat: neminē tam timidū offē-
 sarum: qui non in illas vuz vitat
 incidat. Nobiles enim viri des-
 piciunt opprobria et cōumelias:
 aut ibidem: ponens exemplū bo-
 num. Proptium est inquit ma-
 gnitudinis vere: nec quidē senti-
 re se percussam. Siniurij. Sicut
 enīz imanis fera et magna: ad la-
 trātem canū lenta respicit. Et si-
 cut hircus ingēi scopulo fluct⁹
 resulat. Qui enī n̄ irascit. itō euz
 sus iniuria p̃sistit. Qui ēo irascit
 mor⁹ ē. Vir enī nobilis audies i-
 propria: ṽz cogitare eoz stulticiā
 itēperantiā: vel ignorantiā: An aut
 ibi. Quare fers egri rabiem: fre-
 netici verba: puerorū proteruiā:
 Mempe quia vidēt nescire quod
 faciunt sic et de alijs. Sunt enim
 imprudentes: et in oibus par im-
 prudentia: par p̃uociniū. Ibidē
 narrat Señ. de mira paucitā An-
 tigonis regis. Cum enim quosdā
 ex militibus audisset omnia ma-
 la imprecantes regi. qui eos in il-
 lud iter: et inextricabile lūm de-
 duxisset: accessit ad eos qui ma-
 xime laborabant. Et cum ignorā-
 tes a quo adiuaarent: eos expli-
 cūisset: nunc inquit maledixistis
 Antigono: cuius vīto in has mi-
 serias incidistis: modo autē bene

Antigoni pueri

optate ei: qui vos ex hac voragie
eduxit. Nec aplius dixit est. Idē
etiam antigonus cū obsedisset ca
strum: et multa inproperia sibi e
castro viderent fiducia loci. con
temnentes hostē: respōdit. Sau
deo et boni aliquid spero: si in ca
stris meis silentiū habeo. Quos
cum fame domuisset: captis sic
vultus est: vt eos qui nullius viles
erant in cohortes ascribebat: cete
ros p̄toroni subiecit. Idēq; se ne
gauit facturum fuisse. nisi expedi
ret his: dñm habere: qui tā ma
lam hñt linguam. Vbi etiam of.
q; Scipio africanus cuidam ar
guenti euz: q; parū pugnaret: rñ
dñt imperatorem me peperit ma
ter mea nō bellatorē. Erat tamē
fortissimū strenuūq; bella
tor et victor. Vbi dē legist d Teo
dosio imperatore: et recitat in co
dice: q; ait. Si quis noīa nostra
crediderit laceſſenda: eū pene no
lumus. Vbi dñt: qm si ex leuitate
procedit contemnendū est. si ab
infantia: miserationē dignū: si ab
infantia: remittendum. Vbi dñt le
gitur de vespasiano: q; dicenti si
bi opprobria rñdit. Vbi dñt: qm
hominibus risum debemus: no
bis autē correctionē: penaz crimi
nalis. ¶ De patientia phozū of
in polierato: q; Aristippus: cui
dam maledicenti sibi respondit.
Et tu lingue tue: sic ego aurium
meauri dñs sum. Vbi etiam of:
q; Xenophon de se male dicenti

rñdit. Tu vidicisti mala dicere:
et ego: maledicta cōtemnere. Et
Diogenes ait. Sportet sapias ab
insipientibus scribi: et meliores le
indicat lingua mala eū quē car
pit. Socratem interrogauit Alci
biades: quare Xantipem vxorez
suam iurgiosaz: et que die noctu
q; mulieribus scatebat molestijs
e domo non abiecit. Cui phus.
Cum talem domi perpetioz con
sueſco exerceoz: vt ceteroz foris
petulantiam et iniuriam facili⁹ se
ram. Quare autē patientia: et ire cō
tinentia magis est necessaria p̄
cipib⁹ rationem reddit. Sen. eo
dem lib. vi. q; eū vilius sit seruien
tibus: affectuū suoz et hui⁹ mali
rabidi. Sire p̄nētia: viliō: tñ ē re
gab⁹ petēti enī oīa: vbi qm suadet
ira: fortuna p̄nuit. Nec diu po
test que nullo malo exerceat sta
re potentia. Et enumerat tñ exē
pla de potentibus quos potestas
incitauit in tyrannicā iram. Nar
rat enī de Dario duce persarū
q; cum indicisset bellū Sciucio
rogatus a nobile sene: vt ex trib⁹
filijs vnū in solatium sibi dimitte
ret: duozum autem opera vteret
plusq; rogabatur pollicitus: om
nes se illi dixit remissurum: et oc
cisos i p̄pectu patrie abiecit: cru
delis futurus si omnes adduxi
set. ¶ Similr narratibi de Xer
se: q; patri petēti vacationē vni⁹
filiōū: petēti permisse eligere quē
veller. Deniq; quē elegerat in par

H

I

K

L

4 3 m 11

exa de rebus et ygi

Cōmuniloquii.

ca 1. 2
et 3. 4
7. 8

M

tes distracti sibi dimisit. ¶ Si-
militer narrat de rege Cambise:
q̄ cui⁹ ex carissimis nimis de-
diti vino moneret: vt partius bi-
beret: turpe esse dicēs i rege ebie-
tatē quem oīum oculi auresq; se-
quū rīdēt: vt scias oculos p̄
vini esse in officio: manu appro-
babo. Deinde bibit liberalius. ¶

2. 1

N

allat: et iussit filiū eius stat ex op-
posito: et intendens arcū cor ado-
lescētia transiit. Id enim sepe
appetere dixerat. et respiciēs p̄fēz
interrogauit si satis certū habere
manū. Et ille negauit: Apolinez
ponisse certius dimittē. ¶ Cru-
entū regē. o dignū in quē oīum
suorum arcus uerterent. ¶ Simi-
le narrat ibi de Arpallo rege per-
sarum: q̄ cū esset a quodā offen-
sus: filios eius epulandos appo-
suit: et subinde quesuit an place-
ret conditura. Et vt vidit eā ple-
nū malis suis. filiorū capita asser-
ti fecit: et quomodo esset acceptū
interrogauit: nec desuerunt vba
misero. Apud regē inquit oīs ce-
na iocūda. ¶ De Lyro similiter
narrat ibi: q̄ cui⁹ versus Babilo-
niam festinaret ad bellū: nec pos-
set trāsire late fusū amnē. Sissen
et esset vnus equ⁹ regius ibi sub-
mersus: tra cōmotus: turauit: se
amnē illum diuisurum: vt etiam
nō solum transiri: sed etiam cal-
carī a feminis posset: quē postea
in quadrigētos: et sexagita riuos
diuisit. Nec seruās regibus bar-

O

baris fuit mira: quos nulla cru-
ditio nullus litterarum cult⁹ im-
buerat: ibi Sen. Quanta etiā
scelera fecerunt p̄cīpes irati nar-
rat ibidem. Sicut de Alexandro: q̄
Titum sibi carissimū: et vna secū
educatū parum sibi adulantē in-
ter epulas manu sua transfodit.
Sed et obiurgantē se ex macedo-
ne ac libero in persicam seruitutē
transeuntē similiter Asinacum
eque sibi familiarē leoni oblect
Et Talephorū membris trunca-
tum. Iaurib⁹ et naso in cauea ve-
lut asat quoddā nouum et inuisi-
tum diu paut. Et cum esset dissimili-
millinus hominī qui illa patie-
bat dissimilior erat q̄ faciebat: ait
ibi Sen. Ad vincendū igit impa-
tientiam in oībus: vt semper sit
cōpos sibi: sollicite et studiose de-
bet p̄cīps laborare: vt sit victor
non holum tñ: sed etiam victor
Nam terrena potestas vult esse
victrix gentium cū sit captiua vi-
torum: ait Aug. xv. de ci. c. viij.
Licet autem multis alijs modis
debeant p̄cīpes informari tñ
dictis modis spālter possunt p̄-
dicatores euangelici habere oc-
casionē edificatiōis conferendi
cum p̄ncipibus.

¶ Caplin. duodecimū. Ad p̄-
ceps sit virtuosus in vita.
 Tales autē esse debeant
cōmūter p̄ncīpes fide-
les: docet optime Augu-
v. de ci. c. xxiij. dicēs. Necq; nos
xp̄ianos

P

Q

R xpianos quondam imperatores ideo felices dicimus: quia vlti-
mus imperarent: vel imperantes
filiis morte placida reliquerunt:
vel hostes reipublice domuerunt
vel inimicos ciues se infren-
tes et cauere et opprimere potue-
runt. Nec enim et alia huiusmodi
eritiose vite vel munera vel sola
lana quidam etiam cultores de-
monum accipere meruerunt: qui
non pertinent ad regnum dei: quod
pertinet illi. Et hoc de misericor-
dia scilicet factum est: ne ab eis
qui in eum crediderint hec tanquam
summa bona desiderent. Sed
felices eos dicimus: si iusta im-
perant: si inter linguas se subli-
miter honorantium: et nimis ho-
norabiliter salutantium: et sibi ni-
mis humiliter obsequentium: non
extolluntur: si se homines esse me-
minerint: si potestatem suam ad
dei cultum dilatandam: maiestati
que eius famulari faciunt: si deus ti-
met diligunt et colunt: si plus amat
regnum illud: ubi non timent ha-
bere consortes: si tardius vindicant:
facile ignoscunt: si eandem vin-
dictam pro necessitate regende
tunc deus reipublice: non pro sa-
turandis inimicitarum odijs ex-
ercent: Si eandem veniant leno-
ad impunitatem iniquitatum: sed
ad spem correctionis indulgent
si quod asperere cogunt plerumque de-
cernere: misericordie lenitate: et
beneficiorum largitate compen-

sant. si luxuria in eis tanto casti-
gatione: quanto potest esse liberior. Et
si hec omnia faciant non propter
sauorem inanis glorie: sed propter
charitatem felicitatis eterne. Si
propter peccata sua: humilitatis
et miserationis: et orationis sacri-
ficium deo vero immolare non
negligunt: Tales christianos impe-
ratores: dicimus esse felices in-
terim spe: postea re ipsa futuros:
cum id quod expectamus adue-
nerit. hec Augustinus. Qui sufficien-
ter ordinabiliter: et perfectibiliter
que necessaria sunt principibus
enumerauit. Item de forma
tionem dominorum bene in tracta-
tu de. xij. abusibus. ubi dicit. Se-
xtus abusione gradus est domi-
nus sine virtute. Nulli enim pro-
ficit dominandi habere potesta-
tem: si dominus ipse non habeat
virtutis vigorem. Et sequitur. Et
necesse est cum qui dominari ha-
bere oportet scilicet timorem: amo-
rem: et ordinationem. Nulli enim
amet dominus: pariter et me-
tuatur: eius ordinatio minime sta-
re potest. per beneficiorum igitur
affabilitatem procuret: ut dilige-
tur: per iustas vindictas non pro-
prie iure sed legis dei studeat:
ut metuatur quoque quia multi
pendent in eo ipse deo adherere
debet: qui cum in ducatum con-
stituit: qui ad portanda multorum
onera cum velut fortiores solida-
uit. ubi ponit exemplum: Pax d-

T

V

C dera possitummi: et tempera-
 cessitates et merita. Debes enim
 largiri bona cum mensura homi-
 nibus indigentibus et dignis. Qui
 enim dat alter: peccat et transgre-
 ditur legem largitatis: quia qui
 largitur bona sua non indigentibus: nullam acquirit laudem: et
 quicquid datur indignis: perdit.
 Qui vero ultra modum fundit di-
 uitias suas: cito venit ad amara
 litora paupertatis: et similatur il-
 li qui supra se suis dat victoriam
 inimicis. Qui autem: de bonis
 suis tempore necessitatis dederit
 indigentibus: talis rex est largus si-
 bi et subditis: et eius regnum pro-
 sperabitur: et mandatum eius ob-
 servabitur. Talem regem lauda-
 uerunt antiqui: talis dicitur et tuo
 sus: largus: moderatus. Qui vero
 fundit inordinate bona sua indi-
 gnis: et non indigentibus: talis est
 depopulator rei publice: regni de-
 structor: inconueniens regimini.
 unde prodigus appellatur: eo quod
 percul est a regni sui providentia.
 Nomen vero auaritie multum de-
 decet regem: et disconuenit regie
 maiestati. Sequitur. Inueni scri-
 ptum in preceptis magni docto-
 ris Hieronymi: quod summa et ve-
 ra bonitas: claritas intellectus: et
 plenitudo legis: ac signum pre-
 cationis est: abstinentia a pecunia
 et possessionibus subditorum. Seq-
 uitur ibi. Alexander: declina co-
 natus bestialium voluptatum: quia

corruptibiles sunt. Conatus enim
 voluptatis generat carnalem amo-
 rem. Timor: carnalis auaritiam.
 Auaritia desiderium diuitiarum.
 Illud inuerecundiam: hoc pre-
 sumptionem. Illa infidelitatem: ista
 latrocinium: illud vituperationem
 ex qua nascitur captiuitas: quod
 ad detrimentum legis et destru-
 ctionem familiaritatis: et ad rui-
 nam totius corporis. Dico illud
 quod sapientes philosophi dicunt: quod
 videlicet in primis decet regiam
 maiestatem obtemperare se lega-
 libus institutis non in facta ap-
 parentia: sed facit euidentia: ut co-
 gnoscant omnes. Sequitur. Decet
 reges legiferos honorare: religio-
 sos venerari: sapientes sublima-
 re: et cum his conferre. Et postea
 sequitur. Oportet regem futura cogi-
 tare: et futuris casibus prudenter
 occurrere. Sequitur. Nullum
 conuenit regie maiestati: hono-
 rifice induit: cum pulchro apparatu
 apparere. Nec honorificum est: re-
 gem a multiloquio abstinere. aut
 enim Polycratus li. v. Qui ab-
 dant: sui copiositate vilescent. Et
 cum in multiloquio peccati non de-
 sit: pauca prudenter loquens ser-
 mo est preciosus. unde Socrates
 querenti quid quod sanctam optimam
 compararet: si gesserit inquit optis
 et locutus fuerit pauca. Et sequitur
 Aristoteles inter cetera di. Noli
 frequentare personam viliam personarum:
 quia nimia familiaritas parum co-

F

G

H

f. 34. v.

gno est sicut pluuia in terra: que est celi bñdictio: terra uia: uiuentium iuuamen. Et post. Tēpore necessitatis succurre ciuib⁹. Tunc debes aperire celaria tua: vt vliuant vniuersi prouidentia tua. Laue offendere sanguinē pñs: num: qz hoc soli deo puenit. **Q**uē enim Hermogenes. An creatura interficit creaturā sibi similez: virtutes celoz clamāt ad diuinā maiestatem dicētes: dñe: seruus tu⁹ vult ēē tibi filius. Annales patrum discute: idē enīz poteris multa bona extrahere. Facta pterua dant certū documentū in futuris. **R**ate ne infringas fidem datāz. quia hoc conuenit in fidelib⁹: inuenib⁹: et merentib⁹. Rex nisi multū rogatus iurare non debz. Studia in ciuitatibus statue: et pcepte hominib⁹: mis: vt doceāt filios scientias litteraz. Et tuā de cet. prouidentiaz: eis in necessariis puidere. Regnum grecorū sublimauit diligētia studii: pbitas: qz sapiētū. Māqz pñdas in operibus et seruitijs mulierz. Recone factū regine indop: qñ mādauit tibi causa amicitie multa exornia et dōa venusta. Inter q̄ misa fuit illa venustissima puella: q̄ ab infantia imbuta et nutrita fuerat veneno serpentino: ita qz nā sua versa fuerat in naturam serpentis. Et nisi ego diligenter insperasset in illā: et arte magica indagasset: eoz ipsa audacter po-

ribiliter incessanter: et inuerecū. de fugebat visum in facie hominū perpendi siquidem: qz interficeret homines solo mortu: Qd tu expimento pbasti. Et nisi hoc tibi certissime ostendisset: mors tua fuisset ardore ipsius cor⁹ sublecuta. Ex pmissio igitur p̄dicatoz diuinus habere pōt occasionem instruēdi principes: et vultū cōferendi cū eis: maxie tpe pacis. **C**apitlm. xliij. Qd pnceps non faciat in iusta bella.

Tquia ipso ē belli et tps e pacis: Ecclē. liij. pnceps sunt instruendi tempore belli. In primis notādū: qz bellū illatū a p̄ncipe vlt assūptū: dē esse iusta necessitas: et debet ēē eiusdē iustitie equitas: et in exercendo: intentionis ordinabilitas. Quia put habet. xxiij. q. d. bella possūt suisteri fm euangelii: vt occasio iniquitatis eripiat: et ppter pacis necessitatem. In bello enim iuste reprehendit nocēdi cupiditas: vlciscendi seueritas: impanētis et implacabilis animi feritas: crudelitas debellandi: libido dominandi: et si qua similia que in bellis reprehendit. put ait Aug. xxiij. q. fauisti: et similiter dicta. q. in qua dī. qz bella non sunt peccata si fiant pp maloz cōpibitiōnem: bonoz sublimationem: et propter reuerentiam reipublice exhibendam vel obedientiaz. Et ibi satis de iustis bellis: de quib⁹

Cōmuniloquii.

Y Augu. vbi. 5. di. **Q**uo auctoritas belli est penes pncipē: ministerium exequendi penes milites. Et post bellū qd gerēdū: deo auctore suscipitur. recte suscipi: dubitare fas non est. scilicet ad terrēdā vel retūdendā: vel subiugandā mortalīū superbiā. Et Idē Aug. ep̃s. v. **A**dificorditer si fieri posset: etiam bella gererent a bonis. vt licentiosis cupiditatib⁹ domiti⁹ hec vicia perderent: q iusto iperio vel extirpari: vel depūm debuerūt. Et de bello iusto. iiii. 5. ci. c. xv. r. xxi. c. v. Bellū tamen nūq̃ debz fieri: nisi vrgente necessitate: put habetur dicta causa q. viij. Si nulla vrget rē.

Z **Q**uo caplm. xiii. **Q**uo princeps in bellis caueat a dei offensa.

I Ecūdo princeps est ad monendus: vt sit in eo cura: omnia que deum offendūt: r ei⁹ eccliam cauendū: r ea que deo placēt: r ecclie profunt fecerādū diligens studiositas. Debēt enim principes r sui summe puidere: vt habeāt deū secū. **Q**uo est: cū eius mandatis obediunt: r ea adiplēt: put ait Achior alloquentes Iherosolē. Iudith. x. vbi cū recitauit bñficia dei ex pbita populo suo cōcludit. Nunc ergo dñe pquire: si est aliqua iniquitas eorū i p̃pectu dei sui. r accēdamus ad illos: quoniam tradēs tradet illos tibi de⁹. Si at nulla ē offēso ppli hui⁹ coraz deo suo

non poterim⁹ resistere illis: qm̃ deus illoz defendet eos. **I**her. xliij. Nolite timef: dñs nobiscū est. Et **2** cui. xvi. Si in peccatis meis ambulaueritis. Segf. psequemini inimicos ṽs of r corruent coraz vobis. **2** Josue. vii. ṽs: q furto vnius. s. Achior. multi occisi sunt de populo. Qui vult ergo victoriā habere in bello: habeat deus secū. exemplo Abrae. **A**chor. I. David: r alioz pncipū iustoz.

Quo caplm. xv. **Q**uo princeps in expugnando sit cautus sagacia.

I Tem princeps debet puidere: vt sit in suis militibus: regiminis ordinabilitas: et expugnādū artificialis sagacitas. Debet enim scire artē rei militaris: quam artē dicūtur **L**acedemonij tradidisse. **A**nde **A**nibal. Italiā petiturus: lacedemonij q̃sunt ductorē: put ait **I**doli. li. vi. c. vi. vñ ait **T**rogus pompeius li. xi. de **A**lexandro. op cū ad piculōsū bellū exercitiū legeret. nō iuvenes robustos: nec p̃mū florē etatis: sed veteranos milites: plerosq̃ etiam emeritos milite: qui cū p̃e patruoz milia tauerāt elegit: vt nō tam milites q̃ magfos milite putares. **A**nd **A**dines quoq̃ nemo nisi teragenas duxit. vt si p̃incipia castrorū cerneret: senatū alienū rēipublice videre te crederes. Itaq̃ nemo in p̃elio fugam: sed victoriā

cogitavit. Neq; eis in pedib⁹ q̄
 ſp̄et: ſed in lacertis ſuit. Eſt
 ſit d̄ Dario ⁊ ſuis r̄io illi victo
 res: ⁊ hī victi. Qui eim ſecūdos
 optat euentus: dimicet arte non
 caſinat. Poli. vbi. ſ. Quā artes
 noſcunt experti in militiā: vt dī
 ctū eſt.

C Capl⁹. xvi. Qd̄ p̄nceps ſuos
 coherceat diſciplina.

I Tez p̄uidere d̄z p̄nceps
 vt in ſe. ⁊ ſuis militib⁹ ſit
 debita ⁊ recta diſciplina:
 bilitas. cohercedo. ſ. carnia laſci
 uitas: cōmeſſationes: voluptates:
 ipudicitias: cupiditates: rapinas:
 diſſenſiōes: diſcordias: p̄ſumptio
 nes. Inobediēcias. De ſacili enīz
 vincit exercit⁹ quāuſcūq;: vbi n̄

F viget debita diſciplina: ait Poli.
 li. vi. c. xij. ol. q̄ Romāis adeo. p̄
 fuit diſciplina: vt orbē terr̄: ſue ſub
 icerēt ditioni. Alexander ⁊ P̄ace
 do: eriguan manū militare ſu
 ſcepit a patre ſed doctam. Quā
 aſſuefacta militie: orbē terrarūz
 aggreſſus: innumeras hoſtium
 ſtrages ſudit. Perſeſa trecentis
 Lacedemōloz ad Tremoplas
 verat: cū eos manu infinita: ple
 riſq; ſuis amiſſis vix cōfugiſſet:

C In eo ſe deceptū dicebat: q̄ mul
 tos qdē hoīes haberet: raros ēt
 diſciplina tenaces. Et ſiſt̄ vict⁹ fuit
 turpiter ap̄d Salaminā: vbi vir
 vna nauicuaſt. Fert̄ n̄: q̄ duces
 ei n̄ p̄ſueuerūt. p̄ militū die exer
 citus nūcrat: aſt q̄ ſinglis telis

receptis a ſinglis: vt ex nūero te
 lozū: ducū nūerus hēret. Fruſtra
 eim p̄nceps ſpat victoriā: niſi vl
 geat ap̄d ſe ⁊ ſuos diſciplina cōhi
 bēdi p̄dicta. vñ narrat Vale. lib.
 ij. c. ij. Qd̄ Comel⁹ Scipio Lō
 ſul: miſſus ī hispaniā: eo momē
 to q̄ caſtra intrauit: edixit: vt oīa
 q̄ voluptatis cauſa cōpata erant
 auferrent ⁊ ſubmouerēt. Lō ſtat
 qz tūc maximū inſitorūz ⁊ laxa
 rū numez cū duob⁹ milib⁹ ſcoz
 toz inde abiſſe. Et ſic exercitus
 q̄ ante metu mortis deformi ſe ſe
 deris ſctu maculauerat: erecta ⁊
 ⁊ recreata virtute: actem illam ⁊
 animoſam ſumamā incendia
 exuſtam: ruiniſq; p̄ſtratam ſolo
 equauit. Et de hoc infra: vbi de
 diſciplina militari.

C Capl⁹. xvij. Qd̄ p̄nceps la
 borez vt ſit in ſuis fidelitas vera

I Tem p̄nceps d̄z p̄uide
 re: q̄ ſit in ſuis vera fide
 litas: ⁊ ſit ab illis amabi
 litas. vt enīz ait Zulu⁹ Ceſar. Qui

non laborat: vt militib⁹ ſit carus
 militem neſcit amare: put dicū
 i. de vita Ceſarū p̄ r̄te prima. q̄
 militē nec moribus nec fortuna
 probabat: ſed tantum virib⁹ tra
 ctabatq; pari ſeueritate atq; in
 dulgentia non vbiq; ⁊ ſemp: ſed
 cuq; hoſtis in proxio eſſet: ⁊ coer
 cebat tunc maxime exactor gra
 tiſſimus diſcipline dīcta. Neq;
 obſeruabat omnia: ſed ſeditioſo
 rum ſuit p̄unior acerrim⁹. Qd̄ i

Cōmuniloquiū.

lites suos cōmissionēs vocabat: diligebatq: adeo vt audita clade Tūciana: barbaram capillūq: submisserit: nec an depresserit q: iudicauerit. Quibus reb: et deuotissimos sibi et cōmissimos milites reddidit. his mōis attrahit princeps corda suorū potiusq: pecunia vel munerib: putat aut Tullius recitans dictum Philippi ad Alexandrū in quadā ep̄la. Preclare inquit Alexandrū filium Philippus accusat: q: largitiōe benignitatis psequat. Quod te malū iquit vtrū in istas vanam spem induxit: vt eos fideles ubi fore putes quos pecunia corrupisces? An id agio vt macedōes non tam regē suū q: ministrū et p̄bitorē putet? Quodq: sordidū est regi: melius corruptelā q: largitiōem dicit esse. Sic enī deterior qui accipit: atq: ad idē temp̄ expectādū paratior. hec ille filio. Sed p̄ceptū putem⁹ oib⁹. Idē Sale. lib. vii. c. ij. superaddēs: q: auus ei⁹ Philippus: maior ex pte mercator graue: magis q: victor fuit. Sed q: hoies sunt cupiditate insatiabiles: mutabiles et instabiles: oportet principem multa dare: ait Sen. iij. de bñf. c. xliij. loquens de Philippo p̄ dicto: qui cuidam milui dederat alterius prediū. Reges inq: vident in bello operis oculos. Nō sufficit homo vn⁹ tot armatis cupiditibus. Non potest quis eo

dez. tempore: et bonum vīram: et bonum duces agere. Quomodo tot milia hominū insatiabilia saturabuntur? Quid habebūt si suum quisq: habuerit? Quasi dicat princeps vel dominus quas si cogitur ob armatas cupiditates suorum ad auferendum quibuscūq: et dandum aliis. Nec negat Philippus in dicta ep̄la: stola: quin oporteat principē largiri eis: et multa dare: sed innuat: q: non sunt multum fideles: qui sola quasi pecunia conducuntur et mercantur. Magis enī condescensius benignitate: et sociali affabilitate attrahit princeps suos ad amores q: pecunia. vñ narrat Valerius libro. viij. c. viij. q: Themistodes ciuium suorum noia: memoria comprehendit. et Titus omnia suorum noia sciuit. Et Metridares ducentiarum et viginti gentium que sub eius regno erant linguas vidit. Ille scilicet Tit⁹: vt sine minoris exercitū saluaret: hic vt eos quibus imperabat sine interprete alloqui posset. Idē Solinus libro. ij. superaddens: q: fecit: sicut imperatores faciunt: vt suos attrahant. ad suū amorē. Caplm. xvij. Ad princeps po-
 nat in deo spem de habenda victoria:

Et q: victoria: de celo est
 a rege regum. Idē enī
 in multitudine exercitus

victoria belli: sed de celo fortitudo est. i. Bach. iij. **V**o picipio debet esse vera fides: firma spes et pia supplicatio ad deum: ut ipse sit dux belli: et pector sui ac suorum: exemplo **B**orfi. exodi. xvij. Qui cum levabat manus vincebat israel. Ideo Deu. xx. Si extiteris ad bellum contra hostes etc. **N**o timebis eos: ga dñs tuus tecum est. Sequit. Appropinquant te bello stabit sacerdos ante aciem et sic loquet. Nolite metueret: ga dñs in medio nostrum ē. sicut fecit **T**heodosius prout legit in hystoria romanorum. **E**bi of. q. cum **E**ugenius et **A**rbogastes cum instructa acie alpium transitū tenebant. **T**heodosius expers ubi et sōni orationi incubens: totam noctem pervigil exegit. Cum tamē se esse destitutum a suis sciret: et ab hostibus circum sepeptū nesciret: fiducialiter arma corripens: signūq; crucis se p̄lio dedit: ac se in bellum. etiā si nemo sequeretur: victor: futurus imisit. Nam consulus **J**oannes **A**nachorta cū victurum sponderat. **E**nī sequitur ibi **N**o cū ad cōgressionem ventum esset: veniens turbo. a p̄te **T**heodosij in ora hostium ruit: qui et ab eius parte: Valenter spicula missa hostibus infingeret: et hostili et manu missa: ad mittentes reflecteret: ut dictum est. Et sic hostili exercitu prostrato: **E**ugenio capto et intersecto. **A**rboga-

stes: manu sua propria percussus est: Ex quo patz qm̄ valēt in bello iustitia principis: et oratio in stantia. **E**nde sequit ibi. **N**o post mortem **T**heodosij: filij ei⁹ regnantibus **A**rchadio: et **h**onorio **S**ildo comes **E**phrictar bitra tus in parvulis minia spem fore **E**phricā proprio iure usurpasse cepit. **L**inus frater **A**bazel: illius perfidiam perhorrescens redijt in **I**taliā. Qui missus ad illuz hostem bello insequendū: iā sciens a **T**heodosio qm̄ in rebus desperatissimis o sō hoīuz per fidē christi: dei clemētiā impetraret **C**apriā in insulā adiit: inde secum sacros viros adducens: cū qbus ofonibus et leunij: dies aliquot cōtinuavit: et noctes. **E**nī tridūz **V**o q̄ hosti cōtigu⁹ fieret: cernit noctu beatorum **A**mbrosij. **P**aulo an̄ defunctum: quō et qñ victoriā caperet: diem sibi indicantem et locum. **E**t tertio demū dies ofonibus hymnisq; pervigil: cū centū quinq; solis militibus. cōtra octuaginta milia hostium p̄gens: eos dei nutu sine bello in ditionē accepit. **S**ildo comes suam arripuit et post aliquot dies stragulatus interiit. **M**irifica ergo divina hōitas: et magnifica orationis valitas: Et in his p̄cepto honorare v3 ecclesiam dei: et ei⁹ ministros. ac prohibere suis: ne presumant: ecclesias in honorare. **E**nde narrat ibidē. **N**o predict⁹

Cōm uniloquii.

Z Bazeel rerū secūdarū insolētia
 tumens: eccliam dei temerat au
 sus est: atq; ex ea quosdā non du
 bitauit extrahere. Sed pena secu
 ra sacrilegiū: ipse post aliquantu
 lū temporis est punitus. Simili
 narrat consequēter ibidem. **Ad**
 cū Bula ecclesiāz deuastaret. vir
 sanctus Leo papa ad eum acces
 sit: et oīa que optauerat obtinens
 nō trā rome sed rocius italie vi
 ctoniā reponauit. Territus nanq;
 Bula dei nūc fuerat: nec xpi sa
 cerdoti aliud repēdere valuit ni
 si qd ille peroptabat. Fert quoq;
 post discessum pontificis inter
 rogatū esse Bulam a suis. cur vi
 tra solitū morē: tantam reueren
 tiā Romano pontifici exhibuerit:
 qm̄ pene ad oīa que ille imperat
 set: obtemperari ipse iussit: Tūc
 regem respondisse: nō se pape p
 sonā reueritū eē. sed aliū se virū
 iūc eum in habitu sacerdotali vi
 disse: forma venustiores: canitie
 venerabilem. euaginato quoq; si
 bi gladio terribili: mortē mināte:
 nisi oīa que ille expetisset impleret
 Tum enim princeps sit dei mini
 ster suscipiens gladiū ab ecclia
 vt dictum est supra. iussus est: ip
 sū eccliam honorare: ministros ei
 defendere: et eorum iniurias p
 pulsare.

C Capm. xix. **Ad** princeps co
 herceat sensus suos ab omni cō
 cupiscētia.

Itō qualiter princeps de
 bet regere alios: ne falso
 posset nomen principis
 vel regis: sollicitē studeat qd ad re
 gendum se et familiam passionū
 interiorum et ad principandū cō
 concupiscētijs que militant ad
 uersus animam. vt enim ait. Ipsi
 domus. ix. Etb. c. l. ij. Rex dī a re
 gendo. Recte faciendo. nomē re
 gis tenet: peccando amittit. Rex
 eris: si recta facis: aliter non eris
 Ille vero vere est princeps et rea
 liter: qui suis pncipat mentalib;
 appetitibus et desiderijs carnali
 bus: et ille rex ē qd eos regit. Job.
 xij. Effundit despectionem super
 principes. Abi Greg. mor. xi. pnci
 pēs inquit dñr qui pncipātur
 cogitationibus. Et super illis ibi
 dem. Balteum regum dissoluit:
 Greg. ait. Qui membrorū suorū
 motus bene regere sciunt: meri
 to reges dñr. Et super illud Job
 xxvj. Reges in solio collocat in
 perpetuum. Greg. mor. xvi. ait.
 Reges. s. qd prelati moribus car
 nis: modo appetitū luxurie fre
 nant: modo estū auaritie tempe
 rant: modo gloriā elationis in
 clināt: modo luorū suggestiōes
 obrunt: modo ignē furoris extī
 guunt. Reges. qz temptationem
 moribus: non consentiendo: suc
 cumbere: sed regendo preesse no
 uerunt. hec Greg. Quia igit ta
 les realiter: et virtualiter reges sūt
 Iō. Horatius in carmine lyricō

B

C

16

F

D ad repimendā dñandi libidine:
ita canit: prout recitat Aug. v. de
ci. c. xliij. Latius regnes: audius
dominādō Spm: q̄ si libiā re/
motis Hadibus iungas: et vter/
q̄ polus Seruiat vni. Et d̄ hoc
Claudianus egregie alloquens
Theodosium ait. Tu licet extre/
mos late dominere p̄ indos. Te
medios: te mollis araba: te serēs
adorat. Si metuis: si p̄ua cupis
si ducis ira. Seruittj patiere tu
gum: tolerabis iniquas. Interi⁹
leges: tunc omnia iure tenebis.
Cum poteris rex esse tui: procli/
uior vltus. In peiora dat: suadet/
q̄ licentia luxum. Illecebris ef/
frena sanet. tūc vinces sed cōpri/
me motus. Asperius: cū prom/
pta venus: cū durus ire. Consu/
litur cū pena patet. sed cōprime
motus. Nec tibi quid liceat. sed
qd̄ fecisse decebit. Occurret mē
tem domet respectus honesti. h̄
ille. Unde et valentius imperator
octogenarius: et adhuc v̄go: die
sati sui: precōia triumphorū suo/
rum recolens qbus felicissimus
fuerat: ait se tñ vna victoria glo/
riari. Et requisit⁹: qua: respōdit.
Quia iuniorq̄ negissimā domui
carnē meam. Elmice: hic impera/
tor inglorius magraisset a seculo:
nisi ei restitisset: cum qua tñ fami/
liarem assensus pepegisti. ait Cla/
udianus in paruo tractatu. Illi ergo
sunt reges et principes: qui sic se/
ip̄os et sua oīa regunt. Job. xxx.

Cum regibus et consilibus terre
Abi Greg. Reges: q̄ sua corpo/
ra bene regere sciunt. qui deside/
riorū motus in se temperāt: sub/
tectas cogitationes lege virtutis
regulant. Reges: q̄ sibiūp̄is p̄e/
sident: et se reges sciunt. Id̄ bea/
ta terra: cuius rex nobilis ē: et vhe
terre: cuius rex puer est. Ecc. xi.
Abi bene dicit Sen. epistola. lxxi.
q̄ multi vt hostem vincerēt: vi/
ci sunt cupiditate. Nemo cupi/
ditanbus resistit: nemo ambiōi
nemo crudelitati. Et cum agere
videant: ab eis agitant. Et episto/
la. cxv. loquens de Alex. ait. Vi/
ctor tot regum: tot gentium: tot
populorū: ire iustitiez succum/
bens. Id̄ enim egerat: vt omnia
potius in potestate habere q̄ se/
d̄ q̄ magnis homines tenentur
erroribus. Felicissimos se iudicat
ignari: q̄ imperari sibi magnū
est imperium. Et ideo ides ep̄la
xxxviij. Si vis inquit omia tibi
subdicere: te subice rōni. Multos
reges: si te rō regat. Ab ipsa di/
sce: quid et quemadmodū agē
debeas. Et quia nō semper sic fa/
cit homo: ideo nō semper est ve/
rus rex ait idē epistola. cxvi. Ant/
mus noster modo est rex: nō ty/
rannus. Rex est: cum honesta in/
tuet: salutē cōmissi corporis curat
et nihil illi iperat turpe: nihil sor/
didum. Abi d̄o corpus est ipo/
tens: et delicatuz transit in nomē
delectabile: et fit tyrannus. Da.

sequitur ad gloriam

Cōmuniloquii.

nam igitur valet principari genti-
tibus exterius: dominari puijs
easq; humanis regere legib⁹: nō
si princeps eas regens regat lege
rationis & dīne equitatis. **Ab-**
lus enī si regat seruus est tot do-
minorū quot vitorū: **Aut Augu.**
iiij. de ci. c. iij. **E**contra: melior est
q; dñatur aīo suo expugnatof vr-
bium. puer. xvj. Ille enī vincit &
expugnat exteriora: hic regit & or-
dinat sua interiora sū q; expōit
Gre. ij. pastor. c. xij. **D**e tali fge
of. puer. xx. Rex q; sedet isolo in
diuī iūitu suo dissipat oē malū.
¶ Caplm. xx. **Q**d pnceps caue
at a tyrānide: & iniustitia.

E predictis pz. qualr dñ-
fert pnceps: siue rex a ty-
rāno. Quia pnceps dñ-
g est legitime institut⁹: & iure dī-
uino & humano principat: qui ē
virtutib⁹ pcedit: & seipsum regit
vt dictum est. Tyrānus vō con-
trarijs modis se hēt. **Iob. x.** **A**u-
merus annorū tyrānidis eius in-
certus est: vbi mor. xij. ait **Greg.**
Tyrānus est: qui in cōi republica
non iure pñcipat. **Et Pōli. lib.**
iiij. c. i. **D**ñia inquit ē tyrāni & pñ-
cipis: q; hic legi obdīperat: & ei⁹
arbitrio regit pplm: cuius se cre-
dit ministrum. Tyrānus vō con-
trarijs modis se hēt. **E**t in literis
secularibus cautum est: q; nō est
pñcis: tyrānum occidere: s; equū
i iustū: ait idē li. iij. in. si. subdēns
rationem quā a deo recepit pñtez

legib⁹ seruat: & iustitie: & iuris sa-
nctus est. Qui vō eā, vīrpat, iu-
ra depñit: & volūtatē suē iura sū-
mut. **In** eī igit merito armant
iura qui leges. **Exar. mat. 36** **Lul.**
ij. de offi. c. vij. **N**ulla inquit no-
bis societas cum tyrānis: s; po-
tius summa distinctio. **¶ Hecq. n.**
cōtra naturā est: spoliare cum si
potes: quem etiam honestus est
necare: atq; hoc genus pestifex
& impiū: ex hominū societate ex-
terminandū est. vt enī membra
quedā amputant: si sanguis & spi-
ritu carere ceperint: & ceteris mē-
bris nocent: sic & ista tanq; infir-
ma hoīs feritas & immanitas belue
a cōmuni humanitate corporis
segregada est. **¶ Si** & omnis pñ-
ceps: licet sit legitime institutus
debet tamē cauere ab operib⁹ ty-
rānicis: **Que** sunt. **In**iustus legi-
bus populū opprimere. **I**nde deb⁹
tribus & tallijs aggravare rebus
pprio spoliare: idē lib⁹ opib⁹ an-
gartare. **Ab** inadētib⁹ hostib⁹ nō
defendere: pñpositos & balliuos
iniustos ad eccorandū populū
pñficere. **E**t sic de alijs. **¶ Si** enim
ait **Aug. ij. de ci. c. xx.** rex cum est
iniustus: tyrannus est. **E**t pñus.
etb⁹ viij. ponens dñam inter re-
gem. & tyrannum ait. Tyrannus
est q; sibi conferens est inten-
dit: rex: qui qd est vñle subditoy.
Rex est qui per se iusticiā est: &
omnibus bonis superexcellens.
& talis nullo indiget. vñlia nō h

bi sed subditis intendit: at ibidē
 Unde de principantibus mō r/
 rānico. puer. vii. of Leo rugies
 vt vsus cūriens princeps impi/
 us super populum pauperē Dux
 indigena prudentia multos op/
 primit per calumniā. De talibus
 cōquerit dñs Iſai. xix. principes
 tui infideles: socij furī. Et d hīs
 Seneca. iij. de naturalibus. q. c.
 l. Ponus inquit est deorum ope/
 ra celebrare: q̄ philippi: aut Ale/
 xandri latrocinia: et hantbalis: et
 aliorum. Et sequit. q̄ est precipu/
 um in rebus humanis: nō clas/
 sibus maria compleſſe: nec in ru/
 bus maris litore signa posuisse:
 nec deficientē terra: ad altorum
 iniurias errasse: in oceano igno/
 ta querere: sed animo vidisse: q̄
 nulla maior victoria: q̄ virta do/
 muisse. Innumerabiles sunt q̄ po/
 pulos in patrē habuerunt: paucis
 simi qui se. Decille. Sz pūceps
 nobilis et iustus cauet a predictis
 cogitās: q̄ est pater patrie vt ha/
 bitum est supra. vt eni dicit phs.
 Eth. i. viij. Similis est compara/
 tio regis ad subditos. patris ad fi/
 lios: pastoris ad oues. Paterno
 eni modo: pie debet regere pplz
 vt dictum est. s. Que sit aut mer/
 cea spalis principū bñ regētum
 of deu. xviij. Non multiplicabit
 equos. Sequit. An lōgo tempo/
 re regnet ipse: et filij eius sup istl.
 Quale sō sit dānum tyrannice
 regentuz of. Ecc. i. Regnum a

gente in gentem transferri ppter
 inſultias: et cōtūelias: et diuer/
 sos dolos. Et pater de Saule. i.
 Reg. xv. et post de Roboam. iij.
 Reg. xij. Eterna sō merces bene
 regnantū est: regnare cum rege/
 regum in eternū. Et Dauid. In/
 iuste sō principatū dānatio eter/
 na iudicium enim durissimū hīs
 q̄ presunt. et potētes: potēt tormē/
 ta patientur sapientie. vi.

¶ Quarta diſſictio. De informa/
 tione eorum qui sunt presides p/
 uinciarum.

¶ pedis cum dei adlu/
 e torio occasionibus allo/
 quendi principem: qui ē

ad modum capitis in republica.
 psequēter videndum est de infor/
 matione eorum qui se habent ad
 modum membror. Et eni tactū
 est supra. presides prouinciarum
 et iudices ac legisperiti vendicāt
 sibi officium aurium: oculorum:
 et lingue. Et loquendo p appro/
 priationē: presides prouinciaruz
 siue potestati ciuitatum: siue pre/
 positi populorū: siue bellui villa/
 rum habent se ad modū aurium
 suscipiunt enim precepta princi/
 pis. et iō auribus assimilant. In/
 dices sō: qui recta videt et iudi/
 cant: oculis comparant. Lingue
 quarum vsus est eloqui possunt
 comparari legisperitis et patronis
 causarum.

¶ Capitulum primum. Quod
 presides nō ambiant dīa officia.

non parat non avaritiam
exhibere ista
adferre aliquem.

Cōmuniloqui.

Trimi autē. Presides et p
positi admonendi sunt et
instruendi ne sint cupi
di et ambitiosi talium dignitatum pro
pter easdem rationes: propter quod
princeps non debet ambire prin
cipatum. De quibus supra. Si eni
latrocinia sunt parva regna: fmi
Aug. et Tullium ubi. S. multo ma
gis tales dignitates sunt quidam
principatus: et eis utentes vocan
tur potestates. Non ergo ex am
bitione vel cupiditate lucri ipsalis.
nec ex appetitu transitorio hono
ris debent assumi huiusmodi of
ficia: vel ut verum dicas onera et pe
ricula: sed debet assumi intuitu obic
superioris principis iniungentis
et affectu comodi rei publicae: et de
siderio subueniendi indigentibus
suo auxilio et patrocinio. ecc. viij.
Moli querere ab homine ducatus
nec a rege cathedram honoris
Moli querere fieri iudex: nisi va
leas: virtute irrumperere iniquitates
Sed valde difficile est irrumperere
iniquitates diebus istis: quia mul
ti iniqui atque infideles regno: pau
ci vero boni: ut eni ait Accius sicut
recitat Tullius. iij. li. de offi. c. xij.
X Ad vulgi opinionem: que maior
utilitas est regnandi esse possit: Hi
bil tamen inuolutus eo quod inuoluit con
secutus sit inuenio. Possunt cui
que viles esse languores: sollicitu
dies diurni et nocturni metus: vi
ta insidiarum et periculorum ple
nissima: hec ille. Et vere ille qui

ex ambitione et libidine presiden
di consequitur dignitatem prefecture
injuste consequitur. Indigni ergo
non sunt a principibus presicien
di in dictis officiis ait Etal. li. vi.
c. viij. narrans de quodam: quod cō
sultus: neutrum mitti in hispanias
consule a senatu de duobus: quo
rum alter nihil habebat: alteri nihil
erat salis: eque malā imperij ma
gis tram iudicans anopiaz et aua
ritia. Quando eni prefectus egen
us. multa extorquet a subiecto po
pulo: ut sustentet et dicit. Quando
vero avarus est prefectus: multa ra
piat: ut. c. i. avaritia satiet. Tales igitur
excludendi sunt et ammonendi
a talibus officiis. Unde in histo
ris super actus apostolorum narra
tur de tiberio: quod. f. erat in negoti
is morosus: et segnis: et vir aut
numquam mutabat procuratores. et
querentibus causam: respondit: parcere
se plebicule. Scientes enim: se ha
bere procuratorem ad modicum
tempus: emungunt populum usque
ad sanguinem: et tanto acrius domi
nant: quanto brevius. et qui recētes
veniunt dissipant quodquid inveni
unt. Et dicebat exemplum de quo
dam vulnerato. Qui cum esset in
via nec amoveret muscas de vul
nere: alter superueniens putans: quod
has dimittit: ex imbecillitate ab
egit eas. Ad quem ille. Male se
cisti: quod musce quas amovisti ple
ne erant sanguine: et me pariter
molestabant. Que autem superueni

Tiberius non mutabat
procuratores
magis.

ent: acius pungent. Sic et peccatores vel officiales recenter substituti: acius in subditos deservunt. hec ibi. hñtes igit maiorē famē siue ex inopia siue ex avaritia improbius rapiunt et devorant. vñ Gal.li.vl.c.ij. narrat de vetula que orabat deos p vita Dionisij tyrāti. A qua cū ille quereretur: quo merito suo id faceret: rñdit. Quando erā puella: et grandē habuerimus tyrāti: carere eo cupiebamus. Quo interfecto: deteriores arcem occupavit: eiusq; dñano nem finiri oēs cupiebāt. Tertius importuniorē oib⁹ habet cepim⁹ rectorem. Timens itaq; : ne si tu fueris assūpt⁹. deterior in locū tuū succedat: caput meū p salute tua devoueo. Tam fatuā autē audentā punire Dionisius erubuit. Quales autē sint assumendi et p̄ficiendi sufficienter docet. Exo. xvij. Provide ait dñs: moysi de omni plebe viros potētes. Alia littera hēt sapientes et timētes deum: in quib⁹ est veritas: et q̄ ode rint avaritiā: et constitue ex eis tribunos et centuriones. et. Debēt enim esse potentes iustitie et aliarum virtutum stabilitate firmati: timētes deus: cultus divini pietate: hñtes veritatez vite et iudicij in recta diiudicatione: curā avaritie detestatiōe. et munerū refutatione: de quibus infra: et absq; subiectoꝝ spoliatione. et excoriatione. Talis fuit servus Abiat q̄

erat oibus que habebat. vt patet gen. xiiij. Talis fuit Ioseph. qui sub pharaone in terre egypti p̄ fuit. Gen. xli. Talis dñs eē servus fidelis et prudens super familiāz dñi sui: Idcirco dicit Saluator.

¶ Capitulum secundū. Qd̄ p̄sidentes caveāt a pōpola sequella.

Talis autem debeat esse quilibet talis p̄positus et qualiter debet regere populum subiectum patet ex dictis supra de principe. Debet enim imitator esse boni principis et se recte regere in officio sibi cōmisso: sicut et princeps in dominio suo vel regno. Secundū enim iudices populi: sic et minister eius. Et sic princeps vel dux debet rectificare omnes in suo dominio recto regimine: sic et quilibet p̄sidentis sub eo: Ecc. x. Qualis est rector civitatis: tales habitantes in ea. Atholominus cavere se oēs a familie et servorum numerosa populi: et a nimia personarū inultu sequella: ad subiecti populi gravamen. exēplo antiquorū. Hi narrat Gal.li.iiij.c.ij. de Latone: qui et cum bellis civilibus interesset: filium trahens secum: duodecim tñ servos habuit. Similiter narrat ibi de sciipiōe Emiliano q̄ p̄ duos in ciliōs cōsulatus. totidēq; sue p̄cipue glorie triumphos: se p̄tem tñ servis sequentibus officio legationis functus est et sequitur. Itaq; cū p̄ socias et exteras

Cōmuniloquii.

F gentes iter faceret: non ei⁹ man-
cipia: sed victorie numerabāt: nec
q̄m auri et argenti: sed q̄m am-
plitudinis secus pondus ferret ex-
timabatur. ¶ Item cauere de-
p̄ses q̄ p̄ces populis a congre-
gatione indebita diuitiarum: et ab-
inuisse extorta pecunia. Exēplo
antiquorum: prout narrat ibidez
Cato. de talibus: q̄ post cōsulum
in nullo fuerunt diuitiores: sed etiā
pauperes mortui sunt. Quā nar-
rat: q̄ Salenti⁹ post tres cōsula-
tus populo romano acceptissimos
sic mortuus est pauper: q̄ patrimo-
nium ad exequiarū expensas nō
sufficiebat. Silr narrat de Bar-
co veneco. q̄ fuit arbiter salutis pu-
blice: q̄ ita pecunia inops decessit
q̄ sepulture honore caruisset: ni-
si ex collecta pecunia a populo su-
neratus fuisset. Similiter narrat
de alijs: q̄ sic pauperes post cō-
sulatus suos decesserunt: vt non
haberent: vnde filias suas mari-
tandas dotarent: nec vnde cum
honore sepeliri possēt. Et hoc iō
q̄ quislibet intēdebat saluti repu-
blice. nō comodis populi vt di-
ctū est. s. vbi de republica. et dō
subtus. Vegetius li. iiii. c. iiii. ait.
¶ C. Capiō post res gestas. p̄spere
in hispania: in sūma paupertate
decessit: nec ea quidē relicta pecu-
nia que sufficeret in dotem filia-
rū q̄s ob inopā: publice dotaui-
senatus. ¶ Item cauere debet ta-
lis a comessatione et luxu: et luxu

riarū lasciuia. Unde narrat Cato.
vbi. s. de quodam illustri viro. s.
Catone: qui tribus tñ seruus cō-
mitat⁹ hispaniā rexit. et eodē cibo
ac potu content⁹ erat quo remi-
ges. Illū. n. grata frugalitas p̄su-
cudo in hoc genere vite cum sū-
ma dulcedine p̄stinebat. Similiter
narrat Vegetius vbi. s. c. i. quāfr
antq̄ cauebant a lasciuia luxurie
vt Antigō⁹. Qui cum audisset
filium diuertisse in eius domum
cuius tres filie insignes et specio-
se essent: in suū edixit: ne quis min⁹
quingenta annis natus: hos
p̄tino inatrist familias vteret. p̄e-
dicta enī multa nocent existēb⁹
in publicis officijs: et a poplis s̄b-
iectis. Ideo tales a predictis ca-
uere debent: quorū multi contra-
ria faciūt. Quod volēdū est. Si
me aut sic presidentes habere de-
bent deum et eccliam in reueren-
tia: et populū subiectum sub disci-
plina. et nihilomin⁹ tractare pau-
peres cum mīa: q̄ oporet eos mi-
sereri paupertati subditorum: vt
deus de illis habeat misericordi-
am. Unde legit in vita beati bati-
lij. q̄ accessit ad eum quedā mu-
liercula tanq̄ ad potentē apud
principem regionis: postulans si-
bi fieri prouidentia. a misericordi-
am per eum. Qui scripsit illi. hec
mulier dixit: me posse ap̄ te. Si
ergo possis offēde. Qui rescripsit
sic pater sancte volui misereri illi
sed non potui: p̄ eo t̄p̄ tribus sa-
cet cui

H

I

ect. Cui Basilius. Si qdē volēs non potuisti: bñ vt cunq; res se habet. Si autēz potens noluisti: puate te cōpassus ad horūz indigentiā: vt cū volueris nō possis. Et sic factum est. Nam postea captus est ille: et intercessione beati Basilij liberatus. Qui gratias agēs restituit mulieri in duplum qd abstulerat. Iō saluator. **Ma**thei. xviij. nōne inquit oportuit te misereri pserui tui sicut et ego: tui miseri? sū? Et **Matth.** xxiij. de malo seruo q manducat et bibit cū ebrios: et percutit seruos: ad quē venit dñs die qua nō sperat. et. predictis etiam modis gibus princeps est informandus: potest et quilibet informari q pre est populo sub eo: vt dictum est.

Caplm. iij. Qd iudices discunt et diffiniant cās cū diligētia. Iudices autē vdicāt sibi oculor locum i republi ca: vt dictū est. Sic enīz oculi discernunt corpori vilia a

nocitiis: quia oculi speculatores qdam sunt: et in alto siti ad pericula preuidenda sūm Ambro. in exameron omel. vltima. Sic iudices rei publice in alto positi sūt vt discernant iusta ab iniustis salubria a nocitiis. oculi inquit tui recta videāt. puer. iij. vñ et iudex dicitur: quasi ius dicēs ppli: siue q iure discipiet. Iure at discēpta res iuste est iudicare. Nō est autē iudex: si in eo. nō est iustitia. xxiij.

q. ij. Idem pp. Quales autē iudices eē debeāt dicitur. Deut. xxiij. Date ex vobis viros sapientes et gnaros: quoz conuersatio sit pbata in tribub⁹ vris. Et sequitur. audite illos: et qd iustum est iudicate. Quia enim debēt esse viri: requirit in eis virtus pstantia viri enī est pprie fortitudo. Sit Zul. i. tuscu. q. et vir dicitur a virtute: vel quia maior vis in eo ali Pa pias. Quia sapientes: requiruntur debita sapientia iuris et legū: Iudex enī dicitur dicē ius: vt dicatū est. Quia pō gnari: requirit ex pta industria. Gnarus enim ē peritus: doctus: sciens: strenuus. Gnari sunt: qui peritiāz pme veritatis insinuant: ait Papi. Qd conuersatio eoz pbata sit. requiritur laudabilis et redolēs fama Tales debent esse iudices in qstū iudices: Possūt enim esse idem presides et iudices: presides in p sidente: iudices in iudicando. Deut. xvi. Iudices et magistratus constitues in omnib⁹ portis tuis. Isti sūt admonendi: vt iudicium exerceant studiose et diligenter: ordinabiliter et recte: prudenter et iuste. Job. xxix. Causaz quam nesciebam diligētissimē inuestigabam. **Abi** Bre. moza. xix. Ad proferrendā sententiam nūq; precipites esse debemus: ne indiscussa temere iudicemus: ne quilibet mala audita nos moueant: ne passim sine probatione

M

Deut. xxiij.
Date ex vobis viros
sapientes et gnaros

N

m 23

Comuniloquii.

2

O credamus. Debet ergo eē in iudicio exquisita discussio: facili cre-
dularis exclusio. ppositori exa-
minatio: cū deliberatione: sentē-
tie planio. Et hoc merito: qz iu-
diciū dei est. Deut. i. Ita pūz
audientis vt magnū: nec accipiet
cuiusqz personā: qz dei iudiciū
est. Jo ait dñs Ero. xxiij. Nec i
iudicio plimozū acquiesces snie:
vt a vero deues. pauperis quoqz
nō misereberis in iudicio scilicet
a vero deulando: z iniuste senten-
tando. Sūme igit cauere debet
iudex a predictis: z ab cio que iu-
diciū peruertit: Sūme debet
cauere: z diligens eē in causarū
discussione: ait Gre. vbi. s. Pa-
loza crimina credenda non sunt

maiora sunt
hanc rationem
non pōtuerunt

P mor cū audiuntur: Sunt tamen
etiā puniēda: cū veraciter agno-
scunt. Facilitas enīz credulitatis
facit puerū iudiciū. Sicut Phu-
tisar: qui nimis credulus verbis
vxoꝝis sniauit Joſeph: z cum
carceri tradidit. gen. xxxix. Item
defectus discussiois accusationū
z defensionū est occasio z causa in-
iusti iudicii. Sicut fuit d ppo cō-
denante Susanam ad dictum
senū. Quo liberata est: testibus
examīnāz z pdenatis. vii. z Sal-
uator: liberauit adulteram: qz nō
fuit qui eā cōdemnaret. Jo. viij.
vt enīz ait Ver. de gradibz pūli-
tatis. est iudiciū quadruplꝝ scilicet
fuitis. Jo. v. Sic audio: sic iu-
dico. Et est iudiciū odij fm illud

2 x iudicium
vbiqz
odij
hinc
amor z caritas

fm legem debet mōi: dīcerunt
iudei de xpo. Et est iudiciū ter-
roris. Jo. xi. Si dimittim⁹ eū sic:
oēs credēt in illū: z veniēt romā
z tollēt locū nŕm z gentē. z est iu-
diciū amoris scilicet carnalis: sic
in David: qz nolebat qz Absalon
periret. ij. Reg. xviij. Jo statutus
est. nō debere admitti ad iudiciū
specialr amici: ne fallant: aut fal-
lantur. Cui concordat Tuli. iij. d
offi. c. xi. ponit enīz psonas ami-
ci: cū induit personā iudicis. mī
dabit amicitie: vt verā amici cāz
esse mallet: vt ozandelitio tps q
aliquid per leges liceat accomo-
det. Cū dō iuramēto snia dicen-
da sit: iuramēto meminit: deū se
habere testem. i. vt ego arbitro:
mentē suam. hec ille. Quēdū er-
go iudicibz: ne ex nimia creduli-
tate: ne ex discussionis ommissio-
ne. ne ex odij immanitate: ne timo-
ris possilantimitate: ne carnalis
amoris affectione: ne amicitie fa-
miliaritate: ne munere cupiditate
te iudiciū peruertant. Quattuor
enīz mōis iudiciz peruertit: ti-
more: odio: amore: cupiditate: vt
habet. xi. q. vi. Sed pvideant: q
sint imitatores sumi iudicis: cui⁹
iudiciū in terris exercet. De quo
Ysa. xi. Iudicabit i iustitia paupe-
res qz diligēt z capti fuerūt anti-
qui in carā discussione: qz sagaces
z puidi in examinatione: qz cō-
stantes z industrij: in dubioꝝum
satiatio: qz clemētes z pī i quo-

R

S

T

R ridda etiam reor. p. cause exigen
 tia absolutione: patet in gestis eo
 rum. ¶ De pñ. s. de causaz diligē
 ti discussione narrat Haler. li. viij.
 c. liij. di. 25. Demostenis astutia
 mirifice succursu est cuidā ancille
 que pecuniā: depositū noī: ea cō
 ditione acceperat: vt eaz nō nisi
 simal vtrūq; redderet. Quorum
 alter interfecto ipe: quali mortuo
 socio s̄lore obitus: ancille dece
 pte nūmos abstulit. Superuēit
 postea alter: et depositū posceret
 pit. herebat illa misera: pariter et
 pecunie: et defensionis penuria:
 itaq; de laqueo et suspendio cogi
 tabat. Sed oportune sibi Demo
 stenes patronus affuit. Qui vt i
 aduocationē aduenit: mulier in
 quit hec parata est: depositū fidē
 soluere. Sz nisi sociū adduxeris
 id facere non pōt: qm̄ vt ipe vo
 ciferas: hec dicta est lex: me pecu
 nia vni sine altero nūeret. Et sic
 euasit mulier. ¶ De scō scilz d
 cārus exaiatio: sag p3 Dani. xij.
 vbi Daniel. oēs ad iudiciū fuoca
 nit. Hos testes p̄stauerit: innocētē
 liberavit: datū indiscusse iudiciū
 retractavit: vnde narrat Petr.
 Elliphonius in tractatu suo de q̄
 dam: qui vocabat refugii pau
 perū: eo q̄ solebat pauperes ad
 iuuare. Cū enim quidā paup: vt
 ibi of locasset domū suā cuidam
 vicino olui. diues cogitās: pau
 perē spoliare p̄diolo suo: posuit
 in domo doli quedā oleo plena

q̄daz s̄ o semiplēa. Tpe elapso ve
 nit videre illa: et inueniens doli
 semiplena: imposuit pauperi cri
 men furti: vt in de posset euz spo
 liare. Cū aut nō restaret illi nisi
 dominatio. refugii pauper: vo
 cans eū seorū: inquit si esz in
 nocēs a crimine imposito. Quo
 iurante: q̄ esz innocēs redijt cū
 eo ad iudiciū petijtq; q̄ doli il
 la mensurarent. Et si tñ esset de
 fecib⁹ in doli semiplenis sicut i
 plenis: ille sit condēnandus. Si
 vō non esset in semiplenis nisi
 medietas fecis: eē liberādus: qz
 ex hoc planū ē: q̄ nūq; fuerāt
 plena. Et sic factū fuit: et paup li
 beratus est. Ex quo p3 q̄tū valz
 prouida examinatio in iudicio.
 ¶ Similr p3 te. tertio. s. de dila
 tione iudicioz. vñ narrat Haleri
 us lib. viij. c. x. q̄ q̄daz m̄ fami
 lias virū et filius interemit: qz ab
 eis optie indol filii iuuenē quez
 ex pōi viro enixa fuerat p̄perit
 occisū. quā rē Dolobella p̄sul ad
 se delataz: Athenas ad Ariopa
 gi cognitionē tāq; ad iudices gra
 uiores exercitatoresq; relegauit.
 qz nec ipse liberare duab⁹ cedib⁹
 p̄aminatā: nec punire eam iusto
 dolore compulsa sustinebat. Sz
 et Ariopagite non min⁹ sapien
 ter inspecta causa: et accusato
 rē et reaz post cenā annos ad se
 reuerti iusserunt: eodem affectu
 moti: quo Dolobella: sed ille tras
 ferendo: p̄i differendo questio

multum in refugio
 rebus et p̄diolo

Comuniloquii.

nem damnandi et absoluendi in-
explicabili veratione mutabant.
¶ Conſimiliter narrat. Ageli⁹
de dilatione iudicii differendi in-
ter prothagoram vel pictagoraz
ſim alioz: vt ait. Polil. li. v. c. xij.
et diſcipuli eius. Inter quos fuit
ſciliſma hmoi. Hecual⁹ adoleſcens
diues: eloquentie diſcende gratia
cauſasq; orandi cupico fuit. Hic
in diſciplina Pictagore ſe dedit
pmittens pecuniā q̄tam peteret:
data medietate ante q̄ ingreſſe
tur: daturus aliam: q̄ die primuz
cām ap̄ iudices peroraſſet: et vi-
ciſſet. Poſtea cuꝝ diu⁹ auditoꝝ
aſſentoꝝ Pictagore fuiſſet: ſa-
cundiamq; a ſtudio pmoſſiſſet:
tranſcurſo tempore longiori: cuꝝ
cauſantibus patrocinii denega-
ret: ne doctoris mercedē ipleret:
habito conſilio: licē cū eo Picta-
goraz conſeſſatur. Cū igitur ad
iudices ineunde cōſtituendos
cauſe veniſſet: gra: Pictagoraz
ſic exorſus eſt. Diſce inq̄ ſtultiſſi-
me adoleſcens vtroq; id modo ſo-
re: vt reddas qđ peto: ſiue pro te
pnunciā fuerit ſiue p̄ te. Nam
ſi p̄ te lis erit data: merces mihi
ex ſententia debetur: qđ ego cul-
cero: Si p̄ te iudicatū fuerit:
merces mihi ex pacto debet: qđ
tu vinces. Ad quem placide he-
ualus: opto inquit: me ancipiti ca-
pioni ſiſſe obuiam: ſi verba non
iple facerē atq; alio patrono vte-
rer. Sed malui in iſta victoria p̄

ludii eſſe: cū te non in cauſa tātuz
ſed in argumento quoz iſto cul-
cero. Diſce ergo tu magiſter ſapi-
entiſſime vtroq; modo fore: vt
non reddam qđ petis: ſiue p̄ me
pnunciā fuerit: ſiue p̄ me. Mā
ſi iudices p̄ cauſa mea cenſerit:
nihil tibi ex ſententia dabitur: qđ
ego culcero. Si p̄ me pnuncia-
tū fuerit: nihil tibi ex pacto de-
beo: quia ego nō vinco. Et ſic ab
adoleſcente diſcipulo: magiſter
eloquentie inclutus: ſuo argumē-
to pſutus eſt: et captiois vlu-
te et excogitate fruſtratus. Tunc
iudices dubiū hoc inexplicabile
eſſe: qđ vtriq; vicebatur rati: ne
ſententia ſua: vtrūq; in partem
dicta ipſa ſe ſereſcinderet: rez in
iudicatam relinquunt: cauſas in
diem longiſſimum protelantes.
¶ Nec eos terruit p̄ iudiciū au-
ctoꝝ tam eſſet Pictagoraz
magne auctoritatis apud p̄hoꝝ:
ſiue fuerit Prothagoras: qđ fuit
acerrimus ſophiſticator: pui di-
cit. Al. gellius li. v. c. i. Iudicia an-
feſtinata: penitentiaz ſepe pariū:
vt pater. S. de Teodoſio. vnde et
greci cū vrgent ad ſententiā: an-
te qđ de cauſa liqueat: reſpondent
patres ſuos ſolem apud antiop-
das non vidiffe: ſed expectaſſe ſē
per donec etiam ipſis ozaret. Di-
cunt etiam: propertū eſſe viatoꝝ
qui ante qđ lucifer ozatur: craſſis
adhuc tenebris: luceq; remota:
dictam agreduntur. ait Polil. li. v.

Ante lucifer
fuit
fuit

vbi. 5.

¶ Cap. m. De veritate iudicij: & ordinata indulgentia.

¶ Quarto vo scilicet de absolute reoruz: & indulgentia narrat multum

Gale. lib. viij. c. i. Et hoc ex causis varijs sicut ibi recitat. vbi ait qd quidam interfecit sororis crimine a rege damnatus a populo est in iudicio absolutus. Quoru alteru atrocitas necks movit: alteru ea flexit: quia imitaturu virginis amorem: seueri magis

q impie punitu estimabat scilicet populo. ¶ Similiter narrat ibi de quodam qui erat reus homicidij: pro se nihil recusans: s; paruos fletus commedare cepit. s. iudici.

¶ Mutata igitur oratione: qui omnium consensu periturus erat: pene nullu triste suffragium habuit. ¶ Misericordia ergo que

fletum illam non equitas rexit: queq; innocentem tribui nequitie rat absoluit: respectu pueroru data est. ¶ Similiter narrat ibi de alio accusato: qd graues locis iniurias attulisset. Et cu sine tristibus eo ferebantur: repentina vis nimis incidit. Tunc ille prostratus humi: pedes iudicis oscularetur

et os suum ceno repletur: tota questione a seueritate ad clementiam et mansuetudinem transfluxit. ¶ Similiter narrat de quodam reo et danato qui cum clamaret: se innocentem opprimi: et iudex

responderet nihil sua interesset innocentem aut innocentem eum perire: dummodo periret. ob violentiam dicti: ab alijs liberat? e.

¶ Similiter narrat de quodam quem damnabat crimen libidinis: sed confessio intemperante liberavit. Et sic de multis cõsumilibus: putat ibi. Erant eniz pueriores ad miserendu: q; ad cõdemnandu: vt patet ex dictis.

¶ Et de his Augu. xviij. de ci. c. x. loquens de Ariopago. Ariopagite inquit curiales illius urbis erant. s. Athenarum: et inde nomen habuerunt fm Barronem.

¶ Bars qui dicitur arles: euz homicidij reus haberetur: iudicantibus duodeciz iuris in eo pargo: de sex eorum sententijs liberatus est: quia vbi paris numeri

sententie essent: preponit absolutio damnationi solebat. Si ergo par

gani et gentiles deum ignorantes: fidei in expertes: diuinum iudicium futuruz non precogitates: nec beatitudinem sperantes: fuerint

sic in iudicijs diligentes: quales esse debet fideles non soluz in suis iudicijs sed in iudicio quod deus

est. Respondere ergo debz iudex: vt iudicium fiat sufficienti discussione: vt dictum est. Unde narrat Augu. vi. confessio. post mediu: de Zillipio collega suo: qui apud Carthaginem cõprehensus

fuit tanq; fur: quia apprehensus quendam securim quas fur qda.

F

H

D

E

G

I

Cōmuniloquii.

dimiserat. Cui comprehenso ob
uiauit quidam notus sibi: et que-
sivit quid acciderat. Cui cū in-
masset factus: duxit eum ad do-
mū predici furis: ingrens de se
curi cui⁹ esset a puero stāte ante
hostium. Qui confessus ait. Mō
stra ē. Deinde interrogauit: et ape-
ruit cetera. Et in domū illam: cā
translata est. Et non arbitror ait
ibi Augusti. ob causam aliā deus
permisisset illum capi: nisi vt ille
vir tantus futurus tam inciperet
discere: q non facile in cognoscē-
dīs causis homo ab homine dā-
nandus esset temeraria creduli-
tate. Ideo inunxit beatus Ambro-
sius Theodosio: vt aī trigessimuz
diem: nullus dānaret ad morte:
vt hūi est. s. vii dñs ait Gene.
xviij. Descendam: et videbo vtrū
clamoꝝ qui venit ad me ope cō-
pleuerint: an nō est ita. vbi dedit
exemplū iudicib⁹ exquisitē discu-
tiendū anteq iudicē. ¶ Itē pro-
uideb⁹ debet: vt iudiciū sit indecli-
nabili equitate rectū: ne. s. perner-
tatur affectu carnalitatis: metu po-
testatis: inuitu cupiditatis: vel odij
et malignitatis. Iudices eim iudi-
cauerunt s. Alexandriū p militi-
bus vt habitū est. s. vnde narrat
Augusti: vbi. s. de Allipio. q eius
indoles: non solum illecebra cu-
piditatis temptare est: sed timu-
lo timoris: quando assistebat iu-
dici: et eius consiliarius erat Ro-
me. Vbi cum quidam potētissi-

mus vellet licere sibi ex more po-
tentie quod erat per leges illicitū
restitit Allipius: promissū sibi p-
miuz irritus aio pte mīne cal-
cauit. Et licet iudex in cū cāz tras-
ferret: assere: se ab eo nō pmi-
ti: et licet codices consiciendos si-
bi curaret precijs ptozianis: sem-
per persistit: et deliberationē inde
melius venit: vñloꝝ iudicans
equitatem qua pñbebat: q po-
testatē q sinebat. Sic eim dñs p-
cipit. Exo. xxiij. Nec in iudicio:
plioꝝ acquiesces sententijs: vt
a vero deites. Et ibidē. Mō de-
clinabis in iudiciū pauperis. Le-
uit. xix. Mō iniuste iudicabis. Et
post. Moli facere iniquuz aliqd i
iudicio scilicet i numero: pōdere
et mensura. ¶ Itē iudices puide-
re debent: vt iudiciū iusto aio:
et recto ordine exequant: et etiam
recta intētiōe: nō ex ira aut cru-
delitate: sed intentione iustitie cō-
seruande. Qd enim iustū est: iu-
ste exequeris: ait dñs. Deut. xvi.
vñ. iij. dial. c. xxxv. narrat. De q
dam: q vidit Petri maiorē ec-
clesiā in locis tērrimis: magno
ferri pondere ligatū et desūm
A quo cū qreret: cur hoc cēt: vi-
cū est: q: hoc patiebat: q: si qd
ei pro inferenda vñtiōe videbat
ad inferēdas plagas plus ex cru-
delitatis desiderio q ex obediē-
tia sentiebat. Sūme enim cauē-
dū est iudici ab ira et crudelitate
Sap. xxxiij. Lū tranquillitate in-

alca. Ira eim viri iustitia del nō
opat. Iaco. l. vii narrat. Sen. de
quodam iudice tyrannico: q ex ira
dānavit tres milites innocentes.
vñs: q f dierat a via sine suo cō
militone: aiponens eis: q illū inter
fecerat. precepitq alteri militi vi
eū duceret ad suppliciu. Qui cū
eēductus: venit cōmilito socius
eius. Quem vidēs Lenturio col
erat preceptū altū occidere redū
xit abos ad iudicē. Quos vidēs
iudex iratus vixit primo. Te iu
beo interfici: q: damnat^o eo. Et
te similiter aut alteri: quia cā dam
nationis cōmilitōi eo. Tertio dī
xit. Te quoq iubeo occidi: q: ius
suo illū occidere: impatori nō pa
ruisti. vñ Sen. Qd solers ē ira
cūdia ad fingēdos furores. Tres
puniti sunt ob vnus innocentiam
Excogitant iste: quēadmodum
tria crimina faceret: q nullū ine
nerat. hz eim iracūdia hoc malū.
Non vult regi: irascit ipsi vitati
si v volūtatem suam apparuerit
Et de hoc Plido. li. iij. de sū. bo.
no. c. lv. di. Index iracūdius: iudi
cij examē intueri nō valet: q: cal
ligine furoris cecatus nō videt.
Qd puidere d: iudex: vt iud
cū sit liberalitate gratuitū: si ve
nale v l veditū ait Augusti. epla.
xxxv. an si. Nō iō iudex d: ven
dere iustū iudiciū: v l testis verū
testimoniu: q: aduocat vedit iu
stū patrociniū: et iurisperit^o verus
pūlit. Ille eim inter vtrāqz pte

examē adhibet. Isti vō ex vna
pte pstant. Cū autē iudicia et te
stimonia q nec iusta nec vera v
denda sunt: inq et falsa veditū
multo scelerius vtrqz pecunia su
minur: q: scelerate etiā a volētib^o
datur. Ille tñ solet tās male sibi
ablatā pecuniā repetere: q iustus
iudicius emitt. Qui vō p iniquo
iudicio dedit: vellet qdē repetere
nisi puderet vel timeret. emisse
hec Augu. Et idē. xliij. q. v. La
li eiz veditiōne nīhil inordinatū
q: iustitiam vendere: iniquitas ē
iniustitiam vō: rabiosa insania
Preterea: talis vedit iustitiā quā
nō habet. In alijs autē scibus:
res vendita alienatur a veditore:
et transit ad emptorē. S: in hoc
actu nullā iustitiam hz venditor
z forte effect^o iustitie transeat ad
emptorē. vnde talis vitatē ipaz
inhonorat et vilificat: q: eā que ē
impetialis exponit p precio. ius
diciū ipsuz peruerit puer. xliij.
Qui cognoscit in iudicio faciem.
non benefacit. Ille p bucella pa
nis deserit veritatē. Quibusdā
eim iustitia vilis ē precariate pe
cunte: ait Aug. v. p. fel. Nil for
dius nil turpi^o: nīl iniquosali v
ditione. Apud antiqz eim oē qd
ex debito officii ē: gratuitū eē qz
qd si fit ad pūitū: in foridibus cō
putatur. ait Pol. li. v. c. xi. Pre
terea iudex ē famulus iustitie: q ē
regina vitutū. Iudex ergo q ven
dit dñaz suā et reginā vcl pūitū

ipm de in fms

f 4

oi p̄cio valentiorē sicut p̄dior
 male perire oz. vt enī ait P̄dior.
 vbi. s. p̄ciūz p̄o d̄f tñi p̄cūia: s̄
 obsequiū t̄ oē munus: put dicet
 j. Talis ergo sicut seruus infidel
 d̄nam cui ex fide famulari tenet:
 quasi in foro d̄strahit. Zophel. liij.
 puellā v̄dideſt p̄ vno: vt bibe
 rēt salicē iustitiā incorruptā t̄ sin
 cerā. Nec solū v̄ditor ē iniquus
 sed etiam emptor: vt de illis veri
 ficet illud Ezech. viij. Qui emit n̄
 letetur emptor eim talis scienter
 t̄ ex intentione puerū iudicē cor
 rumpit. Sic Balach corrupti Ba
 laaz munerib⁹: t̄ excecavit: Nu
 meri. xxiij. Et de hoc bñ Alido.
 iij. de sū. bono. c. lviij. Null⁹ p̄e
 do tam cupidus in alienis: q̄ iu
 dex in suis. Latrones in
 latibrosi sanctib⁹ iſidias ponūt
 isti palam: rapacitatis auaritia
 ſeuunt. Sequitur. Eorū figura
 v̄ ait qdā tanq̄ silla pingit t̄ de
 scribit. Ipsa quidē est hūana ſpe
 tie: sed capitibus caninis accin
 cta t̄ circumdata. Sñ Petronius
 Quid faciūt leges vbi sola pecu
 nia regnat. Aut vbi paupertas vi
 cere nulla pōt. Jam nūc iudiciū
 nil ē nisi publica merces. Ideo
 indices sacramento alligant f̄ legi
 bus iurati q̄ oio iudiciū cū veri
 tate: t̄ legū obseruatiōe disponēt
 Ipsoz iure cautum est: vt sacro
 riū euāgelioz scripture terribiles
 añ sedē iudicialē ponant: Ipsoz
 a principio litū vsq̄ in finē per

maneat. nec amoueant: nisi ſen
 tentia recitata: quo ton⁹ p̄ſtorij
 laudis: ipsius dei repleta p̄nā
 omnib⁹ metū incutiat: t̄ ad sacro
 sanctas scripturas reuerētiā: t̄
 ab inquisitione veritatis ois iniq̄
 tas p̄pulsetur: omnis quoq̄ car
 nis t̄ sanguinis religio iudicialia
 p̄pellat affectus: euacuans iraz:
 t̄ odium: metuz: t̄ amicitiam. vt
 enī ait Iul⁹ Cesar. Facile ani
 mus verū videt: vbi ista d̄ficiūt.
 put dicet P̄dior. li. v. cxij. Et de
 iuramento iudicis Iul⁹ de offi.
 li. liij. c. xi. di. q̄ neq̄ p̄ republicaz
 neq̄ p̄ iusiurandū ac fides. amī
 ci cā: vir bonus faciet. Zō vt ait
 ibidem. p̄clarū a maiorib⁹ acce
 pitus morē rogandi iudices: si
 eam morē tenerem⁹ que salua ſi
 de facerē possit. hec rogatio: ad ea
 p̄tiner: que paulo ante dixi hone
 sta amico: a iudice posse cōcedi.
 Nam si omnia faciēda sūt que
 amici v̄ olūt: nō amicitie tales ſz
 p̄iurationes putande sunt. vnde
 ad describendū q̄lis debet eē iu
 dex inducit. Algel⁹. li. v. de yma
 gine iustitie. Crisippus inquit os
 t̄ oculos iustitie vultūq̄ ſeuēris
 ac venerandis v̄borū coloribus
 depinxit. Sequit. Forma v̄gina
 li: aspectu vehemēt t̄ formidali:
 luminib⁹ oculoꝝ acerbis: nec hu
 milib⁹: nec atrocis sed reuerēde
 cuiusdā tristitue dignitate. Et hu
 ius ymaginis ſignificatione: in
 telligit volunt: iudicē qui iustitie

antistes est: oportere esse graues
sive feuerum: incorruptz: inada-
labile. i. cui adulari non possit: p
improbos inuiscerore atq; in-
exorabilem: electumq; rarduz
ac potentem vi r maiestate equi-
tatis veritatq; terrificu. ¶ De
A instructione vero iudicium. ij. q.
q. i. p. totu. r ca. liij. ¶ De pena q
q; mali iudicis narrat Hale. lib.
vi. c. liij. di. q. Lambyses rex: ma-
li cuiusda iudicis e corpe pellem
detracta: selle iudicarie intedit: r
in ea filium eius iudicantiu con-
sedere fecit. Ceteru: rex barbar⁹
atroci ac noua pena iudicis: ne
quis postea iudex corumpi possit
B prouidit. Solerter eni puidere
debz iudex ne peruerat iudiciu
dei vt eternalr no puniat. ex quo
tali pena puniuit rex barbarus
iudices iniquum.
¶ Quinta distinctio de informa-
tione aduocatorum. Capitulum
primu Qualis debet esse: r a qui-
bus cauere:

¶ Consequenter admonen-
di sunt oratores: siue ad-
uocati: vel legiste: q vdi-
cant sibi officium r locu legis-
Z in republica. pronunciant eni
cas expediendas p reipublice vti-
litate sicut lingua enunciat corpo-
ris utilitates r necessitates. Est
C eni propriu oratoris: aperte disti-
cte: r ornate dicere. ait Tull. i. de
offi. r hi sunt informadi: vt rat

scia sua r eloquentia ad republi-
ce salutem no ad permitte: ait ibi
dem. libro tertio. c. xviij. dicis. q
inhumanum est eloquentiam ad
hominuz salutem r pseruatione
data ad bonoz pestem: permitte-
q; conuertere. Verumtamen: vt
hoc fugiendum est: ita est religio-
ni horrendu innocentem aliquem
impugnare. sicut aliquem nephar-
um impiumq; defendere. Ex his
patet q tales cauere debet. ne ip-
sam veritate: vel eius causas op-
primant: r destruant. ne inocen-
tes r iustos impugnent r dānsi-
cent: ne falsitatem: r eius salaces
causas defendendas assumant: r
ne implos verissimis rationib⁹
iustificet. Qui eni iustificat impiuz
r pdenat iustu: abhominabil^r vter
q; an deum. puer. xviij. Talia eni
confueuerunt perpetrare predicti
in foris lingiosis: ait Aug. iij. co-
fessionu p⁹ principium: loquens
de seipso. placuit inquit mihi sub-
trahere bñficiu lingue mee nu-
datis laqueitatis: ne vltimo pue-
ri mendicantes: no lege tuas: no
pacem tuas: sed infamias menda-
ces: r bella foris mercarent ex
ore meo: arma furori suo. Sic
est de talibus qui predicta faciunt
Licet eni iura sint iusta r leges
recte: ea tñ conuertere ad vtriusq;
oppressione: r falsitatis pmonio-
nem: e eis abuti. Quod multi fa-
ciunt. r vt magis hoc facere pos-
sint: dilatant phylacteria sua: r ma-

D

E

Cōmuniloquii.

gnificant simbas tam ornatis
vestium: q̃ pompa gestium: et ar
rogantia verborum. pnt legit in
quadam tragedia: de quodā qui
vidit infernū: et videns ibi turbaz
advocatorū: dicit. *Hec venale*
genus hominū: accedite: et me-
cum in hoc vase balneamini: su-
perest tñ adhuc locus. Sed no-
bilis animus designat: querere
honorē ab exterioribus ornāmē-
tis. ait Pol. li. viii. c. xiiij. de De-
mostene: qui ante q̃ virtus elogi-
eius innotuisset: cult⁹ copiosioris
dē accepisse nitore: sciens q̃ pur-
pura candidum vendit. Et post
q̃ noticiam et famā affecurus est
eloquentie toga contentus est. vi-
cena. velle: sibi a se potius q̃ a ni-
toze vestium: aut cultu exquisito
constare gloriā. Dis Aristippi
decussit color: et status: et res. Qui
libet idur⁹: celeberrima per loca
vadit: quez cum propius attolit
honor: vilitas nō deprimit. Emē
dicaur laudis vř esse suffragiū
qđ ab extrinsecia pendet. Prose-
cto vnus egregie virtutis titulo
quisq; magis clarescit: q̃ splendi-
dissimo luxurie instrumēto: et oi-
lenocinto vanitatis. Cū ergo vir-
tas omnis aie polleat: iusticia cla-
rius emitescit. vir ergo sapiens: et
virtuosus. designari debet osten-
tare se exterioribus ornamentis:
et sic quasi vendere se. Et nō solū
ē, se aliqui tales vendunt: vel suū
patrimoniu: sed quod miserabili

us est vendē suū silentiū. Et cū
silentium sit priuatio locutionis
venales exponunt ipsas priuatio
nes. Et sic que nullius sunt precij
sunt venalia apud eos: prout nar
rat de Demostene. Qui cū Ari
stidim auctorem fabularum in
terrogasset q̃m mercedis in eaz
accepisset: ille respondisset: mil
le nāmos: plus inquit Demoste
nes accepi ego: vt tacerem. *Polu-*
num igit: est: tales esse miserabi-
les venditores. qui non, sold se et
sua vendū: sed etiā priuationes
vt dictum est. Et lingua talis vē-
ditoris est malum dāntica rei-
publice. ait Pol. li. v. c. ix. Cau-
sidozum siqđ lingua est dānti-
ca: nihil tam vt dici solet fumibus
argenteis vincias. Et nō solum
causas vendunt: sed etiā protra-
hunt: vt plus lucrent: et veritates
excludunt: vel qđ nequius est in-
terimunt: et hoc vt fiat peruersus
iudicium: vt de illis verificetur.
illud. Plai. lix. Conuersum est re-
tro: sum iudicium: et iustitia lon-
ge stetit: qz corruit in plateis ver-
tas et equitas non potuit ingredi
re. Tot enī repagula fallaciarū:
tot obstacula astutiariū inducunt
q̃ non hēt veritas ingressum: et
quod grauius est: eā falsitabuz
interimunt: et propinant aliqui vi-
num erroris. Ait Aug. primo cō-
sessionū an. si. loquens de poetis
Non actus sed verba quasi va-
sa electa: sed vasa erroris: vinum

Quod in eis ppinatur ab illis bo-
 cioribus. Idē li. sermonū. Quid
 valet inquit eloquentia paganis:
 que tanq̃ pocula preciosa morti
 feros promat errores: ⁊ facit lin-
 guam frameam ⁊ gladiū bis acu-
 tum: Potest enī vici de talibus:
 lingua eorū gladius acut⁹. Sed
 sciant tales: q̃ tenent ad restitu-
 tionem oīum que sūt lucra in iu-
 ste: *Alit Aug. ep̃la. xxxvj. loquens*
de zacheo qui ait Luc. xix. c. Si
 quid aliquem defraudauit reddo
 quadruplum. *Aerūtamē ait: Au-*
gu. Si iustitia sincerius consulat
 iuste dī aduocato: reddet qđ acce-
 pisti qñ contra veritatem fecisti:
 iniquitati astutisti iudicē sefellisti:
 causam iniustā oppresisti: de falsi-
 tate viciisti: q̃ viderē multos ho-
 nestissimos ⁊ discretissimos vi-
 ros non soluz impunes sed etiāz
 gloriose videri sibi p̃mittere. Et
 sibi bñ de hoc. Et non soluz tenet
 ad restitutionem omniū que ac-
 cepit: sed etiā eorū que per iniustā
 aduocationem eius iusti amisse-
 runt. *Enī ibi Aug.* Quis tandem
 aduocatus facile reperit: q̃ dicat
 suscepto suo: recipe qđ mihi cuz
 male adesse dedisti: ⁊ redde ad
 versario tuo: qđ me inique agen-
 te abstulisti: Nisi forte restituen-
 dum est alienū: quod furtim clā-
 culo effert: ⁊ restituendum non ē
 quod in ipso foro vbi peccata pu-
 niant: decepto iudice: ⁊ circūuen-
 tis legibus obtinet. Quasi. di. Si

illud est restituendum iusto: ma-
 gis istud.

¶ Caplm secundum. De infor-
matione actorum in iudicio.

Non solum aduocat⁹
 est admonēdus his mo-
 dis. sed etiā omnis actor
 in iudicio. ne. i. cum lite ⁊ iurgio
 petat sua: nec querat aliena: nec
 per falsitates procedat: nec causā
 iniustā aduocatis cōmittat: iu-
 dicem non corumpat: nec pau-
 perlorem opprimat: ⁊ si lucz
 his modis sic lucrātū sit in archa
 dñi tñ erit in conscientia. *Ande*
Tul. iij. d. offi. c. viij. Si vir bon⁹
 ingt hēat hāc vīz: vt si digitis cō-
 crepuerit. s. per digitorū percussio-
 nes sicut fuit mos apđ antiquos
 possit in testamento nomen suoz
 locupletz irrepere. i. fieri heres:
 hac vi non vtiat. Et sequit quare
 intelligat et nihil expedire aut vil-
 le esse quod est iniustum. *¶ Hoc*
qui non didicerit: bonus vir eē
non poterit vbi ponit exēpla de il-
lis qui supplantauerūt alios iniu-
ste. Sequit. c. xix. Ladit ne i vīz
 bonum emolumentū sui cā criālī
 aliqđ preripere. s. alicui sua tolle-
 re. Nihil profecto minus. est. er-
 go illa res tantū. aut comodū illū
 tam expetendus. vt boni viri no-
 men amittas: Quasi dicat. non
 Et reddit rōnem: q̃a vilitas iste
 non pōt tñ afferre q̃tum aufer-
 re. Si viri boni nomen eripuit
 fidem ⁊ iustitiā detraxerit. Et de

Cōmuniloquii.

Q hoc exemplum. liij. Reg. xxi. de Achab habet. q. per falsū testimonium et iudicium ad suggestiones Bilegabielis eripuit vineam Naboth. Ideo de ei. Occidisti et pos sedisti. Sequit in loco in quo lixerunt canes sanguinem Naboth lambent sanguine tuū. Carneo deo Bilegabiel et. Similiter Aman q. voluit opprimere iudeos et dānare damnatus et suspensus est. **C**apitulum. tertium. De informatione testimonii.

Onsimiliter testis in iudicio: est admonendus: ne testimonium perhibeat falsitati. neq. alijs noceat: sicut precipit dñs Exo. xix. Non falsum testimonium dices. An fido. liij. de sumo bono. c. lix. Testis falsidicus tribus est obnoxius. Deo quem contēnit: iudici quem decipit. innocenti quem ledit. Et Aug. sermone de plagis. Plaga inquit octaua est de locustis: q. locusta atal notum significat falsum testimonium. Quid enim vult nisi mordere nocendo: et consumere mentē do Jo Alpo. amonet: ne nos falsis criminibus opprimam. Si mordeas inquit ad iuicem: et comeditis: videte ne consumamini. Sal. vi. Tales enim veritatē intermūt: et sic ipsum xpm q. veritas est. Ande et contra ipsū in surrexerant Bath. xvi. An Ambro. sermone de passione. Christ⁹ est veritas: pax: iustitia. Quia relin-

quit pro falsitate veritatem. p. p. no tpali iustitiam odiunt: et scindunt pacē: et xpm occidūt. Ideo merito falsus testis non erit impunit⁹. puer. xix. Et. xxxi. Testis mendax peribit. Debet enim reddi ei. sicut cogitauit facere fratri suo An legis in ecclesiastica historia li. vi. c. ix. q. tres testes falsi in surrexerunt contra narcissū epm hic rosolimitanū confirmantes sub sacramento. Quorū primus iurauit ita esse: cōfirmans: vi si ita non esset: igne consumeret. Ali⁹ dixit ita esse: qd si ita nō ē: morbo regio corrumperet. Tertius dixit ita esse: qd si ita nō ē: luminibus orbaret. Sancti⁹ deo: cui⁹ vita et pudicitia ab oib⁹ noscebant: ante plurimis in deserto delitescit: sed oculus diuē iustitie nō gessit. et implos vltione molitur An prim⁹: a parua scintilla ignis domo succensa. cum oī familia sua et pecore conflagrauit. Secūdus: a pedibus vīq. ad uerticem morbo regio quē fuerat imprecat⁹ repleta consumit. Tertius vīdēt eorum exitū: nec se posse latere dīno oculo: cunctis audientibus sera pnia totum scelēis ordinem pandit. et in lacrimas prorumpens: luminibus est obat⁹. Et Narcissus quasi e celo rediit uis ex improviso rediit: et multo magis ad cum amor populorū excreuit. Sctō igit multum istū p. fuerunt: et sibi cōsueuēter nocue

V runt. Ille enim cui falsa in iudicio opponunt licet sit innocens patienter sustineat: et absque fallitate innocentiam suam ostendat: exemplo Ioseph: qui innocens in lacu misus est Gen. xl. et exemplo Susanne. Dan. liij. et exemplo beati Stephani act. viij. et exemplo Iesu Christi. qui quasi agnus ducitur ad victimam. Math. xxvij. Tales enim deus defendit et aliqui in presenti vel si permittit puniri: hoc facit ad commulsum meriti et premij. Unde narrat Hiero. epistola: cccxliij. de quadam muliere sancta septies percussa: cui imponebatur crimen adulterij. et viro confitente qui dicebatur adulter: ut mortis compedio longos evaderet cruciatus: ait illa. Testis est mihi deus: non ideo me id negare ne pereas: sed ideo mentiri nolle: ne pecces. Et ad primum lecti spiculatoris caput viri abscessi est. Et cum ad illam venisset. primo lectu rasura modica sanguine emisit: secundo sibilus auris et collo excussit. tertio in ferientem gladius est reflexus: et se ferire non posse confitetur. Alius percussor eligit et semel percussa concutit: secundo percussa quatit: tertio vulnerata prosternitur: quarto percussa visus est mori. et ducta a clerico re-vixit. vi. Dominus mihi adiutor etc. Et licet postea scirent leges: nihilominus reddita est libertas. Evidens igitur est misericordia dei in protectione: et liberatione innocentis

Si vero sit reus his cui imponitur crimen in iudicio instruendus est ut non peccata augeat vel eum iuret se purgando per mediantia et per iuriam: ac per compurgatores falsa testimonia. Sed dignum se penta et opprobriis intelligat. culpas suas et reatus agnoscat: et veraciter peniteat. exemplo filiorum Jacob dicentium Gen. xl. Verito. si patimur etc. Item instruendus est: ut pena vel mortem patienter pro pena sustineat: et quod melius est sibi vitam finire in pena quam vincere in malitia recognoscat: supplicii dei misericordiam imploret: et fideliter in salvatorem speret. exemplo latronis Luc. xxiij. Nos quidem digna facili recipimus. Sequitur. Memento mei domine etc.

¶ Capsum quartum. De informatione actorum in causis.

Item instruendi sunt actores qui agunt contra reos ne cogant eos ad perjurandum: ne incurrant delictum. Unde Augustinus in sermone de decollatione beati Iohannis Ille inquit qui hominem pronocat ad iurationem: quem sit falsum iuraturum: vincit homicida. Quia homicida corpus occidit: iste animam. Imo duas animas. scilicet quod iurare provocat: et suam. Et narrat ibi de quodam qui alius prout causerat ad iurandum: quod nocte in visione adductus est ad iudicem excelsum et admirabilem. A quo

Cōmuniloquii.

B interrogatus quare pronocauerat hominem ad perurinationem: rēdit. Quia negavit mihi rem meam. Cui iudex. Nonne melius ceteram tuam perdere quam aiam illius falsa iuratione perire? At ille perstrains iustus est cedi. Etiam grauius cessus est: quod in dorso euigilatis: plagarum vestigia apparebant: dictum est ei. Laue de cetero ne sic facias. Cum magna enim compassione debet fidelis agere contra tales: dolens plus de damnatione aiarum quam rerum. Unde Greg. mor. xxxi. super Job. xxxix. Frustra laborauit: nullo timore cogente: Plus inquit raptoribus ipsis debemus memere quam rebus irrationabilibus defendendis inhiare. Et ibidem. Pro roscet christianus quomodo de res suas iurgando defendere: quas precipit non possidet: Et post. Si charitas viscera erga raptozem christianum non habemus nos ipsos plus raptoze persequimur. grauiusque nos quam aliter poterat deuastamus: quod dilectionis bonum sponte deserentes: a nobis ipsis intus est quod amittimus: qui ab alio solum exteriora perdebamur. Unde. i. corin. vi. Jam quidem oino delictum est in vobis: quia iudicia habetis inter vos. Quare non magis fraudem patimini? Si ergo iudicia litigiosa et iurgiosa in rebus repetitis Apolo reprehendit: multo magis quando sunt actiones in iudi-

ciis absque charitate usque ad damnationem mortis. Iohannes sancti dabat etiam res latronibus: ne furando peccarent. Unde narrat Grego. Dial. i. de Herculano: qui precepit serpenti: ut custodiret aditum hominis. Et cum fur esset intra detentus veniens ille ait. Cur tociens in laqueum monachorum furtum facere presumpsisti? et soluta pedes eius ait illi cum magna dulcedine Amplius non facias furtus: sed cum necesse habes: huc ad me ingredere et que cum peccato laboribus tollere: ego tibi deuotus dabo. Et ne ille animam perderet furando: dabat ei gratis de labore proprio.

¶ Caplin. quintus. De informatione accusantium.

T quia in his iudicijs accusatores falsi multa mala faciunt: fideles istruendi sunt: ne falso alios accusent vel falsa fingendo: vel facta grauando: siue augmentando. Et eni ait Tull. iij. de offi. c. xvj. Duri hominis vel potius non hominis periculum capitis multis inferre. id periculosum est et sordidum ad famam: ut accusator nominetur. Sequitur. hoc preceptum officij diligenter tenendum est: ut nunquam innocentem iudicio capitis accersas. Unde de filiis accusatoribus veritatem illud plene. Et extendit inquam suam quasi arcum mendacis et non veritatis. Sequitur. Sagitta

G vulnere lingua eorum. Sicut enim sagitta vulnerat subito: et cum quis non suspicatur: sic lingua falsi accusatoris sepe ledit innocentes ex insperato. Et talis arcus est male dicitur: quia emittit sagittas falsae accusationis: versus ad existentes in partibus remotis. **I**o separatus est falsus accusator a populo: ne multos ledat sicut canis rabio-
E sus: ne homines mordeat. **P**hil. iij. videte canes. **S**lofa. natura canum est: ut non lateat ad eos cum quibus habent consuetudinem. **S**ed isti etiam notos mordet frequenter vicinos. **I**o de quolibet tali offit de capite suo Sathana **A**po. xv. **P**roiectus est accusator fratrum: et non peccatorum: quia innocentes accusat.

¶ Capitulum sextum. De informatione intercessorum.

I Quoniam in iudicio: quatuor sunt persone necessariae. scilicet accusator: is: defensor: intercessor: et iudicis. putavit Augustinus. epistola. xxxv. ad Macedonium: non solum predicti sunt instruendi in iudicio: ut visus est sed etiam intercessor: ut modo debet intercedat: inductus pietate et misericordia: non ut sauciat patris vel criminibus: putat ibi Augustinus. **R**adens objectioni Macedonij obicientis. quid probamus quod ipse intercedat volumus. Et sic videtur: intercessor approbare recte. per quod intercedit. **E**ni Augustinus. respondit. quoniam

modum culpas quas corrigi volumus approbamus: nec quod perperam commisit volumus esse impunitum quia placeat: sed hominum miserentes: facinus sine flagitium detestamur. **Q**uo enim magis displicet vitium: eo minus volumus in emendatum interire vitiosum. **S**equitur. **A**d hanc penitentiam adduci volumus pro quibus interuenimus: non eorum peccatis parcimus vel fauimus. **N**ec ergo in emendatum intereant: sed ut veraciter peniteant: iusti intercedunt iudices. **P**ro. et post. defensor: ab intercessore plurimum distat. **N**am ille discutiendis vel oblegendis criminibus maxime intendit. **I**ntercessor autem: cum de culpa constitat: pro pena temperanda: aut remouenda curatur. **A**lii dominum apud omnes intercessit: ne lapidaret adultera. **I**o. viij. **B**alis ergo parce vir bone: quantoque melior: tanto est mitior: quanto celsior potestate: tanto humilior siere pietate: ut enim ait ibi Augustinus. **I**usti est intercedere recta intentione: iudicis autem est iudicare iusto ordine et modis rogandi iudicem est: ut faciat quod salus fidei facere potest. **I**udicis enim est: semper in causis verum sequi: patroni autem non nunquam verisimile. **A**it **T**ul. li. iij. de officiis. c. xvi.

¶ Sexta distinctio. De informatione senatus et consulum. **C**apitulum primum. de eorum institutione

Caplm. ij. Quid Consiliarij debent esse iustitia vite. pbat.

Tn debent consiliarij. Debent enim esse vita sancti: et p-

bati: ait Ambro. iij. de offi. di. q. in atgrendis consilijs plinū ad-

iungit vite. pbatas: vntum pre- rogatiua: beniuolentie v suo: faci-

litatis gra. Et ponit exempla. Quis in ceno fontes qrat: Quis in aq turbida potū petat: vbi luxuria:

vbi intemperata: et vitioz cōsu- sio: quis non horrendū estimet: Quis non despiciet mox collu-

uionē: Quis vitē aliene cāe lu- dicet: quē videt inuulē esse sue: Hecille. Ex quib⁹ patet: qles eē

debēt consules sine consiliarij. s. a vitijs imaculati: et tūb⁹ peditū monib⁹ pbat: experitū idustrij.

Si tibi Ambro. prestantiō: ingt est a q phillū petitur q qui petit. Et sequit: qualis esse debet cōsi-

liarij scilicet vt exemplo et v su patio: sit: pericula pntia soluar: iminentia denūciat: et expeditat:

ac remedia ferat: et paratus sit n tui ad solucndū: sed ad subueniē dū. Et q raro: tales inueniūtur. Ideo Ecc. vi. of. Consiliarij tibi sit vnus de mille. Jo antiqui senes eligebant consiliarios vt dictū ē.

Caplm. iij. Quid Consiliarij debent esse veridici.

Item consiliarij debēt eē veritate predicti: sine veri dicit: vt in veritate phillū

ex qbus sūt consiliarij: vel cōsa les siue sit princeps: siue ciuitas vel respublica. Non ad placitū eoz quib⁹ cōsultat: sed fm rei ve-

ritatē: ait Scn. vi. de bñfi. c. xxx. iij. Dic illis qui volūt audire ple- nas aures adulationib⁹. Aliqñ

vox vera intret. Da philius vile. Queris qd felici poterū efficiet: Nec felicitati sue credat. vt enim

legitur in tractatu q of: moralū dogma phoz: falsi amici: p cōsi- lio adulationē afferūt: et vna eoz

est cōtentio: qs blādisime fallat vñ Iunialis. Nihil est qd ere- dere de se. Non possit: cū laudat

dis equa potestas. Et sequit exē plū adulantū blande fallentūz. Herfes dur medoz: grecis bellū

induxit. Cui familiarū ali⁹ dice- bat grecos nuntiū belli nō expe- ctaturos: sed ad primā aduentus

sui samā terga et furos. Ali⁹ dice- bat grecis nō vinci: sed molle ex- ercū oppimi. Ali⁹ dicebat: timē

dū eē: ne vrbes desertas et vacu- as inueniret. Ali⁹ dicebat: vix na- turā rerū sufficere: agusta eē clā

sib⁹ maria: militib⁹ castra: expli- cādisqz equestrib⁹ capestria: vix celuz patere sagittas. Dū in hunc

modū: regē nimia exultatiōe su- rentem: pitarēt: dixit Damaga- tus. Multitudo ista q tibi placet

metuēda est: verū enīz ē: imodi- ca nūqz posse regi: nec viu dura- re pōt qd regi non pōt. Nihil tā

magnū qd perire nō possit. Hec

X

Y

Z

Cōmuniloquii.

Ant autē q̄ dixerat Damagag^o. et quo apparet: plus puidēte inesse sentī p̄sulationib^o q̄ vana vulgi assertiōib^o. De cōfusa vō de nictiōe dicti regis narrat Trog^o pēpet^o li. iij. dicit q̄ Terseo septuaginta millia e regno armauerat: et triginta millia de auxilijs: et centū millia nauū habuisse dī: et flumina siccata ab ei^o exercitu. et greciam totā vix cape ei^o exercitum potuisse. Sed ip̄e p̄mus in fuga postremus in p̄ctio: in periculis timidus: si metus abesset: inflat^o. **B**o merito victus vt dictū ē. Lō similit̄ narrat Hegē^o lib. iij. de eius cōfusiōis deuicione vñ in eius exercitu: equa peperit leporē: q̄ est fugax animal. alt. Ha/le. li. i. c. iij. patet ergo q̄tū nocet adulatio in cōsilijs: et q̄tū eō p̄dest veritas cōsiliū.

Caplm. iij. Qd cōsiliarij debent esse experti.

Cem cōsiliarij debent esse multiplici experientia industrij et perspicui. **B**o merito senes eligunt cōsiliarij: vt dicitū est. qz vt ait Ambro. in exameron: omel. p̄ia Sene/et^o est in p̄silijs vtilior. **B**o Ecc. xxxvi. dī. q̄ speciosū caritūe iudiciū: et a p̄bueris cognoscere p̄siliū: vnde dñs p̄cepit Moysi: vocare seniores ad p̄siliū: vt audirent mandata dei. Exo. iij. Et adē et p̄grega seniores etc. **B**ācri. x. Congrega de seniorib^o etc. Ro-

boam q̄ dereliquit cōsiliū senā: adherens p̄silio iuuenū: a populo derelictus est. iij. Re. xij. **C**aplm. v. Qd cōsiliarij debent esse stabilitate solidi.

Cem cōsiliarij debent esse stabilitate solidi: ne moueant timore: amore: vel cupiditate: in p̄silijs bandis. **E**cc. xxxvij. Ante oēs actū p̄siliū stabile. et maxie regitur: q̄ sint stabiles in diuina iustitia: ab ea nullaten^o deuīado: vñ legitur de Cōstantino p̄fe Cōstantini. li. v. hystorie tripartite. c. vij. q̄ cū ecclesia pateret p̄secutiones in toto orbe terraz: cōcessit xp̄ianos libere in sua religiōe p̄sistere. **S**z p̄bare volēs quōdā in suo palatio xp̄ianos: si eēt solidi: p̄cepit: q̄ si qui veniret ad sacrificandū dñs iūta: hī cū eo in palatio remanerent. Qui vō sacrificare nollent: recederēt. Quidaz ergo eoz a palatio exētes: sacrificare noluerūt: p̄ponētes religionem xp̄ianam p̄missis regio. **A**lij vō p̄mpti ad sacrificandū dñs: sperabant amicitiaz regis. Deliberat ergo rex: eoz vñ p̄silijs: q̄ in meliorib^o fideles p̄stantesq̄ eēt **A**llos vō tanq̄ effeminatos expulit: credēs: nūq̄ eoz erga p̄ncipē eē deuotos: qui dei sui fuerāt parissimī p̄ditores. **A**li enim sūt stabiles cōsiliarij hoīs: qui sūt veri amatores vitanis. **E**cclē. xxxvij. **A** malo cōsiliario sua aīaz

*Equa peperit leporē
q̄ est fugax animal*

*etiam deo infidelis est
q̄ est infidelis
p̄siliū*

tuam. Ille enim est malus consiliarius qui proponit proprium commodum temporale utilitati cōti: vel factum hominū facto dei. Et talis semper est instabilis in consiliis: eo quod variatur comoda que intendit.

¶ Caplin. vi. Quid cōsilia debet esse examinata.

¶ Talia sō cōsilia esse debent: notandū: quod debet esse examinata: et cū deliberatione excussa. Consiliū enim est appetitus faciendi vel nō faciendi excogitata rō. prima Rhetorica li. i. Sine appetitū q̄ sitū uas de nobis uultū: ait Damascen⁹ li. iij. c. xxxij. Prudens enim est bñ consiliari: Epi. vi. vbi commentator ait. Bona consiliatio ē habitus pieturatiuus opabilitū sz rōnez optimi. Et bon⁹ cōsiliari⁹ est: cui adest talis habitus: et post oīa cōsiliatio: meditatio: intellectio: hec persequatio p̄ longū tps generatōne recipit. vñ dñ in tractatu qd dñ dogma p̄fōz. Triplex est capiendi consilij deliberatio. Prima est: de honesto tñ. Secunda de util. Tertia de conflictu virtutū. Dubitamus enim utrū honestū aut rappe: deinde de duob⁹ honestis: qd ē honest⁹ de duob⁹ utilib⁹ qd est util⁹. Similr de pugna util⁹ et honesti. In qua examinatioe honestū est utili preponendū: et bonū cōe propitio: et tūc qd est ad honore dei. cōmodo huma-

no. Semp enim honestū sponēdū est utili: s̄m doctrinam 2 ubi iij. de offi. c. xv. Et post. Nec est vnq̄s uile qd est crudele: ait idē c. xi. ponēs exemplum de Athemensib⁹ qui p̄siderunt pollices remigibus q̄ classe valebant: ne postea valerent. Similr: nec qd est inhumanū faciendū vel consulendū. sicut expellere pegrinos de ciuitate: ait ibidē c. xij. Et breuiter concludit: nihil faciendū aut consulendū qd est iniustum. Unde Gale. li. vi. c. xv. loquēs de Themistocle dicente: se habere salubre consiliū: et petiit dari sibi facientem ad examinandum. Cui dat⁹ est Aristides. Qui rediit ad pplz dicēs Themistocles uile ē cōsiliū: tñ minime iustū uolūere animo. At vniuersa cōctio p̄clamauit. Qd equū non uidet: nec expediēs. Itō ad examināda cōsilia: debz esse deliberatiua discussio: et exquisita examinatio. Sūt enim duo tria cōsilio sc̄stinatio sc̄llicet et ira: ait Sen. in puerbis. Et ibidē. Deliberandum est diu q̄quid statuendū est semel. Et Seneca epistola. c. ij. Quicquid cōsilio p̄spici pōr. p̄spice. ¶ Triē cōsilia debēt esse stabilia: et p̄p̄as dictū est: qz sapiēs nō mutat cōsiliū: oibus illis manentib⁹ que erāt. ait Sen. iij. d. bñ fi. c. xxxvi. Item debent esse cōsilia iusta et ordinata sponendo iustitiaz vñ litat: et honestum cōmodo vñ di-

Cōmuniloquii.

Metum est. Et talia cōsilia sunt audienda. Nō enim est nā cōsilia rī. et pī. vi. Jō hortat sapiētia diuina ad audiendū pīlū. puer. xix. Audi pīlū et suscipe disciplinā. Ecc. vi. Audi fili et accipe cōsiliū. Et hoc a sapiente cōsiliario ut dicit Thobi. iiii. nō ab insipiente. Ecc. viij. Cū fatuis cōsiliū nō habeas. Nō ab extraneo. Ibi dē cū cōsiliū nō habeas. Nō ab emulo. Ecc. xxvij. A zelatibz te absconde cōsiliū. Jō sapiētes scā sua regūt pīlijs puer. xxvij. Astutus oīa agit cū pīlio. Siue ergo sit pnceps reipublice siue ipsa cōitas: siue et q̄libet persona p̄fides vel priuata prudenter et puidēter oīz cōsiliari de agēdis: ait Sē. In tractatu de virtutibus. Si puidēs esse cupis: in futura p̄spectu intende. et que p̄t p̄ngere aīo tuo p̄ta p̄pice nībī tibi subitū sit: sed totus ante p̄spicias. Quā enim puidēs est: non dicit: nō putauit: hoc fieri: q̄ non dubitat: sed expectat: nō suspicatur: sed cauet: quāscūq̄ facit cām requirere, cū initia inuenieris exitum cogita: Caplm. vij. Qd in capiendis cōsilijs sūt multorum sententię audiende.

T in cōsilijs capiendis: pncips est: alioz audīf sūas: q̄ sit sapientia p̄dī t̄ rōi tū pīlia salubria sint et uti lia. exemplo Thoyli: q̄ audire

cōsiliū plectro q̄i erat inferior dignitate: et minus illustrat⁹ luie sapiētie. Exodi. xvij. et super illū Isai. iij. Cōsiliari⁹ nō est tibi. Hiero. in originali Greci poete laudabilis sūa. Primum dicit beatum esse qui per se sapiat secū dum q̄ sapientē audiat. Qui autē utroq̄ caret: hūc inuilem eē tā sibi q̄ alijs. Segtur. Romani p̄ncipes cōsules dicti sunt. vī a cōsulendo cōstituti⁹. vel a regēdo p̄ta cū cōsilio. vñ senatus p̄suli dicitur. Nō enim fatuis credēdū est in cōsilijs: ut dicit⁹ est. s. sed sapientib⁹. vñ Sē. ad Delbatā. Sapientib⁹ viris me tradidi: nōdū valid⁹ in auxiliū meū n aliena castra confugi. Nec est p̄siliū requirendū a malis. Ecc. xxxvij. A cōsiliario malo serua aīaz tuā. Sē Ambro. iij. de offi. Quō inquit stare pōt vtile cōsiliū nisi habeat iustitiaz: et induat constantiā: Quō puto ydoneus: ut det mihi cōsiliū: qui non dat sibi: Job. xvij. p̄cipit autē cū cōsiliū suū. vñ Grego. moral. ix. hz pīliū hūc omnis iniquus: p̄nā appetere: eterna despiciere: initia agere. iusta deridere. Et sicut hūc p̄suli sibi ita et alijs. Nec pīliū est querendū ab emulis: et a diligētib⁹ bona hoīs: nō ipm hominē. Ecc. xxxvij. A zelantib⁹ te absconde cōsiliū. Jō Bre. in primo Registri. Null⁹ inquit fidelior tibi ad pīliū pōt esse: q̄

non hia: sed te obligat. Et hinc nō
est credendū malis consiliarijs
exteriorib⁹: sic nec interiorib⁹ ait
Comentator ethi. vi. Duo sūt cō
siliarij insipientes: delectatio. ⁊ tri
stitia. Nec enī multos precipiat.
Cum enī cōsiliū sit ples mētis
⁊ filius cordis: quē mens parit:
⁊ post qd: sequit opus: put dicit
Augu. omel. prima. corda sequē
tū delectationē indebitā: ⁊ fugiē
tū tristitiam debitā: sept⁹ seductū
rur. In oibus aut cōsulentis ē
magnū consilij angelus: ⁊ ab eo
psiliū inquirendū: q est admira
bilis consiliari⁹. Mat. ix. Sic Da
uid psulebat dñm anteq: aggre
deretur facta ardua. i. Reg. xxij.
Cōsultuit David dñm. Nūquid
vadam ⁊ percutiā philisteos: Et
de hoc Augu. in tractatu de lapsu
mundi. Quis est consiliari⁹ pui
dentior xpo: Sequit. Querim⁹
psiliū: habem⁹ coplā nō sapiētis
sed ipsius sapie q xps est. Audi
sapiētiā. Sone recti psilij dicit
Thesaurigate vobis thesauros i
celo. Bath. vi. vñ iste ē ille cō
siliari⁹ vñ de mille: Ecc. vi. Al
li enī ab isto psiliario emanēt
psilia tanq̃ a fōte sapientie ⁊ nō
sistendā finalr ad eius consilia
adimplēda: instabilia ⁊ erronea
sunt. vñ Sen. epla. xxviii. Errāt
consilia nostra: q nō habēt quo
dirigantur. Et ponit exēpla bona
Scire debet qd petat q sagittam
vult mittere: ⁊ tūc dirigere ac mo

derari manu telū. Similr igno
rans quē ponit petat null⁹ vent⁹
est suus. i. sibi conueniens. Et q
iustus querit a deo consiliū: ⁊ nō
tatur adimplere psiliū sibi datū.
Jo Ecc. xxxix. Ipse dirigit cōsi
liū eius: ⁊ disciplinā: ⁊ in abscon
ditis suis psiliabit. Et puer. viij.
Beti est cōsiliū: ait sapiētia vi
uina. Et ibidē. Ego sapiētia ha
bito in consilio. Dans aut consi
liū debet solerter puidere. ne te
merarie presumat dare consiliū
sapiētib⁹. Job. xxxvi. Qui dedi
sti psiliū. vbi mora. xv. Grego.
ait. Dare stulto cōsiliū: caritas ē.
dare sapiēti orationis est. dare
ipsi sapie: pueritatis est. Nec mi
rū. Grandis enī est imperitia:
meliorē velle docere. mora. vi. in
fine. Ideo Ecc. xxxij. In medio
magnatorū loq nō psumas. Et
sequit. vbi sunt senes nō multū
loquaris. s. temerarie consulēdo:
ad orationē docēdo. v. arrogā
ter increpādo. vñ ⁊ Saluator: cū
ēēt iuuenis. inuētus est in medio
doctoz audiens. ⁊ interrogans.
Caplm. xxij. Qd pnceps de
bet esse in consilio magnificen
tior ⁊ clementior.

Quis pnceps debeat
audire psilia sapiētū: vñ
dicitur est: ipse tñ debet ēē
magnificētior in psilis detestā
do contēpibilia ⁊ vilia: iustior ⁊
equior abhōiando iniqua ⁊ iniu
sta: clementior. horrendo crude

Zlia munificentior erogando dō
naria. Cor enī ei⁹ dicitur ee magnifi
cēt⁹: diuine equitati pformi⁹ cle
menti⁹ et munificent⁹ cordibus
subditorum. vñ narrat Vale. de
Alexandro lib. vi. c. liij. q. Dario
deuicto: et virtutē Alexandri ex
perto: cū sibi partē regni: et filiā
in vxorē cū decies centū millib⁹
talentorū Darius obtulisset. et de
hoc Alexander p̄siliū regreret.
respondit permenio. si p̄le esset
Alexander se vsqz hac p̄ditiōe.
Et ego inquit Alexander vterer si
eēs parmenio. Quasi dicat. Cor
meū regale ē: et magnificēt⁹. Et

A Similr p̄nceps dicitur ee clemē
tior et iustior vt habitū est. S. Ipe
enim ē vicarius et ymago dei in
terris: id deo conformior debet
esse. vñ rex apud sine aculeo est:
put dictū ē. s. a. Sen. p̄io d. cle
mentia. Nullū enim magis de
bet clementia q̄ regē vel p̄ncipē

B ait ibides. Licet autē alr accidat
aliquādo q̄ p̄siliū est: nihilomi
nus cōsiliū posset ee datus rō
nabiliter: qz pōt mutari cōsiliū
ex p̄tingentib⁹: sicut ait Vale. li.
lxi. c. vi. de quodā nomine p̄silio
ēstipentens: q̄ ait in p̄tēde aliter
q̄ accidisset et propere. Alseruit
enī suū cōsiliū fuisse meli⁹: nec
damnauit qd recte acciderat: qz
ali⁹ bene gesserat scilicet qd male
p̄sulerat: felicitus illi⁹ cōsiliū
existimans: suū vō sapienti⁹.

Plerūqz enim temeritatē iuuat
casus: ait ibide. Semp tñ dicitur hō
de reb⁹ agendis p̄siliū cape mo
dis dictis. licet aliter accidat ali
quādo vt enī dicit Comētator.
et bi. vi. Demostenes accusat⁹: qz
p̄silio de futuro nō est pot⁹ ai.
Nullus de futuro firmiter cōsī
liat: futuri instabilitate. honozas
vitiupatione dignus. Quasi di
cat. Futuri instabilitate potest im
pediri qd cōsiliū est. hō tamē
faciat qd in se est. nihil omittens
de his que facere debet.

C Cap. ix. Qd p̄siliū secreta
sunt occultanda.

D E cōsilio vō occultan
dis in reb⁹ arduis et pe
riculosis ait Aegeri⁹ p̄i
mo de re militari. c. i. q. Aetel
lus interrogat⁹ qd postera die fa
ciurus esset: tunica inq̄t meaz si
posset eloq cohercerem. l. h. ede
ceret. Idēz narrat Valeri. li. i. c.
et sub alijs verbis. Nā inquit. Si
hui⁹ cōsiliū interiozes tunica⁹ cō
sciam esse senex: p̄nuo eā cre
mari iubeo. Idē ait Ecce. In ab
seconditis suis cōsiliabitur. vnde
Vale. li. iij. c. v. ait. Adeo magna
p̄sia charitate tenebat. vt archa
na patrū p̄scripta multū seclis ne
mo senator enuncianerit. Seq̄t
Nūq̄ tactumitates optimuz
et tūssimum rex administrāda
rum vñculum labefieri volebat
Et ponit exemplū. Cū rex Asie
bellum a perse aduersus populū

Romanus cōpari nōcīasset: nō ante scire potuit qđ aut ille locus esset: aut patres rīdissent qđ ipsam captam cognitū est.

¶ Septima distinctio. De infortmatione. Thesauriorū pncipis. ¶ Caplm. i. De informatiōe Camerarioꝝ pncipis.

¶ Uemadmodū antesenat⁹ siue collectio sapientiaz consiliarioꝝ in republica cordi cōpatur vt dictū est: sic

ministri pncipis siue camerarij & cubicularij pnt adaptari lateri siue costis in corpore nālī. vñ Bernar. ad Eugenū omel. iij. circa mediū alloquēs sūmū pontificē ait. ventam⁹ inqt ad collaterales & coadiutores tuos. Nō seduli et inimi tibi sunt. qđ obrem. si boni sunt, tibi potissime sunt: si mali: eque plus tibi. Ne dixeris te sanuz dolentes latera. i. ne dicas te bonū: malis inuidentē. Cōsiliꝝ vici pōt pncipi seculari. qđ ammo nēdus est: vt eligat: & associet tales sibi collaterales: & ministros qđ sint ad sui honorē: & reipublice vtilitatē. Et pvideat: qđ sint a fordid⁹ vitiōꝝ imaculat⁹: & ne sint dei inimici. Nā si tales sunt: non est securū vivere inter eos. Elm-bolans enī in via imaculata hic mihi ministrabat: ait David. rex Debent enī esse vñtibus pñti: industria puidet: morib⁹ honestis: misterio expū. Tales erāt mi-

nistri Salomonis. iij. Regū. iij. Aīdēs regina Sabba sapētiām Salomonis: vitacula seruoꝝ: ordinē ministrantiū: vestesq; eoz:

non habuit vltra spm. Cant. iij. En lectulū Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis israel: omnes tenentes gladiū: &

ad bella doctissimi. & vt tales sine debet princeps sollicitē studere. Scđz eīz iudicē populisicē & mī-

nister eius. Ecc. x. & nisi velint tales: vñz eos de palatio eicere: tā

qđ inimicos detesticiōs: qđ nō erūt multum sibi fideles. qđ infideles

sunt suo creatori: exēplo Consta- tiz impatoris vt habitū ē. Nō

debet dñm suūz amare: fidelitatē ei sincerā seruare: eius honorem

in oib⁹ querere: vñā eius sollicitē custodire. i. Reg. xxvi. ait Da-

uid ad Abner. Quare nō custodisti dñm tuūz reges? Sequit. vñt dñs: qđ filij mortui estis. De fidelitate autē seruoꝝ ad dños

videet. in parte tertia. ¶ Caplm. ij. Qđ custodes thesauri stomacho pparantur.

¶ In simili modo: custodes thesauri pncipis vñ

cōstas stomacho possunt compari in corpore nālī. vt enīz

stomachus recipit alimenta coqit necessaria: qđ refundit vñtialiter & effectualr in mēbra: sic expensaz subsidia infundunt in erariū pncipis: vñ cōtariō: quē tñ effundū-

tur ad ipsius cōtatiōis vtilitatē.

Cōmuniloqui.

Et de hmoi adoptione Politra
tus li. viij. c. xx. Sibi recitat fictaz
fabulā Esopi de allegatiōe mē-
broz ꝑ stomachū: eoꝝ denotaret
omnes labores eozꝝ. Ecclē. vi.
omnis labor hoīs in ore eius. Et
cū venisset ad iudiciū rōnis: ꝛ
rō diiudicasset: ea nihil dare sto-
maco: mēbra d bilitata sūt. Qui-
bus conquerenibꝫ: adiudicauit
iterā ratio: vt alimenta stomacho
ministrarent. Et sic mēbra reso-
cillant. ꝛ par oīum reformāt. Ꝝo
cludit ibiqꝫ magistratꝫ: nō iaz
sibi qꝫ alijs coacervat. Si enim
exinanitꝫ fuerit: nihil mēbris im-
partiri valet: Stomaci enī ꝛ ꝑn-
cipis idē est officinꝫ in republica
Quā ad hoc qꝫ dictꝫ ēiū illud
Quintiliani. Qui stomachū reges
totius corpis esse ptendūt: vera
vt rōne vident. eius enim vali-
dus tenor firmat oīa mēbra. Et
Ꝝ eiusdeꝫ fragrant cūcta dolore
Quandoqꝫ etiā nisi cura in-
uet: vitare cerebrū fertꝫ itegros
illinc auertere sensus. Quā igitur
ꝑnceps bonus: ea que accipit a
populo: ad eiꝫ vtilitates expendit
nō debet populus de eo ꝑqueri:
sicut nec mēbra de stomacho. ꝛ d
tali dꝫ cant. vi. Genter tuus sicut
aceruus tritici. Triticꝫ enim in
acervo colligit: vt ꝑ cōi vtilitate
expendat. Tales fuerunt Roma-
ni quoz erarius erat diues: ꝛ ipī
pauperes in domibꝫ suis erat ꝫꝫ
Salustii: ꝛ Aug. vbi. s. Quā igit

deficiebant expēse sue in eozꝫ
exequijs: siue in filiabꝫ marian-
dis: administrabant eis dꝫ erario
cōi siue collecta fm Vale. li. iij.
c. liij. Sicut dictꝫ est. s. Sūt eꝫ
stomachus est pestifer qꝫ multa re-
cipit: ꝛ recepta in mēbroz vilita-
tem virtualiter nō refundit. Sic
ꝛ ꝑnceps multa recipiens a ꝑꝑo
ꝛ non largiens nec expendens. ꝑ
eius vilitate: pestifer est: ꝛ mltos
morbos generat. i. mores ꝑuer-
sos in corpore reipublice. ꝛ de ta-
li dicit Diere. iij. ventrem meꝫ
doleo. ꝛ Ꝝai. xlvij. Transgresso
rem ex ventre vocauit te.

¶ Octaua distinctio. De cayan-
dis septem vitijs curialium.

Laps. i. De ambitiōe cauenda.

ꝛ qꝫi predicti oēs au-
lici ꝛ curiales ꝑncipi
assistentes siue consi-
lēs: admonēdi sunt
cōter: vt ꝑcaueant

sibi a vitijs que sunt cōia talibꝫ:
ꝛ specialr a septē. Quoz ꝑmꝫ
est auida dignitatum ambitio. vt
enim ait Tullius. ꝑmo de offi. c.
xxx. Difficile est ꝑtatem cupienti
seruare eꝫtate. ꝛ sequitur. Facillī
me ipellit ad res iniustas qꝫ glie
cupidus est. locus enim lubricus
ē. vnde antiqꝫ nobiles noluerūt
ꝑcesse in republica nihil qꝫ diu
eozꝫ ministerio indigebat: prout
ait Vale. li. vi. c. v. di. qꝫ ꝑꝫatus
mullenꝫ tādū imperijs sustinuit
qꝫ diu cum Elipentensibꝫ bellꝫ

M

N

O

P

S

Q

T

R

V

gerendus fuit. Postq̃ dō par
ex victoria facta est: deponit im
perius: ne vltra q̃ reipublice ne
cessitas exegerat dñs ciuius per
māret. Idē l. iij. c. iij. dñs eo q̃
gras egit qñ cōsulatū amisit. Et
de hoc hitus ē. S. in admonitiōe
pñcipis. 2. dicitur infra parte. ij.
C. Cap. ij. De cauēda adulatōe.

Ecūdum vñum aulicis
comune: est seductoria
1. mēdosa adulatio qua
blandiuntur superioribus: vt se
quant dignitates 2. honores. nec
non 2. alij: vt eis faueant: 2. cō
mendentur ab eis. 2. de hoc vñio
Polycratus li. iij. c. iij. multū lo
quitur: vbi ait Adulator: ois vir
tutis inimicus est 2. quasi clauus
figit in oculo ei: cum quo cōserit
eoq̃ magis cauēdus ē quo sub
amantis specie capit. Sequit. Co
mites habet adulator: odiū: frau
dem: proditiōem: notam men
datij: sequelam seruitutis: excecā
tionem proximī. 2. totius extermi
nium honestatis. Oleum inquit
ps. peccatoris nō impinguet ca
put meum. vñ enim ab eo lau
datur peccator: in desiderijs ani
me sue. Super quod Augustin⁹
2. lingue adulantium alligant ho
minem in peccatiōe: 2. sic trahunt
secū aīas in perditionē. An̄ anti
qui sapientes nō permittēbāt: ta
les loqui cū principibus: imo in
terficebant eos. Aut Gal. li. vj. c.
iij. vj. q̃ Aliphenices Thimo

ram inter officiū salutationis Da
rius regem more gentium adu
lantes capitali supplicio affecerūt
Et Poli. li. iij. c. iij. Egredie in
q̃ Cecilius Balbus Imperator
auguste cum in multis appareat
tū i eo maxie elucet prudētia ma
g. Isti. i. adultores mundū te om
nino insanū reddiderūt. Qui vt
applaudant tibi: nō mō dñs. sed
tibi ipsi 2. pplo iniuriā faciūt. Ma
2. deorū minuit reuerentiā: quos
tibi parificante arguit insipiente
dum conditionis tue repugnan
te nā: parē te numinibus persua
dere presumūt. Nota superstitio
nis inurunt pplum: cui mortales
deos pro immortalibus persuadet
esse colendos. Sane: aliqd ibi ot
uinus in eo inesse monstrabis: si
oēs hos q̃ dñtati tue fraudulen
ter applaudūt: rapi feceris ad tor
menta. Quis enī deorū ei paruit:
a q̃ se deceptū intelligit. Quis in
eti si irruat. q̃ aureos Jouis ocu
los eruit: aut argento gēmisq̃ sō
latis: deā vestā nititur excecāre?
Quis de martis capite adamā
tinuz impune temerarijs effodit
vnguibus? Nempe deos iustibi
les 2. imortales circūvenire: 2. eis
fallacie parare insidias grauioris
clipe ē: eo q̃ ab his visibilib⁹ deo
rū fabrica sustinet: 2. figit: 2. hono
rem aut cōtempnū qui istis exhi
bet illi remunerant. Si sapien
go Auguste: in deorū hostes in
surges: 2. te nō deū: quod nequa

Cōmuniloquit.

Es: sed deorū monstrabis te cē
cūlos: si deceptores istos: exce
catores tuos: deorum contēpro
res externos: et veronūq; in
turias pūctas. ¶ Simile narrat

Z Sen. de Alexandro epistola. lxx.
di. q; cum in obsidione cuiusdā
urbis in Asia circumiret muros: et
imbecillia mentis quereret. sagit
ta percussus dū perfedit ire. et in
cepra perficere. Deinde cū res s
so sanguine: sicut vulneris dolor
cresceret: et crux equo suspensus
paulatim obstupueret. oēs inq;
iurant: me filium esse Iouis: sed
vulnus hoc me hominē et cla
mat. Adulatores me decipe: vo
lūt s; hoc vuln⁹ veritatē ostendit.
Et vere adulatores sunt decepto
res: seductores: et inimici verita
tis. Adulator est: blandus inimi
cus est: Sit Hiero. epistola. lxxxiij.

A Hi enī sunt scorpiones: facie blā
dientes. cauda pūctētes. Ezech.
xij. Cum scorpionibus hitus ē vbi
Greg. super Ezechie. li. i. c. lx. ait
Adulator: scorpio est: q; palpādo
incedit: sed cauda ferit. Et simil
apis: que mel in ore gerit: s; cau
da ledit. Sunt etiā adulatores sa
cerdotes infernales. Dicunt enī:
placenta. Et sic incipiunt quasi
vesperas mortuorum a placebo:
sed in fine sepeliūt in peccat. Se
pulturā enī patēs in guttur eorū
s. adulatorum: Sit Aug. q; quos
ad peccata illectant quasi veno
rans: et in eorū vitā conuertūt.

A Bat. viij. Dimittite mortuos se
pelire mortuos suos. Vbi Greg.
mor. iij. Adortui sepellunt mor
tuos: cum peccatores peccatores
savoribus premiūt. ¶ Item sunt
nuntices satane. q; hostes nunt
unt in peccatis. Job. iij. Cur lac
tat⁹ vberib⁹. vbi mor. iij. Greg.
ait. Adulatores lactant eos quos
laudant quasi premio laudis. p.
ne. i. Si te lactauerit peccatores
ne aegrescas eis. Isai. iij. Popu
le meus: q; te beatini dicunt: ipsi
te decipiunt. Et ibi Hiero. in ori
ginali ait. Adulatores sūt hostes
et scille diaboli. Item sūt propina
tores demoniaci. propināt ei po
cula mortis: quasi melle adulatō
nis mellita. ait Aller. neq; li. d. na
turis rerū. Adulatio enī est vene
nū mellitū: et mel venenatū. Jo
Hiero de coniugio. Adulatorū
inquit assertiones: et mortis blan
dimenta salate velut quasdā pe
sces fuge. Isti adulatores abun
dant in curijs. et alios per blāda
mendacia sua seducūt. ait Iuue
nalis loquens de Roma. Quid
factū Rome? Veniūti nescio: li
bri. Si falsus ē laudare. nequeo
Quasi dī. Fugio urbē. adulatorū
veneficio excōicātā: et cā adula
toribus dereliquo. Jo aures clau
dende sūt adulatorib⁹: ait Sen.
epistola. liij. Durū te amatorib⁹
bus tuis presta. Exemplū de Eli
xe: q; clandeabat aures syrenis. et
epistola. xlvj. Venit ad me pro amī.

co blandus inimic⁹. vltia nobis
sub virtutis nomine subrepunt
7 qz contrarij. sunt veritati dicūt
Sathan. ait Greg. mor. iij. vba
te suadentes dñtur Sathan: qd
blandis vbi ad illicia trahunt.
iij. Reg. xix. Cur mihi hodie effi
cimini in Sathan: 7 de ista peste
7 eius documentis hñ in tractatu
de vitio. Sed nihilomin⁹ liben
tius tales audiunt in curijs q di
cunt placentia: predicatorib⁹ ve
ritatis: qz veritas odii parit. ait
Salust⁹. Et q male agit odit lu
cem. Jo. iij. Sed non sic faciūt
sapientes. Debent enī prohiberi
ne sic loquant cum regibus. Sñ
narrat Trogu⁹ Pompei⁹ li. vi.
qz Canon Thēniensis vceatus
a rege persarū cōtra Lacedemo
nios: prohibitus est a colloquio re
gis cum eū more persarū adu
sari vellet. Et hoc merito: qz adu
latio infatuat assensuē: ait Sen.
Adulatio queqz pro sua potioe
infatuat. Dicamus ergo. Hos q
dem dicitis: me prudēte esse: ego
autē video: q multa inuilia con
cipisci vñ appetet oportet. Unde
Lato. Plus alijs de te q tu tibi
credere noli. Quid enī prodest:
si te oēs laudant: 7 conscientia te
accusat? Aut quid obesse potest: si
omnes te derogent: 7 pfectia des
ferat. ait. Greg. super Ezech. li.
pñmo Omel. ix.
¶ Capñu tentū. De improba mu
nerum acceptione.

¶ Eritū peccatum curiali
um: est improba mune
rum acceptio. q estā pu
dentes ercecat. Exodi. xxiij. Ne
accipias mīsera que ercecat pu
dentes 7 mutāt verba inforam.
Vbiqz enī talib⁹ vir pñt aliqz igre
di curias: vir cū aliquo loqui vir
ab aliquo audiri. vñ curiali
um sunt sicut canis actus: q obie
cto cibo mansuescit. ait Sen. lib.
de constantia sapientis. sic est ad
lsam de talibus. Acres enim sūt
7 asperi anteqz videant munerat:
sed eis vñs mansuescit. Econ
tra fuit de nobilib⁹ romanis. Sñ
Trogu⁹ Pompei⁹ li. xv. iij. ait. q
Cincus missus a Pītro Romā
ad pacē confirmandā cum igni
tibus donis: Nullū inuenit: cui⁹
dom⁹: muneribus pateret. Quia
enī munera portabat: oēs claudē
bant ostia: ne cū muneribus in
traret. Idem narrat Valerius li.
iij. c. iij. ponēs exēpla de multis q
refutauerunt munera: s quibus
in breuiloquio de virtutibus. Ac
cipientes enī munera minuit glo
riam suam: 7 meritū. Unde nar
rat Sal. li. vj. c. v. de Pīssera mil
leno: q cū agri pars cōsensu om
niū sibi offerretur: auertit aium
ab eo munere: de se me iudicās:
virtutis glām magnitudine pze
de minuire. Si sic igit paganus
refutauit publicū 7 consensu om
niū oblatum: qto magis fidelis
refutare debet munus priuatum

Cōmuniloqui.

M exceptis his que recipere licitum est fm leges: qualia sunt esculeta & poculenta: que accipi pnt mō debito: & debita quantitate. An de 2 ep̄la diui Seueri & Imperatoris Antonini de his determinat cuius v̄erba sunt hec. Quāti ad enſenia pertinet audi qđ ſentim⁹ v̄etus proverbiū eſt: nec oīa: nec ſemp: nec ab oībus. Nam valde inhumaniū ē: a nemine accipere ſed paſſim viliſſimum: & per oīa auariſſimū. Quod autē mandag continē: ne donū vel mun⁹ ipſe procoſul: vel qui in aliquo officiō ſit accipiat: emanue: niſi vltius quotidiani cā: qđ ad enſenia non pertinet: ſed ad ea q̄ edulij excedunt v̄ ſum. Sed nec enſenia producenda ſunt ad munerum cōſtitatem. Et Polli. li. v. c. xij. ait. Qđ fm p̄ lūtiū quidam hoies i Alphica dicūt eſſe ſcīna re & voce & lingua: quoz fascinatō eſt exitialis qñ aliqd laudant. Similiter aut: in illincio naſci homines: q̄ videndo interimūt qđ diutius irati vidēt: Similiter Apollonides perhibet in Scythia naſci feminas: binas pupillas in oculis abentes: & quē irate aſpererint perimētes. Tales ſunt curiales irati cum munera non vident: At Sen ep̄la xvij. di. q̄ regeo parios non poterat qđ ſine munere ſalutare: habētes enim oculos maculoſos: p̄iores ſūt qđ nequam fm ſapientes. Sic &

hñtes oculos cordis maculoſos p̄iores ſunt ad nequam i muneruz acceptione. Sed ſic accipientes ſunt mali mercatores: qđ hñdōi muneribus excecant: & p̄nant oculis cordis. Enſenia enīz & dona excecant oculos iudicis. Rec. xx. Sed munera nolentem accipere commendat p̄s. Abunera inquit ſuper innocētem nō accipit. Iſai. xxxij. Qui excutit manus ſuas ab omni munere Super qđ Greg. mor. ix. añ me diū. Tres ſunt manerū acceptio nes: ad qđ ex fraude ſeſtinamur. Abunus ex cord. i. caprati gra cogitatione. Abunus ab ore: gloria per fauorē. Abun⁹ ex manu: premiū ex vatione. Al qbus omnibus iuſtus excutit man⁹. Et q̄ ſi idē dic̄ ſup̄ euāgelia. li. i. homl. iij. vbi agit. de triplici munere. Abunus triplex ē. ſ. ab obſego. i. ſubuentio indebite ip̄ſa. Abunus a manu. ſ. pecuniz. Abun⁹ a lingua. ſ. fauor. Et enī ait. Polli. li. iij. nō eſt deſperādū de ſuffragio eius quē muneribus palcia. Alimētū vmbrañlis gſe muneruſcula ſunt: & niſi fuerint frequē tata: amicide nomē interimūt. et quod crudeli⁹ eſt: tales accipiūt a pauperibus & afflictiis: & iniuſte vexatis. Culus contrariū cōmēdat Greg. v. Regiſtri. di. Enſenia vſe ſancitatis accipere nola mus: q̄ valde ſcongruū eſt: vt a predatis afflictiſq; fratribus per

cepsse misera videamur. Simi-
luer etiā accipiant ab infamibus
Quod odignati sūt facere antiq
gentiles. ait Sen. ij. de bench. c.
xvij. loquens de Sricinio Julio
Qui cā sibi esset missa pecunia a
Sabiano persico non accepit. Et
oburgantibus his qui non esti-
mant mittentes sed missa: q re-
pudiasset rīdit. Ego ab eo bñ si-
ciū accipiam. a quo proptitatio-
nes non sunt accepturus. Quia
Infamis. Cui cum a Rebilio cō-
sulari esset summa maior oblata. re-
cipere noluit: pecuniā ab eo mis-
sam: q: ei usdē infamie vitio labo-
rabat.

¶ Caplm quartū. De impudēt
officiorum venditione.

Partū peccatum curia-
lium est: impudēt officio-
rum vel cōmodorū vē-
ditio. Vir enī sine precio: vel ei⁹
spe aliquid faciunt. Unde Yuae-
nalis loquens de roma ait. Om-
nia rome cum precio. Qui vas: et
censum. i. illum diuītē aliqui salu-
tea. At te respiciat clauso velen-
to labello: et. Unde et vrbē vena-
lem vocat eā Salustius: si ēptorē
inuenit. et cito periturā. Idē vi.
Bug. epistola. v. vt habitū est. s.
Et bene Pol. li. v. c. x. Impro-
bitas curialium eo vltis innotuit:
vt de testimonio cōscientie. de ve-
nustate morū. de odore opiniois
de sinceritate cāe: de tonēte elo-
quentie: nisi precio interuenien-

te quis frustra confidat. fm illd
Quidij de arte amandi: Ipse is
ventas multis comitat⁹ homine.
Sinibit attuleris: ibis homere
foras. Nec enī ingredi pōt sine
precio: nec aures mulcere. p. mis-
so. nisi fuerit datum pns. et sepe
Unde Pol. vbi. s. Non modo
leones et tigrides lenisse dic⁹ est
oiphens fm fabulas sono criha-
re sue: sed apud ipsam deitatem
vor dulcior porant: canēq: trici-
pites exorauit causa fauorabilior.
¶ Itēz Elchio ēz phabillas solo
testudinis sono sara emolauit. s.
apud curiales nihil efficies: nisi
plumbea eorum corda: maleo au-
reo vel argenteo emolias. Apud
inferos vnus cerbarus. sed quot
sunt dulcicula curialū: tot sūt cer-
bari. Isti. n. nec instrumta nec li-
teras nec sillabas sine precio dāt
nec etiā verbū. Et quod magis p-
uerbum est: nec silentiū: vt. s. ha-
bitū est. Et hoc ideo: q: oia num-
mus agit: et charitas est exclusa.
Et sicut legit d. Idra cui si caput
vnu absideret. p. absalo: tria cre-
scunt. Est enī spēs serpentis mul-
torū et caputū ēz Idiere. ep. s. lxx.
sic est de predictis: q: qñ vni sa-
tisfactū est: et vnus voracitas qñ
interclusa acrima petit alij qbus
oportet dare. Et sic incidit in Sil-
laz cupiens vitare Lambdim. ait
Sen. li. de constantia sapientis.
Abi inquit. Nunqd sapiēs ac-
cedet ad fores quas diuus iam/

Cōmuniloquii.

to: obſidet. Et riſdet Paſſ. canē
acrem: obiecto cibo leniet. nec i
dignabit aliquid impendere vt li
men tranſeat: cogitat: ⁊ in ponti
bus quibuſdā p tranſitu aliquid
dari. Patet ergo talium ſpudēs
improbitas ⁊ ceca cupiditas.

Capitulum quintum. De ſimulata
amicitiarū fictione.

Quintum peccatū curiali
um: eſt extenſio amicitia
riū fictio. Singunt enim
curiales ſe eſſe amicos: donec ve
niaſ ad amicitie experimentum.
Et tunc apparet. ſe nō eſſe ami
cos veros. Vere ſcī ſunt amici
mente qui nō permanent in die
neceſſitatis. Et q̄ eis oīa ſunt ve
nalia apud eos: ⁊ acceptio mune
rum: p̄z nō eſſe verā amicitia hō
minū. ſed nūmōrū. ſm q̄ ait Ju
denalis. Quātū quiſqz ſua num
mōrū ſeruat in archa. Tantū ha
bet fidei ⁊c. Jō nulla vera ami
citiā. Et enī ait. Tuli. iij. d. offi. In
malis fictio eſt in bonis vō ami
citiā. ⁊ qz predicti apud quos oīa
venalia: ⁊ quos ſecunt munera
maſ ſunt: iō in eis eſt ficus non
amicitiā. Scōz. n. phz. etpl. viij.
Tres ſunt ſpēs amicitie equales
amabilibus. Sunt enī amantes
bona. Et ſunt propter vtile aman
tes ad inuitē. Et ſunt quidā amā
tes propter delectationēz. Et he
cūe vltime amicitie: ſm accideſ
ſunt ⁊ facile ſolubiles. Diſſoluto
enī eo propter qd ſunt amici: vſ

ſoluit amicitia. ſ. quando nō con
ſequit aliqd vtile vel delectabile.
Jō Ecc. xij. Non agnoſcit in bo
nis amicus: nec in malis inimic⁹
vt enim ait Ethnicus. Luz ſortu
na manet. vultum ſeruatis ami
ci. Cum cecidit: turpi veritiſ ora
fuge. Unde Aug. viij. confe. poſt
principiū. Non eſt vera amicitia
niſi cū eā agglutinas inter heren
tes tibi charitate. Et loqz ad deū
Talis charitas raro eſt in curiali
bus. Ideo Tuli. de amicitia. c. x.
Vere inqz amicitie diſſicillime in
ueniunt in eis q in honozib⁹ re
qz publica verſant. ⁊ Sen. epla.
ſo. Errat qui in atrio querit ami
cum. Et hoc iō: qz quilibet que
rit ⁊ intendit comodū ppriū: p
pter qd non eſt vera amicitia. ait
Tul. de nā deorum in. ſi. Carum
eſt ipſū verbū amoris: ex q̄ ami
citiē nomen dicit⁹ eſt: quam ſi ad
fructū noſtrum reſerrimus: non
ad eius comoda quē diligimus:
nō eſt amicitia: ſed mercatura q̄
dam vtilitatū ſuarum. Propte
rea ⁊ arua ⁊ pecudū greges hoc
modo diligim⁹: qz fructuz ex eis
capim⁹. Idcirco charitas ⁊ ami
citiā gratuita ē. i. eſſe debet. Et qz
non eſt ſic in predictis: ideo non
eſt vera amicitia. Imo de mul
tis verſificat illud Hier. ix. Diſ
amicus fraudulententer incedit. Et
de hoc. j. vbi de amicitia. Huc
concordat Quidius de ponto q
ait. Illud amicitie quondā ven:

rabile nomē. Prostat: et in que-
stu pro meretrice sedet. Diligitur
nemo nisi cui fortuna secunda ē.
Turpe quidem dictu: sed si mo-
do vera satemur. Gulgus: amici-
tias utilitate probat.

C Capitulu sextu De sophistica
machinatione calūniaruz et ipia
spoliatioe pauperum.

E Et ut peccatus cōmune
curialibus est astuta et so-
phistica machinatio ad
calūnianduz vel illaqueanduz
et ex cōsequenti ad excozianduz:
vel spoliandū populum: iniquas
leges statuendo: vel eis fauendo
peruersas consuetudines allegā-
do: varias vias calūniandi ad-
inueniendo. Unde d talib⁹. **Isa.**
x. Et q condunt leges iniquas:
et scribentes iniustitiā: et opprime-
rent in iudicio pauperes. et. Et d
quolibet tali dicit ps. Seder in in-
sidia cū diuinibus in occultis. vt
interficiat inocentē. Et contingit
maxime: qñ p:nceps vel dñs est
minus iustus: et nimis cupidus:
qñ pñ iudicem populi: sic et mini-
ster eius. ecc. x. Et q libenter au-
dit verba mēdaci: oēs ministros
habebit impios. puer. xix. Et si-
cut di. Didimus rex Bragmano-
rū Alex. detractorū officiu: et fal-
satis sermonibus mēdacia pig-
mentare. Et eni placeant tali: et
vt assequantur partem lucri: ma-
chinantur ad spoliandum paupe-
res. et ab eis laudantur peccatores

in desiderijs ale sue: Tales etia
assimilant canibus latranibus:
siue lupis oves deuorantibz: siue
accipitribus columbas deplum-
mantibus. **Mat. x.** Sicut oves
in medio luporuz. et ibi **Crisosto.**

Omel. xxiiij. Quid onis in me-
dio luporuz: qd columba in me-
dio accipitru. et. Impius eni pñ
ceps siue dñs est vt leo rugies: et
vrsus elatēs sup poplū pauperē
Tales eni. s. impij pñdes: siue cō-
siliarij: sunt sicut canes latrantes
cogentes. s. pauperes ad iudiciū
in quo spoliēt. **Isa. i.** Omēs dilē-
gant munera: sequit̄ retributio-
nes. Ideo legatur. Pupillo non
iudicant: et causa vidue nō igre-
dit̄ ad eos. Et tales aliqui sunt in-
durati impietate: q nec pauperū
indigentia monet eos ad pietatē
ecc. x. Vidit calūnias que sub ce-
lo gerunt: lacrimas innocentium
et. Idī similes sunt lupis: de qui-
bus dicit phus. viij. de animalibus:
q lupi: dum venatores piscium
dant eis aliquid non nocēt eis:
sed cum non dant corumpunt:
rhetia cū extendunt ad siccandū
Sic tales: nisi muneribus prenē-
niant nocent: cās habentibus et
negocia. Imo crudeliores lupis
sunt. Quia legit de lupab⁹: q nu-
triant infantes expositos bellijs.
Sicut fuit de Romulo: que lu-
pa nutriti: prout legit in histo-
ria Romanorum: Isti verō ex-
corant pupillos et infantes. Lu-

Comuniloquii.

I pus etiā si prius videt hominem
eripi ei vocē: prout dicit Ambro.
in exameron. omel. vi. sic tale: si
prius vident potem: q̄ muneribus
preueniant eripiūt sibi voces
ne possit loqui in iudicio. Sunt
etiā similes Castor: de q̄ ait So
lin⁹. li. iij. c. xxxv. q̄ cū hoīem in
uaserit: conuēxi dentibus nō h
us relaxat q̄ concrepant ossa s̄
dentibus eius. sic isti nō cessāt: do
nec cōfringant pauperes. **U**bi
che. iij. Insuper excoīauerunt: et
ossa eorum confregerunt: et cōfci
derāt. Sunt etiā crudeliores lū
cib⁹. de q̄bus Hiero. epla. lxxv.
q̄ licet ore rapido deuorēt: tādū
tū memorias hñt p̄dandi q̄ diu
venter est vacu⁹. **U**bi hō sangui
ne pasta est feritas: euz saturitate
succedit oblitio: donec memori
am reuocet esuries. Sz isti satia
ti spolijs pauperū: nō cessant: ali
os spoliare. Sunt etiā crude
liores leonibus esurientibus. **U**t
enim Solinus. li. iij. c. viij. Cle
mēte sunt multa inditia in leoni
bus. Prostratis parciū in viros
potius q̄ in feminas seuiunt: in
fantes nō nisi in magna fame pe
rimunt: nec a mīa separant. Sz
isti nulli parcut: vt dicitur est. Et
sicut est de lupis: q̄ quādo habēt
multos filios priores sunt: prout
dicit phis. vj. de animalibus. sic isti
q̄to plures habent filios: tāto ra
piores sunt. Sed talibus euenit
quod contingit aribus deplūmā

nibus bubonē. Et enim dī. viij. s̄
animāibus. Elues volant et de
plūmant bubonem. et postea ve
natores: euz illo capiunt multas
aues. Sic accidit istis. Dum enī
iniuste pauperes spoliāt: ipsi iu
ste a principe spoliāntur. Et dum
alios spoliāt temporalib⁹: ipsi pa
niant spūalibus. **I**sa. xxiii. **E**t q̄
predaria. Monne et ipse predabe
rie: **U**bi sunt inexcusabiles. q̄ euz
ipsi sint dialtes: nihilominus spo
liant pauperes: **U**t Ambro. i. de
benefi. aloquens talē. **D**ives eras
Qua cā: aliena rapiebas: egestas
non compulit. **I**deo te feci diui
tem: vt excusationē nō haberes.
Cur non afulisti iniuriā patētib⁹?
Ideo te feci potētē: non vt vio
lentiam inferres: sed repelleres:
Eripe inq̄ pauperem: et egenus
de manu peccatoris liberatus: Se
quit. Dum enī augere opes. occu
cupare terras cupim⁹: iustitie for
mam exulimus: beneficentiā cō
munē amittimus. **V**ere enī lucy
in arca: damna in conscientia: ait
Aug. in sermone de innocentib⁹
Sed damna spūalia predica
cogitant: q̄ excecari malitia: et ra
pidi auaritia sunt. Sicut est b̄ ca
ne: q̄ buz proiecta sibi aperto ore
deuorant: ad spem tū venturi in
brat. Sic isti dum deuorāt quod
fortuna piccit: ad rapinā nūlo
minus sunt erecti: put ait Sen.
de raptoribus epla. lxx. Et quod
irrationabiles creature nō faciūt
isti non

isti non abhorrent. Et enim dicit
vl. de animad. Non est modus
auiam vnius speciei: q vna co-
medat aliam: et m isti cōfratres
spiritualiter deuorāt. **Mich. iij.**
O Quasi comederūt carnē populi
mei. Et inde legitur de Tiberio in
cronica breuib. **Ad** cū suade-
retur sibi tributa augenda eē. p.
vincijs respōdit: boni pastoris n
esse pecus deglutire. Nec isti co-
gitant q erit eis darā iudiciū:
q multi p eos clamabunt: et de
eis cōqrent: et aduocabūt: et tu
der erā scernis. Quot enim bo-
na iniuste abstulerunt: tot p eos
clamabūt. Quot lachryme pau-
perum quot suspiria: quasi tot le-
gisse p eos aduocabunt. **Ecc. xxv.**
lachryme vidue: ad maxillas
descēdunt: et a maxilla ascēdūt
in celus: et deus exauditor nō de-
lectabitur in illis. **Job. xxxi.** pro-
pter multitudinem calūniatorū
clamabunt **Abacub. vij. ve** qui
pgregat auaritiā: malā domui
sue. Sequit. Quia lapis de pietē
clamabit. vñ narrat **Petr.** Da-
mianus in tractatu suo. de quo-
dam in firmo ad mortē clamāte:
et vllullante: q sex nūmos a pau-
percula vidua acceperat: q ver-
berabat de manibus sanctorum
Andree et Gregorij: vt videbat
ei. Et quot inquit passus illa fece-
rat in laborando: vt eos a me re-
quireret: et totiens a sanctorū ma-
nibus petiit. Nec mirum si su-

pernis iudex talibus ē scernens:
q vt dicitur. **Eccle. xxxvij.** Qui
offert sacrificiū ex substantia pau-
peris: quasi q victimat filiu in cō-
spectu patris. Si talis est. dūz sa-
crificiū offert: qualis est dum
spoliatur. Laueant igitur pchides
et piltarij: et collaterales picipus
ne sint raptores: aut spoliatores
pauperū: nec cōsulatores alijs ad
expoliandam.

Caplm. vij. de voluptate co-
mestationū.

Eptimū vitius curialius
est comestationib. sine
oclio et vāis ludis noxia
vacatio. Et enim patet ad senius
curiales pdictis indulgent et va-
cant: et in talib. etiā student. Sic
n. improperat **Amos. vij.** Opti-
mates capita populorū ingrediē-
tes pompaticē domui israel. Se-
quit. Qui dormit in stratis ebur-
neis et lasciuia in stratis vestris
Isai. v. Et qui potentes estis ad
bibendū et c. Et qd puerius est.
de die faciūt noctem. et cōuerso
Dormientes de die: et vigilantes
nocte aut Sen. de quodā poten-
te epistola. **lxxvij.** q maiorē par-
tem noctis in puluio exigebat: et
vsq ad horas diei sextā dormie-
bat. hoc eius erat matutiniū. Si
miltiter narrat epistola. **ccv.** de quo-
dā fabulatore elegante: qui ait: se
habitasse supra domū **Idapmij**
qui erat et hac turba lucifugantū.
Et circa horā sextā noctis audie

R

Cōmuniloquii.

S bai clamorem. Et tūc vocabant
cellerarij. ⁊ coqui. ⁊ quero aut ille
quasi irridendo: qd sit. ⁊ dī: illū
a balneo exisse: ⁊ nullūz popo/
scisse. Valde inquit frugaliter vi/
uebat. Nil obferuabat nisi no/
ctem. Ad dicit iri forie. vnde tali/
bus ppetat q̄ ait Virgili⁹: fuisse
in conuiuiū Didonis. li. v. vbi dī
Postq̄ prima quies epulis mē/
seq̄ remote. Eratres magnos
stamunt: ⁊ vīna coronāt. qū stre/
pitus tectis: vocēq̄ p̄ ampla vo/
lutant. Stria: dependent licinī la/
quearib⁹ aureis. Incensī: ⁊ noctē
flāmis sumalia vincūt: hec ille.
T Et quia a libero pfe. p̄ximus est
intemperantie gradus ad īcon/
cessam venerē: ait Gale. lib. v. c.
l. ⁊ venirem dissentī cibo sequit̄
voluptas genitalium: ait Hiero.
ep̄la. xxxvij. 10 in horū conuiuiū
sequit̄ qd fuit in dicto conuiuiū Di/
donis. De q̄ Virgili⁹ vbi. s. Inse/
līr Dido: lōgūq̄ bibeat amorē
De talibus ait Sen. ad Helvīā.
Somit̄ vt edant. S. miserabiles
quoz palatum non nisi ad p̄cio/
sas exercitat escas. Isti aut̄: non
viuant recte. ait Sen. Mō viuit
q̄ libidini ⁊ somno viuit. Isti. v.
vt qui cōsurgitis mane ad ebrie/
tatez sectandā. Sequit̄. Lihara
z lras: ⁊ timpanū: tibia ⁊ vinū in
conuiuiū n̄stis: ⁊ opus dñi n̄ respl̄/
citis. Ob ista vitia ⁊ p̄silia q̄ con/
sueuerūt regnare in curijs q̄ nō
sunt regulate legib⁹ dei: nec mo-

deramine tempantie ordiate: et
phī fugiebant curias: put̄ dicit̄ i
plogo polierati de Socrate: qz
ab eo quererēt: qre nō in foren*s*i
bus negocijs v̄erfaret: respondit
Que locus hic calet: ego nescio
⁊ que ego caleo: locus hic nescit.
Ego enī: contēno que aulici am/
biunt: ⁊ que ego ambio illi contē/
nunt. Iō Joanne Salobinen/
sis intitulauit librū suū q̄ dicitur
Polieratus de nugis curialium
phoz: q̄ illos p̄ parte p̄tinet: put̄
ait ipse in plogo libri. Cōsist̄
san cū viri declinant curias: nisi
quaren⁹ cogit necessitas: vt aia/
ruz exigit vilitas. An David nō
venit ad Ikaleāas Saul. i. Reg.
xx. Conuiuium ēt herodis nō in/
trauit Joānes. s. in eo fuit decol/
latus ⁊ Bath. vi. Abeli⁹ enī est
ire ad domū luctus q̄ ad domū
p̄nitij Ecc. vi. Iō dicit̄. in tracia
ta. xij. abusum. Quinta abu/
sio est: mōachus curialis. Quis
vt sequitur ibi: ordo claustralio:
⁊ ordo curialis sunt diuerfi. Ibi
enī sedes in insidijs cū diuiti/
bus ⁊c. Dic dicit̄: nō sedi cū cō/
cilio vanitatis. Ibi insidiarius vt
rapias pauperem: hic dicit̄ odi/
ui ecclesiam malignantib⁹ ⁊c. Ibi
dextera tua repletur munibus:
hic laua inter innocentes man⁹
tuas. Due tamen sunt curie p̄m/
cipum secularium. Quorūdam
qui ecclesias instruit quorūdam
qui destrunt. Alia eīz curia De

X

Z

nid: alia Absalonis: put ibi bene
distinguit: tñ vtranz preualuit
Chusi: non Achitophel. Chusi
enim silentius interpretat. Achit
ophel ruina fratris. Ad vtranz
pō vñlus est accessus bonoz vi
roñ. i. vt bonum pmoueant: et
malū impediāt. Maloz autē
ad vtranz inutilis: put ibi dicit
bene: vbi sequit. Sexta abulio ē
monachus cauidic⁹ scilicet qui
amat plus eē de dīcū benūb⁹ cū
Herode q̄ in carcere claustrali
cū Joanne. Vbi eiz videt puellaz
saltantem: et caput Joannis in q̄
est grātia truncatum. Duo enim
caput Joannis amputant. id est
xp̄m a corde separāt: curiositas
et vanitas. vt enim dī ibi. i. non
videat in disco caput Joānis vi
det tamen que effuso sanguine
acquiruntur: vachā vidue et por
cum pauperis. In carcere p̄m
cipio moritur pauper: et tamē de
substātia pauperis comedēs mo
nachus: p̄ncipi blanditur. Cō
siliarij igitur p̄ncipis vel domini
terre qui obtinent locum cordis
in republica: sint tales vt deseri
ptum est. Et collectio. i. senatus:
studēat vt tales sint quales erāt
illi de senatu Romano. vt enim
ait Tull⁹. v. de offi. Regum po
puloz et nationū potius erat: et re
fugium senatus. Consimilr col
lectio consiliarioz p̄ncipis sit
in refugijz tribulatioz et paupib⁹.
¶ Noua distinctio. De informa

tionē militum.
¶ Capm. i. Quare milites per
manus significantur.

¶ Insequenter profe
quendum est de illis
qui se habent ad mo
dum manuum in re
publica. Quē sunt mi
lites. Manu eiz reipublice sūt
homines militares. Qui conue
nienter per manus significantur
Manus enim paratē sunt ad ad
iuuandum de nature imperio: et
q̄m vtilitatis habent nulli sci
re licet. ait Sene. epistola. xxix.
Opus enim manus est tangere
attrahere: ipellere: ait Comciator
ethi. i. Vō manus est talis dispo
sitionis: q̄ possit talia facere: ait
Alogel li. iij. Et manus est orga
nuz organoz. liij. de anima. Et
non est vñum instrumentum s̄
multa li. xliij. de animalibus. Si
cut ergo manus sunt in corpore
naturalia ad impellenda nocua:
ad p̄ueniēda infestantia: ad atra
henda necessaria: ad conseruan
da alia membra: et defendenda
sic sunt milites ad ista efficiē
da in republica: et quēadmodū
manus se specialiter ad caput op
ponunt protegendū ne ledatur:
sic sūt milites in republica ad co
stodiam vñe p̄ncipis: qui est ca
put: vt dictū est. s̄. vnde ait Sal
uator. Estote prudentes sicut fer
pentes. Super quod Augu. de
doctr. xp̄iana. c. v. dicit. Prudē

Comuni loqui.

ta serpentis est: qd corpus ponit
p capite deffendendo. Ad quo d
horabatur ipse discipulos. Ideo
de illis qui fideles sunt potest di
cere respublica: siue ecclesia illud
ps. Qui docet manus meas ad p
lium. et his militibus debet pre
dicator euangelicus exprimere
militie institutionem et dignitate:
antiquorum militum probitatez:
militaria discipline severitatem:
et de his cuz eis conferre ad edi
ficationem.

Capitulum. ij. De militie institu
tione.

Primo autem videndū
de militie institutione. ut
eniz legatur in principio

Historie Romanor: condita civi
tate a Romulo: quam ex nomi
ne suo Romā vocavit: mille pu
gnatores de ipsis elegit: quos ex
numero milites appellavit. Mi
les enim dicitur: quasi vnus ex
mille electus: vel miles mille va
lens: ait Papias. Romulus p
us milites et populo sumpsit et ap
pellavit. Et sic miles est nomen
laboris et honoris: ait Pol. lib.
v. c. vij. **S**ecundo videndū
de his que militem faciunt: de q
bus Pol. lib. vi. c. v. bene dicit.

Ido duo sunt precipue que mili
tez faciunt. electio scilicet et sacra
mentum. vnde et Egecius Re
natus bene de electione militum.
In hoc inquit corporis republi
ce salus vult: vitæque non est

corporibus sed etiaz animis pre
stantissimi deligant. ad vires re
gni: et romani nominis funda
mentum. In prima delectione
idest electionis examinatione cō
sistunt: ne leue hoc publice offi
cium: aut passim quibuscūq cō
mendandum. quod apud vete
res iter tot varia genera virtutū
precipue constat esse laudatum.
Inuentus enim est: cui defensio
pvinciarum imminet: qui mori
bus viribus et virtutibus excelle
re debet. honestas enim ydoneū
milites reddit: et verecundia: vuz
prohibet fingere sepe facit esse vi
ctorem. Sequitur. Et magnis. n.
K
N
viris magnaq diligentia puenit
eligi iuniores. Cum vō diligens
electio: in iudicio fuerit approba
ta: signādi sunt: et ascribēdi mili
tie qui ad eam inveniuntur ydo
nei. Nam et velocitas requiren
da est et robur: et virū armorum
disciplina quia edere vel edicere
valeat: et an habeat confidentiā
militarem: et huiusmodi. Pleri
q enim quibus non improbabili
les videatur in specie tamen ex
perimentis probantur indigni.
Repellendi sunt igitur min⁹ viri
les et in locum eorum strenuissi
mi. subrogandi. In oi eiz confi
cti non tam prodest multitudo
q virtus: in qua exploranda: for
mandae et promouēda: ductis vir
tutaz opera q iudiciz. hec ibi.
L
C
Ad magna igit examinatōe et vili

gela ab antiquis milites eligebat.
¶ Caplm. liij. de sacramenti mi-
litis qualitate.

M E sacramento vo mili-
tari ait Pollicra. vbi. s.
c. vij. di. q. apud Julium
Frontinum: Lucio flacco: et Bayo
varone psalibus milites primo
iureiurando facti sunt. Antea. n.
sine sacramentosa tribunis tan-
tūmodo rogabantur. Ceterum
ipsi inter se coniurabant: se fuge-
ant formidinis causa non abitu-
ros neq. ex ordine recessuros: ni-
si teli petendi: hostis ve ferendi
causa: aut civis servandi. Et hoc
dicebatur militie sacramentum:
quod et xpianorū principum etiā
auctoritate firmatur: et vlt. Con-
ceptio huius iuramenti est: prout
dicit Polli. vbi. s. et Vegetius li.
liij. c. i. Jurant quidem milites p-
desi: et xpm eius et spm sciz: et
per maiestates principis: que fz
deum humano generi diligen-
da et colenda. Jurant inq. stre-
nue se facturos omnia que prece-
perit princeps. Cum enim legi-
pūte quis acceperit principatus
tanq. presenti deo fidelis: ei est
pfanda deuotio: impendendus
peruigil famularatus. Jurant etiā:
nunq. se militiam deserturos: vl
mortem pro republica recusatu-
ros: cui? sunt ascripti militie. Cū
q. hoc presterint iuramentū: cin-
gulo militari dotantur et pūile-
gijs. Et deo ergo obtinuit: vt ele-

ctio. et sacramentum militem fa-
cerent: vt sine electioe nemo cō-
scriberetur: aut sine sacramento
nemo nomen militis aut officij
soutiretur. Unde refert Tuli. pto
de offi. c. xl. de Pompilione im-
peratore: in cuius exercitu filius
Latonia militabat: q. cum pto
pillo videretur: vnam legionem
dimitteret: Latonis filius q. in ea
militabat dimisit. Et coz ille amo-
re pugnandi in exercitu remane-
ret. Cato ad Pompiliū scripsit
vt si pateretur: illum in exercitu
remanere: secundo eum obliga-
ret sacramento: quia ptoze amī-
sore eū hostibus pugnare nō
poterat. ¶ Similr Barci La-
tonis senis epistola est ad Bar-
cum filium in qua scribit: se au-
disse: eum dimissum a Consule:
cum in Macedonia bello persi-
co miles esset. Monet ergo: vt
caueat ne bellum ineat. negatq.
ei vim esse cum hoste pugnare
qui miles non est: q. milites nō
credebat nisi eum qui sacramen-
to in militiam consecratur. Pa-
tet ergo militiam dignitas: fidel-
firmitas: et sacramenti obligabi-
litas. Cuius forma est: vt deo p-
mam fides debita: deinde pūci-
pi et reipublice seruet incolumis.
Et ideo magna pericula militū
si tales non sunt: nisi fides et iu-
ramentum seruent. Et licet forte
sint: qui se teneri non videantur
ecclesie ex sacramento sollempni

P

Q

quia plerūq; ex cōsuetudine nō
prestat: nullus tamē est: qui sa-
cramento tacito: vel expresso: ec-
clesie non teneatur obnoxius. Et
forte ideo cessat apud aliquos so-
lennitas iuramenti: quia ad h om-
nes inuitat: & coarctat necessitas
officij & sinceritas fidei. Inoleuit
enim pluetudo solemnitis: vt ipsa
die qua quis militari cingulo de-
coratur: ecclesiaz solemniter adeat
gladiūq; super altari oblato: qua
si celebra professione scipsū ob-
sequio altaris deuoueat: & gladij
idest officij sui iugem deo spōde-
at famulatum. Neq; enīz neces-
se est: vt hec: verbo profiteantur
eum legitimā militie professio:
facto eius videat inserta. In ho-
mine enīz illiterato: & qui magis
arma debet nōscere q̄ litteras:
non oportet semper exigere pro-
fessionem illiteratam sicut in ho-
minib; litteratis: quales sunt epi
& abbates: put diē Polij. vbi. s.
Capit. liij. De militum & tuo
fuit.

Valēs autem debent ēē
q milites scilicet strenui: au-
daces: impauidi: expri-
prouidi: moribus predicti & vnu-
stati: patet ex dictis. Vnde in exor-
tatione Bernardus ad milites tē-
pū loquens d militiā & militibus
ait tria esse necessaria: preliant. s.
vt sit strenuus idūstriusq; miles:
& circūspectus ad seruandū: ex-
pediū ad discurrendū: patas

ad feriendū. vnde vt essent tales
instruebantur a principibus: pro
ut narrat Salustius de Pom-
petio: q̄ cum alacribus saltu: cur-
velocibus: cursu: cum validia:
virtute certabat. Neq; enim ille
aliter potuisset par esse Senioio
nisi se & milites suos frequētib;
exercitijs ad prelia preparasset.
Rescindendi: aut sciscitandi: in-
liendiq; ars non mediocris est.
cuius beneficio capela illa serua-
tur: vt miles ad inferendum vul-
nus sic in hostem insurgat: vt ei
ex aliqua parte non parcat. Exer-
citiū natandi percomodū est.
Missiliū maxime vñs: quibus
hostis eminus leditur & terretur
& eorum exercitatio: laceratis ro-
bur acrescit: & saculādi peritū at-
q; vñs acquiritur. Non igit esse
minati vel delicati: aut trepidi:
milites esse debēt: sed tales vt di-
ctum est. Optima enīz militū sūt
hostem ferire: presidia agitare: ni-
hil metuere nisi turpem famam
hiemē & estates vltro pati: humi
quiescere: eodem tempore labo-
rare: & inopia pati. His ergo pre-
ceptis milites hortabor. &c. De si-
militer ait Vegetius Renatus
addiciens: inutile esse: militem
tenere nutritum: & delictis assue-
tum: preferens tanq̄ apione pū-
bem rusticam: que sub diuio & in
labore nutrit: solis patiens: hyem-
bū negligēs: balneorū neficia: de-
litarum ignaras: simplicis animi

R

X

T

V

V

Z

S

partio cibo contenta: duratis ad
omnium laborum tolerantiam
mēbris: cui gestare ferri: fossas
ducere: onus ferre consuetudo
diuere est. &c. Dicit etiam Poli.
li. vi. c. ij. q. Sedeon sicut habet
Judic. vij. vicit innumerabiles
hostium copias in expedita pau-
citate viroꝝ fortium: quos nō
facile credendum est in delitijs
vrbiam: aut regalibus epulis q̄t
tidianisq; conuijs didicisse: vt
aquam lamberent. eos tamē do-
minus p̄ceteris celsit eligēdos.
Sitamen interdū necessitas exi-
git: vrbanos delicatiorēq; ad ar-
ma compelli: ex quo nomē rece-
pere militie: laborare: discurrere:
pondus portare: & solem: pulue-
remq; ferre discant: parco victu
vtantur. & rustico: & interdū sub
biuos: interdū sub papilionib;
comorentur. Tunc demum ad
vsum erudiantur armorum. Et
si lōgior expeditio emergit: in an-
garijs plurimū: detinendi sunt.
proculq; habēdi ab illecebris ci-
uitatis: vt comodo & corporibus
eorum accedat & animis. Nec
mirum: si tales eligebant ad mi-
litiā quia ab aratro vocabātur
ad consilium & principatū: vt
dictum est. S. a. Valerio lib. viij.
c. iij. Sed quia hodie multi mili-
tes vacant lasciujs: ocio: aleis: &
aucupijs: effemiatī sunt: & in mi-
litiā inexpecti. Etrio de Roma-
nia militibus est in quorum pre-

conijs ait Lucantius. Mircant
membra sua romani more quiri-
tis. Induxisse togā. Sed hodie
multi plus student ornamētū ve-
stium & armorum q̄ exercitijs &
industrijs bellorum: & toleran-
tīs laborum: cum oporteat: mi-
lites: mitiores esse armis milita-
ribus q̄ vestibus. vnde legitur
de Hannibale: cum apud regem
Anthiocum moraretur cā profu-
gij: & rex ostentaret exercitum in
signis aureis & argenteis floren-
tem frenis & phaleris presulgen-
tem: rex gloriabundus respiciens
Hannibalem ait. Putasne roma-
nis satis esse hec omnia. Ille le-
pide: breuiter & acerbe eladens
ignatiam militis p̄cetoſe orna-
torum ait. Plane: satis esse cre-
do. Et si Romani auarissimi sūt
pugnabūt acius propter predā.
quiescerat de numero exercitus:
& de estimatione equipperanda. Il-
le rō respondit de predā. Nō ta-
men vituperanda sunt ornata ar-
ma: & aurea: dum modo non ac-
quirantur ex vanitate & ostenta-
tione: cū legatur: Achab eos
habuisse clipeos aureos. i. 2 Ba-
chab eo. vi. Sed hi habuerūt ta-
lia arma ad eorum magnificen-
tiam & probitatem: & multas in-
citationem & hostium terrorem.
Ex fulgore enim illorum clipeo-
rum: fortitudo gentium dissipata
est. Sed arma inaurare ex ostenta-
tione: pompositate & vanitate.

A

B

C

b 4

D semitruis est: ait Ber. vi. b. 5. Lo-
operitis equos feris: depigrit
hastas: clipeos: sellas: frenas: cal-
caria auro: et argēto gēmisq; cir-
cūonatis. Sequitur. Militaria
sunt hec insignia: an potius mu-
liebia ornamenta: Nūquid for-
te hostilis acies aurum reuerēbi-
tur: aut gēmis parceret? Ideo nar-
rat Gegei⁹ libro. iij. c. i. q. Sci-
pio Aphyricanus: cum ornamē-
tū scutum elegantius vidisset: non
mirari se ait: si tanta cura orna-
uit illud: in quo plus habebat cō-
fugij q̃ in gladio. Alia tamen rō-
ne Iulius Cēsār habuit commi-
liones taz cultos: vt auro et argē-
to politis armis ornaret simul et
ad speciez: et vt tenaciores essent
in p̃elio: metu damni: prout le-
gitur libro de vita Cēsariū. De
fortitudine quoq; militum: et ar-
dus factis narrat Vale. libro. iij.
c. vij. per totum. Unde ait ibi de
quodam qui hortans alacri an-
imo suos ad p̃elium: ait prande-
te commilitones tanq̃ apud in-
feros cenaturi id est post hanc vi-
tam. **E**ros enim erat eis dēdū
nata: et victoria promissa: At ou-
ctoꝝ intrepide paruerunt.

Capitulam quintum. De di-
sciplina militari. Et exercitatio-
militum: et eorum utilitate.

E quia milites efficiū-
tur virtuosī mōis dictis
in militari disciplina: mi-
no modo antiqui erant in exerci-

tio discipline ipsius militaria: et
mirabili modo milites erant p̃n-
cipibus obedientes et consilio⁹
ipsos disciplinantes: ait Vale.
libro. i. c. i. Et hoc multipliciter.
Eugebat enim apud eos discipli-
na militaris in abdicatōe car-
nalis voluptatis quo ad fetorem
luxurie. Unde narrat ibi: vt tactū
est. s. q. Cornelius Scipio codē
mōtō quo castra intravit edi-
xit: vt omnia que voluptatis cau-
sa comparata erant auferrentur
et submouerentur. Et tunc con-
stat: maximum institorum et li-
xorum numerum cum duobus
millibus scotoꝝ abisse. Et sic
exercitus qui se deformi mortis
meta sedo ictu maculauerat: re-
creata virtute: Alimantiam anti-
mosaz ruinis p̃stratā solo equit
vt eim off. Poli. libro. vi. c. xij.
Sens prozum sepiissime separaf
eoz luxuriosissima est. Simili-
ter regna Sirioꝝum dicunt fuisse
submissa impulsu luxurie. Simi-
liter imperiū Romanū exaustaz
est. et diuiniū Nerone imperāte:
cui⁹ gula fere oīa deuorauit: ma-
culauit libido: exhaustit auaritas
fregit ignauia. Luxuria cū super-
bia exterminauit vt dictū est. An
ibidem ait. Duci in re militari⁹
cauendū est: ne venus ac vīnum
pugnantis pectora frangant.
C Similiter disciplina militaria
viguit in eis in cohibitiōe come-
sationū et ebrietatū: et oīum p̃rū

mentis ad gulā: prout ait Val. vbi
 s. d. De bello q. liras e castris sibi
 monit: et cibū venalē proponit ve
 tuit. De quo etiā narrat Egecius
 li. iij. c. di. q. milites prohibuit vel
 alia carne: q. assa vel elixa. Et d.
 militibus Julij Cesaris ait li. de
 vita Cesarum. q. famē et ceteras
 necessitates non dñi cū obsiderē
 tur: sed etiā cū ipsi alios obside
 rent tantopere tollerabāt: vt Dy
 rachina munitione vīso gñe pa
 nis ex herbis quo sustentabātur:
 cum feris sibi rem agendā dixe
 rit. l. Pompeius. Et vīguit
 apud eos disciplina in cohibitiō
 ne depredationis et rapinā. vñ
 feri hoc edicto Iulium Cesarē
 compelluisse milites suos: qñ vr
 bem ingressus est. non licere vo
 mines spoliare vel templa deorū.
 Et de hoc Egecius vbi. s. d. q.
 Lato memorie tradidit etiā sur
 ta: comprehensio inter cōmilito
 nes dñteras esse pñcias. Et idē
 c. iij. q. L. ista dum quendā e vīa
 egressum castigaret: cui dicēt ad
 nullū rei rapinā se ab agmine re
 cessisse: rñdit. Ne spēm quidē ra
 pūri prebeas volo. Et item erat
 mira militū disciplina apud anti
 quos in oculi exclusiōe: et laboris
 exercitatione. Unde narrat Va
 lerius vbi. s. d. De bello q. ve
 tuit: neminē nullū ministerio ser
 uorū iumentorūq. vñ: sed vt ipsi
 arma ferrent: et alimenta. Et si
 mīlīter narrat Egecius vbi. s. q.

Africa Gūis vñs classis non eē
 necessari: ne tñ miles dñidia toe
 peret: aut per oculi licentiā iniuriā
 socijs inferret naues edificare in
 stituit. Et De admirabili militū
 disciplina in seuera castigatione
 excessuum narrat Val. vbi. s. po
 nēs multa exempla. Sic d. Ma
 nillo Torquato: q. filii: eog ipso
 ignorante ad dimicandū descen
 derat: mactari iussit: satius iudi
 cans esse: patrem fori filio: q. pa
 tris militari disciplina carere. Et
 ibi multa alia exēpla de castiga
 tione militū vel permittentūz se
 capi cū essent armati: quos nō le
 bat redimere Senatus: vel fugi
 entū de acie: quorū erat punctio
 vel q. nudi virgis cederent: vñq.
 quasi hostes hērent: et iterficerēt
 vel q. dñs era et donaria denegare
 tur. Et de cōsilijs narrat inul
 tum Egecius vbi. s. d. An ait. q. le
 gōibus que punico bello pugna
 t. militū detractauerant: in Sic
 lia velut. relegatis septē annis de
 creuit Senat. dari ordē: et hoc
 ideo faciebant: q. vt ait Val. vbi
 s. d. Enemos aios odisse solet vñ
 mos. Et q. humane imbecillitatē
 efficacissimū iuuamētū est neces
 sitas: q. vt ait ibi. compressi fene
 ritate milites: vite desperatione
 implicati: multitudinē hostiū iu
 perarunt. Loquit de illis q. coge
 bant tenere locum in acieb: d. q.
 bus prius fugerant. vt enī ait ibi
 dem. Selasius dux Lacedemo

nioris egregio dicto disciplinam
 militie concionabatur: inculcando
 auribus suis exercitū: a militib⁹ im-
 peratōrē potius q̄ hostem metui
 debere. Idem Vegetius vbi. s. si
 gnificane. s. in hoc q̄ in prelio du-
 bliā mortē timuisset si deseruisset
 facie manere supplicium. Et de
 hac disciplina bene p̄dicti aucto-
 res vbi. s. De vilitate vō discipli-
 ne: et constantia militum p̄ ex di-
 ctis p̄dictorū auctorū. Unde
 Valerius vbi. s. Disciplina mili-
 taria acriter retenta: principatuz
 Italie Romano Imperio pepit:
 multarum urbū: magnorum re-
 gum: validissimarū gentiū regi-
 mē largita est: Et P̄oli. li. vi. c. i.
 dicit q̄ Romanos: gentiū oīuz fece-
 rūt esse victores: scia: exercitatio
 et fides que electis republice im-
 pendebant. Ideo preualuerunt
 aduersus multitudinem gallozū
 proceritates germanorum: vires
 hispanorū: volos aphricorū. pro-
 ut ait ibidem. Similiter ait Tro-
 gus pompej. li. xi. q̄ Alexander exigu-
 am manū militare suscepit a pa-
 tre: s̄z doctū. Qua assuesceta mi-
 litie: orbem terrarū aggressus inu-
 meras hostiū copias fudit. Et d̄
 hoc bñ P̄oli. li. vi. c. xiiij. De cau-
 sis discipline siue pena ait. Al. ge-
 lius. li. viij. di. q̄ p̄niēdis pecca-
 tis tres esse causas estimandū est
 Vel cū adhibet pena: castigādi r̄
 emēdādi ḡsa: vt his q̄ deliquit: at-
 tior: fiat correctioz. Alia ē: cū

dignitas auctoritasq̄ eius in q̄z
 peccat tuenda est: ne pretermissa
 aduersio p̄emptū pariat. Ter-
 tia est exēplū: vt metu pene cete-
 ri terreatur. Et has tres scripsit
 Laurus in primo comētariorū
 super Gorgiam platonis. Quas
 vō posuit Plato. vñā. p̄pter cor-
 rigendum. s. peccantē. Etiam. p̄
 p̄ter exempli metum.

Q. Capiti serti: de iure militari
 et militum priuilegijs.

Iure militū decretorū
 di. i. Jus militare est: bel-
 li inferendi solemnitas
 federis faciendi nexu: signo da-
 to egressio in hostem: congressio
 pugne. &c. Priuilegia quoq̄ mi-
 litaria que erant ex iure antiquo
 latius patent. Nam et liberiorēs sūt
 et pluribus inunitatib⁹ gaudent
 in tantū q̄ ab angarijs et perāga-
 rijs. ac sordidis muneribus sunt
 alieni: et q̄ iura licent ignorat: et
 s̄z in potestate patris sint: deca-
 strensi peculio testari possunt. Et
 q̄ maxime est: ex publica sollici-
 tudine non permittant egere. p̄-
 ut d̄ in P̄oli. li. vi. c. viij. Qd̄ at
 militare licitū sit fidelibus sub
 principibus legitime institutis:
 et de eoz disciplina p̄z. ex doctis
 Beati Joannis Baptiste Luce.
 iij. vbi ait. ad milites. Meminem
 concutatio: neq̄ calāniam facia-
 tis: et cōtentū estote stipendijs ve-
 stris. Super quod Aug. ep̄s. v.
 Quibus stipendium propriū fuit

ficere debere scepit: militare vñ
qz non prohibuit. Et Poli. vbi
s. Porco veritatis r dñi precu-
sor nouerat manū militare pro-
ptam ad iniurias: rapinis assuetā
r cui nunq̃ aut raro sua sufficiūt
qn appetant aliena: concussione
prohibita exclusit iniurias: rap-
inas exterminauit: exclusa calum-
nia: auaritiā: damnavit: dñi prece-
pit: vñqueqz contentū esse stipē-
dis suis. Ad aut disciplina mili-
taria: oia conferuet habet. xxiiij.
q. v. ¶ Itē qz fideles possint mi-
litare sub infidelibus in defensio-
ne reipublice. salua iustitia r fide
patet d sanctis militib⁹: q milita-
uerūt sub impijs imperatoribus
Sicut de sancto Maurilio: r ei⁹
socijs. Jo. i. pe. v. Subiecti esto-
te i oī amore dñi. re. Sed quia
sepe peccata comitant militāes:
nisi sollicita diligentia precaveāt
dicūt in vita bea. Aug.: qz inter in-
stituta beati Ambro. vñum erat
qz nolebat militare nolentē. Ad
hoc commendare: ne si militie co-
mendat⁹ male ageret: eius culpa
suffragatori tribueret. Et ideo ait
Xtus sicut dicit Egiptus li. v. qz
in exercitu romano: oportet non
solum virtutem corporis: sed etiā
industriā mentis requiri: nec for-
titudinem in hostem: sed etiam
discipline normā spectari: nec cru-
delis impius: nec insolens miles
nec potius prede qz victorie in-
mentio.

¶ Capitulum septimū. Quod
militēs ecclesiam debent defen-
dere: r de pena militū qz officii
suum bene non faciunt.

¶ Qz miles gladium ac-
cipit de altari vñ dictum
est supra r gladius offert
ac quasi primitias officij sui redi-
mit de altari: ad honorem eccle-
e r populi catholici vñitates mi-
litare debet: r ad mandatū prin-
cipis si fuerit edictum. ait Poli.
vbi. s. c. vii. Alio militie ordina-
te est: meri ecclesiam. perfidiam
inipugnare: sacerdotū venerari
pauperū iniuriā propulsare: pac-
care prouinciam: pro fratrib⁹: vt
sacramenti docet conceptio san-
guinez fundere: r si opus est ani-
maz ponere. vt de eis dicit. Sla-
dij ancipites in manibus eorum
Et hoc non ad rapiendum vñ p-
dandū qd alienū est: vel ad bel-
lum iniustum inferendam: sed
vt faciant iudicium conscriptus
i. exerceant officium suū fm eq-
tate iudicij. Unde mos fuit mul-
tum antiquorū: spolia hostiū cō-
secrare dñs suis: qz publica reli-
gione cōsecrata virtus: nulla lau-
datione priuata indiget ait Bale.
li. iiii. c. iij. ponens multa exempla
An Julius Cesar p̃hibuit spolia
ri tēpla: vt dictum est. s. r exerci-
tus Brōnij mansit inuictus do-
nec ausus est insurgere in deos:
Alpionis innadens templū: ait
Poli. li. vi. c. xviij. Et Pompe⁹

Cōm uniloquii.

non permittit spoliari templū: ait
Egypt⁹ lili. et ei pepercit Alexan.
 putat in historiis. Multo ma-
 gis ergo milites xpiani debent ec-
 clesiam honorare: **M**ilites tō nō
 exercentes officii suūz mō debito
 vel contrariū facientes puniebā-
 tur: redigendo eos ad ordinē pe-
 diti: ait **Gal.** vbi. s. ponena ex-
 pli de Aurelio: q filii virgine ce-
 sum: militie munere priuati: in-
 ter pedites fungi coegit: eoq et
 elpa: castra cēnt capta. **U**el punie-
 bant eū pena mortis: vt dictū ē
 ait **Eugen⁹** vbi. s. xl. q. **R**utilius
 consul: ex duabus legionibus q
 loco cesserant sorte ductas in cō-
 spectu militū securi percussit. et ibi
 de penatium multiplici. **C**on-
 traria predictorum. Inueniunt in
 multis militib⁹: q possunt dici mi-
 lites gloriofi: q **T**rasone Comitiū
 vita et moribus representat: nar-
 rates inter milieres de bellis. **D**e
 qbus verificat illis **E**thnici. **T**ūc
 exhausta canunt plia Marte gra-
 ni. **I**llic **E**acides: illic tendebat
Echilles. Et pingunt fluuido p-
 gama tota mero. **Q**ui putat ali po-
 li. l. v. c. viij. in eo militie sue glo-
 riam constare credit: si pēpūbi
 le sit sacrificium: si vilesit ecclie
 auctoritas: si ita dilaceraverit re-
 gnū boī: vt xpi imperiū pterat
 si laudes suas predicent: et seipos
 falsis preconia mulceat. et extol-
 lant cum irrisione audientū: imi-
 tantes militem gloriofum. **U**oz

virtus: in eo maxime elucescit: si
 clerum et inermē xpi militiaz aux-
 telis aut linguis confodiant: lace-
 rent diripiāt: et trucident. **I**sti nec
 artes habent bellandi nec vsum
 q: intendunt potius lasciuio q
 militarib⁹ exercitijs: **I**deo nō est
 tutum: eos ducere ad bellū: ex-
 plo **S**edeois indicū. vij. **Q**ui cū
 ductis vris q nō biberāt aquas
 caruag gētib⁹: relictis formidolo-
 sis et timidis obtinuit victoriam.
Capitulū octauū. de multipli-
 ci militia.

Et q partum prodest mi-
 litib⁹: q sint exercitati: vt
 disciplinati: victoriosi: i mi-
 litia regia: si fuerint deuicti: i mi-
 litia xpiana: sciendum q est qua-
 druplex militia. s. hūana sub p-
 cipe hoīe: quos mōuit beatus **I**o-
 annes: mon facere calūniāz. **L**u-
 ce. iij. vt dictum est. **E**t isti debēt
 esse electi: disciplinati. iurib⁹ p-
 di ti: et dure nutriti: vt habitum est
Ende **S**en epla. iij. **F**ortior mi-
 les ex cōfragoso venit: legnis ē
 vrbani et verna. **N**ullum labo-
 rē recusant manus que ad arma
 ab aratro transferunt. **E**ssent
 nat aīos amentias nimia. **E**t po-
 nit exemplū. **I**umenta quorum
 vngula in aspero indurata est vi-
 am quālibet patiunt: in molli tō
 palustriq pascuo saginata citius
 substernunt. **I**n primo pillu de-
 ficit ille vncius et nitidus. **I**nter
 seuios: loci disciplina firmat inge-

niū aptūq; magnis cōatib⁹ red
dit. Ideo ait ibi. Indurandus ē
aius: et blandimentis volupta
tum procul abstrahendus. Vina
hanibalē hiberna soluerunt: et in
domitū niuib⁹ atq; alpibus vitz
eneruacruū fomenta campanie
Et qui armis vicerat: vitis est vi
ct⁹. Et de his etiā supia habitiū ē

H Est alia militia xpīana aduer
sus principes et potestates: aduer
sus carnem et sanguinē gal. vi. et
eph. vi. de qua Job. vij. Militia
est vita hoīs super terram. Abi
Bre. mor. viij. In principio bñ s
hac militia et hostibus cōtra q̄s
est militandū. In qua militia mi
litans fidelis debet esse de ida

I stria prouidus: disciplina exerce
tatus: virtute peditas: constātia
animosus. Plus enī est vincere
diabolū: q̄ pharaonē cū exer
citu: ait. Ber. super canit. O mel.
xcix. Est alia militia vitiua:
qua militat homo contra hostes
fidel: quales sunt milites tem

K pli: et alij cruciferi. Quos bñ hor
tatur: et monet Ber. vt dictum
est supia. Sūt etiā alij milites: q
ex diuino amore: et fidei deuotio
ne cōtra hostes fidel se exponūt
Unde ait Ber ibi. Securi proce
dite milites et trepido aīo intmi
eos crucis xpi propellite. Sequi
tur. Quā glīosi reuertunt et pre
lio. Et post. Impanidus pfecto
miles: q vt corpus ferro: sic aiū
lorica indut. et. Et gū militū

virtuosa sine ecclesiastica: q̄ mili
tant p̄lati ecclesie et predicatoris
illius. et contra heresim: et contra
errorū adinuētores. i. Epi. i. La
bora sicut bon⁹ miles. Et hi oēs
milites informandi sunt mōis vi
ctis et si militantes in prima mili
tia debent esse peditū virtutibus
mīto magis i alijs militib⁹ et s ta
libus virtutibus que eis compe
tunt debet predicator euangeli
cus conferre cum eis dem.

L Decima distinctio. De infor
matione ppli laborantis. Ca
pitulum p̄imum. Quare per pe
des designant laborantes et s pe
dam proprietatibus.

Quare per man⁹: milites
signant in corpore repu
blice: sic per pedes popu
lus inferior conuenienter accipit

Sunt enī deputati ad humiliora
officia et obsequia reipublice fm
instructiones. Plurares vt deni
est. Unde ait. Quasi socios pedi
bus faciamus: ne offendant ad
lapidē obice: vel alijs multiplex
ingerat casus. Illis enī eo magis
necessaria est pudentia: quo plu
ra inueniūt offendicula: vā i ob
sequio corporis in terra gradiun
tur: eisq; iustis tegmētorum de
bet esse suffragiū: q totius corpo
ris erigunt: et sustinet molē. Pe
dus amīnicula: robustissimo cor
pori tolle: suto viribus non proce
det: sed aut turpiter iunclit et mo
lesse manibus repet: aut dūloz

L

M

N

Cōmuniloquii.

ope monebitur. Magna ergo
utilitas horum pedum: magnaque
utilitas sunt: custodiendi et diri
gendi: *Ep^o. n. pedis est corp^o suste
rare: ait Comētor. et h. i. Sic et
populi inferioris opus est: ad mo
dum pedum rempublicam sustenta
re: et supportare: vite necessaria
parando et obsequendo. Et d^o his
pedibus Job. iij. Pedes meos
subuertunt. v. bi mor. xx. Grego.
ait. Quid per pedes ecclesie. nisi ex
trema ipsi⁹ membra signantur:
que ad opera terrena deseruiūt.
Que tūto celerius ab aduersario
falli possunt. Qūto sublimia min⁹
intelligunt.*

Capitulum secundum. Quod la
borat. fideliter. et d^o numero septē
artium mechanicarum.

Et sic in republica dixer
sa sunt membra: sic et di
uersa officia: que ad mo
dum est in corpore naturali. Ro.
xx. Sicut in vno corpore multa me
bra habent⁹. et. Et. i. cor. xij. adez
Sicut igitur predici principes et alij
sunt admonendi: ut exerceant sua
officia fideliter: qualia descripta
sunt: sic et isti sunt admonendi. ut
exerceant sua officia: ad que opo
tati sunt: q. laborent fideliter. et re
ligiose: siue sinceriter: fructuose:
et vtiliter: cogitantes: q. homo ad
laborem nascitur. Job. v. et q. beat⁹
est: et bñ erit ei q. labores manuum
suarum manducabit: ait pph^a La
bor autem istorum est. In operib⁹ ar

tium mechanicarum que sunt septem.
putat d^o Hugo Didascopus parte
prima. q. mechanica continet se
ptem scias. i. Lanificium. Arma
turam. Nauigationē. Agricultu
ram venationem. Medicinam
Theatricam.

Capitulum tertium. Quod laboratores
caueant a peccatis.

Ad pñis ergo homines
laborantes sunt admo
nendi: q. sint a peccatis
inmaculati. sc. a furtis: fraudib⁹ mē
dantijs: voluptatibus: et alijs q. so
lent tales cōcomitari. Et ut ordi
nata intentione laborent. et ma
gno labore et ociose viuere. ut
mendicare. ut in laborando deū
orent: et inuocent: decimas: et ob
lationes ecclesie soluant: et elemo
sinas faciant prout possunt. Et si
hec fecerint sperare possunt d^o mī
sericordia dei. Et vere tales: deo
sunt accepti. vnde legit de quodā
li. vij. collationū: collatione. ij. q.
cum ad orationē et preceptus ab
batis Joannis: demon exire nol
let de demoniaco: adueniente se
culari: q. sibi pñitias attulit discer
sit. Ad quo cum abbas quereretur
ordinē vite: respondit: se nullū esse
consciū: cū manibus quereretur
victū: et nūq. mane ad rura ibat
aut vespere redibat. nisi prius lar
genti deo i. ecclesia gratias age
ret nec de fructibus aliquid vni
paret: nisi decimas et pñitias da
ret. Nūq. se bonos et aliene mel

Q

R

V

S

X

T

his vicin la duxisse: nisi corā ora
 clausisset: ne dānū īferret. Simi
 liter addidit se cōpulsū aī duo/
 decim annos parentū imperio
 cum vellet monachūz perfiteri:
 sponfant duxisse: quā adhuc vir
 ginem virgo: sororis noīe custo/
 diebat. Quod audiens abbas vi/
 xit: non īmerito demonem ab eo
 expulsū. Ex quo apparet norma
 ⁊ regula laborantium in orando
 deum mane ⁊ vespere. Et lz non
 vacet eis ire ad ecclīaz gressu cor/
 poris: eant saltem gressu mentis.
 Itē patet norma corū in soluen/
 do decimas ecclīe: ⁊ in cauendo
 damnū alijs: ⁊ vt vivant in con/
 tinentia coniugali. vel viduali: si
 nolent vivere in virginali. Et tali/
 bus deus auget ⁊ lacruz ⁊ res tē/
 porales: eo q̄ merent benedictio/
 nem dei ⁊ hoīuz. Benedictio enī
 dei diuites facit. puer. x. Tū legi/
 tur in vita Joannis elemosynarū
 aī si. de duobus fratribus calcia/
 menta facientib⁹: quorū vn⁹ ha/
 bebāt magnā familiā: vxorē: fili/
 os: patrem: ⁊ matrē: quos alebat
 de arte sua propter deum: ⁊ vaca/
 bat ecclīe sine intermissiōe. Illi
 us vō fuerat eo ditior: nec ī ecclīe
 sua permanebat: sed in festis ⁊ do/
 minicis ē laborabat: nec tū seip⁹
 solū nutrire valebat. Inuidēs er/
 go alteri dixit cum ira. Unde tu
 sic diuce facit eo: ego vō plus ar/
 ti mee vacās in paupertate bene/
 ni: Cui ille. inueni precium in ter

ra ex quo factus sum diues. Et si
 vis veni mecum: ⁊ si quid inueni/
 mus: accipe dimidium. Qui cum
 accegeret: ⁊ sequeretur eū: benedi/
 xit illi deus: ⁊ diuites fecit. Cui al/
 ter. Nihil inueniebā in terra esti/
 manti gratia precij. S; q̄ dñs ol/
 xit. Querite primum regnū dei
 ⁊ iustitiā eius: ⁊ hec oīa adicient
 vobis: Ideo dixi tibi. Euidēter
 ergo hic instruuntur laborantes
 qualiter debeant laborare.

¶ Capitulum quartū. De infor/
 matiōe singulorū. prout cōuenit
 arti sue.

Tñ solum generaliter
 debet p̄dicator euangelij
 cui instruere laborātes
 sed specialiter quemlibet laborā/
 tes in arte sua: vt sicut laborat ar/
 tificialiter exteri⁹: ita laboret spi/
 ritualiter ad aīe vtilitatez. Sicut
 cum videt laborātes in lanificio
 que ars prima numerata ē: ⁊ cō/
 sūnet oīa texendi: cōsuetudi: ⁊ tor/
 quēdi gñā: que fiunt manu: acu/
 suso: rota: subulla: sine alijs stru/
 mentis: putat Hugo vbi. s. La/
 les v; predicator monere: vt faci/
 ant sibi vestem spūales. exēplo. s.
 foras mulieris que quesuit lana
 ⁊ lūnū ⁊ operata est p̄silio manu/
 um suarū: ⁊ stragulatā vestez fecit
 sibi. puer. vltimo. Et vt sic labo/
 rās indutus veste nuptiali ingre/
 diat regnū. hec vestis est char/
 tas ait Greg. sup euangelia. li. ij.
 omel. xliij. Querenti duob⁹ pre/
 A

Cōmuniloquii.

ēp̄s ait s̄vidē: vt dilectio dī sit ad
mōs fr̄m̄is: ⁊ dilectio p̄mi
ad modū s̄b̄egnis. ¶ Similiter
q̄m̄ p̄dicatoz videt laborātes in ar
te armature: qua sūt illa q̄b̄ p̄o
tegamur: aut percussam⁹. d̄z eos
monere: vt habeant arma sp̄a
lia. Ep̄e. vi. Armaturam dei in
dūte vos. Stultī enī sunt si p̄e
parantes alijs arma mālīa: nudī
remanēt contra tella hostis sp̄a
lia. ¶ Similiter q̄m̄ videt nauī
gantes: ⁊ in ipsa arte laborātes d̄z
eos p̄dicatoz monere: vt faciāt
sibi nauē p̄nīe: que est secunda ta
bula miserie post naufragiū: ait
Hierō. epi. lxxviii. ⁊ app̄hēdāt
crucē xp̄i: que est nauis. ait Au
gu. super Iohānem omel. iij. In
sinuet etiā eis: q̄ mare est mun
dus: q̄ tumultibus causari: ⁊ vn
dis se illidit. ait Greg sup euan.
li. iij. omel. iij. Quot. hui⁹ maris
pericula: Sūt enī in eo reptilia q̄
rum nō est numerus. Nec ē pos
sibile illud trānsire sine nauī cru
cis ⁊ p̄nīe. ⁊ sic de alijs. ¶ Simi
liter q̄m̄ videt laborantes in agri
cultura siue in agro q̄ sationi de
putat: siue sit cōsitus arboribus
siue pascuis: siue floribus: vt ait
Augo vbi. s̄. d̄z monere eos: vt
bñ colant agrū siue hortū cordis
l. cor. iij. Dei agricultura estis. Ne
scilicet talis dicat illud puer. xx.
viii. Per agrū hoīs pigri. transi
uit: per vineā viri stulti: ⁊ ecce to
tū s̄pleuerāt vīuce. Magna enī

demētia est: cū magno labore co
lere agrū exteriorē pro fructu ip̄a
li: ⁊ nō colere interiorē p̄ eterno.
¶ Caplm̄ quintū. De informatio
ne venatorum.

Similiter q̄m̄ videt p̄di
catoz laborantes in vena
tione: que diuidit in feri
nā. aucupii: ⁊ piscatoriā: quarū
vtraq̄ fit multis mōis: vt ait Au
go. vbi. s̄. d̄z eis intimare: que ve
natio est licita: ⁊ illicita: Mas lz
ea que est piscatū sit licita ē clerico
vel monacho: prout habetur de
p̄se. di. vltima. Nunq̄ de manu
tina. ⁊c. Illa tamen que est ferinar
vel aucupii nō oi tpe: nec oi p̄one
licita est. di. lxxvi. Qui venato
rib⁹ donant: non hominī donāt.
sed arti nequissime. Et post Euan
venator erat: quia peccator erat.
Et penit⁹ non inuenimus in feri
pturis sacris sanctum aliquē ve
natozem: sed piscatores sanctos
inuenimus. Sequitur. Quid p̄
dest iclanare visceribus: ⁊ luru
riari venatibus: Et distinguit ibi
apparatus. q̄ est venatio oppres
sua. ⁊ h̄ illicita. ⁊ est h̄ arenaria
cum bestia dentata. Et qui hanc
exercent peccat mortaliter. Et est
saluosa in silis ⁊ saltibus. Et h̄
licet sit licita: tamen ex causa sit
illicita: vt i q̄d̄agesima. Et. xxx.
q̄ viij. Si nulla. Item est illicita
ex persona: sicut ep̄scopo nō est
licita. di. xxij. Quorūdam layco
do licita est p̄ pellibus ⁊ carnib⁹
non ob

non ob voluptatem. Et hec d ea que est cum strepitu ⁊ clamore.

G Ponere tō reshe vel laqueū si ne strepitū ⁊ clamore: ⁊ sine cantibus licitus est clericis: vt dicit ibi apparatus. **P**redicator ergo debet exprimere vanitatis varietates: cursum. pteruitates: temporū amissiones: inuiles occupationes: fructuum modicitates que cōcomitant venatores ⁊ venationes: quando post vnam de stiolam sicut post lepulem si midum tot currunt milites: tot cursores: tot cornū clangores tot vylatum vociferationes: ⁊ in fine vtilitatis paucitates: ⁊ laborum inuiliū amissiones. Et sic de multis alijs vt patet consideranti. Ille autē venationes que sunt ad exterminium noxiarū ferarū: sicut luporum vulpiū ⁊ huiusmodi: licite sunt ⁊ faciende modo debito ⁊ tempore cōgruo ⁊ alijs venationibus p eligende: qz sunt ad vtilitatem cōem. Cui narrat Polyb. lib. l.c. iiii. Qd vates mantuanus fertur. interrogasse Arcellum: cum depopulationi autem operā daret: an auz mallet instrui in capturam auiū: an muscā formari in exterminatione muscarum. Cūqz ille questionem ad amiculum Augusti retulisset: illius consilio elegit: vt fieret musca: q a Neapoli muscas abigeret: ⁊ ciuitatem a peste insanabili liberaret. Que opus ē

impleta. Et de modo impletois narrat Alexander. neqz si. de naturis rerum vi. q. cum Neapoli: sanguisugarū infinita peste vexaretur: liberata ē a Barro: ne id est Virgilio: protecta in fundo putei hyrundine aurea. Que extracta a puteo mandato: euolutis multorum annorū curriculum totam ciuitatem repleuit exercitus infinitus hyrundinum: nec sedata est peste donec sanguisuga aurea in puteum mitteretur. Qualitercūqz autem hoc fuerit: liquet ex pdictis: voluptati ⁊ delectationi preferendam esse multorum vtilitatem. **D**e periculo ⁊ vanitatibus venationem pcomitantibus. ⁊ quibus personis ē licita: ⁊ quibus temporibus: debz predicator euangelic⁹ eos ad huiusmodi opera informare. Et galicet sit illicita quibusdā: si tamē non possit sine culpa aliquando exerceri: patriarcha Isaac n misisset filium ad opus illud anqz disposuisset illi bndicere. Tamē ex causa: ex tempore: ⁊ ex perfonē conditione: ⁊ ex modo indubito potest esse illicita vt dictū est vnde legit de Edagaro rege Anglie: qz cum die dñica iuisset ad venandum ⁊ beatus Diustanus sacris idurus: eū ad altare diu expectasset: auduit ab angelis introitus misse. ⁊ kirielephon. ⁊ post Ille missa est. Et euz diceretur ei a rege adueniente: qz celebraret

K

L

noluit amplius celebrare: Et ex
inde prohibuit regem: ne die do
minica iret in natum. vñs ergo
ecclesiasticis: quorum est archa
na celestia scrutari: et scripturari
delitijs delectari: et a mudi vani
tatis sequestrari: minime decet
talibus implicari.

Caplm. vi. De admonitione
medicorum.

Similiter quando predi
cator videt laborantes in
medicia: et medicine ope
ra inquirentes debet medicos in
formare: vt ipsi precauant mor
bos animarum scilicet peccata:
iuxta illud **L**uce. viij. **M**edice
cura teipsum: **E**t item debz eos
informare: ne scilicet acceptent:
alios curare anteq̃ ipsi in sciētia
sint instructi. vt enī ait **C**omen
tator ethi. ix. **S**ponet q̃ medic⁹
sit instructus disciplina et experie
tia: et q̃ adhibeat diligentiam in
medicando: et insinuet cām mor
borū. Quia vt ait **S**en. epistola
xcix. Multos morbos mista fer
cula faciunt. Et ibidem. Innu
meros esse morbos non mirabe
ris: numera eos. Sed antiquit⁹
nō fuit ita: q̃ medicina fuit pau
carum scientia herbarū. Et illos
cibos excipiebant: q̃ non nisi eli
centibus placere poterāt. Ideo
nihil erat opus tam magna me
dicorū suppellectili: nec tot ferra
mentis et p̃xidibus. **E**t Itē me
dicus debet inducere homines

ad abdicationem voracitatis gu
le: q̃ mos medici est: vt cōtraria
S̃rijs curet. ait **S**re. mor. xxvij.
in p̃ncipio. Informandus etiā
est medicus: vt p̃ diuersitate eta
tum: temporum: complexionū:
et regionum adhibeat medicinā
Sicut exemplificat **A**ugu. epla.
v. de quodā medico q̃ adhibuit
q̃d p̃gruebat dolori cuiusdā: et sa
nitas sublecuta ē. Et ille post ali
quot annos grauatus dolore idē
medicamentū apposuit: p̃pter q̃d
peius sibi fuit. Et cū a medico q̃
reret: quare hoc: rēdit medic⁹
q̃ illi etati non fuisset insur⁹ ipe
apponi illō medicamentū. Et sub
dit **A**ug. regulā bonā. Tantū va
let rō: vt artibus nō mutatis: q̃d
fm eas sit. est p̃ tēporum varia
te mutandū **E**t Est et admonē
dus medic⁹: ne ingrāt lucrū
iniuste: vñ desideret infirmitates
vel mortes hominū. vt enī ait
Sen. vi. de bñf. c. xxv. Demosle
nes Athenis cū qui necessaria su
peribz vendicabat dānauit: cū
p̃basset cū magnū lucrū optasse
q̃d contingere ei sine multorum
morte non posset. Idē de medi
cis pōt dici: si desiderēt p̃p lucrū
morbos hominū siue mortes.
vt enī ait ibidē. **S**trauissimā infa
mia ē medicorū q̃rere. **E**t **C**ō
similiter debet predicator infor
mare egrotos corporibz: vt sicut
q̃rūt medicamenta corporalia: et
multa sustinēt pro sanitate h̃iūda

et a perito medico cōsiliū q̄runt:
sic etiam multo magis querāt
medicinam siue medicamentum
aīaz a deo q̄ est summ⁹ medic⁹.
Xps enīz et v̄bū ei⁹ ē medicamē/
tū corporū et aīaz: ait Aug. lib.
iij. fm̄de. xvi. vñ ipe dīc̄ **Ma-**
thē. ix. Nō est opus valentibus
medicus sed male hñitibus.

Caplm. vij. De admonitiōe
lulorum.

Onsist: qñ p̄dicator vi/
det laborantes in thea/
trica: q̄ septimo loco nu/
merata ē ab Aug. que quidē sci/
entia est ludorū: dicta a theatro
vbi conueniebat p̄p̄us ad luden/
dū: vt ait ibidem: vñ monere eos
ad precauendū ludos indebitos
et lasciuos. Est eim ludus puerile
illusionis de q̄ Sene. xv. Vidit
Sarra Iuliamadem ludentē cū
Isaac. In quo ludo vidit illuso/
nē que significabat deceptionez
vt ait Aug. super Jo. omel. xi. Et
est ludus lasciuie: vanitatis: et vo/
luptatis. Exodi. xxxi. Sedit po/
pulus manducare et bibere: et su/
reterunt ludere. Et tales Indi sūt
cauendi. vnde Criso. sup̄ Mat.
omel. vi. dicit: q̄ de⁹ nō dat lude/
re sed diabolus. Si iusserimus in/
quit: ante certamen a propria ca/
damus pigritia. Et est ludus so/
cialis honestatis. Iad corpis re/
creationē: et leuamē. Et sic legū/
tur p̄hi ludere ait Sene. de tran/
q̄litate animi i. si. di. q̄ Socrates

cū pueris ludere nō erubescere
Et Lato laxabat aīum: conu pu/
blicis fatigatus. Et sequit: q̄ ani/
mi meliores alacriorēq; quieti
surgunt. Et ponit exēplū de agris
fertilibus: quos cito exhaurit nū/
q̄ intermissa fecūditas. Ita aīo/
rū impetū assiduus labor: fragit.
vires recipiūt paulatim resoluti et
demissi. **S**imilr pōit exēplū
q̄ somn⁹ refecioni est necessari/
us: si tñ cōtinu⁹: moros est. Sic ē
de ludo honesto. Et tñ inquit/
gū p̄diores: festos instituit dies
vt ad raritates publice hoīes co/
gerent: itaq; necessariū laborib⁹
interponētes tempamētū. Seq/
tur indulgēdū est aīo: dandūq;
sibi est oīū: qd̄ alimentū et vīrius
loco sit. Et idē dicit Gale. li. viij.
c. de societate. vñ Augo. vbi. s.
Ludos idcirco inter actiones le/
gipimas p̄numerabat: qz tem/
perato motu naturalis calor nu/
trit̄ur in corpore: et mentis leuicia
reparat. viri tñ ecclesiastici sobrie
et tempore vti debēt ludo hone/
sto: ait ambro. i. de offi. Quia li/
cet interdū hōesti sint iocī et sub/
ues: ecclesiastica tñ abp̄p̄erēt re/
gula. Nō solum p̄phanos sed et
omnes locos declinandos arbi/
troz: nisi forte pleniq; grauitatis
et gratie plenū sermonē eē nō in/
decorē. vñ de bñ Joāne aposto/
lo ait Cassianus. vij. collatiōe. q̄
cū molliter p̄dicē demulceret: vi/
dēs eū qdā iuuenis miram⁹ est.

X

A la ntr̃i vtr̃i sic facere. Cui sanct⁹ ait. Quid gestas in manu? Et ille Rr̃cū. Cur inq̃ nō semper ten- nō circūfers? Et ille ne lugi curia- tiōe fortitudo mollescat. Sic ait sanctus: non te offendat hec par- na laxatio: q̃ nisi remissione qua- dam rigore q̃s laxet: nō pōt ob- secūdare. i. iugiter secūdare. v. tri ergo cetici: quales sūt eccliaſtici religioſi: ludos p̃rio mō dictos caveant. Et si aliquo ludo vtātur debita sit causa: debitus modus loc⁹: et debitū tempus. ac religio- se persone. vnde Sen. epistola. xvij. Quid mihi lusouaſta cō- pōle: Nō ē ad locūda locus ad- mīseros vocatus: opem te latuz naufragis: capūs egris. egentib⁹ pollic⁹ es. Quid ergo agis hic? Cuz quo ludis tūmet. Succure. Dēs vndiq̃ ad te man⁹ tendit: perditē vite peritūre q̃ aliq̃ au- xiliū implorant. vir. n. eccliaſtic⁹ et doctor euangelic⁹: q̃ vocat⁹ est ad dandū alia p̃siliū: et auxiliū: nō oꝝ intēdere ludis vanis in q̃- bus demones delectant. vnde in somnis dictuz fuit illi Romano vt ludi instaurarent: sicut recitat Augu. viij. de ci. c. xvi. ¶ De lu- do vero aleæ et ins periculo ofi- summa de casibus. lib. ij. Ad illi qui ludūt ad aleas vel taxillos: et qui ludo intersunt. aut p̃cipes sunt: vel inspectores peccant. Et tibi de peccatis p̃comitantibus ta- len. ludū: qualia sunt: desiderā

lucrandi voluntas spoliand⁹ vsu- ra: mendacia: octiosa verba. vt. n. ait Pol. li. i. mēdacioꝝ et periu- rioruz m̃f est alea. vñ et Chilon lacedemoni⁹: iūgende societatis cā missus Corinthū: vices et se- niores ppli ludētes alea inueniēs infecto negotio reuerſus est. dī. nollet se glīam Spartoz: q̃rū cō- structo Bisāio clarescebat: hac maculare infamia: vt dicerēt cū aleatorib⁹ Trisse societate. ¶ Et cō- similiter: regi Democrito in ob- probriū puerilis etatis: tali auri- a rege Spartoz dati sunt. Et sic q̃ dē munere exponenda vīa ē adoleſcēna sentit: et q̃ in maiesta- te regis: leuia comittere minime verebat. ¶ Ecōuerſo est de ma- gnanibus mltis hodie. Siliatur enī: si venaticā nouerint vanita- tē: si in alea sint instructi. si in lu- dis vanto expti: cū tū dicat Se- ne. in. puer. Aleator. Q̃io in arte doctioꝝ: eo negoz. Adagna ē lī- tur vefania: tali arti insudare. Et nō solū nobiles itendentes tali- bus sibi nocēt: sed etiā mltis alij- bus vacādī: et liberos suos et he- redes exemplo suo ad talia puo- cant. iuxta illd. Si dānosa senem- tuat alea: ludit et heres. Bella- tis paruo eadē mouet arma tre- tillo. Quia vt ait Sallust. Cui⁹ nos corrupit: vitioꝝ exempla domestica: magis cū subeūt ani- mos auctozū. Et q̃ p̃clat

ferat dicitur Themistocles: ne res publica ludere videat: defectusque sui relicta gravitate pronunciet. **C**ap. viij. Quid laborantes dicitur pedes. Et de cura istorum pedum.

Aborantes igitur in pedibus artibus mechanicis: et opibus ad eas pertinentibus

siue in quibuscunque alijs pertinentibus: ad reipublicam sunt quasi pedes ipsius: qui obsequium ei: et eam sustentant. De quibus pedibus custodien-
Hdis: dirigendis: statuendis debet habere curam magistratus. vñ plurimaeque eadem dicuntur in omnibus exercitiis: quibus humilibus. i. multitudinibus prestant sine profunt. Nam paucitas pluribus cedit. Et ea causa sunt instituta magistratus: ut a subditis iniurie propulsi: ipsaque respublica quasi illorum officio calciet. Est enim quasi descalciata. quasi iniurijs exponit: quod nihil potest ignominiam esse gerentibus magistratus. Afflicti namque populus: quasi principis podagra arguit: et pulsi. Et sic ait apostolus. i. Cor. xij. omnia membra: vñ corpus sunt: quae tamen membra: diuersa habent officia: et quodlibet indiget alterius officio. Et tunc est quodlibet membrum perfectum cum attingat proprie virtutem. vij. phisicis. **B**athau. hoc est cum singuli potest facere suum opus. Et equoce est illud quod non potest suum opus facere: ut serra lignea equoce est serra Sic est in corpore reipublicae: quod sunt diuersa membra proportionaliter ut

idem est habitus diuersa officia: quod quodlibet indiget officio alterius. Et tunc ipsa est statum dicitur: quasi neutrum super pat officium alterius: et quodlibet exercet suum veraciter. **N**ec de mirari quod de coaptatione membrorum reipublice membris naturalibus: cum diuisi ostenderit. Habuimus donosorum statum. cuius caput ex auro optimo pectus: brachia de argento. et ad significandum variis statum regnorum secundum sanctos ibidem. **C**onsimilitudine: in vno regno: diuersae personae in reipublica possunt adaptari diuersis membris in corpore naturali. vnde et in tractatu quod dicitur liber philosophiae legitur. quod civitate imaginaria Socratis: caput ipsius Palladis est ad modum arcis. Brachia itaque praedictae et fontes viri iuxta arce ad eas tuendam locata. venter et genitalia: opifices civitatis: et mulieres. **C**orae et crura: negotiatores: huiusmodi discurretes. pedes et oves agricolae. vñ et negotiatores praedicti significari per pedes quia calcant terram. Et sub navigatione praedictae arcis mercandi habet dugones vbi. s. vel possunt significari per crura quod sustentant rempublicas suis mercaturis. **O**bercature. n. multi sunt reipublicae: aut **H**ugo. vbi. s. huiusmodi studium gerendum gentes praedictae bella sedat: paces firmat: praedicta bona ad communiem omnium vñ immutat. Et de eorum informatione dicitur infra parte. **I**

Cōmuniloquii.

Et in hoc finis partis prime pñ
sua collationis.

Secūda pars pñcipalis. De
colligatione membrorum ad in
uicem.

Prima distinctio. De colliga
tione dominorum ad seruos.

Tribus descripiōe rel
publice i. comuni : 2

enumerat virtutibus
q̄ sunt necessarie ciui
membz sine perso

nis ex quibus respublica pñstui
tur: quia talium personarum est
multiplex colligatio: 2 coherētia.
dirigēte summo magistro: vidē
dum est de predictorum colliga
tione 2 coherētia. Et

Primo de colligatione siue
coherētia legali siue ordinali
scilicet post peccatū que est do
minorū ad seruos 2 ecōuerso.

Secundo de colligatione na
turali que est parentū ad filios
2 ecōuerso: 2 fratrum ad inui
cem: 2 cognatorum.

Tertio de colligatione sacra
mentalī que est cōiugatorū ad
inuiem.

Quarto de colligatione siue
coherētia spiritali que est xp̄ia
noz ad inuices in corpore xp̄i.

Quinto de colligatione ciuili
que est vicinorum siue cohabi
tantū siml in villa vel ciuitate.

Sexto de colligatione amica
bili que est amicorū ad inuicē

Septimo de colligatione sō.

ciali que ē sociorum ad inuicē.

Octauo de qualitate conuer
sationis quam debz homo ha
bere cum aduersariis.

Et differunt iste quattuor col
ligationes. Illa enim ch̄ristia
norum attenditur q̄sum ad gra
tuita: siue q̄sum ad charitatem.
Illa que est ciuiliis q̄sum ad coha
bitationes. Illa q̄ est amicalis
q̄sum ad ea q̄ sunt amicitie. Et po
test esse inter absentes. Illa q̄ est
socialis q̄sum ad puictū 2 puer
sationem que fit inter pñtes. ex
stentes enī in republica: his mo
dis ordinate se debent habere:
2 admonendi sunt a predicatorē
ut se habeant.

Cap. 3. i. De origine fuitilis.

E prima colligatione q̄
tum ad vnā prem scilicet
qualiter habere se debet

pñdipes siue dñi ad suos dñetur
est supra. Tamē intelligere debēt
q̄ rō dominandi orta est ex pec
cato: ait Augu. .xx. de ci. .xx. di.
Conditio seruitutis iure intelli
gitur imposita peccatori. Et prima
cā seruitutis peccatū est. proinde
nūq̄ in scripturis legim⁹ seruus
antēq̄ hoc vocabulo. Hoc iust⁹
peccatū filij vindicaret Gen. .iij.
Hōmē igit ill⁹ culpa meruit nō
natura. Hō debēt igitur pñdipes
vel dñi nimis extollī de domina
tu: cū non ex naturali cōditione
sint domini: sed ex merito pecca
ti. vnde ibi Arg. Qui imperant

Rservant eis quib⁹ impare vident
Neq³ vñandi cupiditate iperant
sed officio consulendi: nō princi
pandi superbia: sed providendi
misericordia. hoc naturalis ordo
prescribitur deus hoiez cōdidit.
Dominamini inq³ piscibus ma
ris. &c. Sen. i. Quia. s. hominem
rationale ad ymaginē suaz factū
nō nisi irrationabilib⁹ de⁹ voluit
vñari nō hominēz homini: sed
hominē pecori. Inde primi iusti
pastores pecorū magis q³ reges
hominū pñtuti sunt Sen. xliij.
vt sic insinaret de⁹: qd postulat
ordo creaturaz. qd exigētia me
ritorum. h. Aug. post peccatū ta
men legiptine pñcipantib⁹ fm le
gem diuinā & humanā debent
homines obedire. eph. vi. Serui
obedite dñio carnalib⁹ in timore
& tremore: & simplicitate cordis:
sicut xpo. Et Bre. Registri. xvij.
c. Liquez: q³ oēs homines natu
ra equales genuit: sed variante
meritoz ordine alios alijs culpa
preponit. Ipsa qdem diuersitas
q³ accessit ex vitio: diuino iudicio
dispensat: vt qz omnis hō eque
stare non valet: alter regat ab al
tero. Domin⁹ igit³ sue pñceps de
bet ingiter meditari eq³litate cō
dñonis cū seruis: & pondus sue
seruitutis ex alia parte: & non im
perare ex cupiditate nec pñcipa
ri ex superbia: sed ex officio con
sulendi: & misericordia puidendi:
vt dicit³ est ab Aug. Sic cogita

bat Job. xxxi. di. Nungd non in
vtero fecit me qui & illam: scilicet
seruū. vbi moza. xxi. ait gre. ante
mediū. Potētib⁹ viris magna ē
viri⁹ humilitatis: pñderata equa
litas conditionis. Et post. Liba
nu humillime cōsiderationis de
primendus est tumor elationis.
Sen. ix. Terror vester ac tremor
sit super cuncta aialia terre. vbi
Greg. hō aialib⁹ irrōnabilibus
non ceteris hominib⁹ nā prelat³
est. Idcirco dñ ei. vt ab aialib⁹ nā
ab hominib⁹ timeatur. Quia p
nām supbire est: ab eq³li velle ti
meri. Et de h. Sen. eplā. xlvij.
loquens ad impatorē ait. Cū ser
uis familiariter viuere deceat pñ
dentia nā. Serdi sūt: imo hoies
Serui sūt: imo pñubernales: ser
ui sunt: imo humiles amici. ser
ui sunt: imo cōserui. Si cogitave
ris: tantūdez in viroq³ licere for
tune. Itaq³ rideo istos qui turpe
estimant cū suo cenare. Quare
nisi q³ supbissima pñuetudo: ce
nanti dño stantū seruoq³ turbaz
circūcingit: Segi. Alitidelib⁹
fuis monent labia. s. ne loquant³.
Et post. eiusdem arrogantie. pñ
um iactura iudē esse hostes: q³
seruos. Nō habem⁹ eos hostes:
sed facimus pp crudelitātē. vñd
sequitur. Interim: crudelia & in
humana pretereos: que nec tanq³
hominibus qdē: sed tāq³ iumen
tis abunimur. Quia cū ad cenan
dū discubim⁹: ali⁹ pñta detergit³

V

C

X

II

F alius reliquias temulentorum col-
ligit: alii preciosas aures scindit p-
peti: & lunas infelix q̄ huius vi-
rit ei iunxit: ut altilia decenter fecerit
Sed miserior ē q̄ hec voluptas
causa docet q̄ q̄ necessitate vi-
scit. Et post claudit ibi. vis in ci-
gitare istum quē seruum dicis ex-
cisidē feminib⁹ orō: eodem cibo
frui: eque spiras: eque mori. Mo-
Z li ergo de vīu fuor vsputare: in
q̄ superfluisimi: auarissimi: & cru-
delissimi sum⁹: hec tamē pcepti
mei sūma ē: vt sic cū infimo vl-
uas: quēadmodū supiorē tecū vl-
nere velis. ¶ Debetere dñs co-
gitare dñs: q̄ forte aliq̄ ipse erit ser-
uus. vñ Sen. ibi. Vescis q̄ eta-
te lūcuba fuit cepit: q̄ Crescus
qua Darius mē i q̄ Platorē cū Dio-
genes. vñ ius cū seruo clementer:
vñce cōlter. In fñde istū admite-
re in pñitiū q̄ pñitiū. ¶ Tē cogi-
tare dñs dñs: q̄ q̄ ē seru⁹ pñitiō:
ē forte liber vñali libtate. .i. mē
h absoꝝ pō ē. vñ Sen. vbi s̄.
Seru⁹ ē: ēz fortasse lib aio. Ser-
uus ē h ei n̄ nocet. Vñde q̄ n̄
fit. Vñ libidini pñiali: auaritie:
alī ambitioni: oēs timorē. Vñ
la seruit⁹ nuptioꝝ q̄ volūtaria. cū
ergo sit possibile: q̄ aliqñ dñs
sit seru⁹ pñitiāz passioni: q̄ forte
seru⁹ erit dñs eaz: non superbe
efferre se dñs sup seruū. Ideo cō-
B cludit ibi Sen. Colate serui tui
pñi q̄ tmeat. Sed ad rabie co-
pñi non delitue: vt q̄d n̄ ex vo-

litate repedet: ira euocat. Regi
nobis indultim⁹ aios. 7c. Et Jdez
Seni. d. demelia. c. x. Seruis im
perare moderate: laus est. Et in
manipio cogitandū est nō qm̃
illd impune pati possit. sed qm̃
tibi de⁹ pmitit. q et captis & pri
cio ppatit pceat iuberet qd inisi
iuberet hoib⁹ liberis igeniis ho
stis nō vt mācipio abuti: & seg
lum in serui oia liceant: et aliq
qd in hoie licere cōe ius aiantū
v erat. vt ponit exēplū: de crue
litate p⁹ doliōis: q seruo eo q ei
offenderat feris in vituario pteci
z illas hūano sanguine sagiabat
qd illos mille morib⁹ digne. Et Mō
tū pmitendi sunt serui viuere in
lasciuia: & sine disciplina: imo sunt
castigandi & disciplinandi debi
tū mō. Querali. n. gen⁹ seruorū
est: ait Hiero. epla. xcij. Ideo sūt
disciplinandi. panis enim z disci
pna z op⁹ seruo. ecc. xxxij. Idē
tamen disciplina debz esse mode
rata & regulata iustitia & ratione
virga enim murmur oē ppeccat
ait Sen. epla dicta. Istaq equali
tatē cum serui cogitabat beatus
J⁹ Martin⁹: qm̃ dōa vice armigerō
fulebat. r. n. exēplū charitatis
erga inferiores offendit oīs &
magister: cū lauit pedes discipu
lorum. Jo. xlij. et qū erat in me
dio sicut qui ministrat Luc. xlij.
Non tamē denegandū qn serui
oēs & subditi: cū oī affectū humi
litate & reuerētia seruire debeant

E dñs reddentes Celsarique sunt
Celsari: et deo que sūt dei. **Mat.**
xxij. 21. **Pe. ij.** serui: subditi esto
te in omni timore dñs. Sed ad
monēdas est domin⁹ et pñceps:
ne immescat corde ex dño: nec
seruum cōtēminat iniuste ex suo
imperto. Quasi autē debet esse si
cut pater patre: plus clementia
et iustus disciplina dictū est. **s.**
Caplm. ij. De informatione
seruorum.

Cantum vero ad aliam
q partem. s. qualiter serui
debēt se habere ad domi
nos: notandū: q̄ ad monēdi sunt
ut intelligant: peccatū fuisse cau
sam seruitutis. ut dictum est. et ut
eo ipso odiant peccatū quo indu
xit seruilem captiuitatem: et petiti
precaueant: ne incidant in turpio
rem seruitutez. Qui enī facit pec
catū seruus est peccati. **Ro. viij.** et
ut sint liberi mēte: nec nimis do
leant de exteriori seruitute: sicut
monet **Apo. i. cor. vij.** Seru⁹ vo
catus es: non sit tibi cura. Sequi
tur. Qui in dño. vocatus est ser
uus libert⁹ est domini. **¶** De ori
gine hō huius vocabuli seruus
Aug. s. ci. diē. vbi. s. Dingo in q̄
vocabuli seruorum in latina lin
gua creditur ducta: q̄ hi qui iure
belli possent occidi: a victoribus
seruabantur et fiebant serui a ser
uando appellati.

¶ Caplm. tertiu. De fidelitate ser
uorum ad dominos.

¶ Sunt autē serui et subditi
omnes siue sint milites
siue serui ad monēdi de
perfecta obedientia dño vel prin
cipi: et stabili fidelitate. et hoc ex
puro corde. Debent enim diligere
dñm suum perfecto affectu: euz
magnificare et preconizare salua
veritate: affatui ei obedire prom
pto affectu: vitam eius et honorē
custodire sollicito nixu: exemplo
populi israel: qui noluit q̄ dauid
fret ad bellum. **ij. Reg. viij.** et dixe
runt: Tu vnus pro milibus repu
taris: Et exemplo **Joab. g.** noluit
capere vrbem: ne victoria nomi
ni suo ascriberet. **ij. Reg. xij.** Sic
antiqui reges suos magnificabāt
et eis omnib⁹ obediebat: ait vir
gilius li. i. recitans dictuz militis
Ence. g. ait. Rex erat Eneas no
bis q̄ iustior alter. Nec pietate su
le: nec bello maior et armis. Que
omnia euidenter patent in fidelita
te quam debent principibus: Et
nota: q̄ quicunq; fidelitatem in
rat: obligat se ad infra scripta. Si
cut notat ill⁹ **Dostie. in sūma sua: ti
tulo de feudis. vers.** Quid sit fi
delitas. Que his versibus conti
nent. Incolumē: facile: iusti quo
q; possibiles honestum. Tūc con
siliū fides dabis auxiliūq;.
Qui sic exponunt. Incolumē. in
tendit dicere: ne sit in damnu⁹ do
mino suo. Sed oē venenū: oēm
infirmatē: et mortem: et oēs cor
dys lesionem pro posse suo vita

*In manu fidelitatis
p. g. b. y. x. s. b. u. m. y. s.
v. b. m. i. s. t.*

Cōmuniloquii.

Labit facile me. scilicet quod dominus facere intendit: et de facili facere potest reddat ei difficile. Sicut faciunt multitudine impedimenta procurando. Tuncque. si ne sit domino suo in damnum de secreto eius reuelando alicui qui possit obesse: vel de munitionibus suis: per quas posset esse tuus ipsas prodendo alteri tradat: Sed pro posse subueniat et defendat. Possibilis. i. possibile ne. scilicet quod dominus facere intendit: et si possibile reddat ei impossibile sicut dictum est de facili: Bone est ne sit ei in damnum de possessionibus suis. vel alijs que ad honestatem pertinent. Sicut ne vxorem: vel filiam: vel sibi affines: aut ei commissas de hoc esset. Nec carmen famosum: vel aliud verbum vel factum per quod fama domini sagillari aut diminui posset proponat dicat vel faciat: nec audiendo vel dissimulando presentat nec ad similia aliquem inducat. Tunc: ne sit ei in damnum de rebus suis: Quinimo ne utilitate eius in aliquo impediat sed eam bone fide procuret. Contrarium non dabit. scilicet contra eum: sed bona fide sibi consulet quicquid poterit: et sciet ad eius utilitatem contrarium dissuadebit. Fidus dabitur. tu qui es fidelis vasallus dabis pro domino tuo fidus: et auxilium de persona et rebus. Debet etiam corde et opere vasallus domino subuenire: a malo abstinendo et bonum faciendo. Forma hoc sacramenti quod po-

dile cōiter obseruat talis est. Ego talis iuro super hec sancta dei euangelia quod ab hac hora in antea vel quod ad ultimum die vite mee: ubi tu li domino meo fidelis ero contra omnem hominem excepto imperatore vel rege. Quod verbum nulla indiget additione: sed integrum et perfectum continet in se fidelitatem. Sed propter simplices qui non intelligunt hec adiungunt. Iuro in quibus quod nunquam scienter ero in consilio vel facto quod tu vitam amitteres vel membrum: vel quo recipes in persona lesionem aliquam: iniuriam vel contumeliam: vel quod amitteres honorem aliquem quem nunc habes: vel in anima possidebis: aut debeas possidere. et si sciueris vel audieris: quod aliquis velit aliquod istorum facere: pro posse meo: ne si aut impediri pabo: Et si impediri tu parare nequiuero: ubi quod cito potero nuntiabo. et contra eum pro posse auxilium parabo. Et si cum tuleris: te rem aliquamquam habebis iniuste vel casu foruito amittere: eam recuperare: et recuperatam omni tempore retinere iuuabo. Et si sciueris te velle aliquid iniuste vendere. et inde spualiter vel generaliter fuero requisitus: meum tibi pro posse parabo auxilium. Et si mihi aliquid in secreto manifestaueris: illud sine tua licentia nulli pandam vel facias quod pandas. Et si consilium meum super aliquo facto postulaueris: consulam tibi:

q magis videbit mihi expedire.
R Nunq in persona mea aliquid fa-
 ciam scilicet vel dicam q perti-
 neat ad tuā iniuriā vel contu-
 meliaz. Et nota: q in omnibus
 predictis in qbus tenet vasallus
 dñs: tenet fidei seruo dñs: vt ibi
 dem bene pbat. ¶ Prelati hō
 hoc sacm fidelitatis prestāt qñ
 consecrant: sicut habet ex de iu-
 reitrado. Quorū forma talis est
 Ego talis ep̄s ab hac hora in an-
 tea fidelis ero scto Petro: san-
 cteq romane ecclesie: et dño meo
 pape tali: et eius successoribus co-
 nonice intrantibus. Non ero in
 consilio vñ facto: vt vitam perdat
 aut membrū: vel capiat mala ca-
 piōne. Consiliū quod mihi aut
 per se aut per literas: vel per nū-
 tiū manifestabit: ad eius damniū
 nulli pandam. Pontifici ecclesie
 Romane: et sanctorum patrū re-
 gule adiutor: ero: ad defendendū
 et protegendū: saluo ordine meo
 contra omnes hoies. vocat⁹ ad
 synodum veniam: nisi fuero lin-
 peditus canonica p̄p̄ditiōe.
 Legatum apostolice sedis: quez
 certum esse cognouero in cundo
 et redeundo honorifice tractabo:
 et in suis eū necessitatib⁹ adiuua-
 bo. Apostolorū limitas: aut p me:
 aut per nōtium annis singulis vi-
 sitabo: nisi eoz absoluar licentia.
 sic me deus adiuuet. et hec sancta
 dei euangelia. ¶ Cum igit tā ele-
 rici q layci suis maiorib⁹ ad fi-

delitatez teneant: licet differenter
 et fm magis et minus: tō admo-
 nendi sunt spālter d fidelitate ser-
 uanda. Fidelem enī seruū et p̄s-
 dentem cōmendat dñs: et remu-
 nerat. ¶ Bat. xxv. Et hoc etiā exē-
 plo antiquoz: sicut militū Cesa-
 ris qui erant deuotissimi sibi nec
 ab eo quasi possibiles separari p-
 ut legit li. de vita Cesarū. Et sicut
 ait Valerius. li. iij. c. viij. De quo-
 dam milite eius: qui cum captus
 eēt: et ad Antoniū perducus: rē-
 dit eidē. Iugulari iube me: quia
 nec salutis beneficio: nec mortis
 supplicio adduci possum: vt Ce-
 saris miles esse desinam: et tuus
 esse incipiam. Ceterum: quo con-
 stantius vitā contempsit: eo facili-
 us impetrauit. Antonius enī: vñ
 tuti eius incolūitate pstitit. ¶ Si
 militer narrat de alio qui noluit
 promissione vite separari ab illo.
 Cum enī a Scipione salus ei va-
 ref: si se futurū Pompei militez
 affirmasset. rēdit. Tibi qdez gra-
 tias ago. sed mihi vitā cōditio-
 ne vite. opus non est. Sine enim
 vllis ymaginibus nobilis est ani-
 mus. Ex quo exemplū euidēs ē.
 q miles dei non debet separari a
 deo nec vite promissioe nec mor-
 tis timore fm illud Apli. ro. viij.
 Quis nos separabit a charitate
 xp̄i. xc. Item exemplum: q Gto-
 gs fidelis est dño suo legitimo
 tanto magis cōmendandus est
 ab aduersario. Et de hac fidelita

Comuniloquii.

te seruo: si ad dños Dale. li. vi. c.
viij. m. l. t. Abi. d. d. fidelitate pñā
pñā dñis serui. Qui cū aliqui esset
missi: vt dominū suum occideret
seruus cōmutata veste cum eo ⁊
mutato anulo: clam illum emisit
seqz in cubiculū eius recepit: ⁊
se vt pampinonē occidi passus ē
Z Brevis facti hec narratio: s; nō
parua materia laudandis. Et si
militē narrat de seruo Ancij: q
Ancius cum esset proscriptus: ⁊
videret homines domesticos cir
ca rapinā occupatos: dissimulata
fuga penatib⁹ suis nocte pduxit
illūqz seruus q fuerat ab eo vñ
calorum pena cohercit⁹: ⁊ in ex
piabili nota. Istarum per sūmam
oris contumeliā inuitus cū ista
videret. Saluo lucro intentos: ⁊
ipse nihil aliud erat q vmbra ⁊
ymago suppliciorū: maximum
emolumentū iudicauit salutem
illius a quo hec patiebat. ⁊ amo
ro dñō suo rogus extruxit: ⁊ quē
dam senē a se occisum superlect
Et vententibus milibus ⁊ inter
rogantib⁹ vbi Ancij esset: manū
rogo intentas rñdit. Abi illum vñ
batio crudelitatis piaculo. Et ga
verisimilia loquebat: habita ē vo
ci eius fides. Quo euenit: vt An
cius assequeret statum acgrende
incolumitatio. Magna igit serui
huius ad dominū fidelitatis ⁊
charitatis magnitudo. Et ibidez
de alijs seruis fidelibus dñis su
is. Et de fidelitate seruoz erga

dños Sen. li. j. de bñf. c. xliij. vbi
narrat de seruo qui adaptauit si
bi vestem ⁊ anulos dñi sui: ⁊ se
obtulit occidendū pro illo. Qui
forte fuit ille: de q. s. Val. Et vbi
idem narrat de duobus seruis: q
s. capta quadā vrbe: fugerunt ad
hostes. Et hoste cū suo exercitu
intrante vrbez: precucurrerūt ser
ui illi ad domū dñi sue: ⁊ eā adu
xerunt. Ne querentibus que naz
esset: pñfessi sunt: crudelissimā ab
eis duci. s. vt torqueret. Que sic
enasis: ⁊ ambos postea manumisi
sit. Et vbi idem narrat de seruo q
pñm occidit dominū suum: ne
occideret ab hostib⁹. ⁊ deinde se
ipm traiecit vno ictu dñens: Te
puo est: me cōsule f mibi. Vñ enī
dñm meū manumisi. Et Simi
liter narrat de quodam in cluso a
Cesare. q petiit a seruo: vt sibi os
ret venenū: cum ille non posset
euadere: qñ sibi tradebat quod pe
tebat: medicamentis innoxium
dedit illi. ⁊ accessit ad filiū dñci
Iube asseruare: donec intelligas
an venenū dederim patri tuo. Il
le tñ sopit⁹ est et vixit: ⁊ a Cesa
re seruatus est: pius tñ illum ser
uus seruauerat. Ali ex his Sen.
rñdit ad quēstionē qua querebat
an seruis pñfere posset benefici
um dñō suo. s. q. sic. vt pñfere dñq
Et Similiter de fidelitate seruoz
rum ad dños narrat Trog⁹ pñ
pei⁹. li. iij. d. l. q. Anaxallus reliqz
parulos suos: ⁊ tuxellā cōmū

spectate fidei serui. Cui tantus fu-
it amor memorie eius: vt parere
seruo q̄ filios regis desecere ma-
la. Et Siliter lib. i. narrat: q̄ rex
Argenis moriens religit filiu par-
unlu. Et pulsi macedones ab il-
larijorege suo puero in cunis po-
sito ante aciem: acrius certame
reperierunt: tanq̄ iō p̄us victi: q̄
bellanibus regis sui auspicia de-
fuisse. Et simul miserauit infan-
tis tenebat eos. Et alijs victis oñ
derunt: regē defuisse. Et Macedoni-
bus non virtutē. patet ergo ex vi-
ctio mira fidelitas seruorum: et sub-
ditorum.

Capitulum quartū. De nequi-
tia et punitione seruorum infide-
lium.

Et nequitia et o seruorum
qui dñs suos occidit
et eorum lares ac coniu-
ges inuaserunt narrat Trog⁹ p̄o-
peius li. xviij. vbi citā ait: q̄ vn⁹
ex seruis q̄ hec fecerūt misertus
est dñi sui. Et cum illi serui vellēt
ex se illum regē esse qui primo so-
lem orientē vidisset: seru⁹ ille: ad
dñm suuz Stratonez nomine hoc
denūtiat: et eū informauit: vt euz in
campū processisset. ceteris in ori-
entē spectantibus: solus in occi-
dentē intueret. Et cum dies adue-
nire cepit: fulgorē solis in summo
fastigio turris oñdit: vbi edit⁹ tu-
stissimis vrbis culminibus oñes
splēdebant. Et q̄ nō seruus ige-
nij rō vssaguerantibus. auctore

de dño cōfiteat. Et tunc intellectū
est: q̄tum oñis ingenia seruilia
p̄starent. Data ergo venia leni fi-
lioz eius: regem Stratone crea-
uerunt. Post quē ad filium eius
regnum trāslatū est: et ad nepotes.
Et q̄ celebre fuit facinus seruoz
toti orbi. Ideo Alex. magnus vi-
tor publice securitatis oēs qui pre-
lio superauerunt. i. qñ eos expu-
gnauit: ob memoriaz v eteris ce-
dis: expugnata eoz vrbē crucib⁹
affixit. Sensus tamen Stratonia
inuolatus seruauit: regimēq̄ ei⁹
stirpi restituit. Detestanda enī fu-
it temeritas dictorum seruorum:
iō magna equitate plectenda. Si
ergo fides Jesu xpi priuati: fide-
les erāt dñs suis hīs mōis: mul-
to magis fide xpi predicti et alliga-
ti illi: debent esse fideles dñis su-
is et eos honorare. Unde legit in
vitis patris li. ij. c. de humilitate:
q̄ Abbas Olimpius qui seruus
fuerat descendebat per singulos
ānos a Scitia in Alexadriā por-
tans mercedē dñs suis. Et mit-
tebat aquam in peluim: et offere-
bat se lauare pedes eoz. Et cum
illi dicerent: noli pater hoc facere
et non graues nos respondebat.
Ego cōfiteor: q̄ seruus vester sū
et gratias ago: q̄ dimittit me li-
berum seruire deo. Accipite mer-
cedē vestras. Quibus non ac-
quiescētib⁹ dicebat. Credite mi-
hi q̄ si non vultis recipere me-
cedē vestras: remāco hic et ser-

Comuniloqui.

niam vobis. Seruabat enim quod ait Saluator. Reddite que sunt Cesaris Cesaris: et que sunt dei deo. **Mat. xvij.** Exemplo igitur istorum seruorum admonendi sunt subditi omnes et serui ad omnimodam fidelitatem dominis suis seruandam. et ad eorum salutem tuendam. Et ad hoc Virgilius loquens de apibus hortatur subditos. Unde ait. **P**reterea regent nec sic egypti regens. **Lidia:** nec populi parthorum: an medus hydaipes. **O**bservant regem incolumem: meos oibus vna est. Et amisso rumpe re fidem constructaque mella: diripuerunt ipse et cruce solvere sanorum. Ille apum custos: quem admirantur omnes. Circundant strepitum densis stipantque frequentes. **xc.** Et sicut serui illi et subditi sunt laudandi qui victis modis fideles sunt dominis suis: sic e contra sunt vituperandi et detestandi qui illis sunt infideles. **Hec** accipiunt honores et vilitatem suorum dominorum: nec eorum tuent salutem. cum omnia membra ad tuendam salutem capulis se exponant. **Ex** quo tales fuerunt serui barbari et pagani. **Marrat** enim **Elaf. li. iij. c. liij.** quod seruus barbarus basdrubale cognomine illius occidisset subito aggressus iterem. **Et** merito. Cumque comprehensus cruciaretur: letitiam tamen quam ex vindicta ceperat in ore confestimissime tenuit. **Et** merito magis illi sunt vituperandi: quam ieiunant

crimen lese maiestatis et maxime detestandi cum princeps in terris sit ymago diuine maiestatis in celis: et sit crimen proximum sacri legio: quod sicut illud deus in bonoratur: sic et istud maiestatis diuine ymaginem. **Ideo** secundum legem diuinam grauius mulctatur. **exo. xij.** **D**ixit non detrahes: et principum populi non maledices. **Ecc. x.** In cogitatione tua regi non detrahes. **Ex** dictis omnibus concludendum est: quod si tales fuerint serui pagani: multo magis serui dei debent esse fideles. **Ad** quam fidelitatem debet predicator diuinus omnes exhortare.

Secunda distinctio De colligatione patrum ad filios: et e converso. **Capitulum i.** Quod patres nutriant filios suos sub ordiata disciplina.

Inde videndum est de colligatione naturali aliorum quorum membrorum in re

publica sicut parentum et filiorum et fratrum ad invicem. **Et** primo sunt admonendi patres ad erudiendum filios disciplinabiliter: ut sic sunt filii causa essendi sic sint causa bene viuendi. ut enim ait philosophus. **Eti. viij.** pater filio est causa essendi: causa nutrimenti et causa discipline. **ecc. vij.** Filij tibi sunt: erudi illos. **Ex xxx.** Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua. **Sequitur** **De** illis potestatem anime sue. et puer. **xij.** **Noli** subtrahere a puero disciplinam. **Et** **De** **xij.** Quis

est filius: quem nō corripit pater
Sic enim filij a malis cohiben-
tur: in bonis moribus informant
et ad dura tolleranda preparantur:
ac ad assequendam hereditatem
paternam digni efficiuntur. Jō
nobiles antiqui filios crudiri fe-
cerunt sapialiter: vt pz de Pphi-
lippo patre Alexandri supra par-
te prima. Item solliciti erant di-
sciplinari eos virtualiter cohibē-
do a malis: et informando in bo-
nis. Quia vt ait Aug. de morib⁹
ecclesie. Disciplina ad duo diui-
ditur. In coheritionem: et instru-
ctionem: quorum primum: timo-
re secundum amore perficit. Jō
vt ait Poth. l. iij. c. iij. Octauia-
nus Imperator filios et si nō ge-
nuit: tamen adoptauit: q̄s ad gra-
dum militarem: cursū et salum
exercitari fecit: vltimq; natandi:
et punctum cesum ferendi et iacie-
di missilia et lapides manu vlti-
ma docuit: et q̄liter oē bellum su-
stineri debeat et inferri. Et si eis
sufficere posset clarus sanguis ad-
gliaz et bona hereditaria. ad om-
nem affluentia: et etiaz magis ad-
coptam q̄ ad vsum ea tamē dili-
gentia sunt instructi: ac si sua reti-
nere: vel aliena acquirere nequa-
q̄ possent nisi per virtutē. ¶ Si
militar: filias legit in lausificio fe-
cisse instrui vi si preter spem: eas
in extremam paupertatem form-
na prouideret: vitam possent arte
deductis saculaubus exhibere.

Mam et nendi: terendi: acū erer-
cendi vestes formandi: scindēdi
et componendi non modo artes
sed vsum habebat. Monerat enī
prudentissimus et diligens ipator:
q̄ militaris alacritas: salu et cur-
su cōparāda ē et tēperanda. an q̄
corp⁹ etate pigrescat. Velocitas
an q̄ exercitio percepta et firmata
est: strenuū efficit bellatorem: et
perfectius imbuunt que a pueris
adiscunt. hec ille. Et quibus pa-
terq; filios et filias non sinebat
antiqui ociari nec desidia resolu-
tūto minus nec milites quo-
rum professio instituta est ad la-
bozem militare. ¶ Consimiliter
de hac disciplina narrat Tuli⁹ li.
ij. m. l. q. vi. q̄ leges ligurgi: labo-
ribus erudiunt iuuentutes: venā-
do: currendo: natando: esuriēdo
sistendo: algendo: estuādo. Spar-
tū. q̄o pueri: ad araz ab vberib⁹
accipiunt: vt multus et visceribus
sanguis creat. Et cum ibi esse in-
q̄: non audiat q̄ nemo vnq̄ cla-
mauerit vel ingemuerit. Et hoc
ideo faciebant: q̄a qui bene in-
stituunt et educant in tenera etate
q̄n prouecti sunt ad bona de faci-
li inclinantur: At Sen. ij. de ira.
educatio maximam diligentiam
plurimumq; profuturaz desiderat.
Facile enim est: ad huc teneros
años compōere. Difficiliter reici-
dunt vicia que nobiscum creue-
runt. Item Sen. ij. de prouiden-
tia loquēs de lacedemōijs dīc. q̄

T

V

X

Cōmuniloquii.

Perperunt Indolē filiorū verberibus ad mortis: et adhortant eos: vt ictus flagellorum fortiter perferant: et laceratos ac semianticos rogant: perseveranter humeros prebere vulneribus. et sequi causa. Contemptum periculorum asiduitas periclitandi dabit: et solida dissilina est corporis pars quā se quens vltus agitant. Et post erēpla Mauris sunt corpora efferenda maria: dura. Agricolis manū trites: Idā excutienda tela: militares lacerti valent. Agilia sunt mēbra cursoribus. Id in quolibz solidissima ē q̄ exercuit. et. **S**i milititer exemplificat d̄ populis q̄ dicunt germani. quos perpetua hiems: triste celū: sterile solū faciunt perferre fortiter labores et inedia. Ideo eph. vi. of. Educate illos. i. filios i disciplina et correctio ne dei. Et. l. xbi. loquens de vīdua ait: Si filios educavit et. Et de puerorū instructione infra pte v. **D**e severitate vō patrum in corripiendo et disciplinādo filios narrat multum Valerius. li. v. c. viij. Sicut de Bruto q̄ filios virgis celos: et ad palum ligatos seculi percussit: q̄ volebant reducere dominationē Tarquinij i vrbem a se expulsam: patrem enim eruit: vt consulē indueret. orbisq̄ vivere magis q̄ publice vīdicte deesse maluit. **S**imiliter narrat de castro: q̄ filium propter crimē affectū regni damnauit: et

verberibus affectum necari fecit: peculiumq̄ eius de Cereri consecrauit. **S**imiliter de Manlio Torquato qui filium eoq̄ probatum esset: cum accepisset pecuniam a socijs: in dignum domo sua indicauit: Qui filius ex tristitia se suspendit: cui⁹ exequijs nec pater interfuit. **S**imiliter de Luolo fulvio: qui filium amicitia Cathiline secutum supplicio mortis affect. Prefatus enī est non se Cathiline aduersus patriā: sed patrie aduersus Cathilinam filiū genuisse. Et de quibusdam illorū narrat Aug. v. de ci. c. xvij. Et d̄ hac patruz severitate aduersus filios in corripiendo Val. li. i. c. xij. vbi de disciplina militari: vt habitum est supra: vbi d̄ illa. **E**t quā nimia severitas sepe nocet Galed. li. v. narrat de moderatione paritatem in filios. Sicut de quodam qui cuz sibi a filio parari in sidiā comperisset. in locum desertū filio producto gladium tradidit: ac singulum ferendū obtulit: nec veneno: nec latrone ad peragendū paritidiam opus esse affirmans quo facto: abiecto gladio ait fili⁹ Tu pater vive: sed queso: ne tuus erga me amor eo sit villos: q̄ hoc a pueritia orī. **S**imiliter narrat ibi de consilio. Et. c. vij. narrat de indulgentia parentum in filios: q̄ cuz Antioch⁹ filius Seleuci regis incidisset in grauelanguorem ex vesano amore nouer

et: et hoc

ce: et hoc esset deprehensum a medicis: Pater coniugem sibi concessit: effereus fortune: qd in amore incidisset: pudori imputans: qd dissimulare esset paratus vsque ad mortem. Et ibi multum de indulgentia patrum in filios. Severitas ergo paterna commendanda est in correptione filiorum vñ modo non habeat excessum. Indulgentia approbanda: dum caneat peccatum: et filiorum dispendiū. Moderatio laudanda: dum teneat ordinatū locum. C. Conuersio negligentia parentum in castigando filios et corripiendo multum vituperanda: et illorum peccata eis imputanda aliquo mō: et pena eis aliquādo a deo inflicta p eorum negligentia. Sicut fuit de Deli: qz negligentia fuit in corripiendo filios insolentes a deo merito est punit⁹. i. Reg. iii. vñ narrat Gre. Dial. iiii. c. xviij. de puero quinquenni qui consueuerat deam blasphemare: qd fuit percussus a deo in sinu patris et mortuus. Et hoc iuste: tam in penam patris: quia non corripuit eum: qz i penam pueri et ne cresceret in malis maiorib⁹ crescente etate. Et Boet⁹ li. de disciplina scolariū narrat de filio Lucrentij Sanguineo nomine: qd fuit zenonis discipulus absqz disciplina nutritus. Consumēdo sua in aleis et meretricijs licet enuimerat ibi. Et a patre redemptus

creberrime de angustijs crucis: et deinde captus: parentū penuria redimi non potuit. Qui cum lachrymis voce querula petijt a patre osculum. Et cum pater accessisset: nasum illius morsu acutissimo secuit dicens. Quare meis palmis erroribus incastigas⁹ euas: et magistri mei documentis nō obediuit: sociosqz meos contēpti. Filij patrem castigari necesse est indulgere: magistrūqz: discipuli mores informare. Quali. f. diceret patri. Quia non castigasti me sed me pmissisti vacare peccatis: merito de te vindictas capio. unde et parentes: ne relinqrent malum exemplum filijs: vt dictum est. qd heros ludit in alea post patrem: debet relinquere eis hereditatem virtutum multo magis qz terrarum. Aut Tullius primo de offi. c. xxiij. qd optia hereditas a patribus traditur liberis omniqz patrimonio prestantior glia virtutis rerumqz cui de decori omne nephas et vitia indicandum est. Super omnia autem cauere debent patres filios a peccatis. vt enim ait Hiero. sup. Isai. libro vltimo. Aquilam ē maximus amor ad filios: que in locis inaccessibilibus nidos locant. Et ne coluber scias violet: amatum inter pullos reperiri dicitur qd veneni superatur. Aut tamē Solinus libro. viij. c. vi. qd ophites est lapis qui inuenitur in

H

I

K

dare al
mores
a patre

Cōmuni loquii.

indis aquilari. **B**ulto ergo magis fideles debent cauere filijs ab antiquo serpente: et eos docere nūdicare i petra. **C**hristo vbi est firmum habitaculum.

Capituluz secundū. De amore filiorum ad parentes.

Vales autēz debeant eē

q filij erga parentes scilicet amantes eos vero affe-

ctu. honorantes in actu: sustentātes eos et necessaria ministrātes cum indigēt in effectu: satis feri ptura sacra determinat. **Exodi.**

Lxx. **H**onora patrem tuū et. **Et**

ephe. vi. **F**ilij obedite parenub⁹

vestris. **H**oc enim iustū est. **S**e

quitur. **H**onora patrem et matrē

Et col. iij. **F**ilij obedite parenti-

bus **ecclē. iij.** **Q**ui honorat patrē

suū: vita viuet longior. **Et** de

pietate filiorū erga parentes **Sa**

le. multum bene lib. v. c. viij. vñ

ait q diligere patrem pūma lex

Mnature est. vbi narrat de filia que

matrē lacte nutritū propiō. **Cū**

enim esset mater in carcere: capi

tali crimine damnata: qui p̄erat

custodie carceris: misericordia

motus dabat aditaz filie ad ma-

trē: puidens tamen: ne aliquid

sibi ferret: estimans futurum: q

inedia consumeretur. **Cūq;** plu-

res dies intercidissent: et q tam

dū sustentaretur admirans: ob-

seruata curiosius filia: aiaduertit

N illam famē matris lactis sui stu-

diolentem. **Q**ue nouitas spe

etaculi admirabilis ad consiliuz ducta: pene remissionem: impetranit mulieri. **E**t **I**bidez narrat de alia: que patrem tali custodia traditū tam vltimē senectutis velut infantes: pectoris sui alimonia aluit. **E**t **d**e hoc **Solinus**

libro. i. in fine. vbi narrat de filia

que deprehensa est patrem alere

in carcere vberibus suis: et ille da-

tuus est filie: et in memoriam tan-

ti preconij reseruatus: et locus cō-

secrat⁹ est numini. **E**t **d**e p̄is

factis filioruz erga parentes nar-

rat **Valer⁹** vbi. s. **S**icut de filio

Cresi qui erat vsu loquendi desti-

tutus. **C**uz tamen vnus et nūm-

ro perarū concito impetu in ne-

cem patris ferretur: velut obli-

q fortuna sibi nascenti denega-

rat: ne **C**resum regem occideret

plamando: macronem reuoca-

uit. et qui multo sibi vixerat: salu-

ti parentis vocalis factus est. **E**t

ibi bene de laude pietatis. vbi ait

Prima et optima regula: nam-

ra pietatis est magistra: que nū-

lo vocis ministerio: nullo vsu li-

terarum indigens: propiis vir-

tutibus ac tacitis charitatem paren-

tum pectorib⁹ filiorum infundit.

Vnde narrat ibi de gente **S**cihya-

ram que euz **D**ario impetum fa-

ciēti in eoz regiones paulatim

cedebat. **I**nterrogati deinde ab

eis per legatos: quem finem tu-

giēdis aut quod initium pugna-

di facuri essent: responderunt

nec vrbes nec agros cultos pro quibus dimicarent habere. Ceterum cum ad parentum suorum monumenta venissent: scituros quemadmodum Scitibepugnare solent. Quo quidem vno taz pio dicto imanis et barbara gens: ab oi se feritatis discriminie redemit. Ideo concludit ibi auctor: q̄ solida virtus nascitur magis q̄ fingatur: q̄ illos vagos et siluestres ac siluarum latebris corpora sua tegentes: in modum ferarum latuati pecundum viuentes: sic Darior respondere docuit. ¶ Similiter narrat de Coriolano: qui dā natus a Romanis: ad volscos Romanis infestos effugit: eorumq̄ adeptus imperiū: Romanis postea infestissimus fuit: nec voluit confederari pro aliquibus: licet missi essent sacerdotes cum infulis. Quod videns mater eius: exorez illi? et liberos secū trahēs petijt castra in quib⁹ erat. Quaz vt filius vidit: expugnasti inquit me: et vicisti iram meam. priam istam Gula merito mihi inuisaz vteruo dono. Et pūno agrū Romanum armis hostilibus liberavit. Moluit enī matri dēnē gare quod petijt: et eius visio ad pietatem illum emoluit. Et ibi narrat de multiplici filiorum pietate ad parentes. ¶ Querit autē Sen. li. de bene. c. xvi. an liberi possint dare parentibus maiora beneficia q̄ acceperunt. Et pro-

sequens hanc questionē narrat de pietate filiorū ad parentes: et qualiter seruauerūt patres suos i bellis: ponēs exemplū de Scipione: qui patres seruauit in bello. et sic de alijs. ¶ Similiter. c. xxiij. ponit exemplum de Eneas: qui patrem senio grauez per media hostium agmina tulit: et per ignes. vnde ait ibi. Quid nō pōt pietas. ¶ Similiter ponit exemplū: q̄ siculi iuuenes cū Ethna maiore vi peragitata in vrbes et agros effudisset transcurrerēt iuuenes ad liberandum patres. ¶ Similiter narrat de alijs qui misra fecerunt pro parentibus. et quid mirum: homines rōne precliti sint pii in parentes: cum quedam irrationabilia mirā pietatem exhibeant parentibus: vnde Ambrosius exame. Omeli. v. ponens exemplum de Lico: nija que propiis pennis nudatos parentes plumaz tegmine fouēt. collato cibo pascunt: et sulcro alarū suarū subleuantēs. ad volandum exercent. vnde ait ibi Ambro. Nō est graue: quod est pietate plenum: Non est onerosū quod soluitur nature debito. Non recusant aues patres: quas nec scriptura nec lex. sed natura restringit. Ad hec conueniunt non pcepto sed gratie naturalis officio: Est enim cura pietatis scilicet ap̄ illas. Et tamē pleriq̄ hominū talia recusant: vt

V

X

Y

K z

Cōmuniloquii.

ait tibi. Ideo Romanorum vñ
pia ante dicitur. His igitur exē
plis potest predicator euāgelicus
filios ad paritū venerationē
et ad pietatem eis exhibendā ex
hortari. ¶ De pena vñ maledi
ctionis filiorum a matre prolate
narrat Aug. xxi. de ci. c. xl. q.
decem fratres quorum septem
erāt mares et tres femine ex ma
ledicto matris puniti sunt tremo
re membroy horribili. Quorum
duo scilicet frater et soror sanitati
restituti sunt i ecclesia beati Ste
phani vt dicitur ibi. Laudent igit
ur filij ne mereantur maledictio
nem parentum suorum.

¶ Tertia diffictio. De colligatio
ne fratrum adunaticem.

¶ Capitulum primum. Quare
fratres tenent se amare.

¶ Unde admonēdi sūt
fratres ad mutuas vi
lectionem: ex quo sūt
ex eisdez parentibus:
et sic ex eodem princ

pio. Ideo debent se mutuo assu
gere quia comunicant eandē na
turam: put dicitur. et pl. viii. Et
de mutua fratru dilectione Ba
lerius lib. v. c. v. vbi ait hanc cha
ritatem fraterne beniuolentiē p
rimus gradus accipit. vbi ponit
exēpla de fratribus se mutuo dili
gentibus. Sicut de Sabiano qui
delatum sibi ducem non susti
nit triumphum summo sena
tus studio quia frater suus eo p

lio ceciderat. ¶ Similr de alio
qui p graua itinera transgressus
die ac nocte mutato equo: solo co
mitē contentus transiit ad libe
randuz fratrem. ¶ Similr nar
rat ibi q cum in castris Idom
pei vnus miles alium occidisset:
iacentemqz spoliasset: vt fratrem
germanum esse cognouit: multū
et vii conuulso deos ob bonū im
ple victorie insecutus: precia ve
ste opertum se: rogo impoluit ac
deinde sub tecta facie: proin eo
dem gladio quo fratrem occide
rat pectus suum transuerberauit
seque supra corpus fratris prostra
tum: conuinibus flāmis cremā
dum tradidit: Licebat eniz igno
rantie dñficio in occēti viuere: sed
vt sua poti⁹ pietate q aliena vñ
vteretur: comes fraterne neci nō
desijt: et arcūsimilis vñculis pieta
tis satisfecit. Idem narrat Aug.
li. de ciui. c. xvi. Ideo cauere de
bent fratres: ne ppter bona ex
terioza: et terrenam hereditatem
fiat in eis dñfidiuz cordium: vd
extinctio fraterne charitatil. vnde
et Saluator fratribus petentibus
vt iudicaret inter eos de heredi
tate: noluit esse iudex: in hoc: q
erat inter eos contentio litis non
charitatis dilectiois Luc. xij. si
cut exponit Aug. libro. i. sermo
nuz: sermone. xli. qdñs diuisio
nem petenti ait. Quis me consti
tuit iudicem et diuisorē inter vos
Laute ab omni cupiditate. Sz

ego dico: dic fratri teneat mecum
unitatem etc. Et de hoc ecclesia
stice historie li. vii. c. xliij. vbi di
citur: qd cum quoddam stagnus
duobus fratribus aduenisset: et
peccile cupiditas que fere omni
um mortaliu corda superat: fra
ternam necessitudines violauit.
Quia enim erat copiosum pisci
bus: conueniebatur a fratribus
tempore captiois: non tam ad
captendos pisces qd ad occiden
dos homines. Ledes enim et bel
la mouebantur: et humanus san
guis p piscibus fundebat. Sed
dei providentia aduenit. Grego.
Cesariensis: et vidit prelia et mor
tes virozu: ac furentes germa
nos. Tunc inquisisset pro q cau
sa accenderentur in excidium sui
suorumq: et utroq partes p ho
nore sui aduentus filuissent: no
lite inquit o filij rōnales animas
pro minutis animalibus violare
fraternam pacem pro questus cu
piditate dissolue: dei leges et na
ture partem temerare. Ad horaz
stagni extialis accedite: et ego p
virtutem domini absoluiam vos
ba omni certamine cruento con
tentiois. Et cum accessisset: re
nens virgam: ad stagnum: posi
tis genibus palmas tetedit in ce
lum: et orauit: vt aque ille essent
maledicte pro quibus fratres fu
rore succensi obliti erant finē pie
tatis: et vt nunq in eo loco piscis
appareat vel aqua: sed sit camp⁹

aratri patiens: et frugum ferax: et
custos metuz: vt fraterna cōcor
dia perseveret. Et vt sancti: oran
di finem fecit: sic factus est: et ar
tem campum germanis concor
dibus dereliquit. Qui vsq in ho
diernum diem frugum ferax di
citur esse solus qd ante fuerat na
uium ferax. hec ibi. Planus est
ergo: qd detestanda coram deo
est litigiosa contentio: et discordia
inter fratres ad diuisiones terre
ne hereditatis: eo q vnus est qd
placet deo scilicet concordia. fra
trum. Eccle. xrv. vnde et de con
cordia fratrum in diuisione he
reditatis ait Trogu pompel
bro. v. dl. qd Perles dicebat: septi
mum filium natuz patri regi fra
ter autem alius ante eum natuz:
et anteq pater rex esset: vendica
bat pmatum patrimonij: et dice
bat: alium debere habere regni
quia erat natus de matre regia.
Quod certamen ad patruū suū
Elisrini detulerunt. Qui cogni
ta causa: Xersem pposuit: et adeo
fraterna ptenio sedata ē. q nec
victor insonuit: nec victus indo
luit: Et ipso tempore litis: mune
ra sibi inuicem remiserunt. et io
cunda in se sedula conuulua ha
buerunt: et moderat⁹ inter se taz
regna qd exigua patrimonij di
uiderunt. Si igit sic pagani se ha
buerunt in diuisione hereditatis
merito xpiani increpandi sunt: q
vel fratres suos expederant inu

G

Cōmuniloquii.

Ne: vel si eos pugnant pro here-
ditate.

¶ Capitulū secundum. Qua-
liter paterfamilias debet familiā
suam gubernare.

I
E non solus pater debet
admonere et disciplinare
filios naturales sed fili-

offamilias. Ipe enim dicitur pa-
terfamilias. Qui sic dicitur est q:
in familia sua omnibus positus
seruis tanq̃ pater filijs paterna
dilectione cōsultat: ait Papi. De-
bet ergo non solus filios discipli-
nare et moribus informare. sed
omnes de familia quia pro eis ē
responsurus ait Aug. ad Lomi-
tem. Quæso inquit mi frater: q:
omnibus tibi subiectis a maiore
vsq; ad minorem et dulcedinem
regni celestis: et amaritudinez ac
timorem gehēne annunties: et d-
eorum salute sollicitus et vigil exi-
stas: quia pro omnibus tibi sub-
iectis qui in domo tua sunt ratio-
nez deo reddes. Annuntia et sua
de eis: vt causant a superbis: de-
tractione: ebrietate: fornicatione:
fra luxuria: perturio: et cupiditate
que est radix omnium maloz.

K
Item Aug. super Jo. omel. 50.
super illud. xij. c. Qui mihi mini-
strat. vos pro modo vestro mini-
strate xpo: bene viuēdo: elemo-
synam faciendo: nomen doctri-
namq; ei⁹ quibus potueritis pre-
dicando. Et vnusquisq; paterfa-
milias hoc non ignoret: paternū

effectum sue familie se debere p-
xpo: et vita eterna. omnes mone
at doceat: corripiat. Impēdat be-
niuolentiam: exerceat disciplinaz
Ita in domo sua ecclesiasticū
et quodāmodo temporale officiū
impleat: ministrans xpo: vt in
eternam sit cuz eo. h. Aug. Idē
modis paterfamilias et filios na-
turales et totam familiam cui⁹ est
pater corripiat et instruat. et pecca-
tum de domo et familia extermi-
net: vt oēs deo et sibi fideliter ser-
uiant. Nec inimicum dei vel lu-
stie in domo perminat: Ne vi-
tinam indignationem incurrat:
et ultio superueniat: sed dicat cuz
pphs. Ambulans in via imma-
culata hic mihi ministrabat.

¶ Capitulū tertium. De amo-
re ad consanguineos.

C
Onsimiliter sunt admo-
nendi homines: vt ha-
beant beniuolentiaz et be-

niuolum affectuz ad omnes qui
sunt sibi deligati naturali cogna-
tione vel affinitate. Tales tantū
dicant ffes in scripturis. Qua-
mor enim modis dicunt fratres
prout ait Papi. scilicet Natura
vt Jacob et Esau. Sente: vt oēs
iudei. Cognatione: vt Abrahā
et Loth. Affectu. et hoc vel specta-
li quo omnes xpiani dicunt fra-
tres: vel comunitivo omnes ho-
mines ex vno patre nati dicunt
fratres. Ad omnes igitur q sunt
colligati cognatione amor ordia

ma debet extendi. & si enim dicat
Saluator Luce. xliij. Qui non
odit patres & matrem. &c. nō pōt
meus esse discipulus: non prohi
bet amorē naturalem parentum
& cognatorum: sed carnalem quo
impeditur amor diuinus: prout
exponit Augu. epistola. xliij. vñ
& antiqui erant affectuosi: sicut
Abraham ad Loth quem libe
rauit ab hostibus. Gen. xliij. &
Laban ad Jacob: cū euz audis
set aduenisse. Gen. xliij. 30 cō
iugium institutum est fieri inter
extraneos: inter quos amor & ca
ritas extendatur & dilatetur vbi
s. amor naturalis minus feruet
fm Augu. xv. de cl. c. xvi. vbi bñ
de hoc. Predictos igitur debet
monere predicator: se habere in
vicem sicut debent: & de talibus
cum eis conferre.

¶ Quarta distinctio. De informa
tione coniugum.

¶ Capitulum primū. Quid sit
coniugium.

Consequenter viden
dū est: qualiter debet
informari qui sunt col
ligati sacramentali col
ligatione: quales sūt

coniuges. Et cum matrimoniu
sit vñ & mulieris cōiunctio ma
ritalis inter legitimas personas
indivduam vite consuetudine
retinens: vt patet in. iij. senten.
di. xxvij. Sine legitima cōiū
ctio maris & femine: ynonez xpi

& ecclesie representans. vt dicitur
de articulis fidei. Sine legitima
societas inter virum & feminam
in qua ex pari cōsensu: semetip
sum debet alteri: vt ait Augu. de
virginitate beate virginis. ¶ De
pertinentibus ergo ad matrimo
nium tales informari debent: vt
sit legitima contractio inter ex
traneos ad dilatandum charita
tem: prout ait Augu. iij. de cl. c.
xvi. di. q. matrimonium fit inter
homines in quib⁹ est vtilis & ho
nesta concordia. vt diuersarum
necessitudinū viculis necerētur
& alter habeat quis patrē alium
sociū. & vt alia sit foror: alia vxor
Et sic de alijs: prout ibi determi
nat bene. vt ergo ait Apostolus
i. co. vij. informātes tales. Qui vi
ro iungit virginem suam bene fa
cit. & qui non iungit: melius facit.
honorabile est coniugium & tho
rus immaculatus &c. Debre. xij.
vñ & Saluator: Interfuit nuptijs.
Jo. ij. presciēs futuros hereticos
prohibentes nubere: prout dicit
ibi Augu. omel. iij. De qbus. i.
thesa. iij. c. Sic ergo tales preui
dere debent: q legitima sit con
iunctio fm legem dei. Cum hoc
etiam providere debent: q fiat
apta conditio vtriusq; ne sequat
postea cōtinua penitendo. Sicut
enim recitat Gale. ii. ij. c. v. vñ ce
filie pater Lemis hocdem consule
bat: vtrum eam pauperi sed oz
nato: an locupletū parum pbat.

collocaret scilicet in iungio. Cui
ille. e. **B**alo inquit virum pecunia
q̄ pecuniam: viro indigentem.
Quo dicto monuit: vt generi di
uilijs potiusq; diuitijs generi le
geret. i. eligeret q̄ uile: ergo ad
sint opulencie diuitiaz alicui: h̄es
tamē cū illo vel illa preuidere de
bet: an persona cum qua p̄trahit
p̄dita sit virtutibus ornata mo
rib; cōpetēs cōditionis status:
quia frequenter solet tedium tri
stitie sequi matrimoniū. Idcirco
vna fuit de legibus Ligurgi vir
ginem sine dote nubere: ait **T**ro
gus Pompei. li. v. et Valerius
vbi. s. narrat. q̄ Socrates con
sultus a quodam adolescente: vtz
vxoꝝ duceret: an se omnino ab
stineret: rīdit. Atum eorum. i.
quodcumq; fecisset: se acturū pe
nitentiam. hinc te inq; solitudo:
hinc orbitas: hinc generis inte
ritas: hinc heres alien⁹ excipiet:
s. si non ducat vxor. Illinc perpe
tua sollicitudo: contextus quere
larum: dotis exprobatio: affiniuz
grane supercilium garula soeris
lingua: successio: alieni matrimo
nij: incertus liberorum euentus
hec ille. Cum magna ergo prou
dentia et caute la est contrahendū
Et de hoc Hiero. p̄tra Iouinia
nuz multū: vbi ait. Fert inq; **A**u
reolus Theophrastus liber d̄ nu
ptijs in quo querit: an vir sapiens
ducat vxorē. Et cū dissimularet. Si
pulchra esset: si bene morigera:

ta: si honeste nata parentib;: si
iple sanus et diues. si sit sapiēs in
re matrimonium v3 Statim in
tulit. hec raro in nuptijs vniuer
sa concordat. Non ergo vxor du
cenda a sapiente: **P**rimus enim
impedit studium p̄lie: nec posse
quēq; libris et vxori pariter infer
uire. **C**ulta etiā que matrona
rum v̄sibus necessaria sunt: pre
ciosa vestes: aurū. gēme: sumpt⁹
ancille: suppellex varia: deinde p
totas noctes garule q̄stioēs. **I**l
la oratio: procedit in publicum
Illa honozat ab hominibus: ego
in conuentu feminaz misella des
pitior. **C**ur aspiciebas vicinam?
Quid cū ancilla loquebaris? De
foro veniens quid attulisti? Nō
amicum hēre possumus non so
dalem. **A**lterius amorem: sum
odii suspicax. **S**equitur. **P**aupe
rem alere difficile est: diuitem ser
re tormentum. **A**dde: q̄ nulla ē
vxoris electio: sed qualiscūq; ad
uenerit habenda. **S**i iracunda:
si fatua: si deformis: si superba: si
fetida: **Q**uodcūq; vitium est p⁹
nuptias discim⁹. **E**quis et aialia:
mancipia: vestes et suppellectilia p
bantur prius: et sic emuntur. **S**o
la vxor vix ostēdit: ne ante displiceat
q̄ ducat. **E**t post. **Q**uodcum
q; illa dilexerit: ingrati etiam tibi
amandi sunt. **S**i totam ei domū
regendā cōmiseris: seruiendū est
Si aliqd tuo arbitrio referuaueris:
fidem sibi haberi non puta

A bit & in odium vertet acturgla: & nisi cito cōsulueris parabit vena. Et subdit. Serum qđ prodest diligens custodia: cum vxor seruari impudica nō possit: pudica non debeat. Infida est custos castitatis necessitas. Et illa vere pudica dicenda est: cui licuit peccare sed noluit. pulchra cito adamat: sed a facillime cōcupiscit. Difficile custodit qđ plures amant: **A**dolescentum est possidere quod nemo habere dignat. **A**dmore tamē miseria deformis habetur qđ somnosa seruat. Nilhil tutū est in quo totius populi vota suspitant. Alius forma: alius facies: alius ingenio: alius liberalitate sollicitat. Aliquo modo expugnatur quod vndiq; lacescit. Sequit **A**d si propter dispensationē ducatur vxor: multo melius dispensat seruus fidelis obediēs auctoritate dñi qđ vxor que in eo estimat se dominā si contra vīr fecerit voluntatem. si qđ placet iubet. Et post. **A**berorū causa vxorem ducere stolidissimū ē. Quid ad nos pertinet recedētes de mūdo: si alius nomie nostro vocet. Aut que senectutis auxilia nutrire domi qui etiā pōte moriatur: aut puerissimis moribus sit: aut certe cum ad maturā etatē peruenit: tarde ei videaris mori. **H**ec redēs autē meliores & certiores sunt amici qui tuo iudicio eliguntur: qđ quos velle nolis hēre co-

garis. **A**llet certa hereditas sit: dum ad vinit bene vit substantia tua: qđ tuo labore quesitas in incertos vltus relinquere. **H**ec oīa extracta sunt ex dictis ipsius phī. que recitat **P**ieroni. vbi. s. **H**ec tū sunt hic recitata ad coniugij obstruktionem vel derogationem: sed ad monitionē eorum qđ volūt contrahere: vt sollicitē provideāt qualiter & cum quibus cōtrahāt. **A**ulte sunt enī molestie nuptiarum: & sicut ait **A**po. i. cor. vii. **A**irgo cogitat que dei sunt: que autē nupta: cogitat que sunt mūdi. Et in eadem. **T**ribulationem carnis hēbunt huiusmodi. &c. Et de his molestijs recitat **P**iero. vbi. s. qđ **C**icero rogat ab **A**irio. vt pōt repudium **T**erenrie: sororem suā duceret: omnino superfeldit dicēs non posse se phīe & vxori operare. **S**ocrates **X**antipē. & **A**byton neptem **A**ristidis duas habebat vxores **Q**ue euz crebro inter se lingarent: & ille eas irridere solitus esset: qđ ppter se fedissimū hominem: simis narib: recalua frōte: pilosis humeris repandis cruribus descreparet: nouissime vertunt in cum impetū: & mulctant fugientēq; diu psecute sūt. **Q**uodam autē tpe. cum infinita conuita ex superiori loco ingerēt **X**antipē restitisset: aqua p fusus imunda: non aliud respondit: qđ capite terfo. **S**ciebam inqt futurum: vt ista tonitrua hymbes sequeretur

Et idem Hiero. dicit q̄ Mar-
cus Cato habuit vxorem humi-
li loco natam: vinolentam: ipotē-
tem: et quod nemo posset crede-
re. Catoni superbam. hoc id. ne
quis putet: si pauperem duxerit sa-
no se cōcordie prouidisse. ¶ Si
miller narrat ibi. q̄ Philippus
regem Macedonem introen-
tem ex more cubiculi vxor: exclu-
sit irata. Qui exclusus tacuit: et in
luriam suam versu tragico con-
solatus est. Sordias librum pul-
cherimū d̄ p̄cordia grecis inter
se dissidentib⁹ recitauit olympie.
Cui Delantius inimicus eius:
hic nobis inquit de concordia p̄-
cipit: se et vxorem: et ancillā tres
in vna domo concordare nō po-
tuit. Emulabat quippe vxor an-
cillule p̄c̄ptitudinē: et castissimuz
virū: quotidianis iurgijs exagi-
tabat: vnde vt cesset inuidia: et q̄-
es matrimonij reformet: versuz
est in vsum et consuetudinē viti-
oribus mulieribus: ne quam ha-
beat in domo p̄c̄ptuorē se. ¶ Sic
Hiero. vbi. s̄. dicit. q̄ cum amici
quendam arguerent: q̄ vxorem
castam repudiasset: p̄tendisse pe-
dez d̄f et dixisse. Socus quē cer-
mis: nouus et elegans ē: s̄ nemo
scit p̄ter me vbi me p̄mit. Qua-
si dicat. Sic est de vxore. ¶ Si-
miller ait ibi Hiero: q̄ Epicur⁹
voluptatis assertor. Quis Heto-
dorus eius discipulus vxorē ha-
buit: dixit raro sapienti inuenda

conjugia: quia multa incomoda
admīta sūt nuptijs. Seq̄. Gra-
ue est sapienti viro venire in du-
biū. vtrū bonam malāue ducit-
rus sit vt enī scribit Hierodotus
mulier cū veste deponit verecun-
diam. Et Comicus: fortunatum
putat q̄ vxores nōq̄ duxerit. hec
et alia narrat Hiero. vbi. s̄. d̄. q̄
Aristoteles Plutarcus et Sene-
ca libros scripserunt de matrimo-
nio: de quibus superiora nō nul-
la sunt.

¶ Caplm. secundū. De instruē-
da vxore male mougerata.

Ibo contingat: q̄ vxor
ducta non sit bene mod-
gerata: custodienda est et
disciplinanda: ac sibi malignādi
materia subrahēda: Enī et Ro-
mā seminis vltus vini fuit igno-
tus: ne in aliquod dedecus prola-
beretq̄: proximus a libero patre
intēperantie gradus ad inconcel-
sam venerē esse p̄fecit. ait Sal-
li. ij. c. ij. et c. iij. narrat q̄ quēq̄
vltus vini semina imoderate appe-
tit oibus virtutibus fanoā claudu-
t vltus aperit. Graue igit marita-
le supciliū supciliij Galli q̄ vxorē
dimisit: eoque capite aptoso-
ria versatam cognouerat. Lex i-
git te meis tñ p̄stitit oculis: qui-
bus et formam tuam approba-
bis: decoris instrumēta cōpara-
bis esto speciosa: hominē te certio-
ri crede noticie. Alterio: tibi p̄pe-
cua: superuacua irritatione accer-

finis: in suspensione et crimine ha-
 beat necesse est. Abiecta sententia
 sed tamen aliqua ratione mota.
N Similiter fecit quantivis re-
 pudicando uxorem: quia etiam in pu-
 blico cum quadam libertina vulga-
 ri secreto loquentes viderat. Si
 milititer Sempromius Sophus:
 qui coniugem repudij nota affe-
 cit: eo quod aula fuit ludos se igno-
 rante spectare. **M**arrat etiam
 ibi quod **B**etellus uxorem eo quod vi-
 num bibisset fuisse percussam in-
 teremit. **M**oderato ergo modo
 et debito disciplinanda est uxor:
 si contingat: quod non sit bene mo-
 rigerata. ccc. xxxij. **N**e des mulie-
 ri neque venia prodeundi. Et ibi-
 dem. **M**ulier si primatu habe-
 at contraria est viro suo. Item si
 sit minus bene morigerata. debet
 esse eius compassiva supportatio
 prout potest fieri sine peccato. Et
 de utroque dicit varro in *Saturis* a
 quod manipula scribit. **A**licum coniugis
 aut tollendum est: aut ferendum.
 Qui tollit in istum: comodiorum co-
 iugem prestat. Qui fert: seipsum
 efficit meliorem. Unde et de **S**ocra-
 te narrat **A**ulus gellius l. i. **A**thi-
 carum notitium: quod cum **S**ocra-
 tes **A**lchibiades interrogaret. quare
Xanthi uxorem admodum morosam
 et turgiosam: et que die nocturne mu-
 liebus scatebat molestis do-
 mo non abigeret: respondit. **L**u-
 domi talem perpetior: insuesco et
 exerceo: ut ceterorum quoque fo-

ris petulantia facilius feram. Sic
 enim fideles debent se supporta-
 re ad inimicem. *Sat. vi.* Alter alteri
 us onera portare et *Col. iij.* Sup-
 portantes inimicem. *et.* Ad hoc et
 monet beatus **P**etrus. *prie. iij.*
Mulieres sint subdite propriis
 viris sicut **S**arra obediebat **A**brahe
 dominum cum vocans. **L**uius estis
 filie benefacientes et non timen-
 tes ullam perturbationem. **A**l-
 ter similiter cohabitantes sibi scien-
 tiaz quasi infirmiori vasculo mu-
 liebris imperitiam honorem tan-
 que et coheredibus gratie vite: ut non
 impediatur orationes vestre: *et.*
 hoc multo magis coniuges de-
 bent se inimice supportare quantum
 possunt absque peccato: cum sint
 una caro: *Gen. iij.* Et de hoc beatus
Ambrosius. *exame. Smel. v. vbi po-*
 nit exempla bona de vipera et mu-
 rena dicens quod murena ad coniu-
 galem amplexum vipera evocat
Segt. Quid sibi vult fimo huius
 modi: nisi ferendos esse mores
 coniugum: licet sit asper fallax in-
 conditus: et sic de alijs. Quid pe-
 ius veneno. quod in coniuge mu-
 rena non refugit: Ille tua mala
 portat: et lenitatis semine facili-
 tem: tu virum tuum non potes mu-
 lier sustinere: Et post. **V**ipera ab-
 scentem vocat: et blando prono-
 cat sibillo: atque ubi aduentare co-
 parem sentit: enomit venenum:
 reverentiam marito deferens et tu
 mulier adveniens de loquiquo

Cōmuniloquii.

mariti conuulsijs repellis: **S**ed tu vlt depono tumores cordis: asperitātē oris. Non eo dominus: sed maritus. **N**ō ancilla foritius es. sed vxorem. Elipera venenūz fundit: tu nō potes duritiā mētis deponere?

Capitū tertiu. De mutua coniugum dilectione.

Tem coniugum v3 esse affectuosa: charitativa. & mutua dilectio: vt sint

V cor vnus & anima vna: sicut sūt vna caro. **E**pheſi. v. **A**liti diligite vxores vestras sicut **C**hristus ecclesiam. Et de amore coniugali: **Mat. li. iij. c. v.** multum. vbi narrat: qd **B**raccus aprehensis āgulbus: mare & femina: & cernior factus ab auruspice: qd nlli mare vlt

X mīllo: femina necaret: ipsi **B**racco celerem obitum instare: si autē econuerso: vxori eius hoc accideret: ille coniugi potius qd sibi parrem augurij secutus: marem necari: feminam vīmini iubet: sustinuitq; in conspectu suo seipsū interitu serpentis occidit. Itaq; cor nelliā vxorem suā nescio vtz

P felletozem dixerimus: qd tales virum habuit: an misertorem: qd tales amittit. **S**imiliter narrat: qd **L**uphatus audita morte vxoris: pectus suū gladio percussit. **S**i militer narrat: qd **E**mphanus: cuius vxor decessisset. ea funerata: & rogo impolita: inter officium vngēdi & osculandi: ferro stricto inca-

buit: & sicut erat logat⁹ & calciat⁹ amici euz iugis corpori iungebat: ac deinde subiectis facib⁹ vni⁹ qd concremauerunt. **S**eniorz se pulcrū Tarenti conspici. **I**bi dem narrat: qd **I**ulia filia **C**elsaris: cum vldisset **P**ompeiani coniugis sui vestē cruore conspersā: territa metu: ne qua ei eff-

D vis illata: exanimis concidit: partumq; quem in vtero conceptus habebat eijcere graui dolore corporis coacta est. **I**bi etiā narrat: qd portia filia **M**arci **L**atonis: cum **B**rium virum suum interemptum agnosceret: qd terrum non dabat: ardentes ore carbores haurire non dubitauit: & nouo genere mortis absorta est.

E **S**imiliter narrat ibi d quādā regina: qd **B**etridatem coniugē suū effusis charitatis habentis amantē. propter quem: precipuus forme sue decorem: tonsis capillis: in vtrilem habitum se conuertit: qd & armis se assuefecit: facilius eius laboribus & periculis int-

F teresset. Et eum: euictū: a pompeto per efferas gentes fugientes aio pariter & corpore in fatigabilis est secuta. **C**uius tāta fides alparum & difficiū rerū **B**etridati maximum solatium & locū diffimum lenimentū fuit. **C**ū do moenim & penatib⁹ vagari se cre didit: simul exulāte vxore. **S**ic ergo tales erant pagani & infideles mutuo se amantes: multo magis

D

E

F

G

Christiani fideles: coniugali amore ordinato se debent diligere.

¶ Caplm quartū. De nuntia coniugum fidelitate.

Similiter: coniugum debet esse fidelis in defectio: qz coniugii tria sunt pūcipals: bona: fides: spes pūlio & sacramentum. In fide autē dicitur: ne preter vinculum coniugale cum altero vel altera concubant. ait Dugō. ij. de sacra. parte xl. c. vij. Quilibet ergo eorum dō tenere fidē alteri firmiter. vir enim non habet potestatem sui corporis sed mulier: & conuerso. l. cor. vij.

Et hoc quo ad fidem coniugale: & etiam quo ad amoris fidelitatem ut dictū est: Alii Gal. de fide vxoria li. vi. c. vij. dē. qz Sulpitia cū a matre sua diligenti sine custo: direx: ne virum suū pscriptū in Siciliam prosequeret: nullo minus famulari veste sumpta: cū duabus ancillis: & totidem servis: ad eum clandestina fuga peruenit nec recusauit: se ipsam proscribere: vt ei fides sua in coniuge pscripto constaret. Ibidem narrat de alia qz virū suū pscriptū inter camerā & tectū cubili additū vna conscia ancilla ab imminente exitio non sine magno suo periculo tutū prestuit viro refugium.

Singulari fide id egit: vt cum ceteri pscripti in alienis regionibus vir euaderet: ille i cubiculo & filii coniugis salutē retinet. ¶ Ibidem

dem narrat: qz Emilia vxor affricani: tante fuit charitatis & patientie: vt cū sciret: viro vnam ex ancillis gratas esse: dissimulauit: ne dominatorem orbis Affricanus semines ipatientia reum ageret tantūqz a vindicta mens ei⁹ ef fugit: vt post mortem Affricani manumissam ancillam in matrimonij libro suo traderet. ¶ Et similiter narrat Valerius. li. iij. c. v. de fide vxoria. qz cū lacedemoni clusi a spartanis: capitali reseruarent supplicio: coniuges illis stris sanguis velut allocutur perituros viros carcerem impetrato a custodibus adiut: cōmutataqz veste: per simulationem doloris velatis capitibus: eos abire passe sūt. ¶ Et solinus narrat li. iij. c. vj. de quadam gente in qua multe vxores in vnus viri matrimonium iungunt. Et cūz maritus decesserit apud grauissimos iudices vnaqueqz agit causā. Et que officio ceteras snia. iudicio vicerit iudicantium: hec pūalme refert pūmum: vt ascendat rogam coniugis: & supremas ei⁹ semetipsam det cecquias: cetera vō cum nota vhuunt. s. repudiationis. ¶ Ibidem narrat Zulu⁹ li. vj. tit. q. Abi ait: qz mulieres in india in certamine ad iudicium veniunt. Plures enim vni solēt esse: & quam plus dilexerit: illa leia vt victrix prosequentibus suis vna cum viro in rogam imponit

H

I

K

L

Cōmuniloquii.

turalis & o meste fcedit. ¶ Exē
plum huiusmodi fidei patet in vi
pera & murena fm Elmio. vbi
supra. Abi ait d alijs aialibus. q
comparem suum bos requirit: &
equus similiter diligit comparem
suum. Et sequitur nolite querere

M

virtutem. Deus vobis fecit Adam
& Euam: & vxorem de vtro. i. de
costa: & insu ambos esse in vno
corpe: & in vno spū viuef. Quid
vnum corpus sepa: Quid vnu
spū diuidio: Nature adulteri
um est. & non solum adulterium
imo enorme furtum: q: vir non

N

habet pātem sui corpis sz mlier.
Qui ergo aufert corpus ab vxore
& alteri prebet fm omnem le
gem fur est & lairo. Nam & bra
ta animalia legunt abhominari
cōmixtionem cōiugis cum alio
prou narrat Alex. nequā li. d na
turis rerum, de Liconia adultera
que lauabat se post coyū cū adol
tero. Quod quidam miles dpre
hendens quadā die parauit im
pedimentū. ne se sic lauaret. Luz
autem venisset compar Liconie
odore comprehendens adulteri
um exiuit: Et adducens Liconia
rum multitudinem: cionā adul
teram deplumauit: & dilaniauit.

O

Qua dilaniata altera comes se illi
qsi marito associauit. Ad ergo
abhominant irrōnabilia aialia:
multum debet esse detestandum.

hominibus maxime fidelibus.
¶ Caplm qntuz De operis cō
iugalīs religioſa exercitatioe.

¶ Non sufficit coniugib
bus tenere fidem coni
gij dicto modo sed debet

esse etiā operis cōiugalīs religio
ſa exercitatio: & in exercendo de
bita intentio: q: vt dictū est supra
bonū coniugij est spes prolis. vt
i. deuote expectet amanter susci
piat: religioſeq nutrit: aut dū
go. vbi. s. Et ibidē. c. iij. Institū
tio coniugij ante peccatū fuit ad
officiū: vt natura multiplicaret
post peccatū: & ad officiū: & ad
remediū: vt natura exciperetur
& viciū cohiberet. Tam igitur
quia sic instituitur tam q: magnū
sacramentum xpi & ecclesie: tum
ad euitandū peccatū: & viciū
coherendum: religioſe tempe
rate: honeste: & recta intentione
vti debent coniuges opere coniu
gali: vt fm Apo. i. cor. v. ij. q ba
bent vxores: tanq: non habēt
ſint. Unde enim dicit Hieroni
mus contra Iouinianū: Sicut
in ſententijs ait. Adulter est q
am vxorem amat ardentior. In
aliā vxore omnis amor turpi
in ſua nimis vituperat. Sapient
vir in deo debet amare vxorem
non affectu: reget impetus volu
ptatis: ne preceps ferat ad cotū
Hilū est ſedias q: vxorem dil
gere ſicut adulteram. Certe qui
dicat causa reipublice iungi vxore

rib⁹ & liberos colere inuitent sal-
tem pecudes: vt postq³ vxorum
venter intumuerit: ne perdant fi-
lios: non amatores se vxoribus
exhibeāt sed maritos. vnde nar-
rat de quodaz: qui exiturus in pu-
blicum fasciā vxoris pectus col-
ligabat: & nec puncto quidē ho-
re præsentiā eius carere poterat:
portionem nullam: nisi alteri⁹ la-
bijs tactam vir nec vxor haurie-
bant. Et ideo sequit^r. Origo amo-
ris honesta: sed magnitudo de-
formis: Vt nil enī interest q³ ex
hōesta cā quis insaniat. Et ibi be-
ne de hoc. Sic eiz Tobias vsus
est coniugio suo: qui ait ad Sar-
ram vxorem suā. Job. viij. Sur-
ge: hodie: & cras: & post cras ore
mus deum. Et sequitur. Filij san-
ctorum sumus: non possum⁹ ita
cōiungi sicut gentes qui ignorāt
deum.

**Capitulum. vi. De perpetua
coniugū indissolusione.**

Item inter coniuges de-
bet esse perpetua indissol-
utio. Unde & sacramentū
est vñū de bonis coniugij ait Au-
gu. v. b. l. s. In quo attenditur: ne
coniugijz separet: & ne dimissio
aut dimissa: etiā causa prolis al-
teri copuletur. ait idē. Et h. 2. ar.
ix. Quos deus coniunxit: homo
nō separet. Quod etiam gentiles
seruauerunt: ait Gale. libro. ij. c.
i. b. q. repudium inter vxores et
virum a condita vrbe vsq³ ad cē

tesimum & quinquagesimum an-
num nullū intercessit. Primus
autē spur⁹ Carbill⁹: vxorem se-
rilitatis cā dimisit. Qui q³ tole-
rabili rōe motus videret: repre-
hensione tamen non caruit: quia
nec cupiditatem quidem libero-
rum cōiugali fidei preponere de-
buisse arbitrabat. Qd ergo serua-
bant gentiles lege naturali & ho-
nestate virtuali: debent seruare si-
deles lege diuina & celestiac liga-
mine sacramentali. Imo etiā no-
biles matrone & pudice mortuo
primo viro: nolebant alteri con-
iūgi. Et ideo corona pudicitie co-
ronabantur. ait Valerius v. b. l. s.
di. q. que vno cōtente matrimo-
nio fuerant: corona pudicitie ho-
norabantur. Estimabant enī: eā
precipue matrone sincera fide in-
corruptum esse aiūz: que post de-
posita virginitalis cubile: in publi-
cū egredi nesciret. multoz matri-
monioz experientiam: quasi illegi-
time cuiusdam intemperantie
signū esse credentes. vnde & pu-
dice matrōe: mortuis prius vi-
ris nolebant secundo intire ma-
trimonium: ait Valer⁹ libro. vi.
c. l. vi. q. theotonicoz coniuges
Barthuz victorem orant: vt ab
eoz ginib⁹ vestalib⁹ dona mitterē-
tur: affirmābus equise & illas
virilis concubitus expertes fuit
ras. Eaz renō ipeirata laqueis
sibi nocte. prima spm erpuerūt.
Quibus autē erone fecerint: in

X

A

Z

Cōmuniloquii.

suo suspēdio tamē laudande sūt
 ex maritorū dilectione. ⁊ castitatē
 amore. ¶ Et de hoc. 3. parte. iij.
 di. vi. c. 3. viduitate. Qualiter autē
 coniuges antiquitus inter se con-
 cordabant post qualescūq; lūgū
 vel iurgium: aut Male. libro. ij. vbi
 3. di. q. quod iusticijs inter vtrūq;
 ⁊ vtroz aliqd iurgij intercesserat:
 in sacellum decē vtrūq; place qd erat
 in palatio veniebant: ⁊ ibi locuti
 simul que volebāt: ptenēdoe ani-
 mous deposita: concordēs reuer-
 tebant. Ora enim illa hoc nomē
 a placandis viris fertur assecuta.
 ¶ Predicator ergo euangelic⁹
 debet de predictis conferre cum
 coniugib⁹: ⁊ eos alloqui. Et si in
 quibusdam factis gentiliū pre-
 dictis fuit excessus ⁊ error sicut i
 propus occasione: debet qd erro-
 neus est deponari: ⁊ qd rectū fue-
 rit suadere.

¶ Quinta distinctio. De fidelitū
 spiritali colligatione.

¶ Capitulum primum. Qd fide-
 les se diligant vere.

Consequenter profe-
 quendum est de colli-
 gatione siue coheren-
 tia gratuita per gratiā
 in corpore xpi. Ad
 quam obseruandam sunt admo-
 nendi efficaciter ⁊ iugiter xpiani
 put honorari apostolus eph. iij.
 Solliciti seruare unitatem spirit⁹
 in vinculo pacis vnus corpus: ⁊
 vnus spūs ⁊c. Et hoc merito:

tū quia sunt ex vno patre crea-
 te. redimēte: ⁊ ex vna mīse crea-
 ti: ⁊ eidem sacramentis regenera-
 ti: ⁊ sic vere fratres. ¶ Deinde autē
 vnus est pater vester. vos autē
 fratres. ⁊c. Tum qz membra vni-
 us corporis: ⁊ eidē vinculis cha-
 ritatis cōnexa: ac vno spū viuifi-
 cata. ¶ Bulli. n. vni corp⁹ sumus
 in xpo. Ro. xij. Tū qz xpi cohe-
 redes: ⁊ hereditatis ei⁹ futuri par-
 ticipes. Ro. viij. heredes quidē
 dei: coheredes autē xpi. ¶ Hae es-
 rationes assignat Crisost. super
 Jo. omel. xv. vbi ait. Omnes enī
 vnus corpus baptizati sumus
 aposto. Propterea i vni corp⁹
 ne non dissoluamur: s; eā que ad
 iuices est cōuenientia ⁊ amicitia
 corporis vnus conuenientia ob-
 seruemus. Quocirca: ita procu-
 mus primos: vt vnusquisq; no-
 strum suam carnem non despiciat
 Nullus enim vnq; carnem suā
 odio habuit: sed eam nutrit ⁊ clo-
 uet: ait Apo. eph. v. Propterea
 domū vnam. i. hūc mūdum dei
 nobis dedit: vni nobis accendi
 solē: vni rectū celū extēdit: mēl-
 vnam nobis terram ppositū. De-
 dit ⁊ aliam multo maiorem scilicet
 spūallem: vnam: omib⁹ patrijs
 celis. De calice eodem omnes hi
 bīm⁹. ⁊c. Unde igitur tequaliter
 3 m. hanc vitam: Rndū ex vni-
 tate avaritia ⁊ electione. Et debet
 Seneca in parte epi. lxx. vbi ait

Benedictus

Membra magni corporis sumus
et natura nos cognatos edidit. ut
enim ait Breg. sup. Ezech. li. ij.
omel. iij. charitas accendit: con-
cremat: conflatur et quasi in vna
suri speciem reformatur fideles er-
go debent mutuo se iuuare sicut
fratres: et protegere: ac noctua in
vicem expellere. Debemus enim
aias pro fratribus ponere. i. Jo. iij.

Cap. ij. Quid caueant fideles
ne in ipsis fraterna vnio dissipetur
Eben etiam cauere: ne
diabolus dissipet frater-

fratres terribiles. Cant. v. Terri-
bilis ut castrorum acies ordinata:
Super quo Bre. super Ezech.
li. i. omel. viij. ait. Castrorum acies
tunc est hostibus orribilis: quia
ita stipata et condensa fuerit:
ut i. nullo interrupta videatur. Nam
si ita disponitur ut locus vacuus
dimittatur: profecto hostibus ter-
ribilis non est. Sed nos in mali-
gnos spiritus acies ponimus. Ideo
semper per charitatem vniti: et non
per discordiam interrupti esse
debemus. Quia quilibet in no-
bis bona fuerint: charitas si de-
fuerit per malum discordie: loc-

aperitur in acie: unde ad ferien-
dos nos valeat hostis intrare. vñ
ut vehementius commendaretur
societatis humane vnitas: vin-
culos concordie: non solum na-
ture similitudines: verum etiam co-
gnationis affectu omnes nocte-

remur. voluit deus: ut ex vno ho-
mine diffunderetur genus huma-
num: ait Aug. xij. de ci. xxi. Et
charitas multos animos vnum
et multa corda vno facit: ait Aug.
sup. Jo. iij.

Capitulum. iij. Quid fideles de-
bent se mutuo supportare.

Atque ergo debent fide-
les sibi compati in ma-
lis: sicut membra vni corpus.

Si patitur vnum
membrum compatiuntur omnia
membra. Et similiter mutuo se
iuuare: prout ibi exemplificat. Et
subsidia indigentibus ministra-
re. i. Jo. iij. Qui habuerit substa-
tiam huius mundi: et viderit fra-
trem suum necessitatem habere:
et clausit viscera sua ab eo: quomodo
charitas dei manet in illo? Et se
mutuo supportare: sicut lapides
in edificio. i. Ps. ij. Ipsi itaque lapi-
des vni coedificamini. Lapis
enim in edificio alium supportat
et ab alio supportatur: ait Bre. su-
per Ezech. lib. vij. omel. i. Sic et
fideles facere debent: ait ibidem
omel. iij. Supportantes invicem
in charitate.

Capitulum quartum Quomodo
sancti antiqui pro salute pro-
ximorum laborauerunt.

Deo sancti antiqui et ma-
gis laborauerunt: et se
monti exposuerunt et ani-
mas pro salute fratrum posuerunt:
ac etiam se infidelibus vendide-

H

I

K

Cōmuniloquii.

Lunt: vt eos conuenterent ⁊ ducerent ad deuotionem ⁊ charitatis vñionem. Sic legitur de Serapione qui ⁊ Sidonius dicit in li. qui dicitur paradísus. Qui vendidit se pagano precio. xx. solidorum: ⁊ eis seruauit donec xpianos eos fecit. Cūq; recederet: pecuniam eis reddidit. Et cum vicerent. vt eam daret pauperibus: rñdūt. Hos eam date. q; vestra ē ego alienam pecuniā nō do pauperibus. ¶ Ibidē legūt de alio q se vendidit vni de palmiorib⁹ ciuitatis quem nouerat manicheum esse: seruauitq; ei donec eū curauit. Sic ⁊ alij sancti laborauerūt ⁊ multa sustinuerunt. p salute fratru. Sicut Paul⁹ qui ait. ij. cor. vli. Ego libentissime impendaz ⁊ superimpēdar p aiabus vris. ¶ Hic ergo ē qñ se dicūt habere charitatē pfectaz qui nec fratrib⁹: mala patientibus ppatiunt nec pſcientibus gaudēt: nec egenis necessaria de suis facultatib⁹ subministrant. De quib⁹ Apo. ij. thi. liij. habentes quidē spēm plenitudo virtutem autem abnegātes. ¶ De his ⁊ ad p̄dicta primū debet predicator diuinus conferre cum fidelibus. ¶ Sexta distinctio. De ciuili de bita colligatione. ¶ Capitulum primum. De dilectionis vñitate: ⁊ ne sibi nocere debeant.

¶ Inde psequendū ē de colligatione ciuili siue copabitatione: ⁊ de admonitione talium ad debitas obligationem pacifice copabitationis: ⁊ mutue beneficentiae: ex quo cōcant quasi eandem habitationē: eisdē legibus regūtur: eodē dñio gaudent: eodē ritu viuūt. easdē p̄tutudines cōcant: ⁊ easdē artes sepe exercēt. Admonēdi ergo sunt ad dilectionis primū vñitatem. ¶ Bat. xxiij. Diliges primū tuū sicut teipm. ¶ Priorim⁹ autē nō sanguinis propinguitas: sed rōnis societate p̄saudus est: ait Aug. eplā. xxxliij. Et idem de doctrina xpiana. c. l. primus ois hō hōi est tam conditione nature q̄ cōfessioe religiōis. Sed ad dilectionē primū p̄inet innocentia qua nulli nocemus: ⁊ bñſcientia quam p̄sum⁹ qbus possum⁹: ait Aug. de mediatio. Colligati igit copabitatione ciuili: qles sunt vicini ⁊ primi monēdi sunt: ne vicinis noceant: nec iniuriādo in psonā nec spoliando i possessionib⁹: rapinam apertam vel occultam faciēdo: nec in fama ledendo. De quib⁹ oib⁹ Leuit. xix. Nō facies calūniā primo tuo: nec vi opprimes eū. Et sequit. Nō maledices tuo: nec facies qd iniquum est. Et puer. xxiij. Nō attingas terminos quilonaz. Sequit p

pinquus eoz sortis est.

Capitulum. ij. Qualiter debent sibi mutuū subuenire.

¶ **Q**uoniam enim admonēdi: vt indigentib⁹ vicinis subueniant: oppressos liberent: desolatos consolentur. Et sic de alijs misericordie opib⁹ et bñficientia. Talis fuit vicinis suis. Job. xxiij. Eo q^d liberaſsem pauperem vociferantem. Sequitur. Cor vidue solat⁹ sū. Et p^o. Contere baz mola sinig. Et. xxx. c. Flebam p^oda sup eo q^d afflictus erat. Hec sunt officia et opa boni viri de quo Aug. iij. de ci. c. xv. Felicitas maior est: vicinum habere p^ocordez: q^m malū subiugare belantem. Ille citius siue cohabitator est bon⁹ q^m oibus est innocēs: nulli malū faciens: et oib⁹ vicinis bñfaciens. Talis ē multū deo accept⁹. Et de tali in exēplū alijs legatur in vitis patri li. i. post mediu: q^d abbas Panhū⁹ supplicabat deo: vt ei ostenderet cui similis esset in terris. Ad quē vēit vox: q^d erat filius p^omario illi⁹ vicini. Ad audiēs venit ad domū eius. Et ille cui erat mos suscipere hospites occurrit sibi: et introduxit in domū. Ad q^d inter epulas quesivit abbas q^d esset studiū ei⁹: dicēs si bi eē reuelatū a deo: q^d dign⁹ erat p^ortio monachoz. Et ille miora de se dicēs ait. Nullū boni mihi conscius sum. Quia tamē verbum dei ad se factū est: dico tibi:

q^d triginta anni sunt ex q^d suz cōtinens: et vxor: mea sū. Susceperis tres filios: quoz causa solū modo a me cognita fuit. hospites suscipere nūq^m cessant: nec alicui aī me illos habere p^omissi in villa: Nullū d^o domo mea sine viatico dimisi: pauperē nō desperi: s; necessaria sibi tribui: et instituiam nihil accepti: alicui fruct⁹ nō introuerunt domū meā: licet si vidi nō preterij nisi pacificare: nullus deprehendit in culpa famulos meos: greges mei non leserunt alienos. volentes seminare in agro meo non phibui: q^d in me fuit nō p^omissi: vt potētor infirmus p^omeret: studui vt neminem cōtristare: iudiciū cū ap^o me fuit neminē p^odēnaui. hec audiēs sanctus osculans eum bñdixit illi et ait. Quia hec implesti: vnus tibi deest: vt p^octa dimittēs seq^oris dei sapientiam. Et statim secur⁹ est cū p^ogens ad heremiū. Et veniēs ad fluium nec habētes naviū dicit ei sanct⁹: vt intraret equam pedib⁹ secū. Que vlt⁹ ad latera venit. Et collocavit eū in cellula iuxta monasteriū: formā ei vīuē di tradēs. Qui priores labores: puos reputans: vñlitter se exercuit: et mortu⁹ est. Cuius aīaz vidit sanct⁹ inter choros angeloz dicentiz. Beatus quē elegisti et assumpsisti et c. ¶ Predicator ergo diuīn⁹ debet honorari vicinos ad p^odicta opa ponens cū vīam

S

T

Cōmuniloquii.

sanctorum: et vita Job: et isti in exemplū. De tali enim vicio verficatur illud puer. xxvij. Melior ē vicinus iūcti frater. pcul. Qualliter aut vicin⁹ siue cohaborator debeant cauere a calūnia iniusta dicitur est. s. pie. i. vbi de iudicio. vbi etiam dicitur ē: q̄lter cauere oꝝ a calūnia iniusta euident⁹ et apta. ¶ Caplm̄ tertius. De cauendis fraudibus i mercaturis.

Non sufficit ei cauere ab aperta malitia et rapina vel spoliacione. pxiimi nisi caueat ab occulta et fraudulenta sophistatione q̄lis est in mercaturis: et scilicet vlsurarijs. vt. n. ait Aug. xliij. de ci. c. iij. oēs volūt vlliter emere: et care vendere: inroducēs ibi facitissimā vrbāta rem cuiusdā dicitis in theatro: se scire qd omnes vellēt. Et cum die statuto pfluere maior multitudō: silentib⁹ oibus et suspensia: dixisse pphbet vlliter vultis emere: et care vendere. Ad oēs inueniunt in pcientijs suis. Et quia sic est: multe fraudulētie sunt in mercaturis vs̄ occultado defect⁹ et vitia rerū: et ostēdando apparēdas q̄ non sunt in eis: vel mensuras diminuēdo: vel inuiliā cōmiscendo: et de alijs fallacijs que sūt in talib⁹. Jō pcepit domin⁹. Leuit. xix. Gratera iusta: et equa sint pondera: iust⁹ modi: equas sextari⁹ puer. xx. Abdominatio apud deū pondus et pond⁹: et sta

tera dolosa non est bona. Quitalibus fraudulentij⁹ vicinos seduāt thesaurigāt sibi thesauros iniquitatis. Michē. vi. Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis: et mēsurā minor ira plena. Et nō solū fraudulētie regnāt in talibus: sed mēdatia: piuria: falsa testimonio: et impia bonamēta. Jō pphā vbi. s. Aliqd iustificabo statim impias: et sacelli podera dolosa in qbus diuites ei⁹ replent sunt iniquitate et habitatores in ea loq̄bant mēdacii: et lingua fraudulēta in ore eorū. Et de hoc Tullius misti. iij. de offi. c. xij. vbi inquiri: an vir honest⁹ debeat patefacere rex vlla in vēditione: an celare. vbi introducti sētētijs pphilosophorū s̄rias. Aliis inquit videbat Diogenē Babilonio magno et graui stoyco: aliō Antiprī disciplo ei⁹: homini accutissimō. Antiprī oia patefacienda videbat: cū hō hoi pfulere debeat et fulre pūane societati: cū ea lege natus sit homo: et vilitas cululibet sit vilitas comunis. Diogenē videbat s̄rium. s. nō oportere dicere vilita: nisi q̄tenus constitutum est in re ciuili: cetera cum insidijs agere. Qui enim vendit vel let vēdere opūme: et vendēdo nimitū nō plus q̄ ceteri. Qui ergo iniuriō: Item sup addit Antiprī ter: q̄ empirioꝝ pati ruere: et per errorem in fraudē incurrere peius est q̄ vlam non ostēdere. Ad

zamen. s. vltā monstrare sanctius
est Athenis publicis exercitatio
nibus: ibi multū de eoz disputa
tione. Nā Diogenes. Quid stul
tius: q̄ vēditores: vltia rei quas
vendit narrare: q̄ si prece p̄dlice
re: domū pestilēte vēdo: &c. Ad
p̄tū aures arguit Enripf: q̄ nlli
sic fecerit: iniuste & improbe fa
cit. vnde pcludit Tuli. q̄ in dubi
so causis ex alia parte defēdit ho
nestas: ex alia vtilitas. Quasi di
cat. hō estū est. s. narrare vltia rei
vendende: vlti⁹ hō non publica
re. vñ sequit. hoc celandi genus
quis non videat? Certe non apud
non simplices: nō ingenui: nō iu
sti: non boni viri: sed pot⁹ d̄ sunt:
obscuri: astuti fallaces: callidi. &c.
Et introducit ibi de quodaz qui
voluit emere ortū ad inhabitā
dū. Qd cū intellexisset venditor
fecit ventre piscatores in nauicu
lis tpe cene cū ciboz multitudine
Qd cū ali⁹ miraret: rīdīt ille: q̄
de illo erat: Si raculis quicquid
esset piscitū. Qd alius vidēs cari⁹
emittit ortulos. Qui cū postera die
nihil tale videret: admiranti de
hoc dixerūt alij: q̄ nec ibi cōsue
nerunt esse piscatores. Et ita fuit
dolus ibi: q̄ aliū fuit actū: aliū si
mulatū. Dolus aut legib⁹ vindi
catur. ¶ Per p̄tū narrat ibi
postea de alio. q̄ euz postulasset
vt sibi fund⁹ vēderet: & venditor
precii posuisset: dicit se pluri⁹ esse
mare q̄ qd vēditōr petebat. Et

addidit centum mīlia. Et de hac
materia mltū ibi. 36 pcludit. c.
xvi. q̄ aliter leges: aliter pbi co
lūt astutias. leges: q̄tenus manu
id est iudicio tenere possunt: pbi
q̄tenus rōne & intelligentia. Rō
eniz postulat: ne qd infidioso: ne
quid simulatorie: ne quid fallaci
ter fiat. Et hoc cōcordat magis
legi diuine: ne fidelis decipiat sc̄
enter. p̄timum sūū. Multa eniz
pericula concomitant vēditores.
36 Ecce. xxxviij. Lū negociatore
tracta de traiectione: & cū empto
re de venditione. s. dirigēdo eos
Et. xxvij. iter mediū emptiōis &
vēditōis agustabit peccās mo
neat ergo a p̄dicatore diuino tales
vt a pctis caueāt in officiis suis.
¶ Capitulu⁹ quartū. De cauē
da fraude v sure.

Similiter sunt admonē
di vicini de fraudulentia
vsurariuz: sed vt mutuo
accomodēt vicinis absq̄ vsura
Exodi. xxlij. Nec vsura oppri
mes eum. Et Leuit. 26. pecuniā
tuam non dabis ad vsurā. Den
ter. 23. Non fenerabis fratri tuo
ad vsuram. Eze. 13. Ad vsuram
non accomodabil. Idem. 22. est
aut vsura fm Hostien. Quod
cūq̄ solutioni rei mutuate acce
dit: p̄stius v sūo rei gratia pactioe
interposita: vel hac intentiōe ha
bita in tractu: vel ex actione ha
bita ex post facto. Luc. 6. Quu
tum date nihil inde sperantes

Cōmuniloquii.

Hoc enim gratum ē apud deū: vicino indigenti mutuat ad releuationem sue necessitatis cū possit gratis dare. Unde ps. Qui pecuniam suam non dedit ad usuram. Unde legisti. l. hystorie tripartite de Speridiōe epō: qd ei⁹ mos erat: ex fructibus alios dāse pauperibus: alios mutuas. Nec per se dabat: nec recipiebat: s; peccantibus dicebat: vt q̄sum op⁹ haberent tollerent: et denuo redantibus: vt reponerent q̄sum se nouerant accepisse. Ad quē qdam accedens: sic mutuas recepit: et reuersus non reposuit qd acceperat: sed afferens secum abscessit: estimāō: ep̄s id latere. Et iterato veniēdem petens mutuum. Quem ep̄us misit ad horreum. vt acciperet. Ad quod veniens totaliter inuenit vacuū. Qd cum narraret epō: ait episcopus

Librum est quomodo tibi solū visum est vacuum: et non alijs. Sed vide: ne qd alias mutuas es solueris. At ille sic captus: qd deliquerat epō indicauit: et eo tantū illius subiecit. Ex quo patet dici ep̄i charitas: in mutuatione: et mutationis apud deū acceptabilitas: et infidelitatis in resistēdo detestabilitas. De usure quoq; incommoditatibus sufficēter tractat in summa de vitio. ad huc obmittendum. Et de usura multum Ambrosius. l. ij. de offi. vbi ait. Cur in fraudem cōuertis. na

ture industria: Cur affectas industriam: Cur optari facis pauperibus sterilitatem: fies publicas sterilitatem: Exploras quando sterilio: pronus: hanc vocas industriam que est calliditatis versutia fraudis astutia. et qd tu remedium vocas est comentum nequie. Latrocinii autē senus appellēm. Latrantur tanq̄ latrocinij tempora quibus in viscera hominum durus insidiator obrepas: cut condite frugis multiplicatur usura. Quid ipsecaris in ala omnibus: Lucrum tuum: daminus publicum est. ¶ Ex his patet qd detestanda sit usura in xpianis q̄ sic fuit prohibita iudeis. s. ne accomodarent fratribus suis ad usuram. Deu. xxi. et de hoc Aug. ep̄i stola. xxxvi. Quid dicā de vicijs quas leges et iudices iubent redere: Aut crudelior est qui aliqd diuiti subtrahit q̄ q trucidat pauperem senorem: Sequitur. hec atq; huiusmodi male possidentur: et vellem q̄ restituerentur: s; nō est quo iudice reperantur. Et de hoc Crisostom⁹ super Math. omel. v. l. ij. Mutuo da: ampliores cape usuras: mutuo da accepturus. s. vbi nulla inuidia: nulla accusatio: infiditatio: neq; terror. Mutuo nullo indigentis. xp̄os: et propter te necessitatem habentis: esuriens: et omnes nutriti. De enim. s. v. sure regnum: ille gepenā preparant. De sunt phie

et misericordie. Ille crudelitas et
auaritie. Quam ergo habem⁹ oc
casionem siue excusationem: cū
ampliora possim⁹ recipe et in tpe
oportuno scilicet dando pauperi
bus. hec vilia et fallacia. si tamen
damus: et. Sequit. Nihil v furis
turpius: nihil crudeli⁹. Alienas
hic negociatur misertias: et lucrū
suū alterius aduersitatem facit.
Et ponit exemplū: qd talis est q/
si manus suscipiens et in naufra
gium impellens. Et post volo: te
vsurā accipere a deo scilicet mer
cedem eternam pro parulis ma
gna et. Luce. xvi. facite vobis
amicos de mamona iniquitatis:
vt cū defeceritis recipiant vos in
eterna tabernacula. Magna er
go dementia a pauperib⁹ vicinis
vsuram accipere et contra omne
legem tam naturalem: q scriptam
q euangelicam: q etiam contra
omnis creature innatas bonita
tem que qdem creatura omnib⁹
se gratis cōcat: Sicut lux ignis:
aqua: terra: et ad cumulum pene
eternae: et non dare ad vsuram spi
ritualem scilicet erogare elemo
synas pauperib⁹ pro regno eter
no. Imo qd plus est: dare vsurā
malo modo idē est qd pauperes
trucidare: vt dictū est. Unde Lu
li⁹ libro primo iusc. q. dicit: q cū
queretur a Latone qd expediret
in re familiari: et responderet: bñ
pascere: bene vestire: bene arare.
Et cū queret an fenerari scilicet

expediret: respondit. Quid est ho
minem occidere. Quasi di. Gene
rari est occidere subtractione ne
cessariozum.

¶ Septima distinctio. De colla
gatione amicabile.

¶ Capitulum primum. Quid sit
amicitia: et qualis esse debet.

Inde videndū est de
colligatione amicabi
li qlis est iter amicos
que quidem debet esse
amicitia vera et non fi

cta. De qua scilicet de ficta dictū
est. 3. parte prima: vbi de vicia
curialium. Et de hac Hierony.
epistola. xlv. per totū. Debet ergo
amicitia esse vera nō ficta. Que
scilicet tūc est vera: quādo ē vna
nimis consensio in reb⁹ honestis
q: vt ait Tuli⁹ libro de amicitia:
et idem Augu. epistola. xlv. Ami
citia est humanarū diuinarūq;
rerū cum beniuolentia et charita
te consensio. Et Tuli⁹ ibidem di
cit: qd beniuolentia est amicitie
forma.

¶ Capitulum secundum. Que
exigitur ad veram amicitiam.

¶ Ant ergo amici admo
nendi: vt vnanimiter cō
sentiant in licitis et bone
stis: licet aliquis eorum sit supe
rior dignitate vel statu. vt enī d
cit Tuli⁹ ibi: maximū est in ami
citiā: superiorem parem esse infe
riori scilicet considerando: vnde
amicus dicitur quasi animi equ⁹

Cōmuniloquii.

V q̄ equali nobis voluntate iungit
ait Cato. super ps. xxxvij. Talis
amicus fuit filius dei qui cum su
per omnes esset: tamē in medio
discipulorum fuit sicut qui mini
strat Luc. xxij. Et Jo. xv. Jam
non dicam vos seruos sed ami
cos. &c. Talis amicitia nō potest
esse nisi inter amantes se veraci
ter ait Aug. iij. p̄fessionum lo
quens ad Chulstū. Non est vera
amicitia: nisi eam cōglutines in
ter herentes tibi vera charitate.
Unde Tullius vbi. s. Amor ex q̄
est amicitia nominata princeps
est ad coniungendam amicitiaz
Item in amicitia debet esse mu
tua compassio: q̄ ipsa est beniu
lentia: in compassis non latens:
ait p̄lus ethi. vij. vnde ibidem.
Consultatius amicus. &c. Vere
enim non agnoscit in bonis ami
cus: nec in malis absconditur ini
micus. Ecce. xij. Ideo Job. vij.
Qui tollit ab amico misericordi
am: timorē dei derelinquit. Cum
enim in amicitia vnic⁹ fiat ex plu
ribus ait Tullius primo de offi. c.
xvij. & hec sit lex amicitie nō mi
nus nec plus q̄ se diligere ait ibide
merito debet esse mutua p̄fessio
vnde Aug. libro confessionū plā
gens amicum mortuum ait. Di
miditū vite mee. &c. Et Scē epla
tor. obiurgans plangentem filiū
quid iquit faceres: si amitteres
amicum: ex quo tantum plangis
parulū qui erat incerte sp̄ci. &c.

Item in amicitia debet esse se
dula sollicitudo de salute amici:
honore & vtilitate: q̄ ut ait Tull⁹
vbi. s. de amicitia ante fines mo
nendi sunt amici sepe & obui
gandi. & hec accipienda amice &
beniuole. Unde sequitur habendū
est in amicis nullam pestē
maiorē q̄ adulatozā blandi
tis assertionem. Et post omnia
rerū simulatio vitiosa est: Tollit
enim iudicium veri: ideo adulte
rat nomen amicitie: & repugnat
veritati: sine q̄ nihil amicitia va
lere potest. Et ibidem. virtus cō
ciliat amicitias. Hinc Aug. ix.
confessio. Sicut amici adulter
cōuertantur: sic inimici litigātes
plēsq; corrigunt. multo magis
amici suo mō litigantes. **I**tem
in amicitia debz esse mutua cō
fessio tam cordium siue interioz
cōceptionū: q̄ amicabiliū col
lectionū: officiozū: & ministē
riorū: q̄ etiam rerū. vñ Lo
mētiator ethi. ix. in p̄cipio. Pro
uerbiū est de amicis: q̄si anima
vna: & omnia communia. Cum
enim amicus prebeat cor ami
co prout ait Tullius de amicitia
vbi. s. ea vis amicitie est: vt vn⁹
quali alius fiat ex plurib⁹. Et Au
gu. iij. confess. xl. q̄ amicitia ē dol
cis propter vnitates in multis ani
mis: egas dicat: q̄ cōmunicet
omnia sua. Unde Tullius. vbi. s.
His finibus vtendum est arbi
tro: vt cōmendati amores ani

corum sint inter eos sit omnium rerum consiliorum et voluntatum sine ulla exceptione coitas cum ve recondita et reuerentia: que semper tenenda est in amicitia. Et enim aut ibidem: prima lex amicitie est ut ab amicis honesta petamus et amicorum causas honesta faciamus. Et ibidem Tull. de offici. vbi. s. Nec contra rem publicam: nec contra iusturandum: amici causa vir bonus faciet. Nec turpia facienda amici causa. Et de hac amicitia Tull. li. de amicitia per totum. Et philosophus. Ethic. viij. ij. ix. per totum. Et Gal. li. iij. c. xj. vbi ait. Contemplantur vinculum amicitie potens et perualidum: nec ulla ex parte sanguinis viribus inferius: hoc etiam certum et exploratum id quod nascendi fors fortuitum opus: huiusmodi vinculum solido iudicio ichoata voluntas pirahit Et ponit ibi exempla de amicis: quorum vnus petijt occidi cum amico occiso. Similiter de alijs quorum vnus se hosti obiecit pro alio: Et Si milititer de duobus. s. Simo et Phidias de quibus ait. quod cum Dionysius tyrannus vnam vellet occidere: Dum ille iret ad res suas ordinandas: alius se dedit vadere pro eo: et redit alter hora sibi assignata. Quorum autem tyrannus ad mirans supplicium fidei remisit insuper rogans: ut se reciperent in tertium gradum sodalitatis. Et enumerat ibi vires amicitie. s. contemptum moris ingerere: vbi

te dulcedinem extinguere: crude litatem mansuescere: et sic de alijs Et de hac Aug. iij. cōfess. loquitur de amico mortuo: et nescis inquit an velle etiam pro illo. s. mori. Si de Doreste et Phidias tradit siue fingit: quod vellent pro iniurce simul mori: quia morte petus erat eis non simul vivere.

¶ Capitulum tertium. De ficta amicitia: et propter que dissoluit. Et de utilitate vere amicitie.

Redicator ergo consideret cum amicitia dissuadeat fictas amicitias que sunt et accides et facile solabiles. Dissoluto enim eo propter quod sunt amicitie dissoluit amicitia: prout dicitur Ethic. viij. In senibus enim est amicitia propter utile: in iuuenibus propter delectabile: ut dicitur ibi. Et suadeat veram amicitia: que non est vera nisi sit conglutinata charitate ut dictum est. Unde Hiero. epistola. lxxxvij. ait. Et concursus sensuum: et utilitas voluntatum quasi nulli amicitie scaturigant. Et sic idem velle et idcirco nolle dulcissimum et honestissimum. ait Seneca. epistola. iij. Et hec amicitia est preciosissima genus diuitiarum. ait Boetius. de consolatione. in fine. et merito: quia amicus habet omnes suos amicos et omnia sua possidet: et sic facit eum diuitem: et inextinguibilem. ait Crisostomus. super Jo. Omel. lxxxvij. dicit. quod vnus. s. amicus multiplex est. Si enim vnusquisque fuerint decem

L

M

N

Cōmuniloquii.

O
 vel pures nō vnus est quasi vn⁹
 tantum. sed decies multiplicat⁹
 gl'bet eorum inuenies in decem
 vnum: et in vno decem. Et si q^o
 inimicabil' vni: inimicabil' et decē
 et inimicicias capit. Et si vn⁹ pau
 perat: sibi non est inopia: Et d'ato
 ri eni parte vnus decem h'z liber
 tatem. Anusquisq; habet viginti
 pedes: viginti man⁹: et viginti ocu
 los. Non enim suis solum oculis
 videt sed etiā aliorum. Sed et de
 ces h'z animas: que sunt pro se sol
 licite. Non suis tñ opat manib⁹
 nec suis solū portat pedibus h'z et
 aliorū. Si o facti sunt amici duo
 vel mille multa idem erit. Et de
 amoris superabundantiam: qua
 liter inextinguibilem facit vnum
 et multiplicem: q'nter vnus: et vbi
 q; vnus potest esse idem in p'ho
 ne et in Roma: et qd natura non
 potest: amor potest. Sequitur. Si
 mille h'uerit amicos: vel duo mi
 lia: idem erit. Et post Si deci
 es milles diues fuerit: nud⁹ cō
 f'isit sine amicis. Sed et si opes
 fuerint. Amici. diuitibus vberio
 res existunt: et que ipse pro seipso
 dicere non temptat: hec amicus
 dicit: et que nō potest ipse sibi lar
 giri: per alium potest: etiā multo
 ampliora. Et subdit. Non est pa
 timale a tot armigeris custodiū
 Non enim tales regis corporis
 custodes tā diligentes vt hī. Nā
 illi necessitate et timore custodiūt
 Et i'o deuotione et amore. Nec

ille. Et ibi multa elegantia et h'c
 materia. Et de hoc Ambro. iij. s.
 offi. in fi. Pietatis custos amicitia
 est: et equalitatis magna: vt su
 perior inferiori equalem se exhi
 beat: et inferior superiori. Inter ois
 pares enim mores non potest eē
 amicitia. Ideo debet pueniri gra
 tia virtutis: nec auctoritas desit
 inferiori: ne humilitas superiori.
 Laudanda est ergo vera amicitia:
 et fideliter obseruanda quia ve
 ait. Tul. de amicitia vbi. s. Solē
 de mundo tollere vident: q' ami
 citiam et vitam tollunt.

Et octaua distinctio. De colliga
 tione socialī in conuictu. Lapi
 tulum primum. Qd homo debz
 esse socialis.

Non solum sunt ad
 monendi amici q' sūt
 colligati amicabilis col
 ligatione: sed etiā so
 cii qui sūt colligati so
 ciali cōtione. Et enim ait Augo.

socius d' vel a loco: quasi i vna
 caliga. s. hospitio manens: vel a
 sequor. Et est socius proprie i pe
 riculo: collega in officio: comes
 in itinere: confora in predio: sode
 lis in mensa vel sede. Quocunq;
 autem modo sumat societas: ho
 mo debet esse socialis: q' homo
 est animal non solitarium h'z po
 liticum et cōcitatū: ait Lōmen
 tator. Ethī. viij. Et Sen de b'iffi.
 c. xliij. dicit. q' hoies non vngulū
 vis: nec dentū terribilem ceteris

fecit: nudus et infirmus societas munit. Quas enim res dedit ei deus que illum ceteris obnoxium valde diffimulans faceret: rationes. scilicet et societate. Et Sequitur. Societas ei dominium omnium dedit: societas terris gentium in aliene natura transmisit imperium: et dominum et in mari iussit. Et ibi multa. **¶** Capitulum secundum. Quod malorum societas est vitanda.

Amen societas malorum vitanda est. puer. xliij.

Noli esse amicus homini tracundo: neque abules cum homine furioso. nec discas semitas eius. etc. Abi Greg. super Eze. li. i. Omel. ix. Infirmi iquit debent vitare societatem pravorum: ne mala que frequenter aspiciunt: et corrigere non valent: delectentur imitari. Et ponit exempla. Sicut aer malus assiduo flatu tractatus inficit corpus: ita peruersa locutio assidue audita inficit animus. Corumpunt enim bonos mores colloquia mala. i. cor. xv. Unde Sen. epla. vii. ait. Anum exemplum luxurie: unus exemplum auaritie multus mali facit. conuictor delicatus enervat et emollit: vicinus diues cupiditates irritat: magnus comes rubiginem suam affricuit. Sequitur. Necesse est autem similes tales: aut oderis: et vitas: quod denotandum: ne vel simul malus fias. quia multi sunt: ne vel inimicus multis quod dissimiles sunt.

Et epla. cxiij. Beret tibi auaritia quidam auaro sordidus consul. Beret tumor quidam cum superbis conuersaberis. Incendunt libidines adulterorum sodalitia. Cum sancto enim sanctus eris: et cum peruerso peruerteris. An i. cor. vi. et x. Nolo iquit Apo. socios vos esse demolorum. Et i. vi. c. Que societas lucis ad tenebras. Noli. commisceri cum fornicariis. Societas autem cum hominis est incunda. ait Seneca vii. s. Ad meliores transi cum Socrate. Et ne cum Zenone: cum Crispo. cum Possedonio. Ibi tibi tradentur vinorum humanorumque notitiae. Ibi iubeberis ope esse: ut non tantum scias elogi: et i oblectatione audientium verba iactare: sed et animum indurare: et te aduersus inimicos erigere.

¶ Caput tertium. Quod bonorum societas est appetenda.

Sicut autem quislibet vitare debet societatem malorum: sic debet appetere bonorum. Et in hac societate debet esse charitativa affectio: ut qui liber diligit alium in veritate: ne sit tui amicus et socius mens: prout dicit ecc. vi. Ideo Aug. iiii. conses. vocat amicum dimidiatus vite sue. Et. phil. ii. Et quod societas spiritus. etc. **¶** Item debet esse vnanimis consensio ut possint dicere socii. In domo dei ambulauimus cum consensu. Et alibi Faci esse

Cōmuniloquii.

vnus moris in domo. Item de
bet esse mutua subleuatio. ⁊ noci
ui ab vtroque repulsio: ⁊ adiutorij
prompta collatio. De quibus om
nibus ecc. iij.

B Melius est duos
esse q̃ vnum. Habent enim amo
lumentum sue societatis. Si vn⁹
cecidit: ab alio succiet. Jd̃ leg̃
De soli. ⁊c. Et Jte d̃z eē vtriusq̃
ab altero mutua veneratio ⁊ su
prioris cū iserlori parificatio. ro.
xij. Honore inuicem fuentientel

C Unde narrat Dale. li. iij. ⁊. vi. q̃
cum Alex. cū Ephistene sibi gra
uissimo venisset ad castra Darij: ⁊
mater Darij capta ephistenez qz
forma ⁊ statura prestabat Alexā.
more perfarum adulata illuz la
lutaui tanq̃ Alexandruz. Et cū
admonita de errore: per trepida
tionem verba excusationis quere
ret: Respondit Alex. Nichil ē: q̃
hoc sermone confundaris. Nam
⁊ hic ē Alex. Paucis verbis ait
Dale. cum comite suo partitus est
Jd̃ ecc. xij. Ditorū te ne soci⁹ fue
ris. Iel q̃ designatur ꝑdescedere
⁊ se parificare socio. Unde Sen.
ep̃la. xxi. Penes deos imperiū
inter hoies consortiū. homo enīz
est aīal sociale. i. de animalibus.

D Jte debet esse pia compassio
⁊ benefica suporatio. Et enim vi
cit Sene. ep̃la. xviij. Societas
nostra filis est formationi lapidis
i. domui testitudinarie: ⁊ cū arcu
bus facit: que castura est. nisi in
uicem obstaret. Hoc enīz ip̃o su

stinet. Et Consimile exemplū po
nit Greg. vbi. s. ⁊ super addit q̃ si
ego mores tuos non supporio: ⁊
ecōuerso: nunq̃ edificium cha
ritatis surget inter nos. Gal. vi.
alter alteri⁹ onera portate. ⁊c. Su
per quo Aug bene ⁊ multum. li.
lxxij. q. q. xvij. Nichil inq̃ sic p
bat amicū: quem admodū one
ris amīci portatio. Et ponit
exemplum de loquacibus: perit
naciū: iracundis: q̃ vn⁹ debet
supporare alterius infirmitatem
i. q̃tum potest absq̃ peccato. Et
exemplificat de ceruis transen
tibus aquam: quozū piores por
tant capita aliorum in clunib⁹ sa
is vicissis. Jd̃ i. cor. i. Sic socii pa
nonū: ⁊c. Apoc. i. Ego frater ve
ster ⁊ socius in tribulatione. Sūt
enī multi socij in prosperitate:
pauci in aduersitate. Et de hac so
cietate Ambro. i. de offi. vi. q̃ rō
societatis diuidit in duas partes:
iustitias. i. ⁊ beniuolentiam. Prīma
beralitatē ⁊ benignitatē. Prīma
excellētior: Secūda gratio. I
ta censuram tenet: ista bonitates
Qualius autē debet esse societas
i. seniorum ⁊ adoleſcentiū: alijs te
stimonio: alijs solatio sunt: alijs ma
gisterio: alijs delectatiōi. exemplū
de Josue ⁊ Boſye: Abraam ⁊
loth. Melia ⁊ Delyſeo: Paulo ⁊
Barnaba. Societatem his no
dis facit virtus que facit animus
dignum: vt veniat in consortiū
Unde Sene. de naturalibus

Non enim potest esse salua societas nisi amore et custodia partium ait. Sen. ij. de ira. Et Aug. iij. cōfess. Ea est societas hominū iusta que deo seruit. ecc. xli. A socio et amico de iniustitia. i. erubescet: si facta est.

¶ Caplm quartū. De his que societatem dissolunt.

¶ Hinc societatem dissoluit

avaritia: ait Ambro. crā.

¶ Omel. v. ponens exem-

plū d anibus rapacibus que nō sūt sociales. 36 Sen. epist. xxiij. ait. Avaritia et luxuria dissociaue re morales. Et Tul. iij. de offi. c. v. dicit. q dissoluitur societas: cū quilibet querit pprium comodū Dissuadeat igit predicator: malorum consortium: et bonorum cōfortium et societate efficaciter sua deat: et q bonorū societas sit talis qualis descripta est.

¶ Nonā distinctio. De virtuali conuersatione cum aduersariis. Capitulum primū. Qd laudabile est bene viuere inter malos.

¶ Qz non sufficit fidelis q ordinate conuersatur et viuat cū his cum quibus est colligatus dictis modis:

sed oportet: q virtuose viuat cū aduersariis: propter quod in laudem Job dicit: q vir erat in terra huius nomine Job: vir simplex et rectus ac timēs deum et. Abi Greg. mor. dicit. Non multum

laudabile est bonum eē cum bonis: sed bonum esse cum malis. Et Job. xxx. Frater sui draconū et sociū structionum. Abi Greg. mor. xx. idem dicit. et Ege. iij. Lū scorpionibus habitas. Abi Greg. ii. i. Omel. ix. idem dicit. Ideo dī iustus Loti aspectū et auditū iij. Pe. c. In medio nationis praeue et peruerse. Cant. ij. Sicut lilus inter spinas. et. Sunt ergo fideles admonendi vt licet habitent inter malos: iuste tñ viuāt: declinādo a malis eorum. Ro. vi. Declinate ab eis. et diligant: orent: et benefaciant inimicis et persequētibz se. 2 Pet. v. Diligite inimicos vestros. et. Inimicus enim diligendus est rōne nature: odiēdus ratione culpe. ait. Aug. contra faustum. xliij. et. xix. de ci. c. vj. Perfecto iquit odio odērā illos et. Idem Greg. pastoral. ix. c.

¶ Capitulum secundum. Qd p beneficia et patientiā vincuntur inimici.

¶ Ne enim debent fideles facere: vt sua benignolentia: beneficentia: et largitatis munificentia: ac loganimitatis patientia conuertant aduersarios: et reducant ad vitam iustitiae et veritatis. Ideo precipit Saluator. Mat. vi. Percutiēti mactillam prebere aliam. i. ne vindiecte potius patientie studeat: ne qz contempnat eterna pro temporalibus: cū sint potius propter

Cōmuniloquii.

nō tēporalia contempnenda: tā-
 q̃ sinistra pro dextris: ait Aug.
 super Jo. Omel. v. Ebi sequitur
 paratus debuisse homo iust⁹
 et p̃na patienter eorum malitiā
 sustinere quos fieri bonos querit
 ut numerus potius crescat bono-
 rum: non ut pari malitia se quo-
 q̃ numero addat maloz. Et l3
 aliquando iustus: non sic fecerit
 opere. s. maxillam prebendo per-
 cussenti alteram tñ perfecta patiē-
 tia. in cordis preparatione est re-
 tinenda: ut ait ibi Aug. et Ro. xliij.
 Noli vici a malo. et. Quod ex-
 ponit Augusti. bene. vbi. s. Per
 benivolentiam enim et beneficen-
 tiam reducunt aduersarij ad pa-
 cem et concordiam. Si esurierit
 inquit Apo. Inimicus tuus da
 illi: si sit: potum da illi. Hoc
 enim faciens: carbonem ignis
 congeres super caput eius. Et de
 hoc Gal. li. v. cā. vbi loquit̃ d̃ hu-
 militate et clementia ponens exē-
 plum: qualiter per beneficia re-
 ducuntur aduersarij ad amicitia
 ut habitum est supra parte p̃ma
 vbi de clemētia principis. Unde
 ait ibi Dulcedo humilitatis: effe-
 ra barbarorum ingentis penetrat
 hostiuz mollis oculos: et inuictos
 insolentissimosq̃ flectit. Nec illi
 difficile et arduū est iter districtos
 micrones placidum, iter arripe-
 re. Vincit iram: profernit odium:
 hostilemq̃ sanguinem hostilib⁹
 lacrimis muket. Et de hoc Sen.

l. de clementia. c. v. vbi ponit exē-
 pli de illo: qui ex consilio vxoris
 dissecit aduersario: et reduxit ad
 amicitie fidelitatem. ut habitum
 est supra. Et Similiter d̃ hoc idē
 Sen. l. de beneficijs. c. liij. vbi ait.
 q̃ per beneficiorum continuatio-
 nem: ingrati et aduersarij efficiū-
 grati et amici. Ingrati? igit aduer-
 sus vñū bñficiū nō est aduersus
 aliū. Duoz obliuiscitur in eo-
 rum que exciderunt memoriam:
 reducet. Nec cessaueris. Ep⁹ tñ
 perage: et partem boni viri ereq̃-
 re Alium re: alium fidelis: aliū gra-
 tia: alium consilio: alium precepti
 salutaribus adiuu. et ponit exē-
 pla. Beneficia etiam fere sententi-
 neq̃ vllum tam imansuetū aial
 est: quod non cura mitiget et iul-
 amorem conuertat. Leonē oro
 a magistris impune tractant. Ele-
 phantorum feritatem vsq̃ in fer-
 uile obsequium demeretur cibis
 Ideo etiam que extra intellectū
 et estimationem: beneficij posita
 sunt assiduitas meriti pertinacia
 euincit. et sicut beneficia et beni-
 uolentia humanas mitigāt iras
 et reducūt ad amicitias: sic et vol-
 cia verba. puer. xv. Rñsio mol-
 lis frangit iram: et sermo durus
 suscitāt furore. ut enim ait Criso.
 sup. Math. omel. xviij. Sicut li-
 gna ignis materia sunt: sic querē-
 q̃ loquitur quis in ira: facta sunt
 eica scilicet illius. Et idem omel.
 xvij. dicit: q̃ ira: debet vici pati

do. Ignis enim est. Sed ignis non extinguitur igne: sed aqua. *Ecc. xxiij.* Certamen festinatuz incendi lites. Sequitur. si suffla ueris: quasi ignis ardebit: et si ex pueris extinguitur. De patientia vero qua sustinentur aduersa: et inimicitie dictuz est in breuologo de virtutib⁹ 1. s. parte prima vbi de patientia principis. De his igit collationibus reipublice: et de admonitionibus eorum predica tor diuinus occasionem sumere pot conserendi cum eisdem.

Tertis pars principalis. De in formatione hominum quantum ad ea que sunt omnibus com-

munia.
Remissis occasio-
bus informandi sin-
gillatim personas ex
quibus constituit res
publica quasi ex me-

bris suis: et deinde enumerat col-
ligationibus talium membrorum
inter se in hac tertia parte agitur
de informatione predictorum q^{uod}
ad ea que sunt cōia omnib⁹
et singulis in quocunq; sint ordie
gradu: vel officio. Quorum que
dam sunt naturalia quedaz con-
tingentia. Et

Primo de his que spectant
ad differentias sex⁹ scilicet qua-
liter admonendi sunt viri et mu-
lieres communiter.

Secundo de his que pertinet
ad differentias etatis. scilicet q^{uod}

liter admonēdi sunt infātes ado-
lescētes et senes.

Tertio de his que respiciūt dif-
ferentias conditionis. scilicet q^{uod}
liter admonendi sunt nobiles
et ignobiles.

Quarto de his que spectāt ad
differentias complexionis. scilicet
cet qualiter admonēdi sunt pre-
diti bonis naturalibus tam ex
parte anime q^{uam} ex parte corpo-
ris: et q^{uod} admonēdi min^{us} p^{ro}dit.

Quinto de his que respiciunt
qualitates vite. scilicet qualiter admo-
nēdi sūt peccatores et penitētes

Sexto de his que pertinet ad
differentias status: scilicet qua-
liter admonendi sunt virgines:
vidue: et contingate.

Septimo de his que spectant
ad modū vite. scilicet q^{uod} ad pos-
sessiones. scilicet qualiter admonēdi sūt
diuites et pauperes.

Octauo de his que spectāt ad
varios successus. scilicet qualiter ad-
monendi sunt existentes in
aduersitate et prosperitate: sani-
tate et infirmitate. Et licet sint alie
multe differentie: de quibus sunt
homines admonendi: q^{uod} tamen
beatus Greg. sufficienter distin-
guit varias admonitiones homi-
num in varietate statuū et con-
ditionum. s. pasto. c. liij. Et post
scilicet qualiter admonendi sunt diui-
tes et pauperes: prelati et subditi
et sic de alijs: Ideo de p^{re}dictis dif-
ferentijs nil ad p^{re}sens.

Cōmuniloquii.

Prima distinctio. De instructione hominum quum ad differentias sexus. Capitulum primū. Quales debeant esse viri.

Virum ergo notandum: quod viri sunt admonendi ut sicut sunt viri sexus: ita sint viri stant et effectus. Vir enim est a virtute: eo quod debet vincere libidines: ait Augustinus. li. iij. sermonum sermone. xliij. Item quod ait Apolos. iij. cor. xij. Quando factus sum vir: eua cuam que erant parvuli. Item Salustius. li. iij. sic accepti: mendacia mulieribus: et laborem viris continere. Viri enim est proprie fortitudinis: et a viro est virtus: ait Tullius. li. iij. tul. q. Item Augustinus. iij. de ci. c. xxi. tractans illud Enchiridion. Poribus antiquis res stat romanavirilisque. et dicit: quod non sint viri nisi morati. i. habentes mores virtutis: et c. Item vir debet precipari: et ipse. viij. et i. cor. xi. quod vir caput est mulieris. Illi ergo sunt viri a quibus vincunt libidines. et virtuosos moribus sunt ornati: et ordinati regunt vires interiores: et carnales appetitus. De quibus Job xliij. De civitatibus fecerunt viros genere. Abi Gregorius. mor. xx. vi. dicit quod viri sunt qui perfectis gressibus per viam dei non fluxe: et eneruiter currunt: sed viriliter. Job. xxxvij. Viri perfecte vite homines memorantur. et Job. xxvj. Accinge sic vir lumbos tuos. Et ibi Gregorius. mor. xxxvij. Scriptura sacra

viros vocare consuevit: qui vias domini fortibus et non dissolutis gressibus sequuntur. Qui ergo sunt viri sexus studeant esse viri actus et effectus. quod horribile est: quod sint viri sexus: et semine vel effeminati effectus: Viriliter inquit psalmus. age et cōfortet cor tuum. Unde prover. viij. Viri: ad vos clamito. vbi Gregorius. mor. xxvij. Ego non semina sed virtus loquor: quod hi qui fluxa mente sunt: verba mea percipere nequaquam possunt. Carnalis enim voluptas: et semine mollicies: aut fluxa letas et desidiola ociositas effeminant. Ideo dicitur de domo voluptatis: quod non est vir in domo sua prover. vij. Unde et voluptas carnalis significari potest per fontem salinarius. Cuius vnda in salibus est aspectu deora: gustu dulcis: tactu suavis: et omnia sensus sui gratissima: sed tanta mollicie ingredientibus enervat. ut viris effeminatis nobiliorum sexus admeret. Nec ante quisquam egressus stupeat et doleat: se mutatum in feminam. Et de hoc Psalms. li. v. c. x. Et multi balneant se in fonte voluptatis: ideo sunt effeminati. Manz. iij. Ecce populus tuus: mulieres in medio tui. Et non solus verificatur hoc de populo et perfontis in similes: sed etiam de malis viribus. Isa. iij. Effeminati dominabimur eis. Et quod effeminati multa mala faciunt. Ideo. iij. Regum. ix. effeminati fuerunt in terra: et ceciderunt

ceruntque oēs abhominaciones.

Capitulum secundū. De instructio
ne mulierum quo ad sobrietatē.

Non solum viri: sunt
et admonendi his modis
sed etiam mulieres sunt

D admonende cōiter: vt virtuose
viuant fm̄ status suum. s. vt sub-
lecte sint viris: sicut monet Apo-
l. cor. vij. et sint tacite non loquē-
tes. i. cor. ix. **M**ulieres in ecclia
taceant: et non sint octose: vel va-
ge: vel curiosae: sicut monet idem
Apo. i. Th. v. reprehēdentes tales
et ex pñi dissuadens. et pñe Pe-
tij. **M**ulieres subditae sint viris
suis. Sequitur. Quaz non sit ex-
trinsecus capillatura: aut circun-
datio auri: aut indumēti vestimē-
toruz cultus. **S**pecialiter autē
sunt mulieres admonēde: q̄ sint
sobrie et moderate in alimentis in-
ebriatiua. vt enim ait Gale. li. ij.
c. i. vini vltus olim romanis femi-
nis ignotus fuit: ne. s. in aliq̄ de-
decus plaberentur: q̄ proximus a
Libero patre intemperante gra-
dus ad incōcessam venerē et cō-
suevit. **M**ulier enim ebriosa: tra-
magna et cōtūmelia et turpitudō
ei⁹ non teget. Eccle. xxvi. ecōtra
est de multis: sicut ait Sen. epla
xix. di. q̄ maxim⁹ medicorū: se-
minis nec capillos defluere dixit
nec pedes lauare: Etq̄ nūc et ca-
pillia defluūt: et egre sint pedib⁹
Non mutata est feminaz natu-
ra sed vta. Nam cū virozum le-

gipima equauerint: corporū quo-
q̄ virtutū incomoda equauerunt
Non minas peruigilant: nō mi-
nus potant: gñimo: oleo et mero
viros prouocant. Sequitur. **D**e
neficiū sexus: suis vicijis perdidē-
runt. et q̄ feminā exuerunt: mo-
rib⁹ vinlib⁹ implicate sunt. Quid
ergo mirādū: maximū medicorū
i mēdatio deprehēdi: cū tot femi-
ne podagre et calue sint: **M**a-
gna ergo diligentia debet mulie-
res studere sobrietati que confer-
uatiua est pudicitie. Sine enī ce-
rere et baco friget Venus: ait Lo-
micus et recitat Hiero. epla. xxx.
et Gale. ibidem libro. iij. c. i. Et de-
bent cauere ab alimentis: eo q̄
ventrem dissentum mero et cibo
sequitur voluptas genitaliū: ait
Hieronim⁹ epistola. xxxvij. vñ
antiquius mariti p̄cauebant: ne
vixores vinum discerent: vel sal-
tem: ne in bibendo excederent:
vt tactum est. s. Et vt ait Gale.
libro. vi. c. iij. **M**etellus eo q̄ vi-
nū bibisset: vxorem suam susce-
percussam interemit. Quod fac-
tum: non tantus accusatore sed et
reprehensore caruit. vno quoq̄
estimante optimo exemplo: illaz
violare sobrietati penam repen-
disse. Et sane quēcūq̄ femina vi-
ni vltus immoderate appetit: om-
nibus virtutibus sanuaz claudit:
et delitijis aperit: ait ibidem. et ad
hanc sobrietatem: vt. s. mulieres
sint perfecte: sobrie: et caste debet

G

H

I

m

Cōmuniloquii.

a luxuriantia et infantia in formari
exemplo nutritis matris beati
Augusti. que erat in cohercendis
puellis cui opus esset sancta severi-
tate vehemens: et in docendis so-
bria vehementia. De qua narrat
August. confessio. circa mediuz
di. q. erat quedam decrepita que
propter senectam et optimos mo-
res honorabatur: et filiarum cu-
ras gerebat. In fratre Augusti. et alte-
rius scilicet ancille. Que nutritrix
non permittebat eas preter horas
quibus ad mensam pentum mo-
deratissime alebantur: et si ex can-
descerent siti: nec aquam bibe-
re: precavens consuetudinem ma-
lam: et addens verbum sanum.

Modo inquit aquas bibetis: quia
vinum in potestate non habetis.
Cum autem ad maritos veneritis:
facte domine apotecarum et
cellariorum: aqua sordebit: et mos
potandi remanebit. Hac ratione
precipiendi: et auctoritate impera-
di frenabat aviditates tenerioris
etatis: et ipsarum puellarum sitis
formabat ad honestum modum:
ut iam non biberent quod non
deceret. et ibi Augusti. q. mater
sua tunc puella: ad mensam parē-
tis bibebat vinum de cuppa eorū.
N Et ita ad illud modicum more
quotidiano addendo: in eas co-
suetudinem plapsa est: ut plenius
mero caliculos inbianter hauri-
ret. et cum ancilla cui ea ligaret
adiecit hoc crimen: vocans eam

mersibulam: Quo illa stimulo
percutsa: retextit sedulitatem suam
cohesitius damnavit: et exivit.
Ideo clamat ibi August. admiran-
do misericordias et providentias
dei. Quid egisti deus: Unde cu-
rasti: Nonne promulisti duram et
acutum: et ex altera anima con-
cium tanquam medicinale ferrum ex
oculis provisionibus tuis: et uno
ictu putredinem illam precipidisti
et de alterius infantia sanasti alte-
ram: Educatio igitur et ordinata
nutritio multum valet ad tenen-
dam perfectam sobrietatem.
Capitulum tertium. Quales
debent esse mulieres quo ad ca-
sitatem.

Omni similiter sunt admo-
nende mulieres de casti-
tate et pudicitia servan-
da: ex qua est honor eximius mu-
lierum: virtuosus decor: fame si-
ue opinionis odor. Omnis enim
poderatio non est condigna co-
tinentis anime. Ecce. xxvi. Et se-
quitur. Sicut sol orleus mundo
in altissimis det: sic mulieris bo-
ne species in ornamentis domus
sue. Et ibidem. Gratia super gra-
tiam mulier sancta et pudorata.
ut enim dicitur in tractatu: de xij.
abusivis: sextus abusivus
gradus est femina sine pudicitia.
Sicut enim omnes bonos mo-
res procurat et custodit i viris pa-
dentia: sic et in feminis honestus
actus fouet custodit et nutrit pu-

dicata. Sequitur. Impudica nā
q̄ vita: nec laudem ab homini
bus in presenti: nec remuneratio
nem a deo speret in futuro: pudī
ca vō famam bonaz inter hoīes
possidet: et de spe future beatitudi
nis gaudet. Et de hac pudicitia
Hale. multū lib. v. c. ¶ Abi po
nens multa exempla ait. Et viro
rum et feminarum est precipuū
fundamentum pudicitia. Et po
nit multa exēpla de pudica mu
lteribus que sollicitę fuerūt et vili
gentes in custodienda pudicitia
et castitate: que maluerunt vitam
amittere q̄ castitatem et pudici
tiam. Sicut de illis. que viris ea
rum oculis laqueis sibi spiritus
eripuerunt. De quibus. s. vbi de
amore coniugali. ¶ Abidez nar
rat de greca femina: que cum ho
stiu classe esset circūsepta: vt mor
te pudicitiam tueretur: se in ma
re p̄iecit: cuius corpus litori ap
pulsū: sepulture mandatū est:
et eius memoria grecis laudibus
celebrata. ¶ Abidem narrat de
Lucretia: que q̄a Tarquinio re
gio superbi filio per vim stuprū
pati coacta: cum iniuriā suā
in consilio amicorū deplorasset.
ferro quod veste tectūz attulerat
semetipsā interemit. ¶ Simi
liter narrat de quodam: qui filiū
suū occidit: eo q̄ Apinus Clau
dius: potestatis viribus fret⁹ stu
pū eius expeteret: malens eē pu
dica filie interēptor q̄ corrupte

pater. ¶ Ibi etiā narrat de aliā
que pati stuprū coacta: impauit
suis: vt istum occiderent interfe
ctiq̄ caput manibus tenens: ad
coniugem venit: abiectisq̄ ante
pedes eius iucire et viliōis sue
ordinē exposuit. Idus. qd aliū
q̄sq̄ q̄ corpus: in potestate ho
stium venisse dicat. Hāz nec ani
mas vincit: nec pudicitia eripi po
tuit. ¶ Narrat etiam ibi de sene
ritate quorundam in vltionē pu
dicię. Sicut de quodam: q̄ cum
compisset filie virginitates a quo
dāz proditam: non contentus so
lum illum affecisse supplicio: etiā
puellā necauit. Itaq̄ ne nuptias
eius turpes celebraret: acerba
exequias duxit. et ibi de multis ta
libus deprehensis in adulterio et
stupro mulctatis pena mortis. et
de hīs Ambrosius li. iij. de virgi
nitate. vbi ait: q̄ pelagia apud
Antiochiam cū esset quindecim
annorum: et a predonibus se cir
cūcingi videret: absente matre et
sororibus ait. Deus remedio nō
offenditur: et facinus fides alle
uiat: feri orasse caput nō vt ad
mortem ire videretur: sed ad spō
sum: Quam videntes hostes: ce
perunt querere matrem et soror
es. Que cum hoc vidissent: di
xerunt. Ecce aqua quis nos pro
hibet baptizari? Precamur de⁹
vt corpora nostra vel vnda dissi
gat. Et tanq̄ si choros ducerent
ingrediuntur in medium alui.

Cōmuniloquii.

Hec cadauera vnda nudauit :
 qn sancta mater licet sensu carēs
 pietatis tamen adhuc seruabat.
 amplexum. ⁊ religiosum quez te
 nebat modum nec inia laxabat.
 Tamen pro seruanda pudicitia:
 vel capenda iniuria: non debz se
 fidelis interimere sicut determi-
 nat Augusti. i. de ci. c. xvi. vbi ait
 qd pudicitia est virtus mentis q
 non potest auferri iniure. Et c.
 xvij. loquens de Lucretia supra
 dicta: que se interfecit: q egregie
 veraciterqz qdam declamās ait.
 Mirabile dictu. duo fuerunt: et
 adulterium vnus comisit. Splē-
 dide atqz verissime ait Augusti.
 Intuemini in duū corporū cōmi-
 xione vnus iniquissimam cupi-
 ditatem: alterius castissimam vo-
 lunatē: non qd coniunctionē
 membrorum: sed qd diuersitate
 amicorū ageretur. Ideo ait. Nō
 ergo fidelis nec infidelis se debz
 occidere ad talia p̄cauenda: sed
 violentiam sustinere non consen-
 tiendo libidini volūtate: quia pu-
 dicitia est res animi: virginitas
 corporis: ⁊ ea integra in animo
 remanente: potest hec de corpo-
 re violenter auferri ait Augu. i.
 Julianū. viij. Non enim licet p̄-
 uata potestate hominem occide-
 re vel innocentem: cuius occidē-
 di licentiam lex nulla concessit. ⁊
 profecto: qui seipsum occidit ho-
 micida est: ait Aug. vbi. s. de ci.
 c. xxi. Qd autem sancti? Ambro.

vocat mulieres illas sanctas que
 se submerserunt: sane intelligē-
 dum est. qd non sunt ideo sancte
 quia sic se occiderunt: sed eo mo-
 do quem deus nouit. vt enīz ait
 Aug. vbi. s. de ci. Sampson nō
 aliter exaltatur de eo qd seipsum
 cum hostibus in ruina dom⁹ op-
 pressit: nisi qd spūs latēter id iusse-
 rit qd per eum miracula faciebat.
 An illo modo mulieres fideles
 inspirate se morti exposuere tan-
 git ibi Aug. c. xv. di. De feminis
 que se in flumini precipitauerūt
 tempore persecutionis quaruz ec-
 clesia misteria celebrat: si hoc se-
 cerit oluū? monite: nō huma-
 nitus decepte: non errantes sed
 obediētes: vt de sampsonē scilz
 dici potest: alio nobis nō est fas
 credere. Qd autem deus iubet
 seqz iubere sine vllis ambagib⁹
 intimat: quis obedientiaz: crimē
 vocat: quis obsequium pietatis
 accusat? ⁊c. In mulierib⁹ vō gen-
 tilib⁹ zelus pietatis cōmendā-
 dus: excessus tamē in facto qd
 se necauerunt minime imitādos
 q̄te vō reuerentē fuerit pudici-
 tia apud paganos: ait Solinus
 libro. vij. c. xvi. vbi narrat de pte
 Indie vbi se se veneri penitus
 abdicauerunt. pecuniam nesciūt
 nemo ibi nascitur: nec tamen de-
 ficiit hominum multitudo. loca
 ipse adicius est pudicitia: ad que
 licet vndiqz plimi gentium ppe-
 rent: nullus admittitur: nisi quez

castitas fidelis innocentisq; meri-
tam cōsequatur. Nam qui reus
est et levis culpe quis sūmopere
adipsel ingressum velit: diluunt^r
sabinouetur. Itaq; per immen-
sum spacium seculoz incredibile
dictu: eterna gens est cessantibus
puerperijs. hec ille. **P**udici-
tia ergo honoranda: quando est
perfecta scilicet in affectu: et simi-
liter in omni sensu et effectu: ac cō-
uersationis gestu. vt enīz ait Ba-
lerius libro. iij. c. iij. cum quidaz
formam cotulda pueri laudasset
alius increpans intemperantiaz
ait: non solum manus a pecunia
sed etiaz oculos a libidinoso aspe-
ctu continententes esse debere. Et
libro. vi. c. i. dicit de quodam qui
dixit filie: vt non solum virgini-
tatem illibatam: sed etiam oscula
ad virū sincera seruaret scilicet si
ne admixtione alicui^r libidinis.
Et Hiero. 5. Iouinianum dicit:
q; Diuellius duxit vxorem vir-
ginēz tante pudicitie: vt illo secu-
lo fieret p exemplo: quo erat im-
pudicitia monstrum: non tantū
vitius. Ilic in iurgio audiuit: q;
os secundum haberet. Et rediens
domum conquest^r est vxori: q;
hoc sibi non dixerat: vt remedia
quereret. Cui illa respondit: q;
cre-
debat sic omnibus viris ora ole-
re. Illa ergo laudanda in vtroq;
et si viri vitii ignorauit: et si patie-
ter nult. hec ille. Et in hoc etiam
laudanda q; osculū non prebue-

rat alteri vltrosicū facitū multo.
Capitulum quartū. Quales
debet esse mulieres quo ad que-
tem et taciturnitatem.

Mulieres sic caste sūt
e admonēde: vt sint que-
te et tacite. vt eīz ait Cri-
sosto. sup. Jo. omel. lxi. mollez
est domi phari et quiescere. Si-
cut legitur de Sarra: q; erat in
tabernaculo. Gen. xvij. et d bea-
ta virgine: q; ad eam ingressus ē
angelus. Luc. ij. Et sic erat in lo-
co archā et secreto. **M**ulier. n.
scala est ad temptandū: ait Bre.
moral. iij. et parat sensus: decepti-
bilis: et magne voluptat^r ait Aug.
cena. x. phie. et foris ad malitiaz
ait Criso. vbi. s. Et vt ait Ihero-
dotus: mulier cuz v este deponit
verecundiam: vt habitam est. s.
parte. ij. c. quid sit coniugium. Et
ideo ne sint alijs occasio ad pec-
candū: et ne ipse labantur in pec-
catum: non debent esse vage in-
quiete garule: nec octose. De qui-
bus. i. e. phl. octose discunt domos
discurrere. ac. Ideo vt ait Eul^r
primo de offi. c. v. circa seminas
maloz insituta censuerūt que
modestie: que sobrietati patroc-
nabantur: cum aurum nulla no-
rat preterq; vnico digito quam
sponsus oppignorasset pronubo
anulo. Et a vino adeo abstinere
vt matronam ob resignatos cecel-
le vinarie locales media necaret
Item sub Romulo mulier que

Cōmuniloquii.

vinū attigerat: a marito impune
trucidata est. Schola autem pro-
pinquo offerre necessitas erat nō
alio.

Capitulum quintū. Quā-
lires sint in ornāmentis tempore

L Ant etiam admonende
ut sint ornāmentis cō-
petentib⁹ et religiosis in-

dute. **I.** Ps. liij. Quārum non sit
extrinsecus capillatura: aut circū-
datio auri aut vestimentorum cul-

M tura: &c. vnde d impudice se ornā-
tibus: multum loquitur. **P**iero.

epistola. c. viij. Ille oculos xpīa-
nos scandaligant potius que pur-

puris et qbusdam facis ora ocu-
losq; depingunt: quārum facies

egiptie nimio cādore deformeas
ydola mentiuntur: quas nec nu-

merus annorum potest docere:
q; vetule sint: que capillis alienis

verticem struunt: et preteritā in-
uentutem in rugis anilibus poly-

unt. Erubescat mulier xpīana: si
naturam cogit in decorem: si car-

nis curam facit in concupiscen-
tijs. &c. **I**dem epla. c. xviij. Quid

facit in facie christiane purpuris
et ceruisa. **S**equitur. Ignis

luenem: fomenta libidinum:
impudice mentis indicta. **O**ma-

N nia iste non dei est velamen sed
antichr. **E**t Crisostomus super
Matth. omel. xxx. Adficere ali-

quid ymagini regie: periculum ē
deum offendit: sobrietatem suffo-

celatur meretricis. **E**t Amb.
multū exat. **O**mel. iij. vbi ait

Pictus eo homo: **S**equitur.
Noli delere bonam picturam.

Noli tollere picturam dei: et assu-
mere meretricis. Illa pictura: vt

cij est non decoris: et fraudis non
simplicitas. **S**allit dicit: vt nec el-

placeas cui placere desideras: q;
itelligit nō tuū sed alienū eē q; pla-

ceas: et tuo displices auctori. q; vt
det opus suū esse deletum. **E**t

ponit exemplum de artifice: qui
indignatur: cum videt opus suū

adulteratum. **S**ic qui adulterat
opus dei: graue crimen committit.

Ita. **S**raue crimē est. vt putas: q;
melliste homo pingat q; deus.

&c. **D**iligenter ergo sunt admo-
nende mulieres: vt scilicet a tali-

bus caueant. vnde narrat domi-
nus **P**arisiē. i. tractatu de vni-

uerso de quadam muliere que
tingendis et ornandis crinibus

dum viueret intendebat: q; post
mortem apparuit cuidam pecti-

nans crines et ornans: **E**t dixit:
q; ista pectinatio erat sibi intolle-

rabilis cruciatus: et q; pecten ip-
sum immensitate ponderis eam

grauabat et intollerabiliter depri-
mebat. **Q**ua apparitione placuit

bonitati diuine infinuare: q; peri-
culosa est studiositas in predictis

ornantibus. **D**e differentijs autē
pudicitie virginalis: vidualis: et

coniugalis dicitur. **S**.
C Secunda distinctio. **D**e m-

structione hominum fm differē
tias etatum.

Imiliter admonēdi
sunt homines com
muniter de ordinato
mō viuendi fm diffe
rentias etatuz. Sicut

enim varie sunt etates: sic varie
informationes: vt enī dicit Pa
pi. prima etas ducitur per septes
annos que dicitur infantia. Se
cūda vsqz ad quartū decimū q
dicit pueritia. Tertia vsqz ad vi
gesimū octauū scilicet adole
scentia. Quarta vsqz ad quadra
gesimū: que est iuuentus vel vi
rilitas. Quinta vsqz ad sexagesi
mū ptendit: que dicitur senitūz
declinata a iuuentute in senectū
tem. Sexta senectus: que nullo
annorum numero terminatur:
que ⁊ senium dicitur. Et de his
bene Augu. i. 3. manicheos. Et
qz his etatibus sunt quedam pro
pria: vt ait Tullius d senectute. c.
iij. est ingens i firmitas puerop:
velocitas iuuenū: gratitas vi
rlis etatis: senectutis hō maturi
tas: ideo admonēdi sunt omnes
fm differentias etatum.

Capitulum. i. De informatio
ne infantium.

Instructione autes in
fantium scilicet qualiter
patres debent esse sollici

ti dictum est. 3. parte prima. Et d
hoc Hieronim⁹ epistola. 50. di
cit: q non est parui meriti apud

deus: bene educare filios: vnde
ait Apostol⁹ de vidua. i. 1. Th. v.
Si filios edificant. ⁊c. Et idem
Hieronim⁹ mltum de hoc epist
lxxxix. que dicitur de instructioe
filie. Vbi ait magister. pbe eta
tis ⁊ vite eruditionis est eligendus
Nec puto erubescit vir doct⁹ in
nobili virgine: qd fecit Aristote.
in filio Pthilippi: vt ipsa libroz
utilitate: itia mltaret literarū
nec discat in tenero qd dediscen
dū est. Difficulus raditur qd ru
des animi perbiberūt. Lanarū
conchilia: in pristinum colorem
quis reuocet: Et testa saporē et
odores quo primo imbuta est re
tinet. Exemplū de Alexandro: q
moribus ⁊ incessu Leonidis per
dagogi fuit: ⁊ vltijs quib⁹ fuit pa
uulus infect⁹ carere non potuit
cū ess⁹ dominator orbis. Et post
Murtē non sit temulenta: nō la
sciua non garula. habeat scilicet
filia modestam gerulaz nutritiā
grauem. ⁊c. Item Hieronimus
epistola. lxxvij. In tenera etate
facili⁹ sancte conuersationis ⁊ suo
innoleseat. Optimi ad instructio
nē primi anni. habent in se qd
dam molle: ⁊ quod facile forma
ri queat: ⁊ ad arbitrium volentis
trahi. Et ponit exemplū de arbu
sculis que in partem quālibet fle
cti possunt. ⁊ tenera animalia si
ne labore domari solent. Sequit
qd penitus solet inherere sensi
bus qd prius cederit duz molle

etas. et animus facile ducitur: ex
 ercendi boni consuetudine. Con
 similia exempla ponit Anselm⁹
 X d similitudinib⁹. c. liij. d. q. mol
 lis cera recipit ymaginem sigilli
 et tenet eam cū est indurata. Sic
 est de etate infantuz: q. in forma
 ri possunt in ea. Et sicut in indu
 rata cera non potest bene forma
 ri: sic in etate indurata non prius
 informata. Sunt ergo pueri so
 brie nutriendi: ait Aug. xij. de ci.
 c. xv. Si pro viribus suis alatur
 infans: fiet vt crescendo plus ca
 piat: si modū sue capacitatis ex
 cedat deficit anteq̃ crescat. Et d
 hoc Seneca. ij. de ira dicit. q. vi
 num negandū est pueris: vt ait
 Plauto. Nec cibis quidez imple
 di sunt: distenderentur enim cor
 pora. etc. Item instruēdi sunt
 ab initio: fidei documentis: pro
 ut ait Hugo de sacramēto libro
 ij. parte. vi. c. xij. d. q. patrini sunt
 fideiussores pro eis quos in ba
 ptismo susceperunt: vt eos cum
 ad legitimam etatem peruene
 rint admoneant. fidem rectam
 et conuersationem bonam custo
 dire. Ante omnia dō Symbolū
 Z et dominicam orationem scilicet
 eos doceant. Et Grego. vij. regi
 stri peto: vt paruulos dominos
 quos nutris: precipue in morib⁹
 instruere cures. et eunucos q. eis
 deputati sunt admone: vt ea illis
 loqui doceant: que eorum mētes
 in charitate circa se inuicez: et er

ga subditos in mansuetudinem
 compungant. Sequit. verba nu
 trientū aut lac erūt si bona sunt
 aut venenum si mala. Talia er
 go hunc eis suggerant q. postmo
 dū oīdāt q. bōa fuerūt q. ab eis
 luxerunt Ideo monet Hieroni
 m⁹ vbi. s. q. nutrit nō sit gamla
 ¶ Itē sunt pueri a pcis sūme co
 hercendi: q. multa sunt peccata
 puerorū sic enumerat Aug. i. p̃el.
 vbi ait loquens de se. Tanillus
 puer: et tantus peccator. Decca
 dam inqt contra preceptum pa
 rentuz. et magistrorum. An nar
 rat de peccato quo furabat pira
 cū sodalibus. Et ibidem. Eldi se
 lātē parvulum. Mundū loqueba
 tur et intuebat parvulus palidus
 collactaneum suū. Et ibi enume
 rat multa talia. Bō parentes de
 bēt eos cohibere a peccatis. An
 enim ait Hiero. epistola. lxxix.
 vsq. ad septē annos puerorū pec
 cata parentibus iputant. ¶ Itē
 castigandi sunt: et modo debito
 verberandi sū in suam Salomo
 nis. Noli subtrahere a puero bi
 sciplinā. Et Ecch. xxxij. Curua
 ceruices eius in iuuentute. Et. vij.
 filij tibi sunt erudi illos. et curua
 eos a pueritia. ¶ Item sunt en
 diendi debitis artificijs: et suo sta
 tuti conuenientibus. vi. s. nobiles
 erudiantur in operib⁹ que sūt no
 bilium. et si indigeant viuere arti
 ficio erudiant in artibus sibi de
 bitis. vt possint communiter vscf

et iuste. **U**n t de Constantino dictum est parte. i. q. sic instituit filias in arte texendi et nendi: vt si necesse eēt: ex illis vtuere possent. Item sunt imbuendi fide et diuinis mandatis et informandi virtuosius moribus sicut tactum est: sicut fecit Thobias: qui ait ad filium. Tob. iij. Attende tibi ab omni fornicatione.

Caplin secundum. De informatione puerorum.

Et sicut sunt informandi in infantia. sic in sequenti gradu etatis que dicitur pueritia maxime a peccatis cauedis: In ipsa enim etate insurgūt libidines et concupiscentie: id laborandum est: vt sobrietate castitate et labore domentur. Et eniz ait Criso. super Math. Omel. xlvij. sicut terra fructuosa est inueniunt: que si negligūt: multas producit spinas. Et post. Immitamus ignem: comburamus perniciosas concupiscentias: arem areas nostras ad seminis susceptionem. in Iuuentute sobrietas fulget: q. Inopinabile hoc scilicet tranquillitate inflectionibus potiri: in camino non comburi: in iuuentute nō impudici esse. Et ponit exemplum de Ioseph. **E**t Ite sili sunt in laboribus debitis exercendi qui statui suo cōpetāt: et bonis moribus informandi. Et de viroq. Tuli. li. i. s. offi. c. xxxvij. Est adolescentia maiores natu ve-

rent ingit: ex his digere optimos et pbatissimos: quorum consilio et auctoritate nitant. Et sequitur. Maxime hec etas a libidinibus est tollenda: in labore et patientia animi et corporis exercenda: vt i bellicis et civilibus officiis eorum vigeat industria. Caueant inuenientiaz: meminerint verendum. **E**t est facilius: si in huiusmodi rebus: maiores natu velint interesse. Inueniunt enim etas solentia: senum prudentia custodienda et regenda est. Ite Tuli. li. ij. m. q. Leges ligargi laboribus erudiunt iuuentutē venēdo: currendo: eluriendo: sistendo: algendo: estuando. Sparte quoq. pueri ad aram ab vberibus accipiunt: vt multus e visceribus sanguis creat: vt habitum est. s. pie. i. Et Sen. epistola. xxxi. di. q. natu i Sparta: arcu tēdit: germania hastile vibrat: i italia egitare: i hispania cauius hostē pūtes. Item Salustius li. i. loquens de quadā gente dicit: q. mos eius est equitarciaclari: cursim cū equilibus certare. Et Tuli. i. rethorice recitans tba Terentij di. q. Demas et Dithon fratres fuerunt et Demas filius nutriedū tradidit Dithoni: quem nutriti et veltit i lascine: ita q. fuit ebriosus et luxuriosus. Ideo ait Demas ad fratrem. Quid agis? Cur pda adolelescēt. et. Et vere sic faciūt multi diuites q. nutriunt i lasciuia si-

Cōmuniloquii.

bi cōmendatos: et eos perdat. Et sicut dictū est de pueris et infanti-
bus nutriendis sic intelligendū est
de puellis. Unde ecc. vii. Filie
ibi sūt: serua corpus illarū: et ne
ostēdas hilarē faciem tuā ad eas.
Spernitendo illas lasciuire. et de
hoc sufficienter Hiero⁹. epistola
M p̄dicta. s. de institutione filie: ubi
ait. Nihil aliud discat audire vel
loqui: nisi qd̄ pertinet ad timorez
dñi. Turpia nō intelligat: cantica
mundana ignoret. adhuc tenera
lingua psalmis dulcibus imbuat
procul sit lasciuia puerorum: pu-
elle et pedisece a secularib⁹ consor-
tijs arceant. Sequit̄. Si sollicita
et prudens es: ne filia percutiatur
a vipera: cur non eadē cura pro-
uideo ne fertatur a maleo ire: ne
egrediat̄ cum Diana: nec ludat
nec trahat cantus. Postq̄ gran-
diuscula est pergat ad templum
cū parentibus: nec inter turbas i-
ueniat. Exēplū sumata. Maria
quam Babil in cubiculo repe-
rit. Luc. ij. et a Sarra q̄ ait. Tob.
iij. Nunq̄ cum ludentibus mis-
cui me. et a matre beati August.
et. supra.

Capitulum tertium. De informa-
tione adolescentium.

Similiter admonēdi sūt
erāscentes in. iij. dñi etas
que est adolescentia: vt ca-
ueat a p̄dictis: et sicut crescit etas
corpore: sic crescat etas virtutū. ait
Hiero. de continentia virginali.

Crescat in te inquit etas cum ani-
mis: cū etate iustitia: et fides corp-
sector videat quo senior. Sequit̄.
Omne tempus in quo te melio-
rem nō senseris: hoc te ellima p-
didisse. Job. xxxi. Tibi infantia cre-
uit mecum miserano. Abi Grego.
mor. xxxi. ait. Electis: cum foris
etas corpore: intus si dici liceat cre-
scit etas virtutis. Et hoc dicat ra-
tio: vt sicut crescit sensus viuaci-
tas: sic crescat virtutum perfectio-
nitas. Sunt ergo adolescentes
informandi et instruendi magis
etiā q̄ infantes: vt a peccatis ca-
ueant. laboribus se exerceant: ho-
nestis se moribus ornēt: et matu-
re se gerant. Et eni ait Valerius
li. vii. c. v. ciuitas nostra: nobilibz
iuuenū ingenia ab insolentia re-
uocādo: magistros et viles ciues
fecit honoribusq̄ debuit auctori-
tatis pōdus adiecit. Et vt ait An-
sel. de similitudinibus. c. xlvj. i iu-
uentute cōmendanda est oris ta-
curnitas: corporis continentia:
et verecundia. Et de tali adolescen-
tia loquit̄ Job. xxxi. Sicut fui in
diebus adolescentie mee. Ecce.
ix. Letare iuuenis in adolescen-
tia tua: et in bonis sit cor tuum in
diebus iuuentutis tue. Iuueni enī
parendū: seni vtendū: ait Sen.
ep̄la. xxxviij. et maxime admonē-
diant adolescentes: vt sint subie-
cti: et obediētes ac obsequiosi: ga-
vre d̄ in tractatu de vno dēci abu-
sibus: tertius gradus abusionis est

adolescens sine obedientia. Sequitur. Sicut in sensibus sobrietas et morum perfectio: Sic in adolescentibus obsequium: subleccio: et obedientia rite requiratur. Et post. Sicut fructus non inuenit in arboribus in qua flos prius non apparuit: sic et in senectute honores legimus: consequi non poterit: qui in adolescentia alicui discipline non laborauerit.

Capitulum quartum. De informatione virorum.

Valiter autem sunt admonendi in ea etate que dicitur virilitas: dictum est super vbi de informatione virorum. Eodem quo sunt vigore virtuosiores complexionem temperantiores: incomplexione saniores: ad sustinenda terribilia constantiores: eo ipso debent perfectius seruire creatori: dicentes cum psal. Fortitudinem meam ad te custodiam. Similiter inquit age: et confortet cor tuum. Job. vii. Quid est fortitudo mea: ut sustineam? Vbi. Greg. mor. vii. Fortitudo iustorum est: carnem vincere: voluptatibus propriis contrarietatelectiones vite presentis extinguere: huius mundi aspera perpetuis premii amare: prosperitatis blandimenta contempnere: aduersitatis metum in corde superare. Isa. xl. Qui confidit in domino mutabunt fortitudinem. Admonendi sunt ergo tales: ut sint viri actus sicut sunt sexus: ut dictum

est supra. **C**apitulum quintum. De informatione senum a senectute.

Onsimiliter sunt admonendi senes: prout dicitur senes a senectute: quia dicitur senior sicut papiam: quod sicut etas corporis creuit: sic crescat etas virtutis: et ut in tali etate sit omnium voluptatum iunectum abdicatio. Quia ut ait Tul. de senectute: preclarum munus etatis. scilicet huius est quod auferat a nobis quod in adolescentia est viciosisimus. scilicet voluptates. Sic Paulus quod facinus est viri: euacuauit que erant pueri. i. cor. xiii. Nullus magis quam quod facit est senex: vbi talia euacuare. Ideo Sen. epla. lxxviij. ait. Gratias ago senectuti mee: quod quicquid debebam nolle non possum. Item sunt admonendi tales ut circa salutaria studia sit eorum occupatio. Unde Sen. vbi ait. Ego gratias senectuti: quod leuius me affixit. Sequitur. Cum libellus mihi plurimus sermo. ut enis ait Aug. pre. v. de anima. Post quadraginta annos intellectus roboratur. et Tul. de senectute. cuius dicitur quod memoria industria: ingeniumque vigent in senibus. scilicet deo modo antequam sint decrepiti. Et Sen. epla. lxxvi. Queris quid doceam? Respondeo: seni esse discendum. Et ibidem. Quid stultius quam quod diu non didiceris non discere? Minus etatis homines scola admittit.

X

V

Z

Comuniloquii.

A In hoc senescamus. Tandem di-
scendum est: quid quis nesciat:
et si puerbio credim? Quid vixit
Hec vult rei magis hec etas con-
uenit? Huius. **C** Pre admonedi
sunt: ut sit i eis virtutum rectitudo
ut enim ait Ambro. exam. omel.
i. Senectus est in bonis morib?
dulcor: in consilio vtilior: ad co-
stantiam subeunda mortis paratio:
ad reprimendas libidines fortior.
Et Tul. de senectute. c. x. ol. q. ar-
ma senectutis sunt artes exercita-
tionesque virtutum. Unde senes pi-
agunt consilio: auctoritate: et sen-
tentia illis qui laborant: put ex-
plicat ibi de multis plis. et corp
consilij. **I** Pre debet esse in eis
bonorum morum perfectio ut dictum
est. s. ab Ambro. et virtutis alijs
predicatio: prout ait Gal. li. vi. c.
i. de quodaz q. ait. Duas res que
amarissime vident hominibus
sibi prebere licentiam ad libere lo-
quendum. Ex quo enim erat senex
et cito moriturus nec habebat pler
pro qua esset sollicitus libere dice-
re poterat veritates: nec timebat.
C Lapsum. sextum. De informatioe
senum a senio.

D Et si senes deo modo di-
cti: debent esse tales: me-
rito magis senes dicti a se-
nio: quod est decrepita etas: Se-
nes dicti quasi se nesciant. Delirant
enim propter nimiam senectutem. At
enim ait Sen. epistola xxxj. Sene-
ctus est senex: et edificium putrefactum

ruens vndiq. Idem epistola lxi.
Quemadmodum senectus ad-
lescentia: ita mors sequitur senectu-
tem. et ibi. Quemadmodum in nauis
que in sentina trahitur: cum vni ri-
me: aut alteri obstititur: vbi plu-
rimis locis laxari cepit: et ceteris
succuri non poterit: nauis de-
crist: ita est de senili corpore: itaq. de
de putrido edificio: oia iunctura
dilabitur: et oia alia claudis: alia
distenduntur. Circumspiciendi er-
go est: quomodo exeat. Sequitur.
Nil habet quod speret: quem se-
nectus ducit ad mores. Quic in
tercedi non potest. Alia genera mor-
tis: spei sunt admixta. Non sic de
senectute. Summe autem cauere de-
bent senes ab excessu in alimen-
tis: quia ut dicitur. Saturnalia: se-
nes citius inebriantur. Aristoteli
telem quia i eis corpus siccat: et in
membris durioribus nales mea-
tus: et ideo exalatio cerebrum alce-
dit. Et sequitur. Hinc fit: ut sani se-
nes magis iuuentu laborent tre-
more membrorum: itubantia lin-
gue: abundantia loquendi: iracun-
die peritatione. Studiū ergo talis
senis esse debet: ut moriant in eo vi-
tia antequam ipse moriatur: ait Sene.
epi. xvij. Aboriant i te vitia pa-
voluptates: turbitas: et. Et ibidem
Humera annos moos. pndebit: et
velle quod voluerat puer. et. Et epistola
lxxvj. Nec esse debet opera senio
illa nolle quod voluit puer: et bene mori.
Si enim non sit talis: erit pu-

et centum annorum: puer. s. mo-
ribus centi annoz. Ita. ultimo.
Puer centum annorum moritur.
Sicut. exponit Greg. mor. xvij.
Nihil enim turpius q̃ senex inci-
piens viuere: ait Sen. epist. xlvij.
et plus. Sero est tunc viuere. qm̃
dificendum est. Hoc enim esse v3
studium senis: abdicare preteri-
tas voluptates: recogitare iugiter
prioris culpas: et defeciones ac
suas penaltates seniles. Et. n. ait
Grego. super euangelium lib. i.
omel. i. in illa etate statuta curuat
ceruix depriuiur: frequentibus
suspirijs peccat⁹ urget: virtus defic-
loquens verba anhelat⁹ interci-
dit: et si languor: desinit sensibus
ipsa salus egritudo est. Et enim
recitat Senec. epistola centesima
decima: verba Virgilij referens.
Optima queq; dies miseris mor-
talibus est. Prima fugit: subeunt
morbi: tristisq; senect⁹. Et labor:
et dire rapit inclementia mors.
Et sequitur. Meliora p̃teruolat:
deteriora succedit. Ubi ponit exē-
plum boni: q̃ quemadmodum
ex amphora: qd̃ primo effluit: sin-
cerissimū est: grauissimū et turbi-
dū qd̃ subdit. Sic et etate nra: qd̃
optimū est: in principio est: id-
q̃ exhaurire in alijs patimur: vt
nobis fecem referuimus. Unde
et senectus insanabilis morbus ē
Ideo qui senectuti cognomētm
posuit tristem illā vocauit. s. Vir-
gilius. et alibi. Dolentes habitas

morbi: tristisq; senect⁹. Jō Boet.
de consol. c. i. Aemul⁹ enim prospera
ta malis inopina senect⁹. Et do-
lor: etatem insitit icile suā. Sciāt
autē senes: se non habere annos
qui transierunt: et se dicunt hēre
prout dixit Lelius cui dā dicens:
Sexaginta annos habeo. Hos in-
quit dicins hēre quod non habet
Et hoc ideo: qz sunt tepus: et au-
distimos sui deserit. Nec qd̃ su-
ratum est: mēū est: nec quod fuit
ait Sen: de naturalibus. q. li. v.
in fi. Ex quo ergo non restat seni
spes d̃ vitā: et impossibilis est diu-
turna dilatio mortis: nō restat nē
si q̃ homo studeat bene mori in
senecta vberi: et plenus dierum
cū sanctis patribus. Et vt sic mo-
riat debet bene viuere in iuueni-
tute et merita congregare plima.
Ecc. xv. Que in iuuetute tua nō
congregasti: quomodo inueni-
es in senectute. Sic enī dies iu-
uentute tuas et senect⁹ tua. Deu.
xxvj. Et d3 mod⁹ reliqns exēplū
bonum iuuenib⁹ post se hanc se-
cit ille bonus senex: q̃ ait. ij. Ad-
chie. v. Adolecentibus exēplū
forte d̃ relinqū. xc. Quā glorio-
sio sint boni senes ait Eccle. xv.
Quā speciosa veterano sapientia
Sequit. Corona senis multa sa-
pientia. De sapientia d̃ o et virtuti-
bus senum: et eozū operib⁹ ac lō-
guitate Lul. lib. viij. Ubi narrat
d̃ quod i qui cū centesimū annū
ageret: interrogatus quapropter

M

N

Cōmuniloquii.

Odm vivere vellet: ait. Quia nihil habeo qđ senectutē meā accuset. Non enī gliandū est seni de senectute etatis: nisi esset senectus sapie et virtutis. ait. Sene. epla. 50. Nō vt diu viuam? curandū est: s; vt sanis. Est longa vita: si plena est. Implet autē: cum annis sibi suis bonum reddit: et ad se potestatez sui trāstulit. Quid illuz sexaginta anni iuuant per inherētis exacti? Non vixit iste: sed in vita mortuus est. Et sequit. Quemadmodū in minore corpis habui pōt homo esse perfectus: sic in minore tempore potest esse vita perfecta. Queris: Quid sit amplissimum vite spaciū: v; scq; ad sapientiaz venire. Et ibi de alijs senibus virtuosis. Contra secundus gradus abusionis est: senex sine religioe prout dñ in tractatu. de duodecim abusiuis: vbi dñ. Quid stolidius esse potest: si mens ad perfectio/nē festinare nō contendat: qñ totius corpis senectute consecratus interitū properat. Caligat oculus auris grauitur audit: et sic de alijs membris: que omnia: ruiturani domum corpis cito pronuntiant. Et ponit exemplum. Sicut in lignis reprobis arbor apparet que post flores fructus non exhibet: sic reprobus est: quem flos iuuentutis deserit. Et tñ bonorū operū maturos fructus non impendit. Sequit ibi. Laude sunt due particule: que i carne nō veterascū

et hoīem ad peccatū trahūt. s. cor et lingua: q; noxias cogitationes quas cor machinari sentit: lingua pandit. Cauet igitur. similis etas: ne iste particule iuuenescētes totam armoniā destruant. Et subdit regula generalis. Amicus et etati considerandū est: qđ etati eminenti. dignū scit. Hoc agat quo nec vitā: nec etatem: nec ministeriaz vilescat. Predicator ergo cum predictis pferat de eis q; compenit cuiuslibet ofice etatis: notitia et inhonestia dissuadendo et suadendo contraria.

Tertia distinctio. De informatione nobilium sanguine.

Caplm. primū. Qđ non gloriantur de sua nobilitate.

Ebet similiter predicator admonere homines et cū eis conferre de his que spectant ad differentias cōditionis.

Sunt enī aliqui nobiles et ingenue conditionis et sunt alijs seriosis conditionis et seruilis. Nobiles igitur admonendi sunt: ne se efferāt: aut inaniter gligent de sua nobilitate: nec vilipendant alios aut contempnant. Hīs enim eq; sūt nobiles respiciēdo. s. origine. Et ista noia. s. seruus: liberum aut ex ambicione sunt: aut ex iuria: ait Sen. epla. lviij. Job. xxi. Numquid non in vtero fecit me qui et illi: Vbi Greg. mor. xxi. v. c. h.

A

E

Cōmuniloquii.

F S talis nobilitate. Omne animi vi-
cium tanto conspectus in se tri-
men habet. quanto maior q pec-
cat hñ. Et alibi. Incipit ipsorum
ptra te stare parentū. Claramq;
fastem pferre pudendis. Pre-
dicta ergo nobilitas vana est: in-
fructuosa: nociua. nisi illam co-
mitetur vera nobilitas quaz fa-
cit virtus aut ibi Iuuenalis di. q;
G virtus nobilem facit. Nobilitas
enim vera est: animus q morib⁹
ornat. Nec est appetenda: acgre
reda: retinenda. Ille enim gene-
rosus est: q ad virtutē bene a na-
tura est composuit: ait Sen. epi-
stola. xlv.

C Capitulum secundū. De vera no-
bilitate.

Tem est nobilis qui s m
phie documenta viuit.

Nobile enim facit phia
ait Sen. epla. xlviii. di. q; Pla-
tonem phia fecit nobile nō inue-
nit: verā aut nobilitatem eē facit
generatio spūalis q est s m deus
ait Crisosto. super Math. omel.
xliii. vera nobilitas sola est volū-
tates dei facere. Et hic est mōus
nobilitatis. Nec in filio magna
sapiam⁹: nisi eoz vītez hēam⁹
Nec in patribus nobilit⁹: nisi
sim⁹ illis filies. Et de hoc Hiero-
nymus de coniugio. Sola ingt
apō dei libertas est non seruire
peccatis. Sūma apō dei nobili-
tas ē clarere virtutib⁹. Itē Ber.
ad Eugeniū. Sen⁹ apostolorum

est non altū de nobile q mor in-
genuitate ⁊ fidei fortitudine. Sūt
igitur monendi nobiles: ne glo-
rient inaniter de carnali nobilita-
te: sed eo ipso diligent⁹ caveant a
peccatis. Ait Tul. primo de offi.
c. vii. In honore: ⁊ potentie ac
glorie cupiditab⁹ magis cauē-
dum est: ne qd peccet. Eodē
tamen est de mīlis: ait Breg.
primo dial. c. xvi. di. Nonnullis
nobilitat gñris parit ignobilitatē
mētis. Et isti faciūt quasi clipeū
ad peccandū ⁊ defendendū se i
peccatis de sua nobilitate. Con-
tra quos. i. Pe. ij. Quasi liberi e-
nō quasi v elamen habentes ma-
litiē libertatem.

C Capitulum tertū. De instructio-
ne ignobiliū.

Contrario monēdi sūt
ignobiles: vt studeāt no-
biles esse virtutib⁹: licet
ñ sint nobiles nobilitate sangui-
nis: q; humili loco nati mīsi da-
ri fuerūt ait Ga. ii. iij. c. vii. ponēs
exemplū de talib⁹. Sicut de Za-
lio hostilio: quē in cunabulis ac-
cepit agreste tuguriū: cuiusq; ado-
lescētia in pecore pascendo fuit
occupata. validior etas Roma-
nū imperium rexit ⁊ duplicauit.
Senect⁹ in altissimo maioritatis
fastigio fassit. Et ibi de talibus.
Similiter narrat qualiter bu-
nū nati fulserūt nobilitate phie
Socrates inquit nō sōlū homi-
num consensu verumetias Apo-
lūis oraculo

Mlino oraculo sapientissim⁹ iudica
ma phanarethe mife obftrice:
et Sophonisco patre marmora
rio genit⁹: ad clarissimū glorie lu
men accessit: et si virtus per seip
sam estimat magister opum⁹ vi
te. Et ibi. Quam matrem Erupi
des: Aut quem patrem. Demo
sthenes habuerit. Ipsorum quoq;
nomen seculo ignotū fuit. Alie
rias eius matrem cultellos ven
didisse: omnū pene doctorū li
tere loquunt. Sed qd aut illius
tragica: aut huius oratoria vi cla
rius: Mar⁹ ergo de humili gene
re: clarus tamen phiā et virtutib⁹
magis cōmendabilis est: nobili
et alto genere natalibus caren
te. vnde Iuuenalis vbiā. Ba
lo tibi. p^r sit Therfites dūmō tu
his Eacryde filis vulcanag arma
capellas q; te Therfite filiez pro
ducatur Achilles. Quasi dī. Me
lior est probus natus ex patre hu
mili et vili: q; natus ex nobili: et a
men improbus et vitiosus.

Lap⁹z. iij. Qd nō ē gaudiū
de peminētia donoz naturalū.

Sicut gloriandū nō est
de nobilitate parentū si
ne nobilitate virtutū: ita
sunt admonendū hoies: ne glori
entur inaniter de excellētia donoz
naturalū: nisi regant regulis vir
tutum gratitaz. Imo qto acce
pit quis plura dona naturalia: si
ue a parte anime: q̄lia sunt inge
nui et memoria: siue a parte cor

poris: q̄lia sunt sanitas: pulchritu
do: agilitas et hūmilitas: tanto hūilior
esse debet. Bath. xrv. vni dedit
quinq; talenta. vbi Greg. super
euange. onel. ix. Tanto quis dz
esse humilior ex manere: qto se
obligatoriē conspicit in reddē
da rōne. Et i. cor. iij. Quid ha
bes qd non accepisti. Et si acce
pisti: qd gloriaris quasi non acce
peris. Jo. Bierre. ix. Non gloriē
sapiens in sapientia sua: nec for
tis in fortitudine sua. Cū enim ta
lia coia sint bonis et malis: nul
lus debet eis extolli. Sunt enim
bona quedā hereditaria. i. here
dū dei: et qdam filioz p^rcupinaz
ait Aug. de patientia. Et Greg.
mor. Quedā sunt dona sine q;
bus ad vitam nō pertingit. Alia
sine quib⁹ peruenit. Et eodez. xi.
Quedam sunt dona q; muniūt:
qdam que ornāt. De talibus igit
nemo extollat: ne per ea peccata
cumulent. Sūt enī multi abutē
tes donis dei. Sicut q per indu
stias naturalē et prudentiā alios
impugnant et seducūt: ac mala si
bi multiplicant. Sapientes enim
sunt vt faciant mala: bene autem
facere nesciunt. Isai. v. Et Luc.
xvi. Filij huius seculi prudentio
res filijs lucis in generatione sua
sunt. Et Simuliter sunt abutētes
sua pulchritudine: et alios alliciē
tes ad malum. Sicut homines
pulchri et inprudētes vel mulieres
quarū pulchritudo alios allicit et

Cōmuniloquii.

S floriscat: cū deberent ex hoc amplius deū amare et laudare: propter. xi. Circulus aure⁹ in narib⁹ fuit mulier pulchra et fatua. Sus enim licet haberet circuli in naribus aureū illi non pceret: quin supponeret stercoreib⁹: et foderet immū diuā obuiāres. Ita mulier pulchra et fatua pulchritudinem onitit omni scortatorū: et pmisset oī seditati: cū eam deberet potius occultare: ne aspicientes illaquearet. exemplo illi⁹ adolescentis de quo Gale. li. iij. c. x. dicit: qd adolescentē in ethuria regiōe excellētis pulchritudis: cū mira spē qd plurius feminaz illustriū oculos sollicitaret: ac per hoc viris ac parētib⁹ eaz se suspectū esse cernebat: oris decorē: vulnerib⁹ pfudit deformitatēq; sanctitatis sue si dem: qd formā iramētum aliene libidinis maluit. Et de eodez Ambro. li. de virginitate ait. Iuuenē veteres fabule serunt: cum ppter admirabilē oris pulchritudinē in amorē incenderet feminas: stigmatib⁹ exarasse vulum suum: ne qua euz amare posset. **X** Honeat igit predicator diuin⁹ hoies nō gloriari de predicatione: nec se arroganter efferre: qd nō ex talib⁹ sunt hoies estimandi ait Seneca. epist. lxxix. vt enī ait: oīa bona sua pstant ex pprio. vbi ponit exempla. vitē fertilitas cōmemdat: sapor vitū: velocitas seruū: ferre sarcinaz equū. et sic de alijs.

Id cuius rei optimus esse dicitur nascit qd censet. In homine quidem optimū est rō. hac animalia antecedit. deos sequit. Ratio ergo perfecta: ppriū bonū hominis est. Cetera sibi cū aialib⁹ communia. valet scilicet hō. et leones similiter valent: formosus est: et pavones: velox: et equi. et sic de alijs. Quid ergo i hoie ppriū? et rō? Ratio. hec recta: et psumata felicitates hominis implet. Sed nō ē ratio perfecta sine diuina gratia: siue gratuita bonte. vñ ait Scit. ibidē. Hec ratio perfecta: virtus vocat: eadēq; honestū ē. Id itaq; vñ bonū est in homine qd vñ hominis est. Et post. Bonū autē est homo: si ratio explicata et recta est. ad naturę sue vtilitatem p̄mendata. Hec dicit vir⁹: hec est honestū et vnicū hominis bonum. Qui igit gloriatur dño gloriē. i. cor. xi. Et gloria nra hec ē: testimoniū cōscientie nostre. vñ et sapientes virgines habuerunt oleum in vasis suis: sed fatue caruerunt. **Barth. xxv.** **¶** Quarta distinctio. de informatione hominū quo ad differentias sustentandās. siue possessionis. **¶ Cap. i. De admodiōe diuini.** Ebet similiter predicator dei alloq homines et vtiliter admonere p̄m differentias sue sustentationis vel possessionis: admonēdo diuites

ro mō quo debet admoneri: si
mīlīter pauperes. Et q̄ de horū
admonitione Bre. ij. pastoralis
satis instruit. iō dicendū breuiter
de his ad occasionem dandam.
Sūt enim diuites admonēdi q̄
ad diuitiā p̄gregatiōez: ne intū
ste cōgregent. s. per rapinas: vlti
ras. v. dolosas mercaturas: siue
per alios modos quibus iniuste
p̄gregant: ppter qd̄ dicunt ma
mone iniquitatis. Math. vi. vñ
Hieron. ep̄la. xcvi. Dis diues
aut iniquus: aut heres iniqui est.
Isti etiā sunt admonēdi: ne diui
tie ab eis inordinate appetant vñ
ament. Qui enī volūt diuites fie
ri incidūt in varias temptatiōes
et in laq̄os diaboli. i. ipl. vi. Et q̄
amat diuitias: fructum nō capit
ex eis. Ecc. v. Sūt et admonēdi
ne impie ab eis retineant: paupe
ribus esurientib⁹ et sitientib⁹ non
puidendo. Ecc. v. Noli anxius
esse in diuitijs iniustis. Et. i. Jo.
ij. Qui habuerit substantiā hui⁹
mundi: et viderit sēs suā necessi
tatem habere: et clauerit viscera
sua ab eo: quō charitas dei ma
net in illo. ¶ Itē sunt admonē
di: ne p̄fidat in diuitijs: eo q̄ ca
duce sunt et defectibiles: nō va
lentes p̄tegere: aut defendere in
die vltionis: nisi bene erogentur
puer. xi. Qui confidit in diuitijs
corruet. Et ibidē. Nō p̄derūt di
uite in die vltionis. ¶ Itē sunt
admonēdi: ne superbiāt de di

uitijs nec paupes p̄tēat. i. ipl.
vi. Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe non
supbe sapere: nec sperare in in
certo diuitiā. Non enim ppter
diuitias sunt apd̄ deū electi. Jac.
ij. Nolite in personā acceptiōe
habere fidē. Sequit. Si introierit
in conspectu vestro vir: anulum
aureū habens et. c. ¶ Itē sunt ad
monēdi: vt sciāt se nō posse ex
hoc mundo diuitias ferre. Job
xxxij. Diues cū dormierit: nihil
secū affert. vbi Greg. mor. xviij.
Diu cū reb⁹ nostris durare non
possum⁹: q̄ aut nos eas morien
do deserim⁹: aut ille nos viuētes
quasi d̄serūt p̄cedo. Itē restat
vt diuites admoneant de p̄ma
tādo terrenā diuitiā p̄ celestib⁹
Alit ibidē Bre. Terrena seruādo
amittim⁹: largiēdo seruam⁹: pa
trimoniū nostrū retentuz perdi
mus: manet erogatu⁹. Sequit.
Agendū nobis est: vt res absolu
te perituras: in non pereuntē co
gam⁹ transire mercedem. Ideo
Luce. xvi. Facite vobis amicos
de mamona iniquitatis. Et. i. ipl.
v. Diuitibus huius seculi p̄cipe.
et. Sequit. Bene agite: diuites
fieri: in bonis operib⁹: facile tri
buere: thesaurizare bonū funda
mentū. et. Pauperes enim sunt
latozarij nostri in celū. i. efferētes
elemosynas que dant eis quo ad
fructū: ait Aug. li. i. sermoni ser
mone. iij. Elemosyna enim vtrū
quasi sacculus cū ipso. Ecc. xxi.

Cōmuniloquii.

I **N**ō voluit de' vt aliqui essent pauperes quibus daret elemosyna: vt regnū celoz esset venale: ait ibidē sermone. xxxvi. ¶ Itē sunt admonendi diuites: vt precauēat et precogitent futuras penas que irrogant diuitib' . I. amatoz diuitiaz: et eis herentib' . Luc. vi. **E**he vobis diuitib' qui habetis hic consolationes vestras. Iaco. iij. Agite nūc diuites plorate vllulantes in miserijs vestris. Iuste igitur debent diuitie congregari: ordiate amari: pie erogari: et saltem affectu premitti: vt dictū est.

K Sunt enim boni: sed non faciūt bonū: sed quibus est bene viciū. ait Aug. de verbis dñi fmo. ne. xij. Quid pdest plena archa bonis: inani psciētia? Bona vis hēre: et bon' eē nō vis: Erubescere debes de bōis tuis si dom' ple na bōis: te malū h'z dñz. ec. Nō enī est ex his homo estimādus vel reputandus ait Sēf. episto. la. xxi. Cū volueris veraz hominis estimationez videre et scire qualis sit: nudū inspicere. ponat id est deponat patrimonium: ponat honores et alia fortune mendacia: corpus ipsum exuat: et animus inuere qūa q' musq' sit alie: noan suo magnus. ec. Et non solum admonendi sunt diuites de predictis: sed etiam ad p'siderandum diuitiaz vilitates: q' lutum sunt et terra. Abach. **E**he ei qui multiplicat non sua. vltz quo ag

grauat contra se densum lutame vnde Ep'o. Omnia vt stercoz arbitratus est: que retro sunt obliuiscēs. Phil. iij. ¶ Itē admonendi sunt ad considerandū molestias: diuitias concommitantes. Spine. n. sūt suffocantes verbuz. Luce. vij. put exponit Greg. ii. i. super euāgē. Omel. xvi. qz mētem: cogitationū suaz punctionibus lacerant. ¶ Item admonēdi sunt ad considerandū eaz fallacias. ppter quod dicit saluator. Fallacie diuitiaz. Et vere fallaces vt ait Grego. dicta Omel. qz diu nobiscū manere nō possunt: et qz mentis inopiā nō deponūt. Sūt enī diuitie vmbra imbecillio: in mus qui dissoluit: flos agri. Nō non est in eis gl'andū: ait L'ns sto. sup Jo. Et sap. v. Quid nobis p'suit superbia nostra: et diuitiaz tactura p'uit nobis? c. Sequitur. Transierūt hec oīa tanq' vmbra. ¶ Itē admonēdi sunt: vt p'iderent multimoda eaz impedimenta. Ligamenta enim sunt: musculula sunt: onera sunt amanti bus eas. Sap. xliij. Creature dei facie sunt in tēptationem aīe hominum: et in muscululam pedibus in spiciendā. vñ Aug. de verbis dñi. Omel. xxij. Amor temporalis vltus est spūaliū p'narum. Concupisti: hēlisti. ec. Amor enim mūdi adulterat animam. amor fabricatoris castigat: ait idē omel. liij. Et qz dissidat est

habere diuitias: et non amare: Ideo piculose sunt possessioibus alt Saluator. Mat. xix. Si vta pfect⁹ esse vade vende omnia. tc. Sequil. facili⁹ est: camelus per foramen acus transire. tc. hec et multa alia pſiderantes antiq: diuitias ptemperant tam dñi siue regentes q̄ studiosi et sapientes: q̄ sancti ac filii dei sequētes: vt patebit infra parte. vi. vbi de paupertate religiosorum. ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere. De diuite dō nō considerante predicta: nec pudente sibi de eternis tabernaculis dicit in tractatu de. xij. abusiuis. Quart⁹ inqt abusiō nis gradus est diues sine misericordia: qualis est ille qui supflua non distribuit indigentibus: nec thesaurizat in celis. Ideo dicitur maledicti auari: Math. xxv. qz qui preteribant eoz tabernacula nō dicebāt: Bñdictio dñi sup vos. Et al fuit diues epulo luc. xvi. Capl. ij. De admonitiōe pauperum: et paupertatis vtilitate.

Onsimiliter sunt pauperes admonendi de eis q̄ ad eos spectant. Et cuz dicitur paupertas duobus modis scilicet a mera necessitate. et a voluntate. Pauper enis est qui vult esse diues scilicet qui pauper est rebus nō voluntate: alt Augu. li. i. sermoni sermone. xi. Quasi autem instruendus sit pauper voluntate dicitur. j. parte. vj. vbi de

volūtaria paupertate religiosoz. Pauper aut⁹ necessitate est instruendus de longanimiti suffere ita paupertatis: vt eaz sustineat q̄si medicamentū et purgatoriu suum imperfectionū alt Bre. sup euange. omel. vltima loquēs de diuite Epulone et Aſaro paupere dī. qz quos mox infirmitas vulnerat: medicina paupertatis curat. Isal. xlv. iij. Elegite in camino paupertatis. Sup quo Liso. super Mat. omel. iij. au. Paupertas est camin⁹ qui est horribilior igne. Sicut enis eger non bz grauari de medicamēto: nec purgandus de purgamento siue purgatorio: sic pauper monēdus est ne de paupertate grauet: sed sustineat sicut medicamētū: exemplo Thobie. liij. c. dicentis. Pauperem qdem vitam gerimus: sed multa bona habebim⁹ si timuerimus deū. Item admonēdus est pauper non solum de sufferētia paupertatis: sed de placētia et acceptatione. vt enis alt Sen. epistola. ij. hōesta res est leta paupertas. Qui enim cū paupertate bene conuenit: diues est. Non q̄ paz habet sed q̄ plus cupit pauper est. Ideo Bre. sup Ezech. li. ij. omel. vi. Ille pauper est q̄ eget eo qd nō habet. Itaz qui non habet: habere tamen nō appetit diues est. Et Sen. dicta epistola. Non pauperē puta cui quātulūcūqz superest. Tali enim satis ē

T

V

X

Est enim quasi diues cū nō habeat. puer. xlii. ¶ Item est admonendus pauper de cauēda vera paupertate q̄ est in appetitū diuitiarū. Aut Grego. vbi. s. paupertas quippe in mentis inopia est: non in qualitate possessionis. Mā qui cū paupertate conuenit: pauper nō est. Et maxime admonendus est: vt caueat a vera paupertate que est in peccato. Vbi eiz est vera paupertas scilicet veraz diuitiarum. Apoc. iij. Dicis qz diues sum. Sequitur. Et nescis qz miser es: et miserabilis pauper cecus et nudus scilicet primatione verarū diuitiarū. De gbus Isai. xxx. iij. Diuite salutis sapientie et scientie: timor dñi. Ipse est thesaur⁹ eius. vt enim ait Hiero. epistola xcv. Pauper ē non facit cōmendabiliorē paupertas si inter fordes et inopiam peccata non caueat. Job. xxxi. Et absqz opimento pauperē. Vbi Grego. mora. xxi. Qñ inops est qui vestem nō habet q̄ qui humilitatem. Ideo odibilis est deo pauper superbus. Ecc. xxxv. ¶ Item admonendus ē de acquirendis diuitijs spiritualibus vt sit in deo diues: et impleat domum cordis thesauro celesti. Unde Aug. super ps. si. Dom⁹ est inanis: et cor plēnū vitijs. Sequitur. Pauperes scilicet boni querūt vnde cor impleant: diuites vnde archam. Et idē super Jo. omel. xcv. Scit ille habet au

rū in archa: iste dñm in cōsciētia. Compara vtrūqz. Ille habz qd perire potest. et vñ perit. Ille bz deum qui perire non potest. et ibi habet quo frustrari nō pōt. Placum est ergo: q̄ talis et opulentior: et eius opulētia ditatior. Deus enī est opulētia mentis: ait Aug. v. de ci. c. xvij. et felices faci: aut ibidem. ¶ Item admonendus est: vt phideret pericula diuitiū in alleuationē sue paupertatis: et modicamolumētia que habet diues in diuitijs et innumera tormēta. Vbi enī multē opemisi sunt q̄ comedāt eas. Quid pdest possessori: nisi q̄ cernit vtilitas oculis suis. Sequit. Diuite pseruate in malis domini sunt: pereunt in afflictione pessima. ¶ Item admonendus est ad cōsideranda comoda paupertatis: que sunt. Securitas ab hostibus exteriorib⁹ et conscientie: a periculis interiorib⁹. Iocūditas: Sodalitas. et sic de alijs. Unde narrat Aug. v. confessio. q̄ transiens per vicū vidit pauperē medicū iocantem et letantem: et ingenuit loquens ad socios. Omnib⁹ conatib⁹ quibus laboramus nihil volum⁹: nisi ad securam letitias peruenire: quo nos mendic⁹ ille precedit. Sequit. Ille letabatur: ego anxius eram. Securus ille: ego trepidus. et. Jo. poeta. Illu re muta facultas. Pauperis angustias laus. Omnū nundū in

intellecta desit. Et alius. In predo
 precii nō ē: dat cēsus honores.
 Cēsus ⁊ amicos: paup vbiq ia
 cet. Et Iuuenalis. Lātabit vacu⁹
 coram latrone viator. Ideo secū
 dus phus loquēs d paupiate ait
 Paupertas est odibile bonū: sa
 lūis mater: curaz remissio: sapiē
 tie reparatrix: negotiū sine dāno
 intractabilis substantia: possessio
 sine calūnia. Incerta fortuna: si
 ne sollicitudine felicitas. Ista pau
 pertatis comoda ⁊ alia mltā an
 tiqui cōsiderātes: in paupiate vi
 xerūt. vt patet in pte. vi. Et Iez
 admonēdus est: vt p̄sideret filiū
 dei paupiatem: qui euz eet diues
 oliz: egen⁹ p nobis factus est. Is.
 cor. viij. Cōsideret et ab eo pau
 pertatis p̄mēdabilitatē ⁊ promi
 sionuz pauperum multitudinem.
 Mat. v. Beati paupes spū. ze.
 Et Ilat. xx. Pauper suoz mise
 rebis. ps. Alios pauper saluas fa
 ciā. Et licet sint pauperes necessi
 tate: sustineant tñ patienter ⁊ vo
 luntarie ⁊ caueāt a peccatis. Im
 plectant archā cordis diuitis spū
 tualib⁹: vt beatificentiā Lacā
 ro in regno beatitudinis. vñ de
 bono paupē narrat Greg. super
 euan. li. i. c. xvi. q. fuit qdā Ser
 culus nōte: reb⁹ pauper: meritis
 diues paralytic⁹ a p̄mēna erate.
 Qui ad feriendū mater cū fra
 tre aderāt. Quicqd aut ex elemo
 sya poterat accipere totum corū
 manib⁹ pauperibus erogabat.

Sequit. Studebat in dolore deo
 gratias agere: hymnis dei ⁊ lau
 dib⁹ sp vacare. Qui in extremis
 posuit pegrinos ⁊ hospites vt sur
 gerent ⁊ hos canerēt hortat⁹ est.
 Et cū morēs cū eis psalleret: vo
 ces eoz p̄pescuit. di. Lacie. Mā
 quid nō auditis q̄te laudes re
 sonant in celo? Et sic motu⁹ est:
 ⁊ magna fragrantia oēs repleti
 sunt vsq post ei⁹ sepulchrā. Ecce
 ait ibi beatus Greg. q̄ter ⁊ aiām
 exist qui equanimiter flagella tol
 lerant. Et Cōsimiliter legit in vltis
 patrū li. i. an si. de quodaz sene q
 voluit videre aiām in sti ⁊ aiām
 peccatoris a corpore exuntes. Et
 cū veniret ad ciuitates vbi solita
 rius qui credebatur sanctus morie
 batur accedēs. ad eum vidit tartari
 cū supra eū descendente: triden
 tes gladiū habentē quē posuit in
 corpore: ⁊ aliaz abstraxit. Qui cū
 p̄cessisset vidit peregrinū in vl
 co mortētem nō habentē curam
 Ad quem accedens vidit descen
 dentes Michaele ⁊ Gabrielem
 rogātes aiām vt eriret. Quia nō
 exeunte ait Gabriel Michaele.
 Sume eā. qui ait. Iussu sum⁹: vt
 sine dolore educam⁹ eaz: ⁊ abiaz
 vi. Et ecce vt. s. videbatur venit
 Dauid cū cythara: ⁊ psallentes
 de hierusalē. Et vt audiret psallē
 tes egressa est aiā: ⁊ a Michae
 le recepta: in celū portatur. Qui
 ergo pauper sunt necesse patietur
 sustineat ppter desit: exemplo dī

Cōmuniloquii.

ctorū pauperū vt beatificent in celo. Et de talibus debet p̄dicator cum pauperibus conferre.

¶ Quia diffinitio. d̄ admiōtio e hoīz s̄z differētiās q̄litas v̄tē.

¶ Cap̄. i. De admonitione exi hominum in peccato.

K **E**bet similiter predicator admonere hoīes diuersimode s̄m vāriam v̄tē eorūz qualitates: vt si sint in pec

catorū efficaciter suadeat: vt peccata dimittat: ne scilicet seruiant: et ne p̄ viā p̄ditiōis se in infernū precipitent. Ecc. xxi. Quasi a facie colubū fuge peccatū. Sequitur Dentes leonis: dentes illi⁹ interficiētes aīas hoīz. Quasi rūphea bis acuta iniquitas. Sicut enim suget hō culubrū in torcicem: et leonē deuorantē: et rūphea in cidentes: sic debet fugere peccata.

L vñ et bestias vocat Aug. trāsgressores mādatorū dei. li. de. x. cordis De peccatis autē et trāsgressionibus q̄ sunt in peccatis: et miserijs p̄comitātib⁹ et sequentib⁹. In breuiloquo de virtutib⁹. **¶** Quātu autē gentiles detestati sunt peccatū ob solā turpitudinē: q̄ scilicet nihil turpe faciendū est bono viro si citaret ei parte lateat: nihil iniuste: nihil libidinosē: nihil incōueniens est faciendū p̄lia p̄sua det. vñ Tull. iij. de offi. c. iij. recitans fabulā quandā introductaz a Platone: de quodā q̄ vocabat

M tur Sigee: quē seruū fabule desedisse in magnā hiatū: vbi aīaduerit equum enē: in cuius latere vidit corp⁹ hoīis: magnitudinis inusitate: viditq̄ anulū aureum quē detraxit. Qui cū venisset in p̄silio pastoz. Erat enim pastor regius: et puerisset palā anulū ad palmaz: anulo videbat: et ipse videbat omnia. Idē autem rurū videbat cū in locū anulum reuocasset. hac igitur anulū oppozunitate: regine stuprū intulit: reges interemit: et alios quos voluit. Et sic repente anulū difficio: rex exortus est Xidie. hūc anulum ait Tull. et si habeat sapiēs: sibi plus peccare nō licere putet: q̄ si nō haberet. Honeſta enim viri boni non occulta querūt. hanc eandē fabulā introducit Ambro. iij. de offi. vbi ait. Quid necesse est fingere istū equū? et. Et q̄ eo rēdit: vtrum sapiens si vta hoc anulo quo possit flagita celari: vel ut peccare: cū hoc pateat ex reb⁹ gestis scilicet q̄ nolit sic fuit de Dauid: qui inuenit Saul in spelunca: et noluit occidere. i. Re. xxij. Si igitur gentiles sic detestati sunt peccatū ratione sue turpitudinis: quāter debet fidelis illū detestari. Ideo Sen. ep̄la. iij. nūquā sagēū viciū litigam⁹: q̄ persequi sine modo sine fine: Nam illis nec modus nec finis. Que cū cor tuum laudant et si aliter cūbi nequeat: ipsū cor cum illis euellendum est. Et

ep̃la.cliij. Desidero ꝑ vitia aspere
 ducti: ꝑ ambitionez contumelio
 ser: volo luxuriam obliuisci: libi
 dinem traduci. &c. Considerans
 ergo fidelis enormitate trespas
 sionis q̃ est in pctō: q̃ peccatū ē
 p̃uariatō legis diuine ⁊ celestis
 uni: Inobedientia mandatorum
 ait Ambro. li. i. de para. Siue vi
 cium vel faciū vel concupiū cō
 tra legem eternā. ait Aug. contra
 faustum. xxi. Itē fidelis conside
 rans peccatū esse mortez anime:
 p̃uariatōe vite eterne que deus
 est. ait Aug. in sermone. Plange
 gis mortuus: sed plange impius.
 Plangis a quo discessit aia: ⁊ nō
 plangis aia a qua discessit de⁹
 Abors enis sp̃ualis. est aie a dei
 cognitione auersio. ait Augu. de
 duabus aiabus. ⁊ mors est cum
 eam deserit deus. ait idē. xliij. de
 ci. c. i. Considerans etiā fidelis
 non soluz per peccatū amissionez
 dei: ⁊ bonorum sp̃ualium: sed et
 ignominiosum seruicium Sa
 thane ꝑ peccatū. Serui enī estis
 eius cui obedistis. Ro. vi. Con
 siderans etiā horriduz peccatū
 fetorem ⁊ putredinem: q̃ tollera
 billus canis putridus fetet homi
 nib⁹. q̃ anima peccatrix vto: ait
 Ansel. in meditationib⁹: has mi
 serias peccati ⁊ multas alias con
 siderans fidelis de quibus in bre
 uisloquio de virtutibus: d̃z bone
 re peccata: ⁊ detestari: exēplo Da
 uid dicentis. Iniquitate odio ha

dui. Et de vitis in generali ⁊ co
 rum nocumentis. ait Aug. ij. de
 sacramentis. parte. liij. c. lq̃ septē
 sunt peccata criminalia. Segur
 Superbia auferit homini deum.
 I. per appropriationem: Inuidia
 proximum: Gra seipsus. Accidia
 spoliatur flagellat. Auaritia fla
 gellatur cicit. Gula cieciū sedu
 cit. sed Luxuria seductum: serui
 tuti subijcit. Et ibidem. Aia rō
 nalis: in sanitate sua vas est solū
 dum ⁊ integrum: quaz vicia hoc
 modo viciant ⁊ corūpant. Per
 superbiam inflatur: per inuidiaz
 arefcit: per iram crepat. per acci
 diam frangit: per auaritiam disp
 gitor: per gulā inficit: per luxuriā
 cōculcat: ⁊ in luti redigit. Quid
 autē sit vnumquodq̃ eorum de
 scribit. vi. Superbia est amor ꝑ
 prie excellentie: Inuidia est odiū
 felicitatis aliene. Gra est irratōa
 bilis perturbatio mēis: Accidia
 est ex confusione mentis nata trī
 stitia: siue odium: ⁊ amaritudo ai
 imoderata. Auaritia est imode
 ratus amor pecunie: vel imode
 ratus appetitus habendi. Gula
 est imoderatus appetitus edendi
 Luxuria est concupiscentia expe
 riende voluptatis: vel concubū
 desiderium supra modū: vel con
 tra rationē efferens. Ab his vici
 is oriūti oīa mala: prout ait ibi
 dem. Hi enim sunt duces acieꝝ
 ⁊ exercitū viciōmz. Job. xxxix.
 Procul odorat bellum: exposita

R

S

T

tionē ducum: et vltimū exerci-
tus. Vbi bñ Greg. mor. xxi. de
his septem vicijs que sunt duces
exercitū viciozum. Et de vicijs
que nascunt ex eis: in supradicto
tractatu.

¶ Caplm secundū. De admoni-
tione penitentium.

Redicator ergo dei vis-
suadeat hominib⁹ vicia
vitiā: et suadeat: vt pu-

gnent: et praedictos duces exer-
citus: vt eos interficiant cum de-
monibus: sicut fecit Josue. viij.
V Sup quod dicit orige. omel. viij.
q rex Ithay significat diabolū:
cuius populus sunt vitiā. fauari-
cia: detractiōes et huiusmodi. In-
terficim⁹ aut demones: non eo-
rum propriam substantiā perime-
tes sed propriū opus eorum: qd
est facere homines peccare. Col.
iij. ¶ Mouificate membra vfa q
sunt super terrā: fornicatiōē: im-
munditiā. et. Et qd hoc fit per pe-
nitentiā: suadeat homines ad illaz
exemplo beati Joānis Baptiste:
qui incepit predicationē a penite-
tiā. Mat. iij. Penitentiaz agite.
et. Et exemplo Saluatoris: q eo-
dem modo predicauit. Mat. th.
iij. Peniam agite. et. Et exēplo
beati Petri act. iij. Penitemini
igit. et conuertimini: vt deleantur
peccata vestra. Est enī pnia qua
dicti hostes interficiuntur: Vt
Aug. iij. de ci. c. v. Penitentia
alia refutatur: et mors ipsa occidit

Sequit. Crucifixio interior ho-
minis pnie dolores intelliguntur
et continentie quedā salubris cru-
ciatio: per quā mors ipietatis pe-
rimis. Est aut penitentia optima
res que defectus reuocat ad pio-
sectuz ait Aug. in Hyponosticon
Sine penitentia est admissa de-
flere: et pnie dā nō admittet: ait
idem d ecc. dogma. ¶ De laude
eo pnie: et Hic sit efficacie ponit
exempla multa Hiero. i. epla ad
Decianum de morte Sabiole lo-
quens de mirabili humilitate pe-
nitentis ipsius. Que credens li-
cere: luxuriosissimū virū dimi-
tere: allum superinduxit. Mor-
tus ēo superinducto sicut reser-
uit ibi Hiero. in seipsam cōuersa q
tempore solent vitiis negligē-
tes: iugo fustis excusso liberi⁹
agere: adire balnea: volitare per
plateas: vultus circumferre mere-
tricioz et festiuos: ipsam sacrum
inducere: errorē publice sateri. et
tota vrbe spectāte Romana oñ
diem pasce in basilica quadā sta-
tem in ordine penitentia: qd et p
sibiteris cum omni populo illacri-
mant: parsum crinē: ore liuido
squalidas manus: sordida colla
submittere. Que inq peccata la-
menta hec non abluunt: Pen-
trina negationem: trina pñs-
sione deleuit. Aaron sacrilegi-
um et constitationē ex auro riuili
fraterne conerere pecc. David
sancti ac māsacrisimū vitiū po mi

cidium pariter et adulterii: septem
dierum emendauit fames. Face
bat in terra volutabat in cinere:
et oblitus regie potestatis lumen
querebat in tenebris. illumq; tñ
respiciens quem offenderat: la-
chrymabili voce dicebat. Tñ
soli peccauit et malum coram te fe-
ci. Atq; ita facti est. et qui ruens
docuerat: vñb⁹ suis quilibet sta-
re non posse ne caderet. doceret
per penam quomodo cadens re-
surgeret. Quem tam impiū legi-
mus inter reges q̄ Achab de q̄
scriptura dicit. Non fuit talis: vt
Achab. qui venūdatus est vt fa-
ceret malū coram dñō: Cum tñ
propter sanguinē Nabob⁹ core-
ptus fuit ab Helia. et audisset irā
dñi: occidisti: insuper et possedisti.
Ecce ego inducam super te ma-
lum. et demetam posteriora tua.
et. Scidit vestimenta sua: et ope-
ruit cilicio carnē suam: ieiunauit:
q; et dormiuit in sacco: et ambula-
bat demisso capite. Et tñ factus
est sermo dñi ad Heliam. dicas
Honne vidisti Achab humilia-
tum coram me? Quia ergo humi-
liatus est mel cā: nō inducas ma-
lum in dieb⁹ eius. O felix penitē-
tia que ad se dei traxit oculos: et in-
rentē sententiā dñi: confesso errore
mutauit. Hoc idē et Manasses
in Paralipomenon rex Iheru-
salem fecisse legit in pphia. Publi-
canus quoq; in euangelio. Ex
quibus primus non solum indul-

gentiam: sed etiā regnum accipe-
re meruit. alius sñam dei reuoca-
uit: tertius pectus suā verberā-
pugnis: oculos nō leuabat ad ce-
los: et multo iustior recessit ex hu-
mili confessione vitiorū: q̄ phari-
seus: superba acta none virtutū.
Dicamus ergo illam hostiā pla-
cabilem: et sacrificium deo acce-
ptum spūm contritum. hec
omnia Hiero. vbi. ē. Qualiter at
est penitendum. et de partib⁹ pe-
nitentie: et vilitatibus eius dictū
est in breuiloquo de virtutibus:
Vbi de penitentia.

¶ Sexta distinctio. De admoni-
tione hominum fm̄ differentias
statuum.

¶ Capitulum primū de admo-
nitione coniugum.

Similiter p̄dicatoz de-
bet aloqui homines:
et cum eis cōferre p̄z
differentias statuum
que sunt p̄nitentie cō-

ingalio: vñdualio: et ginalio. Qua-
liter autē admonendi sunt confu-
ses dictum est supra parte prima
Et de hoc etiā Aug. de bono cō-
iugali per totum.

¶ Caplm secundū. De admoni-
tione viduarum.

Qualiter et o admonende
sūt vidue similiter dictū
est supra. i. parte. Quas
etiā admōct Ep̄o. i. Th̄i. v. dicens
Vidua eligatur non minus sexa-
ginta añorū. que fuerit vnus v

Cōmuniloqui.

B **U**l' v' ror. Sequit. Holo. ac. Antiquus quoz: que vno contente fuerant matrimonio: corona pudicitie honorabant: prout ait Valerius. li. ij. c. i. v' habitum est. §. parte. ij. di. iij. c. vj. Tales aut viduas cōmendat Hiero. contra Iovin. exemplificans de multis que secundo nubere noluerunt. Sicut de Marita Latonia filia: a qua lugente virum: cū matrone querent: quē diem haberet ultimū lucus: rēdit. quē v' vte. Illa enī que sic fēbat virū mortuū. de secundo matrimonio non curabat. **E** Similiter de alia: quā cum p. pinqu' moneret v' secūdo nubere: esseq; sibi etatem integram: faciem bonam: nequaqu' inquit hoc faciam. Si enī eque bonum vel meliorem virū habuero q̄ ante habui: nolo nubere timore ne perdā. Si malū quid necesse est: post bonū pessimū sustinere? **E** Similiter narrat ibi: q; portia minor: cū laudaret apud eā que dam que bis maritata fuerat: ait Felix et pudica matrona nūq; nō si semel nubit. **E** Similiter Marcella maior rogata a matre nubere noluit. **E** Similiter Valeria amisso Seruo viro suo nobili: nubere renuit. Et interrogata q; re ait sibi. maritū secundam nō semper viuere: Seruū aut sibi semper viuere. Et ibi multum de hoc. Unde subdit. Amittēt nupte Claudia et Cornelia. i. mulieres

de progeniebus illis. Et cū Epigamia legerint indulgentē: legat anteq; religio nostra fulgeret in mundo vnicubas semper pūisse muliebri fortune sacra solitū fieri sacerdotem nullum bigamū nullum flamen bimaritū: ab enīentibus Cerophantos in canis castrat: et postq; in pontificatū electi: viros desinere esse: ad vasticatē sortitione. i. cuiusdam herbe. Multum aut honorat ibi Hiero. viduas ad seruandā viduitatem et ne iterato nubant. **E** Et de seruanda viduitate: et qualis vidua debeat eē bōa Hiero. epist. xcij. que intitulat de viduitate seruanda: vbi multū dehortat secūdas nuptias enūmerans multas eaz molestias. Unde an. Solum? scire quales debent esse vidue: Legam? euangelii fm Lucā. Erat inquit Anna pphissa que vixerat cum viro ānis septē a virginitate sua. et hec vidua erat vsq; ad annos octuaginta quatuor. Que nō decedebat d' templo ieiunio et obsecrationibus vacā: seruicia deo die ac nocte. Recordemur silitur vidue Sareptane: que fuit filij saluti Helie pretulit famem. iij. Regū. xvij. Legam? Iudith viduali habitu sordentem: quomodo lugebat virum Iudith. viij. Vbi dicit q; erat Iudith vidua ānis tri

bus et mensibus sex : que in superioribus domus sue secretum sibi cubiculū fecerat. vbi cū puella clausa morabat : habēs super lumbos suos cilcium : ieiunabat oibus diebus vite sue : preter sabata et neomentas : et festa domus israel. Eratq; eleganti nimis aspectu cui vir suus reliquerat diuitias multas : et familiā copiosā. Et hec erat in oibus famosissima qz timebat deum valde : nemo erat qui loqueret de ea vllum verbūz malum. **Jo** subdit. c. xv. pp^o videtiam de **Holoferne** Joachiz sumus pontifex cū oib^o presbyteris vēit : vt videret **Judith**. Que cū exisset ad illū : benedixerunt eā oēs dicētes. Tu glia hierlm tu leticia israel. tu honorificentia populi nostri : qz fecisti viriliter : et confortati est cor tuum eoq; castitate amaneris : Et preter virum tuum. alterū nescieris : **Jo** man^o dñi confortauit te : et eris benedicta in eternum. Ecce q; ista clausa manebat : abstinentiis et cilicio delicatū corp^o macerabat. Audierat enim q; vxores **Dauid** clausę erant vsq; in diem mortis sue in viduitate viuentes. **ij. Regū. xx.** Colloquia enī mundanoz cor rumpit et permūtāt sepe aīos p sectorum. Ideo **Hiero.** ad custodiam. **Nolo** habere consortium matronarum : nolo nobilium accedat domos : nolo te frequēter videri. vt ptemas qd esse nolui

sti. Cur facis intus viro tuo. Ad hoīs contigē dei sponsa quid peras : Disce in hac parte sanctiaz superbiā. Scito te illa esse meliorem. Et post **Rarus** ubi sit egressus in publicum : matreste querant in cubiculo tuo. Nunq; cū tibi deesset procedendi : si semper quando necesse erit fueris profectura. **Moderatus** cibis et nunq; venter explet^o. Et post. Sint tibi quotidiana ieiunia : et refectio facietatē fugiat. Nil enim. pdest biduo triduoq; trāmissio vacuium portare ventrem : nisi cōpleatur saturitate ieiunū hec ibi. **Ite** ait **Hiero.** parum castitati credo sine suis appenditijs. **Quid**ualis ē castitragria sūt appēditia. **¶** **P**onimus est nō euagari : S; vñ domo propiā manere : vel i templo orare. exemplo **anne** pphisse de qua supra. **Euagatio** enī in viduitate reprehendit. **i. Tbi. v. c.** Si sūt occiose : discunt circuire domos : non solum occiose : sed et verbose curiose loquētes que nō oportet. **¶** **S**ecundum est ciborum aspectus : qz prout d^o vbi. s. vidua q in delitio viuū viuens mortua ē. **¶** **T**ertū est vestimentoz vilitas. De beata enim virgine dicit **epiphanius** q; vestes proprii coloris amabat et portabat. **Quid**ual autē delicate ornatas arguit **Hiero.** in eplā ad **Eustochiūz**. vbi ait **Aideas** plerasq; viduas anteq nuptias : infelicem conscientiam

K

L

M

N

Cōmuniloquii.

mentis tñi veste protegere: quas
nisi tumor vieri: et infantum pro-
diderit vagitus: erecta ceruice et
et ludenib⁹ pedibus incedūt. he
autē lepide et festiue videri volunt
et quā viderint palentē: miseram
et manicā vocāt. Quāq; vestis
tenuis: quibus exquisit⁹ lectus et
delinosus: stricte manice brachi-
is adherentes: mollis gestus: fra-
ctus incessus. hec apud illas tota
viduitas hec ille. Hic inquit et
Hiero. de viduitate seruanda ad
viduam pauperculā in euāgelio
duo minuta mittentē in gapoppi-
lato cuius deuotā oblationē lau-
dauit Iesus. di. Vere dico vobis
q; vidua hec paupercula plusq;
omnes misit: Luce. xxi. Et idem
Hiero. Quid angustiarum nu-
pue habeant viduisti in ipsis nu-
prijs: et quasi conuictum carni-
bus vsq; ad nauseas saturata es.
Sequit. Quid vis tibi rursum in-
gerere quod noxiū ē. Buxa asa-
lia et vage aues in easdē pedicas
et reptia que euaserunt non inci-
dunt: An forte ppter liberos hoc
vis. Sed ridiculus est sperare. p.
certo: quod multos videas non
habere. Sequit. Imitare potius
sanctā matrem tuā. cuius ardor
in xp̄m: calor ex tenuijs: elemo-
sina in pauperes: obsequiū in ser-
uos dei humilitas cordis et vesti-
um: et in cunctis sermo modera-
tus. Et post. Accipe queso occa-
sionem. et fac de necessitate virum

tem. Similiter epla. xcv. de hoc
multum inter laudes paulē ma-
tris Eustochij. exponens illud. i.
Thi. v. Solo adolescentulas nu-
bere: et c. Nullam occasiones da-
te aduersario. et c. Cur enim idul-
serit scōdas nuptias subdit. Iaz q;
dam declinauerunt post Sathā-
nam. Et de inquit quales sūt scōda
matrimonia que tñi lupanarib⁹
preferunt. ait enī. Melius est enī
nubere q; vri. Quasi dicat. U-
dua que nō pōt vel non vult cō-
tinere maritū potius hoīem ac-
cipiat q; diabolus. Et interseruit ibi
versus Virgilij. lib. iij. Eneidos.
Ille meos patim⁹ qui me sibi iun-
xit amores: Absulit: ille habent
secus seruetq; sepulcro. Et idem
Hiero. de hoc multū epla. xcvj.
loquēs de triplici statu. scōdāq;
continentiū. et virginū: et de eorū
coronia. Abi narrat de viro q; se
pelluit viginti vxores et de mu-
liere que habuerat viginti duos
viros. Qui fuerunt matrimo-
nio copulati. et erat spectatio toti
Romē quis quem efferret ad se
pulturā. Sed vicit maritus: et to-
tius vr̄bis populo conciente co-
ronat⁹: palmam portans: vxoris
multitudine feretram precedebat
Ideo Hiero. alloquēs viduam
cui scribebat. obsecro te inquit: vi-
sta testimonia non noneris quib-
us miserie et incontinent⁹ sub-
uenit: sed illa potius lectus qui-
bus pudicitia coronat. Sufficiat

biq; perdidertis primā virgini-
tatis gradum: & per tertiu vne-
ris ad secundū. l. per officiū con-
iugale ad continentiam viduales
Et ibi multū de hoc & huiusmo-
di habet. ¶ Qualiter autē caue-
re debet vidua malam societate
& suspitionē. Hiero. epistola. xcvi.
dicit. vbi ait. Quid facit vidua in-
ter familie multitudinē. Inter mi-
nistrosq; greges: Et sequit. Ca-
ueto omnes suspitiones: & q̄qd
de te probabiliter fingi pōt. Ne
autem fingatur d̄ vita. Non am-
bulet iuxta te calamistratus pec-
torator. non hystrio factus in femi-
nam: nō cantoris diaboli vene-
nata dulcedo: nō iuuenis nitid⁹:
nīl artū scenicarū: nīl nbi in ob-
sequi molle iungat. Habeo tui
sexus solatia. Semper in mani-
bus tuis diuina sit lectio & tā cre-
bre orationes: vt cogitationū om-
niū sagitte quibus adolescentia p-
cuti solet: huiusmodi clipeo repel-
latur. Et post. Nesciat vidua bi-
gamie indulgentiā &c. Et Augu.
de continentia viduali. In omni-
bus spūalibus delictis quib⁹ fru-
untur innupte. sancta earū con-
uersatio cauta esse debet: ne forte
cū mala vita non sit per lasciuia:
mala sit fama p negligentia. Mo-
bis enī ē necessaria bona vita no-
stra: s; alijs fama nostra. hec ille.
¶ Qualiter autem vidua debet
esse ornata. Hiero. ep̄la. cxlii. al-
loquens viduam ait. Quid facit

in facie xpiane purpurisus &c:
rula quorum alterū rubores ge-
narum & labiorū mentitur altez
candorem ois & collis: Ignis iu-
uenum: fomenta libidinum: im-
pudice mentis iudicia vt habitū
est. s. Sequit. Quid aliud poli-
cemur aliō ostēdimus. Lingua
p̄sonat castitatem: & totū corpus
preferi impudiciā. ¶ Qualiter
autē d̄bet esse sobria. ibidē. Quid
inquit necesse est: nos tacitare pu-
dicitia: que sine comitibus & ap-
penditijs suis. s. conuentis & par-
cite fidem sui facere nō potest.
Apo. macerat corp⁹ suū: & adole-
scentula feruente cibus corpore: se-
cura est de castitate. Vidua enim
in delictis viuēs: mortua ē. l. thi.
v. c. Ardentes quippe diaboli sa-
gite: ieiuniorū & vigiliarū frigore
restringunt. & l. thi. v. bene d̄ in-
structione viduarū. Abi ait Apo.
Viduas honora que vere vidue
sunt. Si qua aut vidua filios aut
nepotes habet: discat primū do-
mum suam regere: mutua vices
reddere parentibus. Hoc enim
acceptū est corā dñō. Que aut ve-
re vidua est. & desolata speret in
deum. & instet orationib⁹ & obse-
crationibus nocte & die. Mā que
in delictis est: viuens mortua est.
Vidua eligat non min⁹ sexagin-
ta annorū. que fuerit vnus viri
vxo: in opibus bonis testimoniū
habeas: si filios educaueris: si
hospitio susceptis: si p̄p̄ pedes la-

Cōmuniloquii.

But: si tribulationē patientib⁹ subministrant: si oē opus boni operata est. Adoleſcentiores viduas deuſa. Cum enī luxuriare fuerit in xpō nubere voluit habētes nationē: qz pūmā fidē irritā fecerunt. Simul autē et ocioſe diſcunt circuire domos. Non ſolū antez ocioſe: ſed et boſe et curioſe loquntur: que nō oponent. Et Aug. epīſtola iiii. multum de perfectiōe viduarum. vbi ait qd magis alijs debet ozare vidua. Et iij. cōfeſſionū loquens de matre ſua. Illa ingt vīdua caſta pia et ſobria qles amata deus. &c. Unde narrat Gal. li. iij. c. iij. de Antonia femina que amorem mariti egregia fide perſeuit: forma et etate florens: cubiculum ſocrus pro cōiugio habuit in eodēqz thoro alteri⁹ adoleſcente viro: exinctus eſt: alteri⁹ vīdualis experienda conſenuit. Tales viduas benedicit domin⁹ ſcō. Vidua eius bñdicens benedictam. Voces eaz exaudiat: et protegit ac lachrymas cōdeſcendit. Ego. xxiij. Vidue et pupillo nō nocebis Si leſeris eos vociferabunt ad dñm. Sequit. Ego audiat voces earum: et egrediet ſuor meus cōtra te. Ecc. xxxv. Nonne lachryme vidue ad maxillā aſcendunt et exclamatio ei⁹ ſuper deducenſes eas: a maxilla quoqz aſcendūt in celū: et dñs exauditor non deſtabit in illis. Et nō ſolum in mulierib⁹ exemplū ſeruande ca

ſtitiſ: et vīdualis iuenciſ: ſed et in creaturis irrationabilib⁹ ſicut in turtore: vī autē Ambro. Et cam. omel. v. di. q. iij. vbi pūgiſ pūgiſ fuerit amiſſione vīdualis: parē ſiue ſum thalamū et nomē habere coniugij: eoqz pūm⁹ amor ſellit eam: dilecti morte honeſtū qñ et infidelis ad perpetuitatē ſuū et amarus ad gratiā: q plus doloris ex morte q ſuauiſ ex amore generant. Sequit. Iterare cōiunctionē recuſat. Illi ſoli caſtatem ſuā reſeruat: illi cuſtodit nōmē vxoris. Diſcite ingt mulieres qta ſit vīdualis gratia que etiam in auitibus pōdicatur. Ideo i. cor. Dico in nuptis et vīdualis: bonum eſt illis ſi ſic pmaneat: ſicut ego. Quod ſi non contineant: nubū. Melius eſt enī nubere q vī. Super qd Hiero. epīſtola. xcv. Tolle qd peius eſt. ſ. vī. et tam per ſe bonū non erit. ſ. nubere. Eūangelicus ergo predicator his occaſionibus admonet viduas vt ſint tales quales deſcripſerunt ſancti p̄nominati.

Capitulum tertium. De ſformandē virginū. et defectu virginitatē: et de pena violantū eam.

Virgines ſunt admonēde eodē mō quo Apo. monet eas. i. cor. vij. vbi ait. de virginib⁹ p̄ceptū dñi nō hēo conſilium autē do &c. Quia ſtat⁹ virginitatē eſt quaſi ſtat⁹ celicia: nō eſt ſub p̄cepto ob ſuā arduitatē

Gustatū et difficultatem. **P**ropter quod dicit Saluator. **Mat. xix.** Sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnū celorum. Et sequitur. Qui potest capere capiat ut enim dicit **Aug.** de bono virginali: virginalis integritas et puram continentiam ab omni concubitu immunis: angelica portio est: et in carne corruptibili incorruptionis perpetue meditano. Et ideo non fuit preceptum de ea: quia ultra homines est. Nam et quodammodo imprudens erat aduersus nām cogere: alioquin modo dicere: volo vos esse quod angeli sunt. vñ et virgo: maioris est premij: dum id contemnit: quod si fecerit non de linquet. et de laude virginis **Aug.** de bono virginali quasi per totum. et **Ambro.** lib. de virginitate. Quis neget hanc vitam esse de celo: quam non facile inuenimus in terris: nisi postquam omnia in huius corporis membra descendit: Sed de **Helia:** de **Joāne baptista:** de **Maria** sorore **Marci:** et de virginibus quas legimus fuisse in templo deputatas: ceteris: hec omnia in figura pertinebant illis: ut ceteris dicta futurorum. Figura in paucis veritas in pluribus. **¶** Qualis autem debet esse virgo **Apo.** describitur. i. cor. vij. **¶** **Abi** ait. **¶** **Bulker** inupta et virgo cogitat que domini sunt: ut sit sancta et corpore et spiritu. Debet igitur esse virgo sanctitate hieriori et exteriori immaculata. **¶** **Dz** est medita-

tionibus diuinis vacans et intentata. **¶** Debet etiam mundanarum cogitationum abdicatua et expulsiua: ut patet in auctoritate apostolica. **¶** Debet esse sedulitate studiosa: ut deo placeat habere oleum celestis gratie et interioris leticie coram deo in vase cordis: ut sit virgo sapiens obuias christo: et habens oleum in lampade. **¶** **Bath.** xxv. **¶** Et de instructione virginis qualis debeat esse bene **Idie** ro. ad **Eustochium** epistola. cxiij. per totum ubi describitur eminenter virginis prerogatiua dicens quod virginitas non est in precepto: quia maioris est mercedis: quod non cogitur sed offert. Et durissimum erat de naturā cogere: angelorumque vitam ab hominibus extorquere: et id quodammodo damnare quod conditum est. Et ibidem. ut autem filius dei ingressus est mundum: nouam familiam instituit: ut qui ab angelis honorabatur in celis: haberet in terris angelos. i. virgines. Item **Ambro.** de virginitate. Suppredditor inquit virginitas conditio nem nature: per quam homines angelis assimilantur. Angeli. n. sine carne viuunt: virginitas in carne triumphat. **¶** Item virgo debet esse frugalitate et abstinentia lobzia. vnde **Idie** ro. dicta epistola. Si experto creditur: hoc promuz moneo: ut sponsa christi vinum fugiat pro veneno. hec aduersus adolescentiam prima arma sunt

L

M

Scialiter instruant virginē deo di-
casas et consecratas: oibus tamen
virginibus que sunt sapientes et
non sante predicte virtutes sunt
necessarie. **De**s quoq; virginēs
admonēde sunt: de diligenti sue
virginitatis custodia et ne incau-
te egrediantur cū Dina ad viden-
dū mulieres regionis: ne conū-
pantur et iniuriā patiantur: sicut illa
Gen. xxiiij. virginitas eiz thesau-
rus impreciables est: ait **Hiero.**
ad **Demetriadē** loquēs de virgi-
nitate. **Diuitie** inquit tue virgini-
tas tuar thesaurus tuus est: thesau-
rus irrecupabilis postq; amissus
est. **Idem** ad **Eustochiū** epistola
p̄dicta. **Cave** queso. ne qū dicat
de te deus: virgo israel cecidit: et
non est qui resuscitet eam. **Euidē**
ter loquor. Cum oīa possit deus
suscitare non pōt virginem post
ruinā. valet quidez liberare a pe-
na: sed non coronare corruptam.
Si ergo solliciti sunt ad custodiē
dū thesaurum recuperabilē mul-
to magis thesaurum irrecupera-
bilem: de quo **1. Bat. xiiij.** Simi-
le est regnum celorum thesauro
abscondito in agro. Super quo
Bre. li. i. sup etiā. **omel. xij.** Dep-
dari desiderat qui thesaurus pu-
blice in via ponat. virginēs ergo
que ostentant suam pulchritudi-
nem discurrentes vndiq; et va-
gantes timere possunt ne depre-
dentur a latrunculis sathanicis et
scortatoribus. De quorum quoli-

bet **Job.** per necessitatem est q̄si-
sur. **Sculus** enim adulteri obler-
uat caligines. **zc.** **Sacre** aut vir-
gines sollicite fuerunt de hac cu-
stodia: que malebant potius mo-
ri q̄ virginitate amittere: et desi-
derabāt deformari in corpore ne
p̄cuperent et perderent thesaurū
virginitatis: sicut narrat **Ambro.**
ij. de virginitate: **illa** sancta vir-
gine que fuit ducta ad lupanar:
et intus erat colūba. foris strepe-
bant ancipites. **Que** flevit et ora-
uit. **di.** Domine: donasti virgini-
teras et leones domare. potes ho-
minum similiter ferinas mentes
domare. **Hunc** templi tuum in-
vaditur: ne patiaris incestum sa-
crilegij. vixq; precem comple-
rat: et ecce miles itrahit. **Qua** tre-
mente. **ille** ait. Ne timeas foror:
veni: saluare animā tuā: nec qua-
si adulter ingressus sum. **Si** vis
martyr egrediar. **Aestimēta** mu-
temus. **vestis** tua. me faciet verū
militem: qm̄ martyre: mea quoq;
vestis te virginem. **Sume** palū
quo tegas crines: abscondas ora
Solent enī homines erubescere
qui lupanar exeunt. **Admōto**
igitur habitu: et olauit de laqueo
Et cum aliis intrasset credēs in-
uenire puellā: egredies ait. **Pu-**
ella ingressa fuit: modo videt vir-
euentūq; alijs denunciat. **Et** mi-
les pro virgine dānatus est. **Que**
hoc audiens fertur cucurrisse ad
locū supplicij. et certasse de nece,

X

Y

Cōmuniloquii.

Zūq; ille diceret: ego sum iustus
occidi: te autē absoluit sententia:
ait virgo. Non ego effugiū mor-
tis elegi: sed pudoris priedā effu-
gere optauit. Si sanguis expetit
fidei iustos non desidero. habeo
vnde soluam. In melata est sen-
tentia: que pro melata est. Fide-
iustor liber est: quando is parat⁹
est soluere. p quo fidei iussit. Aut
igitur rea ero sanguis tui: aut ero
martyr mei. Sufficiāt membra:
mori: quāz non in nature oppro-
brium declinaui. Non meritum
tibi cessi id est concessi: vestes nō
pfectionem mutauit. Noli eripe-
re beneficium quod dedisti. Sic
q; ambo contenderūt: et vicerūt.
A Nec est diuisa corona sed addi-
ta. Laudanda ergo est hec vir-
go et de viginiano zelo: et de desi-
derio martirii. **E** Idem narrat
lib. iij. q. Soteria: cū esset vgo
beco: a facie: et eā persecutor pal-
mis in facie cedi tuberet: illa hoc
audiens: leta: vultū obtulit. vt ibi
fieret martirii sacrificiū: vbi fue-
rat pudoris temptamentū. Sau-
debat in dispendio pulchritudi-
nis: periculum integritatis aufer-
ri. **E** Consimiliter legitur in vita
beate Brigide: q; eūz eam adul-
tam nobilia quidam in coniugē
peteret: ipsa castitas desiderio fla-
grans a deo precibus obtinuit:
vt aliqua sibi data corporis defor-
mitate: oium pcor in ea cessa-
ret instantia. Et tunc oculus eius

vnus crepuit et liquefact⁹ est. **Q**uod
videns pater eius vclari eaz per-
misit: et eius oculus sanatus est.
E Similiter de alijs virginibus
sanctis legitur: q; sollicitę erāt p
custodienda sua virginitate: vñ
legitur in libro. qui dī paradysus
de quadam puella: q; cū noller cō-
sentire dñi suo graniter est affli-
cta: respōditq; q; ante miratū
mitti in piecē suā timeret: **E** p sen-
tē. **E** Ibidēz legitur de alia que
intra quoddam sepulcrū sedip
decez annos donec mortua fuit.
Culius vultū nemo videre potuit
Et hoc inquit ideo: q; cū iudam
animas in me lesus fuerat: et me
me videret malui i sepulchro re-
cludi: **E** nocere anime ad siliu-
dinem dei facit. **E** Similiter le-
gitur ibi de virgine apud quā la-
tuit beatus Athanasius: per sex
annos. Que cū eēt mire pulchri-
tudinis: consuevit vitare aspect⁹
hominū: ne ex suspitione: aliqua
macula notaretur. Ad quā veni-
ens sanctus Athanasius ait. De-
us mihi nocte dignatus est reue-
lare: apud nullū: vt apud illū vir-
ginem hospitarer: me posse salua-
ri. Illa vō plectis vanis cogita-
tionib⁹ lauit ei pedes et ministrā-
uit. Et tranfacta persecutiōe sub-
ito in ecclesia cōstanter apparuit
dictis amicis. **Q**uod vō si latui
vt possē iuraf nescire vbi esset
In cella vō virginis latui: vbi nul-
la suspitio poterat esse de me.

F **I**bidem legit de virgine Julia
na: q̄ Origenē memēte seductos
paganos ⁊ fugientē biēnio susce-
pit: ⁊ celauit sibiq; ministravit.
Similiter narrat Hiero. cpla
xlii. de virgine sacra que videri
noluit a beato Martino qui vo-
lebat videre eam moribus ⁊ ca-
stitate precellas. Que misit ei En-
centium: ac per fenestrā respiciēs
ait sancto viro: ora p me p̄: quia
nūq; a viro sum visitata. S̄ f̄as
egit sanctus deo: eamq; bñ dixit.
q̄ periculosum aut sit sacrā vir-
ginitatem impedire: vel deo sa-
cratas virgines violare patet ex
eo qd narrat Hieron. epistola.
xlii. di. q. Pretaxata nobilissi-
ma femina iubente viro qui pa-
tru⁹ erat Eustochij virginis ha-
bitus ⁊ cultu ipsius virginis mu-
tauit: cupiens vincere virginis
propositum ⁊ matris eius scilicet
Paulę desideriu. Volebat enī
q; nuberet. Et ecce eadem nocte
cernit in somno venire angelū
terribili facie minantem penas:
⁊ hec verba frangentem. Tu au-
sa es. viri tui imperium preferre
exemplo. Tu caput virginis dei
sacrilegis manibus ausa es attre-
tare: Que iam arescent: vt sen-
tias cruciata quid feceris: ⁊ fini-
to vno mense ad inferna ducar-
is. Si autem in scelere pseuera-
ueris: ⁊ marito simul oibaberis
⁊ filiis. Que omnia per ordinez
expicta sunt: ⁊ seras misere p̄nias

velox significauit interitus. Sic
xps videtur violatores templi
sui: sicut gēmas ⁊ preciosa orna-
menta descendit. Hec autē retulit
non q; insultare velim in calamita-
tibus fidelium: sed vt moneas
cū q̄ro metu ⁊ cautione seruare
debeas qd domino spondidisti.
Hec tibi. Nec mirus: si de⁹ offen-
datur in violatione virginis deo
consecrate: q; sacra virgo vxorē
regis non militis: q; scilicet spon-
sa xpi archa testamenti interius
⁊ exterius deaurata: ⁊ custos le-
gis domini: ait Hiero. alloquēs
Eustochiū vbi. s. di. zelotipus ē
deus. non vult videri ab illis sa-
ciem tuam. Ipse dicit tibi vna ē
columba mea: vna pfecta mea.
Semperte cubilis tui secreta cu-
stodiant. Semp sponsum ludat
tecū intrinsecus. Orans: ad sp̄s
sum loquarto legens: ille ubi lo-
quatur. vere ergo si quis violau-
erit templum dei: disperdet illum
deus. i. cor. lii. Et licet predicta in-
telligantur de sacris virginibus
deo dicatis: tamen omnia virgo
debet sollicite seruare virginitatē
suam: et si habeat propositum
nubendi. vnde fm legē diuinā
Deutero. xxi. Si quis apprehen-
dens virginē cōcubuerit cū ea
debet eam vxorem ducere. Et si
virgo esset ⁊ desponsata: si fuisset
corrupta in ciuitate: ⁊ si clamasset
debet lapidari. Sicut enim legit
in vīa sancti Ludiūini huc

K

L

Comuniloquii.

M q̄ durauit: vt q̄libet virgo in pa-
teris edib⁹ p̄p̄te deflorata: viua
absq̄ vlla retractione sepeliri
debut. Molator: vero super eius
sepulchrum suspendi. Et vt dici-
tur ibi: lex fuit in populo barba-
ro: vt si puella i p̄p̄is fornicans
larib⁹ grauida inueniebat s̄ sup-
cilio monnis altissimi precipitaba-
tur. Corruptor v̄o: capite plecteba-
tur. Si ergo ethnici: ⁊ diuine le-
gis ignari sic'erat solliciti ad cu-
stodiendā virginitatem in filiib⁹
suis: q̄sta sollicitudine debent fi-
deles xp̄iani zelare pro filiarum
virginitate seruādā: virgines. n.
vestales. i. seruientes deē veste
fm errorem gentiliuz: si inuenie-
bantur corrupte: viue excoꝛiaba-
tur: put legi in prologo hystorie
Romanorū: vbi narratur de vna
que cū genuisset infantes: suā le-
gem viua deffossa est. vñ de alia
tali narratur q̄ cum haberet cer-
tam consciam sinceritatis sue: ac-
cepto cribro vesta iquit: si sacris
tuis castas semper adinuui ma-
nus: effice: vt hoc hauriam in cri-
bro e Liberi aqua: et in cdez tuā
perferam. Et sic factū est p̄vout
dicit Gale. li. iiii. c. i. Nec est intel-
ligendū q̄ hoc fuerit merito sue
virginitatis: vel obsequij: cū rit⁹
ille esset diabolicus: s̄ fuit ludifi-
catio demonū ad deceptionē ho-
minum: sicut determinat Aug.
loquens de facto huius virginis
x. de ci. c. xvi. Potuit enīz demō

permīssa sibi potestate: aquas te-
nere in cribro: ⁊ tamplius decipe-
ret. Narrat etiā ibi Aug. de alia:
que nauem in qua simulacrum
vehabatur conaubus hominū
⁊ bouū immobilē reddidit: ⁊ o-
na alligatam: i. sue pudicitie testi-
montium mouit ⁊ traxit. In om-
nibus autē predictis p̄dicator del-
moneat virgines esse tales q̄les
descrip̄e sunt: vt de eis dicatur.
Adducent regi virgines post eā
Et habeant oleum idest nitorē
cōscientie in lampade cordis: q̄
virginibus sapientibus. Et dēno-
ta voluntate sint virgines non il-
more coacte. vt enīz ait Ambro.
primo. de virginitate: non est ca-
sta que metu cogitur: nec hone-
sta que mercede cōducitur. Abi
ait de quadam Pythagorica vir-
gine: que cū a tyranno cogereetur
p̄dere secretum: ne quid in se ad-
extorquendā cōfessiones etiā tor-
mentis haberet: morū abscondisse
linguam fertur: ⁊ in tyranni facie
expulsa. vt qui interrogādi finē
non faciebat: non haberet a quo
interrogaret. Sed victa est cupi-
ditatibus: que tormentis vincitū
potuit: forū animo sed tamen sen-
te vtero. ¶ De fructu autē ⁊ p̄e-
mio virginitatis Apoc. xliij. Ne-
mo poterat dicere cāctū. ⁊c. Se-
quitur. Virgines enim sunt ⁊ le-
quunt agnū quocūq̄ ierit. Sup-
q̄d Aug. de bono virginali ait.
Agnū sequi quocūq̄ ierit est ip̄

sua virginitatem mentis et cor-
 poris imitari. Et sibi deus. Gaudia
 virginum non sunt eadem cum
 non virginibus. Gaudia xpi. Nam
 sunt alia: sicut nullis talia. Isa.
 lvi. Nec dicit dominus de eunuchis
 Dabo eis in domo mea et muris
 meis nomen melius a filiis et fi-
 liabus. unde Aug. epistola. cxxvij.
 Beatius est: in carne imitari vi-
 tam angelorum quam ex carne augere
 numerum mortalium. Nec est verum
 orsecundiorum felicitas: non velle
 grandescere sed mente grandescere
 non lacescere pectore: non visce-
 ribus terram: sed os omnium celum
 parare. Et de fructu virginitatis
 et cautela in malis cauendis nar-
 rat Gregorius dial. iij. loquens de puel-
 la nomine Busa. Cui beata virgo
 apparuit cum puellis in albis ve-
 stibus querens ab ea an vellet vi-
 uere in eius obsequio. Qua respondit
 quod sic ait ei beata virgo: ut nihil vl-
 terius puerile vel leue ageret: a risu
 et sociis abstineret. Et quod ad eam die
 trigesima ventura erat. Que o-
 mnimoda est. et sicut dixerat ei bea-
 ta virgo ita factum est. et in vlti-
 mis posita dixit. Exite: ecce dominus
 venit. Item narrat ibidem de alia
 nomine Tharilla: que cum venis-
 set ad exitum circumstantibus dua-
 bus eius sororibus circa lectum cla-
 mavit. Cedite. Iesus venit. Et de
 virginis perfectione et gloria patet
 in vitis sanctarum. scilicet Catharine
 Agnetis et Cecille: aliarum de qui-

bua ecclesia solemnizat.

¶ Septima distinctio. De admonitione hominum secundum differen-
 tias euentuum vel fortune.

¶ Capitulo. i. De admonitione ex-
 stentium in prosperitate.

Similiter admonendi
 sunt homines existentes
 in prosperitate: ne ex-
 tollantur: et existentes
 in aduersitate: ne de-

sperando terreant. Illi ne quod pro-
 sperantur pro voluntate: se efficiant
 nec in ea presumptuose confidant
 isti ne tolerantes aduersa desipiant
 et mutabiles ac labiles mutan-
 danorum iugiter considerent. Et de
 horum admonitione Gregorius. pasto-
 ralis. c. xvij. unde puer. i. prosperi-
 tas stultorum perdet eos Aug. epistola
 lxxxiij. Quod duo periculosior est bla-
 dius quam molestus. Job. v. Videt
 stultum firma radice: et maledixit
 pulchritudini eius. Abi Gregorius.
 mor. vi. Quasi per amena prata
 ad carcerem venit: quod per peritis vi-
 te prospera ad interitum currit.
 Et Job. xvij. Precipitabit eum
 consilium suum. vbi Gregorius. mor.
 xvi. Prosperitas gressus obli-
 gat. ut vir ad bona perire possint
 unde Aug. epistola. v. Nil infeli-
 cius felicitate peccantius: quam pena-
 lis nutritur iniquitas: et mala vo-
 luntas velut hostis interior robo-
 ratur. Sequitur. Si deus pollere per-
 mittat iniquos in prosperitate: tunc
 indignatur grauius: si impunit

Cōmuniloquii.

Bea dñitat: tunc punit infelcius.
 Abi introducti illd poete. Lur-
 riant animi rebus plerunq; secū-
 dia. Et de hoc Sen. multū de p-
 nidentia vbi ait. Nihil infelcius
 eo: cui non accidit aliqd aduersi
 qz male iudicane runt dii de ipso.
 Et ponit exempla de illis qui ad-
 uersa sustinuerūt. Sicut de Re-
 gulo qui q̄to plus glorie habue-
 rit: tanto virilius aduersa tolera-
 uit. Solatiū eiz magis viris fuit
 dura pro honestis tolerare. Idē
 epla. vii. Punera fortune sunt
 infidie. Et epla. lxxx. Segerem
 vbertas nimia sternit: rami one-
 re franguntur: ad maturitatē nō
 puenit nimia secūduas: Idē il-
 lis euenit quos nimia felicitas co-
 rumpit. De hñdōi adit mutabilita-
 te bene Bre. liij. registri ante si.
 vbi ait. Dum omnia in hoc mū-
 do mutabilitatē ordo corrumpit
 nec eleuari p̄sp̄ris: nec frangi de-
 bemus aduersis: vt humilitatē
 discamus quid deliquim⁹: ⁊ exal-
 tatē aduersitatis memora: si hu-
 militatis anchoram teneamus.
 Nihil eiz stabile in hac vita. Sz
 hō vt viator modo p plana: mō
 ardua pergit. Nec est ita sz gsa:
 per quam discimus: vt dei dona-
 ta seruemus veri⁹ q̄to humil-
 ius. Virtem gubernandi: mare
 tranquillū non ostendit ⁊ obse-
 quens vetus. Aliquod aduersus
 occurrat oportet: qd̄ animum p-
 bet. Turpis naufragij rector: cui

gubernacula fluctus eripuit: qui
 fluctuātia vella deseruit. Ille dō
 laudāus qui p̄dictis restitit ⁊c.
 Et de hñdōi mutabilitate. Gale.
 li. vi. c. ultimo. Abi narrat d̄ quo-
 dam: cui omnes conatus: plac-
 do exhibebant intinere: certum
 cupite rei facti apphēdebat vota
 nūcupabantur: simul ⁊ soluebā-
 tur: velle ac posse in equo polius
 erat. Simul quoq; de indultia
 in p̄sūndum p̄ceit: ne oīs inco-
 modi expers esset: quem tamen
 cōtinuo recuperauit: capto p̄ce
 qui enim deuorauerat. Sed hūc
 huius felicitas plenis semper ve-
 lis prosperi cursu tenuit: Quan-
 thes Darius regis prefecus: in ex-
 cellētissimo montis vertice cru-
 ci affixit: ibiq; p̄tuit. Non igitur
 multuz cōfidentū in diuitur-
 na prosperitate: ex quo aduersi-
 tas sepe subsegitur. Et ibi narrat
 de alijs diu p̄sp̄ratis postea ad-
 uersa passis. Ideo ibi concludit.
 Caduca nimirū ⁊ fragilia pueri-
 libus cōsentanea crepūdijs sunt
 ista q̄ vitres atq; opes humane
 dicuntur. affluunt subito: repente
 dilabuntur. Nullo in loco: nulla
 in persona: stabilibus innixa re-
 dictibus consistūt. Sed incertissi-
 mo flatu fortē huc atq; illuc ac-
 ta: quos in sublime extulerūt im-
 prouiso recurſu destitutos: p̄sū-
 do cladiuz miserabiliter mergit.
 Itaq; nec estimari nec dici de-
 bent bona: que inflictoꝝ malozū

amaritudine desiderii suum duplicant. ¶ Ibi etiam narrat de Crasso: cui pecunie magnitudo locupletis nomen dedit: sed eisdē postea inopia turpem dedecoris appellationem inmisit. Si quidez bona eius a creditoribus: qz solidum pfare non poterat direpta sunt: et amara sugillatione nō caruit. Lūqz egens ambularet: ab omnib⁹ contemnebat qui diues venerabiliter salutabat. ¶ Ibi dē narrat de Laetio: qui preture splendore: triumphī claritate: cōsulatus decore: maximi pontificis sacerdotio functus: ita vt dice retur patron⁹ senatus: postea fuit carnificis manibus laniatus ante totius fori Romani conspectu. ¶ Similiter d. Bartio: qui in multis prosperatus: demū pscriptus: et multis aduersitantibus est afflic⁹. ¶ Iō ibi Hale. Quid hui⁹ conditione inconstanti⁹: et mutabilis: quem si inter miseros posueris miserimus: si inter felices felicissim⁹ reperitur. Et de multis talibus ibi bene. Non igitur gloriandū de prosperitate munda na: qz vita secura q̄si mare mortuū: ait Sen. ep̄la. lxx. Et vbi eadem die luserunt navigia: fo: benur. ait ibi. Et munera sortis sunt insidie et vilcata beneficia. ait idē ep̄la. l. Et. xviij. Mescis qua etate Decuba seruire cepit. q. Cresus qua darij mater: Qui. l. pus prosperati: postea aduersis affli-

ci. ¶ Iō Augu. de verbis dñi sermone. xij. Magna virtutis est cum felicitate lucrari: et nō ab ea vinci. ¶ Ibi. iij. In oibus instruitur fū. Scio humiliari et abundare et penuriā pari. Super quo Greg. super Ec̄e. Omel. v. ij. diē. Magna ara est et mire scē discipulus: ac toto cordis nixu discenda. Scire sustinet prospera et aduersa. Et ille magnus est: q̄ blandiennibus rebus secundis non se ducit. ait Ber. ij. ad Euge. an. fi. Et de hac materia Sc̄n. li. de puidētia quasi per totū: vbi ait Sugite diuicias: fugite enervatam felicitatē: qua cū marcescūt. Se. quā. Cum oīa que modū excesse rint noceāt: periculosissima felicitatis intemperantia est que in vanas mentes ymaginationes euocat. Et ibi. Illos q̄ merito dixerit miseros q̄ nimia felicitate torpescunt: quos velut in mari lēto tranquillitas inheres detinet. ¶ Idē ep̄la. xxxv. ij. Res inquieta felicitas ipsa exagitat: mouet cerebrum non vno genere alios in aliud irritat. Hos in potentia. hos in luxuriam. Hos inflat: illos mollit et totos resoluit. Et est enim sicut vinum. qz. l. turbat. Nulli ergo magnificandi vel beatificandi propter mundi prosperitatē. ait Bas. li. vi. c. ij. rectius dictū Solonis dicentis: neminē dō adiuuit bñū debere dicti: quoadusqz ipsuz fati diē ancipiū fortune subiecerim⁹.

K

L

M

Cōmuniloquii.

N et ibidem. Interroganti quis nā
esset beatus: Zīnaragozas respō
dit. Nemo inquit ex his quos tu
felices esse estimas: sed in nume
ro illo reperies qui a te miseri cre
dūt. Nō erit ille diuitijs aut ho
nōibus abundans: sed aut raris
exigui: aut nō ambītiōse doctri
ne fidelis ac pertinax cultor: in sece
lu q̄ in fronte beatiōr.

C Laplm. scdm. De admōitiōe
existētiā in aduersitate.

E his pz: qualiter sūt ad
monēdi sustinentes ad
uersa. s. per opposituz: vt
non grauentur nimis de aduer
sitate quam patiunt. Aduersitas
eni plus prodest tolerantibus pa
tienter q̄ p̄spēritas sicut probat
elegantē Boc. ij. de conso. c. vi.
nimo. vbi ait. Plus hominibus
prodesse reor: aduersam fortunā
q̄ prosperā. Illa enī cum v f blā
da mentis: hec semper vera cuz
se instabiles monstrat. Illa fallit.
hec instruit. Sequit. Illam vide
as ventosā semp fluētē: sui ignar
ram. hāc sobriam succinctam: et
exercitatione prudentē. Illa de
uitos a vero bono facit: ista ad ve
ra bona illico retrahit. Et simi
liter Sene. lib. de puidētia vi.
q̄ aduersitas non est malum qd̄
noceat. s. bonis: qz nil mali po
test accidere bono viro. Nō enī
miserent contraria. et hoc qz nulla
bona sibi auferūt: in multis bo
nis exercentur malis. s. voluptati

bus et lascitijs retrahunt: glīant
et honorem accrescunt: sicut d̄ o
bus exemplificat ibi: vbi ait. Si
cut amnes hymbres et fontes nō
mutant saporē maris nec remi
tunt: ita aduersarū rerū impetūs
fortis viri nō mutat animuz: sed
manet in statu suo: et quicqd̄ eue
nit in sui colorē mutat. Est enim
oibus exteris potentior. Sequit.
Sia aduersa exercitationes pa
tat. Alipletas inquit videmus: q
bus cura est cū fortissimis consi
gare. Harcet enī sine aduersa
rio virtus et tunc apparet q̄ta sit
q̄tūqz polleat. cū qd possit pa
tientia ondit. Quicqd̄ accidit ho
mini consult et in bonum vertit.
Sequit. Pium alium habet de
us ad viros bonos. illos fortiter
amat: et vult: q̄ operibus bonis
et doloribus plenis ac dānis exa
gitent: vt veruz colligant robur.
Nam matres volūt fouere in si
num filios. Languet inquit p in
heritā saginata: nec fert vllū tēū
illela felicitas. Et ibi de hoc p to
rum. Unde ait. Gaudent magni
viri rebus aduersis nō aliter q̄
fortes milites belli triūppo. Su
bernalorē in tempestate: in acie
militū intelligas. Calamitas viri
tutis occasio est. Illos mento qd̄
dixerit miseros q nimia felicitate
torpescent. Ignis aurū probat: e
miseria fortē viros. Nō ē arbor
solida nec fortis: nisi quā frequēs
ventus incurat: Ipsa enī vera

ione constringit. et radices celsi
 gignit. Et exemplificatibi d magnis
 virtus q multa sustinerit aduersa
 Sicut de Demetrio q ait. Nihil
 infelicius eo qui nihil aduersi in-
 uenit. Similiter ponit exempluz
 de Mutilo q sustinuit ignez. De
 Sabulio q paupertate. De Ruti-
 lo qui exilium. De Regulo q tor-
 menta. De Socrate q venenum
 sustinuit. Itē Sen de constātia
 sapientie ait: quēadmodū quo-
 rundā lapidū inexpugnabilis du-
 ritia est. Non enī secari adamus
 vel cedi pōt. sed oīa incurrentia
 retundit. Et quēadmodū scopu-
 li in altū proiecti mare frangunt:
 nec vlla seuitie vestigia ostentant
 sic anim sapientie solidus id robo-
 ris colligit: vt tam tur sit ab iniu-
 ria q illa que retuli. Consimilia
 exempla ponit Criso. sup. Mat.
 Omel. xxiii. Nullus inquit no-
 cere pōt virtuoso viro sed multū
 proficere. Et ponit exempla. Qui
 adamantem percutit ipse est q p-
 cutit. Qui contra stimulos calci-
 trat: ipse ē q stimulat. Ligās ignē
 in vestimēto: flammā non consu-
 mit sed vestimentū. Sic qui in-
 diat virtuosus viris piciat. Itē
 Sen. iij. de ira. Et tella aduro re-
 siluit: et cū dolore cedentis solida
 fertur: ita magnanimitā animū
 nulla iniuria ad sensū fuit addue-
 fragilis: eo q percutit. Et subdit
 cām. Et superior pars mūdi et or-
 dinauor ac sideribus propingor

non impellit in tempestate: et ot-
 tumulu caret inferiora vero sul-
 minant: eo modo anim semp ge-
 tus in statione tranquilla collocat.
 Itē probat Sen. vbi. s. de cōstā-
 tia sapientie q sapiens nihil pōt
 perdere: eoz oīa bona sua inso-
 lido pēt content? virtute q fortu-
 tis non indiget. Itē concludit: q
 nō pōt fieri iuria sapiēti. Quod
 exemplo confirmat. Degetam
 inquit Demetrius ceperat: et cū
 Scipion phus esset interrogat?
 virtū aliq perdiderit: nihil inq
 oīa enī mea mecū sūt: et in patri
 moniū eius in predā cesserat: fili-
 os: hostiū rapuerat patria i alienā
 diuisionē puenerat et in vrbe ca-
 ptamō se victū s indemnē testa-
 tus ē. Habebat. n. secū bona suas
 et dissipata ac direpta non dicebat
 sua: sed aduenticia et nutū fontie
 sequentia: Et iō nō vt propria dī-
 legerat. Et exemplificat ibi de ali-
 is qui terribilia sustinerūt nec in-
 eis defecerunt s amplius profe-
 cerunt. Et Bonēdi ergo sūt ad-
 uerfa tollerantes: vt patienter sa-
 stineāt et considerent: q aduersi-
 tas vera bona non auferat: a ma-
 lis et lasciujs cohibet. a peccatis
 purgat et premia cumulat: maxie
 cum fidelis patienter sustinet p-
 pter deū. Sicut sacra scriptura te-
 statur per totū: et sicut patet exem-
 plis patrum. Iudith. viij. pf. no-
 ster Abrahā temptat? est. Segl
 Sic Isaac: sic Jacob: sic Moys

Cōmuniloqui.

tes et oēs q placuerunt deo: per multas tribulationes transiere si deles. Unde Tob. xij. Quia acceptus eras deo: necesse fuit vt tēptatio probaret te. Tob. v. Beat⁹ q corripit a dño. Et. xij. Si impius fuero: vbe mihi est: et si iustus nō letabo caput saturat⁹ afflictione et misia. Ecc. xxvij. In igne probat aurū et argentiū. Et. Eccl. xij. Quis diligit deus castigat. Et de hoc Aug. i. de. ci. c. x. Sicut sub vno igne aurum rutilat: palea fumat: sub eadē tribula: stipula cōminuit et frumēta pregnant: similiter in flo oleū a murca separat. itē vna eadē vis irruens bonos purgat: malos eliquat: vānas vastat: et exterminat. Et de hoc molitum Greg. mor. xxvj. Super illud Tob. xxvj. Qui dat carmina nocte. Ubi ait. Nihil iniuste patimur. Armē in nocte est: leticia in tribulatione. Et Aug. ptra sanctum. xxiij. Nullus hominum sic iustitia credit⁹ est cui nō sit necessaria tēptatio tribulationis: vel ad perficiendā virtutē: vel pfirmādam seu approbādā. Et idē epla xlvij. di. q tribulatio est ad humilitationē superbie: ad probationē patientie ad ablationē culpe. ¶ Si delis ergo nō debet gravari: nec desperare de aduersitate vel tribulatione. Cui etiam de Saluatore dicat Luc. ultimo. Sportulatus xpm. et. Et cū ipse dicat ele-

ctis suis: potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. per calicē enim peruenit ad maiestatem: et per amarū poculū confessionis: ad gaudium salutis. ait Grego. super euangelium li. ij. omel. iij. Unde electi ab initio passi sūt aduersa. Job iij. Frater fui draconum et. Ubi mor. Greg. ait. Nullus perfect⁹ est qui inter mala proximorū patientis non est. Et exemplificat de Abel et Carm: de filio Moē de filio Isaac: de aplis. Et subdit. q sicut in tritura grana paleis premuntur: et inter spinas rose redolent: sic iusti premunt a malis: et tñ crescunt et redolent. Nō igitur speritibus pollentes beatificandi sunt propter hoc: nec aduersa sustinentes: miseri reputandi: etiaz testimonio demonū: ait Gal. lib. vij. c. i. di. q cū rex Siges regno Lidie armis et diuitijs abundantiūssimo inflat⁹ animo Epolinem pbitū siscitātū v emisit. Et statim Epolintis in qua demon rursus dabarian aliqui mortalium se eis felicior: demon ex abdito sacro specu emissus voce Siglaum Sophidiū sibi pretulit. Is erat Ephradū pauperimus: etate iā senex: terminos agelli sui non ex cesserat: parui ruris fructib⁹ content⁹ et segatur. Insolenter fulgore fortune sue gloriari respondit: ne magis approbas securitate didicisti: q tristē curis et sollicitudinibus aniam: paucosq glebas

patris expertes & pingulissima
ludie arua: metu referta: & vnum
aut duo iuga bouū facili tutele
& exercitū & equatus & arma vo
racitatib⁹ onerosa: & vñs horeo
li nulli nimis appetendi. & the
sauros hominū insidijs & cupidi
tatibus expositos. Itaq; Vigēs:
dū astipulatores vane opinionis
deum hēre cocupuit: vbi naz so
lida & sincera esset felicitas vidit
hec ille. Si ergo demon dat testi
monij veritatē: non in prospe
ritatib⁹ & affluentijs est felicitas
nec in paup̄tate & aduersitate mi
seria: fideles non illas appetant:
nec de his glīent inaniter: nec p
pter istas grauentur vel desperēt
inordinabiliter. Melius enī est
parum cū timore domini & the
sauri magni & insatiabiles prouer
uer. xv. c.

C Octaua difficulto. De admoni
tione hoīū fm ofias pplexionuz
C Lapsum primū. De admōitio
ne existentū in sanitate.

I Similiter admonendi
sunt hoīes fm differē
tias complexionum:
Et primo admonen
di sūt existentes in sa
nitate: ne ipsa abutant: & fructuo
sis operib⁹ exerceant: merita cu
mulent: & in celis premia thesau
rizent. Et de his Greg. vij. pasto
raltis. c. xliij. Ubi ait. Admo
nendi sunt incolomes: vt salutē
corporis exerceant ad salutē mē

tis: ne si acceptē incolditatis gra
tiam ad vñm nequitiē inclinent
bono deteriorēs fiant: & ne opor
tunitatē salutis promerendē eua
cuent. prouer. v. Ne des alienis
honorē tuū & annos tuos crude
li ne forte impleat extranei virib⁹
tuas. xc. ps. Fortitudinē meam
ad te custodiam. Ecc. xi. Letare
iuuentis in adolescentia tua: & in
bonis sit cor tuū in diebus iuuen
tutis tue. Ecc. xxv. Que in iuue
tute tua nō congregas quomodo
iuuentis in senectute tua: **C** Si
militet admonendi sunt: ne sani
tatē suā destruat voluptatibus &
lasciujs gule & ebrietatibus: & ne
sint homicide sui. Multos enī
morbos multa fercula faciūt: ait
Sen. epla. xic. Et ibidem. Innu
merabiles esse morbos non in
raberis. Coquos numera: Sed
antiquitas non fuit ita: q; medic
na paucarū scia fuit perbarū. Et
post inuente sunt mille conditu
re quib⁹ auaritia excitaret: & que
desiderantibus alimenta erant:
onera sunt plenis. Inde palor: &
neruorum vino madentū tremor
& miserabilior ex cruditatib⁹ &
ex fame macies. Inde tozmenta
oculorū & aurū & innumerabiliū
februm genera. Et sic de alijs p
ut enumerat ibi bñ. Ecc. xxxvij.
Propter crapulam, multi perie
runt. Qui aut abstinentis est addi
cet vitam. Et ibi in multis cibis
est infirmitas.

Cōmuniloquii.

Capitulum secundum. De in-
formatione existentiam in infir-
mitate.

Contrario sunt admonē-
di infirmi: vt corpore se fi-
lios dei sentiant: quo eos

I

flagello discipline castigat puer.
iij. Me satigeris: cū a deo corripe-
ris. Et. ii. Quia vulneris abster-
get mala: pnt expōit. Greg. istas
auctoritates vbi. s. Sunt igit ad-
monēdi de patiēte longanimitate:
de gratiarū actiōe saluari in
castigatione filiali. vt enim legit
in vitis patrum li. iij. pte. vii. de q
dam fratre q dicebat. Si infirmi-
tas nobis molesta fuerit non con-

K

tristemur: qz non possumus sta-
re ad orandum et psallendū. hec
enim oīa ad destruenda corpo-
ris desideria sūt. Seguit. Sicut
magno et forti medicamine egritudo.
s. corporis curatur: sic egritudo
corporis: vitia aīe rescin-
duntur. Et hec est magna virtus
qū in infirmitate tollerantia est:
et gratiarū actiones mittunt ad de-
um. Si amittimus oculos: non
feramus grauius: excellentie eni
instrumentū amittimus: et sic de
alijs. Et si infirmitas totius corp⁹
tenet in iteriori hoīe charitas cre-
scat. Cui concordat quod legit li.
iij. hythoe tripartite de bō An-
tonio alloquente Didimū: q cuz
esset paruulus: oculos amiserat
cui deus p corporalib⁹ spūales d-
dit. Regulas enim grāmice et

L

rhetorice didicit et alias scias: no-
uum ac vetus testm cognouit et
libros edidit. Cui sei t antoni⁹ d-
xisse. Nū te parbet amissio ocu-
lorum sensibilium. Tales enī ti-
bi d sunt quibus mulce et pulces
carere possunt. Sed gaude post
qm tales pēs quibus angeli co-
gnoscentur: et deus inspicit. Greg.
Mtero. epla. lxvj. Non doleas si
non habes qd formice: mulce et
serpentes habent. Loculos cama-
les. sed illum te habere letare de
quo Cant. iij. Vincrastrit me in
vno oculoꝝ moꝝ. Idem est epla
lxvj. repetens dcm Antonij ad
Didimū. Et sicut fidelis nō de-
bet grauari: sed patiēter sustinere
amissionē oculozū: sic et alias in-
firmitates. Ande et sancti repua-
bant: se in infirmitatibus a domi-
no visuari. Sic legit in vitis pa-
trum. li. iij. pte. vii. de quodam se-
ne qui frequenter egrotabat. Co-
tigit aut: cum vno anno nō egro-
tari. Et affligebat plorās et vicio
Dereliquit me deus: et nō visua-
uit me. qz. s. non fuerat infirmus
C Similiter sancti volebāt esse
semper infirmi ad sui emēdā-
nem. Ande in vitis patrum pte
i. d. de fratre g. noluit comedere
in infirmitate vi. q. volebat esse
vt ampli⁹ mereret. Infirmitatis
gratias agentes deo sunt. hono-
rabiles apud deum. Ande in vi-
tis patrum vbi. s. habetur: de ab

bate q̄ dixit tres ordines esse ho-
norabiles in cōspectu dei. Pri-
mus qm̄ homo infirmus: et addu-
cunt ei temptationes: quas cum
gratiarū actione suscipit. Secun-
dus cū homo oīa opera sua mū-
da facit corā deo nihil habēs hu-
manū. Tertius qm̄ aliquis sedens
in subiectione patris spūalis: oī-
bus p̄p̄is renuntiat volūtātib⁹.
Et parte .iiij. dixit senex q̄ sū sunt
tres simul: ex q̄bus vnus bñ ge-
scat: alius infirmus: et gratias agat:
tertius eis mīstret cūz sincera vo-
lūtate: bi tres simul: velut vnus
operis sunt. Egroti ergo sic susci-
pientes inmissam egritudinem: et
gratias agentes sūt honorabiles
apud deum. Unde legūt in vitis
patrum: parte .viij. vbi. s̄. q̄ deus
mīssit angelum ad ministrandū
seruo infirmo non bñū q̄ mīstra-
ret sibi. Merito igit egri debent
patiēter sustinere infirmitates ob
dictas vtilitates. ¶ Sunt etiā ad
monendū: vt preparēt corda sua
deo ad inhabitandū et transcu-
dum cūz eo in regnū suū. Luc.
xij. Beatus seruus quem cū ve-
nerit dñs etc. Vbi Grego. Venit
dñs cum ad iudicandū properat
pulsat b̄o: cum per egritudinis mo-
lestias: mortem vicinam denun-
tiat. Qui confestim aperimus: si
hunc cum amore suscipim⁹. et sic
infirmi corpore sunt admonēdi:
q̄ infirmet mente per verā hu-
militatē. De qua ps̄. Poluiz v o-

luntariā leggregabis deus. i. cele-
stem gr̄az. Et infirmitas est. deffi-
ciendo in se per humilitatē: et des-
perando de viribus p̄p̄is: vt
cum amplius deus p̄rmet. Itā
virtus in infirmitate perficitur. i.
cor. xij. Sequitur. Libenter igitur
glorior in infirmitatibus meis
s. mentis et corporis: modo dicto
vt inhabitet in me virtus xpi. Li-
cet igit alij varijs modis possint
hoies admoneri qz tamē de illis
Gregorius .ij. pastoralis suffici-
enter tractat: hec ad presens suf-
ficient.

¶ Quarta pars principalis. De
republica ecclesiastica.

¶ Prima distinctio. De clericis
in communi.

¶ Caplm̄ primū. Que sunt mē-
bra reipublice ecclesiastice.

Remissio varijs au-
ctoritatibus: narratio-
nibus et exemplis: ex
q̄bus euangelicus p̄-
dicator habere pōt occa-

sionem instruendi hoies illiter-
tos et coferendi: cum eis hedifi-
cauerit fm̄ diuersitatē dignitatuꝝ
graduū: siue statuum: et ministro-
rum: siue q̄tum ad conditiones
eorū absolutas et proprias seu di-
stinctas: vt in prima pte: siue q̄-
tūqz ad mutuas colligationes: vt
in .ij. siue q̄tū ad cōmunes con-
ditiones singulis vt in .iij. in hac
iij. parte: summo magistro orige-
te colligant auctoritates narratio-

nes et ex quibus predicator apostolicus amplius potest habere occasionem informandi homines literatos et ecclesiasticos: et vultus conferendi cum eis. Et quia ex talibus personis consistit respublica et ecclesiastica: cuius caput est summus pontifex. putat Hugo. ij. d. sacramentis. pte. ij. c. iij. d. q. spiritualis potestas caput habet summum pontificem: ipsi summo pontifici potest adaptari que dicta sunt supra pte prima de capite reipublice civilis. scilicet de principibus: et eo excellentius et perfectius quo ipse summus pontifex: caput est omnis. Et ea que dicta sunt de oculis: auriibus: corde: manibus ac pedibus possunt adaptari membris reipublice ecclesiastice: et eo similiter sublimius et perfectius quo potestas eorum est sublimior et perfectior. ut enim ait Hugo. vbi. d. spiritualis potestas: terrenam institueret ut sit: et eam iudicare si bona non sit. Et ratio dignior est quam terrena quanto spiritus quam corpus et honor est tempore: et dignitate maior ait ibidem. Sed quoniam persecutorum maleficus opprimit a gloria. p. uer. xxv. itaque in seclus et in expertus non presumo describere quales debent esse summus pontifex: et summus prelatus post eum. Quales tamen esse debent describit bene Bernardus in libro suo ad Eugenium. Et sic videtur caput ecclesie. scilicet summus pontifex. quoniam tamen gubernetur episcopus dioecesis: et ad modum capitis in sua

diocesi: tunc videndum est quales debet esse episcopus: et quales clerici sub eo debeant esse: et quibus respublica ecclesiastica constituitur incipiendo. scilicet ab inferioribus: et deinde quales est quod ex illis eligunt. Et potest igitur episcopus adaptari capitulum. Archidiaconi qui imperant sub diaconis et levitis: ad quorum curam pertinet parochiarum ordinationes. putat Hugo de sacris. li. ij. pte. ij. c. xvj. vbi de officio archidiaconi. Adaptari possunt aures et oculis. Iudices constituti in republica ecclesiastica. et oratores possunt adaptari oribus. Canonici vero quod eligere episcopum et episcopi consiliarii adaptantur cordi. Officiales et Decani ecclesiam protegentes adaptantur manibus. Sacerdotes vero parochiales in professione ecclesiastice in ecclesia residentibus pedibus congrue adaptantur. Et his omnibus congruit que dicta sunt superius pte prima de membris reipublice civilis: et modus sectionum et spiritualium. cum ipsi sunt spiritualiter aliores et perfectiores. Sed hic inceptum est a capite ratione dignitatis. et quod de nobiliori genere convenit esse princeps quam papa: et in successione ut sepe debet principatus: id ibi processum est descendendo a capite ad membra tantum quam a dignioribus. hic autem econversum. Caput secundum. De clericis in comuni: et quales esse debent de signo

esse debet & de signo clericali qđ
est corona.

Clucant igitur clerici & ad-
uertant se deferre in ca-
pite signum regium: suo
X nomine profiteri diuinū ministe-
rium: & sua tonsura testificari: se
esse contemplatores diuinorum
secretorum: ne. s. seruant peccata:
& conculcent a Sathana: & abfor-
beantur a secularibus negotiis &
causis ne & eis verificetur illud
ren. iij. Qui nutriebant in croce
is amplexati sunt stercorea. Tō su-
re autem ecclesiastice vsus a naza-
relo ortus esse putat: qđ prius cri-
ne seruato: deinde ob vite conti-
nentiā caput radebāt: & capillos
i signe sacrificij ponebāt. numeri
vi. prout di. Hugo vbi. s. c. ij. Et
hoc signo: vita in eorum corde
& opere pullulantia prefcindenda
dicebantur: alt. ibidem. Magna
ergo diligentia debent statui su-
um clerici custodire modo dicto
Bulsum enī indecens est si co-
rona regia sit corona superbie: vť
si sit corona arrogantie: quā con-
fringit dominus sūdes. vel si sit
coma vel corona lactantie: cum
Z clerici prohibeantur nutrire co-
mam. i. cor. vij. vir si comā nutri-
at: ignominia est illi. vel si circū-
ponantur ornamenta lasciuie vť
luxurie: que etiam mulierib⁹ pro-
hibentur. i. Pe. ij. Quartum sci-
licet mulierum: non sit extrinsec⁹
capillatura aut circundatio auri.

2c. In magno honore debet ser-
uare capita sua: in quib⁹ eminet
regale decus: vt dictum est. s.

Capitulū. iij. De septē gradib⁹
clericorū. Et primo de hostiarij.

Sed autem. septē sunt
b gradus siue promotiones
graduū: quibus p spūa
lez potestatem alt⁹ semp ad sa-
cra tractanda ascendit clericus si
ue ecclesiastic⁹: alt. Hugo. vbi. s.
Primus autem gradus est ho-
stiariorum: quorū officiū est. cla-
ues ecclesie deferre: eam claudere:
& aperire horis competentib⁹
sicut templis dei: que inter-
sunt custodire: fideles recipere:
excoīcatis eicere. hoc officio di-
gnatus est dñs vť: quando ven-
dentes & ementes de templo eie-
cit Math. xxi. & Jo. ij. Ipse etiam
de se ait. Jo. x. Ego sum hostiarius.
hoc enī offm excellens est digni-
tate: ideo exercendum cum dili-
gentia & sollicitudine.

Capitulum quartum. De se-
cundo gradu scilicet lectorum.

Secundus gradus est lec-
torum: qui verbum dei
annūciant. & ideo debet
eē scientia pđiti: vt intelligat sen-
sum eorū que legūt: vel accentuū
in pronuntiatione rōnem agno-
scant: distincte legant: ne p̄fusio-
ne pronuntiationis: intellectum
auditoribus tollant. Consideret
qđ sit indicatue legendum: qđ
interrogatue pnunciandum: et

A

B

P

Cōmuniloquii.

vox letoris: aliusbus et corde con
 siderari debet non oculis: ne mo
 tu vel gestu indisciplinato: specta
 tores poti⁹ q̄ lectores seipsos fa
 ciant. Cum autē hi ordinantur: de
 vitiā eorū fide et ingenio episcop⁹
 ad populum verbū facit. et viden
 te populo: ab eo codex eis tradit
 et dicitur. Accipite: et estote verbi
 dei delatores: hi habent potesta
 tem rectandi propheticas et apo
 stolicas lectiones. vt ait Hugo
 vbi. s. c. vi. loquens de his om
 nibus. hoc officium est excellē
 dignitate. Si enim magne est di
 gnitatis habere potestatem reci
 tandi: victorias regum coram ma
 gnatibus eorum: multo maiore
 ē dignitatis recitare laudes et vi
 ctorias regio eterni. Et si recitato
 reo laudum et victoriarum regio
 terreni recitant cum diligentiā
 et sollicitudine multo magis isti
 facere debent. hoc officio digna
 tus est domin⁹ vti quādo in me
 dio seniorum librum. Iste pro
 pheta legit. vi. Spūs dñi sup me
 Luce. iij. Ex quo datur intelligi
 ait Hugo: q̄ gratia spirituali cla
 rere debet q̄ verbū dei annūciat.
 ¶ Capitulum. v. De tertio gra
 du scilicet exorcistarum.

Tertius gradus est exor
 cistarū qui habet speciale
 imperiū super spūs imū
 dos: vt eos eiciant de corporib⁹
 hi librum accipiūt de manu epi
 cum ordinant. De quibus. i. cor.

xij. Nunquid omnes donationes
 habent sanationum: hoc officio
 vti dominus dignatus est quāte
 nigit manu aurea et linguam suā
 di et mūt. vi. Effera: qd ē adaperi
 re: Mat. vij. Similiter hoc offi
 ciū exercuit quando s. Magda
 lena septē demonia eiecit. Mat.
 c. xij. Iste ergo officiū excellē
 potestate magna. Ideo cauedū
 est talib⁹: ne imundus spūs ha
 bitet in cordibus eorū quorū est il
 luz expellere de corporib⁹ aliop.
 ¶ Capitulum. vi. De quarto gra
 du scilicet acolitozum.

Quartus gradus est aco
 litoz: qui latine cerofera
 ri dicūt q̄ accensos cere
 os deferunt dñi legitur euangeli
 um et offertur sacrificiū. Et hoc
 ideo: non vt tenebras aeris illu
 minet: sed vt sicut visibile lumē
 manibus gestant: ita bonis opat
 bus suis proximis lumen offen
 dant: et errantib⁹ in tenebris ou
 carum prebeant: hoc officiū domi
 nus se habere testatus est: quādo
 ait. Jo. viij. Ego sum lux mundi.
 Qui sequit me non ambulat in
 tenebris: ait Hugo vbi. s. c. viij.
 ¶ Capitulum. vij. De quinto gra
 du scilicet subdiaconozum.

Quintus gradus est sub
 diaconoz: quorū officiū
 est: oblatiōes ponere in
 altari pallas et substratiōis lauas
 vasa sacra tractare: circa gliaf mi
 nistrare. Quib⁹ dicitur. Ista. s. i.

Abudamini q fertis vasa vtil.
hoc officio dignatus est dñs vit:
quado linteo se precinxit: et lauit
pedes discipulor. Jo. xiiij. **A**ba/
gua ergo dignitas huius officij.
Si eniz excellentis dignitatis est
pparare lintheamina regia: et sub
eo stare: lectu parare et sibi in me/
sa ministrare: multo maior digni/
tas e: pallas et substratoria sacra
lauare: tractare et preparare sub
corpore domini: et ante ipsum in
altari ministrare. Ideo multu ne
cesse est talibus: vt sint mudi: pu/
ri: et sancti. Propterea placuit sa/
ctis patribus: vt qz tales ministe/
ria sacra tractant: legem pñcie
obseruent: ait hugo vbi. s. c. ix.
Capitulum. viij. De sexto gra/
du scilicet diaconu

Etus ordo est diacono
rū. Et merito sextus pro/
pter senarij numeri per/
fectionem. horz officiu est mini/
strare in omnibus que agunt in
sacramētis in ferre disponere ob/
lationes in altari cōponere: men/
sam dñi et vestire: crucem ferre:
pdicare: ad orandū populū ho/
rtari: et ad flectēda genua et pacē
dñi annūciare. h. offiō dñi s vus
ē qñ ppijs māib⁹ sacra pfecta di/
spēsant: et ad orationē discipulos
inuitant. **A**bat. xvi. Vigilate et
orate. hī debēt eē pleni spū septi/
formi: put legit i figura actu. viij
vbi habet: q apostoli elegerunt
septē viros boni testimonij ple

nos spiritu sancto. Et debēt esse
ab oib⁹ sordib⁹ mudi et vmb⁹
pñiti: put dicf. i. spimo. s. Dia/
cones igit pūcos nō bilingues
nō vinolētos nō turpe lucrū se/
ctates. Debēt eē cōstātes et fir/
mi. Jo ait domin⁹ ad Moysen
q seuite seruirent in tabernaculo
a viginti ānis et supra. Quia dec
etas robusta est ad onera portan/
di. vnde et super sinistruz hūme/
ruz stola imponitur. Et successo/
res apostolorum docuerunt: vt
in matrice ecclesia: septem dia/
cones circa aram assisterent: tan/
q septem colūbe altaris. In quo
signatur: q debēt fulgere spiritu
septiformi. Isti sunt septem can/
delabra aurea Apoc. i. et septē an/
gelū tuba canentes Apoc. viij. hio
imponitur orarū. i. stola super si/
nistram humerz: vt sciant: se ac/
cepisse iugum domini ad tolerā/
da sinistra et aduersa. Et accipiūt
textus euangeliorz de manu epī:
ait hugo vbi. s. c. x. Eminēs er/
go est hoc officium dignitatis: cō/
necessitat habendē sanctū monte.
Capitulus. ix. De septimo gra/
du scilicet presbyteror.

Epīm⁹ ordo est presby/
terorum: q seniores in/
terpretant. Isti sunt suc/
cessores et vicarij septuaginta di/
scipulorum: sicut et episcopi suc/
cessores apostolorz. horum offici/
um est sacramētū corporis dñi
in altari cōficere: orationes dice

Cōmuniloquii.

Nre: benedicere bona dei. hoc officio dominus⁹ v⁹us est quando post cenam: panem & vinū in corp⁹ & sanguinem suū mutauit. **Mat.** xxvi. hoc ip⁹us excellenter offi⁹ simplēs exhibuit: quando ipse sacerdos & hostia in ara crucis se obtulit. **H**orūq; officium est sacramenta dispensare: verbum in ecclesia facere baptizare: velinquentes ad penitentiam vocare: & orationū suarū medicatione soluere: ait **Hugo** vbi. **s. c. xi.** q⁹ excellens autē est sacerdotale officium dignitate & q⁹ excellētes sacerdotes esse debeant sanctitate: patet ex dictis. **Q**uales autē e⁹ debent: ait **Apo.** i. **thi. di.** Cōstitues per ciuitates presbyteros. **S**equitur. Si quis sine crimine est. Et post. **E**piscopū oz sine crimine esse: non iracūdum: & sic de alijs vbi sub nomie epi: presbyteri intelliguntur: ait **Hugo** vbi. **s. c. xi.** **3°** inquit **Apo.** ad **thimoteū** tradēs de ordine epi: op⁹ & diacon⁹: & ta cito de presbyteris reliquit eos intelligendos sub nomine eporū: asserens: eos tales esse debere q⁹ les epos. vnde & q⁹ presbyteri ordinantur: epos ponens man⁹ super capita eorū inuocat super eos spiritū scūm: & manus inungunt vt cognoscant se accipere gratiā consecrādī: opera misericordie exercēdi. & super vtrūq; humerū stolā accipiunt: vt intelligāt se ministros esse dei per arma iu

stitie a dextris & a sinistris. vt eos nec aduersa frangāt: nec prospera extollant: ait **Hugo** vbi. **s. c. xi.** Et de his gradibus decretorū **di. xxv.** **E**t ex dictis patet quales esse debeāt cl⁹ici & eccl⁹astici: omnes. n. in quocūq; sint gradu vel ordine debent esse sanctitate immaculati & puri: ex quo sunt ministri saluatoris & creatoris. De ipsis enī specialiter dicitur. **leuiti. xxi.** sancti erunt deo suo. **S**equitur. **Qui** habuerit maculam: non offerat pās deo suo: nec accedat ad misterium eius si cecus fuerit vel claudus. **S**uper q⁹ **Sre. pasto.** **xx. c. xi.** Cecus est: qui sup⁹ne cōtemplationis lumē ignorat: claudus: qui viam vite tenere nō valet. Et sic de alijs: put ibi expōit bene. **3° 3^olai. xi.** **Q**uidamini qui fertis vasa domini. **E**t item ex dictis patet q⁹ debēt esse omni deo decoro virtutum. Si enī oēs fideles debent abijcere opera ternebrarū: & induere arma lucis: put horat **Aposto. ro. xij.** multo amplius ministri dei sibi seruantes in templo suo. **I**n cui⁹ figura in indumentis mundis & pulchris ministrabāt in templo legali. **ps.** Sacerdotes tui induuntur iustitiam. **O**mnes enim fideles dicunt sacerdotes: q⁹ mēbra xpi. summi sacerdotis: ait **Hugo.** **xx. de ci. c. xi.** multo magis ergo ministri eius dicunt sacerdotes. **E**t **Secunda distinctio.** De per

sectione clericorum quales esse debent
¶ Capitulum primum. Quod debent
esse scientia predicti.

Item ex predictis patet: quod clerici debent esse
scientia predicti celestis
ait Hugo ubi. 5. c. 1.

Clericus inquit se cre
torum dei non debet esse ignarus
quod dei nuncius est ad populum. vñ
et lectores qui sunt in infimo or
dine debent habere sensum co
rum que legunt: ut habitum est
supra: ne dicat eis. Isai. lv. Spe
culatores eius. cecit.

¶ Capitulum. ij. Quod clerici sint mori
bus ornati.

Item debet esse morum
granitate matri abscq
leuitate corporali: ex quo

sunt mistri et laudatores dei ps.
In populo grati laudabo te. vñ
et Ambro. ij. de offi. de se loquens
meministis inquit quenda am
eum cum sedulis videretur se co
mendare officio. hoc solo tamen
a me in clericum non receptum: quod ge
stas eius dedecere plurimum.

Et ibi de alio. Alterum autem cum in
clero reperisses meministis: me
dicere ei. ne vñ quod fureret: quod velut
quidam insolens scilicet incessus
habere oculos meos feriret. Nec
fessit sententia. vterque enim ad ec
clesiam recessit. Leuitas enim secu
laris: gestas histrionicus: et vesti
tus curiosus amplius in honorem
dicum quam honorant. De quibus

Hieronymus ad Eustochium. epistola
lxxxiij. Sunt aliqui de ordine no
stro homines: qui tamen ad presbyte
ratus et diaconatus ambiunt: ut mu
lieres licentius videant. Omni
bus his cura de vestibus: si bene
oleant: si pes laxa pelle non solle
at: crines calamistris vestigio ro
tant: digitus anulis radiat. Seq
tur. Tales cum videris: sponsa
estimato non clericos. Et de isor
matione clericorum: quales esse de
bent Hieronymus. sufficiens epistola
xxxliij. ad Nepotianum: de vita
et honestate clericorum. ubi instruit
clericos multipliciter dehortan
do que eis inconuenientia sunt: et
hortando vtilia. Quos specialiter
monet: ut sint frugalitate sobrii.
Ubi ait. Numquam vino redoleas ne
audias illud phis. hoc non est oscu
lum porrigere: sed poculum pro
bare: loquens de vinolento quod si
bi porrexerat osculum. vinolentos
enim sacerdotes damnat Apo.
i. thi. i. et vetus lex prohibet Leui.
x. Et ibidem Hieronymus. Conuiuia
ibi sunt vitanda secularium. Et
ibi bene de hoc.

¶ Capitulum. iij. Quod clerici sint ca
stitate puri.

Item monet eos: ut sint
castitate puri: et a mulie
rum consortio segregati.
vnde ait. Hospitoli tuum aut
numquam aut raro mulierum pedes
tereant. Sequitur. Ne sub eodem
lecto masculis: nec in preterita ca

X

P

Z

Cōmunis loqui.

Astute scidas: qz nec David san-
ctior: nec Sansone fortior: nec
Salomone potes esse sapientior
Qui tamen lapsi sunt per mulie-
res. Et idem epla. xli. ad Dece-
num de vltis clericoruz. prima in
quitteptamenta sunt clericorū
frequēs feminaz accessus. Isti
vni modi sexus reprehēdibiles ex-
hibet clicos. Quid tibi cuz femi-
nis qui cuz domino ad altare sa-
bularis. Et ibidem. feminaz cuz
clericis nullo pacto p̄dicta permit-
tatur conuersatio. Janua diaboli
via iniquitatis: cor p̄p̄is p̄cussio
nociuūqz gentis femina cum p̄-
rimat. Supula incendit ignem.
Flā mīgero igne femina percutit
p̄cientiaz pariter habitantis: eru-
ritqz fundamenta montiu. Ego
iudico: si cum viris femine habi-
tent: non deerit vīscerū diaboli.
Ex his aucupatum est ab initio
peccatum. Ferreas mētes libido
domat. Nūquid abscondere pōt
hō ignem in sinu suo: et vestimē-
ta illius non ardeant: prouer. vi.
Abiit inquit crede. Non potest
toto corde cum dño habitare: qz
feminarum accessibus copulat.
Thamar enī a sse corrupta ē. ij.
R. xlii. c. et Ecclā post pauonis tē-
p̄tationem Antiochie cū paulo
pergere pariter p̄hibet. hec Die-
ro. Virro enim modo antiq̄ pa-
tres fugebant consortia mulierū
et copabitationem. Sicut recitat
BGrego. ix. Registrū blqz beatus

Augu. nec cūm sorore habitare
consensit. vi. Que cū sorore mea
sunt: sorores mee non sunt. Max
diabolus per mulieres tēptatū-
giter sanctos viros. Job. ij. Dixit
ei vxor sua etc. vbi Grego. mor.
ij. Cor mulieris tenuit hostis q̄
si scalar: qua ad cor viri ascende-
re potuisset. h̄mōi exemplū patet
lij. dial. c. vii. de Andrea episcopo
fun densi: in cuius domo ha-
bitabat sancti monialis quez im-
pugnauit diabolus multis annis
tēptādo de illa. Qui tandē alapā
vnam super hamerū mulieris
bedit. Qd sūt reuelatum in con-
silio demonū coram iudeo. Qui
reuelationez xpo indicauit vt pe-
niteret: sicut patet ibi. Et in vltis
patruz li. iij. pte. v. habetur qz de-
mones oñderūt mulieres mona-
cho luuent de nocte. Quas po-
stea cuz vīdisset iā finit: que erāt
ille. Cui ait senex: qz erant mona-
chi de seculo. Et similiter pte se-
cunda. ait senex. eamus in solita
dinem vbi non est mulier. Et ibi
dem. orauit Arsenius vt de bele-
ret de corde suo memorant mu-
lieris que rogabat eum: vt oraret
pro ea. Et parte secunda de sene
qui noluit vīdere mulieres. Qui
requisitus qre: rīdlt. Logitatio-
nes sunt sicut p̄ctores inquietā-
tes ex cōmemoratione rerū vt
sanz. Et parte quarta. de quodā
qui matrem suāz alloqz noluit nē
si oculis clausis. Et de alio qz no

luit tangere carnes matris biceps
 q̄ caro mulieris ignis est. Et dicit
 logoz. iiii. ait presbyter mortuus
 illi que fuerat vxor sua. Recede
 mulier: igniculus adhuc viget: tol
 le paleas. Si igitur sancti patres
 afflicti ⁊ extenuati ieiunijs sic fu
 giebant consortia mulierum. Q̄to
 magis clerici lumenes bullentes
 libidinis ardorib⁹ ⁊ voluptatib⁹
 vt enim ait Hiero. epla. xviij.
 Non ethnei ignes non vulcana
 tellus. n̄ viscus ⁊ olympus tātis
 ardorib⁹ estuat: vt iuueniles me
 dulle vino plene ⁊ istamate. Si
 eni p̄fect⁹ edixit: ne q̄s min⁹ qui
 āginta ānos habēs hospitio ma
 tris familias vteret. ⁊ si milites
 expelluntur de castris militum:
 vt habitus est. s. parte prima: q̄
 to magis prelatus ecclesiasticus
 debet esse sollicit⁹: ne sit suspitio
 sa cohabitatio clericorum ⁊ mulie
 rū: Et de hoc decretorū ol. xxij.
 Interdixit: q̄ mulieres non debe
 ant habitare cum clericis. Nec de
 bēt frequentare clerici domos mu
 lierum vel virginum: aut coha
 bitare ol. xxxiij. Clericus solus. ⁊
 p̄cubinariorū ol. xxxij. ⁊ xxxiij.
 ¶ Capitulum. iij. Q̄d clerici sint
 ab auaritia liberi.

Tem monet bñs Hie
 ronim⁹ in p̄dicta episto
 la clericos: d̄ auaritia ca
 uenda: et de largitate munifica
 vnde epistola. xxxiij. Obsecro
 itaq; ⁊ uerū atq; iterum repetēdo

moneo: ne affectus clicatus: ge
 nus antike militie putes: nec lu
 cra seculi in xp̄i milita q̄ras: nec
 plus habeas q̄ qm clicus esse ce
 pisti. Sequit. Procuratores at
 q̄ dispensatores domoz aliena
 rum: clici quomodo eē possunt
 qui proprias subent p̄ternere sa
 cultates. Amico rape quicq̄: sur
 tū est: ecclesiam fraudare sacrile
 gium est. Accepisse aliqd̄ erogā
 dū pauperib⁹ ⁊ elarētibus aper
 tū sceleris est: aliqd̄ inde sub
 trahere omnīū p̄donū crudeli
 tates superat. Et post. Ille est op
 timus dispensator: qui nihil sibi
 reueruat ⁊ de his decretorum ol.
 xliij. hospitalitate. de qua dicitur
 j. vbi de epo.

¶ Capitulum. v. Q̄d clerici sint a se
 cularibus negotijs expediti.

Tem; monet Hiero. in
 dictis epistolis: q̄ cleri
 ci sint a negotijs secula
 ribus sequestrati: ⁊ diuinis min⁹
 sterijs ac vñbus micipati. vnde
 dicta epistola ait. q̄ clericus est
 sors domini. i. possessio. vt habi
 tum est. vnde ait ibi. Negociato
 rem clericum quasi quandaz pe
 stem fuge. Sequitur p̄uina secu
 laria tibi vitanda. Et post. facile
 p̄ternitur clericus qui sepe vo
 catus ad cōuiuium non recusat.
 Et Bre. de his bene in registro.
 ⁊ decretorū. bi. lxxviiij. of. q̄ cle
 rici no debent super se negocia se
 cularia assumere nec negotiator

Cōmunilōqui.

res esse. Et q: de vltia z honestate clericorū sufficienter tractat Bede ro. in dictis epistolis: z similiter libro. iij. decretalīz a principio. z post. hec in cōi sufficiant de clericorū siue ecclesiasticorū conditionibus.

C La p̄s. vi. Quales esse debēt sacerdotes.

Consequenter videndus est qualiter admonendi sunt sacerdotes specialem.

Qui q̄to eminentiores sunt dignitate ordinis: tanto esse debēt eminentiores excellētia virtutis. Sacerdos enim dī a sacrificandis: ita iūdo. libro. vij. c. xxiij. Et Greg. in pastoralī. c. xvi. Sacerdotes dicuntur qui vt sacrī dūcatūz prebeant presunt. Et Ber. ad Eugenium lib. iij. Sacerdotes ceteris honestiores sunt: aut fabula. vnde z apud gentiles sacerdotes siue flāmines i magno erant honore z vite austeritate.

Alt Plato in thīmeo. l. i. q: apud Atheniē. predicti sacerdotes se parati a cetero populo pueniebāt ne aliqua prophana contagione eorū castitas fedaretur. Et Sen. primo de clementia dicit: q: a sacerdotio repellbantur apud gentiles captiue: p̄stīute: z homicidē. hec aut non poterāt petere sacerdotiū: q: sacerdos debet eē castus: pura cū puris. Loquitur enim de virginibus ministribus in sacris ipsi deē vestes:

vel alteri demonio. vñ alt. Indignū sacerdotio dicerem q: transiret p lupanar. Et de hoc Bede. 3. Iovinianum. Cremona inquit stercus vir eloquentissim⁹ de vltia sacerdotum antiquorum narrās ait: q: omnib⁹ p̄positis negotijs semp in templo fuerāt: z rerum naturas cāsqs ac syderū rationes cōtemplant sunt. Nunq̄ se mulieribus miscuerūt. Nūq̄ cognatos propinquos ac liberos vident: ex eo tempore quo ceperunt diuino cultui delectare. Carnibus z vino se semper abstineant propter tenuitatem sensus z vertiginē capitis quam ex paruo cibo patiebantur maxime ppter appetitū libidinis qui ex cibo nascuntur. Pane raro vescēbatur ne onerarent stomachū. Et si quando comederent: tonsi hī sopum pariter sumebant in cibo vt escam grauiorē: illi calore decoquerent. Oleum tantū in oleis nouerunt. verum z ipsum parum propter nausēā z aspidatē gustus leniendam. Quid loquar inquit de volatilibus: cū oua quoq: z lac p carnib⁹ vitaret: Quorū alterum: carnes liquidas: alteri sanguinem: colore mutato eē vcebant. Cubile eorū de folijs palmarum quas balas vocant p̄textum erat scabello: acclīne: z vna parte obliquus. p puluillo lapidem capiti supponebant: biui triduisq: mediam sustentent

humores capitis qui nascunt ex
otio ex matione vni⁹ loci nimia
victus maceratione siccabant. h
ibi. Sequitur Euripides: in Cre
ta Iouis pphas non solum car
nibus: sed etiam coctis cibis ab
stinuisse fferet. Ibidē recitat He
ro. d. Ba. Iosephi. li. ij. r. xvij. De
phariseis: seductis r. ethicis: quo
rum nouissimos multis efferre
preconijs. q. scilicet vxoribus r.
vino semper abstinerūt: r. quot
tidianū vterunt se iunius in nās.
Ibidem etiam narrat: q. Lanteo
r. Asclepides aiunt: etate q. Pi
gmalion regnabat in oriente etū
carniū non fuisse. Et ibidem Eu
bolus narrat: apud persas tria
magorum genera fuisse. quorum
pimos qui erāt doctissimi r. elo
quentissimi: excepta farina r. ole
re: nihil sumere. Et ibidē: q. apd
Delusinam volucris r. pisci
bus r. quibusdaz pomis abstine
re: solempne scilicet fuit. Ibidem
similiter dicitur: q. Berdesanes
apud indos gymnosophistas di
uidit quorū vnus dicit Bragma
nos: alterum Samoneos: qui tā
te continentie sunt: vt vel pomis
arborum: vel punico cortice: vel
farine alantur cibo. Et cū rex ad
eos venerit adorare eos solit⁹ sit
pacēq. sue. punitie in eorū preci
bus arbitrari. Si ergo flamines
gentiles siue sacerdotes in suis su
persticiosis cultibus r. ritib⁹ Sa
thane seruientes: se a lasciuie ab

stinēt r. secularib⁹ negocijs sub
trahūt castimonijs carnis sema
cerant: vt quietius possint in suis
ritibus ministrare: quales eē de
bēt sacerdotes dei aliusim⁹ vt vt
gne sibi seruāt: quibus pmissus
est populus redēpt⁹ sanguine suo
r. qui sunt mediatores inter deū
r. populum: quibus promissus
est summus honor in regno dei
si bene seruiant. Duplici enī ho
nore digni sunt qui bene p̄sunt
p̄sbyteri. i. t̄p̄i. v. c. Preterea fla
mines gentiles: r. si essent prauē
vitē antēq. essent flamines: postea
tamen consueuerunt vitam suā
corrigere fm modū eorū: put
ait Gale. li. v. c. ix. di. q. Valerius
flacius luxu perditaz vitā incho
uit. Cetera a Licino pontifice fla
men factus: quo facilius a vitis
recederet: ad curā sacroz r. ceri
moniarum: p̄uerso animo: v. suo
duce frugalitatis religione: q̄tuz
p̄nus fuit exemplū luxurie: tantū
postea modestie r. sanctitatis spe
cimen fuit. vnde Hierony. ep̄sa.
xcvi. ait. q. sacerdotes gentiles
erāt vnus vxoris vtri. Et virgi
nes veste r. Appolinis: in perpe
tua sacerdotij virginitate marce
bant. Sed heu hodie p̄tratiū ē
i multis: qui p̄fectionis vice sunt
anteq. sint sacerdotes r. episcopi
q̄ postea.

¶ Caplm septimum. Qd sacer
dotes sint solliciti circa curam su
bi commissam.

Cōmuniloquii.

Tales autē cē debē eccle
fiastici siue cūcti respectu
eccleie sufficiēter dicē. Ver.

T sup Cant. Omel. lxxviii. loquēs
de talibus. q. i. boni sunt vigiles
q dormientibus nobis ipsi vigi
lant quasi rationē pro alabus no
stris reddituri: Boni custodes:
q vigilantes aio: atq; in orationi
bus pernoctantes: hostium in
sidias sagaciter explorant. Antici
pant consilia malignantiā: depre
hendūt laqueos: elidūt tendicula
rpectacula dissipāt: machinamenta
frustrant. Idē sunt fratrum ama
tores: et populi xpiani: q multum
orant pro populo et vniuersa san
cta ciuitate. Segitur. Ciuitas: est
sancta ecclesia propter populi col
lectionem. Spōsa: ppter dilectio
nem. Quis propter mansuetudi
nem. Et post. Ciuitas est: vigila
te ad concordiam. Sponsa ē: stu
dētē ornati. Quis est: intendite
pastui. Sequit custodia: vt sit sus
ficiens: trisaria erit. s. a vi tyrāno
rum: a fraude hereticorū: a tem
ptationibus demonior. Ornat
sponse sit in bonis operibus: mo
ribus: et orationibus. pastus in scri
pturis. Sz discitio ē: vt mādāta
sponē sit in bonis dispensatio
num: infirmis: consilioz solida et
fortia que in intimis sapientie p
ponunt: sanis et perfectis. Debēt
ergo esse sacerdotes et ecclesiastici
vigiles: custodes: milites pugiles

V **I**sa. lxxi. Super maros tuos pie
rasalem constitui custodes: tota
die et nocte non tacebunt. Ihes de
bent sicut sponfam diligere eccle
siam: ornare sacris admonitio
nibus: et secundare gignendo fi
lios dei. Ila. lxxi. Gaudebit spon
sus super sponfam. Item debent
eam pascere pascuis celestibus: si
cut boni pastores: Efec. xxxvii.
Suscitabo pastorez meū q pascat
eas. Et ibidē: de nō pascētibz
vbe pastozibz q pascēbāt semez
ipsos. Jo. x. Bon pastor aīaz suū
dat. p ouibz suis. Sz ecōtra ē de
mlis: q nō se tales exhibēt eccle
siae sibi cōmisse. De quibz Ver. sup
Cant. omel. lxxv. Pauci sūt ad
modū q non qrant que sua sunt
Ex oibus caris eius. Dilgūt mu
nera: nec possunt pariter dilgef
xpm: q manus dederunt mam
ne. Sed vnde hāc illis exuberā
re estimatis rerum affluentiam:
vestium splendore: mensaz luxu
riam congeriē valoruz argenteo
rum et aureorū: nisi de bonis spō
se? Inde est: q ista pauper inops
et nuda relinqtur: facie miseran
da: inculca hispida: exanimis. p
pter hec: non est hoc tempore or
nare sponfam sed spoliare: nō cu
stodire sed perdere non defende
re: sed exponere: nō instituere sz
prostituire: non pascere sed ma
ctare et deuorare: dicente domio
Ihe illis qui deuorāt plebez me
am sicut escam panis. Et Pul
tis alijs modis se habent ecclesie

X **I**sa. lxxi. Super maros tuos pie
rasalem constitui custodes: tota
die et nocte non tacebunt. Ihes de
bent sicut sponfam diligere eccle
siam: ornare sacris admonitio
nibus: et secundare gignendo fi
lios dei. Ila. lxxi. Gaudebit spon
sus super sponfam. Item debent
eam pascere pascuis celestibus: si
cut boni pastores: Efec. xxxvii.
Suscitabo pastorez meū q pascat
eas. Et ibidē: de nō pascētibz
vbe pastozibz q pascēbāt semez
ipsos. Jo. x. Bon pastor aīaz suū
dat. p ouibz suis. Sz ecōtra ē de
mlis: q nō se tales exhibēt eccle
siae sibi cōmisse. De quibz Ver. sup
Cant. omel. lxxv. Pauci sūt ad
modū q non qrant que sua sunt
Ex oibus caris eius. Dilgūt mu
nera: nec possunt pariter dilgef
xpm: q manus dederunt mam
ne. Sed vnde hāc illis exuberā
re estimatis rerum affluentiam:
vestium splendore: mensaz luxu
riam congeriē valoruz argenteo
rum et aureorū: nisi de bonis spō
se? Inde est: q ista pauper inops
et nuda relinqtur: facie miseran
da: inculca hispida: exanimis. p
pter hec: non est hoc tempore or
nare sponfam sed spoliare: nō cu
stodire sed perdere non defende
re: sed exponere: nō instituere sz
prostituire: non pascere sed ma
ctare et deuorare: dicente domio
Ihe illis qui deuorāt plebez me
am sicut escam panis. Et Pul
tis alijs modis se habent ecclesie

A Nisi ad ecclesiam sponfam suam: si
ue superiores prelati: siue inferior
res: quibus est animarum cura com
missa. Sunt enim sicut agricul
tores: edificatores siue architecto
res. i. cor. iij. Dei agricultura estis
dei edificatio estis legi. Et sapient
architecti: fundamētum posuit. **B** Ite
ecclesiastici habent se ad ecclesiam
sicut milites eius: et sicut vinear
platores. i. cor. ix. Quis militat
vniuersis suis stipendijs: Quis plan
tat vineam: et de fructu eius non
edit: Et sic multis alijs modis se
habet prout infra dicit. Predica
tor ergo diuinas: de his conferat
cum clericis et ecclesiasticis: et ut
libet viuat secundum status sui dignita
tes: honeste quolibet: ut exerceat su
am debitam operationem sed gra
dum sui ministerij: ne de eis ve
rificeet illud quod ait Beatus. ad Euge
nium li. iij. Quid sibi vult: quod cle
rici aliqd esse: et aliqd videri vo
lunt: Iniquum est minusque sincerum
Nempe hitu milites: questu cle
ricos: actu neutrum exhibet. Nam
neque pugnant ut milites: neque
ut clerici euangelizant. Quis er
go sunt ordinis: Cum enim viri
usque esse cupiunt utriusque deserui
unt: utriusque confundunt. Et vni
usque igitur ordine suo resurgat. In
quod isti. An non quod sine ordine pecca
uerunt sine ordine peribunt. etc.

Tertia distinctio. De informa
tione episcoporum.

E T quod ex clericis eligunt
episcopi: prout dicit
Beatus. epistola. xliij.
Ingenio quod Alexandrie
a Marco euangel
ista usque ad heraclam et Dionisiu
episcopos apostolice semper vniu
esse electum: et in excellentiori gra
du collocatum: episcopi nominabant.
Quod admodum si exercitum impe
ratorem faciat: aut diaconi eligant
de se quem industrius nouerit: et
archidiaconi vocent. Quid enim
excepta ordinatione episcopus
presbyter facit: Seguitur. Presby
ter et episcopus. aliud etatis: aliud vi
gilitatis est nomen. Et de hoc Be
atus. vbi. s. c. xij. Sacri canones dis
cunt: neminem in episcopi eligendum
nisi prius in sacris ordinibus reli
giose fuerit conuersatus. **P**ri
mo ergo sunt omnes ecclesiastici
admonendi de ambitione digni
tatis et platonis cauenda. **S**e
cundo de electione canonice ac
legitime facienda. **T**ertio de
dignitate ecclesiastica ac prelato
ne humiliter et cum timore susci
pienda. **Q**uarto de ipsa digni
tate iuste et prouide gubernanda.
et de virtutibus et officijs ipsorum
regentium.

Capitulum primum. De auctoritas
ecclesiastica non est ambienda.

Relatio enim siue digni
tas potestate non est in
ordinate ambienda: nec cupiditas
appetenda: nec presumptio.

Cōmuniloquii.

se assumenda: vi. 8. In parte habitum est parte prima ppter multas causas: vt dictū est ibi. Et maxime prelatio ecclesiastica non est ambitiose appetenda: nū qz min⁹ est homini debita q̄ prelatio terrena. Illa eni vt sep̄us debet homini iure legitime successionis. Non sic autē de prelatione ecclesiastica: prout dīc̄ Hebr. v. Nemo sumat sibi honorem: sed q̄ vocat a deo tanq̄ Aaron. Ideo dīc̄ ecclesiastico viro: q̄ est sacerdos s̄z ordinem Melchisedech: de cuius successione non legit̄. ¶ Item non est ambitiose appetenda: q̄ nimis periculosa: ne aīe cōmissa pereant: et multū laboriosa: re: cte ministrantibus. I. Thī. v. Si quis episcopatum desiderat: bonum opus desiderat. Super q̄d Hiero. epla. xliij. Opus inq̄t nō dignitatem: laborē non delicias: opus per quod humilitate decreseat: non fastigio intumescat. S̄z qz rarum est et difficile sic appetere opus et laborem: sine honore et alijs: Ideo periculosum est valde in prelationibus ecclesiasticis appetere opus et laborem sine alijs. ¶ Item appetens sibi prelationem conferri: eo ipso non est verus episcopus aut platus. ait August. de ci. c. xix. exponens illud ad Thimo. Qui episcopatum desiderat. Scopos intentio. Scopis latine diceret sup̄intendere possunt: vt intelligat se non esse ep̄z

qui p̄esse dixerit non prodesse. Ille autē prodesse potest: q̄ peccatum exterminare et mores corrigere valet: sicut vult. Ideo Eccl. x. Noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpe iniquitates. ¶ Item non est appetenda inordinate prelatio maxime ecclesiastica ratione eq̄litate nature hominum: propter quam non d̄z quia appetere dominari vel p̄esse alteri. Job. xxxi. Nūquid nō in vtero fecit me q̄ et illum. Ibi Greg. mor. xxxij. aīc̄ si. Sancti vni cuq̄ p̄sunt non in se potestate ordinis: sed equalitatem conditionis attendunt. nec p̄esse gaudēt hominibus sed prodesse. Sciūt enī q̄ antiqui patres non tā reges hominū q̄ pastores peccatorum suis se memorant. Gen. ix. Terro vestret ac tremor sit super cuncta aīalia terre. Nō dicit sup̄ homines. Sequit̄. Contra naturam super bire: Est ab equali velle timere. ¶ Item non est appetenda prelatio propter potestatis lubricitatem: et precipitij timorem. Unde Sen: epla. lxxxv. iij. Relique ambigim timenda res est: vana: vana nulla habens terminum. Et sequit̄. Non in pręcepto illic tibi stabis sed in lubrico. Et p̄. Que conq̄ vidēt̄ eminerē in rebus humanis q̄uis pusilla sint in cōparatione humillimorum p̄difficiles tamen et arduos tramites adeunt in fragrosa in fastigia vī

gnitatis via. hec ille. Sic ergo difficile ē in via ardua et lubrica ambulare: quā homo cadat et aut clutbet: sic difficile est vivere in dignitate maxime ambienti eā gignat. Et enim ait Bre. vbi. s. sepe transitoria p̄sio animum p̄ abrupta elationis rapit. Et q̄ eo q̄ extollit quo se super alios videt: illum oportet quod supra se ē se per aspicere: ut p̄ considerationē veri dominij decreseat tumor sale dominationis. Difficile enī ē: in arduo ambulare et non cadere: nisi homo solidet timoris dūi pōdere. Iō Grego. vbi. s. Ba nu humillime consideratio de primendus est tumor elationis Job. xxx. Eleuasti me valde. scio q̄ morti trades me. Abi Grego. mor. xx. ante fi. Ad hoc solū fugitine felicitatis aura subleuat: vt repente deteri in infinitis sternat Ideo Dauit humilatus ait. Ne q̄ ambulauī in magnis neq̄ in mirabilib⁹ sup me. Diabolus enī ruit: q̄ elegit potius p̄esse q̄ sub ē: ait Aug. xliij de cl. xi. Ite non est appetenda ambitiose prelato propter deiectionem depulmentis seruitutis et propter varietatem multimode sollicitudinis Job. xxx. vij. Ecce Gigantes gemunt sub aquis. Abi mor. vi. an mediū ait Bre. Quāto q̄ hic altius erigit: tanto curis grauiorib⁹ onerat: eisq̄ ipsi populis mente et cogitatione supponit q̄bus sup

ponit dignitate. Sequit. Homo in sublime eleuat⁹: tantos super se sustinet: q̄tos suppositos regit. Ideo Gigantes. i. prelati gemunt sub aquis. i. populis: ait ibi dem. Et post. Ipsa occupatio secularium dignitatis: tanto facilius vitis premis: q̄to maioribus curis grauat. Idūman⁹ qp̄pe aius videre et deuitare peccata vitānam valeat vel getus. An et vir sanct⁹ vidit. desideratas rerum celsitudines absq̄ peccatis ministrari non posse. vt enim ait Ansel. de similitudinibus. c. xv. Sic est de ambiosis: sic de p̄aris venantibus papillones. Qui dum illos sequuntur cadunt in foueas.

¶ Caplm scōs q̄o sancti p̄fcs recusauerunt dignitates.

¶ Dicitur igitur causas et multas alias de quibus supra parte prima vir ecclesiasticus non debet esse ambitiosus ad habendam prelatoez ecclesiasticam exemplo sanctorum patrum: sicut beati Ambrosij. de quo legit in vita sua q̄ cum esset electus diuino oraculo: voce sonante Ambrosij ep̄m: et omnes in eum consensissent: egressus ab ecclesia tribunal conscendit: et contra suam consuetudinē tormenta personis adhiberi iussit: Nililomin⁹ populus clamabat. Peccatum tuū super nos. Ipe ho reuertens domum: p̄m pio

Cōmuniloquii.

Q
 fieri voluit: et mulieres publicas publice ingredi fecit: ut illis visis populi intentio reuocaret. Et cum nec sic populus ageretur: nocte silentio fugam iniit. Et cum Tici- nus se pergere crederet: mane in- uentus ad portam ciuitatis: nihilominus fugam petiit: sed prodit- us est ab hostio. R Similiter le- gitur de beato Gregorio: quod cum electus fuisset ab omnibus in po- tificem: et fugeret ad saltus ne cōfirmaret: idcirco coline fulgide su- per se descendens inuentus est: prout est in vita eius. R Similiter legitur de beato Marco: quod police sibi abscondit: ut indignus sacerdo- tio haberet. R In li. quoz qd de paradiso legitur de sancto Anto- nio: quod cum fuisset in epm postu- latus et ad benedictionem uoce- ret: uidens se aliter nō posse ena- dere: ferro sinistram aurē radici- tus coraz oibus secuit dicens. Sal- te n vel nunc probat nō posse qd cupitis adimpleri: quod nullus au- re precibus non potest ordinari. Cui dorothē⁹ eps. A iudeis lex ista f- uatur. Ego autem si dederis mi- hi naribus truncatum aliquē sed moribus pbum: non dubito: ipz facere epm. Ne aut vim inferre temptarent transiit. Si mi e vl- terius cogito: et linguaz propter quā mihi molesti estis abscondā et tunc dimiserunt eum. R Con- similiter legitur li. iij. Historie tri- partite quod mortuo epo apud Be-

ropolim: hylarionē monachum elegerunt ciues. Et cum ille cre- bro refugeret Theophilus suade- bat ei: ne sacerdotium resumeret. Tunc ille promissit dicens. Ego quod domino placuerit implebi- tur. Altera die uenientes ad cellam eius cogebant eum. Qui- bus ille ait. Prius oremus. Ad- cui Theophil⁹ laudasset: et simul orarent: hylarion terminus vite cum ofone illa suscepit. R Si er- go sancti presati: diuinis carissi- mus plenit virtutibus et morib⁹ predicti uita extitit: et zelo diuini amoris et animarum salutis serui- di: sic resutauerūt prelaciones ec- clesiasticas: ob multitudinem pe- riculorum sui et aliorum: qua re- meritate p- fas et nephas nos eas assequi nitimur: Ideo Greg. i. pastoralis. c. tr. ait. Qui uirtutib⁹ pollens est: ad regimen coactus ueniat: uirtutib⁹ uacuus: nec co- actus accedat. Et de hoc Ber. dicit in epistola ad Senonē Archie- piscopum. Multi in qz non san- ta audacia et alacritate currerēt ad honores: si inesse scirent one- ra: si grauari metuerēt: nec cum tāto periculo quantilibet dignita- tum infulas affectarent. Sequit. Scholares: pueri: et impubes: at- qz adolefcentali: ob sanguinis vl- gnitatem promouent. ad ecclesia- sticas dignitates: et de sub ferula trāfferunt ad principandum pre- sbyteris. Letiores dicerem: quod ut

gas euaserint: q̄ q̄ mernerit p̄n
cipatum. Sed v̄he terre: cui⁹ rex
puer est. ecc. x. Infructu ambī
tīe: ⁊ insatiabilis appetitus auari
tīe: in q̄rendo. I. ascendere de gra
du in gradum vsq; ad papatum
vel in agregando ecclesias simul
crudelis ambitio ⁊ incredibilis.
Sed v̄he qui coniungitis duntū
ad domū ⁊c. Et ibi mīsa de hoc.
¶ Caplm̄ tertium. De incōmo
dia ambitionis.

¶ Item. Ber. ad Eugenii
li. iij. De ambitio: ambiē
tīuz crur: quomodo om
nes torques omnibus placeat:
¶ Nil acerbius cruciat: nil molesti
us ingrat: nisi tamen apud mi
seros mortales celebris negoti
os eius. An non limina apostolo
rum plus iaz terit ambitio q̄ de
uotio: An nō vocibus eius: no
strū tota die resultat palatium.
An nō questibus eius: tota legi
canonūq; disciplina insudat: An
nō spolijs eius omnis italica in
biat inexplīcabili auaritate rapa
citas: Quic cōcordat Sen̄ epla
xlvij. Cupidial iquit omnis in
grata: ⁊ nemo eorum q̄ in repu
blica versant quos vincat s; a q̄
bus vincat aspicit. Et illis non tā
locundum est multos post se vi
dere q̄ aliquem granare. An se
habet hoc vitium omnis ambi
tō seu omnis cupiditas: q̄ incipit
semper a fine. I. q̄ appetit qd̄ ma
ius est. Et ponit exemplū bonū

eplā. lxxv. Vidistis inq̄ canem:
missa a domino suo frustra panis
aut carnis aperto ore capientem
Quicqd̄ accepit: prius integrū
denotat: ⁊ semper ad spem vēnū
ri inbiat. Idē enī nobis. Quic
quid enim expectantibus proicit
fortuna: id sine vlla voluptate ad
mittimus: statim ad rapinam al
terius attonit ⁊ erecti. Hoc autē
non euenit sapienti: q̄ plenus est
hec ille. v̄ere ergo ambitio insa
bilis est ⁊ inexplēbilis. Ideo recte
ait Ber. Crur ambientium ex q̄
plura assequit: plura abit. ⁊ Sen.
ij. de benefici. c. xix. Nunq̄ inquit
improbe spei qd̄ dat satis ē: ⁊ ma
iora cupimus quo maiora vene
runt. multoq; concitatio: est aua
ritia in magnarum opum conge
stu collocata. Et flāme acrior: vis
est quo est maiori incendio ema
nat. Equē ambīto non panit quic
q̄ in es mensura bonoz gescere
que quondam eius fuit impudē
vommi. Nemo agit de tribunatu
gratias: sed querit: q̄ non est p̄
turus vsq; perductus. Neq; hec
grata est: si desit cōsultatus. Nec
hoc qdem facti si min⁹ est qd̄ vl
tra se cupiditas porrigit: ⁊ faculta
tem suam nō intelligit: q̄ nō vn
de venit respicit: sed quo tendit.
hec ille. Ex quo igitur geniles sic
despiciēbāt honores: ⁊ resutabāt
prouit ait Gal. li. iij. de Fabio ma
ximo: qui pene tantus in recusā
dis honoribus gessit q̄stū ege

Cōmuniloquiū.

Crat in merendis: fideles et maxie sapientes debent se ab ambitioe huiusmodi cohibere. Et eo ipso non sunt assumendi: sed repellendi: quo deprehendunt esse ambiciosi: prout ait Grego. ix. registri. Et de hoc Polil. vii. multum. Ubi ait. Dum ambitio inualecit calcata egrate est procedendum in iustitia. Sequit. Est videre qd plurimos aucupes in peccatum honorum p̄cipites: adherere potentibus: se republice iniurijs imiscere temptantes viam: qua se possint a latere vel aduerso i altum tollere. Et hoc vel ratioe extensarum: vel ratioe nobilitatis. vel ratione obsequiorum vel munerum: v̄l ratione hypochritaliū simulationū: vel fictarū dissimulationū: allegādo se indignos ad officia dignitatum. Et enī ait ibi cum quidam ambitiosus monachus ad abbatiaz quam p̄eemerat vocare: ille modestiaz simulationis: vt auidius peteret onus resugeret: et confiteret: se palā tante rei indignus. Plane ait p̄iceps indignus es: q̄ eam clam: nūq̄ data pecunia emisit: summamq̄ expressit. Sed per me non stat: quo minus pactio ipleat. **A**ber me haberi iustum est: et in domū radcas: vt qui dignus est: delectate presuletur et preficiat eccle. **S**ed alter accidit nūc d̄ multis qui preficiūt mōis dicitis. Ibi dem narrat: qd vacante ecclesia

Molana campanie: ad Cancellarium regis accesserunt tres viri. scilicet abbas: archidiaconus. et p̄positus regni causā agens fratris sui clerici. singuli offerentes pecuniam p̄ dicto episcopatu. Empio autem et venditio: vndiq̄ facta. De solutione implenda canū est diesq̄ prefirus electionis sollempniter celebrāde. Cumq̄ ad dies archiepiscopi et episcopi cōuenissent. prefatus cancellarius competitorum causas exposuit: et quicquid cū quolibet dictorum egisset: dicens se exinde de episcoporum sinu processurum. Damnatū ergo competitoribus symoniacis: pauper monachus: et locus religiosus canonice est electus approbatus et introductus. Illi dō tres coacti sunt soluere id in quo se obligauerant v̄lq̄ ad nouissimum quadrantem. **A**ltim ita agat cum p̄ocerbis nostris q̄ omnes sedes olefaciant attenti et curiosi. q̄ odorat vis aut sagacitas canum: vt formellas lepores aut ferarum latebras deprehēdāt vt ait ibidem. Apparet ergo stulticia talium maxime carentius sapientia virtute et industria gubernandi: q̄ ambitū esse gubernatores nauis que est ecclesia in hoc mari magno: irruentibus tot ventis temptationum: et conuulsantibus tot fluctibus tribulationum: ne submergantur in diluuiū peccatorum: q̄a maledictum et maledictum et

datum: et homicidium: furtus et adulterium inundauerunt. *Sec.* *iiij.* vnde *Tullius*. i. de offi. c. xxv. ait. *fm* Platonem similiter eos facere qui inter se contendunt: ut potius rempublicam administraret ac si nante certaret quod eorum potissime gubernaret. *Leis* ergo omnia ambitio ab ecclesiasticis.

Caplm. iij. Quid electio rite est facienda.

¶ On enim sunt assumendi ad ecclesiasticam promotionem: ob improbas ambitiones: sed sunt eligendi canonica electio: ut habitum est. s. a. *Mat.* dicente: quod electionis est facienda: non ob aliquam commoditatem temporalem eligendum: vel emolumentis spei: nec ob humanam intercessionem suasionem: aut comitacionem: nec ob loquidnam ad personam eligibilem affectionem: aut carnalem cognationem: sed sunt eligendi ob divini honoris cumulationem: ob ecclesie commoditatem: ob profectum et utilitatem animarum spem: et ob virtutem ac mores ipsius eligendi perfectionem. De qua electione: beatorum vi. *xxij.* Qui christus ordinatus. De solennitate vero electionis vi. *lxij.* Episcopus dum fuerit. Et quod ibi missam de electionibus: ideo brevitater dic. Ab anno autem quinquagenario custodes valorum erant de tribu levi. *Numeri.* viij. Super quod *Gregorius* mora. *xxij.* dicitur quod vasa fideles signi-

ficanur quorum curam suscipere non presumant: nisi quod bella temptationum subegerint. vnde ait dominus ad *Abraham*. *leui.* viij. Longrega omnes cetum ad hostium tabernaculi electione *Aaron* et filiorum eius: ut sciant omnes quod qui prestantior est ex omni populo: doctor: sanctorum: et virtutibus eminentior: ille eligatur ad sacerdotium. Ait autem sibi *Origen.* in glo. Ideo qui alijs modis eliguntur quam predictis timeant dei iudicium: et sibi imputari damna et perditionem animarum et ruinam ecclesie que destituitur in institutione mali prelati. vnde narrat *Gregorius* dial. iij. c. ix. de *Basilio* qui respondit: quod loco penalis deputatus fuerat nulla alia causa: nisi quod in partem *Laurentij* et *Sinacum* sensit in eligendo eorum ad ordinem pontificatus. ut enim ait *Gregorius* pio registri: Necessesse est ut omnes culpas et negligencias sibi imputet qui ministerium virtutis infirmo commisit. Et loquitur de ministerio prelationis. Et quod eligentes quodammodo committunt ministerium electo: si ille sit defectuosus et negligens: culpe et negligentie illis imputande: nisi quod est absurdum: ille se modis aliquibus ingessit: prece: aut precio: vel suasionibus importunis: cum *fm* *Apoc.* nemo sumat sibi honorem sed qui vocatur a deo.

Caplm. v. Quia intentio de-

Cōmuniloquii.

bet electus consentire: et de noni
ne episcopi.

Lectus ad prelationem
ecclesiasticā rite mō su-
pradicto consentiat: non

M ex presumptuosa cupiditate non
dominandi libidine: non ex cor-
dis inani locunditate: sed in tēto
ne obediendi voluntati diuine: et
appetibilitate ministrandi deo: et
desiderio acquirendi lucrum ani-
marum: et affectu proficiendi in
ecclesia dei. Et hoc cum humili-
tate: timore: ac tremore: ait Aug.
ix. de ci. c. xix. Non est in hac vi-
ta inquit in actione amādis ho-
nor: sed opus quod per eandē ho-
nozem fit vel potestatem si recta
atq; vtilis sit. i. vt valeat ad vili-
tate subditor: q̄ fm dei est. vt. n.
ait Apo. Qui ep̄atus desiderat.

N bonū op^o desiderat. Segt. Ep̄a-
tus nom^o ē opis si honoris: vt ha-
bitū est. s. et Grego. i. pastoral. c.
viij. dicit: q̄ qui preesse concupi-
scunt: ad vltz sue libidinis instru-
mentum ap̄fici sermonis accipi-
unt. quo ait. Qui ep̄iscopatus. et.
Quia Ap̄osto. laudans desiderii
um: in pauore reddit qd lauda-
uit: cū ait. Sp̄onit ep̄iscopum se
reprehensibile esse: vnius vxoris
vtrū: sobriū: prudentem: pudicū
ornatum: hospitalem: doctorem
nō violentū: non percussorem
sed modestū: non lingiosum: nō
cupidus: sed domus sue bene pre-
positum: filios habentem subdi-

tos cum omni castitate. et sic de
alijs virtutibus quas enumerat
ibi bene. Sequitur. Illo tempo-
re hoc dicitur quo quisq; plebi-
bus preerat: pars ad numerum
ducebatur. Tunc enī fuit lauda-
bile ep̄atum querere: quando p
hunc modum: quēquā dubius
non erat ad supplicium perueni-
re. Cuz humilitate igitur et pau-
re suscipiendus est onus prelato-
nis: ait Aug. de ci. vbi. s. bl. Lo-
cus superior sine quo popul^o re-
gi non potest: et si ita teneat^r ad
ministrare vt decet: tamen inde
center appetitur. Quāobrem om̄i
sanctum querit charitas virtutis
et negotium sanctū suscipit neces-
sitas charitatis. Quā sarcinā et si
nullas imponit: precipiēde atq;
intuēde vacandū est veritati.
Si autē imponit: sustinenda est pp
charitatis necessitates. Sed nec
sic: vltantis dilectio desiderāda est:
vt subtrahatur illa suauitas: et op
primat ista necessitas. hec ille. Et
de hoc Greg. vij. registri dicit: qd
sicut loc^o regiminis desiderant^o
est negad^o: ita fugiētib^o offerēd^o
ne quis sumat sibi honore et. Et
li. ix. Sicut q̄ inuitat^o renuit: q̄
suis refugit: sacris est altarib^o ad
mouendus: sic q̄ vitro ambit^o vt
imporune se ingerit est: pculu-
bio repellendus. Nam qui sic
nititur ad altiora cōscendere: qd
aliud agit: nisi vt crescedo decre-
scat: et ascēdēdo exteri^o: ad pū-

da descendat: Sequitur. Eligen-
 dus videat qđ imitetur: discat
 qđ doceat: informet quod teneat
 Nam ca sum appetit: qđ ad sūma
 fastigia postpositis gradibus per
 abrupta querit ascensuz. Qui er-
 go suscipit onus: ob dei honores
 2. primorū vilitatē suscipiat: si ad
 hoc idoneus ē 2 vtilis: vt pascat
 gregē dei pascuis diuinaz pđica-
 tionū: putat Breg. vii. registri.
 Sicut qui valet inquit: dei oues
 renuit pascere: oūdit se pastores
 sūmū minime diligere. Si enim
 vniuersū patriis: p explenda vti-
 litate cōt: de secreto pftis: ad pu-
 blicū nostruz descendit: qđ nos
 dicturi sum⁹: si secretum nostrū
 pponamus vilitati primorum?
 Mā sicut toto desiderio debem⁹
 occupationem fugere: ita si desit
 qđ predicet: occupationis onus li-
 bentī necesse est humero subire.
 vt patet exemplis duoz. ppharū
 Alit emz gl'iaa. vl. ecce ego mit-
 te me. Alit dicere. i. c. nescio loq
 Quod. n. vn⁹ hūiliter acceptauit
 alius laudabiliter expauit. vnus
 enim voluit primis pdesse per
 vitam actiuam: alius vō: amori
 conditoris inherere p contem-
 platiua. Sup qđ sūr qđi idē pzo
 pastorals. c. v. ij. Nullus igitur se
 extollat ex tali electione: sed ma-
 gis se humiliet ait. Ber. ad Alr-
 chiepiscopum Senon. Noli in-
 quit alium sapere. In alto enim
 posito: non alū sage diffide est:

2 olo inusitāt. Sed qđo inusita-
 tius: tanto gloriosius. Sequitur
 Mō ergo felices qđ pftis: sed si
 non pdesis vos infelices putare
 Debet enim cogitare prelatus et
 opa que assūpit 2 pericula quib⁹
 se imiscuit: dāna aiaruz p quib⁹
 se obligauit: 2 occupationuz fasti-
 gia que incurrit. ait Aug. epistola
 lxxvi. peto: vt cogites: nihil in hac
 vita hoc tpe esse felicius facilius
 leti⁹ 2 oibus acceptabilius episco-
 pi aut pzelbyteri aut diaconi offi-
 ciosi tamen pfunctione aut adu-
 latorie res agitur: nihil apud deū
 miserius tristi⁹ 2 damabili⁹. Et
 post. Nihil difficili⁹ pculosius 2
 laborosi⁹ taliū officio. Sed apud
 deum nihil beatus: si eo modo
 militatur qđ impator noster iubet
 scilicet iesus xp⁹us. Et post: de se
 loquens ait. Quid existimem si
 secundus locus tabernaculoz tra-
 deretur illi qđ remū tenere nō no-
 uerat: Si ergo sic humiliter de
 se loquitur Aug. predictus omni
 sapientia 2 virtutib⁹: eminentia:
 qđo magis debet qđ cū timore 2
 humilitate onus prelacionis assu-
 mere: Jō beatus Bre. pñderās
 pericula plationis assumpte plā-
 xit multum de assumptione sua
 ad tale onus: sicut ait ipse primo
 Registri. Cor meum inquit dere-
 liq me. Nolite me vocare Moe-
 mi: filios enim. p dīdi. i. opera cō-
 templationis ppter terrenas cu-
 ras. prius eram super altitudines

X

Y

Z

Cōmuniloquii.

A terre: sed post earum fluctib⁹
 et tempestatib⁹ depressus. Et po-
 nit exemplum. Simia: leo voca-
 ri pot^{est}: sed fieri nunq^{am} pot^{est}. Qua-
 si dicat vocari possum papa vel
 summus pontifex: sed nō fieri ta-
 lis qualis esse debet papa. Et me-
 um iudiciū. Mira ergo humili-
 tas sanctorū antiquorū: vel in fu-
 giendis talibus prelationibus v^{el}
 in acceptandis cū timore: tremo-
 re: et humilitate: et charitate cogen-
 te. et plangenda est temeritas mo-
 dernorū in ambiendis talib⁹ pre-
 lationib⁹: et temerarie suscipiēdis.
E Caplm. vi. Qualis debet esse
 episcopus post consecrationem.

Qualis autem debet esse
 episcopus postq^{uā} est de-
 ctus et consecratus deter-
 minat Aposto. i. 2. p. i. j. vbi ait.
 oportet epīm irreprehensibilem
 esse sobriū prudentem. et. vi. 3.
 Quas virtutes explicat Hiero.
 epistola. xlii. quasi per totū. vñ
 ait ibi super illud ad thimoteū.
 Si quis sine crimine et. vñ ser-
 mone omnes virtutes cōprehe-
 dit. De quibus virtutib⁹ ibi suffi-
 cienter. Qualis etiam debet esse
 episcopus habetur decretorū vi.
C xxv. Hūc p singulos: et vi. lxxi.
 s ordinādis. et. lxxvi. Si q^{ui} dō.
 Rugiter ergo cogitare debet epō
 interpretationē nominis sui. Sco-
 pos enim intentio interpretatur
 et scopū superintendere. Inde di-
 ctum vocabulum: q^{uod} ille qui pre-

ficitur superintēdat sū Mag. te.
 de ci. Et est nomē operis nō ho-
 noris: vt dictū est. Et vi alt Ber.
 ad Eugeniū: epī nomē nō do-
 minum sonat sed seruiliū. Ideo
 debet lugiter intendere tam sibi
 q^{uā} gregi cōmisso. Act. xii. An-
 dte vobis et vniuerso gregi in q^{uo}
 posuit vos deus regere ecclesiā.
 Eccl. p. vlt. Non dominātes
 in clero. Et de nomine epī Ber.
 ad Senon. dicit: q^{uod} sū ex pmo.
 logiam: pontifex dicitur seipsum
 faciens pontem inter deū et pps.
 pertingit enim pons ille vsq^{ue} ad
 deum ea fiducia: qua non suū sed
 illius querit gloriā: et vsq^{ue} ad p-
 ximū ea pietate qua non solū sibi
 pdesse desiderat sed pmo. Se-
 quit. Offert deo bon^{um} mediator
 preces populorū: reponans illis
 a deo benedictionē et gloriā. Sup-
 plicat maiestati p excessib⁹ delin-
 quentū: vindicat in peccantes
 p iniuria: nec populū requirit da-
 tum sed lucrum nec dei usurpat
 gloriā: sed querit gloriā. Memor
 ergo esse debz epō fugiter sui no-
 minis: vt viuat viuaciter: et opere-
 tur virtualiter ea que nomen ex-
 primit: ne dicatur ei Apoca. i. c.
 Nomen habes q^{uod} viuas et mor-
 tuus es. Similiter debet esse me-
 mor sue excellentie et dignitatis.
 vt sit omnib⁹ in exēplū: ait Hiero-
 nym. epīa. cxli. loquens ad epīm
 In te omnib⁹ oculi dirigunt. Ho-
 minis tunc cōuersatio quasi in spe-

cula constituta: est magistra publice discipline. Quicquid feceris: id faciendum sibi omnes putat. Caue ne pmittas: qd aut qd reprehendere velint: bigne lacerasse videntur: aut qui imitari: cogant de linquere. Et tibi loquens de qdaz ait. Subuenire pauperibus: visitare languentes: puocare hospicio: sentire blanditiss: gaudere cum gaudentibus: cecorum baculus: esurientium cibum: spes miserorum: solatus lugentium fuit. In singulis virtutibus eminebat: quasi ceteras non haberet. Sic enim episcopus memorans sue dignitatis eminentiam: puocabatur ad vite et virtutum excellentiam.

Caplm. vij. Ad episcopus caueat ab omnibus vitijs: et specia liter a gula.

Et licet oēs virtutes quas enumerat Apo. i. 2. h. ii. episcopo sint necessarie: tamen spāt cauere bz vitia q sunt maioris infamie: q̄lia sunt carnalia vitia. s. luxuria: gula: auaritia &c. et studere ad hñdū et tues oppositas. vñ ait tibi Apo. Non oportet ep̄m esse vinolentū. Super quod ait Hiero. illud exponens episcopo la. xxxij. vinolentia scurrarum est. i. comessatorum. venter enim mero estuas cito despumat in libidinem. In vino enī est luxuria: in luxuria est voluptas. in voluptate impudicitia. Qui enī luxuratur: vituens mortuus est: q

ad inebriatur et mortuus et sepultus. Hoc ad vnius hore ebrietatem femora nudauit: q per excessos annos sobrietate contraxerat. Gen. ix. L oth p temulentiam nesciens libidini miscuit incestū et quem Sodoma nō vicerat vna vicerunt. Gen. xvij. Sacerdotibus enim legalib⁹ phibitū fuit vindi. leuit. x. in figura exterminande temulentie: et sobrietatis habende in sacerdotib⁹ euangelicis. q̄to enim dignitas excellentior: persona honorabilior: cōuersatio celestior: et operatio spiritalior: tanto magis est cauenda vinolentia et ebrietas: que et dignitatem vilificat: personā dehonestat: puerlationē infamat: et operationem debilitat impendit. Jo. ait Saluator discipulis. Caue ne grauent corda vestra crapula et ebrietate. Item cauenda est prelati lasciuia corporis et temulentia: ne ad eoz exemplū subditi ad vinolentiaz relaxentur. Bre. mora. i. Cum maiores volupatū deseruiūt: nimirum minoribus lasciuie frenā laxantur. Job xxx. Si quando ridebā ad eos: nō credebant vbi mora. ait Grego. Dōz nos quasi licenter letos aspiciunt. s. subditi ipsi ad illicita relaxantur. Et ibidem prelati et arrides timeri debet: et iratamari: vt cum nec nimia leticia vilez reddat: nec immoderata seueritas odiosum. Ad alioz ergo co-

I

K

L

M

Cōmuniloquii.

hūilitatem cauere debet p̄lat⁹
a voluptatis lascīvia: ⁊ indebita
leticia. vnde ⁊ sancti amplius se
macerauerūt ⁊ cohibuerūt post
q̄ erant ep̄scopi q̄ ante. Sicut
legitur in vītis patrū lib. ij. parte
x. de abbate vatica: q̄ postq̄ fa-
ctus est ep̄s multum coarctabat
aiam suam in duritia p̄tinētie. Et
quo cū discipulus quereretur: qua
re sic se non cruciauerat extēsis
in heremo: respōdit. Sibi ibi erat
solitudo: quies: ⁊ paup̄tas. Pro
pterea volebā gubernare corp⁹
sculā meam: ne infirmarer ⁊ que
rerem qd nō haberē. Hic autē
q̄ hic secularis est: ⁊ occasiones
sunt plurime excedēti: ⁊ si infir-
mitatem incurro: sunt qui succur-
rant: nō p̄dam p̄positum mona-
chi. Iste sanctius austerior: sicut si
bi post assumptā dignitatē q̄ an-
te. Sed multi faciūt econuerso: qui
magis sibi austeri sunt an-
te dignitatem adeptas q̄ post. Tūc enī
magis indulget delictis q̄ ante ⁊
forte si dur⁹ viuere vellent: non
habent gratiā ad hoc vt p̄t. Si
cū legitur in vītis patrū lib. ij. pte
xv. de abbate d̄phyn: qui cū ēēt
monach⁹: nimis dure tractabat
vitam suam. Sed cū fact⁹ ep̄s
vellet ipsa duritia vti in ciuitate
quam in heremo habuerat: non
preualuit. Ideo prostravit se in
spectu dñi di. putāne dñe: p̄
ep̄atū discessit a me gratia tua
⁊ reuelatum est sibi: q̄ non. Sed

q̄ tunc sollicitudo erat: ⁊ cum nō
ēēt hō: deus susceptor tūc erat.
Nunc autē in seculo es: ⁊ vbi ho-
mines auxiliāt tui. ⁊ ita si habes
tantam grām ad austerā toleran-
dā: sicut ante. Sobrietas (q̄ sal-
geat in ep̄is veraciter: vt iugiter
intendere possint diuinis contē-
plationibus: ⁊ officia sua sine im-
pedimento dispensare subiectis.)
Capit. viij. Qd ep̄us caueat
ab omni luxuria.

Tez castitas purior: sin-
cerior: euidentior: ⁊ vir-
tiosior debet esse in ep̄o
q̄ in alio: cū vīta sua sit specul⁹
alijs vt dictū est. Itē ait Apo. q̄
oportet eū esse vnus vxoris vix
Sup qd Hiero. vīcta ep̄la. dicit:
q̄ nullo mō bigami vel cōcubi-
nariū: cathentis inserit debet sub-
re ministeriū. vñ ⁊ sacerdos le-
galis vxorē virginē debuit acci-
pere si viduā leui. xxi. ne honorē
pollueret sacerdotij. Quāto. n. di-
gnitas eminentior: tāto castitas ne-
cessario. Et q̄ dignitas ep̄orū sub-
limior: tō sāme puritas castitatis
est eis necessaria. Itē canone cōn-
terdicūt mlieres hītare cū cōi-
pauis exceptis p̄uhabiti d̄. a
Grego. lx. Registri. vbi ait. per-
uenit ad nos: quosdā ep̄os sub
pretexu solatiij in vna domo cum
mulieribus cōuersari. Sed ne p̄
hoc subanatorib⁹ iusta obrecta-
tionis detur occasio: aut p̄facile
inimicus mām detractōis assu-

S mmat: hec compescas: ne cohabitare patiaris: exceptis hīs quas sacra canonum censura permittit scilicet matre: amica et germana. **B**edelus tñ facit: si et a tali cohabitatione oīo cōtineat. Et recitatur ibi: qđ dictum est. s. de beato Aug. q non consensit: secū habitare forore. **Q**ue cū forore inquit sunt: forores mee nō sunt. **E**qđ Docti virtū cautela: vñ nobis esse magna instructio. **N**ā incante sūmptionis est: qđ fortis pauet: minus validū non timere. Et sapienter illicita superat qui videt non vñ cōcessis. **E**xemplum de **A**ndrea epō: quem tēptauit diabolas de sanctimoniali secus cohabitante. de quo. līj. dīal. c. vij. **N**ulla enī debet eē familiaritas epōrum ad mulieres. vnde legit ibi de **I**oāne papa: q post qđ equitauerat quēdaz equū sibi a comodati a quodā nobilitate post ei celsionē: mulierem vxorē illi nobilis ferre recusauit. veneranda ergo pontificis castitas: cui se detulit bestia irrationalis. **S**acerdotes enim gentiles esse non poterant nisi essent vñ vxoris viri. Et virgines decē veste et Hippolytis in perpetua vrginitate marcebāt: vt ait **H**iero. epīla. xxi. et hoc idēz epīstola. lxxxiij. et lxxxviij. vbi d clericorū castitate.

C Capitula nonum. **Q**đ epīscopus caueat ab omni auaritia.

S mīlīter in epīscopo debet esse munificencia largitas in elemosynarū erogatione: et hospitalitatis sectatione vñ **A**po. **O**portet epīm eē hospitalē beniuolū. et. **S**ūmme autēz canēda est auaritie cupiditas epīscopis ait **H**ierony. epīla. xxxiij. **H**is epīscopi est ingratū pauperū operibus puidere. **I**gnominia sacerdotis est ppaia studere diuitijs. Et hoc idēz: rursus est dispensator non diuis. **A**lti ibidē. **I**lle optimus dispensator est qui nihil sibi reseruat. Et ibidē. **I**midus dispensator: es. **D**imittite largitozem vt sua ipse distribuāt. **I**deo epūs debet eē munificus et pūa in elemosynarum largitione: sibi et ali quantulū subtrahendo: et pōpulas expēsas deuotūdo: vt ampliores elemosynas facere possit. **E**xemplo sancti **E**xuperij epīscopi: de quo ait **H**iero. epīla. lxxij. dī. q ipse: vidue sareptane imitator esuriēs pascit alios: et ore pallente secum: fame torquetur aliena: omnemq; substantiā xpī pauperibus erogando. **Q**ui talis est: in celo thesaurizat: exemplo **P**aulini **M**olensis epī. de quo **A**ug. l. de ciuit. c. x. dicit: qđ **M**olani barbari vastauerūt: epīscopus ab eis teneretur in corde dñm scabāt. dī. **D**ñe nō excrucier pō aurum et argentum: vbi enim sunt oīa mea in scīs. **I**bi n. oīa sua habebat: vbi eē thesaurigare monue

Cōmuniloquii.

rat qui mundo mala ventura p-
dicerat. erogaueat enim paupe-
rib⁹ suis: et in celo ihesaurigaueat
omnia enim expendere in erro-
gatione elemosynar⁹. liberatiōe
captiuor⁹: et seip⁹ dedit p filio vi-
duē liberando: put narrat Gre-
gor. dial. c. i. Multū est enim deo
acceptandus ep⁹s elemosynarius
vñ et ppter pietatē in elemosyna
largienda placuit mltū deo bea-
tus Greg. sic legitur. in vita sua.
Qui tāte fuit hospitalitatis: vt pe-
grinos ad mensaz quotidie in-
uitaret. Et cū quadam die mini-
straret aquam pauperi: ille dispa-
ruit: et nocte xp⁹s apparuit ei. di.
Ceteris diebus me in membris
meis: hac nocte in mēso suscepi-
sti. Similiter legitur ibi: q cū
esset mōachus: et in penitentialib⁹
monasterij a matre leguminib⁹
pasceret: apparuit vnus naufra-
gus pauper qui petijt ab eo aliquid
Lut cōpatiens dedit numisma.
Qui eadem die redijt petens vt
pāns. Et tunc precepit vestiario
dari sex numismata. Et cum co-
gnouisset non esse numismata in
vestibulo. nec aliquid aliud: vñ
argenteū in quo mltabant sibi a
matre legumina dari pcepit: ne
tristis abiret. Cū autē postea eēt
factus papa: et quotidie ante mē-
sam eius comederēt duodecim
pauperes peregrini: quadā die vi-
dit tresdecim: quor⁹ vn⁹ narrabat
statu suū: nūc iuuenis nunc ve-

tulus apparens. Et quo cū beat⁹
Greg. quereretur: qd esset nomē su-
um respondit. Cur queris nomē
meū qd est mirabile? Et adiunxit
Ego sum naufragus ille: cui dedi-
sti numismata et scutellam. Et il-
la die destinauit de⁹. et suar⁹ pre-
sulem romane ecclesie et vicariū
beat⁹ Idcirco qui distribuit culti-
bet prout opus erat. Sum enim
angelus dei: et custos m⁹ et quā-
cūqz res postules impetrare vo-
leas. Quo audito ait beat⁹ Greg.
Si sic deus ppter paruum mu-
nuscūlū mee paupertatis fecit:
qta restituere si in preceptis eius
pmanens: plurima studuerō de
pluribus errogare: Et ibi legitur
de magnis elemosynis suis: et de
tribus millibus ancillar⁹ xp⁹tas
pro lectis qz pro quoti dianis ex-
pensis ab eo resecitis. Episcopi igit⁹
attendere debēt: q sunt successo-
res apostolorū qui distribuebāt
cullibet prout opus erat de his q
ponebantur an pedes eorū: acti.
vñ. et q sunt rerum pauperū et
pēlatores et patres pauper⁹ spūa-
les: et debitor⁹: vt de reb⁹ eorū
illis elemosynas largiantur: ait
Ber. in epistola ad Abbatē Su-
liemū. di. q in gentilib⁹ gentilib⁹
arguebat. Dicite inquit pōtiffes
in sacco quid facit aurū: qd scilicet
est ad eorū vtilitatem: vel paupe-
rum necessitates releuandā. Zi-
rum inutiliter est in sacco eorū eo
pauperū necessitas non releuat.

Nec solum debent elemosynas
facere pauperibus hospitalium me-
dicantibus sed alijs subditis et pa-
rochianis penuriam patientibus:
et illam cooperientibus pro pudo-
re vel verecundia quibus plium
est subuenire. Unde legitur in vi-
tis patrum libro. ij. parte. xiiij. de
quodam episcopo qui accepit gra-
tiam ut singulis petentibus ele-
mosynas daret. Et cum venisset ad
eum mulier quedam vestita vete-
ribus: apertis manibus voluit dare mi-
sericordiam clausa est manus: et lenavit pa-
rum. et venit alia mulier bene iduta:
Qui videns vestes eius misit ma-
num volens dare parum: quod aper-
ta est: et lenavit multum. Quod
admirans inquisivit de illis mu-
lieribus et inuenit quod illa que bo-
nia vestibus utebatur: de honestis
mulieribus erat: et ad pauperum
deuenerat: sed pro opinione na-
taliu suorum inducat se bonis
vestibus. Alia vero causa questus
vestierat res vetustas. Unde et fre-
quenter magis pius est subuenire
nobilibus pauperibus vel hone-
stis suam pauperum pro verecun-
dia dissimulantibus et cooperien-
tibus: quam mendicantibus hospitali-
tatis et effronter petentibus: Et de ex-
emplis erogandi elemosynas pau-
peribus legit in vita Johannis
elemosinarius per totum. Ubi narra-
tur de illo qui ad dominum ait. Videas
dominus domine: quod prius deficiet: vel
tu in dando mihi ut erogem vel
ego dando pauperibus que das

michi. Unde et mihi sibi respon-
sauerat: ut de ibidem.

¶ Caplm. decimū. Ad epus sit
hospitalis in domo sua.

Non solum debet esse epus
elemosynarius erogan-
do elemosynas pauperibus
medicantibus sed debet esse ho-
spitalis. oib' supuenientibus. Item quod
preceptum Episcopi. ad theodosium episcopum est ho-
spitalis Super quod Hieronymus. dicta epi-
stola vi. quod hoc preceptum Abraham et
Loth angelos. hospitio suscep-
runt. quod. i. hospitalitatem dilexerunt
Sextus. xvij. Unde Beatus. xij. Per
hanc quod angelos suscepit. Ho-
spitalitas. n. est i oib' commendanda.
¶ Maxima sacra res est mensa hos-
pitalis ait Sextus. iij. de bonis. c. xix.
Nec hospitali suo debet aliquis esse in-
gratus prout ait ibi: de milite hos-
piti ingratus: et lo videtur. Et idem
Tullius. de officiis. c. l. Recte laudanda
est hospitalitas. Est enim ut mi-
hi valde decorum patrie: donum
hominum illustrium. Et hoc etiam
apud gentes prout ait ibi. vi. Sy-
monem Athenis hospitalem fuisse
et instituisse: ac vilicis unperasset:
ut oia preberentur his qui in vil-
lam suam diuerterent. Quod omniur
ibi de illis quod vocabantur Aclades
¶ Similiter de hoc Beatus. iij. de
officiis: ubi ponit exemplum de Leui-
ta iudic. xix. Et ergo in sacra scri-
ptura quod in libris gentium hos-
pitalitas semper laudatur. i. pe. iij.
Hospitales invicem sine murmu-
ratione. Unde Hugo. Hospes

Cōmuniloquii.

Nos: hostium petens: quasi hostio
pedem inferat. Antiquus enim
qui recipiebat: et qui recipiebatur
venientes ad hostium ponebant
pedem in eo: et affirmabāt quod
vnu alium non deciperet. Et sic
vterq; ponens pedē: amicitię pa-
ctum firmabant. Unde et facili-
benignus: aptus: et qui aduentus
amicorum non subterfugeret: s;
eis ad hostium libenter se expo-
nit of hospitalis. Unde et hospi-
tes non solum sunt inuitandi: sed
etiam ad hospitium trahendi: exē-
plo Abrahę et lothi vt dictum est: et
exemplo discipulorum: qui coege-
runt xpm dicentes. *Abne no-
biscum quoniam aduersascat etc.*
Super quod Greg. li. ij. Omel.
liij. dicit. q; non solum sunt hospi-
tes inuitandi sed etiaz trahendi.

PUnde narrat. Ioannes Cassia-
nus lib. ix. collocationis de quo-
dā: q; si p; qnos dies ad eius cellā
nullus fratrum aduenisset: refe-
ctionem differebat. Et tūc sabba-
to vel dominico ad ecclesiam p-
cedebat: vt si quem peregrinū re-
perisset: ad cellā reduceret: non
tam illius necessitatis obtentu q;
sue humanitatis gratia. Unde et
irrationabilia debent hoies solli-
citare ad hospitalitatem. Sit eni
Ambr. exam. Omel. v. Discant
hoies hospitalitatis iura suare: et
ex aubus cognoscant quid reli-
gionis sit hospitib; deferendū: q;
obsequia deputanda: quibus cor-

nices obsequia sua negare nō so-
lent. Sit enim ibi d; ciconijs. q; si
mul ferunt: vno agmine profici-
cuntur: si qua pergendus putant
Quas cornices deducunt ac trahunt:
et velut quibusdā turmis
supantib; prosequunt: et qsi hos-
pitiū respiciunt. Ideo ait ibi Am-
bro. Nos hīs ianuās claudimus
quibus aues alas suas conferunt
q; adiumenta ciconijs aduer-
sus inimicas aues cornices con-
ferre dicunt: et per intervalla tem-
porum residere in eis de; locis ci-
conie cum cornicibus reperit.
Sic ergo discamus: hospitū ca-
re peregrinis exemplo auium s;
dictarum. et etiam exemplo ho-
minum infidelium. Et enim ait
Policratus li. viij. c. xliij. infide-
les consueverūt aduersus hoscos
etiam cum proprio periculo pa-
trocinari hospitibus quos infra
quadriduum hospitio suscepserūt.
Nōtā enī criminis contrahēbat
quisquis aī quintā diem hospitū
peregrino humanitatis patroci-
nium denegabat. Ob equitatem
enim hospitibus exhibendā: hos-
pes antiquitus dicebat quē nunc
dicimus peregrinum. Qui q; q;
fuerit inhumanus: de iure antiq;
iniquus est vt ait ibi: Et si de hos-
pitalitate sacerdotis ypolo: umle-
git li. viij. ecclesiastice hystorie. c.
xxliij. q; cū Grego. eps vrgente
temporis procelle angustia in al-
pibus: in ppanum Alpiniis de-

ueritisset a sacerdote h̄s prophano
officiosissime exceptus est. Post
cuius discessus accessit sacerdos
ex more poscere consulta et respō
sa. fab ydolo. Sed nihil inde re
sponsi veniebat. Iterum et iterum
sacerdos victimas repetit: et nihil
ominus semp silentium p̄mane
bat. Cūq; sacerdos stupore estua
ret in somnis demoniū apparēs
se nihil posse fatetur. Peractā
tūq; cām ait. aduentu Greg. epi
se esse expulsum. Et cum perqui
reret sacerdos: q̄ remedij daret:
ait: non aliter licere sibi ingredi
locum illū: nisi Greg. permisisset
Quibus auditis sacerdos secue
est beatus Greg. et ad eum per
ueniens: rem ex ordine p̄dixit: hu
manitatis sue atq; hospitalitatis
gratiam amonuit querellam nu
minis expōit: ademptā facultatē
questus sui deplorat: ac reddi si
bi oīa in pristinum statum depo
scit. Scribit beatus Greg. eplaz
in hec verba Grego. Epollini. p
mitto tibi redire ad locum tuum
et agere que consueuisti. Quam
epistolam cum posuisset iuxta si
mulacrum affuit demon respon
sa poscenti. Quod ille admirans
et dicens penes se: q̄ Grego. erat
maior illo: clausio iannis p̄pani
addit Greg. et prostravit se ad pe
des eius: rogans: vt illi se deo of
ferat: cuius virtute Greg. diu gē
tium imperabat. Qui cum insti
ret: cathecuminus factus est ab

eo: et postea liberatus: et in tantū
vite merito ac fidei virtute profe
cit: vt ipse in episcopatu biō Grego.
successor extiterit. Laudanda
igitur hospitalitas sacerdotio in
fidelis: venerandaq; sanctitas pō
tificia mirāda quoz pietas Sal
uatoris: dictum sacerdotē iustifi
cantis: et cōmendanda hospita
ti gratitudinis vrbantias prefati
episcopi erga humanitatem hos
pitantis. Fuerunt enī antiq̄ mul
tum grati hospitib⁹ suis: et hospi
tatorum ingratitudo fuit multuz
reprehensibilis apud eos. ait Sen
ilis. de bñfi. c. xxiij. Abi ait de q̄
dam milite naufrago: q̄ cuz esset
in possessiones cuiusda appulsus
receptus ē ab illo triginta dieb⁹.
Recedens h̄o ait. Referam de te
gratiam: si contingat me videre
imperatōre. Cumq; venisset ad
Philippuz regem macedonuz
petijt sibi dari p̄dia illius a quo
fuerat hospit⁹. Quod ille fecit
Zilius h̄o expulsus: non sicut ra
sticus iniuriam tacitus tulit: sed
regi omnia intimaui. Qui man
dauit: vt omnia priorū domio re
stituerent: et militi inprobissimo
et hospitī ingrattimo stigmata ē
scriberent hoiez ingrati testāta.
¶ Similiter narrat Euseb. li. v. c.
l. de quodam: q̄ cuz esset ab alio
humanissime hospitatus: hospi
tem ad pugnam prouocauit. Il
le h̄o cum esset virtibus corporis
et animi virtute superior: monēf

Cōmuniloquii.

Z ingratiū voluit magis q̄ vince
re. Quū inquit sit crimen: hos-
pitem occidere voluisse. **M**eu
autem non erit. ut hospes sit occi-
sus. Cum ergo hospitalitas sit in
omnibus commendanda. mul-
to magis in episcopis ⁊ ecclesia-
sticiis q̄ sunt rerū dispensatores ut
dictum est. **E**nde ⁊ beatus Gre-

A go. electōes cuiusdā q̄si auari dī
reprobasse: eo q̄ audierat eū ad
charitatē domus sue exercendaz
nemine inuitasse: prout ait **Po-
licrat** vbi. s. Omnes enim sunt
recipiendi: ne boni excludant: ait
Augu. ep̄la. lxxvij. ⁊ **Criso.** super
Mat. Omel. ix. Ideo de vidua
dī. i. **Thi.** v. Si hospicio recipit.
⁊ de hospitalitate in vītis patruz
parte. i. per totum. vbi mira nar-
rantur de hospitalitate sanctorū
patrum antiquorum: ⁊ supra pre-
prima vbi de principis hospita-
litate. in hospite autem summe
cōmendanda est illaritas. **E**nde
fm̄ fabulam **Iupiter** ampli⁹ ac-
ceptauit hospitium pauperis euz
illariter suscipientis fm̄ illud poe-
te: Super omnia vultus accesser-
e boni: nec in heri pauperis vo-
luntas. **N**ec enim illaritas ē deo
accepta. quillarem: datorē diligit
deus. i. cor. xij. c.

C **Lapsum.** xi. **Q**uō mensa ep̄sco-
pi resurgat honestate sancta.

E q̄ nulla hospitalitas ē
accepta: nisi fuerit gra-
tia vrb̄anitas in hospitibz

susceptione debita liberalitas in
necessariorum subministratioe
⁊ modesta illaritas in vultu ⁊
gestuum conuersatione: Ideo ep̄i
scopus ⁊ vir ecclesiasticus debet
esse cum hospitibus in mensare
ligiosa illaritate iocundus: libera-
litate munificus: ⁊ celestis colatio-
ne affabilis: alimentis celicis pa-
scendo alias: sicut corporalibus
corpora pascit. **E**xēplo beati **An-
gustini** dī q̄ legit in vita sua: q̄ hos-
pitalitatem semper exhibuit: ⁊ in
ipsa mensa lectionem magis q̄
epulationem vel potationē vi-
lexit. Nulla verba mala sustine-
bat: nullas detractiōes. **E**nde in
mensa sua scripti erant hi versus
Quisq̄ amat dictis adientū ro-
dere vitam. **H**anc mensā indi-
gnam non erit esse sibi. **O**mnes
conuiuiam a superfluis ⁊ noxijs
fabulis abstinere docebat. **E**t ne
quis facili iuratione in periculum
incidisset ⁊ in ecclesia p̄dicant.
⁊ in suis instituit ne golutaret ad
mēsas. **E**t q̄ lapsus ēēt in vini de-
stantis p̄debat potionē. **E**rat eni
numerus poculorū suis p̄fixus
C **Consimiliter** narrat **Edieron**
mus de bono ep̄o q̄ apposita q̄
q̄ libabat in mensa: ut superfluo-
nez fugeret: ⁊ continētiā seruaret
Sermo eius: ⁊ omne conuiuius
de scripturis erat: aut libenter au-
dire: aut veraciter cōfutare: di. pu-
t are contra se: magisq̄ docere q̄

vincere &c. Hec sunt fercula celestia: hec pocula sacra que debent ministrant: & propinari in mensa episcopali. Hec sunt ornata magis ornantia mensam quam vasa aurea vel argentea. quoniam vnam multumque episcopi in mensis suis haberent exemplo beati Augustini de quo legitur in vita sua: quod coleariis tamen argenteis vestis vasa cetera quibus mense cibi in ferebant testea & marmorea fuerunt: non tam necessitate inopia quam proposito voluntatis. quod si vult nebar in voluntaria paupertate. Unde & plebi dicebat: se malle ex collectionibus plebis vivere quam possessionis curam vel gubernationem pati. Et cum ecclesie pecunia deficeret. hoc populo nuntiabat: non se habere quod pauperibus erogaret.

Econtra est de multis. qui cum mulant vasa aurea & argentea in mensis & parum cogitant de pauperibus quod forte non habent vasa lignea. De quibus bene Bernardus super Cant. omel. lxxv. Unde hanc illis exuberare estimas rerum affluentiam. vestium splendorem: & congeriem vasorum aureorum & argenteorum nisi de bonis sponse? Non autem sic fuit de illo rege de quo egit: quod noluit vti nisi vasis fictilibus. Unde versus. fictilibus ce nasse ferat Anathoclea regem. Et quod albato sepe onerasse luto. Et quod reus cum respondit. Rex cum sum. Idem figulo satis genitor. For tunam reuerenter habere quoniam

replete. Dines ab exili progredire domo.

E Capsum duodecimam. Ad episcopi iunioris desit voluptas & ad sit modestia.

Omnifex ergo debet cum hospitibus convivari ad modum phorum & sanctorum: non ad modum popularium & civilium. est enim triplex convivium. scilicet plebeum siue vulgare in quo regnat voluptas & vanitas. Ista. v. Cybara & lira & caniniis vestrius: post dñm non respiciat & est convivium modestum & civile: in quo regnat locustitas & honestas. de quo Psal. li. v. lili. c. lx. Civiliter convivare est illa ri vult: larga manu: diligenti officio ameriare convivium: & quod in vsum suppetit: habita consideratione loci & temporis singulis dispensare: non ex tristitia aut ex necessitate. In quo convivio difficile est abstinere a peccato salteleni seu ventali. Et est convivium phicum. De quo ibidem. Convivialia phica sunt omnia castigata & in suis regulis limitata. Socrates non revocant: ne positivam iustitiam exequat: nec Platonem a naturali institutione. Phicum non prohibet causas rerum omnium aperire: nec aliquis a quotiens virtutis officio retardat. In tali convivio apud phos regnabat veritas: apud sanctos regnat & veritas & charitas. Unde & Saluator ait

Cōmuniloquii.

discipulis. Nō grauent corda uestra
crapula et ebrietate. qn. l. vi.
res possint libere operibus suis
tendere absq; impedimento. Et
li sancti epulabant in agnis sin-
ceritatis et veritatis: et modo cum
deo epulantur in delicijs eternis.
L Secura. n. mens qñ iuge puiuit
puer. v. Comedunt. n. d. panib⁹
quos sapientia proponit in mēsa
et bibunt de vino qd miscuit. pro-
uer. ix. religiosa maturitate gau-
dentes ad imitationē illius ppli.
Indit⁹ vltimo. Populus erat io-
cundus f3 facie sanctor. ¶ Qua-
liter autem conuivia antiqui ordi-
nabāt narrat Sal. li. v. c. l. d. Cō-
uiuuium sollēne maiores institu-
runt: cui pter cognatos et affines
M nemo interponebatur: vt si qua
inter necessarias personas que-
rela esset orta: apud sacra mense
iter hilaritatis alor: fauorib⁹ cō-
cordie adhibitis tolleretur. Gene-
cturi iuuentus ita cum laum et cir-
cumspēctum honorem reddebat
tanq; si maiores nati: adolescen-
tium cōes essent patres. Eo mo-
do circa iuuenes senectus. cū ali-
quem ex pluribus cōiunctis: aut
propinquum aut amicum ad cu-
rtam deducebāt: affixi valuis ex-
pectabant: donec reducendi et of-
ficio fungerent: q; q; voluntaria
N statione et corpora et aios ad pu-
blica officia impune sustinēda ro-
borant: progressusq; breues inui-
cem virtutū suarū: vt recitāda la-

boris meditatio et ipsi inuitati ad
mensam diligenter querebat. qui
nam illi conuiuio interfuturi essent
ne seniores aduentum discubitu
precurrent: sublataq; mensa po-
ris consurgebant. Cene quoq; tē-
pore q; parco et modesto sermo-
ne solliciti sunt vti maiores nati
in conuiuijs: ad tybias egregia sco-
rum opera carmine cōprehensa
pangebant: quo ad ea imitanda
iuuenū uirtutē alacriorem redde-
rent. hec Sal. Curialis ergo vr-
banitas antiquorum in conuiuijs
stans et rationabilis ordina-
bilis: et vtilis cōmoditas. Nec
mirum: q; phia est totius ciuitatis
et omnium agendorū magistra
Unde et ipsa sapientia patris docu-
it instituere conuiuuiū qñ ait Lu-
c. xliij. Cum inuitatus fueris ad
nuptias recūde in nouissimo lo-
co. xc. Et omnes ad conuiuuiū in-
uitauit. Luc. xviij. Homo quidā
fecit cenā magnā. et honestos vo-
luit eē puluos. Math. xxi. Quo
modo huc intrasti non habēs ve-
stem nuptiālē. ¶ Episcopi ergo
imitent sūmū pontificem Je-
sum xpm in instituendo conuiuio
utin inuitando ad ea: et legi faciāt
egregia facta scōp patrum in mē-
sis suis que describunt in scriptu-
ris sacris: excludendo canica va-
nitatis. carmina secularitatis: et hy-
strionica spectacula curiositatis:
vt sic sint dōmnia eorū conuiuia a
vulgarib⁹ et plebeis. De alijs q;

virtutibus quas ait Apo. esse necessarias episcopo super sedeo ad presens: cum de illis Hieronymus sufficiens determinet epistola: xliij. et xliij. et de quibus in glosa patet. 2. h. ij.

Quarta distinctio. De officiis ecclesiasticorum.

Capitulum primum de dispensatione sacramentorum quae habent episcopi et curati.

Abito quales esse debent ecclesiastici communiter videndum est de officiis eorum et specialiter de tribus que

p

R sunt: sacramenta divina dispensare. Precepta dei denuntiare. preces et iuges orationes coram deo pro populo presentare. In quorum figura autem dñs Petro pascere pascere. Jo. ultimo. Eorum enim est sacramenta dispensare cum sint ipsi ecclesie: ut generet filios dei et ecclesie. Unde Grego li. ultimo Registrum si. Censemur eos qui apostolorum figuram tenent predicare: baptizare: communionem dare penitentes suscipere: peccata solvere. Math. ultimo. Euntes in mundum universum predicate evangelium docete omnes gentes et baptizantes eos etc. Joannis. xx. Quorum remisistis peccata remittuntur eis. etc.

S

Capitulum secundum. De veritate predicabilium: et obligatione ad predicandum.

Tem ipsorum est dei documenta denuntiare: et ea populo predicare. Job. xxxij. Si aduersum me terra clamaret: et cum ipsa sulci eius deflent. Si comedi fructus absque pecunia. etc. Abi Greg. mor. xxi. in si. multus. An ait. Quod terram clamare: est contra regentis iniustitiam subditos dolere. Et fructus absque pecunia comedit: qui comoda ecclesiastica ad vsum corporis accipit: sed ex portationis ministerium populo non impendit. Sequitur. Quid ad hec nos pastores dicimus? quod officium quidem precibus suscipimus: sed ecclesiastica alimenta munus comeditur? Exigimus quod nostro debet corpori: sed non impendimus quod subditorum debet corpori. Ege. iij. Audite verbum ex ore meo: et annuntiabitur eis. Abi Greg. li. i. Omel. xi. Propositum sine culpa non est: quando ubi vite non audiens ex sua culpa mortis subiectus. Hunc ipse occidit. quia mortis tacendo tradidit. Abi enim subiectus ex culpa sua moritur: ibi his qui preest quia tacuit reus mortis inuenit. Tot occidimus quot ad mortem ire tepidi tacentes videmus Luc. x. Dignus est enim operari mercede sua. Abi Greg. li. i. omel. xvij. Pensamus quod deum laboris suscipere. Et Hier. epistola. xliij. dicit: quod doctrina a sacerdotibus expectatur: et veteris

T

V

X

precepta sunt legis: et ad Thimo-
teum plenius legit opz episcopuz
et amplectentem eum qm do-
ctrinam est fidelem sermonem:
vtpotens sit exponari sana do-
ctrina. et. Ideo Ilee. iij. Quia:
repulisti sciam: repellam te ne sa-
cerdotio fungaris mihi. Sic eni
sensibiliter patet: nulli se stipēdia
recipere a non militātibz: mer-
cedē pastozum suscipere a nō en-
stodientibz gregem conducto-
rem mercedē accipere a nō labo-
rantibz in vinea: iniustū ē et im-
piū. Sic et iniustitia magna est
accipere a populo precia pecca-
toz: et non habere curaz debita:
et ipso nec soluere debita officia.
Ideo ait Apo. Quis vnqz mili-
tat stipendijs suis: Aut quis plan-
tat vineā: et defructu illi nō edit.
Quasi dicat. Illis debetur stipē-
dia ecclesie qui militant pro ea: et
eam plantant: et pascunt. An ait
ibi. Si seminauimus vobis spūa
lia: non est magnuz si vstra me-
tamuz carnalia. Et de hoc Bre.
vbi. s. multa et mor. xxij. Et super
euangelij. dicta Smel. et super
Eze. vbi. s.

Capitlm tertij. De sanctitate vi-
te predicantium et virtuositate.

Et p dicatione sit fructuo-
sa: oportet qd sit sanctitas
et perfectibilitas a pte pre-
dicantis: qz peccatoz dixit deus:
quare tu enarras iustitias meas
et assumis testamentū meum per

os tuum: predicatorum enim sit
organa veritatis et aliquando ser-
mo subtrahit culpa predicantis:
aliquando pro culpa auditorum:
ait Greg. mor. xxx. in fi. Tūc eni
est sermo viuax et efficacis: cum est
predicantis pura sanctitas: et vir-
tuosa pfectibilitas: Sicut de bea-
to Stephano Act. vij. of. qd non
poterant resistere sapie et spūi qui
loquebat. Et de hoc narratur
li. x. Historie ecclesiastice: qd cum
sancti patres conuenissent ad cō-
cilium Nicenum: ibi essent pbi
et dialetici: quorum vnus non si-
cutz cū episcopo in dialetica mo-
uebat in tantuz qd fiebat ingens
spectaculum conuenientibus ad
audiendū: non poterat concludi
pbz aut astringi. Tanta enim
dicendi arte obiecta. omnibz oc-
currebat. qvbi maxie putabatur
astutia: velut angulis lubrica la-
beret. Quod videns qdaz ex cō-
fessoribus vir simplex et nūqz ali-
ud sciens nisi Iesum xpm: et hūc
crucifixum poposcit: se tunc pbo
sermocinari. Quod audientes il-
li qd nouerant eius simplicitatē: mo-
lebant pati: ne risu efficeret san-
cta simplicitas. Sed ille persistit
mouens sermonē et dicēs. Inno-
mine Iesu xpi: phe audi me: qd
vera sunt. Deus vnus est qd se-
cit omnia: et creauit virtute verbi
sui. Hoc verbum est sapiens: et
quem nos dicimus caro factū. Et
filius natus p passiones et mortē
nos a morte

nos a morte liberauit: et resurre-
ctione sua vitam nobis eternam pro-
misit. Quem omnium iudicem ex-
pectamus. Credis ita p^{he}. Et il-
le velut si nunquam ullam sermonem
audire didicisset: ita stupefactus
virtute verborum: ac mutus: hoc
solum ad omnia potuit respondere.
Ita sibi videri: nec aliis posse ma-
gis esse verum. Cui senex. Si hec
ita credis: surge sequer me: et xpi
fidei signaculum suscipe. Et conuer-
sus prius ait ad omnes. O viri
eruditi: idem verbis mecum res ge-
sta est: verba verbis opposuit: et
que dicebantur: dicendi arte sub-
verti. ubi vero virtus pro verbis
processit ex ore dicentis: nec veri-
tati fuisse: nec hoc aduersari po-
tuit deo. Et ideo si quis vestrum po-
tuit in his que dicta sunt sentire
que sentio credat xpo et sequatur
hunc senem in quo locus est de-
us. Et ita prius: xpianus factus ta-
dem gratulatus est: se esse victum.

E Consimiliter legitur libro. ij. hy-
storie tripartite. c. viij. ubi dicitur
quod cum disputationis delectatione
traheretur negotium fidei unus e
confessoribus laicis obuiavit di-
cens. Audite. Xps et apostoli non
nobis artem dyalecticam tradide-
runt sed doctrinam euangelicam:
fide pura et bonis operibus obser-
uanda. Ad dictum omnes appro-
bauerunt: et dyalectici cessauerunt.

E Ibidem legitur. quod unus ma-
gnificencia sermonis illuderet sa-

cerdotibus quidam senex simplex
hoc non ferens accessit proferre
sermonem. unde fuit formido ma-
gna auditoribus. In nomine domini
inquit o p^{he} audi dogmata virtu-
tis unus est creator omnium: et ver-
bus eius quo creauit omnia: quem
filium nominamus: cum hoc credi-
mus. Moli inuestigare studium. et
si credis hoc: responde. Et ille stu-
pefactus: credo inquit: et miratus
est ineffabili virtute. **E** Ibidem
legitur: quod cum Constantinus im-
perator venisset Constantinianus et phi-
vellent disputare cum Alexandro
Constantinopolitano episcopo de
dogmate veritatis. Et cum esset vnus
ex omnibus electus omnium con-
sensu: et alij silentes deberent in-
tendere: ait illi sanctus episcopus. In
nomine iesu xpi impero tibi ne lo-
quaris. Sicque factum est. ut enim
eius auduit sermonem obligato
ore conticuit. **E** In non igitur hoc
maius miraculum: an ut lapio:
violencia verbi diuideret: quod
aiunt Iulianum fecisse Chaldeum.
ut dicit ibi. **E** Predicator ergo
si vult ut verbum eius sit efficax:
hauriat fuentia gratiarum a deo: quod
bus se impleat: et amore diuino
serueat: ipsiusque verbi auctore ex-
oret: ut verbo suo virtutem tribuat
ad corda auditorum penetranda.
Domini enim est preparare ani-
mum: dei autem gubernare lin-
guam: puer. xvi. Elere enim dominus
dabit verbum euangelicantibus

G

Cōmuniloquii.

H virtute multa : illis scilicet q sunt vere euāgelizātes. ¶ Hanc gratiam habuerūt sancti quidam a summo magistro: qui verba proferebat fm auditorū qualitatem vnde Haymo. sup primā ad corinthios. Inuita inquit sancti Lesarii legitur: q spūs sanctus sermonem eius disponebat vt oīus conscientias verbis pcuteret: q si auditores sibi eas māifestasset. ¶ Ibidem narrat: q quidā adolecens hō scelestus: beato Augustino pdicante intravit: statim ipso non attendente: sermo eius versus est ī vitā illius. Ad ille considerans a deo sibi reuelatum esse de se credit: emēdatus est. ¶ Similiter idē narrat de se. vi. confessionū: q ipso docente alio intravit: ille non cogitās: deludo cui ille erat intentus cū trisidne mordaci locutus est. Ad ille in se rapuit: nec ppter aliud q ppter se hoc dixisse credidit: q qd alius acciperet ad succurrendū: ad se ardentius diligētē ipse accepit scilicet exiuit de illa fouea: vt apte tibi scilicet deus: ait Aug. tribueretur eius correctio. p me quidem illam scilicet necessitatē operatus es. loquitur ad deū tc. ¶ Consimiliter legitur de eo in vita sua: q eo docētē: sermo eius pcellit infra errorem manicheorū. Et euz sederet ad mensam dixit socijs: se admirasse de hoc. Et cū illi idē dicerent: credo inquit do

minū aliquē curasse ab errore: in cuius manu nos et sermones nostri sumus. Et post biduū: venit ad eum quidam flens et cōfiteō se fuisse manicheus: quousqz auduit eū loqui in ecclesia. Quia catholicus est: et postea presbyter. Pro quo ipse gratias egit deo. ¶ Humiliter igitur et seruenter orat predicator: vt deus sermones eius dirigat pro vtilitate auditorum. Nec sibi tribuat in aliquo: si sint conuersi ad deū occasione sermonis sui: q ipse depnerit populū suum ad se p simplices sicut per sapientes. Similiter enim mundi elegit deus vt confidat sapientes. i. cor. ¶ Unde legitur libro. x. ecclesiastice historie: q gens hyberorū que sub axe poto facit per vnam captiuā mulierem conuersa est. Fuit enim apb eos vt dicitur tibi quedam captiua fidelis: ducēs vitam sobriam et pudicā. iugiter orans. Longe quereretur ab ea: quid hoc vellet respondit simplr: se xpm verum deū hoc ritu colere. Erat aut ibi mos: q euz paruulus egrotaret: circumferebatur a matre p singulas domos querendo remedia. Et sic semel venit vna cum filio egroto ad domū vbi captiua hec erat: et qsiuit ab ea si sciret aliqd remediū. Que respondit: nihil aliud se scire remediū. Sed xpm quez colebat affirmant posse dare salutē. Cūqz cūctiū suū par

uulo superposuisset: et ofonem fu-
disset ad deū: sanus reddidit infan-
tem matri. Quis facti fama dis-
currit per omnes vsq; ad aurea
regine. Que cum grauamine eet
afflicta rogauit captiuaz duct ad
se. Est illa non abiit: ne presume-
ret amplius q̄ sexus pmittere vi-
deret. Ipsa hō regina fecit se de-
ferri ad eius cellulam: et sanata ē
eo modo quo puer predier. Cui
predicauit: xpm auctorez esse sue
incolumitatis et vite: qui dat om-
nibus vitam. Que regina narra-
uit omnia regi: qui iussit: illi ma-
nera deferri p salute contagio.
Cui regina. Nihil horz dignatur
accipere. Aurum despicit: argen-
tum respuit: et ieiunio q̄si quodā
cibo pascitur. hoc solū muneris
ei dadiinus: si xpm deum saum
colamus. Qd rex distulit donec
quadam die iuit ad venandum
Et cū tenebre essent densissime:
et cōmūtiones eet quasi errātes
et ipse solus circumdatus densissi-
ma obscuritate: ait. Si vere de⁹
est xps: quem vxor mee captiua
predicauit: et liberet me de his te-
nebris: cū vt deū colam. Que vt
mente deuouit: dies reddita est:
et incolumis rediens totū factum
regine narrauit. vocata quoq; ca-
ptiua: docuit eos modū supplicā-
di xpo: ecclesiam fabricari monuit
formāq; descripsit: et omnes cre-
diderunt dño iesu xpo. Cūq; co-
lumne deberent in ecclesia collo-

carī: nec vna leuari posset: capti-
ua in oratione permocauit: et ma-
ne cum rex veniret: vidit colūmā
super basem suam librare suspen-
sam: et cūctis videntibus sup ba-
sem deposita est. Cū aut omnes
credidissent: et ecclesia cōstructa
esset: legatio missa est ad Constā-
tinū imperatorem: vt mitteret sa-
cerdotes ad implendū mun⁹ dei
ceptum. Qd et ille fecit cum gan-
dio et honore. ¶ Magnifica er-
go potentia dei: et mirifica miser-
cordia eius q per vna captiuam
fidelem totum regnū conuertit
ad fidem: vt sibi soli honoz attri-
bucretur. Sanctitas ergo et vite
perfectibilitas plus efficiunt in p-
dicatore: vt vtiliter p̄dicet q̄ scie-
luminositas. Jo Isa. xl. Sup mō-
tem excessum ascende tu qui euā-
gelizas syon. i. super eminentiam
vite prout exponit Grego. super
Ezech. vbi. s.

¶ Capitulu. iiii. Qd predicatio
sit fm auditorum exigentiam or-
dinata.

Tem debet esse predica-
tionis distincta ordina-
bilis pro auditorū qua-
litate et capacitate: ait Greg. vbi.
s. vl. q. predicator pensare debet
qd et quibus loquatur. De quib⁹
bene loquatur: ponens exempla
de medico: qui debet considera-
re quomodo sit vuln⁹ feriendus
q̄ medicamentū apponendus.
Et similiter de agricola: qui pu⁹

P

Q

R

Comuniloqui.

considerat terre qd altitatem qd se
men faciat. Proinde ergo predi
cator p[ro]videre debet auditorum
capacitatem et qualitatem: ut h[ab]e
hoc sermonem proferat: exemplo
saluatoris qui ait discipulis. Jo.
xvi. Multa habeo vobis dicere
que non potestis portare modo.
S Job. xvi. Qui ligat aquas in nu
bis. Ubi Gre. mor. xvi. ut fel
licet non inundatione sci[en]tie sed
moderata distillatione foveatur
auditores. Nam per nubes pre
dicatores: et per aquas sci[en]tia pre
dicationis inuitur: ut ibi exponit
Et Job. xix. Sup[er] illos stillabat
eloquium meum. Ubi Gre. mora.
T xx. In hoc videtur in diu sapien
tia magistrorum. Debet enim subti
liter qui docet. p[ro]spicere: ne plus
studeat predicare q[uam] capiatur ab
auditoribus. Et Job. xxxviii. Quis
dedit gallo intelligentiam? Ubi
mora. xxx. Gallo intelligentia tri
buitur: cu[m] doctori veritatis discre
tionis virtus ut nouerit quibus:
quid: et qui proferat diuinitas mi
nistratur. Non enim vna cademq[ue]
est p[ar]tis exhortatio: q[uia] nec p[ar]tos
par mor[is] qualitas astringit. Se
pe enim alios inficiunt que alio
proliunt. Et ponit exempla p[er]ci
q[ue] herbe que hec animalia refi
ciunt: alia occidunt. Et lentis sibi
lus equos mitigat: et catulos insti
gat. Medicamentis q[uod] h[uius] mor
bum minuit: aliter vires iungit.
Et panis qui vitam fortium ro

borat: paruuloru[m] necat. ¶ Pro
qualitate ergo auditorum: forma
dus e[st] sermo docto[rum]: ut et sua fin
gulis congruat: et tamen a co[m]m[un]i
edificationis arte nequaquam rece
dat. Ibidem et ait: q[uod] intente men
tes auditorum sunt quasi tensio
nes cordaz strate in cythara: q[uod]
tangit artifex plectro: ut reddant
p[er]sonam melodiam: licet no[n] o[mn]i
vno pulsa feriantur. ¶ Consi
derat debet facere predicator in menti
bus auditorum cu[m] plectro ratio
nis: q[uia] aliter admonendi sunt vi
ri: aliter femine: et sic de alijs: ut
ait ibi: et secundo pasto. per totum
¶ Semp[er] tamen predicator p[ro]u
uidere debet: q[uod] sit predicationis
veritas: ut nec adulatione: nec
amore: questu cupidine: aut pu
sillanimitate obmittat quin predi
cet omnibus v[er]itatem: exemplo
Abelhe. i. Re. vltimo. Qui cu[m]
horaretur loqui placencia n[on] d[omi]ni.
¶ Tunc d[omi]n[us]: q[uod] quecu[m]q[ue] m[un]di dixit
hec loquar. ¶ Prop[ri]a enim vo
cens mendacius: ipse cauda est:
operiens scilicet turpitudines au
ditorum: sicut cauda turpitudine[m]
animaliu[m]. Isa. lx. Tali predica
tione indigent maxie potentes mi
di. ¶ H[ic] Sen. vi. de beneficijs. cxi.
¶ Ostrabo tibi: cuius rei opta
laborant fastigia: q[uod] omnia pos
sidentib[us] herit. s. qui verus dicit
et. Sequit. Adulandi certamen e[st]:
et vnu[m] amicor[um] o[mn]iu[m] officiu[m] vna
intento: q[uod] quis blandissime fallat

A

Ignorauerunt scilicet potētes i
rea suas: dum se taz magnos cre
dunt q̄ audiunt. Et ponit exem
plum de Ferse duce exercituum:
cui omnes sui promittebat adu
lādo victoriam. Solus autē Da
magathus dixit sibi vep. i. confu
sionem suam: vt habitum est. s.
Qui postea gratias egit: quia so
lus sibi veruz dixisset: pmissitq̄
vt peteret ab eo quid vellet. Qui
petiit vt curru vectus: capite re
ctam tyaram gerēs maximā clui
tatem laudis intraret. Miserabi
lis ergo gens in qua nō nisi vn⁹
inuentus est qui diceret verū re
gi: ait tibi. Predicator ergo dicit
deus. pro anima tua nō confun
daris dicere verum. Ecc. x. Qd
constanter fecerunt prophē: apli
et sacerdotes: vt patet considerā
ti sacre scripture seriem. Jo. i. Ibi
iulij. Argue. obsecra: increpa. cc.
Capitulum. v. Qd predicatio
debet esse virtuosus exemplis cō
firmata.

B

Item ad predicationem

cōfirmandam debet eē
in predicante opez per
fectibiltas: et exemplorū virtuo
sitas. Qui enim fecerit et docue
rit: magnus vocabitur in regno
celoz. Math. v. Et hec est lex p
dicatorū vt impleant que docēt:
ait Grego. mora. xix. in principio.
Job. xlvij. Quādo pōebat plu
uis legem. Ibi Bre. loquēdi au
ctoritas pōitur: quādo vox ope

C

re nō luat. Job. xxxix. Nūq̄d
nōsti tempus plus hibicū in pe
tris. vbi mora. xxx. dicit Grego. q̄
oportet vt p̄dicatores sint fortes
in p̄ceptis: cōpatiētes infirmita
terribiles in minis: in exortatio
nibus blandi. et sic de alijs q̄ enu
merat. Et. ij. pasto. c. xliij. dicit q̄
p̄dicator debet plus actib⁹ q̄ vo
cibus resonare. Idem sup. Lan.
omel. lxx. validior ex vox operis
q̄ oris. vt enim ait plus. ethico.
liij. Actiones sunt credibiliores
scilicet sermonib⁹ in pactōibus et
actionibus. Et cū dissonant inte
rimūt verbū: vt dicitur ibides in
textu et p̄mēto. Et Sen. epistola.
cx. Sunt qdā q̄ in signū simila
te perfectionis vitia quibus ipsi
laborant: in alijs mordent: lace
rant: et reprehendūt. ac si ipsi illa
vitia non haberent. Cōtra quos
Diero. epistola. xc. ad Rusticu
monachū de institutione vite ait
Nulli detrahas: nec in eo te san
ctuz putes: si alios laceras. Accu
sam⁹ sepe que facim⁹: et s̄ nosip
sos diserti in nostra vitia inuehi
mus multi de eloquentibus in
dicantes. Idem Apo. Ro. ij. In
quo alium iudicas: teipsum con
dēnas. eadem enim agis que in
dicas. Sequit. Qui p̄dicas non
furandū furaris: g bicis non me
chandū: mecharis. cc. vt enīz dī
cit Sen. epistola. lxx. Turba sa
pientū plus ex morib⁹ q̄ ex ver
bis Socratis traxit. ga plus po

D

E

Comuniloquii.

mines oculis & auribus credūt.
Et Sen. epistola. cx. Sic ista a di-
scam? : vt que fuerunt verba sint
opera. vbi ponit exemplū bonū
di. q. i. tēpēstate gubernator nau-
fragabundus nō pdest. Quid in-
quit adiuuare potest rector nani-
gij attonitus & vomitans. Non ē
loquendū sed gubernandus. Di-
cunt enim hec dicit Plato. hec
zeno: & ingens agmen phoz. Sa-
ciant que dixerint: & sua ē mon-
strabunt. Ideo filius dei cepit fa-
cere & docere: actū. pīo. erat enī
potēs opere & sermōe. Luc. vii.
Capitulu. vi. Qd oratio pro
populo debet esse assidua.

Ebēt similiter viri ecclē-
stastici pascere dei popu-
lum fructibus orationū
fm Ber. vbi. s. Eorum enim est
orare deum pro populo: ipsum si-
bi placando & cōmendando. ex-
emplo & hōi qui ait. Ezo. xxxi.
H Alut dele me de libro vite in quo
me scripsisti: aut dimitte eis hāc
noxiā. Joel. iij. Inter vestibulū
& altare plorabāt sacerdotes. &c.
Ideo enim recipiēta populo de-
cimas & oblationes ad sustētatio-
nem: vt in quiete & tranquillitate
orient. p. populo aduocātes ad de-
um pro eo. ppter ea debent scire
leges & consuetudines edicti cō-
tistorij: & ante supremū iudicem
efficaciter perorare. Sicut enim
oratoris ppius est. distincte aper-
te & ornate dicere: putat Tull⁹

primo de offi. sic est ecclesiastico
rum ante deū spūaliter perorare
Et de hoc Grego. primo pasto.
c. xix. multum. vbi ait. Sit rector
singulis compassione proxim⁹:
& p. celis contemplatione suspen-
sus. Sed q. non sic faciunt mul-
ti conqueritur dñs. Ezech. xxiii.
Non ascendistis ex aduerso: nec
opposuistis vos mihi pro domo
domini. Qualiter autē orandū
est hōis canonicis dicum est in
alio tractatu scilicet in oratorio
vtinam autem tales essent sacer-
dotes euangelici orando quales
erant legales: De qb⁹ narrat Ibe-
gippus libro primo: q. cū pō-
peius intrasset iherusalem & tem-
plū inuassisset: stupebat vtrorū
animositate: & nūq. remissa offi-
cia sacerdotū in medio belli su-
rore tanq. si p. funda pax esset: ni-
hil deerat solemnitati sacrificiorū
sed victime altaribus imponebā-
tur. Intrauerant vrbē Romanū
& ramen nullā intermissas ē offi-
cij genus: tanta erat cura ministe-
rij. Sacerdotes enim vsq. ad vi-
timū in suo munie perseverabāt
& insulati inter ipsas hostias nece-
bantur. Ecōtra est de multis ho-
die qui preponūt officia spiritua-
lia volentes comedere cū hēdy-
crudaz carnē sacrificij. 4. Re. iij.

Capitulum septimum. Qua-
es esse debēt quibus comittitur
animarum cura.

E q: predicta officia ex-
ercere: non est puerorū
ydiotarū: nec in experto-
rum prouidere debet prelatus
iores. s. episcopi: nec talibus con-
ferant ecclesias qui non sunt habi-
les ad talia officia. Sed in parte
solicitudinis assumant viros sa-
pientes et industrios: sicut preci-
piunt Exo. xvij. c. prouide tibi
viros de omni plebe potentes et
timentes deū. et. Et Deut. i. idē
debet enim saltem imitari pha-
raonem: q. noluit committere pe-
corum curas nisi viro industrijs
gen. xlvj. Si noli esse in illis vi-
ros industrios: cōstitue magros
pecorum meorū. Sz hēn hodie
puerulis effeminatis ydiotis: le-
gem dei ignorantibus: aie sangui-
ne saluatoris redēpte custodien-
de punituntur. agminibus lupo-
rum vndiqz irruentibz. Qd pre-
uidens deus dicit Psal. lxxj. Dabo
pueros principes eor. et. Ideo
Bernad Eugenij lib. iij. ante. fi.
Satis epi ad manū habent qui
bus eis tradāt: Sed cui commit-
tant facultates suas nō inueniūt
Sequitur. Patientius seruius
sacram xpi qz nostrā. Quoti-
dianas expensas quotidiano re-
ciprocamus scrutinio: et cōtinua
dñici gregis detrimenta nescim.
De claraz precio: et numero pa-
nū cū instrumentis quotidiana
estratio cū presbyteris rara cele-
biatur collatio de peccatis. Cadit

asina et est qui subleuet. Cadit ala
et non est qui requirat. Exemplū
de epo: qui noluit committere pi-
ra custodienda puero: cui comi-
sit ecclesiam? Cogitare enim debz
episcop⁹. q. ipse est sicut agricul-
tor et edificator: et sic architector
i. cor. iij. Dei agricultura estis: dei
edificatio estis. Sequitur. vi sapi-
ens architectus fundamentū po-
nit. grandes enim lapides et qua-
dratos bz ponere in fundamen-
to: exemplo Salomonis. iij. Re.
xv. scilicet viros virtuosos: et tri-
bulatōnū pressuris politos. Pa-
stores enī ecclesie: et ecclesiastici sūt
superedificati supra fundamentū
apostolorum et prophetar. eph.
ij. Item debet statuere colum-
nas fortes: et erectas ad sustentā-
dum ecclesiam: quales sunt pasto-
res ecclesie et prelatus gal. ij. in. si. b.
columnne erant. Pro quibz pone-
re stipulas et festucas. i. pueros et
leues personas insania est. Exē-
plū de bono episcopo qui rīdit
pncipi petenti p leui persona: vt
eum statueret in ecclesia dicens: q.
si ipse peteret ab eo vt poneret se
stucam p colūna in castro suos
etī non exaudiret. Cum ergo ec-
clesia sit castrum dei: non debet
festuca vel calamus fragilis p co-
lumna poni: cū in infinitū sit ma-
gis plangenda ruina ecclesie qz
castrī materialis. Et qui tales col-
locantur: ecclesias destruunt. Isa.
xlx. venerunt structores tui de-

Cōmunilō qui.

Math²

fruentes. ¶ Item episcopus est si-
cut doctor et magister: quia superin-
tendens ut dictum est. Et ut pre-
cipuus doctor ecclesie que est scola
summi magistri: quod ait **Matth. vn^o**
est magister vester. Sed ars ar-
tium est magister animarum. ait
Gre. primo pasto. c. i. Magna
ergo vituperius est episcopo et pericu-
lum statuere ad regimen anima-
rum eos qui artem ignorant. Si
enim ignominia est magistro ar-
tium sciam committere ignorantem
artes et principia: et artis instrumē-
ta: multo magis ex parte ista. vñ
Gre. vbi. s. Et impio magiste-
riū qua temeritate suscipitur: cum
sit ars artium regimen animarum.

V ¶ Consimiliter cum episcopus sit preci-
piuus medicus: committere talibus
officiū medicandi periculosius est.
vnde subdit ibi: quod cogitationis
vulnera: occultiora sunt viscerum
vulneribus: et tamen qui spiritua-
lia precepta nunquam nouerunt: se
medicos profiteri non metuunt
cum episcopus vis pigmentorum ne-
sciat: medici corporis videri eru-
bescunt. Merito ergo sunt rei ani-
marum qui aiaarum curam talibus
committunt. et qui eas in curam su-
scipiunt. **Jo. Ii. iij.** esto princeps
nosser. **Aul. rñ. iij.** Non sum me-
dicus. etc. ¶ Similiter episcopus est
dux aciei iesu christi ad pugnandum
hostes. Cuius est eligere viros
expertos ad pugnandum quod possint
aciem defendere. vnde cant. iij.

in fine. En lectulus Salomō
quingenta fortes ambiat: et
foras israel: omnes ad bella do-
cissimi. Magna ergo fraus est
assumere pueros ignaros artis
militandi: et eis dare stipendia que
debentur militibus defendentibus
aciem christi. Est apo. i. cor. v. pu-
erans ecclesiasticos viros. Quia
vnde militat stipendij suis. Cō-
similiter potest dici quo ad om-
nia officia que sunt ecclesiasticorum
quale est officium pastoralis: cura-
torum: gubernatorum. Non ne
in tempestatibus esset in sanis qui
navis gubernacula committeret in
fantulo ignorantem cunabulum suū
regere: maxime fluctibus et tem-
pestatibus surgentibus: vnde inu-
entibus: partes navis dissoluentibus:
tenebris involuentibus: et bestijs ra-
pientibus? Luz ergo sic sit de navi
ecclesie in tempestatibus huius mundi
dicitur gubernacula non est nisi
industrio committendum. Quia et
hūc cōs sit industrius: et time-
re et iugiter vigilare: et artificiali-
ter gubernare. vñ Grego. li. i. Regi-
stri. vetustā navem cōfractā indi-
gnus infirmosque suscepit. vnde
fluctus intrat. Ideo mihi in peri-
culo manum orationis porrigas
Si ergo tantus gubernator timuit
in regimine sue navis: qualiter
mere debet quod ignorat manū ad
gubernandum ponere. cum ipse
dicat registri. etc. navis guberna-
tor: cum aduersari sibi ventū cōsi-

derat fluctus quosdā directo clauo eruperat: et quosdam quos se superare non posse precuidet inflexo cursu prudenter declinat. Sic inquit sanctitas vestra: quedā cōpescendo: quedā tolerando mitiget. Cum igitur talis magister et doctor nauigij timeat de periculo nauis ecclesie: stultus ē quilibz alius: cui cōmissa est ecclesie gubernatio: qui non timet. Et sic factus est qui indignis cōmittit gubernaculum: vt dictum est pus.

¶ Quia diffictio. Quales eē debent iudices ecclesiastici.

¶ Caplm pīmū. Qualia debēt esse eorum iudicia.

Tales autem esse debent iudices in re publica ecclesiastica: q sūt ad modum oculorum et aurium: patere pōt

et dictis superius de iudicib⁹ secularibus parte .i. **¶** Similiter quales esse debent aduocati siue oratores patet ibidem. Si enī iudices seculares cū diligentia debent iustitā exercere: vt habitum est ibi: multo magis iudices ecclesiastici sine litigij iurgiorum: et si ne falacis deceptionū: sua debēt iudicia exercere. Talia enī reprobanda sunt in vitiis spiritualibus ait. Ver. ad Euge. li. i. post pāncipuz. Quēto te inquit: qle ē illud de mane vsq ad vespēra litigare vel litigātes audire: et vitia iustitiae dei malicia sua. Non enī

libere sūt noctes. vix relinquit necessitati nature. qd corpulculi paufatiōi sufficiat. et rursus ad iurgia surgitur. Dies diei eruat lites: et nox nocti indicat malitiam. Sequitur. Tota die persistunt in palatio leges: sed iustitiani non deiciunt. Et tñ lex dñi immaculata pueritias. Nec autem non tam leges quā lites sunt: et cauillationes subvertentes iudicium. Tu pastor et episcopus animarum: qua mente obsecro sustines: coram te semper silere illam. s. dei legem: garrire istas: Ideo clamandū cū pphā. Marrauerūt mibi iniqua fabulationes sed nō vt lex tua. In his quoq iudicijs iniuste appellationes nocent: Quas reprehendit Ver. ad Engeniū li. iij. vi. Vni qua est oīs appellatio ad quā iusticie inopia non coegit: Et ibi multum contra appellationes iniustas Vbi ponit exempla: q quibzdam vxores euentib⁹ appellatus est ab aliquibus sine causarum grauiamine: solo frustratorie dilationis intuitu: Similiter ponit exemplum de quodam qui iniuste apellauit in electione epi ad impediendum Tales igit appellationes cum sint iniuste impedimenta: multū sunt reprehensibiles prout ibi exequit⁹ sufficiēter. **¶** Similiter quales esse debent consiliarij episcopi pz ex dictis superius parte prima. Vbi de consiliarijs pāncipū. Si igit pāncipū

C

D

E

Cōmuniloquii.

F consiliarij debent esse sapientes
et prouidi: a muneribus imunes
et puri: multo magis cōsiliarij epi
scoporum. Et de his sufficienter.
Ber. ad Euge. li. iij. Querēdi in
quit ibi sunt q̄ sint compositi ad
mores: probati ad sanctimoniaz
parati ad obedientia. Sequit. Nō
qui inarsupia exhauriant: sed qui
corda reficiant: et crimina cori
gant. Sicut enim consiliarij pro
prie siue legati debent esse tales:
quales ibi describit: sic et consilia
rij epi suo modo: Et ponit ibi exē
pla de legatis bonis q̄ renderūt
ensentia in officiis suis. Sicut de
Martino: qui cum fuisset legat⁹

G in Dacia. tam pauper rediit: q̄ pe
ne expensis et equis deficientib⁹
vix venit florentiā: cui ibi episcō
pus dedit equum. Quē cum idē
ep̄s ad curiā sequeret: et peteret
ab eo auxiliū: respōdit. Decepisti
me: Nesciebam enī: tibi negoti
um iminere. Tolle equum tuum
i stabulo est. Et eadē hora reddi
dit illi. Et ibidem ponit exēplū
de Guāfredo: q̄ legationē in par
tibus equitanie sūptibus proprij
strenue administravit. Cui cum
p̄scis vnus. i. fugio eēt a quodā
p̄sbr̄o p̄sentatus: te inquit nō
accipio. nisi p̄cius dederis: dedit
q̄ illi quinq; solidos inuito et ve
recondo. Et cum eidem dñs opti
di offerret duas pulchras para
phides ligneas: eas laudauit: sed
non acquieuit accipere. Quanto

minus argenteas receperat: Ad
fuerunt imitatores Abac: q̄ no
luit aliqd accipere a filio subleg
minis vsq; ad corrigiam calli
ge. Gen. xxiij. Et Samuel qui ait
i. q̄. xxiij. Si de manu cuiusdam
munus accepi. et. Ad imitationē
igit istorū debet omnis consilia
rius episcoporum: man⁹ excuset
ab omni munere.

Capitulum secundum. Qua
lis debet esse episcopi familia: et
domus.

Salus autē debet et do
mus et familia epi. Ber.
eodē li. sufficienter descri
bit: vbi ait. Domum epi decet sa
ctitudo: decet modestia: decet ho
nesta hantī custos disciplina. Et
sequitur. Discant ate ipsi tui. Co
mptos pueros: et comptos adole
scentes secū non habere. Inter
mistratos discurrere calamistra
tos non decet: Et ad hec oblenā
da et opposita cauēda debet ep̄s
esse sollicitus. Unde ait ibi Ber.
Sunt que te ignorare nolo: mo
res quorūcūq; et studia: nō opor
tet q̄ scias domus tue vitia vici
tias: q̄ plurimis nouim⁹ cō
tigit. Illa alius dispēcet: Tu di
sciplina pūde. Hanc nemini tra
das. Si in solentior sermo coraz
te sonuerit. vel habitus apparue
rit: sit manus tua super humero
di. Tu vlciscere iniurias tuā. Im
punitas enim autum parit ausus
excessum. Ad talia enim scienda

et corrigenda debet esse prelatus sollicitus. De temporalibus autē cōmitat alijs: vt plus possit vacare diuinis. Unde ait ibi. **B**emēto: Saluatore Iudā Iconomus habuisse. Quid episcopo turpius q̄ intendere supellectili et hāto/le sine: scrutari de singulis: morde ri de superstitionibus: moueri ad quecunq; pdita v' neglecta: Egiptius ille: omnib⁹ Ioseph traditis: ignorabat quid haberet in domo sua. Erubescat igitur xpian⁹ fratri suo xpiano non credēs: ex quo homo sine fide: tantam fidē habuit in seruo alienigena. Et nisi tales colaterales episcopus habeat. non est plane sanus: ait ibi. **B**er. Ne dixeris te sanum dolē: tem latera. i. ne dicas te bonum: malis innitente. **I**d Apo. connumerans virtutes epo necessarias ait. Sive domui bene prepositus filios suos subiectos in oī castitate. c. i. **T**hi. ij.

Caplm. tertiu. Quid significent epi indumenta.

Bs eporum virtutes significant pontificalia indumenta: ait **A**ug. ij. de sacramentis. parte. iij. c. xviij. ol. q̄ episcopi vtuntur sandalis q̄ sunt calciamēta predicatorū que habēt subtus solaz integram: ne per steram tangat: et desuper constant ex corio perforato: qz gressus predicatoris: subtus debent esse muniti: ne terrenis polluant: s; supē

rius aperti ad celestia contemplāda. In duntaxat caligis diffusis vel lineis vsq; ad genua: quib⁹ significat: q̄ rectos gressus facere debent pedibus suis: et genua debilia roborant: et sic ad predicandum euangelium festinare. Baculo vtunt: qui habet subtus acumen vt rebelles per increpationē puniant. et desuper est recuruus: vt milites per consolacionē trahāt. Anulo vtunt: qd ē fidei sacramētū. quo. s. sponsa xpi ecclesia subarratur. **M**itra quoq; siue tyara l capite regimen quinq; sensuum significat. **I**bidez ait **A**ugo ante q̄ sacerdotalia vestimēta tā in lege veteri q̄ in noua designāt eorum virtutes quas habere debēt. Unde in tunica linea significatur castitas interior: in zona siue i cingulo: castitas exterior: siue i exteriori hōie: i tunica sacinctina cōuersatio celica: i sup̄ humerali laboz patētia: i rōnali discretio: sapia i cydari intēus recta: i femoralibus que tegūt verenda nutrimētū castitatis. **N**ec enī erāt vestimēta sacerdotis in lege veteri. **E**xodi. xviij. et **L**eui. xxiij. Et de his vestimentis plūx **H**iero. epla. lxxv. De indumentis aut sacerdotibus noue legis ait **A**ugo. vbi. s. q̄ per tunicā mūdicat: per zonam continentia: per stolā sapientia: per casulas castitas designat. Studeant igitur epi et prebyteri habere virtutes q̄s eorum

P

Q

R

S

indumenta significant.

¶ Capitulum quartum. Quid pastor debet assistere gregi assidue cura.

¶ Et autem possint officia sua perficere: et perfecta administrare: debent circa gregē suū assidue vigilare: iuxta illud. *Isai. xxi.* Sup̄ speculas vñl ego sum stans iugiter. Nec discurrat per curias seculares aut negotatorias tēporales: s; copabuntur fidelibus sibi cōmissis: ne dicat cuilibet tali illud *zach. xi.* o pastor et ydolum: dereliquēs gregem. pastor nomine: ydolum re absq; custodia vel debito opere.

¶ Unde Gregorius. super *Eze. li. i.* Omel. v. Hi qui animarum custodes sunt: et pascēdi gregis onera susceperunt: pmutare loca minime pmittantur. Unde narrat

V Beda in gestis angelorum li. i. c. vi. De Laurentio episcopo q; successit beato Augu. misso a beato Grego. in angliam ad conuertēdum gentem Anglorum: q; euz ob pranos mores regis et iniusticiam proponeret relinquere. Britaniaz iussit in ecclia apostolorū lectum sibi nocte parari. Abi euz post multas preces et lacrymas p statū ecclesie ad deum suasas: mēbra dedisset ad quiescēdū: apparuit ei princeps apostolorū. Quē diu flagellis actorib; afficiēte sciscitādo apostolica districtio: et cur gregem quem sibi cōmiserat re-

linqueret: et cur oves xpi in medio luporum positas fugiens ipse dimitteret. an mei inquit obliuio es exēptisq; pro parulis xpi q; mihi in sue dilectionis indicium cōmendauerat: vincula carcere postremo etiā mores crude ab infidelibus inimicis xpi ipse euz xpo coronandus putat? Qui beati Petri admonitionibus et flagellis correptus: mane venit ad regem: et relecto vestimento: q; uis esset verberibus laceratus ostendit. Rex autem inquirens q; tantas sibi plagas inflixisset et audire: q; sue salutis causa: tanta ab aplo et perpeffus: timuit: et anathematizatio culm ydolatrie: ac iugio nō legitimo derelictis: fidem suscepit et baptizatus est. Ex quo patet q; res p̄sibiles sunt: q; sine causa legitima ecclesias derelinquant cum predictis episcopus pro psecutione et regis infidelitate ecclesiam relinquens. tāta ppeffus est. In his autem omnibus caueat ep̄s qui est ad modū capiti: et speculatore: ne sit negligens ap̄dictis officiis. Et enim dictū tractatu de. xij. abusiuis: dectm^o abusionis gradus est ep̄s negligens q. i. gradus sui honores inter homines regit: et ministerij dignitatem coram deo non custodit. Episcopus enim grece: speculator interpretat. *¶* Cui of. *Eze. iij.* Speculatorem dedi te. Deceat enim ep̄m: oium super quos i spe

cula positus est peccata attende-
re & corrigere: ac scelerum opera-
rios exterminare. Predicator er-
go diuinus alloquens ecclesiasti-
cos hortet eos ad exercenda de-
bita officia: statui suo vel gra-
dui debita: & ut quilibet viuat si-
cut decet statum suum: quibus ad ea
que enumerata sunt.

¶ Quinta pars principalis. De
informatione scolasticorum. **¶** Pri-
ma dicitur. De informatione di-
scipulorum.

¶ Capitulum primum. De digni-
tate sapientie.

P Rehabitis auctoritati-
bus narrationibus & ex-
plicitis quibus possunt vi-
ri ecclesiastici informa-
ri: ex quibus predi-
cator habere potest occasionem
vtiliter conferendi cum eis: & ex-
ortandi eos efficaciter: nunc col-
ligantur consimilia quibus prae-
fieri possunt viri scolastici siue philosophi: ex
quibus predicator potest conferre
cum eisdem ex his que sunt pro-
pria illis. Et ut magis stimuletur
ad desiderium sapientie: promittenda
est eius dignitas & sublimitas per
estimationem vere indicatis. Pre-
positus inquit eam regnis & sedibus
Sapientie. Sequitur. In finibus enim
thesaurus est hominibus &c. Et pro-
uerbium. Melior est acquisitio eius
negotiatione auri & argenti. Sequitur
Preciosior est cunctis opibus.
¶ Et de sapientie eminentia apud

gentes: ait Proverbium. Ilii. c. vi. di. q.
cum gentes non sine tuum nuntium
credant faciendum: vult tamen quasi
deum deorum: omnium principum
extollunt. Sapientiam quod omnibus pre-
est. Unde & veteres philosophi
ymaginem sapientie per soabos om-
nium templorum pingi fecerunt
& hec verba scribi debere sanxe-
runt. Alas me genuit: peperit me
moxia Sapphiam me vocant gre-
etivos sapientiam. Et ego odi ho-
mines stultos: ignatula opera:
& sophisticas scientias. In quibus
nulla est utilitas. **¶** Ad appetitio-
nem igitur sapientie & amoris: ac
sedulam acquisitionem sunt om-
nes scolastici admonendi: ut qui-
libet eorum dicat illud sapientie. vii.
Optavi & datus est mihi sensus:
inuocavi & venit in me spiritus sa-
pientie. Et sapientie. vii. Hanc ama-
ui & exarsui a iuuentute mea. An
& hic amor: philosophia dicitur: eius ama-
tor philosophus. Philosophus. n. grece: amor
latine: Sophia sapientia. Unde
philosophia. i. amor sapientie. Unde & philosophia
est ars artium: disciplina disciplinarum:
que vni cunctis est deorum: & quod
est honoranda antologo prout ait
quidam sapiens: & idem propositum. in par-
te. di. q. philosophia tradit in artibus li-
beralibus: de quibus prosequitur
Augustinus. vbi. s. bene prosequens quod
sunt propria cuiuslibet artis. Et si-
militer Alpharabius li. s. diuisio
ne philosophie vbi ait: quod philosophia est diuina
rum humanarumque rerum co-

Cōmuniloqui.

Egnitio cum studio bene viuendi. Sapia vō est sciētia sempiterno-
rum. Et de his 2 d' diuisione phi-
losophie: 2 de illis que spectāt ad
vitam phisicam dictum est in tra-
ctatu de vita phorum. s. in com-
pendiloquio. ¶ Ad presens autē
de instructione scolasticorum p-
cedendus est. s. qualiter scolares
debent discere: 2 quiter doctores
debent eos docere. Et

¶ Primo quales esse debēt sco-
lares quantum ad corporis dis-
positionem.

¶ Secundo. quales esse debent
quantum ad mentis industriā
siue perspicuitatem.

¶ Tertio qualiter instruēdi quo
ad documentū rectitudinem.

¶ Quarto: in qbus in formādi:
2 in qbus nō sūm ad eorū
qbus vtuntur qualitatem.

¶ Quinto: quales esse debent q
ad vite qualitatem 2 honestatem.

¶ Sexto: quales esse debēt: quo
ad studij sedulitatem.

¶ Septimo: d' his que spectant
ad doctores.

¶ Capitulum secundū. Qd sco-
laris debet esse membris 2 corpo-
re bene disposita.

In primis ergo: ob artū
liberalium siue phie no-
bilitatē 2 honorificentia:
2 ob professorum eius reuerenti-
am ab alijs exhibendam: discen-
tes illas debent esse corporis dis-
positione venusti: vt ait Boe. de

disciplina scolarium in principio
di. q. videndum est ne infans
septennis. cum ducit ad instruē-
dum: 2 membrorum indecens sit
dispositio: 2 partium integrarum
Et ponit exemplū. Legitur inge-
Thime filium lepra incomben-
tem: castratum: loripedem: gabo-
tumentem: doctrine mancipant
plebeiam extulisse obiectione: so-
ciorum ridiculosam demonstra-
tionem. Lanendus ergo: tales
ponantur ad phias discēdas: ne
contemnatur phia ob talem de-
formitatem: 2 ne minus acceptet
licet tales in ea profecerint: vt eni
ait Ethnias. Gratior ē pulchro
veniens e corpore virtus. Idem
Sci. recitat epla. Jr. Et sic min⁹
accepta est sapia vel virtus ven-
iens e corpore deiformi Ibidem
ait Boe. q. temporis intempe-
ries. hiemis vel estatis nocet pue-
ris adscitibus. Et ponit exem-
plum de quodaz indispōito: e de-
formi adducto ad discendum: q
postea attenuat⁹ elephantis mor-
bis occubuit. instigante canicu-
la. s. illo signo regnāte: ardore fer-
uente. ¶ Ibidem etiam ait. q. ci-
bariorū debet esse mediocritas fa-
cultas: potus tenuis parcius: 2
vestium penuria. Pueri ergo de-
bent esse bñ dispositi corpore: 2
integri: 2 sustentamentis debitū
regulati qui volūt. discere: vt sint
scolastici: 2 debito tempore debēt
incipere. Et de his sunt admonē

F

G K

H

L

M

di tam ipsi q̄ habentes curā eo-
rum. Omni enī negotio tps ē z
oportunitas. Ecc. viij. c.

¶ Caplm tertiu. Qualis dz esse
scolario quo ad metia idustriam

Secundo sunt exploradi
pueri quales sint quo ad
mentis idustriam z per

spicacitatem: an. i. habeant indu-
striam discretionis naturalis: z in-
genij viuacitatē: sicut narrat Alu-

lus gelius li. v. acticarum noctū
c. iij. loquēz d̄ pithagora pho q̄ cū

est adolescēz z cā vlt⁹ ferret ho-
lera z de hedera candices ligni

plurios: funiculo breui circūliga-
tos portaret semel obitanti illi

Democritus Et videns eum in-
cedentem expedire: z iuncturam

ligni posituramqz considerans:
z acutū illum similt breui vin-

culo comprehensum: z ratiōe q̄
dam geometrica librari: interro-

gauit: quis se inuoluit. Et ille. ego.
Qui Democritus. solue totum: z

modo cōsimili liga. Sicqz factū
est. z ait Democritus. Cum inge-

niū benefaciēdi habeo: nūc ma-
iora melioraqz meū facere potes

si me sequi volueris. Qd̄ ille anu-
lit: z duxit eū secuz: sumptus mini-

strauit: z phiam docuit: z hic po-
stea in sciētijs phus fuit: sed acer-

rimus sophistaruz. Et prouidus
igitur explorator ingenium predi-

cti adolescētis deprehendit. Et
ad maiora discenda hortatus est

Sed cauendū est ne pueri viua-

cialingenij z acuti: nimietate esbi
vel potius fiant hebetiores. Pro-

pterea sunt frugalr nutriendi. ait
Boe. vbi. s. z Alalus gelius ple-

nins li. iij. acti. noc. an. fi. vbi ait.
Pueros impuberes compertuz

ē si plurimo cibo nimioqz vino
vtant hebetiores heri: atqz hinc

elici tarditatem improceraz fieri
corpora eorum: minusqz adole-

scere. Qd̄ narrat varro in hysto-
ria de liberis educandis. Lau-

dum est ergo: ne voracitate he-
betes reddant. L. de hoc. s. parte

i. vbi de instructione pueroruz.
¶ Capitulum quartum. Quali-

ter pueri sint in principio instruēdi.
¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

N

O

P

¶

P exigebat: et accipiebat ab his qui male fuerat preinstructi. Et si omnino rudel accederet. Et hoc merito. Error enim duplicem erigit laborem: cum et delenda sint puer se institutionis semina: et bene si delius inferenda. Satis enim facilius est inducere bonam informationem: quam extirpare malas et inducere bonas: maxime cum prima instituta et documenta tenaciter inherant pueris bona vel mala: ait Hieron. epla. viij. Ipsa literarum studia: tenerris in eis inferuntur ingentis: idque penitus inherere solet sensibus: quod prius sederit in mente: Magna ergo diligentia sunt pueri instruendi: ne tempus pueritiae negligenter amittatur. **Q**uod Boetius dicit. quod diligentia opus. cuiuslibet obtusitas promouet. et hinc ac dicta doctores sui memorie celule commendanda. ut ibi exemplificat: ne contingat quod Lotario contigit. Qui cum triginta annis fuisset in gymnasio philosophorum: et aduenisset dies ut precesset mediocribus. scilicet pueris qui si eorum magister: assererat: se dubitare: cuius vxor fuit Eneas. **R** Similiter requisitus a quodam primas litteram. scilicet magistri qualiter in versu vertere posset: respondit absurdum esse: tanti nominis premam breuiari: sed acuto accentu pronuntiare. Ecce ait ibi Boetius. Quoties dure ceruicis obtusitas perdidit et impensas sine expensas.

Caucant igitur pueri: ne sic amittant tempus et expensas: negligenter adiscendo: et caueant eorum doctores ne eos decipiant. Hoc enim sunt peccata: Sicut Aug. primo confessionum enumerans peccata sua in pueritia. Peccabamus inquit minus scribendo et legendo: aut cogitando quam exigeret a nobis. Sequitur. Quia delectabatur ludere.

Et post. Peccabamus faciendo contra preceptum parentum et magistrorum meorum: Et enumerat ibi de multis talibus. de quibus admonendi sunt pueri ut precaveant.

Consimiliter adhibenda est solers diligentia: ut pueri instruantur recte et artificialiter. Et primo in grammatica et grammaticilibus que videntur in litteram. scilicet labarum citationem et orationem: ait Hugo. Baldasculus parte. ij. di. quod debet scire vocem articulatam. scilicet fam: scilicet labam: pedes: accentus: et sic de aliis: prout ibi determinat. Illi enim fuerit instructus in primis in talibus: vix postea potest instrui. Hoc tamen necesse est scire: ut homo sciat legere distincte et articulate et regulas grammaticales. ut patet ex Boetio. v. di. s.

Capitulum quintum. In quibus doctrinis sunt pueri informandi.

Et inde cauendum est: ne pueri nimis imbuantur doctrinis fabulosa poetarum: et illaqueantur illarum delectionibus. ut enim ait Plautus

X us libro. iij. c. vi. Lacedemonij li-
bros archilogie et ciuitate sua ex-
portari iusserunt: eo qd eoz parus
verecundam et pudicam lectorem
arbitrabantur. Voluerunt enim
ea pueroz suoz animos im-
buti ne plus moribus noceret qm
ingenijs prodesse. Itaqz maxi-
mum poetarum aut prime maximi
eo qd domū sibi iussaz maledictis
carmine lacerauerat exilio mul-
ctati erunt. vt enim tactus est. S.
mentes pueroz tenaciter retinet
doctrinas quibus primo imbu-
untur. Ideo expedit: qd vilibus
et veris doctrinis primitus imbu-
antur. vnde et mos fuit apud he-
breos: ait Orige. super cāll. in p-
cipio: omnes scripturas a docto-
ribus et sapientibus tradi pueris
simul: et ad vltimū referuari ista
scilicet principij genese: pncipi-
um Ezechieles: et finto: et cantica
canticorum: qd hec ardua sunt: et
posset in eis minus intelligēs ob-
errare. Ideo ait Augu. de se. iij.
p- fessionū. hoc nomē scilicet xpi
fm misericordiam: tuā deus in
ipso adhuc lacte matris tenerz
cor meū pie bibeat: et alacri aīo
reinebat. Et li. vi. Nomē inquit
xpi mihi infanti inditum est ve-
racibus ergo doctrinis et vilibus
non fictis et fabulosis est vilius
et securius pueros imbueret. Sūt
enim primo instituendi in grā/
matica: deinde i logica: ait Boe.
vbi. S. Compleio inquit nō inde

bite huius gymnasij scilicet grā/
maticæ rudimento: ad maioris ē
inquisitionis scientias legitime
procedendū: scientiam inqz quā
solam veri falsiqz indagatioe no-
uimus. 2c. Inde Hugo vbi. S.
dicit: qd ex omnibus scientijs se-
ptem speciales decreuerunt anti-
qui in studijs ad opus erudiēdo
rum. In quibus tantam esse vti-
litatem p- ceteris perspexerunt:
vt quisquis principia harū disci-
plinarum firmiter percepisset ad
aliaz nouiciam posita inquirēdā
magis exercendo qm audiēdo p-
ueniret. Sunt enī quasi quedā
optima instrumenta et rudimēta
quib⁹ via paratur animo ad ple-
nam p- hie noticiam. Inductiū
et quadriū nomē accepit: eo qd
his quasi quibusdā vijs viuax
animus ad secreta p- hie introeat
hāc aut logica rōnalē p- io Pla-
to grecis instituit: quam postea
Aristoteles eius discipulus am-
plauit: perfectit: et in artem rede-
git. Mare⁹ dō Terentius Varro
plus dialecticaz de greco in latīnū
trāstulit: ait Hugo ibi. De modo
autem adiscendi artem dialecticā
Boe. vbi. S. dicit: qd in p- mis ter-
minoz intrinseca cognitio: eozū
qz in p- positionē nō latens copu-
latio: p- positionū quoqz non in-
digna anexo sunt optanda: Ter-
minoz dō determinationes quas
synkategreutice appellam⁹ me-
moriter meū sunt ipimēde: que

A**B**

Cōmuniloquii.

D sophistice defertunt fantasie. Et ponit ibi exemplum de quodam prudente in alijs scientijs qui ab alijs in vie magistris ei⁹ seu disputationis cautelis sophisticis est confusus. Sponnet ergo: talia me mouet scire: et cōsequenter adiscere et audire libros. put ibi de terminat: Et sic in omni arte vir scolasticus ordinabiliter et artificiose scilicet ex proprijs illi arti diligenter debet adiscere et studere: vt ait Hugo vbi. s.

¶ Capitulum sextum. Que sunt necessaria studentibus.

E Rta hō sunt necessaria studentibus. Matura: exercitiū: disciplina. In natura consideratur: vt facile audita percipiant: et percepta firmiter retineant. In exercitio: vt labore et sedulitate naturalis sensus ea excolant. In disciplina: vt laudabiliter quis vltimos mores cū scia componat. De quibus omnibus Hugo ibi prosequit eleganter. Et debet studere in omni arte querendo que sunt propria. vñ ait ibi duo esse genera scripturarū. primum scilicet earū que artes proprie appellantur. Secundū que sunt appendicia artū. Et utraqz oportet scire: licet artes sine appenditijs perfectius possint facere lectorem: put ait ibi: superaddens: quod duo sunt discernenda. Primum quid de arte oportet agere. Secundū qualiter oportet rationes

illius artis reb⁹ alijs accomodare. vt verbi gratia. De grāmatica agit qui regulas et pcepta ad hanc artem pertinentia tractat. Grāmatica agit qui regulariter loquitur vel scribit. Et sic de arib⁹ alijs Et vultur institui ibi scolares quod liter adiscere debent.

¶ Capitulum vii. Qualis debet esse discipulus et a quib⁹ cauere.

¶ Q uales autē esse debet scolasticus: et a quibus cauere docet Boet. eleganter vbi

¶ Discipuli inquit subiectio in tribus consistere debet. In attentione: beniuolentia: docibilitate. vt scilicet sit docilis ingenio: attentus exercitio: beniuolus animo. In tentus inq³ ad audiendū: docilis ad intelligendū: beniuolus ad retinendū. Et subdit. Non sit scolasticus discipulus. Dicitur autem discipulus quasi a scola diuisus. Scola enim grece dicitur vacatio latine. vñ discipulus quasi a vacatio ne diuisus. Discipulus est qui discit per vias: tabernas: et plateas per meretricum cellulas: per publica spectacula: per pompas et choreas: per cōmessationes et publicas cenas. et h⁹ vagis oculis. effrena lingua: petulanti animo: vultu in composito: oib⁹ his scola posita. vnde et subdit: se multos tales vidisse. A quibus autē cauere debent subdit di. ibidesqz aluxurie fetore studeat discipulus alienari. Quas distinguit. li. vi. vñ

esse in ornatu: aliam in coitu: ter-
tiam gulositate astrictas. Ab his
scolasticus volens in philosophia proficere
debet summe cauere: prout persequitur
ibi: subdens: quod meretrix no-
naria est: inferni ianua: via iniqui-
tatis: scorpionis percussio: viscera-
rium scelerum: pure interitus. Di-
cebatur autem non naria: quod ante ho-
ram non antiquitus non licebat
ad tales accedere. unde et de hoc
Augustinus. Julianus dicit recitans
verba Iulij: quod motus volupta-
tis id est luxurie est maxime inimi-
cissimus philosophie. Congruenter enim cum
cognitione philosophie: magna voluptas
corporis esse non potest: ait ibi Boetius.
ubi quod oportet scolasticum cauere ab
ebrietatibus et commensationibus
quod vinum inquit moderate sumptum
intellectui acamen conferre vide-
tur. Immoderate vero sumptum: ra-
tionem perturbat: intellectum he-
betat: memoriam enervat: obli-
uionem immittit: errorem infun-
dit: ignominiam inducit. ubi enim
ebrietas ibi furor dominatur: ubi
furor: ibi nulla sapientia: sed pre-
grauatur desipientia. Oblivio au-
tem comes est ebrietatis: ait Macrobius
lib. primo. Et hilaris est
insania: ait Seneca. epistola. vi. et vo-
luntaria insania: ait idem epistola.
lxxij. Ideo summe cauenda scho-
lastico. Similiter luxuria que est
in ornatu meretricio cauenda putat
exequitur. Boetius. ubi. s. ponens exem-
plum de quodam qui talibus ornatibus

bus vacabat: et sua consumebat.
Qui postea inopia et pauper factus
est. Que autem sunt expedientia vi-
ro scolastico: ut proficiat in scientia
huius ait Hugo ubi. s. di. quod sapientia
quidam est de modo discendi in-
terrogaret. scilicet que essent necessaria:
respondit mens humilis: studium que-
rendi: vita quiesca: scrutinium taci-
tium: paupertas: terra aliena. Nec re-
serare solent multis obscura legendo.
Et de quolibet horum bene per-
sequitur. ubi. quod principium discipline
est humilitas. Cuius precipue tria
documenta ad lectorem pertinent.
Primum ut nulla scripturarum
lesitencat. Secundum: ut a nemine
discere erubescat. Tertium ut
cum scientiam adeptus fuerit ce-
teros non contemnat. De quibus
ibi prosequitur bene. Similiter
studium est necessarium exemplo philo-
sophorum. De quo studio patet ibi.
Similiter quies tam interior
ut mens per illicita desideria non
discurrat: exterior: ut oculum et
opportunitas studio suppetat.
Similiter scrutinium taciturnitas
quod significat diligenter medita-
tionis: sicut studium instantiam
operis. Et Meditatio vero est cogitatio
frequens cum philosopho: que cau-
sam: originem: modum: et utilitatem
vniuiculis rei prudenter inue-
stigar. ubi ibi pulchre ait Hugo
quod lecticam philosophie quattuor ponat
scilicet philosophos. et choros. scilicet amos
et labos: philosophumque: et agmina. l.

N

O

P

Cōmuniloquii.

cura et vigilia. Opus inquit peragunt labor et amor. Consilium parunt cura et vigilia. In labore est ut agas: in amore ut perficias: in cura ut fruadeas: in vigilia ut attendas. Cathedra philosophie est sedes sapientie que his suprapositis gestatur dicitur. vii et pulchre iuvenes eam a fronte propter robur tenere dicuntur scilicet amor et labor: quia foras opus peragunt. A posteriori puellae describuntur id est cura et vigilia: que intus in secreto philii parantur. Et similiter paupertas. id est non sectari superflua spectat ad disciplinam: nec non et exilius: quia philosophantibus totus mundus exilius est. ait ibi Hugo. Et de eisdem Psalms. li. lii. c. xlii. dicit: quod hee claves discendi sunt quas senex Carnoensis paucis expressit. Abi superaddit: quod una clavis est amor doctum. putat autem Quintilianus lib. de institutione oratoris: Scolasticus igitur caueat a predictis vitis et habeant dictas claves ad aperienda archana sapientie: et studeant humiliter et diligenter.

¶ Capitulum. vii. Quale debet esse studium boni discipuli.

Consequenter admonendi sunt scolares: ut sollicite studeant ad sapientiam apprehendendam: est enim studium vehemens applicatio animi cum magna voluntate ad aliquid agendum: ait Tullius prime Rhetorice li. i. Ideo Ecce. vi. Quasi is

qui arat et seminat accede ad illa ut enim ait Hugo. vbi. s. Dicta goras: in studiis suis hanc philosophiam studium seruasse legitur: ut vix ad septennium finem numerum septem liberalium artium: nullus discipulorum suorum de his que ab eo dicebantur rationes poscere audeat sed fidem daret verbis magistri quousque omnia audisset. Sicque tam per seipsum rationem eorum innutrire posset. Has septem artes tanto studio quidam didicisse dicunt: ut plene in memoria omnes tenerent: et statim singula earum parata haberent scilicet regulas et rationes que in illis artibus continentur. Et hinc accidit: tot eo tempore fuisse sapientes: ut ipsi plura scriberent quam nos legere possemus. Sed ut ait ibi Hugo: nostri scolares aut nolunt aut nesciunt modum congruum in discendo: multos studentes inuenimus: paucos sapientes. Non enim discunt ergo sunt scolares: ut studeant affectualiter siue seruetur: continue siue perseveranter: artificialiter et recte siue ordiabiliter scilicet ob amorem vere sapientie: putatur sapiens puer. id est Si queris eas quasi pecunias: et sicut thesauros effoderis: tunc scientiam vel inuenies. Et hoc exemplo antiquorum philosophorum: de quibus Hugo vbi. s. dicit quod soli se philosophie deditabant: et ut eo contemplationi liberior vacarent. quo minus quod virtutem

tem impedire solent cupiditatib⁹
 animū subiecissent: ab eis se om-
 nino subtraherant. Parmen-
 des iquit philosophus annis gn-
 decim in rupe egipciaca cōsedisse
 legitur. Et prothopēus ob imo-
 dicam meditandi curā: in mōte
 Cauaso vulturi exposi⁹ memo-
 ratur. Et Themistocles: cum ex-
 pletis centum annis se mori cer-
 neret: dixisse fertur se volere: q^d
 tūc egredereur e vīta quādo sa-
 pere cepisset. Similr Plato oc-
 tagesimo anno scribens mor-
 tuus est. Et Socrates nonagin-
 ta annos in docēdi scribēdiq³ la-
 bore et dolore compleuit. Et hec
 sumit Hugo a Hieronimo ep̃la
 xxxij. v. ipse ait sibi: alij calcabant
 honores: alij pphiebāt diuitias
 alij acceptis iniurijs gaudebant
 alij penam spreuerunt: alij con-
 temnia hominū deserentes: vlti-
 mos secessus et secreta hēmi pe-
 netrantes: soli se philosophie de-
 dicauerunt: vteo contemplatiōi
 vacarēt liberius: quo nullis que
 virtutis iter impedire solent cupi-
 ditatibus animū subiecissent. vñ
 narrat Hiero. vbi. s. et similiter
 ep̃la. cxxvi. de philosopho: qui
 multarum possessionum precin-
 gis proiectis in pelagus. Abite inquit
 in profundum male cupiditates:
 ego vos mergamine ipse mer-
 gar a vobis. philosophus inquit
 Hiero. glie alai popularis auri
 vile mancipium: totaz simul sar-

cinam deposuit. Ad non faciunt
 multi scolastici xpo credētes: sed
 potius aggregant et cumulant cu-
 piditates: que vt sepe submergūt
 eos. Mira ergo studiositas an-
 tiquorum. Mā vt ait Hiero. ep̃la
 lxx. quosdaz mūdi phos legim⁹
 vt totam cogitationem ad mens
 cogitent puritatem: sibi oculos
 eruisse. Et de miro eorum studio
 Bale. li. viij. c. vij. dicit: q^d Char-
 narides laboriosus et diuturnus
 sapientie miles. Siquidē non gē-
 tis expletis annis idem illi vt
 uendi ac phandi finis fuit: ita se
 mirificum in doctrine operibus
 addiderat: vt cū cibi capiendi cā
 recubisset: cogitationibus inhe-
 rens: manum ad mensam por-
 gere obliuisceret. Sequitur. Ani-
 mo ergo tantūmodo vīta frue-
 batur: corpe vō quasi alieno: cir-
 cūdatus erat. Abidez etiā narrat
 de multis alijs. de quibus in tra-
 ctatu de vīta philosophor. scilicet
 in compendiloquio. De miro
 autē studio Euclidis narrat Ma-
 lus gelius li. vii. c. liij. ol. q^d cum
 Athenien. decreto cauissent: vt q^d
 megharis ciuis eēt: si intulisset pe-
 dem Athenis p̃sclus esset: ea res
 sibi capitalis esset. Tunc Eucli-
 des: vt audiret Socrate sub no-
 cte anteq³ aduepasceret: tunica
 longa muliebrī indutus: et palio
 verficolorē amictus: caput vela-
 t⁹: de domo sua megharis: Athe-
 nas ad Socratem p̃meabat: vt

B

C

Cōmuniloquii.

D
 vel noctis aliquo tempore confi
 liozum sermonūq; eius p̄ncipes
 fieret: rurſusq; ſub luce: nulla paſ
 ſum paulo amplius viginti: ea
 dem veſte illac tect⁹ redibat. At
 nūc ait Zuluſ gelius: videte phi
 loſophos vltro currere vt doce
 ant ad foreſequenū vilitē: eoſq;
 ſedere ac opiri ppe ad meridiez:
 donec diſcipuli vomitu omne vi
 nuz edormiant. Scolastici ergo
 ſtimulati exemplis philoſophoz
 ſint quieti a tumultibus cupidita
 tum: ⁊ negotiaſionū: ⁊ ſtudeant
 vere phie: vt apprehendant legē
 dei ⁊ aculeſcant pſillo ſapienū
 Ecc. xxxiij. Sapienū ſcribe tpe
 vacuitatis: ⁊ qui minoratur actu
 apprehendet illam. ⁊c. Beat⁹ in
 quit ſapientia q; vigilat ad fores
 meos quomdie: ⁊ obſeruat ad po
 ſtes hoſtij mei. prouer. viij. Qui
 eniz ſic vigilat ſedulo ſtudio: gra
 tia dei ſapienū aſſequet. vnde
 ſequitur ibi. Qui me inuenit in
 ueniet vitam. ⁊c.
E
 Capitulū nonū. Quales eē
 debent diſcipuli: quo ad vite po
 neſtates.

F
 Et dicto patet: quales eē
 debent ſcolastici quo ad
 vite honeſtatem. Debēt
 enim eſſe a vilijs prenominatis
 immaculati: ⁊ virtuoſis morib⁹
 maturi. vnde ⁊ philoſophi antiq;
 inſtuebant diſcipulos q; ad mo
 res. At Hierony. epla. xxxiij. q;
 hypocrates adiurabat diſcipulos

anteq; eos doceret: ⁊ in ſbla lu
 is iurare ꝑpellebat: ſacramētoq;
 extorquebat: ſilentij ſermonē in
 ceſſus manſuetudinez: moreſq;
 Quāto magis nos: put ſibi ꝑda
 dit: vniuerſam eniz philoſophiā
 renouauit Socrates ad mores
 ꝑponēdo: ait Sen. epla. lxxvij.
 ⁊ Zuluſ. viij. de ci. ciij. vi. q; So
 crates primū ad cōponēdoſ mo
 res atq; corrigendos: vniuerſas
 philoſophiam flexiſſe memorat.
 Idem ait Zuluſ. li. v. tuſcu. q. poſt
 principij. Magna ergo ignomi
 nia eſt ſcolastico lugiter auditi
 precepta ⁊ regulas philoſophie:
 niſi fuerit morib⁹ maturior ⁊ po
 neſtior: q; layc⁹ qui nihil tale au
 diuit. ¶ Sunt et alia ꝑſicua ſco
 laſticis q; Boe. enumerat vbi. ſ.
 ſicut ꝑſtantie ſtabilitudo. Quia
 vt ait ibi. Conſtantia parit: inco
 ſtantia parta diſſoluit. prima col
 ligit: ſecūda collecta diſpergit. Et
 ibi exemplificat de quodam: qui
 primo voluit eſſe litterat⁹: huc ſco
 laſticus: deinde faſtidit⁹ fuit mer
 cator: poſtea tedio affectus ſe ad
 militiam tranſtulit: deinde tem
 tuſ literato ſtudijs iſtiabat. Et ſic
 in neutro ꝑfecit. ¶ Item vite ē
 ſcolastici vt ſit complexionum
 ſuarum diſcreta ꝑſideratio. At
 enim laborare debent malāconi
 ci: aliter colerici: put exemplifi
 cat ibi bene. ¶ Itē debet eſſe in
 eis magiſtroꝝ dilectio ⁊ venera
 tio: ac illis credulitas ſiue ſuppo

finio: et cū eis māio siue cohabitatio. **B**uluerim et vetulaz aut loricā rara aut nulla accessio: ser uonūz bilinguūz: et de trāpentūz exclusio: donorum sociozū et si delūi ad hēio: sūptūū sufficiens pūisio. De quib⁹ omnib⁹ plequi tur. plīce. **B**oe. ibidem introdu cens exempla de predictis: **P**re dicatoz ergo diuinus cōferēs cūz scolasticis de predictis: hortetur eos ad ea que sunt vilia de por: tando pna.

Secūda distinctio. De infor matione doctoz.

Capitū. i. Quales ascendere debent graduūz magistralem.

Unde sunt admonē di doctozes de his q̄ spectant ad eoz offiū

Et primo vt sit ad tale offiū honorabilis

accessio. **D**einde vt sit vīte et morūz perfectio. **T**ertio vt sit doctrine vītaq̄ rectitudo. **D**e primo sciendū: q̄ nō debet gra dum magistrālē ascendere: nisi sit peditus scientijs et clarus vir tūbus: ait **B**oe. vbi. s. di. q̄ cūz ad magistrat⁹ excellentiam bone indolis iuuenis ascendere velit: considerandū est: vt fiat que ad tantū nominis pertinet reuerētiaz vt queq̄ scita vel quesita expme re nescat: et ne scriptoz confiden tie totaliter se commitat: vt libroz copiam acquirat: et eos cū opus fuerit p̄salat: nec tamen omnino

credat scilicet sufficere: qz miserrimum est ingaij semper iuentia vti. et nūq̄ inueniendis. Et ibi p sequitur de modo quo solebant antiqui magistrari siue inperire in sacris. **A**lexand⁹ vbi. **R**ome enumerans que cauenda sunt talibus necnō et q̄ necessaria. **B**aloz enim est ignominia imperitio et ydiote: ad graduū magistrālē ascendere. **E**t in statu discipuli remāere: nec dicamr ei. ro. ij. **Q**ui alius docet: seipsum non docet. **I**deo ecclē. xvi. **A**nteq̄ loquaris scilicet docendo: discere audiendo **I**aco. iij. **N**olite plures fieri magistri. **C**um aut factus est magister et doctor: oportet vt mox honestate polleat: ait **B**oe. ibi. **S**it inquit in sermone verax: in iudicio iustus: in consilio prudens: in cōmisso fidelis et constans in vultu: pius in affectu: virtutibus insi gnis: bonitate laudabilis. **S**egf. **N**ulla siquidem res magis epe riculosa discipulo: q̄ cōtumeliosa vita magistri. Et ponit exēplū **I**nsula entz sepe pfundi videm⁹ ex fetido vase. vas enim fetidum corruptū aq̄. **C**ōsimiliter doctrina vilesit ex ignominiosa vita doctozis. **Q**ui ergo vult pdesse auditozibus suis: vīuose vīuat: vt eos informet. Et de hoc bene **S**enec. epistola. vii. dicit q̄ plus homines oculis q̄ auribus credit. **N**on gum enim iter per precepta: efficax et breue per exempla. **S**enonē

Cōmuniloquii.

enim Cleantes nō expressisset si tantū eū audisset. obseruauit illū vt ex forma viueret. *Segt.* Turba sapientum plus ex morib⁹ q̃ ex verbis Socratis traxit. Ignominiosa enim vita doctoris facit eū contemptibile apud discipulos: et ex consequenti doctrinā ei⁹. Et enim ait Tullius li. ij. Tusc. q. Si eū vita pugnet ofo: turpissimū est scilicet philosopho. Sicut si grāmaticū p̃fessus barbare loq̃tur. At absurde canat: g̃ vult se habere musicum. Sic et philosophus in vite rōne peccans: turpior eo q̃ in officio cuius vult esse magister labitur: artēq̃ vite p̃fessus delinquit in vita. Et sicut illius cuius vita despiciatur restat vt eius predicatio contēnat. putat Grego. super euange. libro. ij. omel. vi. sic ex parte ista: cum decentia vita despiciatur: eius doctrina cōtemnitur. *3o* summe laborare debet: vt habeat vitam honestam qui vult prodesse auditoribus. Multū enim obest discipulis discola vita magistrī. vnde Hiero. ep̃la. lxxix. Magister p̃be etiam et vite eruditōisq̃ eligendus ē. Nec puto erubescit doct⁹ vir illud facere in p̃p̃ia vel nobili virgine: q̃s fecit Aristoteles in Philippis filio: vt ipsa librorū varietate: inlita monstraret litterarum. Non sunt cōtemnenda quasi parua: sine quibus constare magna nō possunt. Sequitur.

Grecoz narrat historia: Alexander potētissimū regem morib⁹ incesu Leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitij: quib⁹ adhuc paruulus fuerat infectus. Proclius enim est maloz emulatio: et quoz vites assequi nescio vitia imitari. Periculosa igitur discipulis peruersa vita doctoris. Prouideatq̃ doctor: vt recte et artificialiter doceat quemlibet s̃ capacitate suam: et s̃m cuiuslibet artis exigentiam. put habitum ē s̃. vñ Boet⁹ vbi. s̃. Doctor: tenetur esse erudit⁹. *2da* enim oportet vt discat q̃ doceat. Debet esse mansuetus: put oportum est. Debet esse rigidus: vt lites dissoluat. oblatrantes remordeat: obloquentes reprimat: p̃teruentes castiget. Debet esse diligens. Itā sicut in vno quoq̃ ope mater cōstituta inuenit: ita vniuersa doctrinae nouerca ē negligentia. Et debet esse nō arrogans: put de omnibus p̃sequi bene. Boet. vbi. s̃. *3a* Magna ergo ars ē sic recte docere quemlibet s̃m suam p̃dicationē et capacitātē: et in qualibet arte et p̃p̃io loco et tempore. vt enī ait Grego. mora. vi. in fi. In oēq̃ dicitur: necesse est vt causa t̃p̃is et persona pensent. Si verba sentiente veritas roborat. Si hoc: t̃p̃is congruum postulat. Si veritati sententię: et cōgruitati temporis: persone qualitas non repugnat. Donec ergo predicator

doctores de predictis.

Caplm. ij. Quales libros habere debet studentes.

Colastici vō tam doctores q̄ adfcentes admittendi sunt de artificioſo studio in libris. **¶** Sen. epla. ij. Diſtrahit animū librorū multitudine q̄ cū legere non poſſis q̄ tuſ habueris: ſatis eſt habere q̄ tuſ legas. Sed mō inquis hūc librum enoluerē volo: mō illū. **¶** Saſtudentis eſt ſtomaci: multa deguſtare. **¶** Que vō varia ⁊ diuerſa ſunt: inquināt non alūt. **¶** Probatoſ itaq̄ ſemp lege. Et ſi quando ad alioſ diuertere libuerit: ad poroſ redi. **¶** **B**onet ergo: vt ſit diligens inſpectio: ⁊ inſpectio: impreſſa rememoratio. vñ idem epla. xlv. Non refert q̄ multoſ ſed q̄ bonoſ habeas libroſ. **¶** Lectio certa prodeſt: varia delectat. **¶** Multitudo librorū onerat non inſtruit. Et ſatius eſt: paucioſ auctoritatuſ te tradere q̄ errare per multoſ. **¶** Nam decē milia librorū Alexandrie aſſerūt. ⁊c. Cum ergo innumerabileſ ſint libri nō poſteſt homo peruenire ad omniuſ inſpectioeſ. **¶** Stude igitur in auctoritatuſ ⁊ vtilib⁹. Non enim eſt finis faciendi libroſ: **E**cclē. xij. **¶** Capitulu. ij. Qd canēde ſunt noxie ſcientie.

¶ Ed cum alie ſint ſcientie noxie: alie vtileſ: ſcolatiſtici admonēdi ſunt: ne

vtant noxijs: ſed ſtudeant in ſciencioliſ ⁊ vtilibuſ. **¶** **A**ug. ij. de doctrina xp̄iana. ante ſi. vñ mihi ſtudioſiſ ⁊ ingenioſiſ adoleſcentibuſ debere p̄cipi: vt nullas doctriſ que p̄ter ecclēſiaſ xp̄i exerceantur: tanq̄ ad beatam vitaz capieſcendaz ſequi cohibeant: ſed eaſ ſobrie diligenterq̄ diiudicē. **¶** Sequitur. **¶** Alienē ſtudiū a ſup̄ſtitiſ hominū Inſtitutiſ. ⁊c. **¶** Et enim ſapientia deſurſum deſcendens: ⁊ eſt terrena: animalis dyabolica. **¶** Jac. iij. Illam celeſteſ debet appetere ⁊ exquirere. **¶** Sic oēſ ſcientiaſ ad eam dirigere: ⁊ cauere ab aiali dyabolica ⁊ terrena. **¶** **C**aplm. quartū. **¶** Qua intentione debet homo ſtudere.

¶ Tem ſunt admonendū: vt recta intentione ſciam acquirant. ⁊ recto modo ea vtant: non ſe ex ſcīa elenando ſed potius humiliādo. **¶** Scientia enim inflat. i. cor. xliij. Et in multa ſcientia: multa indignatio. p̄imo. **¶** Et d̄ hoc bñ. **¶** Ber. ſup̄ Lan. **¶** Omel. xxxv. **¶** Eſt inquit in ſe oīſ ſcīa bona: que tamē veritati ſubnexa ſit. **¶** Sequit. **¶** Non probatur **A**po. qñ ait. non pluſ ſapere q̄ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatem. **¶** Ro. xij. **¶** Nō probatur inquam multa ſcientem: ſed ſcīēdi modum neſcientem. **¶** Quis ergo d̄ſ moduſ ſcīēdi: niſi vt ſcīaſ quo ordine: quo ſtudio: quo fine queq̄ noſce oporteat. **¶** Quo ordi

Cōmuniloquii.

Dne: vt id prius q̄b̄ maturius ad salutem. Quo studio: vt id ardenti us q̄b̄ vehementius ad amorem. Quo fine: vt non ad inanez gloriam vel curiositatem: sed ad salutem proximi utilitatem ⁊ edificatio nem. Sunt enī qui scire volūt eo fine nūc vt sciant. Et hec: turpis curiositas. Et sunt qui scire volūt vt videantur scire. ⁊ turpis est vanitas. De quib⁹ Sapiens. Scire tuū nihil aliud est: nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt q̄ scire volunt vt sciam vendant pro pecunijs ⁊ honoribus. ⁊ turpis est questus. Et sunt qui scire volunt: vt edificent: ⁊ est prudencia. Et hi duo modi vltimi nō inveniunt in abusione scie. Alij. dō omnes audiant qz scienti bonū facere ⁊ non facienti: peccatum est ei. Jac. iij. ⁊. Luce. xij. Seruus sciens voluntatē dñi sui ⁊ non faciens: plagis vapulabit multis. Et ponit Ver. exemplum bonuz Libus idigestus ⁊ q̄ nō hz bonā decoctionez: malos generat humores: ⁊ corpus corrūpit. Ita scientia multa idigesta: stomacho aīe q̄ est memoria si nō sit igne charitatis decocta per actus aīe i memoriam trāsfusa: magis corrūpit vitam hoīs q̄ nutritat: vt talis dicat. Hier. iij. Ventrem meum doleo. Scolasticus ergo q̄ dñi discipulus acgrat sciam studiose: qñ est doctor: doceat artificiose: ⁊ semper vti scientia recto fine ⁊

intentione.

Capitulū quēntum. Qualiter est studendū specialiter in sacra scriptura.

Et qz sacra scriptura est ois scientie cōtentia: p ut ait August. iij. de doc. xpiana i fine. Quidqz hō extra didicerit: si uortz est ibi damna bitur. ⁊ in scia scripturarum: si velle est: ibi inuenitur. Et idem ep̄la iij. dicit: qz nulle lfe comparantur duobus dñi preceptis in quibus omnis ars est. Ibi enī est phia: qz cause naturarum omnū i deo. Ibi epica: qz non aliunde bona via format nisi deum diligendo. Ibi logica: qz lumen aīe: non nisi deus. Ibi salus reipublice: qz ciuitas non custodit nisi vinculo fidei. Ideo omnes admonendi sunt ad studium sacre scripture. At ipsa sapia inuitans ad hoc p uer. viij. Audite me: quoniam de rebus magnis locutura sū. ⁊ aperientur labia vestrā: vt recta preditent. veritate meditabit guttur meū. ⁊c. Et sicut ipsa excellentior est oī alia scia vel phia: sic studē in ea: debet esse perfectior studēbus in alijs scientijs: ⁊ eius studiōsitas ordinabilior. **Q**ualis autem sit studendum in ea: docet Hugo. bñ didascolis. pte. v. vbi ait. qz scriptura diuina triplicē habet modū intelligendi. s. quo ad historiam que est quasi alphabeta. Quo ad allegoriam: q̄ ad

topologia. ¶ Quare etiam studendum sit in sacra scriptura per hos modos. persequitur ibi beatus. Non student in ea non confidat de acumine ingenij: nec de subtilitate scrutinij: nec de sedulitate studij: sed bonitate dei: ac pietate orationis siue oraculi et humilitate cordis inani. Sic enim filius dei ad patrem Math. xi. Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et manifestasti ea paruulis. Et spiritus Intellectum dat paruulis. Et sapientie. vij. Optauit et datus est mihi sensus: Inuocaui et venit in me spiritus sapientie. Unde narratur in collationibus Cassiani de abbate Theodoro: et idem Cassiodorus de institutione scripturarum: quod cum explanacione obscure questionis inquireret septem diebus et noctibus: in oratione infatigabilis persistit. donec solutionem eius domino reuelante cogitauit: Ideo ait Cassianus: Monachum cupientem ad scripturarum noticiam perungere: nequaquam debet labores suos erga commentariorum libros expendere: sed omnem industriam mentis et intentione cordis erga emendationem victorum carnalium detinere. Quibus expulso cordis oculi: sublato velamine passionum: scripturarum sacramenta contemplant. Et ponit exemplum de oculis corporalibus et lumine visibili: quod intuent oculi naturaliter: ablato vitio oculorum. Cum

vera ergo humilitate: cum cordis sanctitate: orationis puritate: et operis equitate auditor scripturę facere in ea studeat. Ecce. i. Fili concupisse sapiam: et serua iustitiam et deus prebebit eam tibi. Et studeat ordinare et artificialiter prius in facilioribus. s. in historia scripturę perficienda. Et quia res in scriptura sunt significatiue: deinde studeat in difficultatibus intelligere: ut pertingat ad profundiores et altiores. Et enim ait Hieronymus. ubi. s. instruendus est studens. s. in scriptura sacra. quod cauere debet: deinde informandus: qualiter que sunt agenda perficiat. Nam duo inquit pares ingenio equalia studio lectioni intendunt: sed non equaliter perficiunt: quia unus discretus et prudens laborat. Et sunt enim tria que nocent studij legentium. s. negligentia: quia ea que sunt discenda pretermittunt. Imprudencia: quia ordo congruus et modus in discendo non seruatur. Et fortana: quando paupertate vel infirmitate aut doctorum priuatione quis a proposito retardatur. Et sic studeat ut operetur aut ibidem. Nec sic enim lectio teneatur: ut a bono opere vacare compellat. Christiano enim pho lectio: exhortatio debet esse non occupatio. Et bona desideria debet pascere non negare. Abi narrat de quodam probabilis viro: qui multum flagrabat amore scripturarum. Et desiderio sapientie

N

O

P

Q

Cōmuniloquii.

mens: inspectis imprudenter sim-
plicitatibus scripturis cepit: profā-
da & obscura rimari: & enigmati-
bus scripturarum emodandis: ac
mysticis sacramentorum intel-
cibus insistere. Sed mens hu-
mana non sustinens tantum pon-
dus: non solum ab vtilibus: sed
et necessariis artibus cepit cessare
versosq; vento in contrarium: ex
scripturis occasionem erroris ha-
buit: quibus vti non nouit mode-
ramine discretionis. Sed misera-
tione diuina tandem per reuelā-
tionem est monit⁹: qualiter ani-
plius eam scripturarum studio in-
cumberet: si sanctorum patrum vi-
tam: & martyrum triumphos fre-
quentare consueceret. Sicq; in-
breui ad statum pristinum est re-
ductus. Ideo. puer. xv. Sicut q
mel multum comedit non est si-
bi bonum. sic q scrutator est ma-
lestatis oppulmet a glia. **S** Per
gradus ergo ascendat: qui in le-
ctio siue doctrina. meditatio: ope-
ratio: oratio: contemplatio: Le-
ctio enim intelligentiā dat: medi-
tatio consiliū pfat: ope petit: con-
templatio inuenit: prout dicit ibi
Bugo. prosequens de his bene.
Audies ergo scripturas & studēs
in eis: ope implet que audis. Sic
fecit Damphruius abbas: & q
legitur li. xliij. hystorie tripartire.
q cū esset sine literis: accessit ad
quendam vt doceret. Qui cum
audisset primum versum illi⁹ ps:

dicti: custodiā vias meas &c. Se-
cundum versus nō est passus au-
dire dicens. Si potero docipie-
re: hic versus mihi sufficit inimo-
do. Cumq; doctor postea culpa-
ret eū: q per septem mēses ad eū
nō venisset: rēdit: versus illū ad-
huc ope nō impleui postea dō regi-
r⁹ an & sū illū didicisset & ope cō-
pleisset: quadraginta inquit annis
vix illud implere valui. Ad exem-
plum ergo istius: vir scolastic⁹ in
sacra scriptura studens: ope im-
pleat que audis: vt ex ope augat
sapientiā. Ide enim agentibus
dedit sapientiā. Ecc. xliij. Et si-
cut studentes in alijs scientijs ca-
uere debent a peruersa intentione
sic in sacra scriptura studēs. & co-
magis: quo ipsa perfectior. Quia
sunt nonnulli qui diuine scriptu-
re scientiam appetunt: vel vt diui-
tias agregent: vel honores opti-
neant: vel famā acgrant. Quorū
intentio q̄tum peruersa tantū est
miseranda. Sunt & alij: quos au-
dire verba dei delectat: & opera
non quia salutifera: sed q mira-
bilia: & diuina p̄conia in fabulas
conuertunt. Et sunt q sacras scri-
pturam legunt: vt sint parati om-
ni poscenti reddere rationem de
fide: vt inimicos veritatis destru-
ant: minus eruditos instruant: vlt
veritatis perfectius agnoscant: se-
cunda dei altius intelligant: arēt⁹
ament: quorū deuotio laudanda
primi sunt miserandi: secūdi in

uandi: tertij laudandi: ait Aug. vbi. s. Predicator ergo diuinus alloques scolasticos: o3 explorat in gbus sciētijs studeāt ⁊ laborāt ⁊ prout expedire viderit: cu3 eis conferat de predictis.

Sexta pars principalis. De institutione religiosorum.

Prima distinctio. De religio nis prima institutione.

Numeratis modis g bus potest predicator diuinus conferre cu3 viris scolasticis: nunc Saluatore illuminā-

te: ⁊ docente: videndū est de modis alloquēdi viros monasticos siue religiosos: ⁊ cum eis conferendi. Hūm ad ea que sunt eis p pria siue appropriata. Et quia de vita religiosorum ⁊ virtutibus d terminatur a beato Grego. libro dial. ⁊ in vitis patrum: ⁊ collatio nibus eorum: ⁊ in libro q dicitur paradysus: ideo hic breuiter dicet de cōibus ⁊ generalib⁹: vi de sal tem occasio sapientibus.

Primo igitur videndum de sacre religionis pūmaria in stitutione.

Secūdo de vite religioſe emi nentia ⁊ dignitate.

Tertio de virtutis perfectiōe in quibus principaliter dicitur religio consistere. s. paupertas: castitas: ⁊ obedientie.

Quarto: de quarundaz aliaz virtutum necessitate ad perſe-

ctam obseruantiam sacre reli gionis.

Quinto de sacre religiōis cō moditate ⁊ vilitate i hac vita.

Sexto: de premijs bonoz re ligiosorum magnitudine.

Septimo de male viuētuz in sacra religione peruersitate

Octauo: de pene eorū veloz menti grauitate.

Capitū primū. Quid sit reli gior: vnde dicatur.

Primo notandū: q cū religio vera: sit qua deus vnus collitur: ⁊ pregant-

simā pietate cognoscit: vt ait Au gu. de vera religione post picipi um. Sine religio non aliud nisi cultus diuinus: vt ait idē. x. de ci. c. i. Est enī religio q se aia vni dō vnde se se peccato subreperat re conciliatione ligat vt idem ait de quātitate anime. Ande religio ap pellat: q ea religem⁹ vni deo ant mas nostras ad cultum diuinū: vinculo seruiendi: vñ religio dī cta phibet a reeligēdo deū. Simi seramus enī euz negligentē: alē

Pap. Cum in q religio sit talis: tamen hic fit mentio de religiōe prout est supererrogatio deuo tioris cultus diuini in adimpletiō ne cōsilioz euāgelicor. Cui po test cōuenire diffinitio Iulij rbe torica prima. li. ij. vbi ait. Religio est que superioris cuiusdā nature quam diuinā vocant curā certī montāqz affert. Et eidem conue

Cōmuniloquii.

nit quod ait Aug. de vera religio-
ne R. Religio est studiū sapie. Nec
enī est vera sapia: adimplere cō-
silia euangelica.

C Capitū secundū. De institutio-
ne ⁊ orā religionis.

Religiosorum conuentus
primus. Samuel insti-
tuit iugiter psallenti do-

mino. vt ait magister in historijs
super illud. i. Reg. x. Quibz ha-
buit gregem. ppharum descēde-
tium de excelsis: ⁊ ante eos psal-
lentium. ⁊c. Et dicebant prophe-
tare. i. laudare deū iugiter: ait ibi
magister: Et religiosorum perso-
nam gesserunt pphē: ait Hiero.
ep̃la. clix. Filij inquit. pphetarum
quos mōachos i veteri legim⁹ re-

D stamento: edificauerunt sibi ca-
sulas prope fluuīa iordanis ⁊ vr-
bibus derelictis: polēta ⁊ herbis
agrestibus in heremo victitabāt
Ande ⁊ Iohannes Baptista: in
heremo vixit: cui vestis aspera:
zona pellicea: mel siluestre. om-
nia virtuti ⁊ continentie prepara-
ta. Deinde dei filius: qcum esset
vires omniū: factus ppter nos
egenus: sacram religionem ve-

E raciter instituit: ⁊ augmentauit
quando pauperes elegit: diuites
in fide: vt eum relictis omnibus
sequerēt. **Bat. v.** Venite p⁹ me
De quo ⁊ ipsi gloriāt. **Bat. xix.**
Ecce nos reliquimus oīa. hoc
enī est apostolici fastigij: ait **Die**
ro. ep̃la lxxxvij. Et hoc fecit eos

apostolos: ait Criso. super **Bat.**
Om̃el. xlvj. Antiqua igitur insti-
tutio sacre religionis ordinata ⁊
antenuca est.

C Secunda distinctio. De reli-
gionis eminentia.

C Capitulus primus. Quō pa-
tres antiqui modum hunc vni-
di prelegerunt.

Ex predictis patet emi-
nentia ⁊ dignitas reli-
gionis: siue vite reli-
giose: quam xps pre-
elegit: discipulis tribu-

it. ⁊ alijs predicauit. **Bat. xix.**
Si vis perfectus esse: vade ⁊ vē
de oīa que habes: ⁊ da pauperi-
bus. ⁊c. Ande talem viam dux-
runt Apostoli post ascensionem
domini Saluatoris. quando nul-
lus dicebat aliquid esse suum sed
erant illis oīa cōia. **Act. iij.** Si-

G militer tale vita habuisse creden-
tes in Alexandria sub **Bat**arco
euangelista narrat **Bat**ilo vir do-
ctus l. i. historie ecclesiastice. c. xvi.

K **Bat** i mira dicit d vita eoz. **Bat**
mo inquit omnes renūciabāt cō-
ctis facultatibus: ⁊ extra urbem
egressi: i hortulis v lēxiguis agel-
lis degēbāt: refugientes i parīs p-
positi: ⁊ vite dissimilis contuber-
nia: sciētes: hec esse ipe dīnitatē
dū volenabūs iter virtutis ince-
dere. Et sequitur ibi: multa enī
merās que in nostris inquit exer-
centur monasterijs. Continentiā
H vclat p̃mum fundamētū in

nia collocans: et ita deinde reliquos
super hanc peragunt edificare vir-
tutes. Quibus potius nullus eorum
capit ante solis occasum: ut vide-
licet lucis cum prophetie studiis:
curam vero corporis cum nocte so-
ciantes: nonnulli post triduum in
coctione ventunt cibi. Quos vero
edatior studiorum fames perur-
get: alij quarta die vel sexta: necel-
sarium corpori indulgent cibum.
Et sequit ibi. quod apud eos conse-
crata virgines: indignum ducebat
libidini mancipare vas ad capi-
dam sapientiam preparatum. Se-
orsum viri: et seorsum femine co-
gregant. Unum nemo gustu co-
tingit: sed nec quantilibet carnem
trahi autem panis et aque poculum
cum sale vel yfopo cibum. Et ibi alia
multa narrat. Et de hoc cassianus
in collationibus. ubi quod in primordiis
fidei probatissimi monachi a bea-
to Marco: quod post Alexandrine
urbis pontifex fuit: normam su-
sciperunt viuendi. Non illa ma-
gnifica: ut in actibus ante retine-
bant: verum etiam multo subtilio-
ra cumulatuerunt. Idez habetur
libro primo historie tripartite an-
te finem.

Capitulum secundum. De religio-
nis eminentia.

Exito ergo eminens est
et excellens vita religiosa
prout ait Beatus in sermone
de natali loquens de paupertate
filij dei. Nascenturus inquit dei fi-

lius elegit quod molestus fuit
carni: quod natus in paupere domo
et sic de alijs. Sed non tale iudici-
um mundi: aut ergo iste salax: aut
mundus. Sed diuinam impossi-
bile est falli sapientiam. Melius
ergo et utilius et potius quod ipse ele-
git: ita ut quisque aliquid doceat vel
suadeat ab eo: itaque a seductore sit
cauendus. unde ut ostenderet fi-
lius dei voluntarie paupertatis pre-
ciositate elegit eam: prout ait idem
Beatus in sermone de vigilia natali-
tis. Quid inquit paupertate diu-
tius. Quid preciosius: quia regnum ce-
lorum emit gratia acquiritur. Et in
alio sermone ait: quod in celis bo-
norum omnium affluentia sup-
petebat: sed paupertas non inue-
niebat in eis. Porro in terra ha-
bundabat et superabundabat:
et nesciebat homo precium eius.
Hanc ergo dei filius precupiscens
descendit: ut eam eligeret sibi: et
nobis: sua estimatione faceret pre-
ciosam. Mira ergo fatuitas de-
trahentium pauperiam voluntarie
propter christum assumpte: quam sic
ipse elegit et preciosam ostendit. Cum
omnia relinquere propter christum
sit melius: quam monasteria extrue-
re: vel pauperes sustentare: ut ait
Hieronymus in epistola. cxv. loquens ad
Aepollianum. Extrus inquit mo-
nasteria multas atque per insulas
Dalmatie pauperum numerus sus-
tentatur. Sed melius faceres: si
et ipse sanctus inter sanctos viue-

res. Sequit. Apli glantur: q oia dimiserunt: et secuti sunt saluatore. Et certe pieter rhetia et nauez nihil eos legimus dimisisse: et tamen testimonio futuri iudicis coronantur: q se offerentes: totum dimiserant qd habebant: Plane ergo h ait: melius ee relinquere omnia ppter deum: q expendere res possessas in vfus pauperum sine in extructione monasterior. Mo enim soluz retribuit deus pauperi voluntario propter deum q titatem eorum que reliquit: sz eorum que concupiscere potuit. An Greg. super euan. li. i. Omel. v. Vultum dimisit q sibi nihil retinuit. Sequitur. Tanta a sequentibus sunt dimissa: quanta a non sequentibus concupisci poterunt. Vultum ergo dimisit: q euz res possessa oi concupiscenle renuntiavit. Sed innumerabilia regna possunt concupisci. Qui ergo ppter deum sua dimisit: et nihil concupiscit: iudicandus est: multa regna propter deum dimisisse. Jo merito retribuendus est sibi regnum celorum. Mat. v. Beati pauperes spu: qm ipsorum est regnum celorum. Et ideo ad vitam religionis huiusmodi Hiero. in multis locis. Sicut epla. xxiii. vbi ait. Licet paruulus ex collo pedeque neque: sz ipso crine: et scissis vestibus: vbera quibus te nutrit mater ostendat: sz in limine patet iaceat: per calcatu perge pa-

trem: et sicis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus in hac re esse crudeliter. Sequit. Gladus tenet postis: vi me perimat: et ego de matris lacrymis cogitabo: Propter patrem xpi militiam deseram: cui etiam sepulturam: xpi causa non debeo. Mat. vii. Item Hiero. epistola li. aduersus vigilanti. Quod asseris: melius eo facere q vltimis rebus suis: et paulatim fructus possessionum diuidunt: q eos possessionibus venditis simul omnia largiunt tibi no a me sz a dno Respondet. Mat. xix. Si via perfectus esse: vade vende oia que habes: et da pauperibus. Ad euz loquit q vult esse perfectus: q euz apostolis patrem: et nauez: et te dimittit. Sed ingo. Si omnes se reclaserint: et in solitudine fuerint: q celebrabit ecclesia: Quis hoies seculares lucrificet: Qui Hiero. Si omnes fuerint euz fami: quis erit sapiens: Et super addit. Rara est virtus: nec a pluribus appetit: et vtiq essent omnes q pauci sunt. Vult enim sit vocati: pauci eo electi. Insinuat ergo: q hoc est virtus. i. vendit oia et sequi xpm: respectu ei qd est celebrare missas. re. Et Caplm tertium. De distinctione religiosorum antiquorum. Erto ergo vita religiosa in appetenda que est vita diuina et apostolica: uti conseruat

seruas deo in tranquillitate: quas
appellere santi antiqui in egypto:
et deinde per totum mundū. De
quib⁹ et eoz vita. Hiero. ad Eu-
stochiū ep̄la. lxxviii. vbi ait: q
tria genera mōachoz in egypto
fuerūt scilicet Lenobitaz q cōi-
ter vivebant Anachoritaruz: q
solī in desertis degebant. Et alio-
rum. quoz genus dicitur remith
lingua eoz: qui bini vel trini si-
mul habitabant. De p̄mīs: et de
vita eozum ait ibidem: q nullus
in cibo strepitus: nemo ibi loqui-
tur: viuitur panis: leguminibus
et oleribus que solo sale conditū-
tur. vinū nū accipiūt. Et alia ibi
de eoz vita: qualia ait Philo
superius. vnde ibi Hiero. Tales
Philo: tales Iosephus in secū
de captiuitatis hystoria refert. vi-
te vō Anachoritaruz auctor fuit
Paulus: illustrator Antonius:
p̄nceps Ioānes Baptista. vt ait
ibi. Digna est igitur et excellēs vi-
ta religiosa. ¶ De cui⁹ excellētia
ostensum fuit Anselmo cuz esset
quasi in extasi: prout dicit lib: 8
similitudinibus in fi. Sit enī ad
eū angelus. vis videre: quis est
verus monachus: Et ille volo.
Et duxit eū: quasi in aspectu ma-
gni claustrī et speciosi. et ait. Cir-
cūspice. Et aspexit: et erant parie-
tes obducti auro et argento puris-
simo: herba i medio viret: et ipsa
argentea mollis et redolens: et vl-
tra humanam opinionez delica-

ta. Lūg ibi perpetuo habitare
eligeret: ductor eius sibi spōpon-
dit: si vellentē veram. oñsū pe-
nitentiam posse ibi habitare. Et
tunc euigilauit. Quam visionē
sibi deus ostendit: vt est pie cre-
dendū ad sui solatiū: et aliorum.
exemplū. Admonendi sunt ergo
religiosi: vt cōsiderantes religio-
nis sue dignitatez: dignē et hono-
rifice viuant in ea.
¶ Capitū. iiii. De tribus in q
bus religio consistit.

Consistit autem vita reli-
giōsa p̄ncipaliter in tri-
bus. In voluntaria pau-
peritate. In sincera castitate. In
obedientie subiectione. In quo-
rū figura dictū est Ab̄ae Gen.
xii. Egredere d terra tua: et de co-
gnatione tua: et d domo p̄ris tui
In his enī trib⁹ consistit vite
religiose p̄fectio. s. In amoris ab-
infinis eleuatione. In cordis et
interiorum reformatione: ac libi-
dinū cohibitione. In deo et sum-
mis adhesionē. ait Aug. ep̄stola
lxxxiij. Et summū est ipsa vitas:
infirmā natura: nec beatum nec
miserum esse potest quod media
inclinatione ad infimū: misera cō-
uersione ad summum b̄e viuit.
Qui ergo in xpm credit: nō vili-
get infimū: nō superbit in medio
atqz summo iherere: et ita fit ido-
neus. In his igitur tribus est re-
ligionis p̄fectio: vt dictum est:
Paupertas vō voluntaria p̄pter

Cōmuniloquii.

xpm assumpta fundamentū est.
vnde ⁊ saluator loquens de bea-
titudinib⁹: ⁊ eaz merito: pmissit:
beati paupes spiriui ⁊c. ⁊ Bat. v.
Inuēto p hoc: q paupitas est fun-
damentū virtutū et beatitudinū.
¶ Capitulū qm d paupitate ad
quā se obligāt religiosi.

D hanc paupertatem ob-
ligant se religiosi fm exi-
gentiam sui status. vñ ad

nil habendū propriū nec in cōi:
nec in speciali: sicut obligant se il-
li qui sunt huius mee professiōis
scilicet beati. francisci. vel ad nil
habendū salte propiū in spe-
ciali: sicut obligant se illi qui pñt
habere in cōi: licet nullus possit
habere ppiū. Omnes ergo ne
sint preuaricatores v oti: ⁊ sue pro-
fessionis: ⁊ sic rei dñationis: euz
summa diligentia ⁊ sollicitudine
studeant seruare paupertatē quā
professi sunt: exemplo sanctorū
patrum scilicet beati Benedicti
beati francisci. ⁊ aliorū. Et hoc
merito. vt enī legitur in vltis pa-
truz li. ij. parte. vi. thesaurus mo-
nachi est voluntaria pauperias.
Sicut enī habēs thesaurū sol-
licite custodit: ne vel omnino au-
feratur vel diminuat: aut mo-
do aliquo violetur: sic religiosus
professor paupertatis: ex voto: p
exigentia sui status debet seruare
sollicite paupertatē. vnde narrat
Greg. xij. dial. de abbate Jsaac: q
offerentibus possessiones dice-

bat. ⁊ Bonachus q possessiones
in terra querit: monachus nō ē.
Sic quippe metuebat sue paup-
tatis securitatem perdere: quō vi-
uites auari solent perituras diui-
tias custodire. Sic enim erat ve-
rus amator paupertatis. De bea-
to quoq francisco qualiter fuit
sancte paupertatis amator obser-
uator: ⁊ cultor: facta sua: mundo
manifestant. ⁊ in vita sua in par-
te legit. Consimilr d sanctio anti-
quis: vt patet in vltis patruz v bi
s. Sicut de quodaz q euangeliz
vendidit in pauperum nutriti-
to bi. Ipsum verbū vendidit qd
iube omnia vendi ⁊ dari paupe-
ribus. Nec solū paupertatis exem-
pla emicuerūt in sanctis sed enī
in principibus gentilibus: vt ait
Eale. lib. iij. c. liij. loquens de Sa-
bulo: qui refutauit aurum ⁊ ar-
gentū sibi missum: ⁊ alia scōla:
de quo dicitur ibiq: continēte
sue dñicio sine pecunia pñtus
erat: sine vñ familie habēde co-
mitatus: q locupletem eū facie-
bat non multa possidere: sed mo-
dica desiderare. Et ibi de multis
talibus principibus qui diuitias
refutabant: ⁊ quasi dedignaban-
tur eas habere. vnde Sen. libro
de prouidentia dicit: q Democri-
tus diuitias piecit: omnia illas bo-
ne mentis estimans. Ideo sequi-
tur. Contemne diuitias. Memo-
raz pauper q natus est. Et de eo
dem aut libro de beata vita: q eo

de quo interdixit sibi aliud habere: interdixit sibi et aliud petere. Quasi dicat. quod nec aliquid voluit habere: nec aliquid petere. Et hoc similiter exempla mira paupertatis fulserunt in pharaone prout narrat Hieronymus. et Iovinianus. de Diogene qui habitabat in dolio et in portis civitatum: et manu concava bibebat: nec voluit habere aliud poculum. Et de hoc in tractatu de virtutibus. et de eodem et Basil. ubi dicitur. Alexander continenter Diogenem vincere non potuit. Ad quem cum in sole sedentem accessisset: hortareturque: ut si qua sibi profari vellet indicaret: respondit. De ceteris inter se a sole nihil velim non obsequi. Quasi dicat. Mihi aliquid volo: nisi quod non sit inter me et solem. hic enim effecit: ut nihil sibi eripi posset. Aut Seneca de tranquillitate animi de quo dicitur: quod cum amisisset omnia sua ait. Subet me fortuna expeditus phari. Si ergo predicti ignari legis diuine et fidei: absque spe regni eterni: et similiter ignari diuine dignationis: qui voluit esse pauper propter hoc: ut ostenderet eminentiam paupertatis et preciositatem: dictum est. Sic pauperes fuerunt: non minus si fideles ob regnum celorum: et perfectius filii dei imitationem: velint esse diuitiarum contemptores: et paupertatis sanctissime sectatores.

Capitulum. vi. Qualis debet esse paupertas.

Ed quod pauperem non facit commendabilior paupertas: si inter sordes peccata non cauet: putat Hieronymus. epistola. lxxv. videndum est: qualis debet esse paupertas religiosorum. Et notandum quod debet esse recto fine: siue intuitu prelecta et assumpta scilicet propter deum: et ut liberi et expeditius possit homo deo vacaret: agilius luctari cum hostibus: cum quibus nudi luctari debemus: ait Gregorius super euan. lib. ii. omel. xij. Propterea ait Petrus apostolus. Ecce nos reliquimus omnia. et ubi ait Hieronymus. Socrates philosophus et alij diuitias contempserunt sed non secuti sunt saluatorem filium apostoli. Iohannes Augustinus super psalm. seragesimum nonum. Iohannes inquit pauper christus omnia temporalia contempsit: ut in sustentum species eius. Et Ite debet esse paupertas affectu amata. Religiosus non debet amare paupertatem sicut sponsam suam: ait Crisostomus super apostolus. omel. vltima. Paupertas est filii pulchre puellae: cuius oculi puri: preclarus: mansuetus: fragilissimus: delectabilis: ad omnia respiciens neminem odio habens. Ad modum ergo sponsi debet religiosus diligere sponsum suam paupertatem: exemplo beati Isaac: qui eam de sponsa suam. vii psalmus. Elegi abiectus esse in domo dei mei. Et Ite debet esse libertate iocunda: et reputatione pacata. Ait Gregorius super

K

L

M

Cōmuniloqui.

Nil.ij.omet.vi. Ille vere pauper ē:
qui eo eget qđ habet. Itaq; 7 qui
non habet 7 habere non appetit
diues est. Paupertas quippe est
inopia mentis non in quātitate
possessionis. Itāq; qui cum pau-
pertate bene cōuenit pauper nō
est puer. xiiij. Melior est pauper
7 sufficiens sibi. 2c. Et Sen. epla
ij. honesta res est leta paupertas.
Et de hoc supra parte. ij. vbi de
paupertate. **Q** Item debet eē sta-
tui cōgrua 7 moderata. Sūt. n.
enīz aliq; qui erant in seculo pau-
peres: 7 religionez intrantes: vo-
lūt hīc maiores diuitias 7 opulē-
tias in omnibus: qđ prius. Ideo
dicitur in tractatu de. xij. Abusio-
nibus in septima abusione: qđ est
habitus preciosus in religioē: qđ
qui veteres pannos 7 viles co-
nauerūt hēre i. seculo 7 i religioē
nouos 7 p̄ciosos hēre p̄tendūt.
Et hec ē magna abusio: putibī
exequitur. In quoruū persona ait
Hierō. epla. xxxiiij. Itaq; in pau-
pere domo 7 tugurio rusticāo: qđ
vix milio 7 cibario pane rugietes
ventrem satiare poteram: nūc si
milā 7 mella fastidio: noui gene-
ra pisciū: caleo saporib; auis. 2c.
Q Item debet eē maceratiua vo-
luntaria enim paupertas: marty-
rium est: ait Ber. in sermone de
oib; sanctis. di. Quid sibi vult:
qđ eadem promissio pauperibus
7 martirib; fit. scilicet regni celo-
rum. **B**at. v. nisi qđ gen; marty-

rii est paupertas voluntaria: Se-
quitur. Ad martirii genus gra-
uius: qđ iter epulas elurire: inter
multas vestes 7 pretiosas algere
paupertate p̄mit inter diuitias qđ
affert mundus: ostētat diabolus.
noster desiderat appetitus. viril-
is ergo regnū celoz p̄mittitur:
sed paupertate emittitur: in perpe-
ssio ne sancti martirii abiq; relaxāōe
percipitur. v. 2c. igitur paup; vo-
luntaria paupertate sic fit pauper:
qđ sustineat famē: sitim incediam
7 inopiam: exemplo saluatoris qđ
ieiunauit 7 eluruit. **B**at. iij. qđ
exemplo discipuloz qui ceperūt
euellere spicas. **B**at. xij. 7 beati
Pauli: qui in fame: 7 sit: frigo-
re 7 nuditate seruauit deo. ij. cor.
xi. 7 ps. Ego autē mendicans sum
7 pauper. Sed eē est de multis:
de quibus Hierō. vbi. s. dicit qđ
sunt quidā pauperes: qđ tali mo-
do volūt esse pauperes: vt nihil
eis deficiat. **Q** Item debet esse
scientia 7 discretio regulata. Ait
Apo. phil. iij. In omnibus insti-
tutus sum. Scio saturari 7 eluri-
re: abundare 7 penurias pati. In
per qđ Bre. super Ege. omet. viij.
dicit. Itē magna hec scilicet sci-
re saturari 7 elurire: abundare 7
penurias pati. Et mīre discipline
sciētia: que nobis toto corde ni-
xu discenda est. Sequit. Quē po-
naria sua non frangit: gratia
actione non retrahit: in rerum de-
poraliū desideria non accendit.

sic scit penuriam pati. ¶ Inter de
 bet et humilitate ordinata. Alit
 saluator. Mat. v. Beati paupes
 spū. 7c. Quia scilicet sic sunt hu/
 miles. Alit Aug. de sermone dñi
 in monte li. i. Humilitas enī est
 custos paupertatis. ait Gregori⁹
 dial. i. xxi. c. Quia sine hūilitate
 paupertas parū prodest: eo q̄ do/
 minus pauperem superbū odit.
 Eccl. xv. Jō summe cauēda pau/
 peribus arrogantia. vt enim ait
 Hiero. epistola. cx. plus est aīus
 depoluisse q̄ cultum: difficult⁹ ar/
 rogantia q̄ auro carem⁹: aut gē/
 mis. Hīs enim abiectis interdū
 glorioſi tumemus sordibus: et vē/
 dibilēs paupertates populari au/
 re offrimus. Jō Isai. lxi. Ad/
 quem respiciam nisi ad pauper/
 culam et contritam spiritu et tre/
 mentem sermones meos? Reli/
 giosi ergo studeāt. vt sint paupe/
 res modis dictis. Tales etz pau/
 peres: sunt deo amabiles. Jaco.
 p̄rio. Nōne pauperes elegit de⁹
 in hoc mundo. 7c. Tales exaltat
 in iudicio: q̄ erunt cū eo iudices
 Job. xxxvi. Iudici⁹ pauperib⁹
 tribuit. De quibus bene Grego.
 mora. xxvi. Et cauēat ne sint trās/
 gressores sui voti et possessionis:
 possessiōe alicuius rei. ne scilicet
 sint oamnādi. vñ narrat Hiero.
 epistola. lxxxiij. de quodam reli/
 gioso proprietario. Quidam in/
 quit de fratribus partior: magis
 q̄ anarior centum solidos quos

lina texendo acquisierat moriēs
 religit. Interest inter monachos
 consiliū. Habitant enim ibi
 circiter quinq; milia diuersis cellu/
 lis: quid facto opus esset. Et alij
 pauperibus distribuendos eē dī/
 cebant: alij dandos ecclesie nō/
 nullū o parentibus remittēdos.
 Bacharius vō Bachoni⁹ et
 Isidorus quos patres vocant:
 sancto in eis loquente spū infodi/
 endos decreuerunt cū eodem dī/
 cendo: pecunia tua tecū sit in p/
 ditione. sicut dictū est Symon
 act. viij. Et merito: q̄ tales men/
 tiuntur spūi sancto: et sunt fures et
 latrones aliena v surpado: et per/
 turij: ac voti trāsgressores. Ideo
 ait Petrus Ananie act. v. Cur
 tēptauit sathanas cor tuū menti/
 ri scilicet spūi sancto: et fraudā/
 re de precio agri. 7c. ¶ Simili/
 ter de alio religioso q̄ habuit tres
 aureos absconditos narrat Gre/
 go. liij. dial. ante fi. q̄ ipse beatus
 Gre. phibuit ne fratres ad eum
 in morte accederent: neq; cū fra/
 tribus sepeliretur: et q̄ illos aure/
 os super eum proicerent dicēdo
 pecunia tua tecum sit in perditio/
 ne. Diuinus igitur p̄dicato: lūa/
 deat religiosis: vt sint pauperes
 dictis modis et vsuadeat dñia.
 ¶ Tertia distinctio. De castitate
 ad quam obligant se religiosi.
 ¶ Caplm. i. Quid sit castitas.
 Sicut autem religiosi de/
 bent esse pauperes spūi

Z

Cōmuniloquii.

Atu in abdicatione temporalium:
videtur est: sic debet esse casti-
libidinis interiorum et exteriorum
cohibitione. vident enim oīmo-
dam et perfectam castitatem. Qual-
iter debet esse castitas patet. 5.
pte. ij. vbi de mulierum pudicitia: et
parte. iij. vbi de clericorum castitate.
Si enim mulieres debent esse pu-
dice: et si viri ecclesiastici debent esse
perfecte casti: multo magis reli-
giosi qui se consecrauerunt per-
petuo deo suo. Ipsi enim sunt cu-
nuci reclusi in templo dei ad eius
laudandum. Iſai. lvi. hec dicit dñs
eunuchis. Dabo vobis in domo
mea: et in muris meis nomen me-
um a filiis et filiabus. Et litterarum
enim inclusi sunt in muribus mona-
steriorum: quod se castrauerunt propter
regnum celorum. Math. xix. Est
autem castitas cohibitiō vel con-
seruatio amorum et appetituum
ab inordinata amatione et appe-
titione: ait Comētor sup illud
angelice hierarchie. c. iij. Castitas
intellectus oculis. vel castitas est
summus amor omnino depu-
ratus in corruptionis et integritatis
ait Idem. c. vij. Ille enim castus
est qui deum attendit: et ad ipsum
solum se tenet: ait Aug. de beata
vita. Ite castitas est animi amor
ordinatus non subdens maiora
minoribus: ait Aug. libro de mē-
dacio. his omnibus modis debet
religiosus castus esse. Qui cōpe-
tit illud. i. i. p. v. Velsum castum

custodi: ut scilicet sit omnis libi-
dinis exteriorum ad quinqs sen-
sus pertinentium cohibitiō: et ca-
stigatio: nec non et omnium libi-
dinum interiorum siue in cogita-
tione vel meditatione: siue in affe-
ctione vel appetitiōe. Tales signi-
ficantur per quinqs virgines pu-
dentes. Math. xxv. et custodiet eo-
rum appetit illud Job. xxxi. Ne
pigi seduo cum oculis meis: ut
non cogitarem quidem de virgi-
ne. vbi Grego. moral. xxi. ait. ut
munda sit manus in operatione
a lascivia voluptatis: depurati
sunt oculi quasi quidam raptore
ad culpam. Et ibi bene de cohi-
bitione sensuum interiorum et ex-
teriorum.

Capitulum. ij. Que sunt neces-
saria ad custodiam castitatis.

Et ante possit seruari ca-
stitas illesa et perfecta de-
bet esse alimentorum sa-
perfluorum et nocuorum subtra-
ctio: et carnis maceratio: quod sine
comitibus suis scilicet tempera-
tia et ieiunio castitas cito lacescit
ait Criso. super ps. quinquagesi-
mum. Et de hoc bene Hierony.
epla. xvi. di. Epico. macerat cor-
pus suum: et aie subicit iperio. i. cor.
ix. Castigo corpus meum et adole-
scētia seruēte cibis corpore de ca-
stitate secura est: Et sequit. Illa
peccata extrinseca sunt. Inauaritia
et alia: sola libido in se est: gram-
dis. n. istus ēq. nata sit in carne

non carnaliter viuere: tecum pugnare quotidie: et inclusus hoste Argi: vt fabule ferunt centū oculis obseruari. Et superaddit illū quod ait Lomicus. Sine cerere et bacofriget Ven^o. Et p^o Quicquid seminarum voluptatis est. venenū puta. parcus cibus et vter semper esuriens triduanis ieiunijs preferatur. Nihil sic inflāmar corpus: et tūllat membra genitalia sicut indigestus cibus: vt etiam conuulsus. Ideo Aposto. eph. iij. Nolite inquit inebriari vino in quo est luxuria. Debēt. n. esse religiosi sic mortificati: vt q^o si non sentiant saltem cum delectatione predictos sedos motus. Sicut fuit de Xenocrate philoso pho prout ait Gale. li. iij. c. iij. dī. q^o non sensit mulieres que luxuriam accubuit: et spōdō derat: cū allicere. Et alij videntibus: q^o non poterat flectere animū illū: rñdit: pactus victorie non de statua sed de homie fuisse. Postuerat enim pignus p^o alios: q^o cum flecteret. Quē q^o i sensibilibus fuit ad talia quasi non sentiens v^o ap petens vocauit statūaz. Religio sis enim competit illud. Ro. viij. Non enim estis in carne sed in spū. Itē vt sint pfecte casti de bet esse omnis occasionis exclusio. Sicut est mulierum familiaritas: frequens collocutio: incautus aspectus: prolicitas cōsensio et hmoi. Jō cauere debent a co

habitatione cum mulierib^o vt dī etiam est de ecclesiasticis parte. iij. vnde legitur in vitis patrum li. ij. parte. iij. q^o mulier sancta vixit ad monachus q^o declinauerat a via quādo moniales. Si esses inquit perfectus monachus: nō ita respexisses nos: vt cognosceres nos et mulieres. Et parte. ij. dicit de abbate Arleno: q^o rñdit mulieri petiti vt haberet memoriam eius in oratione. Rogo inquit deū: vt auferat memoriā tuā de corde meo. Et parte. iij. de scācta muliere in monasterio egrotante. que non sustinuit: vt cā frater suus videret. ne propter eam veniret in memoriam seminarū Sed mandauit ei. Nade frater: ora pro me: q^o cum dei gratia v^o debo te in regno dei. et pte. xliij. de quodam qui noluit alloq matres nisi oculis clausis. Summe enim sancti patres deuitarūt consortia et colloquia mulierum. cuz tamen essent abstinentia multum di exhausti: penitentia et ieiunio ac laboribus macerati. orationibus et contemplationibus supra se eleuati. Unde Augu. li. de cura p mortis agenda narrat de Joanne nobil i moncho q^o habuit spūm pphie: q^o cū eum impatiēter videre cuperet: quedam religiosa mulier: et per virū suū instaret: et ille nollet quoniam illud nūq^o feminis permiserat: ait tandem marito ei^o. Sic vrox vide

K

L

M

Comuniloqui.

bis me nocte prima sed i som-
nis. Sicq; factū est. Ad omnes
eam q; qd fidelem coniugatam
moneri oportet. Que cuiq; de
scripsit cū viro suo. Ideo dicebat
abbas discipulo. Eam? illuc vbi
nō ē mulier: putat in pma pte
in vitis patrum. Nouerat enī q;
demonēs iugiter laborant ad tē-
ptandum religioſos: vt aſſequā-
tur de eis victorias. ſicut legi in
vitis patrum vbi. 5. pte. v. de ſi-
lio ſacerdotis ydolorū: q; vidit ſa-
than ⁊ militiā ei⁹ ſibi aſſiſtentes.
Qui cū a quolibet ingreſſe quid
fecisset: ⁊ vn⁹ diceret: ſuſcitanti bel-
la per dies triginta: ⁊ ſponſam in
nuptiis occidi feci: iubet: eū dra-
bolus vberari: ⁊ alii diceret: ſub-
merſi naues in mari per viginti
dies fecit eū etiaſ flagellari. Sur-
rexit alius qui dixit ſe fuiſſe in he-
remo quadraginta annis ⁊ mo-
nachū impugnāſſe: quem vix no-
cte illa fecerat fornicari. Ad au-
diens pnceps ille: ſurgēs oſcula-
tus eſt eū: ⁊ coronam ſuā capiti
illius ponens iuxta ſe ſedere fecit.
dicens: magnā rem feciſti. Nec
iuuenis ille videns: ait intra ſe.
Magnus eſt ordo monachorū
Et egreſſus fact⁹ eſt monachus.
C. Laeant ergo religioſi a pſor-
tijs mulier: vt ſint vere caſti. Ad
qd necesse eſt: vt ſit oīs carnalis
amoris abdicatio. Et. n. ait Be-
ro. dicta epiſtola: carnalis amor:
ſpēs amoris ſupatur: deſiderium

deſiderio reſtriguit. Eueuato ergo
ad deū ⁊ ad celeſtia neceſſaria ē:
q; ex deguſtatiōe vniue vercedi-
nis frigeſcit amor carnalis. Su-
ſtato enī ſpūs deſipit oīs caro. Et
eſ. Cū enī delectatio carnis ab-
ſcīditur: mor alia delectatio inue-
nitur. ait Be. mor. al. xxx. Caſti-
tas eſt pulchritudo anime ſiue ſi-
lie regis ab int⁹: ait Aug. 3. ſus-
tuz. 30. Sap. vij. 4. q; pulchra
ē caſta generatio. ⁊c. Qualis au-
tem debet eſſe caſtitas: dictus eſt
5. pte. iij. vbi de caſtitate eccleſia
ſicorum.

C. Quarta diſtinctio. De obedien-
tia ad quam ſe obligant religioſi.

C. Capm. i. Quid ſit obedientia.

T nō ſolū religioſi vo-
unt pdicta: ſed et obe-

dictiā: q; ē volūtas p-

pe ſubiectionis: ait Dama-

ſ. iij. c. iij. Et. i. Reg.

xv. Melior eſt obedientia q; vi-
cima. vbi Be. mor. vlt. 30. me-
lior: q; p victimas aliena caro p
obediētiā ⁊ o volūtas ppla ma-
ciatur. Et ibi multa de obedientia
Qui eminentiam oſendit fili⁹ dei:
q non venit facere volūtatē ſuā
ſed patri. 30. vi. 37. oſendit eam
in adimplēdo ipſi pfectionē ⁊ p
ſeuerantiā: qñ fact⁹ eſt obediens
vſq; ad mortē crucis: Ad ill. ij.

vii. Ber. ad Genorū. Xpus dedit

vitam ne perderet obedientiam.

C. Capitulum. ij. Qualis vs eſſe

obediētia: ⁊ de eius gradibus.

Qualia autem de eadem obedientia describitur. Ber. sufficiens in sermone de obedientia: quod scriptum est. Egredere de terra tua Gen. xij. Tolle filium tuum premisit n. obedientia Abrahe in exemplum. **P**rimus autem obedientie gradus est: libenter obedire: donec mactata voluntate: voluntate diligat Platoni. **S**ecundus est simpliciter obedire sine quodlibet et murmurationibus: ac excusationibus. ps. In auditu auris obedivit mihi. **T**ertius est hilariter obedire. Mar. n. datur dilectus deus. Serenitas. n. in vultu: et dulcedo in sermone multum roborat obedientiam iuxta illud poete. Supra oia vultus accessere boni. Exemplum de dauid saltante ante archam. **Q**uartus gradus est velociter obedire. Nam inquit ps. mandatorum tuorum cucurri fidelis enim obediens: moras nescit fugit crastinum: ignorat tarditatem: precipientes precumit: oculos parat visui: aures auditui: linguam vocis: pedes itineri: et totum se colligit: ut imperantis impleat voluntatem. Exemplum de zachee cui ait dominus Luc. xix. zachee festina desce de te. **Q**uintus gradus est viriliter adimplere. ps. Virilis agiter: et confortetur cor vestrum. Et si tribulatio intonat: si persecutio insultat: si peccatores laqueum ponunt: si maligni spiritus iter impediunt: dicat. I. obediens: paratus sum et non sum turbatus. **S**extus gra-

duus est: humiliter obedire. Cum esset inquit paruulus in oculis iuris: caput sacius es. re. i. Reg. xv. **S**eptimus est: perseveranter obedire. Qui enim perseverauerit usque in finem: hic saluus erit. Mat. x. Et hoc in adversis: cum. I. obedientia est gravis ad audiendum: gravior ad implendum: gravissima ad tenendum. **E**t idem Ber. in sermone de adventu. Obedientia est quincupartita. **P**rima est: cum rectum est opus: quod non est obediendum contra deum. **S**ecunda: cum est opus voluntarium: quod quod est ex necessitate non est bonum. **T**ertia est: cum opus est purum: ut sit intentio pura. Si enim oculus simplex sit: totum corpus lucidum erit. Mat. vi. **Q**uarta cum est opus discretum: ne quid nimis. **Q**uinta: cum est opus firmum. I. perseverans: Et antequam perseverantia habeat murus obedientie debet habere propugnacula patientie. **I**tem Ber. in meditationibus. Bonus obediens dat suum velle et nolle: dicens cum pal. Paratum cor meum deus. re. **C**apitulum tertium. Qualia esse debent opera obedientie.

Et dicitur in ps. obedite ex parte qua in ea mactat voluntas propria propter deum ait Greg. vii. s. **B**etior enim est qui dicitur aio suo expugnatore urbi. puer. xv. Super quod Grego. pastoralis. ij. c. xi. Qualia si pa-

X mo alius a se superat: in alio: que
sūt extra subiugant. Et ex hoc pa-
ter obedientie difficultas. Nihil
enim est angustius homini q̃ p-
pilas frāgere voluitates: ait Bre-
mor. xxxij. 7. i. pe. ij. Castigantes
aias nostras in obedia charitas.

Item ex hoc patet hoīs p obe-
dientia triumphalis victoriositas
q̃a per obedientia vincit homo
seipsum: 7 voluntate suā liberam
captuat. 7 alterius subicit volūta-
ti. Elr enī obedientia loquatur vi-
ctorias. puer. xxi. Berlio ergo
obediencia est laudāda. Ipsa enī
est virtus: mater 7 quodāmodo
custos virtutū: ait Aug. xvij. de
ci. c. xxi. Et de hoc in vitis pfuz
li. ii. pte. xvij. vbi dī: q̃ obediē-
tia est salus omnium fidelū: ge-
nitrix omnium virtutū: celos ape-
riens: homines a terra eleuās co-
habitatur angeloz: abus om-
nium sanctorum.

Caplm̃ quartū. De exemplis
obedientie in antiquis.

Etatis autē fuit obediē-
tia antiquorum: abidem
narrant exempla sicut d-

Z quodam qui rigauit lignum ari-
dum per tres annos ad imperiū
abbatis: quod pertulit fructū: qui
dictus est fructū obediētie. **E**t
de alio q̃ dimisit vnā partem ire
suo non scriptā: cum vocaret ab
abbate. Et de illo qui fluitum p-
iecit in fluitum. 7 de alijs multis
Et ibi multum de obediencia. Et

parte. xv. de illo qui dimisit cullel-
lum in pīce in cīso vocatus ab
abbate. **S**imiliter narrat Sene-
ras in suo dial. de mira obediē-
tia antiquorū. Sicut de obediē-
tia illius cui precepit abbas riga-
re virgam aridam: q̃ per duo mī-
liaria propaja humeris aquam
portauit: donec anno tertio flow-
it. Et de alio q̃ promissit omnem
obedienciam abbati: promittens
ignez etiā se nō reculare si abbas
preciperet. Cui cum abbas iube-
ret intrare clibanum non distulit
7 flāma sibi cessit sicut pueris he-
breis. precipua enī fuit apd̃ eos
virtus obediencie vt dī ibi. **S**i-
militer Johannes cassianus lib.
i. collationū exemplificat de obe-
diencia antiquorū. Sicut de illo q̃
rigauit lignū aridū portās aquaz
per vno miliaria. A quo cū senex
quereret: si miserit radices rēdit
se nescire. Et euulsit senex lignus
quod ille rigauerat per annos 7
proleuit. **S**imiliter de alio qui
ad imperium abbas p̃ecit len-
ticulā olei per fenestrā q̃ sola i he-
remo erat: non considerans p̃e-
cepit ineptitudinem. **S**imiliter
de alio qui ad imperium senta sa-
rum euoluere omni nixu conten-
debat. qd̃ turbe mulie hoīz mo-
uerenō potuissent. **S**imiliter
de fratre nobilitat dicit senex: vt
decem spozas deferret humeris
per plateas ad vendendū. Et vt
diutius in hoc officio teneret. nō

simul vnt sed singillatim vende-
ret. Quod ille deuote impleuit.

Similiter de discipulo bñ Be-
nedicti qui cucurrit super aquas
nec sciuit esse aquas. Quod beatus
Benedictus non suis meritis: s3
obedientie discipuli: mauri. f. de-
putauit: put legit. ij. dial. c. vij. Ex
dictis patet. qd talis erat obedi-
entia antiquorum: qualem describit
Ber. f. v. voluntaria: propta: et sic d
alijs. Unde et seniores loquebant
sepe distorta fratribus: vt proba-
rent an essent in oibus obediētes
Sicut fecit quidam dicens fratri
vt comederet feria sexta mane: p
ut legit in vitis patrū parte. iij. et
super oia cauebant antiqui a pro-
pria voluntate: put dñ in vitis pa-
trū vbi. s. Dixit tener: qd non cu-
rant multū demones qñ nostras
facinus voluntates: qd ppter vo-
luntates proprias: ipsi demones
facti sunt. Nam propria voluntas
est murus eneus inter deus et ho-
minē: quā si homo reliquerit po-
terit dicere: in deo modo trasgre-
diar murum: vt dicit sibi. 36 ali-
frater ait. Hec tristitia est: si pro-
pnam fecero voluntatē: put dici-
tur in vitis patrū parte. xij. Et
non solum religiosi antiqui erāt
obediētes suis superioribus: sed
etiam milites gentiles principi-
bus suis: vt patet. s. parte prima
vbi de disciplina militari. Et Ma-
le. li. ij. narrat qñ milites erant
obediētes principibus: et in di-

sciplina suscipienda pro arbitrio
eorum: et instando in acie p eor
dispositione. Unde ait de quodā
q edixit qd si qs fugiēs castra pe-
tisset: pro hoste interficeret. Qua
seueritate compressi milites: ho-
stes vicerunt. Et sibi de psilibus.
Caplm quīnuz. De imperfe-
cte obediētibz.

Contrario est de multis
etiam religiosi: qui ma-
lūt hēre superiores q eor
faciant voluntates qd eōtrario.
Sicut legit in vitis patrū par-
te. iij. de abbate respondente cui-
dam q ad eū venit dicens: v essem
habere abbatem iuxta voluntates
meas et mori cum eo. Cui abbas.
Tu queris abbatem non vt tu se-
quaris eius voluntatē: s3 vt ipse se-
quatur tuam. Quod ille audiens
ait. Ignosce mihi pater quia glo-
riabar estimans: me bene dicere
cum nihil tenerem. Hī autē sūt
similes illi ceco cui dominus ait.
Quid vis vt facias tibi. Math.
vij. Super qd Ber. in sermone
dicit. qd tales sunt multi a quibus
magis oportet: vt superior grat.
qd volunt qd fiat eis qd eōuer-
so. Nec aliqui decipiantur in hac
parte estimantes: lenia esse qd ob-
cuntur a superioribus nec eis ne-
cessario obediendum. Audiant
Bernardum li. de preceptis et vis-
penfatiōe. In regula. f. beati Be-
nedicti dñ. Obediētia que ma-
ioribus debet deo exhibet. Quā

E obrem: q̄qd vice dei p̄cipit ho-
mo: quod non sit certus deo ob-
plicere. secus non est accipiendū
q̄ si deus precipiet. Quid enī
interest vtrum deus per se aut p̄
ministros suos sine homines si-
ue angelos: suum nobis benepla-
citur innotescat. Nec vcat: q̄ lo-
quit: de his que tradit scriptura
vel ratio manifesta: q̄ de his nō
est preceptor expectandus: vel p̄-
hibitor auscultandus: sed q̄ ita la-
tere vel obscurum esse cognoscit
quod indubius venire possit vtz
deus sit: an aliter ferre velit. hec
ibi. In talibus ergo obediendū est
que precipiunt a superiore, pro-
pter quod cauenda est inobedi-
entia i talibus. Sunt enī tres gra-
dus ait Ansel. 1. similitudinibus
c. xxiij. dicit. Obediētia et inobe-
diētia que sunt contraria: et licen-
tia que est quasi media: que qui-
dem multos decipit. ait ibidē po-
nens exemplum de ancillis que
sunt sub domina sua: et de latrō-
bus inter eas que procurat exire sin-
gendo causas multiplicēs: et nisi po-
terit obtinere licentiā legip̄mā
intermittit opus: pretendit q̄ sit
infirmā: contristatur: occulte de-
trahit: et sic de alijs.

Capitulum sextum. De periculis
inobediētie.

G Inobediētia cauendū
est religioso sicut a dam-
natione: q̄ contra crea-
torem superbire est eius manda-

ta transcendere. Ait Greg. mor.
xiiij. Et qui subesse fastidit imita-
tur diabolū ait idem. mor. xix.
Idā enī q̄ voluit vti consilio
suo: lapsus est per eū quātā ce-
cidit per superbiam: q̄ sibi ca-
licez superbie p̄pinauit. ait Aug.
sup Jo. 1. mel. xvj. Quomodo
autem propia volūtas est quasi
quedam adultera diabolo coniu-
cta: ex qua nascunt vitia. et q̄to ē
similis herbe venenose: que co-
medētes efficit leprosos: ait An-
sel. de similitudinibus post p̄nci-
pium. Que q̄dem inobediētia
grauiter puniebat etiam a p̄nci-
pibus antiquis etiā in militibus
ait Aug. de ci. c. xxiij. De quodā
loquens q̄ filium occidit: q̄ pu-
gnauerat contra eius imperium
licet vicisset. Et consimile. i. de ci.
c. xxiij. Idem egypt. li. iij. Pre-
dicator igitur alloquens religiosos:
hortetur ad dictas virtutes: et hor-
tando contraria.

C Quia distinctio de septē neces-
sarijs religiosis vt p̄fecte viuant.
Capitulum p̄mū. De elogiandis
a mundanis tumultibus.

E licet sint multe alie
virtutes: religiosis ne-
cessarie v̄sunt p̄fecti-
tū ad presens cā bre-
uitatis dicendū est de

septem sp̄aliter eis necessarijs: vtz
1. Rīmū est a negotiati-
onibus secularibus et tumultibus mundanis elonga-

filio: et quiescent in clauistro habitatio
nisi quatenus cogit iusta necessi-
tas: vel utget pia charitas: prout
hortat Hiero. epistola. lxxij. Quid
inquit desideramus vrbium fre-
quentia. q. de singularitate cen-
semur: Nihil enim opidus carcer
est solitudo paradysus. Idem epistola
xxxij. o herem⁹. familiaris deo
gaudens. Quid agis frater in se-
culo q. maior es mundo: et. Idem
epistola. xxxv. Conuulsa tibi vitanda
sunt secularium: maxime qui ho-
noribus tumet. Idem epistola. lxxxiij.
Monachus se esse: non loquen-
do et discurrendo: sed tacendo et se-
dendo q. nouerit. Sequi. Legat
dicent. Sedebit solitarius et tace-
bit. tre. iij. Et de hoc multa Hiero.
i. dictis epistolis. Et i tractatu
d. xij. abusus dicitur: q. quia abusus
est monachus curialis. i. frequen-
tas curias. Et sexta abusus e. mo-
nach⁹ caudicus. Et tibi bene de
hoc: et de periculis religiosorum p
mundum vagantium.

Capitulum secundum. De sui omni
moda abnegatione.

Secundus est necessarius
est omnimoda suspensor
abnegatio et plenaria in
viros alios transformatio: adim-
piendo illud saluatoris. Matth.
xv. Qui vult post me venire ab-
neget semetipsum. et. Abi Grego.
super euan. Omel. xxij. l. ij. Tunc
nosmetipsos abnegamus? cum mu-
tamur q. per vetustatem sum⁹

et ad hoc nolumus quo per nouita-
tem vocamur. Sequi. Nisi a se
metipso quis deficiat: ad eum qui
supra se est non appropinquat. Abi
ponit exemplum de plantis oleum
que transplantat ut proficiat: era-
dicantur ut crescant. Et de semi-
nibus que in terra figunt: ut ve-
lius surgant. Idem super Ege. l.
i. Omel. x. Semen solum abnegat
qui mutat⁹ in meliora: incipit esse
quod non erat: et desinit esse quod
erat. Ro. v. Si qua in xpo noua
creatura. et. Nec solum debet esse
religiosus mutatus: sed et ad rea-
tutem culpe eo modo quo loquitur Gre-
go. dicta Omel. di. q. si luxurio-
sus conuersus est ad continentiam
se mutauit: q. hec mutatio neces-
saria e. omni penitenti. Verum in ge-
nitiis et non erunt. prouer. xvij.
sed debet esse mutatus: sed ad
concupiscit appetitum et motum
p. ut est possibile in hac corrupti-
bili vita: ut possit dicere cum aplo
vltimo autem iam non ego. Gal. ij.
Sic enim debet esse mutatus: ut
superbia: ira: impatientia: et uisus
alia: et omnium vitiorum concu-
piscencie sint in eo quasi extin-
cte: ut ad motum huiusmodi vitio-
rum sit oio immobilis: non solum ex
plis sanctorum: q. se sic abnegau-
runt: et in viros alios oio muta-
uerunt: sed etiam exemplo pho-
re ut ps. s. de pho: que scortum statuam
vocaui. Et de Diogene: de q. le-
gitur in collationibus patrum: q.

N

O

K

L

M

Cōmuniloquii.

cum quosam intus cum diceret
oculi corruptores: et in eā discipu-
li eius irruere vellent: ait. Quie-
scite o sodales. Et enim suz talis
sed cōtineo me. et de Demoste. in
Poli. li. xliij. c. vii. of q̄ preliat?
est cum rerū natura: et victo: abi-
tem: malignitatē et^o pertinacissimo
animi robore superando. Ita q̄
alteri demostenem nā: alterum
industria enixa est. Et nisi muret
se religiosus: nō erit sibi plēa par
in seipso: nec erit perfectus. An
Sū epla. xxi. Animū mutare
debes: nō solum: ait poeta aliter
sequent te quocunq; ieris vitia.
Ideo Socrates cui dā querenti:
quare sibi non pdesent peregrina-
tiones respōdit. Quid miraris
non prodesse tibi peregrinatioēs
cum te totū circūferas: te enim p
mū eadem cā que expulit. Quid
enī terrarū novitas prodesse po-
test? Ideo fuga te nō iuuat: recuz
enim portas onus animi deponē-
dum. Non autem tibi illos pla-
cebit locus. Fadis huc et illuc vt
pondus excutias qd̄ factatiōe fit
incomodius. Et ponit exemplū
bonū. In nauī onera imota mi-
nus vrgent: inequaliter conuolu-
ta partem in qua decubunt imer-
gunt. Sequit Egros cunctis et.
Stadium ergo religiosi dz cē ad
se mutandū modo dicto: et ad vi-
tia extirpāda. Quod multi nō fa-
ciūt ait Gre. dicta omel. Vidim⁹
iniqui quosdā pitius mutasse: ita

vt religiosam vestem sumerēt: s̄
ante acta vitia non calcarēt: Gre
stimilis feraliter agitari: mīlne do-
lore in proximi lesione feruiscere
de ostensis bonis superbiere: mū-
di lucra inhianter querere: de so-
lo exteriori habitu fiduciam san-
ctitatis habere.

¶ Caplin tertiū. De cultura cor-
dis: et interiori exercitatione.

Tez debet esse in religio-
sis spūalis cultura cordis
quali agri vel horti exer-
citando: ga et hostis superlemiat
giganta suggestiōnū: et ab in⁹ put-
lulanti seminaria vinorum et qua
si scaturigant ebullientes libidines
cōcupiscentiarū. Id nīsi cor ex-
colatur quasi portus spūalis lur-
gunt peccata: et opprimunt bona
que sūt. puer. xxviij. Per agri
hoīs pigri transiit. et. Ecce totū
repleuerant vitice. Iardores libi-
dinum. et spine. i. punctiones cu-
pidinū et maceria dissipata. i. cu-
stodia disciplinarū. Ad modum
ergo industrii agricolae debet re-
ligiosus animam suam excolle-
re: vitia extirpando: et virtutes in-
serendo. Ideo of tibi. Diligenter
exerce agrum tuum. Et hoc non
solum exemplo sanctorum pfus
s̄ etiā phorū. vnde Zepulena li-
bro de deo Socrati. Nihil eque
miror. q̄ cuz omnes cupiūt opti-
me viuere: et sciant non alia re vi-
ui q̄ animo: nec fieri posse: qn
vt optime viuas: animus coler:

dus sit: tamē hoies animum suū
 non colūt. Et ponit exempla. Si
 quis velit acute cernere. oculi cu
 randi sunt quibus cernit. Si q̄
 p̄tinaciter currere vult: pedes cu
 randi sunt. Si pugnare velis: bra
 chia vegetanda sunt: et sic de alijs
 membris. Cur ergo hoies animi
 suam. i. rationem. non excolant:
 que ratio viuēdi omnibus neces
 saria est: Abi prosequitur: q̄ non
 sit animus bonus nec per bona
 exteriora: nec per bona corporis
 sed bonis artibus doctus et opi
 me erudit: et quilibet homo sa
 piens et bene consultus. hec ingi
 omnia: meus socrates habuit: et
 iō cetera habere contempsit. Lo
 quis autē vt plius. Si enī cura est
 hominī de agro excolendo: siue
 de equo mundādo: multo magis
 debet esse de animo. Unde Au
 gustinus gelius. li. ij. Si q̄s agrus suū
 passus fuerit sordescere: etiā q̄ in
 diligenter curauerit. nec arauerit
 nec purgauerit. siue qui arborem
 aut vineā habuerit derelictam: idē
 non sine pena ferret. Item si q̄s
 equū habet macilentum aurin
 nitidū: impolitū notatur. i. incur
 rit. hec ibi. Multo magis q̄ ani
 mum dimittit incurtum debet no
 tari incuria. Religiosus ergo cor
 suum excolat vt sit arbor: faciens
 fructus bonos. 1. par. viij. Et enī
 dicit Aug. de verbis dñi sermōe
 xij. Quid p̄dest plena archa do
 nis: et inanis sit p̄scia: Bona vis

habere. et tu bonus esse non vis:
 Erubescere debes de bonis tuis
 si domus plena bonis te malum
 habet dñm. et concludit q̄ bona
 exteriora si possent clamare con
 tra dominū suum: interpellarent
 ante deū. Ecce dñe tot bona de
 disti huius: et ipse malus est. Ideo
 1. par. iij. Lapis de pietate cla
 mabit. et. Ideo ibi Aug. Quid
 ei prodest q̄s habet: q̄ euz q̄ om
 nia de dñō habet: Quid p̄dest
 stulto habere diuitias: cum sapiē
 tiā emere non possit. Ecc. v. Stu
 dium ergo continuum religioso
 sit: cor suum excolere modo deō
 ad cor sepe redeundo: et illud in
 spiciendo.

1. par. quartus. De scrupulo
 interiori.

Hartum q̄s est necessa
 rium religioso: est sum
 mus per internum scrup
 ulum subdilis discussio: et vera co
 gnitio. Multa enim se simulāt sepe

virtutes ait Greg. mor. xxxij. po
 nens exempla: q̄ dissoluta remis
 sio: quasi māsuctudo et pietas ha
 betur: effusio: mīa creditur: ma
 lo: um pertinacia: constantia dici
 tur: timor incompetens: humili
 tas putat: vocis superbia: vera li
 bertas estimat: et pigritia. q̄nq̄
 quasi genus continentia attendit
 et ingetudo: vigilantia nominat
 et sic de alijs prout ibi enumerat.
 Ideo religiosus d̄s ad cor suum
 redire: et reuocare meditationes:

B

affectiones: actiones: et oēs circa
stantias quasi ad auius. Job. xxx.
liij. Non est in potestate homi-
nis ut veniat ad iudicium. Vbi
Grego. mor. xv. qualiter se debz
homo iudicare interius et scruta-
ri vbi ait. qd tibi conscia accusat: rō
iudicat. timor ligat: dolor excru-
ciat. Et quasi idem: dicit Aug. de
pñia. Constituto inquit in corde
iudicio adsit accusatrix cogitatio
testis conscia: carnis ex timor. In
de quidam sanguis anime pñiten-
tis per lacrimas profluit. Jō de
sanctis animalibus of: qd corpus
eorum plenum erat oculis. pro-
pter dictum scrutinium: prout ex-
ponit Greg. super Ege. li. i. omel.
vij. et cccij. Vbi exponit qd domi-
nus ait sanato. Vade in domus
tuā. Et de hoc sufficienter Aug.
de claustro aie. Sicut inquit con-
uentus ut errata corrigat: statuta
hora capitulum confluit: sic men-
tis rō cogitationes omnes ad le-
cretā animi et cordis reuocat: vti
corrigibiles eiiciat: corrigat in ge-
tas: negligentes emendet. Et in
hoc capto: abbas locū possidet
ratio. Isa. xlvj. Porcuaricatores
redire ad cor. et liij. redire ad me-
moriam: vt iudicemur simul. Et
i. cor. xi. Si nosmetipsos diudi-
caremus: nō iudicemur. Et p
uer. xij. Cogitationes iustorū et.
Econtra est de multis q nolūt se
iudicare modo dicto vt scrutari.
Jsa. lx. Non est iudiciū in gres-

C

sibus. Et ad hoc iudicium dis-
cussū debet homo redire ad cor
vt dictum est. Ecc. xxxvi. precu-
re pilus in domū tuam: et illic ad
uocare: illic lude. Ege. lx. labia eo-
rum reflecta interius per circūmū
Loquit de labijs mensurarū. Vbi
li. ij. omel. lx. Bene qualiter qd
debet redire ad cor: et reflecter la-
bium: recogitando dicta sua et fa-
cta. Ad vñ facere religiosas non
solum exemplo scōrum sed etiā
phōrum. Et enim ait Sen. li. de
ira. Animus quotidie ad ratio-
nem reddendam euocandus est
faciebat hoc Sextius: vt pluma
ta die: cum se ad nocturnam ge-
tem recepisset. interrogabat auius
suum. Quod hodie malū tuū sa-
nasti: Cui vicio obliuisti: Quā p-
te moderatioz erit: cum scies te q-
tidie ad iudiciū ventendū. Vñ
vñ discussionem impedit occupa-
tio et euagatio ad exteriora: Et
Greg. super Ege. li. i. Omel. xvi.
cēs: qd sicut cōcussa aqua: ymagi-
nem insipientis non reddit: sed
solum cum est queta: sic anima
non deprehendit se nisi cum est
queta.

Capitulum quidā. De vera sui co-
gnatione.

Consequenter debet ei
religiosis proprie cogita-
tionis studiosa inquisitio
et sui ipsorum luculenta discussio
Recognitio enim inuenitur per
precedētē.

precedentem et subiles discussio
nez. ij. cor. vi. Ipsi vos probate an
cognoscas vos metipsos. et hec
enim cognitio dicitur esse quasi prima
post dei cognitionem in homine.
Ad orabat Augustinus in principio so
liloquiorum. Noverim te dicitur: no
verim me. De qua cognitione Ber.
super Cant. omel. xxxvi. Nolo p
inde atque prior omnium scire seipsum
Ad postulat ratio ordinis: quoniam quod
nos sumus primum nobis est. Et ratio
vilitatis: talis scientia non in
flatur sed humilatur: et est quedam pre
paratio ad edificandum. Hec enim
est philosophia religiosorum: seipsum cogno
scere. ut enim dicit Iac de diffi
nitionibus: philosophia est cognitio sui
ipsius ad hominem. vii et apud graecos
in fronte templi fuit scriptum
ex sententia Delphici oraculi id est
Apollinis. Fertur hec vox presulen
ti qui itinere ad beatitudinem pueni
ret. Si te inquit agnoueris: alt
er Macrobius li. i. hoc enim est ora
culum Apollinis: quod descendisse de
celo creditur. Notis celos. id est scire te
ipsum. ait Plotinus li. ii. c. ij. Qui co
rdat Iuuenalis dicens. De celo
descendit notis celos. Ad hanc er
go cognitionem de seipso habendam
studere debet religiosus: quoniam talis sci
entia non inflatur. ut dicitur est a Ber.
ubi ait. Supbia tibi parit ignoran
tia micam meliorem quam sis decepta:
et deceptrix tua te cogitatio est me
ritur. Et Augustinus li. de ci. c. l. Scien
tiam celestium et terrestrium rebus ma

gis estimare solet genus humanum
in qua perfectio meliores sunt: qui
huius scientie proponunt nosse seipsos.
Laudabilior est animus: cui nota
est sua infirmitas: quam ea non re
specta: vias siderum scrutatur: eas
etiam cognitur. Stulte ergo agunt
laborantes ad habendam cognitionem
rebus exteriorum omnino studio: ac
quirendi scientiam cognitionis sui
ipsorum: quam nullus habere potest: nisi
si ad se redeat. At. n. dicit Greg.
mor. xxxi. cognoscere se non potest
anima quam tota apud se non est: et nisi et
diuine luci appropinquet. Et mo
ral. xxv. Lucet debet aspicere qui
vult de tenebris indicare. Ideo
Abraha loquens cum domino cognouit
fragilitatem suam. Gen. xv. loquar
inquit ad dominum meum: cum sim pul
uis et cinis.

¶ Caplm. vi. De vera humilitate
te quid sit: et qualis esse debet.

¶ Hac cognitione oritur
vera humilitatio que est
necessaria religioso: ait
Ber. ubi. s. Et Gre. mora. xxii.
vera scientia afficit non extollit
et quos repleuerit non superbiens
sed lamentantes facit. Qui enim
addit scientiam addit et dolores. Ecc.
primo. unde humilitas est virtus:
qua verissima sui cognitione sub
ipsi quilibet vilescit: ait Ber. de
gradibus humilitatis. Siue: hu
militas est contemptus excellentie:
attribidem. Bona enim via hu
militas: qua veritas inquiri: cha

G

H

has acquiritur: sapientie genera-
tiones participant. ait ibidē post.
Et tibi sufficienter de humilitate
qual' esse debet: et q̄ necessaria ē
I De qua Ansel. de similitudinibus.
c. xviij. Ubi pōit. vij. gradus hu-
militatis. Quorū prim⁹ est cog-
nitio sui. Secundus dolor de culpa
perpetrata: Tertius peccatorū
defectuum confessio. Quart⁹ vo-
luntaria p̄uasio. s. q̄ sit peccator
Quintus confessio: q̄ sit cōtem-
pabilis. Sextus p̄uasia in susti-
nendo iniuriam. Septim⁹ amor
quo se amet humiliari et p̄tēmi
Illa enī que hos habet gradus
est vera humilitas. vnde Greg.
p̄io dial. c. xv. de humilitate Cō-
stantij ait: q̄ quidam audiens sa-
mam eius cū venisset videre eū:
aspiciens eius cōtēpabilē p̄sonā
ait. Ego grandem hominē cre-
didit: iste nihil habz de hoīe. Ad
audiens ille gratias egit ei dicens.
K Tu solus es: q̄ aptos in me ocu-
los habuisti. Hic ergo humilitas
fuit: ait Greg. q̄ despicientem se
amplius amauit. Qualis. n. q̄q̄
apud se lateat: contumelia illata
pbat. Nam vt superbi honorib⁹
sic et humiles sui despectione gra-
tulantur. Multi dō estimant se
habere veram humilitatem qui
non habēt nisi vmbra: ait Hier.
ro. ep̄la. xxvij. vii dicit. p̄cipue
fictam humilitatem fugiens eaz
sectare que vera est quā xps vo-
luit. Sequit. Multi p̄mū hu-

lus vmbra: veritatem p̄uolū-
ctantur. Et post. Auferantur oīa
figmenta verborū: cessent simula-
ti gestus: vīdā humilem p̄uicia
oīdit iurā. Et vera hūilitas est
estimare semip̄l eē ait Aug. sup
Jo. omel. i. et idē dō vera inocētia
hūilitas vera est: i nullo murmu-
rare: in nullo ingratiū esse vel
querulū: sed in omnibus dei lu-
dicis gr̄as agere. Item Aug.
ep̄la. xxxiij. bñ. di. q̄ non est alia
via ad capescendam et obtinēdam
veritatem q̄ humilitas. Et quo-
tiens iterrogares: dicerēs: q̄ pec-
est via scilicet humilitas. Ad q̄
non sint alia p̄cepta: sed nisi hu-
militas oīa que bene facim⁹ et p̄-
cesserūt comitata fuerūt: cōse-
cuta et p̄posita quā intueamur: et
apposita cui inhereamus: et inter-
posita qua rep̄imamur: iam no-
bis de aliquo bono facto gaudē-
tibus: totum extorquet de manu
superbia. Sequit. Sicut rhetor
nobilissimus interrogatus quid
p̄mū seruari debet in eloquēte
p̄ceptis respondisse dī: p̄uicia-
tionem. Et secūdo cum quere-
ret respondit idem: et cū tertio: idem
respondisse fertur. Sic quotiens
iterrogares me de p̄ceptis xp̄ia-
ne religionis: nō aliud rīderet
bet nisi humilitates. Et de mira-
quoq̄ humilitate sanctorū pa-
trum legitur in vītis eorū dēs pa-
trum lib. ij. c. xv. per totū. Sicut
de quodā: a quo cū quere-
retur

O quomodo hanc humilitatē acq-
 uierat: vt cum emergeret tribula-
 tio in monasterio non loquebat:
 respōdit. *Quā itrauit: dixi animo
 meo. Tu et alius vnum estote.*
 Sicut ergo ille vapulatur et non
 loquitur: iniuriā passus nō mur-
 murat: sic et tu fac. *ps.* Et iumen-
 tum factus suus apud te. *Q.* Et ibi
 de alio: qui expulsus ē domo exi-
 bat: reuocatus veniebat: et requi-
 situs quid cogitaret: respondit se
 similem esse cani qui sic facit. Et
 ibi de consimilibus operibus pa-
 trum. unde et fugiebant loca vbi
 honorabant ad loca ignota. Si-
 cut narrat *Cassianus*. *iiiij. collatio-*
 num de abbate *Paphnutio*: q-
 uā esset presbyter in magno cen-
 obio egypto: q- honorabilis erat
 sibi: videns se humilitatem exer-
 cere nō posse fugiit assumpta ve-
 ste seculari ad cenobiū qd sciuit
 districtius. Ibi cū difficultate re-
 ceptus: excoluit hortus: et hume-
 ris suis ad pastinandū sterco por-
 tabat. Et post ibi cognitus fletus
 discessit dicens: q- inuidia dyabo-
 li: tali fuisset humilitate frustrat⁹
 Et iterum fugiit ad pres palesti-
 ne vbi nec nomē ei⁹ fuerat audi-
 tum. *Q.* Cōsimile legitur de bea-
 to *Bachario* libro qui dicit pa-
 radisus: q- fugit et iuit ad pach-
 omus vt eū reciperet inter mona-
 chos. Cui cum diceretur: q- nō
 posset feneat sustinere labores eo-
 rum: respondit. Si me inferiore

videris expelle. Et cum essent ibi
 quadringenti monachi: et alit⁹ le-
 iunaret biduano ieiunio. alit⁹ alio
 modo: ipse stabat in vno angulo
 vsq- ad fines quadragesime: nō
 panem vel aquam gustans: non
 genua flectens nō iacens: sed tā-
 ius folia cruda: dominica die su-
 mēs cū ad necessitatem vite ibat
 statim remeabat non os aperies
 nec alicui loquens: sed corde iu-
 giter orans: illud operis qd tene-
 bat in māibus efficiēs. Alijs dō
 de eo conquerentibus abbati pa-
 chomio: orauit abbas: vt de re-
 uelaret sibi quis esset. Aut com-
 perto: q- *Bacharius* esset: duxit
 eū ad oratorium: et ait. Gratias
 ago tibi: q- colaphos infantibus
 matris dedisti: ne magnum aliqd
 in pueritione sua putaret: *2^a Bi-*
 rifica igitur humilitas sanctorū
 patrum: sed misericentior sine cō-
 parandē filij dei humilitas: qua
 seipsum humiliavit vsq- ad mor-
 tem ad quam docendam descen-
 dit de celis: ait *Augu.* super *Jo-*
omel. xxij. d. v. omnium morbo-
 rū cū curaret: descendit filius dei: et
 humilis factus est. Sequit. *ps.* u-
 det te imitari humilem hominē:
 saltem imitare humilem deum.
 Et *omel. li.* Xpus crucifixus est:
 vt humilitatem doceret. Religio
 si igitur sint boni discipuli in sco-
 la humilitatis: magistrū de hu-
 militate legentem: et ad eam hor-
 tantem audiant humiliter: intelli-

R

Cōmuniloquii.

gant veraciter retineat memou-
ter: impleant et pñciat efficaciter
Abath. xi. Discite a me qz mitis
sum et humilis corde. Et de hoc
Bre. mor. xxxiij. Q̄ta humilitas
v̄tus est: pp̄ q̄a solam veraciter
edocenda: q̄ sine estimatiōe ma-
gn̄ est: v̄ loz ad passiōē p̄uulus
fact̄ est. Idē dicit. v. registri.

Capit. v. De ofonis deuotiōe

Ec̄ ista sufficiūt religio-

is: nisi sit ofonis seruor

et deuotio vacādo deo et

diuinis. Qualis autē ē debz orās
scilicet a vnijs imaculatus: et deo
accept̄. Resperit inquit deus ad
Abel et ad munera eius. Gen. ij.
p̄ua. n. resperit ad Abel: postea
ad munera: qz ex v̄tis corde: id
q̄ dat acceptat: ait Bre. moral.
xxij. Et idem in tractatu de p̄nia.
Similr sibi: qualis dz ē ofor et d̄
fructu ofonis. Ad p̄ns autē notā
dū: q̄ religiosus v̄z esse deuotus
in ofone cōi siue canonica et etiā
p̄uata: peccata sua recogitando
et plangēdo: qz veraciter orare ē
amaros gemit̄ in p̄p̄tione nō
v̄ba p̄posita relonare: ait Greg.
moral. xxxij. **E**t itē dz ē deuot̄
in ofone iuste et caste petendo: et
se supra se eleuando. Item. iij. De
debit solitari et tacebi. ec. Et de
v̄troz. Sama. lib. ro. iij. c. xxvij.
Ofō est p̄cēsus intellect̄ in deus
et decentiū petitio. **E**t itē dz esse
deuot̄ in ofone: cor ab alijs auer-
tendo: et ad deū cōueriēdo. Ofō

enim est mēt̄s deuotio. l. conuer-
sio in deū p̄ p̄iā et humilē affectū
fidei: spe: et caritate subn̄ta: et
l̄dugo de studio orandi: vbi ele-
ganter ostēdit modū orandi p̄lo-
tū. **E**st autē triplex oratio. Ca-
sta: qua petim̄ v̄niā de peccat̄.
Castior siue magis casta: q̄n̄ do-
na sponsi petunt. Castissima: q̄n̄
sponsus petit: vt pōt haberi a co-
mentatore. iij. c. de diuinis nomi-
nib̄. Et de hoc Aug. epla. xlvij.
ad pbaz p̄ totū. Queris inquit q̄
lis debet ēē qui orat: et qd orādū
et q̄to. Sequit̄. ora beatus vitam
quam oēs appetit. Quid. n. alib̄
aportet orare: nisi qd omnes cu-
piunt: v̄nā petij a d̄no. ec. Quātr̄
autē orādū sit: subdit. Hoc nego-
tium plus gemit̄ q̄ sermoni-
bus agitur: plus fletu q̄ affatu.
Et ibidem. Absit absit ab ofone
multa locutio: sed nō desit m̄ta
p̄catio. et seruens p̄seueret inten-
tio. Et p̄. **E**st autē p̄cati ē: euz
quē p̄camur diuturna et pia cor-
dis excitatiōe pulsare. Job. xxxi.
Quis mihi tribuat adiutoriū et
desideriū meuz op̄s tribuat: vbi
Bre. mora. xxi: vera postulatiō ē
nō in oris vocib̄: s̄ in cordis co-
gitationib̄: valētiores voces ap̄b̄
vel aures nō faciūt v̄ba: s̄ v̄s
deria. Jō d̄. **E**dyss. Ezo. xliij.
Quid clamas ad me. ec. Et de
Anna. l. Rel. d̄. q̄ vox ei non
audiebat. Jō d̄. **E**bat. **I**nter
i cubitū tuū. ec. De necessitate

asit ofonis et p̄nuatōe alt Saluator Luc. xvij. Oportet semp orare et nō deficere. Et. i. thes. v. Sine intermissiōe orate. Et p̄a. Semper laus ei⁹ ore meo. Abi noie ofonis intelligunt b̄da opa fm̄ glosas ibi. vñ Augu. de p̄fectione iustitie dicit q̄ ofo est ois rō sancti Desiderij. Cōtinue ergo orandū ē dictis mōis: siue actualiter orando. prout oratio dicitur ois ratio fm̄ Cassio. super psal. lxxij. siue mentaliter desiderādo p̄a. Desiderius pauper exaudivit dñs: siue bñ opando glosa sup dictū bñ Luc. Nō desinit orare q̄ n̄ desinit bñfacere. Et. i. cor. vij. Ḡras agētes semp p vobis. Sup qd̄ Baymo dicit: q̄ pp̄ assiduitatē quā p singulos dies et noctes referebat. hoc ait. Quia i scripturis patrū legim⁹: q̄ Apo. v̄sqz ad q̄ntā diei horā labori manū isistebat: et ab illa hora v̄sqz ad decimā p̄dicationi opam dabat: et postea, pcurabat pauper et pegrinorū hospitalitatē: et sui corporis necessitatē: p noctē v̄o orationi isistebat. pp̄ assiduitatē ergo p̄dictorū ait: se semp ḡras agere: prout dicitur ē. Et de laus ofonis necessitate ait Criso. sup Bath. omel. xxij. q̄ sic est de ofone sic de respiratiōe. vt. n. semp indigemus respiratiōe: sic et ofone. Et si nō habuim⁹ a deo. s. bona n̄ fa est incusatio. Est aut ofo silio cadene: v̄l funi pendentis de petra

alt Dio. de vi. no. c. ljj. Sicut. n. hō ascendit p talē funē super⁹: sic ad deū ascendit p ofonē vt dictus est. Iō sancti p̄fatus iugiter orabat vigilādo in ofonib⁹ fm̄ p̄ceptus Saluatoris Bath. xxvi. et. i. pe. iij. Vigilate in ofonib⁹. et hoc in spū et v̄itate. Jo. viij. vñ et saluator p̄notavit in ofone Bath. xvlij. et Luc. v. Siue p̄ mala iminentis. Siue ad bona poscēda. si cut fecit Moyses stās supra t̄ricē collis sub cui⁹ m̄an lapis fuit sup posit⁹ ne lassaret. Exo. xvij. Sup qd̄ Criso. in finē de ofone bñ. vñ legit in vitā patrū pte viij. q̄ cū Julian⁹ apostata mitteret de monē quēdā: vt sibi r̄suz de orante portaret transiēs supra vbi erat publi⁹ mōach⁹ orās: nō potuit ultra ire: s̄ stetit immobilis: illo cōtinuātē ofonē p decē dies: reuersusqz ē ip̄fectio negotio ad Julianū. Cui cū diceret: se impedītū fuisse a publico orāte. irat⁹ Julian⁹ cominat⁹ ē publico mortem sed ip̄e in breui iterēpt⁹ ē. Timeat ergo religiosi q̄ ofoni isistere nolūt me ab hoste trahant. Sicut le gal de discipulo beati Benedicti: quē ethiops de oratorio extrahēbat. ij. dial.

¶ Cap. m. vij. De septē p̄diciōib⁹ q̄ ofonem faciūt efficacem.

¶ Aut ofo cōsequat esse cū: septē sūt necessaria.

¶ Debet. n. ēē in corde orātia v̄tus c̄paritas. ¶ Item debz

Cōmuniloquii.

Hec irreflexibilitas. scilicet sine cor-
dia. i. cor. iij. Si cor nrm nō ref-
hendit nos: fiducia habem⁹ quia
q̄qd petierimus accipiem⁹. 2. i.
thi. iij. volo: vtros orare in oī lo-
co leuātes. puras man⁹. ¶ Itē
vz esse irredibilitas ad peccata q̄
plāgant in ofone. Bre. moral. x.
Cū male gesta deuenieris: neq̄
q̄ rurſus facias quod in p̄cibus
litz plāgas. ¶ Itē vz eē recōdi-
llatio offensi fr̄is. ¶ Bat. v. Cum
offero mun⁹ tuū ad altare: et re-
cordar⁹ fueris q̄ ff tu⁹. ac. ¶ Itē
debz esse ordinabilitas petitiōis
petēdo vnū qd ē necessariū. Jo.
vi. Si qd petieritis p̄ter in noīe
meo dabit vobis. i. Si petieritis
illd qd est vep. s. bonum: Alit ibi
Aug. omel. iij. p̄mū inq̄t q̄rite re-
gnū dei. ¶ Bat. vi. ¶ Itē vz eē p̄-
secubilitas op̄is. Job. xxviii. Me
q̄s resp̄ndit me cor meū in oī
vita mea. vbi Grego. mor. xxvi.
Si illud quod precipit deus faci-
mus: et quod petim⁹: apud deū
obtinēbim⁹. ¶ Nec enim p̄grauit:
vt et ofone operator: et operatiōe
oratio ſulciat. tref. iij. Leuēmus
corda cū manibus. Corda cum
manibus leuat. qui orationē ſuā
opere roborat. ¶ Itē opozet vt
ſit indefeſſa p̄ſeuerantia oratiōis
Luce. xi. Si p̄ſeuerauerit pul-
ſans. ac. Sequitur. q̄ p̄pter im-
prob̄itatem eius ſurget: et dabit ei
his enim concurrentib⁹: erit ora-
tio efficax ad deū. ¶ Predicta. n.

ſeptem. s. mundialium elongatio
Sui abdicatio. perfecta mutatio
et ſic de alijs: ſunt ſeptem gradus
quibus religioſus aſcēdit ad cul-
men perfectionis. Eze. xli. erat
ſeptem graduum aſcenſus eius.
hec ſunt ſeptem columnę ſuſten-
tantes ipſam religionez quas edi-
ficat ſapientia in domo ſua po-
uerbioz. ix.
¶ Sexta diſtinctio. De vite reli-
gioſe vtilitate.
¶ Caplm. i. De premijs religioſo-
rum magnitudine.

¶ Predictis patet reli-
gionis comoditas: ſi-
ue vtilitas viuētib⁹
in ea perfecte. Et qz
maior ibi ſecuritas. nū-
qz maior apd deū perfectibilitas
Cum qz recōcillationis ad deū
maior facilitas. De quib⁹ Anſel.
de ſimilitudinibus. c. lxxvii. dicit: qz
diabolus impugnat fideles: et ad
modum velle eſt xp̄ianus: caſtrū
vō monachus: diuigio in caſtro
angelorum: conuerſatio. In vil-
la ſunt domus inualide: in caſtro
ſecuritas: diuigione q̄ ſemel aſcē-
dit non licet redire. ¶ Maior ergo
ſecuritas in caſtro religioſo q̄ i
villa inferiori. ¶ Ibidem etiam ex-
emplificat: qz ſimilitudo ē inter
dum et regem quendam: cui q̄-
dam ſeruunt: ſed nolunt p̄mitte-
re ſe ei eſſe fideles: ne maior ſeq̄-
tur vindicta ſi peccauerint: Alij
vō ſeruunt: et promittunt ſeruare

si delicti. et si peccauerint: parati sunt sustinere maiorem penam. quales sunt religiosi. Ibidem ponit aliud exemplum de duobus habitibus possessoribus: quorum unus nihil vult habere proprium in sua possessione: alius vero vult: quod non tantum diligit dominum suum: quin vult habere proprium. et si dicat primo dominus: Quod familiarior eras tanto minus debuisti peccare: plus punire respondebit verum est. Sed non penitus. Sed modo in penitentia traditor maior debet habere misericordia fieri. Quod dominus concedit. Si militer ponit exemplum de duobus habentibus duas arbores: quorum unus dat arborem cuius toto fructu domino suo: alter vero colligit sibi de fructu arboris. Quis vult et quis vult dat domino. primum debet magis domino esse acceptus. et ibi alia bona exempla de hoc. Et quibus patet eminentia status religionis respectu secularium. Caveat tamen religiosi: ne abutantur statu suo: et ne sint impenitentes si peccauerint: quod tunc magis merito punirentur: ut patebit infra. ex dictis etiam patet premij bonorum religiosorum supereminentia. Si cui legitur in vitis patrum parte xviii. de sancto patre: qui vidit quatuor ordines in celo scilicet infirmorum et gratias agentium: bonorum spiritualium sectantium et ministrorum. in solum digne convertentium

nec homines videntium: et coram qui ad obedientiam patribus spiritualibus se subiciunt. Quorum ordo videbatur torque aurea et corona. Sed videns ait illi qui sibi hec ostendebat. Quomodo ordo ille maiorem gloriam habet quam alij. Respondit: quod alij secundum propriam voluntatem fecerant opera sua: ille autem ordo posuit voluntatem suam ad deum: et ad iussualem patriam spiritualis: idem maiorem habet gloriam. Tales enim pauperes voluntarii: et abdicantes voluntatem propriam propter deum erunt iudicari cum filio dei. Job. xxi. Iudicium pauperibus tribuet. ubi Gregorius. mor. xvi. loquens de quatuor ordinibus in iudicio dicit: quod alij iudicantur et pereunt: alij non iudicantur et regnant: alij non iudicantur et regnant. De quibus Beatus Hieronymus. Deos qui secuti estis me sedebitis etc. Sequitur causa. Relinquentes enim omnia plus propria deuotione exultant. quam haberi gloriam audierunt. Ideo Beatus Hieronymus. eodem. c. dicit dominus. vade vende omnia que habes: et da pauperibus: et habebis thesauros in celo. etc. Capitulum. ii. De peruersitate: et pena eorum qui male viuunt in religione.

Sicut merito amplius est glorificandus bonus religiosus: quod magis persectus: ita religiosus plane viuens

7 peruersus: magis est punitus
 q̄to enī gradus altior: tanto ca-
 sus maior: ait Ber. ad Eugent.
Que enim inquit maior peruer-
 sitas q̄ post perfectionis noticiā
 p̄missione 7 obligationē: post fa-
 cri habitus voluntariis susceptio-
 nem: post exemplorū virtuosorum
 patrū precedentium mīlmodas
 perfectionem: post mundi 7 mū-
 dialium cōmissionem post man-
 suam in collegio sanctorū 7 loco
 sancto habitationē: redire ad pec-
 cata sicut canis ad vomitū 7 ad
 ea que seculi sunt: cuius dominus
 dicat Luc. ix. Nemo mittēs, ma-
 num ad aratrum. 7c. ynde vroz
Roth aspiciēs retro: versa est in
 statuam salis Gen. xix. Et qui ta-
 les sunt: hypocrite pessimi sunt si-
 miles sepulchris dealbatis plenis
 omni spurcicia. Math. xxij. Et
 sicut falsi denarij iter bonos: qui
 deprehensi falsi: in ignē mittunt.
 ait Ansel. de similib⁹. c. xxv. Si
 multitudo est inter denarios 7 mo-
 nachum. Sicut enim denarius
 debet esse ex puro ere: recto pon-
 dere: 7 legitima moneta: sic in
 monacho debet esse puritas obe-
 dientie quo ad primū: stabilitas
 boni p̄positi quo ad secundū:
 7 habit⁹ monachalis quo ad ter-
 tiū. Et sicut falsus denari⁹ depre-
 hendit esse falsus quādo in ignē
 mittitur: sic 7 religiosus cognosci-
 tur falsus in igne laboris 7 tribu-
 lationis. Magna ergo peruersi-

tas: sub habitu religionis seculari-
 ter viuere: post tot oportunita-
 tes p̄dictas bene viuendi: 7 ma-
 gna cōfusio postea dominari cū
 secularibus vel amplius illis. vñ
 de legitur in vitis patrum parte.
 iij. de quodaz: qui cum vellet cō-
 uerti: 7 mater p̄bberet dicebat:
 Volo saluare animam meam: nec
 matri acquieuit: 7 factus est mo-
 nachus sub negligentia vitz ex-
 pendens. Contigit autē: q̄ ma-
 tre mortua: ipse infirmatus ē. Et
 factus in extasi ducitur ad iudici-
 um. vbi vidit matrem cuius blo q̄
 iudicabatur. Cui m̄f. Quid fili
 7 tu in hūc locū venisti: vbi sunt
 sermōnes tui quib⁹ dicebas: sal-
 uas volo aīas meā: Quod ille au-
 diens cōfusus est: nec habens
 quid responderet matri: ipso vo-
 lōre: stupidus fact⁹ est. Iuxta vō
 dei dispositionem: reuixit 7 sanus
 factus penituit plorans 7 dicens
 Si imp̄: operum matris sustine-
 re non potui: quomodo xp̄i 7 an-
 gelorum s̄ me in iudicio potero
 sustinere. Et permansit in penitē-
 tia. Ex hō patet magnitudo pe-
 narum 7 tormentorū peruerso-
 rum in religiosorum: 7 cōfusiōes
 in iudicio eorum: qui cū solo ha-
 bitu 7 nomie gloriānt: thesauri-
 zantes iram dei. Job. xxij. De-
 dit ei deus locum penitentia: ip-
 se abutitur eo in superbia. Apoc.
 iij. Dedit ei tempus penitētie. 7c.
Capitulum tertium. De nyssē

riali significatōe habit⁹ religiōis.

q^{uod} consideret status sui cōditionem ⁊ habitus qualitatē ⁊ studeat vivere sūm eorū exigētiā. **A**ut Ansel. de silitudinibus vbi. **S.** q^{uod} nihil exteri⁹ hituz p^{ro}fessione vel cōsuetudine habere debet monachus. q^{uod} non conueniat interius habere. Et exem^{pl}ificat: q^{uod} viles vestes ⁊ nigre significat q^{uod} reputet se vilem peccatorē. **Q**uod sunt a capite vsq^{ue} ad pedes significat q^{uod} a principio vsq^{ue} ad finē d^{icitur} eē religio vera. **Q**uod sunt in modum crucis: significat memoriā passionis xpī. **C**oro^{na} ⁊ capillorum tonsura: significat: eos esse reges ⁊ sacerdotes.

Et de mysterio habit⁹ monachalis. Cassianus multum dicit p^{ri}mo coll. vbi ait: q^{uod} monachus vt militem xpī precinctum oportet incedere. **Q**uod fuit figuratum in **I**saia ⁊ **J**oanne baptista. vilitas v^{er}o vestis significat paupertatem. Et in vitiis patruz parte. x. dicitur de mysterio habitus monachalis: vbi dicitur: cucullas eē signum innocentie. hec est p^{ro}pheta ⁊ sapientia religiosi scilicet stude^{re}: vt sit vere religiosus: ⁊ sit talis interius coram summo iudice qualis apparet exterius in p^{ro}fessione. ait **D**ngo i v^{er}dale. Simplicitas monachi est eius p^{ro}pheta sophia. Sequitur. vilitas habit⁹ ⁊ simplicitas vultus: innocentia

vite: ⁊ sanctitas p^{ro}uocationis debet docere homines. predicator ergo euangelicus alloquens religiosos de predictis conferat cum eis hortando vt viuant perfectibiliter sūm exigentiam p^{ro}fessionis ⁊ status: vt sublimentur cū xpo iudice diiudicātes: ⁊ s^{er}ua debortando: ne damnentur cum multitudine hypocritarum apostatituz. Quibus dicit d^{omi}ns. **B**atp. xxiij. **E**he vobis hypocrite etc.

Septia para. De exhortatioe hominū vt sint parati ad mortē.

Prima distinctio. De p^{ro}paratione ad mortem.

Capitulū p^{ri}mu. de vite huius labilitate.

Rehabito varijs modis instructionum ex quib⁹ predicator euangelicus habere potest occasionem confere^{re}.

dicitur vtiliter cum omnibus hominibus sūm status eorum ⁊ inferiorum gradus: ⁊ hoc sūm eorum varietates: vt visus est: nūc vltimo q^{uod} omnes tēdūt ad mortem: maiores ⁊ minores: senes ⁊ iuuenes: diuites ⁊ paupes: inspiciendum est qualiter predicator: omnes admoneat d^{icitur} his que spectant ad mortē. Et q^{uod} vita mortalis est prolixitas mortis: p^{ro}ut ait **S**reg. super euange. libro. ij. omel. xviij. ideo p^{ri}mo admonēdi sunt homines: ne confidat de vite huius durabilitate q^{uod} est t^{em}p^{or}alis.

Cōmuniloquii.

Z nosa mortis prolixitas. Ista enim vita est mors viuentium: vita morientium: ait Aug. iij. confessio. est pñctalis breuitate et qñsi volatilis trāsīt? velocitate et in trāsēdo iugiter deficiens sine interpolatio ne. est erum nosa calamitate: cito terminabilis dēsecubilitate: incerta terminabiliter: et incredibilis iteratione ante generalem resurrectionem. Et de his tota scriptura generaliter clamat. Sicut Job. xliij. Breues dies hominis sunt. vbi bene Grego. moral. xli. Et ibidem homo natus de muliere breui viuens tempore. vbi similiter bene Greg. moral. xi. Job. viij. Dies mei velociter transierūt et a terenterela succidit. vbi bñ idē Grego. mora. viij. Job. xvi. Breues anni transeunt et semitam per quam non reuertar ambulo. vbi etiam idē Grego. moral. xliij. bene Job. xxij. Nescio quid sub sistam: et si post modicum tollat me factor meus. vbi bene Greg. moral. xliij. Et Augu. de verbis domini sermone. xvi. Breuis est vita: et ipsa breuitas semper incerta. Et sermōe. xvij. Quid est diu viuere: nisi diu torqueri? Et sermone. xl. Diu viuere quid est nisi ad finem currere? Sequitur. Vita ista similis ē morti. Et Sen. epistola lxx. Vita breuis: et quasi facula: et quasi mors. Idem epistola. 50 Et de vite breuitate ac conditionibus predictis idē Sen. de breuitate vite per totum. vbi introductus

est et sus Argilij. O prima queque dies miseris mortalibus cui. Prima fugit. ac. Non educti sunt ergo homines ne cōfidant in vite huius variabilis durabilitate. ventus. n. est vita mea. Job. viij. Quo nihil mutabilius. vbi bene Grego. mora. viij. Et sunt ad moriendi existētes in peccato: ne deserant conuert ad dominū Ecce. v. Ne tardes conuert ad dominum. Item Augu. vbi. s. sermone. xvi. Quid offero in crastinum dicens: longa vita erit: Ipsa longa bona sit: et sic melior erit: si longa: bona non sit. Si vero breuis sit: bñ factū est: et bona sit. Quare vis habere longū malum. et Capitulum secundum. De exortatione hominum ad merita cumulanda in hac breui vita.

Similiter sunt admonendi qui boni sunt: vt in tā breui vita cumulent merita plurima: sicut monet Ecclesiastes. Quodcumque potest manus tua instanter operare. Et. xi. Et hanc semina semen muni. Et hoc merito: quia imminet nox: in qua nemo poterit operari. Exemplo scilicet laborantium in messe: qui die deficiente: et nocte imminente: omni manu colligunt manipulos: et in aceruos redigunt. Sic debet fidelis in hac vita deficiente ubi aggregare cumulos meritorum. ps. penitentes autem venient cum exultatione. ac. Dum inquit Episcopus. tempus habemus operemur bonum gal.

vltr. **E**st de multis: qui predi-
 ctorum obliuiscetes: ad curam
 voluptatum: mundi cupiditate:
 vel transitorum honorem semp
 aspiunt. Quibus compertu erit
 plus quod ponit Barlaam de su-
 giente vnicorne: cadentes in ba-
 ratrum: vbi arbusculas apprehen-
 det: in cuius radice vidit duos mu-
 res album et nigrum quasi eam
 effodientes. In fundo videt dra-
 conem horribilem: sed deuorare vo-
 lentes. De pariete vero videt exire
 quatuor capita aspidum quasi eum
 inuadentium. Et eleuans oculos
 videt eriguam mellis de ramis
 arbuscule fluere: et omnium obli-
 tus tradit se ad capiendum mellis
 dulcedinem: Et adaptat tibi: quod sic
 est de peccatoribus. Quos vnicor-
 nis sequens est mors. Barataz
 mundi? Arbuscula mensura hu-
 mane vite. Que consumitur mu-
 re albo et nigro idest die et nocte.
 Quatuor aspidem: quatuor sunt
 elementa: quorum si unus precu-
 rit deordinatur compago corpo-
 ris et dissoluitur. Draco expectans
 diabolus est. Silla mellis: dele-
 ctatio carnalis: quas quidem ac-
 quirunt peccatores toto nitro om-
 nibus alijs oblitis. Quibus dicit
 ps. vt quid diligitis vanitatem. etc.
 Dehortandi sunt ergo homines
 a tali inordinata et vana inquisi-
 tione: et hortandi ad dictorum me-
 moriam: et recogitationes.

Capitulum tertium. De mor-

ta inestabilitate.

Ende admonendi sunt
 homines de mortis in-
 euitabilitate. Quis enim
 est homo qui non videbit mortem
 ait ps. Omnes enim morimur:
 et quasi aqua dilabimur super ter-
 ram. Reg. xiiij. Mors enim fuit
 pena inflata. Et de posteris eius
 quam nullus ab eo propagatus
 euadere potest. Gen. ij. Quia cum
 quod die comederis ex eo: morte
 morieris. Ecc. xviij. Omne opus
 corruptibile: et sine deficit. Eccli.
 Generatio alia finit: alia nascit.
 Eccle. primo. Generatio preterit
 et generatio aduenit. Nullus er-
 go confidat de etatis iuuentute:
 de virtutis robore: de corporis sa-
 nitate: de mundi prosperitate: quia
 nulli parit mors: et eque mortum
 tur iuuenes et senes. et sic de alijs
 apoc. ix. Vidi mortuos magnos
 et pusillos stantes in spectu throni.
 Quos enim eque vocat mortuos
 et non est vt effugiamus ictus eius.
 vndique in nos tela iaciunt: et om-
 nes referamur ad mortem: ait
 Gen. ij. de naturalibus. q. c. viij.
 Unde et ponit exemplum in libel-
 lo ad Barthiam: quod sumus simi-
 les ascendentibus murus obsessus
 multo hoste. Super quos descen-
 dunt sagitte: tela et lara: a quibus
 vulneramur: vel cadimur: per quod
 significant varia genera quibus
 homines percutiuntur. Mors
 enim est tributum quod omnes

Cōmuniloqui.

H optet soluere: ait Sen. v. d. bñfi.
c. vltio di. q. moro nature lex est.
moro tributus offmz mortaliū.
Jō apd gentes dicebatur plato. i.
deus inferni vel mortis habere
ugrim. qz capit omnes in tribus
etatibz scilicet pueritia: iuuentu
te: et senectute: ait Hugo. et de fi
legitur in quodam antiquo scri
pto: q. cū filius vnicus culusdā
nobilis religionem intrasset: ve
nissetqz pater: vt eum extraheret
cum non possent eum illi religio
si retinere peliit iuuenis vt possz
loqui cum patre. Quo concessō
ait pater: q. si auferret vnam ma
lam consuetudinem que erat in
terra sua: f. dīret ad seculū. Inuit
pater: q. libenter faceret petens:
vt eaz expulseret. Cui fili⁹ dixit:
q. in terra sua erat cōsuetudo: q.
iuuenes moriebatur sicut senes.
Et si eam auferret rediret. Licet
enim esset iuuenis timebat mor
tem. Quod audiens pater: et vi
dens eū constanter in proposito
ait. Nolo q. ad seculum redeas:
sed hic deo seruias. Cōuersusqz
eū filio seruierūt ambo fideliter
deo. Ex quo ergo non est fugere
mortē: non restat nisi vt homo
vitat in xpo qui ē vita: et euadat
mortem spirituales peccati et tor
menti eterni. Beat⁹ enim qui nō
ledet a morte secunda. Apoc. iij.
Apprepēdēdo enī vitam: euadi
tur mors vera. Et mortui eīz estis
et vita vstra abscondita est cum

xpo in gloria: col. iij.
C. Cap. iij. De mortis ingi me
moria et meditatione.

Et inde admonendi sunt
hōies ad mortis lugem
et continuā meditationē
vt a peccatis retrahant: et corde
humilient: vt ad bene operandū
stimulentur: et vt vita immortalis
appetatur. Ecc. vij. Remorare
nouissima tua: et in eternū nō pec
cabis. Job. x. Nungd non pauca
tas dierū meorū finietur breuitas
ibi Grego. mor. ix. Cum culpa
aium temptat: necesse est vt bre
uitatem delectationis aspiciat: ne
ad vituacem mortem et iniquita
tem se rapiat. Eccle. xi. Si annis
multis vixerit homo. et. Sequit
Reminisse debet tenebrosi tē
poris. Ideo alapharabius. li. de di
uisione phie dicit: q. fm plato
nem phia est rediuz: cura et studi
um et sollicitudo mortis. per solli
citudinem mortis volens intelli
gere mortificationem desiderio
rum et carnaliū voluptatū. Et
enim mortificans applicat anīm⁹
ad curam virtutis. hec ibi Cui cō
cordat Tul. li. i. ius. q. lequens de
Socrate tota inquit phoz vita
est pmemoratio mori: vt ait So
crates. Et de hoc Sen. epla. xx.
vij. di. Meditare mortem. Qui
enī hoc dicit meditari libere iu
bet. Ande in vita Iohannis de
molinarū legū: q. sic fuit antiq⁹

de Imperatore: q^o postq^{uam} esset coronatus: astantibus exercitibus: veniebant monumentorū edificatores cum marmoribus diuersi coloris querentes ab eo: de q^{uod} metallo liberet: suū sibi fieri monumentū. Insinuantes ei: q^{uod} tā q^{uod} corruptibilis & transitori^{us} deberet anime sue curam habere: & regnū pie disponere. Propter quod dicens Iohānes sibi monumentū fieri volens: bonā imitationem alijs patriarchis ossidit. Ad hanc considerationē sūt oēs hoīes admonēdi: vt nullus intumescat: o dignitate temporalī: ne q^{uod} confidat in prosperitate mundiali: sed mortis memoriā habeat ante oculos cordis speculū: in quo considerare debet suā fragilitatem: & in morte: bonorū omnium ablationē: & mortis calamitatem. &c. His enī considerationibus retrahimur homo a peccatorum libidine: & dignitatū ambitione. Iob. xxxi. Quasi tamen tes fluctus timui deū semp. Abi Greg. mor. xxi. in fine dicit: q^{uod} in eūte tempestate: & fluctib^{us} tumētib^{us}: nulla nauigantibus ē temporalium cura: nulla carnalis delectatio ad mentem reducit: concteres in desiderijs veniūt amore viuendi. Homo igitur timēs deū debito timore: precogitet in giter finem suum: & q^{uod} sicut nud^{us} egressus est de vtero matris: sic reuertet. Iob. i. Et ad mortē sic

considerandam hortantur omnes morturi. Ecc. xxxvij. Memoro nouissimorum &c. Sequitur. Memoro esto iudicij mei: sic enī erit & tuum: mihi heri tibi hodie. Et q^{uod} carnales voluptates & mundane delectationes impediunt hoīem ne precogitet mortē. Ideo Ecc. vij. dicit. Melius ē ire ad domum luctus q^{uod} ad domum conuitij. In illa enim finis vniuersorum. i. vitorum admonet. Sic enim mortem considerans: alios non despicit: nec se arroganter super alios effert. ait Sen. iij. de naturalibus. q. in fi. di. Quid clienti tuo irascaris: Sustine paululus. Ecce venit mors: que vos pares faciet. Idem epistola. xcv. Homo omnes necat: & oēs pariter morimur. Quia vt tactum est: sicut nudi mundū ingredimur: sic nudi egressuri sumus. Ecc. v. Sicut nudus egressus sum: de vtero. &c.

Capitulum quintū. De pparatio-
nis ad mortem indilatione.

Quia instructio ē mortis pmeditatio: nisi ad sit etiam debita vite pparatio. Itō. Itō oēs admonēdi sūt: vt sint parati ad mortē. maxime ex quo mors venit ex improviso: put horat Saluator. Mat. xxij. Vigilate q^{uod} nescitis qua hora dñs veniet. Et. i. Thel. iij. Dies diei tanq^{uod} fur. &c. Sequit. Nos q^{uod} diei sumus: sobrii sim^{us}. Apo. iij. Si nō

P

Q

R

vigilaueris: venit tūc fur: et hora qua nescis venit. Debet ergo quilibet esse paratus oī hora ac si tūc deberet mori. Ideo enim de us latere voluit nos finem nrm vt cum incerti sumus qm moue mur: semper ad mortem parati inuentri debeamus: ait Grego. mor. xij. super illud Job: numer⁹ annorū tyrānidis ei⁹ incert⁹. De hem⁹ autē esse parati: sicut ministri assistētes regi. Luc. xij. Sint lumbi vestri precincti. &c. Et vos siles hoibus expectantib⁹ dñm suum: desiderio visionis diuine: et glie eterne. Segl. Beati serui qd cum venerit dñs eius. &c. Sicut enim serui illi describunt accincti: cohibitione: libidini: et restrictione: et lucernas tenere. i. fulgorem bonorū operū: expectantes dñm &c. Sic oēs fideles debent eē. Et de hoc bñ ibi Grego. li. i. Omel. xxi. Item debem⁹ esse parati ad modū metentū et colligentū in messe: vt paremus nobis conuitia eterna. prouer. vj. Vade ad formicaz o piger. Sequit⁹ cōgregat enim in messe qd comedit. Et qz quo piger dormis: Sic ergo hoies in messe mane surgunt: pñue colligūt: et añ noctē nō dimittūt. Sic debz qlibz fidelis colligere manipulos meritorū. Qui enim colligit in messe: filius sapiens est. et q sterit estare: fili⁹ confusiois. puer. x. Jō ps. Venientes adī veniet. &c. Item debem⁹

parati esse ad modū pugnantium et certantiū in stadio. Et enim in pñua pugna sum⁹ cū multib⁹ hostibus. Iō vt boni bellatores semper vigiles et parati esse debem⁹ eph. vi. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē: s; aduersus principes et pñates. Luc. xv. iij. Quis rex itur⁹ ad bellū cōtra aliū regē nō pñ⁹. &c. Item debem⁹ esse parati ad modū hominū debitū reddere rōnem dño suo de bñficijs perceptis: de debitis seruitijs ommissis: de peccatis commissis: de spōi et illarū rerū abusiōib⁹: et de lucris spālibus neglectis. Tales enim multū solliciti sūt: ne si deficiāt puniātur Luc. xvi. Redde rōnez vilicānis tue: Et Math. xxv. Dñe qz talenta. Item debem⁹ iugiter nos parare ad modū edificandi in ppria hereditate: et thesaurizandi. Math. v. Theaurizate vobis thesauros in celo. Luc. xv. Facite vobis amicos de mamōa iniquitat. &c. Et narrat Barlaam ponēs exēplū de ciuitate cui morerati vñt oī anno assumere pro pñcipe: et in fine anni eū nudum exulati. Veniēs autē sapiēs qdaz pñcipe: et legē audicēs: trāsmisit oīa sua ad exiliū. Ad qd veniens in fine añi inuenit sufficiētia. Cuius ē mūdus: in fine nudans: et expoliās exēdit. Exiliū: celū: a q exulati sum⁹: ad qd debem⁹ bona nostra mittere: merita et pñia

thefaurizando. Sic debemus para
re nos ad modum iuuantium et cu
tisi ad festum regum: et festinare me
porta claudat. **Matth. xxv. 5** qn
qz virginibz prudentibz: et qnqz
fatuo: quaz prime intraverunt:
alie dō nō quia clausa est ianua.

A Sic debemus nos parare ad
modum spōsati: iugiter studium
placere spōsō suis. **Apo. xix.** Et
nerūt nuptie agniz: vxor ei⁹ pre
parauit se. Quia igit in morte gli
bet occurrit dño suo: semper dñe
parat: eoqz ignoret hora. **Luce.**

xij. Id est vos estote parati: qz qua
hora: et. **Amos. viij.** Preparaf i
occursum dei tui isrl. Et eo studio
suis dñe se glibet parare: qm mor
te nō est inuenire indutias ad am
pliore pparationē: nec pōt hō p
longare vitā. **Job. xvj.** Cōsumi
sti terminos ei⁹: q pteriti nō pote
rūt. i. vltra diuinā ordinationē alt
ibi **Greg. mor.** Non eni est in
hois ditione phibere spm. nec
h3 ptātē i tñe mortis. **Ecc. viij.** Et
de hoc **Grego. sup euan. Amel.**

xij. narrās de quodaz nobili noie
A **Trifolio** q fuit plen⁹ vittijs. Qui
ad extrema veniēs: aptis oculis
vidit terribiles et nigerrimos spi
ritus circa seminatū sibi et inuef
q cū raperet ad inferna. Qui ce
pit tremere: palefere: et sudare:
ac magnis vocibz idutias petere
et dicere filio suo mōacho: tu me
suscipe in fide tua. et i illis clamo
ribz valgubus. de pabulaculo

carnis euulsus est. De q nimiruz
constat ait **Greg.** q non propter
se vidit hoc: s3 p nos: vt ei⁹ visio
nobis pfit: q3 adhuc vna patia
longanimitate expectat. Et iō sub
dit. Nos ergo sollicitē cogitem⁹
ne nobis inuacuius tēpora tran
seant: et tñc queram⁹ ad bñ agē
dum viuere: cū iā pcellimur cor
pore exire. Id ergo tps q3 fuge
re tñc nō licet d3 modo cogitari
dū licet. et illa hora nfi ext⁹ semp
intuēda. **Ecc. xliij.** Quodcūqz p
manus tua. et.

C **Caplm sextum.** De errore il
lorū q sibi mortē inuenerūt.

Et qm error fuit gētiliuz
et qz mors est optāda oibz
et qz virtutis est sine con

stantie et magnitudis: q hō infe
rat sibi mortē. Quē errorē tangit
Aug. i. de. ci. c. xliij. narrās de di
scipulo **Platonis**: quē ferūt lectio
li. **Platonis**: vbi de aie immortal
itate disputauit: se precipiē de mu
ro dedisse: atqz ita ex hac vita mi
grasse ad eā quā credidit meliore
Et ibidez de **Latone** q se necauit
eoqz fuit iulius glie **Cesaris**: p
ut ait **Cesar** de eo: sicut dicit **Aug.**
gu. ibi. De q **Sen. epla. xrv.** Alti
ma illa nocte: **Platonis** librū le
git. **Cato.** posito ad caput gladio
Duo hic i rebz extremis pspere
rat: alterū vt vellet mori: alteruz
vt posset. Seqt. q3 stricto gladio
ait ad fortunā. Nihil inqz egisti:
et ipressū mortiferū corpori vuln⁹

E postea dilatatit. putat ibi. Abi
et refert de alio: qd cū vidisset: ma
uē tenent ab hostib⁹: ferro se tras
uerberant. Et cū q̄reret vbi esset
ip̄ator: bñ inq̄ se hēt. et ibi d̄ cō
siliū. Et de dco Latone ait Se
ne. ep̄la. lxxviii. vl. q̄ q̄ die repul
sus est de p̄fectura luxit: et q̄ no
cte pluit⁹ erat legit: eodē loco ha
buit ex p̄fectura et e vita excidere
F Sia enī que acciderāt: ferenda
sibi p̄suasit. Querit aut̄ duo Lato
nea abo vultis amatores. maior
f. Latorin⁹ aut̄ cul⁹ minoris. phoz
piusum⁹. Latorin⁹ nepos ei⁹ rigi
dus dictus et vicesis: q̄a vices se
pemit. Narrat etiā ibi Sen d̄ ml
tis gentilib⁹ q̄ se necauerūt. Sic
de Lucretia. putat. Augu. s. vbi
d̄. c. xx. Abi bñ ip̄obāt hūc erro
re. vl. q̄ nūq̄ vinit⁹ p̄ceptū per
missiūne recipit: vt vel ip̄i⁹ ad ip̄i
scēde immortalit̄ ai: vel vlt⁹ carē
di cauēdiz mali nobilissis necē
G iteram⁹. Hā et p̄hibitos nos: in
telligēdum est Exodi. xx. vbi lex
ait. Nō occides. f. nec te nec aliū
ait ibi Aug. Et de hoc Iosephus
connotās ad iudeos bñ: putat
Dei p̄p̄. l. iij. Solebāt enī iudei
aliqui inclusi a Romanis se neca
re. Ad q̄s Ioseph⁹: Nature vin
culo aīa cōiuncta est corpi. Quis
ergo aīe et corpi deo placitū pu
berniū trūpe vel dissonare aude
at? Seq̄t. Deī possessio sum⁹ deo
seruitū debem⁹: q̄si fui expecte
mus ip̄eria: q̄si iūctū refuem⁹ vi

cula: q̄si fideles bñ depositū cu
stodiam⁹. Nō recusem⁹ vne pa
ius mun⁹: nō refugiam⁹ donū ce
leste. Si hoīs dicta reſicias: pu
meliosus es. Quāto magis fūat
debemus qd a deo acceptum⁹?
Exēplū de Abia: Job: et David
g ait. Educ de custodia aīaz meā
Seq̄t ibi. Nā lex valida ē: vel
le viuere: nec sibi mortē assicet.
Et p̄. Depositū dei ē: aīa in corpe
Et si hoīs depositū violare: pena
infamie ē: Et magis depositū
dei. Et nō igit̄ ex magnanimit̄
tate: q̄ hō inferat mortē sibi: s̄ ex
pura familitate: et errōea credulita
te: ait Aug. vbi. d̄. Et ex iterio cō
scie honor et āgore ait p̄s. Et ibi.
ix. vl. q̄ pp̄ malitiā aliq̄ fugiūt vi
uere: et iterimūt se. Querūt enī
mali cū qb⁹ p̄morēt: et fugiūt. Re
cordāt enī mltoz et difficilū. Se
quit. Nihil amabile hñtes parāt
l̄ seip̄is nec gaudēt: et iū ē: q̄ se iū
mūt. Et hoc facit hō ex hostis
sugestio: et seductio: ait Aug.
ij. de sacramentis. parte. xvi. c. ij.
Abi vl. de quodaz peregrino can
te ad sanctū Jacobum: et dimi
so a solis. Cui obulans quidam
venerabilis habitus: iter aīa sua
sit sibi. q̄ nihil magis expedit vi
ro iusto: q̄ festinanter exire d̄ vi
ta: et si via alia non det: manu p̄
pria mortē lacessat. Et sic ille ar
repto ferro iugulauit se. Quē in
uentum socij reducunt ad vicij
vnde exierant: et hostem accu

fant. Qui sciens innocentia sua pe-
tuit a deo tota deuotione auxiliu
Et surrexit q mortuus fuerat: et
narravit re gesta: et se ab eo q faci-
n^r sibi suggesserat asseruit ad tor-
menta deductus: sibiqz sanctum
Jacobum occurrisse: et reperi-
t ad tronum iudicis perductum: vt
vite redderetur obunuisse. Absit
igitur a fidelibus dictus error: vt
scilicet et ex industria ingerant si-
bi mortem.

**Secunda distinctio: De mortis
multiplicitate et terrore.**

**Capitulum primum. De mortis
distinctione.**

Et dicta p^r q no om-
nibus optata e mors
sino timenda malis:
eo q mors peccatoru
pessima. ait ps. Et cu

q duplex sit mors: put ait Aug.
ad Thozoz. s. Mors corporis
que e sepatio aie a coepe. Mors
anime: que est sepatio dei ab aia
per peccatum. De quib⁹ Math.
liij. Dimitte mortuos sepeli^r mor-
tuos suos. Mors anime. s. pene-
eius solius ante iudicium: qualis
fuit pena vinitis epulonis Luce.
xvi. Et mors corporis et aie post
iudicium in inferno: qm dicit da-
natio: Ite maledicti. et. Math.
xxv. Omnes has mortes bz pec-
cator timere.

**Capitulum secundum. Ad
mors prima. s. corporis est timen-
da malis.**

Primam mortem. s. corporis
debet timere peccator ob
ablationem oium dele-
crabilium: ob eternitatem omnium
inmediari: ob multitudinem pena-
rum: et desperationem remedio-
rum et suffragiorum post hanc vi-
tam. Job. xvi. Dives cum do-
muerit nihil. et. Unde bene Gre-
go. de hoc. mor. xxiij. exemplifi-
cans de diuite epulone in inferno
sepulchro: et de stulto pponente: hor-
rea dilatare: cui d^r stulte. hac no-
cte repetent aliam tuam a te. Luc.
xij. Ideo. sapie. v. Quid nobis p
fuit supbia nostra. et. Et ad pene
aggrauationem: predicta cueni-
unt impio tempore quo non est
mat. Job. xxxij. Subito moriet
et nocte media. et. Vbi Grego⁹
mor. xxi. di. Subitum est quod
ante non cogitat. Ideo dicuntur
morti subito: qz non precogitant.
Vere enim mors peccatoris pes-
sima: ideo timenda. Ecc. xliij. O
mors q amara est memoria tua
homini iniusto. Unde et ad ma-
iorem pene aggrauationem: qui-
busdam impijs ante q creant e
vita ostendit deus penam infer-
nalem. Unde narrat Beda de ge-
stis Anglorum de quodam in-
solente: que infirmantez monuit
rex Reredus vt psteret. Qui re-
spondit: q tunc no faceret: ne so-
daler ex hoc sibi postea insularet
sed cum surgeret d infirmitate sa-
ceret: Infirmis quocqz aggra-

N

O

Cōmuniloquii.

ante iterum monuit cū rex. Qui ait: q̄ nulla esset sibi vtilitas con-
fueri: Eoq̄ duo iuvenes pul-
cherrimi traxerāt: quorum vn⁹ por-
tabat librum pulcrū: vbi scripta
erant omnia bona que fecerat lz
pauca. Postea ingit itrauit exer-
citus malignorum spūum: quoz
maior p̄misit librum ponende vi-
sionis: enormis magnitudinis ⁊
pōderis importabilis. vbi scripta
sunt scelera mea terribilibus litte-
ris. Qui dixerunt ad illos albos
iuvenes. Quid vos hic statis: iste
noster est. ⁊ illi: verum est inqu-
unt. Ducite eam in cumulū dam-
nationis. Duo igitur percusse-
runt me: vnus in caput: alius in
pedes. Et cum se pertingerint. I-
scus moriari: ⁊ portatus a demo-
nib⁹ pertrahar ad inferna. Et sic
factum est. Non autē propter se
hoc vidit: cui nihil p̄fuit ait Be-
da: sed p̄ illis q̄ differunt penitet
¶ Ibidem legit de quodam sa-
bio monacho viuente negligēter
in monasterio: sed sustinebat p̄-
pter operum necessitatem. Ser-
uiebat enī ebrietatē: ⁊ alijs vitijs
magisq̄ nocte residere i officina
sua inuentus est: q̄ ad p̄fallendū
fuit. Qui infirmatus: ⁊ ad extre-
ma deductus vocans fratres ait
videre se inferos apertos: ⁊ Sa-
phan demersum in profundū cū
Laypha ⁊ ceteris qui xpm occi-
derunt: sibiq̄ locū iuxta eos pa-
ratum. Cumq̄ ad pulam bona

retrait desperans: q̄ sibi loc⁹ nō
erat: vitā mutandū: ex quo vide-
ret iudiciū suū esse completū
Et sine viatico mortuus: ex mo-
nasteriū est sepultus. Hoc vidit:
vt desperatus de salute: miserabi-
lius periret. Sicut ⁊ beatus Ste-
phan⁹ vidit celos apertos: vti-
cundius ascenderet Act. vii. Ho-
mini ergo ipso timenda est mor-
tūa: ⁊ multo magis alie mortes
¶ Mortis enī corporis: nō est nisi
vmbra mortis: ait Greg. mor. xi.
sap illud Job. xij. Producti in
lucem vmbra mortis. ⁊ est vlti-
mus altitidē. mor. xij. sap illud Job.
xij. Nec p̄surgit de somno suo.
¶ Mortis autē aie. s. per peccatū ma-
gis est timēda q̄ corporis ¶ Mortis
enī anime est. cum eam deserit
deus: sicut mors corporis: cū il-
lud deserit aia. ait Aug. xij. d. c.
c. l. Quāto igitur deus est melior
aia: tanto peius est: ab eo deseri:
q̄ ab anima. Jō sancti sustine-
runt mortem corporis: vt vitaret
peccatū. Unde Susanna Dan.
xij. ait ¶ Bellus mihi est abisq̄
opere incidere in manus vestras
q̄ peccare in p̄spectu dñi.
¶ Cap. tertiu. Qualiter mora
scda timēda est bonis ⁊ malis.
¶ Qualiter autem timēda
¶ sunt alie mortes siue. spe-
ne eterne solius anime:
siue ale ⁊ corporis: quarum vtra-
q̄ of mors secunda: p̄ ex verbis
Aug. xxi. d. c. l. iij. Abi ait. mors

prima animā nolētem pellit. secūda animas volētes in corpore tenet. Ideo sempiterna mors: quādo nec viuere poterit anima: deū non habendo: nec carere doloribus corporis moriendo. Idez li. xix. in fi. **H**ora secunda dī: quā nec anima viuere dicenda est: q̄ a vīta deo alienata erit: nec corp⁹ q̄ eternis doloribus subiacebit: ac per hoc durior: q̄ morte finiri non poterit. Quā dure autē & dīre sunt mortes istae: p̄ ex tormento etiam multitudine: eternitate: con-
S timuitate irremediabilitate: & ex p̄-
 pena demonū societate: & sub eis
 reclusionē. Ideo apoc. xx. dicitur
 q̄ diabol⁹ missus ē i stagnū ignis
 & sulphuris: vbi bestia & pseudo-
 prophē cruciabunt die ac nocte
 in secula. & super omnia erunt di-
 re pene ex separatione a deī vī-
 ſione & sanctorum societate: alt. **L**i.
 i. s. super **M**atth. **S**mel. xxiii.
T Multi gehennam abhorrent:
 ego autem casū illius gl̄ie multo
 amariorez gehēne pena aio. **S**e-
 quitur. Decez nulla q̄ ponat ge-
 hennam: s̄m̄p̄l tale dicit: quale ē a
 beata gl̄ia excidere. a xpo audire
 q̄ non nouit vos: inculcari: q̄ exu-
 rientem vidimus nec cibauim⁹
 Certe decem millia melius est su-
 ſtinere fulmina: q̄ facies illā mā-
 ſueſcētā videre a nobis auerſā
 & tranquillū illius oculum nō fe-
 rentē videre nos. Ideo signāter
 dī **M**atth. xxy. **I**te maledicti in

ignem. In hoc enim quod dicit
 ite maledicti a vīſiōe dī separatio. In
 hoc q̄d ait: in ignez eternū: pena
 ruz inflictarū magnitudo & mul-
 titudo. **A**poc. xx. **I**fern⁹ & mors
 missi sunt in stagnū ignis: h̄ est
 mors secula. **P**redicator ergo vī-
 uim⁹ horret eos q̄s alloq̄: ad di-
 ctas mortes timendū: & ad vīte
 correctionē: vt eas euadant. **Q**ui
 enī vicerit. s. voluptates: cupidita-
 tes: & ambitiōes: non ledet a mor-
 te secunda. **A**poc. li.

Caplm. quartū. De morte san-
 ctorum & eius preciositate.

Sancti autē mors san-
 ctōrū sit preciosa in p̄-
 ſpectu dei & merito appeten-
 da ob diuine vīſionis felicitatem
 post hanc vītam: prout ait **A**poc.
 p̄ph. i. desiderium habēs dissolui
 & esse cum xpo: tamen vir iustus
 conformet se voluntati diuine de
 viuendo vel moriendo. **U**n̄ legi
 ibi. **P**ermanere in carne: necel-
 sariū p̄pter vos: Sicut habetur
 de beato **M**artio. **E**t licet vir iu-
 ſt⁹ sp̄s cū xpo regnare p̄ mortē
 vīr enī iust⁹ sp̄at in morte sua. **p**
 uer. xviij. **U**n̄ dicebat p̄ph. ille
 optās. **N**umeri. xxij. **M**ortuā
 anima mea morte iustorum. **T**ūc
 enim liberat de exilio: & intrat he-
 reditatē. **p̄s**. **L**um dederit dilect⁹
 suis somnū: ecce hereditas domi-
 ni. **E**t tūc nascit⁹ ortu gl̄ioso. **P**ro-
 pter quod dies mortis sanctorū
 dicuntur natalitia. **J**ob. xi. **C**ū g-

consumptam putaueris: oziaris
vulcifer: Unde Sen epla. xviii.
loquens de virtuoso: di. q. mor-
tus elus eterni natalis est dies.

C Lapin quinti De terrore ele-
ctori in morte: et de hostis antiq-
uifestatione.

Amen morte imminente:
timere debet: et se studio
suis iustis pparare. Job.

Hec operat de tribus vicibus

Abi Greg. mor. xviii. di. q. cum
de oibus iusti diuina iudicia per-
transcant: tunc tamen vehemen-
ter hec metuunt: cum ad soluendum
carnis debitum venientes: distri-
cto se iudicio propinquare cernunt
Et fit tanto timorator: q. retro
buitio eterna vicinior. An et Sal-
uator solationi carnis appropin-
quans et membrorum suorum spe-
ciem seruans: factus in agoniam: p-
luxius orare cepit: non pro se. sed
mentis nostre certamen expressit
morte appropinquante. Sequit.

Considerandus: q. nec hoc gdes
sine aliquo reatu est: quod lauda-
biliter gessimus: si remota pieta-
te iudicemur. Jo. ps. No intres
in iudicium cum seruo tuo dne.
Eti. cor. iiii. Nihil mihi confes-
sus. Jac. i. In multis offendim^{us}
ofo. Eri. Jo. i. Si dixerimus: ga-
peccati non habemus: nosipfos
seducimus. Quid facient tabule:
si tremus coline: Aut quomodo
virgulta imobilis stabunt: si pa-
noris hoc turbie celi quatiantur:

Job. xvi. Coline celi contremis-
cunt et pauet ad nutu eius. Et
merito quis tunc timere debet:
tam propter peccatorum multitu-
dinem et ignorantia iustificatio-
nis de illis vt tacuum est. s. tam
pppter bonoz sacrorum impari-
tatem. Ysa. xlii. Omnes iustitie
nostre quasi pannus menstruatus.
Job. ix. Si lous fuero quasi agni-
nium. Sequit. Tantus sordis
inunges me. Mala enis nostra
pura mala sunt: sed bona nostra
non sunt pura bona: Aut Greg.
mor. vi. in fi. Job. xxxviii. In q
habitat lux. vbi Greg. mor. xxi.
Ehe laudabili vite hominum. si re-
mota pietate iudicemur: quia vn-
de ante oculos iudicis placere se
suspiciatur: obruitur. prouerbio-
rum. xxi. Quis homo poterit in-
telligere viam suam. Ecc. ix. Ne
scit ho an amore vel odio dignus
sit. et. **T**res debet quis timere
ob iudicia inflexibilis equitatem
gelus eni et furor viri non parcat
in die vindicte. prouer. vi. **T**res
debent tunc timere propter hostium in-
sidiantium fraudulentiam: ga sicut
eruenta bestia affuit bios **M**ari-
no: vt euztemptaret: vel terreret
tunc enim homo securus os esse
Unde legit in vita beati Ber. q.
cum infirmaret: et extremus tra-
here spsi videre: affuit Sathan
spiohis accusationibus eum pul-
sans. Qui vbi omnia persecutus
est: et vno dei pro parte sua respod-

denndum fuit nihil territus respōdit. Fateor: non sum dignus: nec proprijs meritis possum regnū celorum obtinere. *Leu. iij.* Dupl et iure illud obtinens dñs meus. s. h. d. i. tario iure patrio: et iure passionis: mihi alter horum donabit. Ex cuius dono illud mihi vidicane iure: non confundor. Et in hoc confusus hostis abfuit: et vir dei in se reuerfus: quicquid. Ipse enim hostis calcaneo semper infidiat. i. i. fin. h. i. o. i. u. m. *Gen. iij.*
C Caputulum sextus De sancto rum qualitate: et meditatione in morte.

Sancti mecum aures sancti: morte imminente time re debeant: confidere tñ debet et sperare in deo: et iugiter cogitare de statu in quo sunt. Et si q̄ obmiserunt de his que agere debuerunt: et q̄ iuri sunt ad tribunal eterni iudicis. corā eo de omnibus responsuri. Ideo de beato Aug. legi in vita sua: q̄ ante proximum diē obitus sui: libros omnes a se dictatos et editos recensuit: et quēq̄ in eis recognovit alter q̄ habet ecclesiastica regula a se fuisse dicta vel scripta cū ad huc vsum ecclesiasticum min⁹ sciret: correctā sunt ab eo: et librum vñū retractionū fecit. *¶* Et ibi dem legit: q̄ iussit: psalmos davidicos: q̄ de pñia inscribū pōi ad parietem: quos et legebat: et legēdo iugiter fiebat. Et ne intentio

sua ab aliquo impediret: ante ser me decem dies q̄ e corpore exiret postulauit: ne quis ad eum ingrederet: nisi nñ hostis quib⁹ me dici intrabant: vel cū sibi reflectio inferret. Ad factum est. Si ergo tantus sanctus sic fuit studiosus ad corrigenda que corrigi debuerunt: et sic in oratione assidu⁹: et tā sollicitus: ne eius intentio a diuina contemplatione impediretur. Q̄to magis glibet alius debet eē in huiusmodi studiosus: Moraz enim mortis: valde sanctitūnerunt. Unde in vitijs patrum li. i. f. parte. li. i. alt. abbas Delphas. Tres res timeo. Una ē: qñ aīa egressura est d corpore. Alia quando occursurus sum deo: Tertia: quando contra me pferenda est iūra Sequit ibi. q̄ Theophilus epus mortuus est. Deatus es abbas Arseni: q̄ semper hanc horam ante oculos habuisti. Et parte. xi. d. q̄ abbas Alghaton quādo fuit mortuus tribus diebus mansit immobilis aptos tenēs oculos: Ad quē fies: Abba vbi es: Qui rñdit. In cōspectu vñū iudicij assisto. Cui fratres: Et tu pater mēs: Et ille. Laboravi semp q̄ poni virtute in custodiendis mā datis dei. Sz homo suz: et nescio si placuerunt opa mea corā deo: q̄ alter sunt iudicia hominū alter dei. Nec presumo: nisi cū venero ad deum. Lūq̄ vellent amplius interrogare alt. Mōtue māt

Cōmuniloquii.

tum loqui q̄ occupatus sū. Quo
dicto: mortuus est in gaudio. **Iō**
legi tibi. Bemor esto semp exi-
tus tuus ne obliuiscaris eterni iu-
dicij: et n̄ erit delictum in aīa tua.
¶ Capitulum septimū. De angeloz
aduentu ad sanctos morientes:
et de reuelatione glorie.

¶ Encl̄ ergo et timet mor-
tem vt dictum est: et ta-
men morte appropin-

quāte gaudet ob sp̄e diuine visio-
nis: et liberatōis ab ergastulo exte-
rii. et peregrinationis: et a fastidio
huius vite mortalis exēplo apo-
stoli **p̄ph̄. i.** vt dictum est: et exē-
H plo **Joannis** euangeliste. qui de-
siderauit ire ad consiliū eter-
nū cū fratribus suis: et exem-
plo aliorum sanctorū. Ideo p̄a.
Educat de custodia. animā meā
Unde sanctis morientib⁹ fiebat
reuelatione de sua gloria ad eoz
confortationē. Sicut ait **Grego.**
liij. dialo. de paupere paralitico
qui pauperibus erogabat q̄qd
de elemosyna habere poterat. Et
in doloribus gratias agens lau-
dibus dei vacabat. Qui moriens
et astantib⁹. **¶** Nū audis q̄te lau-
I des resonant in celo: qui mor-
tuus est: et mira fragrantia reple-
ti sunt omnes vsq̄ post ei⁹ sepul-
tūram. Similiter **Gregori. super**
encl̄. li. i. **¶ Mel. xv. di.** de scis mu-
lieribus. Sicut de **Romula:** ad-
quāzin morte venerūt duo cho-
ri quasi vtri p̄sallentes: et quasi se-

mine respondentes et de **Castia**
que ait in exilij. Recedite: xp̄us
venit. Sicut enī damnatio glori-
dam ad cumulum pene oris sit
damnationes sue: vt dictum est
supra: sic sanctis: ad augmentū
glorie reuelant eterne remunera-
tiones sicut predictis.

¶ Capitulum octauum. De viti-
litate habēdi viros sanctos et mor-
te astantes.

¶ At tyrānica hostis sce-
uitia arceat: et hō ofoni-
b⁹ adiunet: expedit mor-

riēti h̄te circas se fideles et sanctos
ait **Greg. super encl̄. li. i.** **¶ Mel.**
ix. de quodam moribus peruerso
in quodam monasterio. Cui euz
in extremis frater affarēt: clamo-
uit. Ecce draconē datus suz ad de-
uorandum. Cui cum fratres ob-
cerent: signum crucis impime-
tibi: respōdit volo me signare
non possum: q̄a a dracone bra-
chia mea comprimunt: et am ca-
pit abscidit. Et cum hoc dixi-
set pallens et tremens: fratres ce-
perunt orationi vebementer infi-
stere: et oppressum a demone pre-
cibus adiunare. Et ille subito ait
Deo gratias. Ecce enī ad oratio-
nes vestras fugit draco q̄ me ce-
perat. et mori seruaturum de deo:
verum monach⁹ esse deuouit.
Et diuina dispositione: prolixā
ei⁹ vitia plixio: egritudo purga-
uit. Patet ergo orationum effica-
cia in fugando demones: necnō.

et utilitas sanctorum vtroque affa-
ctum circa morientes. Ideo unus
quisque procuret: eos habere in
morte.

Tertia distinctio. De qualitate
eorum que morientibus profunt.

Capitulum primum. Quantum prosit
pompe exequiarum vel loca sepul-
turarum.

Ex predictis patet aliq-
liter quomodo se de-
bet homo preparare
ad mortem in tota vi-
ta sua: et specialiter quomodo

Non solum debet preparare inminente
morte: et se habere in ipsa morte
quia ea que sequuntur mortem: qua-
lia sunt curatio funeris: conditio
sepulture: pompe exequiarum ma-
gis sunt viutorum solatia quam defun-
ctorum subsidia. si enim aliquid
prodest impio sepultura. pompo-
sa et preciosa: oberit pio vilis aut
nulla: ait Aug. de cura agenda. p.
mortuis post principium. Ubi nar-
rat de corporibus sanctorum mar-
tham ignibus crematis: et cineribus
proiectis in Rhodanus flu-
vium: ne qualitercunque eorum me-
moriam relinqueret. Quod divini-
tus est promissum: ut discerent christiani
in confitendo christum: dum hanc
vitam contemneret: multo fortius
sepulturas. Unde legitur in vitis pa-
trum li. ij. parte. xix. de impio ho-
minis sepulchro: et de iusto solita-
rio a seris comestis. Et cuida de
hoc admittenti dixit angelus: quod

quod implius habuit parvum bonum
opus in seculo recepit in sepulchro
mercedem: et quod alius modicus
habuit culpe: recepit hic penam in
seculum commotione. Et ibi de ma-
tre cuiusdam virginis impia et ho-
norifice sepulta: et de patre iusto
viliter sepulto: propter eandem causam
Et An autem mortuis prosit in ec-
clesiis sepeliri: Aug. ibidem que-
rit et determinat: quod si desint sup-
plicationes que fiunt pro mortuis
is recta fide ac pietate: puto: quod
nulli proderunt spiritibus eorum
quorum in locis sanctis exanimata
corpora ponentur. Ideo cum si-
delis mulier de qua loquitur ibi de-
sideravit in basilica matris corpus
filii tumulari. siquidem credidit illi
animam meritis matris adiuna-
ri: hoc quod ita credidit: supplica-
tio quedam fuit: et hoc profuit si-
quid profuit. Et quod ad idem sepul-
chrum recurrit animo: et filium
precibus magis magisque comen-
det. Adjuvat defuncti spiritum non
mortui corporis locus: sed ex lo-
ci memoria vivus matris affectus
Item Aug. l. d. c. c. xliij. idem in
patre: ubi ait: quod exequiarum pom-
pe et huiusmodi sunt magis solatia vi-
vorum quam subsidia defunctorum
Non tamen ut ait ibi contem-
da et abicienda sunt corpora de-
factorum maxime iustorum: qui
bus itaque organa ad opera bona
vixus est spiritus sanctus. Sed ait
antiquorum iustorum sanctorum of-

Comuniloquii.

fictiosa pietate curata sunt: et ex-
 celebrate: ac sepultura prou-
 la: vt de Abiaā et eius vxore: de
 Jacob et Joseph: et de Tobia qui
 comendatur propter sepulturaz:
 et etiaz corpus dñi legitur hono-
 rifice sepulcū. et sic de alijs. Nec
 auctoritates ait Augu. non hoc
 admonent: q̄ iusserint vllis ca-
 dauentibus fieri. sed talia pietatis
 officia placent deo ad fidei resur-
 rectionis astruendā. **De** Au-
 gu. et Greg. liij. dial. bñ de sepul-
 tis in ecclesia. Sicut de sanctimo-
 niali q̄ carnis habuit continentiam
 sed lingue procacitatem et turpi-
 loquium: Que cum esset sepulta
 in ecclesia: visum est nocte custo-
 di ecclesie: q̄ corpus illius an al-
 tare per medium secebat: et pars
 superius igne cremabatur: altera re-
 manente intacta. Cuius combu-
 stionis signum in crastino appa-
 ruit in marmore. Ex quo patz: q̄
 his quibus peccata non fuerunt
 dimissa: ad vitandum iudiciū lo-
 ca sacra iuuare non possunt. Vbi
 dem etiam narrat de viute in ec-
 clesia sepulto dato prelio. Et no-
 cie apparuit faustinus martyr i
 cuius ecclesia corpus humanū erat
 custodi ecclesie dicens. Dicit episco-
 por: vt projiciat hinc carnes has se-
 tentes quas posuit. **Ad** nisi fece-
 rit: vltima moxiet. Quā vi-
 sione timuit ille nuntius episcopo
 licet esset rursus admonitus. Dicit
 vltima ep̄a rediens ad le-

ctum incolumis inopinata mor-
te defunctus est.

Cap. liij. De modica cura quas

habebant antiqui de sepulturis.
Et talibus vō non mul-
tum curabant sancti. Si-
cut legit in vitis patrum

li. ij. parie. xv. De abbate Arsenio
cui dixerunt discipuli. Quid pa-
ter faciemus: q̄ nescimus mori

um sepelire: Quibus senex Ar-
scietis mittere funē in pede meo

et trahere me in montem: Et cur
esset spiritum traditurus videtis

eum flentem dicūt. et tu pater ti-
mes mortem: Et ille In veritate

timeo et timor q̄ hac hora nihil
est fuit semper in me ex quo fact⁹

sus monachus. Et sic in pace ge-
uit. Qualiter etiā p̄t parī cura-

runt de sepultoris ait Sen. de trā
quillitate animi. c. xvij. di. q̄ cum

tyrānus minaret mortem et inse-
pulturam Theodoro p̄t o respō-

dit. **De** te ineptū: si puteo mea in-
teresse an super terraz: vel sub ter-

ra putrescam. Et de hoc eodem
Sen. de remedijs fortitiorū. In

sepulc⁹ iacebis. l. dicit alijs. Qui
ille facilio lactura sepulci. Si ni-

hil sentio: nihil ad me pertinet in
sepulci corporis pena.

Cap. liij. De varietate plue-
tudinum apud gentiles de corpo-

ribus mortuorū.

Et varijs vō p̄sentidm
bus gentilijs circa mor-

tuos recitat Hierony. 2

Ioustantiō dī. q̄ quidam scilicet
Passagete cognatos ⁊ propin-
quos deuorant dicentes: honesti
us ⁊ rectius ē: vt a se potius q̄
a vermibus comedātur. Alij bo-
canibus exponunt eos. quos ad
hoc nutriunt. Alij suspendunt in
paululis quos diligunt. Idē nar-
rat Tull⁹ primo tuscu. q. v. bi ait:
de Diogene qui se iussit proci
inhumatum ferre: ⁊ volucris
asserens: q̄ non sentiret: feratū
lanatus nil oberit. Similiter de
Anaxagora: a quo cū quereretur
an corpus suum duci vellet in pa-
triam: rēdit: nihil sua interesse tā-
tundem vndiq; via ad inferos.
Qualiter cūq; autem de gentib⁹
fuerit: fideles ⁊ si exhibeant pia
officia in sepultura ⁊ tumulatioe
fidelū: licet sit p̄tū: q̄ eis ex-
hibeatur: ⁊ q̄ velint honorifice
sepeliri: tamen de supradictis. i.
de preparatione ad morte: ⁊ de
recta cogitatione ⁊ affectione in
morte: ē ē cura vt dictū ē: sum-
me vigilādo: vt sit recta fides: fir-
ma spes: ⁊ perfecta charitas cū
vera p̄nia ⁊ alijs que dicta sunt.
¶ Caplm. iij. De necessitate re-
stitutionis ⁊ confectioe restōrum.

Iutes autem provideat
q̄ perfecte faciant testa-
mentum de omnib⁹ sa-

Biffaciendo ⁊ restituendo si q̄ sint
iniuste ablata. Nec confidant in
posterto. Unde narrat Beda de
gestis Anglorū libro. iij. de Tur-

seo viro nobili qui exutus a cor-
pore ductus est ab angelo in alni
⁊ dictum est sibi: vt inferius aspi-
ciefr. Et aspiciens vidit vallee te-
nebrosam quattuor ignibus suc-
censaz. Cui querū que esset val-
lis: ⁊ qui ignes responsum est: q̄
vallis est mund⁹: ⁊ q̄tuor ignes
sumit. Quorum primus ē ignis
mendacij: q̄ homines non im-
plent que in baptismo p̄miserunt
Secundus cupiditatis: q̄ mun-
di diuitias amori celestij antepo-
nunt. Tertius discordie ⁊ dissen-
siones. Quartus impietatis: cū
inferiores spoliantur. Qui ignes
adunati: illi appropinquauerūt.
Et vidit demones in ignib⁹ vo-
lantes: ⁊ bella instruere p̄ scōs.
vnuquisq; eorū iactant tunicas
super euz. Qui recognouit: q̄ ve-
stimentuz mortui hominis acce-
perat. Quam cū angelus in ignē
picceret: ait demon. Sicut bona
peccatoris recipitis: sic de penis
etias participes esse debetis. Cui
angelus. Non propter auaritiā
sed propter animam saluandam
eam accepi. Et ait angelus illi.
Quod incendisti: hoc arsit in te.
Anima t̄o reuersa ad corpus: si
gnuz incendij visibile perculit in
humero ⁊ maxilla. Si ergo tan-
tam perculit penam iste pro tunc
ca quam modo predicto accepe-
rat: quid fiet de illis qui aliena ra-
piunt nec resipiunt. Cū hoc ē

prouideant pro se fideles execu-
tores deum timentes: et conu-
mas diligentes: ne cotingat illis
quod accidit militi. de quo legit
in vita Caroli magni. Qui cum
laborans in extremis precepisset
cuidam sanguineo suo: vt equum
suum venderet: precium pro ani-
ma sua daret: ille equo vendito
pro centum solidis: eos in volu-
ptatibus suis expendit. Cui post
triginta dies mortuus apparens
ait. Quia iniuste elemosinam re-
tinuisti: scias me fuisse in tartaris
triginta diebus: te quoque in loco:
de quo ego egressus sum scias ce-
ponendum: et me in paradysum
intra sum. Et ille euigilans tremul-
clamoribus demonum quasi leonum
et luporum factus est magnus in
aere. et viuus raptus est. Post duo-
decim autem dies inuentum est
corpus eius in fastigio cuiusdam
silicis distante ab vrbe quatuor
diebus. Intelligentur autem sane
verba predicta: non quod sit ab infer-
no egressus in paradysum: sed for-
te locum penalem vocat inferna-
lem. aut quod dicimus in simbolo de
xpo. Descendit ad inferna id est ad
sinu Abrahe que erat pars inferni.
¶ Capitulum quintum. Quot
modis iuuantur anime defunctorum
Oncantur etiam mortui
m ri: vt in testamento suis
dimittant de bonis suis
illis qui possunt eis prodesse post
mortem: quales sunt pauperes xpi

Quatuor enim modis anime de-
functorum soluntur: vt habetur. Cant.
q. ii. f. Aut oblatio ibi sacerdotum
aut precibus carorum. Aut elemosinis
Aut ieiunio cognatorum. Et po-
tissime autem iuuantur sacre hostie
oblatione: ait Grego. iiii. dial. vi.
quod post mortem solet iuuare ani-
mas sacre hostie oblatio. vbi nar-
rat de multis qui fuerunt adiuti
sacre oblatione. Sicut de quodam
qui in captiuitate religatus pro quo
suis certis diebus sacrificium offer-
rebant: quibus diebus eius vin-
cula soluebantur. Qui post lon-
gum tempus reuersus cognouit
quod illis diebus pro se sacrificium
offerretur. Et simile narrat Beda
de gestis anglorum libro. iiii.
de quodam capto et religato: qui
habebat quendam germanum
abbatem: qui celebrabat pro eo
estimans ipsum mortuum. Qui
nullis vinculis religari poterat ho-
ra tertia. Et querens ad eo cau-
sam: respondebat: quod tunc frater
suo pro eo celebrabat. Qui po-
stea rediens narrauit fratri: quod ta-
li hora: eius vincula soluebantur
Si ergo sacra oblatio tam valde
beneficaciam in viuis: credendum
est: quod magnam habeat in libera-
tione animarum a purgatorio pro
quibus offertur: et ex intentione
offerentium potest ibi explicari. bñ
Gre. narras de multis liberatis vi-
uorum suffragiis post mortem.
¶ Capitulum sextum de statu

defunctorum varietate et quibus
profunt viuoꝝ suffragia.

Et autem scilicet: qui pos
sunt inuari: viuoꝝ suff
fragijs post moꝛtes: et q
non: notandum: qd vt alt Augu.
enchiridion. c. lxxxv. iij. et de cura
agenda p moꝛtue: est quida mo
dus viuendi non tam bonus: vt
ista non requirat: nec taz malus:
vt non sibi profunt post moꝛtem:
et est taz bonus: vt ista non requi
rat: et est iterum ta malus: vt nec
his valeat adiuuari post moꝛtes.
Damnatus ergo no inuatur suf
fragijs viuoꝝ: in purgatorio
existentes inuuantur: cum xpo au
tem regnantes: predictis non in
digent. hec Augu. Et a loco pu
mo nulla liberalio expectada: qd
damnati cruciabuntur die ac no
cte in secula seculoz in stagnis
ignis et sulphuris. Apoc. ij. Quo
rum ignis non exstinguetur: nec
vermis moꝛietur. Isai. viii. Qui
bus dicit dominus: Ite maledi
cti in ignem eternum. Psal. cxv.
A secundo loco: possibilis est li
beratio et animarum purgatio. i.
cor. iij. Sic tamen scilicet saluabi
tur quasi per ignem. Et de hoc lo
co peruenitur ad pauatione ani
marum: alt Gregori. iij. dial. c.
xxxv. Et post iterio loco scilicet
in regno celozum erit eterna bea
tudo: quando. s. quilibet electus
intrabit in gaudium domini sui
Tunc eni gaudentes intrabim?

in gaudium. non gaudia in no
m: prout alt Ansel. in li. prolo
gion in fine. Quatum autem erit
glorie conditoris assistere: pntes
dei vultum cernere: put alt Gre
go. super euan. lib. ij. Omel. xxij.
Ibi eni erunt beati in festo et gau
dio eterno. ait Augu. super Jo.
Omel. xxv. Dies festi mei: ait
filius dei gaudiam: sine fine eter
nitatis. sine labe sinceritatis: sine nu
be serenitatis. Et de hoc Aug. vi.
de ci. in fine. Quata erit felicitas
vbi nullum erit malum: nullum
deerti bonum. Seguitur. Perse
cte vacabimus: pfecte videbim?
q: ipse est deus: qui est finis eta
tatis et eteram: et ipse est finis oia
nium desiderioꝝ. Qui sine fi
ne videbit: sine sanguine lauda
bitur. Hoc munus: hic affectus
hic actus proculdubio erit oib?
sicut vita eterna cois: Et ait ibi
Aug. Beati enim qui habitant in
domo tua: in seculum seculi lau
dabunt te: ait ps. Et in hoc finis
premissae collectionis.

Auctoris huius operis ad p
dicatores supplicatio.

I qui ergo minores pre
dicatores: pmissa dignet
respicere: et inde occasio
nem conferendi sumere: eus va
rijs modis vtiliter: que dicta su
ruditer: corrigat charitative: que
obmissa sunt negligenter: supple
ant pfecte: que sunt superflua ent
denter diminuant provide: et in

Cōmuniloquii.

exulgeant predictorū collectorū
pensando eius affectus in colligē
do predicta puerilia ad vādam
occasionem predicatorūbus. et re
cogitent: q̄ ad mensam taberna
culi non solum ponebant p̄biale
sed etia3 ciatū. Exodi. xrv. Quia
non solum in doctrina sacri elo
quii sunt exhibenda magna et ar
chana que debeāt: sed etiam par

ua que quasi per gustum noticiā
presenti: ait Grego. mor. ij. Ex
plo etiam p̄horū qui primo ro
dia tradiderunt. Sic ergo in ip
ciens processum huius collectio
nis: subtiliora: doctiora: et vtiliora
Saluatoris nostri grāia stude
ant adinuenire.
Finit Cōmuniloquii Joanne
Galenſis.

Incipit prologus in compen-
diloquiū de vitiis illustriū philo-
sophorum: et de dictis moralibus
eorum: ad exemplū imitabilib⁹
etiam a fratre Joanne valesi.
ordinis fratrum minorum.

Am enīz de-
beamus apes
imitari: q̄ flo-
res ad mel fa-
ciendum ydo-
neos carpunt
et deinde quic-

q̄d attulerint deponūt: ac per fa-
nos digerūt: vt ait Sen. epistola
lxxviii. Et illud Virgilij libro. i.
Enē. Liquentia mella. Stipant
et dulci distendunt nectare cellas
Sic ait Sen. ibi. quecumq; ex di-
uersa lectione p̄gessimus: separe
debem⁹. i. distinguere. (Beli⁹. n.
distincta seruātur prout ait ibidē.
Ad imitationem igitur apīs pre-
dictos flores colligentis: collecta
sunt dicta philosophorum genti-
liū illustrium notabilia: et predi-
cabilia: et exempla imitabilia: que
sunt quasi quidā flores: dimittē-
do et precanēdo noxios errores
in hac collectione. vnde non in-
cōgrue potest dici compendilo-
quium de vita et dictis illustrium
philosophorum. Et vt melius se-
quētia elucescant premititur eo-
rum distinctio. Quia enim phi-
losophi erant illustri per philo-
sophiam: ideo

Prima: pars est de philoso-
phia in generali.

Secunda: de hoc nomine phi⁹:
et de professione philosophica in
comuni.

Tertia: de successione philosofo-
rum illustrium et principalium:
ac vita eorū.

Quarta: de vita quorūdam alio-
rum philosophorum minus fa-
mosorū: ac dicta eorū.

Quinta: de multiplicibus perfe-
ctionibus philosophicis.

Sexta: de tribus sectis p̄ncipali-
bus philosophorum.

Septima: de septem artibus sci-
licet trivialis: et quadrivialis
in generali.

Octava: de poetis et apologetis
inuentoribus.

Mona: de abutentibus ipsa phi-
losophia.

Decima: de locis in quibus stu-
dia phiē specialiter floruerunt.

Primae partis sunt decem
capitula.

Primus capitulum: quid est
phia diffinitive siue descriptivē.

Secundū: de sua diuisione in par-
tes principales.

Tertius: de simbolica descriptio-
ne in specie mulieris.

Quartus: de eius eminentia et
dignitate.

Quintus: de ei⁹ effectu et opatiōe.

Sextus: de multitudine ei⁹ v̄tute
Septimū: de debita ei⁹ acq̄sitiōe
Octauū: de philosophandi fine.

Monū: de recto vsu phie.
Decimū de eius abusione.

E Secunde partis.

E Primum caplm: de hoc nolo
phus et eius origine.

Secundū: de phica professione.

Tertium: de philosophica veste
et indumento.

E Tertie partis sunt distinctio/
nes sex.

E Prima: de successione philo/
sophorum in comuni.

Secūda: de Diogene et ei⁹ vita.

Tertia: de Socrate et vita eius.

Quarta: de Platone.

Quinta de Aristotele: et ei⁹ vita.

Sexta: de Pythagora: isti enim
fuerunt principales phi: ideo
plura legunt de eis in libris phi/
losophorum.

E Prime distinctionis.

E Primum caplm: de duob⁹
generib⁹ phor: et de septem sapi/
entibus et eorum successione.

Secundū: de Solone pho et le/
gibus eius ac studio.

Tertius: de Anaxagora: et ei⁹ vir/
tutibus.

Secunde distinctionis.

E Primum capitulum: de An/
tistene magistro Diogenis.

Secundū: de vita Diogenis et
eius virtutibus scilicet voluntaria
paupate: rigore animi: et castia.

Tertius: de refutatione maneruz
Alexandri: et q⁹ potētor eo fuit.

Quartū: q⁹ fuit filius diuinoz
talibus fm Sen.

Quintū: de voluntate renoci/
di seruaz: et q⁹ fortuna sua melior
fuit q⁹ regis persarum.

Sextū: de patientia eius in in/
iurijs sustinendis.

Septimū: de patientia eius et ani/
mositate in captiuitate.

Octauū: de eius patientia in do/
loribus sustinendis.

Nonū: de pinētia eius in edo/
matione: vltiorum et interiorum
concupiscētiarum.

Decimū de sua veritate in ar/
guendo alios: nulli adulando.

Undecimū: de eius compassiōe
malis aliorum.

Duodecimū: de varijs ei⁹ dictis.

Decimūterciū: d⁹ sua disputatiōe
cū Antipatre de rez venditiōe

Decimūquartū: de eius honore
et sua legatiōe ad senatū romanū

E Tertie distinctionis que est
de Socrate et eius vita.

E Primum caplm: q⁹ qdam spi/
ritus fuit eius comes.

Secundū: de eius studiositate
et humilitate in adiscendo.

Tertium de virtutum eius mul/
titudine: et maturitate.

Quartū: de mirabili eius pa/
tētia in multitudine expugnādu.

Quintū: de patientia eius in su/
stinendo ritas vxoris et familie.

Sextū de patientia eius in su/
stinendo ab alijs illatas iniurias

et de moderantia eius.

Septimū: qualiter inuictus fuit
a molestijs exterioribus.

Octauum: de contemptu pom-
parum secularium.

Honũ: de utilitate sue doctrine.

Decimũ: de eius rectitudine in iu-
dicando.

Undecimũ: de contemptu deo-
rum: pro quo et passus est.

Duodecimũ: de sapientia eius in
consilio dandis.

Decimũ tertium: de egregijs sen-
tentijs eius ac dictis.

Decimũ quartum: de constan-
tia ei⁹ in morte: et de his que cir-
ca eum in morte acta sunt.

Decimũ quintum: de somno eius
ante mortem.

Decimũ sextũ: de honore ei⁹ post
mortem: et de punitione suorum
accusatorum.

Decimũ septimũ: de eius etate.

Decimũ octauũ: de eius respon-
sione querenti de sepultura.

Decimũ nonũ: quo tempore fuit
natus et mortuus.

Ulgesimũ: q̃ tres fuerunt vo-
cati Socrates.

Tercie distinctionis que ē
de vita Platonis.

Primũ caplm: de origine
eius: et de his que circa euz
derunt post eius ortum.

Secundũ: de somno matris.
de eo: et de eius nomine.

Tertiũ: de sua peregrinatione p
acqrenda phiā: et studioſitate.

Quartũ: de triplici eius aduen-
tu in Siciliam.

Quinũ: de eius abstinentia et

modificatiōe carnaliũ voluptatũ
Sextũ: de contemptu omniũ
mundialium ab eo.

Septimũ: de edomatione pas-
sionum interiorum.

Octauũ: de maturitate eius in
exteriori conuersatione.

Honũ: de eius gratitudine pro
beneficijs.

Decimũ: de veritate eius in vo-
cendo: et quare Aug. pretulit pla-
tonicos alijs phijs.

Undecimũ: de eius tpe et etate.

Duodecimũ: de veritate in li-
bris eius contenta.

Decimũ tertium: de elegantib⁹ doc-
tina: et sententijs et eloquentia.

Decimũ quartũ: de auaritia eius
ad habendum libros alienos.

Decimũ quintũ: de salubri con-
silio et documento in morte.

Decimũ sextũ: de opinionibus
circa mortem eius.

Decimũ septimũ: de honore
sibi exhibitio post mortem.

Quinte distinctionis q̃ est
de vita Aristotelis.

Primũ caplm: de origine
Aristotelis et parentibus.

Secundũ: de sua etate que iust
Athinas: et qñ adheſit platonĩ.

Tertiũ: de eius honore apud pri-
cipes et profectũ.

Quartũ: Quas cōtradixit pla-
toni: et p̃ quod in quibũdam.

Quinũ: de moderantia eius
in loquendo: et scribendo.

Sextũ: de eius studioſitate: scri-

ptio: et libris.

Septimuz: de etate qua mortu⁹ est: et de prole: et discipulis.

Octauum: de ingenio ei⁹ et studio. Nonum: de eius emulatio: qua sibi nomen phi⁹ appropriatur.

Decimuz: de eius industria: et ordine in docendo discipulos.

Undecimuz: qualiter fuit studio suis ad agnoscenduz naturas animalium.

Duodecimuz: de subtilitate: et breuitate librorum suorum: et quare sic eos edidit.

Decimumtertium: de auaritia habendi libros alienos.

Decimumquartuz: de absconditioe librorum suorum in morte.

Decimiquintuz: de cupiditate glorie.

Decimumsextuz: de enigma ubi⁹ suis in moribus dictis.

Decimiseptimuz: qualiter premuniuit Alexandru a puella veneno nutrita.

Decimioctauuz: de sollicitudine sua pro republica.

Decimumnonum: de discretioe eius in iudicando: et eligendo sibi successorem.

Aligsimuz de morte eius.

Aligsimuprimuz: de alijs discipulis Platonis: et de apuleo: et eius sententijs.

Aligsimusecunduz: de Xenocrate: et virtutibus ac dictis eius.

Aligsimumtertium: de phedrone.

Aligsimuquartuz: de Gorgia.

Aligsimuquintuz: de Leophia

no: et eius dictis.

¶ Sette distinctionis q^{de} de vita pictagore: et ei⁹ dictis.

¶ Primum capm: de origine sua: et q^{de} fuit auctor Italicorum philosophorum.

Secundum: de peregrinatione sua p^{er} pbia querenda.

Tertiu: de auctoritate eius et honore.

Quartum: de honestate vite sue cum discipulis: et q^{de} erant eis omnia comunia: et de eius industria in docendo.

Quintum: de zelo eius: et sollicitudine in emendando alios.

Sextum: de ei⁹ industria in perscrutando alios.

Septimum: qualiter musicam adinuenit.

Octauum: de egregijs eius dogmatibus: et dictis moralibus.

Nonum: de profectu discipulorum sub eo.

Decimum: de errore suo.

Undecimum: de contemptu verorum ab eo.

Duodecimam: de morte eius: et honore post mortem.

¶ Quarte partis que est de vita aliorum phi⁹orum.

¶ Primum capm: de Lamy de phi⁹: et eius studiositate: et amositate ad disputandum.

Secunduz: de demostene: et eius operibus virtuosio: studiositate: ac patientia.

Tertium: de Isocrate.

Quartum: de democrito.

Quintum de Ippocrate.

Sextum de Democrito: de quo p
us qualiter fuit mundatium cō
tempor: et qualiter excecavit se:
et de eius constātia.

Septimum de zenone: qualiter
omnia contempsit: et de vite sue
honestate.

Octauus de philosopho socrate
pugnante cum dolore.

Nonum de Thauro philosopho.

Decimum de philosopho socrate
in tempestate: de quo Aug. li. ix.
de ciuitate.

**Undecimū de publico: et ei⁹ egre
gij sententijs.**

**Duodecimū de Sano: ino: et do
cumentis eius in nutrimenta in
fantium.**

Decimūtertū de philosopho
reddente cām non eluricidi vel
sutiendi: et de recitatione consue
tudinū Virgilij.

**Decimūquartum de nobili sapiē
te dante cōsiliū lacedemonijs**
Decimūquintum de Chylone et
eius dictis.

Decimūsextū de Marco Tulio

Decimūseptimū de Seneca.

Decimūoctauum de Boetio.

**¶ Quinte partis que est de p
fectionibus phisicis.**

**¶ Prīmū capitulum: de eorum
fectione et detestatione vitioꝝ**

**Secūdū in carnalium volupta
tum mortificatione.**

**Tertium in mundaliū diuitia
rum contemptu et abdicāone.**

**Quartum in honorum et excellē
tiarum: despectu et conculcāōe.**

**Quintum in passionum interna
rum: edomatione.**

**Sextum de eorum cōuersatiōis
et gestus maturitate.**

**Septimum de eorum sedula stu
diositate.**

Octauū de smonū moderatōe.

**Nonum de philosophica disti
ctione a cūiuis humanis: et an
philosophi debeant interesse cō
munijs sine phia: et de lingue co
heritione.**

**Decimū de philosophica curia/
litate.**

**Undecimū de eorum perfectiōe
in virtutibus politicis**

**Duodecimū de philosophica pa
tientia in exilijs relegatione.**

**Decimūtertū de eorum patien
tia in iniuriarum perpeffione.**

**Decimūquartum de vacatiōis
vel ocij debito vsu: siue de virtuo
si ocij vacatione.**

**¶ Serte partis: q̄ est d̄ secū
philosophorum.**

**¶ Prīmū capitulum de illis
in comuni.**

Secūdum de peripatheticis.

**Tertius de stoicis: et eorum op
nionibus.**

**Quartum de Academicis: et
eorum opinione: ac reprobatōe.**

**Quintum de epicurijs: et dictis
eorum: ac sententijs.**

**¶ Septime partis: que est de
artibus liberalibus.**

Primum capitulum: de illarum utilitate: et quantum conferunt ad philosophias que ordinat ad mores.

Secundum de coaptatione septem liberalium artium ad septem planetas.

Tertium de grammatica specialiter: qualiter ordinari potest ad virtutem: vel ad eius opera.

Quartum de logica qualiter potest adaptari.

Quintum de rhetorica.

Sextum de Geometria: et eius adaptatione.

Septimum de Astronomia.

Octavum de Arithmetica.

Nonum de Musica et eius adaptatione.

Decimum qualiter philosophi ex scientiis speculativis eliciebant ea que valebant ad morum ordinationem.

Ecce partis que est de philosophia siue poetica.

Primum capitulum: de illis in comuni.

Secundum de Allegoria: et eius operibus mirabilibus.

Tertium de arte poetica: et poetis in generali.

Quartum de quibusdam famosis poetis: et eorum epigrammatibus.

Quintum de inuentoribus apologorum ad expressionem veritatis: et de quibusdam apologis.

Sextum qualiter tales Apologici dicuntur et narrari absque mendacio possunt.

Nona pars est de octo modis abuti philosophia. Quorum.

Primus est errore opinionum. Secundus: fallaci seductione hominum.

Tertius arrogantia et timore philosophantium.

Quartus turpitudine vite et opere.

Quintus de ordinatione virtutum ymbraicarum concomitantium.

Sextus vanitate curiositatum.

Septimus cumulatione librorum in eis confidentium.

Octavus pompositate verborum sine operibus.

Decime partis que est de locis in quibus floruerunt studia philosophorum.

Primum capitulum de felicitate illorum temporum.

Secundum de Athenis et eius nomine ac nobilitate.

Tertium de consuetudine civitatis in repellendo impatientes et protervos a studio.

Quartum de arrogantia philosophorum illius civitatis: et legum conditio.

Quintus: qualiter floruerunt studia Rome.

Sextus de translatione studij vsque parisiis: et quo tempore: et a quibus translatum est.

Septimus de nominatione illius civitatis.

Octavum de eius ydoneitate ad opus studentium.

Nonus: de vaticinio Berolini de translatione studij vsque oxoni.

Et in hoc finis huius collectionis.
de qua sit laus Xpo.

Incipit prologus.

Am ex vita
gentilium: et
opib⁹ virtuo
sis eorum: me
rito redargui
possit imper
fectio fidelium

minus perfecte viventium: atte
stare. Isaya. xxiij. Erubescet sydon
ait mare. Sup quod Bre. mor.
primo post pncipiū. In sydone
inquit figuratur stabilitas sub le
ge positorum: in mari vita genti
liū. Erubescet ergo sydon ait ma
re: q^{ia} ex vita gentilium arguitur
vita sub lege positorum: atq^{ue} ex
actione secularium confunditur
actio religiosorum: vix illi pmit
tendo nō seruant que in precep^t
audiunt: et isti viuendo etiam ea
custodiūt in quib⁹ nequaquā mā
datis legalibus astringuntur. hec
ibi. Sentes enim que leges non
habent: sed ea que legis sunt fa
ciunt: ipsi sibi sunt lex. ro. ij. Ideo
opere precius duri: in hac colle
ctioe: dicta notabilia philosopho
rum: et exempla virtuosā imitabi
lia recolligere: h^{ic} sum phie ignar
rus: a perfectione phica alienus:
sermone imperitus: ad iuniorū
tamen stimulationes: et incitatio
nem: ad eorum informationem:
et ad viliū erubescētē ducētis

ad gloriā inductiones in minus
habētibus volentibus predictos
phos imitari: et ad elationis cor
dis arrogante repressionem: ac
humilitatis in viris perfectis ex
hortationem: vt quibus magna et
ardua operentur propter deum:
non inde extollantur: cum audi
unt et legūt: gentes exercere ope
ra perfecta: prout possunt esse per
fecta sine fide operante per ole
ctiones: et multa sustinere ppter
honestatem: vel gloriā huma
nam. Sic enim quasi arguit Aug.
gu. v. de ci. c. xviij. postq^{ue} enim
narravit magnifica que contem
plerunt: mirifica que gesserunt: et
terrifica que sustinuerunt roma
ni principes pro republica custo
dienda et pmouenda: quasi pcla
dit. Proinde: per illud imperiū
tam latum tanq^{ue} diuturnū: tan
torum viroꝝ virtutibus pre
clarum et gloriosum: et illoꝝ inē
tioni merces quam querebāt est
reddita: et nobis proposita neces
sario: cōmonitionis exempla: vt
si virtutes quas iste vicūq^{ue} sunt
similes quas illi pro ciuitatis ter
rene gloria tenuerunt: nos p dei
gloriosissima ciuitate non tenue
rimus: pudore pungamur: et si te
nuerimus: superbe non extolla
mur. Hec Aug. cū scilicet mira
et magna illi fecerunt: sicut exem
plificat ibi: et hoc pro gloria terre
na. Item Crisost. super Mat.
omel. xviij. ante si. Excogitate in

B

C quī grecorū philosophos: et tūc
scitis q̄to suppliciosus digni
q̄ leges diuinas transgredimur:
quando ille quidem pro destruc
da deformitate humana: decem
milia fecerunt scilicet bona opa:
vos autē neq; idem studii tribu
tis pro celestibus. **H**ec tibi. **N**on
ex temeraria presumptione: nec
ex vana curiositate: nec ex ambi
tiosa ostentatione: dicta et exēpla
philosophorum sunt hic collecta
sed ex causa dictis: et ad edifica
tionis spiritualis occasione: om
niterendo notios errores inanes
questiones: et inuites philosophi
cas opiniones. ut eis dicit **Sen**.
epistola. ex. non est quod mireris
ex eadē materia sua neq; studi
is apta colligere. **I**n eodē: prato
bos herbas querit. canis lepores
riconia lacertam. **S**ic in **Cicero**
his libro hinc deprehendit philo
logus: hinc grammaticus: hinc
philosophus. **A**lius enī ab alio
curam suam transfert. quasi di.
Quilibet deprehendit qd arti sue
cōuenit. **S**ic igitur omīmissis cu
riositatibus phicis: que sunt edifi
catoria et proficua ad morū cor
rectionem: saluatoris gratia illu
strante et dirigente hec colligētur
Entius enim philosophias
Socrates ad corrigendos com
ponendosq; mores flexisse me
moratur. ait **Aug**. viij. de ci. c. liij.
Sic et sancti fecerunt in libris su
is auctoritas. **I**nter seruati enī

egregia philosophorum dicta: et
eximia exempli inter sacras suas
sententias. **S**icut **Aug**. in libris
de ciuitate: et alijs libris. **E**t **Hie**
ro. 3. **I**ouinianū et in epistolis su
is. unde ipse **H**iero. epistola. lx.
dicit q̄ **Dauid** extorsit de manu
hostis **S**olē gladiū: et caput ei
pprio mucrone trūcauit. i. **R**e.
xvij. **I**n figura scilicet q̄ philo
phi: dictis proprijs conuincitur.
Ande ait tibi **H**iero. q̄ phia figu
ratur per mulierem captiuas: cu
ius caput supelcia: pili: et yngues
amputanda: et sic ducenda in cō
iugem. **D**e qua **Deut**. xxij. **I**bi
Hiero. **Q**uid igitur intrāsi ego
sapientiam secularem propter ve
nustatem eloqui: et mebroz pul
chritudinez: de ancilla et captiua
Israhētem facere cupio: et q̄cquid
in ea motuū est: ydolatrie: volu
ptatis: erroris: ac libidinum vel
pescindo vel rado et mixtus pu
rissimo corpori: immaculatos ex
ea genero filios domino deo sab
baoth: laborz meus in familiis
xpi crescit. **H**ec tibi. vbi enume
rat multos de sacris doctoribus
qui vti sunt philosophia seculari
ad ecclesie vtilitatē. **E**t si quis obi
ciat: q̄ idem sanctus **H**iero. du
ctus ad tribunal xpi: et tibi verbe
ratus adiurauit: se nūq; lecturuz
libros infideliz: put ipse ait ad
Eustochi. epistola. lxxxiij. posset
dicti: salua melior sentētia opinā
do non asserendo: q̄ sacra scri

ptura fuit interpretanda eodem spiritu quo condita: sicut ipse innuat epistola. xxxv. Ipse ergo deus impleuit spū suo: vt eēt scripturę sacrę verus interpretator: et fidelis expositor: et vt eaz interpretaretur debito sermone: sacrę scripturę congruente. vt igit non consideret in sapientia humana vel seculari eloquentia: sed tota inniteretur spiritui sancto. et vsq; a scriptura sacrę exprimeretur: et exponeretur nō eloquentia curiosa: sed sermone cōi et simplici: qz vt ait Grego. in plogo moralium: per sacrę eloquia ab eoz tractatoribus: infructuose loquacitas leuitas studiose compescitur: dum in templo dei nemus plantari phibetur. Deuſ. 36 dispēſatue premuniuit eundem deus: et cohibuit: ne studio phie secularis superflue vacaret. Sicut et ignaros scientie secularis et illiteratos elegit ad apostolicam dignitatem: et euangelice predicationis dispensationez: vt quicqd magnum esset: et facerent: ipse in eis esset et faceret. ait Augu. xiiij. de ci. c. lviij. quin tamen veritates contentę in libris gentiliū quas deus eis ex summa sua bonitate revelauit. Deus enim reuelauit eis. Ro. i. possint assumi ad illuminationē animaz: et explicationem testificationem: ac pfirmationem veritatum contentaz in scriptura sacrę: sicut eis deservit

tes et ad morum correctionē. nullum est inconueniens. Mas et filij israel abstulerunt aurum et argentum de egypto. Exo. xl. in figura: qz sacerdotes possunt assumere liberales disciplinas v sui veritatis aptas: et quedam morum precepta cōtinētes: sicut ait Aug. ij. de doctrina xpiana ante fi. et sic ut exemplificat Hieron. dicta epistola: et lxxij. de multis doctoribus sic facientib. vnde Zulia. apostata volens subuercere ecclesiaz dei interdixit filiis galileorum: cultum saluatoris: poetarū rhetorum: et philosophorum legem disciplinas. Proprijs inq; pugnis fm. puerbium verberamur. Ex nostris armati conscriptionibus: nos bella suscipiūt: put dicitur. ij. hystorie tripartite. Ab vilitatem enim talium disciplinarum in recte vtenibus: eas voluit prohibere. Exemplo ergo sacrorum doctorum: quedā morum precepta: et quedam veritates dicta: ac edificatoria exempla illustrium philosophorum ipsa veritate que omnem hominem illuminat illustrante: et ipsius adutorio: ad eius honorem: et sue veritatis attestationem. ac edificationis animarum occasionez. hic colligatur et scribantur. Et qz dicti philosophi per ipsam philosophiam: deo eis reuelante sue sunt illustrati: et nobilitati: philosophia eiz acceptū nō psonē

Cōpendiloquii.

nobilem sed secl: alt Sen. epist. xlv. ideo p̄mo psequendum de philosophia: secundo de vita: de eius et exemplis philosophorum. Et habet iste tractatus decē partes: et prima pars continet decē capitula.

¶ Primum capitulum: quid sit philosophia diffinitione siue descriptiue.

¶ Secundum de sua diuisione in partes principales.

¶ Tertium: de symbolica descriptione in specie mulieris.

¶ Quartum de eius eminentia et dignitate.

¶ Quintum: de eius effectu et operatione.

¶ Sextum: de multimoda eius utilitate.

¶ Septimum: de debita eius acquisitione.

¶ Octauum: de philosophandi fine.

¶ Nonum: de recto vsu philosophie.

¶ Decimum: de eius abusione

philosophia s̄m rem et nominis interpretationem.

Arca primus: notādū q̄ diuersimode describitur philosophia. Est enim philo-

plentie: alt Augu. iij. de ci. c. i. Et

idem dicit Boe. in arismetica:

Et idē Aug. ij. de Academicis

vs̄ philosophia est cognitio entū

s̄m q̄ entia sunt. vel diuinarum

humanarumq; rerum cognitio

ait Damasc. in logica sua. c. xli.

Hinc vltime diffinitioni addit

Sundisalmus libro de oratione

et orum cū studio scilicet bene vi

uendi. Item philosophia est stu

dium corrigende mentis: vel ap

petitio recte rationis: vel studius

virtutis ait Sen. epist. xxix. vbi

multū de hoc vel philosophia ē

assimilatio deo s̄m q̄ possibile ē

ait Damascen⁹ vbi. s. vel phia est

s̄m Platonē i phedrone: tediū

et cura: studius et sollicitudo mor

tis. i. mortificationis carnalium

desideriorum: ait Alpharabius

de diuisione philosophie: et Bū

disalmus vbi. s. vel philosophia

est: sui ipsius ad homie cognitio

vel assimilatio operibus gloriosi

et subtilis perceptio veritatis. ait

Alpharabius. vel philosophia

est honestas vite: studium bene

¶ Incipit pars prima que est de philosophia in comuni.

¶ Capitulum primum. Quid ē

vinendi: et meditatio mortis: ait
 Rabanus de naturis rerum. li.
 xliij. c. liij. vbi ponit alias diffini-
 tiones. Et de quibusdam harum
 diffinitionum Papias. vel phi-
 losophia est amor pulchritudinis
 ait Augu. 3. Ethademicos li. ij.
 vel philosophia est disciplina re-
 rum que vere sunt: suamq; immor-
 talem substantiam sortantur. Et
 Pythagoram: ait Hugo libro di-
 dascol. vel philosophia est oium
 rerum humanarum atq; diuina-
 rum rationes plene inuestigans.
 Et Sedm autem nominis inter-
 pretationez: philosophia est amor
 sapientie: ait Augu. viij. de ci. c. i.
 vbi ait. Ipsius nomē philosophie
 si latine interpretemur: amorē sa-
 pientie profitemur. Et fuit inuen-
 tus a Pythagora: ait tibi. c. ij. Mā-
 cum antea sapientes appellarent
 qui modo quodam laudabilis vi-
 te alia prestare videbantur: iste
 interrogatus quid profiteret: phi-
 losophiam se esse respondit id est
 studiosum vel amatorem sapien-
 tie: quoniam sapientem profiteri
 arrogantissimū videbat. hec tibi.
 Idem. iij. confessionum dicit: q
 philosophia nomen est grecum:
 et dicitur amor sapientie. Idem li-
 bro de ordine. phus est amator ve-
 ritatis: nisi mentatur nomē. So-
 phia enim id est sapientia amā-
 philosophus est. ait comentator.
 ethi. i. Idem dicit Tullius tuseu-
 q. li. v. post principium. Et idem

Aug. i. didascol. vbi bene d hoc
 Consimilibus modis diffinitur
 philosophia siue describit a mul-
 tis. Sed he ad p̄sens descriptio-
 nes sufficiant.

¶ Capitulum secundum. De diui-
 sione philosophie: et quibus mo-
 dis dicitur.

¶ Quoniam predictae de-
 scriptiones sunt philoso-
 phie diuersimode acce-
 pte: ideo videndum est de diuisio-
 ne philosophie et supposita eius
 diuisione multiplici: data ab A-
 pharabio. lib. de diuisione philo-
 sophie: et supposita diuisione da-
 ta a philosopho: in naturalem: ma-
 thematicam: et metaphisicam. vi.
 sue philosophie: siue in speculati-
 uam et operatiuam libro. i. solum
 hic de diuisione eius put diuidit
 a sacris doctoribus agetur. Ate
 enim Aug. iij. de ci. c. iij. q. phi-
 losophiam Plato distribuit in
 tres partes scilicet moralem: que
 in actione versatur: naturalem:
 que contemplationi deputata est:
 et rationalem: que verbum distin-
 guit a filio. Idem Aug. epistola.
 xxxiij. ad Dioscorum. Idem Au-
 gu super Ecclē. in principio: vbi
 ait. q. apud gentiles philosophos
 primo ethica: secundo philosophi-
 ca: tertio theotica: que est eadem
 cum metaphisica. Speciali^r tñ
 psequitur Hugo super angelicā
 hierarchias in principio: vbi ait
 q. philosophia apud gentiles in

M

tres partes secatur scilicet logicā
 que vim modūq; ratiocinationū
 veri ac falsi iudicium assumpsit:
 N Ethicā: que modum vitendi
 rectum: et discipline formam sibi
 virtutū instituta disponit: et theo-
 ricā: que sola verum in oī quod
 est et non est scrutari elegit. Et hū-
 sus sunt pres tres scilicet mathe-
 matica: que speculatur visibiles
 rerum visibilibus formas: philo-
 sophica: que scrutat inuisibiles rez
 visibilibus causas: et theologia: quā
 vocat metaphysicā: que con-
 templatur inuisibiles substantias
 et inuisibilium substantiarum in-
 uisibiles naturas. Predictæ igit
 O diffinitiones conueniunt philoso-
 phie: aliter et aliter accepte. Et An-
 de ad euentiam dictorū et dicē-
 dorum: notandū q; phia dicit q;
 dupliciter. vel prout dicitur no-
 bilissima scientia nobilissimarū
 rerum. et sic appropatur scientie
 nobili apud philosophos que dē
 prima philosophia. Ipsa enī est
 nobilior q; alie scientie. Et debz
 dici philosophia proprie: Sicut
 ostendit philosophus. iij. matha-
 phisice. vnde philosophia est ara-
 rium: et disciplina disciplinarū
 ait Alpharabius vbi. s. vel dicit
 philosophia communiter: prout se-
 etendū ad logicas de quib; supra
 Et sic vtimar cōmuniter nomie
 philosophie. Vel dē philosophia
 simplex modus vitendi et iudis
 contentus necessarijs ad susten-

tationem: ait Sen. loquens de ta-
 li philosophia bene epla. xliij. of-
 cēs. q; philosophia est q; bene vi-
 ulmus. Sequitur hanc philoso-
 phiā iudico non excogitasse ma-
 chinationes rectorum super te-
 cta surgentium: nec viuaria psci-
 um: nec clauem nec scram. et q;
 quid aliud est auaritie signus. Et
 sic de omnibus curiositatibus vi-
 te humane. prout prosequitur ibi
 P Ende ait. Felix illud seculum qd
 ante architectos et architectores
 fuit. Ista enim nata sunt. nascent
 te luxuria. Seq̃. Omnia ista. s.
 edificiorum curiositates: ciborū
 delitiositates: et vestium luxurio-
 sitates. hominum sagacitas non
 sapientia adinuenit. prout ibi pro-
 sequit. plix. Vel philosophia of-
 ficiū virtutis: vel studiū cor-
 rigende mentis: vel amor sapien-
 tie vere: prout dictam est. s. Et f3
 hanc acceptionem loquunt phi-
 losophi de philosophia que mo-
 res corrigi: vitas ordinat et regit.
 affecino internos cohibet et do-
 mar. Sen. epla. xcij. vbi multum
 de studiis liberalibus et partibus
 philosophie. ait Liberalia semp
 studia dicta sunt: qz. s. homine li-
 bero digna sunt. vnum enim stu-
 dium vere liberale est. quod libe-
 rem facit. s. sapientie sublimē: for-
 tem magnanimum. Seq̃. Qua-
 re liberalibus studiis filios eru-
 dimus: nisi quia virtutē dare pos-
 sunt: et quia animam ad accipie-

dam virtutem preparant. Et post
 Quattuor esse artium genera pos
 sidont⁹ ait. Sunt enim vulgares
 et foridide. Sūt ludicre. Sūt pue
 riles. et sunt liberales. vulgares
 sunt q̄ manu opificum constant
 et ad instruendam vite in occupa
 te sunt. Ludicre sunt que ad vo
 luptatem oculorum et aurium tē
 dunt. Pueriles sunt etiam aliqd
 habentes simile liberalibus. De
 artes quas greci nostri liberales
 vocāt. scilicet. et quadrivales
 vt exemplificat ibi. Solo autem
 liberales sunt. imo vt verius di
 cam libere qbus cure virtus est.
 Ex his pz q̄ philosophi loquūt
 de philosophia que est studiū vir
 tutis. vt dictum est. Unde ipsa est
 ars artium: disciplina disciplina
 rum ait Philoparabius vbi. Et
 est vnicum munus deorū. et disci
 plina disciplinarū fm phos: ait
 Policrat⁹. li. viij. c. v. Quasi sūt
 artes. scilicet. et quadrivales q̄s
 pueriles vocat Sen. valent ad
 hāc phiā lz n̄ ptes ei⁹ pprie mā
 testat Seneca. dicta epistola. vi. q̄
 multa adluant nos: nec tamen
 sunt partes nostre. Sicut cibus
 adiutorius est corporis: nec tamē
 est pars corporis. Sic enim geo
 metria necessaria ē philosophie:
 sicut faber necessari⁹ geometrie:
 qz scilicet sibi preparat instrumē
 ta quib⁹ vult in arte sua. Et sicut
 iste nō ē pars geometrie: sic nec
 illa philosophie. s. vltimo modo

dicte. Et sic de alijs talib⁹ artib⁹.
 preparant eis aliqua quibus phi
 losophia vititur: prout exemplifi
 cat ibi. Similiter epistola sequēt
 scilicet. xciij. vbi loquitur de phi
 losophia et eius partibus dicit: q̄
 philosophie tres sunt partes scilz
 moralis que componit animum
 naturalis que rerū naturas scru
 tatur: et rationalis que verborū
 proprietates erigit in structuram:
 et argumentationes: ne pz veris
 subrepant falsa. De quarum sub
 diuisionibus psequitur ibi bñ.
 vnde ait. Hec philosophia sine
 virtute: nec sine philosophia est
 virtus. philosophia enim est stu
 dium virtutis. Coherent enī in
 ter se philosophia et virtus. Nō est
 ergo dicta philosophia contēpla
 tionis gratia: sed vt boni fiamus
 ait Sapientia ethi. ij.

Capitulum. iij. De symbolica
 descriptione philosophie que de
 scribitur sub mulieris typo.

Dissequēter psequēdus
 est de symbolica phie. de
 scriptione. Sub typo. n.
 et similitudine mulieris describit
 a philosophia: sicut et sapientia p
 mulierem figuratur. puerbi. viij.
 Dic sapientie: soror mea es: et pu
 dentiam voca amicam tuā. Bñ
 Boe. primo de consol. c. i. descri
 bit philosophiam sub specie mu
 lieris dicens: q̄ sibi visa ē mlieri
 reuerendū admodū vultus: ocu
 lis ardentibus: et sic de alijs oim⁹

S

T

Cōpendiloqui.

mētis et decētis. **Que** descriptio
q̄ egregia et vtilis est: eius expō-
sitiōes subscribantur. Sub specie
mulieris ait antiquus expōsitor
sive comētator philosophia desi-
gnatur: q̄ emollit animorū feri-
tatem: vel q̄ lacte nutrit mltius
ydoneos: vsq̄ assidere scit egriis
Hec enim sunt opera sapientis
mulieris. Hec vtilis est supra ver-
titem: q̄ de deo tractat: vel quia
in capite sedes eius. Reuerendi
vultus: q̄ facit philosophos reue-
rēdos. *Oculus ardens.* *Oculus*
philosophie sunt rō q̄ p̄cipit res
corporales: et intellectus quo per-
cipit incorporeas. Qui dicuntur
ardere seruire inuestigandi et in-
telligendi. vltra cōem hominū
valentiam perspicacibus: q̄ vltra
sensum comunē et ymaginatiuā:
et expressiuā: et estimatiuā pe-
netrant intelligibilia. Colore viui
do atq̄ inexhausti vigoris: quia
eloquētia venuste ornata: et sine
di ornatur rhetorico: et q̄ nemo at-
tingit secreta philosophie. q̄n ali-
quid restet inuestigandum. Cui
plena: vt nō crederetur nostre
etatis: quia scilicet vigore valida
et maturitate plena. Stature am-
bigue discretionis. et q̄ aliquā-
do agit de regimine: et p̄ceptis
morum: vt in ethica: aliquando
de archanis celestium: vt theolo-
gia sive metaphisica. Hic vō
pulsare celus et q̄ vsq̄ ad cogni-
tionem creatoris tendit. *Domū*

num intulit frustrabatur: q̄ ad
eam attingendam perfectē: desit
humanus intellectus. vlties u-
nūllimus filio id est recte senten-
tisi. Subtili artificio. i. mō con-
posito et ordinato in procedendo
Indissolubili modo. cui nō pōt
iudici. vel per vestes: arte tritū
leo et q̄ driniales signant. Quas
sua manibus texuerat. i. suo arti-
ficio cōposuerat. veluti fumosas
ymagines: rōne obscuritatis. Ca-
ligo quedam neglecte vauisatio
obdlexerat: negligētia. i. et ignorā-
tia veterum. In extremo margi-
ne. In supremo vō. theo-
rica et practica et inter litteras gra-
dus. i. ascendendi et scia in sciam
Eandem vestem: violentorū scin-
dunt manus: q̄ vnam sciaz sine
alia perfectam quidaz putant. De-
xtra quidem libellos. sceptrum si-
nistra gestabat. q̄ sapientibus de-
bet regimen: et studium principa-
lius: et ideo in dextra libellos. De-
bet enim p̄sidente instruire sub-
ditos per sapientiā et rebelles ca-
stigare per disciplinam: id sceptrū
in sinistra. Hec vt vidit poetica
musas nostro thoro assistentes:
et senecas meretriculas. i. sciētiā
lucratiuas: cōmota est. i. indigna-
tione. Sedit in extrema parte le-
cti. i. in intellectu rōnali. *Pa-*
ma enī parū potest dici cognitio
sensualis: que disponit et p̄parat
Secunda cognitio ymaginaria
Tertia cognitio intellectualis: in

q̄ sedet philosophia vera. Merito ergo philosophia descripta est sub typo mulieris mō dicto. Lō similiter sub typo mulieris describit eā Macrobius libro primo Saturnaliū in principio dī. q̄ ipsa est tanq̄ cenforia quedam et verecūda materfamilias: vt dicitur infra. ¶ Cum ergo philosophia sit nobilitate ingenua: q̄a filia dei. Omnis enim sapiētia a domino deo est: et cum sit seueritate incorrupta. nihil enīz coingnatum incurrit in illam: sap. viij. et sit venustate speciosa: q̄ speciosior sole. sap. viij. Et sit veris diuitijs opulenta: Infinitus enī thesaurus est. et. sap. eodē. c. et sit regni eterni h̄ditaria: et recte vtentis ea: ad regnum ductiua: ac diuine amicitie impetratiua. Sap. viij. Amicos dei et pphetas constituit: merito vīr scolasticus debet eam sibi dispensare: et amare euz ea habitare: et multiplices filios idest bona opera generare: vt vere dicere possit illō sap. viij. Hanc amant: et exquisiti a iuuentute mea: et quesiti: eam sponsas assumere et amatores factus sū for me illius. ¶ Sed eō: multi malunt: sibi desponsare scēticas meretriculas. i. laceratiuas scientias: De quibus Boe. viij. s. dicit: q̄ signantur per mulierem garulā vagam: quietis impatientem: cū ornata meretricio iuuenem terrentem: et illaqueantes prouer-

biorum. vij.

¶ Capitulū quartū. De phie dignitate: preciositate: et honore: apud antiquos.

¶ Eūde videndū de phie dignitate siue ipreciabilis preciositate et honore. ¶ Ipsa enim vera phia que est amor sapientie: vel studium virtutis: vt dictum est: preciosior est cunctis opibus: prout dī de sapia. puer. liij. Ideo gentiles cum nihil sine nutu numinum crederent facientem vñ tamen quasi deū deorum: et principem omnīū excolabant. i. sapientiam. Et hoc iō: q̄ ipsa oibus preest. Eūde et phi vteret. sapiente ymaginem precioribus omnīū templorū pingi debere censuerunt: ait P. dī. liij. c. v. Et de phie preciositate Seneca bene epistola. xciiij. Quis dubitat inquit: qn deorum imortalium munus sit: q̄ viuim⁹: phie. q̄ bñ viuimus. Itaqz tanto plus huic nos debere certum est quasi dīsi q̄to maius est beneficium beata vita q̄ vita. Et certe deberet: nisi ipsam phiaz dīi tribuissent. Sequitur. Multus vñum opus est: de diuinis humanisqz vera inuenire. Ab hac nunq̄ recedet religio iustitia: pietas: et omnis altus cōmitat⁹ et nutū p̄tantiū inter se q̄rentium. Nec docuit colere otiosa humana diligere: penes deos imperiū habere: et inter homines consortiū: qd aliquamdiū inuol-

Z

A

Compendilodquii.

latius mansit anteq̃ societatem
suaritia distraxisset. Sequit. De
illa phiā loquor. que nullum bo-
num putat nisi quod honestum
est: que nec hominis ne fortune
muneribus deleri potest. Cuius
hoc precius est non precio posse
capi. hec ille. Unde et eius nomē
B sacrum et venerabile est. ait Se-
neca ep̃la. xv. Et ob hoc phi. pro
ipsa acqrenda et adipsenda: om-
nes mundi epulentiās dimiserūt
omnes seculares excellentiās cō-
temperunt: omnes carnales de-
licias abdicarūt: soli philosophiē
studio vigilāissime et sedulissime
vacauerunt. prout dicitur infra:
vbi de studio phozum. Et hāc so-
lam exq̃sierunt. et de hoc Tullius
v. iul. q. post principium. pponēs
similitudinem: q̃ sicut in merca-
to celebrato apud gentem: sic et
in vita. Illuc enim veniebant ali-
qui causa glorie: alij causa pecu-
nie: alij q̃o et rari illa pio nihilo
habentes veniebant vt inuenerēt
C studiosius naturam rerum. Sic
et in vita. Sunt enim quidam q̃
ad vitam veniunt: et in ea laborāt
ob nobilitatem corone: alij causa
lucrit vendendo et emendo: alij vt
inueniant studiosius rerum nam
q̃ possūt appellari studiosi sapie:
siue phi. Unde anaxagorae inter
rogatus cur natus esset: ostenso
celo syderibusq̃ monstratis rē-
disse fertur. Ad horum omnium
contemplationē: sicut dicit Cal-

cidius super primū librum Thl-
met Platonis. ¶ Ideo Alexā-
der magnus: cum quasi totū or-
bem sue ditioni subiecisset: male-
bat tamen excellere in phiā q̃ in
temporali potestate. prout scripsit
Aristoteli magistro suo: cum au-
diuit libros a se editos in vul-
gus venisse. sicut ait. En. geli.
li. xx. Nam qua re inquit alia pre-
stare poterimus: si ea que a te ac-
cepim⁹: omnium prorsus cōta fiant
cum ego quoq̃ doctrina antecire
malim q̃ copijs aut opulentijs?
Ideo abhorabile fuit apud phos
nobiles: q̃ vita ignobiles et vege-
neres appellarent phi: vsurpan-
tes sibi sanctissimum nomen: ait
Au. gelius. li. iij. prout patebit in
fra. Merito ergo phiā est excel-
lens et preciosa: et omni veneratio-
ne digna. Sine ipsa enim et eius
ducatu: ac regimine: nulla tem-
poralia bona profut. puer. xvij.
Quid prodest stulto habere diui-
tias: cū sapientiam emere nō pos-
sit: Et de eius excellentia Tullius
ij. de offi. c. i. Quid est inquit pre-
ter deos optabili⁹ sapientia: qd̃ s̃
stantius qd̃ homini meli⁹: qd̃ di-
gnius? Hanc qui expetit: phi no-
minant. Nec q̃c̃q̃ aliū est phiā:
si interpretari velis q̃ studiū sa-
pientie. Et ibi bene de hoc. Me-
rito ergo acgrēda vera phiā me-
rito appetenda.
¶ Caplm. quinnū. De multiplū
effectu et operatione phiē.

Consequenter prosequi
 duz est de phie effectu et
 operatione. Qui quidem
 effectus multiplex est. Ipsa enim
 medei animelanguorib⁹ et mor
 bis: remediatur ei⁹ angorib⁹ et tri
 stitijs: et tuet eam a periculis. Alij
 et phia alloquens Boetij tristis
 vocat se medicamentum vel medi
 cantem. i. de consol. c. v. Ad co
 gnoscentem inq^t medicatis facie
 mentem recept. Ande et ipsa sa
 pientia ait ad eam. Si medican
 tis operam expectas: vultu⁹ tuuz
 oportet detegas: Et de ei⁹ medi
 camie Tul. i. tul. q. in fi. loquens
 de phia. Lenatio egritudinu⁹: for
 midinum: cupiditatu⁹: optim⁹ fru
 ctus phie. Et li. c. liij. Philoso
 phia medei ais: inanes sollicitu
 dines detrahut: a cupiditau⁹ li
 berat: pellit timores. Item ei⁹ ef
 fectus est: vitia extrahere: animu⁹
 colere: et ipsum preparare ad vir
 tutes: et virtutu⁹ fructus. Ande ibi
 Tul. Cultura animi philosophia
 est. Nec extrahit vitia radicu⁹ et p
 parat ad fructus suscipiendos: at
 q³ vitia viciaz serit q³ adulta vber
 rimos fructus ferent. Et vt breui
 ter dicam: ipsa est quasi refugiu⁹
 contra omnia mala. Ande Sen.
 epla. xvj. Postq³ enuterauit ma
 la ac pericula timeda: ait. Ad phi
 losophiam ergo fugiendum est.
 De sitere. s. philosophie non vi
 co apud bonos: sed apud medio
 criter malos in insularum loco sunt

Segt. Nec geta et sui negotij co
 tempni no⁹ potest: cui ab omnib⁹
 artibus etiam apud pessimos ho
 nor est. Nunq³ in tantu⁹ conuale
 scit neq³ia: nunq³ sic contra vir
 tutes coniurabit: vt non philoso
 phie nomen sacrum ac venera
 bile maneat. Et ibi bene de hoc.
 Ande aug. xxiij. de ci. c. xxi. Phi
 losophia vel sapientia est donum
 dei in auxilium contra miseras
 hui⁹ vite. et Sen. epla. xvj. Phi
 losophia est bene viuere: sine q³
 eger e⁹ anim⁹. Ideo philosophia
 illustrati nulla mala temporalia:
 nulla pericula: nulla tormenta for
 midabant: prout patebit. in eo
 rum gestis. Ande Apuleus li. de
 deo Socratis in fine. loquens de
 Alire et eius prudentia ait. Hac
 committante horreda omnia susti
 nuit: aduersa queq³ supauit. q³
 pe ea adiutrice: Ciclopis spec⁹ in
 troiuit: sed egressus est. Solis bo
 nes vidit: s³ abstinuit: ad inferos
 demeaui: sed ascendit. Eade sa
 pientia committante. Scyllam pter
 nauigauit: nec arep⁹ est. Caribdi
 conceptus nec retentus. Tyrse
 poculum bibit: nec mutatus est:
 ad Lethosagos accessit nec fma
 sit: Syrenas audiuit nec accessit.
 Non enim aliud in eodem Ali
 re Homer⁹ docet. nisi q³ semp
 comitem esse voluit prudentiam
 quam poetico ritu minervaz no⁹
 cupauit: vt d⁹ ibi.
 Caplm. sextu. De philosophie

H

I

Cōpendiloquii.

vilitate. et regimie vite humane

Et predictis patet sextum
principale. scilicet vilitas mul-
timoda siue nēctas phie

Et qd in prioribus vita magis
cum sint quasi innumerabiles ei⁹
viduitates: saltem videndum ē de
eius vilitate in regimine vite hu-
mane. Ipsa enim est studiū sapiē-
tie: vt dictū est que qdem sapien-
tia est regimen vite humane. ait

K Augu. l. de libero arbi. Qd qdē
regimen est in vitiorum copibi-
tione: in legū iustarum directioe
in virtutū ordine: in morum cor-
rectione: in vite rectitudine. Que
omnia opera vera philosophia:
ait Tul. v. tusc. q. Philosophia
est vite dūc: virtutū indagatrix:
inuenitrix legum: magistra morū
et disciplinē. Est etiā vniū⁹ regimi-
ne totius reipublice tam in regi-
mine familie q̄ propie vite. Et
enī dicit Alpharab⁹ de diuisione
philosophie: praece philosophie
tres sunt partes. Prima est sciē-
tia gubernandi. scilicet reipublicam:
L que dicitur politica. Secunda est sciē-
tia regendi proprias familiā. Ter-
tia gubernatio sui. Et ad has gu-
bernationes: est philosophia ne-
cessaria. Est enī necessaria ad gu-
bernationem reipublice: que nō
gubernatur iuste nisi iustis legi-
bus. Sed philosophia est inuen-
itrix legum: vt dictum est: et sic vi-
ci Sen. epistola. xciiij. Philo-

sophi auferunt leges. Postq̄ in

q̄ subrepentibus vitis in tyrān-
dem regum conuersa sunt: opus
esse cepit legibus: quas et ipsi nu-
lere sapientes. Sicut Solon qui
Athēnas equo iure fundauit in-
ter septē veteris eul sapia notos
Et sic d alij quos ibi enumerat
Abi ēt ait: q̄ in illo seculo qd au-
retim perhibet penes sapiētes re-
gna fuisse possidom⁹ indicat. Jo
Boe. l. de cōso. c. iij. dicit: beatas
esse reipublicas. si eas vel studio
si sapie regerent. vel earū recto-
res iudere sapie contigisset. Si-
cut ex ore platonis hanc sentētiā
phia sancit: vt ait ibi. Idē dicit
Socrates: prout ait Policrat⁹
li. iij. c. vij. Unde sapiētia diuina
ait. Per me reges regnant: et le-
gum conditores iusta decernunt
Jo ille nobilis philosophus Le-
mistocles: cui nesciret canere in
fidibus in conuiuiis: et ob hoc ha-
beret in doctior: atq; ab eo quere-
ret qd sciret: respondit: se scire ex
republica parua facere magnā
put fecit Aug. epistola. xxxviij.
scilicet iustas leges ferendo: salubriter
consulendo: iustas disciplinas ap-
probando: et sic de alijs. Ideo an-
tiqui principes habebant secum
philosophos. Sicut Alexander
magn⁹ Aristotē. Nero Seneca.
Trajan⁹ Plutarciū. Et de
hoc habuit est in tractatu q̄ dicit
Cōmuni loquū parte prima. vñ
Alpharabius vbi. scilicet loquens de
philosophia necessaria ad guber-

M

nationē ait: q̄ cluſſis ſcīa que eſt
polinea ingritū ſpecieb⁹ actionū
et conſuetudinū voluntariarū: de
habitudinibus: moribus: et geſſi
bus a quibus procedūt iſte actio
nes et conſuetudines: et de finib⁹
propter quos ſiūt. Sequit⁹. Deſcri
bit inter actiones et cōſuetudines
gbus vera beantudo acquiritur:
quibus vtendum inter cluſes: qui
bus inter gentes: qbus prelatas
apud ſubditos. et ecōtrario. ſ. vīa
tur. Et ibi bene de hoc. Item vt
ait ibidem: familia propria regit
tribus modis. Diſciplina a vicij
copibendo. Sollicitudine in ne
ceſſarijs ſubueniendo: Doctrina
P eos honeſtis artibus inſtruendo
alios qdem liberalibus: alios fa
bulibus prout quemq̄ decet. Ait
Lato. Cū tibi ſint nati: nec opea:
tunc artibus illos: Inſtrues: quo
poſſint inopem deducere vitam.
Sed nec recte diſciplinare: nec
pudenter providere: nec vere in
ſtruere poteſt q̄ ſine vera philo
ſophia que ē diſciplinā diſciplinay
vt dictum eſt: ideo eſt neceſſaria
ad regimen familie prout pz con
ſideranti predicta. Ipſa enim eſt
diſciplinā virtutū: et regit ciuita
tes. ait Zu. gelius. Quēq̄ in pu
blicas ſimul et puatle excellit et for
titer adminiſtrat. Sapiens enī
mulier edificat domum ſuam: in
ſipiens ergo ſtructay deſtruit ma
nibus. prouer. xliij. ¶ Item phi
loſophia eſt qua gubernat homo

ſeipſum et vitā ſuā in qua tria ſūc
neceſſaria: ait Alipharabi⁹ vbi. ā.
ſ. fuga vitiozū: exercitium virtu
tum: exempla meliozū. Per pā
mū declinat homo a malo: p ſe
cundū operat bonum: per tertij
ne in aliquo iſtorum deficiat ad
melioza pronocat. Sed ipſa phi
loſophia eſt expulſrix vitiozū: ge
nitrix virtutū: dux vite: vt habi
tum eſt a Tullio. Ideo neceſſa
ria eſt ad regimen vite. Dirigit enī
in tacendo. dirigit in loquendo:
vnde Macrobius primo ſatur
nal. in p̄cipio dicit. q̄ orator nō
aliter q̄ orando probat. phs nō
minus tacendo. q̄ loquendo p
tpe. pbatur. Et poſt. Nilhil iā co
gnatum ſapientie et phie: q̄ locis
et temporibus aptare ſermone:
perſonarum que aderūt eſtima
tione notata. Alios enī relata in
citant exempla virtutū: alios be
neſiciozū: nonnullos modeſtie
vt qui aliter agebāt: auditis ſepe
talibus ad emendationem veni
rent. Ideo Ecc. xx. Eſt tacēs nō
habens ſenſum loquellē: et eſt ta
cens ſciens tempus apti tempo
ris. ¶ Item philoſophia dirigit
et regit hominē in agendo bona:
et ſuſtinendo mala. Ipſa enī eſt
lex vite: qz ſapientia eſt ars vite:
ait Sen epla. xviij. vbi bene de
philoſophia et eius preceptis.
¶ Caplm ſeptimus. De phie ac
quiſitione: et debito modo audie
di et vtendi.

R

S

N

Q

Compendiloquiū.

Onsequenter inspicendum
est: quomodo philosophia acq-
ratur: et inuenietur qd. si stu-
dij sedulitate: ocy quicq. vacato e
occupatum non excluditur: Sub
tili inuestigatione: Reruz prudē-
ti experimentatione: et sic de alijs
que exiguntur ad eius inuentio-
nem. Unde **Zu.geli.** li. xv. vi. q.
astronomos de gignēda compo-
nendaz sapientia opinatus est.
scam esse filiam vīus z memo-
rie. Hocqz argumento demon-
strat. Nam non libris soluz: nec
disciplinis rhetoricis dyalcticisqz
opus effcā sapiens esse rerū bu
manarum vellet sed oponere euz
versari exercerciqz in rebus quo-
minūs nocendis periculandizqz
oiaz acta z euēta firmiter me-
morissē: p̄tinde sapere atqz cō-
fulere: et ibi que pericula rerū
docuerunt non que libri z magi-
stri per quasdz inanitiones ver-
borum z ymaginum: itaqz in mi-
mo quā in somno delectauerunt
Et p̄i inqt. r. versas. Hās me
genitrix mater peperit memora.
Sophiam me vocant greci: vos
sapientiam. Et hec bu scribi de-
dere censuerunt cum ymagine
sapientie preforisbus templozum
fuit non z versus **Pacomij** qui
tunc illi. Ego odi hoies stultos:
signaula opera sophistica scien-
tias. f. que tendunt ad curiositatē
Et de hoc **Poli.** li. iiii. c. vij. bene
suis quo exercitatiō: memorie vī

nacitas: geta vacatio ad studium
2 amor: sapientes: multum inuuant
ad eius inquisitionem: 2 inuocor-
nem. Unde 2 apud philosophos
quatuor: portabant lecticas: phi-
logie: alii Diag. bidalco: tractatu
iij. i. philos. 2 copos. 2 amor 2 la-
bor: philentina: 2 agrimina. i. cu-
ra 2 vigilia. In amore 2 vt vagas
in labore: vt perfricias in cura: vt
preuidas: in vigilia: vt attendas:
atq. ibi. Et ad hoc: necessaria 2 ge-
ta vacatio a tumultibus exterio-
rib: ait Sen. epla. xcij. Bagna
2 spaciola est sapientia: vacatio il-
li loco opus est: de diuinis huma-
nifq. videndu: 2 de multis alijs:
vlti enumerat. Sequitur. Pec-
tam multa tam magnave liber
possint habere hospicium: super-
uacua ex animo tollenda sunt. Ma-
dabit, se in angustias virtus
Lacum spacium res magna de-
siderat: expellant omnia totu pe-
cun illi vacet: 2c. Et ibi bene de
hoc. Et ad hoc horat. sapientia
diuina. puer. ij. Si quis eris eas
f. sapientiam quali pecunia: 2 si
cur te sauros effoderit illas: tunc
timore dei intelliges: 2 scientiam
dei inuenies. Sap. vi. Quasi his
qui arat 2 feminat accede ad illa.
Ecc. xxxviij. Sapientiam scribe
tempore vacatilis: 2 qui mino-
ratur actu percipit illas. Et quia
pauci predicta faciunt ob acqui-
rendam veram philosophia: lo-
non inueniunt eam. ait Au. geli.
H. xvi.

N. xvi.

li. xvi. Pauci sunt quibus nō conuenit, quod dicitur in satyra. Si quā, cum operis sumplisti: ut tuus pistor faceret bonū panem ei⁹ duo decimam. s. partem reddisses phie ipse bonus lampidem facit⁹ fuisse. Nunc illum qui nozunt volunt emere centum in milib⁹: te autem: qui nouit nemo contentus est. s. emere. Quasi dicat. plus fuit ei cura: ut pistor faceret bonū panem: q̄ ut ipse adūceret philosophiam: Et ex hoc pistor fuit maioris reputatōis: q̄ ipse, quales autem debent esse discipuli ⁊ aliter discere dicit elegāter Boetius. de disciplina scolarium: ⁊ habitum est in parte in tractatu q̄ dicitur Cōsiloquii pte. v. Nullus tamē credat attingere vel assequi philosophiam veram: nisi eā de⁹ det ⁊ reuelet: qui archana sapientie sue renellat paruulis. Et enī ait Tulius. tuf. q. fm Aristotelem veteres philosophos accusās: q̄ estimassent philosophiaz suis in genio esse perfectam aut stultissimos: aut gloriofissimos. i. vane glorie cupidos fieri: sed se videre: q̄ paucis ānis magna accessio facta esset: breui tempore philosophiaz plene absolutas fore. Ideo: ut dicit ibi: Zephrast⁹ discipulus ei⁹ moriens accusauit naturā q̄ certis ⁊ cornicibus vitam datur: nam: quarum id nihil interesset sed hominibus quorū maxime interfuisse tam exigua vitam

dedisset. Quorum si etas potuisset esse longior: futurum fuisset: ut omnibus perfectis artibus: omniq; doctrina vita hominum ditaretur. Hec ibi. Nullus ergo se estimet assequi philosophiam suis viribus: sed eam acgrat humiliter: seruenter: vigilanter ab eo a quo est omnis sapiētia. Et d hoc infra vbi de studio phorum. Caplm octauū. De phlosofphandi ordinato sine.

Dissequenter videndus de debito fine siue de cā finali phandi. Et patet ex dictis q̄ ei⁹ finis. s. correctio morum. Itaq; ⁊ socrates: vniuersam phiam ad corrigendos mores dicit flexisse. ait Aug. vbi. s. ⁊ Sen. ep̄la. lxxliij. dicit q̄ Socrates vniuersam phiam reuocauit ad mores. Et hanc dixit summā phiam: bona a malis distinguet. Et Tul. v. tuf. q. post principium dicit q̄ Socrates philosophiam euocauit e celo: ⁊ in vrbibus collocauit ⁊ coegit de vita ⁊ morib⁹ rebusq; bonis ⁊ malis querere. Finis ergo est correctio morum ad quā tendunt effectus philosophie: de quibus supra dictum est finis vō mediatus siue vltimus affectus beatitudinis fm suam intentionem Aug. ix. de ci. c. li. di. q̄ homini nulla ē causa philosophandi nisi ut beatus sit. Quod autē beatum facit ipse est finis boni. Nulla ergo causa philosophan-

A

B

Cōpendiloquii.

di nisi sint boni. Quāobrem: q̄ nullum finem boni sectatur: nulla philosophie secta dicenda est. hec tibi. Idem li. viij. c. xi. Philo-
sophi qui non videntur labo-
rasse in studio suis nisi ut inveni-
rent quomodo viuendum eēt ac
comodate ad beatitudinē capel-
scendas cur dissenserunt inter se-
nisi q̄ hoies humanis sensibus
et rationibus ista quesie-
runt: Ideo Plato et platonici
nobiles philosophi dixerunt: deū
esse rerum auctorem: virtutis il-
lustratōē: beatitudinis largitorē:
ait Aug. viij. de ci. c. v. et ix. q̄ phi-
losophi de deo ista senserunt: q̄
rerum creaturarum effector: et lu-
men cognoscendarum: et bene
agendorū: q̄ ab eo nobis sit p̄n-
cipium nature: et veritas doctri-
ne et felicitas vite: siue platonici
nuncupentur siue alij: eos in q̄
ceteris anteposimus: eosq̄ no-
bis propinquiores fatemur: hec
Aug. vnde loquens de Platōe
ne ait ibidem. c. viij. ipsum deter-
minasse finem boni: fm virtutē
viuere: et ei soli euenire posse qui
dei noticiam habeat et imitatio-
nem: nec esse aliam ob causam
beatū. Ideo non dubitat: hoc eē
philosophari amare deus: vnde
colligunt: tūc fore beatū studio
sui sapientie. Id enim est p̄uius
cū deo frui cepit. Et tibi bñ de
hoc. Ideo: ob beatitudinis siue
melioris vite appetitū: legit de
illo: qui lecto Platōis libro cui

nomen Teobrosius vbi de imor-
talitate anime disputauit: q̄ se p̄-
cipitem de muro dedicatū emi
grauē vita ad eā quam credi-
dit meliorem. Quid autem sit fi-
nis boni: siue beneficium bonū
diuersi mode fēserūt philosophi.
Alij enim dixerunt: hoc eē a cor-
pore: alij ab anima: alij ab vtro-
q̄: sicut recitat Aug. viij. de ci.
c. iij. et li. xix. c. i. vbi recitat diuer-
sas philosophorum sententias.
Et de hoc infra: vbi de diuersis
sectis phoz. vnde de quodā phi-
losopho narrat Aug. omel. iij.
et sermone. lxxiij. a q̄ cū quere-
tur: quare pharis: respondit. p̄
vitam beatā: Et querenti. quan-
do habebis illas: respondit. Luz
hoc corp⁹ reliquero in terra. Et
ibi de opinionib⁹ philosophorū
circa istam materiam: vt enī dē
in prophētia libri de vctigalib⁹
tria vt ait Empedocles extollunt
philosophiam. Nobilis affluē-
tie contempt⁹: future felicitatis
appetitus et mentis illustratio.
Capitlm. ix. de recto vsu philo-
sophie vel philosophandi.

Ensequenter videndus
est de recto vsu philoso-
phie. Lm est rect⁹ vsus
cum ad predictos fines ordinat
scilicet ad morum correctionem
ad virtutinis acquisitionē et ad esse
cui⁹ eoz. de qb⁹. s̄ exercitationē
Ipsa enim est ars vite: ait Sen.
epistola. xcix. Sicut ergo quilibz
vitar arte sua: quando ad fines

debitum ordinatur: sic ex parte ista. Sen. epistola. xcij. loquens de philosophia: et diuisione ac partibus eius. Lucille viroꝝ optime: quo minus legas non te terreo: dūmodo q̄qd legeris: ad mores statim referas. illos compece: marcentia in te excita: soluta confringe: cōtūmācia domat cupiditates tuas publicas q̄tum potes vera. et sic de alijs. Sic et in sacra scriptura: ille est magn⁹ qui facit quod docet. **E**bat. v. sic et in philosophia: inter philosophos ille magnus est qui recte intelligit: et q̄ intelligit: ad finē debiti ordinat. Sen. epistola. Sic ista discamus: vt que fuerunt verba sint opera. Nillos omnino peior mereri iudico de oib⁹ q̄ qui philosophiaz velut aliquod artificii venale didicerunt: q̄ aliter viuūt q̄ viuendum esse precipiūt. Sequitur. Nō magis potest quisq̄ talis prodesse p̄cepto: q̄ gubernator in tempestate naufragabundus. Quid me iuuare potest rector nauigij attonitus et vomitās. Quanto maior periculo putas vitam in tempestate iactari q̄ ratem? Non loquendus est sed gubernandum: omnia que dicunt q̄ iactat turba ad diēte aliena sunt dixit illa. **P**lato: dicit zeno: dicit ingens agmen philosophorum. Hunc tor et tanta talis dicta philosophorum: quomodo possint sua esse monstrabo. faciant que

dicunt. hec ibi. Sicut ergo in scriptura sacra non sufficit solum audire sed oportet facere: quia non auditores legis iusti sunt s̄ factores. ro. ij. Sic in philosophia nō sufficit scire vel dicere: s̄ oꝝ facere vt sit ver⁹ phus. facere. n. docet phs n̄ dicere ait Sen. epistola. **E**t Capitulu decimū. De abusione philosophie.

Limo vidēdū: de abusione vel non recto vsu philosophie. Et hoc patet ex dictis. Philosophia enim abuit vel qui solum intendit curiose inuestigare tantum vt sciat nō vt mores componat: aut cor rigat: nec vt beatitudinem acquirat. Sen. epistola. xcij. in fine. **I**pse scribe: vt dum scribis legis oia ad mores: et ad secundā rationis affectuum referas. Studet vt non plus aliquid scias: sed vt melius. Similiter ille abuit philosophia: qui philosophatur: vt alios delectet: nō vt morbos curet. Sen. epistola. lxxij. Ille artes: ad ingeniū pertinent: hic ale negotium queritur. Non querit eger medicum loquentem: sed q̄ sanare potest: de his que faciēda sunt dixerat: boni aliquid cōsulat hoc tale est: quale si gubernator sit formosus. Quid aures mihi scalpis: qd oblectas qd agis: vrēdus: secādu: abstinent⁹ sū. Quid adhibet es. Curas debes morbum veterem: grauem publicus

Cōpendiloquii.

Tantum habes negotij: quantus
in pestilētia medicus. Circa ver
ba occupatus es. Sequit. Non
est beatus qui scit illa: sed q facit.
hec ibi. Abusio igitur philosophie
est: non eas dirigere et ordinare
ad morborum anime sanationē
et morum correctionem vt dictū
est. Ipsa enim est studiū virtutis
vt prius habitum est. Sicut igit
virtutum est abusus non ordina
re eas ad finem suum: put dicit
August. xij. de ci. c. vij. q si virtu
tes persuadent non amare beati
tudinem: non sunt dicende virtu
tes. Sic abuti philosophia est: nō
vt ea ad fines debitos. Quam
abusionem reprehendebant no
biles philosophi: prout ait Aug.
v. de ci. c. r. Solent philosophi
qui fines boni humani in ipsa vir
tute constituunt ad ingerendum
pudorem quibusdā philosophis
qui virtutes quidem probant: s;
eas voluptatū corporalis sine me
tuntur: et illam ppter se putāt ap
petendam: et virtutes ppter ipsas
tabulam quandaz verbis pingē
re: vbi voluptas i sella regali cō
sedat: cui virtutes famule subiciā
tur: obseruantes nutum eius: vt
faciāt quod ipsa impauerit: vt. s.
pudētie iubeat: q vigilanter in
quirat: quomodo vna voluptas
regnet et salua sit. hoc idē impat
alio virtutib: ita q virtutes cum
tota sua gloria et dignitate tanq;
impiole cuidam et honeste muli

ercule. seruiunt voluptati. et. Hi
hil hac pictura dicūt signum omniū
suis et defformius: et qd min^{us} fer
re possit bonorum aspectus. Et ve
rum dicunt ait ibi. Sequit. Non
estimo satis debiti decoris esse pi
cturam: si talis figuratur: vbi vir
tutes humane glorie seruiāt. Li
cet enī ista gloria delicata nō sit
inflata tamen est: et multaz habz
inanitatis. Item vt ait ibi: nec il
li se ab ista deffenderint fedtate:
q cū aliena spermant iudicia: ve
lut glorie cōtemptores: sibi sapi
tes videntur: et sibi placent. Max
eorum et si nulla est: aliqquo quo
dā modo: humane subditur lau
di. Neq enim ille qui sibi non
placet. homo non est hec ibi. Ex
his patet q potest ymaginari tri
plex pictura. vel cum virtutes ser
uiunt voluptati. vel cum seruiūt
vanaglorie alienae. vel cum seru
iunt pprie complacētie et estima
tioni apd se gloriant. Et hoc an
tem triplex abusus virtutū ac ē
triplex abusus philosophie: si vi
ciis modis deordinet. Et de hoc
infra: vbi de philosophia abumi
tibus philosophia et degeneran
tibus a nobilibus philosophia.
qui vocabātur plebei apud eos.
Et hec breuiter dicta sufficiāt de
philosophia in comuni.
¶ Secūda pars. De philosophia
in comuni.
¶ Capitulum primum. De hoc
uocē philosophus et eius origine.

Rimam patet ex di-
ctis supra. Dicit enim
philosophus amator
sapientie s'm Aug. vbi
s. Et sicut dicit Tuli⁹

lib. v. m. q. post principii nome
sapientie vsq; ad tempus. Dicta
gore attribuebatur. Ipse d'o p'rio
respondit: se esse philosophu. Et
Aug. iij. confessionum. post pn
cipium dicit q; philosophus di-
cebatur amator sapientie. Et idē
vii. de ci. c. ij. Et q; nulla: vera ē
virtus: nisi que est charitate. In-
formata: vt dictum est: nulla ve-
ra philosophia: nisi que fide ope-
rante per dilectionez dirigat: nul-
lus verus est philosophus: nisi
verus dei amator. vnde et Pla-
to vult philosophum esse amato-
rez dei. vt q; scilicet philosophia
ad beatam vitam tendit: fruens
deo sit beatus qui deum amaue-
rit: ait Aug. viij. de ci. c. viij. Ad
non dubitat etiam Plato hoc
esse philosophari scilicet deū ama-
re: vt dictum est. s.

¶ Capitulum. ij. De philosophi
ca p'fessione.

Ecūdo sciendum q; pro
fessio philosophica fuit i
mundialius contemptu
et dimissione: in appetitu sapientie
et eius sedula studiositate: in con-
terfationis et vite composita ho-
nestate: flectendo philosophiam
ad moruz correctionem. vnde et
Plato dicebat: philosophos ee

sustos: eo q; omnia cōtemnebat
ait Tullius primo de offi. c. viii. et
hoc patebit infra: vbi de hoc.

¶ Item eoz vita erat composi-
ta et honesta: ita in dictis q; in sa-
ctis. vnde Sene. epistola. xli. lo-
quens de quodaz philosopho q;
solebat magno cursu verba con-
uelleret: et cuius verba plura ve-
niebant q; quibus vna vox suffi-
ciat. hoc inquit Sen. non proba-
in philosopho: cuius pronuncia-
tio sicut et vita debet esse compo-
sita. Nilhil aut ordinatum est qd
scipitat et properat. hec ibi. Qui-
bus verbis innuit: q; vita philo-
sophi debet esse modesta: et etia
pronunciatio. Et de hoc similiter
infra. ¶ Item erant studiosi sa-
pientia: et flectebant philosophiā
ad morum correctionez: sicut di-
ctum est de Socrate. Et licet nō
fuerit in eis vera virtus: nec recta
fides: modus tamen viuēdi phi-
losophicus in suo genere fuit no-
bilis. An P'oli. li. iij. c. ix. loquēs
de philosophis dicit: q; erat i eis
venerabilis ymago virtutis: vnz
sine fide et dilectione: virtutis sub-
stantia esse possit. Et vitam in-
quit inueniatur in nobis qui vel
virtutis ymagine teneat. Quis
eniz ymbra virtutis induit: q;
bus videmus floruisse gentiles.
Licet eniz subtracto eis xpo. ve-
re beatitudinis non apprehende-
runt fructus: Quis enim Them i
sedula diligentia: Frontonis gra

nitatem. continentiam Socratis
 fabacij fidem: pudicitiam Sci-
 pionis: longanimitatem Elitio:
 Catonis parcitatem: Titi pietatem
 imitatur: Quis non cum admo-
 nitione veneratur? Porro dicti
 philosophi & consimiles magni
 & laudabiles viri: quasi quedam
 seculorum suorum sidera splen-
 duerūt: illustrantes tempora sua
 &c. Qui licet tales fuerint: qz tñ
 dominum iesu xpm nō cogno-
 uerunt sed euauuerunt in cogita-
 tionibus suis: superbia tamen cen-
 tes: vera humilitate carētes: hu-
 manam glīam appetentes: se sa-
 pientes estimātes: & dicētes stul-
 ti facti sunt. ro. i. Et deus abscon-
 dit ab eis sapientiam: quam par-
 uulis reuelauit. Math. xi. Et ni-
 hilominus quodāmodo fuerūt
 cōmēdandi propter victorū ope-
 rum ingenuitatem: & fideles phi-
 losophi sunt increpandi qui eos
 non imitantur in consimilibus: li-
 cet eorum opera fuerint imperfe-
 cta: qz non charitate informata
 Hiero. epistola vltia. Plus de-
 bet xpi discipulus xpi prestare qm
 mundi philosophus: glīe populi
 aures: atqz rumorū venale mā-
 cipium: qz felicit humanę glorie
 seruebant: eamqz in operib⁹ suis
 appetebant.

Capitulum. iij. De philosophi
 co vestimento.

Consequenter videnduz
 est d habitū philosophi

co: & de signis sue professionis. &
 de hoc bene in vita beati Epipa-
 nasis. vbi de philosophia iter alia
 dicit: qz philosophus honorabat
 per virgam quam gestabat ima-
 nu in signū cuiusdā religiois:
 per nutrimentum come: & p ve-
 stimenti decorez. vsqz ad hec ha-
 bebat actum philosophicus. hec
 ille. Et Hiero. epistola. cxliij. dīc
 qz apud grecos ille philosophus
 laudatur: qui omne quo vteret
 vsqz ad palli & anulū suū manu
 facta gloriatur est. In quattuor pre-
 dictis consistebat philosophicus
 indumentum. Cuius ratio assi-
 gnari pot: qz palio utebat i signū
 honoris & venerationis: virga in
 signū religionis siue regiminis
 Anulo in signum magistralis di-
 gnitatis siue doctrinalis. Comas
 nutrebat in signum vtriusqz ma-
 turitatis siue grauitatis: vñ apud
 philosophos valde erat reprehe-
 sibile gestare habitū philosophi
 est absqz vite philosophice hone-
 state: ait Au. gelius li. ij. att. no-
 citum Id est atheniensis loquēs
 de quodam turpis vite defferen-
 te habitum philosophicum. Ad
 herodem inquit athenicum consu-
 larem atheniens. virum ingenio
 ameno: grecqz facundia celebē
 adit quidā palatiuz: & barba cri-
 nitus prope vsqz ad pupam por-
 recta petens ab eo dari sibi co-
 prope ide aliquod donariū. Tūc
 ille inuērogat: quis nam est. Et

Me vultu fontuq; oburgator: lo:
se phm dixit. Pirari q; se ad-
didit: cur querendus putaret qd
videret. Cui ait. video barbani: et
palu: phm nudum video. Que-
so autem te inquit cum bona ve-
nia: dicas mihi: quibus nos ar-
gumētis estimas vii vt te phz no
scremus. Tunc qui cum hero-
de erant dixerunt: illum esse erra-
ticū hominē: et nullius rei dignū
incolamq; esse reorum sordenti-
um et ganeartū: et nisi accipiat qd
petit conuitio turpi solum irre-
phisse. Ait Herodes. Dem? hūc
aliquid eris tanq; homines non
tanq; homini. Et iussit ei dari s-
cium panis triginta dierū. Tūc
ille aspiciens nos ait: q; phm se
osentant. Missem? iussit dari
mille nūmos. Et cū pleriq; dice-
rent: nebulonem esse et malū ho-
minem: et nulla re dignum aiūt
tunc illi dixisse. Dolon inquit mi-
hi dē: q; huius animalia spurca at
q; probra nomen vsurpant san-
ctissimum: vt philosophi appellē-
tur. Et subdit. Balozes nfi athe-
nienses: noia iuuentū formosissi-
morum harmonij scilicet et Zisti-
thogonis: qui libertatis recupe-
rande gratia: hyrplum tyrannū
interficere adorti sunt: vt nunq;
seruis liceret talibus nominibus
nūcupari. et decreto publico san-
xerunt quoniam nefas ducebāt
nomina libertati patrie donata:
seruis contagio pollui. Cur ergo

Inquit patimur: nomen phie illis
strissimū in hominib; teteritū
exsordescere. Similiq; ex
emplo ex piraria parte antiquos
romanorū noia patriciorū quorū
dam: male de republica merito-
rum: et ob eam causam capite dā-
natorum censuisse: ne qui ciuīdē
gentis patricio nomine nomina-
retur: vt vocabula diffamata eo-
rum: cū illis emortua viderētur.
hec ibi. Ex quibus patet con-
sideranti reprehensibilias philo-
sophorū fictorum: ostendentiam
se phos: et vti phica nō viuētū
um. Itē patet hominū bono-
rum mirifica largitas: quia vane
aliqui etiam indignis: considerā-
tes suam honestatem: non alio-
rum dignitatem. Item patet
iusta equitas: et recta ordinabi-
tas: q; noia nobilia non debent
imponi ignominiosis: et q; malo-
rum nomina debent extingui et
deleri. Item patet: q; ficti phī
erant detestandi apud veros philo-
sophos quibus erat graue: q;
ingenuum nomē in eis sordescē-
bat: qualiter apud sanctos hoīes
et apud sanctitatis auctore: dñm
iesum detestandi sunt ficti et falsi
xpiani: falsi et ficti religiosi: falsi et
ficti elici: falsi et ficti doctores q;
gloriantur in dictis nominib; si-
ne re nominū. i. vite debite veri-
tate. Itē enim in ipsis est: et noia
illustrissima exsordescere faciunt
Quibus iuste potest dominus dē

A

B

Cōpendilōquii.

cere illud *Iſai. liij.* *Nōmē meum*
p vos blaphematur tota die & *ſu-*
lud Apoca. iij. *Nōmen habes q*
uias: & mortuus es.

Tertia pars habet distinctio-
 nes sex. *Distinctio p^{ri}a.* De phi-
 losophorum successione in cōi.

Cap^m. i. De duob⁹ phozum
 generibus: & de septem sapienti-
 bus: & eorum successione.

Consequenter viden-
 dū est de tertio princi-

Cap^m. i. De successioe il-
 lustrum phozum: &

de eorum dictis mo-

ralibus & exemplis. **C** Et primo
 de ipsa successione in cōi. **C** Se-

cundo de sibi inuicē succedētib⁹.

C De p^{ri}o scilicet de ipsa succes-

sione *Augu. bene. viij. de ci. c. ij.*

C *di. q* q^{ui}z attinet ad litteras gre-

cas: que lingua: inter ceteras gen-

tium clario: habetur: duo phozū

genera traduntur. vñ italicum;

ex ea parte italie que condā ma-

gna greca nūcupata est. Alterū

ionici in cis terris vbi nunc gre-

cia nominat. Sequit. Ionici vō

generis princeps fuit *Thales* mi-

lesius vnus illoz septē q sunt ap-

pellati sapientes. Sed & illi ex vite

genere distinguebatur: & quibus

dati precepis ad bene viuendū

accomodat: & hi septem sapien-

tes erāt nominatissimi: & illustrissi-

mi temporibus suis. De quibus

Augu. vi. de ci. c. xliij. vbi ait: q

regnāte apō hebreos Sedechia

& apō Romanos *Tarquino p^{ri}-*

sco: eo scilicet tempore Dictac⁹

mūthilen⁹: alius a septem sapien-

tibus fuisse phibetur. Qui neq

vt septē nominarentur Thales

quem supra cōmemorauim⁹ sci-

licet libro. viij. vt dictū ē: & huic

pithaco adduntur. Eo tempore

scribit Eusebius fuisse q captū⁹

ppso in Babilonia tenebat. hec

ibi. Et de eisdez Tull⁹. v. iulc. q.

post principium dicit: q nomen

sapientie apud antiquos fuit pul-

cherrimū. Itaqz illos septē qui

a grecis sophyn. i. sapientes a no-

stris & habebantur & dicebantur

Et de his Alexander neqz lib. de

naturis rerum dicit: q septem

sapientibus tanqz septē numini-

bis terrenis sublimata ē ciuitas

Atheniensis: quozum responsio

tanqz celestibus oraculis tot⁹ or-

bis certificatus est: & tanqz septē

planetis non erraticis illustratio

Et tamen hūicet essent sic repu-

tati sapientissimi erant & hūiles

suo modo se mutuo honorantes

& reputantes se inuicem sapientes.

ait Tale. lib. iij. c. i. vbi narrat: q

piscatores vendiderāt iactū suū

cū rhen: & extraxerunt mensam

auream delphicam. ex qua orta

est controuersia: illis captūā pl-

scum tantum se affirmantib⁹ vñ

didisse. alio scilicet emptore asse-

rente se fortunaz emisse scilicet qd

euenisset ex fortuna. & tūc. ppter

rei nouitatem consultur Apollo

delphicus scilicet quid faciendus
Qui ad iudicauit illa dari ei q ce
teris sapia paret. Que tunc data
est Thalesi. Et ille misit eas Bā
n: ille pithaco: et sic inuicem: do
nec ultimo fuit data Soloni. Et
in hoc euidentissimum humilita
tis exemplum in eis qui peminēt
sapia. ¶ De successione vō istorū
philosophorū Aug. viij. de
ci. vbi. s. dicit: q iste Thales: vt
successores etiā ppagaret: rerum
naturaz scrutatus suasqz disputa
tiones literis mandādis emicuit:
maximeqz admirabilis extitit: q
astrologie numeris cōprehensis
defectus solis et lune etiā pdi
cere potuit. Quaz tamē putauit
rerum esse principium. huic suc
cessit Anaximander: q mutauit
opinionez: et ex suis proprijs pn
cipijs quasqz res nasci putauit.
Iste quoqz Anaximander: di
scipulum successorem reliquit: q
rerū cās aeris infinito dedit. Ana
xagoras vō: auditor eius fuit et
rerum omniū quas videm⁹ effe
ctorem diuinū animum sensit: et
ex infinita materia: put ibi prole
quitur Augu.

¶ Capz. ij. de Solone philoso
pho: et eius legibus et studio.

¶ Solon vō qui fuit alius a
septez sapientibus dedit
leges Atheniensib⁹. de
cuius legibus Augu. ij. de ci. c.
xvi. Et plenius Au. gelius li. xxi.
dicens: q Solon Atheniensibus

leges dedit. Et de diuersitate sua
rum legum: et de ipso ac eius le
gibus Trogius pompeius li. ij. di
cit: q ciuitatū scilz athenien. tunc
nulle leges erant: qz libitus regio
pro legibus erat. Eligitor So
lon vir iustitie insignis. qui velut
nouam ciuitatez legibus pderet
qui tanto tēperamento inter ple
bem et senatus egit: cū scilicet qd
pro altero ordine tulisset displic
turū alteri videretur ab vtriusqz
parem gratiaz traheret. Et Au.
gelius vbi. s. de Solone ingit et
Homero et Hesiodo cōstat eos
etatem egisse eisdem temporib⁹
vel Homeri aliquāto antiorē.
Et sequitur. Solon ē accepimus
ex illo nobili numero sapientum
leges scripsisse atheniensib⁹. ¶ Pl
sistratus Athenis tyrannus fuit
Solone in exiliū voluntariū p
fecto: quod id sibi predicentū cre
ditum non est. Iste Solon mira
biliter fuit studiosus. de quo Ba
lerius lib. viij. c. vij. dicit: q supre
modie scilicet ante mortem assi
dentibus amicis: et quodaz de re
sermone conferentibus satis iā
pressus caput erexit. Interrogatus
qz quapropter id fecisset: respon
dit. Et cū id quicquid est de quo
disputatio percepero moriar. Et
de eo Tuli⁹ lib. de senectute dicit:
q Plisistrato tyranno querenti
qua spe frems sibi tam audacter
obstiteret: respondit. Senectue
Quasi dicat: q paratus erat mo

Cōpenpiloquii.

ritunc. Et ibidem. Solonis sapi-
entis culogium est: q se negat vel-
le mortem suam volere: et lamē-
tis amicorum carere: vult enim
eorum esse suus. Ex dictis pz: q
studiosus fuit et sapiens: et quā-
vis est sapientia sua ad aliorū
utilitatem: dando leges ad regē-
men reipublice: et q modestus
vendo legibus inter discordes.
Quem debent imitari sapientes
xpiani in predicatione. ¶ De religio-
se sapientibus non legunt multa
notabilia in libris quibus vitatur
moderni. Et ideo redeundum ad
successionem philosophorum su-
pra dictam: de qua Aug. viij. de
ci. c. ij. vbi dicit qd sequitur.

¶ Caplm. scdm: De Anaxago-
ra et eius virtutibus.

¶ Quod Anaxagoras fuit
auditor Anaximandri:
de q supra. Qui. l. Ana-
xagoras respondit: se natum esse
ad celestium contemplationē: vt
dictum est supra. Et ipse fuit mū-
dialium rerum nutriticus contē-
ptor. De quo Gal. vbi. s. dicit: q
cū ex diuturna peregrinatione pa-
triam repetisset: possessionesq su-
as: desertas vidisset: non esset in
q salu nisi ista perissent. ¶ Itē
fuit patiens in aduersis: et sui pro-
vidus consolator. De quo Gale.
li. v. in fi. di. q audita morte filij:
nihil inquit noui: aut inexpecta-
tum nuntias. Ego enim illum ex
me. natum sciebam esse mortale

Idem ait Tul. li. i. msc. q. Itē fuit
contemptor generis mortis. De
quo Tul. li. i. msc. q. di. q queren-
renti ante mortem an in patrias
vellet afferri: nihil necesse est in-
quiri. tantū vndiqz vie ad inferos
Et in pdictis iste phus similiter
est imitandus.

¶ Scda distinctio. de Diogene.
¶ Caplm. primū. De Anaxilene
magistro Diogenis.

¶ Ter tō auditor sup-
dicti philosophi: et sic
condiscipulus Ana-
xagore fuit Diogenes
fm Aug. vbi. s. qui di-

xit: aerem rerū esse naturam: de
quibus omnia fierent: et euz esse
comptem diuine rationis. sine
qua nihil ex eo fieri posset. aitra-
men Hiero. contra Iovinianūz
q Diogenes fuit discipulus An-
axilene. Unde ait. Legunt pluri-
mi philosophorum. non tantūz
diuitias contempsisse: sed etiā ad-
pientie et virtutis. Fecit hoc Socra-
tes quem omnium philosophorū
secte quasi prudentie et virtutis vi-
cum fontem venerant. Anaxi-
lenes quoq cum gloriose rhetoricas
vocuisset: audissetq Socratem
dixisse fert ad discipulos suos. Abi-
te: magistrum querite: ego cū laz
reperi. Statimqz venditis q ha-
bebat: et publice distributis: nil si-
bi plusq patolū reseruauit. Ita
lus autem Diogenes ille sectator

fuit parentior rege Alexandro et nature humane victor. Cuius autem Antipistenes: discipulorum nullum recipere vellet: et perseverantem Diogenem removere non posset nonissime minatus est sibi clava nisi abiret. Cui ille subiecisse caput fertur atque dixisse. Nullus tam duro baculo erit qui me possit a tuo consorcio separare.

Capitulum secundum. De virtute Diogenis et eius virtutibus. scilicet voluntaria paupertate: rigore animi: et constantie eius.

Eserit Satyrus qui virtutum illustrium scribit hyssorias: quod iste Diogenes pallo duplici usus sit propter frigus: peram pro cellario habuisse: et quod clavas gerebat ad corpusculi fragilitatem quia iam senex membra sustinere solitus erat. remorachios vulgo sic appellatus: in presentem horam poscens a quolibet et accipiens cibum. Mitavit autem in portas vestibulis et portibus civitatum utque proficiscens verum: et transactum abigens aut notans vitia quod mores sedabant. Cumque se torqueret in dolio: se domum volubilem habere locabat. se cum tempestatibus innotantem. Frigore enim solis utebatur ad meridiem: estaret ad septentrionem: et vicerumque sol se inclinaret. Diogenes simul perorantem divertebat. Quodam vero tempore: cum in vsum potan-

di: calicem ligneus gereret: videns puerum manu concava bibere: elisit eum in terra vicem. Mescidam: quod natura haberet poculum. Nihil unquam de animi rigore remisit. In eodem vultu tenore eam adversis interpolans persistit. Et ut plene Socraticus cum nosces: calcans turbinibus fortuitorum: adversus omnem dolorem et miseriam: uniformi duravit proposito. Dicebat enim. Nec semper a philosopho aliena: et impote sunt que fortunæ quippiam licet. Virtutem et continentiam mors quoque indurat. Nam cum ad agonum olympicum quod magna frequentia celebrantiam senex pergeret: sebram itinere apprehensus accubuit crepidine vie. Volentibus autem amicis: cum aut in iumentum aut in vehiculum tollerem non accegit: sed transiens ad arboris umbras ait. Abite queso et spectatum pergite hec nos aut me victorem probabit aut victum. Si febrim vice: ro ad agonem veniam: si me vicerit: ad inferna descendam. Abiitque per noctem disio gutture: non tam morti se ait: quam febrim morte excludere. Deceptus opinione virtutum fortium et exemplo in extreme difficultatis articulo: ne aliter unde infereret: mortem ultroneas credidit appetendas. Decretum ibi. Et idem. Poli. li. v. c. xv. Et de hoc in parte Seneca. epla. xliij. loquens de ipso Diogene dixit: quod cum vidisset

Compendiloquii.

set pueri manu concava aquas
bibentem: fregit protinus exēptus
e perula calicem cum obiurga-
tione sui. Quamdiu homo stultus
supuacuas sarcinas habuit: Qui
se complicit in dolio: et in eo cu-
bitauit. Ideo concludit: eū esse sa-
piētiorem illis: qui querunt mū-
di puluis irritamenta et supflua.

**Capitulum tertium. De refu-
tatione muneris Alexan. et q̄su
u eo potentior.**

Rem Sēs. v. de benefi.
c. v. dicit: q̄ Alexander
quasi omnes vicit natio-
nes: a Diogenetamen victus est
Eo die super humāe superbie tu-
mens mensuram vidit aliquem
cui nec dare q̄q̄ posset nec eri-
pere. Et deo potentior ipso Ale-
xandro omnia possidēte. Idus
enim erat: q̄ hic nollet accipere
q̄ qd posset ille dare. Et Val. li.
liij. c. iij. dicit q̄ Alex. continentiam
Diogenis vincere nō potuit. Ad
quem in sole sedentem cum ac-
cessisset: hortareturq̄: vt si q̄ sibi
prestari vellet indicaret: vt robu-
ste prestante ait. Vellem de cete-
ris. vt a Sole mihi non obites.
Quasi dicat. Non stes inter me
et solem. et exoruit sententiā Alex.
Nam Diogenem gradu suo pel-
lere temptauit. sed celsius Darnū
armis potuit pelles suo gradu re-
gali. Et de hoc Iuuenalis lib. v.
satira. ij. Sensit Alexander testa-
cum inquit in illa. i. dolio. **Ad**

gnū. i. Diogenem habitatore: **¶**
to felicio: hic g. Nil caperet: **¶**
totum pasceret orbem. Abi ait ex-
positor: q̄ Alexander licet totius
orbis haberet dominium: aliū vi-
tam sue preposuit. Et de hoc. i. q̄
liter petijt ab Alexandro: ne sta-
ret inter se et solem: Tullius. v. iul.
q̄. ante fi. **¶** Dirisic^o ergo contem-
ptor omnium opulentiarū: excel-
lentiarum: et etiā suipsi^o fuit ipse
philosophus. Unde gloriabatur q̄
fuerat ex vniuersi facit^o pauperem lau-
dabatq̄ magistrū suū q̄ fecerat
eum pauperem: prout of li. i. Sa-
turnal. ante me. q̄ Diogenes An-
tisthenem magistrū suū solebat
v eluti vituperando laudare. Ip-
se: me aiebat mendicū fecit ex de-
uita: et pro ampla domo fecit i do-
lio habitare. **¶** Melius autem di-
cebat ista: q̄ si diceret: gratus suus
illi quia me philosophum et cōsu-
mate virtutis virum fecit: hec ibi
Ande et gratias agebat magistro
suo qui fecerat eum pauperem.
et a lactantia cauebat a predictis
verbis.

**Capitulum quartum. Ad su-
it similes dijs immortalibus fm
Senecam.**

¶ E pulvis anteq̄ perfectio:
ne in talib^o Sēs. in lib.
de tranquillitate animi de
ca medius. vbi ait: q̄ facili^o est q̄
busdam non acgrere pecuniam
q̄ amittere. Ideo leniores videt^o
quos nunq̄ fortuna respexit

quos deseruit. Vidit hoc Dioge-
nes vir ingentis animi & effectus
ne quid sibi erripi posset. Tū in-
quit paupertatem inopiam ege-
statem vocans q̄ vobis ignomi-
niosum nomen securitati impo-
nit. Sequit̃. Si quis de felicitate
Diogenis dubitat: potest idē du-
bitare. & de deorum immortalū sta-
tu: an parum bene degāt: q̄ illis
non predia non orti sint: nec aliq̄
colono rura preciosa: nec grāde
in foro sen⁹. Et post. Hūc tu pau-
perem putas: an dissimulab⁹
similem qui se fortuitis omnibus
exuit: hec ille. Ex quib⁹ cōcludit
ipsum Diogenem feliciorē esse
Pompeio: Cui numerus erat
multorum seruorum. Diogeni vō
unicus erat seruus.

¶ Capitulum quintum. De nolum-
tate renouandi seruū: & q̄ sua
fortuna melior fuit q̄ regis per-
sarum.

¶ Ipso quoq; Diogene
narrat ibidem q̄ ei⁹ ini-
micus seruus fugit: nec
eū reducere cum monstraret cu-
rauit. Turpe inq̄ est: Abip̄tē si-
ne Diogene posse viuere. Dioge-
nem sine Bathen nō posse. Ex
quo patet eius animositas: & ma-
gnanimitas: Deditur enim ei⁹
querere illam qui nolebat secus
viuere. Et de hoc Tuli⁹. v. tuscū.
q. dicit: q̄ hic Diogenes disputa-
re solebat: q̄to regem persarum
vita fortunag; superaret. sibi ni-

hil beeſſe: illi vō satis nunq̄ fore
se illius voluptates non desidera-
re quibus satari nunq̄ posset. su-
as autem consequi illū nullo mo-
do posse. Ex hoc patz qualiter ab-
dicauit oēs voluptates exteriores
& cupiditates suo modo.

¶ Capſm sextū de ei⁹ patientia i
sustinendo iniurias.

¶ On solum aures fuit cō-
n temptozialium: sed fuit
mirabilis cōstantie & pa-
tientie: put narrat Sen. d. eo lib.
iij. de ira: vbi monet ad patientiā
Contumeliā inq̄ tibi fecit ali-
quis? Nunq̄ maiores q̄ Dioge-
ni philosopho styco. Cui cuz de
ira differētiā adolescens proteru⁹
in faciem inspiciſſet: tunc ille leni-
ter & sapienter. non q̄dem inquit
iraſcor: sed dubito an iraſci opor-
teat. Et idem. Quāto videbis me
lūis. i. sustinuisse. Cui cum agen-
ti causam in frontē mediā quā-
tum poterat attracta pingui salu-
ua Lentulus inspiciſſet: Ille ab-
sterſa facie: affirmabo inq̄. o lē-
tule salli coa: q̄ te negātōs habes
Abira igitur eius patientia in cō-
tumeliarum perſeſſione. ¶ Itēz
de eius patientia in cōtemptu ge-
neris mortis et ſepulture. ait Tu-
li⁹. i. tusc. q. vi. q̄ Diogenes. i. mo-
riens: inſiſſe: se phici inhumatus
Cui cum amici dicerent: q̄ a ſe-
ris duozaret: reſpōdit. Abip̄tē
sed baculum quo abigam pone
tote. Cui dicūt. Quid poteris nō

Cōpendiloquii.

sentiens. tunc: at ille. Quid igit
ferarum laniatus mihi non sen-
tientis oberunt: Et hoc concludēs
q̄ munie obest carentia sepulture
Capitulum septimū: De patientia
et aiositate ei⁹ in captiuitate.

Sui enim in omnib⁹ cō-
stans: nulla molestia fra-
ctus. Unde. Flu. geli⁹ li.
ij. c. xvij. Cum Diogenes inquit
ex libertate in seruitutem act⁹ vē-
deret: cum eum emere quidam
veller: percūctat⁹ quoq; esset: qd̄
genus seruitutis sciret: noui inge-
hoibus liberis imperare: Tūc il-
le eū emit: et manumisit: filiosq;
suos ei tradens: accipe inquit li-
beros meos quibus imperes. pa-
tet igitur: q̄ nulla captiuitate vi-
ctus est.

Capitulum octauū. De eius patiē-
tia in dolorib⁹ sustinendis.

Tem in doloribus susti-
nendis fuit longanimis
et robust⁹. Unde Fulgen-
tius li. i. Psychologiarum. Dioge-
nes inquit Lynnicus cum dolo-
re torqueret: et vidisset homines
in amphiteatru concurren-
tes aiebat. O hominū stultitiā: currunt
spectare homines feris repugnā-
tes: et me pretereunt euz naturali
dolore certantem. Quasi dicat.
Transiunt ad videndum min⁹
mirabilia: non cōsiderantes ma-
ius mirabile. quod est in me. Et
dictis patet qualiter fuit longani-
mi patientia solidus. Et enim vi-

Solinus. li. ij. ante. fi. Heracle⁹
et Diogenes Lynnic⁹ nihil vnq;
de rigore animi remiserunt calca-
tisq; turbantibus fortuita aduer-
sus omnem dolorem et misercu-
lam. i. miseriam: vniuersi durā-
uere proposito. Et Sen de tran-
quillitate ai dicit q̄ fortuna apud
Diogenem nihil suū habebat.
Capitulum nonum. De ei⁹ cō-
tinentia in edomatione interiorū
concupiscentiarum.

Tes fuit i edomatiōe cō-
cupiscentiarū et passionū
modestus: et sui modifi-
catus: ac libidinis exteriorū co-
hibitus. Unde in collationib⁹ pa-
trum: collatione Thelemōis mo-
nachī dī. q̄ cū Diogenē qdā mo-
tuens diceret: Oculi corruptoris
puerorum: in quem cū eius disci-
puli irruere vellent ait: Quiesce
o sodales. sum etenim. stultus: sed
contineo me. Quasi dicat. Pro-
nas sum: ad libidines: sed me co-
hibeo. sicut poterat fieri sine gra-
tia. Et ibidem de eo. dī q̄ cuiusdā
pro adulterij crimine puniendo
ait. Qd̄ gratis vendit siue dolo
li morie emere.

Capitulum decimū de sen-
sitate in arguēdo alios nullā ada-
lando.

Tem: iste Diogenes fuit
ad docendū alios stu-
diosus: cum esset eircū-
quaq; proficiens veri habitus in
porcibus ciuitatum: transcū

notans aut abigēs vīta que mo-
res sedabāt: vt. s. habitum ē. An
Sen. de Diogenē et alijs Cynicis
epist. xxxvj. dicit. q. obuios mo-
nerunt. Et in docendo fuit con-
stans et veridicus suo modo: nul-
li parcens vt tactum est: nec pro
cōmodo vel emolumento veri-
tatem omittere. alt. Gal. li. iij. c.
iij. et. q. cum Diogenē olera lauā-
ti Aristippus diceret: Si Dionissi-
um. i. tyrānum adulari velles: nō
ista esses. i. comederes: respōdit.
Imo. i. ista esses. i. comederes
Dionissum non adulare. s. blan-
diendo. Veridicus ergo fuit veri-
tatis et iustitie audiator: malens
paucis et vilius sustentari q. ma-
gnatibus adulari. Unde et in deū
herculem verbum ludicrū. i. cō-
tumeliosum protulit: putat aut Za-
lus. c. xij. Et ideo proferens ve-
ritatem: aliquādo deridendo pu-
gnabat: prout dicit Tarquill. c.
xxxvj. Singillās Diogenis dicitū
fuit. Vergenses inquit oblonāt
quasi die crastina morituri: edifi-
cāt q̄si semp victuri. Quasi dicat
Parce tonāt: et supflue edificant
Capz. v. de dēmiū. De sua cō-
passione malis aliorum.

Ste qñ exhibat in pu-
blicā flebat: ait Iuvena-
lis li. iij. satyra p̄ma lo-
quens de Democrito q. ridebat
quonens extret in publicum: et d.
Diogene qui flebat: q. fuit grau-
is et mirabilis. Jan ne inq. laudat:

q. de sapientibus alter. Ridebat
quotiens a limine mouerat vnū
Protuleratq. pedem: flebat cō-
trari⁹ alter. Sequit. Sed facilis
cui⁹ rigidi censura ceptini. Ad-
randū vnde illis oculis suffecerat
humor. Alitamen Sen. de tran-
quillate animi ante fi. q. Hera-
clitus fuit ille q. flebat: q. omnia
que agimus videbantur sibi mi-
serie: Democritus ridebat: q. sibi
videbantur ineptie: vt infra dice-
tur. Sz de vtroq. potuit esse vtz
Caplm duodecimū. De Inu-
ris eius dicitur.

Eodem etiam Dioge-
ne narratur quedaz in-
tractatu de dictis philo-
sophorum q. i. cum Diogenē do-
mum suam homo turpissim⁹ oñ-
deret omnib⁹ in ea locis auro ni-
tentibus: in faciem eiusdem do-
mini spuit. Et interrogatus quare
hoc fecerit: respondit: q. nihil tā
vile in domo vidisset. Ibidē
d. q. interrogat⁹ cur tantā barbā
gereret rīdit. si mīser ēet barba-
ta q̄si portēt⁹ ēet vir at barbatus
cur accusat assignat i barbā ofiaz
seruū. Ibidē recitat dēmi⁹. Ad
emēdationē sui inq. glibet nostz
aut est sibi valde amicus: aut val-
de inimicus. Et ibidem d. q. cū
Diogenes quendam inopem ro-
gar et: panem ab eo peteret: id-
q. circumstantes mirarent: cōdis-
co: inquit ferre repulsam. Et ibi-
dem: q. cum sibi quidam profer

Compendio quii.

ret aliq̄ maledicta de eo ab ami-
co eius an id inquit amicus di-
xerit: durum est. De te autem: mi-
hi manifestus est. Et ibidē: q̄ cū
et nūdarēt amicus: te amice cō-
cū vituperant: oportet in te Dio-
genes sapientiam ab insipienti-
bus ferri. Esse enim meliores se
indicat lingua mala illum quem
carpi. Et hoc idem recitat in po-
licrato. li. iij. c. xiiij. de eodem legit
vbi. 3. de dictis philosophorum.
q̄ cum qdam dyalecticus eum in-
terrogasset. Quod ego inquit sū-
tu non es. quod cū ipse annuisset:
subdit ille. Homo autem sū: Id
q̄ cum assensisset: conclusit ille.
Ergo tu non es homo. Hoc in-
quit Diogenes falsum est. et si ve-
rum id vis fieri. s. qd̄ conclusio:
a me incipe dicēdo. s. mibi: tu es
homo: concludendo te non esse
hominem.

Capitulum decimūtertium. De
eius disputatione cū Antipatre de
rerum venditione.

Et de probabili disputa-
tione huius Diogenis et
Antipatris discipuli ei⁹
Zulius. liij. de offi. c. xij. et post: q̄
ali⁹ Diogeni babilonico magno
et graui styco: ali⁹ Antipatri ei⁹
discipulo homini acutissimo i re-
bus emendo et vendendis vide-
batur. Antipatri enim omnia pa-
refacienda esse videbat: vt ne qd̄
omnino quod venditor noxiet: em-
ptor ignoret. Diogeni venditores

quatenus constitutum est in iure
civili dicere vitia oportere: vel eq̄
optime vendere. Et ibi recitatis
vtriusq̄ rationib⁹ probabilibus
concludit auctor: q̄ in quibusdā
causis dubijs: ex alia parte deesse
dishonestas: ex alia vtilitas: Et
litatez reipublice respiciebat Dio-
genes: ideo dicebat. q̄ venditor
non coegit emere: emptor q̄ pla-
cuit emit voluntarie: res vendita
exposita fuit ei apte ideo nō opor-
tuit venditores vitia rei narrare.
Econtra dicebat alius: q̄ ea lege
natus est homo: vt prosit huma-
ne societati: et vniuscuiusq̄ vti-
litas sit cōmunio: et cōtrario. Et
sic vterq̄ probabiliter pcedebat
in sua consideratione.

Capitulum decimūquartum.
De eius honore ex legatione ad
Senatum Romanum.

Erito ergo ob insignes
m. suas virtutes et multimo-
das: sicut esse possūt vir-
tutes sine gratia diuina fuit apud
omnes famosus et honorat⁹. Et
Zul. iij. iul. q. Diogenem styco⁹
et Carnaydem academicum: et
Tritolaum peripateticum: sicut
supradit. Zu. geli⁹. li. xix. missos
fuisse legatos ab Atheniensib⁹ ad
Senatum Romanum. Ex quo
pzeos fuisse reputatos magnos
et honorificos apud omnes. Et
hec omnia collecta sunt non ob
eius cōmendationem: cū nemo
sit commendandus absq̄ diuina
gratia

gratia perficiente: sed ad excitatio-
nem fidei phantia ad euz
imitandum in operibus predi-
cat. contra Iovinianū in
fi. Vbi postq̄ enumeravit gesta
Diogenis quasi concludit. An-
t̄ philosophi exemplum: vt formo
suli nostri et rosuli: et vir summis
pedibus adumbrantes vestigia:
quorum verba in pugnis sunt et
silogismi in calcibus: qui pauper
tate apostolorum: et crucis virtute
aut continentunt aut nesciūt: imi-
tent hui⁹ saltē paritares. Ex his
p̄ ob quā cām beat⁹ Iherō. reci-
tauit predicti philosophi gesta.

¶ Tertia distinctio. De Socra-
te et eius vita.

¶ Capitalum primum. Quid qui
dam sp̄s: fuit eius comes.

¶ Jo phabitis d̄ Diogene
redundū ē ad successio-
nem philosophorū vbi
dimissum est supra. vt enim ait
Augu. viij. de ci. c. ij. Anaxagore
qui fuit discipulus cū Diogene
successit Archelaus: qui posuit:
omnia constare de particulis in-
ter se similibus: vt ait ibi Augu.
Aut⁹ discipulus Socrates fuisse
perhibetur qui fuit mirificus in
phiā et virtutib⁹ phisicis. Ipse. n.
fuit princeps phisic⁹ de celo euo-
cauit eam: et in vrbibus colloca-
uit. Sim Tullius primo tuscū. q. vt
dictum est. s. Ande Poli. li. iij.
c. vi. et sumit a Plinio: Socra-
tes: Apollinis oraculo sapientis-

simus iudicatus est: et sine d̄le-
ctione septes illos qui dicti sunt sa-
pientes incompatibiliter anteces-
sit non in opinione sapientie s̄
virtute. Et huic fuit quidam spi-
ritus comes cū in multis erudiens
sicut dicit Apuleus: quem vocat
deum Socratis. de quo fecit li-
brū qui dicitur de deo Socratis.
vbi multa de hoc. vnde Augu.
viij. de ci. c. xviij. Apule⁹ platonī
eius vnum scripsit librum cui⁹ ti-
tulum esse voluit: de deo Socra-
tis: vbi. l. d̄serit et expōit ex quo
genere numinū Socrates hūit
conianctum et amicitia quadam
conciliam⁹: a quo perhibetur so-
litus admoneri: vt desisteret ab
agendo: quando id quod agere
volebat non prosperare fuerat eū
turum. asserit autem apertissime:
illum non deum fuisse sed demo-
nem. de quo multam Calcidius
super thymē. li. primo. Socra-
ti inquit a puero demon conies-
rerum agenday preceptor fuisse
non vt hortaretur eū ad acūm
alium: sed vt prohiberet qd fieri
non expediret. Et post Socrati
vigilanti non deerat propitia di-
uinitas: que eius moderaret ac-
tus: vt demonstrat Plato i eacchi
demo dicens in persona Socra-
tis. Est ab incunite etate numen
quoddam mihi comes: idq̄ vor
est: q̄ euz ad animum meū sen-
sumq̄ p̄meat signat ab eo quod
agere. p̄posui tempand⁹. horat⁹

P ergo ad nullam actum. Et post
ait Calcidius. Egit imbecillis ho-
minis natura p̄sidio melioris
p̄stantiorisq; nature. vox autē
illa quam Socrates sentiebat n̄
erat talis vt opinor: que aere icto
sonaret: sed que ob egregium te-
stimonium propter ea que intel-
ligenti anime p̄sentiam solite di-
uinitatis reuelaret. Siquidē pu-
ra puris misceri fas sit: atq; vt in
somnia audire nobis videmur
voces sermonum: et expressa ver-
ba. Nec illa vox est: s; vocis offi-
ciz imitans significatio. Sic vi-
gilantis Socratis mens p̄stam
diuinitatis significari p̄cipui nono-
ne augmentabatur. Hec ibi. Et
de hoc Tullius p̄mo de diuina-
tione ante finē. de Socrate iquit
accepimus: q̄ que ab ipso i libro
Socraticorum sepe dicit diuinū
quoddam demon appellat. Qui
semper ipse parat nūq̄ impel-
lēt sed reuocant. Ideo sicut ait
ibidem ille magnificus p̄us: sen-
tentia impio esset dānat: egssi-
mo animo duxit mori. Neq; n.
tunc domum egredienti: et ascen-
dent in locum in quo causas di-
xerat: signum sibi vllum quod
conseruerat a deo illo quasi ma-
li alicuius impendentis datum ē.
Et per hoc concludit Tullius ibi
diuinationē esse. ¶ De parentib⁹
Q uo origine Socratis Hale. li. iij. c.
iij. Socrates inquit non solum
hominum consensu: sed Appol-

linis oraculo sapientissimus iudi-
catus: Phalaripete mife et So-
phonico patre marmoreo genit⁹
ad glorie clarissimū culmē ex-
cessit. Sequitur. post ab errorib⁹
indoctus abductum animus su-
um in cima conditionis humāe
et in recessu pectoris repositus
affectus scrutari coegit: si virtus
per seipsum estimatur: vte magi-
ster optimus. hec ibi.

¶ Capitulum. ij. De eius studio
sitate et humilitate in adiscendo.

Erit ergo fuit sapientia
m̄ p̄dictorum: quia a tali
numine sine spirita illu-
minatus fuit p̄us: tum quia stu-
diosissimus. Ait enim Tull. iij.
tuseu. q. Socratem et Platonez
vniuersas terras lustrasse ad inq-
rendam sapientiam. Et hoc vsq;
ad senectutem: ait Hale. li. viij. c.
viij. Socratem etate p̄uocatus
fidibus tractandis operam dare
cepisse: salus indicantem huius
artis vsum sero q̄ nūq̄ operaz
percepisse: et musice rationis vi-
lissimum elementum aduenire
voluit. Et sic dum ad discendus
se semper pauperem credidit: ad
docendus se fecit locupletissimū
Qui licet sapientissimus esset: se
nihil scire reputabat. propter qd
fuit illud dictuz cōmune Socra-
ticum. hoc scio: me nihil scire: vt
ait Hiero. epistola. xxxv. et in pro-
logo biblie. vnde comentator: su-
per p̄nam Ethicorum Socr.

Socrates gloriosa fugebat: dicebat: qz semper: se nihil scire. Non igitur mirum si fuit sapiens: qz superne illustrationis luminositas qua ipse fuit illustratus fz dictos auctores: inqis studiositas iter: na humilitas. vite longevitas inducunt sapientiam.

Capitulum tertium. De virtutum suarum multitudine ⁊ magnitudine.

Non soli at possit sapientia: sed virtutibus phisicis ⁊ quasi inumeris. vnde historie tripartite li. vij. ⁊ post principium. Socrates apud grecos mirabilis castitate: iustitia aliisqz virtutibus: quem Plato mirabilis phis ⁊ trogus non solu tamqz deum habilem honorat: fz ultra hominem pronuntiat: ob scilicet virtutum herotarum eminentiam vnde ⁊ ppter vite elegantiam dicebatur habere numen comitans vt dictum est. de virtutibus eius ⁊ matris gravitate. Al. gelius. li. ij. vbi. s. dicit: qz stare dicit Socrates pertinaci statu perdi atqz pnox. i. per diem ⁊ nocte. a summo lucis ortu vsqz ad solem alterum orientem: immobilis hndē velligia: ore atqz oculis in eundē locū directis: cogitabundus tāqz quodaz excessu mentis atqz animi facto a corpore. Tempantia quoqz tanta fuisse traditum est. vt fere vite sue temporis vastitudi-

ne inoffensa vicerit. In illius pe silentie vastitate qz ciuitas Athe nienfis est vastata: his parcendi moderandisqz rationibus: ⁊ a voluptate dicitur caruisse: ⁊ salubritates corporis retinuisse: vt nequa: qz fieret: comuni omnium clade obnoxius. hec ibi. Ex quibus pz qz grauis fuit maturitate: qz solidus stabilitate: qz modestus sobrietate. vnde Al. geli. li. rz. post principium dicit. qz voluptas gustu ⁊ tacta fedissima est fm sapientes ⁊ huiusmodi libidines: coēs sunt hominibz ⁊ bestijs. Homini. n. cum sue ⁊ alio sunt communes. Ideo dicebat Socrates: multos propterea velle viuere: vt ederēt ⁊ biberent: se autē bibere: ⁊ edere vt viueret. Moderata igitur per simonia vltus est in predictis

Capitulum quartus. De eius mirabili patientia in multitudine impugnantium.

Anictia vō mirabili fuit inuictus in omnibz fustis nendis ait Sen. epistola lxx. Non inquit qz difficilia sunt multa scilicet non audemus: sed quia nō audemus: difficilia sunt Et si exemplum desideramus: accipite Socratem Socrate senē per oia aspera lactatum: inuictus tamen: ⁊ a paupertate: quas grauiorem sibi onera domestica faciebant: laboribus quos militares quoqz peritulis: qb' ille domi exercitus sue in vxorem moribz.

feram: lingua petulantem: siue i
 liberos indociles: & matri q̄ p̄fi
 similibus: sic fere semper aut in
 bello fuit: aut in tyrānide: aut in
 libertate: bellis & tyrānide scio/
 re vixit septem annis pugnant
 est: post finita arma: triginta tyrā
 nis noxe deducta est ciuitas: eiq̄
 pleriq̄ inimici eius erant. Mo/
 uissimis damnatione: est sub gra
 uissimis hominib⁹ impleta obie
 cta est & religionum violatio: &
 iuventutis corruptela: quam im/
 mittere in deosq̄ patres in repu/
 blicaz dictus est. post hec carcer
 & vemenū. Nec vlt⁹ eo Socras
 animum nō mouerūt & nec vul/
 tum quidez mouerūt. Illa mira
 biles laudē & singulares vsq̄ ad
 extremū seruauit. Nec tristiores
 quicq̄ nec alacriorem Socrate
 vidit. Equalis fuit in tanta ineq̄
 litate fortūe. hec ibi. & de his spar
 sum in alijs multis locis. vñ Se
 neca epla. xxxv. dicit: q̄ triginta
 tyrāni eū circūsteterūt nec isfrige
 re potuerunt animū ei⁹. Et epla
 lxxvi. dicit: q̄ triginta diebus in
 carcere & in expectatione mortis
 exegit: non hoc aio tanq̄ mltas
 species tā longus ip̄sus reciperet:
 s; vt p̄beret se legibus: vt fruedū
 amicis extremuz Socrate daret.
 Caplin. v. De patientia ei⁹ in su
 stinendo rixas vxoris & familie
 I. p̄secutiones & molestias
 habuerit: vt dictum est mirabilr

tamē patiente semper fuit. Iuges
 enim molestia passus est ab vxor
 ribus. Sicut recitat Hieron⁹. S
 Youti. di. q̄ Socrates Xanthepz
 & Xanthio neptem Aristidis du
 as habebat vxores: Que cū cre
 bro inter se litigaret: & ille eas irri
 dere solius erat: q̄ propter sese/
 dissimulū hoīem sinu naribus
 recalua fronte: pilosis humeris:
 repandis cruribus disceptarent:
 nouissime vertunt in eū impetuz
 & mulcraum fugientemq̄ diu p̄
 secute sunt. Quodam dōi: cū
 infinita cōiūta ex superiori loco
 ingerēt Xanthi restitisset: aqua
 perfusus in mūda: nihil aliū re/
 spondit q̄ tero capite scatebā in/
 quit: q̄ ista tonitrua hymber se/
 queretur. Et de eius patientia in
 sustinēdo cōiūta vxoris. Eu. ge
 lius lib. ij. dicit. q̄ cū Eliebiades
 euz interrogaret: quare Xanthē
 vxorem admodū morosam tur/
 giosam: & que die noctuq̄ mille
 vrbibus scatebat molestijs do/
 mi non abigeret: respondit. Luz
 talem domi pastoz in luesco & ex/
 erceoz: vt ceterozum foris petu/
 lantiam & iniuriam facilius serā
 virtute ergo patiente fuit: q̄ mo/
 lestijs vtebatur ad exercitiuz nō
 ad impatientie impetum. ¶ Zel
 filios habebat predictę vxoris
 miles: vt dictum est supra. & ita
 discolos & sibi dissimiles & inobe
 dientes: imo vt ait quidam sa/
 piens in tractatu suo: vxorem ha

buit scortatrices: et filios scortato-
res. Seruum etiam habebat di-
scipulum: et sibi molestus: erga quem
etiam patiens fuit: ait Sen. ij. de
ira vi. q. ira. i. vindicta sine pena
differenda est ad emendationes
ei⁹ qui debet puniri. An Socrate
tes seruo ait. Cedere te: nisi ira-
scerer. Admonitione serui in te-
pus sanius distulit. Illo tempore
se admonuit: cuius erat tempera-
tus affectus. Mō enī ausus fuit
se ire committere. hec ibi. Multū
ergo fuit patiens in sustinēdo vio-
lentias familie prope.

¶ Capitulum. vi. De patientia et
in sustinendo iniurias illatas ab
alijs: et de sua modestia.

Tem patiens fuit in su-
stinēdo iniurias ab alijs
illatas. Ait Sen. primo
de ira. Respiciamus inquit exē-
pla corū quorum patiam lauda-
mus: vt Socratis: qui comedia-
rum publicatos in se spectatos
sales: et in bonā pte accepit: risit:
qz non minus: qz cū vxore Fan-
tipe nqua immūda perfunderet.
Et ibide li. ij. dicitur: qz iniuria-
rum alia est differenda: alia de-
cidenda: alia edomanda. Circū-
ferenda multis modis est ira: ple-
nūqz in risum locūqz vertat So-
cratem enim collapho percussam
nihil dixisse fertur: qz molestum
esse: qz nescirent homines quan-
do eam galea prodire deberent.
Molestum vñabatur suis passio-

nibus: qui sic se moderabat. An
sequitur ibi: qz in Socrate signū
ire erat: voce submittere illog par-
cius. Apparebat tunc ille sibi ob-
stare. Deprehendebatur itaqz a
familiaribus et coarguebat: nec
erat exprobratio illi latitante ire
ingrata. Ideo quando sentiebat:
se habere occasionem irascendi.
fistebat et laborabat: vt rōne co-
hiberet impetus: ait Tullius. liij.
tuseu. q. in fine. Qui a natura in-
quit dicitur iracundi aut inuidi:
a mala validudine animi: sanabi-
le tñ est illud. s. malum: vt dicitur
de Socrate. Cum enim mista vt
ita in cōuentu collegisset in vñā
zephyrus: se naturam et forma
prospicere fatebatur. veritus ē a
ceteris qui illa in Socrate vitia
nō agnoscebant: ab ipso aut sub-
leuari⁹ est vicens: illa sibi inesse. si-
gnā sed rōne a se reiecta. Quasi
dicat. Naturali sibi inerāt passio-
nes: sed eas rōne cohibuerat et
domauerat. Jō Hale. lib. ij. dicit.
qz inter alia Socratis magna: il-
lud preclarum est: qz in eodem
vultus tenore etiam aduersus in-
terpolantibus persistit.

¶ Capitulum. vij. Qualiter fuit
inuitus a molestis exteriorib⁹.

¶ Icut autem inuit⁹ fuit
a molestis hominib⁹: vt
dictum est a Sen. sic fu-
it inuitus a molestis paup⁹: vt
habitum est a Sen. Sui enī
omniū mundalium pemptor

sicut et alij philosophi: et miso am-
plius ex quo fuit magister et prin-
ceps philosophorum: ait Tullius
v. tuf. q. loquens de contemptu om-
nium a philosophis habito. Deo
inquit philosophi omnium disci-
plinarum nisi quos a recta ratione
natura vitiosa detorqueret: eodem
hoc alio fuerit: siue esse potuerit
Socrates inquit cum magna sibi
vis auri et argenti ferret: quod multa
inquit non desidero. Quali dicat
nec ampliora desidero. Omnia
enim dimisit Socrates ait Die-
ro. super Ahat. c. xix. lz non de-
bito fine: quod non propter christum. Et
licet sic omnia dimisisset non tamen
imponere petebat etiam necessa-
ria: ait Seneca. vii. de beneficiis. di. c.
xviii. Cum homines loquerentur
de rebus emendis: ait Socrates
audientibus amicis. Emissis pa-
lium: si numeros habere: neminem
poposcit: omnes admonuit. et con-
cludit quod propter acerbos exa-
res repetere prohibemus: non ut
nihil fiat sed ut parce fiat.

Capitulum octauum. De con-
temptu pomparum secularium.

Item licet indigeret: non
tamen imponebat se ad magnates:
nec invitationibus contra accesse-
bat: ait Seneca. v. de beneficiis. c. lxxv. di.
quod Archelaus rex rogauit Socrate:
ut ad se veniret: dixitque So-
crates creditur: se ad illum nolle
venire a quo beneficia acciperet

et illi reddere paria non posset.
Et tibi opponit Seneca. qualiter ait
Boetius. Cum ille daturus esset aurum
et argentum: recepturus scilicet con-
temptum vtriusque: quod scilicet esset
maius: Ite poterat referre gratias
quod maius esset Ite poterat eum doce-
re multa: et docet regnare: quod etiam
esset maius beneficium. et respondet: quod
hoc dixit vir facit: et cum per si-
guras sermo procederet: denique
omnia maxime potuit. Aha-
tis enim illa versute negare quod con-
tumaciter: aut superbe. Item ti-
muit fortasse: ne quid cogereetur
accipere quod nollet: timuit ne quod
indignum Socrate acciperet. sed di-
cet aliquid. Negasset si vellet. sed
tunc instigasset in se regem inso-
lentem: et omnia sua extermina-
re valentem. Sequitur. vis scilicet
re: quod vere voluerit? Nolut ire
ad voluntariam servitutem: in ca-
ius libertates ciuitas libera ferre
non potuit. hec ibi. ex quibus pa-
tet quod seruus est accipere inuitatio-
nibus magnatus: et eas suscipere.
Capitulum nonum. De vili-
tate sue doctrine.

Item fuit benignus apud
remissos meritis siue pe-
cunie sibi debitorum: ait
Seneca. primo de beneficiis. c. vi. di. So-
crati cum multi pro suis facultati-
bus multa offerrent: et ipse pau-
per audiret: nihil inquit dignum
te quod dare possum inuenio: et
hoc vno modo pauperem me sentio

Itaq; do tibi vñz quod habeo
scilicet incipis. Hoc munus ro
go qualescūq; est boni consulas:
cogitesq; alios cū tibi multū va
rent plus sibi reliquisse. Cui So
crates. Quid nī tu inquit magnū
mibi munus dederis: nīsi forte
vt te tibi meliorem reddas q̄ ac
cipio. hec ibi. Ex quibus patet et
discipuli probitas: qz se dedit pro
sapientia habenda: cum nō ha
beret bona fortune prout dicit ibi
Seneca. vi. qz non poterat dare
bōa: fortune: de suo dedit: precū
sui sed. Anuēt enī quomō So
cratem sibi daret. Item pz magi
stri bonitas: qui non desiderauit
pecuniā sed discipuli profectū. ex
predictis patet: qz ex quo fuit vir
tutibus tam venerandus: sapia
tam predictus: et moribus: taz or
natus: qz aptus fuit ad alios do
cendos: et mores aliorū corrigē
dos: Propter qd auditores eius
profecerunt: ait Seneca. epistola. vi. di.
plus homines oculis q̄ aurib⁹
credunt. Longus iter est p̄ prece
ptis: breue et efficax per exempla
Sequitur. Plato et Aristoteles
et omnia turba sapientius plus ex
moribus q̄ ex verbis Socratis
traxerunt.

Capitulum. x. de eius rectitu
dine in iudicando.

Deo fuit ydone⁹ ad do
cendū: qz fuit rectus in
sententijs et iudicijs. fm

enim rei veritatem indicabat et
sententiabat: ait Tullius loquens
de eo. v. m. q. di. Princeps phi
losophie. s. Socrates diserebat
qualis cuiusq; affectus eet: tales
esse hominem. Quales autēz ipse
homo esset: talem eius ee ofonez
Recte enim iudicabat sine per
sonarum acceptione. vñ ibi Tu
lius dicit: qz Socrates in So
gia cū ab eo esset quesitum: Al
chelaū perdidisse filium: qui euz
fortunatissim⁹ esset: nōne beatus
putaret. Alit. Scio inquit. Nūq̄
cū eo locutus sum: Et illi. Num
aliter hoc scire potes: cum sit rex
magnus perlaruz: Nullo modo
inquit: cū ignorem q̄ sit doctus
q̄ bonus. Ibiq; cōcludit auctor
bonos esse beatos: impobos ee
miseros. Miser enī Alciblaus
scilicet ille potens si intus⁹. Nō
ergo iudicabat. nec p̄ferebat ho
mines alijs ob eminentiā bono
rum exteriorū: sed ob prestantiā
bonorum interiorum. s. sapientie
et virtutis. Alit Tullius. iij. tusc. q.
qz Socrates Alcibiadi qui erat
potens et diues: cū persuasiss⁹ ne
qz Alcibiadem summo loco
natum et q̄uis bainluz: interesse
autēz vt se Alcibiades affligeret
lacrimansq; Socrati supplex eet
vt sibi virtutē traderet: turpitudi
nēq; depelleret. Quasi dicat. Al
hil intererat inter ipsuz et inferio
rem vnde essent homines scilicet
tantum interesse: si maiorem vir

M

N

Cōpendiloquii.

item haberet contrariumq; de
pelleret.

Capitulum vndecimum. De
contemptu deorū pro quo passus
est mortem.

Quam autē rectus fuit iudi

Quando deos nullo modo
adorādos: propter quod
nolebat iurare per deos: ait Ter-
tull.^o c. xij. Taceo de philosophia
Socrate contentus: qui in cōiu-
meliam deorum querebat: et pyr-
cum: et canem delebat. Sz. p.
pterea damnatus est Socrates
quia deos destruebat. Et Augu-
stus de vera religione. c. i. ait Socra-
tes audacior ceteris phibetur: iu-
rando per canem quolibet: et lapi-
dem: et quicquid iuraturus esset in-
pemptus: et quasi ad manū occur-
risset. Credo: q; intelligebat qua-
liatq; opera nature: que ad mi-
nistante diuina prouidentia gi-
gnentur: multo q; hominum
et quouilibet opificū esse meliora
et ideo diuinis honorib; dignio-
ra: q; ea que in templis celebra-
bantur. hec ibi. vnde pro hac ve-
ritate: mortis passus est. Sz. pro
de consol. c. iij. ait philosophia il-
loquens Boetium: q; preceptor
Platonis. s. Socrates iniuste vi-
etiam in morte me astante scilicet
philosophia promeruit: vbi dicit
expositor: q; q; noluit iurare per
deos. s. Epolinē et alios: missus
est in carcerē: cōpulsusq; bibere
herbam venenatā est. Constat

ergo et rect^o in sententiis suis fuit.
Capitulum duodecimum. De
sapientia eius in consilijs vādis.

In consilijs autē vādis:
et hominibus docēdis
fuit veridicus. De cuius

dictis et consilijs Male. li. vii. c. b.
dicit. Socrates: humane sapien-
tie quasi quoddam terrestre ora-
culum: nihil vltra petendū a diis
immutabilibus arbitrabatur: q;
vbi bona tribuerent: q; hijs demus
scirent quid vnicuiq; esset vtile:
nos autem plerūq; id vobis ex-
petere: qd non impetrasse: meli^o
foret. Et enumerat ibi illa: sic sūt
diuities: honores: regna: spēdida
coniugia que multis nocent. Et
ibi Socrates expedit et compē-
diaria via eos ad gloriā perue-
nire docebat: qui id agerent: vt q;
les videri vellent: tales eēnt. Jhe-
Tullius primo de offi. c. xij. Co-
pendiaria est via ad gloriā: vt
qualis quisq; haberi vellent: talis
esset. Item Elateri. vbi. s. dicit: q;
Socrates consultus a quodam
adolescente vtrū vxorē duceret
an omnino abstineret: respondit
Atq; .i. quodcumq; faceret: se
acturum priam. Hinc inquit so-
luto et orbitas. s. si non duceret
illine. ppter ea sollicitudo. s. si pu-
ceret. Et de hoc in comunilogio:
vbi de matrimonio. Et ibi Male.
dicit: q; cui vxor eius clamaret:
eū innocentem periturū. quod
inquit ille innocēti mihi mori sa-

non est dicisti: Quasi dicat. He-
 lius est mori innocens q̄ nocēs
 Et tibi dicat: q̄ neminem dū viue-
 ret: beatum debere dici asseruit.
 Et ibidem. Cum videret quēdā
 merentem: dicens eum in arcē
 ait. Oculos circūfer in has ptes
 ⁊ cogita q̄ multi luctus fuerunt
 futuri super his. Imute. i. dimit-
 te: mortuum incomoda tāq̄ p-
 pna deslere. Item ibidem. Et vi-
 cis suis colligitur: non oportere
 nos que fortuita patimur ꝑcipue
 ⁊ intolerabilia amaritudinis in-
 dicare. Idem interrogatus quid
 ex bonis suis secus ferret: oia in-
 quit bona mea porto meū id est
 virtutes ⁊ sapientiam. Bona eis
 exteriora non dicebat sua. hec ibi
 q̄ sapienter autēz respondu que-
 renti: quare sibi peregrinationes
 n̄ ꝑdesent: ait Sene. ep̄la. xxvi.
 Quid miraris iquit: nihil tibi pe-
 regrinationes prodesse cū te totū
 circūfers: premit te eadem causa
 que expulit. Quid terrarū noui-
 tas inuas potest: Quid cognitio
 vrbium ⁊ locorum: In terris ce-
 dit ista tactatio. Queris: quare te
 fuga ista non adiuuet: cum fuga
 onus animi deponendus ē. Nō
 tibi aliter vllus proderit locus.
 hec ibi. Itēz de sapientiali sua re-
 sponſione. Poli. libro. v. c. vi. vi-
 dit Socrates querētī: quomodo
 quis famam optimāz comparet:
 si gesserit inquit opima: ⁊ locut⁹
 fuerit pauca.

Capl. decimūtertiū. De egre-
 gijs eius sententijs ⁊ dictis.

⁊ dictis notabilibus ei⁹
 ⁊ prouerbis recitatur in
 tractatu de speculo. q̄ post
 ente sole consilium: occidit: cō-
 uuium cogitandūz. Age sic alie-
 num: vtutū non obliuiscaris ne-
 gocium. Velox consilium sequit
 penitentia. Cum amicis: breues
 orationes: longas amicitias opz
 habere. Negat sibi ipsi: q̄ ꝑ diffi-
 cile est peti: principum amicitie
 est bene loqui. Cōtraria consilio
 ira ⁊ festinatio: Malum alienū
 tuū ne feceris gaudium. Exordi-
 am inimicitarum maledicere.
 Amicus raro acquiritur: cito amit-
 titur. Fallere potest quis famam
 conscientiam nunq̄. Nulli im-
 ponas: quod ipse pati non pote-
 ris. Hoc exhibe quod tibi velle
 exhiberi. Absentem lauda: p̄ntē
 minime. Sepulcr⁹ apud te sit ser-
 mo quem solus audieris. Si vbi
 egeris: tibi: persone auctoritatem
 dabis. Hec fuerunt dicta Socra-
 tis prout dicit compilator illius
 tractatus. Et de quibusdam ho-
 rum in tractatu de dictis philoso-
 phorum: vbi ⁊ alia recitant. At i-
 quit Socrates: patientia est mise-
 riarum portus. Idem: Que con-
 cessit fortūa temperet iustitia: qd
 iustitia inuenit temperet mode-
 rantia. Si enim fortune licentiaꝝ
 auxeris: minus gloriam. Et ibi
 dī q̄ cum Socrates hospites su-

Cō pendio quii.

'oo satia tenui cena suscipere para
 ret: et a^o amicos hoc sibi intima
 ret: respondit. Si boni sunt equa
 nimitur ferent. si mali non est cu
 randum: Ibidem Socrates: cū
 quidam ex ei^o doctrina bene me
 riti discipuli discerent: rogantes
 eum ut aliquod preceptum ordi
 nande vite perciperent: iussit eos
 in oliverfolium secum ire: vixores
 q³ in superionibus constituta vo
 cano: iussit. ut vasa melle et oleo
 plena eliceret. Ad statim fecit. Ad
 mirantibusq³ illis ait. Si hanc i
 domibus vestris potestatem ha
 bueritis: beatam vitam dispone
 tis. Quasi dicat. Cui in domibus
 vestris: omnes vobis obedierit
 vitam quietam: et sic beatam du
 centis. ¶ De oraculo dō Socras
 Poli. li. vij. c. xvij. Socraticum
 fertur oraculum: neminem locu
 pletū fieri ut doceat: nisi se ad do
 cendum pauperem et egenū cre
 dat. Et non solum predictis vir
 tibus^o prae^o fuit: sed etiam in sui
 regimine prudens. Max et studio
 suo laboros: et seriosos: hō esse so
 latio temperabat. Et Hal. li. i. iij.
 c. xij. q³ Socrates non erubuit
 cum imposita irundine crurib^o
 suis cum parvulis filiolis ludere
 et a famipe vxore risus. i. derisus
 est: cum tamen nullā sapiētie par
 tem dē ignorasse: prout dē ibi. c.
 xij. Interdum enim oclari sapiē
 ti familiari est: nō ut virtutis exer
 citium evanescat: sed ut magis vi

gear: et quodammodo recreetur
 ut dicitur ibi. Qualiter autem re
 gebat se utendo alimētis: ait Tu
 li^o. v. tus. q. vi. Socratem ferunt
 cum vsq³ in vesperam cōtenu^o
 ambularet: quesiūmqs esset ab
 eo quare id faceret: respondisset
 q³ melius cenaret: obsonare am
 bulando fames: Quod creditur
 fecisse non ut plus cenaret s³ sani
 us. l. post famem. ¶ Qualiter at
 mūdo utebat quasi non viens p^o
 ex eius responsione ibidem: vbi
 dē: q³ interrogat^o cutatem se vi
 ceret: mūdānum inquit. l. totius
 mundi incolam et ciuem: nullas
 sibi partem appropriando: sed q³
 si peregrinūm se reputando: qua
 leo se reputabant philosophi no
 biles sicut dē ibi. De imutabili q³
 q³ constantia eius patet. s. in par
 te dē qua Hal. li. iij. c. vi. dē. q³ So
 crates restitit toti multitudinē
 decem pretiores occiderent.
 ¶ Caplm decimumquartū. De
 eius constantia in morte: et de
 his que fuerunt circa euz tempe
 mortis.

Constantia dō sua i su
 o finendo mortem tacu
 est: De qua Sen. ad hel
 biam. Socrates inquit eodē vul
 tu quo triginta tyrānos solus ali
 quando in ordinē redegerat: car
 cerem intrauit: ignominiam ipsi
 loco detractus. Neq³ enīz po
 terat carcer videri in quo Socra
 tes erat. ¶ Qualiter autēz se po

buit ante mortē narrat Sen. lib.
de providentia post principium:
di. q. Socrates potionem illam
publice mixtam non aliter q. ne
dicantur in immortalitatis obdu-
xit. et de morte disputavit vsq. ad
ipsam. De causa mortis et modo
dicit expositio super Boetius de
disciplina scolasticum. c. viij. super
illud. Amicus inquinato gaudet
succesore. Amicus inquit fuit vi-
scipulus Socratis: q. Socratem
accusavit de eo: q. fecerat libum
de deo: et non de dijs. Unde et cō-
pulsus est aurire herbam vene-
natam: qua hausta in nomine il-
lius dei: non est mortu^s. Iterum
compulsus haurire in noie deoz
mortuus est: Ex quo patuit apud
eos: illum deuz potentiorē esse
dijs. Sen. ep. a. lxx. Calix vene-
natus Socratem trāstulit e car-
cere in celum. s. fin estimationez
eorum: Et de eius constantia in
predictis of in principio Phe-
dronis vbi inquitit Pethoractos
a Phedrone de eis que acta sūt
circa Socratez die qua bibit far-
naturum et mortuus est. Et ille di.
q. ad eū ingressi inuenerunt Xā-
lipem vxorem eius tenentes pue-
rum: que exclamavit et ait: que-
dam vt mulieres dicere assolent
Et ille aspiciens in Tritonez: abi-
git inquit illaz. Sicq. fecerunt et
multis interpositis questionibus
in finitibus hominem. s. qui se-
rebat famulum ait. Tu hor gna

ria dic qd oportet facere. Nihil
aliud ait ille: q. bibentem dram-
bulare vsq. quo granedo in cru-
ribus fiat: de hinc recubare. Et
porrexit calices Socrati. Qui res-
piciens et valde propiti^s nihil tre-
mens neq. varians: neq. corpo-
ris: neq. coloris: neq. vult^s: imo
velut consueuerat respiciens in ho-
minem qd inquit de hoc poculo
Ad auriendū sufficit: nec ne: Et
tūc insit omnino q. tum elima-
mus ad mensuram bibere. Se-
quit. Dicens illa. et pariter susti-
nēo: statim et facile bibit. hec ille
vbi et multa de dictis ei^s et gestis
in morte.

Capitlm decimūquintū. De sō-
no eius ante mortem.

Et somno autē suo pri^s
sua morte. Tal. d. diuina
tione. lib. i. c. xi. Est apud

Platonem: q. cum Socrates
esset in custodia publica dixit Tri-
toni suo familiari. se post diez ter-
tiū morturum: vidissetq. in som-
nis pulchritudine extima feminā
que se ex nomine vocans dice-
ret Homericeum quendam hu-
iusmodi versum. Terna icheile
tempestas leuabit. Quod vt
dictū ē: sic scribit p. gisse. hec ibi.

Capitlm d. cūmū sextū. De ei^s
honore post mortē: et de puni-
tione accusatorū eius.

Et honore sō sibi exhi-
bito post mortē ait Ter-
tuli^s. c. xij. q. post q. So-

Compendio loquii.

trates damnatus est q: deos de
struebat: cū penitentia sine Atthe
nienſes criminatores Socrates po
ſtea afflicterunt: et eius ymagines
aurum in templo collocauerūt
Hec ibi. Et merito fuerunt ducti
penitentia: q: vt dicit Lōmenta

Gtor Eth. v. Socrates accuſat⁹ bi
xit. Socratem Athenienſes dā
nare poſſūt et occideſ: iuſtificare
non poſſunt. Et idem Lōmenta
tor Eth. i. Socrates in virtute et
ſapia vinctus iniuſta vindicta mor
tem proponens.

Capitulū decimum ſeptimū.
De eius etate.

Quātam autem Socra
tes vixit. Tullius de ſene
ctute. c. ij. ait eum cuſpa
na vetica qui inſcribitur: librum

Hnonageſimo quarto anno ſcripſiſ
ſe de virtutibus quinquēniū poſtea

Capitulū: decimū octauū
De eius reſponſione querenti de
ſepultura.

Et reſpoſione quoq: ſua
de ſepultura: narrat Tu
ll⁹. l. i. tuſ. q. aſi. ſi. Socra

tes inquit: eus de immortalitate ani
marum diſputaſſet: et temp⁹ mo
riendi vrgeret: rogatus a tritone

quādamodū ſepeliſi velle: mul
tam inquit vere operam amici

Ifrustra conſumpſi. Tritoni enim
noſtro non perſuaſi. ſed puc me

adulaturum: neq: q: me hic
reſecturū. Venit amē Triton ſi me
aſſequi poteris: aut ſi cum uac⁹

eris: vt tibi videbit ſepeliſto. Sed
me credo nemo veſtrū cū hinc
exceſſero cōſequet. hoc ille. Quā
ſi dicat. Hiſti de me hic reliquū
ſed me totum mecum afferam.
Capſm dectmū nonū. Quot
pore natus et mortuus.

Quō tō tempore nat⁹ eſt
Socrates. ſ. tēpore Xer
ſis regis dſ. in hſtoria

ſcol. ſup librum Indūp. quo etiā
tempore mortu⁹. ſ. in dieb⁹ Alue
ri dſ ibidem ſuper Hæſter. Quā
tis ergo virtutib⁹ philoſophicis:

et operibus imitabilib⁹ floruit
ctus philoſ.

Capitulū. vigefimū. Quō
tres ſunt vocati Socrates.

Tne pigat error: i. nō
tres fuerunt vocati hoc

nomine Socrates. Alms. ſ. pre
dictus: de quo premiſſa: dicta ſi

CSecundus Socrates grec⁹
orator. de quo. l. Saturnal. in pñ
cipio cuius egregium dictū ibi re
ctat. Cum enim in conuiuiū a ſo
dalibus hortaret: vt aliqd in me
dū d eloquentie ſue fonte propo
neret. reſponſit. Que preſens lo
cus exigit et tempus ego non cal
leo: et que ego calleo: nec loco ſūt
apta nec tempori. Tamen pzo
li. in prologo dicit ſimile dictū de
pſocrate: quando fuit a ſe queſitū
quare non in forenſibus negoti
is verſaret. **C**Teri⁹ ſocrates ſu
it vnus de tribus compſilatorib⁹
hſtorie tripartite. Quis enim cō

plata a Solomemo. Theodorico. 2 Socrate hystoricta grecia. 36 of hystoria tripartita. Que trāslata est sub epiphania prout of in prologo primo.

¶ Quarta dist. de vita platōis. ¶ Caplm primū. De eius origine: 2 de his que acciderūt circa cū post eius ortum.

Altitio hīs d vita 2 dictis Socratis legtur

de vita 2 dictis Platonis cuius magister fuisse Socrates phl-

betur: 2 inter discipulos eius nō quidem imerito excellentissima gloria claruit que omnio ceteros obscuraret. Qui cum esset Altitie nēscio: honesto apd suos loco natus: 2 ingenio mirabili longe suos condiscipulos antefret: paruz tamē putans perficiēde philosophie sufficere seipsum ad Socrateam disciplinam: longe lateqz quantum potuit peregrinatus est quantūqz versus cum alicuius nobilitate scientie percipiēde fama rapiebat: put dicit Aug. viij. de ci. liij. De origie quoqz Platonis recitat Hiero. i. contra Iovinianum opinionem antiquorū philosophorum licet erroncam.

Spēgiopus sororis Platonis filius 2 Cleanter in laudem Platonis: 2 Tharilides lib. ij. philosophie peritionem: matre Platonis fantasmate Apollinis oppf lam ferunt: 2 sapientie principes

nō aliter qz de partu virginis editum. Quabiter autem examic apū descendit super os eius cum esset in cunis Tullus. i. de divinatione. c. xvj. Et Platonis inquit cum in cunis parvulo dormienti apes in labellis confederissent: responsū est singulari illum suavitare orationis fore. Ita suavia eloquentia p uisa in infante est. Idem au Etal. li. i. c. liij.

¶ Capitulum secundum De sōnio matris de eo: 2 de eius noie.

¶ E somnio autēz Socratio nocte antequam fuit Plato ad eum addu.

cus nec non 2 de parentibz eius 2 alijs notabilibus narrat li. q. of funda. Plato inquit Aristidis filius a Solone trahentis gen^o hystoriatum est. Et qz ex quadaz visionē diuina matre Platonis p gnans facta: peperit Platonem Philosophatus est autem Socratem 2 sermo est 2 videtur Socrate nocte qua tradit^o ē ei Plato Signum ipsi^o genibus super sedentem. Appellabat autēz Aristotiles: sed propter latum an^o pe ctus: Plato nominat^o est. Alij tamen dicunt propter latum esse in sermonibus.

¶ Caplm tertiu. De eius peregrinatione pro acqrenda phia: 2 de eius studiositate.

¶ E laboriosa sua peregrinatione: 2 sedula studio sitate Aug. vi. b. s. dicit q

N

O

Cōpendiloquii.

in egypto didicit q̄conq; illic ha-
beant: & docebantur. Et inde in
eas Italic partes veniens vbi pi-
tagoreorum fama celebrabatur
quicqd Italice philosophie tunc
florebat auditis eminentioribus
& doctoribus facillime compre-
hendit. Et q̄a Socratem specia-
liter diligebat: eum loquentes fa-
ciens fere in omnibus sermoni-
bus suis etiā ea que vel ab alijs
dedicerat: vel ipse quanta potue-
rat diligentia viderat cum illis le-
gere & moralibus disciplinis ibi
temperavit. hec ibi. Et de Pla-
tone: & eius virtutibus: facundia
origine & peregrinatione pro sa-
pientia acquirenda Val. multuz
li. viij. c. vii. dicit. q̄ Plato p̄ce-
ptorem Socratem sortitus ē ho-
minem doctrine ferulissimuz. Et
sic de multis que ibi enumerat: &
specialiter de sua peregrinatione
Et de hoc multum Pol. li. viij.
c. v. & sumit de tractatu q̄ de vita
Platonis. Ubi d̄ q̄ teste Apu-
leo Plato prius Aristotiles di-
ctus est: deinde a latitudine pecto-
ris: Plato. Et in tantam emine-
ntiā philosophie: vigore animi: &
studij exercitio oīq; morum ve-
nustate & copia subuectus est: vt
quasi in throno sapientie residēs
p̄cepta quedā: auctoritate qua-
dam nixus sit tam antecessorib;
q̄ successoribus imperare &c. Et
sequit ibi. Aliquorum opinio de
a^o cōceptu & origine. s̄q̄ Hippol

linis figuratio se matr̄ eius per-
xioni miscuit: vt dictum est. Et
post. Doctores habuit in patria
literatura Dionysius: in palestra
Aristonem Argis oriundū: tan-
tosq; progressus sibi exercitatio
contulit: vt p̄p̄ue luctando: cerna-
mina inuenerit: picture non asp̄-
natus artes Tragedia quoq; & di-
uinationib; se vtilem finxit: Ita
q; carminum confidentia elar-
se creatorum profiteri cupiebat:
nisi Socrates humilitates ei⁹ cu-
pidinis ab animo eius expulisset
& vere landis gloriā ei curasset
ingere. Et antea quidem Ibe-
raeliti secta fuerat in butus. verū
cum Socrati se dedisset: non in-
genio & doctrina ceteros Socra-
ticos vicit: sed etiā labore & elegā-
tia sapientiaz illustravit: cuiusq; re-
cta assertione sensuum verborū
plurimum adhibuit dignitatem.
Socrate quoq; excedente: se ad
pictagore cōsulit disciplinā. Quā
& si ratione diligentē & magnifica
videbat instructam rerum tamē
continentiam & castitatem cupie-
bat imitari. Deinde Theodorus
Lemensem adiit: vt geometriā
disceret. Inde egyptum petiit: vt
astrologie vacaret. Ibiq; a p̄terit
q̄ credit didicisse oracula p̄pha-
rum. Inde rursus in Italiam re-
dijt: & Pictagoreum tarentinuz
Architas secutus est: atq; ad In-
dos. Eūdos: magos animi in-
tendisset: nisi eum procedere ve-

missent bella chaetica:que apud
magos philosophos admiratiōi
fuerāt: In libro suis collegit vni
uersa. Docens prim°. studia phi
losophie non esse contraria: sed i
uicē necessaria sibi. eoque mutuis
auxilijs vniuersa p̄sistunt: Pul
ti auditorum eius vtriusq; sexus
in philosophia floruerunt. Pa
trimonium in hortulo q̄ Acha
demie iunctus erat duobus ni
nistris et phateram: qua dijs sup
plicabat reliquit. Aurum tantum
habuit: q̄ntū puer in auricula ge
stauerat in nobilitatio insignē.
¶ Caplin quartū: De triplici ei⁹
oduenu in Sciciliam.

Res aduentus ei⁹ i Sc
ciliam mali diuersis opt
nionibus carpunt. s. p̄lo
vthystoriam nature cerneret in
cubna: et incendiorum intelligeret
rationem illuc profect⁹ est. Secū
do penitit Dionisij: vt Syracusa
nis assisteret: et vt municipalis p
uincie illi⁹: doceret leges. Terti⁹
vt fugientem Dyonem restitueſt
patrie sue venia ad Dionisio impe
trata. Sed in his omnibus adeo
diligens fuit: vt a studijs aut offi
cijs philosophie nullo vnq; tem
pore suspēderet. hec ibi. Et de sua
peregrinatione pro philosophia
acquirēda Hiero. epistola. xxxv.
et in prologo biblie. Legimus in
quit: quosdam lustrasse provinci
as. et. Albi ponit exēplū. de Polc

tagora et Platone. Et de hoc i oī
cto li. qui of Suda habet: q̄ ter
Plato venit in Siciliam ad ty
rānos Dionisios et venditus est
a tyranno. ait Plinius. li. vii. c.
xxxvj. tamen de honore sibi exhi
bito a prefato Dionisio tyranno:
dictū q̄ Platoni sapientie amissi
ti Dionisius tyrannus alias scui
te superbies natus victaraz na
uem misit obuiam: ipse q̄ quadri
gis albis egredientem suscepit:
Patet ergo ex dictis q̄ntū sapiētiā
dilexit: q̄ntūq; pro ea laborauit
ac q̄ dignus ipsa sapientia fuit. et
tantū in sapientia profecit: q̄ vi
cebatur quidaz de⁹ philosophorū
ait Tullius de vita deorum. li. ij. c.
xviij. et August. liij. contra Iulia
num ante fi. Cicero inquit voca
uit Platonem deū philoso pho
rum. Unde de ipso Pol. i. vbi. s.
dicit q̄ non solum Heroti virta
tib⁹ prestinit: sed etiaz equiparasse
dictus est deorum potestates.
¶ Capinulum quintū. De ei⁹ ab
stinētia: et mortificatione carna
lium voluptatum.

Et suis autem virtutib⁹
varijs patet in diuersis
libris. Sūt enim abstine
tia moderatior: ideo non labori
bus fractus sed vita longeu⁹: ait
Sen. epla. lxxj. Plato ipse ad se
nectutē se diligētia protulit. Erat
quidem corp⁹ valid⁹: et fons: lo
tius est. Illi nomen latuudo p̄

Compendio loquii.

etoris fecerat: sed navigationes
atq; pericula multum detraxerat
de viribus. Parlimonia tamen
et rerum que aviditatez evocant
modus et diligens lucilla pduxit
illum ad senectutem: multis pro-
hibentibus causis. Hec ibi: Et
sua moderantia Tul. v. inf. q. In-
telleges inquit: q voluptates ma-
xime sequuntur eos minime seg-
locunditatem: q; victus in desi-
derio non in facietate est. vñ Epi-
metri clarum hoicem Athenis:
et principem civitatis ferunt: cum
cenasset apud Platonem eoz
convitio delectatio esset vidisset
Platonem postredie dixisse ve-
stre quidem cene non solū in pre-
sentiarum: sed etiam postera die
locūde sunt hec ibi. Quasi dicat.
Et cenis vestris non grauat ho-
mo crapula et ebrietate: nec men-
te impedit. Item fuit monifi-
catione libidinum: et concupiscen-
tiarum sibi et alijs auferus. At
Diero. contra Iovinianū. Pla-
to cum esset diues pro tempore et
pditione: et thoros ei Diogenes
laulentiis pedibus conculcaret:
elegit Echademiāz: vt posset va-
care philosophie: villam ab vrbe
procul non solum desertam: s; et
pestilentem: vt cura et assidue
morborem: libidinis imperfrā-
geretur: Discipulis eius nullam
aliam sentirent voluptatem: nisi
earum reruz quas discerent. Est
enim via omnibus pclusa disci-

plinis: si comes sapientie sobrie-
tas amouetur. Quam vitis tene-
re non possunt q clamitant om-
nia siccis duras esse pposita. Eni-
et ipse Plato ait: philosophia et
meditatione moriendi: ait et Ma-
crobius lib. l. c. xxi. Qui Plato
duas mores hominū novit: vñ
ait: alteram animalis. Sed et ip-
sius animalis duas asserit mor-
tes: quaruz et nam natura: altera
virtutes parant. Homo eniz mo-
ritur: cum anima corpus relinquit
solum lege nature. Huius enī
dicit: cum anima aduc in corpo-
re constituta: corporea illecebras
philosophia docente contempnit:
et cupiditatum dulces insidias et
liquasq; anime exuit passiones.
Sequit. Hanc mortē dicit Pla-
to. esse philosophis appetendam
hec ibi. Et dicit pater: qualis mor-
tificabat illecebras: et mortificat
suadebat: et qualiter eius semina
cum euangelica et apostolica con-
cordabat.

¶ Caplm sextū. De contemptu
mundialium ab eo.

Tem fuit cōtemptū om-
nium mundialium per-
itus: prout dicuntur phy-
losophi perfecti. Nullus eniz est
perfectus simpliciter absq; vñia
gratia perficiēte. At Diero. vbi
s. Platonici et Stoici in tem-
plorum victis et porticibus ver-
bant: vt admōti angustioris ba-
biaculi sanctitate: nihil aliud q̃

virtutibus

de virtutibus cogitare. Et constat quod Platonicis exemplo et documento magistris suis Platonis hoc faciebatur. Unde in dicto libro qui dicitur Suda dicitur quod Plato conuersus est in Academia docere. Sed ipse Plato pauper erat: et sola in Academia possedit orationem que pars minima erat successorum. Dicitur autem prope ante auras aurea tria numismata reddebat. Totus autem questus posterius mille vel plura parum augmentatus est hic finis viuorum temporum hominum et successorum philosophorum alijs morientibus: et per testamenta relinquentibus phanibus occasio eius: que in phica vita est scola et quietus. hec ille. Et quibus patet quod habitatio eius erat modica et pestilens: siue tempestuosa: et ab alijs philosophis phanibus relicta. modiceque ab eo dilecta.

¶ Caputulum. vii. de edomatione passionum interiorum.

¶ Tem domatione passionum interiorum: et reductione eardem sub legerationis sunt moderatus: put dicit Seneca. de eo. iij. de ira. vbi ait quod maximum remedium ire est dilatio ut primus eius seruos relaxet: et caligo que mentes premit aut decidat: aut minus densa sit. Quaedam enim ex his que precipites ferebant: hora nec tantum dies molles: et apparebit iam

iudicium non ira quicquid voluit Sequitur. Nichil in fluctu cernit. Non posuit sperare a seipso Platonem cum seruo irascitur. sed ponere illum statim tunicam: et prebere scapulis verberibus: super sua manu ipse censurus. post intelligens se irasci: cum sustulerat manum: suspensam detinebat: et stabat: percussuro similis. Interrogatus ab amico qui forte intrauerat quid ageret: erigit inquit penas ab homine iracundus: velut stupens: gestum illi seuitur deffor me seruabit sapiens viro: oblitus iam serui: quia alium quem potius castigaret inuenerat. Itaque abstulit sibi in seruum potestatem: et ob peccatum quoddam commotionem. Tu inquit spegitte seruulum istum verberibus obiurga: nam ego irascor: ob hoc non cecidi. propter quod alius cecidisset. Irascor tibi plus facias quam oportet. Libetius factam: non sit ille seruus in eius potestate qui in sua non est. hec ibi. Patet ergo ex dictis quod ter suis dominabatur passionibus: et maluit se castigare quam alius: et alij contempsit castigationis modum: ut iustitiam seruaret.

¶ Caputulum. octauum. De sua maturitate et exteriori puerlatioe. Tem maturitate conuersationis exterioris et gestus sui modestias prebebat: propter quod modestias prebebat exemplum virtuosa discipulis. Unde

Cōpendiloquii.

Sen. li. de ira dicitur q̄ p̄ceptores
pedagogosq̄ placidos pueris cō
uenit dari. Minne enim quod te
nerum est in eorum similitudinē
creciti nutriti. Apud Platonē
inquit puer educatus: cū ad pa
trem relatus vociferantem vide
ret patrem: nūq̄ inquit ap̄d pla
tonē hoc vidit. Non dubito quā
citius imitatus sit patrē q̄ Pla
tonē scilicet si esset apud eū edu
catus. Ex quo patet q̄ doctoris
matura honestas: et educationis
apud talem vtilitas.

Capitulum nonum. De eius
gratitudine p̄ beneficijs.

Tem fuit pro beneficijs
gratus: et in diiudicatōe
discretus. Unde Sene.

vi. de beneficijs. c. xlii. Plato in
quit cum flumen nauis transisset
nec ab eo q̄q̄ portitor exigeret
honorū suo hoc datum credens:
dixit positum illi esse ap̄d Pla
tonē officii. Deinde paulo post:
dum alii atq̄ alium gratis eadē
transueheret sedulitate: negant:
illi iam apud Platonem positū
officium. Nam vt tibi inquit al
quid debeas pro eo quod prestas
debes non tantum mihi p̄stare:
sed tanq̄ mihi. Nō potes ob id
quēq̄ appellare quod spargis in
populum. Quid ergo? Nihil tibi
debet tanq̄ ab vno: nihil tibi cū
omnibus soluiam: quod tibi cum
omnibus debeo. Ex quo patet q̄
sua gratitudo pro beneficio cō

ter exhibito.

Capitulum. x. de veritate et
in docendo: et q̄ beatus Augu.
Platonicos p̄iulit omnib⁹ alijs
philosophis.

Et vō veridic⁹ fuit in

q doctrina: sicut potest et
vera doctrina absq̄ la

mine fidel: et q̄ propitius fuit in
docendo: et propinquus veritati
sacre scripture: ob quod p̄fert
etiam et sequaces eius Aug. alijs
philosophis: patet ab eodē Aug.

vlij. de ci. c. liij. postq̄ enim mīa
p̄misit de ipso Platō: ait. Nūc
latius sit commemorasse: Plato

nem determinasse finē boni esse
fm virtutem viuere: et ei soli ene

nire posse qui noticiam dei habz
et imitationē nec esse ob aliā cū

btm. Itō nō dubitat id et philosophi
p̄bari: amare deum: Ip̄sam autē

verum et summū bonū Platō
dicit esse deum: vt tacitum est. s.

Et subdit. c. xi. recitatis dictis pla
tonis et platonicozū. Nūc inq̄

non imerito me platonicos phi
losophos elegisse: cū quibus agā

in questione de qua agitur. Idē
hos potissime elegi quoniam de

vno deo qui fecit celum et terras
q̄to melius senserunt: tanto eac

ris gloriofiores et illustrioris pa
bentur. Sequitur. Plurimum q̄

dam cū audiunt vel legant Pla
tonem: hec de deo sensisse: q̄ mul

tum congruere veritati in se reli
gloria agnoscit.

Capituluz vndecimū d' eius
tpe & etate.

¶ Hic nonnulli putāt: euz
quando perrexit in egyptum
audisse Hieremiā prophetam: vel scripturas propheticas
in eadem peregrinatione legisse:
quorum opinionē in aliquibus libris
meis posui. Sed diligenter supposita
temporum ratio que cronica histoꝝa continetur
Platonem indicat a tempore quo
prophetauit hieremias centum fere annos postea natus
fuisse. Qui cum octuaginta vñ annos
vixisset ab anno moysi eius vsq; ad
tempus quo Ptolomeus rex egypti
scripturas propheticas per septuaginta
viros hebreos interpretandas habendasq;
curauit: anni reperiuntur sexaginta.
Quapropter in ipsa peregrinatione
sua Plato nec Hieremiā videre potuit
tanto ante defunctū nec prophetas
legere: que nūdū erant in grecā
linguā trāslate qua ipse pollebat:
nisi forte qz fuit acerrimi studij &
ingenij: sic egyptias: ita & istas per
interpretē didicerit: non vt scribendo
transferreret: sicut Ptolomeus curauit:
sed nec colloquendo quicquid cōtineret
qñ capere posset adficeret. hec ibi.
Et hoc estimat propter similitudinē
verborū & concordiam que posuit
Plato in principio thimēi: quē de cōstitutione
mūdi conscripsitū vt

bia illis in principio genesis. In
principio creauit deus celū & terram:
prout ibi explanat Aug.

Capitulum duodecimū. De
veritate euangelica cōtenta in libris
Platonis.

¶ Epitimo autem libro cōfessionum ante finem ait
August. legisse se in libris
Platonis principium euangelij
Ioannis. In principio erat vñ:
& verbū erat apud deū. &c. Illud
tamē non legit: verbū caro factum
est: & habitauit in nobis: vt
ait ibi. Sicut tamen dicit Pol.
li. viij. vbi. s. nisi in patrū scriptis
legeretur: nūq; alicui infidelium
concessum crederem: vt os in tā
te lucis oraculum aperiret: quas
oculus mundanus nō sufficit in
tueri. Et q; beatus Ioannes euāgelista
aliū celo intonuit q; mea
humana percipere queat: lz auri
vtrūq; possit audire: cum philo
sophi modo euauerint non tñ
in cogitationibus sz in operibus
suis.

Capitulum decimum tertium
De elegantib' dictis ei': sententijs
& eloquentia.

¶ Veritate dictorum in libris
suis patet eis q; scripti
sunt illos: quozū alia
qua egregia recitant Aug. viij.
de ci. & in alijs libris suis. & pol.
vbi. s. Scripsit plato libros plurimos:
& politici hominis merita
contemplatio minime repressit:

L

M

et contemplationis acumen necessitas non extinxit. In laudez eius: Egenes: Hieron. Aug. omnium philosophorum attestacionibus freu sufficit. Quedaz tamen moralia dicta eius et p̄dicabilia subscribantur. ut enim dicit Tuli. primo d. offi. c. vi. p̄dicta rescriptum est a platone. Nō solum nobis nati sumus: ortusqz nostri partes patria vendicat: partem amici. Atqz ut placet stordis que in terro gignuntur: ad vltus hominū omnia creati. hoies aut hominum causa esse generatos: ut ipsi inter se alij p̄desse possint. hec ibi. Et c. xv. Qui reipublice p̄futura sunt: duo Platonis p̄cepta teneant. vñ: ut vultatem sic tueatur ciuium: qd̄qz agūt ad eas referant obliu comodorū. p̄riorum. Alterum: ut totum cor p̄ reipublice curent: ne vñ p̄ se tuent: aliam deserant. ¶ Itēz Tuli. de senectute. c. v. Diuine inquit Plato escam malorum voluptatem appellat: qz ea homines capiuntur: ut pisces. vñ de primo Samrnas. dicit: qz Socrates solitus erat suadere cibos illos potiusqz vitandos: qz vltra sitim facere sedandam producit appetentias. ¶ De dicto quoqz Platone egregio Boet. de consol. c. liij. dicit qz p̄m Platone: reipublica: felix esse incipit si eam vel studiosi sapientie exercent: vel ei rectores: sapientie studere incipi-

ant. ¶ De multis dō dictis eius habetur in libro qui dicitur iuda vbi dicitur. At Plato in legib⁹ quoniam libera est anima et domina passionum. vincere aut seipm omnium victoriarū prima et optima. vinci autē a seiplo: et turpissimum et pessimū. Scimus enim quoniam passiones in nobis velut nervi et funis quidam existētes: ut auellant nos: et ad iniuces attrahant. Contrarij autē existētes: in contrarias actiones scilicet debemus ēē. Quasi dicat. Contrarij debemus passionibus resistendis. Ibidē. ait Plato. Bonus quidē deus: et quidem deus causa bonorū: malorū autē oim non cā. Idēz ait in legib⁹. Deus vltqz principū et finē omniū habens: derelinquentibus diuinas legem adest vltor: puniens: obsequantib⁹ dō: et felicitati futuris humilis et ornatus. Idēz ait in Phedrone. Imperfectus quidem et immundus in infernū abiens: perfectus et pregatus hinc transiens cum deo habitabit. Ibidem dicitur: qz Plato vadens in egyptū et multa illorum que illic et p̄phetarum et sacerdotum immiscens suis sermonibus quemadmodum pictor: verbaliter deplētis superponens colores neqz magice agere vltus est. Quāp̄m autē ab hominibus inuidiā passus est in sapientia. Iste idem plato scripsit decem libros de la-

R **P**robne in quibus multa sunt pre-
clara: ait. **A**u. gelius li. xxi. Et ibi
dem libro. xx. dicitur qd plato in ci-
uitate quam in libris suis condi-
dit: mulieres esse cōes censuit: p-
mita viris fortibus saminisq; bel-
latoribus posuit: suasio nel puero-
rum et puellarum indicauit. hec
libi. **A**u. gelius in qd censuit multe-
res esse comunes: qui pu. ait. v. o-
luptatem escam esse malor: et q
censuit poetas pellendos a ciuita-
te: prout dicit **A**lag. ij. de ci. c. xij.
En forte inquit greco platoni pal-
ma danda est: Qui cū ratione for-
maret qualis esse ciuitas debeat:
tāq; aduersarios ciuitati poetas
censuit vrbe esse pellendos. **I**dē
dicit. viij. de ciui. c. ix. **Q**ualis fō
eloquentia fuerit. **A**u. gelius lib.
ij. dicit. **E**n inquit de platoni ora-
tione aliquod verbū demas mu-
tasue. atq; id cōmendatissime fa-
cis: de eloquentia tantum detra-
heris (scilicet necesse est. **Q**ualiter
autem fuit derisor pompaz sup-
barū: of in tractatu de dictis philo-
sophorum: qd cū videret Dio-
nisiū tyrannū scepius custodi-
bus ait. Cur tantū mali fecisti: vt
et tam multis custodiaris?

A Capitalum decimū quartū
De eius auiditate ad habendus
libros alienos.

I **E**cet autēz esset tanta sa-
piētia preditus: de habē-
do tamē libros alienos
fuit curiosus. ait **A**u. gelius libro

ij. **E**lemozie inquit datum est:
platonem tenui admodū pecūia
familiari fuisse: itres autem phi-
lolei pictagorici libros decē mille
bus denariorum mercatum. **I**dē
enim ei pretium quid i scripserūt
amici ei? donasse Dionisiū Sy-
racusanū. vñ sequit ibi: qd **A**lm-
buleius in li. suo **P**latoni: tenui
admodū pecūia familiari secisse
cōtūmēliose appellat: qd impēso
pēcio libru pictagorice discipline
emisser: ex eoq; **E**ryciuz: aut ali-
quem dialogū nobile cōcinnassz
Et licet esset sic sapiens: minime
tñ presumptuosus. vñ **A**le. lib.
viii. c. xij. loquens de eo ait. **L**on-
ditore sacre are de mō et forma
eius sermonē conferre conatos:
ad **E**n. lidem geometrā ire iussū
scientie eius cedēs inu. pessiōl.
Capitulum decimū quintum.
De eius salubri consilio: et docu-
mento in morte.

E salubri fō et doctrina
D li consilio qd dedit disci-
pulis moritur: ait **I**saac
in tractatu de elemosinis. **I**dē in-
quit afferit: qd si afferūt libru. vbi
ponit exemplū de Platone. **C**ū
eniz ppinquasset obitus eius ro-
cauit discipulos suos: et precepit
vt ostenderent sibi sapientias su-
as. **Q**d cū fecissent: ait. **R**emane-
serunt apd nos q nō narrauistis
Erimo qd non cognouistis. **E**t
illi rogauerūt: vt doceret eos il-
lud. **E**t ille venie post tres dies

ad mentis nō introitus: nisi licētiā
 spetraueritis. Et sic fecerunt. Cū
 qz rediret: et nūcius diceret sibi
 discipuli rogant: vt intrent: puer
 tit facie suā ad parietē: nec dedit
 ei responsum. Sic secunda vice
 Tertia vō: cū indignatōe et facie
 tristi significanter rōdit. In-
 trent. Reuersus nūcius dixit eis
 qd fecerat. Illi vō pristini intra-
 uerunt. Et cū intrassent: assedit
 plato et respexit eos placido vul-
 tu: et blando: et gaudius est cū eis.
 Et interrogauit eos de ppositiōe
 eorū. Placuit ergo eis qd appa-
 ruit in eo: et conuersi ad nūcium
 increpauerūt eū vituperantes fa-
 ciē suā. Et dixit Plato. Quid
 habetis et reprehenditis nūciū.
 Dicit ei. Quando venit ad nos:
 terruit nos nūciaua nobis diuer-
 sum ab eo qd videm⁹ de pfe no-
 stro. Et ille. Ad eū reprehendat⁹
 qz non narrauit nisi qd vidit. Et
 hoc quidē est qd dixi vobis de
 sapientia. Totus enim sermo ab
 vno loco egreditur: sed ipsi⁹ for-
 me diuersificantur: cui⁹qz inten-
 tiones variantur fm diuersitatē
 formale ipsius. Inter sermones
 enim qui egreditur leuiter et sub-
 tiliter et suauiter: et vultu placido
 ac ridente: et inter eū qui egredit⁹
 cum ira et tristi vultu: differentia
 longa existit. et iō auditus vel au-
 dire a magistro magis applicat
 intentionib⁹ rerum: et veritatib⁹
 qz plideratio in libus. Liber. ii.

non affert rez: nisi cū forma vna
 Magister autē affert plures for-
 mas: et ex partib⁹ diuersis rōdet.
 hec ibi. per hoc enim voluit pla-
 to imprimere discipulis: qd plūs
 confert audire docentem qm stu-
 dere i libris: et vehemētior sit im-
 pressio in mentibus audiētiū
 ex visu et auditu doctōis qm ex stu-
 dio in libro. Et concordat dicto
 beati Hieronimi ad paulinū epi-
 stola. cxxvi. hz nescio qd latēis
 energie viua vox: et in aures disci-
 puli: de doctōis ore transfusa for-
 tius sonat.

Capitulum decimum sextū.
 De opīnionē circa mortem suā.

E moue vō eius: diuer-
 si diuersimode scripserūt
 put dicit poli. li. vii. vbi
 ē. Sed pabili⁹ est: vt dicit ibi: cū
 q innocenter vixerat: et p hie pre-
 cepta p virib⁹ insecur⁹ vitam ri-
 sui nō cessasse. Nā qd de eo nō
 nulli tradūt: q scilicet verecūdia
 mor⁹ emisit spm: eo q nauarū
 ppositam soluere non potuit q
 stionē pstat nois errore p pactus
 Quicqd enim de eo: grecor lo-
 quūt fabule: hoc de Homeroni
 de platone maximus Valer⁹ re-
 fert li. ix. c. xlii. Ex eo enim h vol-
 gatum est: q fuerunt qui Home-
 rum equinociū Platonē dicerēt
 propter sapientie excellentiā: ser-
 monē eloquentiā: et latitudinē
 pectoris. Nā vtros nobiles cer-
 tus est polonimos extūisse. hec

fol. De morte autē Homeri Sal.
li. ix. c. xliij. Nam vulgaris inquit
Homeri mortis cā fert q̄ in in-
sula q̄ q̄onem a piscatorib⁹ ppo-
sitam soluere non posuisset: do-
lore assumpt⁹ est. Questio autem
nautarum fuit talis: vt legitur in
tractatu quem fecit Bre. nazan-
zenus de verbo ap̄li: Sapientia
hui⁹ mūdi: stultitia est ap̄d deū
Plato inquitibat spaciātū in lit-
tore maris: celū aspiciendo quasi
elevatorum consideratione. Quem
naute residētes vidētes periserūt
Qui cū ab eis q̄reret: qd cepisset
riderūt. Quotquot cepim⁹ non
habem⁹: ⁊ q̄t n̄ cepim⁹ habem⁹.
Dannos enim expēdiculabant
pediculosq; mactabāt: ⁊ sic eos
nō habebāt: Plato vō dirigēs
cogitatū ad pisces: cogitauit q̄r-
id posset esse: ⁊ sic tandū cogita-
uit: q̄ nō comedit nec dormiuit:
⁊ mortu⁹ est: Ex q̄ inserti predica-
tō sancti sapientiā mūdi ⁊ stultitiā
ap̄d deū. hoc nōn assero: sed au-
diui a fide digno q̄ fuit in greca
asserēs tractatū illū ap̄d grecos
ēē cōem ⁊ vulgari. De morte ē o
Platonis. poli. vbi. s. ait. Deces-
sit anteq̄ octuaginta annis ⁊ vno
p̄pletis in tanta reuerentia homi-
num: ⁊ integritatis auctoritate vt
dū dubitāti sit: dījs an semidijs
pon⁹ ēēt aggregandus. Sed cuz
etate illa deficiente: merita. virtu-
tum eius tanq̄ incredibilia quo-
dāmodo ad antiquitatis fabulas ver-

gerentib⁹ inter semideos vene-
rādū. ⁊ ab eo scribit vt qddā ma-
ius hoīe: min⁹ deo fuisse doceat.
hec ibi. Et Augu. li. de ci. c. xliij.
ait. hunc platōē. ⁊ ab eo inter se-
mideos cōnumerandū putauit.
Capitulū deimū septimū. De
honore sibi exhibito post mortē.

Et hoc eodem Sen. epla
li. i. dicit. Mā hoc scilicet
scis puto platoni diligen-
tie sue beneficio contigisse q̄ na-
tali suo decessit: ⁊ annū illū vnū
atq; octuagesimū impleuit sine
vlla detractioe. Id magni qui
forte athenis erant immaluerūt
defuncto amplioris fuisse solus
q̄ humanitati: q̄ cōsumasset p-
fectissimū numerū quē nouē no-
uies multiplicata pponūt. Non
dubitantes ppter paucos diesq;
deficerent ex ista summa sacra-
cium remittere. hec ille. Et de oc-
calu sine morte tanti luminarijs:
ait polica. vbi. s. c. vi. Sol e celo
vltus est cecidisse: q̄ die philoso-
phorum p̄nceps plato reb⁹ ex-
cessit humanis: ⁊ q̄si lucernā mū-
di extinctā defleuerūt: q̄ ad thro-
num sapientie: cui ille diu prese-
derat sua arbitrabant studia per-
ferenda. Et de eius morte Zul.
de senec. c. li. dicit: q̄ vno ⁊ octua-
gesimo anno scribens plato mor-
tuus est. q̄ nobilis ergo fuisse
philosophus i philosophia. que-
cum nobilem fecit vt. s. habuit
est q̄ Sen. ⁊ q̄ multis imitaduo

Cōpendiloquii.

tan dictis q̄ factis patet confide
ranti ex premissis.

¶ Quinta distin. De vita Aristo.

¶ Capitulum primum. De ori
gine eius et parentibus.

Icet Plato nobilis
philosophus: multos
habuerit discipulos il
lustres: cū Aristot
eles eius discipulus

et excellentis ingenij: sibi in vo
cendi officij successisset: q̄t ma
ximum sedas fuisse hoibus: et q̄
busdam multiplicis philosophie

preceptis: velut varijs sapientie
radijs illustravit orbē: et itaq̄ ocu
lor veteris caligine: ad intēdaz
veritatis spēs: mētes hominum

reparauit: putat in poli. vbi. s.
S; anteq̄ colligant q̄ d eo dicta
sunt in diuersis libris: scribat tra

ctat de vīa ei^a translat^a de greco
in latinū vt dī: maxie q; nō ha
betur a multis coiter. ¶ Aristote

les gente qdē Macedo: patria
pō Astragonican^a Trageia autē
ē ciuitas Trati: vicina olymbo:

et Boethoni. Sūt autē filius Ni
chomachi et festidis ambobus a
Machaone Asclepiade de scen

dēus. sicut designat epigrama
quod fuit d ipso sic dī. Festid fuit
mīse: Nichomaco genitore: q de

scenderunt ab Esculapio isignis
Aristoteles. Sed Arminius et
Armistei. Nichomac^a aut pater
Aristotelis: medicus fuit Arimi

thi regis macedonis p̄fio Phil
lippi. Idē memoriū autē p̄fio
Aristote. filij suū Nichomacū
appellauit. cui Nichomaco eibi
cam scripsit. Itaq; habuit q̄ fuit
ei circa medicinā et p̄fiam: fuit si
bi a patre et p̄fia generatiōe p̄
monē aut Nichomachi et festi
dis parentū: ducit a qdam noīe
Petrareno Achirina. Cui^a famā
et nutrimentū habēs: in memoriā
filij suū Nichanora educant: et
docuit ac filij sibi fecit. Et i mor
te sua p̄cepit in testē filiam suā
nomine pythardā. genitaz sibi a
pytharda tradidit dicio Nichanora
in vxorem.

¶ Caplm. ij. De eius etate q̄ iuit
Athēnas: et q̄ adhefit Platōi.

Aristoteles aut iuuentis
adhuc existēs: doctrinā
eloquentie docebat: put

declarant homerica comēta ab
eo scripta. et Iliadis dictamē qd
dedit Alexandro: et dialog^a de poe
tica: tractat^a de poetica et rhetori

ca. Jac^a autē ānoꝝ decē: et septē
p̄fiam p̄ficiente: sp̄s p̄fiam: mī
tutur Athēnas: vbi adherēs So

crati: moratus est cū eo annis tri
bus. Boethio aut Socrate: ad
hefit Platoni: et morat^a est cum

eo annis viginti vsq; ad finem
Platonis: sicut ipse declarat scri
bens Philippo. Et tantū Pla

tonis dilectionē adept^a est: et dili
gentiā circa studiū p̄fie: q̄ Pla
to domū Aristotelis: domū lecto

nam vocabat. Et frequenter dicebat. Eam ad domū lectionis. Et ipso absente a lectione clamabat. Intellectus abest: surdus est auditus. Dixit autē post mortem Platonis annis triginta tribus: pñz qdē docēs Alexandrū filiū Philippi pñm circūiens cū eo multā terram: pñm componēs libros: partim doctrinis iminens. Non est autem verum qd edificauit. Scitū ē Platonem. vltimū extantem sicut Aristotenus accusauit: et Aristides postea persecutē. Adhēsit enim Platoni vsq; ad finem eius. Plato autem natus fuit Ductuno dominante alpeni ensibus et viuens annis octuaginta duobus fm doctores: vt supra dictum est: āno octuagesimo pñmo vitam finit sub Theopphilo. Aristotelis bō natus sub Diocopho: et viuens annis sexaginta tribus moritur in tempore Philodei. Adhēsit autē Aristoteles Platoni in tempore Naphigeni. Et fuerunt a Theopphilo sub q moritur Plato vsq; ad Philodeū anni viginū tres: quibus superuixit Aristoteles Platoni. Nō est enim verum sicut quidam mentuntur: qd quadraginta ānis morauis sit Aristoteles sub Platone tempore. Adortū. Aristoteles enim sexaginta tribus annis viuente tres anni restant a morte Platonis: ablatis decē et septem quibus studuit in trino: et tribus

quibus fuit cū Socrate: et ablatis quadraginta quib; fuit cū Platone. sicut ipsi dicunt. In tribus enim annis non solum fuerat in possibile tanta componere: sed nec etiam facile legendo tanta transcurrere: sicut Philothorus hystorizauit. Nec etiam fuit conueniens Aristoteli extraneo existenti posse id facere contra Platonē qui erat ciuis et valde potens: propter Sabaiam: et Thymēi principantes Aristoteliensibus: et genere sibi cognatos.

Capitulum tertium. De ciuī honore apud principes: et de eius pfectu.

Est mortem autē Platonis Spregippus quiddā suscepit scolas suas fuerat enim hic filius Sparthonis sororis Platonis. Aristoteles at moriebatur in Macedonia docens Alexandrū Philippi filiū. Et in tantū honorat; est a Philippo et Olympiade matre alexandri qd sibi construxerunt euz eis statuas: et in magna parte fuit cōsors regni eius: et multum laborauit pro rege. Et cum esset magna pars philosophie ad bñficiendū postea vsus est. benefaciens et singulis propit: et omnibus cōmuniter. Et qd multis quidem pprie benefecerit: declarant ab eo missę epistole de quibusdā ad regē. Ad autem cōmuniter benefecerit multos: demonstrat illud: qd

Cōpendiloquii.

uitatē suam Stragicam dirutam
pius a Philippo: induxit Ale-
xandrum reedificare: et regionē
altam ipsi tradi. Propter quod
et Stragerini festiuitatez celebra-
t Aristotele: ipsam Aristotelis ap-
pellantes: et mensem in quo festi-
uitas celebrat Stragerici nomi-
nant. Et etiam Ephesum vrbez
Theoprasti: et Theopani disci-
puloz eius destruendam libera-
uit a destructione. Stragerini cor-
pus Aristotelis morant in Calci-
dereduxerunt in Stragerā: et al-
tare construxerunt in monumen-
to: locuz ipm Aristotelici appel-
lantes: ibiqz ad consilium cōgre-
gabatur. In multis autem etiā
Atheniensibus benefecit: put de
clarat tractat: q sunt ad Philip-
pum. Id Athenienses in Acro-
poli. illi statuam construxerunt.
vt autem etiam omnibus bene-
faceret: scribit Alexandro libruz
de regno: docens euz qualiter oz
regnare et in tantū mouit animū
Alexandri ad benefacienduz: q
dicebat. Quia non feci bene bo-
die aliquibus: non regnauit. Qd
equale est egrotō medice morbo
ephimero: propter qd eadē ope-
rationes sanorum non facit. In-
uene autem existente Alexandro
et militante contra perlas cundo-
cum eomeqz tunc abstinuit phi-
losophari. Tunc enim composu-
it hyssosam ducentarum quin-
ginta policiani: et associant eum

vsqz in persiam. Vbi bello facto
rediit in patriam suam. Et Anti-
pater. suscipiens Alexandri regnū
in honorem Aristotelem habuit
non minus q Alexander.
¶ Capitulū quartum. Quas
contradixit Platoni in quibusdaz
et quare.

¶ Philippo autem nepo-
te Platōis mortuo: ei
discipulos suscipiūt. Fe-
nocrates: et Aristoteles sapiens
simi. et Aristoteles quidem rege-
bat in Licio: Fenocrates in Acha-
denia: vbi et Plato studuerat.
Non enim sicut Aristoteles et
Aristodes dicunt Platone vix-
te: et in Achademia docente Ari-
stoteles edificauit Liciū con-
tra eam. Quod quidam temptat
dicere propter id quod in pluri-
bus contradicit Platoni. Con-
tra quos dicendum: q non sim-
pliciter contradicit Platoni: s
non intelligēb ea que sūt Pla-
tonis. Si autem et Platoni con-
tradicit: non est inconueniens. Et
enim in his que Platonis sunt
sapit. Platonis enim sermo est.
q magis oportet curare de veri-
tate q de aliquo alio. Et alibi vi-
dit. Amicus quidez Socrates s
magis amica veritas. Et in alio
loco. De Socrate inquit partū est
curandum de veritate vō multū
Hoc igit et Aristoteles fecit: et de-
struxit verba Platōis quibz cō-
sona sibi fecit: nolēs despicere v

ritatem. Habet autem multam dilectionem ad Platonem ut patet ex eo quod aram sibi consecrauit: in qua ita conscripsit. Aram Aristoteles hanc sumpsit Platonis: quae non est conueniens malis laudare. Forte etiam neque ad ea quae videntur oppugnare Platoni sed ad eos qui male intelligunt ipsa sicut et genitus esse celum in libro qui est de celo. Quidam enim extra intellectum: illud posuerunt et alia propria sensibilia arbitrati sunt ipsa ut homines imortales et equi. Quod enim non vult ipsa oino non esse ostendit in metaphisicis. ubi dupliciter esse ordinat: hunc in duxerit causam alterius. Et in libro de intellectu dicitur: quod est finis animi esse res.

¶ Capitulum quintum. De moderantia eius in scribendo et loquendo

Aliis autem Aristoteles moderatus fuit modis.

Unde ait in predicamentis. Non oportet prompte diffinire res quod multoties consideratur. Et dubitare de singulis non est inutile. Et in his quae de bono oportet reminisci hominem existentem non solum bene fortunatum. sed etiam demonstrantem. Et in ethicis. Nichomachus: amicus quidem vir. amicus autem veritas. ambobus vero entibus amicis: sanctam preponere veritatem. Et in metaphisicis. Non qui

dem quendam dubitamus: quaedam vero attingimus finem aliquem modum. Et in eisdem. Neque semel. neque bis: sed in finite easdem operationes fieri hominibus: quod non multum sapientia superbiamus: in quibus inuepire videmur: Et talis quidem finis vitam fuit Aristoteles philosophus.

¶ Capitulum sextum. De eius studiose scriptis: et libris.

Edidit autem philosophiae plura quae ab ipsa elegit.

Ethice quidem addidit: felicitatem neque in exterioribus bonis consistere sic Plotinus ait. Neque in anima solum sicut Plato posuit sed habere quidem formam in anima: coinquari autem et contristari solum ipsam ab exterioribus non bene se habentibus proprie dictionibus utens: Et enim quae inquiruntur interius ipsa pulchritudinem habent: occultant autem finem solum superficiem: et contristata eandem magnitudinem habent finem veritatem. Philosophiae addidit quantum essentiam. Bathematis autem exigentia esse communis visum. Propter quod in plus excedit illius cuius inspicit magnitudinem. Et finem hoc nihil eorum quae non simul totum videtur: et sic maiorem fieri aream base quae est ex hoc: et exigentia contra perficeret. et. Theologie vero quibus nihil addiderit: nihil tamen de ea diminuit determinavit. Non enim

X

V. Compendiloquii.

solum mundana vidit: sicut qui-
dam putant: sed ea q̄ supra mū-
dū sunt: sic declarat. viij. d̄ phico
audita. di. oppima eā neq̄ per se
numero: neq̄ fm actus: ex hoc
demonstrans: q̄ tinnum neq̄
corpus est: neq̄ passibile. Com-
posuit autem medi in alia. pbleti-
mata: et phisica problemata i oc-
tuaginta libris existentia: et con-
specua problemata: et metaphi-
sica et scripta ab eo iustificatioes
greearum ciuitatum: cum quib⁹
Philippus lites grecomz deter-
minabat. Scripta autē est ab eo
hristozia popularum poster⁹. In
philosophia autē transcendū hu-
manam mensuram: nihil vlti-
mū tradens seu tractans de ea:
sed multa addiciens ex se si soler-
tia: totam direxit philosophiam.
Logice quoq̄ apposuit distiguē-
tes a rebus faciens demonstrati-
uam scientiam. Antig enim: de
monstrare quidem sciebant: sed
demonstrationem facere ignora-
bant: idē patientes corarij: po-
tentibus quidem, vñ calcis: mon-
tentibus autē rationem assigna-
re. Insurgētib⁹ autē ipsi Althe-
nichib⁹ fuit Calcidam: hec dicēs
Concedam Altheniensibus bis
peccare in philosophia. Et mil-
iens Antipatri: scribit Althenien-
sibus cōmorari: periculi. Et vi-
xit illud Homer. Puto nanq̄
supra pletū senectū: hic autē su-
pra sicum: successione accusatoz

enigmatische loquens.
C. Caplm septimū. De et⁹ etate
in qua mort⁹ est: et de eius ple-
et discipulis.

¶ Igit autē Aristoteles an-
nis sexaginta trib⁹. Mā
quīdecim ānos habēs
adhefit Socrati: et eoz eo fuit tri-
bus annis: Adhefit autē Plato-
ni viginti annis: post mortē quo-
q̄ Platonis vixit vigintib⁹
annis. Totū autē temp⁹ vixit ei⁹
numeratum fuerūt anni sexagin-
ta tres. Et mort⁹ est in Calcede
dimittens testamentū scriptū: q̄
fertur ab Andronico et Ptholo-
meo: cū voluminibus suoz tra-
ctatum. Dimisit autem filii Al-
chomacū: et filiam Pythardaz
proprios discipulos Teophrastū
Phaniam: Ludimū: Calidum
Aristotē: et Dyatheocum. Tra-
ctatus autē mille numero. Mul-
tum autē potuit cum regibus qui
tempore suo fuerunt: Philippi:
Olympade: Alexandro: et antipa-
tre. Ptoemā vñs est organo phi-
losophie. Proprium autē fuit phi-
losophie Aristotelis: nō discēde-
re a manifestis. Post demōstra-
tione enim esset multorum testi-
monia ferre. Et pedicis concor-
dat quod ait Cōmentator: in p̄n-
cipio Ethicorum. Titulus inquit
libri morum Aristotelis Strage-
rici ad nichomacum Stragerice
opidū: vñ natus Alchomac⁹.

q vel pater vel amicus hec ille. De ipo & Aristotele Aug. viij. d. ci. c. xi. Aristoteles inquit Platonis discipulus: vir excellens ingenij & eloquio Platonico quidem in par: sed multos facile superans: cum sectam peripateticam condidisset: deambulans disputare consueverat: plurimosq; discipulos preclara fama excellens: viuo adhuc Platone in sua heresim congregavit. hec ille. Qualis & etas fuit: qn incepti audire Platonem: ait magister i hystoria sup hester: q erat tunc decimoctavum annum agens.

¶ Caplin octavij. De eius ingenio: & studio.

Qualis autem ingenij fuit ait Zula. de divinatione c. xi. p fuit vir singulari ingenio: & pene divino. Et idē in prologo. iul. q. dicit. q fuit vir summo ingenio: & scientia copiosus. ¶ Qualis autem studij fuit patz ex fructibus ei. f. ex libris ab eo editis: & eorum artificiosa subtilitate. De cuius studio: primo Allexandredos. Forte Bacer palles incoptorine magister. Nec facies studio male respondebat. Aptior exierat thalamis: vbi nup eo: pore toto: Perfecto: logyco: pugiles armarat elencos. ¶ Qd difficile: studium non pderet voltu. Lunda nocturnam sapiebant oia lucernam. Segs maruabat

tenui discrimine pellis. Ombus in vultu: partesq; effusa per oes. Articulos manuum. macies ieiunia premebat. Hic quibus pater. q fuit moderantia temperatus: & in a ceratione voluptatis sibi auster. Unde Gale. li. vij. c. vij. preceptū Aristotelis fuit: ut voluptates abeuntes considerem: quos quidez sic ostendendo innum: scilicet: enis pnieq; plenas animis nostras sibi cit: quo minus cupide appetant. ¶ Capitulū nonum. De eius eminentia. ob quā sibi nomē phi est appropriatum.

Qualis autē philosophus fuit ait bene Aitena. iij. metha. c. v. q fuit egregius phi & Rabi moyses. li. i. c. iij. dicit: q fuit princeps philosophop. Et d eo Poli. v. bi. d. dicit. q tractavit omnes philosophie partes. & precepta dedit in singulas. Sed p ceteris sic rationalem redegit in suo suum: ut a possessione illi videret omnes alios excessisse vclusisse: Ita ut cōmune nomen omnium philosophorum antho nomatice. i. excellenter sibi proprium esse meruerit. Fuit autem factus eloquio sed vberior: sententibus: & doctus omnium sententis obuiare. Sequitur. Fuerant q cum incubi demonis filij crederent. ppter agilitatem corporis perspicaciam ingenij: & glorie appetitum: qua multiplici industria

omnib⁹ precipere consueuerat.
Hec ibi. Unde et quidam sapiēs
in suo tractatu ait. q^d Aristoteles
glorabatur se habere spiruū sa-
miliarem.

Capitulum decimum. De ei⁹
industria: et ordine in docendo
discipulos.

Est autem in docēdo in-
dustria et peritus. Doce-
bat enim discipulos pro-
prie capacitate: et diuersa diuer-
sis temporibus. ait Au. geli. li. viij.
c. x. di. q^d cōmentationum quas
tradidit Aristoteles due erāt spe-
cies: vel que ad rhetoricas me-
tationes facultatem arguitariū
civiliūq^{ue} rerum noticiā cō-
ducebāt: siue aporētica vel agro-
tyca: in quibus philosophia emi-
nentior subtiliorq^{ue} agitabat: q^{uod}
etiam ad nature contemplationē
disputationes dyalecticas huic di-
scipline exercēde tempus dabat
in Licio matutinuū: Hecq^{ue} ad euz
quemq^{ue} admitterat: nisi quorū
aut ingeniuū: aut eruditiois ele-
menta atq^{ue} in docendo studiū
laboremq^{ue} explorasset. Illas vō
exotericas auditiōes exercitiūq^{ue}
discendi in eodē loco vesperti sa-
ciebat: easq^{ue} vulgo inuenib⁹ sine
deleu prebebat. Etroq^{ue} tempo-
re ambulans diserebat: omniū
q^{ue} rerum comentarios seorsūm
distulit: vt et dicerent partim ero-
tica partim agrotyca. hec ibi. Et
Pol. vbi s. Hic est qui primus

studiorū genera in agrotycum
et exotericum v^t distinxisse. Hic
et familiares et q^{ui} domestici ad-
mittebant in agrotyca. Exoterica
vō non modo extraneis sed etiā
hospitib⁹ et peregrinis patebant.
Aristoteles ergo et ordinate doce-
bat. Quā efficax vō fuit in docē-
do. dicit. Pol. ibidem. Hic est
inquit: cuius disputationibus ef-
fectum est. vt Academia moue-
retur magis ratione q^{uam} collisio-
ne ventorum. Licet enim pipa-
reticus non Academia^m cense-
ret: tamen sollicitate de singu-
lis maxime ceperunt Platonicū
qui relictū fuerant fere de oib⁹
disputare.

Capituluū vnde cūm. Quat^{us}
fuit studiosus ad cognoscendū
nās animalium.

Hic vō studiosus et la-
boriosus fuit ad cogno-
scendū naturas rerū:
narrat Plinius li. vii. q^d Alexan-
der magnus instat⁹ cupidius co-
scendi naturas animalium. An-
stoteles sūmo in omni doctria vi-
ro aliquot millia hominū: toti
Hie greciq^{ue} tracie: parere ius-
sit. Qui venatus aucupia pulla-
tus alebant quibus varia armen-
ta: aluearia: piscine vitaria in ca-
ra erant: ne quid vnq^{ue} geniuū
ignozaret ab eo. Quos percun-
ctando quinquaginta fere volu-
mina illa preclara d^e animalibus
condidit.

Capitulum duodecesimum. De subtilitate et breuitate librorum suorum et quare sic edidit eos.

Sam subtiliter: et quod pro funde: multa sub breuitate comprehendendo: libros diuiserit: patet ex Aulo ge lio vbi. s. Cum inquit libros ab eo editos et in vulgo publicatos rex Alexander cognouisset. atque ea te pestate armis exercitum omnem prope Asiam teneret: regemque dantem preliis et victorijs vrgeret: in illis tanta negotijs lras ad Aristotelem misit: non eum recte fecisse quod disciplinas agroaticas quibus ab eo cruditi foret: libris foras editis inuulgasset. Nam qua inquit alia re prestare poterim? si ea que a te accepimus: omnium rursus communia fiant? Ego quippe doctrina antequam malim quam copijs atque opulentijs. Rescripsit Aristoteles Agroaticos libros quos editos queritis: puidet ut archa absecunditos: nec editos scitis: nec non editos: quoniam his solum cognoscibiles erant. si qui poterant ex breuibus multa comprehendere. Quod autem libros suos sub tanta breuitate et difficultate ediderit: alij ascripserunt. inani glorie et inuidie: putant Alexander neque lib. de naturis rerum. Tertium est inquit: quod dictus philosophus sic scripsit viceroti peleo. s. Alexandro mundum subiuganti. et impatienter ferenti quod ipse dyalecticam elaborasset ua

edit. Ita inquit edidi: ac si non edissem. Quod ostentatio: et inuani gloria que ipsum dyalecticam sic edere compulit. Quod inuidia: dum anxietate decise breuitas fere singula perstrinxit: adeo ut vel modicum ipsius opus: totum sibi vendiceret lectorum. hec ibi. Posset tamem dici: sic eum libros edidisse ad exercituum studentium: et hoc ex artis exigentia que est circa bonum et difficile: Unde ait Paph. quod quoniam librum perhlerminas scriptabat calami in mente tingeat. Similis enim locutio accepte rei interpretis est. Sicque liber ille subtilissimus.

Capitulum decimum tertium. De eius auiditate in habendo libris alienos.

Iacet autem fuerit tantus phus: et tamen profundus: libros tamen aliorum non contempsit: imo care emit: ait Aulus gelius lib. iij. post principium dicitur quod Aristoteles tradidit est: libros pauculos Spegiippi phi p' illi? mortem emisit talentis accitis tribus. Ea summa numeri nostri est sexcenta duo et septem millia. De Aristotele vero Alexander neque lib. de naturis rerum dicitur: quod primum? si logicismos distinxit: artificiosis mendij termini inuentione tradidit: et theoreumata libri duodecesimi Euclidis inuenit: primumque colorum theoricis distinxit. Et cum in omni phi primum teneat: solus

L

K

M

Compendio quii.

tamen medicina pfectus est. Idē
Audiens Xenocratem eleganter
perorare indignans ait. Turpe ē
Aristotelem docere. Xenocrates
dō pau dicere. Et ibi alia d' dictis
e factis eius.

¶ Capitulum decimum quartū.
De absconsione librorum suorum
in morte.

N **q**uid vō factus sit de mul
tis libris eius. ait Alexā
der neq̃ vbi. s. Aristo
teles inquit vias vniuerse carnis
ingressurus: subtilissima scripta
sua iussit secum in sepulcro reco
di: ne vilitati posteritatis sue de
seruirent. sed nescio qua vi natu
re aut artis potentia: ne dicam
magice artis p̃digio locum sepul
chri sui vicinū circumquaq̃ si
bi appropriante: vt illum etiā his
diebus nemo intrare possit. Re
runt nonnulli dictum locum sci
turū: et scripta ibi reposita anti
christum putār inspecturū. Affe
rent enim vt alunt nuntij eius se
ereta Aristotelis conspectui eius
q̃ vtolū abhominatiois et del
solationis erit. Sed incertis quis
adhibere fidem audeat: hec ibi.
Et sic recitando nō adherendo
predicta dixit.

¶ Cap'm decimū quintū. De cu
piditate glorie.

Idus autē glorie auduz
et laudis esse. ait Ale. li.
viii. c. v. et recitat Polii.
vbi. s. Non modo inquit subali

tate qua cunctis celebris est: sed
mira auiditate discendi euasit.
Ideo quidē vt Polioni merito
proximo fuisse videat: cum lau
dis fuisse auidissimum vcl ex eo
constet q̃ cum Theodoti disci
puli liberos arūs oratorie: vt eos
ederet p̃tempfisset: molestē scrip
tantuz laudis et glorie alij cessasse
proprio volamine quibus rebus
insisteret plant? sibi de his i Theo
doti libris dictis adiecit. Et quo
cōcludit Ale. q̃ glorie ne ab his
qui contemptum eius introduce
re conant negligitur. Nam et vo
luminibus nomina sua adieciunt
vt quod p̃fessione leuant ṽsurpa
tionē memorie assequant hec ibi
Qualis autem fuit in scribendo
libros et docēdo alios: patet in su
is scriptis. Et enim dicit Alexan
der neq̃ vbi. s. Ingenium Ari
stotelis cōmendare superfluum
est: q̃ solem lunare facit? super
uacū. Omneni enim partē phi
losophie rōnalē: et naturalē mor
ralem edocuit: et scripto tradidit.
¶ Capitulum decimum sextum
De enigmatibus et moralib' vbi.
eius eius.

Aligmata vō Aristote
lis sicut Hieroni. li. iij.
cōtra rufinum. que sunt
hec. Stateram ne trāsileas. i. ne
pretergredi aris iustitiam. Ignes
gladio ne foueas. i. iratum et in
nidum animum verbis maledi
cis ne laceas. Coronā minime
carpendi

carpendam. i. leges urbium con
servandas. Cor non comedendū
i. merore de animo deponendū
Lum. pfectus fueris ne redeas:
i. post morē vltam istam ne desi
deres. Per viam publicam ne
ambules. i. ne multorū seq̃ris er
rores. Irrundinē in domo non
suscipiendam. i. garulos et verbo
sos sub eodem tecto non haben
dos. Oneratis superponendum
onus: deponentib⁹ non cōicādū
id est ad virtutem incedentib⁹ au
genda precepta: Tradendos se
ocio relinquēdos. her ibi: *Et* Bul
ta quoz alia moralia et preclara
scripsit et dixit in libris quos com
posuit ad mor̃ correctionez. Si
cut in libro quem fecit de ebrieta
te sicut dicitur primo Saturnal.
et in illo quoz edidit de numero
de quo loquitur Hiero. 3. Iouini.
Cuius verba quedā recitat *Sal.*
lib. i. c. vij. vbi narrat dictum eius
vile. Aristoteles inquit 8 semet
ipso in neutram partem loq̃ ho
minē debere predicar: quoniam
se laudare: vni vitupare quoz
stultus est. 8 discretus fuit in con
sulendo ibidem *Sal.* Aristoteles
inquit Calistenez ad Alexandrū
mittens monuit: vt ei aut nunq̃
aut iocūdissime loqueret: quo sci
licet apud reges aures: nil silen
tio maior: vel sermone acceptior
esset. Ille 8 o dī Alexandrū gau
dentem cerneret: et ad macedo
nicos mores dū inuicē reuocare

persisteret: spiritu carere iussus
est: seramq; neglectū salubris cō
siliij penitentia egit. hec ibi. 8 o
doctus fuerit et discret⁹ in docēdo
Alexandrū: orbem regere: patz
primo Alexandreydos: vbi reci
tant salubria eius consilia: et egre
gia documēta. Consultor inquit
procerū seruos contemne bilin
gues. Et neq; ne quos humiles
natura iacet pcepit: *Exaltes* et.
Necno et in epla quam misit ei
cōsilia suavit. vbi ait. *8* Alexan
der serua animā tuā nobilissimā
que p̃mendata est tibi: nō vt de
honestaturo sed vt glorificaturo.
Et sic de alijs que ibi ponit.

Et Capitulos. decimū septimū.
Qualiter p̃muniant Alexandrū
a puella veneno nutrita.

Et his patetq; fidelis su
e it suo discipulo quem do
cebat. vnde legit in dieta
epistola: q; fuit puella quedā mis
sa Alexandro a regina indoarū
que nutrita fuerat et imbura vene
no serpētū. Ita q; natura ei⁹ ver
sa fuit in naturā serpentū. Que
cōfigebat visum in faciem homi
num: et interficiebat eos solo vi
su. Et nisi Aristoteles p̃manisset
mora Alexandro subsecuta fuisset
in ardore corpus cū illa.

Et Capitulum decimū octauū
De eius sollicitudine p̃ republica.
Nam 8 o sollicit⁹ fuit et pi
us erga rempublicā: pa
tet i libris suis: siue in po

T

V

X

itica quam edidit ad reipublice
 gubernationē ⁊ ad singulorū in-
 structionem q̄liter debent vine-
 re. vñ de sua sollicitudine Etal. ii.
 i.e. vi. Aristoteles inquit sup̄me
 vitæ reliquias sensibus ac rigo-
 sis membris: in summo literarū
 otio vitæ custodiēs adeo valenter
 pro salute patrie incubuit. vt eam
 hostilibus armis. solo equatam
 in lectulo attheniēsi. iacens: mace-
 donum manibus quibus addic-
 ta erat eriperet. Itaqz vrbe strata
 atqz euerſa. alexandri familiari-
 tate q̄ restituta est Aristotelis no-
 tum opus est. Sollicitus igit pro
 republica in liberatione ei⁹ ⁊ pi⁹
 fuit cōpatendo indigentib⁹. In
 tractatu enim de viciis phozum
 legit eū dixisse: qd id solum habz
 paupertas incōmodi: qd allos lu-
 rare nō pōt. Pius ergo fuit ei⁹
 affectus ad indigentes vt videt.
 Caplm. xix. De ei⁹ discretio e
 in iudicādo ⁊ eligēdo successorē
 In iudicādo aut fuit p.
 uidus ⁊ discret⁹. ait Au-
 gelus lib. xv. c. liij. vi. qd
 Aristoteles philoſophus annos
 fere iam nactus duos ⁊ sexaginta
 unū: corpe deſſucto: ac spe vite
 tenui fuit: Tunc omnis ei⁹ secta-
 torū cohors aduenit: obſecrans:
 vt ipſe deligeret: loci sui magiſte-
 ri⁹ successorē: quo post summuz
 eius dies. pulde vt ipſo vteretur
 ad studia doctrinarū cōplenda
 extollēdas quibus ab eo lumbus

ti fuiſſent. erant enim multi boni
 i ei⁹ indo discipuli: sed precipui
 duo Teophrast⁹ ⁊ Bonedem⁹
 qui ceteros doctrina ⁊ ingenio p̄-
 stabant. Pdm⁹ ex insula lesbos.
 Secūd⁹ ex Rhodo. Ille rridie
 se faciurum qd vellent eū id sibi
 foret tempeſtiū. post breui tēpo-
 re cū p̄ites eēt qui hoc peterāt
 cū biberet vinuz: dixit inſalubre
 eē sibi ⁊ asper: ſz q̄ri debere. vel
 Rhodiū: vt Lesbiuz petiret: vsu-
 riqz se illo vixit: qd se magis in-
 uulſet. Et euz afferrent Rhodiū
 peti ⁊ dgustat. Firmū igit hercle
 ⁊ iocūdū peti mor lesbiū. Quo
 degustato: vtrūqz ingt opior bo-
 nū. Id vbi dixit nemini dubiuz:
 qn lepide ſit ⁊ verecūde sibi suc-
 ceſſorē: illa vice ſi vinū delegiſſz
 Is erat ex lesbio Teophrast⁹ sua
 uitate liquet p̄ter ⁊ vite insignis
 Itaqz n̄ diu p⁹: Aristotele deſū-
 cto: ad illum omnes acceſſerūt.
 hec ibi. Curſali ergo modo ⁊ di-
 ſcreto sibi ſucceſſores elegit. Nec
 mirū ſi eſſet diſcret⁹ in hominib⁹
 diiudicādo: vnū alij prefe-
 rendo: qui ſuit etiam diſcretus i
 diiudicādo in eodem homine:
 quid magis preferendū ⁊ quid
 condemnandū. vnde Boet. iij. b
 conſola. dicit: qd ſicut ait Aristo-
 teles: ſi lineis oculis homines
 vteremur: vt eorum viſus queqz
 obſtantia penetraret: nōne intro
 ſpectis viſcerib⁹ illis Alceſpiadis
 ſuperficie pulcherrimū corpus:

B torpissimus videretur. Igitur te pulchrum videri: non ita natura sed oculorum spectantium reddidit infirmitas. Ite tibi. Quo autem docente: sunt ita discretus narrat in tractatu de speculo: quod suscitante alexandro quo docente profiteretur se scientem: rebus inquit que non nouerunt mentiri. Ibidem recitant aliquae sententie sue: que sunt hec. Nunquam veredidiores esse debemus quod euz de his agit. Item viri boni est: nescire facere iniuriam. Item iniuria irrogata iniuste: eius est infamia qui facit. Item aduersus inimicos inter parietes nostros victoria est querenda. Admiranda igitur et laudanda claritas et bonitas lucis eterne que ita irradiat et illuminat tot radios veritatis et lumen philosophice tenebrosas tenebris infidelitatis. Deus enim revelauit illis Ro. I.

C Capitulum. xxi. De eius morte.

D Emorte vero Aristotelis scribitur in tractatu Gregorij Nazanzeni: de quo supra dictum est: quod cum in greca apud Higrupontem sit fluxus maris et reflexus quasi sicut Aristoteles volens inuestigare causam venit videre: et diu considerans: cum non posset inuenire causam sufficientem: ut sibi videbat: ex indignatione alloquens aquam. ait. Quia non possum capere te: capias me. Et se precipitavit et submersit. Ex quo concluditur dicimus

sanctus: quod sapientia mundi: stultitia est apud deum. hoc dico non asserendo sed recitando audita a fide digno: qui in greca conuersatus asseruit predictum tractatum ibi communiter esse vulgatum. Et hoc potuit esse: quia licet de reuelatione multas vitales philosophias de rebus creatis: tumore tamen superbie euenerunt in cogitationibus suis. Ro. I. Et hec ad presens sufficiant de Aristotele.

E Capitulum vicesimum primum. De alijs discipulis Platonis: ut de Apuleo et diebus eius sententias.

Alijs vero discipulis Platonis: et qui sibi successerunt in sua scola: Plutarchus. v. li. de ciui. c. xi. Cum post mores inquit Platonis Spegippus: sororis eius filius et Xenocrates eius discipulus in scola eius que Academia vocabatur eidem successissent: atque ob hoc et ipsi: et eorum successores: academici appellarentur: recentiores tamen philosophi nobilissimi quibus Platonis sectandus placuit: voluerunt se dici peripateticos: aut Academicos seu Platonicos. Ex quibus valde sunt nobilitati greci Platini: Fabricius: Porphyrius. In utraque autem lingua scilicet grece et latina Apuleus asserit existit nobilis Platonicus. Ille Apuleus compilauit librum de deo Socratis: cuius pulchre sunt sententie: in fine maxime vbi dicitur. Ali

hſeque minor: q̄ cū omnes cu
piani: optime viuere: ⁊ ſciant nō
alia re q̄ alio viui: nec fieri poſſit
quin vt optime viuas: anim⁹ ſit
colendus: tamen animum ſuūz
nō colant. Et ponit exēpla. Den
li curandi ſunt: vt acute cernatur
pedes curandi: vt pernicioſe cur
ratur: brachia vegetanda: vt ſor
titer pugnetur: ⁊ ſic de alijs mē
bris. Ideo animus colendus: vt
bene viuatur. Et ibidem dicit: q̄
arte ſine ſcientie alie poſſunt ſi
ne erubeſcentia ignorari: ſicut ra
tio pingendi: pſallendi cantandi
quas vir bonus continere po
teſt ſine vituperatione. Sed ne
ſcire bene viuere: null⁹ audeat di
cere ſine pudore. Itēz: q̄ in ho
minibus prempian diſ noli alie
na eſtimare: ſed ipſm hominem
conſidera: vt meum pauperem
Socratem ſpecta. aliena voco q̄
parentes pepererūt: fortuna lar
gita eſt. Sequit. Generoſus eo:
parentes laudas: diues eo: non
credo ſonare: valid⁹ eo: egritudi
ne fatigaberis: permix eo: in ſe
necitatem abis: formoſus eo: ex
pecta ⁊ non eris. Et ibi bene de
conſimilib⁹. Et de prudētia quā
poetico more Pliniam nun
cupauit: q̄ comitante Allice eua
ſit pericula. De quib⁹ dictum eſt
S. De Spegiſſo diſcipulo Pla
tonis non leguntur alia comuni
ter: niſi que dicta ſunt ſcilicet q̄
Platon in ſcola ſucceſſit vt di

cū eſt. Et ſic dicit magiſter in bi
ſtoria ſup heſter: caſtigand⁹ ſer
ui contumacia ſibi Plato com
miſit: quando ſe ſenſit iratus. Et
q̄ caſ emt Ariſtoteles libro ei⁹
vt dictum eſt. S. ſi tamen ſuit idē
Spegiſſus.

Capitulum viceſimum ſecun
dūz. De Xenocrate: ⁊ ei⁹ vni⁹
⁊ dictis.

Ed d Xenocrate alio di
ſcipulo Platonis miſia ſ
clara leguntur. Unde de
eo Tullius libro de natura deor⁹
c. xi. dicit: q̄ diſ poterant cū audi
re. Fuit enīz mundi ⁊ mundaliſ
magnus contemptor: ait Tullius
v. tuſ. q. c. vii. di. Xenocrateo: cū
legati ab Alexandro quinquāgin
ta talenta attuliſſent: que erāt tūc
magna pecunia Athenis: addu
xit eos ad cenaz in Elchademīā.
Quibus appoſuit tantum quod
ſatis erat. Cūq̄ poſt padie roga
rent eum: cui numerari vellet. ſ.
pecuniam. Quid vos inquit he
ſterna cenula non intellexiſſis:
me pecunia non indigere? Quos
cū triſtes videret: triginta minas
accipi fecit: ne aſpernari regio il
ludatam carnali⁹ auſter⁹ mor
tificator. De cuius plinētia Eli
leri⁹ libro. lii. c. xii. dicit: q̄ cū mu
lier laſciua ſiue meretrix promi
ſiſſet ſe corumpere illius cōtine
tiam: ⁊ nocte acceſſiſſet ad cellaz
cius: nec ille ad eam in aliquo di

H

K

I

meritis: respondit mulier in cra-
stino petentibus a se pactum: q
non de statua pactum fecerat: s
de homine. Vocauit enim eū sta-
tuam propter eius inflexibile cō-
tinenciam. Et in vltā Gregorij
nagangeni legitur de duob' phi-
losophis scilz Xenocrate ⁊ Pro-
clomōe: quoz vnus discumbēdo
cuz meretrice nullo modo com-
motus aut pmaculatus est. alter
cū eis prepotens: humi discum-
bere solitus erat. ¶ Itēz fuit mo-
destia tranquillus: non credens
de facilitatis verbis. Unde de
eo Valerij vbi. s. dicit: q cū qui-
dam discipul' sibi diceret: e Pro-
tellum multa mala dixisse de eo
si credidit: ⁊ qrenti quare nō cre-
deret respondit: non esse credibi-
le. vt quē tā opere amaret: ab eo
inuicem non amaret. Et illo iu-
rante: affirmavit nūq. Protel-
lum illa dixisse: nisi ea dici expe-
dire iudicasset. ¶ Itēz fuit in do-
cendo efficax ⁊ virtuosus. Ad ei'
enim doctrinam polemus ado-
lescens in illecebris nutritus: cō-
uersus est ad illecebras: cum euz
audiret in scolis continentiam ⁊
modestiam commendantes: ait
Eale. libro. vi. De quo in prope-
mio Lomuniloquij: ⁊ Hiero. s.
Iouinianum an si. Xenocrates
ingit philosoph' de Tripitoloni
legibus apud athenienses tria tā-
tam precepta in templo Eulegi-
ae relidere scribit. honorandos

parentes: venerandos deos. Car-
nibus nō vescendis. De isto Xe-
nocrate dicitur in tractatu de di-
ctis philosophorum: q cum vi-
deret: furem duci ad suspenden-
dum: ait. Bagni fures puniunt
minores.

¶ Capitulū viceſimūtertiū.
De Phedrone.

E alto sō discipulo pla-
tonis scilz Phedronez
ait Phil' gelius libro. iij.

Phedron helidensis ex copor-
te Socratica fuit: Socrati: Pla-
toniqz familiaris: eiusqz nominis
librū d' immortalitate anime edī-
dit. fuit autem seruus: forma at-
q ingenio liberali. Et vt quidaz
scripserunt: a Lenone domino
eius puer ad merendū coactus:
et Creber Socraticus hortante
Socrate: emisse vici: habuisseqz
eum postea in philosophie disci-
plinia. Is postea philosophus il-
lustris fuit: eiusqz sermones ele-
gantes de Socrate legunt. Et si
vult dicere: q qui prius fuerat ser-
ui p' sunt clari ⁊ philosophi. vñ
de dicit Idelmundus. Quos su-
it Platon: libros suos intulati
nominibus magistrorum: vel eo-
rum quos magistri docuerant: vt
maiorē auctoritatem acquirē-
rēt. Inde dicti sunt Thime'quez
Licero transiit: Phedron: ⁊
Sorgias ⁊ ceteri.

¶ Capitulū viceſimūquar-
tū. De Sorgia.

L

M

Compendiō quī.

N Enim ait Tuli⁹ de sene
ctute. c. liij. Socratis ma
gister Leſius Sorgias
centum ⁊ septem compleuit an
nos. Neq; vnq; in ſuo ſtudio at
q; opere ceſſauit. A quo cū que
reretur: cur tandū vellet eē in vi
ta: nihil inquit habeo quod accu
ſet ſenectutem meam. Pulchri
reſponſum: ⁊ docto homine vi
gnum. Hec ibi. Ex quo patet: q;
Plato libros ſuos intulauit ali
quando nomine magiſtroru: all
quando vō nomine diſcipuloz.
¶ Capitulū viceſimūquintū.
De Teophrasto ⁊ eius ſententijs.

T autem tactum eſt. ſ. di
ſcipulus ⁊ ſucceſſor. Ari
ſtoteleſi ſuit Teophrasto⁹

¶ Qui philoſoph⁹ claruit quia di
uinitate vt ait Cicero: ſicut reci
tat magiſter hyſtoriarum ſup li
bz. Bachabeoz: hic ſecit librū
de nupijs: in quo preclare diſpu
tat: an vxor ſit ducenda ſapienter:
in quo tractat de moleſtijs conſu
giorum. De quo libro multa reci
tat Hiero. d. Joniū. De quib⁹ p
parte in cōloquio. ſecit ⁊ alium
de amicitia: in quo preſertim eaz re
bus humanis. hic dicit accuſaſſe
naturam: q; longam vitaz dedit
beſtijs: ⁊ non hominib⁹. vt. ſ. ha
bitum eſt. Quius ſententiæ reci
tantur in tractatu d. ſpeculo. Ex
pedi inquit probatos amicos p
bare: non amatos iprobare. Itēz
Stranius aduerſarijz ſecuritate

perdidisti. Item. Amantium ee
ca ſunt iudicia. Et ſic de alijs. vt
tertius non proſequitur Augu. de
philoſophorum ſucceſſione: quo
ruſ genus ſuit Joniū. ſ. in eis ter
renio: vbi nūc greca dicit. De q;
bus Augu. viij. de ci. c. ij.

¶ Sexta diſtinctio. De vita Pl
tagore ⁊ eius dicitis.

¶ Capitulū pñmum. Ad ipe
ſuit auctor Italicoꝝ philozum.

¶ Ideo redeundum
eſt ad aliud gen⁹ phil
loſophorum. ſ. Itali
cum. De quo Augu.
ibidez dicit. q; italicū

genus auctorem habuit Pytha
goram Samiū: de quo ſentit no
men philoſophie exortum. Hāz
cum antea ſapientes appellarent
qui modo quodam laudabil⁹ vi
te preſtare videbantur: iſte inter
rogatus: qd proſiteretur: philo
ſophum ſe eſſe rēdit. i. ſtudioſuz
vel amatozem ſapientie: quoniā
ſapientem proſiteri: arrogantissi
mum eſſe videbatur. Idēz Tuli.
v. tuſ. q. v. bi ait. Nomen ſapientie
vſq; ad tempus Pythagore pñ
enim ipſe reſpondit ſe eſſe philo
ſophum.

¶ Capitulū. ij. De eius origie
⁊ peregrinatioe pro philoſophia
querenda.

¶ Ex origine ſua ⁊ peregrina
tione pro ſapientia ha
benda ait. poli. lib. viij. e.
iij. di. q; ſui natōe Samius: ne

gociatoris diuitis filius: cui no-
men **M**ancus erat. Sed paren-
te longe vitio: fuit: eo q̄ negotia-
tio patria tanta nequitia acquire-
re: q̄ta filius cōtemnere maluit
q̄ habere. **M**agnis igitur for-
mans incrementis sapientie. egi-
ptum primo: mox Babiloniam
ad adiscendum siderum motus
originemq̄ mundi spectandas p-
fectus: summam scientiaz conse-
cutus est. Inde regressus **C**re-
ta & **A**cedemoniam: ad cognoscē-
das **M**inoy & **L**igurgi incol-
tas ea tempestate leges conscen-
dit. **z**c. **D**e hoc **A**ug. epistola. liij.
dicit q̄ p̄heraquides **A**ssirius cū
disputasset **P**ictagoram **S**ami-
um: ex disputationis sue nouitate
p̄motū: athleta fecit philosophū
Capitulum tertium. **D**e ei⁹ au-
ctoritate & honore.

Et auctoritate dō sua & fa-
Diosa opinione ibidē ab
hoc inquit. philosophorū
genus italicum & nomē philoso-
phie exortum est. **T**ant⁹ autē ex-
titit in ea parte philosophiē q̄ spe-
culatiua vocat: vt sibi quisq̄ phi-
losophantius vir potuerit ad eū
Tantus in cōtinentia: vt ab om-
nium animantium tempasse cre-
datur edulio. **T**antus in cultu iu-
stitie: vt populos illius partis
italie que antiquitus magna gre-
cia & post mores nominis ei⁹ au-
ctoritas rexit. hec ibi. **D**e sua quo-
q̄ peregrinatione **M**itro. in pro-

logo biblie scilicet epistola. **xxv.** **a**t
Sic **P**ictagoras memphiticus
vates scilicet adiit. **z**c. **D**e sua dō
eminentia **T**olius. liij. tuseu. q. in
p̄icipio. dicit: q̄ homines credi-
derunt **M**anas reges eē **P**icta-
goram. p̄pter egrates & sapientiaz
Eum enim qui excelleret sapien-
tia crediderunt **P**ictagorici. de
ei⁹ ueneratione & auctoritate **E**a-
leri⁹ li. viij. c. viij. dicit: q̄ **P**icta-
gore ueneratio: tanta ab auditori-
bus fuit: vt que ab eo acceperant
in disputatione docere nephas pu-
tarent. **Q**ui interpellati ad reddē-
dam rationem: **P**ictagoram dī-
xisse rīdebant. **I**des poli. vbi. **z**.
Capituli. i. **D**e honestate vite
eius cum discipulis: & q̄ eis erāt
omnia communia: & de eius indu-
stria in docendo.

Et honestate dō vite sue
cuz discipulis: & qualiter
habuerūt oīa cōia: **A**u-
geli⁹ li. viij. c. viij. **N**ec pretereun-
dum inquit: q̄ omnes simul qui
a **P**ictagora in coporem disci-
plinarum recepti sunt: quod quis-
q̄ pecunie habebat in medium
diuulgabatur: & tenebat societas
insepabilis tanq̄ illud antiquus
consortium: quod iure atq̄ ē bo-
romāo appellabat **E**comichote:
quod est nomen grecum: & vide-
tur sonare idē quod cōcordia vī-
vnitas. **D**e sapientiali eius indu-
stria in considerando discipulos
anq̄ eos accipet ad discipulatus

Cōpendio loqui.

et de disciplinali formate eorū
dem postq̃ erant recepti dicitur
ibidem pictagoras inquit adole
scētes qui se ad se audiendū cō
nulerant mores nāq̃ eorū con
secratione quadā de oris et vul
tus ingenio: deq̃ totius corporis
fili atq̃ habitū erat solliciti⁹ scita
ri. Cum eo qui exploratus ab eo
ydoneus fieret: recipi in discipli
nam statim iubebat: et post certū
tempus tacere. Non omnes idē
sed aliū aliud tempus p̃ estima
to capta solertie: is qui tacebat: q̃
dicebantur ab alio audiebat: ne
q̃ percipiari: neq̃ commercari:
neq̃ conqueri si non intellexerat
que audierat fas erat. Sed non
minus quidez tacitus q̃ bienius
Alu⁹ tñ Sen. epistola. lv. q̃ apud
Pictagoram quinq̃ annis erat
tacendum discipulis. Idēz Alm
brosius primo de offi. c. iij. dicit q̃
quinq̃ annis vltz loquendi illis
subtrahēbat vel inhīdebat. Idēz
Ibero. sup illud Ecce. iij. Tem
pus tacendi: et tempus loquendi
Hodeste igitur et humiliter cū
discipulis habitabat: et eos doctri
naliter et vltz instruebat.

E Capitulū. v. De eius celo et
sollicitudine in emēdando alios.

Qualiter autem studiose
laborauerit ad proficien
dū alios in docendo nar
rat Trogus pompeius libro. xx.
et idem Pol. lib. vij. c. iij. vbi di
citur: q̃ sapientia et legibus instru

ctus Crothonoz vrbe applicuit
omnino resolutam: et soli⁹ vltz
opera indigentem. Fortune enīz
indignantes oderant arma: que
aduersus Locreses iscllelter su
plerūt: mutasentq̃ vltz luxuria
nisi eis. Pictagoras p̃his obfus
set. Laudabat enim vltutem qui
dile: et vltz luxurie denudabat: et
casus vrbium p̃ditarum enume
rabat causas. Matronaz eo se
parata a vltis doctrinā: et puero
rum a parentibus frequenter ha
buit. Docebat nūc has pudicitia
et obsequia viros: nūcillos mo
destiam et literaz studiū: et inter
hec velut genitricē vltutuz fruga
litatem omnib⁹ ingerebat. Con
secutusq̃ disputationū assiduita
te est: vt matrone auratas vltres
ceteraq̃ dignitatis ornamenta
q̃ luxurie instrumēta deponerēt
eaz oia delata in Banonis edē
ip̃i deē consecrarent: p̃ferētes
vera ornamenta matronaz pud
icitia non vestes. Sequit⁹ cum
trecenti ex iuuenib⁹ sodalū iuris
sacro: sepatam a ceteris club⁹ vlt
tam agerēt: q̃li centū clādesse cō
iurationio hñtes aduersus picta
gorā: ciuitatē in se conuerterūt.
Quē eos cū in vnam domū cō
uenissent cremare voluerūt. In
quo tumultu sexaginta sere perie
re: ceteri in exiliū p̃feci sunt. ex
q̃ pz vt ibi: q̃to hō p̃stat ho
mini: cū vni⁹ p̃sone auctoritast
iā lapsū ad frugē melioris vlt

Z

C

A

B

D

ppm renouant hec ibi. pz ergo
sua studiositas ad docendū ppli:
et ppli edocti: ad eū affectuositas
¶ Capitulum sextum. De eius i
dustria ad pacificandum alios.

¶ Nam dō peritus et indu
q strus fuit in sedando et
trāquillādo animos ho
mīnum turbatos: narrat Augu.
contra Julianū recitans verba
Tulij di. qz cūz violenti adolescé
tes: mulieris pudice fores frāge
rent. precepit pictagoras: vt spon
deum canerent in sono. s. tibiarū
C Quod cum fecissent: ille q sona
bat tarditate modorum: et graui
tate cantus: illorum furentē resse
disse petulantiam. ¶ Et hūc cō
cordat quod ait Seneca. iij. d. ira
Pictagoras inquit perturbatio
nes q componēbat.

¶ Caplm. septimū. Qualiter ad
inuenit musicam.

¶ Qualiter autem ipse musi
q cā adiuēit: narrat Plu
crobius li. ij. post princi
pium. Cum inquit casu preteriret
in publico: fabros ignitum ferrū
scitibus maleantes audiuit: atqz i
aures eius soni certo sibi ordine
respondentes sibi ceciderunt re
pente in quibz grauitatis acumi
na resonabant. vt vtrūqz ad au
dientis sensum statuta dimēsiōe
resonans remearet: et ex his vari
sis impulsibus sensus sibi conso
n^o nasceret. fecitqz fabros muta
re maleos: quos mutatis sonoz

diuersitas ab hominibz recedē
maleos sequebat. Cumqz diuer
sitate ponderis: in singulis an
notasset: maiores maleos scrire
ipauit: et ex maleis ad fidis eue
rit examē. Et intestina ouīū: vel
bonum neruos cum varise pon
deribus iligatis descendit: qualia
prius in maleis fuisse didicerat.
Talīqz cantus euenit: qualem p
or obseruantia promiserat: adle
ta dulcedine quā natura fidū so
noza pstabat. hic pictagoras so
crati compos deprehēdit nume
ros quibus soni nascerent. et his
sic proportionatis: vt ibi determi
nat: ad efficiendam musicā pro
fecti. hec ibi. Unde et ipse fidibus
et cantu sic vñs est: Aut Tul. iij.
tul. q. di. qz pictagorici cum car
minibus esse dicuntur: et precepta
quedam tradere oculis: et men
tes suas a cogitationum intentio
ne cantu fidibusqz ad tranquil
litatem traducere.

¶ Capitulū octauum. De egre
gis documentis eius: et morali
bus dictis.

¶ De documentis suis cō
d pēdiōsius tractat Plu
ro: contra rufinūz li. iij.
vbi ait. De dogmatibus pictago
re cuius dogmatibus Italia ple
na: que condam magna grecia
et de auditoribus eius. s. Archipo
et Lyside. qui Archip^o grecie Li
sides theas hñere scolas. Qui
memoriter precepta tenentes dō

Cōpendiloquii.

Ferioris ingenio pro libris vete-
 Et quibus illud est fuganda sūt
 omnibus modis et abscindenda
 languor: a corpore: imperitia ab
 animo: luxuria a ventre: ciuita-
 te seditio: a domo discordia: et in
 cōmune a cunctis rebus intem-
 perantia. ¶ Item pictagore sūt
 hec precepta. Amicorum eē om-
 nia cōia: et amicū eē alterū duorū
 temporū habendam curā mane
 et vesp̄ri eorū que acturi sum⁹
 post deum veritatem colendam
 que sola homines deo facit. pri-
 mos. hec ibi. De huius deō Tu-
 lius de senectute ante si. et cōcor-
 dat cum pictagoreorū preterito
 more. Exerce de memorie gfa:
 qd quo die dixerim egerimq; cō-
 memoro vesp̄ri. Hec sunt exer-
 citationes: hec curricula ingenij.
 De suo hō egregio dicto Sene-
 epla. xcvj. Que precepta bona in-
 quit si sepe tecum sunt: profutura
 plusputa q̄ bona exēpla. Picta-
 goras ait. Alium animū fieri in-
 tranfibus templū: deorumq; si-
 mulacra et vicinū cernentibus: et
 aliū in foris alicui⁹ oraculi ope-
 rantibus. Ex his patet: quanta sa-
 pientia humana predictus fuit: et
 qua industria alios docuit.
 ¶ Capitulum nonū. De pfectu vi-
 scipulorum sub eo.

¶ Ideo merito sub eo p-
 fecerunt discipuli et in sa-
 pientia: vt dictum est et in
 moribus et vīa p̄fica. in declina-

tione tumultuum mundanorum
 in appetitione geris: et sapientia
 studiorum. Et enim ait Hieroni-
 mus contra Iovin. Pictagorici
 huius mundi frequentia declinā-
 tes in solitudine et desertis locis
 habitare consueuerunt. ¶ Item
 ratione et vnanimis cōhabitationis
 et cōmunis compositionis: et do-
 ctrinalis informatōis mutuo se
 amabant pictagorici: in tantis q̄
 vnus pro alio paratus erat mori
 ait Tul. i. de offi. c. xi. Damonem
 et Philitiam pictagoreos ferūt in-
 ter se hoc animo fuisse: vt cū cor-
 alteri Dionisius tyrann⁹ diez ne-
 cis destinasset: et hīs qui mori ad-
 iudicatus erat: paucos sibi dies
 cōmemorandum suorum cau-
 sa postulasset: vas. i. pignus fa-
 ctus est alter eius sistendi. i. loci
 eius ponendi: vt si ille non reuer-
 tisset: moriendum esset sibi. Qui
 cum ad diem se recepsisset: admi-
 ratus est eorum fidem tyrannus
 petijtq; vt se in amicitiam tertius
 ascriberent. Et sic pepit eis. Idē
 dicit Ambro. iij. de offi. hul⁹ quo
 q; pictagore preceptum fuit nisi
 iussu Imperatoris de statu nō
 descēdere. i. animā et corpore nō
 educere: Aut Tullius de senectū-
 te. c. iij.

¶ Capitulum decimum. De ei⁹
 etate.

¶ Ecce autem fuit predictis
 predictus: q; tamen non
 gratia dei illuminat⁹: et

nuit in cogitationibus suis sicut alij philosophi: et erravit ponendo animas transire de corpore in corpus sicut dicit Hiero. contra Rufinum vbi. s. Iste in primis inuenit animas esse imortales. De quo etiam errore Virgilius. vi. eneydos. Non mille rata volueſt per annos. Lintham ad fluuiū deus euocat. &c. Sequitur. Rursus incipiunt corpora velle reuerti. Et posuit prius se fuisse Cusſeum: Secundo Talidez. tertio Emithianum. quarto Plirru: ad extremū pictagoram. Et post certos temporis circulos: ea que fuerūt rursus fieri: nihilque in mūdo fieri nouum. hec ibi. Et Sen. epiſtola. xc. Pictagoras: omnium inter oia cogitationem esse dicebat et aliorū pmentū in alias et alias formas transennū nulla si illi cōmunis anima interijt. Nec cessat quidem nisi tēpore exiguo dū in aliud corpus transſondit.

¶ Caplm vndecimū De pietū decorum ab eo.

¶ Illo tō Tulij. de natura deorum in fi. dicit qd pictagoras cum in geometria qddam noui inuenisset: multis bouem imolasse dicit. Sed id quidē non credo. quoniam ille nec Apolini diphico hostiā imolare voluit: ne aram sanguine aspergeret. hec ille. Et dicitis pz: qd ta est bonitas lucis eterne que tot veritates creatas dicto philoso-

pho reuelant: et ista damnositas non habere gramam fidei: et ipsi lucis reuelantis veram cognitionez: quoniam priuatione erravit dictus philosophus: sicut alij qui euauerunt in cogitationib' suis.

¶ Capitulū duodecimū. De eius morte et honore p' morte.

¶ E morte tō sua et honore p' doli. vbi. s. dicit. Cū ad propulsandam labez mox viginū annos egisset. Tro tone: methapontus migravit: ibi qd decessit. Cuius tanta honoratio fuit: vt ex domo eius templū faceret: ipsumqz pro deo coleret nacti forte occasione ex vbiis ei' dicit domū phantis ee' sacrarū sapie et verissimū dei templum. Traditur etiam persuasisse hominibus aias esse imortales: et post dissolutionem corporis. vite presentis premia recepturas. Imple tamen fabulam mille annorū prim' dicit indurisse. hec ibi. De tempore tō ei'. Plu. gelius. li. iij. dicit. qd pictagoras Samius venit Italiaz. Tarquini filio regnū obtinente circa ducentisimū sexagesimum annum post urbem conditam.

¶ Quarta pars. De vita aliorū philosophorum.

¶ Capitulū primum. De Larnarde philosopho: et eius studio sitate: et animositate ad disputandum.

Compendiloquii.

Et quoniam Beatus Aug. non psequitur de discipulis predictorū phozum: eis succedentibus in ordine scribantur notabilia de philosophis qui fuerūt eis contemporanei et coeui. Et enim habitum est. S. Carnardes philosophus fuit missus cum Dyogene ab Atheniensibus ad senatum Romanum. Et iste Carnardes fuit vehementer studiosus. Vale. li. viij. c. vij. Carnardes inquit nonaginta expletis annis. Idem illi vniuersi et phandi finis fuit. Ita se munificus operibus doctrine addixerat: ut cuius cibi capiendi cā recubisset: cogitationibus inherens: manum ad mensā porrigere obliuisceret. Sed cum Bellissā quam vxoris loco habebat temperata studia non terpellandi. sed in edie succurdi officio dextera sua necessaria vsus apriabat. Alio ergo vita fruebatur corpore sō quasi alieno et supernacuo circumdatus erat. Et Idē est Crispos disputatur: eleboro se ante purgavit: ad expurgandū postmodū ingeniū attentius: et illud acius refellendū: quas potiones in dustria solite laudis cupide appetenda se fecit. hec ibi. Idem fecisse: contra Zenonem scripturus narrat. An. gelius lib. xviij. Carnardes inquit Achademus scripturus aduersus Zenonis stoici libros: superiora corpo-

ris eleboro cādido purgavit: ne quid ex corruptis stomacho humoribus: ad domicilia vsq; animi redundaret: et instantiaz vigoris mentis labefaceret tanta cura tātas apparat⁹ ut ingenio pstitit ad refellenda que Zenon scripsit. hec ibi. Alio ergo modo studiosus fuit ad scienda sapientifica: et multum animatus ad defendenda sua: et conuincenda aliena.

Et Capl. secundū. De Demostene et eius operibus virtutis et studio sitate ac patientia.

Etem: predictis fuit coeuius Demostenes: prior aut magister hystoriarum super Hester. Qui multum fuit studiosus sicut dicit Vale. li. viij. c. vij. d. q. Demostenes cum primam litteram discere non posset: omnis sui vitium: tanto studio expugnauit: ut ea a nullo expressius proferret. Ibidē. Voces exilitate acerbam: exercitatione continua ad maturum et gratum sonū auribus produxit. Ibidē. Lateris firmitate defectus: quas corporis habitu vires negauerat a laqueis mutatus est. Ibidē. Pullos et sus vno spiritu complebat: eosq; ad alto loco celi gradū scandens pronuntiabat. Ibidem vadosos littozibus insistent: declamationes: fluctuum fragoribus oblectantibus edebat: ut ad fremitus concitatorum consonum

R patientia duras actionib⁹ offer
ret. Ibidem. Fertur ore inferi cal
culis diu ac multū loqui solitus:
quo vacuum pmpius et sollici
tus esset. Porciat⁹ est cum rerū
natura: et victor abiit: malignita
tem ei⁹ pertinacissimo animi ro
bore superando. Ita q^o alterum
Demostenē et Pater: alterum in
dustria enira est. Hec ibi. Patz
igitur ex dictis qualiter laborauit
in exercitio studij sui. Qualiter at
abominat⁹ est voluptatē carna
lem: patet ex nobili facto ei⁹ et rī
so Laydi mulieri latine. de q^o An
gel⁹ li. x. et Poli. li. vi. c. xx. Hec
enim Lays Corinthia ob elegā
tiam venustatemq³ forme dēme
rebat: conuentusq³ ad eā diuorū
hominū ex omni greca celebres
erant. Hec admittēbat: nisi q^o da
ret que petebant. Poscebat autē
illa nimiam q̄tum. Hinc natuz
est frequens illud proverbū ap^o
grecos. Frustra quis Corinthuz
tendit ad Laydezinisi queat et ve
lit dare quod petū. Hanc iste De
mostenes clanculo adiit: et vt co
piam sui faceret: petijt Et Layas
hoc quotū poposcit quod nostra
tis manui denarium facit decies
mille: equatuzq³ medietati talēti
maioris: q^o nostratis denarij vi
ginti mīlia claudū Tal petulātia
mulieris atq³ pecunie magnitu
dine victus expauidusq³ demo
stenes auertitur. Et discēdēs: ego
ingit penkere tantū non timo. Hec

ibi. Ex quibus patet. q̄tum vo
luptatem detestabat: et q̄tum ab eo
lascinia arguebatur ad penitentiā
hortabat. Et De sua quoq³ indu
stria in arguendo eos q^o peccata
sua defendunt peccantiū multū
dinem. Aug. li. ij. v. bi. ait. Quo
modo tant⁹ philosophus obitū
gatione adolescentē quēdā ar
guebat: eoq³ a rhetorib⁹ et facun
die studio: ad philosophiē. f. spe
culatiue studium transgressus ē.
Et ille id solū esse dicebat: turpi
tudine delicti: exemplorum v su:
et cōsuetudinis venia deprecaba
tur. Et tantus ipso genere desen
sionis instantio: homo ingit stū
te et nihil: si te a malis exemplis
auctoritates et rationes philoso
phie. f. vere non abducunt. Hic
q^o illius Demostenis snia ibi in
mentez venit. Sequit. Hec ē bā
Demostenis ad euz qui vtcunq³
peccati suū alienis peccatis exē
ptuz purgatiq³ estimabat. Quo
ruz verborū snia est: q^o qui se ex
cusant aliorū peccantiū exemplo
malazq³ cōsuetudine: inepte et ra
tionabiliter se excusant. De eodē
narrat li. xij. di. q^o legati masoleo
rus: euz venissent Athenas: et ad
uocasset aduocetos: restitit ei De
mostenes. Ad quem in crastino
venerunt cum pecunia quas pe
tijt. Possidit ēo cū res debent
agi Demostenes lana multa col
lam cernicq³ circūuoluzq³ legi
prodijit. et se vixisse pati remua

I

V

Cōpendiloquii.

Nec passionē: ut per processu. f.
 Xenarē et contra molestos loq
 non posse: Tunc vnus e populo
 dicit exclamasse. Non Xenarē De
 mosthenes pati. sed achitem. i.
 cupiditatē vel simulationem. Et
 id postea non celauit sed glorie as
 signauit. Nam cum interrogaret
 Aristodemū auctore fabularum
 qm mercedis accepisset: et ipse rē
 dederet: talentū: respondit ille. Ego
 plus accepi: ut tacerem. hec ibi.
 Laus ergo fuit ad dissimulan
 dū quomodo voluit et agendū
 De eodē: et de patientia eius. An
 tisthenes. li. xxiij. Traditū inquit
 est: Demostenē vestitu ceteroq;
 corporis cultu nitido nimisq; acu
 rato fuisse. Vincit turpib; idignis
 q; in cum verbis aliquē irruisse
 legit: atq; dixisse eū non tempa
 rum: quin parum vir et ore polla
 to diceret: Quod patienter susti
 nult. Similiter multa in eū dicta
 ab hostibus quasi i histriōes. Si
 militer cum Lucius Torquatus
 non solum histriōne sed Diony
 sium gesticulariā cum diceret: q
 serat saltatit: molli voce rēdit.
 Dionysie malle esse q; tui Torqua
 te. et de eodē alia in cōmuni lo
 quo parte prima: vbi de aduoca
 tis et Poli. vbi. s. dicit. q; anteq;
 virtus eloqui eius monisset: cul
 tus apparitionis dicit appetitū nito
 rem. Et postq; noticiam et tamā
 assuecatus est: colloquēte toga cō
 tentus est dicens: se velle potius

a se q; a nitore vestium aut cul
 ergito constare gloriam.

Capitulum tertium. De Isocrate.

Sic fuit contemporaneus

Isocrates: ut legitur in
 hystorijis. de quo in pro

logo Polierati dicit q; cum inter
 rogat; esset ab amicis quare nō
 in forensibus negotijs versaret;
 respondit. Que locus hic callet
 ego nescio: que ego calleo loc;
 hic nescit. Tamen vt. s. habitum
 est: in lib. saturnalium. recitatur
 hoc dictum esse a Socrate ora
 tore.

Capitulum quartum. De De
 mocrito.

Isophis: ut dicit in hystor

Is Democritus fuit con

temporaneus. De q; Pla

le. li. viij. c. vij. dicit. q; cū diuina cē

feri posset que tante fuerunt: ut

pater eius exercitū Fecis epu

lum ex facili dare potuerit: q; ma

gis studij et acyō animo vacaret

parua admodū sūma retenta: pa

trimonij suū fratri donauit et

ignotus vbi Athenis vixit. s. va

cans studio philosophie.

Capitulum quintum. De Hy

pocrito.

Is similiter contempora

neus fuisse Isipocras.

de quo Ant. geli. lib. ix.

dicit q; multum detestabatur vo

luptatem vnde d coru venero

ita estimabat: partem esse quādā

morbi teneri quod nostri co

mitalem dixerunt. Qualiter autem ipse instruebat discipulos narrat Hiero. epla. xxxiij. Hypocrates igitur adiurat discipulos suos ante quod doceat: et in verbis suis iurari compellit. Exorquet sacramento silentij sermonem incelsus mansuetudinem: habitum moreque describit. Quanto magis inquit nos quibus animi cura est. hec ibi.

¶ Capitulum sextum de Democrito de quo prius: qualiter scilicet fuit mundialium contemptor: et quod se excecavit: et de sua constantia.

¶ Aliquibus prius illorum narrat Zu. gelius. multa preclara unde libro. ij. nte. si. ait. de Democrito: quem hystorie grece luminibus sponte se privasse ferunt: quod cogitationes commentationesque animi in contemplatione nature rationibus vegetiores vel extractiores estimabat: si eas vel de illecebris oculorum impedimento liberasset: vel ne malis ciuibus bene esse videret. Aut tamen Terquillus. c. xi. quod se ideo excecavit: quod mulieres sine concupiscentia aspicere non possit: et doleret: si non esset positus in continentium emendatione. De eodem narrat multa Seneca. quod fuit magnus temporalium contemptor. Unde epla. lxxv.

Democritus inquit sicut est sic videtur: non tamquam omnia contempserit sed tanquam alijs habenda dimisit. Et non solum contempsit sed nihil postulare voluit. ait Seneca. de p

videntia an. si. di. quod Democritus ea die qua interdixit sibi possidere interdixit et poscere. Quasi videtur. Nihil voluit possidere nec postulare. Et Seneca. vij. de beneficiis. c. ix. Democrito si res aliquas possidendas deorum tradere velit sub certa lege ne liceat donare: affirmaverim repudiatum vicariusque Ego me ad id inextricabilem pondus non alligo: ne in faciem rerum hunc expeditum hominem dimitto: quod ad me fera poculorum omnium mala: et ubi postquam enumeravit divitiarum incommoda concludit in persona illius. Ego regnum sapientie non tam magni: securum ego sic omnia habeo: ut omnia sint. Itaque cum sibi Cesar ducen ta sextercia donaret: ridens reiecit. Sequitur. Ingente rem dici ab illo audiri: cum miraretur Cesaris dementia: quod se putasset tanto posse mutari. Si temptare me inquit Cesar constituerat: noto illi fui experiendus imperio. Quasi videtur. Suo toto imperio me mutare non posset. ¶ Item fuit humane glorie contemptor. De quo Tulius. v. tul. q. an. si. vel inquit Democritus Athenas: nec quisquam me agnovit. ¶ Constantem hominem ait Tullius qui gloriabatur se affuisse. ¶ Item fuit constantia solidus. De quo Tulius. v. tul. q. an. si. Democritus cum in manus hostis incidere. nullum genus supplicij deprecatus est: nullumque re

E

I

F enlaui. Unde et vitam mollē: ma-
re mortuū vocauit. Sen. epistola
xv. Quid stultius est homine:
verba mentente? Eleganter Ele-
mocritus solebat dicere: eodem
loco sibi esse voces imperuorum
q̄ venire redditos crepit. Quid
inquit mea refert: fursim istian
deorsum sonent? Quanta demē-
tia est: vereri ne infameris ab in-
fambus? Iste Elemocritus: q̄ esset
p̄uātus oculis exterioribus: q̄ ip̄s
tamen regebat honeste. ait Tul.
l. tul. q. ante si. Lectus facile ferri
potest: si non desint subsidia vali-
tudinis. Elemocritus: luminib⁹
amissis: alba et atra cernere non
poterat. At vero bona et mala:
eque: iniqua: hō est: turpia: ma-
gna: parua: et sine varietate colo-
rum licebat bene viuere: sine no-
tione rerū nō licebat.

Capitulum septimū de zeno/
ne qualiter oīa contēpluit: et de vi-
te eius honestate.

Similiter vt ait Zen. geli⁹
zenon phus Euticensis
floruit illis temporibus:
qui fuit magnus mundāliū con-
tempor: de quo Sen. de tranqui-
litate animi ante si. Nunciato in-
quit naufragio: zenon noster euz
omnia sua audiret submersa: in-
bet me ait foris expediri phari.

Hic item fuit cōstās stabilitate.
ait Tul. l. i. i. q. q̄ zenon perpe-
ssus est omnia ante q̄ cōscios delēde-
trānidia indicaret. Item sui

moderāta vite hō est. ait. Sen.
epistola. lx. zenonem Cretico nō
expressisset: si eū tñ audisset. Ob-
seruauit illum: vt ex formula ei⁹
viueret: vite eius intersuit: secre-
ta prosperū. De eius egregio vi-
cio legit in tractatu de viciis phi-
losophorum: q̄ viro et vxori ga-
rulis ait. Cum duo soli estis: quo
modo capis vos domus vna lo-
quaces: et tamē q̄ non fuit gratia
illuminatus: errauit. Posuit enī
voluptatem esse qd indifferens
ait Zen. gelius vbi. s.

Capitulum octauū. De pho stoy-
co pugnante cū dolore.

Zenon idē Zen. geli⁹ recit
tat multa preclara de phi-
losopho Thaurō: de quo
mentio facta est. s. Et de hoc idē
li. iij. cū Delphos alphiū puen-
turus totius grece phs Thau-
rus iret: diuertit ad amicū viri
nobilem in stoya disciplina egra
valitudine oppressum. qui dolori-
bus cruciantibus q̄s greci Ka-
lon. Larentadas dicunt: et febri fi-
mul afflicto erat: gemitus ex eo
compressos erumpere: sp̄s q̄s et
anhelitus e pectore eius non vo-
lorem magis impugnātes q̄ pu-
gnam aduersus dolorem. Et euz
ipsum ad retinendam patientiā
Thaurus stabiliser: egressus est
cum locis. Qui ait ad eos Th-
distis non sanam spectantū sed
cognitu vile cōgredientes com-
pugnantesq̄ philosophum et do-
lorem

lorem faciebat vis illa et natura
vini quod suum erat perpetieba-
tur et cohibebat. Cohercebat in-
tra se violentias effrenati volo-
ris: nullos ciuitatus: nullas com-
plorationes: nullas voces inde-
coras emittebat. Et ibi consequen-
ter de institutione discipuli a thau-
ro philosopho de ipso dolore qui
ter est indifferens apud stoycos
et de sufferentia doloris qualiter
cum sufferit sapiens. Nam dictus
philosophus genitus non emit-
tebat: ut dictum est.

Capitulum nonum de Thau-
ro philosopho

Isso eodem philosopho
narrat idem. Au. geli⁹
libro primo quod dabat sepe
post quotidianas lectiones ipsa
querendi quod quisque vellet. Et
ab eodem quesit discipulus an
sapiens irascereetur. vnde ibi de-
terminatur: qualiter sapiens ex-
erret opera discipline sine ira. vbi
introducitur exemplum de Poluta-
co iubente verberari famulus eo
tumaces sine ira: et ire signis. De
quo dictum est in conuulioquio
De eodem philosopho Au. geli⁹
ibi dicit. qualiter iudicant inter
patrem scilicet priuatum: et filium
presidentem. quod scilicet in locis piete-
tis debet filius preses sedere an-
te patrem: sed in re domestica et
familiari debet pater prior sedere
ut habitum est in conuulioquio. De
eodem eius ibi Au. gelius dicit: quod

cum adolescentem a sodalibus eo
uictus hominum ceruicicolis ab-
ducere vellet: misit ei verba Ari-
stotelis ex libro: in suisque quotidie
lectitare. Qualia autem fuerunt
verba: in greco ponuntur non in
latino: sed supponendum: quod fue-
runt talis sententie: quod societates
talium sunt detestande.

Capitulum decimum de stoy-
co philosopho in tempestate: de
quo Aug. ix. de ci.

Tem. Au. gelius narrat
de philosopho stoyco de
quo Aug. ix. de ci. c. iij.
cuius scilicet erat opinio sicut et
stoycorum: quod timor non cadit in a-
nimo sapientis. Qui tamen patitur in te-
pestate nanfragij. Et cum postea
argueretur retulit responsus Ari-
stippi Socratici. Qui cum re similis
argueretur: respondit illi. per aia
nequissimi Mebulonis merito non
fuisse sollicitum: se autem debuisse
timere pro aia Aristippi. Et cum
Au. geli⁹ non exagerandi animo
sed discendi quereretur ab eo: que
nam esset causa timoris sui: cuius pre-
ceptum sit discipline stoycorum
ne moris timeatur aduentus: quam
constat non dubium terminum esse
vite: vnde pulchre librum epytheti stoy-
ci. Cumque librum tenuisset Au.
gelius inuenit stoycis placuisse:
non esse hominis ut visa que san-
ctas appellat in animum ve-
niant: aut recedat: et cum venerint
ex terribilibus rebus aut contra

Cōpendiloquii.

necesse esse asserunt moueri ani-
mum etiam sapientis: vt paulus
metu trepidet: tristitia phatur:
dilatetur leticia: cupiditatib' mo-
ueatur. Tandē his passionib' pre-
uenientib': ratiois et mentis offi-
cium non ideo conscientiaz mali
in mente versari: nec approbati
istat: aut eius aliquem indulgeri
consensum. Hoc enim volunt
esse in potestate: idq; interesse
inter animam sapientis et stulti
consent: q; stultis cōsensu men-
tis: passionibus cedit: sapiens et o-
liet eas necessitate patiatur: rei
net tamen de rationabiliter appe-
tendis vel fugiendis veraz et fir-
mam inconcussam mentis sentē-
tiam. **Hec ibi.** Quod tñ non est
intelligendus fieri perfecte absq;
gratie diuine adiutorio.

Capitulum vndecimū. De

Publio et eius egregijs sententijs

Tem' An. gelius dicit de

I. Publio et eius senten-
tijs libro. xviij. **Que sunt**

hec. **Malum** est consiliū quod
mutari non potest. Beneficiū
accipit qui dat digno seras: non
culpesq; vitare non potes. **Lui**
plus licet q; par est: plus vult q;
licet. **Comes** facundus in via p-
vehiculo est. **Frugalitas** in serua ē
ramotis boni. **heredis** fieri sub
persona risus est. **Suroz** sepe fit il-
lesa patientia. **Improbe** **Meptu-**
num accusat qui iterum naufra-
gium facit. **Ita** amicum habeo

vt posse fieri inimicum putes. **ve-**
terem ferendo iniuriam: et vicia
nouam. **Amūq;** periculum sine
periculo vincitur. **Alimūz** alter-
cando amittitur veritas. **paro** be-
nefici est: qd petitur: si velle ne-
ges. **hec ille.**

Capitulum duodecimū. De
Sauozino et eius documentis in
nutrimenta infantū.

Tem' An. gelius recitat

I. Sauozino philosopho

li. xiiij. ponens eius docu-

menta preclara. **Lui** suadenti no-
bili mulieri v: filium suū ipā na-
triret: cū mater puellē diceret: illi
parcendum: sine inquit oro eaz
integram matrem fieri filij sui.

Contra naturam est imperfectū
dimidiatūq; genus matris pepe-
risset: ac a se abiectisse: aluisse i vte-
ro sanguine quem non vidisset: et
lacte non alere quem viderat: et
viventem: iam hominem: ita ma-
tris officia implorantem. **An** pu-
tantez: naturam dedisse feminis
vbera: ornandi causa: et non alē-
dorum liberorum. **Idem** prodi-
giose mulieres: fontem illum are-
scere cum periculo corruptis lacq;
laborant. vbi ponit exempla. q; si
ouium lacte: hēdas caprarū ala-
tur: vel econuerso: constat in illo
scilicet agno lanam duriorē: in
hēdo et o capillū gigni teneriorē.
Item hyrcanū tigrīdes admouēt
vbera sua scilicet catulis. **Itē.** **Itē**
les mulieres que dāt filios suos

alio nutriendos illud vinculum
coagulisq; amotis: d natura pa-
rentes cum filiis cōsociat: inter-
scindunt: aut certe villuū. 3pfi⁹
q; infantis affectio animi amo-
ris consuetudinis in illa sola vñ
aliter occupatur. hec ibi. Ratio/
nabiliter: clemēter: ⁊ vultu ista
persuasit vt patet ibi.

¶ Capitulū decimum tertius.
De philosopho reddente causas
nō esuriendi vel siuendi: ⁊ de re-
citatione consuetudinis Virgilij.

Item l. xij. recitat eiusdē
philosophi sententiā. Cū
enim visitasset egrū quē-

dam: in quo edendi petitiō passi-
ma clanguerat: ait ille philosoph⁹
¶ non esset mirum. Quia vt ait
inquit hēstensis strati⁹ eluritionem
faciunt inanes patentesq; intesti-
norum fibre: ⁊ caua intus: ven-
tris ac stomachi vacua hyantia: q;
vbi aut cibo complent: aut inani-
tate diutina thuntur: Tunc loco
vbi cibū capitur: vel stipato vel
abducto: voluntas capiendi cibi
desiderandiq; restringitur. Sci-
thas enim. i. illos populos: vt sa-
mem longius tolerent: fascijs vñ
trem stricissimis circūligare vl-
citur: ea vñtrīs consossione esu-
riem posse depelli. hec ibi. Et ra-
tionabiliter videt assignare cau-
sam famis: vel fastidij. De eodez
philosopho idem libro. xvi. reci-
tans verba Virgilij. Quem soli-
tum serunt dicere: se parere ⁊ er-

ras more ⁊ ritu vñfino. Nam vt
vñsa setum egerit ineffigiatuz in-
formēq; lambendo id postea qd
ita edidisset conformaret ⁊ fin-
geat. Proinde itaq; igenij sui par-
tes recentes rudēsq; eē: ⁊ imper-
fectos: sed veiceps tractādo red-
dere his oris ⁊ vultus lineamen-
ta subtili ingenio. Hec ibi. Si-
cut ergo Virgilius dicebat: se pñ
mo parere rudes versus: deinde
tractando formabat: sic debet ho-
mo prouidus opera que primo
facit informia ⁊ rudia: postea tra-
ctando: discutiendo: ⁊ deponēdo
deformitatem: ad plenum siue p-
fecte formare.

¶ Capitulū decimū quartū.
De nobili sapiente dante consiliū
Lacedemonijs.

Item l. xij. gelino libro. xx.
¶ post principium narrat
de illo nobili sapiente dā-
te consiliū Lacedemonijs. Pro-
pulus inquit Lacedemoni⁹ cum
deliberaret quid sit vñle ⁊ hone-
stuz: tūc exurgit sententia dāde
gratia homo quispiam: turpitudi-
ne vite preterite diffamatus: sed
lingua facūdiq; prestabilis:
psiliūq; habat: oportereq; sic
fieri suadebat. acceptum ab om-
nibus futurum erat: ex eius sen-
tentia populi decretū fiebat. tūc
vnus ex ordine principum: qui-
bus tanq; arbitris ⁊ magistris:
discipline publice. Lacedemonij
vrebatur: comato iratoq; animo

exilio: que nam inquit narratio.
 o Lacedemonij: aut que ipse tā-
 dez erit: vrbem hanc: et hanc re-
 publicam saluā in expugnabilēq;
 esse diuit⁹ possesi puiusmodi an-
 te acte vite hominib⁹ cōsiliarijs
 vteremur: Ad si probata hone-
 stasq; sua ista est: queso non si-
 namus: eam de honestari turpis-
 simi auctoris contagio. atq; vt di-
 cit elegit vrbem fortitudine et tu-
 stitia pre alijs prestantem: sed in-
 opem lingua et facundia iussitq;
 cum consensu penitus omnium
 eandem illam sententiam dicer-
 ti viri cuiusmodi posset verbis di-
 cere: vt nulla prius mentione ha-
 bita fieret quod ipse deueno dice-
 ret. atq; ita vt iussu factum est
 Sicq; dōa ista māsit auctor tur-
 pis mutar⁹ ē. h. ibi. Ex qb⁹ pz: q;
 publicus psillarius magnatus et
 reipublice: siue doctor vel predi-
 cator debz esse bone vite et fame.
 ¶ Capitulum decimumquintū.
 De Chylone et eius dictis.

¶ Item Ali. gelius li. pmo
 dicit de Chylone: quātr
 quesisse dicitur an vñq;
 faciendus sit p⁹ ius vel mores p
 amico. vbi colligit ex verbis Li-
 ceronis: q; cuz emendati sūt mo-
 res amiceoū: fitq; inter eos: om-
 nium rerum consiliorum et volū-
 tatum sine vlla acceptione comu-
 nitas. Et sequitur. vt ait Licero p
 patriam. p amico arma sumēda
 non sunt. Sed ait Leophrastus

parua vel tenuis turpitudine: vñ
 famia subeunda: si ea re magna
 utilitas nimius est amplior et bo-
 nestatis noster in re nō graui le-
 uis factura: preponendum quod
 vtile est amico. Sicut magnum
 pondus eris: lamina auri parua
 est preciosius. Nec ibi. Sic Chy-
 lon ait: has duas affectiones ē
 ferocissimas. s. amoris et odij: at-
 q; infra mediū cohercedas. hos
 inquit ames tanq; forte ofensa
 et hos quidem oderis tanq; po-
 stea amaturus. hec ille.

¶ Cap. xvi. De Marco Tulio.

¶ Marco Tulo

studiosus fuit et sedulus
 in laborando: et q; clar⁹

in multis sententijs: patet i libris
 suis multis quos edidit quoz
 nomina recitat lib. iij. de diuina-
 tione in principio. Coarctati in-
 quit sumus ad philosophie stu-
 dium in eo libro qui est scriptus
 hortensius. De quo libro loquit
 August. iij. confel. vi. q; mutat
 affectum suuz: put ait ibi. Ibidē
 recitat Tullus de quattuor libris
 Academicis et de quinq; li-
 bris tusculanis: et sex libris sci-
 licet annunciatis: et de libro de se-
 necute: Que et q;ta documenta
 collegit in libris suis patet inphi-
 cendib⁹ eos. vnde et de ipso Se-
 neca epistola. xi. Negat inqt Li-
 cero: si sibi etas duplicaretur: se
 habiturum tempus quo legat li-
 bros Lyncosico mō dialcticoq;

Z

B

C

A

Et licet esset sic studiosus: fuit ta-
men sollicitus pro republice re-
gimine. vnde narrat de eo libro
de amicitia. c. iij. non minoris si-
bi cure qualis est respublica post
mortem suam q̃ tunc scilicet in
vita. vnde et pro republica multa
sustinuit. ait Sen. de eo libro de
breuitate vite p^o principii. Mar-
cus inquit Cicero iactans inter
manifestos inimicos: et p̃m du-
bios amicos: dum fluctatur cū
republica in quadam epistola ait
Quid agam queris? Horoz in
Tusculano modo semiliber. alla-
beinceps adiecit: quibus et p̃io-
rem etates complozat: de presen-
ti queritur: de futuro desperat: iō
semiliberū se dicit. Improbatur in
sibi Seneca istud dictū addicō
q̃ sapiens nunq̃ in tam humile
nomē prociidet: nunq̃ semiliber
erit: integre semp libertatis et so-
lū solut: et sine virib⁹ altior cae-
ris. Quid enim supra euz potest
esse: qui supra fortunam est: Et
tibi bene de hoc. q̃ vō fuit caut⁹
in cauendis exprobrationibus
hominum: et dissimulandis sibi
impositis ait Au. gelius lib. xij.
Si obiectum tibi fuerit tempore
aliquid quod negari nequeat re-
sponsione loculari elidas: et rem
dignam risu magis q̃ crimine fa-
cias. Et ponit exemplum de Li-
cerone: q̃ cum obiectum est: se
accepisse pecuniam a reo: vt do-
mum emeret: negassetq̃ postea:

se domum emere: cū esset dictū
sibi se negare quod p̃i⁹ voluit: re-
spondit. Ignoratio: pudētis eē
proprium: negaturū se emere q̃
nolū propter confortes emptōis
Et sic loculari responsione elidit
sibi impositum. q̃ vō discretus
fuit in sententijs suis: q̃ vllis in
admonitionibus: q̃ rectus in iu-
dicijs: q̃ facti dus in eloquijs pa-
ter in libris suis.
Capitulum decimū septimū.
De Seneca.

Seneca vō q̃lis fue-
rit: et q̃ discret⁹: et q̃ vi-
les doctrinas edidit: pa-
ter in egregijs voluminib⁹ ab eo
editis. fuit autem binomius mo-
re romanorū. Dicebat enī Se-
neca Seneca Lucius sicut ipse
ait loquēs de se. iij. de benef. c.
vi. prout dicit Aug. ep̃la. xxxvi.
Vnde et ipsū enumerat Hiero.
in libro illustrium virorum inter
alios. fuit quoq̃ vite honeste
abstinētie magne conuersatio-
nis vrbane: sicut patet in libris
suis: et vllibus documētis. ait. n.
ep̃stola. lxxvij. loquens de se et
vita sua. panis inquit siccus: et si-
ne mensa prandium. post q̃ nō
lotis manibus domulo minui.
Consuetudinē meaz nosti. Bre-
uissimo somno vtor: et quasi in-
ternigilo satis est mihi: vigilare
desijisse. aliquādo dormisse me se
tito: aliquando suspico. Tremūq̃
patientissime fero: Et sic de alijs

Cōpendiloquii.

F que enumerat sibi. **S**imuliter
de abstinentia sua epistola. cr. Ip-
sum tamen et doctrine sue modū
inrepat Quinilianus: putat
cit. **Al.** geli^o l. ix. post principium.
de Sen. anno dico: qd eius ora-
tio: vulgaris videtur: et. Sequi-
tur. Eruditio: autē plebea: et ver-
micula: nihil ex veterum scriptis
habens neq; gratie: neq; digni-
tatis. Et tibi multum de hoc. Et
simuliter Polieratus lib. viij. c.
xvi. recitat vba Quinilianī. Tra-
ctavit inquit fere omniū studio-
rum materiam. Nam et orationes
eius et poemata: et dialogi serunt.
In philosophia parum diligēs:
egregius vinorum insecutor fuit.
Aulte in eo clare fuisse senten-
tie: multa etiam morum genera
legenda: sed in eloquio corrupta:
et. Sed ut ait auctor ibi: an recte
fenserit Quinilianus: sapientio-
ris iudicio relinquo. Legunt ei⁹
epistole: et libri diversi. Ab his fi-
delis custos virtutū: vitiorūq; ho-
stis occurrit. Tantis vitiis: ut eū
fronto nepos **P**lutarci asserat:
vniuersos exterminasse errores:
ut aurea videatur secula fionere
et deos ab humano genere exulā-
tes: eius opera reuocatos: hoib⁹
contracta societate miscere. hec
ibi. Licet ergo Quinilianus lit-
terator: acumine et gravitate di-
cendi preccderet: iste diligētor:
et **Q**ui in rhetorica vincitur: tan-
tūz vincit in etpica. ut dicitur ibi

Iste Seneca magister fuit **N**e-
ronis: tūc eo postea occisus: ait
Boe. liij. de consola. c. v. **A**lro in-
quit Senecam familiarem prece-
ptoremq; suum: ad eligēde mor-
tis coegit arbitrium. vbi ait expo-
sitor: qd **S**icconius refert: qd **N**e-
ro imperator fingebat: se timere
Senecam magistrum suū quasi
in pueritia: et nactus occasionez
mandauit ei: vt sibi genus morū
eligeret: Ille vō cibo et potu se sa-
tians: venaz sibi incidi fecit: et in
balneo: ut dicunt alig: nimio fla-
xu sanguinis iteris. vñ qdaz p̄sa-
gio habuit nomē Senecā. l. i. ne-
cans: eo qd sibi elegit moriem.
Capitulum decimumoctauū.
De Boetio.

Et Boetio vō: **Q**ui fuit
in philosophica: et theo-
logica sapientia: p̄z in li-
bris suis editis tam in humana
sapientia qd diuina. fuit autem
poribus **T**heodorici regis: clauit
qz virtutib⁹: et cōsul in vrbe fuit
Lūq; **T**heodoricus vellet exer-
cere tyrannidem in vrbe: ac bo-
nos ex senatu neci dare: **B**oeti⁹
dolos eius effugere gestēs: mis-
sis clam litteris ad grecos: mite-
batur vrbez et senatum ab impij
manibus erueret: eozum defen-
sioni subdere. Sed postea a re-
ge quasi conuict⁹ regie maiestati
iussus est retrudi in carcere. fuit
autem p̄sul eo tpe: quo inuasertū
Solbi **R**oman: et abstulerunt

omnem libertatem eorum. Quibus qz fauere noluit missus est i ergastulū: vbi adhibuit sibi philosophiam solatricem: et edidit librum de consolatione philosophiæ: ne nimio dolore aut tristitia laboraret in desperationem. Idē autē Theodoricus Symacū martiri fauere: cui filiam Boetii habebat uxorem. Duo autē filij ei: in consulatione remaserūt sub regia potestate. Boetii autē dictus est a Boethios grece id est adiutor: vltimū latine: eo q multorū adiutor fuit. Severin⁹: dict⁹ a severitate iudicialia. Et hoc fuit propriū nomen ei⁹ vt ferūt. Annii⁹: dict⁹: eo q de genere annieorū. i. iutorū. Valli⁹: dict⁹: eo q origines vixit a Ballo Torqto ordinari⁹: dict⁹: q alios in dignitate ordinabat. Patrici⁹: dict⁹: qz amore patrie rempublicam gubernabat: Excōsul: qz erat ex cōsulatione: peracto viciis sue anno. Mōbiles. n. Romani nomina. et nomina filijs imponebāt: vt in ipsa origo agnosceretur. vnde tituli libi sui est. De cōsolatione philosophiæ liber Annitij Vallij Severini Boetij exconsulis ordinarij patricij incipit. &c.

¶ Quinta pars. De perfectionibus philosophicis.

¶ Capitulum primum. De perfectione eorum in vitiorum detestatione.

¶ In enarratio singulatis de exemplis imitabilib⁹ p̄dictorū philosophorum: et de vicis notabilibus eorū: qz Tullius et Seneca in libris suis sparsim narrant multa p̄clara de viciis philosophicis: ad maiore distinctionem et faciliorem inuentionē videndū est in quib⁹ consistebat perfectio eorūdem philosophorū vmbatica: Nulla enī vera p̄fectio sine gratia dei que operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate: Philosophi. i. fuit autē in multis eorum perfectio suo modo. Et vt distingere p̄cedat: notandum q fuit in vitiorū detestatione p̄t fieri potest sine gratia fidelis illuminantis et purgantis. Vnde Augustinus li. xliij. vidim⁹ iquit philosophū peregrinū nomine vix grauem atqz p̄stantē apud Athenas in quodam tugurio extra urbem diuersantem. Cumqz ad eū frequenter veniremus: multa ad diuin⁹: eū discere vtiliter et honeste. In quibus illis audim⁹: vtrum sapientem non peccatū eē dicebat: si peccasse eū vix atqz homines essent ignoraturi. Non pene aut infamie metu nō peccatū: sed iusti honestiqz studio et officio scilicet dicebat. Decebat. Philus ergo peccatū detestabatur vt. n. dicit Tullius. liij. de officiis. Nilil turpe facendū bono viro etiā si ex omni parte lateat.

Cōpendiō quii.

vbi introductū fabulā et ponit ex-
emplū de anulo inuento in equo
eneco in hyatu terre: quem si quis
portaret nō posset videri ab aliq
licet ipse eum videret: sicut habi-
tum est in comunilogo. Nec pp
hoc debet qd aliqd turpe ageret
vt ait ibi. Abi pmitit. Satis no-
bis si tamen in pñsa aliqd profi-
cimus persuasum esse dicit: si oēs
deos hoiesqz celare possem⁹ ni-
hil tamen in nobis auare: nihil
iniuste: nihil libidine: nihil in-
cōtinenter esse faciendum. Et ibi
bene de hoc. Licet enim vitium
nō possit detestari sufficiēter abs-
qz gratia: vnde est dei offensiuū
diuine legis pñaricatiū ymagis
deformatiuū: et grē pñuatiuum.
tamen pōt aliquāter detestari:
vnde est nature lesiuū et ei aduer-
satiū. *Aut* Sen. ep̃la. See-
lera tuta eē non possunt. Sequi-
tur. Quia prima illa et maxima pec-
cātū pena est: peccasse: nec vllū
scelus: lz illd fortuna exornet mu-
neribus suis: lz tueatur ac vindi-
cet: impunitū est: quonā se scele-
ri inferere suppliciz est. Sed et
hec et nihilominus malā mentem
pene pñmunt: et timere semper et
expauescere et securitatis diffide-
re. Sequitur. hic consentiam⁹ ep̃y.
curro: malo facinore conscientia
flagellari: et plurimū illi tormētū
esse: eo qd perpetua eū sollicitudo
vrget ac verberat. Hoc enim ip-
sum argumentū est: natura nos

a scelere abhorere: qd nō nulla
etiā inter tuta timor est. *Aut* al-
tos fortuna liberat pñā: metu ne-
minem. Quare: nisi qd infixa no-
bis rei aduersatio est: quas natu-
ra damnavit: Ideo numqz fides
latēdi sit et latronib⁹: qz coarguit
eos cōscientia: et ipsos sibi osten-
dit. Propriū autē est nocentium
trepidare. Et recordat cū scriptu-
ra sap. xvij. Cum sit timida neq-
tia: dat testimonium cōdenatio-
nis. Et cū beato Aug. primo cō-
fessionum dicente. Iniquus ani-
mus sine iniquitas est: pena sit.
His ergo considerationib⁹ scilz
ratione de decoris pñsibilib⁹: de-
ordinationis irrōnabilis: viliatqz
inestimabilis: et inhonestatis vi-
tuperabilis que sunt in peccato:
et multo: am alioz nocentioz
detestati sunt philosophi vtiā: lz
non perfecte nec ordinate. vnde
se a vitijs abstinebant ait *Tul.* de
senectute. c. ij. de Leontio gorgia
magistro Socratis: qd cōpleue-
rat annos centum et septem: nec
vñqz a studio ac ope cessauerat.
Qui requisit⁹ cur ita dū viuere
veller: nihil inqz habeo qd accu-
set senectutē meā. Qd fuit scilaz
dictum in homine docto: ait ibi
Tul. Ideo philosophi studebāt
esse dissimiles malis: pp qd et tor-
menta multa sustinuerunt: sicut
recitat Boetius verba phie ipm
alloquentis primo de pñs. c. iij.
vbi d. introductū philosophiam

Ipſi inuitaſſe: et tormenta que ſuſtinerunt phi ſibi rectaſſe: ſicut Socratis venenum: zenonis tormenta: et ſic de alijs quos enumerat: quos nihil aliud in clade detrahit niſi q̃ morib⁹ philoſophie inſtituti: ſtudijs improborum diſſimulimi videbant. Et ibi bene d̃ hoc. Si ergo philoſopbi inſideles ſic vitia deteſtabantur: ab eis ſe custodiebant: diſſimiles malis eſſe ſtudebant: et ob hoc tormenta etiam ſuſtinebant: multo magis phi fideles et diuini: debent eſſe tales.

R Capiti ſecundū. De perfectione eorum in voluptatū carnaliū mortificatione.

Quoniam ſolum autem fuit p̃n ſectioſtica in victorū deteſtatione: ſed etiam in voluptatū carnaliū et cupiſcētiarum mortificatione: et exterminatione ſicut fieri poteſt ſine gratia vt dictum eſt. et vt p̃ ex vita philoſophorū deſcripta vnde dicebat Plato mortem eſſe neceſſariam phijs: vt. s̃. dictū eſt. **P**ro enim modo abhominabatur voluptates carnales: ait. **A**ugustinus. li. i. c. ſi. Voluptas inquit q̃ nimia eſt ex gaſtu aut tactu ſicut cenſuerunt ſapientes: ſediſſima ē: eoſq; maxime q̃ his belluinijs voluptatibus ſe ſe dederunt: grauiſſimi vitij vocabulis greci appellabant: nos autē incōſtantes: vel intemperantes dicim⁹: et hi

ſolentes. Iſte due voluptates. i. libidines in cibos et venerē prodige ſole ſunt cōes hominibus et beſtijs. Idcirco in pecudū ſeraz q̃ numero habent: qui ex his ferinis voluptatibus preſſi ſūt. **L**etere tres: proprie hominū videntur hec ſibi. Et ſubdit. Verba ſup hac re ex libris Ariſtotellis aſcripti: vt vel auctoritas clari atq; incliti viri tam infamibus voluptatibus nos terreret. **Q**ue verba ſi greco recitat. Sequit. Quis igit habens aliquid humani pudoris voluptatibus his duabus gaudeat: Et recitat cōſequenter verba hypocratis de coitu venereo: q̃ eſtimabat: illam voluptatē cēptem quandam morbi teterrimi: vt recitatum eſt. s̃. Nec nō et verba Socratis dicentis: ſe eſſe. i. comedere et bibere vt viueret non ecōuerſo. **P**ro enim mō philoſopbi exterminabāt: et mortificabant predictas voluptates: Exemplum de Xenocrate vbi. s̃. quem mulier vocauit ſtatſam. Qualiter autē vtebant temperate et ſolē vite neceſſarijs: ait. **P**oli. li. viij. c. viij. Abi diſtinguit cōuiuia dicens. q̃ ſunt conuiuia plebeia que ſunt ſolita a legibus philoſophie Et ſunt ciuilia que quidem non ſunt diſſoluta: ſed liberiora licente: et opulente magne: et q̃ ad cōem leiciam: ſalua tamē ſēper modestia qua ad philoſopbi cū rigorem accedunt. Conuiuia

T

V

Cōpendiloquii.

Sto phica sunt omnino castigata
 & suis regulis limitata: ut qui ver-
 santur i his possint nulla cibi aut
 potus impediente molestia: suis of-
 ficis inservire. Sobria enim: & ab
 omni luxuria castigata: non ipe-
 diunt Socratem: ne iustitiā posi-
 tivam erequāsa naturali inquisi-
 tione Platonē non reuocāt: me-
 mouam rerum gestarum nō ex-
 cludent: herito Timens non p-
 hibet causas rerum omnium ape-
 rire: nec aliquis a quocumq; vir-
 tutis offō retardat. Hec ibi. Vbi
 bene de hoc. Patet ergo perfe-
 ctio phica suo modo in prediciis
 ut enim ait Tul. v. tul. q. ante fi.
 Sapiens propius est: nihil qd
 peniteri pōt facere: nihil iniuste:
 s; splendide: cōstanter: grauius:
 honesteq; oia.

Caplm tertij. De eoz pfectio-
 ne in mundialiū & diuiniū despe-
 cit & dimissioe.

Item perfectio phica in
 mudi & mundialium des-
 pectū & dimissioe satis p-
 ex dictis .i. qualr mandam dīpe-
 rerūt: & oia dimiserunt, sicut De-
 mocritus & Diogenes de quibus
 supra. hoc enim fuit quasi cōmu-
 ne philosophis: ait Hiero. episto-
 la xxxv. Crates inquit Theban⁹
 homo quondam diuissim⁹: cum
 ad philosophandum Athenas p-
 geret: magnum auri pondus ab-
 iecit. Hec putauit: se posse simul
 & virtutes & diuitias possidere. Et

epistola. cxvj. dicit de pho: q; mul-
 tarum possessionū pretium prole-
 cit in pellagus: abite inquit in pro-
 fundū male cupiditates ego vos
 mergo: ne submergar a vobis.
 Ph. philosophus glie animal: & po-
 pularis aure velle mancipiū totaz
 simul sarcinam deposuit. hec ille
 Ph. philosophi enim non reputa-
 bant: bona temporalia et sua: s;
 nec ea appetebāt: nec d amissioe
 dolebāt. ait Sej. de cōstanlia sa-
 pientis. Moseram Demetrius
 cepit. Ab hac exiens Subo phi-
 losophus: interrogatus: an aliqd
 perdidisset: nihil inquit. oia mea
 mecum sunt: & tamen patrimoniū
 m in predā cesserat: & filios po-
 stis rapuerat: Sequit. Habebat
 enim vera bona secum: in q non
 est manus infectio. Que tō vissi-
 pata & direpta fuerant nō iudica-
 bat sua: sed aduenientia: & motum
 fortune sequentia. Is non vt sua
 dilexerat. Omnium enim affluē-
 tiuz incerta est possessio: & lubri-
 ca. hec ibi. Unde & de paupertate
 pho: am Tul. v. tul. q. post medi-
 um. Quis inquit paupertatē per-
 timescit? An Scithas Anatharsis
 potuit p nihilo pecuniaz habere
 Anstrates phs facere non poue-
 runt. Quis ep̃a feri bis verbis
 Anatharsis homoni salutē. Cir-
 cāmicum est Syricum tegimē
 calciamētū: solozum callum: cu-
 bile terra: pulmentū fames: lacte
 carne caseo vescor. Quare: vt ad

A

B

C

D

Z

getā meq; venias. mīera āt ista
q̄b⁹ delectamus es vel ciuib⁹ tūis
vel disa mortalibus dona. Dēs
enim sere phi omniū disciplinaz
non quos a recta ratione natura
vitiosa detorhiser: eodez hoc aio
esse potuerunt. hec ibi. Et exem/
plificat de Socrate ⁊ Xenocrate
de quibus supra. De quolibet ta/
li potest dici illud quod dicit Pla/
le. libro. iiii. c. iij. d. fabulatio. Locu/
pletum illam faciebat non multa
possidere: sed modica desiderare
sit ergo illi sic cōtempserunt mū/
danas diuitias absq; spe celesti/
um diuitiarū: multo magis phi/
losophi fideles ⁊ celi debēt eas
p̄uenire: vt centuplū accipiant in
futuro.

C Capitulum quartum. De eoz
perfectione in honorū ⁊ excellen/
tiarū abdicatione.

A En solum aut fuit eozū
n perfectio in despectu diu/
tiarum: sed etiā in contē/
ptu excellentiarum: dignitatū ⁊
honorum humanorum: vt pz in
dictis philosophis. Sicut in Dio/
gene qui cōtempnit honores ob/
latos ab Alexandro: ⁊ in Socra/
te: q̄ gloriosa fugebat: vt dictum
est supra: ⁊ in alijs supradictis. Et si
⁊ laudes humanas cōtempserūt
⁊ se a mundanis tumultib⁹ ⁊ fre/
quentijs sequestrauerūt. ait Hie/
ro. contra Iovinianum añ si. q̄
phi multi reliquerūt frequentias
vrbium: ⁊ hortulos suburbanos

vbi aer irriguus: arborum come/
sufarrus autum: fontis spectacu/
lum: rīus inurmuranus: sic de
alijs. Sequit. Naz ⁊ Pictagorei
huiusmodi frequentias declinā/
tes: in solitudine ⁊ desertis habi/
tare consueverunt: Planū est er/
go ex dictis: q̄ predicta contem/
pserunt que nīerito sunt contem/
nenda. sicut Boet⁹ philosophia
instructus elegantius ostendit. si.
de consol. c. vi. ⁊. vij. Quid inquit
de dignitatum potentia viseram?
Que si improbiū quendā
cecidissent: non ne colpo non sit
appetende: Ande ibi bene ⁊ pro/
lixē. Laudes enim humanas p
nihilō reputabant: ⁊ laudari: per/
nitiosius estimabāt. ⁊ vitupari.
Et enim ait Tu. gelius li. vi. Tur/
pius dicebat Saporinus exigue at/
q; frigide laudari. ⁊ insectanter
⁊ grauit̄ vituperari. Qui enim
maledicit ⁊ vitupat: q̄to id acer/
bius facit. tanto pro iniquo ⁊ ini/
mico habetur: ⁊ propterea fides
non capit. Sed qui insectide lau/
dat destituit a causa vfi: ⁊ amicus
quidem creditur ei⁹ quē laudat:
⁊ ei creditur.

E Capitulum quintum. De eoz
perfectione ⁊ passionū internarū
edomatione.

B En solus aut fuit eoz p/
nfectio in predictis cōcu/
piscencijs carnis: ⁊ ocu/
lorum. ac vte superbiam cōhibē/
do: sicut fieri potest absq; gratia

Compendiloquii.

vel: sed fuit eorum perfectio i edo-
matione passionum interiorum: &
redactione sub lege rationis, & or-
dinatione: semper intelligēdo vt
dictum est eo modo quo pñt si-
ne gratia copulberi. vt enim habi-
tum est supra animus sapientis
non cedit passionibus fm senten-
tiam stoicorum: nō. q̄ oīo aufer-
rant: sed q̄ ordinate moderētur.
Et de hoc An. gelius pulcre nar-
rat lib. ix. ante si. Herodes iquit
archiepus consularis iacellus: a
quodam Stoyco tanq̄ mil^{is} sa-
pienter: & parū viliiter dolore fer-
ret ex morte pueri quem amabat
dicebat: q̄ nullus homo qui fm
naturam sentiret & saperet: affec-
tionibus quattuor carere & vaca-
re omnio posset: atq; si posset vt
curis careret: non ex re illud me-
lius qm langueret aīus & torperet.
Dicebatq; Sensus isti motusq;
animi cum imoderatores sunt:
vicia sunt: & si omnino eos cōuel-
lamus: periculuz est necesse. Mo-
deratas ergo scire & considerare
purgandas dicebat: vltusq; est sa-
bula quadam: q̄ homo rudis ex
vltima Barbaria colēdi in solēo
in terras cultiores venit: emitq;
agrum aptum ad fructus. Luni-
q; videret: vicinū amputare su-
pñus ex arborib^{us}: que inissetq;
ad qd sic amputaret: cū alius vi-
deret: q̄ sic fieret ager par^{us}: & ar-
bor fecundior: ille accipiens secu-
rim: adiit agrum: & omnes arbo-

res detrancavit: credens hoc me-
lius ēē. Sic est inquit aperte ista
Epaphro. i. passionum sectatores
se debent habere. vt non sint im-
moderate. Nam sō homines cu-
piunt: vt omnino non sint: oībus
vehementioris officijs animi am-
putatis: in corpore ignauie & qua
si eneruate vite consenscunt hec
ibi. Cui p̄cordat Idlerio. epistola
lxxxvij. Affectus inquit & pertur-
bationes q̄dū in tabernaculo
corporis huius habitamus & fra-
gili carue circudamur: modera-
te regere possum^{us}. amputare nō
possumus. Et ibidem. Philoso-
phorum sentia est: moderatas esse
virtutes: excedentes autem mo-
dam atq; mensuram inter vicia
reputari. Unde & vnus de septem
sapientibus ait. Ne quid nimis.
Et Scñ. bñ epistola. lxxvij. Abi
querit. Nonne affligitur sapiens
in liberorū aut amicorū amī-
sione? Et respōdet. eodē animo:
filiorum mortē expectat quo su-
am. Non magis hanc timet q̄
illam dolet. Virius enim conti-
nentia constat. Omnia enī ope-
ra ei^{us} cum ipso concordant: & cō-
gruunt. Si aīus quem excelsum
ēē oportet: luctui aut desidio, sub-
mittit: inponētia oīs trepidatio &
solicitudo est. Et querit vltierus
Quid ergo? Rōne aliquid simi-
le perturbationis patiet^{ur}: Non co-
lor eius mutabit^{ur}: vltus agitati-
artus refrigescet: & quicquid ali-

ad non ex imperio animi. sed in-
consulto quodā impetu geritur.
fateor: sed mæbit sibi persuasio ea-
dem. Nihil eorum malum esse
nec vñum ad quod mens sana
deficiat. Omnia que faciēda sūt.
audaciter et prompte facit. hec ibi
Qui concordat Inia Stolorum
de differentia inter animā sapiē-
tis et stulti. De qua Aug. ix. de ci.
c. liij. Abi rectat dictam differen-
tiā. q. s. animus stulti passionib⁹
cedit: sapientis vō nō. Et Sen. ibi
pōt exēpl⁹ bonū vbi. s. q. quē
admodum in corporibus langui-
dis signa precurrunt: segnities q̄
dā in hermis: sine vñlo labore las-
situdō: ossitatio: et terror mēbra p̄
currentes. Sic infirmus animus:
multo anteq̄ opprimatur malis
quarū: presumit illa: et ante t̄pus
cadit. Non sic animus sapientis
Et de hoc ibi bene.

¶ Caplm sextū. De eorū cōuer-
satione et gestus maturitate.

E matura gravitate phi-
losophorum in exteriori
gestu: p̄ exēpl⁹. Socra-
tes enim in eodem rigore vultus
se habuit vt dictum est. Plato-
nem commotum non vidit disci-
pulus ab eo nutritus. Domie eiz
pacato: et moderato a perturba-
tione dictatur passionū: et mode-
ratur gestus exterior et maturaf.
Species enim corporis est simu-
lacrum mentis: figurāq; p̄bita
Sicut ait Ambrosius. liij. de vir

ginitate loquens de beata vīgine
Sicut enim vera philosophia q̄
est expultrix vitiorum: et magi-
stra morum: vt habitum est sup̄
modificat hominē interiorē:
sic veneranda maturitate et gra-
uitate maturat exteriorē. Et eiz
dicit Plol. li. vij. c. xij. hāec phia
p̄cipit obseruari: vt quisq; in om-
nibus fugiat notam: indicens ac-
tioni rectitudinem: ne sit reprobē
sibilis: sermōi cautellam: ne sit
cōtempnibilis habitui modestiā
ne sit notabilis. Abi et arguit pō-
patice: et curiose: ac sup̄flue se or-
nantes cultioibus vestimentis: et
ad speculam se ornantes: recitās
dictum Flauiani. Quid vīro cur
speculo: nisi in eo casu: quo illud
Platonem gestasse testis ē Fla-
uianus: vt videret in eo q̄taz in
se peregrinatio: studij seruor: ac-
men temporis: processus etatis:
de naturali statu mutasset facies
mūditiō: quē et bona et mala si-
delissime protestatur: hoc idem
egit: vt seruaret et reuelaret natu-
ram: ne labore et diēta inflecta cor-
rumpereret. hec ibi. Ideo meri-
to discipuli ex conuictu et conuer-
satione cum philosophis profice-
runt: vt dictum est. s. Et eniz di.
Sen. ep̄la. vj. Plus traxit turba
sapientum ex moribus Socratis
q̄ ex verbis.

¶ Caplm. septimū. De eorū se-
dula studio sitate.

Cōpendiloqui i.

E sedula & o philosopho
 ra studiositate: & incessa
 bili: ac insatigabili eorum
 sollicitudine: patet similiter ex di
 cta. de qua Valerius libro. viij.
 c. vij. dicit. ponens exēpla d' mul
 tis. Sicut d' Demostene pictago
 ra: Platonē: Democrito: Car
 nayde: De quibus dictum est. s.
 Et d' Anaxagora: qui studio ma
 gno ut flagrasse. Qui cum ex plu
 rima peregrinatione patriam re
 perisset: possessio eius desertas vi
 disse: non essem inquit ego salu
 nisi ista perisset: Quod dixit pre
 amore studij. Ibidem etiam exē
 plicat de studio Archimedis.
 captis enim Syraculis Metel
 lus machinationibus illius phi
 losophi omni ac multum victoriaz
 suam inhibitam senserat: extre
 ma tamen hominis prudētia de
 lectatus edixit: ut capiti illius par
 ceret: tantum glorie in Archime
 de servato. Etiam in oppellis Sy
 raculis reponens. Et his vbi ocu
 lis & aīo in terraz diffractis formas
 describit: militi: q' predandi gra
 tia domum irruerat: strictoq;
 super caput gladio q's nam eēt q'
 venit propter nimiam cupiditatē
 inuestigandi veri qd' querebat:
 nonien suū indicare non potuit.
 Sed protracto manibus pulue
 re: noli inquit obsecro istuz. s. cir
 culum deturpare. Et demū qua
 si negligens imperij lictoris: ob
 truncat: sanguine suo: artis sue

linamenta confudit. Quo acce
 dit: ut propter idem studiū mo
 do vite donaret: modo priuaret.
 hec ibi. Ibidē exēplicat de So
 crate q' nonagesimū q'tuz annū
 agens librum nobilissimū com
 posuit. Et quo apparet etiam se
 nescitibus membris: quali stu
 dio: vite sue terminuz clausit. Et
 de Cleante: qui octuagesimū no
 nam agens annum exactissime
 subtilitatis volumen edidit. Et d'
 eodem. Ipsum enim adolescen
 tem questuz extrahentē: eoz ne
 cessario tempore per inopiam su
 stentantem diurno Crisippi pre
 cepta vacantem: eundem agen
 tem centesimum annum attenta
 cura auditores suos erudentes
 audire: eundem vacantem ad
 audiendum & docendum. Et ibi
 dem exemplificat de Sophode
 q' post q' centesimū annū ageret
 composuit illam nobilissimā sa
 bulam: qua omnium poetarum
 praeferre gloriā potuit. Simili
 de Symonide poeta: qui octua
 gesimo anno & docuisse carmina
 & in eorum descendisse certamina
 gloriā. Et ibidem de Solone: d'
 quo dictum est. s. Patet ergo fer
 uor studij philosophorum: tam
 in veritatem inquirendo: tam in
 alios docēdo: q' in volumina cō
 ponendo. Unde de eorum studio
 Hiero. epia. xxiiiij. Dicit q' The
 mistocles cum expletis centese
 ptem annis moreret: dixisse fert:

se dolere: q̄ tunc egredereſ d̄ vſ-
ta q̄i ſapere cepiſſet. Ibidē dicit
q̄ Plato nonageſimo anno ſcri-
bens mortuus eſt. Ibidē: q̄ So-
crates nonagintanovez annos in
docendi ſcribendiq̄ dolore labo-
rez compleuit. Ibidem: q̄ So-
phodes cum propter nimia ſene-
ctutem ⁊ rei familiaris negligē-
tiam a filiis argueret: edidiſſe ſe
fabulam quam nuper ſcripſit re-
citauit iudicibus. ⁊ tantum ſpe-
ctamen in etate iam fracta dedit
vt ſeueritatem tribunalium in ſa-
uorem conuerteret. Ibidē q̄ La-
to cenſorinus diſertiffimus ⁊ ſe-
nex grecas literas diſcere nō eru-
buit nec deſperauit. Ibidem: q̄
Homer⁹ reſert: q̄ d̄ lingua He-
ſtoris iaz vetuli ⁊ pene decrepiti
dulcor: melle oratio fluxit. Et de
quibusdam horum: ⁊ eorum ſtu-
dijs. Tuli⁹. d̄ ſenectute. c. ſcdo.
ſ. de Socrate: de Sophocle: de
Solone. De quo dicit. Solonez
gloriantes vidimus: q̄ quotidie
aliquid adſcentem dixit ſe ſenez
fieri. Abi. ⁊ Tul. de ſe. Quid ego
inquit ſeci: qui grecas literas ſe-
nex didici: quibus ſic quidus q̄ſi
diuturnam ſuam repellere cupiēs
De ſtudio Platonis Vale. vbi. ſ.
Dicit: q̄ altero ⁊ nonageſimo an-
no decedēs: ſub capite Sophro-
niſmos habuiſſe ſeri. Sic nec ex-
trema quidem eius hora a cogi-
tatione ſtudioſa vacua fuit. De ſtu-
dijs quoq̄ philoſophorum Du

go primo didaſcolis vbi multos
enumerat. Abi ⁊ alt: q̄ dialectica
inuenta eſt ⁊ Parmenide: q̄ ciui-
tates ⁊ cetus hominum fugiens:
in rupe conſedit: ſicq̄ dyalecticas
excogitauit: ⁊ rupis Parmeni-
dis dicta ē. Et ibi d̄ ſtudio Pla-
tonis ⁊ aliorum philoſophorum
⁊ inuentorum ſingularum arcium
bene. Et item ſtudioſi fuerunt
philoſoppi diligenti cura in ſuis
tractatibus quos compilabant:
ne quid vitioſum vel diminutus
aut ſuperfluum inueniret in ſuis
opuſculis: ⁊ vt diu opuſcula dura-
rent in ſua auctoritate: vñ dictus
eſt. ſ. de Virgilio: q̄ more vſi ſe-
tum ſuum lambētis ⁊ ſic quaſi ef-
figiantis dicta ſua ruminabat: re-
tractabat: ⁊ formabat ad plenuz
⁊ Val. li. ij. c. vij. de Turipede rñ
dēte Theſticipadi poete: apud quē
cum quereſ q̄ triduo nō vltra
tres verſus: maximo labore im-
peſopredicare potuiſſet: atq̄ ſe
centum perſeſe ſcripſiſſe gloria-
ret. Sed hoc inquit ille intereſt:
q̄ tui in triduo triſimodo: mei d̄ o
in omne tempus ſufficiunt. Sic
q̄ factum eſt. Exemplū huius i
beato Aug. q̄ ⁊ ſcripta ſua ſtudio-
ſiſſime compoſuit: ⁊ humiliter ac
diligenter q̄ retractandus fuerat
retractauit. Et Au. gellus li. xviij.
de Virgilio dicit: q̄ cum morbo
oppreſſus: moroz aduentale vi-
deret: orauit petijtq̄ a ſuis amiſiſ
ſimis: vt eneada que nundum

X

Y

Compendilōquii.

Z limasset aboleret. In his aut inquit que vident retrahant: et cori gi debet: et i his erat maxime locas vbi loquit de monte Libna
Et non solum erant studiosi phi in predictis. sed etiam in cognitione suspensorum: et discursio factorum et dictorum: vt dictu est s. de Pythagoreis. quorum mos erat: vespere qd quo die dixerint egerintqz commemorari: prout videt **Tullius** de senectute. Et de hoc Seneca bene. si de ira ante si. di. qz animus quotidie ad rationem red dendam euocandus est. Faciebat hoc Sicut: vt consumato die: cum se ad nocturnam quietem recepisset: interrogabat animu suu. Quid hodie malū tuu curasti? Cui vti tio obstitisti? Quia pie melior es: desinet ira. et moderatior eris: qz sciet quotidie: sibi ad iudicem ee veniendum. Quid pulchri hac consuetudine excutiendi tota die? Quale ille somnū post recognitione sui. Sequitur. Quātranquillus: qz altus: qz liber. Et p^o Altor inquit Seneca. hac potestate: et quotidie apud me cam ducō: cum sub latum est conspectui lumen con stituit vrorum: mors mei conscia totum dies feruor: facta dictaqz rememoror: nihil mihi abscondo: nihil pertransco. Quare quicqz ex erroribus meis timea: cur pos sim dicere: vide ne id amplius facias: imo tibi ignosco: h ibi. **B**onum ergo est studium et salubre:

sic dicta et facta discutere. Unde et phia est suuipius ab homine cognitus. ait **Isidorus** de diffinitionibus. et **Alpharabius** ibidem.

Capitulum octauū. De sermonū moderatione.

E perfectione et oporū

b In sermonū et verborū moderatione satis p^{er}er

dictis. **Philosophus** enim non minus faciendo qz loquendo p^{er} batur. vt dictum est. s. **Philosophia** enim cōfert philosopho: vt sciat fabulari cum omni homie. ait **Aristippus** loquens de se: puror li. de deo **Socratis**.

Capitulum nonū. De discre tione philosophica in conuiuijs humanis: et an philosophi debe ant interesse. conuiuijs sine phia et de lingue cohibitione.

Aliter antez phia docet loqui in sermonibus co munibus: considerando

tempus loquendi: et personas in ter quas loquendum: et sermo nes proferendos eleganter inue stigat primo **Saturnalis**. c. i. Et p^o **Albi** inquiri: an philosophia de beat interesse conuiuantibus et con uiuijs. Et arguit ibi qz nō: qz ipsa est tanqz censoria quedā: et vt ve reconda mater familias suis pe netralibus continet: ne misceat se libero. s. deo vini siue vino. Cui tumultus familiares sunt: cū etiā ipsa huiusmodi verecundie sit. vt strepitum non modo verborū sed nec

sed nec cogitationē in sacrarium
sue quietis admittat. ¶ Sed in
Driū arguit psequenter: qd si sic
esset etiā choros aliarū matronarū
scz sobrietatis modestie: et pietatē
a coniuijs exularet. Item absit
ingt a phia q i scolis suis tractat
de officijs conuivialibus: ipsa cō
uiuia reformidet: itaq non possit
reb^o ostendere qd t^u bis solet docef.
his dictis: specificat qualr loqui
debet in iunio. ¶ De retea inquit
eam scō obseruaturā: vt secum
estimet pñtium ingenia iuniorū
z si plures pito: vñ saltē sui ama
toris in cōiuijs societate reperit:
sermonē de se patiet agitari. Cuz
¶ O plures ab institutione discipli
ne alieni sunt: dissimulationē sui
sentiet: et patietur loq̄ritatē maio
ri pñ amicitiorē sonare: ne nobi
litas scilz peritorū a plebe tumul
tuosiorē turbet: vbi ponit exēplū
q sicut pauce mōte littere dispse
sunt inter multas vocales: que i
societatē vocis facile māsuefcūt:
ita rariores Imperiti gaudentes
confortio peritorū: aut cōsonāt si
cut possunt: aut talia rex capiunt
auditu. Sequitur. ¶ Prima ergo
estimatio erit: obseruare iunias:
deinde vbi locū sibi patere vide
rit: non de ipis. pfunditatis sue
secretis inter pocula loquet: nec
modestas et anxias: sed vnles faci
lesq qōnes mouebit. Et ibi. Si
non erit mutua cōuiuia. cur ibi
sermo nō pñtū q honest^u pph

betur: maxime cū nō minus q̄
dulcedo vini ilarent verba con
uiuia. Nihil ingt tam cognatum
phia q locis: et temporib^{us} apta
re sermones: psonarū que ibi ade
runt estimatiōe notata. Alios. n.
incitant: relata virtutū exempla:
alios beneficiorū: nōnullos mo
destie. vt qui aliter agebant: sepe
auditis talibus ad emendationē
venirent. Si autē vñs irretitos
iuniorū interesse pgerit: loquēdū
ordo fiet. phia enīz etiam nō sen
tientem: sic aliqñ reprehendit: vt
reprehensus ilaretur. hec ibi. ¶
Tūc ibi q cōiuiū ē. Igaib^{us} q
habuerit socraticos et phedros:
nullū verbū nisi phicū habuerit
Alchiqui et Quidonis qz habue
rit Serpopam et poliphenū. cy
thara sonantes: non habuit talia
verba. Qualr aut loquēdū: et q
a quibus interroganda: ibi elegā
ter psequit. ¶ Ibi enīz quis debz
interrogare responsioni facilia: et
que scit alium didicisse. Gaudet
enim quilibet: cū puocat ad suaz
doctrinam. Debet enim interro
gari a multib^{us} de factis militari
bus et fortib^{us}: a religiosis de ceri
monijs suis: a peregrinis d itine
rationib^{us}: a senib^{us} de cis q ad il
los spectant. Quic enim etati est
loq̄ritas familiarior. Et sic de ali
is prout ibi psequit. Cui cōcor
dat ¶ Polil. li. viij. c. ix. xi. q phia
que est vnici deoz mun^u: et disci
plina disciplinarū honoranda est

K antilogo. Cuius q̄q̄ est: et sacris
litteris contentanē: aut omnino
silere in mensa vt audias ad p̄se
ctū: aut vnde proficiant alij: vel
sine culpa letent: doctum p̄ferre
sermonē. Sūt enim nimis tristitia
et fere ciuitatis ignarra: vbi cir
ca voluptatem solus v̄ter imple
tur: aut vbi clamore aserino: et in
eptis fabulis cōiunia p̄strepunt.
hec ille. Sic n. loq̄ docet phia: q̄
sermones p̄cogitat et examināt
prius in pectore q̄ p̄ferat ore. ait
Zu. gelius li. viij. Qui ingit sunt
leues faciles et importuni locuto
res: nullaz rerū pondere inniti:
et verbis humidis et licantib⁹ de
fluunt: eoz orationē bñ estimatū
est in ore nasci nō in pectore: in
quam aut non debere liberā esse
nec vagam aiunt sapientes. sed
innectam de pectore imo de cor
de moueri: et q̄si gubernari ha
benis. Aliem enim vix sapien
tem facundia predictū: vocē emit
tere non ex ore: sed ex pectore. s.
q̄ non tam ad sensum habitūq̄
vocis: q̄ ad scientiaz penit⁹ con
temp̄az altitudinē pertinere sci
licet aiūt. P̄emulantēq̄ ēboruz
cōsidentē volūt et oppositū ven
itum: et loquendi temeritas: non
tantum cordis custodia et vigilia
cōsiberetur: sed et quibuscūq̄ qua
si excubis i ore positū sopiatur.
Et ibi bene de multoz insolentia
disciplinata in loquendo vbi re
ctat verba Tullij. q̄ tam furiosuz

q̄ vel verborū sonitus in vanto
nulla subiecta sententia vel scien
tia. Et idē. Nūq̄ facit: quē mor
bus loquendi tenet. Et Sciodaf
ait: linguam non vulgandam s̄
recondendam esse: proinde et a
thesaurū esse in promerēdo gra
tiam optimā: sed modesta pauca
et modulata sint. Itē inde sum
ptum est. Qui cū loqui non pos
set scilicet sciendū: tacere non po
tuit. Alios enim hoies in vba
blatores. i. loq̄es dixerunt. s.
sapientes. Et ibi bñ. Qui p̄cordat
scriptura sacra Ecclē. xx. Sapiēs
in verbis prodit seipsum. Et. xxi.
verba prudentiam: statim pō de
rabuntur: in ore fatuoꝝ cor illo
rum: et in corde sapientuz os co
ruz. Itē sapientes faciunt se ama
biles: stulti odibiles in verbis su
is. Ecclē. xx. Sapiens in verbis se
amabilem facit. Et ibi. Odibilis
est qui procar est ad loquendū.
C Lap̄m. x. de phica curialitate
Et dictis pz: vrbana phi
e losophorum curialitas.
Hec mix. phia. n. est to
tius vrbانيتatis: et omnīū agen
doꝝ magistra. Cuius est: eoz q̄
in cōiunctis sunt exercēda officia
dispensare. ait P̄oli. vbi. s. vnde
et sapientes: de p̄iunctis in q̄d cur
ialitas exigit ordinari: put ait
Zu. gelius li. xv. recitans vba Sa
rontis: qui dixerit de apto nime
ro conuiaz. Qui et ait: p̄iunctū
numeri p̄cipere oportere a gra

claram numeros: pgregredi ad nu
merum multas: id est proficiat a
ribus et consistere in noue: ne sint
pauciores q̄ tres nec plures q̄
noue. Mon. n. conuenit eē multos
eo q̄ turba plerūq̄ est turbulēta
Et Rome qdem cōstat et etiam
Athēns: nunq̄ plures cubant.
Deinde ipm cōsiliū constaret
quattuor. i. Sibel. i. pulchri ho
mūculi collecti: si loc⁹ lat⁹: si ip̄s
vernū: si apparatus nō neglect⁹
Sequit. Loq̄ces conuiuas nec
multos legere oportet: q̄ eloquē
tia in foro: et ap̄d subellia: silētiū
ho nō in conuiuiō. sed in cubicu
lo. Sermones aut illi⁹ temporis
sunt habendi nō de reb⁹ anxij:
non totuosio: sed ex quibus in
genium venisti⁹ fiat: et ameni⁹
et cū quadā voluptate viles. hec
ibi. Urbane ergo et curiali: se in
stiterūt philosophi. vnde multū
detestabant incurialitatē: vt patet
in illo philosopho: de quo Inno
centi⁹ li. de miseria hoīs dicit: q̄
cū qdam phs in vili habitu non
posset ingredi palatium pncipis
mutauit habitū pulchrū: et statū
admissus est. Et pcedēs aū pnci
pem: cepit oculari palis suū ve
nerabiliter. Ad cū princeps mi
rare: rñdit. Honorantē me ho
nozo. Ad. n. vir⁹ non potuit: ve
stis obtinuit. S. vanitas vanita
tum: plus defertur vestib⁹ q̄ vir
tutibus: plus vestimento q̄ ho
nestati. hec ibi. Quia. n. phs vir

tutes pensabāt et honestatem: id
curialitate erant urbani in oib⁹.
¶ Capl⁹ vndecimū. De eorū p
fectione in virtutibus poliniciis.

¶ Perfectione aut phoz
i diuitib⁹ politis: mani
festū est ex p̄dictis. Ip̄s
enim magistrī fuerūt diuiti fm
Tulio: vt dictum est. S. fuerunt
prudentes in reb⁹ distinguendis
Hec est enim philosophia scilicet
distinguere bōa a malis: put ait
Sen. ep̄la. lxxviii. Itē fuerūt pu
dētes i reb⁹ extimādiā et p̄lādā
q̄ vt ait sen. ep̄la. lxx. Nemo co
rū quos diuile honoresq̄ in al
torū fastigio ponūt magnus est.
Quare ergo magn⁹ videt. Lum
basi sua illā metris: magn⁹ po
milio licet in monte consistēt.
Colosus magnitudinē seruabit:
etiam si steterit in puteo. Hoc la
boramus erroze: q̄ neminē esti
mam⁹ ex equo. Luz bovelis esti
mationē hominis intret: et scire q̄
lis sit: nudū respice: pōat p̄fimo
niz: honores et alia fortune mē
data. Corpus suū exuat: et ani
mum intueri qualis sit q̄tūsq̄.
Alieno an suo magn⁹. et. Eibi
Tunc est bon⁹ hō. i. si rō expli
cata ē et recta: et ad nature sue vo
luntatem acomodata. hec vocat
vir⁹: hoc honestū et vnicūz bo
nū. hec ibi. Sed solus sapiēs scit
res estimare mō dicto. vnde ait
Sen. ep̄la. lxxix. vir. sapiēs no
tum est: quā res q̄ taxanda sit.

Et Item q̄ prudentes fuerunt in
consilijs dandis patet ex dictis.
Prudentis. n. est bñ siliari: et
prudēs est cōsiliarius ait Sapiēs
phs eni. vi. Et de his in comu-
ndoquo. **E**t Item q̄ prudentes
fuerunt in regendis populis: sili
patet ex dictis: Sicut in Theini
stodez q̄ rñdit: se scire de republi-
ca pua: magnā facere. Et de hoc
similiter i cōloquio. **E**t De tem-
perantia dō phoz satis etiam pz
ex supradictis. Cum enī ipsa
sūt: rōnis aduersus libidine: at-
q̄ allos nō rectos impet⁹ animi
forma: et moderata dñatio. prout
dicit Zul. prima rhetorica lib. ij.
plantū est: quā eam habuerunt
ex vitiis eoz et dictis: prout habe-
ri potest absq̄ gratia gratum fa-
ciente. **E**t De iustitia dō eoz que
est habitus animi p cōt vilitate
seruata: suā vniculq̄ tribuens vi-
gnitatem: put dicit Zul. prima
rhetorica vbi. s. satis lucidū est
consideranti predicta. **E**t De for-
titudine quoq̄ eozus satis liquet
ex dictis. Cum enī fortitudo sit
considerata periculis susceptio
et laboris firma perpassio: prout
dicit Zul. vbi. s. satis patet q̄ vī-
tiose se habuerūt in vtroq̄. Sue-
rant enim fortes in agendis qd
patet in eoz studijs: et sustinēdis
periculis: de quib⁹. s. Similr q̄
fortes fuerunt in sustinēdis cō-
taminēdis verborū apparet ex ante-
dictis. vnde et de Aristide narrat

Sen. ad Helbā. Ducebat inge-
rēntis ad supplicij Aristides:
Cui cū quisq̄ occurreret: desicie-
bat oculos et ingemiscbat: q̄ si
tanq̄ in poiēm iustū: sed tanq̄
in ipsam iustitiam animaduerte-
retur. Inueni⁹ est tamē qui in sa-
cies ei⁹ spueret. Poterat ob hoc
molestē ferre: q̄ sciebat neminez
id ausur pūloz. At ille absterge-
factem: et subridens comitanti si-
bi magistratui ait. Admone istū
ne postea tā improbe osciet. hoc
fuit: contumeliā ipsi contume-
lie facere. hecibi.

Et Capitulum duodecimum. De
eorum patientia in exilijs relega-
tione.

Tem q̄ fortes fuerūt in
exilijs: et peregrinationi-
bus ait Zul. v. iul. q. ante
fi. In peregrinatione inquit no-
bissimi phi etates suas cōsum-
pserunt: Xenocrates: Lato: Ari-
stoteles: Theophrastus: Cana-
deo: et alij innumerabiles: q̄ so-
lus egressi: nūq̄ domū redierūt.
Ad omnem rōnem theatri vor-
acomodari potest. p̄tia est vbiq̄
q̄ bene est. vnde Socrates re-
spondit: se esse mundanū. i. totū
mūdi ciuem et incolam. Et Sa-
brius animo equissimo Athe-
nis exul: phans est. Cui tri illud
t̄ps non accidisset: si legib⁹ Epi-
curi paruisset. Similiter Demo-
critus fugit tyrannum. et Lōm-
t̄ps loqunas suas mutauit: filios

procreauit. Non enim stulte an-
teposuit exilij libertatē domesticę
fuituti. Et ibi bñ d talib⁹. Deffe-
rebant enim secū bona sua scilz
virtutes: iō nullū eis exiliū erat
grane. vnde Sen. ad Delbiam
humile ingariū virtutes recepit
Ideo omnibus templis formo-
sus erat: cum illic iustitia conspe-
cta erat: continētia: pietas: pru-
dentia: et sic de alijs. Nullus an-
gustus locus: q haram virtutū
magnam turbam capit. Nullū
grane exiliū in quolibet cū tali
comitatu ire. Brut⁹ ait: se et Bar-
cellum vidisse et Milenis exulā-
tem: et qm natura hominis pa-
teretur beatissime viuētem: nec
vnq̄ cupidiorē bonarū artūz
q̄ eo tpe: et adiecit vsum sibi: se
magis in exiliū ire q̄ sine illo red-
diturus esset: q̄ illū in exiliū re-
linquē. Senatusq̄ p eo rogauit
ne exules essent si sine illo essent
Patria enim carere nō est ma-
lum: qz fortū animo omnis loc⁹
paria. Et ibi bene de hoc.

Capitulum. xlii. De eozū pa-
tientia in iniuriarū ppeisione.

Imiliter q̄ fortes fue-
runt in sustinēdiō iniu-
rijs corporū et tormētis
latis dictum est. vñ Tali. vbi. s.
de eozū patientia in tolerantia
penarū corporalū: vt cecitatis et
hmōi: ait: qz Diodolus stoicus
ecce multos annos vñ. cū in
philosophia multo magis q̄ an-

tea versaret. Cui cū libit perno-
ctes et dies legerentur geometrie
munus tuebāt verbis precipies
discētib⁹ vnde qualibet lineaz
seriberent. Ibidē. Et scilicet ad se-
runt non ignobiles p̄m rīdissē
querenti: qd sibi atuliss⁹ cecitas
vt puero inquit vno esles comita-
tior. Ibidē de Democrito puato
luminib⁹. de quo. s. Et de consi-
milibus ibi bene. Et ibi q̄ patie-
ter sustinebant philosophi mor-
tem Theodorus cim. Et simaco
mortem minanti: magnū inquit
effecisti: si Catharidis vim asse-
cur⁹ ea. Ad ait deridēdo de mor-
te patier sustinētib⁹: vt. s. dictū
est. q̄ puidē vō et q̄ animosē q̄
si semp pati ad agēdū et sustinen-
dū utebant virtutib⁹: ait Seneca
epistola. lxi. ponēs exemplū de
Sextio: de quo. s. Sextius inquit
lege virū acrem et bis grecis ro-
manis morib⁹ p̄hantes. Bonet
ymago ab eo posita: vt quadra-
to agmē exercitū vbi hostis ab
oi parte suspectus est puane pa-
ratū inuenire scilicet ducē. Idē
inqt sapiens facere debet: vt oēs
virtutes suas vñdiz expandat:
vt vbi infesti aliquid oriet: illie
parata p̄sidiā sint: et ad nutum
regis sine tumultu respondeāt.
Et hoc nob magis neciū: vt ibi
qz illi sepe timere: sine cā: tū illi
mūqz fieri illis fuit qd sepe suspe-
cissimū erat. Sapiens autē ad
dictum in cursum munit⁹ inten-

ma est: et iterum pericula: et in
ter ipsa. Ob virtutū ergo eminen
tiam: et vitendi industriam fontes
fuerunt in predictis ait Au. geli⁹
li. xv. utens verbis Paucrij phi
losopphi. Oportet homines inqt
esse prompto ato ad cauenda pe
ricula ad modum athletarū: vt
illi, plectis alte brachijs pfulunt:
caput et os manib⁹ appositis q̄si
vallo p̄munt: et membra omnia
vel ad tuendos ictus vel facien
dos scilicet ordinant. Ita prudē
tis animus erectus debet esse ar
dens sepius solide: nunq̄ aciem
suam flectens: consilia cogitatio
nes p̄ fortune verba p̄traq̄ iniq̄
rum insidias quasi manus et bra
chia pretendens. hec tibi. Et idēz
libro. xliij. dicit: q̄ fortitudo est. p
bata: vt dicūt maiores scientia re
rum tolerandā. et non toleran
darum non excedens modū: p
imoderatam audaciam: nec defi
ciens per pene insensibilitatem.
vbi exemplificat de quodā: cui⁹
cum vulnera a medicis secaban
tur: ridere solitus erat. In predi
ctis autem perfectionib⁹ que enu
merate sunt: vt patet considerāt
hōestas vite: et veritas dūmodo
sint diuina grātia et recta intēnio
ne ordinate consistunt.

¶ Capitulum. xliij. De variatio
nis vel otij debito vsu.

¶ In solum aut fuit perfe
ctio philosophica in p̄di
ctis cōueniendo munda

lia. operando virtuosa sustinen
do terribilia: et sic de alijs: sed fuit
eoni perfectio ociando virtuosa
ociositate: et vacando vili vaca
tiōe. Quia vt ait Gale. libro. viij.
ocli q̄d industrie et studio videt
contrariū: precipue subverti v̄z
non quo euāescit virtus s̄ quo
recreatur. Alterum enim inherē
bus vitandū: alterum strenuis q̄
q̄ interdus appetendū: illis ne
ppam vitam eneruē exigant:
his: vt tempestiua laboris remis
sione ad laborandū vegetiores
fiant. vbi exemplificat de Scipio
ne et Lelio qui actiuose vite iter
exerebantur: et tamen animi re
missioni comuniter acquiescebāt
scilicet virtuose ociando. Unde et
vagas vndas leguntur in liton
bus lectasse quasi ludendo cūz
talibus. Et de Scenola q̄pila lu
sisse dicitur: et alie: et calculis iter
dum vacasse: cū bene et viu iura
ciūm: et deorum cerimonias or
dinasset. vt enim in rebus serijs
Scenolam: ita in senis lusijs
hominem agebat. Quem reruz
natura patientes cōtinuū laboris
esse non sinit. Et tibi de Socrate
cui nulla pars sapientiē obscura
fuit: qui tamen non erubuit: cūz
interposita hardine crurib⁹: cū
paruulis filiolis ludens a Fanit
pe rissus est. Sic philosophi vaca
bant: et talib⁹ se solatijs recreabāt
vt ad opera virtuosa vegetiores
essent: vt dicūt est. Unde. Sene.

de beata vita ante fi. ait. Scilicet philo-
sophorum: maius fuit q̄ labor
multorum. Et exemplificat dī. q̄
tria sunt genera vite. vnum volu-
ptati vacat: alterū contemplatiōi
terciū actiōi. Et ibi bene de hoc
Natura inquit me vtrūq̄ facere
subet: a agere: et p̄tentioni va-
care. Cui concordat Aug. de ve-
ra religione. c. v. dī. q̄ duplex est
ociū. scilicet desidie et virtutis. Et hic
ro. 5. Iouit. Sapiens nūq̄ so-
lus esse potest. habet secū omnes
qui sunt: et fuerunt boni: et animū
liberū: et quocūq̄ vult transfert:
et quod corpore non potest: cogi-
tatione cōplectitur: et vbi homi-
num inopia fuerit: loquitur cum
deo. Et nūq̄ solus erit. Ideo di-
cit Ambros. iij. de offi. post p̄nci-
pius: vbi ait: q̄ Scipio nō scuit
solus esse: cum solus esset. Imo
Hoyles cum taceret clamabat
cum ociosis staret precabat. An
in silentio loquebatur. et ocio ope-
rabant. Exo. ix. Quid clamas
ad me. et. Consimiliter de Sci-
pione loquitur Tullius. iij. de offi.
Qualiter autem debet homo va-
care in ocio predicto Sen. episto-
la. lxxi. dicit. Absconde te in ocio
sed et ipsum ociū absconde. Se-
quitur. Scio gloriari in hīs am-
bitio est. Et post. Optimum est:
non lactare ociū suū. Factan-
di genus est nimis latere: et aspe-
ctui hominū secedere. et demū
cū secesserit. Non est agēdū hoc

ut de te homines loquantur sed
ut ipse tecū loquaris. Quid au-
tem loquaris: quod homines de
alijs libentissime faciūt: de te ap-
te mala estimā. Id maxie tractes
quod in te esse infirmissimū sen-
ties. habet quisq̄ corporis sui vi-
tia. Quid aut in ocio facio: vitia
meū curo. Et ibi bene de p̄dicto
ocio: et de agendis in tali ocio. ga-
otiano sic debet secū loqui: suas
infirmūtes meditari: suas passio-
nes curare. Et q̄ otium sine lētia
mors: vt ait q̄dem epla. lxxviii.
sedule studio vacare debz homo
et intendere.

¶ Sexta pars. De tribus sectis
principalibus philosophorum.

¶ Capitulum primum. De illis
in cōmuni.

Abitis supradictis de
vita philosophorū illa
strium. et exemplis ac
dictis eorum in cōs:
sequitur de sectis illorū

Fuerunt autem famose. s. Secta
peripateticorum: quas condidit
aristoteles vt dictū est. ait tamē
Hugo: pari enīz circū: vel de q̄st
erga: vel deambulantes: q̄ Aristo-
teles eorum auctor deambulans
disputare solitus erat: vel q̄ am-
bulabant de scola ad scolā dispu-
tantes. De stoycis ait Hugo: q̄
stoyci grece: laune dicitur porta.
Et fuit Athenis: in qua p̄cta erāt
gesta sapientum: et fortium vīro-
rum. In hac sapientes phantur

Cōpendioloquii.

ideo stoyci dicti. De epicurris autem idem: quod fuit quoddam genus philosophorum sic dictorum: quod curam super eam corporis gerebant. Dicebant enim: voluptatem esse summum bonum: ignorantes aliam voluptatem: ab epi quod est luxuria hec ille. ut enim ait Poll. li. vii. c. vii. Stoycus ut rerum cōtemptus doceat: in mortis meditatione versatur: peripatethic⁹ in acquisitione veri: in voluptatibus epicurus. Qui licet ad unum tendant varias tamen sententias: quasi vias beatitudinis auditoribus aperiant. Hec ibi. De hoc Aug. epistola xxxviii. ad Dioscorum: loquens de philosophis diuersis: quorum quidam ponebant in animo summum bonum: et inter hos qui hoc senserunt stoyci preualuerunt. Qui tamē naturalibus corpora omnia esse arbitantes: magis a carne quam a corpore animus auertere potuerunt. Inter eos autem qui fructum deo: a quo nos et omnia facti sunt: atque summum bonum nostrum esse dicunt: errauerunt. Platonici itaque Academici quod Platonici docet auditorum successio. Inter eos vero qui in corpore summum bonum constituit: epicurri: qui et carnalium seditionum turbas concitant: et apud indoctam multitudinem: excellentiori auctoritate vigerunt. Et de his scribit Seneca epistola xci. Aspicere inquit quod dissimilia homi-

num studia sunt. Nam modo Stoycum faciunt: virtutem solam probantem: et voluptatem resutantem modo Epicurum laudantes statim quiete ciuitatis: et inter conuiuia cantusque vitas erigentes: modo peripatethicū bonorum genera inducentes: modo Academicum omnia incerta dicentes. hec ibi. Ex quibus patent predicatorum opinioniones. Et de his Tullius gelius libro. iiii. recitans sententias diuersorum. Epicurus inquit voluptatem putauit summum bonum Aristenes Socraticus summum malum. Spegippus atque vetus Academia voluptatem et dolorem duo mala esse dicant: et opposita inter se: bonam autem et quod virtusque medium foret. et non autem: voluptatem posuit esse indifferentem.

Capitulum secundum. De peripatethicis.

Et peripatethicis pauca leguntur in libris antiquis: nisi que dicta sunt. Ipsi enim laudabant iras quasi eam fortitudinis: quia acuti fortitudinem ait Tullius. iiii. tit. q. Ex quo patet: quod erant animosi et coram datim ad disputandum: Deambulantes enim disputabant: ut dictum est. Unde Aristoteles princeps et magister eorum ait: nullum ingenium magnum esse antequam habeat aliquid annexum de furia: prout dicit Seneca de tranquillitate ani-

mlante si. **Capitulum tertium. de Stoycia et eorum opinionibus.**

Stoycorum autem principes fuerunt Zenon et Crispus ut ait Au. gell^o et rectat Aug. ix. de ci. c. liij. et vi. Sen. ad Helbia a zenone incepit rigida et virilis Stoycorum sapientia. Apud istos dolor dicebat indifferens: non malus: et per passionem non cadunt in sapientem: ita quod sapientis animus cedat eis. ut habitus est. s. ab Au. gello. et Aug. et cum dolores cognoscebant: sicut explicatum est supra de Stoyco plangente cum dolore. Hi enim ingerebant unde verba sunt dicta. ait Tul. i. de offi. c. viij. Et eorum conclusio erat similes boni congrue nature: vel congruenter vivere nature: ait. id. iij. de offi. c. i. et hi dicebant sapienter esse amicos sapientibus: et nihil esse amabilius virtute: ait Tul. i. de na. deorum animi. Dicebantque oes incipientes insanire. Au. id. iij. tu. q.

Capitulum quartum. De Academicis et eorum opinione: ac reprobatione.

Academici vero dicti sunt ab Academicis in Platone ostendens fuit. Qui et eum locum: studendi vsu. et discipulorum frequentia: morum suorum celebrare fecit insignem. Et ideo illum pretulit. ut ad incutiendum timorem quo vitia repellerentur

et agnita cognitione sui modestia servaret. Maxime autem vsus est ydoneus: quod ex frequenti terremoto sepe collidit. Timor enim sicut modestie cognatus est: ita familiaris est sapienti. quod si mentem componit et humiliat: ait Pol. li. vij. c. liij. Hi vitantes precipui falsitatis fere de singulis dubitant. Quorum tuat opinionem non modo quod Heracytes et Scythio qui ad eos. transierunt: sed et alij plures ut subdit ibi. Sed inceptus est et improbable fluctuare in singulis: et nullius rei habere certitudinem: et quod alienum a fide et scientia: satis sufficienter probat ibi. Sicut dubitare an contraria sint simul in eodem: cum id non sit possibile simul idem. Sic ut de ibi: hoc prestat aialibus eo quod viget ratio et intelligentia. Nam in sensibus: et eorum operationibus bestie precelant. Sicut linx in visu: vultur et canis in odoratu: sus in auditu: symia in gustu. aranea in tactu. Si ergo homo non discernit ratione certitudinaliter: nec multum sapit: ut esse brutior brutis: sic in sensibus eminens. **Item sic noto de eo quod est notum: sic ratio de eo quod est ratio denominatur grammatice. Ille vero cui nihil est. ratio certum nec firmum ut ratione carere. Item per: quod tali nihil asserat plus et si in diu qui semper fluctuat opinionibus. et cui lux sapientie certum aliquid non ostendit: et cui nihil ratio per-**

X

Y

Z

Inuadet: Et de his sibi bene. Et cōtra hos Aug. secū libros Alcibiados. Licet enī multa sint dubitabilia sapienti. et licet dubitare de singulis non sit inutile: ponēdo. l. rationes ad vtrāq; partes tamen fluctuare in oībus videt esse dissonum rationi et phie vt dictum est.

Capitulum quintum De epycuro et varijs eius vicis atq; sententijs.

Pecuri vō dicti sūt ab epycuro: De quo Ali. gelius li. xij. c. q. Epycurus Atheniensis et zenon Scythicus: philosophi celebres erāt. Hic posuit voluptatē esse sūmū bonum: pat dicit Ali. ge. et posuit duo esse bona: corpus sine dolore: et anim sine perturbatione: **S**en. epistola. lxx. Vbi et subdit. Alphilas stoycus dicere solebat. Malo me in castris suis fortia habeat q̄ in delitijs. Torqueor: sed fortiter: bene est. Audi epycurum. Dicit: et dulce est. l. et bene ē. Eaz seuerē ergo rei et honeste nomen impositus q̄ molli. Fuerūt tñ aliq̄ interpretantes opīones epycuri in melius: dicentes: q̄ n̄ intēdebat de voluptate que est in carnalibus: s; de voluptate mentis. Vñ Poli. vbi. l. c. xv. dicit. Cum sint tres secte phantū que et ipse scandunt in multas sectas: omnes tñ l; vñmīlīter laborāt ad assequendū finē quem statu-

unt. Siquidem Epycurus et tōtius grex sodalium eius vitā beatam asserit que ita semper iocunditate letat: vt tristitie aut perturbationis non interueniat vel tenuis motus. Vera quidē diffinitio est et qua nihil pōt esse iocundius Vb ea tñ plebs que eā sequi deflexit in voluptates reputans se earum vsu beatissimā esse suam. Vbihi autem psuaderi nequit. hoc aliquē haussisse de fonte socratico. Sed quia facile est: aure vel ore insipientiū dicta optis deprauari: ad compendiiū imandū redacta sunt: que virtutis obuiere esse instrumentū. Caro quidem optima est non homo conditus: q̄ amore iocisq; nihil eē iocundius: nihil suauis parasticta vita: aut eorū qui epulant quotidiē splendide et. hec sibi. Quali-tercūq; vō fiat: nihil turpi opīnionē ponente voluptatē sūmū bonū esse: nihilq; magis alienū a phia: cum illa sit tetra qd et res turpis s̄m phios: vt dictū est sup. Unde ē preceptū vñlissimū Ari stotelis: vt voluptates abeuntes consideremus: quas quidē onēdo inuit. Fossas enī pnieq; plebas aīs nostris subicit: quomīncupide appetant alī. Gal. li. viij. et de hoc Sen. de constantia sapientis loquens d̄ opīnionibus stoycorum: et epycureor: Epycurus inquit: quē vos patronū inbertie sumitis: putantes molliā et deli-

C E nosa precipere et ad voluptatē du-
centia in quē sapientis fortuna in-
teruenit. Sequit. Quid si Epycurus
quoque qui corpori plurimū idul-
sit aduersus incurias insurgit quod
dam apud nos incredibile vide-
ri potest. Ille ait iniurias esse tolle-
rabiles sapienti: vos. i. Stoici di-
citis iniurias non esse. hec ibi. Et
F epla. lxxix. Egregie vñ mihi dixit
se Epycurus: quod peccare se nescit
corrigi non vult: deprehendas te
oportet antequam emendes. Epla.
lxxix. Apud Epycurus duo bona
corpus sine dolore: animus sine per-
turbatione. hec bona non crecūt
quod plena sunt. Quō enim crecūt
quod pleniū est dolore caret cor-
pus. Quid ad hanc indolentias
accidere potest: illius constat sibi et
placidus est. Quid ad hanc tran-
quillitatē accidere potest? Sequi vo-
num absolutū humane nature ē
corporis et animi pace contentum
esse. Et ibi bene de hoc: Ex quibus
dam itaque dictis Epycuri vñ loq de
voluptate. i. perfecta iocunditate
sicut dictū est a Policrato. Vñ
G Sen. epla. ij. Modicū hoc est.
quod apud Epycurū natiū sū. Mo-
nesta inquit res est leta paupatas.
Illa vñ non est paupertas: si leta
non est. Qui cum paupertate be-
ne conuenit diues est. Nō qui pa-
rus habet: sed qui plus cupit pau-
per est. Et hoc est bñ dictū et phi-
losophice. Similiter in multis su-
is epistolis recitat bene dicta ab

illo. Ex alijs autē dictis Epycuri vñ
loq de voluptate corporali: ob quod
eius opinio a philosophis reprobatur. ait
Tul. liij. de offi. in fi. di. quod etiā Ari-
stippus et alij voluptatē bonū po-
suerunt: et Epycurus eius auditor
auctorque finie fuit quā sprobat ibi
eo quod pollice stantes expugnant
voluptatē. Nā temperantia ē ini-
mica voluptatū: et sic de alijs: pro-
ut ibi bene prosequitur. Unde Gal.
li. liij. c. liij. di. quod legatur quidam ad
Pitirri missus: cū audisset quen-
dam Atheniensem suadentē: ne quod
altius homines quā causa volup-
tas facere vellent: per monstro: eā
vocem accepit. Sequit. Porro
et Samnitibus hanc sapiam de-
catus est. Licet enim Athene do-
ctrina sua gloriarentur: vñ tamen
prudens: Sabini detestationem
quod Epicuri maluit precepta. Quid
euentus quoque indicauit. Nā vñ
cum voluptati plurimū tribuit:
sperium maximū amisit. hec ibi
et Sen. liij. de benef. c. ij. Nobis
pugna est cū Epycureorum deli-
cata et vñ mibratica turba in cōi-
uio suo phantū: apud quos vir-
tus voluptatū ministra est. Illis
paretulis seruit: illas. s. se videt.
hec ibi. Ex varijs ergo dictis vñ
sicut vnus condonator aliqua di-
cere phica: Et in laudē virtutis. ali-
qua vñ quasi ex opinione vulgi:
et in cōmendationē voluptatū: vñ
dictū est a Policrato: et sic per de
Illustribus philis et sectis princi-

H

I

K

Compendioloquii.

palibus aptud eos.

C Septia po d artib⁹ liberalib⁹.

C Capitulum primum. De carum vilitate: et quantum conferunt ad pbias q⁹ ordinantur ad mores.

E q⁹ que dicta sunt videntur conuenire mo-

rali philosophie tñi: posset videri alicui:

pbias rōnale et natura

lem non esse. s. necessarias et viles ac precambulas ad philosophiam moralem. Sicut bene pro-

sequit Sen. epist. xxiij. Loquens de liberalibus studiis inquirit deo an

faciant virum bonū: et obiciēs q⁹ grāmatica circa curas sermonū

versat: sed quid horū de quibus determinat ad virtutē viani ster-

nit: qd ex his metum demit, cupiditatē erimit: libidinem frenat.

et sic prosequit de geometria: musica: et astrologia qd conferant. s.

ad virtutem. Quare ergo inquit liberalib⁹ studiis filios erudim⁹

Et rñdet: q⁹ ideo: nō q⁹ virtutem dare possunt: sed q⁹ animum ad

capiendam virtutē parāt: quem admodū prima illa vt anteqvoca-

cabant litteraturā: per quā litterarum elementa pueris traduntur

non docet liberales artes: s. mox precipientis locum parat. Sic liberales artes non perducūt alib⁹

ad virtutē: sed expediunt. Unde et ibi distinguit quattuor gñā artium.

Sunt enim vulgares q⁹ manu opificum constant. Ludicre

pueriles: et liberales vt dicitur est

Ideo po pbie nātia: alia moralis alia rationalis: at ibi: Ebi bene de hoc.

C Capitulum secundum. De conaptatione septem liberalium artium septem planetis.

E philosophia rationali et eius partibus bñ illi:

radet neq⁹ li. d. naturis rerum di. q⁹ sicut mundū illumi-

nant septem planete: sic oēm scientiam septem artes. Tunc enī

terris vicine comparat grāmaticā: primos vedicās lūmēes. Soli qui fm quosdam secundum locum tenet comparatur dyaletica

Mercurio: q⁹ et deus eloquentie dicebat rhetorica. veneri q⁹ ē aspectu gratissima: arismetica: ob

sui venustatem et subtilitatem in numeris pproportionandis. **M**ar-

te respicit musica: non solū humana et mundana: sed instrumenta

lis. q⁹ musicorum instrumentorū sicut tubarū et huiusmodi cōcen-

tus incitat hoīes ad bellum. **I**o-

ui appropriat geometria q⁹ circa magnitudines imobīle i mēsuris

v̄sat. **S**aturno q⁹ ē supior i astro-

nomia q⁹ circa magnitudinē imobīles et cursus astroz v̄sat. ibi:

Et ergo planete mundū illūināt sic predicte artes.

C Capitulum tertium. De gāmatica: q⁹ liter pōt ordinari ad virtutes: et ad eius opera.

Is tñ artib' p't verus vti
 p'p's ad motuz correctio
 nem tñ ait ibidē. Quid
 p'dest vitare vitia in vocibus: et
 incurrere in moribus ornate lo-
 qui: et inornate viuere. Nunq̃
 nomen dyalectici meret qui falsa
 p'ponit: ea. f. diligēdo. Ille ergo
 bonus est grāmaticus spūaliter
 et finaliter: q̃ gesta sua q̃bus qua
 si loquit hominib' congrue com-
 ponit. Grāmatica enī est scientia
 cōgrue loquendi: et cauē di in cō-
 gruitate in loquēdo: ait. Hugo bi-
 dascōl. lib. i. Grāmatica grāma
 grece: littera latine. Inde grāma-
 nica. i. litteralis scia: sumendo lar-
 ge litteralem: prout continet liti-
 ras et dictiones. Sed non solū lo-
 quitur homo verbis vocalibus:
 sed gestis corporalibus. ait Aug.
 viij. confel. ante. fi. Plus inqt al
 loquebant anīmā meū frons: ge-
 neroculi: color: modus vocis q̃
 verba q̃ sonabant. Ecc. xix. Ami-
 cius corporis: risus dentū. et in-
 cessus hōis enuntiant de homīe.
 Ideo Gregori⁹. pastor. ij. c. xli.
 Plus debet predicator actibus
 et vocib' resonare. Ille ergo qui
 et sensus suos: actus et gest⁹ debi-
 ta congruitate componit: dentā-
 do frūm: et alloquit hōes p'gru-
 enter: sine vlla incongruitate: bo-
 nus grāmaticus est. Congruum
 enim idē est quod conueniēs ait
 Pap. Qui alter facit: ad modum
 barbarisimū et aliarum figurarū

in gestis suis vitia ostendit. Et
 multi plus timent facere barba-
 risimū in sermone: q̃ vitia de-
 ordinationes in vite qualitate: ait
 Augustinus. i. confessionum lo-
 quens de hominibus peruersis:
 qui magis timent facere barba-
 risimos q̃ libidinos. Et ibi ait de
 se loquens. Magis timebam fa-
 cere barbarisimū: q̃ non facienti-
 bus inuidere: Ideo dicebat apla
 discipulis suis. ij. cor. iij. Epistola
 christi. estis ministrata a nobis et
 scripta non atramento sed spiri-
 tu ori

Caplm quartū. de logica qua-
 liter adaptatur.

Item ille bonus est dy-
 lecticus qui discernit verū
 a falso. Dyalectica enī est

ars discernendi verū a falso. ait
 Hugo vbi. s. Veritas autem est
 quadruplex. Cogitationis: Solū-
 tatis. Enuntiationis: Actūs: p-
 ut bi. Ansel. de veritate. Qui has
 igit veritates discernit a contrari-
 is falsitatibus: adherens veritati
 et expugnans in se et in aliis falsi-
 tates: bonus dyalecticus est. Ecc.
 xxxvi. Ante omnia verbū verax
 precedat te. Et de eo verificat il-
 lud Malachie. ij. Lex veritatis
 in ore eius. Et didicit ab illo ma-
 gistro qui docet veritatem. Qui
 vō veritatem occultat hypocritali
 apparentia: sophista est. Falsitas
 enim est qua putat esse quod nō
 est: ait Augusti. viij. confel. Et fal-

Cōpendio loqui.

sum est significatio rei non ita se habentis pmo & doctrina xpiana c. vii. hypocrisis enim: est satiphanus sophista habens deficientias & ostendens apparentias. Est enim hypocrisis fabrilis igenij. Duo itendit. I. occultare quod est: & ostendere quod non est. Ideo odibilis deo: ait Grego. mor. xvi. Ecc. xv. xvi. Qui sophistice loquitur odibilis est. Habet enim fallacias intra verba & extra. Decipit enim tam in re quam in sermone.

¶ Caplm quintū. De Rhetorica qualiter adaptat.

¶ Unū rhetoricā dō sit scilicet entia apte dicendi de cāproposita ad persuasio- nē: prout dicitur Alpharabi⁹. Oratoris enim est: loqui apte: distingere: ornate: ait Tullius. de officiis. c. i. Ille est bonus rhetor qui virtuosos exempla: & bonis operibus alloquitur homines: & persuadet eis de veritate credenda. Unde & sancti dicunt libris: ait. Grego. mor. xxiij. post principium. Quia enim lectio est vita sanctorum. Apoc. xx. Libri aperti sunt. vel bonus rhetor sine orator est: qui in oratione alloquitur deum efficaciter: & flecit ipsum iudicem ad misericordiam. Unde Ethniscus ait: flectit iratus voce rogante deus. Ideo propheta orans in psal. ad modum oratoris aliqui capiat benivolentiam iudicis aliquando: explicat nequitiam aduersarius: aliquan-

do deficientias sui orantis: ut fleat iudicem ad misericordiam: ait Hieronimo de studio orandi.

¶ Caplm sextū. De geometria & eius adaptatione.

¶ Item: cum geometria sit disciplina mensurandi magnitudinem: & eius differentias ille est bonus geometra: qui nouit simplicius mensuram & se mensurare: ait Seneca. epistola pedita: Scis rotanda metiri &c. Sequitur. Si artifex es: metire animam dicere quod magnus sit: quod pusillus sit Scis que recta sit linea. Quid iubi prodest: si quod in vita rectius sit ignoras? Et ibi bene de hoc. Unde insipiens est qui ignorat sui quantitatē: prout dicitur in prologo Almagestri. Jo. ij. cor. iij. Ipsi nobis nos ipsos metientes. Job. xx. xviij. Quis posuit mensuras eius si nosti? Abi mor. xxiij. bene de hoc. Debet enim anima se mensurare quod alta sit in dei dilectione feruida: quod lata in charitate proximi beniuola: quod longa in celestium appetitione deuota: quod profunda in humilitate perfecta. Eph. iij. Et posito comprehendere eorum omnibus sanctorum que sit laetudo &c. Anime enim mensura est & mensuram charitatis. Que enim magnam habet charitatem: magna est: que paruam: parua: que nullam: nulla. i. cor. xij. Si charitatem non habueris: nihil sum. prout ait. Ber. sup. Cant. Omel. xxviij.

Capitulum sextum. De Astronomia
et eius adaptatione.

Astronomia hoc est de lege
astrorum. Forma eni
lex: et logos sermo: **A**lit

A Hugo in Didascalio. Unde dicitur
de conuersione celi: et regione
circulis: ortu: et occasu syderum:
ait idem. Astrologia hoc est con-
siderat de lege astrorum: secundum. scilicet. natu-
ritatis et mortis. et quorumlibet
aliorum obseruantiam: ait ibi. Sed
cum anima sancta sit celum: et sol
sit intellectus vel iustitia: luna si-
des et continentia: stelle virtutes
putat. Ber. super cant. Daniel.
xxvij. Ille bonus est astronomus
qui in predictorum consideratio-
ne versatur. Unde Augustinus. dicit tri-
mitate in principio. Laudabilior
est animus: cui nota est infirmi-
tas sua: quam qui ea non respecta
vias syderum scrutatur etiam co-
gnoscenturus eas: aut qui iam cogni-
tas tenet. et. Et Seneca. vbi. dicit. De-
nio nunc ad illam que celestium no-
ticia gloriatur: frigida se se Satur-
ni stella receptet. Sequitur. Quid
prodest. scilicet. equum regere et cursus
eius freno temperare et affectibus
effrenatissimis attrahi: Quid pro-
dest multos vincere luctatione vel
cursu et ab iracundia vinci?

Capitulum octauum. De Arithmetica
et eius adaptatione sua.

Item cum Arithmetica sit
scientia de numeris et eius
differentiis: Ille bonus

est arithmeticus si studet ad dina-
ralia accepta numeranda: et lu-
cra ex eis reportanda: Ad diuina
beneficia consideranda: et debita
officia reddenda. Qui recogitat
annorum suorum curricula in ama-
ritudine anime. Ecc. xliij. Datum
et acceptum omne describe. Gre-
gorius qui pensat aduersariorum hosti-
lia agmina: et ad obuandam suam
modica merita: et virum suum
infirma. Luc. xliij. Qui rex ille
committit bellum. et. Nonne se-
dens prius computat: si cum de-
cem milibus potest occurrere il-
li qui cum viginti milibus venit
ad se. Decenim numerare et pe-
sare vilius est quam in numeris ex-
teriorum rerum sciendis insudare.
Capitulum nonum. De musica et eius
adaptatione.

Item: cum musica sit peri-
tia modulandis sonis et
tunc persistens: ut ait Al-
pharabius vbi. dicit. Ille. bonus est
musicus coram deo. qui in corde
suo iubilantibus canticis deum lau-
dat: prout dicit Eph. v. Loquentes
in psal. et hymnis et canticis spira-
libus. et. Unde Seneca. vbi. dicit. Ad
musicum pertranseo. Docet me
quomodo inter se acute et graues
voces consonant. Sequitur. Fac po-
tius quomodo animus meus se-
cum consonet ne consilia mea dis-
crepent et. Quomodo potest uti
prius artibus predictis ad morum
correctionem.

Compendio loquii.

Caplin. x. Quasi phi ex scien-
tis speculativis eliciebant ea q
valebant ad moru ordinatione.
¶ Adde r modus sapien-
ti est ea que considerant in
scientijs speculativis or-
dinare ad aliquas utilitatem: ait
Sen. epist. lxi. vbi loquitur de ex-
plari vlt dea: vbi postea inquit
Quid hec mihi subtilitas prode-
rit. Et respondet. Ego mi Lucile
soleo facere ex omni natiōe et
si a philosophia auersa est longis-
sime: erueret aliquid conor: vti-
le aliqd efficere. Unde r in hoc
q Plato posuit deas: oia ista q
sentio seruati q nos accendit: r
irritant: negat Plato ex his esse
que vera sūt. Imaginaria ista sūt:
nihil horum stabile nec solidum
est: Et tamen nos ea capim⁹ tan-
q aut semper futura aut habitu-
ra. Cōtēnam⁹ itaq oia illa: r mi-
remur in sublimē omnium rerū
formas: deumq inter illas verā
tem. Quasi dicat. Predictaz
idearum positio r cōsideratio de-
bet inducere in cōsiderante eter-
norum immutabilium appetitum
r presentiu mutabilitū plenariuz
contemptū. Unde Aug. epistola
liij. dicit in duobus preceptis. I. di-
liges deum r proximum omnia
aōa contines. Vbi est phisica: q
causae naturarum in deo creatore
sunt. Hic ethica: quoniam vita
bona r honesta nō aliqd forma-
tur: q cum que diligenda sunt ob-

liguntur. Dilectio: quoniam ve-
ritas lumenq anime rationalis
non nisi deus est. c. Omnes igit
tar artes etiaz speculatiue ad edi-
ficationem: r vite ordinationem
piūt aptari. Unde narrat. Aulus
gelius li. xi. de quodam grama-
tico: q caz ab eo quereretur de hac
dictione. f. Contio: ille vultu atro-
riori ait. Nulla bone saluis spes
est cum vos philosophorū illu-
strissimi nihil iam aliud q verba
auctoritatisq verborū cordi ha-
beatis. Ego enim iam grama-
tice vite morūq disciplinā quero. vti
nam omnes multi essemus q mi-
nus improbitas instrumentū hēret.
Cumq digressi fuisset dixit Sa-
uozinas. Aides mihi istam intē-
perciā non paruis neq abiectis
ingenijs accidere: r veritate ple-
rangq fortiter dicere sed respectū
non habere. Ipsam enim q no-
ster philosophus dixit: si Antis-
tes aut Diogenes dixisset dignū
memoria viliū esset. Hec ille. Si
igit phi pagani phiam ordina-
rūt ad morū correctionē: quibus
supplicijs digni sūt phi xpiani: q
sacra scriptura abutunt ad euph-
oniam r ostentationē?

Caplin. ps. de phisicis vlt poel
¶ De qua ps. de phisicis vlt poel
¶ Caplin. palinū. de illis in cōi.
¶ De habitu de sectis
principalibus philoso-
phorum: breuiter per-
sequendū est de alijs
vtenim ait Zul. i. iul.
q. 124 qui

q. **H**ij qui a Platone & Socra-
te & beata familia disident: Ple-
bei philosophi appellandi sunt.
vnde. Augu. xiiij. de ci. c. xvij. de
quibusdaz ait: q. per opacas In-
die solitudines quidā nudi philo-
sophi philosophantur: vnde gin-
nosophiste nominant. Adhibent
tamen genitalibus regmina: q.
bus per cetera membra carē. Et
q. multi modi fuerunt talīū: phi-
losophia potius abutentes q. ve-
raz sectantes: vt dicitur. j. Ideo
de his superlegendū.

A. Capitulum secundū. De Vir-
gilio: & eius operib⁹ mirabilib⁹.

E q. fuerūt nobiles etiā
philosophi inter poetas:
ideo de quibusdā eoz

sicut de Virgilio qui fuit poetarū
preclarissimus & optimus: tene-
ris ebibit⁹ annis: put dicit Aug.
i. de ci. c. lxx. aliqua subscribantur
vt eozim dicit Papi. poeta grece
latine vates dicit. vii. & eozaz scri-
pta vaticinia dicebātur: eo q. cū
quadā vesania ibi scribendo cō-
mouentur. Quorū genera erāt
tria: vt ait ibi Papi. Virgilius ē
nomen habuit a vga eo q. ma-
ter eius somniauit: se peperisse
virgam quandaz que vsq. ad ce-
lūz peringeret. Quod nīhil aliū
fuit: nisi quia Virgiliūz partura
erat q. loquēdo de aliis: celū tan-
geret: prout ait Hugo. Hic fuit
& philosophia naturali predictus
& nigromanūia in multis ē vsus

vnde & mira narrat de eo Allexā-
der neq. libro de naturis rerum.
vbi ait: q. Neapolis cū letali sā-
guisugarum peste vexaretur: li-
berata est: proiecta ab eo: yru-
dine aurea in puteum. Qua ex-
tracta: euolutis annorum multo-
ruz curiculis & puteo mundato
repleuit infinitus hyrundinū ex-
ercitus ciuitatem. Nec ledata est
peste anteq. sanguisuga aurea
uerato in puteū mitteret. Ibidē
narrat: q. macellus Neapolita-
num: carnes illesas a corruptio-
ne diu seruari non poterat. Sed
hanc incommoditatem prudentia
Virgiliū excepit recludens car-
nem nescio qua vi herbarū con-
ditam: que quingentis annis ela-
psis: recentissima & optimi sapo-
ris suauitate cōmendabilis rep-
ta est. Ibidem ait: q. dictus Cla-
tes hortum suum aere immobili
vicem muri obtinente munivit
ambuit: & pontem acreum con-
struxit. Cuius beneficio loca de-
stinata p. arbitrio voluntatis sue
adire consuevit. Ibidem recitat
q. nobile palatium Rome pstru-
xit: in q. cuiuslibet regionis yma-
go lignea campanam manu te-
nebat. Quoties vō aliqua regio
malescit Romani imperij infi-
dias moliri ausa est: in continen-
ti productis yconia: campanaz
pulsabat: & milco eneus equo in-
siciens eneo: in summitate fasti-
gij dicit palatij hastam vibraus:

L

Cōpendiloquii.

in illam se partem vertebat que
regionem illas respiciebat. Et tūc
Romana iuuentus expeditis mis-
sa a senatoribus preparabat se in
hostes imperij: vt non solū frau-
des preparatas declinaret: sed et
in auctores temeritatis aiadu-
eretur. **Q**uestus autem vates q̄
diu a dijs seruandus est illū
nobile edificium. respondere cō-
suevit. Stabit vsq; dñm pariat
dentes dicebant. Igitur in eter-
nū stabit. In natiuitate v̄o salua
toris fertur dicta domus inclita
subitā fecisse ruinam. hec ibi. idē
narrat Hugo superaddens: q̄
illud palatium dicebat Colisē:
et q̄ i medio erat ymago Roma-
ne provincie tenens pomū aure-
um in manu: vt domina et regia
omnium: et erant hec ibi disposi-
ta arte nigromanū: ait idem. q̄
subtilis aut fuit in natiuitis rerū
patet in libro suis: in quibus de-
scribit res. pp̄ssime sicut equos
apes: et similia: prout ait Sene-
ca epistola. xcviij. Qualiter scilicet de-
scribit equū in persona viri. Nec
varios honet strepitū: illius ar-
dua cervix. Arguitq; caput bre-
uis alu: obesaq; terga. luxuriat
q; thoris animosum pectus an-
beli. et. Et dum aliud agit Virgi-
lius noster describit vtrum fortē:
ait ibi. Ex hoc notandum q̄ de-
scribendo res: loquebatur figu-
raliter. Qualiter autem describit

apes notabiliter patet. i. eneydos
vbi ait. Educunt fetus: aut cum
liquentia mella. Stipant: et vulci
distinguit necciare cellas. Quas
descriptiones recitat Sen. episto-
la. lxxviii. vbi ait: q̄ apes debe-
mus imitari: que vagantur: et flo-
res ad mel faciendum ydoneos
carpunt. et. Et sic de multis alijs
rebus quas describit in operib⁹
suis: que fuerūt tria principaliter
scilicet liber eneydos: in quo de-
scribit vitam militarem. liber bu-
colicorum: in quo describit vltaz
pastoralem. liber georgicorum: in
quo describit vitam cōmunes et
laboriosam. An de et eius ep̄thi-
phius fuit. Mantua me genuit:
calabri rapuere: tenet nūc. Par-
thenope: cecini pascua: rura. bu-
ces. Et ne musa carō vitis eney-
dos esset. Inuidia celi fata tulere
neq;. Unde et moiens orauit su-
os amicissimos: vt eneyda q̄ nū-
dus eliminaret abolerent: et cor-
rigi facerent. vt dictum est. s. De
isto etiam Boli. lib. i. c. iij. dicit:
q̄ fertur interrogasse Barcel-
lum: an auez malet instrui in ca-
pturam autū an muscam forma-
ri in exterminationem muscarū
Quā quēstiones cū retulisset ad
Augustum. eius consilio elegit:
vt fieret musca: que a Heapoli
muscas abigeret: et ciuitates a pe-
ste insanabiliter liberaret. Et op̄io
impleta est. Unde liquet: priuare
voluptati cūculato preferendam

esse multorum utilitate. hec ille.
Capitulum tertium. De arte poetica: et poetis in generali.

Arte vero poetica cōtinetur
 b ait Zul. in plogo tul. q.
 di. q. p^o fuit apud grecos: deinde apud latinos: et q. m^o nius honoris erat poetis: minor studia fuerunt. Imo vt dicit Zul. gelius li. xiiij. non est honor poetice arti: et ideo numerat inter scenicas meretriculas q. assidebat philosophie primo de cōsolat. c. i. vt dicit ibi expositor. Et propterea vt ait Zul. ij. tul. q. reque a Platone dicuntur expelli ex ea ciuitate quam finxit cū mores optimos: et optimus reipublice statum requireret. Quo cum accedunt poete: nervos virtutis elidunt. vt ait ibi. Idem recitat Aug. ij. de ci. c. xij. Et primo cōfessionus vbi loquitur de poetis. Didici inquit in eis multa vitia. Sequitur. legi Iouem tonantem et adulterantē. fingeat hoc Iddo: meras humana ad deos trāfferrebat. Diuina malē ad nos scilz transferret. Non accuso verba quasi vasa electa atq. preciosa: sed vinum erroris ppinabatur ab ebrijs doctoribus: et nisi bibere remus cedebamur: nec appellare ad aliquem iudicem sobrium licebat. hec ille. Et id verba quorundam phica legi ait. Iddo. iij. de summo bono. c. xiiij.

Capitulum quartum. De quibusdam famosis poetis: et eorum epygrāmatibus.

Quibusdam autem famosis poetis: ait Zulius gelius lib. ij. vbi recitat epythappia talum.

Epygrāma autem famosis poetis: ait Zulius gelius lib. ij. vbi recitat epythappia talum. Epygrāma vbi poete. Immortales mortalesq. si foret fas flere. flent diue camene. Heum poetā: Itaq. postq. est orci traditus thesauro abolit fuit rome log lingua lassā: et. Epigrāma Plauti poete. p^o q. est morte captus Plaut^o comedia luget: scena deserta. Dein de rilius ioculus. Et numerum meri simul omnes collachyrmarunt. Epygrāma Paceni. Adolelescens et si properas: hoc te satir rogat: vt aspicias: et qd scriptū est legas. Idic sunt poete Paceni mersa ossa: Hoc volebam: nescius ne esses: vale. Et hec tria ipsimet sibi fecerūt. Prīmū plenū supbia. Scdm pudore Tertium moderatū. De poetis et Paceni dicit. q. poeta grece latine vates dicitur. Hii autem sic dicit quasi futura prospiciant. Idem autē quidam satiri dicit: quia plenū ofaciūdia: siue a saturitate et copia: ait ibi. Et horum alij Lomici. Et hij dupliciter: vlt. q. ioculatores fuerunt: vt Terentius: vel noui qui et satirici a quibus vitia carpuntur: vt Persius: Iuuenalis. Et nudi pinguntur: q. vitia denudant: ait idem. varijs ergo modis poete antiquis dicebantur

Cōpendiloquii.

Capitulum quintum de inuesti-
tionibus apologorum: ad expres-
sionem veritatis: et de quibusdā
apologis.

Erant autem et alij: qui
ad maiorem explicationē
veritatis: apologos fin-

xerunt siue composuerunt: qua-
lis fuit Esopus: de quo *Alu. gel.*
li. ij. dicit: q. Esopus ex frigida ille
fabricator: haud immerito estima-
tus est sapiens: ita quia vtilia sua
monita erant. Non seuerē: neq;
impiose precepta et censuit vt phi-
losophis mos erat: sed festiuos
delectabilesq; comear⁹ res salu-
biliter atq; perspicaciter in men-
tes animosq; hominū cum audi-
endū quadam illecebra induxit.
et exemplificat de aue que nidifi-
cauit in segetibus. Que cum eēt
mature et paterfamilias quereret
auxiliū ab aliēis: vt meteret se-
getes: rediens auicula ad pullos
dixit: q. nō oportet eos adhuc
timere: ex quo querebat auxiliū
ab aliēis. Sed quando paterfa-
milias dixit suis: q. irent a metē-
dum: rediēs dixit pullis: q. opor-
teret eos fugere. Et ex hoc dicūt
philosophi: vt bonis que sunt in
nobis ipsis innitāmur alia autem
omnia: que eēt nos: et animā no-
stris sunt neq; pro nostris buca-
mus: neq; in eis confidamus.

Capitulum sextum. Qualiter
tales apologi dici et narrari absq;
mendatio possunt.

N possint autem sine mē-
datio induci tales fabu-
le et proponi ad expresse-
nem veritatis: inquit et inuesti-
gat: eleganter *Alu. lib. 5. men-*
dacium circa mediū: vbi ait. q.
apud auctores seculariū literarū
vt apud *Horatium* mus loquitur
muri: et mustella vulpecule: vt p
narrationem fictam ad id quod
agitur verax significatio referat
Unde et esopiales fabulas ad eū
finem relatas nullas tam ierudi-
tus fuit quin putare appellanda
mendacia. Sed et in sacris libris
vt in libro iudicū. c. x. cū ligna si-
bi regem fecerunt: et loquunt^r ad
eum et ad inuicem: totum singl^r
vt ad rem que intenditur: ficta q
dem narratione: sed veraci figu-
ratioe veniatur. hec sibi vbi mul-
tum de hoc. Absq; ergo menda-
tio possunt proponi modo dicto.
et de his *Isido.* bñ primo ethico
rum ante fi. Fabulas poete a san-
do nominarūt. que non sunt res
facte: sed tantum loquendo fite
Que ideo inducie sunt: vt fictioz
mutorūq; animalium inter se
colloquio ymago quedam homi-
num nosceretur. et eas poete qua-
dam delectandi causa finxerunt
quasdam ad naturas rerū nō/
nullas sō ad mores hominum
interpretati sunt: vt ibi exemplifi-
cat. et *Macrobius* li. i. post pñci-
piū. vbi distinguit: q. sunt fabu-
le volaptatū gratia: et sūt alie ado-

hortationis gratia. primas elin-
nat sapientia: in alijs argumentū
ex ficto lequitur: et per mendacia
sunt relationis ordo pectitur: vt
esopi fabule: elegantia. fictiōis il-
lustres. et ibi bene de hoc. Idem
habetur li. de om. scientiarum. et
tales fabulas introducit sancti i
libris suis. Sicut Ambrosi. li. de
offi. recitat fabulam de illo q in-
uenit anulum in equo eneo sub
terra: quem cū in manu habebat
a nemine videri poterat. quā nar-
rat Zul. vnde Ambro. ibi dicit:
q fabula et si vim veritatis non
habet: rōnem tamen habet vt iu-
sta eam possit veritas manifesta
ri. et de hac fabula in cōmuni-
quilo. Itē ambro. in originali sup
Luce. c. ix. interserit alias fabulā
Serunt inquit fabule fuisse regez
quendam: qui quicquid tangebāt
aurum fiebat: et sic ipsa conuiuia
feralia. i. mortalia sibi fiebāt. Hā
et ipsa mantilia digitis apprehen-
sa riguerunt: et cibus in ora cre-
pitabat serena non alimenta sed
vulnera. et in gutture potus here-
bat nec penetrare facilis nec re-
dire. Talia inquit Ambro. sunt be-
neficia ydolorū vt cum videātur
pdesse plus nocēat: S; e; mu-
nera xpi et dōa. Similiter Aug.
introducūt fabulam quandā lib.
li. sermonum: sermone. xviij. Re-
ferūt inquit littere seculares: quē-
dam fuisse: vt quotiens virū sua
rum amicam et nutricem terram

impulsū aduersarij contigisset: S
solo surgens: magis in aduersa-
rium preualeret: vt sic et occasio
prostrat: occasio fieret triūphi.
Dabat infirmitas fortitudinem:
lapius palmam: ruius victorias.
Cui hec conueniūt nisi xpo: qui
ad hoc cecidit: vt gloriofior resur-
geret: Similiter Hiero. introdu-
cit fabulas esopianam de cane te-
nente os in ore: et vidente maiorē
vmbriam ossis in fonte. et os pp
vmbriam dimittente. Quasi autē
Hierony. elegāter et pprie indu-
cit fabulas huiusmodi in episto-
lis suis: sicut est illud epistola pri-
ma: quid sibi populus Romanus
forte roget cur? Non sequar aut
fugiam que diligit ipse vel odit.
Sed qd vulpes egrotō cauta leo-
ni. Respondit referam: que me
vestigia terant. Omnia te aduer-
sum spectantia nulla retrorsum.
Velut es mulcorum caput. et.
Quod potest adaptari mūdo q
deuorat amatores suos. Simi-
liter et philosophi sepe introducūt
tales fabulas. Sicut Epulens li.
de deo Socratis introducūt fabu-
lam esopianam de conuo carnez
tenente in ore. Cui cum vulpecu-
la diceret. q. Lignus melius ipso
cantabat: volens cotinus pbare
Prius aperuit os: et sic amittit car-
nem: et volens cantare: potus cro-
citauit: et publicauit suam deffe-
ctionem. Quod accidit illis q se
volunt magnificare et ostentare

E

F

G

C

Cōpendiō quii.

ultra mensuram virtutum suarum.
 ⁊ Titus Livius li.ij. introducit fabulam Rōpi de cōspiratione mē-
 dorum contra stomachum: eo q̃
 omnia consumebat in quib⁹ mē-
 bra laborabant. Quis esset adiu-
 dicatum a ratione: ut nihil daret
 stomacho: membra omnia lāgue-
 runt: propter quod oportuit iu-
 rato subministrare stomacho ne-
 cessaria: ut ipse distribueret cōse-
 quenter membris virtualiter. Et
 adaptat sibi bene q̃ eo q̃ faciunt
 cōspirationes p̃ principes vlti-
 mos: q̃ ea q̃ princeps bon⁹ acci-
 pit a subditis: ad eorum vtilitatē
 iterato subministrat. ⁊ de hac fa-
 bula Pollicra lib. vi. c. xx. Qua-
 liter aut tales fabulas ad maiore
 virtutis expressionem: ⁊ eorum de
 quibus tractaverūt ipsi. introdu-
 xerunt: sicut Rōpus Adrianus:
 Eudius: ⁊ Horat⁹ patet in eorū
 libris: quib⁹ vti possunt sapientes
 ad vtilitatem audientium: prout
 dicit Augu. vbi. s. vi. enim dicit
 Polycratu lib. vij. c. ix. sicut oīa
 animantia: homini concessa fue-
 runt in cibis: excepto q̃ non de-
 buit comedere carnem cum san-
 guine gen. ix. sic omnes scriptu-
 re: nisi sint reprobate: legi p̃nt a
 sapiente ad vtilitatem. Alie enim
 inveniunt scriptum in quo vel in
 verbis vel in sensu non reperiat
 aliud vnde prudens lector profici-
 cere possit. ⁊ sicut cōcessa sūt oīa
 hōi excepto: q̃ nō debuit come-

dere carnem cum sanguine: sic
 possunt legi etiam scripture gen-
 tilium: exclusis erroribus ad vtili-
 tatem legentium ⁊ audientium: ⁊
 ad morum correptiones. ⁊ ponit
 exemplum. Dum innocentiam:
 frugalitatem: ⁊ mundi contemptū
 docent Pictagorici: audiant: dā-
 tō: animas quas in celis eger-
 runt retrudant in corpora bestia-
 rum: reprobentur: ⁊ eorū imita-
 tores. Ideo dictū est pastorī ec-
 clesie act. x. De repulit⁹ ⁊ immū-
 dia macta ⁊ mādūca. errores. n.
 sunt elidendi ⁊ exterminandi vti-
 citis ⁊ scriptis gentilium: ⁊ verita-
 tes incorporande: ⁊ anime ratio-
 nales: eis cibande. predictę er-
 go fabule sicut ⁊ alia dicta gen-
 tilium legende sunt ad vtilitatem:
 errores precauendo. vñ ⁊ apes
 debemus imitari in colligēdo flo-
 res: ut dictū est in principio. Ille
 enim colligunt viles dimittēdo
 noxios.

¶ Mōna pars. De octo modis
 abutendi philosophia.

¶ Capitulum primū. Prim⁹
 modus est: errore opinionum.

Numeratis predictis
 de recte philosophan-
 tibus: consequēter vī-
 dendum est de illis q̃
 abutūt philosophia
 ⁊ a veris philosophia repelen-
 duntur. Coniungit autem abuti
 philosophia multis modis. vel
 propter falsitatem errorum: siue

opinionum: errando in ipsa philosophia: et eis que sunt philosophice qua-
les fuerunt illi quorum opinio-
nes philosophus reprobabat: primo de
anima et in alijs libris suis et dicitur
¶ Capitulū secundum. Secū-
dus modus: est fallaci hominū
inductione.

Item cōtingit abuti philo-
sophia: vertendo eam
ad seductionē et fallaciā
hominū in credendis et agendis
Quod prohibet apo. col. ij. vide-
te: ne quis vos decipiat per philo-
sophiam: et inanem salaciam.
ubi dicit Aug. iij. consel. Sunt qui
seducit per philosophiam: ma-
gis blandos: et honesto nomine
colorantes et fucantes errores su-
os. etc.

¶ Capitulū tertium. Tertius
modus: est arrogantia et timore
philosophantium.

Item cōtingit abuti philo-
sophia arrogantia: et tu-
more superbie. Scientia
enim inflat. I. cor. viij. vt enī ait
Breg. mor. xxij. ipsa scientie ela-
tio deicit dum extollit. obſtaculū
enim veritatis est tumor mentis
que dum inflat obnubilat. **¶** In-
cantibus enim ingens sepe ex-
teriora tantū attingant: sed inter-
ni ſaporis gustum ignorant hec
ibi. Et sic loquitur Apo. de philo-
sophis. ro. ij. cū dicit. Deus ma-
nifestauit illis: tamen euane-
runt in cogitationibus suis: et ob-

ſcuratum est inſipiens cor: corūque
Dīcentes enim: se esse sapientes
ſtulti facti ſunt. vt enī dicit Po-
li. ii. vij. c. l. mundus dimēſi ſunt:
naturas varias ſcrutari ſunt. Se-
quit. Quasi molle gigantes ſub-
uecti intumuerunt: indixeruntque
bellum gratie dei: de vigore ratio-
nis et libero arbitrio conſiſi. ſed
delecti ſunt dum alieniarentur
et ſtulti facti ſunt: et eo miſeriores
effecti ſunt: quo defectu ſuū mi-
nime cognouerunt. Et ibi bene
de hoc.

¶ Capitulū quartum. Quarta
modus est in vite prauitate et de-
formitate.

Item contingit abuti philo-
sophia ob vite prauitatem
et deformitatem. Vera
ſcilicet philoſophia: quādo qui
pretendit: se esse philoſophum in
exteriori oſtentatione: et tamē vi-
uit turpiter et enormiter interior
vi. ſ. habitum est ſm Au. gelius
de illo qui veſtimentum philoſo-
phi gerebat: ſed turpiter vivebat
vnde idē Au. gelius. libro. xviij.
dicit: quod Epicurus philoſophus de-
ſpiciebat eos qui videbant phari-
ſieos verbis. Nam cū aiaduerte-
ret: homines pudore amiſſo im-
portuna induſtria: corruptis mo-
ribus audacē confidentē lingua
ceteraque omnia preter animā cu-
rantem: huiusmodi. ſ. hominem
vituperabat. vnde declinabat ver-
bis ſuis litteras atque doctrinas

philosophie: cum in hominē sal-
sum atq; degeneret: tanq̃ in vas
spurcum atq; pollutum influxit:
sent veri: mutari: cōsumpi: & vri-
nas fieri: aut si quid ē vrina spur-
citas. Quasi dicat fieri fetidum
& sordidum. hec ibi. **¶** Multus er-
go tales despiciebat. Et de talib⁹
Zulius. ij. iul. q. vbi ait. Quotus
enim quisq; philosophorū inue-
nitur: qui moratus ita est animo
ac vita constitutus vt ratio postu-
lat: qui disciplinā suā nō ostē-
tationem scientiē sed legem vite
pūet. Sequitur. Est videre nō
nullos pecunie cupidos & glorie
multos libidinum seruos vt euz
qualitate vite pugnet oratio. Et
hoc turpissimum est. Et pōt ex-
empla. vt enim si grāmaticus se
professus: barbare loquatur: aut
qui vult se musicum haberi: ab-
surde canat: sic turpior sit qui in
officio cuius vult esse magister
labitur: artēq; vite professus de-
clinat in vita. hec ibi. Reprehen-
sibile ergo fuit apud philosophos
profiteri vitāz philosophicā: &
non viuere s̄m eam.

¶ Capitulum quintum. Quin-
tus modus est de ordinatiōe vir-
tutum vmbaticarū conconi-
tantium.

¶ Tem contingit abuti phl-
losofia ob abusionem
virtutū concomitantū
eam: quia philosophia est studiū
virtutū: vt habitum est. s̄. Quā-

do ergo non ordinatur ad debi-
tum finem qui est etiā finis ho-
ni: magna est abusio: s̄ seruāt aut
voluptati aut hūane laudi & glo-
rie: aut proprie complacētē: aut
presumptuose de se estimatiōi.
Sicut nobiles philosophi: ad ta-
lium confusionem: & reprehēsi-
onem depinxerunt tabulam: in q̃
virtutes deserviebant voluptati
vel vaneglorie: vel proprie com-
placētē: vt habitum est. s̄. parē
prima.

¶ Capitulum sextum. Sextus
modus est vanitate curiositatis.

¶ Tem: cōtingit abuti phl-
losofia curiositate inue-
stigandi: & inquirēdi in
vitiis. vt enim dicit Augu. de vil-
litate credendi: studiosus & curio-
sus vterq; agitur magna cupidī-
tate noscendi. Curiosus autē: re-
quirat ea: que nīl ad se attinent
idest ad eius vilitatem. vnde cu-
riositas est studium persequendi
ea que scire nulla est vilitas: ait
Anselmus de similitudinib⁹ post
principium. Ideo. l. i. th. ij. Siul-
tas & sine disciplina quēstiones de
vitiis. Mobiles eiz philosophi phl-
losophiā direxerunt ad morū
correctionem vt habitum est. s̄.
¶ Capitulum septimum. Septi-
mus modus est cumulatione li-
brorū in eis confidendo.

¶ Tem: cōtingit abuti phl-
losofia: minus eas cor-
di incorporando nec eas

ut eius precepta memorie reti-
nendo: sed labores cumulando:
et in eis et aliorum dictis confide-
do. Sen. epist. xxviiiij. Turpe e-
st: aut prospicienti senectutem: ex
comentario sapere. hoc zenon di-
xit Tu quid? Hoc cleantes. Quid
tu. Sequitur. De tuo pfer. et istos
nunq̃ aut semper interpretes sub-
aliena ymbra latentes: nihil pu-
to habere generosi. nunq̃ ali-
quando aulos facere q̃d iu di-
dicerat. Et post. Omnibus ve-
ritas non est occupata. Mul-
tum enim ex illa futuris relictus
est. Quasi dicat. Nō debet philo-
sophus esse contentus tantum
dictis aliorum: nec in libris confi-
dere, quin laboret: ad ampliora
inveniēda. ut enim dicit Boe-
de disciplina scolariuz circa me-
diuz. miserrimū est ingenij semp
inuentio vti: et nunq̃ inveniēdis
et ponit exempla. De illo scilicet q
omne magistrū sui verbum qua-
ternis exarabat: et sic proferebat.
Nec tamen intelligendum: esse
vituperabile dictis sapientuz in-
niti: sed q non confidat q̃ in ta-
libus aut in scriptis: quin sciat p-
ferre et iuz sine illis. Sen. viij. de
bene. c. i. Solet plus prodesse: si
paucā precepta teneas: sed ea in
promptu tibi sint et vsu: q̃ si mul-
ta didiceris: et ea non habes ad
manum. vbi ponit exempluz de
luctatore: de q non refert q̃ mul-
ta sciat: sed q̃ victorie satis est.

Capitulum octauū. Octauus
modus est pompositate verborū
sine operibus.

Tem contingit abuti phi-
losophia: sectando ver-
ba abiq̃ correctione vite
et operis. Sen. epistola. cx. Noui-
mus quosdam qui multis apud
philosophum annis perfederūt:
sed nec colorem duxerunt. Se-
quitur. Quidam veniunt, ut au-
diāt nō ut discant. Sicut in thea-
truz voluptatis causa ad delectā-
dum aures oratione: vel voce:
aut fabulis. et post. Sic ista disca-
mus. ut que fuerūt vba sint ope-
ra. Nullos omnino pet̃ mereri
estimo de omnib: q̃ q̃ phiam
velut aliquod artificium venale
didicerunt: q̃ aliter viuunt q̃ vi-
uendū esse precipiunt. Talis pre-
ceptor non potest plus prodesse
q̃ gubernator in tempestate nauis
fragabundus. Et ibi bene. et epistola
cxviij. Quēadmodū oīum rerū
sic lfarū intemperantia laboram?
Non vite sed scole discim? Idē
epistola. xxv. An vere audieris
an vere dixeris effectum proba
Turpissimum enim est quod no-
bis solet obici. verba nos philo-
sophie non opera tractare. Ideo
ethi. iij. Terum in actionibus ex
operibus iudicatur: et sermones
consonantes operibus accipiēdi
vbi comētor dicit: q̃ res faciūt
credibiles sermones non econ-
uerso. et ibi ante dicit: q̃ actiōes

Cōpendiloquii.

sunt credibiliores sermonibus i
passionibus & actionib⁹: & cū
sonāt sermones & actiones interi
munt verbuz. cū ē o psonāt, pu
cant audietes. Si ergo dicē mo
dis coningit abuti phia hūana:
caueat pfectores phie diuine: ne
ea modis pstitibus abutantur.

¶ Decia pars. De locis in quib⁹
florere studia phie.

¶ Caplm pīmū. De illoꝝ tēpo
rum felicitate.

Primo videndū est
de locis i quib⁹ floue
runt studia philoso
phie. Unde Alex. ne
q̄ li. de naturis reruz

¶ O felicit antiquoꝝ tempora in
quibus ipsi Imperatores mūdū
substantes seipsos philosophie
dederunt: vt pz. s. de Alexandro
de Julio Cesare: & Polioleo
rege egypti qui fuerūt studiosi sa
pientie. Et sicut ait ibi: cuiuslibet
regni gloria creuit in īmensū q̄
diu artiū ingeniarum in ipso flo
ruerunt studia. Qui hostes: illi⁹
regno resisterunt: vt pz. de grezia
quādo floruerūt Athenis studia
de Roma: de gallia: ex quo flo
ruerunt ibi studia. Victoria enī
imilitie & gloria philosophie quasi
simul concurrerunt. Et merito:
qz philosophia docet: iuste & re
cte regnare. Per me inquit sapi
entia reges regnant: prouet. vlij.
& de hoc. s. parte. i. Et sic dicit
Alexander neq̄ Abrahā in egypto

pro docuit quadratum. & sub id
to doctore multi mathematicis
inuigilantes disciplinis: in nobi
les euaserunt philosophos. Deinde
Plato descendit in egyptum
Pythagoras & alij philosophi vt
dicitur est. s. Deinde cepit grezia
nobilitari philosophoꝝ frequē
tia: & consecrate sunt Athenē deē
sapientie.

¶ Caplm scdm. De Athenis &
eius nobilitate ac noie.

De hoc Aug. xviij. de
ci. c. viij. dic. q. minerva
tanq̄ dea colebatur re
gnante Athenis Lycrope: sub q̄
ipsam vel īstauratam serunt vlt
conditam ciuitates. Nā vt Athe
ne vocarentur: quod certe nomē
a Minerva est: hanc causā Cla
ro indicat prout dicit Aug. ibi:
c. ix. recitans fabulosam hystorā
vi. q. cum illic repente apparuit
set oliue arbor: & alio loco aq̄ eru
pisset. misit rex ad Apollinem del
phicum ad sciscitandū quod esset
faciendum. Ille ēo respondit q̄
oliua Minervam significaret:
aqua ēo Neptunum: & esset in ci
uitatē potestate: quo illorum no
mine ciuitas vocaret. Tunc con
uocata multitudo vtriusq̄ sex⁹
mos enim erat: q̄ semine conuo
carent ad ferendum suffragium:
mares pro Neptuno: semine p
Minervam tulerūt sententias. Et
qz vna plus inuenta est semina:
Minerva vicit. Tunc neptus⁹

X

A

Y

Z

fratres marinis fluctibus estuans
 terras Atheniensium depopu-
 latus est. Spargere enim aquas
 latus demonibus non est diffi-
 le. Cuius ut iracundia placaret:
 triplici supplicio sunt affecte mu-
 lieres. s. vt nulla vltiori ferret sus-
 fragia: Et nullus nascentium: ma-
 ternum nomen acciperet: & ne-
 que eas Athenas vocaret. Ita il-
 la ciuitas mater & nutritrix liberali-
 um litterarum: & tot tantorumque
 phorum: quia nihil habuit grecia
 clarius atque nobilius nomen ac-
 cepit. putat dicit auctor ille. h. A-
 gu. De nobilitate autem huius ci-
 uitatis: & dispositione Ethic^o phi-
 losophus. cuius librum transtulit
 Hiero. aut circa medium: se dis-
 putasse cum philosophis quinq;
 annis. s. Athenis: & ibidem eam
 s. grecia paterna viscera: & mater-
 na vbera nuncupauit. Athēla mu-
 nita mare floridum. cuncta mel-
 lis fluminariuuli seminibus con-
 sitis stipiti herentia: coma: arbu-
 sta & nemora vaticina ornata: ma-
 la panica: colles eminentes: & sic
 de alijs q̄ enumerat ibi. Et huic
 consonat quod dicitur in vita huius
 Dionisi: Abiloquitur de situ Athe-
 narum: & eas appellat paterna vi-
 scera: & materna vbera: Athēne
 ue consecrata: & ipsius de nomie
 nomen assecuta. Nec ciuitas pri-
 ma cunctarum urbium leges co-
 didit: & alijs iura tradidit vel mu-
 tauit. Solon epi dicit leges Athē-

niensibus: vt habitum est supra
 parte. iij. Et de hac ciuitate & ci-
 situ in pre Solin^o. li. iij. & Pap.
 similes & magister hystoriarum
 super actus apostolorum. c. xviij.
 vbi loquitur de aduentu Pauli
 Athenas: & disputatione cum phi-
 losophis. In illa fuit Dionisi^o in-
 fulatus toga philosophica: prout
 dicitur in vita eius: & conuersus
 a Paulo. ¶ De multitudine autē
 liberalium artium que ibi doce-
 bantur recitat Boet^o de discipuli-
 na scoliarum post medium. Vbi
 loquitur de illo qui sibi ostendit lo-
 ca studiorum. Idic inquit vigent
 chaldeorum presagia. i. diuinitio-
 nes: hic Ptholomei. s. Astrono-
 mi non latens gloria: hic Aristo-
 telis sincera veritas: hic Plato-
 nis probata diuinitas. hic zeno-
 nis concretio: hic Pythagore p-
 missio. & sic de multis q̄ sic enu-
 merat. In his Athēis erat Ario-
 pagus. i. pagus Athēis. ex quo
 Ariopagite: appellati sunt curia-
 les urbis eiusdem. Et de origine
 huius nominis Aug^o d. c. vbi. s.
 c. r. De quo i. Cōmuniloquio vel
 dicebatur vic^o Athēis: vbi erat
 templum Athēis: quia illi vicōs
 nominabant ad ijs quos colebāt
 prout dicitur in hystoria sup act^o
 vbi. s.

¶ Capitulū tertium: De con-
 suetudine ciuitatis in repellendo
 impatientes & proteruos a studio
 ciuitatis.

B

C

Compendiloqui.

Postum huius civita-
tis sedebat senex ad ob-
surgandum volentes in-
trare: vt ibi philosopharent. Et si
videret in eis signa impatientie:
eos repellerebat: si videret contra-
ria: admitterebat. Et de hoc in vi-
tis patrum ante fi. vbi dicit: qd qd

D dam philosophus moriens: filiu
suum alteri comendavit. Qui pro-
nectus adulteravit uxorem nutri-
toris. Cuius scelere cognito: cie-
tus est: sed penitenti et redeunti
dedit pro i pnia vt est cu illis da-
nar⁹ q deponeret metallum in flu-
mia cui redeunt p⁹ tres annos dixit
Ite: vade p⁹ alios tres annos: et
da mercedes: vt iniurias patiaris
qd et fecit. Et tunc misit eu Athe-
nas: vt phiham disceret. Erat aut
ad portas civitatis philosophus
senex et intrantes contumelijs af-
ficiens: iniuriavitq; illum iuvenem

E Aut cum esset iniuriat⁹: risit. Cui
senex. Quid est hoc. Ego tibi di-
co iniurias: et tu rideas: Et ille. No
vis vt rideam: qui tribus annis
mercedes dedi: vt iniurias pate-
rer: et eas mo gratipatio: Pro-
sus ob hoc rideo. Cui senex ait.
Ascende et ingredere civitatem
hec ibi: Nobilis ergo fuit illa civi-
tas: et illustres in ea philosophi: et
varia studia: et ordinatus studen-
di modus: ac pacificus: ex q no
admittebantur ad vacandu phi-
losophi nisi patienter iniurias su-
stinentes. Et meritoq; vt dicit. Thu

gu. in tractatu de patientia. Pa-
tientia est comes sapientie: no sa-
mula concupiscentie: non inimi-
ca innocentie.

C Lap⁹z. iij. de arrogancia phi⁹z
illi⁹ civitatis et de pdicione legu.

I Et et autem est tam nobilis
civitas: et taz nobilia stu-
dia ibi essent. quia tamen
non fuerunt illuminati lumine fi-
dei: euanuerunt multi in cogitatio-
nibus suis sicut et alij philosophi
inflati scientia humana et curiosa
ad audienda nova et vana. Athe-
nienses enim: ad nihil aliud va-
cabant nisi aut dicere: aut audire
aliquid novi: Met. xv. ij. c. Et d hac
civitate Trogus pompilius li. ij.
multum dicit. Unde ait: qd vrb
minerve consecravit Amphipuria
des et nome Athenas dedit. De-
quitur. Civitati nulle leges: quia
libido regu pro legibus erat. Eli-
gitur Solon vir iusticie insignis
qui velut novam civitatem legi-
bus conderet: vt dictum est sup
De his etiaz Gal. li. v. c. iij. Cum
equissima iura: et iniquissima ha-
beret ingenia: maluerunt: morib⁹
suis qz legib⁹ vt. Et. c. iij. Sicut ol-
tut eis qd Athenienses qd sit factu
sciunt: sed illd facere negligunt.
C Laplin quintu. Qualiter Ro-
me flourerunt studia.

E Unde Romanis man-
dum substantiabus: flo-
ruerunt studia Rome et
in Italia. Unde et Italicum gen⁹

phorum : auctorem habuit **P**l
tagoram: vt dictus est. s. Et phi
losofphie vacabant etiam Impe
ratores. Julius enim Cefar polu
it magna fapia: prout leg it li. de
vita Cefarum . Et Cato optim⁹
orator: et optimus Imperator ait
Solinus li. i. Ande et Rome fe
natores multi fuerut magni phi
losofphi: et ibi floruerut latini phi
losofphi: ficunt Tullius Virgilius
et fic de alijs. Ibi eniz docuit Au
gu. rhetoricam prout ipfe ait li. v.
confel. Sedule inquit agere cepe
ram propter quod veneram: vt
docerem Rome artem Rheto
ricam. et.

Capitulum sextum. De trans
latione studij vsq; Parisium: et
q; tempore: et a qb⁹ traslatus fit.

Ende regnante magno
Carolo: cepit florere stu
diu parisiu vt enim le
gitor in tractatu q. d. Speculuz
Aquilinus: de Roma studiū pa
rius transulit: qd fuit illuc tras
latus a Romanis de grecia. fue
runt aut quattuor fundatores hu
ius studij. s. Rabanus. Alcuyn⁹.
Clandius: et Johannes Scotus:
Et vt ibi recitatur: in cronica
metropolis Arelatensis dicit: qd ca
put aureum statue. de qua Dan.
li. iij. Per Carolum magnum ere
xit deus in francis. Qui cu regna
ret: et studia literarum deessent:
et in obliuione essent: et cultura di
uinitatis teperet: contigit duos

Scotos d hybernia monachos
cum mercatoribus Britanis ad
litus Gallie deuenire in seculari
bus et sacris lris eruditos. **Q**ui
cum nihil venale ostederent ad
turbas conuenientes ca emendi
clamare solebant. Si quis e au
dius sapientie: veniat ad nos: et ac
cipiat eam. Nam apud nos e ve
nalis. Et sic sepe factum est. et ali
is putatib⁹: illos et insanos. ve
nit hoc ad aures regis: vocatus
fuit ad regem. A quibus cu que
reret: an haberent sapentiaz: res
ponderunt: se habere illam. et in
nomine domini digne querenti
bus: inquit eaz dare parati sa
mus. Quo querente: quid p ea
peterent: responderunt: se pete
re tria. s. loca opportuna: animas
ingeniosas: et illa sine quibus vi
ta ista trasiri no pot. s. alimonia:
et quib⁹ tegamur. Tunc rex gau
dio repletus: vtrunq; secum reci
nuit. Et postea cum iret ad bella:
vnum nomine Clementem parti
sius residere fecit: nobilesq; sibi
pueros comendauit: et vt erat ne
cessarium victualia ministrari p
cepit. habitaculis ad habitandū
opportunitis deputatis. Alterum
do duxit in Italiam. Cui mona
sterium sancti Augu. iuxta Linē
sem urbem delegauit: vt qui ad
scire vellent possent agregari ad
eum. Hoc audito. s. qd rex gratā
ter susceperet sapientes et viros re
ligiosos: venit Alcuyn⁹ natus cuz so

L

M

N

Cōpendiloquii.

etis ad eum in omnibus scriptu-
ris exercitatus v'ipote Bede vi-
scipulas. Quem rex secum vsq;
in finem retinuit nisi euz ad bel-
la iret: deduxq; ei abbatiam beati
Marini: vt quādo rex esset ab-
sens quiesceret: 7 ad se consuen-
tes doceret. Et sic frāci equati sūt
Romanis 7 Atheniensibus. s. q
ad studior glórias in phiā 7 arti-
bus liberalibus. hec ibi. Et d' his
in parte Helynandus in cron-
cis suis etiam dicit.

¶ Caplin septimum. De nomia
lione illius ciuitatis.

E ciuitate 7o parisiensi

b 7 eius studiis Boetius

libro de disciplina scolari

um post principium. In ciuitate

inquit Julij que parisiis dicebat

multas artes mendicare peripe-

ximus. 2c. vbi aut expositoz. q; Ju-

lius Cesar amplauit parisi' non

fundauit: Erat enim tunc tempo-

ris castrum quoddaz Ileos. s. cu-

tuidam dec. que in ea Ilio cole-

batur: qd nūc Heludunum dicit

ficum in medio Secane. ciuitas

autem Parisiensis erat sita si-

militer in medio Secane 3o vi-

cebatur par Ileos. i. par Iliidi. i.

¶ Postea aplata est: sicut nūc pz

¶ Cap. viij. De ydoneitate illi-

ciuitas: 7 loci ad opus studiū.

¶ Nam vo apta erat vacā-

abus studio legatur in vi-

ta sancti Dionisij: q; pa-

rissiorū ciuitas vt sedes regia nō-
bilis polebatq; erat salubris ae-
re: locunda flumine: secunda ter-
ris: arboribus nemorosa: vineis
vberima: constipata populis: re-
ferta cōmertijs. ac varijs comea-
tibus: vñda fluminis circumflu-
ente hecibi. Ab loci ergo ameni-
tatem: patrie fertilitate: regni pa-
cificam tranquillitatem. 7 reguz
psuetā pietate ordinate apronidit
vidit deus q; ibi studia sapientia
lia floerēt.

¶ Capitulū nonum. De vati-

ciniō Berlini de trāslatione stu-

dij vsq; Oxonas. Et hoc finis
huius collationis.

Icut autem ait Alexander

¶ 7 vbi. s. iuxta vaticiniū

Berlini: vident studia

ad vada bouum in anglia tem-

pore suo ad partes hybernie trā-

situra. Laudāda ergo: 7 omni af-

fectu preconizanda vniuersa boni-

tas: que reuelauit gentibus veri-

tates que dicte sunt: 7 dū eis sal-

tem gratiam gratis datam: 7 vlr-

tutem agēdi que dicta sunt. Hec

autem collecta sunt ex dictorum

philosophorum vitijs: 7 dictis mo-

ralibus: ac exemplis imitabilib;

eorundem: vt philosophātes ve-

raciter in diuina sapientia: imitē-

tur eos in predictis. 7 habeant in-

ēritate qd illi hēbāt in vanitate:

7 ne gloriē si fecerit talia ob dei

amore: 7 honore ad populi cpi-

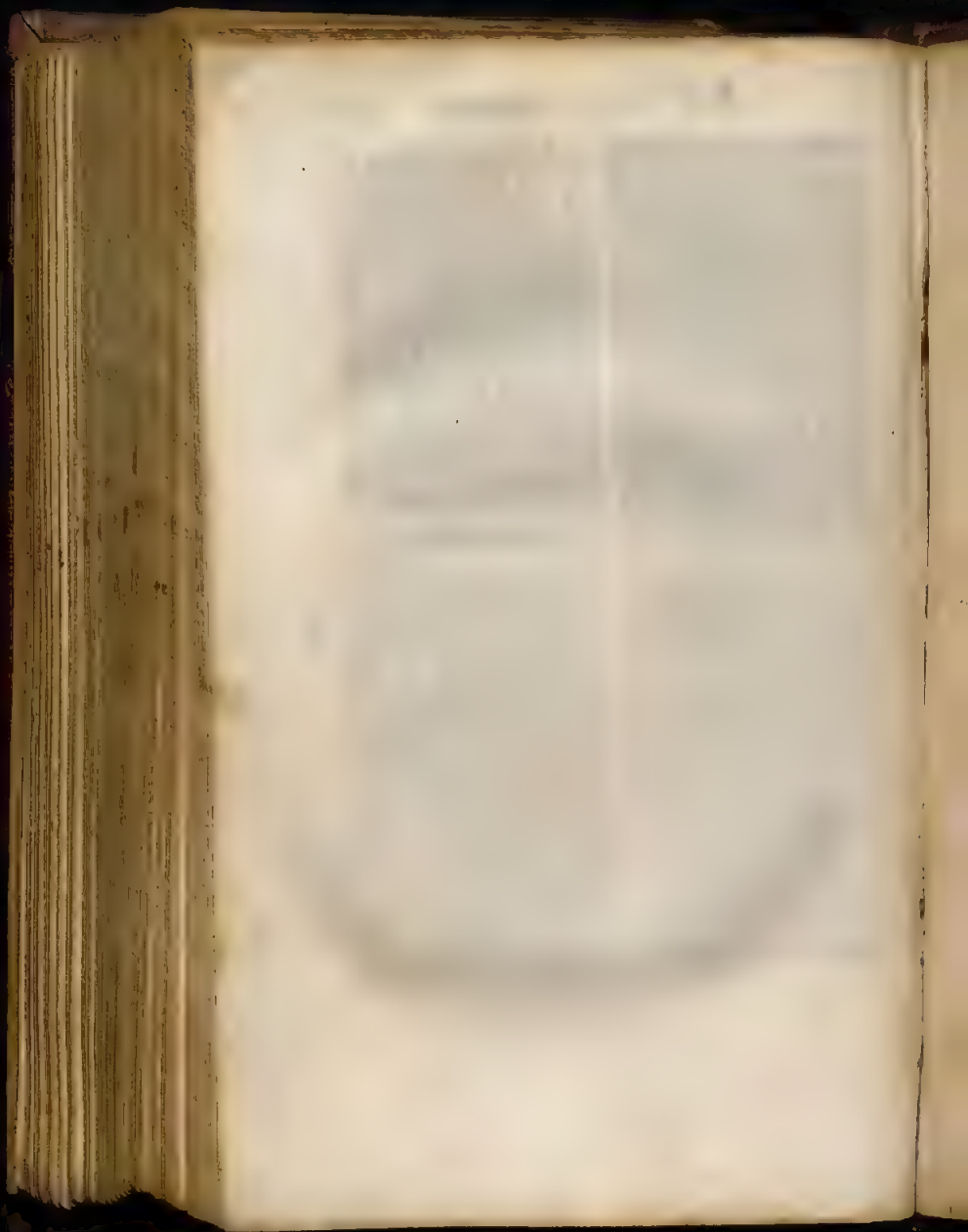
stanti edificationem: animarum

salutem: et glorie eterne assecutio-
nem qualia illi fecerunt ad glorie
mundane vanitatem et humanam
ostentationem: exteriorum hone-
statem: vel veritatis de cognitio-
ne rerum cui studebant amorem
Quasi enim sic arguit Aug. v. 8
ci. c. xij. loquens de Romanis: q
mira egerunt et sustinuerunt. Ac-
terea inquit Romani: laudis au-
dis: pecunie liberales erant. ingen-
tem gloriam: diuitias honestas vo-
lebant. Hanc ardentissime dile-
xerunt. Propter hanc etiam mo-
ri non timuerunt Et. c. xviii. enu-
merans predictos Romanos: re-
citatur eorum facta egregia: et mira-
bilis: et arguit quasi modo iam di-
cto.

E Auctoris humilitas

¶ Igitur deo dignetur hec col-
lecta ruditer: respicere: et
memor sit aliquorum philo-
sophorum dicta sua prius tradidisse ruditer
sequentes vero philosophi artificia
liter ordinate: subtiliter: et ornate
tradiderunt: que illi prius minus artifi-
cialiter et minus vultiter: et charitative
corrigat minus bene deum: ordiet cor-
fusa: plata: suppleat que desunt: su-
peraddat que alijs profint: ad il-
lius honorem: in quo omnes the-
sauri sapientie sunt et scie quod solus
illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. Jo. i. et hec ad
presens sufficiant de predictis.

Finis compendii loquij.

Incipiunt capitula Breuiloquis de philosophia siue sapientia sanctorum ab eodem fratre Joanne valensi editi.

Breuilis Breuiloquis quod est de sapientia sanctorum sunt octo capitula. videlicet.

Primum est: quid est sapientia diffinitive.

Secundum: de sapientia putatur in malo: et qualis est illa: et quot modis dicitur.

Tertium qualiter sapientia que consistit in rerum cognitione est dirigenda et ordinanda.

Quartum: que sit sapientia sanctorum proprie dicta.

Quintus quot modis dicitur.

Sextum: Qualis est sapientia sanctorum.

Septimum: ubi inuenitur sapientia: et a quibus.

Octauum: De supereminencia sanctorum sapientum respectu mundanorum in vita et opibus.

Incipit Breuiloquium. De philosophia siue sapientia scōrum.

Et vani sint oēs homines in quibus non est sapientia dei. Sap. xiiij. In portu tractatulo fuerunt aliqua collecta de

vita philosophorum gentiliū: et eorum dicta atque exemplis: quae

tamen non sunt in eis scientia dei vera: nec gratias egerunt ipsi summo creatori qui reuelauit illis ea que nouerunt: euangerunt in cogitationibus suis: et dicentes: se esse sapientes: stulti facti sunt. I. Stultus enim factus est homo a sapientia sua. Hier. x. Ideo excediens videtur: aliqua colligere de philosophia siue sapientia sanctorum: qui veri fuerunt philosophi et vera philosophia illuminati. Philosophari enim est amare deum etiam secundum Platonem: ait Aug. viij. de ci. c. viij. Et quia facti fuerunt veri dei amatores: id est veri philosophi. unde in laudibus Iusti dicitur Sap. x. Dedit illi sapientiam sanctorum. hec enim est scientia aie qua anima illuminatur vera illuminatione: de qua. puer. xix. ubi non est scientia anime non est bonum. Et quia in precedenti tractatu prosecutio facta est de philosophia sub nomine philosophie. id est hic de ea prosequetur sub nomine sapientie: que merito dicitur scientia sanctorum. philosophia enim est amor sapientie: et ita sapientia ipsa dicitur maiorem perfectionem quam philosophia vi nominis. vna tamen sepe pro alia ponitur et sumitur. Quia hoc sapientia aliquando sumitur in bono: aliquando in malo in scriptura. Ideo pro videndum est: quid sit sapientia in comuni diffinitive vel descriptiue: et in quantum dicitur id quod est

X

Breuiologium.

cognitionis vel noticie. Et quia
hec sapientia est recte dirigenda.

Secundo de sapientia ut lumi
tur in malo. Nam hec est exclu
denda et cauenda. **T**ertio de sa
pientia prout sumitur in bono q
est appetenda. et inquirenda: que
est pbia sanctoru.

Capitulum primum. Quid
sit sapientia.

Sapientia eniz dicitur ab
eo qd est sapere: ait **Au**
gu. xij. de ci. c. ij. Et quia

Z sapere aliquando ptingit in ma
lo: aliquando in bono: ideo sapi
entia sumitur sic. et sic. Diffinitur
autem vel describitur sapientia
in comuni: et in qtu est speculati
ui intellectus multipliciter. Est. n.
sapientia coprehensio veritatu re
rum que vere sunt: et q sui imuta
bilitatem loquuntur: ait **Boetius**
primo **Arismetice**: et **Sundisali**
nus libro de anima idem. **T**ercio
sapientia est rerum diuinarum et
humanarum scientia et cognitio
ait **Tullius**. liij. tuscula. q. **Q**uarto
sapientia est proprie rerum diui
narum agnitio. ait **Macrobius** li.
primo. **S**ecundo veritas scientie
rerum sempiternarum ait **Sun**
disalinas de oru scientiaru. Et
concordat cum **Augustino** q ait
xij. de trinitate in fi. q sapientia e
rerum eternarum intellectualis
cognitio: vel sapientia est hono
rabilissimorum scientia: et pcor
vi. vel sapientia est nosse diuina

et humana: et eorum causas: ait
Sen. epistola. xcij. vel sapientia
est: semper idem velle: et ideo nol
le: ait idem epistola. lvi. Diffinit
autem multis alijs modis dicitur
sic prout non solum illuminat aspe
ctum: sed prout dirigit et informat
affectum: ut patebit infra.

Capitulum secundum. De sa
pientia prout sumitur in malo.

Et quia sapientia aliquan
do sumitur in malo: ut
dictum est: quia est sapien

tia terrena: animalis et diabolica
que non est desirium **Iaco.** iij. q
est declinanda et cauenda a san
ctis: licet in ea gloriuentur sapien
tes mundi: de qua bene **Brego**
moral. x. exponens illud **Iob.** xij.
Deridetur iusti simplicitas. **Hu**
ius mundi inquit sapientia escor
machinationibus regere: sensus
verbis velare: que falsa sunt. ve
ra ostendere. hec nimirum pruden
tia vsu a iuuenibus scitur: hec a
pueris precio discitur. hanc q sci
unt: ceteros supbiendo despiciunt:
hanc qui nesciunt: subiecti et timi
di in alijs mirantur: quia ab eis:
hec eadem duplicitas iniquitatis
nomine palliata viligitur: dum me
tis peruersitas vrbantias vocat.
Hec sibi obsequiis precipit:
honoru culmina querere: adepta
temporalis glorie vanitate gaudet
interrogata ab alijs mala multipli
cius reddere: cum vires suppe
rant: nullis resistenibus crede

reum virtutis possibilitas deest: quicquid per malitiam exple re non valet. hoc in pacifica bonitate simulare. **Hec ibi.** Et hec sapientia mundana: vel est ad malignandum siue nocendum alijs qd potest verbo vel facto. **Hic.** v. Sapientes sunt: vt faciāt mala: bene autem facere nesciunt. **Hic** est ad voluptandum: et delectandum in delictis carnalibus. Et sic dicitur prudentia carnis ro. viij. prudentia carnis: mors est. **Hic** est ad querenda lucra et pmoda mundi: et honorum culmina. Si enim huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. **Luc. xvi.** Et hec omnes: non sunt de sursum: sed deorsum. **¶ Et** prima potest dici dyabolica. **¶ Secunda** aialis. **¶ Tertia** terrena. **¶ Capitulum** tertium. Qualiter sapientia que consistit in cognitione rerum est dirigenda et ordinanda.

¶ Prima autem sapientia. scilicet que consistit in rerum cognitione: dirigenda est et ordinanda ad finem debitum. **Hic** est ea abuti: timore superbie inflando. **Scientia** enim inflat. i. cor. viij. sicut cib⁹ indigest⁹. **¶ Hic** enim **ber. sup. Cant. omel. xxxvi.** Scitibus indigest⁹ q non habet decoctionem generat humores malos: et corrumpit corp⁹: Si ergo digestus fuerit: nutrit: sic scientia in stomacho memorie ingesta: si

non sit charitatis igne decocta: humores malos generat. **¶ Ali. n.** humores: sunt mali mores. Et hie scientie inflatio dicitur dum extollit. **Obstaculū** enim veritatis: timor mentis: quia dum inflat obnubilat: **alt. Grego. mor. xliij. super illud Job. xliij.** Hoc est in quo non es iustificat⁹. **¶ Item** contingit: ea abuti. de ipsa presumendo et estimando habere maiores sapientias q quis habeat. **Job. xviij.** Non audebit contempleri omnes q sibi videant sapientes vbi mora. **xxvij. in fi.** **Grego. ait.** Contemplari sapientiam dei non possunt q sapientes sibi vident: q: tanto ab eius latere longe sunt. **¶ Hic** apud se humiles sunt. Et tibi bene de hoc **Math. xi.** Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus. **¶ Hic** contingit: ea abuti: ad sciendum inutilia curiosi laborando: turpiter vendendo: vel inaniter exteri glorizando: **alt. ber. sup. Cant. vbi. s.** Qui inquit apostol⁹ putat aliquid scire: stultus fiat: vt sit sapiēs. i. cor. iij. **¶ Hic** probat apostolus multa scientes si modus sciendi nescierit scilicet vt sciat quo ordine: quo studio: quo fine: queq nosci oportet. **¶ Quo ordine:** vt id prius quod maturius ad salutem. **¶ Quo studio:** vt id ardentius qd vehementius ad amorem. **¶ Quo fine** vt non ad humanam gloriam: aut curiositatem: aut simile: sed tantum ad edificanda

D

E

F

Breuiolōquū.

tionem sui et proximi. Sunt enim qui scire volūt vt sciāt: et turpis curiositas. Sunt qui scire volūt vt sciātur: et turpis vanitas. Sūt qui scire volūt: vt scientiam vēdant pro pecunia vel honoribus et turpis questus. Et sunt qui scire volūt: vt edificēt. et hoc ē charitas. hec Ber. Sic ergo philosophi nobiles ordinauerunt phiaz ad morum correctionem: et philosophi sunt propter finem boni fm Augu. viij. de ci. vt. s. habitū est in precedenti tractatu: ita philosophi fideles multo magis debent philosophiam diuinam: siue sapientiam celit⁹ datam ordinare ad predicta: et ad gloriam dei: non presumendo de sapientia: nec extollendo: ne stulti bebeat⁹ tur apud deum. Dicentes enim: se esse sapientes: stulti facti sunt ro. i. vt dictū ē. vt. n. dicit Bre. mor. xviij. sup illd Job. xxx. Filij stultorum. et. Tanto quis ampli⁹ interius stult⁹ fit: Et conatur exterius sapiēs videri. Peribit. n. sapientia a sapientibus: et intellectus pudentū abscondet Isa. xxxix. ¶ Item ex quo philosophi nobiles volebant profiteri se esse sapientes sed philosophos id est sapientie studiosos: qz arrogantissimum erat: se sapientem profiteri: vt dictū est in precedenti tractatu d⁹ Pictagora: et Socrate q dicebat se nihil scire: psumptuosum est aliquibus minus scienti

bus lactare: se sapientes esse. 35 fm consiliū Apostoli. i. cor. iij. Si quis videt inter vos sapiens esse: stult⁹ fiat: vt sit sapiens. Vbi Grego. moral. xviij. Si veraciter sapientes esset: atqz ipsam sapientiam contemplari appetimus: stultos nos humiliter cognoscemus. Derelinquam⁹ noxiam sapientiam: discam⁹ laudabilem simplicitatem. vnde et zacheus cū nō posset videre iesū pre turba: ascendit arborem sicut mori: vt eū videret. Luc. xix. Si comor⁹ enim ficus satua interpretat: qz q mundi stultitiaz humiliter eligunt: sapientiam dei subtiliter cōtemplātur alit ibi Grego. vbi bñ de hoc Luni magna ergo discretio ē est hec sapientia dirigēda: et ordinēda: recte ea vtendo: et abusiones omnem precauendo. ¶ Itē est sapientia ad seducendum erroribus: ad quam cauendas monet Apostol⁹ cor. ij. Videte: ne quis vos seducat per philosophiaz: et inanem fallatiam: et omnis talis sapientia est omnino exterminēda: qz non patitur se cum sapientia diuina: sicut nec cū stultitia vera prout dicit Bre. mor. xviij. super illud Job. xxvij. Absusus dicit: non est in me scilicet sapientia. Quia iniqua mens dū se esse sapientem carnaliter appetit stultitiam ad spirituales se ostendit. Et ibi bene de hoc.

¶ Capitulum quartum. Que ē

Sapientia sanctorum proprie dicta:

Et hoc est sapientia phi-

9 losophorum fidelium et recte
viventium: ac ea ventium:

explicat bene Grego. mora. x. su-

per illud Job. xij. Deridetur iusti

simplicitas. Iustorum inquit sapien-

tia est: nihil per ostentationem sin-

gere: sensum verbis aperire: ve-

ra ut sunt diligere: falsa deuitare:

bona gratis exhibere: mala libe-

rina tolerare: quod facere: nullas in-

larie vitionem querere pro veri-

tate: contumeliam lucrum pu-

tare. Sed hec iustorum simplici-

tas deridetur: quia mundi sapien-

tia: puritatis virtus fatuitas cre-

ditur. Hec ibi. Nihilominus sa-

pientia fidelium describit sine diffi-

nitur a sanctis multipliciter. Sa-

pientia enim est veritas qua cer-

nitur et tenetur summum bonum

ait Aug. ij. de libero arbitrio. vel

sapientia est recta via: ad verita-

tem ducens: ait Aug. ij. 5. Et cha-

demicos. vel sapientia est motus

animi quo se ipse librat: ut neque

excurrat in nimium: neque ita il-

lud quod plenum est coarctetur

ait Aug. de beata vita. vel sapien-

tia est regimen vite humane. ait

Aug. de li. arbitrio. Et ibidem.

Sapientia est quod in regno mentis:

omnis libidinis est subjugatione

pacatus. Et Aug. de veritate cre-

dendi. Sapientia est: cui inest quod

ta homini sapientia inesse potest

ipsius hominis deique firmitudine

percepta cognitio: atque huius co-

gnitioni vita morisque congruen-

tes. Et ibidem. Sapientia est qui

ita deo mente coniunctus est: ut ni-

hil interponat quod separet. Vel

sapientia est amor boni: siue amor

boni Aug. de spiritu et anima. c.

vij. Cui concordans. Bernardus

super Cant. omel. lxxv. ait. Sa-

pientia est amor veritatis: et amor

boni. Ipsa enim ordinat: delibe-

rat: et moderatur. Et omelia. 50.

Sapientia est: per quam res sa-

piunt ut sunt: et sapiens est: cui res

sic sapiunt: et res diligit sicut sunt

diligende: Vel sapientia est: in sa-

pientiam agnoscere. Que quidem

sapientia est de munere dei: ait

idem omel. xx.

Capitulum quintum. Quot mo-

dis dicitur sapientia.

Et cet. autem sapientia si-

delum sic dicitur: et etiam

et alijs modis describitur a

sanctis: nihilominus dicitur de-

terminative varijs modis. Est. n.

sapientia fidelium: veritas fidei in-

dubitata. Job. i. Boves arabant:

et asine pascabantur. Ibi mor. ij.

Gre. ait. Sapientia nostra fides

est: propheta attestante: nisi credi-

deritis: non intelligetis. Ilaye. vij.

Im aliam litteram. C. Itz secun-

do modo dicitur sapientia ferui-

da charitas: quod illuminat: ait Au-

go libro. iij. de archa Noe. Cha-

ritas inquit est sapientia: quia per

eam gustamus deum: et gustamus

N

O

Breuiolōquū.

cognoscimus. Gustate inquit et videte. Qui enim diligit in lumine manet. i. Jo. iij. ¶ Tertio modo dicitur sapientia pietas siue cultus dei: ait Aug. xliij. de ci. in fi. Et idem epistola. xxviii. et de spū et anima vbi. s. Qui quidem cultus appropriatur firmitati spei. ¶ Item sapientia dicitur quanto modo humilitatis veritas: ait Bre. moza. xxviii. prima stultitia angelis: elatio cordis est. vera vero sapientia hominis: humilitas siue estimatio: quam i quis magna sapiendo deserit: eo ipso vehementer desipit. Job. xxxiiij. Quis est iste inuoluens sententias sermonibus inperitis: Quod exponit Greg. de presumptibus ob suas sapientiam. ¶ Item sapientia dicitur quanto modo filialis amor. Job. xxviii. Timor domini ipsa est sapientia. et recedere a malis intelligentia. Ecclē. pmo. Plenitudo sapientie timere deum. Unde Bernar. super Cant. orme. xliij. Cognitio non facit sapientem: sed timor qui afficit. ¶ Item sapientia dicitur sexto modo: obseruantie mandatorum dei perfectibilitas. Deu. iij. hec est vera sapientia et intellectus coram populis: ut audientes precepta hec dicat. En populus sapiens et intelligens: Et sapientie sic dicte competunt descriptiones sapientie date ab Aug. q. sapientia est modus animi: vel regimen vite humane. ec. vbi. s. ¶ Item sapientia

dicitur septimo modo ut tactus est sapor boni. Dicitur enim sapientia a sapore. Recta enim estimatio rerum cum vero sapore: perfecta sapientia est. Et sapiens est cui res sapiunt: vt. s. sicut dictum est. omnia enim distinguere: sapientia est: ait Sen. epistola. lliij. Sapiens omnia estimabit: et vice sapienti notum est quod res quilibet taxanda sit: Spiritus enim indicat omnia i. cor. ij. q. super omnia est: ait Aug. illud exponens de vera reli. c. vi. Et hac sapientia solum preditus est qui est a deo diuina gratia illuminatus. Tali enim sapiunt res diuine ut diuine: humane ut humane: et sic de alijs: quia res diligit ut diligende sunt. Amor enim boni: sapientia est: ut dictum est. ¶ Item sapientia dicitur octauo modo: scripture sacre: et archanozum eiusculenta cognitio siue intelligentia recta. In ipsa enim continetur omnis sapientia: Et ad hanc inuitat Salomon in libris suis. Sic pueri. Sapientia foris predicat. ec. et consequenter quasi per totum. Sap. vi. Clara est: et que nunquam marcescit sapientia. Ecc. primo. omnis sapientia a domino deo est. Et sepe post. Hanc sapientiam commendare vel describere superfluum quia superfluum est. ¶ Item sapientia dicitur nono modo vita excessiua in respectu hominum mundanorum: et in adimplerione diuinorum consiliorum: qualis fuit

P

R

Q

S

vita apostolorū: et eius sequaciū
De qua sapientia. i. cor. iiij. Si qd
videtur inter nos sapiens esse in
hoc seculo: stultus fiat: vt sit sapi
ens. Super qd Bre. mor. xxiij.
in fi. Quid in hoc mundo stulti?
q̄ amissa non querere: possessa:
rapiens relaxare. nullam pro
acceptis iniuriam redere: imo et
adiunctis alijs patientiam prebe
re. Sequitur. Per hanc sapiētes
stultitiam per contemplationis lu
men sapientia dei quasi in transi
tu videtur. i. cor. ij. Quod stultus
est dei sapientia est hominibus.
Hec fuit sapientia et philosophia
antiquorum patrum. De qua lo
quitur egregie Criso. sup. Abat.
omel. viij. ante fi. loquens de illis
vera inquit philosophia et celis
digna ipsa est: que per piscatores
est annuntiata. Sequitur. Noctes
quidem in sacris hymnis diem
vō in orationibus: et manū ope
ribus consumunt: aplici implen
tes zelum. Et post. Non min⁹ vi
rio: phantur etiam mulieres. Lo
munc enim eis et viris est bellus
aduersus dyabolus et potestates
et mulieres: viris magis certe sūt
multociens: et preclara trophea
flammerūt. Et exemplificat ibi de
beato Antonio: et operibus eius
et etiam propheta: nec non et de
alijs sanctis tam in nouo q̄ in
veteri testamento: qui summam
p̄tiam demonstraverunt. i. vī
te euangelice excessiuā perfectio

nem. De cōsimili et philosophia
predictorū. Idem omel. xlii. an
te fi. Hec est summa ars: sic oīa
contemnere propter deum et pau
peribus elargiri: q̄ tali arte p̄stra
untur ergastula id est edificia: si
ue tabernacula celestia. et ibi m̄l
tum de hoc. Idem super Abat.
omel. prima. Alma militus xpi
non sunt ex chorio et ferro p̄stra
cia sed ex veritate: et iustitia: fides
et philosophia. Hac enim philo
sophia contempserunt sancti pa
tres omnia delectabilia: sustine
runt omnia terribilia: desiderā
uerūt sola celestia. Job. i. Scidit
vestimenta sua. vbi Bre. mora.
ij. ante medium. Nonnulli ma
gne constantie philosophiam pu
tant: si discipline asperitate core
pit: ictus verborum doloreq̄ nō
sentiant. Nonnulli immoderato
dolore commoti et excessu lingue
dilatantur. Sed quisquis veraz
philosophiam tenere nititur: ne
cesse est: vt inter vtrūq̄ gradias.
Non enim est pondus vere vir
tutis insensibilitas cordis. Rur
sum virtutis custodiam deserit q̄
dolorem verberum ultra q̄ ne
cesse est sentire. Abira ergo sapien
tia et philosophia sanctorum pa
trum. ¶ Item sapientia dicit de
cimo mō suspensua. Et de hac
philosophia sanctorum bene lib.
prio hyssote tripartite. c. xi. Ebi
dicitur. vtilissima res ad homines
venit scilicet philosophia mons,

X

P

Bruioloquiū

Zchorus que dialectice artis studia
desperit. Et hec conuersatio mi
randa: naturalis simpliciq; pude
tia docet omnia que nequitiam
perimūt: et que operantur vilia.
Non predicat virtutem: sed ma
gis exercet: nihilo appendēs hu
manas gloriā: vniūter resistēs
passionibus anīme: neq; nature
necessitatib⁹ se subdit: nec corpo
ris infirmitati succumbit: diuine
mentis virtutem habens: semp
contemplatur omnium creatorē
Sequitur. Patientias et virtutes
alias meditat^r: et q̄m nature
humane possibile est: deo vicina
est: velut in transiū vrens p̄fē
tibus. Et post. Cum sit rationa
lis: omnem motum irracionales
fugit: passioēs anīme et corporis
deuincit. Vultus autē elegantissi
me philosophie magistri fuerūt
A Delias et Ioannes baptista: vt
quidā dicunt. Philo enim picta
goricus refert: suis temporibus
vndiq; egregios hebreorum in
quodāz p̄dicto circa stagnū mo
rion in colle posituz philosophā
tes: habitaculoz eozum et cibos
et conuersationem talem inducti
qualem et nunc apud egyptioz
monachos esse cōspicim⁹. Scri
bit enī: eos p̄ctis abrenunciāse
permiſsionibus et muros habi
tare in agrie: domos eozum esse
sacrarīa: que nūc monasteria nū
cupant diligētē psalmis et hym
Bnis plicare diuinitatem: et an so

lis occasum non gustare cibum.
Allos per tres dies et ampl⁹ ce
terisq; dieb⁹ vīno semper: et san
guinem habentibus abstīnere.
Libus eis esse panis et salis: et yſo
pi et poti aque. ac multas eis co
habitare seniores virgines: ppter
amorem philosophie. Hec ibi.
Abi et multa alia egregia narran
tur: et specialiter de magno Antō
nio. Que quia exemplaria sunt
volentib⁹ philosophari dicta phi
losophia celica quedam subscrī
bantur. Sit enī ibi: q; beatus
Antonius puer relictus orpha
nus donauit agros conuiciā
aliq; substantiā distrāhens: pre
cium pauperibus erogauit. Sin
diosi estimans philosophi: nō so
lum semetipsuz spoliari pecunia:
sed eā disp̄sare perspicue: iūctas
viris et iūctis. Virtutes zelabat vni
uersarum: probans virtutes: sua
uem fieri consuetudine: et p̄mo
suerit difficilis modos: et itaq; se
per incipiens aliquid inmonabat
Erat esca eius solus panis et po
tus aqua: prandij temp⁹ solis oc
casus. Frequēter duos dies et am
plius sine cibo manebat. Aligila
bat vt ita dicam iugi nocte: ora
tionibus contungebat diem. Si
somnia incomberet: stando pau
lulum dormitabat. Plerūq; pa
uimento iacens: solā terrā strati
refectiois habebat. Sequit. Sū
it gratus colloquentibus secū si
ne vlla tristitia. Et q; qui cum eo

disputarent certatine. quæstiones
inferrent: sedabat contentionem
strepitum temperabat: mores q̄
si quadam regula componebat.
Eram beatitudinem in cultura
dei: legum eius observatio vi-
cebat. Scipsum discutere. et secū
ponere rationem eorum que ges-
serat die noctuq; solebat. Erat la-
boxiosus: et maxime pro solatijs
oppressorum. quorum gratia: se-
pe veniebat ad ciuitates. **E**luri-
mivi compellente cogeant: euz
legationibus fungī apud iudices
et magistratus: quorum singuli vel
videre eum: nimis egregium de-
siderabant loquentemq; audire:
et precipienti parere erat glorioſū
Qui cum talis esset: studebat tñ
ignorari et latere per heremū. Si
necessitate faciente venisset ad ci-
uitates: disposito negotio: ad de-
sertum continuo reuertebat. **F**i-
secō dicebat per humectam sub-
stantiam nutriti: monachis orna-
tum fore solitariam vitam. Et sic
illis terre tactu tabescunt: sic glia
monachorum ad vrbes accedē-
do sedatur. hec ibi. Abi et multa
egregia dicuntur de ipso et disci:
pulis eius: sicut de Paulo sim-
plici. et Theodoro: et Amone egyptio.
Discipulorum enī Antonij
studium fuit: vitam habere: vt et
et ibi. Similiter: de philosophia
virtuosa predictorū narrat **P**hi-
lo predictus: sicut rectatur ecclē-
stasice hystorie li. i. c. vij. **P**hilo

inquit. et abstinentibus apud egyptiū
in libro quem de theorica vi-
ta insinlauit viros cultores: et cul-
trices feminas appellauit: hac de
causa: q̄ venientius ad scias tā
q̄ rudes et agrestes excolerent:
vel q̄ erga dei cultum: pura et in-
tegra conscientia pduraret. **P**ost-
mo enim facultatibus omnibus
renuntiabant deinde omnes vlti-
te eius sollicitudines abiciebant:
et extra vrbes egressi in hominior
vel quibusq; agellis degebāt. **I**n
multis inquit orbis partibus est
hoc gen^o hominū: sed in egypto
s. maior copia: precipue circa Ale-
xandriam. Regio enim est: phie-
magis q̄ fructib⁹ opportuna. Se-
quit. Ab ortu diei vsq; ad vespē-
ram omne eis spaciū in studij
rum exercitijs ducitur: quib⁹ ad
phantiam diuinam per sacras lras
imbuunt. Continentiaz velut sū-
damentum quoddam in animo
collocant: et ita demum reliquas
super hāc virtutes peragunt edi-
ficare. **A**bū potius nullus eo-
rum capit ante solis occasum: tem-
pus. s. lucis cum philosophie stu-
dij curam et corpus: cum na-
cte sociantes. hec ibi. Abi et mul-
ta alia de predictis. **S**imiliter
li. xi. c. iij. narrat de sic phantib⁹.
s. de Bacario et alijs. **S**imi-
liter Iohannes Cassian⁹ in col-
lationibus suis narrat de consi-
milibus. In quarum prima p-
sequitur de habitu monachali

Breuioloquiū.

I li. In secunda. de modo canoni-
co nocturnarum horarū in psal-
modia. In tertia: de modo cano-
nico diurnarum orationum. In
quarta. de instituto renuntiatio-
num. In quib⁹ collationib⁹ & cō-
sequentib⁹ recitat de sapiali phi-
losophia sanctorum patrum. Si-
militer in tractatu. x. collationu.
in quartā q̄ta dī: q̄ maxima pō-
intelligentie est scire qd nescias.
Similiter in tractatu. vij. collatio-
nuz in quaruz septima dī. q̄ gl-
ga hominū: artis peritiam alleq-
concupiscit: nisi omni cura & vigi-
lia: ei⁹ se discipline studiis man-
cipauerit: ac perfectorum magi-
strom illius p̄cepta & instituta
seruauerit: frustra in omnibus
venit. Mouim⁹ inquit ad hec lo-
ca venisse aliquos: cognoscendi
tū gratia monasteria fratru. nō
vī has regulas & instituta suscipe-
rent. Quibus exprobari solet: q̄
nō sui p̄fectus gratia: sed vītā
de egestatis estimati sunt p̄uini-
cias comeasse: cum nec ieiunioꝝ
morem: nec psalmorum ordinē:
nec indumentorum habitū per-
mutarent. hec ibi. ¶ Quint⁹ autē
sapientie virtuose alphabetum: &
etiā fundamentuz est humili-
tas. Unde in vītis patrum. li. ij. c.
de humilitate: ait abbas Anselm⁹
euz ab eo quereretur frater: quomo-
do rusticum istum de cogitatio-
nibus interrogas: qui tante eru-
ditionis in latina & greca lingua

ea: Lul ille. Illas eruditiones ap-
prehendi. sed alphabetuz huius
mundum discere potui. Vere enī
vbi humilitas ibi sapientia p̄uer.
x. contemplatio domini Jesu &
speculationis simplicitudo. In ipso
enī sunt omnes thesauri sapie-
tie & scientie absconditi. Col. ij. Et
ipse ē fons omnis sapientie. Ecc.
i. Fons sapientie verbum dei ex-
cellis. Ipsam ergo contemplari
& de ipso meditari: ad eū aspirare
& anhelare est sapientia sanctorū
contemplatioꝝ: & sicut ait Ber-
super Cant. Omel. xliij. sup illd
fasciculus mirre dilectus meus
Hec mea inquit subtilior interi-
orū philosophia scire Jesus. Et
Omel. ix. Ergo fontius & flumi-
nuz mare est: virtutum & scientia-
rum domin⁹ Jesus: deus scien-
tiarum ipse est. Si quis callet in-
gento: miter eloquio: si quis mori-
bus placet: inde est. Thesauri enī
sapientie ibi absconditī sūt. Et ibi
bene de hoc. Et Omel. xv. Quā
effusum nomen tuum. Si scribā
non sapit mihi nisi legero ibi Je-
sum. Si disputem aut conferam
nō sapit mihi nisi sonuerit ibi Je-
sus. Et ibi bene De hac sapientia
& philosophia gloriabatur Apo. i.
cor. ij. Nichil inquit iudicauit me
scire inter vos: nisi xpm Jesum
& hunc crucifixum. Hec autem
sapientia abscondita est ab ocu-
lis vinctū carnaliter: Job. xxxij.
Ubi inueniuntur sapientia: & quia est

Locus intelligentie: Absconditus est ab oculis omnium viventium.

NAbi Grego. mor. xvij. Quisq; sapientiam q̄ deus est videt. huc vite fundit⁹ moritur: ne ei⁹ amore teneat. Nullus quippe eam videt qui carnaliter vult. Exodi. xxxij. Non videbit me homo et viuet. Et ibi bene de hoc. **Ab**igna ergo et mira sapientia et philosophia sanctorum dictis modis.

¶ Caplm sextum. Qualis est sapientia sanctorum.

Et enim ipsa sanctorum sapientia origine celestis siue celiaca. Et est multiformitate varia. Jacobi. iij. Que desursum est sapientia: quo ad primum pudica pacifica. quo ad secundum. Ipsa enim est que descendit a fonte vite. s. Iesu xpi qui est fons vite. et magister vite et virtutis: Imo ipsa vita et veritas. ego inquit sapientia. s. in creata effudi flumina. s. dictarum sapientiarum fluentia. Ecc. xxiij. Et enim dicit Commentator. s. abba super angelicaz Hierar. c. i. Sapientia gentilium ascendit de sensu in ymaginem: de ymagine in rationem: de ratione in intelligentiam: nec ultra progreditur: sed in speculo sistit. Sed ista descendit in seraphimetas: et deinde ad inferiores deuatur. Et de hoc Greg. ij. Pastoralis: dictam auctoritate exponens: dicit q̄ pudica est ista sapientia: q̄ caste intelligit: pacifica:

q̄ per elationem minime a proximorum societate disungit: et sic d alijs. Vel pudica est per spiritum sapientie: pacifica per spiritum intellectus: et sic de alijs spiritus disferentis: de quibus Isai. xl. Reddedo singula singulis: In illa eis est spiritus intellectus vnitus et multiplex. Sap. vij. Item hec sapientia est potestate virtuosa. Sapientia enim confortat sapientes super decem principes ciuitatis. Ecc. vij. Et hoc ideo: q̄ coniungit homines deo: et firmat in deo. **Ab**ar. vij. Similabo enim viro sapientia et c. Item hec sapientia est excessu eminentissima. effectus saluberrima: et vtilissima tum in presenti. s. q̄ concupiscentia sapientie perducit ad regnū. Sap. vi. Job. xxvj. Non apendet argentum in comparatione illius. s. sapientie sanctorum: prout dicit ibi Greg. mor. xvij. Et de hui⁹ commendatione et effectib⁹ Salomō in libris suis quasi per totum. p. uer. iij. Preciosior est cunctis opibus. Sap. vij. Nec comparari illi lapidem preciosū: quoniam omne aurum et c.

¶ Capitulum septimum. Abi et a quibus hec sapientia inuenitur.

¶ Et antea inuenitur hec sapientia: et a quib⁹ et q̄ liter. Job. xxvij. Nescit homo precius eius. Sequit. **¶** Inuenitur in terra suauiter viuendam. **Ab**usus dicit. **¶** Nō est i me

p

Breui loquii.

emare loquit: non est mecum.

Quod exponit Greg. mor. xviii.

de superbiis et cupidis: a quibus

hec sapientia abscondit: Math.

xi. Abscondisti hec a sapientibus:

et prudentibus etc. Inuenit autem

ab animabus sanctitate puris et

mundis: et sic sub deo ordinatis.

In animas enim sanctas se trans-

fert. Sap. vii. Ecce. Fili concu-

piscens sapientiam: serua iustitiam

et deus prebebit illam tibi. ¶ Item

inuenitur ab animabus eleuatis

a mundi tumultibus et sollicitu-

dinibus Eccl. xxxv. Sapien-

tiam scribe tempore vacuitatis: et qui-

minorabitur actu sapientiam per-

cipiet: et reuelabitur sapia. ¶ Item

inuenitur ab animabus humilita-

te virtuosas. Talibus enim reue-

lat deus sapientiam suam. Vbi eni-

humilitas: tibi sapientia. puer. xi.

¶ Item inuenitur ab animabus

deuotione seruiliis: et contempla-

tione eleuatis. Sap. vii. Optaui

et datus est mihi sensus: inuocaui et

venit in me spiritus sapientie. Pa-

ter ergo huius sapientie inexpli-

cabilis eminentia. Unde et omnia

que dicta sunt in precedenti tracta-

tu ad commendationem philoso-

phie humane: per patris et verius

competit huic vere sapientie: Quod

hec ad presens de eius commenda-

tione sufficient.

¶ Capitulum octauum. De su-

pereminentia sanctorum sapien-

tium respectu mundanorum in vi-

ta et operibus.

Eminentia vero sapien-

tum: hac saluifica sapien-

tia predictorum planum

est. Ipsi enim sunt veri philoso-

phi. i. amatores vere sapientie. Si

enim philosophus est cognitior:

amator: et imitator dei secundum Isai-

tonem: prout ait Aug. viii. de ci-

c. iiii. Cum predicti sapientes sint

tales in rei veritate: ipsi sunt phi-

excellentes in incomparabiliter

omnibus philosophis mundanis. De quo

rum excellentia legitur in vitio pa-

trum. lib. ii. Vbi de patientia san-

ctorum. vbi dicitur quod philosophi venerunt

probare monachos: et unus mo-

nachus bene induit venit. Cui

philosophi. Veni huc. At ille in-

dignatus iniurijs eos aggressus est

transiit autem alius monachus

genere rusticus. Cui dicunt. Tu

monache male senex veni huc.

Qui cursim venit. Et ceperunt

illi alapas dare. Ille vero alias ma-

xillas prebuit. At illi adorauerunt

eum dicentes: monachus est iste

Et interrogauerunt. Quid vos

nobis plus facitis? Hos ieiunatis:

corpora castigatis. Sic et nos. At

ille. Hos in gratia dei speramus

et mentem nostram custodimus

Et illi. Hec nos custodiri non pos-

sumus. Evidenter ergo patet in-

pereminentia perfectionis philo-

sophorum fidelius et diuinorum

respectu mundanorum quod ipsi cu-

stodiunt mentem ab interioribus

R

T

S

beordinacionibus: nec non et exte-
riorem hominem ab exteriorib⁹
prauitatibus ex vera credulitate
in verum saluatorem ob spem vi-
te eterne. Philosophi v^o et si ex-
terius conuenerunt se ab exte-
rioribus imperfectionibus: non ta-
men interius ex fide purificat^r
nec ob spem vite eterne. Et d^r ex-
cessu istorum verorum pho^rum
respectu altioru Tertulius dispu-
tans contra aduersarium c. xl. et
post multum: vbi ait. s. aduersari-
us. Eadem phi⁹ monent et profi-
tentur. s. innocentiam: iustitiam: pa-
tientiam: sobrietatem: pudicitiam
sicut. xpiani. Sequit^r. Quo er-
go xpiani excellunt philosophos
Inimice ait Tertulius. philoso-
phi affectant veritatem: et affectu
do compuncti: q^z gloriam captant
xpiani v^o et appetit et integre p^r-
stant: et salui sue curat. Id ne-
q^z de scientia. neq^z de disciplina
vt putas equamur. Loquit eni⁹
ad aduersarium. Et ideo. Nomen
philosophorum demonia noⁿ su-
gat. nec adducunt ad passiones sa-
crificare nolentes sicut christianis
Si de pudicitia prouocemur: si-
militer patet excessus. Quia lego
partem sine Ellice in Socratem
corruptorem adolescentu. Sexu
femineum non mutat xpianus.
Mouet et Phibenez meretricem
Diogenis supra recombentis ar-
dozem substantem: Audio et que-
dam Spiegippum de Platonis

scola i adulterio perisse. Chustia-
nus uxori sue soli masculus nasci-
tur. Democritus excecado se: q^z
mulieres sine concupiscentia as-
picere non posset. et dolereti noⁿ
esset potius: incontinentie emen-
dationem proficetur. Et xpianus
saluis oculis feminas non videt
animo aduersus libidinem cec⁹
est. Si de probitate defendas: ec-
ce lutulentis pedibus Diogenes
superbos Platonis phozos alia
superbia deculcat. Chustian⁹ nec
in pauperem superbit. Si de mo-
destia certem: ecce Pitagoras
apud Tyrios: zenon apud puen-
nenses tyrantides affectant: Chri-
stianus v^o nec ciuilitatem. Si d^r
equanimitate congrediar: Ligur-
gus et petarones inoptant: q^z le-
ges ei⁹ latrones emedassent xpia-
nus etiam danatus gratias agit
Si de fide comparem. Anaxago-
ras depositum hospitibus bene-
gauit: Chustianus etiam extrane-
is fidelis dicit. Si d^r simplicitate
consista: Aristoteles familiarem
sua hermiam turpiter loco exci-
dere fecit. Chustianus nec inimicum
etiam ledit: Idem Aristote-
les tam turpiter est Alexander re-
gendu potius adulat^r: et Pla-
to auris Dionisio gratia vendi-
catur. hec tibi. Et sic de alijs quos
tibi enumerat: Et dicis igitur ma-
nifestare intendit supereminenti-
am fidelium perfecte in christo
credentium respectu phozuz gen

Breuioloqui.

X illum. Deinde opponit ibi: qd vi
cet aliquis: etiam ex nostris exci
dere quosdam: a regula discipline
.i. et peccare: et mala facere. Et qd
bene soluit. qd tales. si male facieret
distinguit inde heri christiani apud
nos. Philosophi vero etiam cum
talibus factis in nomine et hono
re sapientie perseverant. Quasi vi
cat. Christiani peccantes manet
in honore: sed tales. Sed vi
eti philosophi manentes in suis
maleficiis honorant et sunt in ho
nore suo. et ibi bñ d hoc ¶ Qua
liter autem perfectiones que fue
runt in philosophis ymbratice.
s. victoriū detestatio: mundi con
temptus et despectio passionum
interiorum edomatio: et sic de ali
is que sunt enumerata in pcedē
ti tractatu fuerunt et sunt in phis
tphianis s. veritatem satis patet
ex vicis. Ipsi enim fuerunt et sunt
pleni spiritu sancto qui discipline
effugit fictum sap. i. Et de cōpa
ratione philosophorū mundano
rum respectu diuinorum: et de ex
cessu istorum respectu illos: bene
Aug. xvij. de ciui. c. xl. Ibi ait qd
Anaxagoras reus factus sit: qd
solem dixit lapidem ardentē: ne
gans vltqz deum: In eadem ci
uitate Epycurus floruit. non ere
dens. solem esse deum: sed nec et
Iouem. Ibi Aristipus in volu
ptate corporis summum bonū po
nens: Ibi Antisthenes vultū ani
mi potius hominem beatū fieri al

seuerans: et similiter d aliis phis
varia opinantibus de quibus lo
quitur ibi. Et illa ciuitas illa res
publica: illi israhelice quibus cre
dita sunt eloquia dei: nullo mo
do pseudo philosophos cum ve
ris phis paritate lumine consu
derunt. Sequitur. Ipsi etiam erant
philosophi. i. amatores sapientie:
ipsi sapientes: ipsi theologi: ipsi do
ctores pbitatis ac pietatis. Qui
cunqz s. in illos sapuit: et vixit: nō
s. in homines sed s. in deum qd
eos locutus est sapuit. Ibi. Si p
hibitum est sacrilegium. deus p
hibuit. Si dictū est. Honorā pa
trem tuum et. Deus iussit: et cete
ra huiusmodi. Non enī hec ora
humana: sed oracula diuina su
derunt. hec ibi. Ex quibus mani
festa est excellentia philosophorū
diuinorum respectu mundano
rum: et similiter eminentia sue sa
pientie: qd diuina phis est respectu
sapientie: illorum autem: huma
na est. Diabolica ergo sapientia et
terrena et aialis sunt exterminan
de: humana est ordinanda et di
rigenda: diuina appetenda et acq
renda: que amicos dei et philoso
phos constituit. Sapientie. vij.
Et hec ad presens de istis suffici
am.

¶ Explicit tractatus de sapientia
Sanctorum

¶ Incipit Breuiolozus de vir
tutibus antiquorum principum
et philosophorum editū a fratre

Joanne valensi: ordinis fratrum
Binozum. Prologus.

Noniam miseri/
cordia et veritas
custodiunt regē
prouer. xx. Imo
quattuor vires
Cardinales scilicet
Prudentia: Et

perſonā: Fortitudo: et Iuſtitia ſūt
quaſi quattuor colūne: ſine quat-
tuor poſſes: quibus predic⁹ thro-
nus roborat: ideo d^r predic⁹ vir-
tutibus aliq⁹ narrationes exēpla-
res et perſuaſorie ad vtilitatē pre-
ſidentium et inſtructionē in thro-
nis reſidentium ſubſcribant: pro-
ut continent in geſtis potentum:
ſine ſapientum: et mundi philoſo-
phorum: Nam exempla ſancto-
rum ſufficienter patent in geſtis
eorum: et hiſtorias ſacrarum ſcri-
pturarum.

¶ Caplm. primuz. De iuſtitia in
poſſidendo.

¶ Noniā autē iuſtitia eſt vir-
tutū preclariffima: et in
ipſa eſt ois virtus: prout
dicit philoſophus: Eth. v. Pro-
pter quod dixerunt phi ipſam iu-
ſtitiam habere vultum aureum:
vt ait ibi Cōmentator: ideo prio-
rēmittunt exemplares narratio-
nes de iuſtitia regum et ſapientū:
Remora enim iuſtitia quid ſunt
regna niſi magna latrocinia: Et
latrocinia ſūt qua regna. aut Alu-

gi. liij. de ci. c. liij. Introducēs exē-
plum de Alexandro et Pirra:
de quo exemplo plantus et pleni⁹
narrat. li. liij. de nugis philoſo-
phorum vbi d^r q^d cum Pirra-
ta eſſet deprehenſus: et Alexander
interrogaret: propter quod habe-
ret mare infeſtū: rēdit libera cō-
tumacia. Propter quod tu orbē
terrarum. Sed quia id ego facio
vno nauigio: latro vocor: quia tu
magna claſſe facis: diceris impe-
rator. Si ſolus captus ſit Alexā.
latro erit: Si ad nutū Dionidies
populi ſamulentur erit: Dionides
Imperator. Vocabat enim Pir-
rata Dionides. Nam quantum
ad cām non differunt: niſi q^d de-
terior eſt qui rapit improbius: q^d
qui iuſtitiam abiectione deſerit: q^d
maniſeſt⁹ impugnat. Reges q⁹
ego ſugio: tu p⁹queris: Ego eas
vteunq⁹ veneror: tu contemnis.
De ſortune iniquitas et rei ſami-
liaris anguſtia: Et ſactus inollera-
rabilis et explebilis cupiditas ſu-
rem facit. Si fortuna manſueſce-
ret: fierem ſorte melior. Et tu q^d
ſortunator: nequior eris. De ira
ma Alexander conſtantiam ho-
minis eum merito arguentis: ex-
periar inquit: an ſortuus ſis meli-
or. Fortunam mutabo: vt non et
amō quod deliq⁹is: ſed tuis mo-
rib⁹ aſcribatur. Eumq⁹ ſecit mi-
litem aſcribi: vt poſſet exide ſaluo
legibus militare. Ex quo patet q^d
iuſtitia debet eſſe regum in poſſi-

C

Dendo. Item debet esse in eis pa-
tencia in sustinendo iustas incre-
pationes. Item beniuolentia: be-
nefaciendo eis qui iuste arguunt.
Capitulum secundum. De ius-
ticia in statuendo leges iustas.

Item debet esse iustitia i
regnantib⁹: iustas leges
statuendo: et vt obseruen-
tur diligens studius iugiter labo-
rando. Unde narrat Trog⁹ Pto-
leus libro. iij. de Ligurgo: qd cū
statuisset mandata et leges: qd du-
ra Lacedemoniensi videbant: au-
ctorem earum Apollinem Del-
phicum finxit: et se simulans pro-
ficiat ad oraculum Delphicum:

E obligauit iuramento ciuitates: vt
nihil in legibus illis mutaret aut
ipse recederetur. Quo facto:
iuit ad Cretam: ibiq; perpetuis
elegit exiliuz: vt dicte leges obser-
uarentur. **H**omēs dō: ossa sua
abici in mare precepit: ne si repo-
narentur: cines soluerent inramē-
tum: estimantes se ab illo solutos.
Et nota: qd Delos est insula vbi
erat templum Apollinis. et locus
diuinationis: prout dicit comen-
tator. eth. i. Unde videtur Apollo
Delphicus. Et qd dicte leges erāt
boneste: id hic subscribuntur.

Prima lege populum in ob-
sequium principū: et principes
ad eorum iustitiā informauit.

Secunda lege parsimoniam
omnibus suauit estimādo labo-
rem nullius assidua frugalitaz

consuetudine faciliorem fore.
Tertia lege: emi singula non
pecunia sed meritum compen-
satione iussit.

Quarta lege: auri vsum velut
omnium scelerum mater su-
stulit.

Quinta lege: administratio-
nem reipublice per ordinem
diuisit. Regibus potestatem bel-
lorum: magistratibus iudicia:
et annuas sanctiones: Sena-
tui custodiam legum: populo
eligendi et creandi quos vellet
magistratus permisit.

Sexta lege: omnes fundos in-
ter oēs equaliter diuisit: vt eq̃
patrimonia neminem alijs po-
tentorem redderent.

Septima lege: conuulsi om-
nes publice iussit: ne cuiusq;
beliue vel luxurie: in occulto
essent.

Octaua lege: iuuenib⁹ nō am-
pli⁹ vna veste in toto anno vti
permisit.

Nona lege: pueros puberes
nō in forum sed in agrum de-
duci iubet: vt primos ānos nō
in luxu sed in opere agerent.

Decima lege statuit: virginē
nubere sine dote.

Endecima lege iussit: vt pro-
res legerentur non pecunia.

Duodecima lege: maximum
honorem non diuitum vel po-
tentum: sed pro gradu etat⁹ se-
num esse voluit. Nihil autem
vlla dicitur

vlla dictarum legum in alios ipse
fanciuit: cuius ipse primus docu-
mentum non daret.

Capitulum tertium. De obser-
uatione legum.

In antiquis etiam regib⁹
fuit mira severitas iusti-
tie pro legibus custodiē-
dis ait. **E**al. libro. iij. di. q. zele-
cus: vrbe Lucretium ab eo salu-
berime legib⁹ munita: inter q⁹
erat iura se statutum: q. depre-
hensus crimine adulteri: vtroq⁹
oculo puniretur. **E**t d^o: cum ei⁹
filius esset in tali crimine depre-
hensus: cū tota ciuitas in hono-
rem patris: necessitate pene ado-
lescentulo remitteret: aliquādiu
repugnauit. **A**d vltimum: popu-
li precibus victus: suo prius: de-
inde filij oculo eruto: vsum vidē-
di vtriq⁹ reliquit. **D**ebuit sup-
pl⁹ cū modū legi reddidit eg⁹as: ad-
mirabili tempamēto se inter mise-
ricordē patrē: iustū legis latore⁹
pūt⁹. **I**n **I**bide narrat d^o karūdo.
q. cum lege cauerat ob seditio⁹as
conctiones ciuitum: q. si quis cō-
ctionem intraret euz ferro: inter-
ficeretur: et ipse interfecto tempo-
re e longinq⁹ rure domuz repe-
tens gladio cinctus: subito in ip-
sam conctiones sicut erat cinct⁹
processit. **E**t cum esset admonit⁹
de solutione legum ab eo qui si-
bi proxime stabat: ego inquit le-
gem relarctam. **E**t protinus: q⁹

habebat ferro districto incubuit.
Cum enī liceret: culpā vel diffi-
mulare vel errore defendere: pe-
nas tamen rependere maluit: ne
qua fraus iustitie fieret. **I**n **E**cō-
trario d^o: multi potentes nō ob-
seruant leges quas cogunt subdi-
tos obseruare. **I**deo ait **E**al. lib.
vi. q. subtiliter **A**naxar⁹us leges
non custoditas telis aranearum
comparauit. **N**am vt illis infir-
miora animalia retinere: valen-
tiora transmitti ita his humiles
et pauperes cōstringi: diuites d^o
et potētes si alligari siebat. **P**ro-
pterea voluerunt antiqui: leges
suas esse iustas. **F**uit enī genera-
le edictum apud antiquos: nihil
expedire quod non eēt iustū. vñ
narrat **E**ale. eodem libro. q. euz
Themistocles diceret **A**thenien-
sibus: se scire saluberrimum eis
consiliuz. s. q. incenderent clasē
Lacedemonioz: neq⁹ consiliuz
publicare voluit: sed peiit vnuz
sapientem cui illud tacite expone-
ret. **C**ui datus ē **A**ristides. **Q**uo
audiente consilium rediit ad cō-
ctiones dicens **T**hemistocles vñ
le cōsilium: minime tamen iustū
animo voluere. **E**t vniuersa con-
cio quod equū non est: nec vñle
vel expedire proclamauit. **E**t sic
edicto ciuitū auilata est pudentie
iustitia: imo nō ē prudentia: s. po-
ti⁹ calliditas: cui iustitia aduersas.
Capitulum quartum. De pro-
videntia circa republicam.

K

L

E

Breuiiloquii.

Deo enim iustitia viguit
 apud illos: q̄ de republi-
 ca saluanda. eis erat om-
 nimoda cura: et illius vtilitatem:
 vite. pp̄le p̄ponebant: ait Aug.
 l. de ci. c. xv. et Tul. de offi. li. p̄lo.
 et il. dicit: q̄ cū esset D̄are^{re} re-
 gulus ductus captiuus a Cartha-
 ginensibus: et missus Romā sub
 iuramento redendi p̄ mutatioe
 captiuorum: ille Romā veniens
 in senatu: captiuos reddi aut cō-
 mutari negauit esse vtile: eo q̄ il-
 li essent adolescentes et boni du-
 ces: et ipse senectute confectus. et
 cum retineretur a propinquis et
 amicis: redire maluit q̄ fidē ho-
 sti datam fallere. Et tamen non
 ignorabat: se ad crudelissimū ho-
 stem: et ad exquisita supplicia. p̄-
 fectū: sed iurandum seruandū
 oīo putauit. C. Cōsimile narrat
 Aug. xvij. de ci. c. xvij. et Tul.
 de senec. de Lodo rege Atheni-
 ensi. Cū enī iustaret bellū inter
 Atheniē. et Peloponē. acce-
 perant in responsis: q̄ illi eēnt fu-
 turi victores quoz dux occidere
 tur. Hoc audēs Loderus: in ha-
 bitu pauperis trāsiit ad hostes:
 seque obiecit eis necem per iurgi-
 um. p̄uocādo. De quo Virgil.
 Et iurgia codri. Et dicit. n. mo-
 ri: vt vinceret sui: q̄ viuere: suis
 superatis. Duo enim sunt p̄cepta
 Platonis volentibus p̄desse
 republice: ait. Tul. l. de offi. vnus
 vt quānam vtilitatem sic meātur

vt quēcūq̄ agunt ad eaz referāt
 obliu cōmodoz pp̄loz. Alter:
 vt totum corpus reipublice curēt
 ne dum p̄tem aliquam tuerentur:
 reliquas deserāt. Et q̄z aning: hec
 et similia seruauerunt: sō tempu
 blicam: magnam ex parua fece-
 rant: ait Lato: cuius v̄ba recitat
 Aug. v. de ci. c. xij. Nolite ingi-
 estimare: maiores n̄fos armis
 rēpublicā: magnam ex parua fe-
 cisse. Si ita esset: multo pulcher-
 rimam nos haberem^{us}. Quippe
 sociorum atq̄ ciuū p̄terea ar-
 morum et equoz maior copia
 nobis q̄ illis. Sed alia sunt que
 illos magnos fecerunt q̄ nobis
 nulla sunt. Domi industria: foris
 iustū imperiū: animus in consu-
 lendo liber: neq̄ delicto neq̄ li-
 bidini obnoxius. Pro his nos
 habem^{us} luxuriā et auaritiā: pu-
 blice egestatē: p̄uatiq̄ opulentā
 Laudam^{us} diuitias sequimur in-
 pertiam: inter bonos et malos bi-
 scimen nullū: oīa virtutū p̄mīa
 ambitio possidet. Sequit^{ur}. vt era-
 rium esset opulentū: tenues res
 p̄uate erant. Lompis autē mo-
 ribus econuerso Lato ponit: pu-
 blice egestatem: p̄uatū opulentā
 vnde antiqui cōsules: pauperes
 erant in rebus priuatis: ait Aug.
 vbi. s. c. xvij. di. q̄ Laci^{us} valen-
 tius in suo plulatu adeo paup̄ fuit.
 vt delicto nūmis a populo colle-
 ctis seplura curaret. C. Consi-
 le narrat Tegenus. ij. de re militari

de Altilio Regulo : q̄ cū p̄fuis-
set summis reb⁹ adeo paup̄ fuit:
vt coniugē ⁊ liberos collocaret i
agello qui colebatur ab vno vil-
lico. Neq̄. n. volebat: ditiores eē
in suis dignitatibus q̄ aī: ait ibi
Aug. De Delinio : q̄ cū q̄m̄or
lucra possideret: ⁊ ea manibus
suis excoletet: ab aratro eductus
est vt dictator fieret: maior vltq̄
honore q̄ consul vicisq̄ hosti-
bus ingentem gloriā consecu-
tus: in eadem paupertate permā-
sit. Cum enim rempublicam ha-
berent opulentissimam: in domi-
bus paupes erāt: ait ibi Aug. vi.
q̄ quidā qui fuerat bis consul ex
senatu pulsus est: eo q̄ decē pon-
dera argenti in vasis habere cō-
spicius est. Non enim dīari in-
tendebāt pp̄ lucra: neq̄ hoc fuit
apud eos ingentium: prout r̄ndit
Lurtius consul cū Santes ma-
gnus sibi pōdus aur̄ attulissent.
Quibus ille ait. Non aurū habe-
re p̄clarū sibi videri: sed eis qui
aur̄ habent potius dīari. ¶ Cō-
simile narrat Aegē⁹ li. iij. de re
militari: q̄ cū legat⁹ Epirotharū
Sabado cōsuli grande pondus
auri offerret: illo non accepto: vi-
xit: se māl⁹ illd̄ habēibus impe-
rare q̄ illud habere. Et ob hoc
nolebant p̄fici in dignitatibus
nisi possent reipublice p̄ficere: ait
Eale. li. vi. de Scipioe Cornelio
Qui cū hypania forte venisset:
r̄ndit: senolleire adiecta causa:

q̄ recta facere nesciret. ¶ Item
neq̄ filios p̄fici pauebāt nisi
possent p̄ficere. vade narrat he-
lynandus hytziographus. put
ait Polib. lib. iij. c. xij. de Delio
pertinace : q̄ cū ex senatore esset
creatus impator: ⁊ obsecrante se
nato: vt filium suum Augustum
Cesarem vocaret r̄ndit. Suffi-
cere mihi debet: vt ego imment⁹
regnauerim cum non mererer.
Primatus enī nō sanguini de-
betur sed meritis : ⁊ inualiter re-
gnat qui rex nascitur nec meret.
proculdubio gentis affectum ex-
uunt qui paruulos suos importa-
bili moſe superiecta erungunt.
Hoc enim est suffocare filios n̄
p̄mouere. Alendi enī p̄a sunt:
⁊ virtutibus exercendi: ⁊ cum i
eo profecerint: vt probentur: eos
antecedere virtute quos debent
honore p̄eire: inuiti ascendāt. Et
tunc ciuium suorum se nequa q̄
subtrahant votis. Implebat. n.
enim Salomonis preceptū. Ec-
cle. vij. Noli querere fieri iudex:
nisi virtute valeas dirimpe inig-
tates. Sectantes enim auaritias
non p̄ficiēbātur reipublice : ait
Eal. li. vi. di. q̄ cū duo consules
contēderent in senatu: quis eorū
in hypania mitteret : ait Scipio
Emilian⁹. oibus s̄iam ei⁹ expe-
ctantib⁹. Neuer horū mihi pla-
cet: q̄ alter nihil habet: alteri ni-
hil satis est: eque mala licēte im-
peri: magnam inopiam iudicā

T

V

X

E 2

Breuiſoquii.

et auaritiā. ¶ Item eorum ſu-
ſtitia patebat circa rempublicas
in tantum: q̃ nec ſibi parcebāt. p
ſalutē reipublice: prout p̃ in dieſ
exemplis: neq; eiz pater parce-
bat filio: ait Vale. li. v. et Aug. v.
de ci. c. xv. iij. de Bruto: qui filios
p̃p̃rehenſos: et poſt ad palli liga-
tos ſecuri percuiſi fecit: quia vni-
tionem Tarquinij regis ſuperbi-
a ſe expulſam reducere volebāt.
Euit patrem: vt ageret conſulē:
orbatusq; vineſq; vidit e publī
ce deſſe maluit. De q̃ poeta Ma-
toſq; pater noua bella mouentes
Ad penam puleh̃ra pro libertate
vocaui. Sicut amor patrie: lau-
diq; immenſa cupido. ¶ Con-
ſimile narrat Aug. vbi. ſ. de To-
quato: qui filium: non q̃ ſ patri-
am: ſed etiam pro patria pugna-
uerat: q̃ n̄ ſ imperiū ei⁹ licet vi-
ciſſet occidit: ne plus mali in exē-
plo contempti imperij: q̃ gloria
eēt hoſtis occiſi. Idē narrat Ta-
lerius vbi. ſ. de C. Manlio Torq̃
to. Qui cū eēt ei⁹ filius accuſat⁹
et p̃uic⁹: p̃miliſ iniaz di. cuz Sil-
uanū filiū meū pecuniā a ſocijs
accepiſſe. p̃batū ſit ei rep̃. et do-
mo mea idignū iudico. Qui ſic
adiudicat⁹: p̃ſtituta: ſuſpēſio ſe
pemit. ¶ Sic nec fili⁹ debet par-
cere patri agenti ſ rempublicam
Zit Tullius. iij. de offi. inquitrens
an ſi tradere patriaz conetur pa-
ter: ſilebit ne filius: Et reſp̃o det:
q̃ p̃mo patrē obſecrabit ne hoc
faciat: deinde ſi n̄ ſibi p̃ficiat: ac-

cuſet: et ad extremum: ſi ad per-
niciem patrie res ſpectat: ſalutē
patrie: ſaluti patriſ anteponat.
Nimirum: q̃ vt ait ibi. Si duo
ſapientes ſint ſuper vnam tabulā
in mari que non poſſet ſi vtrun-
q; deſerre: minus ſapiens debet
cedere ſapientiori: eo q̃ ille vtili-
or eſt reipublice.

¶ Capitulum quintum. De lu-
ſitia erga inimicos.

En ſolum autē ſunt eul-
n deno eoz iuſtitia erga
ſuos et reipublicā: ſ; ē et er-
ga hoſtes alt vaſ. li. vi. ſ Camillo
ſule q̃ cū ſalicos circūſederet
magiſter ludi: nobiliſſimos pue-
ros eozum in caſtra Romanoz
perduxit. Quibus itereptis: nō
eſſ; dubiuz: quin illi ſe eſſent tra-
dituri. Camillus t̃o non ſolum
ſpreuit perfidiam: ſed cenſuit: vt
pueri magiſtrum vinctum t̃gia
agēdū ad parentes reducerent.

Quia iuſtitia: eozum animi capi-
et beneficio magis q̃ armis vi-
ciſ: portas romāis aperuerunt.
¶ Ibidem ait: q̃ Timocrates
pollicitus eſt: ſe P̃ſiram vene-
no necaturum. Que res: cuz ad
ſenatus eēt delata: miſſis legatis
P̃ſiruz monuit: vt aduerſus in-
ſidias huiusmodi cautius ſe ge-
reret. Et alluit enim: bella non
veneno ſ; armis gerere. Homē
quozq; Timocrate ſuppreſſit:
viroq; modo amplexus equita-
tem: q̃ neq; hoſtē malo exemplo
tollere: nec cum qui mereri para-

C tus fuerat perdere noluit. **C** Mar-
rat tamen **Emellus** floruit in hy-
storia Romanorum: q̄ medi-
cus **Pirri** nocte ad **Fabritium**
venit pmittens se **Pirri** occi-
surus veneno: si sibi aliquid pol-
liceret. Quem **Fabritius** vincitū
reduci iussit ad domū suā: **Pir-**
rogz dicit qd̄ ē eius caput medi-
cus spondidisset. **Ad Pirrius**
admirans dixisse fert. Ille ē **Fa-**
brius: qui difficilior ab honesta-
te q̄ sol a cursu suo averit pōt.
¶ Legit etiā de **Alexandro**: q̄
cum slemisset mortem **Darij** ho-
stis eius: quē sui letaliter vulnera-
uerant: ut sibi placerent volens
scire q̄ hoc scelus cōmiserant: iu-
ravit se facturū eos notissimos &
sublimes. Et tunc pdiderunt se
Bersas & **Arbas** facti putus
auctores. Quos statim in vindi-
ctam altissima irabe suspēdit. Et
sic sublimes & notissimū pcis fue-
runt. **¶** Si ergo ignari legis vi-
vine: tales erant in operibus lu-
sticie amore patrie & cupidine tē-
poralis glorie: quales esse debēt
illuminati fide: ordinati charita-
te: certū spe glorie pro republica
xp̄iana in operib⁹ diuine iusticie.
Sed q̄ oēs: que sua sunt q̄runt
non que iesu xpi **Phil. iij.** Ideo
pauci sunt tales: & respublica defi-
cit. Cum enim quilibet querit cō-
modum ppriū & emolumentū
perit respublica: ait **Tul. iij.** d̄ offi.
q̄ si vnuq̄sq; rapit ad se como-

dum aliorum: & distrabit q̄ pōt:
emolumentū sui gratia: societas &
cōitas hominū eueritur.
¶ Capitulum sextum. De parit-
bus iusticie.

Remissis exemplis d̄ in
iustia antiquorum in ge-
nerali: patet iustitia eoz
in speciali. **¶** Istum ad partes iu-
sticie. **¶** Distinguitur aut iustitia in se-
ritatem & liberalitatem: prout
dicitur in morali dogmate phoz.
Est aut feteritas virtus debito
supplido colperens iniurias. Et
de hac: premissa sunt superi⁹ exē-
pla. **¶** Liberalitas aut est virtus
beneficioz erogatrix: quaz pro
affectu: benignitatem: p̄ effectu:
beneficentiā dicimus. Et hec vir-
tus: in tribuendo & retribuendo
consistit. **¶** Quasr aut hec virt⁹
viguit in magnatib⁹ antiquis: eo-
rum gesta testant. **¶** De liberali-
tate enim **Tit** impatoris legitur
in gestis romanorū: q̄ statuerat:
ne accedentem ad se postulandū
gratia: sine re: vel spe habēdi di-
mitteret. Et interrogat⁹ ab amicis
cur plura polliceret q̄ p̄fare pos-
set: respondit: q̄ nō deceat quēq;
a sermone principis trisē abice-
dere. **Idē** recordat⁹ semel sup ce-
naz: q̄ nihil tota die illa dederat:
gemens dixit. **¶** Amicis: vlt hunc
perdidit. **¶** De liberalitate **Alexs**
drt **Sen. iij.** de bñ. alt. q̄ cuidā pe-
tenti denariū: dedit vrbz. **¶** Quo
dicente: tantum donū nō puenit
E 3

F

G

Breniloquii.

Ire sue fortune: rñdit Alexander
Non quero qd te accipe: sed qd
me dare deceat. De eodē Seneca
ep̃la. iiii. dicit: qd rñdit cuidaz vl
miditū omniū rep sibi p̃mittenti
eo inquit. p̃posito veni in Asiā
non vt accipere id qd dedissetis
sed vt haberetis id qd reliquissetis
¶ Eodē est de multis: qd etiam
cauillatōes inueniūt: ne petenti
aliquid tribuant. Sicut Antigō
nus: de q̃ vbi. s. dicit: qd cū
nīcus peteret ab eo talentū rñdit:
plus esse q̃ Lynnicus petere de
beret. Repulsus ille petit denari
ū. Cui rñdit Antigō: minus
esse: q̃ regem dare deceret. Tur
pissima cauillatio ait Sen. Inue
nit enī quō neutrū daret: In de
nario regem: in talento Lynnicū
resperit. Cū posset denariū Lyn
nico a talentū rex dare. ¶ Itē
si diuidatur iustitia speciali^o sicut
diuidit Macrobi^o lib. i. di. Iusti
tia est: vnicuiq; seruare q̃ suum
est. De qua veniunt innocentia:
amicitia: p̃cordia: pietas: religio:
affectus: et humilitas. ¶ Patet in
gestis antiquorū quō iustitia p̃m
ptea has in eis ṽlguit. ¶ De Ti
ti Innocentia legit vbi. s. qd nullū
factum quod penitendū esset re
coluit in morte: vno excepto: qd
tū non p̃didit. ṽ si et in morte cō
questus est: vitam sibi eripi iūe
rito. ¶ Item narrat Solin^o li.
vlt. qd ap̃d quādā gentē. i. intro
paganē in sulā: in regio electione
nō nobilitas p̃ualet: sed suffragia

vnuerforū. Populus. n. eligē
spectantū morib^o et inueterata cle
mentia: annis graue: et cui nulli
sint libertine regnū fiat h̃f dīta
rū. Qui si i aliq̃ p̃dictorū arguit:
morte mīctat s̃lt de amicitia et
p̃cordia q̃t̃ viguit i antiquo eorū
gesta testant. ex q̃ toto nīxu iūde
bant. ad reipublice vilitatē vt vi
ctū est. Concordia aut̃ nīl ē vī
lius ciuitati. ait Aug. ep̃la. v. Itē
ad p̃cordiā h̃ndam a amicitia
anbelabat. vnde narrat Egeu^o
li. iiii. vbi. s. qd obsidente H̃danti
bale: Cassini tantā inopias sunt
perpessi: vt mure centū denarij
venisse p̃ditū sit memorie: cui
q; ṽduorū fame p̃isse: emptorū
ṽo vixisse: fidē tū Romāns ser
uauere. ¶ Silr Gal. li. iiii. s. ve
ra amicitia: ponēs exēplū d̃ duo
b^o amicis Amōe et p̃bitia. Quorū
vnū cū veller Dionisi^o tyrān^o oc
cidet: et ille ip̃etrassit s̃s ab eo: vt
f̃diret domū ad res suas ordinā
das: aliter se vadē p̃ reditu illi^o da
re non dubitauit. Appropinquā
te aut̃ die diffinita. neq; illo rede
unte: vnūq; s̃q; temerariū sp̃opō
forem dānabat. Ille ṽo de amici
constantia: se non metuere p̃di
cabat. Hora ṽo a tyranno statu
ta alter rediit. Et H̃rat^o igit tyrā
nus eorū animū a amicitia: sup
plicio remisit: rogās: vt se in ter
rum sodalitatē gradū fecū reci
perēt. ¶ Nec aut̃ amicitia debet
esse vera. Cū. n. triplex sit amici
tia. s̃pp bonestū: p̃p vīl: et p̃po

N

O

P

pter expediens: putat dicitur. vlij.
illa vera est amicitia quae est propter
honestum. honestum. n. et virtus facit
amicitias. ait Tullius. i. dicitur. Et vir
tutis conciliat amicos et perservat:
ait idem. i. de amicitia. De qua ami
citia. Ecc. vi. Amicus fidelis prote
ctio fortis. Qui invenit illum: inue
nit thesaurum. Nam cum amicitia est
simulata. s. p. vale vel expediens
non est stabilis: ait Tullius. vbi. d.
Qui enim utilitatis propter causa
fingit amicitias: amabilissimorum
amicitiae modum tollere videntur.
Vere enim est amicus miles. et non
permanet in die necessitatis. Ecc.
vi. An solebant antiqui simulacra
gratularum effigiari nuda: sine de
pingi facere ymagines nude: eo
quod soliditas amicitiae: et veritas fi
dei: sine qua neque gratia nomen sub
sistit: nullo simulationis facto de
bent obumbrari: ait Tullius. li. iij.
Talis est amicitia multorum iuxta
illud comae dictum. Cum fortuna mutet:
vultus servatis amici. Cum cecidit:
nisi per veritatis ora fuge. Et non
solum haec in eis vigeant: sed pietas
et religio finem rerum eorum. Pietas. n.
cultus dei dicitur: ait Augustinus. epistola. xxxij.
Et cum est cultus veri dei: est vera pie
tas. Cum autem falsorum deorum falsa et
perniciosa pietas. per quam tamen obsequia
erant diligentes et studiosi ait va
le. lib. i. dicitur. quod non dubitan est impia
sacris servituti et ita se christianae rep
ublicae regimen estimantia: si divine
potestatis bene praestiteris fuisse famu

lata. An partem vindictae parentum
ac deorum violatio: expianda erat:
ait ibidem. Et menses Romane ac
filie: pueri et sorores: et per Can
nensem cladem absteris lachry
mis. pro suis interfectis: candidas
inducere vestes et aristura dare
coacte sunt: ait ibidem. Et iherusalem co
nantes: ait ibidem. li. iij. dicitur. q. Alex.
sacrificium affabam vni tenens thur
ribulum: cuius brachium carbo bila
psus cum ita viret: ut odor ad na
res sacrificium perveniret: tunc i do
loris silentio pressum et brachium imobi
le tenuit: ne sacrificium Alexandriae
aut comae cussio thurribulo: aut edi
to gemitu impediret. Et Alterius
de affectu eorum et humilitate etiam
erga inferiores: luculenter exprimit
in gestis eorum. An Belmandus
in gestis Romanorum narrat de
Trayano. quod cum equum ascendisset
ad bellum. praefecturus: vidua quidam
apprehenso pede eius miserabili
liter lugens iustitia: sibi petisse de
eis qui filium eius bonum et innocen
tem occiderant. dicit. Tu Auguste
impas. et ego tam atrocem iniuriam
patior: Cui impator. Ego tibi sa
tisfaciam cum rediero. Et illa. Quid
si non redieris: Successor inquit
meus tibi satisfacet. Et illa. Quid
tibi. p. est si alius misererit: Tu
misisti debitor es finem merita rece
pturus. Et fraus vitiis est: nolo
le reddere quod debetur. Suc
cessor tuus iniuriam pro se pati
tibus tenebitur: ne quod non ha

T

R

S

V

E A

derabit iustitia aliena. Bene enim
agitur cum successore tuo: si se libe
rauerit. His verbis mori impa
tor descendit de equo: et cum exa
minans priuati: eos digna satulla
cione viduam solat est. Unde
et in foro statua Traiani posita est
representans quod in expeditioe
positus viduam liberauit. et i se
natu exclamati sunt. Nemo alter se
litor Augusto: nec melior Tra
iano. Et de eo legitur: quod
filius eius equitans indomitum
equum ex cuius pedibus filii consulas
vidue sunt interfectus: vidue con
querenti: filii sui per mortuo tra
didit. Et cum alio modo partes
iustitie assignent a beato Bernar
dino sermone. iiii. de aduentu vbi
ait: quod iustitia est virtus: quod suum
est vnicuique tribuens scilicet su
periori equaliter inferiori. Supe
riori enim id est prelato debet obe
dientia et reuerentia. equaliter
philii et auxiliii: vbi philio erudit
tur ignorantia: auxilio iunctur in
firmus. inferiori debemus custo
diam et disciplinam: vbi scilicet non
regnet in eo peccatum: et ut dignos
cuius fructus faciat. Quibus oibus
debet adiungi iudicii rectum. Que
septem possunt figurari per septem
columnas quas excidit sapientia in
domo quam edificauit puer. ix.
put exponit ibi Ber. Et hec oia
viguerunt in eis scilicet obedi
entia et reuerentia respectu superiorum
Cum princeps sit publica pote

estas in terris: et diuine maiestatis
ymago: ait Phil. li. liii. et reuere
bantur et obediebant: et inobedi
entes puniebant. unde Julius Ce
sar licet gloriose pugnasset: quod non
spacium quod annorum quod sibi
fuerat permissus ad donandos
hostes pertransiit: honor debet
denegatus est sibi: quod ultra termi
num mori. Item prout dicitur in
gestis Romanorum. Item vbi ait
Euseb. li. ii. q. Petrilius consulem
occidi milites passus fuit: legioni nec
era nec stipendia dedit senatus:
eo quod pro salute imperatoris: po
stium se telis non exposuerant.
In opere enim adimplebant illud
ro. xii. Omnis anima potestati
bus sublimioribus subdita sit.
Qualiter autem fuit in eis con
silius patet ex dictis. Philii enim
laborabant pro republica: quod pro
salute propria: ait Vegetius li. iiii.
Paulus: imperatores senes mo
ribus dicebat oportere esse: signifi
cans. moderatiora sequenda. Philii
Bibides narrat: quod Cesar dicebat
id esse consilium aduersus hostes
quod plerisque medicis contra vi
tia corporum: fame potius quam fer
ro aliquando superando. Et di
sciplina et custodia verissime vi
guit apud eos. vbi enim dicit Phil.
li. lib. vi. Romanis adeo profuit
disciplina: vbi orbis sue subderet
omni. Alexander enim exiguas
manum militarem accepit a pa
tres sed doctam: qua orbem terra

B rum agrestes imensas hostium copias subdidit. Et enim ait d. eo Vegetius li. iij. Quadraginta milibus discipline assuefactis oēs vici. Et ibidem de Tito. a q. euz quatuordecim milibus grecorū sunt centum milia barbarorū superati. Debet enim princeps disciplina milites regere. Ait Sal. lib. ij. ponens exemplum: quomodo patres puniebant filios militares disciplinam non seruantes. Aurelius enim filium: q. reuult? p. cepit: Inter pedites fungi coegit. Item pater debet filios cohercere. Unde Octavianus: euz filijs suis sufficere possent ad gloriam bona hereditaria: tamē instructi sunt: ac si sua retinere: vel aliena acquirere nequaquā possēt: nisi per virtutem. Unde eos ad gradum militare: ad cursuz: et saltum: ad vsum natan di iactendi missilia et lapides manu vel fūda exercitari fecit. et filias sic in la nificio instruit: vt si eas preter spes in extremam paupertatem fortuna proiecisset: vitam per artes sustentare possent. Nam nendi: texendi: vestes formandi: fingendi et componendi non trā artē: sed etiā vsum habebant. ait pol. li. vi. Ideo Ecc. vij. Filij tibi sūt erudi illos. Sequitur. Filie tibi sūt seruicia corpus earuz. Item pater familias debet familiā disciplina regere et cohercere. vt enim dicit pol. li. vij. Fertur beatus Hiero

C

D

nim? tres a mensa clericos exclusisse: q. incompósitos eos vidit: turpe dicens honesto et graui viro in eius consortio aliquem incompositum inuenire. Hec enim panis: disciplina: et opus seruo: Ecc. Item iudicium verū vult apud eos. Ait Gale. li. vi. q. cum quidam iudex male iudicasset: Rex Lambisses pellem eius e corpore detractam selle iudicarie apposuit: et in ea eius filium indicaturū sedere fecit. Bona enim pena: ne quis postea iudex corūpi posset prouidit. Sic enim precepit lex diuina. Deutero. xvi. Iudices et magistrat? constitues in omnibus portis tuis: vt iudicent populum recto iudicio: nec in alteram partem declinent.

Item Secunda pars principalis. De prudentia.

Capitulum primum. Quod prudentia debet esse in principibus.

Is breuiter premittit de iustitia et eius partibus: sequitur de prudentia que est necessaria principibus. Et enim dicit vegetius de re militari: nullus est quem oporteat vel plura: vel meliora scire q. principem: cuius doctrina debet omnib? pdesse subiectis. Nemo enim inuenies eligat duces: eoq. non constat eos esse prudentes prout dicit. ropicorum Tria enim fecerūt Romanos esse gentiū victores

E

p

F

Breviloquii.

I Scientia: Exercitatio: Fides.
 Et electi in sacramento reipubli-
 ce impendebant. ait Pol. li. vi.
 Tunc enim ait Plato beati or-
 bem terrarum forecū vel sapien-
 tes regnare et reges sapere cepis-
 sent. ait. Gal. li. vij. et Boet. l. de
 consol. Unde aureū seculum vi-
 cebat quando penes sapiētes re-
 gna erant. ait. Sen. epla. xcij. Et
 enim ait Pol. li. iij. Romanos
 Imperatores aut duces duz co-
 ru et reipublica viguit non memi-
 ni extiisse illiteratos. et scio quo
 modo contigit ex quo principib⁹
 languit virtus literarum: Alima-
 te militie infirmata est manū: et
 ipsius principatus quasi precisa
 radice. Mirum: cum sine sapiē-
 tia stare non valeat principatus
 ait sapientia diuina prouet. viij.
 Per me reges regnant. Unde et
 rex Romanorum hortatus ē re-
 gem Francozū: vt filios libera-
 libus disciplina instrui faceret di-
 ceno: qz rex illiteratus quasi ali-
 nus coronatus prout vñ in eodē
 libro. Ideo antiqui principes ha-
 bebāt magistros suos. Sic Tra-
 yanus Plutarcum: Pero Se-
 necam. Alexander Aristotelem:
 Nato enim Alexandro: scripsit
 Philippus pater eius epistolaz
 talem. Philippus Aristotelē sa-
 latem dicit. Filium mihi genitū
 scito. Et quidem vñs habeo gra-
 tias non tam proinde qz nat⁹ est.
 Et pro eo: qz cum nasci contigit

temporibus vite tue. Spero enī
 fore: vt educatus eruditusqz a te
 dignus existat nobis: et rerū ip-
 sarum. Regni susceptione. Tere-
 enim rex sapiens populi stabili-
 mentum: Sap. vi. Si delectami-
 ni in sedibus et sceptris: S reges
 populi diligite sapientiam. Et ibi
 dem. Diligite lumen sapiētie om-
 nes qui preestis populis. Ecc. x.
 Iudex sapiens iudicabit populū
 suum: et principatus sensati: stabil-
 erit. Sequit. Rex insipiens pdet
 populū suū: et ciuitates inha-
 bitabuntur per sensum pruden-
 tium. Unde et Salomon placuit
 deo: qz petiit cor docile: vt posset
 iudicare populū dei. et discernere
 bonum et malum. iij. Reg. iij.
 Ad hanc prudentiam haberi-
 dam: et eius opera exercenda an-
 tiqui reges fuerunt studiosi: sicut
 Ptolemaeus Philadelphus
 qz Democritum bibliothecę prefec-
 tit: cuius quesiuisset ab eo nume-
 rum librorū Triginti millia ad-
 esse respondit: Sz paulo post vñ
 qz ad quinquaginta millia posse ve-
 nire. et nuntianit ei: apud iudeos
 esse legem: ore ipsius dei editam
 et digito eius scriptam: pro qua
 sum opere laborandum esse dice-
 bat: vt in grecum conuersa eloq-
 uum in archiuis regalibus habe-
 ret: prout legit in hystoria scola-
 astica. Et ad ipsam interpretan-
 dam obtinuit a iudeis septuagin-
 ta interpretes: vt ibi. Unde in

laudem Theodoſij Imperatoris ait Soromeus .i. hystori. tripartite. Aliunt: te per diem exercitari armis: et eo tempore ſubiectionum negotia diſceperare iudicare: ſimul et agere: modo ſeorſum modo publice que ſint agenda conſiderare: noctibus vero libris ictibere. Fert etiam tibi ad eorum ſcientiam miniſtrare candelabrum opere mechanicum factum: ſponte fundens oleum in lucernam: ut nullus in laboribus tuis cogatur aſſigi: et nature vim facias ſomno repugnans per doctrinam enim audio te ſcire lapidum naturas. Item princeps non ſolum debet eſſe prudens in humanis diſpenſandis et eorum legibus: ſed etiam in legibus diuinis. ait dñs deut. xvij. Poſtq̃ ſedit rex in ſolio regni ſui ſcribet deutonomiũ legis hoc in volumine: accipiens exemplar a ſacerdotibus leuitice tribus et habebit ſecus: legetq; illud omnibus diebus vite ſue: ut diſcat timere dominum deũ ſuũ: et cuſtodire verba et ceremonias que in lege precepta ſunt. Humane enim leges eatenus valent: quatenus a diuinis non diſcrepant: ait Delinandus. Alioquin verſificat illud Bernardi ad Eugentium li. i. Si mia. in tecto: rex ſam? ſedens in ſolio. Ad ſi forte illiteratus eſt princeps conſilijs litteratorũ euz regi neceſſe eſt. Unde a ſacerdotibus ſubſet accipere exemplar le-

gis. .i. a viris catholicis et eccleſiaſticis: ſicut exponit Erynandus. ¶ Capſum ſecundũ. De prudentia philoſophorum.

Prudentia autem philoſophorum. et ſtudio ad eam habendam: ſuperuacuum eſt ſcribere: cum eorũ ſtudia pateat per ſapientie documẽta. De quorundã vero ſtudio Gal. li. viij. ſcribit. vbi ait: q; Carnades laborioſus et diuturnus fuit ſapientie miles. Siquidem non ſegitis expletis annis: ita ſe mirifice doctrine operibus addiſcerat: ut cum tibi capiendi cauſa recumberet: cogitationibus inherens: manus ad menſam porrigere obliuiſceretur: idemq; illi viuendi et philoſophandi finis fuit. ¶ Abſides narrat: Solonẽ philoſophũ quotidie aliquid adſcientem ſe neſcere. Ad ſupremo die confirmauit: in quo aſſiſtentibus amictus et de re quadã ſermonem conferentibus. caput ſatis preſum erexit. Interrogatusq; cur id fecerit rñdit: ut cum id quicquid eſt de q̃ diſputatio perepero moriar. De quo pſimiliter dici poteſt: q; ides ſibi viuendi et philoſophandi finis fuit. ¶ Coſimiliter ait dñs Soracratẽ: q; dum ad diſcendum ſe ſemper pauperem edidit: ad docendũ ſe locupletiffimus fecit. ¶ Eodes modo narrat ibi de Archinode philoſopho: q; capta ſua ciuitate ſ. Syracuſana: et Barcelſus edi-

L

I

M

K

N

O

P

Breuioloqui.

etum dedisset: ne ille occideretur
 et ipse oculis et animo in terraz si-
 ris: formas et circulos describe-
 ret: superuenient mittit: et sup ca-
 pistrum gladium tenenti: et inquit
 Q remi quis nam esset: propter ni-
 miam cupiditatem veri inuesti-
 gandi quod querebat in ipsa fi-
 guris: nomen suuz indicare non
 potuit. Sed ptracto puluere ma-
 nibus: noli inquit obsecro: istum
 circuli disturbare: et quasi negli-
 gens lictoris imperiuz: gladio est
 truncatus. Nec miru: Si fuit in
 eis tam seruens studium pruden-
 tie: q: eam preciosiorem omnib⁹
 temporalibus estimabat. Unde
 enim dicit Hale. li. vii. Themisto-
 clem philosophum consuluit vni-
 ce filie pater viri eam pauperi sz
 ornato. scia et virtutibus: an lo-
 coplet parum probato. f. in pre-
 dictis collocaret nubedo. Cui phi-
 losophus. malo inquit virum pe-
 cunia: q: pecuniam: viro indige-
 tem. Quo dicto monuit: vt gene-
 roz diuitijs potius q: diuitias ge-
 nero preeligeret. Carentem enim
 prudentia et virtutib⁹: scire vt re-
 bus non estimauit. Prudentia
 enim per se est desiderabilis: et et
 propter quid q: vitio ad multa
 Sit Comentator. Et pl. i. Vere eni
 beatus vir qui inuenit sapientiaz
 et qui affuit prudentia. prouerbi-
 lii. Ideo studebant philosophie:
 velut inuili rei detrahebant pe-
 cunie: et huius gratia eam abicie-

bant: Sit Comentator vbi. s. Et
 eni of prouer. xvi. Quid pdest
 stulto habere diuitias: cuz sapi-
 etiam emere no possit: Unde So-
 crates Thebanus quondā diui-
 simus: cum ad philosophanduz
 Athenas pergeret: magnum au-
 ri pondus abiect: nec putauit: se
 posse simul virtutes et diuitas pos-
 sidere.

¶ Capitulam tertium. De me-
 moria.

Isto qualiter prudentia in
 comuni viguit in antigo
 videnduz est in ei⁹ parti-
 bus. Et enim ait Tul. li. rhetori-
 li. ii. prudentia est rerum. bonaz
 malarumq: scientia. Cuius par-
 tes sunt tres. f. Memoria: p qua
 reperit ea que fuerunt: Intelligen-
 tia: per quam animus conspiciit.
 ea que sunt. Prouidentia: p qua
 videt aliquid quod futurū sit. Et
 hec omnes vignerunt in princi-
 pijs antiquis: et debent esse in
 omnib⁹. Debet enim esse memo-
 ria. f. proprie conditionis et vite
 sublimitatis: vt ex potentia non
 efferatur animus supra se: neq:
 contra deum: sed iugiter mediet
 propriam conditionem. Ad qua
 memoriam inducendam et con-
 seruandam studebant antiqui p
 ut dicit Hugo: et Hiero. in parte
 epist. cxvi. vl. q: veteribus rede-
 untibus Romā post subingatio-
 nem regionum triplex fiebat ho-
 nor. ¶ Primum: q: victori ob-

habat populus cū leticia. ¶ Se-
cundus: q̄ omnes captiui seque-
bantur currum eius: manib⁹ p̄
terga ligati: ¶ Tertius: q̄ ipse
victor induens tunicas Jouis se-
debat in curru: Quem trahēbāt
quattuor equi albi: et sic ducebāt
vsq; ad capitoliū: iuxta illud Qui-
dij Quattuor in niueis aure⁹ ibis
equis. ¶ Ne tamen his honori-
bus obliuisceret sui: triplices mo-
lestias oportebat eū ipsa die susti-
nere: ¶ Prima erat: q̄ poneba-
tur cum eo in curru quidam ser-
uulus conditiois: vt daret spem cul-
libet q̄ cum cunq; vllis conditio-
nis perueniendi ad honores hu-
iūmodi: si ei⁹ probitas mereret
¶ Secunda: q̄ ille seruus eum
colaphisabat: ne nimis supbiret
et dicebat sibi. Mos clocois. i. no-
scere ipsum: et noli superbire d̄ tā-
to honore Respice post te: homi-
nem te esse memento. ¶ Tertia
q̄ illa die poterat quislibet dicere
in personam triumphantis quic-
quid vellent. i. opprobria impune
ipsi victori. Unde et Julio cesari
reuerenti post multas victorias
multe sunt iniurie dicte: nulla vl-
tione sequente.

¶ Capitulum quartum. De in-
telligentia.

¶ Similiter legitur fuisse
e intelligentia apud an-
tiquos existentes in pote-
statibus que debet esse apud om-
nes tales. Et hoc. li. i. s. Sollicitu-

dinam concomitantium: putat
Aal. li. vii. de illo rege subtilis iu-
dici. quem serant: q̄ tradito sibi
diademate putat q̄ capiti impo-
neret: diu considerasse: et dixisse.
O nobilem magis quam felices
pannum: quem si quis penitus
agnoscat q̄ multis sollicitudinib⁹:
piculis: et miserijs sit refert⁹
nec humi quidem iacentem tol-
lere vellet. Vere enim qui preest
ē i sollicitudine Ro. xij. An Acha-
tes qui de cura legis fuisse comes
Enec: prout dicit Dugo. ¶ Itē
fuit in principibus et debet esse in-
telligenda periculorum circumsta-
tium: et p̄sāter seductionū adul-
tium. Sunt enim adulatores sy-
rene blandis vocibus seductes
Isay. xlii. Syrene in delubris vo-
luptatis. A quibus sūne canere
oportet: et eorum salarias intelli-
gere. Unde Spegryppus philoso-
phus nepos Platonis: adulan-
ti dixisse legit Adulator: desine: ni-
hil proficis: cum te intelligas: Et
ideo ait Celius Baldus prout le-
gitur li. iij. de nugis philosopho-
rum. Egrege imperator Augu-
ste: maxime elucet prudentia tua
q̄ isti. i. adultores nunduz te in-
sanum omnino reddiderūt. Qui
vt tibi applaudant. non mō dijs
sed tibi ipsi et populo iniuriā faci-
unt: Deorum siquidem reueren-
tiam minuit: quos tibi parificā.
Te arguunt insipientium con-
ditionis tue repugnantē natura:

Breuioloqui.

parem te esse dijs persuadere pie
sumunt. Notā superstitionis in-
currunt populum: cui mortales
pro immortalibus suadent esse co-
lendos. Sane aliquid diuinū in-
tē tibi mōstrabis: si omnes istos
q diuinitati tue fraudulenter ap-
plaudunt rapi feceris ad tormen-
ta. Quis enim deorum: ei parcat
a quo se deceptū intelligit? Quis
non iruat in eū: qui aureos Jo-
uis oculos eruit: hec ibi. Unde p-
ut dicit Vale. lib. vi. Athenienses
Phimogoram inter officium sa-
lutationis. Barium more gentis
adulantem suplicio affecerūt. Si-
mile dicit Sen. epist. lxi. qualiter
Alexander sablanauit adulatores
Cum enim sagitta vulneratus in
bello tandem represso sanguine
siccū vulneris anxii dolorem sen-
tiret: & crux equo suspensum pau-
latim obstupuisse. coactus ossiste-
re: omnes inquit iurant: me fili-
um esse Iouis. sed vuln⁹ hoc me
hominem esse clamat. ¶ Item
in magnis debet esse intelli-
gentia vanitatis & breuitatis digni-
tatis & potestatis. Unde de Alex.
ille egregius versificator ait Quā
frivola gaudia mundi. Quam
rerum fugiens honor: & nomē
inane. Magnus in exemplo est
cui non sufficerat orbis. Sufficit
excisso deffossa marmore terra.
Quinq; pedum fabricata dom⁹
& nobile corpus. Et rigua requie
scit pumo. Sicut enim dicit Ha-

lerius li. viij. Cum Alexander audisset
ab anarcarco comite suo ex aucto-
ritate sui preceptoris innumerabi-
les esse mundos: heu inquit mi-
hi misero: qz neq; vno gdem ad
huc potē⁹ sum. Et tamē postmo-
dum eius sepulcrū fuit vix quicq;
pedū. Egregie autem ait versifi-
cator. Vir bone qd curas res vi-
les: res pūras: Nil profuturas
danno quandoq; futuras: Ne-
mo diu mansit in culmine sed el-
to transit. Est brevis atq; levis in
mundo gloria quies. Ideo pro-
ut dicit Quintus Lartius: ait q-
dam Alexander: Vide me vū ad
cacumen peruenire contendis-
i ipsis quos apprehendis ramis d-
cidas. Vere enī omnipotent⁹
brevis vita Ecc. x. Et qui mō nō
intelligunt hanc breuitatem: so-
lerius postea intelligent penaler
Sap. v. Quid profuit nobis sup-
bia nostra: aut diuitiarum iactan-
tia conuulit nobis. &c. Transierūt
hec omnia tanq; vmbra. &c.

¶ Caplm quintū. De prouidētia.
¶ Tertia: prouidentia po-
luit in antiquis: que de-
bet esse in omnibus regē-
tibus. Et hoc de tribus. s. v. sit in
eis prouidentia ordinati regimi-
nis: sine qua deficit omnis pote-
stas: vnde legistī morali dogma-
te philosophorum: qz Terces rex
Albedorum indixit bellum gre-
cis: & collegit innumerabiles exer-
citus. Cui dicebat alias famulū

F tium : grecos belli nuntium non expectaturoo: sed ad primam aduentus samā terga versuros. Illi us dicebat timēdū esse: ne vrbes desertas ⁊ vacuas inuenerent. ⁊ non habituram regem: nisi tantas vires exercere possit: Illius dicebat: greciā non vincis: sed obrui molle exercit⁹: Illius dicebat: vir illi naturam rerum sufficere: angusta esse maria clasibus: nulli bus castra: explicandis equestribus campestris: vir celum patere sagittis. Dumq; in hunc modū regem nimia estimatione sui furentem concitarent: ait Damazat⁹. Multitudo ista que tibi placet: memenda est. Verum est enim immodica nonq̃ posse regi nec diu durare potest qđ regi nō pōt.

G Nil tam magnū qđ perire nō possit. Acciderūt autē qđ predice rat Damazatus. Ille enim tā grādis exercitus ob defectum prouidentie regiminis deuict⁹ est a paucis prouide ordinatis. De hoc eodem ait Vegetius l. iij. qđ cū eēt vctat⁹ a trecentis lacedemoniorum: aiebat se esse deceptum. Et hoc quidem: qđ multos haberet homines: viros vere discipline tenaces nullos. Nulla ergo multitudo prodest sine prouidentia. Item fuit in antiqua principibus prouidentia: in consideratione mortis. Et enim legatur in vita Joannis elymosinarij antiquitus postq̃ imperator:

coronabat: statim ingrediebant ad eum edificatores monumetorum dicentes eidem: De quali metallo iubet imperium tuū: ubi fieri monumentū Insinuātes sibi: qđ tanq̃ corruptibilis homo ⁊ transitorius curam suipsi⁹ haberet: ⁊ pie regnum disponderet. Unde ait sapientia diuina Ecc. viij. Demorare nonisima tua: ⁊ in eternum non peccabis. hec ē enī vera phiā. s. meditatio mortis: ait Plato in Phedrone: Mortis enim meditatio est quasi frenum hominē refrenās: ne effluat ⁊ discutat per latitudines ambitionū cupiditatum ⁊ libidinum. Legi in hystoria trasmarina: qđ Bagmani penerunt ab Alexandro l. mortalitatem: Cumq; diceret: se non posse dare: cum ⁊ ipse mortalis esset: dixerunt ei: Quare ergo tot mala faciēdo discarris: Qua si dicat Ab his te dbeſt mors reuocare. Sic enim narrat Alpho suo in tractatu suo de prudentia: moruo Alexandro: cum fieret sibi sepultura aurea: conuenerunt ibi philosophi plurimi: Quorum vnus dixit. Berti Alexander: ex auro faciebat thesaurum: hodie econtrario aurum facit de eo thesaurum. Alius dixit. Berti nō sufficiebat Alexandro totus mūd⁹ hodie sufficiunt sibi vine due vel tres terre Illius dixit. Berti Alexander populo imperabat: hodie populus sibi imperat. Illius dixit

H

I

K

Breuilloqui.

Deri Alexander multos potuit
a morte liberare: hodie mortis la-
cula non potuit evitare. Alius vi-
dit Deri Alexander ducebat exer-
citus: hodie ab illis uicti sepultu-
re. Alius dixit. Deri Alexander
terram premebat: hodie terra pre-
mitur ipse. Alii dixit. Deri Ale-
xandrum gentes timebant: ho-
die vitem cum deputant. Alius
dixit. Deri Alexander amicos ho-
die equales habet. Si quis igitur
ista consideraret dictis modis: se
refrenaret. Dicitur enim de im-
pio. Quasi sterquilinum in fine
perdet. Job. xx. Ideo Ecc. xvi.
L Memento finis. Bellus est eni-
tre ad domum luctus: sed ad do-
mum conviuij. In illa enim finis
conctorum admonet: et. Ecc. vii.
Citem fuit in antiquis providē-
tia diuine vltionis: et diuini exa-
minis. Sic Tul. i. iul. q. de Dion-
isio tyranno: quod cum quidam ami-
cus eius Damacles nomine lau-
daret copias eius et opes maiesta-
tem damnatos rerum humana-
rum: magnificentiam edium re-
glarum: negaretque vñ quemque
beatiorum fuisse respondit. Alio de
gustare et experiri fortunam me-
am: Cūq; se id velle diceret: col-
locari eū fecit Dionysius in aureo
lecto pulcherrimo: et mensas pa-
rari opulentas: pueros et iuuenes
ad ministrandum electos con-
stare fecit. Cum autem omnes ad-
essent delitit: et Damacles: sibi vi-

deretur fortunatus: insit tyrannus
fulgentem gladium et eliminatum
seta equina appensū demittit: et
penderet capiti illius et cernitib.
Cumq; ille: nec pulchros mini-
stros aspiceret: nec manū ad me-
sam porigeret: nec in lectum as-
reum pre timore cecideret: ne gla-
dius super caput eius caderet: ait
tyrannus. Talis est vita mea: quā
beatam putas. Ille hoc orauit ty-
rannum: ut abire liceret. Unde sa-
tis videt Dionysius declarasse: nul-
lum beatum esse: cui aliquis timor
semper impendat. Et de hoc eo-
dem Macrobius l. i. vnde et de
Aristotele legit: quod appropinquas
moxi rogatus a discipulis: et do-
ceret bonam sententiam: respon-
dit. Idem illatus: hunc mundus
intravi: antequam vixi: turbatus exeo
in scius et ignarus.
C Lapin. sextū. De reliquis pru-
denie pambus.

D predictas res pruden-
tie partes possunt redu-
ci partes prudentie quas
ponit Macrobius l. i. dicens: quod
prudentie insunt: ratio: intellectus
circūspectio: prouidentia vocata: et
cunctio. **R**atio est aspectus me-
tis quo bonum malumque discer-
nit: virtutes eligit: deum diligit:
prout dicitur ab Aug. de spiritu et
anima. c. viij. **I**ntellectus est
ut anime quo inuisibilia percipit
ut dicitur ibi: **C**ircūspectio est
contrariorum vitiorum cautella
Lulus officium

Iulus officium est: virtutes sic
seruare: vt in villa homo non ca-
dat: put of in morali dogmate
philosophorum. Sic enim docet
seruare frugalitatem: vt homo nō
sit prodigus nec auarus. Sic do-
cet seruare fortitudinem: vt hō
non sit temerarius nec timidus.
Et sic de alijs virtutib⁹. ¶ Pro-
uidenda est noīto: futurum per-
tractans euentū. Iulius officiu⁹
est: ex pñibus futura perpende-
re. aduersus aduenientem cala-
mitatem se consilio premunire:
put dicitur vbi. s. Et hec proui-
dentia maxime q̄sum ad consi-
lia danda ⁊ suscipienda viguit in
antiquis. Et enim ait Iulius de
senectute nō viribus: aut veloci-
tati⁹: aut celeritate corporis res
magne gerunt: sed cōsilio: aucto-
ritate: ⁊ sententia: Dantes eiz cō-
silia: plus agūt alijs. Similes. n.
sunt gubernatoz in navi: vnde ⁊
in bellis pua sunt arma sors: vbi
intus non est consiliū: ait Iulius
primo de offi. Et phi plus value-
runt in bellis: philisio q̄ princeps
armis: ait Iulius ibi. Et enī of
puer. xxiii. Cū dispositione inīit
bellum: ⁊ erit salus vbi multa cō-
silia. Ideo Alexander obtinuit vi-
ctoriam: q̄ consilio gubernabat
exercitū: ait Trogus Pompei⁹
li. xi. q̄ Alexander: cū ad pericu-
losum bellū exercitū eligeret: nō
iuuenes robustos: sed veteranos
q̄ cū patre patriq̄ militauerāt

eligebat: vt non tam milites q̄
magistros militie putares. Sedi-
nel quoz nemo nisi sexagenari⁹
dixit. Itaqz nemo fugā i phio
victoriam cogitauit: nec alicui in
pedibus quicq̄ spes sed in lacer-
us fuit. Contra fuit de exercitu
Darii: ideo ille victor: iste victus
fuit. ¶ Docilitas vō est prudētia
eruditi impios: vt per eā pius
homo seipsum: postea alios ifor-
met: put dicitur in dogmate phi-
losophor. ¶ Cautio ē discernere
a virtutib⁹ vitia: virtutū species
pretendentia: put dicitur vbi. s.
Cūta enim sepe simulant se vir-
tutes: ait Sen. epist. cxlii. ⁊ Bre-
moza. cxlii. Nonnulla vitia: vir-
tutes se mentitur: sicut effusio
sue prodigalitas: videri vult lar-
gitas: tenacitas: p̄simonia: ⁊ cru-
delitas: iustitia aliquādo vult vi-
deri. Ad hec vō discernenda: ne-
cessaria est cautio. vt enī ait Ci-
cero. Nulle sunt occultiores in-
die q̄ que latent in similitudine
officij Trojanos enim: equis
Idcirco sefellit: quia fortitudinem
Minerve mentitus est: ait ibi.
Ex his omnib⁹ prudentiores fue-
runt antiqui vt patet per exēpla
predicta

¶ Tertia pars. De temperantia.

Isophabitis de prudētia
h sequitur de temperantia. q̄
est necessaria p̄ncipanti-
bus: ait sapientia diuina: prouer.
xxi. Noli regib⁹. o Samuel: no

li regibus dare vini: qz nulla se-
cretuz vbi regnate ebrietas: ne for-
te bibant: et obliuiscantur iudicio
rum: et mutant cās filioz paupio
Vhe enim terre: cuius rex puer
est. Et cuius principes mane co-
medunt. Ecce. x. est autē temperā-
tia nihil penitendus appetere: in
nullo legem moderantis exce-
dere: sub iugo rationis cupidita-
tem domare. ait Macrobi⁹ li. i.
Est etiam temperantia: rationis in
libidinem atqz alios non rectos
impetus animi firma et modera-
ta dominantio: Cui⁹ partes sunt
tres scilicet. Continentia: Clemen-
tia: Modestia fm Tulliz. ij. rpe
tozica li. ij.
Capitulum primum. De con-
tinentia.

Continentia autē large sū-
pta dicitur qdrupliciter.

Pras est vel cohibito gu-
le: vel cohibito luxurie. vel co-
hibito cupiditatis et auaritie: vel
cohibito ambitionis et superbie
qui has supat cōcupiscētiās con-
tinens est: et qui superatur ab eis
incontinens: ait comētor etibi.
primo. Cōtinentia primo mo-
do scilicet gule viguit in antiquis
X *Vir Regu⁹ li. ij. de re militari:*
vbi loquitur de continentia et so-
brietate principū: de Alexandro
qz in itinere ambulās cū amicis
accepto pāe vefci solit⁹ erat. Idēz
legitur de Scipione Emilianō
et Catonem senit pientuz iussit

ex vino quo remigea siue secum
remigantes. Et de Hannibale le-
gitur: qz ante noctem non gese-
bat: et de nocte surgere solit⁹ erat:
et in crepusculo ad cenam vaca-
bat: put of ibi. Vbi etia dicit de
continentia admirabili exercit⁹
sub Marco Scauro: qz cū essz
arbor pomifera in pede castroz
postera die intactis fructibus est
relicta. Vbiē narrat: Basimis-
sam nongentesimum etatis annū
agentem: meridie ante taberna-
culum stantem vel ambulantes
solum capere cibos. Ex vicia
igitur patet: qz non querebāt lau-
ta vel pretiosa alimēta: neqz epu-
lio indulgebant. Unde in gestis
Romanoz legit: qz August⁹ Le-
Z sar: minimi erat cibi atqz vulga-
ris: serarius panē: et pisciculos mi-
nutos: et caseū bubalum manu
presum: et ficus virides appete-
bat. Gesebatur quotiqz loco et
tempore stomachus desiderabat.
Et non solum predicta continē-
tia viguit in virtis sed etiam in se-
minis. ait Gal. lib. primo: qz vini
vltus Romano seminis ignot⁹
fuit: ne in aliquod dedecus prola-
berent: qz proxim⁹ a libero patre
intempanne gradus: ad inēces-
sam venere: et consuevit. C. Jhe
legitur de Alexandro in epistola
quam Aristoteli misit: qz cū per
aquosam terram et Inuiam Hyer-
rum fugientem euz exercitu suo
sequebatur: laborabat siū p gradū

exercit⁹. Et zephrus miles aquā
inuentam in concavo lapide in
aurata galea obtulit Alexandro:
et ipse sitiens: Sed potius voluit
regi q̄ sibi consulere. Quāz qdē
aquam Alexander palā effudit:
ne se bibente: alij magis sitirent.
Laudauit tamē: et remunerauit
militis beniuolentiam. Quae res
oēs fecit antiquiores. ¶ Cōsimi-
liter continentia a voluptate la-
xurie fuit i antiquis. ait Gal. li. i. q̄
Cornelius Scipio missus in hy-
spaniam: eo momēto quo castra
intrauit edixit: vt omnia quae vo-
luptatis causa erant auferrentur:
et submouerentur. Mouerant enīz
vir idustri⁹: q̄ voluptas enervat
et effeminat homines. vnde in sa-
bulla legi⁹: q̄ sons salinatio: igre-
dientem in se enervabat: et viris
effeminatis serum adimebat. Et
hoc signum fuit in figura vo-
luptatis: quae enervat viuentes in
ea et effeminat. put dicitur li. v. de
nugis philosophorū. ¶ Narrat
etiam Gal. li. iij. de quodā ado-
lescēte nomine Spurina: q̄ cui
esset excellentia pulchritudinis:
et mira specie plurimū seminariū
illustriū oculos sollicitaret: et ex
hoc: viris eaz et parētib⁹ se suspe-
ctum esse sentiret: ois decorem
vulneribus diffudit: deformitatē
q̄: sanctitatis suae fidē: q̄ somnī
aliene libidinis irritamentū esse
maluit. Idē ait Ambro. iij. d. vir-
ginitate. de. Iuuenem veteres sa-

bule ferunt. cū ppter admirādaz
ois pulchritudinē in amores in-
cēderet feminas: vultū exarasse
stigmatib⁹: ne qua cū amare pos-
set. ¶ Et de cōtinentia Alexandri
Aegētiū lib. ij. dicit: q̄ cum sibi
tradita esset virgo extimē pulchri-
tudinis: cuiādam principi despon-
sata: summa abstinentia pepercit
vt neqz eaz aspiceret: sed ad spon-
sum remisit. Quae re vniuersē gē-
tis et pncipis mentes ad se reco-
ciliauit. ¶ Consimile aut Gal. li.
iij. de Scipione: q̄ cū inter ob-
sidēs q̄ erant apud Cartaginē ab
eo captam: capta esset virgo ex-
imie formae: cū intellexisset: eā cui-
dam nobili desponsatam: vocas
parentibus et sponso: eam inuio-
latam illis tradidit aurumqz pro
puelle redemptione allatum: in
dotem virgini: et munus nuptia-
le dedit. Quae cōtinentia et munifi-
centia illos sibi animos applica-
uit. ¶ De vera quoqz continen-
tia Xenocras: ait ibi Gal. q̄ apd
Athenas nobile scortū spopōdit
iuuentibus posse corrumpe tem-
perantiam eius. et nocte veniens
iuxta eum accubuit. nec eius cō-
tinentiam in aliquo labefecit. Et
veridētib⁹ adolescentibus: q̄ ei⁹
animū illecebris flectere non va-
luisse: pactum victoriae praecium
repetentibus: rīdit se nō de sta-
tua sed de dote pignus posuisse.
Locauit enim philosophum sta-
tuam propter eius inmobilem

D

E

F

Breviloquii.

continentiam. **E**t Hanc entz cō-
tinentiaz docuerunt philosophi.
vnde legitur li. vi. d. nugis phoz
de Piciagora. q. cū audissz Ter-
conam at Lpionā civitatem la-
sciuis indulgentem: illuc venit
z laudabat quotidie virtutes ac
vitia luxurie denudabat. **M**atro-
narum doctrinam separatam a vi-
ris: z pueror a parentibz frequē-
ter habebat. Docebat has pudici-
tiam z obsequia in viros: illos
modestiam z literarum studiū
z velut genitricē virtutum fru-
galitatem omnibus ingerebat. Cō-
secutusqz est disputationum assi-
duitate: vt matrone ornatas ve-
stes z cetera dignitatis omamen-
ta quasi luxurie instrumenta de-
ponerent: eaz delata in Jouis
edem: ipsi deē consecrauerūt: p-
ferentes vera ornamenta matro-
narum. s. pudicitiaz non vestes.
Et vt efficacius horzaret: ab om-
ni animantium edulio dicitur ab-
stinuisse. De continentia eiaz ca-
ste mulieris legitur lib. iij. de nu-
gis philosophor: q. cūz viro ei⁹
nomine Duellio exprobrati eēt:
q. oris vitio sedatus esset scilz q.
malū anhelitum haberet: z ipse
conquereret vxorē: q. cū nō mo-
nerat: d. hoc querere medicinā
respondit illa. **H**oc fecissem: nisi
crederem: sic omnium viroz
ora olere. **S**erisimile est: q. o. sū-
um: ori viri alterius non applica-
uerat. **E**t Simili modo continen-

tia a cupiditate anaritie viguit in
antiquis. Non enim ambiebant
dominari ppter pecuniam: sed
ppter gloriaz z reipublice custo-
diam. vnde **C**at. li. iij. dicit: q. cū
Scipio accusaret de pecunia: se-
natui respondit. Cum totā pote-
stati vestre subiecerim appricaz:
nihil ex ea quod meū eēt ppter
cognomē retuli. **F**uit enim dicit
Scipio appricanus: q. **A**pprica
deuicit. **E**t addidit. Non me pu-
nice. **A**ppricanemqz fratrem
meū **A**lianē. de **A**lia gaze ana-
rum reddiderunt: sed vterqz no-
strum magis inuidia q. pecunia
locupletior est. hoc ait: q. inuidia
est respectu maloz. **J**ob. v. par-
uulam occidit inuidia. **E**st ergo
sensu. **L**ocupletior inuidia id est
virtutibus quibus inuidet. **M**ar-
rat eiaz ibi **C**at. **M**archne Lu-
rio z eius cōnientia: q. fuit no-
ma **R**omane frugalitatis: z spe-
cimē fortitudinis. ad quez cū le-
gati **S**anitiū venissent in agresti
scāno assidentē focor: atqz in cati-
no ligneo cenantez: magnumqz
auri pondus attulissent: ac beni-
gnis verbis inuicarent: vt auro
vti vellent: vultuz risu soluit dicē.
Superuacue ne dicaz inepie au-
ruz attulistis. **I**te z dicite famulibz
bus **M**archnē **C**urū male lo-
cupletibz imperare: q. cū fieri
cupletem. **E**t istud vt **P**ociolum:
ita malo homini excogitātū mu-
nus refferetote: mementote: me

M neq; in acie vincit: neq; pecunia
posse corumpi. ¶ Idez: cū Pyr-
rum regem egerisset: et vicisset:
nihil omnino ex preda regia atti-
git q̃ exercitū vrbēq; vitauerat:
et popularis assignationis modū
non excessit extimans parū ydo-
neum ciuem reipublice: qui eo
qđ reliquis tribueretur content⁹
non est. ¶ Ibidem narrat d̃ Sa-
bicio luto: cui cum per lega-
tos a sannitib⁹ essent donaria mis-
sa: omnia remisit: cōtinentie sue
beneficio predictus sine pecunia:
sine vlu familie alende comitat⁹
q̃ et locupletem faciebat n̄ mul-
ta possidere: sed modica deside-
rare. ¶ Ibi etiā narrat d̃ Quin-
to Tubero. Cui cū gens etheo-
rum vasa argentea magno pon-
dere exquisita arte fabricata per
legatos misisset: qui remiserāt: se
vidisse vasa fictilia in mensa ei⁹:
fussit eos adire cum sarcinis suis
monitos: ne cōtinentie q̃li pau-
peratū succurrendum putarent.
¶ Consimiliter narratur de cō-
tinentia Anathocles regis lib. v.
de nugis philosoporum vbi di-
citur: qđ auro tanq̃ fictilibus: et
fictilibus tanq̃ auro vtendū est:
longeq; prestantius est: morib⁹
splendescere q̃ rebus. Serunt. n.
Anathocletam regem in fictili-
bus vasa censasse: q̃renq; eam
respondit. Rex ego Sicilie cum
sim: figulo satius genitore. Fortu-
nam reuerenter habet: quicunq;

repente: Diues ab exili p̃gredie-
re domo. Considerans enim hu-
miliem ortum suum: vasis fictili-
bus content⁹ erat. Idius autē
cōtinentie causa fuit in eis: quia
vilitate reipublice non ppriā in-
tendebant. vt enim dicit Valer⁹
vbi s̃. patrie rem non suā q̃lis
gere. pcurabat: pauperq; in diui-
te imperio: q̃ diues in paupere
versari malebat. Et ponit exem-
pla de similibus: qui adeo pau-
peres moriebant: qđ si habebant
vñ traderent filias suas nuptias.
Illustrium tamen viroz in opie
a senatu succurrebat: et eorum fi-
lias consuevit senatus honorabi-
liter nuptijs tradere. Iō vere ait
Plag. cpla. v. Qui prudenti⁹ autē
dunt: plus dolendū est: paup̃ta-
tem q̃ opulentiam perisse Ro-
manaz. In illa enī scilz paup̃ta-
te. morum integritas seruabatur
Per hanc scilicet opulentia: nō
muros vrbis: s̃ hominū mētes: vi-
ra neq̃tia: oī pelor hoste corrupti
iuxta illud Iuuenalis. Nullum
crimen abest: facinusq; libidinē
ex quo. Paup̃tas Romana pe-
rjit. ¶ Ex dictis patet: qualiter fu-
it in eis cōtinentia: ambitionis
et superbie. Non enim diuiri ap-
petebant, ambitiose et arrogāter
sed reipublice proficere: et eā vultu
ter gubernare. Et in laborib⁹ su-
is condescendebant: et in militijs
cum suis laborabant. vñ in lau-
dem Iulij Cesaris dicit: qđ nūq̃

Breuiorū.

dixit militibus suis: te: sed venite
 dicentes: labor cū duce partici-
 pans videtur militibus minor.
 unde de ipso legitur lib. iij. de nu-
 gis philosophorum: qd cū vete-
 ranus quidā periclitaret coras iu-
 dicibus: rogauit Lesare: vt ad-
 esset in publico. sed cū adiuan-
 dum. cui cum Lesar daret bonū
 aduocatum: tridit ille. **R** Lesar:
 te periclitante in bello Asiatico:
 non vicarium quesiuit: sed pro te
 ipse ego pugnavit: detexitas cicu-
 trices vulnerum que ibi suscepit
 Erubuit Lesar: veniens in aduo-
 cationem. Verebatur enim non
 tantum supbus: sed et ingratus
 videri. unde ait ibi. Qui nō labo-
 rat: vt militibus carus sit: militē
 amare nescit. **T** Consimile nar-
 rat Sen. li. iij. de ira. de Antigo-
 no rege: qd cum qdam nocte au-
 disset quosdā ex militib⁹ oīa ma-
 la impetrātes regi: qd eos vincerat
 in illud iter et locum: accessit ad
 eos qui maxie laborabant. Qui
 cum eos adiunaret: et ignoraret a
 quo iunarent: admonuit eos dī.
S Jam maledixistis Antigono cu-
 ius vultu in has misērias incidi-
 stis. Hunc bene optate et: qd vos
 ex hac voragie eduxit. **T** Ira re-
 gis humilitas: qui nō dedignat⁹
 est condescendere laborantibus
 et mira patientia: qd non est indi-
 gnatus sibi maledicentibus.
T Qualiter autē dicta qdruplex
 cōtinentia viguit in philosophis

planum est. Hic enim mōis cō-
 tinere: est opus phie. Lenatio. n.
 egritudine: formidinum: et cu-
 piditatum: est fruct⁹ vltim⁹ phie
 ait Tul. l. i. q. vt enim ait ibi li.
 ij. philosophia est cultura animi
 Hec extrahit vicia radicit⁹: mun-
 dat animos: et preparat: vt fruct⁹
 ferant: et. vnde sicut dicitur Pa-
 pius: Academia fuit villa frequē-
 ti terrenorum cōcussa: distans mi-
 liario ab Athenis. Hanc phi ele-
 gerunt. **S** Plato et sui: vt se timo-
 re a libidine pnterent: et ab alijs
 cessantes: studio phie vacaret. et
 ide dicitur fuit Academici. **T** Hā-
 de continentia Diogenis ait Ha-
 leri. li. iij. qd pntentia ei⁹ Alexā.
 vincere non potuit. ad que in so-
 le sedentem cum accessisset: hor-
 tareturq: vt si q sibi pntari vel-
 let indicaret: vir robuste pstantie
 inquit. Mellem de ceteris: vt a so-
 le mihi non obstes. i. non stes in
 ter me et soles. Et hoc autē eruit
 sententia. Alexander gradu suo
 Diogenem vltimis pellere tēpa-
 uit: sed celer⁹ Darium armis. i.
 pellere potuit gradu suo regali.
S Seneca. v. de bñfisijs dicit: qd
 Diogenes multo potentior: lo-
 cupletior: fuit Alexandro omnia
 possidente. **P** lus. n. erat qd hic
 nolebat accipere: qd qd posset il-
 le dare. Et ipsa die vict⁹ est Alex.
 qd vidit hoies: cui nec dare posset
 aliquid: nec eripe. **T** De hui⁹ q
 qd abstinentia diffusius narrat

Hiero. 5. Iouis. bi. q. pallo du
plicatus sit. ppter frigus: peram
pro cellario secum portauit: cla
uam ad corpusculi fragilitatez su
stantiam. **H**abitauit in portaz
vestibulis et porticibus ciuitatuz:
vsqz quaqz phiteno vep: et trasēū
tium abigens aut notans viūa q
mores sedabāt. **Q**ui cū in dolo
habitaret: et setosqueret: domuz
os dolij vertebat in meridiē: esta
te ad septentrionem: et vbi cū
qz sol se inclinaret: Diogenis siml
pretorium vertebat. **Q**uodaz
quoz tpe: cū in vsu potandi: ca
licem lignēū portaret: vidēs pue
rum manu concava bibere elisit
calices in terra dicens. **N**esciebā
q natura haberet poculū. **E**t sic
postea semper cum manibus bi
bit. **N**unq aliquid de animi rigore
remisit: in eodem vultu tenore
etiam aduersis interpolantibus
psistit: vt plene cum socraticū no
scere: calcatisqz turbinibz fortui
torum aduersus omne dolorem
et miseriaz vniformi. pposito per
durauit. **D**icebat. n. semp alienus
a philosopho: et i potestate animi
sui esse in quem fortune qppiam
licer. **V**irtutem animi et patien
tiam ei: mors indicat. **N**am cū
ad agonem olympicū senex pge
ret: febze apprehensus accubuit
i crepidine vie: volētibzqz ami
cis cum ait in iunctum: aut in

vehiculum tollere: nō acquiescit
sed transiens ad arboris vmbra
ait: **A**bite queso et spectatus pgit
hec nox: me aut victorez p babit
aut victum. **S**i febzez vicerō: ad
agonem veniā: si me vicerit: ad
inferna descendam. **E**stimandū
est: q inferna vocat statū anime
put separationē a corpore. **D**e
ptinentia aliorum philosophoz
ait **H**iero. epla. xxxv. bi. q. **S**o
crates **T**hebanus homo pda: et
nissinus: cur ad philosophandū
Athenas pgeret: magnum auri
pondus abiecit: neqz putauit se
posse virtutem simul et diuitias
possidere. **I**dē epla. cxvi. de alio
qui ait **A**bite in pfundum male
cupiditates. **E**go vos mergam:
ne submergar a vobis. **A**biecitqz
pecuniam. **C**onfirmat ait **S**e
neca libro de constantia sapientis:
q cum **D**emocritus **A**gageta
cepisset: **S**tippo philosophus ab
eo interrogatus si aliquid perdi
disset: nihil iquit: omnia mea me
cum sunt. **E**t tamen patrimoniu
et filios hostes rapuerant: qui in
victum et in deminē se testatus ē.
Habebat enim vera bona: in q
non est manus infecto. **E**t dissu
pata ac dirupta: non sua sed ad
uenticia iudicabat: ideo non vt
sua dilexerat: **N**ec talia: bona
esse reputabant philosophi. vi. n.
ait **V**alerius libro. vij. **A**narago
ras prudenter respondit interro
gatus: si quis eis beatus. **N**emo

Breviloquii.

inquit ex his quos in felices putas: sed cum in numero eorum reperies qui a te miseri creduntur. Non est ille diuinitas aut honoribus habendis: sed aut rursus erigui: aut non ambiciose doctrine fidelis cultor: i fecessu magis quam in fronte beatorum id est inuisibilis potius quam visibiliter.

Capitulum secundum. De clementia.

D **H**abitis de continentia: sequitur pars secunda temperantie: que est clementia. Est autem clementia: temperantia animi in potestate victicendi: scilicet lenitas superioris erga inferiores: vel inclinatio animi ad lenitates in pena exigenda ait Sen. ij. de clementia. Et est plenior quam venia et honestior: quia venia est debite pene remissio: vt ait ibi. Ex his patet quod clementia est quatuor modis. scilicet In patientia affectualiter alienis malis. In remittendo perfectibiliter malum facientibus. In dando largiter ingratis et indignis. In prodescedendo humiliter suis. Et his modis viguit in antiquo. Et enim ait Sen. li. i. de clementia: quid magis decorum regi quam clementia quibuscumque modis: et quocumque iure positus sit: Et ponit exemplum. Rex apum sine aculeo est: Noluit enim natura nec senex esse: nec viliones petere: telumque detraxit: et iram eius in permem

esse voluit: exemplum hoc magnis regibus ingeras. Pudeat enim: ab eriguis animalibus non trahere mores: ait ibidem. **D**e clementia principum in patientia etiam hostibus ait Gal. q. **B**artolus **B**arcellus: capis ab eo se raculantis: cum esset in arce constitutus: et opulentissime condas verbis tunc afflicte fortunaz ex alto cerneret: et casum lugubrem: fletum cohibere non potuit. Narrat etiam: quod cum Cesar caput Pompei capitalis eius inimici aspiceret: plaus lacrymas bdit. **C** **L**o similis ait de clementia in remittendo male facta: et dando bona indignis. Ait enim de clementia Pompei erga regem Armenie qui contra Romanos bella magna gesserat: victum in conspectu suo supplicem tacere diutius non est passus: sed benignis verbis re creatum diadema quod abiecerat: capiti reponi fecit: et in pulchrum forune habitum restituit. eque pulchrum iudicans et vincere reges et facere. **C** Similiter narrat de quodam consule Paullo nomine: quod cum quendam regem captum ad se adduci audiret: occurrit ei: et volens ad genua prostrare: dextera allenauit. Max et si egregium est hostes desicere non minus laudabile est: in felici scire misereri. **C** Narrat ibidem de cesare: quod audita morte Catonis dixit: se illius glorie inuidere

et supra
Ar 23

patrimoniumque eius liberta suis
scilicet servavit. Sic enim instruit
Virgilius et recitat Augu.

I cl. c. lxxij. Tu regem imperio po-
pulos Romane memento. De
tibi artes erunt pacis imponere
mores. Parcere subiectis: et de-
bellare superbos. Nec est in sum-
mis gloria summa viris. Et ali-
bi Enic. Est piger ad penas pri-
nceps: ad premia velox. Quis do-
let: quoniam cogit esse ferocis. Nec
clementes erant antiqui in dando
idignis et remittendo. An Val. li.
v. Libalitas inquit duo sunt comi-
tes: humanitas et clementia. Se-
natus Romani acta fuerunt hu-
manissima et clementissima. Et po-
nit exemplum: quod cum legati Car-
thaginenses ad captivos redime-
dos in urbem venissent: protinus
eius nulla accepta pecunia red-
di sunt unum numero duo mi-
llia quingenti quadraginta tres.

K Tantum hostium exercitum di-
missum: tantam pecuniam con-
temptam: tot iniurijs veniam da-
tam: ipsos legatos obstupuisse ar-
bitror. et dixisse: O munificentia
genitis Romane: deorum beni-
gnitas equandam. re. Aut Soli.
li. i. de Cesare: quod quos armis su-
begebat: clementia magis vicit.
L Consimiliter clementia prin-
cipum ad inferiores eis condescen-
dendo magna fuit in antiquis. Si-
cut legi de Cesare qui ait. Qui

M non laborat: ut militibus suis ca-

rus sit: milites nescit amare: ut ho-
bitum est. Nihil enim reddit pri-
ncipem tam carum militibus sic
benignitas: Unde legitur de tyra-
no in gestibus romanorum: quod est
argueretur: quod in omnes ultra
Imperatorem decebat privatus
esset. i. condescendendo clemen-
ter oib: ridit: se tale velle Im-
peratoris esse privatis qualem imperatoris
quodque privatus optaret. Et de Ale-
xandro ait Val. quod precipuum amo-
rem a militibus meruit sua clemen-
tia. De quo ait: quod cum in tempe-
state duceret exercitum: militem
confectum senio: et frigore obstu-
pefactum respexit ipse sedens in
sede sublimi: propinqua igni. Sta-
timque descendit. et manibus suis
illum in sua sede imposuit: id salu-
tare sibi futurum dicens: et quod
apud persas capitale extitisset: so-
lum regium occupasse. Quid igitur
mirum si sub eo duce milita-
re: iocundum dacebant: cui mili-
tum incolumitas: proprio fastigio
carior erat. Et legitur etiam de
Alexandro in epistola eius ad Ari-
stotellem: quod cum decessisset Per-
sum superbissimum et divitissimum
sibi statim regna restituit. Qui ut
insperato honore donatus est: om-
nes thesauros quos absconderat
sibi ostendit: cumque et suos duxit
ac sibi fidelissimos postea fuit qui
fuerat inimicus.

O Capitulum tertium: De mo-
destia.

Breuioloqui.

Pon solti autē p̄dicte partes tēperatē viguerūt in antiquo: s; ē tertia p̄s q̄ est modestia est autē modestia scia rerum que aguntur aut oleū tur colloquendarum: ait Tul.li.

Quod euenit: quia omnia modestē egit que agenda erāt. Ad has partes temperantie reducuntur partes quas ponit Macrobius li.i. dicens. Temperantiam sequitur verecundia: Abstinētia: Castitas: Moderatio: Parsitas: Sobrietas: Pudicitia. Quibus p̄nt exēpla supraposita adaptari.

Quarta pars de fortitudine. Consequenter videndum est de fortitudine qualiter v̄guit in antiquis: non ea que ē corporalis sed q̄ virtutis et mentalis. Ait Macrobius li.i. Fortitudinis est: animum supra periculi metus agere: nihil nisi turpia timef: aduersa et p̄sepe ra fortiter tollerare: Est enim fortitudo: rerum magnarum contemptio et laboris cum vilitatis rōe perpesio. ait Tul.li. rhetori. li. iij.

Rel vt ait idem rhetori. li. iij. fortitudo est: considerata periculo susceptio. Cuius partes sunt: Magnificētia: Fidentia: Perseuerantia.

Capitulum primum. De magnificētia.

Et autem magnificētia: magnarum et excellentiarum rerum cum animi

apla et splendida p̄positione agitatio et administratio: ait Tul. vbi s. Et hec magnificētia vel ē cordis: dedignando subici vilitatibus: aut p̄uari libertatibus. Vel est

oris profutendo veritatem in sermonibus vel est operis: magnifice agendo in effectibus. **P**rima magnificētia: erant predicti antiqui: et debet esse predictus corporis. Est enim proprium hominis habere gloriosum spiritum que remem vbi honestissime viuat non vbi turpissime: ait Seneca. epistola. lxxv. Ideo debet dedignari vilitatem maxime peccatis. Unde Seneca. epistola. lxxv. Ad maiora natus sum et vt sim corporis mei maiorem. Et idem alibi. Si scirem deos ignoscituros: et homines ignoraturos: peccare dedignarer.

Secunda hec magnificētia dedignatur p̄uari debua libertate. Et enim ait Gal. li. vi. Cū pereuntium capti esset a Romanis: aliquibus interfecit: aliquibus captis: in Italiam sanguinis oblitus: non potuerunt. Cum enim nullum auxilium nisi in precibus re

V flaret hys q capti erant princeps
corum interrogatus: quam penā
mererent ipse ⁊ sui: respondit: q
eam quam mererent illi q se di-
gnos iudicant libertate. **A** q cuꝝ
vltimus quereretur: qualem cū eis
pacem Romani habituri essent
impunitate donata: rīdit: constā-
ter. Si bonam dederitis pacem
perpetuam habebitis: si malam
non diuturnam. **Q**ua de re factū
est: vt victis non solum venia: sꝫ
⁊ beniuolentia Romae ciuitatis
daret. **C** Item magnificentia su-
it in eis in profitendo verum in
sermonibus. Et enim ait Valeri-
us vbi s. Cum Helinus vltime
senectutis accusaret Libonem:
Pompeius magnus exprobat
ei etatem: dixit illuz ab inferis eē
remissum ad accusandum. **Q**ua
si dicat: cum fuisse mortuuz p se-
nectute: ⁊ post resuscitatum. **N**ū-
dit constanter. Non mentiris in-
quit Pompee. Senio enī ab in-
feris: vbi dum moratus sum. vi-
di multos descentes ⁊ conquerē-
tes: iussu tuo iniuste occisos. **F**or-
tissimum enim erat tunc: **P**om-
peio maledicere: ⁊ tū ex fori ma-
gnificētia expressit sibi constan-
tissime veritatem. **C** Narrat ibi-
dem: q mulier quedam merēs
i. sine causa damnata a Philip-
po rege temulento. prouocare in-
quit. i. appellarem ad Philippū
sed ad sobriuz. **Q**ua voce excu-
sit rex crapulam: ⁊ causa dilige-

ter inspecta iustitorem coegit sub-
ire suam. **C** Ibidem ait: q om-
nibus Syracusanis expetentibꝫ
exitum Dionisij tyranni: propter
nimiam morum acerbitatez mu-
lier quedaz vltime senectutis oꝝ-
bat deos: vt incolumis ⁊ super-
stes esset. **Q**uod vt agnouit ille:
indebitam admirans beniuolen-
tiam vocat eam: inquirēs q me-
rito suo id faceret. Respondit illa
Cum essem puella ⁊ grauem ha-
berem **T**yrannus: eo carere cu-
piebamus. **Q**uo interfectorez eꝫ
deterior occupauit: cuiꝫ domina-
tionem finiri magis oꝝabamur.
Sed ⁊ illo subtracto: tertium te
impotentiorem omnibꝫ habere
cepimus. **T**imēs igit: ne si tu fue-
ris absūptus: deterior in locū tu-
um succedat: caput meum p sa-
lute tua deuoneo. **V**alebant enī
antiqui veridici: dicendo verita-
tem mori: q̄ tacta veritate viue-
re. **A**nde. **V**al. li. vii. dicit: q cuꝝ
Aristoteles Calisthem audito-
rem suum ad Alexandrum mit-
teret: monuit: vt sibi aut nūqꝫ lo-
queretur aut locundissime. **S**ic qn-
do sibi placētia. **E**t apud regias
aures vel silentio esset tutor: vel
sermōe acceptior. **E**t ille. **E**t Ale-
xandrum vidit gaudentem per-
sica salutatione: dimiserat enī ri-
tum proprie gentis assumens ri-
tum persarum: cū obiurgat: ⁊ ad
macedonicos mores: inuitum re-
uocare persueuerat: **P**ropter qđ

Breuiloquii.

occidi iussus est. Unde et de Diogene dictū est. q. erat v. l. q. q. proficiens verum. De quo Hales. li. iij. dicit. q. cum sibi olera laudati Aristippus diceret. si Dionysius adulari velles. ista non ederes: imo inquit ille: si tu ista es. i. edere velles Dionysium non adulares. **B** Valebat enim oleribus vivere et verum dicere: q. epulis regio saginari: et Regi adulari. **C** Nec fuit magnificenti principum antiquorum: ait Hales. lib. vi. q. cum post duo prelia Darius in quibus victus fuerat mississet ad Alexandrum offerens sibi partem regni: et filiam in matrimonium cum decem centis milibus talentorum. et Parmenio princeps militum diceret: si ipse esset Alexander: se v. s. t. tali condicione responderit Alexander. Quid meum est offeri tibi: ego vterer si essem Parmenio. Quasi dicat. Cor meum magnificum est: nec est mihi magnum quod tibi videtur magnum.

C Capitulum secundum. De fidentia.

A Simili modo confidentia que est pars secunda fortitudinis viguit apud eos. Est autem confidentia: per quas magnis et honestis rebus animus multus in se fidentie collocat: ait Tullius. rhetorica. ij. li. ij. Unde de fidentia Alexander ait Hales. li. iij. q. cum Alexander infirmaret: et om-

nes medicas vnam potionem finiam direxissent: quam potionem debebat sibi Philippus medicus porrigere: Tunc superueniunt Parmenionis monentes Alexandrum: ut cauere insidias Philippi: Quas cum legisset Alexander: medicamentum hausit: literasq. legendas postea Philippo tradidit. Constanti enim fidentia. prius sumpsit potionem: q. me dico diceret suspensiones. **E** Ob magnam enim fidentiam quam habuit in amico non de leui credidit de eo malum. **C** Consimiliter ait de Platone li. iij. q. cum audisset Xenocratem discipulum eius multa impropria de se dixisse: criminationem respuit. Et cum in dextris staret querens eas que non crederet: adiecit: non esse credibile: ut que tantopere diligeret: in uiscem ab eo non diligeret. Qui cum iurare se diceret qd. indicabat. respondit Plato: nunq. Xenocrate illa dixisse: nisi dici expe-dire vidisset. **F** Idem narrat li. iij. de quodam claudio: cui cum ex probatum esset. q. in aciem claudus descenderat: respondit ille: sibi propositū esse pugnare nō su-gere: quod claudus facere nō poterat. Ideo non debuit increpare de eo q. claudus in acie descenderet. **I** Similiter de alio: cui cum solus diceret. solem obscura n. f. g. g. itia persarum. s. propter multa iudicium earum. r. i. d. Bene nar-

ras in vmbra enim melius preliabimur. Hoc enim ex ingenti fiducia locutus est. ¶ Regi ibidem de quodam Spartano: qd cū oīderet hosti muros excelso: rīdīdī ille. Si mulibus maros istos comparastis: recte fecistis: si dō vris turpiter. Aldebat enim sibi qd mulierū non viroz esset mutorum tutelā exquirere.

¶ Capitulum tertium. De patientia.

Equitur videre qualiter fuerunt predicti patientia que est tertia pars fortitudinis. Est autem patientia, honestatis aut vultus cā: rerum arduarum et difficilium voluntaria et diuturna perpassio: ait Tul. vbi s. Loquendo autem vulgariter de patientia dī quadrupliciter. vel in sustinentia contumeliarum: et improperiorum: in verbis vel in perpassione longanimitate penarum in corporibus. Vel in remissione iniuriarum in mala facientibus. Vel in moderatione disciplinarum in correctionibus: fuerunt enim antiqui predicti patientia pto modo dicta. Vel de Alexandro legit li. iij. de nugis philosophorum: qd cum Antigonus sibi diceret: etiam tu tūc tā regnare non conuenit pudentis: in corpe regis voluptatem luxurie dīari. Quasi dicat. Indignus es regno ratione et alicuius: et voluptatis. Quod in Alexāder patientissime tulit. ¶ De pa-

tientia qd Alexandri erga Persarū habitū ē. s. in principio. Eodem li. legit de patientia Iulij Cesaris. Cum enim caluitum grauius ferret: et capillum defluens a ceruice ad frontem conuocaret: milite dicente: facilius est te Cesar caluum non esse: qd in Romano exercitu: me timide quicq. egisse: vel acurum ē. Quod tamen patienter tulit. Cūq. d. eo essent famosi libelli: et ioculatoria carmina publice diuulgata: et hoc ad improperiam eius patienter sustulit. Et cum quidā matrem eius originē despuens: panificū eum vocaret: ridendo pertulit.

¶ Ibidem legit de Augusto Cesare: qd cum quidā sibi diceret. o tyrāne: respondit. Si essem non diceretis. ¶ Et ibidem de Scipione Africano: qd cum qdā cāparum pugnantem diceret: et tū argueret: respondit. Imperator me peperit mater mea: non bellatorem d. Theodosios quoq. Imperatore legitur ibidem: et in Codice: qd ait. Si quis nomina nostra crediderit maledicto lacellenda nolimus: eum pena subjugari: quoniam si ex leuitate processit contemnenti est: si ab infantia miseratione dignus: si ab iniuria: remittendum. ¶ Ibidem legit de Elspasiano: cui cum quidā diceret: vulpem citius posse mutare: qd eius animum: vllum posse mutare: eoq. pecunie cupi-

K

L

M

dus esset: nec auaritiā minue-
 ret processus etatis: dixisse fertur
 Quintusmodi hominib⁹ debem⁹
 risum: nobis correctionem: penā
 criminosa. ¶ De patientia Anti-
 goni ait Sen. li. de ira: q^d cū au-
 dieret: aliquid de se mala estima-
 re: et proloqui: cum inter dicentes
 et se audientes esset sola palla: illā
 leniter cōmouit dicens. Discedi-
 te hinc: ne rex audiat vos. ¶ De
 patientia philosophorū legi lib.
 de nugis philosophorum: q^d Ari-
 stipus cuidāz maledicenti sibi rē-
 dit. Et tu lingue tue sic ego auris
 mearum dñs sum. Quasi dicat.
 Sicut tu potes loqui mala lingua
 tua: Sic ego audire auribus me-
 is. ¶ Ibidem legi: q^d Antiste-
 nes cuidam dicens sibi: mala di-
 xit ille tibi. Mala dixit de te. rē-
 pondit. Non curo: q^d audias v³
 esse robustior: lingua. ¶ Ibidēz
 legi: q^d Tyrtius maledicenti si-
 bi respondit Tu didicisti maledi-
 cere: ego didici teste conscia ma-
 ledicta contemnere. ¶ Et ibidē
 de Diogene: q^d cum amicus nū-
 tiaret ei dicens: canci te vltupe-
 rant: respondit. S oportet sapienti-
 am ab insipientibus feriri: et me-
 lorem se indicat: lingua mala eū
 quem carpit. ¶ Ad patientiam
 hanc habendam studebant phi-
 losophi. Socratem interroga-
 uit Alcibiades quare Xantipes
 uxorem suam iurgiosam: et que

die noctiq³ mulieribus scatebat
 molestiis domi nō abigeret. Cui
 philosophus. Cum talem domi
 perpetio: afflicto: et exerceo: vt
 ceterorum foris petulantiam et in-
 iuriam facilius feram. ¶ Simi-
 liter patientia secundo modo di-
 cta. sin penarum perpeffione vi-
 uit in antiquis. ait Gal. lib. vi. de
 Theodoro Syreneo: q^d cum Li-
 simachus rex iussisset: eū cruci af-
 figi: rēdit Terribile hoc fit pur-
 purato tuis. mea aut nihil inter-
 est: an humi an in sublimi putre-
 fiam. ¶ Unde et supra positi est
 exemplum de patientia pueri assi-
 stentis Alexadro sacrificanti su-
 stinētis longanimitet brachij cō-
 bustionem: prout ait Vale. li. liij.
 Vbi similiter ait de pauētia Po-
 pet q^d digitum cremanduz prebu-
 it. dum Senatus consilia prode-
 re tubereur. Quam combustio-
 nem: patienter sustinuit. ¶ Vbi-
 dem ait de zenone: cuius imposi-
 ti in eculeo neq³ supplex vor: ne-
 q³ miserabilis ciuitatis: sed forq³
 exhortatio qua totius orbis ani-
 mus fortunamq³ mutauit. In tā-
 tum enim persuasit: vt tyrannus
 qui eum puniebat: lapidibus pro-
 sterneret. ¶ Ibidem ait de alio
 zenone: a quo in eculeo existente
 cum Etlardus tyrānus quereretur
 qui erant premeditantes de nece
 suar: rēdit: velle sibi aliquid dicef-
 in secreto. Latatoq³ eculeo: aure
 ipsius motu attipuit: nec ante di-

misit & ipse vita: & ille: ea parte corporis priuaret. ¶ Et ibidem de Alnarco: quem cum tyrā⁹ puniri faceret: sibi amputationē lingue pminaret. non erit inquit hec pars corporis mei tue diuinitis. Et mox linguam veniē⁹ absindens. cōmasticatam: in os tyranni eripuit. ¶ Ibidem ait: q^d Leonides nobilis Spartan⁹ cū trecentis ciuibus pugnaui cōtra Xersem regem pro patria libertate. Quos alacri animo hortatus est dicens: Perandete comilitones mei tanq^m apud iheros cenaturi. Qui omnes intrepidī paruerunt: Denuntiavit enim eis nihil restare nisi mortem: & animauit eos ad omnia patienter toleranda. ¶ Item patientia tertio mō dicta. que est in iniuriarū remissione erant predicti antiqui. Unde Cicero de laude cesaris ait: q^d nihil solebat obliuisci nisi iniurias: prout dicit Aug. epistola. v. vbi & ait. Dicebat ne hoc tam magnus laudator: aut tam magnus adulator. Si dicebat laudator: talem esse Cesarem nouerat. Si adulator dicebat: talem esse debere pncipem ostendebat: qualem illū salaciter predicabat. Unde & hoc est non reddere malū pro malo. s. abstinere a libidine vlciscēdi. Qd est accepta iniuria male ignoscere & persequi: & nihil nisi iniurias obliuisci: ait ibidem Augusti. Et non solum obliuiscit sapiens

iniuriarum: sed etia negat: se iniurias recepisse. ait Sen. de constantia sapientis inquirens. Sapiens alapis percussus quid facit: Et respondet. Quod fecit Laeto. Cum os sibi percussum esset. Nam excanduit non indicauit iniuriam non remisit. Cui: sed factum fuisse sibi negauit: hoc enī vltimū fuit honestius inter alia. ¶ De tali etia patientia Philippi regio. ait Sen. iij. de ira. Ad quem cum venissent legati Athenienses. eorum audita legatione benigne ait Philippus. Dicite quid possis qd sit gratum Atheniensibus: respondit Damachares vnus d. legatis. Te inquit suspendere. fesset gratum eis. Cum q^d circumstantes indignati: in eū vellent irruere: iussit eum rex incolumem dimitti: dicens ceteris legatis. Munclate Atheniensibus: multo superbiores eē q^d ista dicunt: & qui impune aduunt. ¶ Item d. Alexandro d. ibi: q^d cum miles quidam de persis: cui Darius promiserat partem regni cum filia: si occideret Alexandrum cum percussisset eum: capt⁹ a militibus Alexan. confessus est propter quod hoc fecerit. Alexander autem promissum Darsi: & militis audaciam considerans: laudatum remisit ad suos indemne. ¶ Ibidem legitur de Antigone q^d cum greci ab eo obsiderentur in castris: illi fiducia loci seden-

Breviloquii.

A tes: multa loquebantur in opprobrium eius. *¶* q. statura humilis et sic de alijs. Gaudeo ait rex: quia aliquid boni spero: si in castris meis silentius habeo. *¶* si mei: de me mala non loquuntur. *¶* **B**ides legitur de *Disistrato Atheniens.* tyranno: De quo cum eius concubina ebrius multa dixisset de crudelitate eius: nec deessent qui vel lent manus in eum inicere: placide respondisset: non magis se illi succensum: quam si quis obloquens oculis innuisset in se. *¶* **B**idem legitur de *Socrate*: quod dum iret per ciuitatem: colapho percussus nihil amplius dixisse fertur: quam molestum esset: quod nescirent homines quando cum galea: vel sine galea prodire deberent. Et enim dicit ibi. *¶* Non expedit audire omnia vel videre. *¶* **C**ulte nos iniuri transiunt: et quibus plerumque non accipit quod nescit. Non vis esse iracundus: Non sis curiosus. Ita alia differenda sunt: alia deridenda: alia demenda: alia domanda. *¶* Circumscribenda est ira multis modis plerumque in ludum locumque vertatur. *¶* Unde *Socrate* ire signum erat: voce submittere: parce loqui. *¶* Apparebat enim tunc illi sibi obistere. *¶* **C**osimiliter ait *Seneca* eodem lib. de *Diogene*. Cui agentis causam cum *Ventulo*: cuius ille attrita pingui salua: sibi in fronte mediam inspuisset: quum potuit obsteria facie ait. *¶* Affirmabo te

omnibus o lentule: falli eos quod te negant os habere. De eodem dicitur: quod sibi de ira discedenti proteruus adolescens in eum inspuisset. Quod ipse leniter et patienter tulit dicens. Non irascor: sed dubito: an irasci oporteat. *¶* De patientia in predictis ait *Sal.* li. v. quod cum *Pirrus* audisset parum honoratum sermonem de se fuisse habitum in consilio *Tarentinorum*: eos qui interfuerant percontatus est: an ea dixerint: que ad aures eius peruenerant. Respondit unus eorum. Nihil vinum nobis defuisset: hec que dicta tibi sunt: pro his quod de te locuturi eramus: ludus et iocus essent. Cuius urbana crapula excusatio: et simplex veritas confessio: iram regis in risum conuertit. *¶* De *Augusto Cesare* legitur li. iij. de nugis philosophorum: quod cum *Liberius* conquereret: quod multi de se male loquerentur respondit: *¶* **F**olius nimis indignari contra quem libet: qui de te mala loquat. Satis cum hoc habemus ne quis nobis mala facere possit. In omnibus autem talibus sustinendis: multum iuuat iniuriarum obliuisci: ait *Seneca* epistola. cxxvj. Iniuriarum remedium est obliuio. *¶* **C**omuniter et ait idem de constantia sapientis: sapientem nulli iniurie obnoxium esse dico. Non refert quod multa in eum educantur tela: sed quod nulli sit penetrabilis: quomodo quorundam lapidum est natura: inexpugnabilis

expugnabilis fere duritia. Neque enim secari adamas neque scindi potest: sed incurrentia vitro retū dit. Et quemadmodum quedam non possunt igne consumi: sic flamma circumfusa vigorem conseruant: scopuli mare frangūt: ita animus sapientis solidus est: et id roboris colligit: ut tātus sit ab iniuria quā ea que retuli a lesione.

Patientia quoque quarto modo dicta: que est in disciplinarum et correctionum moderatione viguit in antiquis. **A**lit Valerius lib. iij. quod Architas Tarentinus cum animaduertisset: rura sua: villam negligentia corrupta esse et perdita: intuens in illum male meritū suscepisse inquit a te supplicium nisi tibi essem iratus: **A**baluit eum impunitum dimittere: sed propter iras iusto grauius punire. **E**odem libro legitur: quod cum Plato aduersus delictum serui sui vehemens exarsisset: veritus ne modum vindicte tenere non posset: Spegipto amico suo castigantis modum mandauit: deforme sibi existimans: si animaduersione sua reprehensionem mereretur. **D**e hoc eodem Seneca lib. de ira dicit: quod cum Plato trasceret seruum: suffissetque tunicam deponere et capulas prebere verberibus: manu sua ipse cesurus: postquam se intellexit iratum: manus suspensas desinebat sicut sustulerat: et stabat percussuro similis. **I**nteruo-

gatūque ab amico qui interuenerat quid ageret: respondit. Erigo penas ab homine iracundus scilicet existens. Tu autem seruum istum verberibus obiurga: **N**az ego irascor: propter quod non cedo. **I**racor inquit: et plus faceres quod oportet et libentius. **N**on sit ille seruus in eius potestate: qui in sua non est: qualis scilicet ego sum. **P**lato oblitus est serui: quia alium quem potius castigaret inuenit. **S**ed: abstulitque sibi in suos potestatem. **I**deo dicit tibi Seneca. **N**ihil tibi liceat dum irascens. et hoc ideo: quod si vis omnia tibi licere: pugna tecum ipse. Si iram vincere non potes: ne illa incipit vincere. **P**otest tamen sapiens sine ira disciplinaliter castigare. **E**t enim legit libro. iij. de nugis philosophorum: de **P**lutarco magistro Trayani imperatoris: quod cum precepisset: famulum verberari ob sua demerita: et insultaret famulus sibi dicens: quod non deberet philosophum trascere: quod contra doctrinam suam faceret qui librum de patientia fecerat: respondit **P**lutarco. **N**unquid quia vapulas tibi irasci video: **N**ulla tamen ire signa vides: nec oculos truces: nec os turbidum. **N**ec eis signa sunt ire. **C**onuersusque ad eum qui verberabat ait. **D**um ego et ille disputamus: age tu opus tuum et sine iracundia mea remitte seruum: et sine contumaciam: et iniquum

Breuiologui.

L penitere doceas potius q̄ obiu-
gare. ¶ Est autem disciplina ali-
quando moderanda. Et enim le-
gitur eodem libro: dicebat Tra-
yanus Imperator: Infanum es: si
aliquis habens oculos sapientes
malit effodere q̄ curare. Item vi-
cebat: vngues si acriter fuerit
non euellendos: sed reselandos.
Item dicebat: q̄ corde in musi-
cali instrumento debent propor-
tionari: securius est: q̄ remitti-
tur q̄ si nimis tendantur: et rum-
panitur. Cōsimili modo dicebat
esse faciendum in disciplina qua
debet homo curari non opprimi
nec extirpari. Sed nihilominus
insolentes castigandi sunt disci-
plina vt habitū est. s̄.
¶ Capitulum quartum. De per-
seuerantia.

Equitur de quarta par-
te fortitudinis scilicet de
perseuerantia: q̄ vigeat an-
tiq̄ ē aut perseuerantia i rōne bñ cō-
stituta stabilis et perpetua permā-
sio: ait Tullius prima rethorica.
vbi. s̄. Hac perseuerantia fit ho-
mo immobilis: me aduersitatib⁹ ex-
frangatur: nec prosperitatib⁹ ex-
tollatur. Item nec cominationi-
bus terreat: nec promissionibus
flectatur. Unde in laudez fabri-
cij dicit Pirrus: vt dictū est. s̄.
Ille est fabritius: qui difficil⁹ ab-
honestate q̄ sol a cursu suo auer-
ti potest: vt enīz videtur libro. iij.
de nugis p̄philosophorū Socra-

tes negat sapientem posse offen-
di: sed aduersus omnes fortunā
in robore virtutis sue mōre im-
mobilem. Hoc enim est precipu-
um scilicet erigere animum sup-
minas: et ipsius fortuita ait Se-
neca de naturalibus questionib⁹
vt enim dicit expositor sup Boe-
tium de consolatione: philosophi
posuerunt duo vlla esse in lumi-
ne domus Iouis: de quibus in-
trantes oportet bibere. Dom⁹ Jo-
uis est mundus: duo vlla. p̄spe-
ritas et aduersitas: de quibus gu-
stare oportet omnes mundus in-
trantes vñ Sen. epi. cxi. vn⁹ ē
portus huius vite scilicet euentu-
ra contemnere. ¶ Qualiter autē
differēt animus sapiens et stul-
ti varie afficiuntur in tribulatio-
nibus determinat Augustin⁹. iij.
de ci. iij. recitans opinionē ze-
nonis et Crispi: qui fuerūt p̄inci-
pes stoicorum. Qui id interesse
censuerunt inter animum sapien-
tis et stulti: q̄ anim⁹ stulti passio-
nibus cedit: et accomodat men-
tis assensum. Sapientis autem
necessitate patitur: retinet tamen d̄
his que appetere vel fugere debz
veram et stabilem inconcussa mē-
te sententiam. Abi ponit exēplūz
de Stoyco philosopho: qui ex-
uit in nauī in tempestate. Cui cū
obiectum esset: q̄ amisset: et ita
q̄ falsa esset positio Stoycorum
ponentū non cadere passiōes

In sapientem: respondit philoso-
phus dicto modo. Et eni ait Se-
neca libro de providentia: quid e-
st vir qui non est erectus ad hone-
sta: qui non est laboris iusti ape-
tens: qui non ad officia cum pe-
riculo paratus. Sequitur. Nihil
infelicitus ait Democritus eo: cui
nil advenit vnq̃ aduersi. Nō li-
cuit illi: se explare. Male de illo
dij iudicauerunt. Indignus vilis
est a quo vinceret aliquando for-
tuna: que ignobilissimum queq̃
refugit: contumacissimum id est
fortiter obuiantem queq̃ rectū
aduersus quem vim suam incen-
dat. Ignem experit in Ebutio q̃
scilicet fuit combustus: paupertate
in Fabricio: exilium in Ru-
tilio: tormenta in Regulo: vene-
num in Socrate: mores in La-
tone. vnde ait ibi de Socrate: q̃
poisonem illam scilicet veneni:
non aliter q̃ medicamentū im-
mortalitatis obdormit. et de morte
disputauit: atq̃ ipsam veneni po-
tionem letus bibit: hausitq̃. De
ipso et eius morte Valerius lib.
viij. dicit: q̃ forti animo et constā-
ti vultu: cum poitionez veneni ac-
cepisset: vxoreq̃ sua inter fletus
et lamentationez vociferante: eū
innocentem perturum: quid in-
quit nocenti mihi mori sanus cē-
dixisti? Quasi dicat. Male tu:
q̃ nocens moreris: q̃ innocēs:
Ideo concludit Seneca vbi s̃.
Nisum esse iudico q̃ nuncq̃

fueris miser. Trāxisti sine aduer-
sario vitam. Nemo scit: quid po-
tueris: neq̃ tu quidez ipse. Spus
enim est ad sui noticiam: experi-
mento. Quid quisq̃ possit nō ni-
si temprando didicit. Illos quip-
pe miseros dicit qui nimia felici-
tate torpescit: quos velut in ma-
ri lento tranquillitas inpers deti-
net. q̃ fortes ergo et perseveran-
tes in fortitudine: et tolerāda mor-
te pro veritate et honestate antiq̃
fuerunt patet ex dictis. Et nō
solum viri: sed etiam mulieres
fortes fuerunt: ne dedecus aliq̃
paterentur: sicut ait Ambrosius
liij. de virginitate d̃ matre et filia:
bus: que se amplexantes: et quasi
choros ducentes prolecerunt se
in alueum fluij: ne a predonib̃
castitatis dedecus paterentur. Et
sicut dicit Plugu. primo de ciu. c.
rix. de Lucrecia Romane pudē-
citie duce: q̃ cum esset oppressa
a filio Tarquinij regis superbissi-
mi. induxit suos ad vindictā: de
inde fedi in se cōmissi egra et im-
patiens: ferro quod sub veste te-
ctum detulerat se peremit. Quis
autem hoc non sit faciendū. Nō
enim debet se quis iterimere. ad
vitandam libidinem alienam: q̃
non polluit: si est aliena libido: et
proposito animi permanente: et
quod corpus sanctificari meruit
ipsi corpori non auferi sanctitate
violencia libidinis aliene: quam
seruat perseverantia continēte

Breuioloqui.

ait Augustinus vbi. 3. c. xvij. **T**a-
men deestatio dedecoris: amor
honestatis: perseverantia fortitu-
dinis sunt in talibus commendanda
¶ De fortitudine quoque perseve-
rantie antiquorum in sustinentia
moris filiorum: ait Valerius li.
vi. dicens: qd Anaragoras audi-
ta morte filij: respondit. Nil in
expectatum aut novum nuntias
Ego enim: ex me natum sciebas
esse mortalem. Sciebat enim: a
rerum natura accipiendi spūs et
reddendi legē dare atq; vt nemi-
nem mori qui non vixerit: ita ne-
q; vivere aliquem quidez posse:
qui non sit mortuus. **¶** Ibidē
ait: qd Xenophon audiens mortē
filij maioris natū qui in prelio ce-
ciderat: coronam tantaz deponē-
re pētus fuit. Agebat enī solēne
sacrificium. Deinde percūctatus
quomodo occubisset: vt audiuit
fortissime pugnātem interijisse:
A capiti coronaz reponens: nūm-
ina quibus sacrificabat testat^r est
maiores se ex virtute filij volupta-
tem q̄ ex morte amaritudinem
sentire. **¶** Item qd foras fuerūt
in sustinentia ablationis rerum
suarū patet ex dictis. Unde nar-
rat Valerius lib. vij. de quodam
philosopho qui dictus est Bias
prieneis. qd cum hostes patriam
suam plene inuasissent: et homi-
nes fugerent cum rebus suis in-
B interrogatus ille respōdit. Omnia
mea mecum porto. **D**ecore n.

ea gestabat: non humeris: neq;
oculis vidēda: sed animo estimā-
da: que domicilio mentis inclusa
neq; mortalium: neq; deoz ma-
nib⁹ labefactari possunt: et vt ma-
nentibus presto sunt: ita fugienti-
bus non desunt. vñ de illo bono
episcopo Molensi Paulino ait
Augustinus primo de ciui. c. x.
qd quando Molani ciuitatem su-
am barbari vastauerant: et ipse
teneretur ab eis: sic in corde suo
precabatur dicens: Domine: nō
exerueris propter aurum et argen-
tum. Ubi enim sunt omnia mea
ta nosti. Ubi enim omnia sua ha-
bebat: vbi euz condere et thesau-
rigare ille monuerat: qui hec ma-
la mundo futura predixerat. In
sustinentia igitur predictorū cō-
sistit vera perseverantia: que est
pars vltima fortitudinis: vt dictū
est. **¶** Ad predictas autem ptes
fortitudinis reduci possunt ille p-
tes fortitudinis: q̄s Macrobius
pontil libro primo dicens. Forti-
tudo prestat magnanimitatez: fi-
daciā: firmitatem. Quib⁹ pñt
adaptari predicta exempla.
¶ Quinta pars de ordinatione
virtutum.

Ite breuiter premisso
de virtutibus: preme-
ditandum est: qd si ill
antiqui non illumina-

Ite breuiter premisso
de virtutibus: preme-
ditandum est: qd si ill
antiqui non illumina-
ti fide: neq; ordinati cōfuitate ne-
q; solidati spectā virtuosī fuerūt
in operibus virtutum: et tanta sū

Estinuerunt: et hoc pro cupiditate glorie: et temporali uilitate: vel uue honestate: q̄ta debent facere fideles: qui sunt predicti uirtutibus gratiis scilicet fide: spe: et charitate: et q̄ta contemnere pro eterna felicitate: Sicut enim dicit Aug. quasi arguens eō iter in p̄dictis. v. de ci. c. xix. qd magnū ē p̄ illa eterna celestiq; gloria p̄ta seculi blandimēta contemnere: si p̄ hac tēporali et terrena Butus uoluit filios suos occidere: Et sic de alijs: prout exp̄licat sibi bene. Sunt enīz predictę uirtutes ordinande ad suum finem et opera earuz. vt enim ait Aug. v. de ci. c. xix. In quibūsdaz opa uirtutū ordinantur ad uoluptatem: in quibūsdam ad glorie uanitatē. Et ideo vt ait tibi: solent philosophi qui fines humanibon in uirtutibus constituunt: ad ingerendum pudorem philosophis qui uirtutes p̄bant: sed eas uoluptatis fine metunt. Illi inq̄ solent pingere tabulaz vbi uoluptas in sella regali: quasi qdaz delicata regina sedeat sibiq; uirtutes quasi famule subiciantur: obseruantes eius nutuz vt faciāt que ipsa imperabit. vt prudentia taceat et inquirat quomodo uoluptas regnet et salus sit: sic de alijs uirtutibus: vt ait tibi. vbi sequitur. Nihil hac pictura dicunt esse ignominiosius et deformius et quod minus bononū possit fer

re fructus. Et uerum dicit. Sed nō estimo satis debiti decoris et picturam: si talis etiā figuretur vbi uirtutes: humane glorie seruiant. Licet enim ista mulier delicata non sit: est tamen inflata et multuz uanitatis habet: put ait ibidem bene. Et Consimiliter ait Sen. in pte. iij. de benef. q̄ nihil magnificum habet uirtus: si habet quicq; uenale. apud enim epicurros: uirtus ē ministra uoluptatis. Sic ordinare uirtutes est eas deordinare: et eis abui: eo q̄ uirtus est uia ad gloriam: ait Aug. v. de ci. c. xij. Siue ars bene uiuendi. iij. de ci. c. xxi. Et id ait idem li. xix. c. xxv. uirtutes ad quodlibet adipsiendum: si retulerit scilicet animus nisi ad deū ipse uirtutes: uita sunt potius q̄ uirtutes. Nam licet a quibūsdaz tunc vere honeste putentur esse uirtutes: cum refferantur ad se ipsas: nec propter aliud exponuntur: et inflata tunc et superbe sunt et ideo non uirtutes sed uita iudicande sunt. In hac enīz uita uirtus nō est aliud: nisi diligere qd diligendum est. ait Aug. epistola. xxxij. Illud eligere: prudentia est: nullis autem aduersis auerti fortitudo: nullis illecebris auerti temperantia: nulla superbia auert diuinitas est: ait ibidē. Et hi sunt acus uirtutum in uia. Sed i patra idipsum est uirtus et p̄miū uirtutis. Ideo p̄. **A**bi auez

Breuioloqui.

adherere deo bonus est. hec erit
ibi plena et sempiterna sapientia
eademque vita veraciter beata. Dice
tur ibi prudentia quia perspicacissi
me adheret bono quod non amittit
fortitudo: quia firmissime adhere
bit bono: unde non euellatur: et
perantia: quia castissime adheret
bono quo non corrumpatur iusti
tia: quia rectissime adheret bono
cui merito subicitur. Segl. hic
sunt vires in actu: ibi in effectu
hic in opere: ibi in mercede. hic
in officio: ibi in fine: ait ibi Aug.
Et consimiliter ait idem de actu
bus virtutum in via et in patria
li. xiiij. de ci. c. ix. et li. xij. sup. gen.
ad litteram dicens. Ibi virtutes
anime non sunt operose. ac labo
riose. Neque enim opere tempera
tie: libido refrenatur: aut ope for
titudinis aduersa tolerantur aut
opere iustitie iniqua puniuntur:
aut opere prudentie mala deuita
tur. Anima enim et tota virtus est
amara quod videas: et summa se
licitas: habere quod amas. ibi. n.
beata vita in fonte tuo bibis. De
quo fonte bibere desiderare de
bet anima fidelis desiderando fer
uenter fatigabiliter: et perbeniter
Unde propheta. Sicut desiderat
cervus ad fontes aquarum: ita de
siderat anima mea ad te deus.
Si enim in discipulo Platonis
pagano tantum fuit desiderium vi
te future: quod lecto libro Platonis
de anime immortalitate: se vede

de mirro precipitem: atque sic ex
hac vita emigravit: ut ad vitam
quam meliorem credidit cito tra
siret: ut ait Augustinus primo de
ci. c. xxxij. quantum desiderium
fidelibus respectu vite eterne no
bis promissum: Non quod debeant se
necare exemplo discipuli male erra
tis: sed quod ea debet desiderare: ut
de eis verificetur illud. puer.
Desiderium iustorum: omne bo
num. Has ergo virtutes doceat
nos sapientia dei eterna: qui est
ipse filius verus magister. De quo
sap. viij. Sobrietatem et sapientiam
et iustitiam: et virtutes docet: qui
bus vtilius nihil est in vita homi
nibus. Et ad seipsum perducatur
qui est premium virtutum. Ipse
enim est via: veritas: et vita. Jo.
xiiij. via in exemplo: veritas in p
misso: vita in premio: prout ait
Dingo illud exponens primo de
sacramentis pie. viij. c. x. et Aug.
de verbis domini sermone. xvi.
Quo via ire. ego via: quo vis do
cere: ego veritas: quo vis perma
nere: ego vita. Amen.

¶ Finis breuioloqui de virtuti
bus antiquorum principum et populi
lofophorum fratre Joannis va
lentis.

N

M

B

C Incipit ordinarius vite religioſe ſive alphabetū a fratre Joanne valenſi de ordine fratrum minorum compoſitum.

Anquid noſti
ordinez celi: ⁊
rationem ei⁹
pones in ter-
ra. Job. xxx/
viii. Sicut an-
gelica hierar-

ehia: ſive celeſtis ſpirituū cele-
ſtium ſublimatur: illuminat: bea-
tificatur ex ſua adheſione ſuper-
celeſti hierarchie ſive diuine: ſic
ſubceleſtis hierarchia ſive eccle-
ſiaſtica ordinatur: illuſtratur: et
perficitur ex imitatione angelice
hierarchie: ⁊ conformitate eius:
prout patet a Dionifio angelice
hierarchie. c. vii. ⁊ ix. ⁊ quaſi per
totum. Et tunc ſummus creator
ponit rationem celi. i. celeſtis hie-
rarchie in terra id eſt in eccleſia:
ſtica hierarchia: ſive in religione
ſacra: quando dat gratiam eccle-
ſiaſtica virtus ⁊ religioſis imitan-
di pro ſua poſſibilitate vitam ce-
leſtium ſpirituū. vnde Augu-
ſtini ſuper Jo. omel. xix. Triplex eſt vi-
ta. ſ. pecorum: hominum ⁊ ange-
lorum: vita pecorum terrenis vo-
luptatibus eſtuat: ſola terrena q̄-
ritur: vita angelorum ſola celeſtia:
vita hominum: media eſt. Si vi-
tuit homo ſm carnem: comparat
pecoribus: ſi ſm ſpiritu angelis
ſociatur. vnde prelati eccleſie ob-

cantur angeli: apoc. i. Septē ſel-
ler angeli ſunt ſeptem eccleſiarum
Angelus enim grece: latine dici-
nuncius. Et ſacerdos vel predi-
cator: dicitur angelus: ait Greg.
ſuper euan. libro primo omel. vi.
⁊ Balachie primo. Labia ſacer-
dotis cuſtodiant ſcientiā ⁊ ex ore
eius legem requirunt. quia ange-
lus domini exercituum eſt. Cui⁹
igitur in angelis ſit iugis ⁊ indefeſ-
ſa diuinis laudibus vacatio:
⁊ miniſteriorum in locis ad que
mittuntur virtuosa operatio: mi-
lia enim milium miniſtrant deo
Dan. vii. Et omnes ſunt admini-
ſtratoꝝ ſpiritus in miniſterio
miſſi propter eos qui hereditatē
captiuitatis. hebre. i. Et ob h̄
electorum ad quos mittuntur par-
gatio: illuminatio: ⁊ perfectio: ve-
patet a Dionifio. c. vii. Imminuit
enim angelus domini in circui-
tu timendū eos. Tunc ordo celi
id eſt inconfuſibilis rectitudo vi-
te angelice ponitur in terra id eſt
in religionis ſtabilitate quādo re-
ligioſi ſm ſuam poſſibilitatē ſimi-
tantur angelos in predictis: ſe-
dulo ſtudio nituntur ad fugiendū
vacandū diuinis laudibus om-
ni hora temporis: ⁊ ad virtuoſe
exercendū debita opera in om-
nibus locis: ⁊ ad honeſte viuendū
cum omnibus hominib⁹.

C Nec enim ſunt tria villia religioſis ſcilicet.

C Abſq̄ temporis amiſſione:
B 4

utilis occupatio in omni tpe.

E Ab his fraude et fictione: debitorum operum virtuosa exercitatio in omni loco.

Ab his scandalis occasione: et cum boni exempli exhibitio honesta conuersatio coram omni homine. prout monet apostolus. i. cor. xiiij. Omnia honeste et honeste dinem fiant in vobis. Et horum trium contraria sunt eis multum nocua. i. Damosa temporis amissio. Operum debitorum in locis ad ea deputatis ommissio: vel deordinatio. Et conuersationis de-

F honestatio. Ideo ad exhortationem iuuenum religiosorum: ut tria predicta noctua caueant: et alia tria adimplere studeant: collecte sunt auctoritates sanctorum: et aliorum sapientum in hac rudis collatione que potest dici ordinarium siue alphabetum vite religiose: cuius tres sunt particule.

In quarum prima sunt auctoritates ad dissuasionem amissionis temporis: et persuasionem utilis occupationis in omni hora: que potest dici Dyctarium. **I**n secunda sunt auctoritates ad dehortationem deordinationis: in operibus assignatis in locis suis: et ad exhortationem debite exercitationis operum debitorum in eisdemque potest dici locarium.

In tertia parte sunt auctoritates collecte pro secularibus quam ad religiosi egrediantur: et ad p-

fectionis vite ipsorum egredientium informatione: que potest dici itinerarium. **C**apitula vero cuiuslibet partis patent in principio dyctarum particularum.

Incipit prima pars que dicitur Dyctarium.

Noniam omni negotio est tempus et oportunitas: prout dicitur Ecc. xiiij. sed solertia debet vir reli-

H giosus: quem posuit deus in paradiso religionis ut operetur. Studere ne in tempore sibi celus concessio ad seruendum deo. et regnandum thesaurum meritorum et ad mercandum regnum celorum: defidiosa occiositate torpeat: ne inutilibus occupationibus se distrahatur: ne a fructuosis laboribus se defraudet: sed ut omni hora temperatis fructuosis studiis intendat eorum omni negotio: est tempus modo debito assignandum. Dies enim tempus habent Ecc. iij. Et ut predicta plenius precaueantur: et ut singulis horis dei religiosus virtuoso studio occupet: aliquam auctoritatem: et exempla sanctorum philosophorum: in hac prima particula colligant: que potest Dyctarium nuncupari.

Capitulum primum. De defectibus temporis et varia qualitate.

Circa primum notandū
 q̄ consideratio prouida
 qualitate temporis mo
 nere d̄ religioſum: ne ſuo tempo
 re abutatur. ¶ Nam tempus ē
 iſtāntia modicitate breue Job.
 xx. Saudius hypocrite ad in
 ſtar puncti. Quia. ſ. appet ad mo
 mentum: & diſparet in perpetuū
 Et ſicut ſtilus in puncto poſitus le
 uatur: ſic hypocrita: dum vi
 te preſentis gaudia tangit amittit
 ait Sreg. mor. xv. Religioſus aut
 nō viuens prout debet: hypocri
 ta eſt: quia ſimulator hypocri
 ta eſt: q̄ duo intendit. ſ. occultare
 quod eſt: & oſtendere quod nō ē
 mor. xvj. Qualia intendit predi
 ctoſimulator. Unde & vitā bre
 uitate puncto cōparatur. ait Se
 neca epiſtola. lxxx. Non eris in
 quit: non fuiſti: vtrunq; tempus
 alienum in hoc puncto. ſ. preſen
 ti coniunctus eſt. & de iſta tempo
 ris breuitate ſcriptura proteſtatur
 in multis locis. Job. xliij. Breues
 dies hominis ſunt. Ibi mor. xij.
 Velut non eſſe conſtat quod cui
 tanta velocitate tranſcurrit. Job.
 vi. Expectate paullisper: p̄ſuſi ſunt
 Ibi mor. vij. Parum eſt quicqd
 finitur. Tempus enim breue eſt
 i. cor. vij. De temporis breuitate
 facit Sen. libri de breuitate vite
 Ibi hanc breuitatem eleganter
 oſtendit. ¶ Item hoc punctale
 tempus: eſt velut tranſitus irretar
 dabile. Job. vi. Fratres mei pre

terierūt me ſicut torēſ inundās
 Ibi mor. vij. ¶ Momenta tempo
 ris quo ſequunt. ſ. hominem fugi
 unt: & quo accipiūt amittūt. Job.
 vij. Dies mei veloci⁹ tranſieſt &c.
 Ibi mor. viij. Tempus ſemp de
 ſinens in deficienter conſumim⁹
 & ad ſuū nōſtri itineris etiā ge
 ſcendo peruenimus: & per curſus
 nōſtri tranſitus etiam dormientes
 imus. Job. xliij. Lenati ſunt ad
 modicum & non ſubiſtunt. Ibi
 mor. xvij. Gloria iniquorum qua
 ſi ſtabilis eſtimat. S̄z cū hāc re
 pentinus finis intercipit: breues
 fuiſſe deprehendit. Et de vtroq;
 hominum Sen. epiſtola. ſi. In fini
 ta eſt volubilitas tēporis: punctū
 eſt q̄ viuiſmus. Et epiſt. ciij. Reſ
 pice celeritatem rapidiſſimi tē
 poris per quod ciuſſime currim⁹
 Et de hoc idem de breuitate vite
 recitans illud Virgilij. Optima
 queq; dies miſeris mortalib⁹ enī
 Prima fugit: ſubeant morib⁹ tri
 ſtiq; ſenectus. Et labor: & dire ra
 pit inclementia mortis. Ideo nō
 eſt ceſſandū a fructuoſo labore
 in tam breui & volatili tempore:
 ait ibidem ponens exemplū bo
 num. Tam celeritate temporis:
 vincti celeritate certandus eſt
 & velut de torrente rapido nec ſē
 per fruendo cibo hauriendū. Et
 epiſtola. cvij. Non dixit virgili⁹
 ire dies ſed fugere. Quid igit ceſ
 ſamus noſipſos concitare: vt ve
 locitatez rapidiſſime rei poſſim⁹

quare? Imo non solum fugit tē-
pus sed volat: ait Enl^o. iij. iul. q.
dicit qd etas nostra volat. Et hoc
O siue quiescamus siue laboremus
Unde Greg. l. registri. Vita nra:
nauigationi similis est. Is enim
qui nauigat stet: sedeat: iaceat: se-
per vadit. qz impulsu nauis duci-
tur. Sic et nos siue vigilantes: si-
ue dormientes per momenta tē-
porum quotidie ad finem tendi-
mus. ¶ Consimile exemplum
ponit Sen. ep^{la}. lxxij. dicens: qd
similes sumus nauigantib⁹. Jō
debet homo festinare ad laborā-
dum. ait idem epistola. xxxij. vl.
qd homo debet festinare in hac
breuitate vite: ac si a tergo hostis
instaret. Et vere hostis a tergo in-
stat: quia mors. Sen. epistola. 51.
P Mors sequitur: fugit vita. Mo-
stra enī viuere est a vita transire
ait Greg. mor. xi. super illō Job.
Et fugit velut vmbra. Hoc enī
inquit quod viuimus: nihilo pro-
ximuz est: ait Sen. ep^{la}. clij. An
de Ecc. vij. Quid necesse est ho-
mini maiora se gerere. cū ignoret
qd pducatur sibi vita sua numero
dierū peregrinatōis sue et tpe qd ve-
lut vmbra pterit: Et Ecc. xi. Ne
scit qd tps ptereat: et mors appo-
prietur et reliq³ oīa alij et moriat³.
Q ¶ Item tempus sic breue et vo-
latile est: irredibilibitate irrepā-
bile. Job. xvj. Breues anni tran-
sierunt: et semitam et. De his tri-
bus simul. s. qd breues anni: tem-

poris punctalis modicitas: qd trā-
seunt: fugax velocitas: qd non re-
uertitur: impossibilis redibilitas
Greg. mor. xij. Omne quod trā-
sit breue est. Et post. Ad conque-
renda premia laboribus iterant
non venimus. Sen. ep^{la}. cxxij.
Fluant dies: et irreparabilis vita
decurrit. Et ep^{la}. cx. Fugit irrepā-
rabile tempus. ¶ Item tempus
R irredibile est viuientium in tem-
pore consumptio: et ad laborādū
inhabilitatio. Homo enī infirm⁹
est et erigit tempus. Sap. ix. Et
Sap. ij. Exiguū et cū tedio tē-
pus vite nostre. Si enī in potē-
tati⁹ octuaginta anni: amplius
eorum labor et dolor. Ideo anq³
deficiat homo a tempore consu-
mēte laborare vs. Ecc. xi. Si an-
nis multis vixerit homo: memi-
nisse vs tenebrosi temporis. Se-
neca episto. cx. Meliora preter
uolūt. s. tempora: deteriora succe-
dunt. Et ponit exemplum. Quē-
admodū amphora primū quod
S est sincerissimum effluit: grauissi-
mum quoqz turbidūqz subsistit:
sic in etate nostra: quod est opti-
mū: in primo est illud exhaustū
in alijs patimur: Et sequit illud
X Virgilij: supra positum: Prima
quoqz dies: et. Et eades ep^{la} an-
tigit nos: agiturqz dies: in secl^o re-
pinimur. Sequitur quod subest: le-
gnus et languidus est et propius
finit. Que enī in iuuentute nō
congregasti quomodo inuenies

in senectute. *Ecc. xxv.* Ideo dicunt dies mali. *Gen. xlvij.* Dies annorum peregrinationis mee ceterum viginti anni: pauci et mali.

T Item sub spe sic consumptio nostra vita est fragilitate deficiens: et ad resistendum corruptio iniqua. *Jacobi. iij.* Que est vita nostra: Vapor ad modicum parens. Omnis enim caro fenestra. *Isay. xl.* *Job. xiiij.* Elevati sunt ad modicum. *Ibi mor. xvij.* Bona exempla de vite fragilitate: quod comparatur fumo, nebule: spume: que ad modicum apparent et cito disparent. *Aug.* de verbis domini primo. Fragiliores fumus vale vitreo: quia et si casus vitro timeatur: non tamen senectus: aut senectus.

V Sequitur. Si casus non accidat: tempus ambulari. Vitat homo que extrinsecus sunt: quod in eis nascitur pellit. Quasi dicat: non et post. Dies decidunt et accedunt: veniunt dies et eunt: non ut sint nobiscum: sed ut transcant: et cum transeunt: minus nos valere faciunt. Ideo *Aug. iij.* confessio. Vita ista est mora viventium. Et de *cl. xij. di.* quod non est nisi cursus ad mortem. Unde vita hec: quasi facula est: et mors est: aut *Seneca epla. lxxxix. et. crv. di.* quod hic diu vivere est vita mori. Nec est curandum quod diu vivit: sed quod bene. Item tempus tale quale descriptum est est incertum sui terminabilitate. *Job. xxxij.* Nescio quid subli-

scam: et si postmodum tollat me factor meus. *Ibi mor. xxiij.* Nescit quid iudicium subsistat hic: et quando ad dei iudicium tollat ignorat. Ideo hec vita comparatur vento: quo nihil instabilis: et cuius mutatione nihil incertius. *Job. iij.* Memento quia ventus est vita mea. Et *xxxvij.* Ventus transiens fugabit eos. *Ibi mor. xxvij.* Ventus transiens est vita presens. Et *Aug.* de verbis domini sermone lxxix. Deus est vita nostra: et ipsa brevitudo semper incerta. Sequitur. Indulgentiam tibi deus promittit: diem crastinum quis promittit? Quid differas in crastinum. Vita longa erit. Ipsa longa sit bona. Quod si longa erit: melius bona erit: *Job. xv.* Numerus annorum eius incertus. *Ibi mor. xv.* Cur quasi de certo tollit: cuius vita sub pena incertitudinis tenetur? Hiero. *epla. lxxx.* Nihil ita decipit quam ignorant homines spatia vivendi: longiorem sibi vitas promittunt. *Luc. xij.* De divite quod dicebat: quid faciam? Non habeo ubi congregem fructus meos. Sequitur. Hac nocte repetent et. Item tempus transiens moris dicitur est exclusivum omnis temporis ad merendum. Juravit enim angelus: quod non erit tempus amplius. scilicet ad merita colligenda. *Apoc. i.* *Ecc. ix.* Quodcumque poterit manus tua: instanter operare: quia nec opus. et. Super quod Bre-

gou^o. morte. in fi. Tota intentio
ne curandum est: ut cum temp^o
vacationis accipimus: bene vi
uendi studio. malorū vltima sup
plicia fugiamus. ¶ **A** Hic ergo cō
siderationibus de temporis bre
uitate. s. q^d est breuitate punctale
v elocitate transitus volatilis irre
dibilitate irreparabile: et sic de ali
is debet religiosus stimulari et mo
ueri: ne cōcesso sibi tempore abu
tatur. Sed toto nixu: toto affectu
studeat tempus suum bene expē
dere: vel deum querēdo in ocio
contemplationis. Iſay. v. Queri
te dominū: dū inueniri pōt: vel
proximis benefaciendo. s. doctri
ne informatione: beneficētie cō
solatione: discipline coheritione.
¶ Hec enī debet homo proximo
Fm Aug. epla. xxxij. Jo Sal. vi.
c. Dum tempus habemus opere
mur bonum. Tota enī tempore
discendum est vire. ait Sene.
de breuitate vite. Et Au. epistola
xlvij. Neq; in tempore vtiliter vi
uitur: nisi ad comparandum me
ritum: quo in eternitate vluatur.
Ideo studium sanctorum fuit: in
toto tempore suo: et singulis ho
ris temporis: virtuosis studiis oc
cupari. Et de magistro gentium
Paulo exemplum ponat. ait enī
Iſaym o super palma. cor. c. l. In
scriptis patrum legimus de Pau
lo: q^d a prima vīq; ad quintā ho
ram labor manuū inſiſtebat.
Ab illa vīq; ad decimam predi

cationi vacabat. Post decimas
pauperum peregrinorumq; hos
pitalitatem: et corporis sui neces
sitate procurabat. Per noctem
vō orationi inſtabat. Et propter
hanc aſſiduitatem. qua per sin
gulos dies et noctes gratias lan
deq; domino referebat: ait ſe ſē
per gratias agere. i. cor. i. ¶ **C** Lō
ſimiliter exemplo principum vir
tuosorum ſic eſt faciendum. Et
enī diſci in laudem Theodoſij
i. hſtorie tripartite: ſolebat per
diem exerceri armis et corpore:
ſubſectorumq; negotia diſceptat
totis vō noctibus libris icumbe
re. Unde legitur habuiſſe cande
labrū arte mechanica factum ſū
dens ſibi oleum in lucernam: ut
laborib^o nemo aſſigeret: et vī na
ture vīz ſaceret: ſomno repugnās
¶ Simili exēplo philoſophor
ū homo moueri ad precauēdos
temporis amiſſionem: q^d nullo tē
pore vacabant a ſtudio philoſo
phie et virtutum: prout patet i ge
ſtis eorum. Unde Sen. epistola
lxxvij. Sapientis ſtadium putat
q^d vinit. Et de eorū ſtudio indef
eſſo. Al. lib. viij. Abi narrat de
Solone moriente: q^d ſemper fla
grabat ad ſtudia: quibus ſe ſigni
ficabat quotidie aliquid adſcen
tem ſeneſcere.

¶ Caplm ſecundū de ocis in tē
pore periculoſitate: et qbus mōis
tempus amittitur.

Scriptis temporis qua
litas: et quarum con
sideratione bz religiosus
precauere ne tempus amittat: vi
dendū est quibus modis amittit
Et notandū: qd principaliter amittit
tribus modis. i.

F Delidiosa ociositate.

C Labor infructuosa occupatioe

C Bonoz operū deordinatioe

C Primo ergo notandū: qd est
canenda delidiosa ociositas: eo
qd multum nocua: testante scri
ptura. Ecc. xxxvij. Multa ma
litas docuit ociositas. Unde di
xit Beatus Franciscus in regula
qd ocium est anime inimicus. Et
hoc propter multa. Nam ociosi
tas est anime in sua intellectu
tenebratua. prouer. ix. Qui secta
tur ocium. Stultissimus est. Et ve
re stultissimus qd stultitia est rerū
appetendarum: et vitandarū: nō
quelibet: sed vltiosa ignorātia. ait
Au. de libero ar. in fi. Unde stul
tus est ociosus qui non declinat
vitanda: Stultior qui non colli
git merita nec desiderat appeten
da. Stultissimus qui cumulat si
bi supplicia. **C** Item ociositas ē
anime quo ad suā potestatiuam
eneruatiua: et in desidiam resolu
tiua. Et eniz di. Gal. ii. vij. c. vij.

C Est ocium quo evanescit virtus:

C et aliud quo recreat. Alterum est

C inperibz vitandum: aliud stre
nuis appetendum. Illud: ne vitā

C nā eneruē extinguat: hīs: vt tem

pestina laborum remissione: ad

laborādū vegetiores fiat. **C** Idē

li. vij. c. ij. Alia quies resoluit i

desidiam. Nam est ocium desi

die: et ocium cogitationis. ait Au

gu. de vera reli. c. vij. Unde dñs

pquerit d octois. Ecce. xvi. Nec

suit iniquitas Sodomelaturitas

panis et ocii: et. **C** Item ociosi

tas est anime quo ad suam affe

ctiuam maculatiua: et bonoz eua

cuatiua: et distractiua. An Ethni

cus. i. Quidiu. Cernis vt igna

ui corumpit oia corpus. Et vi

cium capiunt ni moueantur aque.

Et Lucanus. Tartari dant oia

mentem. **C** Item ociositas ē aie

quo ad suaz memoratiuam: siue

vim consideratiuam: vel ingeni

um: hebetatiua: qd est rubigo aie

ait Sen. epistola. cxxij. di. qd oci

us quasi rubigo ingenij. facultatē

siccet. Et Alexander. neq super

bibiam. Est ocium desidie: et oc

ium vacationis. Sequit. Topof

desidie ingenij nobilitas degene

rat: obnubilatur splendor: hebe

tatur acumen. Et ponit exemplū

ferrum rubiginem ducit. qd oci

um: et vitia nō purata in lambrul

cam siluescit. Et Sen. li. de pro

uidencia. Languent per inperitā

saginata. Et Ber. epistola. lxxij.

ad fratres de monte. Sūma mē

tis malitia ocium inhera. Sequi

tur. Ocium est quod vel nullam

habet vilitatem: vel vilitatis in

tentationem: Ideo increpando au

L dñs ociosus. Quid hic statim to-
ta de ociosi: *Abath. xx.* ¶ Itē
ociositas est bonorum acquisitorum
consumptiua. ait *Hiero. epistola*
lxxxvij. Nihil ocio detent^o: quod
non solum non acquirit nona: s; etiam
paria consumit. Sancte vi-
te ratio processu gaudet et crescit:
cessatione torpet et deficit. Sequi-
tur. Tam diu non labimur retro
¶ diu ad priora contendim⁹. Et
ubi stare descendimus: nostiq;
nō progredit⁹: is renert⁹ ē. ¶ Itē
ociositas est discursuum inuulnuz
occasionatiua. et verborum inuti-
lium multiplicatiua. l. *Epi. v.* de
viduis adolecentulis. Solūt ocio
se discurrere: domos circuire: nō
solū ociose sed verbosē: et curiose
¶ Item ociositas est Sathane
ad hostium cordis introductiua
Hiero. epistola. lxxxij. Fac semper
aliquid boni operis: vt te dyabo-
lus occupatum inueniat. Et *Lri*
so sup. Jo. Smel. vij. Per ope-
ra impeditur introitus dyaboli.
Item *Aug. iij. de ci. c. viij. diē. q.*
Isto minus hominem occupatū
inueniunt: tanto magis ipsi. s. de
mones occupant. Unde *Cassia-
nus. li. col. ante fi.* Nec est senten-
tia patrum operantes monachū
vno demone pulsant: ociosum:
Innumeris spiritibus deuastari.
Abath. xij. De septem spiritibus
nequioribus. Inueniat eam sco-
pis mundatam: et vadit et assumit
septem alios spiritus nequiores

se. *et. c.* ¶ Itē igitur considerationi-
bus et multis alijs: cauēda ē ocio-
sitas. Unde *Ber. ij. ad Eugenē*
in ocio cauendum est ocium: su-
gienda proinde ociositas mater
nugarum: nouerca virtutum. Et
Sen. lib. de clementia. Emollit
ocium vires sicut rubigo ferrum
Et post. *Sax. imota torpet agnem*
exagitata restituit. Et vt breuiter
concludat: ociositas facit hoīem
non viuere debito modo viuēdi.
ait *Sen. epistola. lviij.* Ociosus
non sibi viuit: sed quod turpissi-
mum est ventry et somno. Segi.
Ille non viuit qui nemini viuit.
et q; ociosus non viuit ad suā nec
alterius vtilitatem: ideo quasi nō
viuit vero modo viuēdi. Quia
homo ad laborem nascit. *Job. v.*
Qui ergo non laborat labore hu-
mano: non viuit vt homo. *Ecc.*
vltime. Deum time: et mandata
eius observa: hoc est enī omnis
homo. *Ubi Aug. xx. de ci. c. llij.*
Quicunq; enim est hoc: est cu-
stos mandatorum dei. quoniam
qui hoc non est: nihil est. Et quia
ociosus nec deum time: nec mā-
data eius obseruat: ideo non vi-
uit vero modo viuēdi. ¶ Ca-
uēda igitur ociositas: tum rōe
considerationis descripti tempo-
ris: vt habitum est: tum ratione
necessarie pparationis ad mortē
et eiusdem mortis sublationis p
ut dicit Saluator: *Abath. xxxij.*
Rescitis quā hora dominus vē-

turus est. Sen. epist. xliij. Omnis dies ordinandus tanquam consumet

Q Item cauenda est ratio per nitiositas ut dictum est. Iō antiqui magnates et militantes multum cauebant otium: quod multum obest: eo quod resoluunt in desidiam et lasciuiam. Ideo Scipio nolebat carthaginē emulā Romāis dirui sed contradicebat Catoni decernenti: ut dirueret: timēs infirmis animis hostem securitatem: put dicit Aug. i. de ci. c. xxx. Quod per

R ex cunctis: quia illa diruta: Romani resoluti sunt in desidiam. lasciuiaz et discordiam ciuilem: prout dicit ibi: Unde et de Troia dicit. Virgilius. Inuadunt urbem sonino vi nocis sepultam. Et Ethnicus. Queritur Hegipus quare sit sacer adulter: In promptu causa ē: desidio sus erat. Et Hannibal dux Carthaginensium: de nocte surgere solitus non quiescebat ante noctem: crepusculo autem: socios ad cenam vocabat. ait Pol. li. v. c. vij. Et enim ait Aug. epist. v. Lo

S quens de Roma recitans verba Bupalis dicit. Seruabat castas humilis fortuna latinas. Quondam nec vicis contingi parua sinebat Lecta labor: somnibus breues et vellere tulco. Exerate dure quod manus et priores urbi. Hannibal: et stantes collina turre maris. Et post. Nunc patimur longepacis. dāna: seuior armis. Quia iuria incumbit: victamque vici

tur urbem. Nullam crimē abest facinusque libidinis ex quo. Pau pertas romana perijt. c. Et philosophi studentes: summe cauebant otiositatem: et laborioso sapientie studio indulgebant. Alii Gal. li. vij. c. vij. Scia idustrie et studio maxime contrarium videtur. Obnuolat enim intellectus et quasi rubignat memorias et ingenium: ut dictum est. Ideo ait sapientia diuina ecc. vi. Quasi is

q arat et q seminat accede ad illa. r. c. vi. Colluctata est anima mea in illa. Et prover. ij. Si quesieris eas quasi pecuniam: sicut thesaurum effoderis: tunc intelliges ut morem domini: et scientiam dei inuenies. Et enim dicit Hugo in didascalos. Apud antiquos quatuor portabat lectica philologie. scilicet philosophia et agremia. l. cura et vigilia In amore est ut agas: in labore ut perficias: in cura ut pvideas: in vigilia ut attendas: ait ibidem.

Q Item vulgares homines et laborantes: summe cauere debent otium: eo quod enervat virtutem et potentiam: ut dictum est. Unde et Ade dictum est post peccatum In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et prime thesa. iij. Qui si laborat non manducat. Sed et laborantibus dicitur in ps. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es. xc. Unde Crisostomus super Jo. omel. xxvi. puer

T

V

X

si facti sumus ab ocio. Sequitur.
 Non laborare: nos corumpere
 assuevit. Et val. li. vij. c. ij. dicit: ne
 gotium populo Romano: meli⁹
 q̃ ocium cōmitti. Hōuit enī im
 pia mens a cognitione rerum ad
 vigintem capescendā resoluī. Se
 quitur. Negotium nomine ori
 dum: moles nostre ciuitatis i sta
 tu suo continuit. Blande appella
 tionis quies plurimis vitijs resp
 sit. Jō Quicene. iij. phie. Spor
 tet ordiare ciuitatē in tres partes
 In dispositore: a: mistros. ⁊ legil
 pertos: Et in q̃libet horū ordine
 tur prelatus aliq̃s. ⁊ nullus sit in
 ciuitate inuultus. Sed ab vnoquo
 q̃ pueniat vultus. C. Jte filio
 si ⁊ cōtemplatiui sūne catere d
 bent ociositatē eoq̃ resoluī i tē
 pore ⁊ in heritaz Ber. vbi. s. In
 ocio canēdū ē ocū. Jō Ambro.
 iij. de offi. c. i. d. q̃ Scipio nō mi
 nus erat negociosus cū solus erat
 Et Moyses cū taceret: clama
 bantū ociosus stare prelabatur
 An ⁊ in silēto loquebat: ⁊ i ocio
 operabatur. Ezo. xliij. ⁊ xvi. Jō de
 aia cōtemplatiua of puer. vltimo
 Panē ociosa nō comedit. i. refe
 ctionē celice ptemplatiōis: abiq̃
 virtuoso opere nō gustauit. An i
 vitio patrū. li. ij. c. xij. titulo pōrā
 dū est sine intermissione: of non
 esset talē laborē: qualē orare deum
 Quia ois aliud laborē h̃z aliquam
 quietem: ofo vō vltē ad vltimā
 exaltationē: opus h̃z magni certa

minis. An Cassianus in collatio.
 vbi. s. dicit de abbate Paulō: q̃
 cū in orto modico moraret ⁊ ha
 beret sufficientiā: collecti palmarū
 folijs: quōtidianam pensam a se
 erigebat ad ocium cauendū: ⁊
 in fine anni concremabat: p̃bās
 sine opere manuum: nec in loco
 posse perdurare monachū: nec
 ad perfectionis culmen posse cō
 scendere. C. Cum ergo omni sta
 tuti hominum: ocium cauendus
 sit vt peracrum est: caueant eccle
 siastici ociosi: ne inueniantur ex
 tra debitum statum ⁊ ordinē: p̃
 quos Ber. iij. ad Eugenium in
 fi. Quid sibi vult: q̃ clerici aliū
 eē: ⁊ aliud videri volunt: Ne p̃
 habitu: milites: quēstā: clericos:
 actu: neutrum exhibent. Ad. n.
 pagnant vt milites: non euange
 lizant vt clerici. Cuius ergo ordi
 nis sunt: Cum vtriusq̃ esse cupi
 unt: vtriusq̃ deserunt: vtriusq̃ cō
 fundunt: vnusquisq̃ autem i or
 dine suo resurget. i. cor. xv. Isti
 in quo: An non qui sine ordine
 peccauerunt: sine ordine p̃stbūt
 Sed credo ibi ordinandos: vbi
 nullus ordo sed sempitern⁹ hor
 roz inhabitat. Job. x.

C. Capitulum tertium. De inuol
 utum occupationum instructio
 sitate.

Consequenter videndus
 q̃ non solum tempore
 diuinitus cōcesso abutū
 magis desidiosa ociositate torpēt
 sed etiam:

D sed etiam qui in fructuosis occupationibus et laboribus inuulib⁹ fatigatur. unde Hierony. epistola. lxxvij. Non sufficit amalis esse otiosum: si quis fuerit a bonis. scilicet otiosus. Et post occupandus est bonis rebus ingentibus et sancte conversationis usus altius inserendus et Augu. epistola. lxxij. aliquid est quod tibi dicere curauit: ut curis exueremur inanibus: et indueremur uilibus. Unde occupatio in rebus superuaculis est vite diminituta: ait Seneca de breuitate vite. Nil melius est hominis occupati quam uiuere: et nullius rei difficultior est scientia scilicet quam uiuere. Nam uiuere: tota vita discendum est. Et quod mirabilius est: tota vita discendum est mori. unde et maximi viri usque ad extremam etatem egerunt: ut uiuere scirent. Sequitur. Eius vita longissima est: quod functionis potuit totum sibi vacauit. Nil in de occultum fuit. His uero scilicet occupatis necesse est deuisse: ex quorum uita multum populus talit. Et ponit exemplum bonum. Non est quod quicquam propter causas aut rugas putes diu uixisse: sicut non putas multum nauigasse: quae tempestas a portu hic fluctus tulit. Non multum nauigauit: sed multum tactatus est. Sic est de homine occupato. Non enim diu uixit: quia scilicet non sibi vacauit sed diu fuit. ubi enumerat de his qui sibi auferunt ut

tam dicens. Quod vanus doloris fulcra: auida cupiditas: blanda conuersatio abstulerunt: Quod exiguas tibi de tua relictum sit intelliges scilicet cum consideraueris: et scies te immaturum mori. Ex hoc patet fatuitas occupatorum in rebus superuaculis. Et ibidem homines predia sua occupari a nullo patiuntur: et propter illa ad arma discurrunt: sed in vitam suam incedere alios sinunt: imo et possessores inducunt. Nemo inuenitur qui pecuniam suam diuidere velit. ut ita unusquisque multis distribuit. astricti sunt in continendo patri monia. ut autem ad iacturam temporis ventum est: profugalis simi sunt in eo: cuius minus honesta auiditia est. Et exemplificat de homine centum annorum: cum ad computationem sue etatis renocatur considerans quantum et his propter seruatorum cohabitatio: per orbem discursio: quantum morbi sibi attulerunt. quantum sine usu iacuit: uidebit: pantiores se habet: quam cum inerat. Ideo tales multum falluntur: quia res omni thesauro preciosissima et incomparabilis scilicet temporis: uilissima estimat. Nemo enim estimat tempus: cuius penitus nullum est precium: ait ibi. et uertitur eo laxius: quam gratuitis. Ideo tales sunt prodigi de re preciosissima: cuius tamen esset parcissime dispensanda. ait ibi. Non acceptumus breuem vitam: sed fecimus

G

H

nec inopes ei⁹: sed pdigi sumus
Et ponit exemplū. Sicut ample
 opes si ad malū dñi perueniūt
 momento dissipant: si vō bono
 custodi modice tradite sunt: vñ
 crescunt. Ita etas nostra bene di
 sponēti multū parat: et uita si vi
 scias: lōga est. Sed aliū tenet in
 satiabilis auaritia: aliū in supua
 cūo laborib⁹ sedulitas. Ali⁹ vñ
 mader: ali⁹ in heria torpet. et sic d
 alijs. Ideo exigua pars vite est
 qua vivim⁹: et omne spatiū: non
 uita sed tempus est. Et ad litterā
 si qd solerter cogiter qñtū sibi eri
 pit de vñta sua: somni prolixitas
 comestationum: et potationū su
 persuarum diuturnitas: inuulsi
 occupationū inumerositas: ocio
 sitatū desidiositas p̄sbulationū
K finantium vanitas: et internarum
 meditationū varietas: luculter
 videtur: qd modico tempore vñtū
 eo modo d⁹ debet: qd nō ad suā
 vñtatem: vel ad agreganda me
 rita vñt. Sen. ebi. s. Exiguū
 tempus habem⁹: sed multū pdi
 mus. Et epla p̄ima. Quēdā tē
 pora nobis eripiunt. quēdā sub
 ducuntur: quēdā effluūt. Tur
 pissima tñ iactura que per negli
 gentias fit. Sequit. Magna ps
 iam preterijt. Quicquid etatis re
 tro est mors tenet: dū differit uita
 trāscurrit. Et post oia: aliena sunt
 temp⁹ tantū nostrū est. Sequit
L Quanta stultitia mortalium: vt
 vñs minima vñssima: et irropa

bilia sibi iputari possant. Nemo
 enim indicat: se quicq⁹ debere q
 ip̄s accipit. Et tamē vt ait Sen.
 de breuitate vite: id debet seruari
 diligentius quod nesciat quis qñ
 deficiat: sicut tempus. Id aliorū
 iactura tolerabilis: non sic de tē
 pore: qz nemo ānos restituet: ali
 ibidem. Et epistola. 50. Si mul
 tū superesset etatis: parce dispen
 sandū erat: qñto min⁹: qz vñt sus
 ficit necessarijs. Nunc autē qd de
 mentia est superuacua discere in
 tanta temporis breuitate: Ideo
 eph. v. Videte quō cante ambu
 letis: non quasi insipientes: sed
 vt sapientes redimentes tps. et.
 Magna fatuitas querentiū ma
 gnopere rez vñlū recuperationē
 et non querentiū temporis perdi
 ti redemptionem: cū tamen na
 tura de dit nobis tempus nō ad
 perdendū: ait Sen. epistola. cix.
 Non dedit nobis natura temp⁹
 vt aliquid ex eo vacet perdere.
 Et vide diligentissime: lq⁹ multa
 pereant. Aliud valitudo abstulit
 aliud negotia. vitam nobiscum
 somnus diuidit. Et hoc tempore
 tam angusto: itq⁹ rapido et nos
 auferente: qd inuat: maiore p̄tē
 in vanū mittere: ¶ Ex dictis p̄tē
 tet: qd occupationes inuiles sunt
 religiosi maxime precauendē
 qd sunt mētis p̄turbant. ait Se
 neca. li. de ira. Quemadmodū
 per frequentia vrbis loca in mul
 tos incurrandum est: et aliqñ ab

illis retineri: et luto spargi necesse
est: ita et vago homini: multa im-
pedimenta: et multe querelae inci-
dūt. **I**ob. Luc. x. et **Bartha** **Bar**
tha sollicita es. et. **I**tem sunt
diuine cognitionis impeditiue.
Iob. iij. Monne quiesci: et. **I**bi
mora. v. Nequaquam mens ad sa-
perna attollit: si curarum tumultibus
occupat. **I**ob. xxxij. Per som-
nū in visione nocturna. **I**bi mo-
ra. xliij. Cum mens ab actionibus
sopitur: tunc plenius: mandatorum
dei pondus agnoscit. Sequitur.
Neque enim homo diuinus ad utraque
sufficit. Et **Grego.** super **Ezech.**
liij. omel. l. Anima quod circa ter-
rena angitur: tanto in his quae sunt
caelestia minus videtur: eo quod curis
suis esse se ducat: et sic ad videnda
caelestia minus valet: quod diuina. ubi
ponit exemplum bonum de fluuiorum
cui ad multos riuos diuidit: ab
aluo defecant. **I**ob. xxxix. Nū-
quid noster spiritus prius hybicus. **I**bi
mora. xxx. Quo extra se spargi per
disciplinam mens non potest: eo
supra se intendere perfectus potest.
Et ponit exempla bona: in altum
crescere arbor quae per ramos dis-
funditur prohibet. Et cum riuos
fontes obstruimus: fluuenta ad su-
periora surgere prouocamus. Sic
intentioni anime: si exterior euaga-
tio clauditur: secessus interior aper-
tetur. **I**tem sunt cognitionis
propter exclusiue. **I**ob. xxxij. Ne-
que in bonis potestate est: ut ad

deum veniat. **I**bi mora. xxv. In
his visibilibus cor nostrum spargi-
tur: et quid de se intrinsecus agit
obliuiscitur. **I**ob. xxxv. Suspice
celum: et intueri. **I**bi mora. xxvi.
Sparsis foris mentibus: ad seip-
sas redire difficile est. **I**tem sunt
cordis ut sepius in culpam im-
pulsue. **I**ob. xxvi. Ecce gigantes
genuit sub aquis. **I**bi mora. xvij.
Ipsa occupatio secularium dignita-
tum facillioribus vitis tanto premi-
tur quanto maioribus curis grauatur.
Humanus enim animus deu-
tare peccata vitam valeat vel
quietus. Ecce. x. ne in multis
actus tui. unde etiam a bonis oc-
cupationibus antiqui magnates
abstinuerunt: ut patet de **Diocli-**
tiano et **maximiano**: qui dimisso
imperiō vitam priuatam elegerunt
prout legit **hystorie** triparti-
te libro. ij. c. iij. **I**tem antiqui
philosophi et sapientes: a talibus
abstinuerunt ut patet in libris eo-
rum. unde **Socrates**: cum ab eo
quereret: quare non in forensibus
negotio versaretur respondit. Que
locus hic calere ego nescio: et quae
ego calleo id est sapio: locum hic ne-
scit. Ego enim contemno quod au-
di ambiant: et quae ego ambio illi
contemnant: prout legitur in pro-
logo **Polliciani**. Sed libro **satur-**
naliū. c. i. dicitur quod **Socra-**
tes **greco** orator qui consimili
respondit. Perentibus enim in
conuiuio: ut aliquid de fonte elo-

R

S

quære proponeret: ait. Quod lo-
 cus hic et tempus exigit ego non
 calleo. Que autem ego calleo: nec
 loco sunt apta nec temporis: inue-
 rant enim philosophi: occupatio-
 nes impediri: ideo se ab illis elon-
 gauerunt: et quieti vacauerunt: p-
 ut patet in gestis eorum. Cui scri-
 ptura dicit. Tempore vacuitatis
 scribe sapientiam: et qui minorat
 actu percipiet illam. Job. xxv. ij.
 Sapientia ubi inuenitur. Sequi-
 tur. Nare loquit: non est mecum
 Ibi mor. xxi. Quid maris no-
 mine nisi secularium mentium
 inquietudo signatur: Et p. nul-
 lus eam scilicet sapientiam plene
 recipit: nisi qui se abstinere ab o-
 rationum carnalium fluctuatione
 contendit. Qualiter autem san-
 cti patres fugerunt ad solitudines
 et elongauerunt se a mundanis
 occupationibus patet in uitis pa-
 trum: et libro qui dicitur parad-
 sus: et vij. collationum col. prima
 de fabula Bachari de quodam
 tonsore: qui pro ternis denariis
 quemlibet detundebat: et sic pua
 mercede in acquirendo sufficere
 sibi providebat: et cum hoc: ceterum
 denarios marsupio inferre-
 bat: scilicet in spatio temporis. au-
 diens autem: quod in alia ciuitate quod
 libz dabat solidum unum. p. onsiene
 illuc iuit. Ibi cum quolibet die
 multos denarios lucraret: om-
 nes expendebat: quia forte ibi

carstia. Quod ille cogitans: ait
 intra se: melius esse redire ad ci-
 uitatem ubi extenui questu: com-
 plera corporis necessitate: exube-
 rantia quotidiana exercebat: et
 imaginarij habere questum
 solidorum: ubi nihil exupabat. Sic
 ait. Bachartus mellus est: tenuis
 solitudinis fructum tenere: ubi
 nulle cure et lucra magna affe-
 ctare: que mundane conuersatio-
 nis quotidianis defecibus consumuntur.
 et enis difficile est va-
 rios occupationibus indulgere:
 et non pau. dispendium vel in pu-
 ritate orationis: vel in tranquillitate
 contemplationis: vel in veritate
 locutionis: vel in perfectione
 operationis. bene nouerunt in ta-
 libus experi. Et q. nisi decipi-
 untur in occupationibus: estiman-
 tes viles que sunt nocive: motada:
 quod est distrahi occupationibus: et
 sic amittere tempus dupliciter.
 Interi scilicet. Et exteri.
 Interi tripliciter. Quando. scilicet
 cor occupat. Vel vatio memo-
 rationibus de preteritis. Vel factis
 meditationibus: et auidis
 affectionibus circa p. iuta. Vel
 fluctuosis timoribus de futuris.
 Job. ij. Qui edificat sibi solus
 dicens. Ibi mor. iij. Vena qua
 si quendam populum patit: quod in-
 leniti cogitationibus timore vastat.
 Et exemplificat de tumultibus
 cogitationum: quibus varia bo-
 minis genera occupant. Unde d

maria dicit. Cōsilia multiplicat:
 ⁊ mentis sinum: cogitationū im
 mēsitantib⁹ lat⁹ expandunt: in q̄
 rum persona iob. viij. Cogitatio
 nes succedūt mibi: ⁊ mens mea
 in diuersa rapit. Ideo Hier. iij.
 vsq̄ quo norie morabunt in te
 cogitationes: vt enim ait Sene.
 epistola. lix. Nihil valet silentiū
 religionis: si affectus fremunt.
A Contra has occupationes re
 mediū est: cor prout possibile est
 a talib⁹ absoluere. Ecc. xxx. Con
 grega cor tuū in sanctitate: ⁊ con
 tine. ⁊ ipsam cor diligentē scruti
 nio discutere: ⁊ a talib⁹ puluerib⁹
 mūdare ⁊ scopare procura. ps.
 Ereditatus sum nocte cū corde
 meo: ⁊ exercitabar ⁊ scopebā spi
 ritū meū. ⁊ idēz cor ad deū diri
 gere: ⁊ simplicare. Sap. i. i sim
 plicitate cordis q̄rite illū Job. v.
 Monne filii. Ibi mor. v. Silere
 est a terrenorū desiderijs cor re
 stringere. **B** Ad hui⁹ occupa
 tionū exclusionem fuit sanctorū
 patrū studiū. Ideo se a mūdania
 tumultib⁹ elongabant viuentes ī
 solitudinib⁹: ⁊ vacantes celestib⁹
 prout legist in vltis eorū. Job.
 v. Qui edificat sibi solitudines
 ibi mor. Solitudines edifi
 care est: a secreto cordis: terreno
 rū, tumult⁹ expellere: ⁊ vna inten
 tione eterne patrie: in amorē ge
 nis intime anhelare. Treno. iij.
 Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit. Sen.
 epistola. vij. Auari⁹ redco: am

bitiosior: luxuriosior: crudelior: s
 humanior: qz inter homines sui
 ⁊ idem. Nil dānosius dōis mori
 bus: q̄ in spect⁹ vitiū subreptū. Sequit.
 En⁹ mibi p ppo est. Ande hīs
 occupari ē temp⁹ amittere. Iō
 cauendū ab eis. **C** Item exteri⁹
 inuuliter occupari est quadrupli
 citer scilz. **C** **E**l in vana curiosi
 tate studior. **C** **E**l in varia flux
 ribilitate multiloquior. **C** **E**l ī
 numerosa diuersitate discursiua
 tionū. **C** **E**l in multitudine le
 cularium negotiationū. **C** Sūt
 enim aliq̄ vane ⁊ curiose studen
 tes scilicet in eis q̄ non conferūt
 ad salutem. Aug. x. de trini. c. iij.
 Curiosus est: q̄ non ob aliquam
 causam notat: sed solo amore ra
 pit incognita cognoscendū. ⁊ in h
 difert a studioso: qz vt ait idēz d
 vilitate credendi: curiositas est
 cupiditas cognoscendū ea que
 nihil ad se attinent: studiosus vō
 ea que ad animum nutriendū li
 beraliter ⁊ ordinabiliter pertinet
 intentissime requirit. Ande d sic
 studentibus ps. Corrupti sunt: ⁊
 abhominabiles facti sunt in stu
 dijs suis. ⁊c. Ber. de gradib⁹ su
 perbie in principio. Prim⁹ sup
 bie gradus ē: curiositas. Sequit.
 Si videris monachū euagari: s
 caput erectū aures portare suspē
 sas: ⁊c. curiosus cognoscat. ⁊ p.
 Qui seipm ignorat: foras mittit:
 vt pedes pascat. in pedis enī p
 a

scendis scilicet in motibus ordi-
nans se curiosus occupat. ¶ Ab
hac curiositate nobiles philoso-
phi precauebant. Sicut Socra-
tes qui totam philosophiam ad
mores corrigendos componen-
dosq; reflexit: ait Aug. viij. de ci.
c. iij. & Plato elegit Academiam
ad studium: q; frequenter terro-
re concubebat: ut timore discipuli
a libidine continerent: ait Paf.
¶ Unde Academia: instituta popu-
li interpretatur. & erat villa distans
vno militario ab Athenis. Unde
& philosophia fm eundem: put
dicit Isaac in distinctionibus est
tediū: cura: & sollicitudo mortis.
¶ Qualiter etiam sancti patres
occupationes vani studij excluderunt:
& ad cognoscendū deum: &
seipsos studuerunt: & adimpleda
opere que audiebant aure: labo-
rauerunt: patet in vitis eorū. Mo-
uerant enim scriptum. esote fac-
tores verbi & non auditores tui.
¶ Jac. primo. & factores legis: insi-
stunt apud deum non auditores.
¶ Ali de abbate Pambo. ix. histo-
rie tripartite dicitur: q; cum esset
sine literis accessit ad quendam
ut doceret. Qui cum audisset ver-
sum illum: dixi custodiam vias
tuas ut non delinquam & lingua
mea: non est passus audire secū-
dum verbum: dicens intra se. Si
potero opere hoc implere sufficit
mihi hic verbum tantum. Quēz
cūq; is qui versū sibi tradiderat

culparetur: per sex mēses ad eū
non redisset: respondit. Quia ver-
sum illum adhuc opere non im-
pleui. Postea vō: cū supplexisset
plurimis anis: requisitus an ver-
sum illum adhuc impleisset: respō-
dit. Quadraginta nouem an-
nis vixi & adhuc vir implere pie
ualui. Sed e contra est hodie de
studentibus. Unde Seneca. episto-
la. cvi. Quemadmodum omnium
rerum sic litterarum intempēta
laboramus. non enim vīte: sed
secole discimus. ¶ Itē multi oc-
cupantur in varia fluxibilitate
multiloquiorum. Job. vi. Ad in-
crepandum: eloquia concinnatis
& in ventum verba proferitis. Ibi.
mor. vij. in ventus verba pferre
est: ociosa dicere. Sequit. Qui
busdam seruine gradibus desi-
diōsa mens in fouee lapsum im-
pellit. Nam dñi ociosa cauere
negligimus: ad noxia puenim⁹.
prover. xvij. Qui demittit aquas
caput est iurgiorum. Ibi Greg.
aquam demittere est linguas in
fluxus eloquij relaxare. Et post.
Quot enim superuacuis rebus
mens a censura silentij dissipat.
quasi totius extra se ducitur:
q; per multiloquium exteri⁹ spar-
sa: vni intime cōsiderationis p-
dit. Nec redire interi⁹ ad sui co-
gnitionem sufficit: sic hostibus
se exponit. puer. xxi. Sicut vrbis
patens: & absq; muro: am-
bi tu: vir qui non potest in loquen-

do cohibere spiritum suum. Ibi
 Gregori⁹. Qui murum silentij
 non habet: patet inimici taculis
 ciuitas mentis. Quā tanto sine la-
 bore hostis superat: q̄to ipsa cō-
 tra se per multiloquium pugnat.
 Idem dicit. ij. pastoral. c. xv. Et
 ad cohibitionem huiusmodi oc-
 cupationis in multiloquio stude-
 bant philosophi. Sicut Picta-
 goras qui discipulis suis vsum lo-
 quendi per quinquennium inhi-
 bebat: ait Ambrosius primo de
 offi. 2. Seneca epistola. lv. An
 Ambrosius. Tacere nosce: q̄ lo-
 qui difficilior. Scio enī plures
 plus loqui cum tacere nesciāt. et
 tamen sapiens qui tacere nouit:
 quis vt loquatur multa conside-
 rat scilicet quid: cur: vbi: quādo:
 dicat: ait ibi. Vbi ponit exempla.
 Si non cohercetur ripis suis: ci-
 to lutus colligit amnis exundās.
 Habet enim habenas suas men-
 tis sobrietas. Laque⁹ aduersarij
 sermo noster est: vt min⁹ ipse ad-
 uersetur. Quod enim loquimur
 excipit inimicus: et quasi gladio
 nostro nos vulnerat. ex vbi. n.
 tuis cōdemnaberis: et ex verbis
 tuis iustificaberis. Qualiter
 autem sancti patres studebāt ad
 huiusmodi cohibitionem: patet
 in vitio patrum libro. ij. c. de con-
 tinentia. vbi dicit: q̄ abbas Siga-
 thon portauit per trientium lapi-
 dem in ore: vt disceret taciturni-
 tates. 2. c. de discretione: ait senex

Si non tenueris linguam tuaz
 quocunq; perrexeris nō eris pe-
 regrinus. Item occupantur
 multi inutiliter amittēdo tem-
 pus innumerosa diuersitate dis-
 cursationum. Hier. xliij. c. hec
 dicit dominus populo qui dilexit
 mouere pedes suos: et nō quiescit
 domino non placuit. et hoc. quia
 mulier vaga idest cōcupiscētia
 trahit eos post cōcupiscibilia sua
 prouer. vij. Considero vecordes
 iuuenem: qui transit per plateas
 Sequitur. Ecce mulier garulaz
 et vaga: quicquid impatiens: nō va-
 lens in domo consistere pedib⁹:
 nūc foris: nunc in plateis. 2c. An
 de signum est in religiosis nolen-
 tibus quiescere sed per mundam
 euagari pro leuibus causis et in-
 utilibus: q̄ a suis concupiscētijs
 stimulat⁹ et trahuntur: et q̄ nō
 sunt stabili firmiter i amor illi⁹
 veri dōi: qd est necessariū. Itaz
 abdicatiōe concupiscētie et appetit⁹
 extertorum erit aia quiesca. Job.
 xxv. ij. Dare loqui: nō ē in me
 tot mor. Quid in hac vita
 laboriosius q̄ terrenis desiderijs
 estuare: Et quid quietius q̄ nihil
 huius mundi appetere: Math.
 xi. Tollite iugum meū super vos
 Sequit. Et inuenietis requiē ani-
 mabus vestris. An et ad quietē
 habendam ab huiusmodi discor-
 sibus principes etiam abstinebāt
 ait Sen. de breuitate vite: q̄ Dio-
 nysius Augustus: cui diu plura q̄

vili preſtiterant: non deſiſt quietē
 precari: ⁊ vacationē a republica
 petere. ¶ Philoſophi etiam ſtudioſe ſe
 a diſcurſibus continerant. Seneca
 episto. ij. Bonas ſpem de te cō
 cipio: ſi non diſcurſis: nec locoꝝ
 mutationibus inquietaris. Egri
 animi eſt iſta vagatio. ¶ Primus
 argumentum compoſite mentis
 eſtimo: poſſe conſiſtere: ⁊ ſecum
 morari. Non enim proficit plan
 ta que ſepe traſſert. Et epſa. lxxi.
 Mutare te loca: ⁊ de alio in aliū
 ire nolo. ¶ Primū: qꝫ tam frequēs
 mutatio: inſtabilis animi eſt. Co
 aleſcere ocio non poteſt: niſi deſi
 it circumſpicere ⁊ errare. At aiū
 poſſis continere: corporis tibi ſu
 gam ſiſte deinde plurima reme
 dia continuata proficiunt. Seqꝫ.
 ¶ Quotiens proceſſeris: in ipſo trā
 ſitu aliqua que renouet cupid
 itates tuas tibi occurrēt. Et epſa
 cvij. Niſi ille que prodeſt qꝫ que
 ſceat: ⁊ minimū eſt. alijs loqꝫ ſecū
 plurimum. Unde ⁊ Seneca. elegan
 tes libꝫ fecit de tranquillitate ani
 mi. ¶ Abi ait in principio. Ad oculū
 conuertoꝝ. Quādmōdū pecori
 bus fatigatis velocior domū gres
 ſus eſt: ⁊ inter parietes ſuos pla
 cet vitā cohercere ſic ⁊ mihi ire
 placet ad quietē. ¶ In fine qꝫ ei⁹
 dem libri ponit exemplꝫ aliud.
 ¶ Quomādmōdum agros exbau
 rit nūqꝫ intermiſſa ſecunditas:
 ita animorum impetus: aſſidu⁹
 labor frāgit: ⁊ vires recipiūt pau
 latim reſoluit. ſ. quiete. Unde qui

diſſigat huiuſmodi diſcurſus: vi
 cerosas habent aſas: aut ibi ponit
 exemplū bonū. Et vlcera tactu
 gaudent: ⁊ ſedam corporis ſcabi
 em delectat quequid exaſperat:
 non aliter dixerim his mentib⁹
 in quibus cupiditates velut ma
 la vlcera eruperunt: volaptati eē
 laborem vacationemqꝫ. ¶ Qua
 liter etiaꝫ ſancti patres diſcurſus
 fugiebant: ⁊ tranquille quieti ſu
 debant: patet in vitis patꝫ li. ij.
 c. de quiete conuerſatione. Arſe
 nius enim audiuit vocem dicen
 tes ſibi: Arſeni fuge: tace: quieſce:
 Hæc ſunt radices non peccandi
 Et ibidem. Imperioſiſſis ma
 net a ſagittis hoſtis: qꝫ amat que
 tem. Qui autem multitudini mi
 ſceſt: crebrā ſuſcipit vulnera. ¶ An
 de abbate Euagrio legiūtur in vi
 tis patꝫ c. de continentia: qꝫ i
 cella viginti annis fuit: nec leua
 uit ſurſum oculos. vt tectꝫ vide
 ret. ¶ In collationibus quoqꝫ pa
 trum legiſ de abbate Apollonio: qꝫ
 cum ad eū veniſſet frater eius de
 precans vt exiret ad eleuandum
 bouem eius qui ſacebat ſub plau
 ſtro: reſpondit. Cur nō rogas fra
 trem tuum iuniorē: vt iunet te:
 At ille. Quomodo poſſem: de ſe
 pulcro euocare eū: qui ante ānos
 quindecim obijt: At ille. In igno
 ras: ante viginti annos me mun
 do deſunctū. ⁊ nulla poſſe de hu
 ius celſe ſepulcro que ad vite hu
 ius ſolatia ſpectet tibi pſtere: ¶ Eſa
 enim nec breuiſſimi momēti in

datus pro patris indulgit sepulchrum. Bath. viij. que tamen honestius fiebat: quod ego ab intentione mortificationis acceperis vel modicum ad bonum extrahendum pariter relaxari. Unde ps: Quiescit quietus mente et corpore. Nam et mortem fratris ante annos quindecim et prope habitantis ignorabat: et quod serviens fuerit contrinuando quietem quam ceperat.

Certe multi occupantur amittendo tempus inuulter in multitudine secularium negotiorum: ingerendo se et implicando in hominum absque necessitate et utilitate: et faciendo domum ofensis. id est animam suam domum negotiationis. Jo. viij. Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Discursus. n. m. nunc ad palatia principum: nunc ad templum pontificum: nunc ad fora mercatorum nunc ad spectacula vanitatum. Quibus dicitur Ege. xxviij. In multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate: et peccasti. Et talibus ante negotiationibus: nisi quatenus cogit necessitas: vel propter utilitas debet se religiosus eligere: considerans illud quod ait Bartholomaeus. Beatus. iij. quod non erat licitum induit sacco: autem regis intrare. Unde Hieronymus epistola. xxxij. Si officium vis exercebere presbyteri. si episcopatus te vis opus vel honor delectant utne in urbibus et castellis: et aliorum salutem: fac anime tue lucrum. Si

autem cupis esse quod diceris. s. monachus. id est solus: quid facis in urbibus: que non sunt solorum habitacula sed multorum. Sequitur. Habet vnumquodque proprium principes suos. Romani duces imitentur Camillos: Sabitios: Regulos: Scipiones. Philosophi proponant sibi Pythagoras: Socratem: Platonem: Aristoteli: Poete emulentur Homerum: Virgilium: Terentium: Historici Salustium: Herodotum: Livium. Oratores Ciceronem: Crassum: Demosthenes: Tullium. Et ut ad nostra veniamus tempora: christi et presbyteri habeant exemplum apostolorum et apostolicos viros: quorum honores possidentes: habere nitantur et meritum. Nos igitur habeamus propostum nostri principes: Paulus. Antonium: Gallanum: Hilariem: Bacharium: et ut ad auctoritatem scripturarum redeamus: princeps noster est Melchior: noster Melchior: duces nostri filii prophetarum: qui in agris et solitudinibus habitabant: et faciebant sibi tabernacula prope fluvia iordanis. hec ille. Unde hic notandum quod ob lucrum animarum conceditur christi et presbyteris esse in urbibus. Idem epistola. xxxij. Interpretare vocabulum monachus. Quod est nomen tuum? Solus. Quid facis in turba qui solus es? Ideo Hugo in tractatu de. xij. abusibus dicit. Sexta abusus

est monachus curialis. Vbi ait: Contingere solet: q̄ monachi curias frequentantes causas audiunt: iudicia perquirant: ad curias securiores recurrant: nec suas tñ sed aliorum causas defendunt. Amant decreta consiliorum: nō secreta inferiorum. decreta non psalmos ruminat. Sequit̄. Et audari appetunt: eoq̄ pro multis loquuntur. Sed monachus multis loquens multum displicet. Hec citaz intelligendū est de oibus religiosis: nisi q̄m cogit necessitas v̄ pia utilitas. ¶ Quaaliter antez sancti patres se ab huiusmodi elongabant p̄ in v̄ paratum. Ilij. c. de quicta conuersatione. Vbi ait Antonius. Si cupiscas in seculo moriari: ita monachi vagantes extra cellas: v̄ cū sc̄larib⁹ morātes: a getis p̄posito resoluantur. Et ibidem d̄ tribus monachis fratribus: quozū vn⁹ elegit. lingantes pacificare: secūduz: in firmis ministrare: tercius in solitudine quiescere. Qui conuenientes: narrauerunt duo tribulationes suas et qui erat in solitudine. Qui ostendit eis aquam turbidam: vbi videre non poterant. vultus suos. Sed cum efferat limpida facta: in specum et videbant sicut in speculo. Sic est inquit: qui in medio hominū consistit. Turbida enim mens nō videt peccata sua. Sed cū quiescit maxime in solitudine: tunc de

lita sua conspiciat. ¶ Consimile
exemplū ponit Brgo. sup. Ege.
li. ij. Smel. xi. di. q. ap. concu-
sa ymaginem et aquas non red-
dit. Cum autē non mouerit nec red-
dit. Sic est de anima. Et de ha-
tutimodi occupationibus supflui-
is. Ecc. ij. Quid prodest homini
de vniuerso labore suo? Licet di-
es eius: laboribus et eritis ple-
ni sint: nec per noctem mētē ge-
scit. Nonne hec vanitas? ¶ Si
Anselm' de similitudinibus. Si
militudo et inter laborētes et mo-
lentes. Quidam enī quicquid mo-
lit in saccum reponit. Quidā par-
tem vnam reponit: aliam negli-
gentia in flouit cadere sinūt. Qui-
dam totum vento exponit. Ideo
in vesp̄a aliter erit eis: q. qdā
totum colligit: quidam nihil: qui-
dam partem. Sic d. laborantib.
¶ Sumē est decursus seculi: mane
nostra natiuitas: veni vanagio-
ria: vesp̄a mors: molendini di-
bor seculi. Sicur enim mola cir-
cūctā ad eundem locū semper
reuerit: sic labor: noster animis
singulis ad consimile principis
reddit. et quidā sic laborantē to-
tam mercedem colligunt. quidā
modicum: quidam nihil. Sic se
occupantes. in laborib. inuilit
tempus perdunt. Sap. ij. Van-
itas est spes eorum et labor sine fructu.
Ideo Ecc. v. Non auferet secum
de labore suo. prou. v. Ne des
alienis honorem tuum: et anno-

tuos crudeli. Sequitur. Ne labores tui sint in domo aliena.

¶ Capitulum quartum. De occupationibus que videntur bone de ordine.

¶ **U**s. enim sunt qui se occupant in bonis loquendo de bonis que dicunt

F bona: q. de genere bonorum: et tñ q. illa bona deordinant perdunt tempus sic laborando: saltem quo ad retributionem eternam. **U**b contingit septem modis. ¶ Vel propter prauitatem: et culpaz operantis. Gen. iii. Caym offerebat de fructibus terre munera domini.

G Et tamen sequitur: q. ad munera eius dñs non respexit: s. ad munera Abel. Abi Grego. mor. xxij. Ex dñtis corde id q. dñs accipitur. Ideo prius dicit. Respe. xii ad Abel: deinde ad munera. Non enim Abel ex muneribus sed ex Abel munera placuerunt. Ad Caym tñ velocius munera non respexit. q. i. ipse displicuit. **I**ay. i. Cū multiplicaueritis orationes vestras: non exaudias etc. Sequitur enim causa. **A**ñ an. entz vestre: sanguine plene sūt. ¶ Sic occupationes et labores deordinantur: et a mercede frustrantur rōe vanitatis anime mouētis ad operandū. Sicut cum quis operatur bona que sunt de genere bonorum vanagloria mouente. **A**ñ. vi. Attendite: ne iustitiam vestram faciat corā hoīb. etc. **A**ñ. iogñ

mercedem non habebitis. Ipsa enim vanagloria: de bonofacit malum. Sicut cū dat elemosyna propter vanam gloriam. ait Aug. contra Faustum. iij. Et q. sic operantur tempus perdūt: quia p̄misso frustrantur: sicut Sirgies fatue. **A**ñ. Bath. xxv. ¶ Item deordinant occupationes laborū ob arrogantiam et iactantiam cordis ipsius operantis: v. p. de phariseo Luc. xvij. q. dicebat. Jeiuo bis i sabbato. etc. Sed fructu suo frustrat ob iactantia cordis. Job. xxxix. Iustitia induta sunt. Abi bñ Grego. de phariseo isto mor. xix. Quorū labores vno percussu vno ceciderunt. Quāta bona vnius culpe gladio sunt perempta. Unde magnopere oportet et bona spargere: et nos ab eis caute i cogitatione custodire: ne si mentem eleuent: bona nō sint: dñ nō auctor sed elationi militent. **A**ñ. i. **A**ñ. vi. Eleasr elephantis feriens q. subulo occubuit: significat q. arrogantia de culpa quam superat eleuat. ait ibi. Job. xxi. Et video: ipsi ē in hominib. **A**ñ. mor. xxi. Dicit Gregori⁹ de dicto phariseo: q. abiq. iustificatio ne descendit: q. bonorum opū sibi merita tribuens se premit publicano: Et ibi s. quattuor speciebus iactantie siue arrogantię. ¶ Quorum prima est: dum bonū a seipso habere estimant. ¶ Secunda dum datum eis desuper p. lu

ta meritis esse credūt. ¶ Tertia cum se iactant habere quod non habent. ¶ Quarta cum de specu ceteris singulariter uideri appetunt: quod non sunt. De quibus exemplificat bene. ¶ Item deordinantur a mercede frustrantur ex deordinatione intentionis uirgentis que qualificat opera. Ambrosius de officiis. Effectus nomine imponit operi. Et Augustinus epistola xxxviii. Ipsa intentio diuersificat eadem opera in diuersis. Ubi ponit exemplum de uero patre qui tradidit filium et de filio qui tradidit semetipsum et de iuda qui tradidit ipsum dei filium. Idem epistola liij. contra Julianum. Moveris non officiis sed finibus a uitijs discernendas esse uirtutes. Unde non solum qui bona facit ad sui ostentationem: ea perdit: sed qui facit ad aliorum contemptum et derogationem. Unde legitur dial. i. c. xxxvii. quod malignus spiritus peregrinum se simulans clamauit per ciuitates derogans. For tunato episcopo in uespis dicens Ecce quid fecit fortunatus. Peregrinum de hospicio expulsi. Quero ubi regere hunc: et in ciuitate eius non inuenio. Quod quidam audiens: inuitauit eum hospicio. Cumque conspicerent: puerulum eius inuasisse: et animam excussisse. Et hoc ideo: quia ut dicit ibi Gregorius. multa uidentur bona que non sunt: quia bono animo non sunt. Unde hic delectatum esse non estimo graua

hospitalitatis: sed derogatio est. Sunt enim qui bona facere studet ut gratiam aliene operationis obnubilent: sicut iste: quem ponimus estimo ostentationi intendisse. Operi: ut meliora. Quod episcopus se esse uidere. ¶ Item deordinantur bone operationes: et ratione indubite executionis in operatio maxime in operibus iustitie. Et qui quis facit ex crudelitate opus iustitie: quod debet facere ex equitate: ut in reorum iudicatione et punitione deuterio. xvi. Quod iustum est: iuste exequere. Job. x. xvii. Carulago illius quasi lamine ferree. ubi mori. Hostis noster tanta se arte palliat: ut culpas nostras: uirtutes fingat: ut inde quas quasi expectet premia. Unde dignus est eterna subire tormenta. Polerunt enim in uisceribus uisus crudelitas agitur: et iustitia putat: atque imoderata ira. Iusti ze li meriti credunt. Similibus effusio misericordia credit. Tenacitas: paritas: et puritas constantia: et sic de alijs: prout ibi enumerat. Sicut narrat Gregorius. dial. c. xxxv. de Petro famulo ecclesie maioris uisum in tormentis. Et requisitus cur ita esset: respondit. Hoc ideo patior: quia si quid mihi pro scienda uirtutis ne uidebatur: ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio: quam obediencie seruiebam. Quod sic fuisse: nemo qui eum nouit ignorat. ¶ Item bone operationes de

ordinatur: et fructu priuatur rōne
idebiti finis. Sicut cū aliquis facit
bona ob honoz ambitioem ob
lucris temporalis cumulationem
ob fauoris acquisitionem: vel ob
remuneratiois hūane intētiōē

P Multi enim videntur bona fa-
cere: propter deum: q̄ tamē istis
finibus deordinant. Job. ix. Ne-
rebar oīa opera mea. Abi Greg.
Duo timenda sunt in bonis ope-
ribus: desidia: et fraus: Sequitur
Sed sciendum magnopere est:
q̄ desidia per torporem nascitur
fraus per priuatam dilectionem.

Illam enim minor dei amor exa-
gerat: hanc male mentem possi-
dens propius amor creat. Fraus
dem in opera dei perpetrat: quise
inordinate diligens: per hoc qd̄
recte agit ad remunerationis trā-
sitorie bona festinat. Mat. xxiii.

Qui excutit manus suas ab om-
ni munere. Abi Greg. vbi supra
Tres sunt munerum acceptiōes
ad quas ex fraude festinatur. scz
munus a corde: quod est capta-
ta gratia a cogitatione. Munus
ab ore. i. gloria per fauores. Munus
a manu. i. premium per da-
tionem. A quibus omnibus su-
sus excutit manus suas. Idem
dicit super Ege. ii. i. Omel. iij. Jo
Luc. xiiij. Cum factis conuiuiz
voca claudos &c. Sequitur. Qui
non habent retribuere tibi. &c.

Item deordinatur bona ope-
ra et perduntur: cōmissione culpe

sequentis: et labores deuastantis

Sunt enim qui bona agunt: sed
post per culpe cōmissionem om-
nia perdūt. Ecc. viij. Qui in vno
peccauerit: multa bona perdet.

Isti similes sunt congregandis
bona sua in horreum: et postea il-
lud incendunt. Peccatum enim
ignis est vsqz ad consumationes
deuorans. Job. xxi. Sunt etiaz
similes custodienti omnes adit-
us clauis. Qui tamen per vnum
foramen hostes intrare sinit. Abi

Greg. mor. ar. ponens exemplum
de phariseo. Ege. xxiiij. Si auer-
terit se iustus a iustitia sua: et fece-
rit iniquitates oēs iustitie ei⁹ nō
recordabuntur. Et dictis patz

q̄ tempus amittunt qui desidio-
sa ociositate torpēt: qui instructio-
nis operibus distrahuntur: et qui
occupationes que de se bone sunt
deprauant et deordinant modis
dictis.

¶ Capitulum quintū. De tps ad
fructuose laborandū ydoneitate

Tudendum igitur ē vti

liter occupari in tempe-
diuinitus cōcesso ad fru-

ctuose laborandum. ppter mul-
tas cōditiones. **¶** Ob prioris
temporis abusiua consumptio-
nem: et damnosam pditionem: et
ob iustam equitatem deo seruie-
di npe qd̄ restat. i. Ps. iij. Suf-
ficet pteritū tempus ad volupta-
tem gentium consumandā. et ibi
ante. Non in hominum deside-

R

S

T

ris est: sed in uolūtate dei: ut qđ
reliquum est in carne uiuāt deo.

C Item uiliter debet homo oc-
cupari in tpe ob temporis pđiti
fructuosam redemptionem: qđ
geminando ⁊ multiplicando fru-
ctuosum laborem: ut tps pđitus
redimat: ⁊ pñs nō pdat. Ephe.

V Adde qđo caute ambuletis:
non quasi insipientes: sed ut sa-
pientes redimētes tempus ⁊c.

Colos. iiii. In sapiētia ambulate
redimētes tempus. **C** Item sic
debet occupari homo ob tempo-
ris a deo dati gratiam cōcessio-
nem: ⁊ ingrati tudinis deuotio-
nem. Et enim supra dictum est:

X tempus est res preciosissima ho-
mini a deo pēssa ad ōlīcia emē-
danda: ⁊ merita cumulāda. **Jo**
abuti eo est periculosissima igra-
tudo. Valde enīz pīculosum ē:
abuti dono regio. **Apoc. ij.** Dedit
illi tempus: ut penitentiam age-
ret: ⁊ non uult penitere. Sequit̃.

Ecce mittam eum in lectum ⁊c.

C Item sic debet homo occupa-
ri ob tps ad laborandum ydo-
neitatem. Et enim dicit ps. **Tps**
faciendi dñe. s. est nunc. **Lorin.**

vi. Ecce nūc temp⁹ acceptabile.

C Item debet homo sic occupa-
ri ob fructus multiplices futuri
premijs ademptionem. Nunc enīz
est tempus seminādi postea me-
tendi. Que aut̃ seminauerit ho-
mo hec ⁊ metet. **Sala. vi.** Item
nunc est tps aggregandi merita

in horrea cordis postea fruendi.
Unde comparat tempori messis
⁊ etatis. **Prover. x.** Qui cōgre-
gat in messe filius sapiens est: q
aut̃ sterit estate: filius cōfusiōis.

Comparat etiā diei. Unde **Sal-**
uato: in persona membroꝝ. **Jo.**

iiii. **Et** oportet operari: uiz ut
es est. **Et. iiii.** Ambulate dum lu-
cem habent. **C** Item est iugiter
laborandum ob piam dei mise-

rationem: in hoc tpe offensas re-
mittendo. Nunc enim est tēpus
miserendi: postea iudicandi: ps.

Cum accipero tps ego iusticias
iudicabo. In hoc enīz tpe appa-
rēt mīstice misericordie dei: q
nūc est miserator ⁊ multum mi-

sericors: sed post terrifice iusticie
dei. **Augu. de. x.** cordis in princ-
pio. **Saudemus** ad dei miseri-

cordiaz: sed timeamus ad dei
dictus. **Et** post. **Modo** licet tibi
cām tuam componere. Ante ul-

timum dei iudiciū compone cās
tuas: quia non potes fallere eū
per falsos testes: vel fraudulētū

deceptionum caullationē: vel ar-
tes lingiosas. **Job. xviij.** Sūgie
a facie gladij. **Ibi** mora.

In
fine uitari terror iudicis nō nisi
ante iudiciū pōt. **Modo** non

cernit: sed scibus placat. **Lū** q
in illo tremēdo examine sederit:

⁊ uideri pōt: ⁊ placari non pōt:
quia facta prauorū que diu susti-
nuit tacitus: simul oīa reddet ira-
tus. **Job. viij.** Si equitas iudicij

querit: nō audebit phibere. Ibi
moza. viij. Ille cās examinat: g
eas per alienum testimoniū nō
explorat. Isa. xlij. Tacuit semp
silui: patiens fui. s. in pñti. Sicut
parturiens loqr. s. in futuro. Ibi
Greg. vbi supra. Parturiēs: cū
dolore elicit qđ vñ in abditiis cū
pondere portauit. Post ergo si
lentium: sicut parturiēs loquet
quia qđ apud se nunc tacitus to
lerat in vltione iudicij quasi cūz
dolore manifestat. zelus enīz z su
roz viri non parcat in die vindi
cte: neqz acquiescet culisqz preci
bus. Prozer. vj. Item vñli
ter debet homo occupari in tpe
ob euasionez damnationis de
amisso tpe. Tre. i. vocauit aduer
sum me ipso. Job. xxiij. Dedit ei
locum penitētie. Ibi moza. xvij.
Qui accepta penitētie tpa con
uerit in culpam: distinctus i vl
timis iudex impensa argumēta
misericordie conuertet ad penā.
Sicut enim non peribit capillus
de capite: sic nec momentuz de
tpe qñ de eo deus rōnem inqui
raturū. Ber. In qđā tractatu. Et
sicut de omni vbo ocioso opo
tet reddere rōnem. Mathe. xij.
Sic de omni momēto tpris ocio
se expēdo. Ideo Eccl. 50. Ope
ramini opus vestram ante tem
pus. s. iudicij: quia omnia tēpore
suo querent. Eccl. xxxviij. Qui
ergo multū de tpe accipit: z mul
tum ex eo perdit: mala faciendo

z a bonis ociādo est puer centuz
annozuz: de quo. Isa. lxxv. puer
centum annoz mortet: z pecca
tor centum annoz maledicet.
Talis enim dicit centum anno
ruz ob tpris accepti diuturnitatē:
puer vero ob bonozum operum
paucitatem: peccator centū āno
rum: ob malozum cōmissiozū
multiplicitatem. C. Ibi igit cō
siderationibus a parte tpris debz
iugiter religiosus occupari. Et
hoc vel opere virtuosoz el opes
meritorio. Et enim dictum ē: du
plex est ociū. s. desidie: z vacua
tionis: quia ociū non est si nō
omnino ratione vacuum est: ait
Ber. lib. de precepto z dispensa
tione. Alii Porphyrius in ocio ope
rabatur: vt dictum est. C. Nota
dum ergo: qđ religiosus vacare
debet ocio virtuosoz: vel ad suozū
interiozū scrutiūm z curatio
nem: vel ad occultam cū corde
suo confabulationez. Sene. epi.
lxxj. Queris quid ocio facio? Al
cus meum curo. Et post. Cum
secesseris: non est tibi agendum
quid de te loquant hoies: sed vt
ipse de te loquaris. Quid autem
loquaris? Quod hoies de alio
libet faciant. De te apud te nul
la estima. Sequit. Id maxie tra
cta qđ in te infirmū sentis. Et
ponit exēpluz. Sicut quisqz no
uit corporis vñia z remedia sic z
vñia aie: quibus est adhibenda
curatio. Et ibidem. Nilil dāna

E

F

G

ut nisi me. Et post. Scis tibi cō-
mendari quo maiora agis et pul-
chriora q̄ que reliquisti. Ecce.
xxxi. Precurre pilos in domus
tuam illic aduocare: illic lude.
¶ Item in hoc ocio debet et ve-

H ritatis studiosa inquisitio. Aug.
xviii. de ci. c. viii. In ocio: non
debet esse inhers vacatio: s; aut
inquisitio veritatis: aut inuentio
Ecce. xxxii. Tempore vacantis
scribe sapiētiā. ¶ Item i hoc
ocio debet esse anime supra se ele-
uatio: et limpida dei cōtemplatio
Ila. xvi. Quiescam: et confide-
rabo. ps. Vacate et videte. Sen.
de beata vita. Scia philosopho-
rum: malus est q̄ labor: quia ta-
li ocio aia roborat et fereatur: vt

I dictum est. s. fm illud Lucani.
Scia corpus alunt: animus q̄ si
pascit illis. locis studiosa. Eto.
xvi. Maneat vnusquisq; apud
semetipsum. Nec ad hoc oculum
conferi solitudo loci: nisi sit ges-
mentis et elongatio affectus a in-
mularibus exterioribus. ait Sen.
episto. cxv. Incipio toto animo
studere. Non multus ad hoc lo-
cus cōfert: nisi se sibi prebet ani-
mus: qui secretum in occupatio-
nibus medijs si vult habebit.

K Si enim deest spūs nō adiuuat
locus: iga si locus saluare possit:
Sathan de celo non caderet: ait
Grego. sup Eze. li. i. Omel. viiij
Ideo cauendum est i dicto ocio
ne sit inhers vacatio: vt dictum

est: et derideat ab hostib⁹. Tre. l.
Viderunt eā hostes: et deriserūt
sabbata eius. Ibi mora. v. Mo-
les sabbata derident cum mali
gni spūs ipsi vacationis oia ad
illicitas cogitationes pertraunt.

¶ Sed non solum vacandus ē
tali ocio: sed aliquando occupan-
dum operi meritorio: et vicissim
qñq; vacare orationi: qñq; vili
studio: qñq; pio negotio: operi
meritorio. Biero. epistola. lxxij.

¶ Nūq̄ de manibus eius et oculis
recedat liber: plakterū discat ad
verbum: oratio sine intermissiōe
vigil sensus: nec vagis cogitatio-
nibus. Sequit. Ania scientiam
scripturarum: et carnis vicia nō
amabis. Nec vacet mēs tua va-
rijs. occupatiōibus. et post. Fac

semper aliquid operis: vt te sem-
per diabolus inueniat occupatū

Idem episto. lxxvi. exercitatus
est spiritualibus cum multis semper
animus. Sequit orationis instan-
tia: illuminatio lectionis: sollicitu-
do: vigiliarum diurnarū et no-
cturnarū incitāmēta sunt. ¶ Sū-
mo tñ studio debet vacare reli-
giōsus ofoni et diuinis laudibus
Ad laudandū enī deum sūt ho-
mines creati. Deut. xxv. Quas
s. gentes deus creauit in laudem
et gloriam suam. Et oz semp ora-
re et non deficere. Luc. xvij. Si
ne intermissione orate. et Thes. ol
timo. ps. Benedicam dñm in oi
tempore. Amen dicit Crisosto.
sup Matp.

super e Bath. omel. xxiij. in. f.
continue orandum est. Si enim
de oratione: sicut de respiratione
Sicut enim semper indigemus
respiratione ad vite corporalis co
servatione: sic z oratione ad spi
ritualis vite custoditionem. Et
non habuimus a deo: nostra est
incuratio: homo tamen debilis
extinguendo spiritum deuotionis
fm illud prime thes. vi. Spiritus
nolite extinguere. Et profecto: ex
olendo deo canonicas ofones
in debitis hore: potest religiosus
exercere opera vtilia: administrare
pia negotia: vacare circa salu
bria studia: ait Augu. epistola.
xlvij. Dum orare cum vacat idest
cum aliarum bonarum actionum
non impediunt officia: licet i eis
desiderio sit orandum: non e in
probum nec inutile. Sequit. Jo
ab alio curis z negotijs certj ho
ris ad orandi negotium mentez
reuocam? verbis orationis nos
admonentes zc. Unde Glo. sup
illud Luc. xviij. Epotez semper
orare: dicit. Semper orat qui bo
na agit. Nec desinit orare: nisi cu
desinit iustas esse. Semper orat
qui canonicis hore orat. Idem
dicit glo. super illud apostoli. Si
ne intermissione orate. Et de ho
ris ad orandum deputatis ha.
Septies in die laudem dixi tibi.
Et Hiero. epistola. lxxxviij. Ma
ea q extra te: sed que intra te sunt
considera preter psalmo: um: et

orationis ordinem. Quod quia
hora tertia: sexta: nona vespere
die noctis: et mane semper ex
crendum: statue quot horis sa
cram scripturam debes addicere
quo tempore legere: non ad la
borum: sed ad delectationem et aie
instructiones. Et post. Que sunt
errata reprehende: que facienda
constitute. Si tanta operum va
rietate fueris occupata: nunquam
ibi longius erunt. Loquitur ad
Demetriadem virginem. Unde
Beffer. ix. Quater in die conse
batur et orabat dominum. Nec
est contrarium quod tunc orabant
octo horas: et nunc ecclesia septē
quod est quidam matutine et nocturne
laudes pro duabus horis com
putabat. vel fmi alios missa co
respondet hore octauę. Interpol
late igitur est orandum: et bñ ope
randum. Aug. epistola supradī
cta dicit: quod fratres in egypto ha
buere crebras orationes: sed bre
uissimas: et raptim quodamodo
iaculatas: ne illa iugulanter ere
cta que oranti plurimum necessaria
sunt per productiones moras
evanescent: et hebetetur intentio.
¶ Capitulum sextum. De matu
tinali oratione: et quare deus hora
illa laudatur

9 *Aliter autem his hodie
orandum est: prolixum est
negotium explicare. Sed ut
datur occasio: pauca sunt premittenda. Et incipiendus est ab ora*

e
 o/
 ali
 ad
 nt.
 3 ē
 an
 in
 tili
 erti
 rif.
 culis
 ad
 tiōe
 atio
 tam
 a nō
 va/
 Sac
 sem
 patū
 adus
 imper
 istan
 illicitu
 z no/
 I Sā
 e reli
 dibus
 sūt ho
 Quas
 ndem
 ora
 iij. Si
 hel. vl
 in in of
 ristofo.
 Bath.

e
 o/
 ali
 ad
 nt.
 3 ē
 an
 in
 tili
 erti
 rif.
 culis
 ad
 tiōe
 atio
 tam
 a nō
 va/
 Sac
 sem
 patū
 adus
 imper
 istan
 illicitu
 z no/
 I Sā
 e reli
 dibus
 sūt ho
 Quas
 ndem
 ora
 iij. Si
 hel. vl
 in in of
 ristofo.
 Bath.

tionem que fit tempore matutinali
 scilicet media nocte: Que tunc co-
 uenienter instituta est: vel in me-
 moriam percussioneis phoeni-
 cium egypti: et liberationis filio-
 rum israel. Exo. xij. vel in memo-
 riam natiuitatis domini que me-
 dia nocte fuit: prout ostensum est
 beato Bernardo sicut legitur in
 vita eius. Dum enim mediu filietuz
 tenerent omnia: ops sermo tuus
 domine a regalibus sedibus venit
 sap. xvij. ¶ Vel ad vigilanduz
 in insidiis hostiuz eo tempore in-
 festantium. Mat. cxi. Vigilate
 et orate: ne intretis in temptatio-
 nem. ¶ Vel ad excutiendum so-
 nolum torporem iuxta illud.
 Nam lectulo conuergemus. etc.
 ¶ Vel ad amouendum lasciuas
 desiderioz carnalium. q. n. ebrii sunt
 nocte ebrii sunt. thes. v. ¶ Vel ad
 saluatoris imitationem: qui in ora-
 tione pernoctabat. Math. xliij.
 ¶ Vel ad diuine visionis cussio-
 nem. Math. xxv. Media no-
 cte clamor factus est. etc. ¶ Hac
 igitur hora debet religiosus sur-
 gere ad deum orandum et laud-
 andum: strenue et agilius audito si-
 gno ecclesiastico: sicut surgit mi-
 les: audito regis edicto. ps. Me-
 dia nocte surgebam ad persequendum
 tibi. Et illud surgamus ergo stre-
 nuum. ¶ Item ciuissime et frugali-
 ter. Hiero. epistola. lxxxiij. Pro-
 dictus cibis et nunquam uenit ex-
 plens. Sequitur. Ad orationem in

nocte surgent non indigestio ru-
 ctum faciat: sed inanitas. ¶ Item
 letissime et gaudenter: quod citatur
 et vocatur ad loquendum cum deo.
 Sicut enim miles terrenus gau-
 det cum vocat ad loquendum cum
 rege suo: multo magis miles spi-
 ritualis idest religiosus gaudere
 debet vocatus ad loquendum reg-
 eterno. Christus enim alogmari
 cum oramus: cum audimus cum diuina
 oracula legimus: aut Ambrosio. i. d.
 offi. ps. Sumite psalmum locun-
 dum cum cythara idest orationis
 iocunditatem cum carnis mortifi-
 catione. Sic autem surgens religio-
 sus: ut adire templum dei vel orato-
 rium: quod est ad deum orandum
 vel laudandum deputatum: nisi fue-
 rit vel labore fatigatus: vel debi-
 litate corporis pregrauatus: vel oc-
 cupatione vili prepeditus. ps. In
 ecclesijs benedicite deo. Idem. Ado-
 rate dominum in aula sancta eius.
 ¶ Multa enim concurrunt ad
 excitandum deuotionem orantis in
 loco sancto scilicet. ¶ Corpora
 christi in altari presentia. ¶ Sanctus
 in quo honorem dedicata sunt
 altaria memoria. ¶ Angelorum
 assistentia: quod ibi sancti sunt pre-
 cipue psallentibus. ps. i. angeliz
 aut Bernardus in meditationibus.
 ¶ Fratrum compallentius et uni-
 tas et concordia. Unde Hugo
 primo de sacramentis parte. lxx. et. ii.
 Sacramenta sunt quedam loca
 edificata basilice: et determinata

tempora certa quibus fidelis populus aggreget: ut unitas promittatur: gratias reddat: et vota soluat. **Sen.** epistola. lxxvi. dicit: quod Pythagoras ait: alium antiquum esse intrantibus templi: et euicinus considerantibus simulacra deorum: alium operientibus id est extra expectantibus ante fores. unde pie credendum est: quod deuotio oratur in locis sacris: et quod petit citius impletur. Ecclesia enim est domus orationis. **Math. xxi.** Et domus dei ac porta celli. **gen. xxiij.** **Eni** Salomō orauit pro orantibus in templo: ut deus exaudiret eos. **iiij.** Regum. **vij.** ut exaudias inquit ad diuinam orationem quam semper tuus orat in loco isto. **Est autem orandum potius in ecclesia propter secretum.** unde versus. **Ser**uato in seculo: peregrinorum: instruo orationem. Participo sacris: diuini de morte recordor. **Idem** uero a sanctis: in quorum laude laboro. **Suppositis autem mysterijs eorum que dicuntur in matutinis scilicet psalmorum: lectionum responsorum: et versiculorum: quod de his ex parte determinat in libro de ecclesiastico officio: que omnia sunt ad deuotionis incitationem: et instructionem in orando: putat dicit Hugo vbi. s. di. quod in locis sacris deus nunc suppliciter exoratur: nunc consonis uocibus deuote collaudat: ut vicissim fidelium corda nunc proponant ad requiem: nunc excitent ad deuotionem.**

Item. In ipsa quoque diuina precepta non eadem semper forma exhibetur collaudationis. Nunc psalmodice accedunt ad deuotionem. Nunc hymni et cantica ad diuinam excitant exultationem: nunc lectiones recitant ad formam morum et honeste uite instructionem. **Paulus** itaque deus uiculis morum primo precatur deum: ut labia eius aperiat iplicas quod tempore sonitus clausa fuerunt a laude dei. Et quod deus operatur in nobis uelle et operari per se. **Consequenter** implo-rat diuinum adiutorium dicens. Deus in adiutorium meum. ut scilicet digne possit esse psallendo placare. orans autem et psallens: sollicite cauere debet a cordis distractione: et cogitationum inuulsiu vanitate et uarietate que immittunt ab hoste: uel nascuntur ex uano corde: aut stimulantur a carne. **Hostis enim orationes impugnat: et sedas cogitationes immittit.** Itaque tempore quo **Abraham** sacrificabat: descedebat volucres super caeuera: quas **Abraham** abigebat. **gen. xv. p.** quod significat cogitationes uane: quod tempore orationis nascuntur in corde. **Hec sunt musce mortem per dentes suauitate vnguenti.** Eccle. x. put exponit. **Ser**uato. mor. it. **Hec** significantur per turbam: qua eiecia intrant ientis. **Math. ix.** ait ibi **Ser**. In quibus cogitationibus cor quasi extra effunditur et dissipatur: aut idem pastoralis. c. xv.

Nil inquit est corde fugat^r: qđ
 tollens a nobis recedit quotiens
 p priuas cogitationes defluat.
Fps. Cor meū dereliquit me. **36**
 tempore orationis studendū est
 ad cordis collectionem: et varia
 rum cogitationum exclusionem.
 li. Re. vii. Inuenit seruus tu^s cor
 suum: vt orer te. Ad inmissionē. n.
 cogitationū tpe orōis: studiose
 laborant maligni spūs. Unde le
 gitor in vitis patrū parte prima
 de abbate Bachario: qđ eo orā
 te demon ad hostiū pulsans: ait.
 Surge eam⁹ ad collectā: vbi fra
 tres ad vigiliā pgregati: expectāt
 te. Ille dō fallaciū esse diaboli in
 telligena: respondit. **S** mendax
 qđ tibi cū collecta: Est ille. Latet
 te adhuc: qđ nulla sine nobis col
 lecta agatur. Veni videbis opera
 nostra. et ille. Impet tibi deus: o
 demon. et abijt deprecans: vt de^s
 sibi ostenderet hui⁹ veritatem.
G Et cum venisset ad collectā fra
 truz: vidit p choriū quasi pueros
 ethiopes discurrere. **A**hos enī
 erat ibi: qđ sedētib⁹ pctis: ab vno
 psalm⁹ diceret: alijs audientibus
 et aliqñ respondentib⁹. Quibus
 omnibus demōes illudebāt. v l⁹
 digitos in oculis pprimendo: et
 itine dormitabāt: vel in os: et tūc
 oscitabāt. Ante alios in mulierū
 spēs vertebantur: vel edificabāt
 in cordibus eoz parietes: vel iter
 agētes. Quod vidēs sancti aſi
 cerge domine: et dissipentur in.

miel mī. Post orationes dō et
 amināde veritatis gratia: vocat
 singulis inquisiuit: quas habue
 rant cogitationes: vel de mulieri
 bus: vel iter agendi: vel edifican
 di. Et singuli cōfuebantur tales
 fuisse cogitationes: vt ipse vide
 rat. ex quo intelligendū: qđ vane
 cogitationes tēpore orationis illu
 sionibus demonū siant: et ab eis
 q cor suum seruant: demones re
 pelluntur: vt dicit ibi. **36** ps. In
 matutino interficiebam omnes
 peccatores terre. Ibi Grego. sup
 Iosue omel. viij. Demōes debe
 mus interimere: non eoz sub
 stantiam perimentes: sed qz op⁹
 eoz et studiū est: vt nos pcare
 faciant: sine dubio: eozum interi
 tus est si nō peccem⁹. et post. Si
 omnes hos hostes dstruxerim⁹
 tunc diem festū dño celebram⁹.
Et itez orans et psallens: studio
 se laborare debet. ad eoz q orat
 et psallit intelligentiam et reueren
 tiam ait Ber. super Lant. omel.
 vij. Credim⁹: angelos aſtare orā
 tibus: et deo offerre preces. p psal
 lentibus. **36** vsurpemus officiū
 quoz sozimur psonā: et dicam⁹
 cias psallite dō nostro. et audiam⁹
 eos vltimū respondentes. psall
 te vos sapiēter. vnde ibidē ome.
 xviij. psallendū est: vt nihil alt⁹
 cogitet. l. cor. xliij. Psallam spiri
 tu: psallam et mente. intelligē
 tia mentis: dicit glo. vt eni dicit
 Hiero. epistola. lxxij. Non dulce

K do vocis: sed mentis affectus que-
rendus est. vñ et cantus psalmorum
in ecclesia institutus est ad incitan-
dum piū affectum in populo au-
diente: et euitandū tedius in psal-
mente. ait Aug. tr. confes. in princi-
pio. Quum fleui in hymnis et cā-
ticiis iuis suauē sonātis eccleie vo-
cibus. Et voces ille influebāt in
auribus meis: et eliq̄bat veritas
in cor meuz: et ex ea estuabat me
affectus pietas: et currebāt lachry-
me: et bñ mihi erat cū eis. Seg-
tur. Tūc hymni: et cantici: et psal-
mi vt canerent: ne populus me-
roris tedio contabesceret institu-
tum est: et ex eo in hodiernum
diem retentum. hec ibi. ¶ Itēz
psallens et orans ad plenam p-
nūciatōem: iouis q̄ psallat vñ sol-
licite laborat: ne sillaba vel lra
omittatur: et ad pfectam appre-
hensionem omniū que leguntur
tam lectionū q̄ rñsoriorū: ver-
siculorū: et bñdictionum: siue in-
terpellationū que a deo postula-
tur. et hoc reuerentia et alacritate.
Ber. vbi. s. omel. viij. Psallēdū
est reuerenter. Idem sicut cibis
in ore: psalmus in corde sapit: cū
non negligit anima: illū pterere
quibūsdam dentib⁹ intelligentē:
ne forte integrū glutiat: et nō mā-
sam. Et idem plan⁹ omel. xviij.
Ab oīco vos pure semp et stre-
nue diuinis laudibus intendere.
Sirenuc: vt sicut reuerenter: ita
alacriter vño assistatis: non pigri

non somnolenti: non oscitantes
non vocibus parentes: nō ver-
ba pscindentes: non integra trā-
silientes: nō fracile et remissio vo-
cibus: muliebre quoddaz balbe-
re et de nare sonantes: sed virili vt
dignum est sonitu et affectu spīrit-
us voce deprecantes. Si enīz
homo exprīmēs aduersario: um-
malitiam et ppiam miseriam: et
captans regis beniuolentiaz: pe-
tens aduersarij victoria: et de
malis suis veniam: si tūc ex gressi
et loqui ante regem: nihil de con-
tingētib⁹ omittendo: multo
magis orans et psallens ante re-
gem regum. et. ps. Quoniam rex
omnis terre deus psallite sapien-
ter. vnde versus. Non vox sed
votum: non musica: cordula: s
cor. nō clamor sed amor sonat
in aure dei. ¶ Tandē legitur lib.
de vnīuerso demone cui nomen
Titivillus: q̄ apparuit. cum co-
phino apud quosdaz psallentes:
colligēs sub specie micaz dictio-
nes et sillabas omīssas ab illis in
psalmodia. vñ versus. Fragmia
verbosaz Titivillus colligit hōz
Sicq̄ vñ: mille vicibus se sacri-
nat ille. ¶ Et ibidē legitur: q̄ cū
quidam religiosi inordinate et in-
decenter psallērent: vnus ex ma-
lignis spīritibus: eorum turpem
et indecentem psalmodiam irri-
sorie effugauit. ¶ Et libro mira-
culorū beate virginis legitur: q̄z
quidā monachus in vigilia dor-

M

N

mitaret: ad gloria patri caput n̄
humiliaret: apparuit angelus di
cēs. flecte caput: q̄ victis glia pa
tri. Et dyabol⁹ ex alia parte. Nō
flecte: nisi triplices rupes funē
P Hoc vidēs abbas ⁊ audiēs ora
uit dices. Nē perdas ouem. funē
deus aufer ⁊ hostem. Cui ange
lus. Libero captiuum: tu coripe
desidiōsum. psallite ergo deo no
stro psallite. ⁊c. Item psallens
⁊ orans debet esse p̄uidens ⁊ la
borans ad cordis eleuationē in
deum in psalmodia: ⁊ ad dei in
troductionem in cor alt. Grego.
saper Eccl̄. li. i. Glor psalmodie
cum per intentiones cordis agit:
Q per hāc omnipotentī deo ad cor
iter aperitur: vt intente menti vel
p̄phetie mysteria: vel ḡfz com
punctionis infundat. p̄o. Sacri
ficiū laudis honorificabit me.
⁊c. Idem. Cantate deo: psalmus
dicite nomini eius. Item In stūno
⁊ o psalmodie oratū habuit a biō
⁊ gnatio put legi. li. i. p̄fporie tri
partite. c. viij. v. bi habet: q̄ p̄ gna
tius Antipocē. eccle. q̄r⁹ ep̄o:
R post Petrus vidit angelor̄ cho
ruz: qui post antiphonā sancte tri
nitatē dicebāt hymnos. Idic mo
dus Antipocē. eccle. sic p̄batus
inde ad cunctas transiit ecclias.
C Consequenter sui institutio
robotata i ecclesia Mediolan:
in qua exubabat pia plebs para
ta moxi pro ep̄scopo scilicet biō
S Ambrosio: ne populus meroris

tedio contabesceret. C De psal
modia dō qd significet ⁊ de ei⁹
vultate habet ecclesiastice hierar
chie. c. iij. per totum. Et de mōis
psallēdi Aug. in tractatu de psal
modia. q̄ sit grata deo ⁊ accepta
bilis psalmor̄ deuotio: dicamus
Et ponit exempla de patriarchis
⁊ p̄phetis: Sequitur. Cuz tali
bus psallimus ⁊ cōstitemur deo:
quid hac delectatōe locundius?
Et sicut boni pulue delectantur
in seculor̄ varietate: ⁊ copiosita
te: ita anime nostre: lectionum ⁊
hymno: um exultatione multipli
ci saginantur. Interimētes fabu
las intento sensu: vigilanti mēte
psallamus: qd psallimus excogi
temus: nec deo displicemus. Et
post. Totum quasi in conspectu
dei non hominum placendū su
dio celebrare debem⁹. Cū psal
litur: ab omnibus psallatur. Cuz
lectio legitur. facto silentio ab oi
bus equaliter audiat: vt legēte
lectore nemo perstrepat. C An
de de beato Francisco legitur: q̄
horas canonicas solius erat nō
min⁹ timorare deo soluere q̄ de
uote. Grauer enim: se purabat
offendere: si quando orationi de
ditus: vanis fantasmabus inte
rins vagaret. Cui p̄cordat Aug.
v. bi. s. dicēs. Non solū spiritu. i.
sono vocis: sed mente psallim⁹.
Quod psallim⁹ cogitemus: ne ca
pta mēs fabulis ⁊ el extraneis co
gitationibus laborē habeam⁹ ista

etiosum. ¶ De vilitate quoque psalmodie in oratione Augustinus ibidem dicit: quod in psalmis non inuenies nisi quod facit ad vilitatem: et edificationem: et eruditionem omnis sexus et etatis. hinc in psalmis infans quod lactet: puer quod laudet: adulescens quod corrigat: iuuenis quod sequatur: senex quod precetur. Et post. In his suauiter meditationem pinnet: iustitia ingeritur: iniquitas prohibetur: misericordia laudatur: mendacium damnatur: dolus accusatur. Et ibidem. Psalmus: tristes consolatur: letos temperat: iratos mitigat: pauperes recreat: diuites ut se agnoscant admonet. ¶ Idem dicitur in vita sancti Theodori: ut enim dicit Cassiodorus libro de institutis scripturarum. Psalterium est quedam celestis spera: et ut ita dixerim quidam pulcherrimus puer: qui velut oculorum orbibus: et colorum varietate depingitur. paradisus quidam animarum: porta continens innumera: quibus suauiter mens humana saginata pinguescit. Variis ergo modis his pomis est reficienda. Si orator orat. Si gemit: gemit. Si gaudet gaudere. Si sperat: sperare. Si timet: timere. ¶ Qualiter autem variis psalmi diuersimode ad orationem conueniunt: ait Hugo de studio orandi: quod in affectibus perfectis est virtus orandi. Sequitur. Ex affectu dilectionis canitur psalmus

Diligam te domine virtus mea. Ex affectu admirationis domine dominus noster. Ex affectu congratulationis omnes gentes. Et in his omnibus est laudatio. Ex affectu humilitatis in te domine sperant. Ex affectu doloris. usque quo domine. Et affectu amoris Domine ne in furore tuo. Et in his est mixta querulosa deprecatio. Ex affectu indignationis. Quid gloriaris. Ex affectu zelus. Deus vltionis. Ex affectu presumptionis bone: Iudica me deus. Et in his est captatio beniuolentie. Si et ad modum rethorum effectum est: captare beniuolentiam: vel a commendatione cause: vel ab aduersarii iustificatione: vel a iudicis laudatione: vel a proprie persone commendatione: ut patet rethorica prima post principium: et secunda. Sic facit propheta in psalmis. ut enim dicit Hugo ubi supra. et Ambrosius libro de mysteriis inuitia. Sicut oratores i causis primo incipiunt a laude principis: ut beniuolenti eum reddant: deinde supplicat ut libenter audire dignetur tertio deprecantur que postulant: quarto sicut inceperant a laude principis: ita in eius laude desinunt: sic et in oratione ad deum. ¶ Prima oratio habet laudem dei: et deus oratio. ¶ Secunda est supplicatio: ut audiat. et dicitur obsecratio. ¶ Tertia desiderati petitio quod deus postulat. Quarta gratiarum actio

1. Thilij. Obsecro primo omnes
fieri obsecrationes orationes: po
stulationes. gratiarum actiones.
¶ Sed valde dolendum est: q
hodie cōmuniter in ecclesia defi
cit modus prescriptus psallendi:
q: psalmodia et curiose of: et co
rupte: et psallentes: desidiaose: ne
gligenter: et fraudulēter psalmos
dicunt: vt pz considerant: et cūz
temporalia omnia fiant cum sol
licitudine: deliberatione: et dilige
tia officium ecclesiasticum of sine
reuerentia: diligētia: et aduenien
tia. Contra quos Hieremi. xliij.
Maledictus q facit opus domi
ni fraudulēter et desidiaose. Fran
dulenter propter omissionem
eorum que dicere debent. Desi
diaose ob in deuotionē quo ad, mo
dum dicendi. ¶ Expleta vō lau
de matutinali cōmuni v3 religio
sua ad cor recurrere in oratione
priuata. Sicut enim consuetudo
est: q cū celebratur conciliū vel
capitulum generale primo expe
diunt negotia cōmunia: deinde
quilibet ad propria expediēda ne
goria studet: et explicat presidenti
aliquando supplicando pro idul
gentiarū relaxatione: aliqñ postu
lando veniā de cōmissis aliquā
do dona petendo et. sic religio
sua v3 post matutinum ad confeci
entiam redire: et in solitudine cor
diali colloqui deo suo. et sua vo
na gratuita recogitando: et grati
as agendo: abusiones pprias de

bontē collatis: et dei mandatorū
transgressionē deplozando: mul
titudinem peccatorum. et paucita
tem bonorum memorando. et.
Et hoc docet Iuligo vbi. 5. Re
uocemus ad memoriā bona:
et post: obliuio sui admōuit: auer
sos reuocauit: venientes ad se be
nigne suscepit: penitētiābus idul
sit: perseverantes custoduit: stan
tes tenuit. lapsos erexit. De his d
bet cogitare dolendo: penitendo
veniam postulando: diuine volū
tatis beneplacita faciendo: corde
et ore dicendo. Miserere mei de
us. et. Et enim dicit Aug. in ori
ginali. Qui magnam misericor
diaz deprecatur: miserā magnā
facit. Sequitur. Secūduz mul
titudinem miserationū tuarū et.
Abulte enim miserationes tue.
Attendis contēpnentes vt cor
algas. Attendis nescientes vt do
ceas. Attendis cōsiliētes vt igno
scas. sic supple et mihi fac. Nota
de adultera que sola cū Iesu re
mansit in tēplo. Jo. viij. vbi Au
gu. Remansit vulnerata: et medi
cus. Remansit magna miseria:
et magna misericordia. Sic debz
homo exēta turba cogitationū
terrenarum: eiecta turba affectio
num carnaliū: fugata turba mū
danorum appetitū suū solo Je
su remanere in templo cordis: et
eum alloqui vt patrem: supplica
re vt iudici: interpellare vt aduo
catū: rogare vt amicum et. Et hoc.

Hlli. Tolle grabatum tuum et vade in domū tuā. Quod ē redire ad p̄ciaz: ait Grego. super Ege. li. i. omel. xij. Job. xxix. Qui dedit solitudinem locū. Vbi mor. xx. De solitudine cordis que tunc est: cum strepitus desideriorum terrenorū p̄muntur: cū ebullientes cure restringunt: cū motus importunorum cogitationum quasi circumvolantes muscæ manu granitatis abbigant. Et tunc cū domino intra secretum paratur: Vbi per interna desideria silēter anima cum eo loquatur: vt extrahatur ab eodem super illud Apoc. vij. Factū est silentium in celo quasi dimidia hora. tū anima contemplativa a predictis tumultibus. licet non plene propter corporis grauitatem abstracta. Sen. epistola vi. Argumētum translati animi in melius est: scire vitia que prius ignorauit. Et ep̄la. xvi. De corpore ad animū redeūdū est. **P**at. vi. Clauso hostio ora patrem tuum. Aug. de psalmodia vbi sup̄. **P**atet tempus cum volum⁹ priuatim orare. Et de modo orandi bene Aug. ep̄la. xliij. ad probā. per totum. Vbi ait. Absit ab oratione multa locutio: sed non ōsit multa precatio: et seruens perseueret intentio. Et post. Plerumq; hoc negotiū plus gemitibus q̄ sermonibus agitur: plus fletu q̄ affatu. Vmirum q̄ oratio ē mētis deuotio. tū deum conuersio

per p̄m et humilem affectū: fide: spe: et charitate subnixa. ait Augo de studio orandi. vbi sup̄. Ipsa quoq; oratio est ascēsus intellectus per diuersa tēdentis p̄ntio. ait Dionysius li. iij. c. xliij. et Greg. mor. xxij. Aeraciter orare est: amaro in compunctione gemit⁹ nō v̄ba p̄posita resonare. **C**aplin septimū de laude diuina hora prima.

Ecreato corpore sobria quiete cū indiguit: vt possit melius homo possit orare: et se virtuoso opere exercere iuxta illud Job. vij. Si dormiero dicam quando consurgaz: d̄z religiosus laudes diurnas exoluere. t. mane hora prima a creaturis irrationabilib⁹ stimulat⁹. Tūc enim aues laudant deūz ait Ambro. eram. omel. v. **E**t q̄ diuina laus hora ipsa est puenienter instituta. Tunc enī respexit oīs castra egyptiorum. Exodi. xliij. Tunc x̄ps fuit Dilato presentatus. **M**ath. xxvij. Et tunc apparuit **M**agdalene flenti ad monumentū. Jo. xx. **M**erito instituta est hora ista ad diuorū beneficiorū recognitionē. Ad operū laude dei inchoationē. **M**ath. v. Primum querite regnū dei. Et ad primitiarū illoz op̄ez deo exsolutionē. Exo. xxij. Primitias frugū maris inferes in domū dñi. Et ad laboris debiti exercitacionē: q̄ ab ea hora d̄z homola-

Dorate. Ecc. xi. **H**ane semina se
 men tuū. 2. **L**an. vi. **H**ane sur
 gamus ad vineas. **E**nde ea hora
 erit paterfamilias cōducere ope
 rarios in vineam suam. **M**atth.
 xv. **E**t qz laudantes deū debēs
 esse puri 2 mundi. i. **E**pi. ij. **G**o
 lo viros orare leuātes puras ma
 nus. **I**o in laude huius hore in
 terponit. **O**ssilio generalis: ad eo
 rum absoluciones que nocturno
 tempore sunt contracta. 2. de hac
 hora **I**diero. epla. lxxv. **P**ost
 qz oē spūs vino debes consecra
 re: nullam proliū horā a spūali
 profectu vacuā ēē puenit. **L**um.
 qz ubi i lege oñi die ac nocte me
 ditatio sit: qz aliquis determinatus
 numer⁹ esse horarū: quo pleni⁹
 deo vaces. **S**equit^r **O**primus er
 go est huius ore matutine deputa
 re tempus: 2. meliorē ac puriorē
 diei partē vsqz ad horā tertā ani
 mā quotidie in celesti agone cer
 taturā velud spūale quoddā: pa
 lestre exercere gymnasiū. **H**o
 dus enim pauperū mendicātiūz
 est mane surgere: ad hostiū patris
 familias pro elemosyna clamare
Consuetū est apud multos i ma
 nepimo clamāre elemosynā dare
Sic dz religiosus q est mēdicus
 2 pauper ante deū. **O**le eni orās
 mēdicus orat **A**ug. li. sermonū. ij.
Sermonē. ij. **H**ane surgere dz hō
 ad petēda dōa dei: vt eū inueniat.
Pro. viij. **Q**ui mane vigilauerit
 ad me iudicet me. **P**er. **H**anc exau

dies vocē meā. 2. mane ofo mea
 pueniet te. 2. repleti sumus ma
 ne misericordia tua.

Capit. viij. **D**e institutōe vine
 laudis alijs hōis. liij. vi. ix.

Omniquenter est de⁹ lan
 c dādus hora tertia: sexta
 2 nona. **E**nde Daniel

tribus spibus in die flectena ge
 nua adorabat. **D**an. vi. **I**bi ma
 gister hyssoziarū dicit: qz tūc ora
 bant iudei. f. hora. iij. qz tūc dat⁹
 est eis decalogus. **E**xodi. xx. **E**a

dē hora orat ecclesia: qz tūc dat⁹ est
 spūs scūs **A**ct. i. **C** **I**n. vj. orabāt
 qz tūc erect⁹ ē serpens ene⁹. **A**lunie.
 xxiij. eadē hora orat ecclesia qz tūc

xpō ē ligno suspēsus. **L**uc. xxij.
 in. ix. orabāt. qz tūc petra dōit aqz
 i cades. **N**umeri. xx. **E**adē hora
 orat ecclesia: qz tūc de xpo lancea

to 2 mortuo fluxerant sanguis 2
 aqua. **I**o. xix. **A**ñ **A**ct. v. **P**etr⁹
 2 **I**oannes ascenderūt in tēplum
 ad horā orationis nonā. **I**bi ma

gister hyssoziarū dicit. **D**aniel. tri
 bus hōis orabat: 2 est consuetu
 do firmata ab ecclesia: qz eisdē ho
 ris orat: tertia. i. qz xpō flagellat⁹
 est: sexta: qz cruce ascēdit: nona:

qz spūs posuit. **I**n hīs at hōis dz
 fligiol⁹ dicit^r laudes dīnas plene
 2 itegrat^r nihil ōmittēdovt deū
 ē. **A**ñ. n. tā ecclesiastic⁹ qz religios⁹
 obligati sūt ad exoluēdas laudes
 diuinas hz eccle⁹ consuetudinē. **E**c
 clesiastic⁹: qz vult de decimis 2 p
 mulsa 2 pctā ppli comedit. **O**see

R. Religiosus dō: q: vult de ele-
mosinis. Debitor enī tenet plene
soluere debitiū creditorī. Ecclesia
istē igit sic vult: q: decime et alia
sibi soluant a populo sine aliqua
diminutione sic dō laudeo binas
p eis exoluere: sine dictionis aut
syllabe omissione. Aliter est ista
tera volosa: q est abhoiatio apud
deū. puer. xj. Et vere tūc mēda-
ces filij hoīum in stateris. Simi-
liter religiosus vult q elemosine
sibi pmissas integraliter exoluant
iō dō exoluere pro benefactorib⁹
ofones ab ecclesia institutas. aliter
dicitur ei illud. Math. v. Non
exhibitis donec reddat nouissimū
quadrantē. exemplū supra dō
mone colligēte omniū in laudi-
bus vniū. ¶ Sz heu hodie ver-
sus psalmozū sincopant. principi-
um et finis vix dicunt mediū ver-
sus labijs nō tangit. iō positus est
irrisio q̄ laudatio. exēplū supra dō
demonē irridēte corruptū cantū.
¶ Itē psallens et orās dicere dō
horas pure: et sinceriter: nihil im-
pertinēs intermiscēdo. nec dō va-
niloquijs exteri⁹ in ore: nec de su-
perfluis cogitationibus interi⁹ in
corde. vt enī dicit Alexā. Papa
Epianus ofonis tēpore cuz deo
loquit. ergo non dō loqui cū hoīe
exterioris vaniloquia: nec cū fictis
ymaginibus in corde superflua.
¶ Est enī duplex verbū: interi-
us. i. et exteri⁹ sū Aug. ix. de tri.
c. iij. et p exemplū sensibile. Si

enī loquens Pope de suis carta
negocijs intermisceret impetine-
tia et vana: alloquendo oēm sup-
uenientem: potius papā pronoca-
ret q placaret. iō timeant q ho-
ras canonicas interrūpant: et va-
niloquia intermiscant ad impe-
dimentū deuotionis sue et aliorū
vel fingit in corde varia ymagi-
nabilia: ne deū plus offendat q
placent vnde Ber. in meditationi-
bus in persona salū dicit. In mo-
nasterio sepe cum oro nō attēdo
que dico. Ore foris oro: sed men-
tem vagantem: orationis fructu
pauo. Corpore interius: corde sū
exterioris: ideo perdo que dico. Et
post Magna peruersitas et insa-
nia: quando cū dō maiestatis lo-
qui plūmo: et inconstanti mente
aurē in oratione auerto: et ad ne-
scio quas ineptias cor conuerto.
Sequitur. Loquit mibi de? in psal-
mis: et ego illi: nō tū cū psalmus
dico attēdo cuius sit psalm⁹. iō
magnā deo iniuriā facio: cū eā
pcoz: vt precē meā exaudiat: quā
ego qui eā fundo non audio. De
precoz: vt mibi intēdat: et ego nec
mibi nec illi intendo: sed qd dete-
ritus est imūda et vilia i corde ver-
sando fetoze horribile aspectui ei⁹
ingero. ¶ Unde legit de sancto
Sruerino Colonie. epō: q post
mortē apparuit suo archidiacho-
no: super cuius caput erat nubes
igneas: guttas igneas distillans.
Qd ille admirās querit: cur tāta

esset pena punitus q adorabat vt sanctus. Qui ait. **Q**u dicebā offi cū cū clericis supueniētib' famu lis p negotijs. plūci diuini ofi cū interrūpere deo sic affligor. **Q**u cū ille se nō credere diceret pofecti gutta super ei' brachiu. **Q**uo clamāte pteangustia: sana uit cū sua ofone dicens. **Q**uodo vides quānū apud deum possuz **I**tem psallēs z orās dz dicere horas honoificē z reuerenter tā q corā deo z āgelis psallens. **Po.** **I**n cōspectu angeloz psallā tibi. **Z** **I**o erecto corpore: alacri vultu: patulo sensu z ore psallat: nō ap podiādo: nec incuruādo: z h mōi erēplo beati francisci: de q in vi ta sua. c.x. of: q l3 egitudine la boraret nolebat muro vel parteti herere vū psalleren: sed orās sem per erect' z sine capitulo: nō giro uagis oclis nō cū aliqua sincopa horas canonicas psoluebat. **ps.** Strātes erāt pedes nostri i stris tuis hierlm. **Et. f.** clicus dicat il lud. **lij.** Reg. xvij. **A** iuit ofis i cu us conspectu sto. z sicut in exte riori hōie stat erect' ita in interio ri. **Job. xxxij.** Si dixerit ad ipsū f. cor. **I**bi mor. **xxij.** **L**uruz est cor cū ima appetit: erigit euz ad superna eleuat. **Cant. ij.** Recti di ligūte. **Rea' n** ē lequē dei vo luntate ait Aug. super **Jo. omel.** **xxv.** **I**tem psallēs z orans dz psallere prouide z sapienter: vt dī cū est. **s. f.** intelligēdo z aduerien

do que canit: qd est psallere sapi enter. **U**nde de beato francisco legi: q grauitē se putabat offen dere: si quo mō ofoni dedit: va nis fantasmātib' interius vagare tur: z de hoc habuit ē. **s.** **I**tem psallendū est iubilatiue z gaudē ter. **p. z.** **J**ubilate deo omis terra. **J**ubilis eni of q ineffabile gau diū mente cōcipit: qd nec absco di pōt: nec sermonibus aperiri z tū quibuscū mōtib' p dū: l3 nul lis p pziatibus exprimat. **mor.** **xxij.** **E**t ps. **B**eatus populus q seut iubilatiōē. **J**ubilate mōto laudes deo: per quos mōies ele uate mente signant. **I**tem psallendū est tēperate z pgruenter. **f.** **h**oris cōgruis z ordinatis: nisi cā legitima quio sit p pedit: vt pia vilitate occupatus. **ps.** **sepites** in die. **zc.** **A**espere z mane: z meri die. **zc.** **I**tem psallendū ē aperte z intelligenter: vt. **f.** oēs intelli gāt: nō ore semipieno. **Neemie.** **vij.** **L**egerūt in libro legis distin cte z aperte ad intelligēdum. **A**d psallendū igit modis dictis dz q libet pro posse laborare. **I**tem **Laplm** nonum. **D**e missa au dienda.

In spatio dō intermedio dz religiosus audire mis sam dici cū ofō: qñ ē p pta assignata. **Q**ue missa fm cā nonēs dz hora terna celebrari q: f. ea hora xps ad passionē doct' ē z ipse sanctus super apostolos d

scendit: vt habet de conse. vii. l. ex
cepta nocte natiuitas dñi. Lz tñ
mane celebrare: ne pps sua de/
uotio frustret: vt of ibi. Nec dz
religiosus ppter missā peculiare
omittere qñ audiat missā dñe
put habet in sūma de casib⁹ lib.
ii. n. de sacramentis nō iterādis
et extra de celebratione missarum
An Apparat⁹ in sūma vbi supra
Peculiare. i. spālem de aliq san
cto: aut de mortuis: de die dñi: in
tellico qñ dñe ppsā missā habet
Argumentū dñe eos qñ in dieb⁹
dñicis iussit audire liturgiā dñe
postq̃ celebrauerit dñe beata ṽgie
vel alio sancto. Isti nō audiunt
missam de die: qz missa of offici
um cū canone: put of ibi. C
lebratio dñi missa est in memori
am dñice passiōis. Mat. xxvij.
Hoc facite in meā p̃memoratio
nē: put dicit Hugo de sacris: p
te. viij. libri. ij. c. xliij. An inter oia
sacra. hoc precipuū esse p̃stat: qz
verum corpus xpi et sanguis nō
solum ibi figurat s3 etiā continet:
ait Innocenti⁹ de officio missae.
C Et l3 in hoc officio tanta sint
involuta misteria vt nemo ea
sufficiat explicare. put dicit idem
tñ vtr religiosus et celic⁹ audiet
missā dz salte in generali cogitat
C Ad ingressu sacerdotis in ec
clesiam. representat xpi ingressus
in mūdū: Quē ingressū etiā in
troitus in choro dñicus designat.
Chirielephon dñi qd interpre-

tatur dñe misereere significat po
stulationem misericordie ab ipso
xpo: q venit in mūdus. Adiere.
xxx. Dñe misereere nostris et enīz
expectauimus. Unde noules dicitur:
ad designādā humanā iper/
fectionē. In numero enīz noue/
nario iperfectio designat: et in de
nario. perfectio. Ideo homo p̃te
decimā deo dat: nonam sibi reti
nens: ait Hugo. i. dñi sacra. pte. xi.
c. viij. C Symn⁹ angelic⁹ signi
ficat angeloz congratulationē
de aduentu xpi in mūdus. Luc.
ij. C Oratio designat xpi suppli
cationē p mūdū ad patrē. Aduo
catū enim habemus apud p̃fēz
et. Et Jo. ij. C Epistola signifi
cat doctrinā apostolicā. C Bra
duale: p̃fectū iustorū de virtutē
virtutem. C Euangeliz doctri
nam saluatoris. C Altare: crucē
christi. C Vestis sacerdotis cir
ca altare: et ipsa consecratio signi
ficat xpi immolationes in cruce.
C Corpus xpi eleuationē: xpi ele
uationē in cruce. C Oratio vo
minica q̃ omnes antecellit qua
drupliciter fin. Innocentiam. s.
auctoritate datoris: breuitate ser
monis: sufficientia petitionum:
p̃funditate mysteriorum impli
cat et significat: qz a dei filio sunt
petenda a malis liberatio: et bo
norū omnium collatio. C Ad
aut dicit et p̃fēz bis agnus
dei misereere nobis: significat: qz
petimus ab eo releuationem cor

ponis et anime. Et quod dicitur tertio
 bona nobis pacem: significat: quod
 ab eo petimus tranquillitatem eter-
 nitatis. **M** Quod ultimum dicitur
 ite missa et significat dimissionem
 populi ad propriam. Quasi dicat ho-
 stia missa est ad deum pro vobis:
 redire potestis ad propriam. De his
 autem misterijs bene Inno. de of-
 ficio misse: et Hugo ubi. 3. et lib.
 8 offitio ecclesiastico. Et dicitur per
 multi nesciunt audire missam: quia
 exierit chorum: vel dum euangelium
 legitur: vel oratio dominica dicitur
 vel antequam corpus christi eleuetur
N Tunc enim deberent facere peti-
 tiones suas ad deum: ex quo di-
 gnatus est descendere in altari ve-
 rus deus et homo. Isti sunt simi-
 les fugientibus de concilio in-
 trante summo pontifice: vel de pa-
 latio intrante rege: qui deberent
 sua negotia pretere. Hoc dico de
 eis qui non audiunt aliam missam
 vel exierit sine causa legitima.
Qualis autem esse debet missam
 celebrans: et qualiter ante missam
 se debet iudicare patet. i. Cor. xj.
 Probet autem seipsum homo: et sic
 de pane illo edat et. Et de pericu-
 lo indigne celebrantis: ibi. Qui
 manducat et bibit indigne et.
 propter. cxxij. Quando sederis ut
 comedas cum principe: diligen-
 ter attende que posita sunt ante sa-
 ciem tuam. Quod exponit Au-
 gustinus super. Jo. omel. lxxxviii. De
 mensa sacratissima altaris domi-

ni: ubi corpus et sanguis christi ap-
 ponitur. In qua mensa sedere et
 humiliter accedere: ait ibidem. Accede
 dens enim debet esse plenus fan-
 ctimoniam et immaculatum. Levit.
 xxvj. Homo qui habuerit maculam
 non offerat panem deo. **D**ebet
 esse ornatu virtutum decoratus.
 ps. Sacerdotes tui induant ius-
 ticiam. Unde sacerdotes legales
 lauabant se ante ingressum taber-
 naculi. Exodi. xxx. Et induebant
 saccas. Exodi. xxviii. **D**ebet esse
 omni peccata pacificus. **A**bat.
 v. Si offero munus tuum ad al-
 tare et. **D**ebet esse supra se ele-
 uatus: quia angelus domini er-
 ecituum est. Malach. ij. Et sic
 cum seruida deuotione: iubili exal-
 tatione: et perfecta dilectione ac-
 cedit. Eccle. viii. **N**ade comede
 i leuita panem tuum: et bibe i gau-
 dio vinum tuum: et sic celebrans
 amplius in christum immutetur et de-
 ficetur. Augustinus. xiiij. Confessio in per-
 sona christi. Tibi sum grandium.
 Cresce et manducabis me. Mon-
 ta me mutabis in te sicut cibum
 carnis tue: sed tu mutaberis i me.
Unde de pena indigne celebra-
 ntis dicit libro qui dicitur paradisus
 quod cum ad sanctum Machabrium
 venisset sacerdos quidam caput
 huius excoriatum et quasi consum-
 ptum ut curaret. **M**az sibi de deo
 derat gratiam curationum: non
 tamen ab eo visus est vel susce-
 ptus. Et cum staret: et sui misse

receretur: rñdit: q non erat dign⁹
curari: quia fornicatiōe polluitur
sacra mysteria celebrabat. Iō sic
cruciabatur. Sed si promitteret: q
vel sacerdos nunq̃ mysteria di-
uina contingere: posset deo iuuā
te medicinam accipere. Qui cū
vocatus esset ac pmississet: nūq̃
se fungi sacerdotis officio: sed q
inter laycos semper staret: crimi-
ne p̃fesso imposuit sibi manus ⁊
curatus ē. De vilitate vero mis-
sarum legitur dialogorum. iij. in
fine.

¶ Capitulum decimū. Quod re-
ligiosus se debz vtiliter occupat.

Is vero spacijs iherme-
dis inter horas p̃dictas
debet religiosus occupa-

Rri vel in studio vtili: sacraz lectio-
nem audiendo: vel per se acqui-
rendo: ⁊ inuestigando. Lectiōe
enim instrumur: oratione men-
damur: ait Iñdo. iij. de summo
bono. c. viij. ⁊ Hugo. super Iōā.
Omel. prima. Lectio ē sicut ole-
um in flamma. Si est ibi quod
nutriatur nutrit: crescit ⁊ perma-
net. ⁊ Dama. ad Iō. episto. i. Le-
ctione velut quotidiano cibo ali-
tur ⁊ p̃gnetur oratio: ⁊c. ⁊ Alter
natim audire debet sapientiores
⁊ studiose inuestigare. In audie-
do enim imprimitur ipsa veritas
intime ⁊ intense ait Hieron. epi-
stola. xxxv. Est et in prologo bi-
blic. habet nescio quid latentis
energie viva vox: ⁊ in aures di-

scipuli de auctoris ore transfusa
fortius sonat. Unde prout dicit
Iñac lib. de elementis: cum pla-
tonis obitus appropinquasset: ⁊
ad se discipuli cōuenissent: ait q
audire magistros magis appli-
cat intētionibus reñ: q̃ confide-
rare in libris. Liber enim nō of-
fert rem: sed tantum formas ex
vna parte: magister vero offert
plures formas sibi varios gest⁹
suos: ⁊ ex pluribus partibus re-
sponder. **¶** Similiter in studen-
do solentius inquiri veritas ⁊ in-
uenitur. Sene. epi. lxxxvj. Alie
lectio ingenium studio fatigatur
non tñ sine studio reficit. Nec
scribere nū: nec legere tantū. Se-
quitur. Alterum altero temperā-
duz: vt quicqd lectiōe collectū ē
stilus redigat in corpus. Et pōt
exemplū: q̃ alimenta q̃ diu sunt
integra innatā stomacho: ⁊ oneri
sunt cum vero mutata sunt: in
vires trāseunt. Sic ⁊ que hauri-
mus audiendo vel studēdo: nō
patiuntur integra esse: sed coquo-
mus: ⁊ in ingenta ibūt. In quo
studio puideri debet: q̃ certa sit
lectio: q̃ vt ait Sene. episto. xlvj.
Lectio certa prodest: varia dele-
ctant. ⁊ Ber. ad fratres de mōte.
Certis ipib⁹ ⁊ horis: certe est le-
ctioni vacandū. Fortitū. n. ⁊ va-
ria lectio: ⁊ quasi casu reperta nō
p̃dificat: ⁊ leuiter admissa leui-
ter recedit a mēoria. Sz certū in-
genio immorandū est ⁊ assue-

T

V

X

ciendus est animus. Sequitur
De quotidiana lectione aliquid
quotidie in ventre memorie de
mittendum est: qd fidelius dige-
ramur: rursus reuocetur et cre-
brius ruminet: qd propositis co-
ueniat: qd intentioni proficiat: qd
deineat animus: ne aliena cogi-
tare libear. Sepe audiendus est
delectio serie affectus et forma
da oratio Sene. ep. a. ii. Distra-
hit librorum multitudo: ita qd cum lege-
re non possis qd habueris, sa-
tis est huc qd legis. Sed inquis.
Modo huc librum enoluit: vo-
lo modo illum. R. Nolo. Fastidi-
entis est stomachi: multa degusta-
re. Que varia sunt et diuersa in-
quietant non alunt. Et studium in-
mat affectuosa oratio. ait Ber. vbi
s. qd oratio lectionem interrom-
pit: non tamen interrompendo im-
pedit: qd priorem ad intelligen-
tiam animi restituit. Totus aut
studium religiosi tendat ad augmen-
tum religionis et deuotionis. Ber.
in meditationibus. Nihil aliud
docet me tota scriptura: nisi reli-
gionis unitatem seruare. Ego mi-
ser et miserabilis citius curro ad
lectionem: qd ad orationem. Li-
bentius volo legem qd missas au-
dire. De hoc cassian. lib. v. Col.
de abbate Theodoro dicit: qd cum
explicationem obscure questionis
inquireret nec attingeret: septem
diebus et noctibus in oratione in-
sanguabilis persistit: donec solutio

nem deo reuelante perceperit. Id
de institutione scripturarum dicit.
Monachum cupientem ad scri-
pturam notitias perferre nequaquam
debere labores suos erga com-
mentariorum libros impendere. s.
totaliter: sed omnem mentis indu-
striam et cordis intentionem erga emen-
dationem vitiorum contineat. Quibus ex-
pulsis: cordis oculi quasi sublato ve-
lamine passionum: scripturarum
sacramenta contemplantur. Et
ponit exemplum de oculis corpo-
ralibus: et lumine visibilibus. Sapie.
vij. Opauit et datus est mihi sen-
sus. Ceteris autem horis quibus
non vacat religiosus orationi vel
studio ociositatem debet cauere
et bona opera exercere: prout dictum
est supra. Ber. vbi supra. Nihil
ociosus sit suus deus: quia ad deum
seruius sit: quippe nomen tam
suspectum et vacuum et molle: rei
tam certe tam sancte ponendum
non est.

Capitulum vndecimum. Quali-
ter accedendum est ad refectionem.

Is autem peractis acceden-
dum est ad refectionem
corporum corruptibilium
ut conseruent et roborent ad ser-
uiendum deo. Hanc enim intentio-
ne debet vir sanctus ad corporis
refectionem accedere. Et non quod
in accessu ad mensam debet esse
dolor et eterna lamentatio. C. In
progressu sobria fragilitas: et pro-
vida discretio. C. In egressu de
vagina laus

diuina laus et gratiarum actio. ¶ De
pmo Job. vi. Interea comedas
suspicio. Et merito. Ob memoriam
amisse immortalitatis per peccatum
et inflicte mortalitatis et defecibil
litatis: quam oportet reparare et re
creare per corporalem refectio
nem. Nam licet homo in para
diso comederet si non peccasset:
propterea dicitur ab Esau. xlii. de ci. c.
xxvi. di. q. cibus aderat ne esuri
ret: potius ne sitiret lignum vite:
ne cum senectus dissoluaret: nihil
tamen corruptionis in corpore
villas molestias vllis eius sensi
bus ingererat. Non tamen co
mederet ad deperditionis restau
rationem: nec ad miseriarum cumu
lationem sicut modo. Unde libro
qui dicitur paradysus legitur de ab
bate: Ihsodoro: q. cum cibum su
meret sepe lacrimabat dicens.
Erubescio irrationabilem sumere
cibus: qui rationalis a deo factus
in paradiso voluptatis deberem
versari: et cibo diuino saciari.

¶ Item ob considerationem igno
miniose vilitatis ipsius exactoris
cui oportet seruire manducando:
et ob eius implacabilitatem et per
ditionem omnium que sibi exol
vuntur. vt enim dicit Sen. epla.
xxi. Inter precepta non audit:
q. non possit appellari. Non est
tam molestus creditor. Et epla.
cxi. loquens de ventre dicit. In
quem sic preciosa congerimus: et
q. recepta seruantes: quid ad re

perlinet q. accipiat perditurus
quicquid acceperit: Idem de breuitate
vite. Cum ventre homini est ne
gotium. Nec rationem patitur: nec
equitate mitigatur: nec vlla pce
flectitur eius esuries. Ioh. merito
cum dolore accedit: vt sibi fuiaf.
Et vere beatus est qui sibi non seruit
Job. xxi. Clamor exactoris non
audit. Quod exponens Grego.
de ventre ait. mor. xxx. Seruitus
exactoris est. necessarium nature
postulatio. Clamor vero est men
suram necessitatis transiens ap
petitum gule. Unde legitur libro
qui dicitur paradysus de abbate
Serapione qui et Sydonius di
citur: eo q. sindone vestiebatur:
q. cum Athenas venisset: nec tri
bus diebus ante comedisset: nec
peram nec pecuniam haberet: quanta
die esuriens et stans iuxta locum
consilij clamauit. Viri Athenien
ses succurrite. Requisitum quid ha
beret. respondit. Trium feneratorum
manus incurri: et duorum de
bitum solui. Tertius me retinet:
nec satisfacere possum. Interro
gatus: qui essent illi: respondit.
Lupiditas pecunie: desiderium vo
luptatum: et voracitas ventris.
Duos video: euasisse: tertium eua
des nequeo: q. modo me urget. Et
tunc quidam philosophi creden
tes: cum quedam ficta dicere: soli
dum vnum offerunt: Quos tra
dens cuidam vendenti panes: ac
cipiensque vnum panem tantum

recessit. Et solidum recuperauerunt philosophi: dato scio panis. Adde legitur. iiii. coll. collatoe iiii. sub alijs verbis: vt habetur: qd fener quidam disputans cum philosophis sub colore pblematie hoc expressit. Multis inquit creditoribus me pater meus reliquit obnoxii. Sed ceteris soluens ab eorum molestia liberatus: vni satisfacere quotidie soluendo non possum. Et querentibus solutionem: rñdit. Multis fui vitijs constrictus: quibz tanqz molestissimis creditoribz omne substantiam abiciens satisfeci: atqz ab eis absolutus sum. Castri margie tō stimulis carere neqz nec licet eam redigerim: in paruum modū vim quotidiane impulsionis euado. Sed necesse ē perpetuis puentionibz perurgere atqz iexplebile iherf vectigal. Lusus exactionis quotidiane cum molesta consideratione merito cum luctu debet homo ad refectioez accedere. Sic Tobias cū luctu sumebat panem. **C**onsequenter debet esse discretio et sobria frugalitas in pcessu: siue vbi et hoc multipliciter. **P**rimo vt sit gule et omnibz eius speciebus abdicatiua exclusio. Job. xxx. Clamorem exactionis non audit tibi mora. xxx. dicitur: qd per exctorem signatur venter: et dictū est. Cuius clamor non est audire: quogulam restringendo. **C**u

lus species sunt quibz. **E**t vel tempus pueniendo: vt Zonathas. i. Regi. xiiij. **E**t vel cibos lautiores appetendo: vt populus carnes desideras in deserto. Numeri. xi. **E**t vel cibos accuratius preparando: vt filij Iheri. i. Regi. ij. **E**t vel mensuram excedendo: vt Sodoma. Eze. xvi. **H**ec sunt iniquitas Sodome. **E**t vel nimis ardēter appetendo: vt Elau gen. xxv. vnde dñs. Pore prope laute nimis ardenter et studiose. Sic Zonathas populo Sodoma qd ferrqz sacerdos. A quibus oibus speciebus oportet frugaliter precavere. Ecc. xxxi. Super me sam magnam sedisti. Sequitur **E**tere quasi homo frugi his que tibi apponuntur. **E**t Item, pulda discreto: vt sit alimentorum corpus inflammantium debita subtractio. Corpus eni est vt fornax ardens maxime iuvenile. Alimenta sicut fomēta inflammantia. Ideo cauendū: ne subministrentur nimis inflāmantia rōne. **G**ilatio vel qualitas. Hiero. ad Euzocheum epistola. xxxiiij. **A**inuz et adolescentia duplex incendiu voluptatis. Quid oleū flamme adictinus. Idē epistola. lxxviii. Quicquid inflāmare corpus potest: qd fomentum voluptatis suggerit fugiendum est amore castitatis. Et epistola. xciiij. ad suam de viduitate seruanda. **N**ō

Et pnc igneo: nō vulcana tellus

non viscus et olympus tantis ardoribus estuant: ut iuueniles medulle vino plene: et dapibus inflammate. Et quod vinum et carnes inflammantio ab eis antiqui abstinebant. Hieron. ij. 3. Iouini. Eius carniū et potus vini vtriusque saturitas: seminaria sunt libidinis secundum illud Comici. Sine cere re et baco friget Venus. An narratibi: Iouis propheta non solum a carnibus: sed et coctis cibis abstinuisse: prout fert Euripides.

Et de sacerdotibus ego prius narrat quod semper abstinuerunt a carnibus et vino. Et quod Astemien. tria precepta in templo erant deos venerandos: honorandos patres: et carnibus non utendum. Item necessaria est discretio: ut sit concupiscentie insidians cauta uigilatio. Gregorius ubi. 3. voluntas sub necessitate se paliat: ut eam vix quis etiam perfectus discernat. Et. ix. mor. in fi. Discretio

nis moderantie carnis cura seruanda est: ut seruiat: et minime principetur: ne quasi domina animi vincat: sed subacta: mens domino quasi ancilla famuletur. Et Aug. ix. confessionum: hoc me docuisti deus: ut quemadmodum medicamenta: sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem facietatis ex indigentia molestia transeo: in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentie. Sequitur. Cum salus

sit causa edendi et bibendi: adiungit se tanquam pedissequa periculosa iocunditas: que plerumque pretereconatur: ut et scilicet causa fiat: quod salutis causa facere me dico vel volo. Ro. xij. Curam carnis ne feceritis in desideriis. Item discretio debet esse: ut sit hostis inclusi triumphalis deuictio. Gregorius mor. xxx. Neque ad conflictus spiritualis agonis commouetur: si non prius in nos ipsos hostis positus gule scilicet appetitus edomatur. Sequitur. In casum exteriorum hostes in campum bellum geruntur. si intra ciuitatis menia insidias ciuis habetur. Unde princeps eorum quorum destruxit muros Hierusalem. iij. Reg. vi. i. anime intuear: prout dicit Hieron. super illud gal. v. Qui christi sunt carnem suam crucifixerunt. De quo hoste idem Hieron. epistola. lxxxiij. Hic hostis in tuo inclusus est. Quocumque pergitur nobiscum portamus. Sequitur. Moderatus cibus: et nunquam veter expletus triuans ieiunij preferatur. Et multo melius est: quoties raro satis sumere. Item debet esse prouida discretio in actu refectio: ut sit carnis sub lege spiritus redactio: et ne sit ex vias dei vagatio. prout enim dicit Augustinus. sermonum: sermone primo. Caros iumentum est: quod est freno et fame domandum: quod de via que ducit Hierusalem. excludere conatur Hieronimus epistola. xcv. Ca

ro domada est: ut fessorem spiritum sanctum moderato atque composito portet incessu. Libaria enim et uirga: et onus alino. **T**c. Ecc. xxiiij. et I. cor. ix. Castigo corpus meum. **T**c. Quod exponit Sre. mor. xxx. de castigatione per abstinentiam. I. cor. xi. In fame et siti. **T**c. Item debet esse prouida discretio in usu alimentorum: ne fiat uirtus aggrauatio: et operum impedimento: sed sit ad operandum promptitudo. Hiero. epistola. lxxx. Cibum sit olusculum et si milia: raroque pisciculi: et ne prepta gula longius trahatur: sic semper comedas: ut semper esurias: et statim post cibum possis legere: psallere: et orare. Idem primo. 5. Iouini. Adesse debet ratio: ut tales et tantas sumamus escas: quibus nec oneretur corpus nec pregrauetur libertas. Luc. xi. Ne grauentur corda ustra crapula. **T**c. Item debet esse prouida discretio in sumptione alimentorum: ne per inmoderantiam sterilitas oporteat fieri penalis maceratio siue disciplinalis castigatio unde priora priora carent: ait Sre. super euan. lib. i. omel. xij. et mor. xxiiij. in principio: Et ut per abstinentiam fiat reuersio in gradum: a quo discessimus per gulas appetendo linguam uentum. Per aliam. n. via reuersi sunt in regionem suam. **T**bat. ij. ubi Greg. super euan. lib. i. omel. x. A regione nostra supbia de inobediendo: uisibilia sequendo: cibum uentum gustando discimus. Sed ad eam necesse est ui-

uendo obediendo uisibilia contem-
nendo: carnis appetitum refrenando
fideamur. Hiero. epistola. lxxxij. Sollicitudine prouidendum est: ut quos saturitas de paradiso expulsi esurientes reducat. **T**bat. v. Beati qui nunc esuritis quia saturabimini. **T**c. Magna ergo ars et solertia industria necessaria est ad uiuendum necessaria in refectione corporali. Ideo phil. iij. Ego didici in quo sum sufficiens. Sequitur. Abiis et in omnibus instructus sum. Scio saturari. **T**c. Abi Grego. super Ege. li. i. omel. vij. Ars magna hec scire: de qua gloriatur apostolus. **T**c. Recitare uero exempla sanctorum patrum de predictis et austeritatibus uite eorum nobis modernis maior est consilio quam laudatio. Nam in eis sunt alimentorum uilitas et austeritas. Quidam enim uiuebant herbis crudis: quidam modicis fructibus. Quidam siccis panibus et aqua: ut patet in uitis eorum. Hiero. ad Eustochium epistola. xxxij. De cibis et potibus taceo. cum etiam languescentes monachi aqua frigida utantur et coctum aliquid accepissent: luxuria sunt. **T**bat. ibi. Item alimentorum erat eis impreparabilitas siue ruditas. eorum enim erat studium: quod alimenta saporis amitterent. Sic beatus Germanus qui chereos intermiscere cibis ne scirent. et beatus Franciscus idem faciebat. Nec saltem aliam querebant quam famem et laborem. An. Ber. ad fratres de monte. Panis fuit

furens: et similiter aqua: colera v^t legumina simplicia neq^{ue} res delectabilis est: sed amore xpi et desiderio interne quietis ventri bñ mougerato grater ex his satisfacere posse: valde delectabile est. Sequitur. Facillimū est et delectabile: adiuncto amoris dei condimento: sñ naturaz viuere et ponit exemplum de pauperib^{us} quibus est delectabile sic viuere.

B Item in eorū refectione erat teporis tarditas: q^{uia} vix aut raro comedeabant ante solis occasu. Unde Hiero. ad Paulinū epla xxxv. Sit vilis et vespertin^{us} abus olera et legumia: interdūq^{ue} pisciculos p^{er} summis ducas delictis. Qui enim xpm desiderat: et illo pane vescit: nō querit magnope q^{uia} de cibis preciosis stercus p^{ro}ficiat. Quicqd post gulam nō sentitur: idēz sit tibi quod panis et legumina. Ande in vitis patruz li. ij. c. de continentia: ait solitarius.

C Nunq^{uam} vidit me sol manducantem. Item erat refectionis eorum raritas. Quidam enī comedebant semel in biduo v^t triduo. vñ lib. g dicit paradisus legitur de Pachomio sub quo erāt trecenti monachi: q^{ui} aliⁱ ieiunabat ieiunio biduano: alius triduo. Pacharius vō in angulo vno stabat v^t sp^{iritus} in finem quadragesime non panem vel aquā gustās: non genus flectens: non in terra faciens: sed tantūz folia cruda die

dominica sumens. et cūibat ad nature necessaria nec oia opiens nec alicui loquēs: sed corde oīas et aliquid manibus efficiēs ibat.

D Item erat in eis alimentorū insensibilitas. Tibi enim delicatū eis non sapiebant: quia sensus suū ad eorū saporem non conuertebant. vñ de sancti patres nesciebant comedere carnes. prout legitur in vitis patrum. c. de continentia.

E Item erat in eis refectionis obliuio. prout dicitur ibidem de abbate Sysoi: q^{uia} cū discipulus diceret ei: surge pater manduca. rñdebat. Nonne adhuc manducamus: Cui cū discipulus diceret: non: aiebat. Si non manducauimus: manducamus. et ibi de abbate vñitate aliū

F Quibus cum apposuisset discipulus panes. manserūt sic vsq^{ue} ad diem alium hora sexta loquētes de spiritalibus. et tūc excitati comederunt. Item erat in eis circa opera vñlia occupatio dūz comedebant: ne intenderent cibo. Ande ibi d^e abbate priore dicitur q^{uia} ambulādo comedebar. et inter rogatus quare: ait se sic comedere: vt id non vt opus aliq^{uid} ageret: et vt comedēdo delectationē animā non haberet. Idem legi^{tur} de abbate Hoz. libro. ix. hyssoc tripartite. Qui forte idem fuit: s^{ed} binomius. Contraria vō sunt in modernis multis religiosis: q^{ui} relictis in alimentis delictis

tem: accuratam preparabilitatem
et sic de alijs. unde Hieronymus
epistola quadam in persona tali-
um dicit. Natus in paupere do-
mo: in tugurio rusticano: qui vix
millo et cibario pane rugientē fa-
tiare ventres poteram: modo si
milam et mella fastidio. Non ge-
nera et nomina piscium: in quo li-
tore collecta sunt. Calles saporibus autum: discerno prouincias
et ciborum raritas: ac nouissime
damna ipsa delectant. Et de tali
bus Bernardus epistola. ij. de di-
sciplina monachorum ad abba-
tem Cluniacensem. Inter prandia
H
tanti fauces dapibus: tantum au-
rea pascuntur rumoribus: quibus
totus intentus: modum nescias
in edendo. Et ibidem. Fercula fer-
culis apponuntur: et cum pro so-
lis carnibus: a quibus aliquoties
abstinetur: grandia piscium cor-
pora apponuntur. Et cum prius
bus saturatus fueris: si secundos
scilicet pisces atigeris: videtur ti-
bi non gustasse pisces. Tanta quo-
pe accuratione et arte coquorum
omnia apparatus: quatenus qua-
tuor aut quinque ferculis deuora-
tis. priore non impediunt nouissi-
ma: nec saturitas minuit appetitum
Nullatenus quippe dum nouellus
seducitur condimentis. paulatim
dissuescit ad cognita. Post ven-
ter quidem tumescit oneratur: sed
varietas tollit fastidium. Et sub-
dit. Quis dicere sufficit quot mo-

dis: ut de cetero taceas: sola oues
verantur. verantur: durantur: li-
quantur: quocumque vertuntur: sub-
uertuntur: oluduntur: et nunc qui-
dem frica nunc assa: nunc farsa:
nunc mixtum: nunc singillatim ap-
ponuntur. Et quod hec omnia ni-
si ut solo fastidio perlatum. Et per.
Dum oculi coloribus: palatas sa-
poribus aliciuntur: infelix stoma-
cus: cui nec colores lucet: nec sa-
pores demulcent: dum omnia su-
scipere cogitur: oppellus magis
obruitur quam reficitur: et cum cre-
bris ructibus se repletus indicet:
nondum curiositas satiatur. Quod
de aque potu quid dicas: quan-
do quidem nec villo etiam pacto
ad vinum aqua admittitur. Om-
nes nimirum ex quo monachi sa-
cti sumus: in firmos stomacos ha-
bemus: et necessarium apostoli
vitiando vino consiliū merito non
negligimus: modico tamen quod
ipse permisit cur nescio permitti-
so. Et vinam vel vno solo vino
plenti essemus. Pudet dicere sed
pudeat potius actiare: et si pudet
audire si pudeat emendari. videtur
in vno prandio ter vel quater se-
miplexum calices reponari qua-
tingis diuersis vinis magis odo-
ratio quam potatio: non ita haus-
tis attractis sagaci approbatione
et oculi cognitione: vnum tandem
et pluribus quod sortitus sit eligat
hec Bernardus. Idem super Cant.
omel. xxxi. super illud. Qui voluit

rit animam suam saluam facere
 1c. Quid hic vos dicitis obser-
 uatores ciborum: neglectores mo-
 rum: Hypocraas et Socrates do-
 cēt animas saluas facere in hoc
 modo. Chastus et discipuli eius
 perdere. Quēz vos et duobus se
 qui vultis magistrum? Danise-
 stum se facit qui disputat. hoc ocu-
 lis: hoc capiti: hoc stomacho no-
 cet. Et post. Legumina ventosa
 sunt: calens stomachum grauat:
 sac capiti nocet: potum aque pe-
 ctus nō sustinet. 1c. Quare hoc
 est: vt totia fluuio: agrio: hortis:
 et cellarijs vix inuenire possis qđ
 comedas. Duta quesoze mona-
 chum esse non medicum: nō de
 comprehensione iudicandum:
 sed de professione. 1c. Et quod ti-
 mendum est: sunt aliqui qui sin-
 gūt se debillores: medicinas cua-
 tuas querunt: vt liberius et
 excusabilius delicatis vtant. De
 quibus bene Bernardus dicta
 epistola. Aliunt: incolumes con-
 uentus solere deserere. et se in do-
 mo infirmorum qui non sunt in
 infirmi collocare. Carnium estu:
 qui vix egrotis et debilibus ex re-
 gule discretionē pro virium repa-
 ratione conceditur: non quidez
 corporis inflammandis ruinā re-
 ficere pro commodo: sed carnis
 luxuriantis curam facere in desi-
 derio. Et post. Delicata nimis ē
 medicia: prius alligari qđ vulne-
 rari: membrum non percussum

plangere: nundum suscepto scitu
 manuz apponere: fouere vngue
 to vbi non dolet: emplastrū ad-
 hibere vbi lesura non est. Et
 non solum in sanctis claruerunt
 exempla predictorum sed etiā in
 philosophis. Unde Polieratus
 lib. viij. c. viij. ait Socrates: mul-
 tos homines ideo velle viuere:
 vt edant et bibant: se autem bibe-
 re et comedere vt viueret. Unde
 et ferūt: Salientū decime diet ab-
 stinentiam loco medicine indi-
 xisse: vt dicit ibi. Et Seneca glo-
 riatur: qđ post mensam suam
 non esset necesse lauare manus.
 epistola. lxxv. Jo Hieroni. ad
 Helbiam. O miserabiles: quoz
 palatum non nisi ad scotosos ci-
 bos excitatur. Et epistola. xciiij. In-
 felices sunt: qui maiorem habēt
 famē qđ ventrem. Et Item non
 solum in philosophis exemplum
 abstinentie vigili. sed etiā in ma-
 gnatib⁹. Ait Poll. vbi. s. d. Au-
 gusto Cesare: qđ minimi erat ci-
 bi et vulgaris panem secundariū
 et pisciculos et ficus appetebat. Et
 de Scipione emiliano: qui in ite-
 nere accepto pane vesci solit⁹ erat
 Jo tales diu vivebant et viribus
 vigeabant: sicut contrariū facien-
 tes: qđ miserabiles naturam pau-
 cis contentam epulis suffocant.
 multos morbos et languores: et
 tandem festinatam mortem scar-
 runt. Sen. epistola xci. Antiqui me-
 dici nesciebant dare cibū sepius

et vino fulciri venas cadentes. Ne
 sciebant sanguinem minuere: et
 diurnam egrotationem balneis
 sudoribus laxare. Non enim ne-
 cesse erat circumspicere multa au-
 xiliorum et remediorum grata.
 cum essent periculorum paucissima.
 Nunc vero quod longe processerunt
 cause valitudinis: innumerabiles
 esse morbos non miraberis. Co-
 quos numera. Et morbos multos
 multa fercula faciunt. Et edicti-
 na quondam: paucarum scia sunt
 herbarum: quibus siccis succis sa-
 guis vulnera paulatim sanantur.
 Deinde in hanc peruenit tam mul-
 tiplicem varietatem. Nec mirum
 tunc illam minus negotii habu-
 buisse: firmis adhuc solidisque cor-
 poribus: et facili cibo nec per arte
 voluptatisque corrupto. Qui post-
 quam cepit: non ad tollendam sed ir-
 ritandam famem queri: innente sunt
 mille conditare: quibus auditas
 ericcare. Unde palor: et nervorum
 vino madentium tremor: et mise-
 serabilior ex cruduitibus quam ex fa-
 mie macies. Unde in tota cute hu-
 mor admissus: dissentiusque veter-
 dum male afflicto plus capere quam
 possit: cogitur putrescere sumpta
 non coquere. Deinde quam sedi pe-
 sitentesque sunt ructus quam fasti-
 dium sui exalantibus ventris: in-
 mita ingesta viscibus per os red-
 dant. Quid capitis vertigines di-
 cas: quod oculorum auriumque tormen-
 ta: cerebri estuatio imutatioque et

innumerabiles febrium genera: aliandi-
 petu sententiarum: aliarum tenui peste
 repentium: aliarum cum multo hor-
 rore: membrorumque cassatione ve-
 nientium. Quid alios referam: in-
 numerabiles morbos. Immunes
 erant a malis istis antiqui quod nun-
 dum se delinque soluerant: sibi im-
 perabant: sibi ministrabant: cor-
 pora sua aut opere aut labore du-
 rabant. Excipiebat eos cibus: qui
 non nisi esurientibus placere pos-
 set. Itaque nihil tunc opus erat ita
 magna medicorum suppellectili
 nec tot ferramentis et pigidibus.
 Poterant enim vicij simplicibus
 ob stare remedia simplicia.
 hec ille. In sumendis vero ne-
 cessariis: et religiosis seruare or-
 dinem et modum: ut non solum
 corpus intendat reficere alimentis:
 sed et animam spiritualibus honamē-
 tis. Ver. ad fratres domini. Cum
 manducas nequaquam totus man-
 ducas: sed corpore refectione su-
 mente: mens omnino suam non
 negligat: sed de memoria suau-
 tatis dei vel scripturarum aliquid
 quo pascat meditando: aut me-
 morando secum ruminet et vige-
 rat. Sequitur. Seruandus est mo-
 dus: ne effundat animum suum
 comedens super omnem escam: ob-
 seruandum ne ante horam ob-
 seruanda quantitas. et Ideo statu-
 tum est a sanctis patribus: quod reli-
 giosis corpora reficientibus lega-
 tur sacra lectio: qua alere reficiant.

Unde de Origene dicitur: nūq̃ sum
p̃fisse cibum sine lectione: prout
dicit Hieronim⁹ epistola .lxxvij.

In exitu ṽo vel egressu a re-
fectione: debent laudes deo ero-
lui. ⁊ gratiarum actiones p̃ col-
latis beneficiis. Unde ⁊ Salua-
tor postq̃ secit pascha cum discipu-
lis: hymno dicto exiit in montē
oliuarum. Math. xxliij. Ad cu-
lus imitationem religiosi debent
adire eccliam que est mons san-
ctus completa refectione: vt deū
laudent. Edent enim pauperes:
⁊ saturabunt: ⁊ laudabunt dñm.
Et enim ait Hiero. epistola .lxx/
xliij. Nec cibi ante sumant: nisi
oratione premissa: neq̃ a mensa
receditur: nisi creatori gratie re-
ferantur.

Capitulū .xij. Qualiter se de-
bet h̃ere religiosus p̃ refectionē.

Is expletis debet religio-
sus post refectionem ca-
uere a gestus leuitate: a
multiloquio varietate a ludis ⁊ spe-
ctaculorum vanitate: ne sit illius
populi imitator. Exodi. xxxij. Se-
dit populus manducare ⁊ bibe-
re. ⁊c. Alium enim gestū d̃z ha-
bere post cibum. s. maturiore q̃
ante: vt tollatur omnis excessus
suspicio. prout dicit Hugo in su-
ma sua. Item cauere debet a
torpida occiositate: eoq̃ ea hora
est homo pronus ad ocium ⁊ de-
sidiam. Ad quam exercitiendam
debet vacare verbo edificatorio

vel vili studio. Hieronim⁹ ep̃la
lxxvij. Statue tibi q̃t horas sa-
cram scripturam legas: nō ad la-
bores. sed ad delectationē. Sen.
epistola. xcij. Quo minus legas
non te terreo: dū quicqd legeris
ad mores statim referas. Illos
compesce: marcentia in te excita
solertia constringe: contumaciaz
doma: cupiditates vera. Et va-
ces deuote orationi: et fructuose
operationi: vel fraterne vel edifi-
catorie collatiōis: exemplo sancto-
rum qui talibus vacabāt post re-
fectionem: vt patet in vitis patrū
per totum. ⁊ nunq̃ sit seruus dei
ociosus. ait Ber. vbi. s.

Capitulum decimūtertium. De lau-
de vespertina.

Is autem completis: sol-
uende sunt laudes vesp-
tine: vt offeratur deo sa-
crificium vespertinum in figura
q̃ xps in mundi vesp̃era homo
factus: mundum redemit. Et
congrue institutum est: q̃ ea ho-
ra quandoq̃ psalmi decantetur
ad laudem dei in figura quando-
q̃ vulnerum. que xps pro mun-
do pertulit. Ideo tunc laudā-
dus in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis
sp̃ualibus. Eph. v. ⁊ Col. iij. Et
tūc ⁊ omni hora qñ deus lauda-
tur cor est ab exterioribus collige-
dum: moderandum: ⁊ preparan-
dum. exemplo eorū qui cantant
instrumentis musicis. Qui p̃
instrumenta ⁊ cordas propositio

nabiliter temperant cum plectro exteriori: ut cordis temperatis et proportionatis: cōcorditer et dulciter ante magnates pulsant. Sic debet religiosus antequam canat apud deum: in corde suo conceptus et affectus moderari: et plectro discretionis proportionari: ut dulciter et cōcorditer cāntet corā deo. vñ in figura sanctorum Apoc. v. singuli habebant cytharas et psalteria aureas plenas odoramentorum: que sunt orationes sanctorum. Et per cytharas in quibus corde in ligno trūdunt: corpora mortificata: et per psalteria que sunt uasa puritatis: decora: lucida: preciosa scōrum corda laudibus plena intelligant. **Ecc. xliij.** Ante orationem prepara animam tuam. **¶** Item hora vespertina quia principalior est quam matutinalis cauenda sunt multa. scilicet cordis distractio et euasatio de quibus supra in laude matutinali. **¶** Et hoc propter diuina maiestatis presentiam. Unde **Ber. i.** meditationibus. Cum ad orandum vel psallendum: ecclesiam intraueris. fluctuantium cogitationum tumultum extra relinque: curamque exteriorum omnium penitus oblitiscere: ut soli deo vaces. Sequitur. Intende illi qui intendit tibi. Audi loquentem tibi: ut ipse exaudiat te loquentem sibi. **¶** Item propter angelorum presentiam. Unde sequitur ibi. Quoniam preueniunt principes consueuerunt psal-

lentibus prout exponit tibi de angelis et sicut anima est preparanda ante orationem canonicam: et in oratione seruanda quies: sic et post ad defectus proprios dirigenda: et ad deum erigenda: postulando ueniam de multimoda negligentia: et innumerosa deficientia que sunt in laude diuina: et documentum Saluatoris. **Luc. xviij.** Cum autem omnia benediceritis: dicite serui inuites sanus. **¶** Melior enim sonus orationis: quam principium. **Eccle. viij.** **¶** Ecce contra est de multis qui uix stare possunt in ecclesia usque ad finem horarum. Quibus timendum est: ne ab hoste intrahantur. Sicut de monacho beati Benedicti. **ij. Dial. c. v.** ubi dicitur: quod erat uagus nec in oratione poterat stare. Quod audiens beatus Benedictus: accessit ad locum et uidit: quod puerulus niger extraherebat extra: nec permittit stare in oratione. **¶** Consimiliter timendum est de multis: Et enim legitur. **ij. col. collatione. liij. triplex est causa quare non habetur deuotio in oratione. vel ex negligentia: quia spine et tribulli sunt in corde vel ex hostis impugnatio. vel ad probationem ex diuina dispensatione: ut perseverantia et cordis desiderium cōprobetur.** **¶** Cap. decimūquartū. de moderanda cene.

Is completus si temporis congruitas et corporis

necessitas exigit: vt sequatur se-
cūda refectio sine cena: que qui-
dem est refectio post prandium
ait Greg. super euā. li. i. omel. iij.

K Cena est conuiuium in fine diei
et li. ij. omel. xvi. Post prandiu
restat cena. Cum maiori ergo il-
more et dolore ad cenam est acce-
dendum q̄ ad prandiu. Sancti
enim patres ieiunabat biduanis
et triduanis. ieiunij: vel saltez in
fine diei semel cibum sumebant:
vt habitum est supra. Et et vt di-
cit Hiero. epistola. lxxiij. antiq̄
monachi. i. cenobite cenas i pra-
dia mutabant: ne ventrem cibo
duplicato onerarent. et in epistola
Platonis legit: q̄ nō placet bis
in die saturatum fieri Et ait Tul.
v. tus. q. Et ideo nos moderni q̄
cenas delicatas prolixis prandij
superaddimus: timere debemus
et etiam prouidere: vt sit cene bre-
uitas: alimentū modicitas: in su-
mendo sobria frugalitas: ne fiat
ventris oneratio: corporis aggra-
tatio: virium ad exercenda debi-
ta officia impeditio: et ne sequatur
tempe oratio indigestio. et som-
niorum illatio. Oratus. Cena bre-
uis iuuat: prope ritum somn⁹ in
herba. Hier. contra Iovinianū
Comedendū est: et dormiendū:
et digerendū: et post instans venis
incentiua libidinis sustinenda qz
luxuriōsa res et inum. et. prouer.
xx. Sequit. Nec tales sumamus
cibos: quos aut difficulter dige-

rere aut comestos magno labo-
re paratos et perditos doceamus
Olerum: pomorum: et legumi-
num et facilioz est apparat⁹: et ar-
te impendium et medicorum nō
indiget. et li. x. coll. collatione. liij.
Generalis continēte modus ē
Et fm capacitatem virium cor-
poris et etatis tantum cibi sibi qui
libet cōcedat: q̄tum sustentatio
corpis non q̄tum desiderium sa-
turitatē exposcit. Sequit. Recēs
ecce perceptio iam in vespertinis
q̄ nocturnis orationibus tenuēz
leuem q̄ sensum inuenire non si-
nit. Ideo sanctus comode. et vult
ter hora nona refectiois temp⁹
indulium est in quo refectio mo-
nachus non solum in nocturnis
vigiliis leuis et vacuus verū etiā
in ipso vespertinis laudibus di-
gesto iam cibo aptissimus inue-
nitur. Et enim di. Ber. ad abba-
tem Cluniacem. Si ad vigilias
indigestum cogis: non canus ex-
torques sed placentum. Et Econ-
tra multi faciunt q̄ cum nō ha-
beant refectiois necessitatē nec
appetitum: nec in cibo sapore: nī-
hil homines: sumunt cibos: et ce-
nant in corporis nocumentis: et
officiorum debitorum impedimē-
tum potius q̄ emolumentum. Et
quod turpius est salsamentis: vt
potius gule irritamentis appeti-
tum prouocant: et famem q̄ non
habent mendicant. De tali. Se-
neca ep̄la. xxiij. Querit non vt vē-

trem impleant sed farsiat. quomodo post saturitatem quoque esuriat quomodo sitis: in prima potatione sedatam reuocet. Unde Enl. v. tul. q. de Dionysio tyranno dicitur quod cum cenasset: negauit se delectatum esse in cibo. Respondit coquus. Minime mirumque condimenta officiant. Qui cum querebat que essent illa. ridit. Labor sudor: curfus: fames: sitis: Talibus enim lacedemoniorum epule condantur. Soluptuosi enim querebant voluptatem. auferunt eas sibi: quod satiat non inueniunt saporem in cibo: sicut esurientes, prout exemplificat ibi d. Hieronimus. Qui fugiens vulnerat cum bibisset aquam turbidam: cadaueribus inquinatam: ait se nunquam secundum bibisset et hoc quod nunquam sitiens biberat versus modo. C. Similiter d. Ptholomeo. cui cum pergenti egyptus datus esset panis cibarius nihil fuit visum sibi iocundius eo: quod esuriebat. C. Ab his ergo deordinacionibus cene cauere debet religiosus cuius est: nocte in dei laudibus vigilare. C. Post cenam deo cauendum est ab omnibus que post prandium cauenda sunt: et illis vacandum quibus et tunc: de quibus dictum est: et multo amplius: ut sicut corporalis refectio est duplicata: sic et aie sit geminata. Cuius refectio est in deuota oratione vel sacra lectione: ne talia non cauendi dicatur illud Job pa-

uit sterilem que non parit. s. carnis: et uidue non benefect. i. anime eam reficiendo sua refectioe

C. Capitulum decimumquintum de diuina laude in completorio.

Est ista accedere de religiosus ad ecclesiam per sollemnem debitam laudem deo in completorio: qua hora sunt merito laudes deo soluende in memoriam agonie saluatoris: et orationis in ipsa agoniam: quando. s. sudor eius sicut gutte sanguinis descendit. Luc. xxij. Et in memoriam regentis in sepulchro. Unde merito dicitur completorium quia tunc complete sunt septem laudes canonice i. septima hora: ut creatori qui omnia condidit septem diebus: et eidem redemptori qui omnia reformauit septem sacramentis: et significauit spiritu septiformi: et ipsi beatificationi: qui beatificabit post hanc vitam que currit septem diebus: et dotabit beatificatos septem donis. s. quattuor corporis et tribus anime: laudes septenarie plenarie exoluantur. Nam per septem vniuersitas designat: ait Gregorius super euan. d. mel. xij. Et est gratia septiformis. mor. i. C. Et in laudando hac hora potius quam aliis debet homo auertere se ab omnibus exterioribus: seque ad laudandum deum puertere. Ad incipit Conuertere nos deus saluatoris no-

ster et. Ad innuendum q̄ quia
fuit homo distractus per opera
vitæ actiue i die: Luce. xij. Bar
tha martha sollicita es et. tūc d̄
innocare dei auxilium et adiuto
rius ad se auertendum ab illis: et
conuertendum ad deum. Et q̄
non est speciosa laus in ore pec
catoris. Eccle. xv. Antecedit cō
fessio generalis ad cor abluēdus
a cūctis pulueribus in operibus
dici p̄ctis. Et cantādo diuinas
laudes: tunc caueda sunt que di
cta sunt in maturinis. ¶ His ve
ro decantatis laudibus vacādus
est diuinis orationibus: et celesti
bus meditationibus: ait Būgo
in summa sua. Hec est tempus
silentij et quietis: dies tempus la
boris et operis. In noctibus ve
bent homines esse secum: et aut
fessa corpora somno reficere: aut
orationibus et sanctis meditatio
nib⁹ se in silentio exercere. ¶ In
primis ergo redire ad cor suum
religiosus debet tenendo sibi ca
pitulum mētale. In quo capitu
lo ratio iusta debet stare loco pre
sidentis: conscientia recta loco ac
cusantis: cogitationes et affectio
nes ordinate et regulate loco te
stium: zelus seruens et constans
timor loco executoris: exequētis
mandatum iuste rationis decer
nentis reus puniri. de quo Aug.
de p̄niā. Constituto in corde iu
ditio: ad sit accusatrix cogitatio: te
sta conscientia: carnis ex timor.

Inde qdam sanguis aīe confite
tus: per lachrymas estuat. et Ver.
in meditationibus. Integritatis
tue curiosus explorator: p̄digna
discussione vitam tuam examis
Attende diligenter q̄tum profi
cis: q̄tum deficias: qualis sis in
moribus: qualis in affectibus: q̄
similis deo: et q̄ dissimilis: q̄ p
pe: q̄ longe: nō locorum inter
uallis: sed morū affectibus. Stu
de, cognoscere te. Sequi. Red
de te tibi et si non semper saltem
interdum. Rege tuos affectus:
corrige excessus: dirige actus. Ni
hil in te remaneat indisciplinātū
Pone omnes transgressiones
tuas aī oculos: et sic teipsum p̄la
ge. Idem ad fratres de monte.
Disce vitam tuam ordinare: mo
res componere iudicare: accu
sare: condemnare: nec impūti
dimitte. Sedeat iudiciū iusticia
stet rea: et se accusans cōscientia.
Nemo te plus te diligit: nemo si
delius indicabit. ¶ Hanc p̄terite
noctis fac a teipso examinationē
et venture diei tui iudicio ca
nonem. Despere diei p̄terite ra
tionem exige: et supuenientis no
ctis fac inductionem: et sic districto
nunq̄ lasciuie tibi vacabit. Qui
sic facit seipsum diiudicat: et dei
iudiciū euadet. i. cor. xj. Si nos
metip̄os diiudicarem⁹ et. Job
xxxiij. Non ē in hoīs potestate
vt veniat in iudiciū. Ibi mor
xxv. Est iudiciū interius i quo

sancti quicquid contra se impu-
gnat enervant. Ibi ante oculos
suos omne qđ desleant coacer-
uant: Ibi tot patiuntur supplicia
quot pati timet. Nec deest i hoc
iudicio minister qui panit reos.

A Nam cōscientia accusat ratio in-
dicat timor ligat: dolor ex cruciat
Sed qđ multa hoc negligunt cō-
queritur dominus. Isay. lviiij.
Non est iudicius in gressibus eo-
rum. Job ubi supra. Nunquid qđ
non amat iudicium sanari pōt.
In hoc iudicio manifestatur di-
vine bonitatis miseratio in colla-
tione bonorum bonorum: et bene-
fidorum: et hois peccatoris abu-
sio de eisdem: et ex hoc eiusdem
humiliatio: et iudicii futuri formi-
datio et evasio. Iō in hoc iudicio
divina honoratio. Honor enim
regis iudicium diligit. Vere iudi-
cius determinat causas: prouer-
xxvj. Et quia tibi relucet dei boni-
tas: bona homini cōferrendo: et
homini prauitas: eis abutendo
ideo. puer. xxij. Cogitationes iu-
storum iudicia. Gene. iij. de ira
in fine. Quotidie ad rōnem re-
dolendam vocandus est animus
B hoc faciebat. Secutus est cōsuma-
to die cum ad nocturnam quietē
se recepisset. alium interrogaret.
Quod hodie malum tuum sana-
sti: Cui vltio obstitisti: Qua ex-
parte melior es: Desinet ira et mo-
derator erit. Sapiens g sciet quoti-
dianē ad iudicem esse veniendū

Sequit. Ator hac potestate quoti-
dianē. Apud me cām iudico: to-
tum diem mecum scrutator: facta
dictaque mea rememoror: nihil
mihi abscondo: nihil transeo. **C**
Quare quicqđ ex erroribus meis
timeam euz possim dicere: vide-
ne amplius hoc facias. et. Ex vi-
ctis igit debent confundi religio-
si qui se nō iudicāt: nec facta sua
scrutantur: cum gentiles audiant
hoc fecisse.

C Capitulum decimū septimū
Qualiter accedendum est ad lo-
cum gēis et somni.

Redeo capitulo metalli
completo in corde: et aia
elena per spem ad patrem mi-
sericordiarum et deum totius cō-
solationis et inflammata divina
dilectione: qđi compulsa graua-
mine corporis aiam aggrauāis
accedendum est ad locum quie-
tis cum dolore et amaritudine: qđ
oportet dei laudes interrūpere:
exemplo sanctorum. Unde in vi-
tis patrum. c. de cōtinentia dñi s
abbate Daniele: qđ tota nocte vi-
gilabat. Et volens circa mane p-
pter naturā dormis dicebat som-
no veni serue malis: et subripiens
pauxillum somni sedendo: statim
surgebat. Intrans autē ad dormi-
endum debet se fidelis munire
signaculo cruce inuocando do-
minum Iesum: et ponendo il-
lum vi signaculū super cor: suū
et brachia ad demones effugant.

E dos eorūq; illusiones et infidias
evadendas. Hiero. epistola. lxxviii
Cresco crucis signaculo muni-
qs frontem tuam: ne extermina-
tor egypti locum intus inueniat: s;
primogenita que apud egyptios
percutit in mente tua saluentur.
Unde i vltia beati Haymūdi cō-
turiē. legist: q; dum separaret se
a socijs: sacris insistentis medita-
tionibus apparuit sibi puer cādū
dus et rubicūdus dicens. Salve
dilecte mi. Quo mirante subun-
xit. Eū me nō agnoscis: et ruz di-
ceret se eum nō nosse: ait. Quo/
modo hoc cum in scholis ad la-
tus tuum sedeam: et tibi i separa-
biliter sim cōiunctus. Respice i
frontem meam. Qui aspiciens:
vidit aureis litteris scriptū Iesus
nazarenus. Dixitq; illi: hoc ē no-
men meum: qd tibi sit memoria
le in desiderio aie: qd diligenter
et articulatiter nocte qualibet im-
prime frontū tue. Et per hoc cō-
tra mortem subitanēam munie-
ris. Quicūq; enī sic fecerit mor-
tem subitanēaz nō videbit. Qui
bus dictis disparuit. ¶ Consunt
liter intrans ad dormiendum v3
esse celicis et diuinis cogitationi-
bus illustratus. Ver. ad fratres
de monte. Iurasti somnum ali-
quid tecum defer in memoria et
cogitatione: i quo placide obdor-
mias: qd et somnare iuuat. Sic
tibi nox dies illuminabitur: et nox
illuminatio tua i delictis tuis: pla-

cide obdormies: i pace quiesces
facile euigilabis: et surgēs facilis
eris et habilis ad redeundum in
diem: vnde nō totius discessisti.
Unde de origene: ait Hiero. epi.
cvi. Nunq; ei venisse somnum
nisi vnus e fratribus: sacris lite-
ris personaret. Sicq; dormienti
erit somnus delectabilis. Sōnia
enim qūq; sunt fm qualitates
eorum que vigilans cogitauerat
Job. vii. c. Terrebris. me p som-
nia. Ibi mor. viii. Cum somnia
contingant aut ventris repletio-
ne: aut inanitione: aut illusionē:
aut cogitatione: aut reuelatione:
cogitationes sanctiores: celestio-
res: et meliores sequunt somnia
blandiora: et delectabiliora. Job
xxxij. Per somnum in visione
nocturna. Segitur. Aperit aures
virovū: et exaudiens eos instruit
disciplina. Unde phus. i. ethi. in
fi. Reprobat opinionem dicentū
males non differre a bonis nisi
fm dimidium vite. I. tpe vigilię et
nō tpe somni q est quies. Cōtra
quos ait: q meliora sunt fantas-
mata iustoz q quorumlibz: q
meliora fuerāt cogitata ab eis in
vigilia. Ideo boni in somnis dis-
ferūt a malis. Qui pcorat. Luc.
lib. de anima parte q̄ta. di. Ido-
minum quoddam est verbum
somnia: qd fit cum hō cōsue-
uit dicere verbum et vincere fal-
sam ymaginationem. ¶ Vir autē
religiosus somnum capiens: hō

H

I

K

L nescit debet esse compositus: cauens ne somnus sit iniuria. pluridus et absortius: non tumultuosus non plixus. Ver. ad fratres d. monte. Tunc serue dei spiritum potes: ne totus quicq dormias: ne sit somnus tuus non qes lassus sed sepultura corporis suffocatio: non reparatio sed spiritus extinctio. Suspecta res est somnus: magna in parte ebrietati similis. Sequitur Quamvis ad debitum comitui. p. sectus: nihil ipsi tam peris de vita nostra qm qd somno deputat. Et post carnalis homo et huius somnus. Et sicut dicit lethens dicitur a lethae oblivio interpretatur abhominandus est seruo dei. Et in vita beati Ver. legitur: q si quez religiosum in dormiendo vurius stertentem: vel minus compositum facientem videret vir patienter ferre poterat. Ad habendum homo somnum tenuem iunat vici et potus sobrietas. Et enim dicitur ibi: tenuis vici somnus tenuis comitatur. Et dicta epla. Sobrium cibum: sobriumq sensu legi sobrius somnus. Ecc. xxxi. Somnus inuauis in hoie pto. Item iunat ad hoc bona precedens operatio Ecc. v. Dulcis est somnus operanti. Item ad hoc iunat studiola meditatio de diuina lege et cetera virtute. prouer. xij. Custodi legem atq consilium. Sequitur Si dormieris non timebis: ge-

rees: et tuus erit somnus tuus. Job xi. Secur dormiens requiesces: et non erit qui te exterreat. Et cum sic dormies cuius laus erit debet cor leuare ad deum oratio et meditatio: et aliqui surgere. Hiero. epistola lxxxij. Noctibus bis terq surgendum est reuoluenda: q sunt de scripturis que meminerit retinentur. Sic aut dormienti somnus etiam ipse meritorius est: ait ibi Hiero. Somnus ipse sanctus est oio nec vacat sanctio: sonus a merito. Grego. mor. viij. Hostia istidias quos vigilantes minime supat dormientes maxie impugnat. Quod agere superna dispensatio benigne pmittit: ne electorum cordibus a passionis premio et somnus vacet. Sicq somnus sanctis est oratio et meritorius: quia vigilant ad bene agendum qd in pnt: et qsi coacti accedunt ad somnum: et accedentes sic se muniunt et ordinant vt dictum est. Somnum enim capiunt: vt expediti et agiles postea deo seruiant. Job. vij. Si dormiero. sed corpus recreandum: vltiaz qm surgas ad deo expeditus seruendum. Hoc vero expleto: surgendum est ad soluendas laudes matutinales de quibus dictum est: vt redeat religiosus ad soluendas laudes a quibus inceperat: et dicat circuiti et imolant in tabernaculo eius hostias vobis. In circuitu enim ad eundem

ad eundem punctum linea terminatur a quo incipitur: ut patet in linea circulari. Sic debet vir celens deum laudare incipiens a dei laudibus: et finiens: ut cum presumaverit: tunc incipiat. Ecc. xviii. Et ps. Psallam deo meo quod diu fuero: donec. s. hostes omnes triumphaliter vincat: et cacumen contemplationis ascendat: premium bene psallentium accipiat. Abach. iij. et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

¶ Incipit pars secunda que dicitur locariū.

¶ Olo: viros orare i oī loco: leuantes puras manus. et. i. abimo. iij.

¶ Quemadmodum religiosus debet esse occupatus vilius in omni hora: et solite cauere a temporis amissione: ut dictum est: sic in omni loco debet esse honestus: exercendo virtuosa opera ad que locus est assignatus: et precauere ab omni abusione in locis deputatis ad opera sibi congruentia. Et quod in paucioribus via magis: studeat religiosus: hoc esse se habere in septem locis. Quod erit facile: si fuerit bene occupatus omni hora temporis. Ideo breuiter transeo hic de istis locis: quod patent ex predictis.

¶ Et hec pars huius collationum potest dici locarium. In qua auctoritates sanctorum colliguntur

quibus religiosus instruitur qualis esse debet in quolibet loco.

¶ Capitulum primum. Qualis esse debet religiosus in ecclesia.

¶ In primis ergo studeat ut sit in oratorio deuotus: et intus operibus ad

que oratorium institutum est Augustinus in regula. In oratorio nemo aliud agat: nisi ad quod factum est: et unde nomen accepit. est. n. domus orationis. Abach. xxij. vñ

¶ Longo de. xij. abusionibus. vnde prima abusio est: dissolutio in choro. Nam ut dicitur ibi: in choro sunt quidam corpore: in foro mente. Sequitur duodecima abusio est irreuerentia circa altare. Abach. ergo ubi ibi fieri nisi oras: et ad orationem pertinens. Aug. iij. de ci. c. viij. Quia populi ad ecclesias

confluunt: causa celebrat: honestasque viriisque sexus discretionem ut audiat quod bene hic vivere debet. Sequitur. Nichil eis turpe: aut flagitiosum spectandum: imitandumque proponatur: ubi dei viui aut precepta insinuantur: aut miracula narrantur: aut dicta laudantur: aut beneficia postulatur.

Idem. v. confessionibus de matre sua. Ad ecclesias ibat mane et vesperere: non ad vanas fabulas et loquacitates: sed ut audiret te in sermonibus tuis: et tu audires eam in orationibus suis. ¶ Sed contra multa faciunt: qui ibi vaniloqui multiplicanti: coniuncti istam

rant: comestationibus vacat. *re.*
Sanctus autem Ambro. non si
nebat: in ecclesijs comestationes
fieri: nec esset cū ingurgitandi: alii
idē. vi. confes. Et qđ multū dolen-

X

duz est: tempore psalmoz ⁊ ora-
tionum: multi inuicem colloque-
tes interrumpunt: ⁊ imperinē-
tia interserunt: vñ loquunt in cor-
de cum fantasmatibus ymaginib⁹
⁊ cogitationibus: facientes do-
mum dei speluncam latronum.
Math. xxi. hñ dñi enim locutio-
nes interiores ⁊ exteriores suran-
tur de laude dei. vñ de in tractatu
de speculo byssiali legit: qđ dia-
conus vertens se ad ecclesiaz vbi
due mulieres multiplicabant va-
niloquia vidit diaboli super eas
in specie semie omnia scribentes
⁊ cedulam dentibus dilatantem
eo qđ ille in tantum verba multi-
plicabant: qđ cedula non caperet.

r

¶ Sed nō sic sancti patres. vñ
Cassianus coll. ij. dicit: qđ ad sol-
lemnitates conveniebant: ⁊ tan-
tū silentiū prebebatur: vt in vna
innumerosa multitudine fratru
puenientium: preter eū qui can-
tabat in medio: nullus adesse vi-
debat. Et precipue cū sumat
oratio: in qđ nec spūū emittuntur
nec excreatio obstrept: nec nulli
interfonat: nec oscitatio traspiunt.

Z

Nulli gemit⁹: nulla suspiria astā-
tes impediunt. Nulla vox preter
sacerdotis auditur: nisi forte per
excessum subreperit. Qui ergo

alia opera non facit in ecclesia: nisi
ad que instituta est: ⁊ ea exerceat
intente ⁊ deuote absqđ abusione
honeste ⁊ ordinate se gerit in ec-
clesia.

¶ Capitulum secundum. Qua-
lis dz esse religiosus in capitulo.

Consequenter religiosus

in capitulo: vel in loco di-
scipline debet esse obedi-

ens humilis mansuetus ⁊ sub-
iectus. Si dō prelat⁹: debet ēē dī-
cretus: puidus: verax: iustus: ⁊ re-
pius. Et qđ domo discipline *Ecc.*
vltimo. Congregate vos in do-
mo discipline. *re.* Sine hac enī
nulla religio stare potest: ait *Aug.*
lib. sermonum: sermone. lviij.
Non enim supbia nisi vbi negli-
gitur disciplina. Nam disciplina
est magistra religiōis ⁊ vere pie-
tatis: que nec tō increpat vt ledat
nec ideo castigat vt noceat. Dēnt
qđ mores hominū irata corru-
git: inflammata custodit. *¶* In
domo ergo discipline studeat re-
ligiosus: vt sit in eo defectuum ⁊
culparum loculenta recognitiō:
humilis confessio: penitentie li-
bens susceptio: ⁊ impletio: ⁊ cor-
deinceps cauta deuotio: recogni-
tans illud *Hebr. xij.* In discipli-
na perseverate. puer. iij. disciplinas
domini ne abutias. ps. Disciplina
tua corripit me in finem. Boni-
tatem ⁊ disciplinam ⁊ scientiā dō-
cet me. *Aug. li. f. monti: f. mone.*
lvij. Bonitas malitiā vincit: dī-

A

B

disciplina voluptatem et vitia casti-
gat: scientia illuminat cecitatem.
Exemplū in collationibus pa-
trum de Paphnutio: de quo dicit
quod cum quidam inuidia du-
cius in cella eius codicem abscō-
disset: ac deinde ante abbate Paph-
nutium querelā exposuisset: dicens
codicem sibi ablatū intransibibus
illis: quod tale quid inter ipsos nō
contigerat: ille urgebat: ut mitte-
rentur seniores qui scrutarentur
omnium cellas: p. libro ingredō.
Sicq; factum est: et liber in cella
Paphnutij: inuentus repositus
est. Ille vō hūc esset conscientie se-
curus: satisfactioni se tradidit: p.
spiciens ne si furti maculam ver-
bis conaretur abluere: etiā men-
datij notaretur. Memine igit su-
spicāte aliud q̄ inuentū est: pro-
fusio in oratione lacrymis: tri-
plicationis ieiunij: et humilitate: p.
stratus duabus ebdomadibus
se afflixit: et in ecclesie limine se p.
sternebat ad ventas ante fratres.
Deo autē non patiente: euz ampli-
us infamariis q̄ imposuerat si-
bi crimē arreptus a demone ore
suo relertem retulit: nec ad ora-
tionem abbatis vel fratrum libe-
rari potuit xpo seruante hāc gra-
tiam Paphnutio: ut eius ofoni-
bus purgaretur cui insidiatus ē.
Et sic deus remunerauit in pre-
sentī eius humilitatem et patien-
tiam. **E**tere enim talis debet
esse subditus in capitulo: ut enī

dicit Hugo de. xij. abusioibus:
decima abusus est lis in capitulo
vbi dicit: q̄ capitulo est officia
na spūs sancti: in qua dei filij cō-
gregantur: ut deo reconciliantur
Noli ergo frater esse quasi Sa-
than qui aduersari dicit. **P**re-
latus vō in capitulo debet esse in-
stus et pius. Job. xxx. Cū sederē
quasi rex et. Ibi mor. xx. **B**isice-
da est lenitas euz seueritate: et fa-
ciendum est quoddā tempamen-
tum: ut nec multa asperitate ex-
ulcerentur subditi: nec nimia be-
nignitate soluant. p. Virga tua
et baculus tuus. et. Virga. n. per-
cutit: baculus sustentat. ut infan-
dant vinum et oleū. vinum quo
vlcera mordeant: et oleū quo so-
ueantur. Luce. x. In archa enī
erat virga cum manna. Debre.
x. quia boni rectoris in pectore
debet esse virga discretiōis: et mā-
na dulcedinis. alt. Grego. vbi. s.
Capitulum tertium. Qualia
esse debet in scola.

Ad domo vō sapientie:
velin auditorio: discipula
debet esse docilis ingenio
attentus exercitio: benivolus aio
attentus ad audiendū: docilis
ad intelligendū: benivolus ad
retinendū. vñ scolariis dicit: q̄ ni-
hil sit disco us. i. a scholis diuisus.
et scola discit vacatio: alt. Boe. d.
disciplina. Et Sene. de se et suis
conscolaribus loquens de Attylo
philosopho dicit q̄ p̄mi ad sco-
la

D

E

F

lam ueniebāt ⁊ nouissimū exēbāt.
 epistola. cxiij. Talis enim sapien-
 tiam assequet. puer. ij. Si sapien-
 tiam inuocaueris: ⁊ cor tuum in
 elinaueris prudenti: si quesieris
 eam quasi pecuniam: ⁊ sicut the-
 sauros effoderis illam. tunc itel-
 liges timorem domini ⁊ scientiā
 dei inuenies. ¶ Si fuerit doctor
 debet esse ad docendum. p. m. p.
 ⁊ ut auditoribus p. h. dat studio-
 sus. Alii Sen. vbi. s. loquēs d. vi
 cio philosopho: nō solum pati
 inueniebant eum scolares: s. ob-
 uium. Nam ⁊ docenti ⁊ discenti
 debet esse p. positum: ut ille p. de
 velit: hic p. ficere. ¶ Item debet
 esse prouidus in docendo: ut sit
 eius doctrina uera ⁊ sana tanq̃
 scriba doct̃: p. ferēs de thesauro
 suo noua ⁊ uetera. Math. xij.
 ¶ Itē debet esse uirtuosus exē-
 plo ad doctrinam alijs imprimē-
 dam. ⁊ in se ope confirmandā.
 Qui enim fecerit ⁊ docuerit hic
 magnus vocabitur in regno celo-
 rum. vnde Tul. v. tul. q. Turpis-
 simum est philosopho: quando
 cū uita pugnāt o. Et ponit exē-
 pla. Turpe est: se grāmaticū p. h-
 teri: ⁊ barbare loqui. Aut uelle
 se haberi musicū: rabitur de cane-
 re. Sic ⁊ turpior sit philosoph⁹
 in uite rōne peccās. Et tñ nihil
 omīn⁹ qdam q. uident aliqd sibi
 esse: uita que ipsi frequentant: in
 alijs mordent: reprehendūt: ⁊ la-
 ccerant: ac si ipsi ad ea que argu-

unt minime teneant. Hiero. epi-
 stola. xc. ad Rusticū monachū
 Multi detrahās: nec i eo sanctū
 te putes si alios laceras. Accusa-
 mus enī in alijs sepe qd facim⁹
 ⁊ nō ipsos discit: in nra inue-
 himur uitiā: muti de eloquente
 bus iudicantes. Et enim ait Se-
 neca. epistola. vij. Plus hoies
 oculis q. aurib⁹ credūt. Et longū
 est iter per precepta: breue ⁊ effi-
 cac per exempla. Sequitur. Tur-
 ba sapientiū plus ex monb⁹ q. ex
 uerbis Socratis iraxit tibi. x. in
 fi. In operationib⁹ uita ⁊ operi-
 bus iudicat: ⁊ sermones conso-
 nantes operibus acceptādi. vbi
 commētor dicit: q. res faciunt
 sermones credibiles: sed non
 econuerso. Et cū dissonant s. mo-
 nes ⁊ actiones interimunt: s. cū
 consonant p. uocāt audientes.
 Ideo summus magister cepit fa-
 cere ⁊ docere ac. i. Et sūt potēs
 in opere ⁊ sermōe Luc. vi. i. i. i. i.
 Quod enī turpissimū est solet
 nobis obici: uerba nos philoso-
 phie non opera tractare: ait Se-
 neca epistola. xxv. Unde doctor
 intendere debet: ut potius disci-
 pli informētur in uita q. in scia
 Hiero. epistola. xxxij. ad Thepo-
 nianū. Socrates adiurat discipu-
 los ante q. doceat: ⁊ iurare com-
 pellit: ⁊ extorquet sacramento si
 lenij sermonem: in celsus man-
 suetudinem: habitū morēq. de-
 scribit. Quanto magis nos qui

bus animarum medicina com-
missa est: Sed contraria sunt in
multis vt patet consideranti.
¶ Capitulum quartū. Qualis
esse debet in locutorio.

N colloquio autem:
religiosus debz eē discere
tū considerādo: quid:
cui: qñ: vbi: et quō loquat. **Tit. n.**
Hugo in summa sumēs a beato
Grego. super Ege. li. ij. omel. xl.
In loquēdo consideranda sunt
quinqs. ¶ Primo qd loquen-
dum vt sit fīno in gratia sale cō-
ditus. ¶ Secūdo cui loquendū
qz aliter vni: et in diuersis statibz.
¶ Tercio quando: qz vbum est
aliquando dicendū: aliquñ tace-
dum: aliquñ differendū. ¶ Quar-
to qualiter: qz verba que hūc ad
salutem reuocant: alium vulne-
rant. ¶ Quinto Quomodo: ne eum
qui multa facere non valet: ad fa-
stidium puocem. Et mor. xxiij.
in fi. In loquendo sunt quattuor
psiderāda: Que: cui: qñ: quō di-
catur. Nam vt dicit. xxiij. lib. in
pncipio. Omne qd dē qd dignita-
tē qualitate distinguit. Est enīz ma-
lum: maledicere: cū res pueris
suadetur. Et est bonum bndice-
re: cū recte pfat: et est bonus ma-
ledicere: cū vitij expūit vt re-
probat: et est malus bndicere: cū
rectus non recto studio. pferur.
Religiosus igitur aut taceat: aut
dictis mōis loquat. Hiero. ep. a.
lvij. Presecūda est lingua: vt

qui loqui nescit discat aliquando
relicere. Jac. i. Si quis putat se
religiosus eē nō refrenās linguā
suam. et. Non est dubiū: qm dīa-
bolus suadeat religiosi: vana et
frivola loqui: et studeat impedire
collatiōes spūales. vnde. v. coll.
de abbate. Bachate dī: qz g fāz
impetrat a dño: vt quot dieb:
aut noctibz ageret collatiō spūal
nunqz dormiret. Sed si qz dū
detractionis vel ociosum diceret
mor in somnū caderet. Sic dice-
bat: zabolon esse fabulaz fictorē
et spūaliū collatiōis impugnato-
rem. Cū enim qdam e fratribz
de spūalibus disputaret vidit qd-
dam eorū sopore demergi: et euz
ociosam fabulam introduceret:
omnes euigilasse. Idem legī in
vitiis patrum. c. de sobrietate. vbi
ad dī. Carissimi fratres agnosce-
tes: maligni spūs opus esse: atten-
dite vobis: custodiētes vos a sō-
no cū spūalia auditis vel facitis.
Et in. c. de continentia. Non est
monachus qui non tenet linguā
Ande vna de. xij. abusibz est
rumor: in claustro. Abi sequitur.
Sunt q sedēt: non vt lectioni: s;
rumoribus et scurrilitatibz vacet
q locum tacendi nūqz et nūqz
seruant: sed nunc pos: nunc illos
ad colloquiū puocant.

¶ Capitulum quintum. Qualis
debet esse in suo ministerio et la-
bore.

I **A** loco quoq; laboris & ministerij: religiosa debet esse pmp^r ad labora

dū & obsequiū sribus. Ecc. vii.

Ne oderis opera laboriosa: & ru

sticationē a deo creatas: & hoc in

sincera cōmunitate locū dā iūritate

urbana honestate: & voluntaria

pmp^ritudie gal. v. per cōmunitatē

fratru inuicez. Et. vi. Alter alteri

onera portate. Et hoc exēplo pa-

teruz li. i. coll. de p^r hānūto: cui

cum cura orti esset pmissa tanq̃

seni ad alta inepto. hec & alia offi-

cia pplebat nocte cōsurgens: ne

agnoscere. Et qd plus est: exem-

plo saluatorio: q cū esset domin⁹

omniū: nō rapinam arbitrat⁹ est

ē se equalem deo: sed semetipm

exinanuit. phil. ij. vt scilz nobis

seruaret seruitute humillima: la-

boriosa: dura: dolorosa. Isai. xx.

xi. Seruire me fecistis in peccat⁹

v⁹ v⁹ie. Ipse enim nō vult ministra-

ri sed ministrare. Bath. xx. vñ

& discipulis ministravit obediē-

ter: & cōter. Luc. xxi. Ego autē i

medio vestrū sum sicut q minist-

trat. Jo. xxi. Cū accepisset lintetū

cepit lauare: &c. Ipse n. exēplo

stipendo & dispensatū: seruire

debet religiosus srib⁹ suis in om-

nibus q pōt. i. Petri. iiii. Quis-

quisq; sicut accepit g^raz in alter-

utrum illam administrante: &c.

Et sine personarū acceptione: q:

qto sribes infirmiores: & abiectio-

res: tanto eis plus meritorū est

seruire. Ande in v⁹is patrū. c. &

cōmunitate dicitur: q cū frater in-

terrogaret senem de duob⁹ fratri-

b⁹us: quorum vnus erat ieiunius

septem diez: alterius egrotanti-

b⁹us deservire: cuius op⁹ deo pl⁹

esset acceptum: rōditq; si frater

qui septem dieb⁹ ieiunabat appē-

deret se p naves: non posset equa-

ri ei qui seruiebat infirmis. Et

ibidem. Interrogauit senex qui-

dā de fratribus dicens. Quid

si video fratrem de quo audisti

culpam aliquam: nō possuz sua-

dere animo meo: vt eum intro-

ducam in cellas meas: sed si vt

deo fratrem bonum libenter in-

roduco: Respondit senex. Si fa-

cia bono fratri parum boni: alte-

ri duplum impende. Et vt ad bo-

num allicias: non vt sibi in aliq̃

insolentia faueas: quia non opus

est valentibus medicus sed ma-

le habentibus. Bath. ix. Et. xxi.

Quod vñ ex minimis meis feci-

stis: mihi fecistis.

Capitulum sextum. Qualis

esse debet in refectorio.

Onsimilr religiosus de-

bet esse honestus in refe-

ctorio: vt seruet sibi disci-

plinam in habitu & cibo. aut Hu-

go i summa. Et In habitu tripli-

citer. Et In disciplina tacendi:

quia tunc lingua laxatur. Et In

disciplina vidēdi: ne habeat oca-

los vagos. Et In disciplina con-

timendi. vt nihil sit indecē vñ in
honestum: neq; fiat aliqd cum
streptu aut tumultu. ¶ In cibo
quoq; tripliciter. vt quilibet obser
uet quid: Quum et quomodo su
mat. ¶ Quid ne delicata vel pre
ciosa appetat. ¶ Quātum ne ni
mis in Guitate. ¶ Quomodo qz
se honeste debet habere in men
sa sicut supra hitum est. ¶ Spe
cialiter autē debet cauere a mur
muratione: et appositā sumere cū
gratiarum actione. Ande in vitis
patrum. c. de contemplatione di
citur: q; comedentibus fratribus
vidit senior: alios comedere mel
alios panē: alios fere. ¶ Quo ad
mirante et orante deum: vt hec si
bi reuelaret: venit vox dicens. hi
q; mel comedunt: sunt qui ad mē
sam cum timore ac tremore sedēt
incessanter orant: et oratio eorum
sicut incensum ascendit ad deū.
¶ Qui panem edūt sunt qui grati
as agentes percipiunt sibi data.
¶ Sed qui stercus edunt: sunt qui
murmurant dicentes: hoc ē bo
num: illud malum. Que non de
bent cogitare: sed potius deum
glorificare. ij. cor. vij. Siue man
ducatis: siue bibitis: siue aliquid
aliud facitis: oīa in gloriam dei
facite. ¶ Si vō religiosus est in
mensa extra cōmunitatem cū fratri
bus: caueat etiam a predictis. Et
aut sacram audiat lectiones: aut
vilem collationē: aut ipse pferat
ad aliorum edificationes. Ande

Pol. ii. vij. c. ix. Cuius est: et sa
cris lris consentaneum: aut om
nino filere in mensa aut audias
ad profectum: aut vnde alij profi
ciant: vel sine culpa letent docu
pferre sermonē: Exemplo Sal
uatoris: q; parabolas inter come
dentes miscuit: cū argueretur q;
cū publicanis et peccatoribus mā
ducaret. ¶ Bath. ix. Et quādo cū
phariseo comedit. Luc. vij. Sed
ecōtra est de multis. Ber. ad ab
batem. Cluicaceñ. ¶ Q;um di
stans ab his qui in diebus An
tonij fure monachis. Siquides
illī: cū se invicem pro tempore ex
charitate reuicerēt tanta abinu
icem auditate panem animarū
percipiebant: vt corporis aliquā
do penitus obliu: vñz plerūq;
totum seculis ventribus nō mē
tibus transigebāt. Et hic erat re
ctus ordo qñ digniori prius ser
uabatur. ¶ Hec sūma discretio: cū
plus sumebat q; malor erat. ¶ Hec
deniq; charitas: vt aīe quarūq;
charitate xps mortuus est tanta
solicitudine reffocillabant. Ho
bis enī cōuententibus in vñ
vt verbis vtar apostoli: non ē ce
nam dñicam manducare: Quip
pe celestem nemo est qui regnat
nemo qui tribuat. Nihil de scri
pturis: nihil de salute ibi dīf aīaz
Sed nuge: rīsus: et verba profe
runt in ventum. Inter prandius
Quum fauces vapibus: tantū au
res pascunt rumoribus: quib; lo

ius intentus modū nesciū ē edē
do. Talibus timendus est: q̄ dia
bolus eis suggerat ad eorū ora
fedanda: vt talibus satiatio: spī
tualia non sapiant. Unde in vitis
patrum. c. de contemplatione or
q̄ quidam patrum vidit cū sede
rent fratres & loquerent de spūa/
libus angelos gaudentes: & tripu
diantes: Et autem veniebat locu
tio secularis recedebant angeli
F & volutabantur inter eos porci se
dissim: qui eos polluebant. Jo
cauendū est religiosīs a locutio
nibus secularibus: maxime quā
do edunt peccata populorū: & ele
mosinas pauperum. Sed audiat
sacras lectiones: & collationes: &
vigilanter orent: tam pro se q̄ p
benefactoribus affectu & corde.
Unde in vitis patrum. c. ii. re
citatur eum qui vere monachus
est oportet sine intermissione ora
re aut psallere i corde suo. Unde
ibi ait senior increpans fratres in
refectione loquentes. Tacete fra
G tres. Ego scio fratrem vobiscum
edentem cuius orō ascendit cō
specta dei velut ignis.

¶ Capitulum septimum. Qua
liter se debet habere in dormito
rio.

I In dormitorio siue in lo
co quietis debet esse reli
giosus honest⁹ in gestu/
tranquillus in incessu: accedens
F & recedens sine tumultu. Et de
bet esse deuotus & orans: vt dicitur

est supra. Unde Ber. ep̄la de ho
nestate vite & morum. Cum ad
stratum lassus adueneris: te ho
nestissime faciendo compone: nō
supinus: non genua leuando cal
caneos coris tangas. q̄ si forte te
luxurie pompa concusserit: re
cole: dilectum tuū positi super le
ctum dolozis: & dicas. Deus me/
us in partibus pendet: & ego vo
luptati operam dabo. Sicq̄ in
uocato noīe Saluatoris: & inge
minando nomen salus cessabit
quassatio. Ruminantē psalmos
sonnuste occupet: vt in somno:
te somnites dicere psal. ¶ Cau
at etiam ne nimis cito ad somnū
accedat: nec nimis prolixē p̄nu
et: neq̄ enigilans: immundis &
vanis cogitationibus occupet
nec frequēter iteret: q̄ i somni p
licitate: & iteratione: magna ē am
missio temporis: vt dictū est. Sus
ficit enī monacho vna hora dor
mire: prout or̄ in vitis patrum. c. d.
continentia. Cogitetq̄ quot ele
cti alloquunt tunc deum in sacris
orationibus: & q̄ ydoneū est tem
pus nocturnum & quieti ad deo
loquendum. Tunc enī potest hō
solus soli deo expandere manus
explicans miseras & indigentias
suas: de cōmissis & omissis ve
niam postulando: de beneficijs
regratiando &c. De quibus & pro
quibus loquendū est Saluatori.
Unde col. v. de abbate Theodo
ro or̄: q̄ cum venisset ad eū La

flans explorans quid ageret si-
rudis anagoria: et finita vesper-
tina solennitate: cum ipse fessū cor-
pus inciperet somno reficere: ait
abbas. **S** Joannes: Erit hac ho-
ra deum alloquuntur: et in se ample-
ctuntur: et reuident: et tu fraudaris
tanto lumine inherere somno sepul-
tus? **E**t autem in his septem locis
quod principaliora sunt in pueniendis re-
ligiosis in diebus religiosus bene
se gerat: dicitur et imitari ex
consideratione: quod deus desuper
videt eum: et scrutatur interiora
et exteriora. **B**oc. v. de consolatio-
ne. **A**dagna vobis est: si dissimu-
lare non vultis indicta est probi-
tatis necessitas: cum omnia ante oculos
agitis cuncta cernent. **E**t
Sed. epistola. lxxi. Sic certe vluen-
dum est tanquam in conspectu dei vi-
uamus. Sic cogitandum tanquam ali-
quis in pectus intimum transige-
re possit. Quid enim prodest: ali-
quid ab homine esse secretum? Ni-
hil enim deo clausum est. Inter-
est aia et cogitationibus medius
interuenit. Nuda enim et aperta sunt
omnia oculis eius. **B**eb. iij. Si
cuti igitur omni hora et momento
cauere debet religiosus ab amil-
sione temporis: sic in omni loco
sollicite precauere debet: ab om-
missionem eorum que debent fieri
in loco et honeste agere ea ad que
loca sunt instituta. **A**it **A**dugo in
summa. Non solum quid agatur: sed
quo loco agere debet: considera-

re necesse est. Alius enim est mo-
dus se habendi in loco ubi deus
adoratur: Alius ubi corpus refi-
citur. Alius in eo qui locutiō de-
putatur. Alius intus: Alius so-
ris: Alius in secreto: Alius in pu-
blico. **A**berito ergo ait: **A**postolus:
Solo viros orare in omni lo-
co. etc.

Incipit pars tertia. que dicitur
Itinerarium.

Capitulum primum. Quot bo-
na religioso pueniunt ex quieta
mente.

Demonendus
est etiam reli-
giōsus: maxie
iuuenis: siue
moribus: siue
etate. **E**st enim
puer moribus

et puer etate. **E**thi. i. **A**t sit quietus
amator: non ex inertia vel torpo-
re: sed affectu colloquendi cum
deo in orationibus: et meditatio-
nibus: et ex vera deuotione. **A**z
cuz in consuetu quietus est: si vo-
luerit bene uti: est aie minor di-
stractio: quia euagatiois per santa-
sticas ymaginationes minor oc-
casio: et est aie ad se facilius recol-
lectio: ac ipsius ad deum ymbili-
or applicatio: ac ipsi supra se sub-
limior eleuatio: et sic eius in se tra-
quilior quietatio: et ex hoc sui lu-
culentior recognitio: et inde meri-
to a deo a quo omne datum opti-
mum in eum affluentior donorum

Quod et charissimatus celestium infusio:
ac per hoc: dei et celestium limpi-
dior contemplatio: et ab ipso deo
quem contemplatur delicatior cō-
solatio. ¶ His enim quasi gradi-
bus spiritalibus in scala contem-
platiōis se debet aīa sancta a mū-
do et mundialibus abstrahere: et
se ac meditatione suas in se re-
colligere: et se supra se eleuare: et
sic et alijs. Unde Grego. sup. Ege-
li. i. omel. v. ¶ Primus gradus
est: vt aīa se in se colligat: ¶ Se-
cundus: vt qualis est collecta vi-
deat. ¶ Tertius vt supra se surgat
et se contemplationi auctoris subi-
ciat. Ege. xl. Ascēdit per gradus.
¶ Ubi Grego. omel. iij. lib. ij. Gra-
dus sunt incrementa virtutū: Alia
enim sunt virtutis exordia. aliud
perfectio aliud perfectio. Job. xxxi.
¶ Per singulos gradus pronūtia-
bo illū. ¶ Ubi mor. xxij. Repente
ad iūmnia non peruenit. sed ad
virtutum celsitudinēp incrementa
mens ducit. Talis autem q sic
quietus ascendit: ascensionē in
corde suo disposuit i valle lachry-
marum. Atigist religiosus se pos-
sit modis dictis colligere: et ad
deum consēdere: sic amator stu-
diose et virtuose quietis. Tre. iij.
Sedebit solitari⁹ et tacebit. ¶ Isai.
xviij. Quiescam. et considerabo
in lectulo meo. Job. xxix. In ni-
dulo meo moriar: et sicut palma
multiplicabo dies etc. ¶ Per nidū
enim quies signatur: ait Grego.

mor. xix. Sic sancti patres fuerūt
quietis amatores. Unde in vitis
patrum. c. de cōtinentia dī: quan-
tūq non cito migrabant de loco
suo ad locum: nisi propter trīa. s.
¶ Si quis esset contristatus cōtra
eū: nec posset eum placare. aut si
eum contigisset a plumbus lauda-
ri: aut si in tēptationem fornicā-
tiōis incidisset. Sequit. Si i mo-
nasterio cum alijs pueris: nō
mutas locum. ¶ Lederis enī oīo
si facio. vt enī si gallina reliquerit
oua sua fota: sine pullis exire sa-
cit. Ita monachus frigesca trans-
eundo de loco ad locum. Et p.
¶ Sicut arbor fructificare non po-
test: si sepius transplantat: sic nec
monachus frequenter migrans
¶ Et ibi de virgine sacra dicitur
que super alueum fluij quadra-
ginta octo annis habitans: nūq
inclinata est: vt flumen aspiceret
et de hac virtuosa quiete: et quali-
ter sit ea vtiendum dictum est su-
pra parte palma.

¶ Capitulū scdm. De periculis
egressiōis in mundū.

¶ Unde admonendus ē
religiosus: ne sit audax
s. in affectu: nec pronus

in effectū ad egrediendum ob vi-
torum contraria. qz inde multi-
plicior cordis distractio: et minor
collectio: maior depressio: et sic et
alijs vt patet consideranti. vt enī
dicit Aug. vij. confes. in principio
¶ Per qles formas ire solēt oculi

per tales ymagines sibi cor. Sz per multiplices formas vadunt oculi egressi in mundus: sic ymagines cordis. Et ob innumera pericula: et multiplicia hostium temptamenta: et bonorum studiorum impedimenta. Ver. in meditationibus mundus circūcinxit me: et obledit vndiq; et per quicq; portas. I. quicq; sensus sagittis suis me vulnerat: et mors intrat per fenestras. Respiciit oculus: et mentis sensus auertit. Audit auris: et cordis intentionem flectit. Odoratus cogitatum impedit: os loquitur et fallit. Tactu quoq; ardor libidinis per parua occasione excitatur. Sequitur. Diabolus quem videre non possum tetendit arcum suū: et parauit eū: vt in eo parant sagittas suas vt sagittet me. Et. Sicut ergo homo cum timore vadit ad bellum certamina contra hostium tela inter illaqueantia rhesa: et diuina submergentia: et inter insectua contagia: et inflammantia incendia ac abrupta et precipitia: sic vbi cū timore exit religiosus in mundum. Omnibus enim predictis comparatur mundus. Ver. vbi supra. Vndiq; tela volāt: vndiq; pericula: vndiq; temperamenta. Et. Est enim mundus voluptatibus illecebrosus: crudelitatibus furiosus: erroribus iniquus: astutus. Aug. i. de. ci. c. xxvij. Et ita incendijs concupiscentiarum accensus eorum quicquid est in eo est concupi-

scientia carnis. aut oculorum. et. I. Jo. ij. Concupiscentia enim est ignis: quicquid dicit sufficit. puer. xx. xvi. In quod quidē mundo sunt diuina peccatorum. See. iij. Pa ledictum: homicidium: mendacium: inundauerunt. et. Est etiam plenus laqueis temptationum: prout ostensum est Beato Antonio in vitis patrum. c. de humilitate. Vidit enim laqueos inimici tentos vndiq;. Et cum ingemisceret quereretq; quis eos transire posset: dictum est sibi: humilitas. Ob considerationē igitur predictorum non vix religiosus est per nos ad egrediendum in mundum: quare vere in mundo presoram habebitis: dicitur discipulis. Jo. xvi. Quāto magis homines imperfecti. At enim videt homo in mundo nisi mala: vel culpe que sunt detestanda: vel pene que sunt desolanda: vel vanitatum et pomparum irritamenta quod sunt fugienda. Vel fallaciarum: et deceptionū machinamenta que sunt precauenda. An narrat Seneca de tranquillitate animi de duobus philosophis. I. De niocrito: et herodilo: quorum primus quoniam in publicum periret: flebat: et ridebat. Huius omnia que agebantur miserie illi in parte videbantur: et sic aut flecta: aut deridenda. Ideo sancti patres se a mundo elongabant: et in solitudinem fugientes: inuiti in mundum erant: prout pater in vultu

patrum. c. de queta conuersatio/
ne. Vbi dicitur. q. homo fugiens
hoiem: filius est vne mature. Qui
autem cum hoibus conuersatur
est sicut vna acerba. Sen. episto
la. viij. Auarior redeo et ambitio
sior: q. iter homines sui. Et Ec
tra est de multis: quorum deside
rium est: in mundum egredi per
mundi euagari: mundi negotijs
implicari: et mundo conformari.
Quibus dicitur Jo. viij. Vos de mu
do estis: ego autem de mundo no
sum. f. Quia ad affectum: q. tales
habitant in mundo. Amado enim ha
bitamus. Corde qui diligunt mu
dum: habitant in mundo: ait Au
gu. super Jo. omel. iij. Sunt ergo
multum dissimiles sanctis patri
bus: quibus mundus erat in te
dio: solitudo in desiderio. Hier.
epistola. lxxvij. Viderit quid alij
sentiant. Unusquisque suo sensu du
citur. Vbi opidum carcer est:
solitudo pacis: q. qd desideramus
vbi frequenter: q. singularitate
celemur: et Moyses: vt preesset
populo in heremo erudit. Pa
stor optum: hoium pastor efficit
et. Nec aliquis sibi blandiat al
legans: q. interuenit cause et ra
tiones egressuum: quia sic nuq
q. cesset. Sen. epi. lxxij. Nunq
nos succedunt occupationes: s.
seruimus eas: itaq. ex vna plures
erunt oia autes negligenda sunt
vt pble assideamus: cui nullum
tempus satis magnum: et si pneri
ua vsq. in longissimos humani

eni terminos vita pducitur. Se
quitur. Resistendi est occupatio
nibus: nec explendi: sed submo
uendi sunt. Hiero. ad eustochi.
Nunq. ca. de reit procedendi: si
semper quando necesse est proce
datur.

Capitulu tertiu. Quibus mo
dis pot. religiosus egredi.

Ad quod nō debet esse
pnus religiosus ad egre
diendum: nec appetere
ex desiderio: pot. tñ egredi ex le
gitima ca. et merito: et coram deo
maxime ex qtuor cas. f. Et
cum superioris obedientia mitti.
Et cum iusta necessitate co
gitur. f. v. g. tribus negotijs sui vs
ordinis. Et ex pia vtilitate in
expediendis pso negotijs spirita
lium amicorum: qbus obligatur
lege amicitie et charitatis. Et
cum zelo salutis alia attrahitur. f.
cum exit ad officia sacre predica
tionis: vel exhibendo pila saluta
ris eruditionis. Istis. n. modis
egredi pot. ad vel honorem et ho
minum vtilitate: et merit. sui au
gmento: dum mō sincere et pu
re creat: et opa ad que exit fidei
exequat: et victos limites notabi
liter nō creat. Nam sunt q. s. vi
deant egredi dictis modis appa
renter et coram hominibus: egre
diunt tñ modis contrariis reali
ter coram deo. Et ex pura enim
obediētia missus exit: qñ illa tota
liter emanat de cōsuetudine et volda
tate superioris: et cum emissus

ipſus volūtatē olno conformat.
 Nam obediētia eſt ei⁹ cui eſt vo-
 luntatis ſubiecō: et nō eius qui
 nō eſt: ait Dama. lib. 10. li. c. viiij.
 Sed ſunt q ex tali obediētia nō
 exeſt: ſed vel p impoſitam p-
 curatiōem: vel fraudulentiaz fi-
 ctiōem vel ſeductoriam dece-
 ptiōem: fingendo. ſ. cās fallas:
 et decipiēdo ſupiozem. vel p blan-
 ditiōem adulationem tpiis ſupe-
 rioribus: ſive p manuſculorum
 et obſegorum oblationes: ſive p
 alioz ſterceſſionem: et ſic nō exe-
 unt p veram obediētiam: ſed p
 obediētiē ſimulationem mouē-
 te ad huiſmōi vanitate ſepe ſeu
 voluptate. An in tractatu de. xij.
 abuſionibus dicit: q ſcōa abuſio
 eſt diſcipulus inobediēs. Sequit-
 tur. Locus placet: nō qa abūdat
 fratribus: ſed piſcibus: placet qa
 famulis abūdat et fabulis. Et p⁹
 Nullus modis hec obediētia
 queri ſolet. Auxilio parentū pſi-
 lio fratrum: ſimulationis i gentio
 Sequit. Hec obediētia quādo
 q cōcedit parētum exatiōe: vſ
 fratrum ſeductoria deprecatione
 vel boni opis ſimulatoria fictio-
 ne. Homen habet obediētiē: ſed
 re caret. ¶ Sunt et alij: q et ſi nō
 pcurant obediētiam vocali ex-
 preſſione: aut ſupplicatione p ſe
 vel per alios pcurant tñ implici-
 te: opeꝝ qūitate et vite ſuſtentatio-
 ne. Faciant enim ſe vſ potius ſin-
 gunt medicos in morbis ſanan-

dis: vel vnguentarios in doloꝝ
 bus allentū diſ: diſcretos i pſilijs
 vādīs et magnatū familiares i ne-
 goijs pcurandis et pertractādis
 vel oſtētiōe ſingulari et opinio-
 ne vite ſanctos in operibus exte-
 riōibus: ppter que a ſecularib⁹
 poſtulantur. Nam ad ſpiritualis
 aiaz medicamēta multi exeunt:
 ſed ad predicta ad que oportet
 eos mitti: ne petentes ſcandalizē-
 tur libenter vadunt. Et hi q ſic
 placere volunt mūdo et monda-
 nis: et ab eis vocari diſſimiles ſūt
 apoſtolo: qui ait gal. vltimo. Hi
 hi mundus crucifixus ē. et. vbi
 Greg. mor. v. Quia paulus nec
 mundi gloriā qrebat: nec a mū-
 di gloriā qrebat: et ſe mūdo: et
 ſibi mūdum crucifixum: et glo-
 riabatur. Idem mor. xvij. in ſi.
 Predicator debet oſtēderet: q
 p abiectiōes qua ſe humiliādo
 deſecerat: talis iam factus eēt: vt
 nec ipſe mūdum: nec mundus
 eum concupiſceret: ait mihi mū-
 dus et. Unde et ſtūdium ſancto-
 rum fuit abſcondere ſeme a mū-
 do agnoſcerent. Unde i vitis pa-
 trum. c. i. et. viij. ait ſemer. Me ve-
 lis tibi nomen facere d altius re-
 dicendo: nō manduco hoc vel
 illud. qa hoc tibi faceret nomen
 vanum: et poſtea impoſunitates
 patiens hoīum: qñ vbi hoc au-
 dierint: ibi te querent. et ibi. Mū-
 dū maneat in loco noīato: neq
 ſedeas cum poſe magnū nomē

De uita

Religiosa

hñte. Expectet igitur religiosus cū
 Moſe donec dicat ſibi deus p
 beneplacitum ſuum: veni militā
 te. ero. iij. Et cum hñre. ad oia q̄
 mittam te tibi: et cum Eze. mittā
 te ad illos: et cum diſcipulis xpi.

O Ecce ego mitto vos ſicut agnos
 inter lupos. Luc. iij. **B**etior. n.
 ē obediētia q̄ victie. h. Reg. xv.
 Talis enim ē verus imitator ſal
 natōis: qui deſcendit d̄ celo: nō
 vt faceret voluntatem ſuam: ſ; pa
 tris. Jo. vi. Et ſic obediēs trium
 phabit de poſte: q̄a vir obediēs
 loquet victorias. prouer. xxi. Et
 hoc intelligendum de obediētia

P **I**n proſperis et licitis q̄a vt dicit
 Greg. mor. vlti. Debet obediētia
 in aduerſis de ſuo aliqd hñe: ſed
 in proſperis niſil oīno. Jo pau
 lus Act. x. Ego nō ſolum alliga
 ri: ſed et mori paratus ſum p no
 mine xpi. Iſa. vi. Ecce ego mit
 te me. ſad populum dure cerni
 tis: et rebellem a cuius rege erat
 etiam occidendus. Ex pura igit
 obediētia debz egredi religioſus
 ne obediēte merito ſe deſraudet
 vt voluntatem ſuam voluntati ſu
 perioris cōformet: et merita cu
 mulet. De tribus aut̄ modis exe
 undi. Ex obediētia: vel inobe
 diētia vel ex lñia: Anſel. de ſimi
 litudinibus. c. iij. bene. **T** Item
 religioſus vrgētibz neceſſarijs
 negotijs ordis vel cū ſui pōt me
 ritorie egredi. Sed ſub pretextu
 neceſſarioꝝ negotioꝝ exeūt mul
 ti ad negocia impediūta pfectus

ſat et ordinis potius q̄ expediri
 Siē q̄ creūt ad fundamēta terra
 rū ſodiēda ad ſaxa euellēda: li
 gna ſcindēda vt inde pſtruat q̄n
 tēpla iudaica: palatia babilōica et
 antra gentilia: in pauperz diſpen
 dium: q̄ viuunt ex elemoſinis ſi
 delium: in hoīam ſcandalum: i
 religionis detrimētum: et ad in
 greſſum religionis multoꝝ im
 pedimētum. Ver. ad abbatem
 Anniaceſi. Om̄nito oratioꝝ
 immēſas altitudines: imodera
 tas latitudines: ſup̄vacuas longi
 tudines ſumptuoſas depoliōes
 curioſas depictiones: que dum
 orantium detorquent aſpectum
 impediunt affectum: et antiquū
 quodāmodo indeoꝝ pretendūt
 rituz. Sequit. Quid putas i his
 oibz querit: preſentium compā
 ctio: aut intuentium admiratio:
 Vanitas vanitatis: ſed nō tam
 vanior q̄ inſanior. Fulget eccle
 ſia in parietibus: eget in pauperi
 bus. Lapides auro induit: filios
 nudos d̄ſerit. De ſumptibus ege
 noruz ſeruit oculis diuinum. In
 ueniunt curioſi quo delectentur
 nō inueniūt egeni quo ſuſtente
 tur. et. Unde et tales vt ſepe ſunt
 hoīum ſeductores: q̄ eos i ducūt
 ad lapides mortuos colligēdos
 lapidibz viuis ſp̄ſame et frigof mo
 riētibz et ſic ſūt paup̄z ſpoliatores
 et falſi p̄dicatores aſſerētes c̄lynaſ
 eē i talibz expēdēdas: cū multo
 melius eēt paſcere pauperes pp
 xpm. Hiero. epiſto. lxxv. iij. **Alu**

Tedificent ecclesias: vestiant parietes: columnarū moles aduehant earumq; deaurēt capita p̄ctoso ornatu ⁊ gēmis deaurata distinguant altaria. Sed tibi aliud sit p̄positum. xpm vestire in pauperib⁹: pascere in esuriētibus: visitare in languentibus: suscipere in eis q̄ tecto indigent: maxime domesticis fidei. ⁊c. Sic ergo p̄ponendum est pascere pauperes ecclesiarū edificationibus: quāto magis palatiorū sup̄fluis erectionibus. ¶ His tamē diebus multū egrediendum p̄ talibus sūt seruientes ad laborandum insatiabiles ad p̄ficiendum p̄seuerātes: ⁊ p̄ huiusmodi cum secularibus iugiter puerfantes blandiūf vitiā n̄ aduantes corpora laboribus affligentes spiritum deuotionis cōtra p̄ceptū apostolicū extinguētes. Quod multos timēdū est facere instinctu sathanico potiusq; diuino. An. iij. col. col. viij. dicitur: q̄ in talibus delectari: ⁊ cellas exq̄sūt ornata: ⁊ capatiores q̄ v̄sus s̄siderat p̄struere: nō pōt fieri sine instinctu demonum. ¶ Quod patet d̄ quod daz q̄ in cōstruendis reparandisq; superfluis quotidianis distractionibus desudabat. Quem videns cum grādī maleo sarrū conterentem: ⁊ ethiopem astantem: vnaq; cum eo sctus mali sūctis manibus alludentem: ⁊ cum ad op̄is insatiā ignis facibus

instigātem dū subleuit vel donationis impressionem vel illusoria fraudes admirās. Quq; vellet ille instigatione demonis animatus: iterum resumere maleus. ⁊ r̄gebat: vt h̄is instigatus incitamentis laborem non sentiret. At ille dū demonis ludificatione p̄motus venit ad eum salutans ⁊ ait. Quod est opus qd̄ agis? r̄s. Laboramus cōtra saxum istud qd̄ vix cōterere possumus. Et ille. Bene dixisti possum⁹. Ad. n. solus eras cū illd̄ cederes: sed alio tecum erat quem nō videbas: q̄ tibi nō tam adulator q̄ violentus impulsor astabat. ¶ Consimiliter timendum est multisq; instigant ⁊ impellant a Sathana q̄ terram circuit ⁊ perambulat: tales instigans ad terram circueidant: ad saxa scindēda ligna colligēda edificia erigēda pagantis ēt talia contemnentibus. Sene. ep̄la. lxxxiij. Felix illud seculum nō h̄is architectores: ⁊ ante tectores. Ista nata sunt iam nascente luxuria. Sequit. Sub his tectus est viuere secure. Sub marmore ⁊ auro fultus habitat. Nam hec hominū sagacitas: nō sapientia inuenit ⁊ ep̄la. cxviij. Similes sum⁹ pueris: qbus omne laticum in precio est: q̄ inter nos ⁊ illos nihil aliud iterest ait Aristoteles: q̄ nos circa fabulā ⁊ statuas insanimus: illos in litore calculos leuare delectat.

Con simile exemplum ponit
Crisostomus. sup. Bath. omel. xxiij
in fi. Quid a pueris cista nua lu-
dentibus et domos fabricantib?
nos qui domos precarias fabrica-
mus: nisi quod nos est pena hoc agi-
mus illi cum gaudio: Sequitur
Mandus viri facti sumus. Sed
cum effecti viri erimus sciemus
quod hec sunt ludibria: et ea deride-
bimus. Simus ergo viri. Atque
quo a terra trahimur in lignis et
lapidibus magna sapientes. Atque
quo ludimus. **E**nde legit de
beato Ber. quod videns tuguriola
pastorum culmo tecta similia casu-
lis pristinis cisterciensibus flevit
tunc habitare in palatiis stellatis
Et in vitis patrum dicit: quod cum
Antoninus venisset ad paulum
heremitam in tugurio sub terra
neo habitare quesivisset. An adhuc
cessasset idolatria obstinatio in-
deorum: et an christiana religio:
ritum gentium in sumptuosius edi-
ficiis imitaret. **Q**ualiter autem
sancti patres: huiusmodi contem-
plerentur in tuguriis et cellulis ha-
bitauerunt sicut Illarius Anto-
nius et alij patet in vitis eorum.
Toto enim affectu studebant ad
virtutum in se edificia constru-
enda et ad tabernacula in eter-
nitate mansura edificanda scien-
tes: quod nullum tugurium angustia
virtutibus attingit. Seneca ad helviam
Posti Romuli casam. Dic po-

nos illud humile tugurium. Sed
nempe virtutes recipit et cibos
templis formosius est: cibus tibi in-
sticta fuerit continentia cum pri-
dentia: cum pietas omnium officio
rum: cum recte dispensatorum ra-
tio cum divinarum humanarumque
scientia. Nullus locus angustus
quod hanc magnam virtutum turba
capit: nullam exitum graue. Tre-
cum hoc comitari libet. **E**t
nam hec cogitarent religiosi: qui
evaserant se per lignis et glebis con-
mulandis: et non spiritualibus con-
struendis. Non enim habemus
hic manente civitatem: sed futu-
ram inquirimus hebreorum xij.
Con similitudo pia vilitate sti-
mulante pro negotiis vilius am-
corum spiritualium vel parentum
egredi potest. Sed multi sub umbra
huiusmodi creunt et discurrunt
mendicantes solatia et comoda
propria: et sic ingerunt se ad huma-
na consilia: colloquia: et consilia
secularia. Ex quibus sequit in eis
studiorum et orationum omnis-
sio devotionis extinctio: seculari-
bus commixtio inutilium occupa-
tio. **P**er. Commixti sunt inter gen-
tes et didicerunt opera eorum. Quorum
fria erant in sanctis patribus:
quod talia fugebat et sibi vacabat: ut
dictum est supra. **E**nde. v. col. de
de quodam fratre. Qui cum post
quindecim annos parentum eius
episcopale deferretur: accipiens eas ait
Quantarum cogitationum mihi
erit harum

erit hanc lectionem, vel ad inane gaudium: vel ad tristitiam me impellet? Quot diebus scribenitū recordationes intentiones cordis a contemplatione reuocabūt? Quāto labore flamma tranquillitatis reparatur: et cum eis habitare animum cepertit eos corporaliter deseruit? se non proderit: si eos corde ceperit inuenerit? Et sic loquens: nullius epistolam dissoluit: sed nec fasciculū litterarū nec noia nec vultū scribenitū recordat? a specie intentione cessauit: pstrictūq; fasciculum igni tradidit pburēdū dicens. Terrene cogitationes pariter pcrema minime nec vliet? ad ea que sunt ei reuocare tepetis. Contra est de multis: q; nō cessant discurre ad parētes et amicos: scribere et rescribere: et cū eis aīo habitare: sic a diuina contemplatione distrabi. Contra q; Deut. xxxij. Qui dixerit patri et matri nescio vos: et fratrib? ignoro illos: et nescierūt filios suos: hi custodiunt consiliū dei. An fratres noluerūt videre matrē: eos in monasterio visitantē. put dicit in vitis patrū e. de patientia. Abscōdebant enim se dicentes non hēre patrem nec matrē in terris sed in cellis. Et e. de exhortatione monachorū legit q; cū diceret fratri: pater tu? mortuus est. rēdit. Blasphemus frater pater enim me? immortalis ē. Si militet religiosus: meritorie egredit pōt: zelo salutis aliarū attract?

s. ad bñū dei seminādū. Math. xij. Erit. q; seminat. et. Jo. xvi. Posui vos vt eatis et. Sic aut excutitū debet esse tota intentio ad deo lucrādas aīas. i. cori. vlti. Non quero vestra: sed vos. Et Ps. lxxij. Non quero datus sed fructū. Sed multi q; excutit sub pretextu predicationis pot? anhelant ad testamēta pcedenda: cada uera sepeliēda: et magnatū negotia exercēda. Que licet sint licita: dū recto modo tractent. his tñ nī mis intendere: et ad ea anhelare periculōsū est predicatori veritatē cui? est veritatē dicere omni homini: et oīum vitia indifferenter arguere. Unde Hugo d. xij. abusionibus. Quinta abusio est monachus curialis. Sequit. Qui seculariū pforma diligunt. q; se pincipi p silijs ingerunt: secretorum illorū consij: et secretarij: curiales dici pñt. Et post. Sexta abusio ē monach? confidit. Qui. s. in cōuincto pincipis videt vacā vidne et portū pauperis: et in ei? carcer pauper moritur. Et tñ de substantia pauperis comedens monachus: pincipi blandit. Et sic laudatur peccator in desiderijs anime sue et. Predicator igitur a talibus caueat exemplo Diogenis: qui omnia contemnens vilius et paucis cōtent? erat: vt posset omnibus libere dicere veritatem. De quo Hieronimus libro. iij. c. iij. dicit. q; cum sibi olera laudat

IB

si Aristippus diceret: si Dionisius
adulari velles: ista non ederes.
Imo ait ille: si tu ista edere vel-
les: Dionisio non adulares. Sic
et predicator volens veritatē pre-
dicare: non debet desiderare ho-
nores magnatum: aut eorum tra-
ctare negotia: ne ora eorum obtu-
rentur: sed contemptis omnib⁹
possit dicere veritatem. Sen. de
benef. c. xi. Monstrabo tibi: cu-
lus rei inopia laborent magna sa-
stigia. et quid possidentib⁹ omnia
desit: scilicet qui dicat eis verus.
vnde vna contentio est: quis blā-
dissime fallat: ait ibidem. Ne. s.
sint canes muti non valentes la-
trare. Isai. lv. Per canes enī s.
dicatores signantur: qui vigilāt
et clamant: ait Grego. moral. xx.
Canes enim: cum ora eorum im-
plentur pane a latronibus: latra-
re non valent. Nec debet predi-
cator transire pauperes: quin eis
prediceret: licet conuulsa desint: se-
sta deficiant: hospiciola feteant:
exemplo saluatoris Luc. xliij. Ad
euangelicādum pauperibus mi-
sit me: et exemplo beati Lutheri
qui cum exibat ad predicandū
predicabat maxime in villulis: q̄
in arduis asperisq; montib⁹ erāt
horum alia ad videntū: et pau-
peritate pariter ac rusticitate: vo-
catorum phibebant accessum: p-
ut dicitur in vita eius. Qui igit
contemptis honoribus et fami-
liaritatibus potentum: et sessis ac

conuulsi: pauperibus predicant
signum est euidentis: q̄ lucrum
animarū querunt. Qui tō ecō-
uerſo: cauant sibi:
¶ Capl⁹ quartū. Qualit⁹ esse
paratus qui egreditur.

Ista causis quibus reli-
giosus licite egredi pōt:
et quibus etiam aliquan-
do erit periculosus: admonendus
est: q̄ creat virtutibus ornatus:
et munitus: q̄ intra hostes vadit:
ut victum est supra. Qui enī vir-
tutibus pollet armatus est: Ait
Hier. epistola. xliij. et lxxxiij. Or-
namenta aurium sunt verba dei
Et post. Nec ornamenta: et mu-
nimenta sunt. et epistola. xxxij. lo-
quens de quattuor virtutib⁹ car-
dinalibus. Ex omni parte deco-
ratis: cigeris: protegeris: et oma-
mento sunt et munimentū: gēme-
vertunt in scuta. Ro. xliij. Indut
mini arma lucis. ij. cor. vi. Per
arma iustitie. xc. Et. x. Arma mil-
tie nostre non sunt carnalia s; spi-
ritualia. Eph. v. Induite vos ar-
maturā dei: Sic ergo miles xpī
armatus et insignitus vexillo re-
gis eterni. Inoie Jesu xpī: q̄ nō
solum est vexillum. sed murus in-
expugnabilis: securus creat. pro-
uer. xliij. Turris fortissima nōmē
dñi. Unde in vita beati Antonij
legitur: q̄ signum crucis et fides
ad deum murus est inexpugna-
bilis. Ideo dicebat fratribus. Si
gnate vos: et securi eritis Micro.

N epistola. lxxxiij. Ad omnes actū
et desiderius man⁹ impingat cru-
cem. egredientes armet oratio.
Istud triumpmale signum timēt
demonēs et fugiunt. Origenes su-
per. Iero. vi. c. Quid timēt demo-
nēs? Sine dubio crucē xpi i qua
triumphati sunt. Sequitur. Ti-
mor et tremor cedit super eos: cū
signum crucis in nobis viderint
fideliter fixum: et magnitudinē
eius quam dominus expandit i
cruce. Unde de sancta Justina le-
gitur: qd demon videns sup eaz
signum crucis accedere non au-
debat ad eam. In huius nomi-
nis invocationes erit David ad
Soliam: et deulcit eum. l. Reg.
vltimo.

R Capitulū quintum. A qui-
bus cauere debet religiosus egre-
diens.

P Egrediens tō capeat ne
singularitate habit⁹ no-
tabiliter sit distinct⁹ Iste
ro. epistola. lxxxiij. Vestis nec sa-
tis munda nec sordida: et nulla vi-
ueritate notabilis. ne ad te obui-
ana turba cōsistat: nec digito de-
monstreris. Et ibi. Nec affecta-
te sordes: nec exglite delite xpia
no conueniunt. Et enim ait po-
licratus lib. viij. c. xij. Nec phia
scipit obfuar: vt quisqz in omni-
bus fugiat notam indicens recti-
tudinem actioni ne sit reprehen-
sibilis: habitui modestiam: ne sit
notabilis. Neqz id intelligendū

est: qn pauperes religiosi possint
vilius indui et repetere sed ne
requiratur: aut intendatur no-
tabilis singularitas: vt homines
vane loquantur: vel vt is qui ē
habitu singularis laudetur et di-
gito demonstretur. Hieronym⁹
epistola. lxxxiij. Vestim sordes cā-
dide mentis inditia sunt. si quan-
do sit amore paupertatis. Nā pa-
rum valet habitus vills et contē-
ptibilis: et venter carnalis et deli-
catus. ait Hieronimus epistola.
lxxxiij. Vestis pella: cingulum
saccum: et sordidus manib⁹ pedi-
busqz venter solus: quia videri
non potest estuat cibo etc.

T Capitulū sextum. Qualis
debet esse religiosus iūuerans in
homine exteriori.

T Tem sic egrediens et iū-
nerans debet esse mem-
bris compositus: ne ba-
beat collum extantum: et oculos
vagos: nec aures nimis patulas
nec manus volantes: aut pedes
saltantes. Sed debet esse incessa-
honestus nō nimis festinus aut
preceps in eundo: et religiosus
opertus: ait Hugo in summa de
disciplinali. Diligenter obseruādū
est: vt mēbra singula suaz teneāt
officiū: vt neqz manus loquat nec
os audiat: nec ocul⁹ lingue officiū
assumat. Et post. Illi nauigant
brachijs incedentes in duplici q-
dam monstro vno tempore pe-
dibus deorsum in terra ambulā-

res: & lacertis sursum volant in aera. Debet enim religiosus esse dissimilis viro apostate: qui gradatim peruerforanul oculos: terit pede: digito loquitur. puerbiop. vi. Unde & talem in compositione in exteriori homine sancti abhominabantur. Ambrosius primo de offi. **A**demini istis quendam amicum: cui sedulis videretur se commendare officiis. Hunc tamen ineluctum non receptum: quem gestus eius plurimum redderant notabilem. Et ibidem. **A**demini istis cum inculto alius reperissem labere me: ne videretur me perire: quod velut quodam insolentis scissus verbere oculos nostros feriebat. Et Polieratus lib. viij. Fertur beatus Hieronimus a multis clericis exclusisse: quia incompotitus videretur. turpe dicitur honesto & graui viro in diu conforio aliquem incompotitum reperiri. Mirum: quia exterior hominis incompotitus sepe ostendit ab indisciplinata dissolutioe interiori. ait Hugo vbi. s. Cum mens interiorius a custodia soluitur: membra foris ad omnem actum inordinata commouentur: velut corpus paralitici: quod motum quidem habet: sed membrorum officia in actionibus suis seruare non valet.

Capitulum septimum. Qualis esse debet itinerans in homine interiori.

Esicut filioſus itinerans debet esse in exteriori homine honestus. sic in interiori deuotus maxime in diuinis laudibus & bonis dicendis otium laborando: ut eas dicat affectualiter cum mentis deuotione: intelligibiliter: cum cordis attentione: integraliter: cum plena expressione: honorifice: in gestu corporis compositione: ut si potest quiescat corpore quando dicitur: exemplo beati Francisci. vbi dictum est. s. Et si hoc bono modo seruare non potest: modo tamen mitiori & maturiori incedat: ne dicendo impediatur a modis predictis. Tunc enim occurrunt plura impedimenta scilicet labor itineris: fatigatio corporis: obuiantia multumodo: sensuum euagatio: cordis distractio: & huiusmodi. Ideo nisi itinerans omni nitu se colligat & diuinis laudibus intendat: dicendo deficiet. Si enim in quiete vir possunt bene dici: multo minus in itinere. Ait Hugo. de. xij. abusionibus: quod sunt mente vagi oculis attoniti: habitu dissoluti. Sequitur. Illud cantant: aliud cogitant. In choro corpore si forte sunt mente. Hunc intus sunt nunc foras exeant. Nec tantum intus dissoluti: sed etiam cum foris extierint curiosi. Et quidem psalmodie verba non attendunt. Ab his ergo defectibus summe cauendum est in bonis dicendis.

Capitulū octauū. **I**stine
rans debet esse orans et studens.

Completis autem laudi
bus diuinis statutis: nō
hilominus religiosus iti
nerans: vt caueat ab amissione
temporis ceteris temporibus de
bet esse: vel affectu in deū eleua
tus: de eo meditando et orando.

Deus. vi. Erūt verba hec i corde
tuo. Sequitur. **M**editaberis ea
sedens in domo tua: et ambulās
in itinere. prouer. iij. In omnib⁹
visa tuis cogita illum: vel intelle
ctu studiosus: sacrum librum de
ferendo et legendo exemplo san
ctorum. Ande primo dial. dicif
de sancto felice: q⁹ supra se codi
ces sacros in pelliculis saculis por
tabat. Et vbicūq⁹ perueniret:

Scripturarum aperiebat fontem:
et prata mentium irrigabat. et exē
plo philosophorum. ait **A**ug. gel⁹
libro acticarum noctūm: et reci
tat **A**ugu. ix. de ciuita. c. x. de phi
losopho stoyco: qui ad questionē
determinandam de qua erat mē
tio protulit librum de sartuuncu
la sua. **E**t **E**noch⁹ legebat

Alayaz in curro act. viij. De quo
Hiero. epistola. xxxv. scilicet i. p
logo bible. q⁹ nemo illo fuit stu
diosior. **E**t sancti igitur et phi
losophi itinerantes libros secum
portabant. **E**l debet etiā psal
mos et hymnos ore cātare et ru
minare ad alleuolationē laboris
exemplo sanctorum in vīta pa

trum. c. de patientia. **A**lt abbas.
Hymni spirituales sicut ore tuo
et meditatio sancta subleuet pon
tus temptationum superuenien
tium. huiusmodi exemplum ma
nifestum est. **A**trator et sarcinator
onere pregrauatus: fādo et respi
rando oneris vīe paulatim labo
rem minuit. **E**t sic itinerantes cā
tent in vīs domini: quonias ma
gna ē gloria domini. **S**pecialiter
dicant septem psalmos cum leta
nia: in quibus beatus **A**ug. ma
gnam habebat deuotiones: put
dicif in vīta eius. **Q**ui intelligens
dissolutionem sui corporis immū
nere: septem psalmos penitētia
les scribi fecit: et pont ex opposito
in pariete. **Q**uos iugiter legebat
lachrymas fundens. **I**n letania
etiā fuit oratio comunis. p omni
statu ecclesie. **C**onfimiliter of
ficat officium mortuorum ad ere
ptionem animarum de purgato
rio: quia hoc placitum est deo. ij.
Machabeo. xij. Sancta et salu
bris est cogitatio pro defunctis ex
orare et. **H**oc est etiā vīrtuosus
et demonibus molestus. **A**nde
legitur de **M**edolione **C**luniacē.
abbate: q⁹ de ipso et eius conuētū
demonēs cōquerentes reclusus
quidam audiuit: pro eo q⁹ eorum
orationibus et elemosinis anime
a manibus eorum eripiebantur:
et sui turis vernaculos perdebāt.
Et **E**l debet religiosus itinerans
de celestibus cum socio cōferre

exemplo discipulorum Luc. vii.
 Qui sunt hi sermo el. ec. Et Ecce
 tra multi faciunt: qui nec affectu
 orant: nec cogitant: vel aspectu
 student: nec affatu psalmodicant
 nec fabulatu vtiliter conferunt.
 vt autem predicta perfecte adim
 pleant: caueant ab insectis ap
 prehensionibus sensualibus co
 gitantes: eo qd mors intrat per
 fenestras. Bere. ix. Et Speciali
 ter ne per visum intret quod infi
 ciat. Ande in vitis patrum. c. de
 continentia dicitur: qd cum anel
 le dei transirent per viam: videret
 eas monach⁹: a via diuerit. Cui
 vna eaz dixit. Si perfectus esses
 monach⁹: nō ita respectisses nos
 vt agnosceres nos et feminas.
 Sic enim visum cauendo: facili⁹
 caueri potest ab inanibus cogita
 tionibus. fantastis ymaginatio
 nibus: et sedis affectu⁹. Per
 quales eniz formas ire solet ocu
 li: per tales cogitationes ibit cor:
 ait Augu. vii. p. sio. Ideo Job
 xxxi. Depigi sedus cum oculis
 meis. ec. Ibi mor. xxi. in principio
 bene qualiter oculi sunt cohiben
 di et interiores cogitationes.
 Et Capituli nonus. Ibi religio
 sus debet libentius hospitari.

Consequenter cum post
 c itinerationes veniat ad
 hospitium: debet religio
 sus hospitium querere: vbi quie
 tus possit deo et sibi vacare ho
 nestius cōuerfari: et alijs fructuo

sius pdesse. Nec attrahatur car
 nali voluptate: mundana vanta
 te: seculari familiaritate. Luce. x.
 Nolite trāsire de domo i domū:
 querendo scilicet aliquam volu
 ptatem Ambro. super Luc. Alie
 num est a predatore regni dei
 cursitare per domos: carnalia. i.
 sectando. Contra faciunt multi
 dimittendo loca magis religiosa
 et querendo carnalia.

Et Capitulum decimus. Que ca
 uenda sunt religioso hospitāti.

Tri o religiosi commu
 niter admonendi sunt:
 ne sint auidi: vel seinge
 rant ad querenda vulgaria et se
 cularia consulata: vt sit in eis in
 uolata sobrietas: et ne se ingerant
 importune ad muliebria confor
 tia: vt in eis maneant libata ca
 stitas: et ne frequentent magna
 tum curias: vt in eis reluceat ve
 ra et alta humilitas. In cōmunijs
 enim vulgaribus multa pcurrūt
 vitia: ait Gregorius. super euan.
 omel. iiii. loquens de diuite Epu
 lone scilicet edacitas: loquacitas
 et ludi vāitas. Ande vix possunt
 sine culpa celebrari. Moralium
 primo super illud Job. i. Camer
 transissent in orbem dies puluis.
 ec. Mouerat enim vir sanct⁹: qd
 magna purgatione sacrificioruz
 obluende sunt epule conuiuioz:
 quas semper comitatur voluptas.
 Ecodi. xxii. Sedit populus mā
 ducare et bibere. ec. Ambro. iij.

de offi. Conuulsa extraneorū occupationes habent: subrepūt fabule: et propter voluptates pocula. Sen. epistola. lxxij. Sermo- nes solent esse in conuiujs. Cri- sostomus super Mathe. omel. xlvij. In conuiujs sunt sepe mi- ni et hystriones qui animas oc- cidunt. Ex quo enim in cōuiujs huiusmodi sunt: varia voluptas multimoda vanitas: diuersimo- da loquacitas: nullius boni audi- bilitas: salutaris documenti con- temptibilitas: prout ait Aug. epi- stola. xxxviii. d. Themistocle phi- losopho: q̄ euz esset in conuiuio et habitus esset indoctor: cū ner- uis canere recusaret: sibi q̄ dictū esset: cum se nescire illa dixisset: quid igitur nosti? Respondit rem publicam: ex parua facere ma- gnam. Secundum enim scire ē gloriosum et utile: et tamen in cō- uiuijs primum eligitur. Ideo pe- riculo et contemptui se exponit q̄ se ingerit ad conuiuia secularia. Hiero. epistola. xxxiiij. Cōuiuia secularia: viuanda sunt: maxime que honoribus tument. Sequit. facile contemnitur clericus q̄ se- pe vocatus ad conuiuia non re- cusat. Istō magis qui se ingerit: vnde in vita beati Augustini le- gitur: q̄ vnus fuit de sancti Am- broij instituto: ne quis in sui pe- na etiam petitus iret ad cōuiuia: ne scilicet per frequentiam insti- tutas temperantie amitteretur

modus. Et non solus religio- sus debet cauere pericula conui- ulorum: sed multo plus pericula muliebatū consortiorū. I. Ob ardoris concupiscibilis: in carne mortali vigentis inextinguibilita- tem. Ob nature muliebatū in- sectiuam fascinationes. Et ob hostis homines per mulieres te- ptantis sagacitates. Et Ardoz. n. concupiscibilis est ignis: et ipsa mu- lier ignem accendens: et diabol⁹ iugiter fomenta ministrans. Jo- talis familiaritas omnino cauē- da. Hieronym⁹ ad Oceanum epistola. xliij. Seminay: cū elicio nullo pacto conlicita permittat conuersatio. Janua diaboli: via iniquitatis: scorpionis percussio: nocuum gen⁹ semina: cū proxi- mat. Stipula incendit ignes: flā- miger igne percutit femina con- scientiam pariter habitantis: ex- uritq̄ fundamentū. Ego iudico si cū viris femine habitent: non deesse viscarum diaboli. Ex his aucupatū ab initio peccatus. Ser- reas mentes domat libido. Si enim alligauerit quis ignem in sinu suo: vestimenta eius nō cō- burent. puer. vi. Sequitur. Abi- bi crede. Non potest toto corde cū deo habitare: qui seminarum accessibus copulatur: ac. eccle. ix. Ne respicias mulierem multiuo- lam: ne incidas in laqueos illius et post. Colloquū illius q̄ si ignis exardescit. ex quo igitur et accet

sus simulationis: et malarii cogitationum generatio: aspectus infectius: affectus et affligens infirmarius: vitanda est eius familiaritas. Et enim est de hominibus in illis: quod interimant hominem videndo: et dicuntur esse minare voce et lingua: et fascinatione oculorum eorum est exitialis prout dicit Plinius libro. v. c. xiiij. et Algazel. v. philosophie. c. vi. et a mulieris aspectus multis est exitialis. ecc. lx. Auerte faciem tuam a muliere compta. Sequitur propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Unde et sancti patres ieiunijs et abstinentijs macerati: et attenuati: frigiditate et nuditate afflicti: et in frigiditate: vigilijs et orationibus attriti: laboribus contracti: senectute quassati: a vita carnali alienati: conuersatione celsi: contemplatione suspensi: mulier colloquio et consortio omnimode fugiebant. Unde in vitis patrum. c. de exortatione monachorum ait ille sanctus pater. Non habeamus amicitiam cum muliere. et c. de quiete conuersatione de abbate Arsenio dicitur: quod noluit videre mulieres sancti de Roma ad se vententem. cui supplicanti: ut pro se oraretur esset sui memor in oratione: respondit. Rogo deum ut auferat tui memoriam de corde meo. Et ibi de illo qui dixit de seipso: eamus ubi non est mulier

et ille. Non est talis locus nisi solitudo. Cui abbas. Eamus ergo in solitudinem. et. iij. dial. dicit de presbytero moriente qui noluit videre matrem: sed ait. Recede mulier: igniculus adhuc viget: tolle paleam. neque voluit: quod sibi appropinquaret. Ideo in vitis patrum. c. iij. of. quod filius portans matrem suam cooperuit manus dicens. Caro mulieris: ignis est. Et contra est de multis religiosis habentibus etiam contrarias condictiones sanctis patribus. Sunt enim calore iuuenili bullentes: alii enim torum superfluitate et oculis ardentes: se nullis abstinentijs austerioribus affligentes: temperatores et astutias diaboli nunquam repellentes: et huiusmodi: audacter tamen se ingerunt ad confortia colloquii et consilia mulierum simul cordando: se immo aspiciendo: sibi vicissim pocula propinando: quod non fit sine anime periculo. Hiero. epistola. lxxxiij. Omnis aduersus viros: diabolus virtus in lumbis est. Omnis est ymbilico contra feminas fortitudo. et ponti exemplum. Samson leone fortior: saxo durior: valde mollescit amplexibus. Dauid semper cor dei electus: Bersabee est nuditate deceptus. Salomon per quercem cecinit ipsa sapientia: quia amator mulierum fuit: recessit a deo. Et ne quis de sanguine propinquitate phidat: Thamar sororis iace-

T

V

X

Z

T Almon frater exarsit incendio.
Pudet dicere: quorū quotidie vir
 gines ruant. **1c.** **I**dem episto
 la. **xxxiiij.** Hospitoliū nū aut nū
 q̄ aut raro mulierum pedes te
 rant. Nec sub eodem tecto man
 seris: nec in preterita castitate cō
 fidas: q̄ nec David sanctorū: nec
 Samione fortior: nec Salomo
 ne sapientior: qui omnes decepti
 sunt a muliere. Et post: Pericu
 la tibi monstrat: cuius vultus fre
 quenter attendis. **P**eritum ē igitur:
 q̄ tam audacter iuuenulis re
 ligiosi: cum iuuenulis tam secu
 laribus q̄ monialibus confabu
 lantur et ridet: cum sancti tantū
 timeant eorum colloquiā et aspe
 ctus. Unde beatus **Augu.** cum a
 pluribus feminis visitaretur: no
 lebat sine clerico testibus eis lo
 qui: nisi interesset aliquis secreto
 rum. Nec monasteria seminarū
 sine causa urgente visitare vole
 bat. Unde **Hier.** epistola. **cxliij.**
 dicit. q̄ Romam veniens pro ec
 clestastica necessitate: verecunde
 seminarū oculos declinabat. **3o**
 illa monialis egrotans in mona
 stio: fratri volenti eam videre
 mandauit: q̄ nolebat dare occa
 siones: vt propter se veniret in me
 dio seminarum. prout legitur in
 vitis patrum. **c. liij.** et **Hier.** epi
 stola. **xl.** dicit de illa que noluit vi
 deri a beato **Martino:** sed p̄ se
 nestram ait: ora pro me. **3o** san
 ctus audiens: gratias egit deo: et

benedixit eam. Mouerant enim
 sancti: q̄ demones multum labo
 rant ad decipiendum religiosos
 per mulieres. Unde in vitis pa
 trum. **c. v.** dicitur. q̄ cum esset pu
 er ab infantia in monasterio:
 nec sciret quid essent mulieres:
 demones nocte ostendebāt ei ha
 bitum mulierū. Et cum in mū
 do iret cum patre suo: videns mu
 lieres ait. Ecce qui veniūt ad me
 de nocte. Et pater. Isti sunt mo
 nachii de seculo: et vtunt alto ha
 bitu q̄ heremite. Et in lib. **Bar
 laam** legit de filio regie cluso ab
 infantia: cui ostensis multis pul
 chris et preciosis viris: mulier
 bus: auro: gemis: **1c.** Et querens
 nomina mulierū: responsūq̄
 esset q̄ dicerentur demonia: ho
 mines seducentes: cū rex quere
 ret quid plus de omnibus ama
 ret. respondit: q̄ demones: **2o**
 nica enim res est amor mulierū
 dicitur tibi **Hier.** epistola. **lxxx
 iij.** **H**onebant sacco membra d̄
 formā. Sequitur. Sepe tamen
 choris intereram puellarum. Si
 sic de tanto senes: quid de iuue
 nes? **H**ec igitur pericula et multa alia
 religiosa considerans: nō se in
 gerat ad hospitandum vbi sūt in
 euitabilia consortia mulierum. et
 caueat suspicionem s̄m regulam
Hieroni. epistola. **xxxiiij.** **C**aueto
 omnes suspensiones: et quicquid p̄
 babiliū fingi potest. ne fingatur
 autem de vita hec ille. **¶** **H**ec re

B Agiosi non ingerant se ad hospitandum in curijs magnatorum nisi constet: illos per eos emenda-
ri: vel etiā pauperes adiuuari: qd raro fit. Nam ad tales accedere ob familiaritatis acquisitionem: aut conuitiuorum delicatone: honoris ambitionem: vel pompam ostentationem: periculosus est. Qui enim sic accedunt: sepe loquuntur placentia: nec profunt pauperibus. Ideo sancti talia fugiebant. Unde in vitis patrum. c. viii. dicitur: qd iudex prouincie voluit videre abbatem pastorem: nec acquieuit. Iudex autē filius sororis sue ponēs in carcere ait. Si se-
C nex venerit liberabo eum. Tunc mater pueri ad fratres accedens euz lachrimis supplicabat: vt ad-
taret indices: nec sic acquieuit. Iu-
dex ergo ait. Saltem verbo iubeat: et dimittam eum. Qui mādāt senex dicit. Examina causam: et si morte dignus est: moriatur. Sin autē fac quomodo vis. Sz mul-
ti hodie rogant pro talibus fm quod affectus ducit: non put ve-
ritas extigit. Et ibidem dicitur: qd iudex veniret ad videndum abbatem Anonem et diceretur ei. Iudex venit: vt benedicatur a te: prepara te: ille accipiens panem et calicem: in ingressu celle man-
dācis sedit. Quod iudex vidēs et suspirantes eum discesserūt. Sancti enim vera sapientia pō-
tētia mundo et mūdānis volebāt:

stultū videri: ne appeterent. In curijs enim principum raro au-
ditur doctrine veritas: non ama-
tur iustitie eqtas: non honoratur virtutis honestas. Sed discipline despiciunt austeritas. Potest ibi audiri iniquus qd sanctus: plus vestis honoratur qd virtus: magis estimatur rerū opulētia qd virtutis. Plus ludi vanitas: qd discipline ordinabilitas. An nar-
rat Innoc. libro de miseria hoīis qd cū quidā pñus habitū cōtem-
ptibili aulam principis sepe ingre-
di temptasset: nec potuisset ha-
bitū ornatam assumens. nior ē
permisus intrare. Et stans corā
principe: cepit osculari palū suū
Quod princeps miratus et que-
rens quid ageret: respondit. Ho-
norantes me honoro. Quod enī
virtus non potuit: vestis obtinu-
it. O vanitas vanitatum: et om-
nia vanitas: Plus defertur ve-
stibus qd virtutibus: plus vestime-
to qd honestati. hec ille. An Cal-
sianus. xi. col. Hec est patris sen-
tentia: monachum debere fuge-
re mulieres et epōs: qd non sinit
quieti operari: nec vniūe thorie in-
herere. Merito ergo debet reli-
giosus fugere hospicia huius pro-
pter causas predictas.
C Capitulum vndecimum. Quo-
liter esse debet in conuersatione
cum secularibus.

Agrediens hō religio-
sus hospitium seculari

ritus debet esse in omni sensu cau-
tus: et circūspectus: gestu: et mo-
rum gravitate maturus: effectus
et exemplis operum virtuosus: as-
satu: et documentis salutarib' fru-
ctuosus. At ex primo: ab ois ma-
li occasione caveat. Ex secundo
se disformet conversationi mun-
dane. et quasi angelicum conuer-
satione celica se ostendat. Ex ter-
tio. oēs ad bonū attrahat: et bonū
post se odorem relinquat. Ex q̄r-
to: omnes illuminari doceat. Gre-
go. mor. i. Neq; valde laudabile
est: bonum esse cum bonis: s; bo-
num esse cum malis. Sicut enī
gravioris est culpe: inter bonos
bonum non esse: ita imensi est s;
conij: bonū inter malos eē. Job
i. Erat vir ille simplex. in quo ho-
nesta maturitas. Et timens deū
in quo operum virtuositas. Ecc.
vij. Qui timet deū nīl negligi-
git. Recedens a malo: in quo cu-
stodie sensuū sedulitas. Rectus
in quo intelligente et doctrine ve-
ritas. Job. iij. Vacillantes cōfir-
maverunt sermones tui. Ecce i.
Planta pedis eorum: quasi plā-
ta pedis vituli. Vbi Greg. omel.
i. Planta pedis vituli est matu-
re incedēs: fortis: et divisa. Quia
predicator debet habere venera-
tionem in maturitate: fortitudi-
nē in opere: vngule divisionem
in discretione. Non enim facile
predicatio accipitur: si levis mo-
ribus videatur. Et nulla est ma-

tutatis ostensio: si contra aduer-
sa non adsit operis fortitudo. et
virtutem amittit fortitudo boni
operis: si desit discretio intellectu-
nis. Debet igitur esse omni sensu
circūspectus et cautus. In visu: ut
caveat aspectum omnīū ad ma-
lum allucientium: ut dictum ē su-
pra. Sunt enim oculi: principes
ad nocēdū in sensibus: ait Aug.
et confes. Et ideo cōhibēdi. Job
xxi. Peperi sedes cum oculis
meis. Vbi mor. xxi. Non debet
tueri quod non licet concupiscit.
Quia Tre. i. Oculi mei s; p̄
datus est animam meam. Con-
cupiscendo enim visibilia: inuisi-
biles virtutes amittit. ait ibi Gre-
gorius. et Sen. de remedijs for-
tiorum loquens de oculis dicit
Irritamenta sunt viduorum: du-
ces scelerum. Hūc adulteriū ocu-
li ministrant. Hūc domum quā
cōcupiscat. Hūc urbem et. An
Democritus excecavit se: eo q̄
nō posset mulieres aspicere sine
concupiscentia: ait Terenti⁹ ora-
tor. c. xliij. Sic alij multi fecerunt
ut cogitationes ad mentis puri-
tatem cogerent: prout dicit Hie-
ro. ep̄la. lxx. et Sen. v. bi. 3. Non
intelligas partem esse innocentie
cecitatem. Unde Antio. ait Didī-
mo: a pueritia cecidis cecitate do-
lent. P̄bitor: te prudentem viri-
cius rei dolere damno: quā formi-
ceri mulce: et culices habent: nō
letari ea possessione quāz soli san-

F

G

H

I

K

L et apostoli meruerunt. S. oculo
rum mentis: ait Hiero. epistola
lxxij. Jō ha. Auerte oculos me-
os ne videant vanitatē. ¶ Con-
similiter debet esse circumspēctus
et cunctis in auditu: ne audiat al-
licitentia ad malum. Aug. x. con-
fess. Voluptates aurium me tena-
cius implicauerant et subiugauē-
rant: sed resoluiſti et liberaſti me.

M Ideo cauere debet: ne audiat cā-
strenarum: et sonorum vanitates
detractiōes: sinistras diadica-
tiones: blandas adulationes: fal-
sas deceptiones: et huiusmodi se-
cularia. Ideo Ecc. xxvij. Se-
pi aures tuas spiritus: et noli audire
linguarū nequā. In crepādo et pū-
gēdo mala loquentes. Spine. n.
pungunt: prout exponit Aug. de
doc. xpiana. et Hieroni. epistola
xxxij. Cum detractorib⁹ ne cō-
miscariis: quontam repente ve-
nit perditio: tam etius q. detrahūt

N et etius qui accomodat aurem.
Non enim inuito agditore liben-
ter narratur: Sicut sagitta in la-
pidem non figitur: et interdū re-
silens percutit dirigentem. Jō
puer. xx. etentus a quo dissipat
pluuia et facies tristia lingua de-
trahentem. ¶ Item debet et cir-
cūspēctus in gustu: et quo ad mo-
dum gustād. l. et modo religio-
so et hōesto comedat et bibat. Mā
quidam minus honeste se habēt
in huiusmodi. Ait Hugo in sum-
ma disciplinali. Alij bibentes: bi-

gitos mediocriter poculis imer-
gunt. Alij nudis articulis coctea-
ria vice olera piscantur: ita ut i eo
dez vasse manus ablutionem: et
ventris refectionem querere vi-
deantur. Sequitur. Nunc susci-
neant in audiendo verecundias.
qui nolunt in faciendo habere di-
sciplinam. Temperantiam come-
dendi intelligimus: si homo tra-
ctum et non cum festinatione co-
medat. ¶ Similiter quo ad gu-
stabilla debet esse circumspēctus:
ne querat nimis delicata: nec ac-
curate parata: aut supflua: ut di-
citur est supra. Unde Hugo vbi
supra: Sunt qui superstitiosi ni-
miso in preparandis cibis studi-
um addibent: infinita fixurari
et condimentozū genera exco-
gitantes: modo calida: modo fri-
gida: modo assa: modo elixa: mo-
do pipere et huiusmodi saporib⁹
condita sū consuetudinem ma-
lierum pregnantium desideran-
tes. Ab huiusmodi caueant reli-
giosi ne talium notentur appeti-
tores more puerorum et mulie-
rum. Caueant et a superfluitatib⁹
post ieiuniorum euacuationem.
Hiero. li. cōtra Iovinian. Quale
est illud ieiunium: aut qualis re-
fectio post ieiunium: cum pudra-
nis epulis distendimur. et guttur
nostrū mediator efficitur lachry-
marum: Dumq. volumus pro-
lixiorio in edie fame carere: tan-
tum voramus Etum vix alteri
dicit nos

dei nox digerat. Istud itaqz non tam seclanum appellandum est: quas crapula: et ferens: ac molesta indigestio. Ecc. xxxv. iij. Noli audius esse in omni epulatione: et non effundas te super omnem escam. Et. xxxi. Bere quasi homo frugi his que tibi apponuntur. **Q**uamvis hoc ad aliud officij lingue quod est loqui debet et circūspectus cōsiderādo quid: cui: quando: quomodo loquatur. ut dictus est supra. ait Hugo vbi. s. Tribus modis vbi hoc inter epulas seruare disciplinaz. Et lingua a loquacitate compescat: oculos a circūspectione cohibeat: et membra alta: cuius modestia et quiete cōtineat. Abi enim audius non est non effundas sermonem. Ecc. xxij. Sed in conuiuiis seculariū audius non est: qz dum venter impletur: lingue clamorosis vocibus perstreperunt: ait Pol. lib. viij. c. ix. **D**e circūspectione. Quidam ad odoratum et tactum suū perfluum est monef religiosos: eū in huiusmodi voluptari et delectari sit perniciosus: et quia hec querere est mulierum satuarum prouer. vij. Aspersi cubile meum mirra et aloē. Sequitur. Veni frum mur. et. Aug. x. confel. De illecebris odorum non satago nimis. Cum enim absum non requiro: cum adsum non respicio. paratū sum carere. **T**actū quoqz im pudico: caneat religiosus sic ab

igne infernali et mortifero. Caro enim mulieris ignis est: ut habetur. prouer. vi. Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo et. Sequitur. Sic qui ingredit ad mulierē primum sui non erit mundus cū tetigerit eā. Qui sic igitur ē omni sensu circūspectus: cauet ne moro itret ad animam per fenestras. Bere. viij. **I**tem debet esse gravitate morum et gestu maturus: ut sit difformis a secularibus. Ro. viij. Nolite conformari huic seculo: et sit conuersatione celicus. Psal. iij. Nostra autem conuersatio in celis est. Et hoc nō hypocritali simulatione: sed virtuali operatione: ut. s. maturitas et cōpositio corporis oritur a compositione mentis. Ait Hugo i summa. Sensus hominis in omni actu gratio sus sine mollitie quietus: sine dissolutione gravis: sine tarditate alacer: sine inquietudine maturus: sine proteruita: et turbulētia feuerus. Et vltū enim agnosceat vir: et ex occurſu facies sensatas. Amicitia corporis: risus dentium: et ingressus hominis enuntiant de homine ipso. Eccl. xvij. Senec. epistola. lv. Argumentum moris ex minutis, licet capere. Improbū dicū incessus ostendit. Improbū vultus. Insanū risus: habitusqz demonstrat. Hec enī maturitas religiosorum: est hominū prouocatus ad laudem dei. p.

T

V

X

R

S

In populo graui laudabo te.
Et item debet eē exemplū ope-
 rum virtuosus: vt sit omnibus
 in exemplū. **Math. v.** Luceat
 lux vestra **2c. Et. i. Thi. i.** In om-
 nibus prebe teipsum exemplum
 bonorum operum. Ex talibus. n.
 deus honorificatur: religio hono-
 ratur proximus edificatur: odor
 boni fame volatur. **Ande Act.**
xiij. de Paulo et Bernaba dici-
 tur. **Sij** similes hominibus desce-
 derant ad nos. **Homines** autē: vij
 dicunt. ppter virtutum eminen-
 tiaz: puri dicūt. **Ethi. vij.** **Ande. i.**
Cor. iij. Alijs sumus odor vite in
 vitam. Sic enim attrahunt ho-
 mines ad deum. **Lani. i.** Curre-
 mus in odorem vnguentorū tuo-
 rum. **E**t nō solum debet eē ta-
 lis in se: sed etiam vt alijs semi-
 net spiritalia documenta in col-
 latione: sicut meriti temporalia in
 sustentatione. **ij. cor. viij.** Si nos
 vobis spiritalia seminamus nō
 est magnū: si vestra carnalia me-
 tamus. Et vt virtute et bi dei elij-
 ciat demonia peccatorum: et lin-
 guis loquatur novis. **Barcl. vi.**
 Debet enim illuminare mundū
 et domum quam intrat. **phil. ij.**
 Inter quos lucetis sicut lumina-
 ria in mundo. **2c.** Non enim so-
 lum in predicatione alios erudire: s3
 etiam in collatione priuata. **i. cor.**
ij. Sermo meus. i. in collatione
 priuata: et predicatione publica bi

etiglosa. Et hoc fm androxi3
 capacitatem et qualitatem. **Ecl.**
xxxvij. Cum irreligiōso tracta b
 sanctitate: cū insulto de iusticia
2c. **Abi Hugo** in summa. Tales
 debemus discretionem seruare:
 vt semper studeamus discere a
 sapientibus: et minus doctos si se
 doceri patiunt erudire. Et sic vo-
 cere. pferēdo qđ magis cōgruit
 auditoz. **Ande** et phi erudiebāt
 eos cum quibus cōferebant. ait
Sene. epla. xxx. loquens de Dio-
 gene. Nec minus de alijs qui li-
 bertate. pmissa vsi sunt: et obui-
 os monuerūt. Et post. Illud scio
 aliter pfuturus: si multos admo-
 nuero. Semper agenda est ma-
 nus. Nō pōt fieri: vt nō aliquan-
 do succedat multa temperantia.
 Et episto. **cxvij.** Qui ad phm ve-
 nit: quotidie secum aliquid boni
 ferat. Aut sanior domi fideat: aut
 sanabilior. Abi ponit exempla.
 Qui ad solem venit colorabitur
 qui in taberna vnguentaria rese-
 derint: odorem secus ferant. Sic
 qui ad phm venit trahere al-
 quid necesse est. Si ergo philo-
 sophi gentiles docebant alios: vt
 pficerēt qđo magis philosophi
 diuini et euangelici: ne apud al-
 quem otiosi manducent: vt sint
 operarii digni mercede. **Ande**
ij. Dial. c. ij. dicitur de beato Be-
 nedicto: qđ cum homines cibos
 sibi deserrent corporis ab ei3 ore
 in suo pectore alimenta desce-

A

B

C

bant vite Debet enim religiosus alios ad se cōuētere: non se ad alios. **Jeremi. xj.** Conuertent adte: et nō tu cōuerteris ad eos. **¶** Contra multi faciunt minus circūspecti in sensu: minus maturi in gestu: minus virtuosi in effectu: minus fructuosi in affatu qđ patet opere et exemplo. **H**ic enim aures patulas ad fabulas et rumores: oculos vagos ad vanitates: guttura delicata ad diu dicandas sapores: ora garula ad multiloquij vanitates. **F**aciūt. n. se in mensis secularium: saporis diu dicatores: ciborum discretiores sapidiorum frustrorum electores. et curiosos incisores vinorum cognitores magisqđ diuino rum doctores. Cum talis sciētia sit valde vilis religioso et noxia inter viros celicos enurrito **A**ugu. de quiditate anime. Mortuum est illud genus artius quo animi valitudo lautiatur. Mam et odo re et sapore diu dicare pulmenta: quo lacu piscis captus sit: vel qđ tenue vinum nosce: miseranda quedam peritia est. Et his artib⁹ cum qđ creuisse anima videt: qđ neglecta mente defluit in sensus nihil aliud qđ minuisse et contabuisse iudicanda est. Et tamē de tali perita qđqz aliqui gloriānt ad cōfusionē suam potiusqđ honorem. Sunt alij qđ plus loquūt de midantis de bellis principis et triumphis de curiā cōuinis

et vanitatibus qđ diuicias: et edificationibus. **A**mirum qđ que ab ore pcedunt: de corde creūt. **Matth. xv.** Et quia talia voluerunt ea effundunt. Nullum enī vas pōt effūdere qđ nō hz. **Jo. i.** Reg. ij. Recedant vetera de ore vfo. **Eccl. i.** Pe. iij. Si qđ loquitur qđ sermōes det. **ephe. iij.** omnia sermo malus: de ore vfo non procedat.

¶ Capitulū duodecimū. Quāliter se debet habere post refectionem.

In his vero refectionibus iter seculares caueat religiosus a prolixis sessionibus cum eisdem: siue in cōuinis: siue i fabulis a vanis spectaculis ludis et secularibus verbis. Talia enim sepe comitantur conuiuia: vt dictum est. **s. Exo. xxxij.** Sedit populus manducare et bibere etc. **Ibi Sreg. mor. i.** Cum venter reficitur lingua effrenatur. Et de hoc supra. Tunc enim elōgare se debet religiosus a secularium vaniloquo: et nociuo spectaculo: et locum secum inquirere: vbi se ab huiusmodi abstrahat: et se colligens ad cor redeat seqz discutiatur. **H**iero. ad De metriadem episto. lxxxvij. Adhibe tibi in vrbē solitudinem: et remora paulisper ab omnibus deo propius iungere. **A**ugu. in fmo. ne de omnibus. Solitudo magna cōscientia est. **Ibi** iterrogemus

F

G

H

fidem: et si est chartas. et. Job
 xliij. Perforat in tenebris do-
 mos. Ibi mora. xliij. Quid do-
 morum nomine: nisi conscientie
 designantur: in quibus habitamus
 directando quod agimus. Et at.
 v. Intra domum tuam. i. conscien-
 tiam: ait ibidem. Et Ver. ad fra-
 tres de monte. Alia est cella inte-
 rior: alia exterior. Exterior est do-
 mus ubi habitat anima cum cor-
 pore. Interior: conscientia: quam
 habitare debet spiritus sanctus.
 Ostius claustrum exterioris: signum
 est ostij circumstantie interioris.
 Sequitur. Dilige cellam exteriori-
 rem: dilige potius interiori. Quod
 si non potest religiosus de die ad
 hanc cellam redire: redeat saltem
 de nocte: ut lauet per singulas no-
 ctes lectum suum rigando lachry-
 mis contritionis.
 Capitulum decimūtertium.
 Quod religiosus redeat ad locum
 quietis.

Expositio vero negotiorum:
 et ceteris legitimis: per quibus
 religiosus egressus est in
 mundum de quibus habitum est:
 absque fictione et simulatione et mo-
 rosa retardatione redeat cum gau-
 dio ad locum quietis: et conuen-
 tui: exemplo aui que euasit rhe-
 tina: viscos: laqueos: et sagittatio-
 nes. Unde Ansel. de similitudi-
 nibus i. h. dicit: quod sicut habo dñi
 in caverna cum pulis suis est le-
 uatur: et suo modo bene sibi est.

Dum autem est inter comos et cor-
 nicalas: aut aues alias incurat et
 dilanial: et male sibi est. Et pote
 quas hic rostro percunt: ille alis
 in eam ruit: alter per uingibus diser-
 pit. Ita et mihi: qui cum monachis
 conuersari queo: bene est et grata
 consolatio. Quando vero remo-
 tus ab eis inter seculares conuer-
 sor: hinc inde causarum varia-
 rum incurtus me dilacerant: et quod
 non amo secularia negocia verat
 et male mihi est et. Nec remane
 at religiosus inter seculares ob-
 cas alias: quod propter quas est egre-
 ssus de quibus supra. Cum autem
 venerit ad locum quietis siue con-
 uentum studiosus debet reducere
 tempore amissus redeundo ad se: ut
 pro multiloquio cum hominibus so-
 li deo loquat: pro euagationibus
 et discursibus exterioribus in se,
 ipso recolligat: pro humanis po-
 noribus apud se deprimat: pro de-
 lictis conuictio: et copiose ieiunio-
 rum abstinencia assigat: pro va-
 nis gaudiis et risu saluari tristitia
 compungatur: pro sensuum
 delectabilibus sicut auribus timor
 diuini iudicii audiat: pro delecta-
 bilibus oculorum lachryme fun-
 dantur: pro delectabilibus gustus
 amaritudie saturet: pro vaniloquiis
 orationes et psalmi multiplicent
 pro suauitate odorum peccatorum
 feditas ad propriam ignominiam
 iugiter memoret pro inauibus le-
 cius et sessionibus terre inheret:

et panniculis operati: ut sic fiat p
 suauis odore fetor: pro zona funi-
 culus 2c. Isa. liij. et dexter penul-
 timo: pro vnguentis variis cine-
 re et stercore caput iplebat: et cor-
 pus humiliabat ieiuniis. Omnia
 loca in quibus letari consueverat:
 erinium laceratione compleuit.
 Per crinium lacerationem si-
 gnat dolentium cogitationum p-
 prioribus delictis suaricationi-
 bus collectio. Sic enim fuit mo-
 dus sanctorum: se pro prioribus
 delectationibus affligere. Unde
 in vita patz. c. liij. d. beato Ma-
 chario dicit: q- fratribus adueni-
 entibus vinum bibebat. Et postea
 pro vno calice: die integra absti-
 nebat. Et si qd boni in mudo se-
 cerunt: totū deo attribuant. Job
 xxxviij. Aliquid mittes fulgura
 et reuertētia dicūt ad sumus. Ibi
 mor. xxx. Per fulgura predica-
 tores signant: qui miraculis cor-
 ruscant: qui non suis sed dei vir-
 tibus attribuere debet si qd forti-
 ter egerūt. Ecclē. i. Ad locus vñ
 exennt flumina reuertunt: ut līe-
 rum fluuant. Quod exponit ibi-
 dem Bre. de predicatoribus q-
 debent reuerēti ad deum contem-
 plandum. Quod nisi fecerint: in-
 terna siccitate: exteriora predica-
 tionis verba siccant. Ezechiel. i.
 Alalia thant et reuertebant in si-
 militudinem fulguris coruscant-
 tis. Quod expōit ibi Bre. omel.
 v. de predicatorib⁹. Et sic reuertē-

tes gescant post multiplices cor-
 poris lassitudinem ad mentis re-
 creationes: et refocillationē. Job
 liij. Ibi cessauerūt a tumultu: et re-
 quierūt fossi robore. Quod ex-
 ponit ibi Greg. mo. liij. De san-
 ctis cessantibus a tumultu mun-
 dano: et deficientibus a corpora-
 li robore et humano acgecenti-
 bus in ipso deo fruitionis deside-
 rio. Ad quam nos pducatur ille a
 quo nsum esse non habet morē
 nostrum nosse non habet errorem
 nostrum amare nō habet offen-
 sionem: prout dicit Aug. xj. de
 ci. c. xliij. Ipse enim ait. Jo. xvi.
 In me pacem habebitis: i. mun-
 do aut pressuram. In ipso enim
 est pacem habere pectoris i. hac
 vita: et pacem eternitatis in futu-
 ra: quando ponet fines nostros
 pacem. Isa. xxxij. Sedebit popu-
 lus meus i pulchritudine pacis:
 et in requie opulenta. ¶ In pre-
 missorum igitur collatione possum
 ego dicere ex veritate qd ait bea-
 tus Grego. in fine pastoralis ex-
 sue humilitate. Dum ingit mon-
 strare qualis esse debet pastor: in
 uigilo: pulchrum depincti homi-
 nem pictor sedus. Dum enī ego
 hortatus sum vtrum religiosum
 ad vtilem occupationem in om-
 ni hora temporis: ad exercitatio-
 nem debite operationis in omni-
 bus locis ad ordinatum modum
 et fructuosum in labore itineris: et
 ad honestatem conuersationis

dehortando contraria descripsi
qualitercūq; qualis debet esse re
ligiosus: et sic ut cūq; pilebrum
depinxi religiosum: existens i p/
dictis oīno defectuosus: et sic pi
ctor sedus. Et alios ad perfectio
nis litus dirigo: q in delictorum
fluctibus adhuc versor. Et ideo
restat: ut humiliter supplicem iu
uenibus religiosis: si dignam fue
rint hec collecta respicere: ut pie
tate sue orationis subleuent me
de naufragio nūimode mee de
fectionis: quem deprimit pondus
propter corruptiōis: prout suppli
cat beatus Greg. ubi supra. In
huius inquit uite naufragio queso
orationis tue tabula sustineat: ut
quem pondus propitium depul

mit: nūi meritis man^o leuet. Et
in hoc finis huius collectionis.

¶ Exactū insigne hoc atq; pre
clarū opus: ordinariū siue alpha
betū uite religiose a fratre Johā
ne Salensi ediuus. Impressum
venetijs per Georgiū de Arrius
benia manuanus. Anno domi
ni. MCCCXCVI. die penultima
iulij.

REGISTRVM

a b c d e f g h i k l m n
o p q r s t v x y z ⁊ ⁊ ⁊
A B C D E F G H I
K L M

Omnes sunt quaterni exceptio
ne q est quinternus.

33436.

Bibl. Jag.

